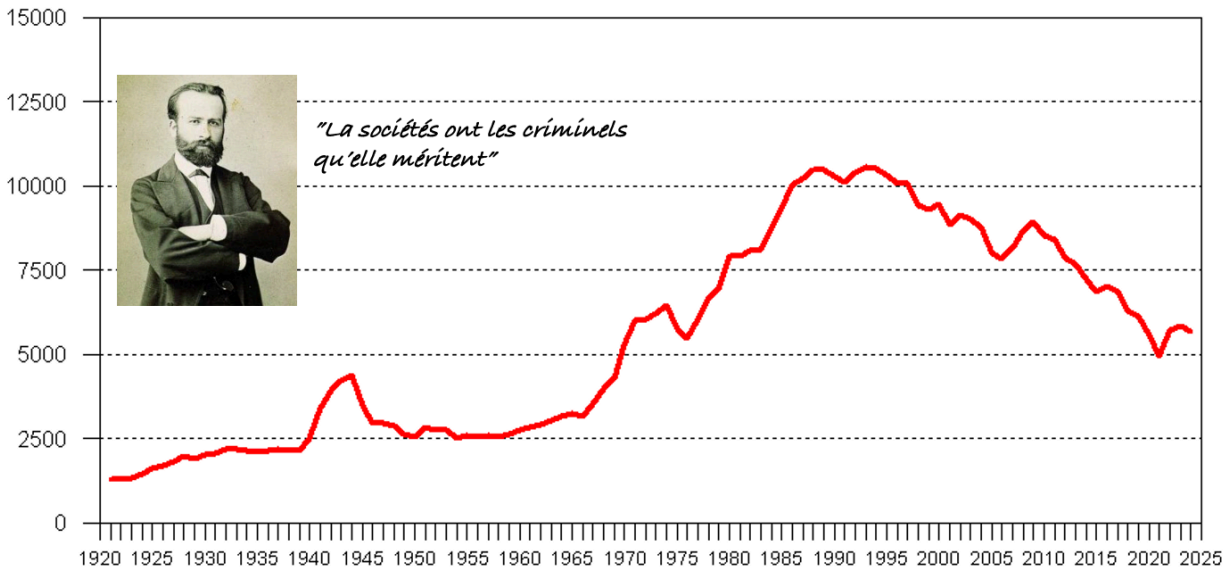
KRIMINALITETSUDVIKLINGEN I DANMARK 1995-2024

ved
Flemming Balvig & Lars Holmberg

April 2025
Akademiet for Forebyggelse Danmark

AFFORD

Kriminalitetsudviklingen i Danmark, 1995 til 2024
ved Flemming Balvig & Lars Holmberg
København, april 2025
© AFFORD Akademiet for Forebyggelse Danmark
ISBN: 978-87-974554-5-6

Adresse:
AFFORD Akademiet for Forebyggelse Danmark
Bykildevej 12, kld.
2500 Valby

CVR: 37 36 91 95
Tlf.: +45 41444730
Mail: info@afford.dk
Hjemmeside: https://afford.dk/

Grafen på forsiden viser antal straffelovsovertrædelser i Danmark, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab i årene fra 1921 til 2024, pr. 100.000 indbyggere. 1921 er det første år i Danmarkshistorien, hvor en sådan "anmeldelsesstatistik" er blevet opgjort og offentliggjort. "Anmeldelsestallene" for 1944 og 1945 er estimerede.

Manden på billedet er den franske læge og kriminolog Alexandre Lacassagne (f. 1843, d. 1924). Det er ham, der er fadder til citatet: "La sociétés ont les criminels qu'elle méritent", på dansk gerne oversat til: "Ethvert samfund har de forbrydere, det fortjener" (udtalt/skrevet første gang i 1882 og senere igen ved flere tilfælde, med lidt ændret ordvalg fra gang til gang). Formentlig har Lacassagne været inspireret af filosoffen, juristen o.m.a. Joseph de Maistre's (f. 1753, d. 1821) udsagn: "Toute nation a le gouvernement qu'elle mérite": "Enhver nation har den regering den fortjener" (skrevet i 1811). Hvem af dem, der har inspireret rigsadvokaten i USA i 1964 Robert Kennedy (tidligere bl.a. justitsminister, f.1925, d. 1969) til at skrive følgende, vides ikke – men det lyder som en kombination: "Every society gets the kind of criminal it deserves. What is equally true is that every community gets the kind of law enforcement it insists on."

Under alle omstændigheder deler vi det grundsyn på kriminalitet, Lacassagne lægger for dagen: Hvor meget kriminalitet, vi har, og hvordan det udvikler sig, skal ikke primært forstås og forklares ud fra, hvad vi er for nogle mennesker, men hvilken slags samfund vi har, og hvordan det ændrer sig. Og på dette niveau følger det ikke nødvendigvis moralens logik. Det kan være samfundsforhold, vi betragter som gode, der har uønskede kriminalitetsmæssige konsekvenser – og omvendt.

Tidligere publikationer:
Balvig, F. & Holmberg, L. (februar 2023): *Kriminalitetsudviklingen i Danmark, 1995-2021 – med foreløbige tal for 2022*. AFFORD, København.
https://afford.dk/onewebmedia/Kriminalitetsudviklingen%20i%20Danmark%201995%20til%202021%20AFFORD%20februar%202023.pdf

Balvig, F. & Holmberg, L. (februar 2024): *Kriminalitetsudviklingen i Danmark, 1995-2023*. AFFORD, København. (Tallene i denne publikation for 2023 er foreløbige).
https://afford.dk/onewebmedia/Kriminalitetsudviklingen%2024%20februar%202024%20final.pdf

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

INDLEDNING 9
0. KRIMINALITETEN I DET LANGE LØB 24
1. ALLE STRAFFELOVSOVERTRÆDELSER 40
1.1. INDIVIDUELLE OFRE FOR STRAFFELOVSOVERTRÆDELSER 51
2. EJENDOMSFORBRYDELSER I ALT 55
2.1.TYVERI OG INDBRUD I ALT (jf. § 276) 56
2.1.1. INDBRUD I ALT (jf. § 276a) 58
2.1.1.1. INDBRUD I FORRETNING, VIRKSOMHED M.V. 65
2.1.1.2. INDBRUD I BEBOELSESOMRÅDE 73
2.1.1.2.1. INDBRUD I BOLIGER 82
2.1.1.2.1.1. INDBRUD I VILLA O.L. 90
2.1.1.2.1.2. INDBRUD I LEJLIGHED 91
2.1.1.2.1.3. INDBRUD I VÆRELSE 92
2.1.1.3. INDBRUD I UBEBOEDE BEBYGGELSER I ALT 93
2.1.1.3.1. INDBRUD I GARAGER, UDHUSE, LOFTS-/KÆLDER-/PULTERRUM 94
2.1.1.3.2. INDBRUD I FRITIDS- OG SOMMERHUSE M.V. 96
2.1.1.3.3. INDBRUD I UBEBOEDE BEBYGGELSER I ØVRIGT 103
2.1.2. TYVERI/BRUGSTYVERI AF TRANSPORTMIDDEL I ALT 105
2.1.2.1. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE PERSON-, VARE- OG LASTBILER 107
2.1.2.1.1. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE PERSONBILER 108
2.1.2.1.2. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE VAREBILER/LASTBILER 111
2.1.2.2. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE MOTORCYKLER/SCOOTERE 112
2.1.2.3. TYVERI/BRUGSTYVERI AF CYKLER OG IKKE-INDREGISTREREDE KNALLERTER 113
2.1.2.3.1. TYVERI/BRUGSTYVERI AF IKKE-INDREGISTREREDE KNALLERTER 115
2.1.2.3.2.TYVERI/BRUGSTYVERI AF CYKLER 118
2.1.2.3.3. TYVERI/BRUGSTYVERI AF TRANSPORTMIDDEL I ØVRIGT 124
2.1.3. SIMPLE TYVERIER I ALT (jf. § 276) 126
2.1.3.1. LOMMETYVERI M.V. 130
2.1.3.2. SIMPELT TYVERI FRA BOLIG, GARAGE M.V. 132

2.1.3.3. SIMPELT TYVERI FRA BIL, BÅD M.V. 134
2.1.3.4. BUTIKSTYVERIER M.V. 136
2.2. ANDRE EJENDOMSFORBRYDELSER END TYVERI M.V. I ALT 143
2.2.1. RØVERI (jf. § 288) 144
2.2.1.1. RØVERI MOD FORRETNINGER M.V. (jf. § 288) 146
2.2.1.2. RØVERI MOD ANDRE (jf. § 288) 148
2.2.2. HÆRVÆRK (jf. § 291) 150
2.2.2.1. HÆRVÆRK, GRAFFITI (jf. § 291) 152
2.2.2.2. HÆRVÆRK, IKKE-GRAFFITI (jf. § 291) 153
2.2.3. BRANDSTIFTELSE (jf. §§ 180-182) 154
2.2.4. SNYD OG BEDRAG I ALT 156
2.2.4.1. BEDRAGERI I ALT (jf. §§ 279, 279a, 289, 1. pkt., 289a) 158
2.2.4.2. DOKUMENTFALSK I ALT (jf. § 171-174) 165
2.2.4.3. UNDERSLÆB (jf. § 278) 168
2.2.4.4. MANDATSVIG (jf. § 280) 169
2.2.4.5. AFPRESNING OG ÅGER (jf. §§ 281-282) – herunder digital sextortion 171
2.2.4.6. SKYLDNERSVIG (jf. § 283) 173
2.2.4.7. GROV SKATTESVIG M.V. (jf. § 289, 1. pkt. og 2. pkt., 289a) 174
2.2.4.8. HÆLERI I ALT 175
2.2.4.8.1. HÆLERI (jf. §§ 290, 290a) – herunder hvidvask 176
2.2.4.8.2. UAGTSOMT HÆLERI (jf. § 303) 178
2.2.4.9. ULOVLIG OMGANG MED HITTEGODS (jf. § 277) 179
2.2.4.10. BERIGELSESFORBRYDELSE OG FORMUEKRÆNKELSE (jf. §§ 292-300c, 301, 301a, 302, 304) – herunder tilsnigelse af adgang uden at betale 180
2.3. INDIVIDUELLE OFRE FOR EJENDOMSFORBRYDELSER 183
3. VOLDSFORBRYDELSER I ALT 187
3.0. DØDE SOM FØLGE AF VOLD: Forsætligt manddrab, groft uagtsomt manddrab og vold med døden til følge 214
3.2. TRUSLER (jf. §§ 123, 266, 266a) 220
3.3. SIMPEL VOLD (jf. § 244) 230
3.4. ALVORLIGERE VOLD (jf. § 245 stk. 1 og stk. 2, 245a) 232
3.5. RELATIV ALVORLIG VOLD I ALT (jf. § 246, § 237, 238, stk. 1, § 237 jf. § 21) 234
3.5.1. SÆRLIG ALVORLIG VOLD (jf. § 246) 235
3.5.2. FORSØG PÅ MANDDRAB (jf. § 237 jf. § 21) 236
3.5.3. MANDDRAB (jf. § 237, 238, stk. 1) 237
3.6. UAGTSOMT MANDDRAB/LEGEMSBESKADIGELSE I ALT (jf. § 241, § 249) 246

3.6.1. UAGTSOMT MANDDRAB/LEGEMSBESKADIGELSE – ikke i forbindelse med færdselsuheld (jf. § 241, § 249).....249
3.6.2. UAGTSOMT MANDDRAB/LEGEMSBESKADIGELSE – i forbindelse med færdselsuheld (jf. § 241, § 249).....252
3.7. VOLD OG LIGNENDE MOD OFFENTIG MYNDIGHED (jf. §§ 119-120).....256
3.8. OPLØB/FORSTYRRELSE AF OFFENTLIG ORDEN (jf. §§ 133, 134a, 134b).....258
3.9. FORBRYDELSE MOD LIV OG LEGEME (jf. §§ 239, 240, 250-254).....259
3.10. FORBRYDELSE MOD DEN PERSONLIGE FRIHED (jf. §§ 260-262a) – herunder digital sextortion.....261
4. SEKSUALFORBRYDELSER I ALT.....263
4.1. BLODSKAM M.V. (jf. §§ 210, 223, stk. 1, 225, jf. 223, stk. 1).....266
4.2. VOLDTÆGT M.V. (jf. §§ 216, (221), 225, jf. 216).....267
4.3. GROOMING (jf. § 231).....286
4.4. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE I ALT (jf. § 232).....288
4.4.1. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED BEFØLING.....291
4.4.2. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED BLOTTERI.....294
4.4.3. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE I ØVRIGT.....297
4.4.3.1. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED BELURING.....299
4.4.3.2. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED VERBAL UANSTÆNDIGHED.....301
4.4.3.3. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED ANDEN UANSTÆNDIGHED.....303
4.5. UTUGT M.V. (jf. §§ 226, 227, 233-236, 233a) – herunder udbredelse af seksuelt materiale uden samtykke.....305
4.5.1. UDBREDELSE AF, BESIDDELSE AF/BEKENDTSKAB MED SEKSUELT MATERIALE AF PERSON UNDER 18 ÅR UDEN SAMTYKKE (Ny fra 2013) (§ 235).....307
4.6. SEKSUALFORBRYDELSE MOD BARN UNDER 12 ÅR (ny fra 2013) (jf. §§ 216, stk. 2, 225 jf. 216, stk. 2).....315
4.7. SEKSUALFORBRYDELSE MOD BARN UNDER 15 ÅR (ny fra 2013) (jf. §§ 222, 225 jf. 222, 228 jf. 222).....318
3+4. PERSONFORBRYDELSER I ALT.....323
3+4.1. INDIVIDUELLE OFRE FOR PERSONOVERGREB.....324
5. **ANDRE STRAFFELOVSOVERTRÆDELSER END EJENDOMSFORBRYDELSER OG PERSONFORBRYDELSER** – eksklusiv uagtsomt manddrab/legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld.....329
5.1. FORBRYDELSE MOD OFFENTLIG MYNDIGHED M.V. I ALT (jf. §§ 79c, 98-118, 121-122, 124-132b, 134, 136-143).....330
5.1.1. FORNÆRMELIG TILTALE MOD POLITITJENESTEMÆND OG ANDRE OFFENTLIGT ANSATTE.....331
5.1.2. FANGEFLUGT OG ANDRE ULOVLIGHEDER BEGÅET AF INDSATTE ELLER ULOVLIG BISTAND/HJÆLP TIL INDSATTE.....335

5.1.2.1. FANGEFLUGT MV. 336
5.1.2.2. ULOVLIG BESIDDELSE AF MOBILTELEFON 338
5.1.3 FORBRYDELSE MOD OFFENTLIG MYNDIGHED M.V. I ØVRIGT 341
5.1.3.1. BESTIKKELSE AF OFFENTLIG MYNDIGHED (jf. § 122) 342
5.1.3.2. MENNESKESMUGLING (jf. § 125 a) 344
5.1.3.3. UBERETTIGET UDØVELSE OG FOREGIVELSE OG AF OFFENTLIG MYNDIGHED (§§130-131) 346
5.1.3.4. OFFENTLIG TILSKYNDELSE TIL FORBRYDELSE (§ 136) 347
5.2. FORBRYDELSE I OFFENTLIG TJENESTE (jf. §§ 144-157) 349
5.2.1. ANDEN MISBRUG AF OFFENTLIG STILLING/HVERV (§ 155) 350
5.3. FALSK FORKLARING FOR RETTEN (jf. §§ 158-160) 352
5.4. FALSK FORKLARING I ØVRIGT (jf. §§ 161-165) 353
5.4.1. FALSK ERKLÆRING PÅ TRO OG LOVE (§ 161) 354
5.4.2. FALSK ANKLAGE/BEVISFORVANSKELSE (§ 164) 355
5.4.3. FALSK ANKLAGE/KLAGEMÅL (§ 165) 357
5.5. FORBRYDELSE VEDRØRENDE PENGE OG BEVISMIDLER (jf. §§ 166-170, 173-179) - bl.a. forfalskning af penge 358
5.6. FREDS- OG ÆREKRÆNKELSER (jf. §§ 263-264 e, 266 b-268) 361
5.6.1. HACKING mv. (§ 263) 362
5.6.2. HUSFREDSKRÆNKELSE (§ 264) 366
5.6.3. UBERETTIGET FOTOGRAFERING, REGISTRERING AF FÆRDEN, VIDEREGIVELSE AF MEDDELELSER OG BILLEDER SAMT IDENTITETSTYVERI (§§ 264 a – 264 e) 368
5.6.3.2. UBERETTIGET REGISTRERING AF ANDRES FÆRDEN 370
5.6.3.3. UBERETTIGET VIDEREGIVELSE AF BILLEDER ELLER MEDDELELSER VEDRØRENDE ANDRES PRIVATE FORHOLD 371
5.6.3.4. IDENTITETSMISBRUG § 264 e 376
5.6.4. HADEFULDE YTRINGER (§ 266 b) OG ANDRE HADFORBRYDELSER (§ 81 nr. 6) 379
5.6.4.1. HADFORBRYDELSER I ØVRIGT (§ 81 nr. 6) 382
5.6.5. TRADITIONELLE ÆREKRÆNKELSER 385
5.7. ALMENSKADELIGE FORBRYDELSER M.V. (jf. §§ 183-190, 192a, 192b, 192-196a) – bl.a. omgang med skydevåben 387
5.7.1. OVERTRÆDELSER AF VÅBENLOVEN (særlov) 390
5.7.1.1. SKYDEVÅBEN 391
5.7.1.2. KNIVE 392
5.7.1.3. VÅBENLOVEN I ØVRIGT 398
5.7.2. BANDER OG HÅRDE KERNER 401
5.7.2.1. ”BANDEPAKKER” 409

5.7.2.2. UNGDOMSBANDER OG HÅRDE KERNER 414
5.8. ULOVLIGT ERHVERV M.V. (jf. §§ 197-198, 202, stk. 1, 204) – bl.a. tiggeri 419
5.9. FORBRYDELSER I FAMILIEFORHOLD (jf. §§ 208, 213, stk. 1, 214, stk. 1, 215) 422
5.10. OVERTRÆDELSER AF NARKOTIKALOVGIVNING (jf. § 191, stk. 1 og 2, 290, stk. 1 og 2 samt Lov om euforiserende stoffer) 424
5.10.1. SALG AF NARKOTIKA (jf. straffelovens § 191, stk. 1, 290, stk. 1) 426
5.10.2. SMUGLING AF NARKOTIKA M.V. (jf. § 191, stk. 2) 427
5.10.3 OVERTRÆDELSER AF LOV OM EUFORISERENDE STOFFER (særlov) 430
6. OVERTRÆDELSER AF ANDRE LOVE 442
6.1. OVERTRÆDELSER AF POLITIVEDTÆGTEN/ORDENSBEKENDTGØRELSEN 443
6.2. OVERTRÆDELSER AF SKATTELOVGIVNINGEN 450
6.3. OVERTRÆDELSER AF ARBEJDSMILJØLOVGIVNINGEN 478
6.4. OVERTRÆDELSER AF MILJØLOVGIVNINGEN 487
6.4.1. MILJØBESKYTTELSESLOVEN 489
6.4.2. NATURBESKYTTELSESLOVEN 496
6.4.2.1. WASHINGTONKONVENTIONEN – HANDEL MED TRUEDE VILDE DYR OG PLANTER 498
6.4.3. LOV OM PLANLÆGNING 503
6.4.4. MARK- OG VEJFREDSLOVEN 505
6.4.5. LANDBRUGSLOVEN 507
6.4.6 MILJØLOVGIVNINGEN, ”RESTORATIVE JUSTICE” OG FRIVILLIGHED 509
6.5. OVERTRÆDELSER AF FÆRDSELSLOVEN 511
7. SUBJEKTIV TRYGHED M.V. 540
7.A. FORESTILLINGER OM KRIMINALITETEN 540
7.B. BEKYMRING FOR KRIMINALITET 543
7.C. HOLDNINGER TIL STRAF 554
8. SAMFUNDETS TEMPERATUR 567
8.A. FOLKETAL 568
8.U. UDDANNELSE 570
8.B. BOLIGER 571
8.C. TRANSPORTMIDLER 573
8.D. VIRKSOMHEDER 574
8.E. FORBRUG 576
8.F. ØKONOMI 577
8.G. VOLDSOM DØD 581
8.K. KRIMINALITET 586

8.R. REGERINGER 588
REFERENCER 589
BILAG A. Kriminalitetens udvikling i forskellige geografiske områder i Danmark og Rigsfællesskabet, fra 2007 til 2024 609
BILAG B. Straffeloven, ifølge Retsinformation.dk 5/11-2024 (Lovbekendtgørelse nr. 1145) 704
BILAG C. Danmarks Statistik: Overtrædelsestyper i kriminalstatistikken, v. 1:2024 761
BILAG D. Det skete i Danmark i 1995 – og i 2024? 796
BILAG E. Kriminalistisk Analysegruppe (KAG-gruppen) 804

INDLEDNING

I denne publikation fremlægges et forsøg på at give en *systematisk* beskrivelse af, hvordan *kriminaliteten* – forstået som strafbelagte handlinger – *faktisk* har udviklet sig over *en længere periode* i *Danmark* – og *hvorfor*. Selv om der har været tilløb, så er dette ikke forsøgt gjort før. Det kan undre, at man har skulle helt frem til 2025, før dette er forsøgt for alvor, for det er vigtig viden. Vigtigt for at forstå, hvordan samfundet ændrer sig i centrale henseender, og vigtig baggrundsviden for at finde ud af, hvornår der bør ændres på noget i det samfundshus, vi befinder os i, og hvordan dette kan gøres.

Hvorfor kun kriminalitet?

I et traditionelt og klassisk dansk murstenshus – kendt som en "murermestervilla" – er de grundlæggende byggeelementer mursten og mørtel. Det bliver ikke noget godt hus, hvis ikke *såvel* mursten *som* den mørtel, der binder dem sammen, er af god kvalitet.

I *samfundshuset* er de grundlæggende byggeelementer individerne *og* de sociale relationer mellem individerne. Det bliver kun et godt hus, hvis *såvel* individerne *som* de sociale relationer, der binder dem sammen, er sunde.

De sociale relationer er samfundets lim.

I Danmark undersøges, analyseres og forskes der i "individers sundhed" og udviklingen følges rimelig tæt og ret systematisk.[1]

[1] Der er *bl.a.* for længe siden etableret et stort tværfagligt institut med fokus på befolkningens sundhed – Statens Institut for Folkesundhed (SIF). Dets virksomhed er firstrenget. Som et universitetsinstitut skal der grundforskes; som et statens institut skal der også interventionsforskes, og der skal informeres/rådgives – og som en overordnet ramme for det hele skal der temperaturmåles: Med jævne mellemrum produceres der en sundhedsprofil, hvor vi får at vide, hvordan det står til med "Danskernes sundhed".

Selvom ikke mindst politikerne ofte taler om det og understreger dets afgørende betydning for samfundshuset, så forholder det langt fra sådan, når det drejer sig om "de sociale relationers sundhed" – uanset om man så bare kalder det sociale relationer eller bruger finere ord som tillid, sammenhængskraft, samarbejde, integration, solidaritet ….

Det er i dette mere overordnede perspektiv, forsøget på at afdække kriminalitetsudviklingen i Danmark skal ses.

"Usunde" sociale relationer

Kriminalitet er et vigtigt aspekt ved de relationer, vi har til hinanden, men det er dog kun ét. For det første kan vi gøre hinanden ondt og skade hinanden på mange andre måder end gennem kriminelle handlinger, fx ved uvenlighed, overfusninger eller utroskab. Vi mangler desværre et begreb til at opfange og beskrive de negative handlinger over for hinanden, som ikke er strafbare. På engelsk omtales det i faglitteraturen gerne som "Incivility",[2] så lad os i mangel på bedre oversætte det til "incivilitet" på dansk. Vi vover den påstand, at mange flere meget oftere udsættes for incivilitet end kriminalitet, og at det kan have betydelige konsekvenser for bl.a. "ofrenes" trivsel og velbefindende. Om det er tilfældet er i den grad u-undersøgt, og vi har derfor – hvor gerne vi end ville – intet som helst grundlag for at vurdere, ikke bare hvor udbredt incivilitet er, men også hvordan det har udviklet sig.

Hertil kommer at den mulige negative side af de sociale relationers beskaffenhed indeholder et helt andet aspekt end kriminalitet/incivilitet, nemlig fraværet af sociale relationer i det hele taget – manglen på mørtel. Dette aspekt vedrører selvfølgelig først og fremmest spørgsmålet om forekomsten af social isolation og ensomhed, og i sammenhæng hermed forsøg på eller faktisk trækken sig totalt fra sociale relationer i form af selvmord. For hver forsætligt manddrab er der mere end ti, der tager livet af sig selv. For hvert trafikdrab er der mere end fire, der begår selvmord. Vi ved en smule om, hvor mange, især unge, der oplever sig som ensomme, men alt for lidt om, hvordan det udvikler sig. Selvskade skal formentlig også inddrages og ses i dette perspektiv.

"Sunde" sociale relationer

Det ville være for fattigt og ufuldstændigt at definere sociale relationers grad af sundhed – sammenhængskraftens grundlæggende størrelse og kvalitet – alene ud fra hvor lidt kriminalitet/incivilitet og ensomhed/selvmord, der findes. Sociale relationer har også en "positiv" side. For kriminalitetens/incivilitetens side drejer det sig om, hvor meget godt, man gør for hinanden, dvs. omfanget og karakteren af gensidig hjælpsomhed – den sociale kapital, som mange samfundsforskere ville kalde det.

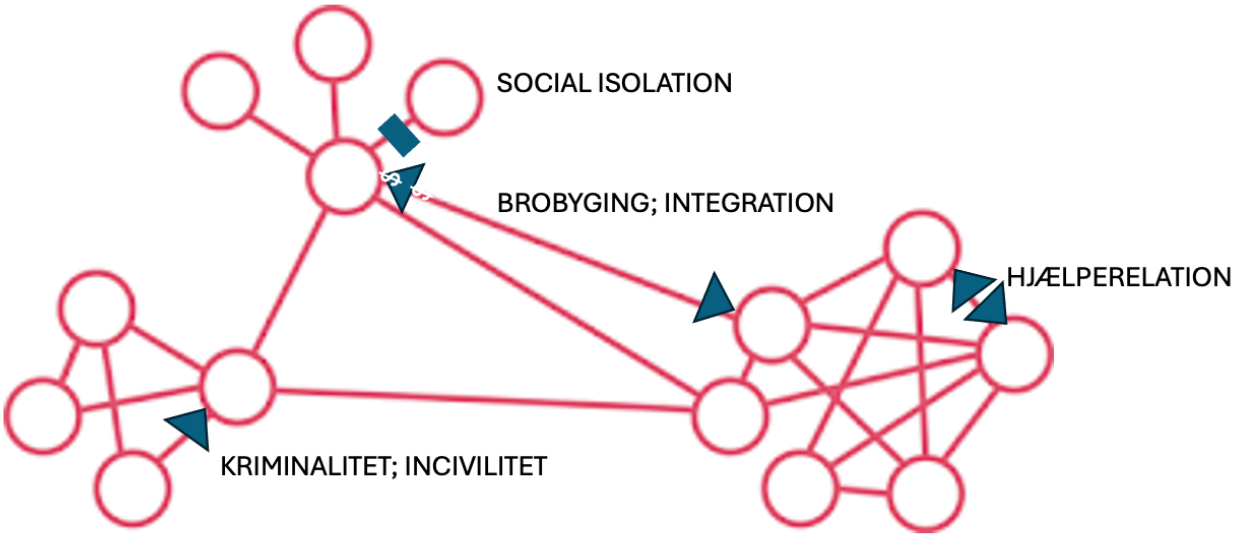
---

[2] Se især Smith, P., Phillips, T.L. & King, Ryan, D. (2010): "Incivility. The Rude Stranger in Everyday Life", Cambridge University Press, Cambridge. Begrebet kommer fra det latinske incivilis, senere incivilitas. Uhøflighed er nok den mest direkte oversættelse af "incivility", men nære slægtninge er *bl.a*. uhøflighed, ubehøvlethed, ubetænksomhed, dårlige manerer, selvoptagethed, ugalanthed, barbarisk, grusomhed, respektløshed, ondskabsfuldhed.

For ensomhedens/selvskadernes vedkommende drejer det sig mængden af de sociale relationer, man har, men især om hvor tværgående eller brobyggende disse relationer er – altså relationer mellem mænd og kvinder, unge og gamle, etniske danske og ikke-etniske danskere, borgere i udkants-Danmark og borgere i de store byer osv. osv. Og her må vi så bare erkende, at det ved vi nærmest ingenting om – og har ikke noget at formidle.

Den stærke sociale relation

Opsummeret er vort bud på den stærke sociale relation – den grundlæggende lim og sammenhængskraft i samfundshuset – karakteriseret ved, at man ikke udelukker hinanden, ikke overlader hinanden til ensomhed mv., men tværtimod er åben over for og inkluderer andre i de sociale relationer – man bygger sociale broer – samt at man ikke skader hinanden eller i øvrigt behandler hinanden dårligt eller ligegyldigt, men tværtimod anerkender, støtter og hjælper hinanden.

Men hvorfor denne kringlede indledning? For at fremhæve hvad nærværende rapport burde dreje sig som om, og derved også dens måske væsentligste begrænsning.

Det burde være en publikation der hele vejen rundt giver et billede af, hvordan vi har det sammen og med hinanden i det danske samfund; af vores sociale relationer. Det har det danske samfundshus behov for. Nu må man nøjes med, at vi alene fokuserer på det hjørne, der drejer sig om, hvordan det udvikler sig med hensyn til at gøre hinanden ondt og skade hinanden i form af kriminelle handlinger, belyst ud fra en snæver kriminologisk synsvinkel.

Konsekvenser af og for de sociale relationer

Når det drejer sig om især kriminalitetens konsekvenser, fokuserer man nærmest per automatik umiddelbart på de mest direkte og mest iøjnefaldende skader:

- antal biler der forsvinder ved tyveri
- antal blå øjne og hospitalsindlæggelser som følge af vold
- mistrivsel og ødelagte liv som følge af voldtægt
- ødelagte cykler som følge af hærværk
- osv. osv.

Ofrene, de forurettede, er i fokus. Vi tæller og undersøger hvor mange de er; hvordan de havde det, da det skete, og hvordan de har det nu – og hvad man kan gøre for at lindre deres situation. Det er godt, rimeligt og nødvendigt. Det er ikke til diskussion.

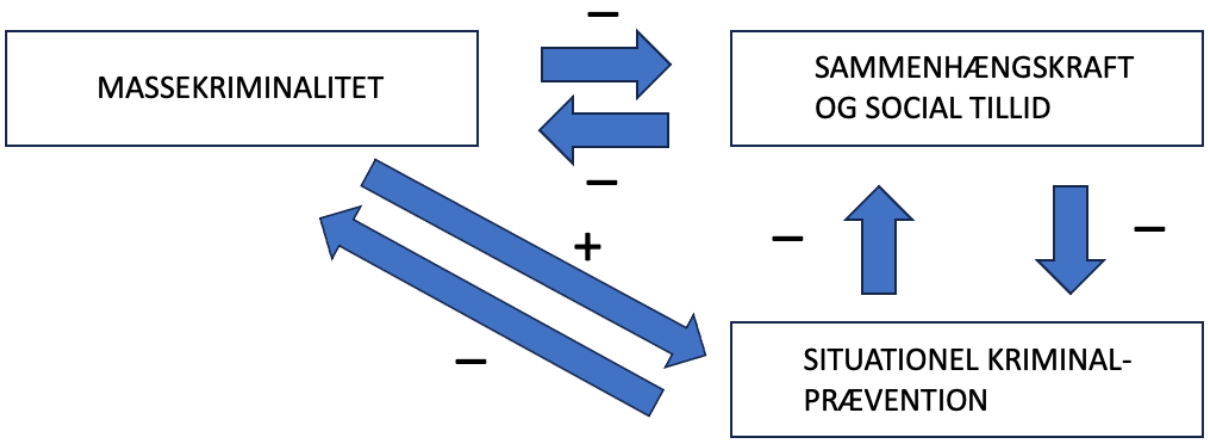
Det kan imidlertid komme til at fjerne fokus fra noget, der er mindst ligeså alvorligt, hvilket har at gøre med, at kriminalitet ikke bare er noget med nogle parter – én der gør noget og én det går udover – men også – som fremhævet – en egenskab ved en social relation. Kriminalitetens konsekvenser bør ikke kun anskues og vurderes i et individuelt perspektiv, men også i netværksperspektiv – såvel det lille netværk som det store, samfundshuset. Skaderne i og på de sociale relationer kan være meget vanskeligere at imødegå, forebygge eller reparere end de individuelle.

Helt fundamentalt kan meget af det som man kunne kalde for "massekriminaliteten", og herunder også "inciviliteten", opfattes og forstås som tillidsbrud.[3] Massekriminaliteten svækker tillidsforholdene menneskene imellem, dvs. den generelle opfattelse af andre menneskers troværdighed – eller godhed for den sags skyld. Det kan være meget mere risikabelt samfundsmæssigt set end forsvundne biler og brækkede knogler. Det er samfundstruende på en langt mere fundamental måde. Det, vi mister ved et biltyveri, er samfundsmæssigt set ikke kun selve bilen som fysisk eller økonomisk fænomen – som en størrelse der kan måles i kroner og øre og erstattes – men også en handlingsmulighed, en tillidsfuld relation til omverdenen, sikkerhed i de forventninger vi kan have til hverdagsagtige foreteelser og rutiner. Det er den lim, der forbinder den enkelte til den større helhed, samfundet, der herved fortyndes. Det er vel oplagt, at det forholder sig således ved personfarlig kriminalitet, men det er også tilfældet for den langt mere talrige ejendomskriminalitet. Selv om en lovovertrædelse som tyverier er rettet mod ting og ikke mod mennesker set gennem gerningspersonens briller, er deres væsentligste konsekvens ikke, at de rammer disse ting, men derimod de mennesker der har eller bruger dem. I den definition, der afgrænser et menneskes sociale omrids og grænser det i forhold til andre mennesker, indgår tingene. Tingene tilhører ikke bare en person i juridisk forstand. De er også med

[3] Dette og de følgende overvejelser bygger primært på Balvig, 1987, hvori såvel Østerberg & Engelstad som Émile Durkheim citeres. Det er fuldstændig utilsigtet og uplanlagt, men denne bog fra 1987 har undertitlen: "Brudstykker af kriminalitetens udvikling gennem tre århundreder, fra 1725 til 2025". Mens den ikke blev skrevet i 1725, så er sluttidspunktet sammenfaldende med det år denne rapport skrives, 2025. Den fremtidsmusik, der blev anslået i bogen vedrørende den dengang meget fjerne fremtid, 2025 – bestod af en konsekvensanalyse, der konkluderede, at man fra 1995 til 2025 under visse betingelser kunne forvente en nedgang i antallet af straffelovsager på omkring en tredjedel. Det kan så siges nu ikke at være helt ved siden af for som man kan se af opstilling 1.a, så faldt antallet af straffelovsovertrædelser, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab, fra 1995 til 2024 med 37 pct.

til at gøre denne person til netop den person, han eller hun er. I andres øjne og i hans/hendes øjne. Visse ting definerer en person i særlig grad og rammer således specielt dybtgående, når de uretmæssigt fratages/franarres personen eller ødelægges. Det gælder således ting, der befinder sig inden for rammerne af den private beboelse. Reaktionerne bliver derfor særligt stærke ved fx indbrudstyveri i lejligheder og villaer.

Indlejret i dette generelle ræsonnement ligger det synspunkt, at også tyveriernes sociale skadevirkninger mere er en funktion af deres antal end af det økonomiske tab de fremkalder. Det er samfundsmæssigt mere risikabelt, at de rammer hyppigt end hårdt. Ti cykeltyverier kan samfundsmæssigt være værre end ét biltyveri, selv om en ny bil koster lige så meget som halvtreds nye cykler.

På baggrund af tilsvarende overvejelser har de norske sociologer Dag Østerberg (f. 1938, d. 2017) og Fredrik Engelstad (f. 1944) funderet over den sociale betydning af den almindelige og udbredte berigelseskriminalitet over for private mennesker i forhold til de økonomisk set langt mere betydningsfulde former for tyveri såsom skattesnyderi mv. (vor oversættelse):

”Nu er det en kendt sag, at der forekommer overtrædelser af en helt anden størrelsesorden, fx skattebedragerier. Det drejer sig om kæmpebeløb, som kunne være gået til fællesgoder såsom sygehuse, fritidshjem, veje, sportsanlæg osv. Er disse lovovertrædelser ikke mere truende end indbrudstyverierne? Her rammes jo hele samfundet, og det skulle derfor synes at dreje sig om en mere alvorlig form for disintegration. Bliver dette at gøre sin pligt i de små dagligdags gøremål ikke nærmest meningsløst, når vi ser disintegrerende træk som f.eks. økonomiske forbrydelser i storsamfundet?

Det ser ikke sådan ud. Opløsningen af forventningsmønstrene i de nære omgivelser kan tilsyneladende være mere truende end disintegrationen i storsamfundet. ’Tyven’ er mere truende end ’valutasvindleren’.

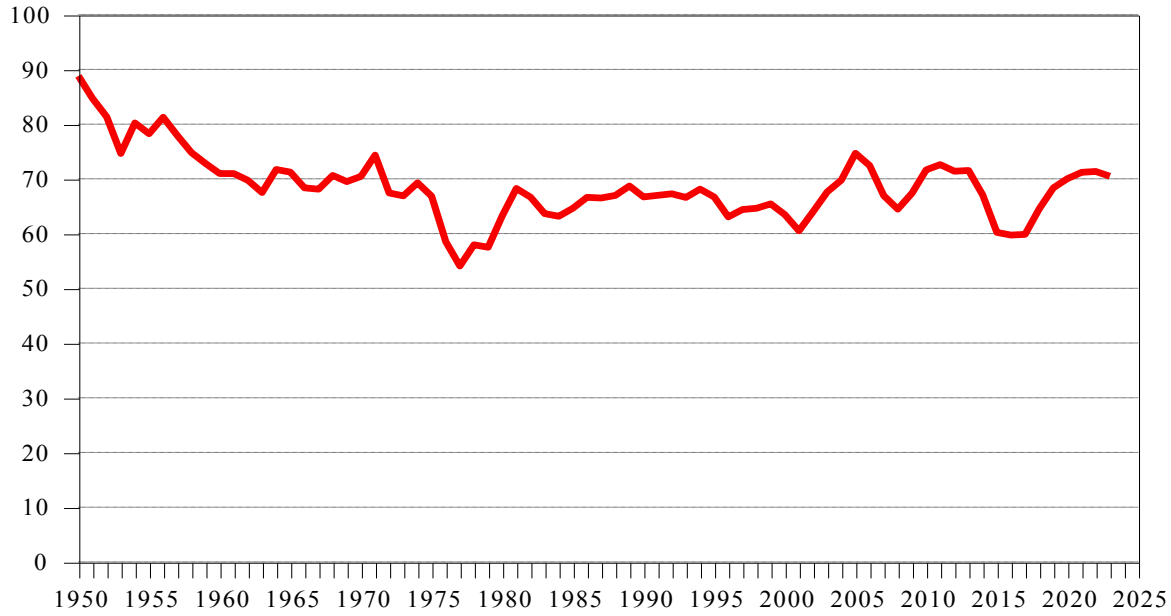
Når udtrykket ’ser ud’ bruges her, er det for at få frem, at det drejer sig om en grundlæggende dybtgående hypotese om forholdet mellem primære og sekundære relationer. Hypotesen går ud på at sekundærrelationer forudsætter primærrelationer. Indbrudstyveriet og lignende former for tyveri er et

anslag mod primærrelationernes integration, mens de store økonomiske underslæb virker disintegrativt på sekundærrelationernes strukturer." (Østerberg & Engelstad, 1984, s. 284-285).

Man kan så spørge, hvordan vi indtil videre har kunnet overleve den ret massive regn af tillidsbrud, der over en længere periode har karakteriseret det moderne samfund, hvor det over en periode var hver fjerde voksne dansker, der i løbet af et år mindst én gang blev udsat for tyveri, hærværk og/eller vold? Hvordan har vi klaret at føle os svigtet af andre mennesker i dagligdagen i så stort omfang og i en så lang periode, som tilfældet har været? Vor hypotese er, at vi har overlevet eller søgt at overleve ud fra følgende ledetråd: den der i et forhold viser mindst tillid til den anden, er den klogeste, fordi han eller hun herved har immuniseret sig over for negative overraskelser. Den stærke bliver ikke længere den, der tror, men den der mistror. Den stærke bliver den, der garderer sig imod det farlige og risikable, og kun forlader sig på sig selv. Vi har både som enkeltpersoner og som kollektiv i stigende grad søgt at overgå mistillid og forventet mistillid med endnu højere grad af mistillid, for det, mener vi, er kernen i det, der under ét kaldes for situationel kriminalitetsforebyggelse: mærkning af private ejendele, teknisk sikring af døre, vinduer og transportmidler, identitetskort, private hemmelige koder, videoovervågning osv. osv. Den meddelelse til omverdenen, alt dette sender, er jo ganske enkel: Jeg/vi tror ikke på dig. Dig er det nødvendigt for mig at beskytte mig imod. Til gengæld har det virket, på den måde at det set over en bred kam markant har reduceret "massekriminaliteten" – som på sin side så må antages at have modvirket "tillidsfaldet". Hvad nettoresultatet for samfundets sammenhængskraft er blevet, og hvordan det har udviklet sig, ved vi desværre ikke meget om.

Ud fra en mere teoretisk synsvinkel kan man også pege på en anden mekanisme eller proces, som vil gøre sig gældende, jf. den franske sociolog Émile Durkheim (f. 1858, d.1917). Når sammenhængskraften trues eller formindskes i et moderne samfund, intensiveres den syndebukfunktion, der i en eller anden udstrækning findes i alle sociale netværk. Enten "udvælges" og stemples flere personer som kriminelle, (udvidet social kontrol), flere handlinger kriminaliseres (opkriminalisering), og/eller der ses med større afsky på flere personer/handlinger (oppenalisering). Konkret er dette en teori om, at med en stigende oplevelse af manglende sammenhængskraft i samfundet vil dette – alt andet lige – bl.a. betyde, at flere domfældes og straffes for deres handlinger og/eller straffes hårdere. Kriminologisk er det enkleste mål og det hyppigst anvendte herfor på samfundsplan antal indsatte i fængsler pr. 100.000. Man kunne tro, at dette primært var en målestok for, hvor meget kriminalitet, der findes i et samfund, eller hvor alvorlig den er, men dette er påvist ikke at være tilfældet.

Antal indsatte i fængsler og arresthuse i Danmark pr. 100.000 indbyggere, 1950 til 2024.

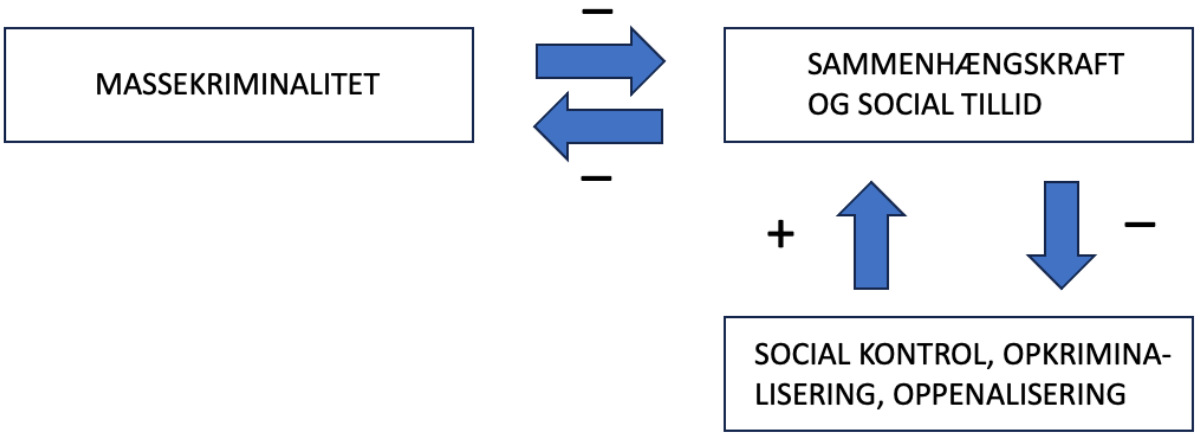
Kilde: Direktoratet for Kriminalforsorgen, diverse år.

Antal indsatte i fængsler og arresthuse pr. 100.000 indbyggere i udvalgte lande

LAND	ÅR	PR. 100.000	HERAF PCT. I VARETÆGT
Danmark	2024	69	39%
Sverige	2024	96	27%
Norge	2025	54	31%
Finland	2023	52	23%
England &Wales	2025	141	20%
Tyskland	2023	68	21%
Holland	2023	64	29%
USA	2022	541	26%
Rusland	2023	300	26%
Japan	2023	33	13%

Kilde: www.prisonstudies.org (aflæst 05.03.2025)

Som nævnt er dette en variant af Durkheims syndebukteori, hvor antagelsen er, at det styrker vi-følelsen, de sociale relationer og den indbyrdes tillid blandt de(t) "ikke-udvalgte/udpegede". For de politikere, der fremskynder sådanne udvælgelses-processer, har det en handlingsfunktion: Her kan I se, hvem der er anderledes end jer, og hvem vi ikke kan lide. Og jeg/vi gør noget ved det. Vi sætter dem ud af samfundet og tit også helt ude af samfundet. De mest "velegnede" syndebukke er selvfølgelig dem, der foretager sig det ret sjældne, men mest "alvorlige", *og* som i forvejen befinder sig ret langt fra samfundet centrum såsom udlændinge frem for danskere, arbejdsløse m.v. frem for personer der er i arbejde eller i uddannelse osv. Så i perspektiv af syndebukteorien bør man ikke bare se på, hvor mange der sidder i fængsel, men også på hvem det især er.

Bemærk at denne teori ikke er en personteori. Det er ikke en teori om, hvad bestemte personer, justitsministre eller fx regeringer med en bestemt politisk farve gør eller ikke gør med hensyn til kriminalitetsforebyggelse eller strafferetlig imødegåelse af kriminalitet. Det er en teori om nogle processer og funktioner i samfundet fremkaldt af andre samfundsmæssige forhold, som så selvfølgelig vil have nogle konkrete personer, regeringer m.v., der er "bærere" disse processer/funktioner.

Uanset teoriens bærekraft, og om man vurderer, at den helt eller delvist kan have noget på sig eller ej, så er hovedformålet med at trække den frem her primært at understrege, at vi også bør interessere os for kriminalitet som en social relation, og at dette på sin side bør få os til i hvert fald at *overveje,* om ikke de samfundsmæssige konsekvenser ikke bare er anderledes, men også kan være lige så alvorlige eller alvorligere end de individuelle, og at det vi gør for at imødegå det eventuelle tab af sammenhængskraft i sig selv kan forstærke eller svække denne sammenhængskraft. Det er ikke bare et spørgsmål om det, der gøres, så virker kriminalpræventivt eller ej – hvilket for nogle former for reaktioner er tilfældet, men ikke for andre.

Kriminalitetskurver bør læses og forstås som andet og mere end en mekanisk spejling af, hvor mange der har begået noget vi ikke kan lide, eller hvor mange der er blevet forurettet på en eller anden måde. "Læs" dem også som tillids- og mistillidskurver – og som, nært beslægtede, trygheds- og utryghedskurver.

Det konkrete indhold, vi har lagt i sammenhængskraft, har været den sociale tillid mennesker imellem og til myndigheder osv. Man kunne også vælge at have andet i fokus som fx spørgsmålet økonomisk sammenhængskraft, og det er meget tænkeligt, at den mest plausible model for kriminalitetens konsekvenser tager sig anderledes ud. Det er forbløffende at kriminaliteten kun er belyst – og selv det sker sjældent – som et spørgsmål om de umiddelbare skader og omkostninger, fx i form af simple cost-benefit beregninger. Det, der ikke er belyst, er, hvad kriminaliteten i samfundet betyder for den samlede økonomi og i og for det økonomiske kredsløb, hvor man inddrager alle dem, der tjener på kriminalitet, såsom forfatterne til nærværende rapport, cykelhandlerne og mange andre – og hvad vi/de bruger pengene til. Det ville ikke være den helt store overraskelse, hvis dette ville vise, at i hvert fald "massekriminaliteten" samlet set er gavnlig for det økonomiske kredsløb i et moderne samfund. Nationaløkonomisk er det en vigtig doktrin, at det ikke er gavnligt for det økonomiske kredsløb og den samlede økonomi, at pengene og værdier blot er til stede som kapital. Kapitalerne skal bruge og der skal udveksles. Som en nationaløkonom, der nok mest er kendt for noget helt andet – Karl Marx (f. 1818, d. 1883) – har formuleret det (frit efter hukommelsen): Generelt kan tyveriernes samfundsmæssige funktion siges at være, at de løser op for og recirkulerer kapital, der ellers er blevet fastfrosset i allerede købte goder.

Kriminelle handlinger

Kriminalitet er en måde at behandle hinanden og os alle dårligt på ved at overtræde love, som Folketinget har vedtaget og forsynet med en straffebetingelse. Vort fokus er på omfanget og udviklingen af de kriminelle handlinger, og ikke som udgangspunkt omfanget og udviklingen af forurettere ("gerningspersoner") eller forurettede ("ofre"). Dette beror ikke mindst på, at vor viden om antallet og udviklingen af antal forurettere og forurettede er meget mere begrænset og typisk underkastet flere sorteringsmekanismer, der kan forvride data om de reelle forhold, fx om politiet har opklaret de enkelte lovovertrædelser eller ej. Det er vigtigt at understrege, at udviklingen i forurettere, forurettelser og forurettede ikke behøver være identiske. Noget mere om foruretterne kan findes i Danmarks Statistiks kriminalstatistikker og selvrapporteringsundersøgelser, og noget mere om de forurettede i offerundersøgelser – for begge deles vedkommende til stadighed suppleret og udbygget med mere enkeltstående undersøgelser og statistikker.

Den faktiske kriminalitet

Vort sigte er at afdække det reelle eller faktiske antal kriminelle handlinger, og hvordan udviklingen har været for disse.

Hvilke kriminelle handlinger?

Der findes særdeles mange lovkomplekser, hvor overtrædelser kan straffes og specifikke adfærdsregler (paragraffer) med tilknyttede straffebestemmelser – flere hundrede af de førstnævnte og i tusindvis af de sidstnævnte. At komme blot lidt i nærheden af at beskrive alle lovovertrædelser og deres udvikling er en utopi, sådan set ikke primært fordi der findes så mange muligheder, men af mangel på relevante data.

En afgrænsning har været nødvendig, og den, vi har foretaget, er af pragmatisk karakter: Vi søger primært at kaste lys over lovovertrædelser, som det er muligt at få data om. Det er – desværre – ikke afgrænsninger, der nødvendigvis går på, hvad der kan betragtes som mere eller mindre alvorligt. Til gengæld er vi så fri for nærmere at forsøge præcisere, hvad der bør betragtes som mere eller mindre alvorlig kriminalitet ….

Konkret har vi i den foreliggende udgave af publikationen valgt at forsøge kaste lys over overtrædelser af straffeloven samt overtrædelser af såkaldte særlove på nogle centrale livsområder som økonomi (skattesvig), arbejde (arbejdsmiljølovgivningen) og miljø (miljølovgivningen).[4]

Politiregistrerede handlinger

Udgangspunktet for de optællinger af kriminelle handlinger, som nærværende publikation baserer sig på, er forhold, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab – og som sådan har fået et "skarpt nummer", som det hedder i politisprog (= journaliseret som en "anmeldelse"). Det er disse optællinger, som politiet til dels selv offentliggør – om end langt fra i samme omfang som tidligere – og for hovedkategorier videresender elektronisk til statistisk behandling i og af Danmarks Statistik. Politiet producerer også en mere detaljeret gerningskodestatistik, som vi supplerende til Danmarks Statistiks optællinger benytter os af.

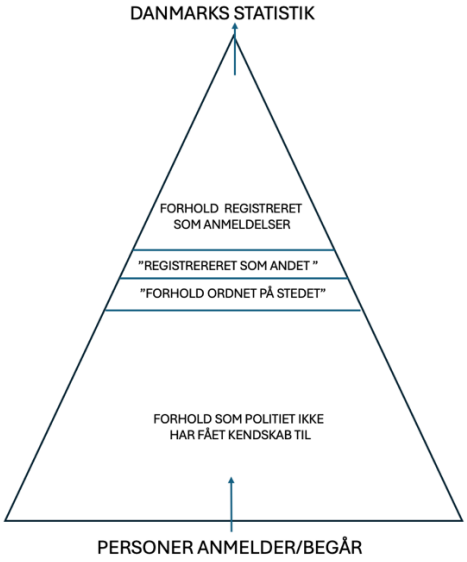
Fordelen ved at tage udgangspunkt i registrerede anmeldelser er, at det er disse former for registreret kriminalitet af de for os tilgængelige, der mængdemæssigt m.v. ligger tættest på det faktiske antal, dvs. at færrest sorteringsmekanismer har været inde over. Dette er også, hvad kriminologer over hele verden generelt argumenterer for og gør i praksis, når det drejer sig om at belyse kriminalitetens udvikling.

Der er til gengæld naturligvis også mange og betydelige ulemper forhold til, hvis man som udgangspunkt havde data til rådighed omkring den faktisk begåede kriminalitet. Det er først og fremmest mørketallet, og over tid at mørketallet kan ændre sig. Kun for ganske få forbrydelser kan man hævde at dette ikke er et problem, som fx ved bankrøverier. Der er flere lag i mørketalsproblematikken: Der er de lovovertrædelser, som slet ikke kommer til politiets kundskab; der er dem, der kommer til politiets kundskab, men som ikke registreres og fx blot "ordnes på stedet" – og så er der de

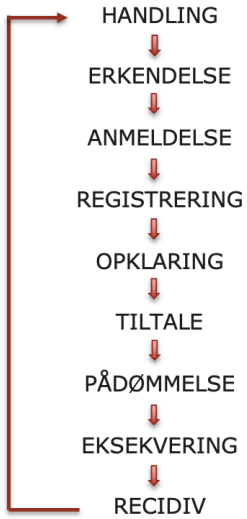
[4] To andre særlovsområder inddrages, men to af dem behandles i forbindelse med beslægtede straffelovsovertrædelser. Det drejer sig om overtrædelse af Våbenloven og Lov om euforiserende stoffer.

lovovertrædelser, der registreres, men som ikke får et skarpt nummer. Visse mulige lovovertrædelser har fx kunnet registreres som en "Undersøgelsesrapport", hvor man – som ordet tilsiger – har afventet en nærmere undersøgelse, som så kunne vise, om forholdet skulle have et skarpt nummer eller ej.

Fra begåelse/anmeldelse til data hos Danmarks Statistik

Den kriminologiske tragt

Med hensyn til de forhold, der faktisk får et skarpt nummer, er der indbygget i hvert fald tre forskellige problemstillinger, som ligesom mørketallet dels kan variere fra lovovertrædelse til lovovertrædelser og dels for den samme lovovertrædelse over tid: *Er* det en kriminel handling, der registreres – registreres den korrekt, og hvordan afgrænses/tælles de forskellige kriminelle handlinger i forhold til hinanden? Grundlæggende er en handling, der får et skarpt nummer, en mistanke om en mulig kriminel handling. *Om* det er tilfældet afklares/opklares i mange tilfælde aldrig, og når det afklares/opklares, kan det vise sig, at det ikke var en kriminel handling (= en strafbar handling). Virkeligheden er kompliceret, og der kan ofte – udover egentlige fejl naturligvis – opstå tvivl om, hvordan en "anmeldelse" skal rubriceres, når den modtages/opdages. Tælleenheden er en stor og kompleks problematik i sig selv. Hvordan tælle, at en person forsøger at bedrage 300 personer i tilsendte mails sendt ud samtidig? Hvad hvis det er en mail om dagen eller om ugen – eller hvis man først senere opdager, at en række separate anmeldelser vedrører en og samme gerningsperson?

Af de forhold, der herudover kan ændres over tid og påvirke optællingerne, er lovændringer og ændringer i statistiske procedurer. Ved sidstnævnte tænker vi især på, at kategoriseringer kan ændres, fx ved at nogle slås sammen og fra et eller andet tidspunkt optælles under ét. Sommetider betyder det mangel på tal, sommetider at vi får nye tal.

Der er altså rigtig mange forhold, der kan indvirke på talrækker af politiregistrerede handlinger, som kan betyde, at de udviklinger, der optegnes, ikke er reelle. Den mindste opgave er at finde og gengive talrækkerne, den vanskelige og ofte desværre reelt umulige er at dokumentere hvor meget andet og

hvad i så fald, der har påvirket udviklingen – og hvordan den reelle udvikling i perspektiv heraf så må antages at have været.

Udviklingen

Med mindre det drejer sig om lovovertrædelser, som meget sjældent forekommer, så viser erfaringen, at de sjældent udvikler sig stærkt op eller ned fra det ene år til det andet. Bevægelserne, hvad enten det er stigninger, stagnation eller fald, er langstrakte – og man skal se på talrækkerne over en længere periode for at fastlægge, hvad tendenserne er. Det ville også være mærkeligt andet, dels fordi de forhold i samfundshuset, kriminaliteten er et produkt af, også typisk udvikler sig forholdsvis langsomt, og dels fordi det også forholder sig sådan med andre samfundsproblemer, såsom fx trafikdræbte, antal selvmord og antal unge, der mistrives.

Selvfølgelig forekommer der udbrud/bølger/afvigelser af til – som for de øvrige samfundsforhold og samfundsproblemer som eksempelvis for Covid-19-situationen og dens konsekvenser – men at det typiske er det langstrakte er hovedgrunden til, at vi i denne publikation fokuserer på langtidsudviklingen frem for, hvordan det ser ud i år sammenlignet med sidste år. Det bliver man sjældent klogere af og ledes ofte på vildspor: Man foranlediges fejlagtigt til at tro, at NU er der en ny udvikling.

Vi tager så vidt muligt afsæt i 1995 og fokuserer på udviklingen de følgende tre årtier, til – igen så vidt muligt – til 2024. Afsættet i 1995 er et pragmatisk valg: Danmarks Statistik gennemførte fra og med 1995 en række omlægninger af kriminalstatistikken, der for en række forholds vedkommende betyder, at man ikke kan sammenligne med tidligere.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at dette betyder, at vi i en række henseender tager afsæt fra en kriminalitetsmæssig bjergtop, idet vi i *1995* bl.a. havde det næsthøjeste antal politiregistrerede straffelovsovertrædelser, vi nogensinde har haft – såvel i absolutte tal som i forhold til folketallet – siden man i 1921 første gang udarbejdede og publicerede disse statistikker (se forsiden af denne publikation). For i øvrigt at give et indtryk af det samfundshus, Danmark befandt sig i, i 1995, har vi i **BILAG D** repeteret nogle af de hændelser m.v., der skete eller karakteriserede dette år – på kriminalitetsområdet og for/i samfundet som helhed. Kapitel 8 om **SAMFUNDETS TILSTAND** består af diverse talrækker, der har som formål at givet et bidrag til indsigt i, hvordan samfundet var indrettet i 1995, og hvordan det siden har udviklet sig frem til 2024.

Det er, som man sikkert kan forestille sig, langt fra alle kriminalitetsformer vi har data for helt frem til det i skrivende stund seneste kalenderår, *2024*, ligesom der kan være "uoplyste" for kalenderår i en del af perioden.

Med fokus på udviklingen kan vi opsummere hvilke andre ændringer end de reelle, der kan ligge bag ændringer i de politiregistrerede lovovertrædelser over tid:

- Ændringer der baserer sig på *den lovgivende myndighed*, dvs. lovændringer, men også fx ændrede signaler, som når man sender en "overgrebspakke" ud om, hvad der bør fokuseres på, hvilke administrative ændringer der bør gennemføres osv.
- Ændringer der baserer sig på *de udøvende/administrative myndigheder*: Er der sket ændringer i, hvor meget og hvordan man overvåger/kontrollerer et område (som fx øget proaktivitet); hvor lidt eller meget af det man får kundskab om, som man ikke registrerer; hvor lidt eller meget man registrerer, men ikke som en anmeldelse. På visse kriminalitetsområder bør man især være opmærksom på, hvordan andre myndigheder end politiet overvåger/kontrollerer/politianmelder kan have stor betydning, som fx ved skattesvig og overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen.
- Ændringer i *statistikførelsen* såsom hvordan og hvornår lovovertrædelser rubriceres og/eller ændringer i tælleenhed. Herunder hører også ændringer i, hvordan forskellige lovovertrædelser eller grupper af lovovertrædelser fortolkes, fx om en bestemt lovovertrædelse ses som en seksualforbrydelse eller en voldsforbrydelse; om økonomisk afpresning er en berigelsesforbrydelse eller en personforbrydelse osv.
- Ændringer i *befolkningen*, såsom demografiske forhold med hensyn til folketal, aldersfordeling m.v., men også m.ht. hvad der opleves som lovovertrædelser og hvordan, og – ikke mindst – i anmeldelsestilbøjeligheden.
- Og så man bør selvfølgelig også på en sådan liste medtage muligheden for fejl i alle dele af processen – herunder de fejl vi måtte komme til at begå! – og såvel tilfældige som systematiske fejl. Store tilfældige fejl og ændringer i forekomsten af systematiske fejl kan forvride det billede, der tegnes af kriminalitetsudviklingen.

Data

Som i hvert fald underforstået er udgangspunktet for de data, vi benytter og præsenterer, de data om politiregistrerede lovovertrædelser, som er opsamlet, bearbejdet og publiceret af Danmarks Statistik – det være sig i Statistikbanken og/eller i deres publikationer. I alle diagrammer er disse talrækker angivet ved røde søjler eller i tabeller med henvisning til, at de kommer fra Danmarks Statistik. Alle talrækker angivet ved blå søjler hidrører enten fra politiets mere detaljerede gerningskodestatistik, som ikke umiddelbart er offentligt tilgængelig, eller fra kilder uden for politiet og Danmarks Statistik som fx offerundersøgelser.

Præsentationen af kriminalitetens udvikling sker ikke udelukkende, men først og fremmest, i form af søjlediagrammer med en søjle for hvert af årene fra 1995 til 2024 i den udstrækning, data foreligger. Man skal her være meget opmærksom på Y-aksen, som for hvert eneste diagrams vedkommende automatisk er produceret af regneark programmet Excel. Det betyder, at tælleenheden/tælleafstanden varierer fra den ene opstilling til den anden. For at få det bedst mulige indtryk af proportionerne med hensyn til, hvor ofte de enkelte lovovertrædelser forekommer, ville det ideelle have været, at dette ikke var tilfældet. Der er imidlertid så stor variation med hensyn til, hvor de enkelte lovovertrædelser volumenmæssigt befinder sig på skalaen, at det desværre er urealistisk. Det understreges derfor, at det først og fremmest er *udviklingen,* diagrammerne skal vise. For at de forskellige Y-akser ikke helt

skal forvride proportionerne er det absolutte antal lovovertrædelser så vidt muligt angivet i de enkelte søjler.

I mange tilfælde kan det være svært for ikke-eksperter at gennemskue, hvad de enkelte lovovertrædelser og især grupper af lovovertrædelser reelt og konkret drejer sig om. Det er forsøgt afhjulpet på forskellige måde:

- Der er flere steder tilføjet nærmere forklaringer på, hvad de enkelte lovovertrædelser og grupper af lovovertrædelser drejer sig om.
- Der er flere steder tilføjet cases, der konkret viser, hvori en af lovovertrædelserne kunne bestå.
- Især vedrørende straffelovsovertrædelserne er det specificeret, hvilke paragraffer i denne lov de enkelte lovovertrædelser drejer sig om, og straffeloven er i sin helhed tilføjet som **BILAG B**.
- Yderligere et hjælpeværktøj til at kunne gennemskue og forstå, hvad der ligger bag de optalte anmeldelser, er en oversigt over overtrædelsestyper således som Danmarks Statistik registrerer og bruger dem i deres kriminalstatistik, se **BILAG C**. Heraf fremgår det bl.a., hvilke konkrete gerningstyper i en større gruppering, som fx "Voldtægt m.v.", der er kommet til eller er udgået hvornår. Ofte kan man her finde forklaringen på, hvorfor antallet af lovovertrædelser i en gruppering pludselig falder eller stiger voldsomt fra et år til et andet.

Som data betragter vi også samlingen af **REFERENCER**. Her er nemlig ikke blot angivet litteratur, som vi direkte henviser til andetsteds i publikationen. Målet har været at skabe en så systematisk og fuldstændig reference til al litteratur der er relevant for en forståelse og beskrivelse af kriminalitetsudviklingen i Danmark fra 1995 til 2024 som muligt.

Begreber

Publikationen er ikke bare en samling af statistiske diagrammer og tabeller. Den præsenterer ikke bare kriminalitetsudviklingen. Det er en *kommenteret* kriminalitetsudvikling. Hertil skal der bruges ord og begreber, og de ord og begreber, der vælges, er af stor betydning for, hvordan udviklingen skal forstås og forklares. Hvordan skal vi fx omtale det, vi primært tæller op: kriminelle handlinger – forbrydelser – politiregistrerede forhold – forhold der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab osv. osv. Der er mange muligheder, og det er ikke ligegyldigt, hvilken af dem der vælges.

Vi er sprunget over, hvor gærdet er lavest: Vi varierer sprogbrugen og bruger det meste af den begrebsmenu, vi finder relevant, og så håber vi på, at man på den ene side forstår, hvad det er vi mener, og at ingen af dem bider sig alt for fast.

Ressourcer

Det samlede projekt og udarbejdelsen af nærværende publikation er forankret i et samarbejde mellem Det Juridiske Fakultet ved Københavns Universitet og AFFORD, Akademiet for Forebyggelse Danmark. Det ledes af publikationens forfattere, professor emeritus, dr.jur. Flemming Balvig og centerleder, lektor, ph.d., Lars Holmberg.

I tilknytning til projektet er der nedsat en arbejdsgruppe, Kriminalistisk Analysegruppe (KAG-gruppen, se **BILAG E**). Dens medlemmer og tilforordnede har leveret uvurderlig bistand til udarbejdelse af publikationen. Det er vi dem alle meget taknemmelig for. Eventuelle misforståelser, fejl og mangler i denne rapport er naturligvis alene vort ansvar. Det samme gælder de holdninger, vi af og til tillader os at fremkomme med – som i ovenstående afsnit om begreber.

Fejl og mangler

Apropos fejl og mangler – vi er desværre sikre på, at der er mange af dem. Vi vil være dybt taknemmelige for at få påpeget disse – og kom også gerne med forslag til noget, der kunne/burde være anderledes/bedre: Send en mail til info@afford.dk. På forhånd:

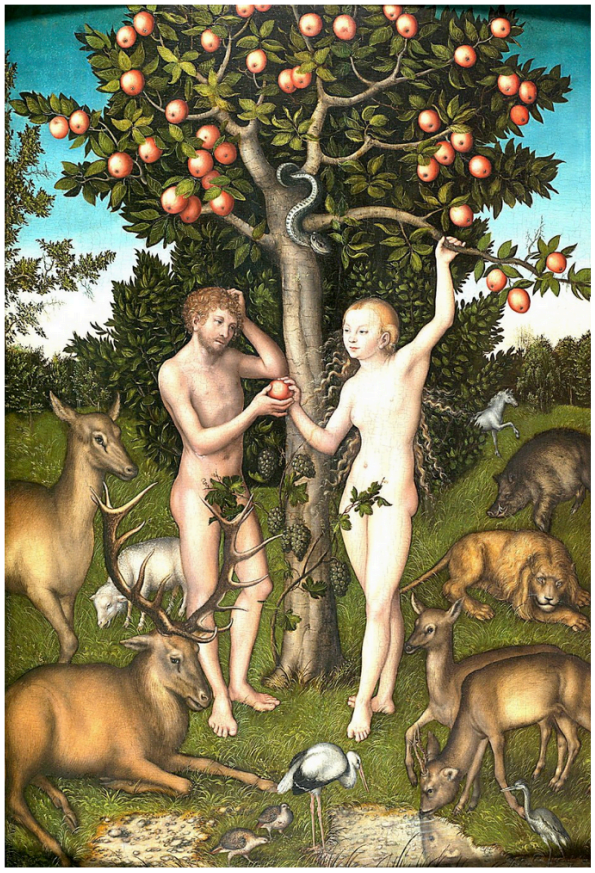

0. KRIMINALITETEN I DET LANGE LØB

Hvis man hører til dem, der tror på, at menneskeheden startede med Adam og Eva i Paradiset Have, så ligger det klart, hvordan kriminaliteten har udviklet sig fra dengang og frem til i dag.

Der var kun én ting, der var forbudt i Paradisets Have, og det var at spise æbler fra Kundskabens træ. Alligevel kunne Adam og Eva ikke modstå fristelsen. Der forlyder ikke noget om, hvordan æblerne smagte, men efter æbletyveriet kunne man konstatere, at 100 pct. af universets befolkning havde begået kriminalitet i løbet af en ganske kort periode.

Sådan er det ikke i vore dage. Vi ved med sikkerhed, at kun en ganske lille del af den danske befolkning i vore dage begår tyveri i løbet af fx et år. Det er gået den rigtige vej. Vi er ikke nær så tyvagtige, som man var dengang.

VERDENS FØRSTE TYVERI?
"Adam og Eva", malet af Lucas Cranach (f. 1472, d. 1553)

VERDENS FØRSTE DRAB?
"Kain dræber Abel", malet af Peter Paul Rubens (f. 1577, d. 1640)

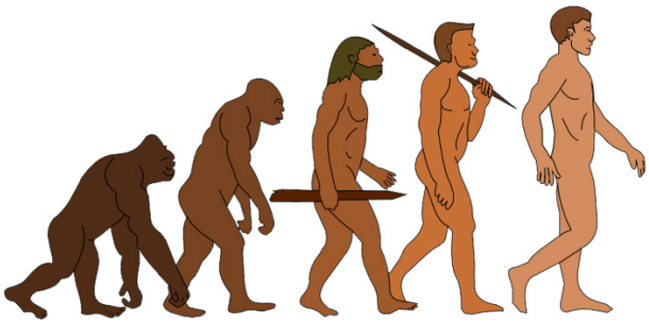
Straffen for æbletyveriet var hård. Adam og Eva blev udvist fra Paradisets have. Udenfor – i den meget mindre paradisiske have – fik de sønnerne Kain og Abel. Kain var meget misundelig på Abel. Han syntes Gud favoriserede Abel, men i stedet for at rette sin vrede mod Gud, rettede han den mod

Abel – og dræbte ham. På det tidspunkt havde 25 pct. af universets befolkning begået den alvorligste form for vold, vi kender til, og 25 pct. havde været udsat for den. Tre fjerdedele af universets befolkning var herefter, af Gud i hvert fald, registreret for kriminalitet.

Vi ved med sikkerhed, at kun en ganske lille del af den danske befolkning i vore dage begår eller udsættes for vold i det hele taget i løbet af fx et år. Det er altså også i så henseende gået fremad. Vi er ikke nær så voldelige, som man var dengang.

*

Men hvad nu hvis man hører til dem, der mener, at menneskeheden startede med, at en del af abeslægten begyndte at gå oprejst rundt på to ben og leve som jægere og samlere. Sådan levede man, bl.a. i Danmark, i 10.000 år, og det er således sådan danskerne har levet i størstedelen af den tid, menneskeheden overhovedet har eksisteret.

VOLD OG TYVERI I JÆGER- OG SAMLERSAMFUNDET?

Man bliver stadigt klogere på, hvordan livet var i jæger- og samlersamfundet, og mange myter/forestillinger aflives. Det er en udbredt forestilling, at man levede fredeligt og nærmest idyllisk sammen – lidt ligesom i Paradisets Have inden æbletyveriet. Det kan imidlertid med sikkerhed siges, at det er en myte. Mange jægersamfund levede i små grupper med begrænsede ressourcer. Konkurrence om vand, mad og jagtområder kunne føre til voldelige sammenstød mellem grupper. Formentlig er vold også blevet brugt internt i gruppen som en måde at opretholde orden eller løse konflikter på. Nogle jægersamfund praktiserede ritualer, der involverede vold, som en del af deres kulturelle og religiøse praksis. To store udgravninger i Danmark viser begge, at knapt 15 pct. har lidt en voldsom død, som ikke har været for egen hånd.[5] De har fået flækket kraniet med en økse eller er på anden vis – uden for al tvivl – blevet slået ihjel.

[5] Dette synes endog at være i den relativt lave ende. Globalt viser det sig ifølge et stort antal forskellige udgravninger at der var mellem 10 og 60 procents fare for at dø for et andet menneskes hånd i jæger- og samlersamfundet.

I vore dage er det mindre end 0,1 pct. af det årlige antal døde, der har mistet livet som følge af forsætligt manddrab eller vold med døden til følge.[6]

For mange geografiske områder har vi drabstal helt tilbage til omkring 1200-tallet, og undtagelsesfrit finder man, at drabshyppigheden var mange gange højere dengang, end den er i dag (se fx Eisner, 2021).

Det er utvivlsomt, at vi i det lange tidsperspektiv har undergået en ændring i retning af mindre og mindre vold. Samfundsforskeren Steven Pinker breder dette ud til også at omfatte dræbte i krige, ved terroristangreb, i forbindelse med revolutioner m.v. og mener at kunne påvise, at vi aldrig har levet så fredeligt sammen som i nutiden. Den menneskelige historie er én lang bevægelse mod større og større fredelighed (Pinker, 2011; 2018). Den er langt fra snorlige, men markant.

Formentlig er hovedforklaringen på den faldende fysiske aggression en stadig større værdsættelse af og respekt over for det enkelte individs fysiske integritet og i forlængelse heraf intensiverede holdninger og normer mod fysisk aggression – øget "civilisering" som den tyske sociolog Norbert Elias har kaldt det (Elias, 1939/2000). Hertil en øget mulighed for at tænke lineært i sit liv, og ikke kun cyklisk, dvs. en øget langsigtethed i den måde, mennesker handler på – øget "selvkontrol" som den schweiziske kriminolog Manuel Eisner kalder det (Eisner, 2008). "Civilisering" og "selvkontrol" er to processer, der udvikler sig hånd i hånd og stimulerer/forstærker hinanden. Se nærmere herom i kapitel 3.

Forekomsten af tyveri i jæger- og samlersamfundet ved vi ikke noget om. Den kan ikke aflæses af eller i efterladenskaber som kranier eller jagtredskaber. Vi formoder, at der ikke har været meget af den, dels fordi der ikke har været meget at stjæle, og dels fordi det, der har været at stjæle, er noget, man har haft på sig eller været i nærheden af, og derved har haft fuld kontrol over. Det er derimod tænkeligt, at en del af volden/tyverierne har haft karakter af røveri. Bidragende til et relativt lavt niveau af tyverier har formentlig også været, at disse samfund havde et kollektivistisk syn på ejerskab, hvad angår mad og ressourcer. Byttet fra jagt og indsamling blev typisk delt mellem gruppens medlemmer.

Interessant nok er Danmark historisk set formentlig det første land, der byder sig ind med et rimeligt veldokumenteret tidligt bud på den faktiske forekomst af tyveri. I 1729 fremhævede Ludvig Holberg (f. 1684, d. 1754) danskerne som et meget lovlydigt folkefærd. I sit over 700 sider store værk "Dannemarks og Norges Geistlige og Verdslige Staat" skrev den berejste Holberg, at der næppe findes

[6] Det er påvist, at voldelige dødsfald procentuelt var højere i førmoderne samfund, herunder ikke mindst i jæger- og samlersamfund, jf. Steven Pinker: The Better Angels of Our Nature (2011): "The decline of violence in history and its causes", Vikings, New York. Nogle antropologer mener dog, at vold i jæger- og samlersamfund ofte er blevet overdrevet, og at mange af disse samfund havde effektive konfliktløsningsteknikker, jf. især Douglas P. Fry & Patrik Söderberg (2014): "Myths about Hunter-Gatherers Redux: Nomadic Forager War and Peace", *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 6, s. 255-66.

noget land, "hvor tyveri, rof og mord gaard mindre udi svang, og hvor veifarende kan reyse med større sikkerhed …"[7]

Andre beretninger tyder dog på, at det ikke har været den rene idyl. Netop i den periode, hvor Holberg offentliggjorde sin beskrivelse af Danmark og Norge, var tyverierne i en af landets største byer – Århus – øjensynlig blevet en svøbe, og borgerne klagede til bystyret over, hvad de oplevede som omsiggribende lovløshed (jf. Lauridsen, 1969). I erkendelse af, at man ikke kendte problemets omfang, besluttede bystyret sig derfor i 1730 til at gøre et forsøg på at få et overblik over situationen. Til det formål udpegede man seks mænd til, to og to, at gå rundt fra husstand til husstand for at skaffe oplysninger. Med sig havde de et cirkulære udstedt af Aarhus bystyre. Cirkulæret indledtes på følgende måde:

"Formedelst dend disvære her i Byen tilvoxende Tyveri, som ioe mere og mere foroeves, eragtes fornøden at være, i visse Henseende bekient at blive, hos hvem af Byens Indvaanere er passeret udi de 3 til 4 sidste Aaringer…".

TYVERI I ÅRHUS OMKRING 1730?

De seks mænd var udstyret med et lille hæfte, hvori indbyggerne – i det omfang de kunne skrive – selv skulle redegøre for, hvor meget der i årene 1727-30 var stjålet fra dem og af hvem – hvis de havde nogen mistanke om det.

Indbyggertallet i Århus lå dengang på omkring 3.500. Byens lidenhed havde til følge, at undersøgelsen ikke blev nogen langvarig affære. Det tog kun godt en uge, inden rapporten kunne afleveres.

[7] Holberg skrev desuden, at "den danske Nation" var "besynderlig lydig imod Øvrigheden", og at der næppe fandtes et land i Europa, hvor oprør var mindre sandsynligt. Holberg tilskrev det både regeringens og indbyggernes gode sindelag.

188 tyverier, konstaterede man, de 3.500 mennesker havde være udsat for, hvoraf en stor – men ukendt – del var blevet stjålet ved en og samme lejlighed, fx både mad og tøj. Det svarer formentlig til en årlig tyveririsiko på under ½ pct.

I vore dage ligger den for Danmark som helhed på omkring 12 pct.[8] Alle andre historiske sammenligninger, som vi er bekendt med, peger i samme retning: Der er langt flere tyverier i det moderne samfund end i tidligere tiders samfund.

Hovedforklaringen på det øgede antal tyverier er de øgede muligheder for at stjæle, og det hermed forbundne øgede fristelsespres. Der er tale om såvel en øgning i det antal objekter, der kan stjæles, og hvor der kan stjæles fra, samtidig med, at det generelt er blevet nemmere at stjæle uden risiko for opdagelse (jf. nærmere herom i kapitel 2). Den vedvarende stigning i tyverier og anden ejendomskriminalitet er formentlig kommet ret sent i det historiske forløb – langt senere end den faldende vold og sandsynligvis først for alvor på denne side af anden verdenskrig (se nærmere herom i kapitel 1).

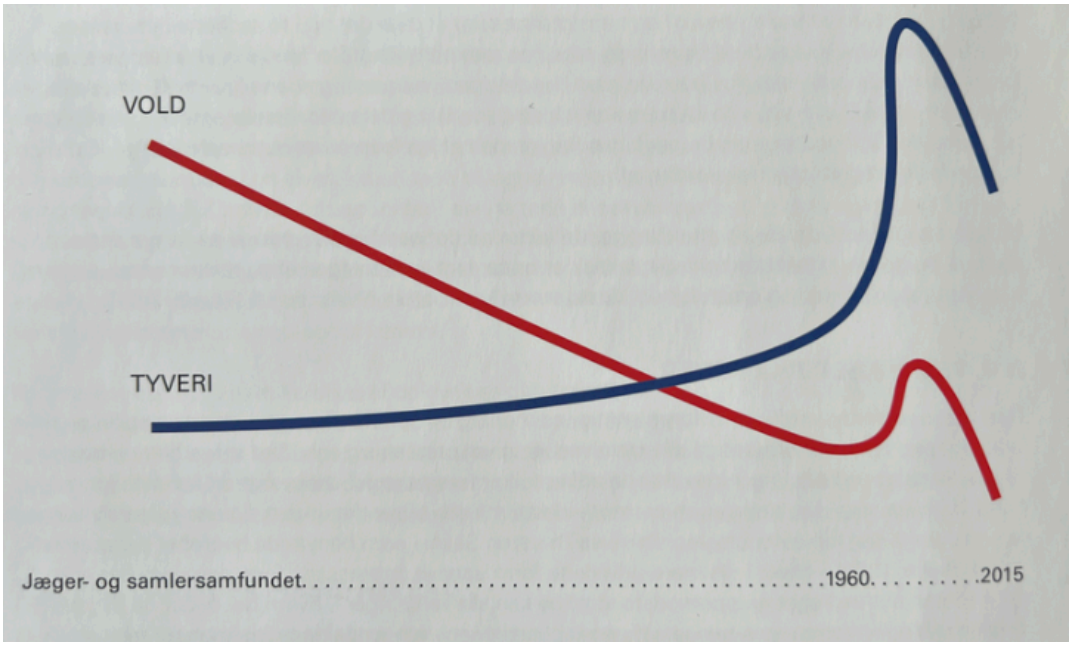
Bidragende til udviklingen har også været, at normer omkring vold og tyveri et langt stykke af vejen er blevet vendt om, Mens fordømmelsen af vold er blevet stadig stærkere, er fordømmelsen af det at stjæle blevet mindre. I det fattige samfund var det jo også reelt en langt alvorligere sag at blive frastjålet noget af den smule man havde end i det velstående samfund, hvor man "blot" bliver lidt mindre velstående. I et samfund, hvor man kæmper en daglig kamp for overhovedet at overleve, kan tyveri – af "simple" ting som mad, tøj og penge – være mere livstruende end at blive udsat for vold.

*

Den faldende vold og stigningen i tyverier siden jæger- og samlersamfundet har ikke bare fulgt to rette linjer, som man ellers kunne få indtrykket af ved at se på opstilling 0.a, der er en grafisk fremstilling af vore *hypoteser* om, hvordan langtidsudviklingen i tyveri og vold har formet sig fra jæger- og samlersamfundet frem til cyberspace-samfundet i 2024. Der har været krusninger, bølger og kortere eller længere perioder, hvor det er gået anderledes.

[8] I en landsdækkende stikprøveundersøgelse foretaget i 2024 var det 11,7 pct. af de 16-79-årige, der havde oplevet sig udsat for tyveri og/eller indbrud inden for det seneste år (Balvig, 2025). Her indgår således ikke de tyverier m.v. som personer under 16 år har været udsat for og heller ikke de udsatte personer, der var over 79 år. På den anden side vedrører procenten så ikke, som i undersøgelsen i Aarhus, hele befolkningen. Der er i den landsdækkende undersøgelse ikke taget højde for, at en del har været udsat flere gange ligesom tyverier/indbrud i virksomheder og institutioner m.fl. kun i begrænset omfang er med. Flere yderligere forskelle betyder, at procenterne ikke er direkte sammenlignelige.

Opstilling 0.a. Den formodede langtidsudvikling i forekomsten af vold og tyveri.

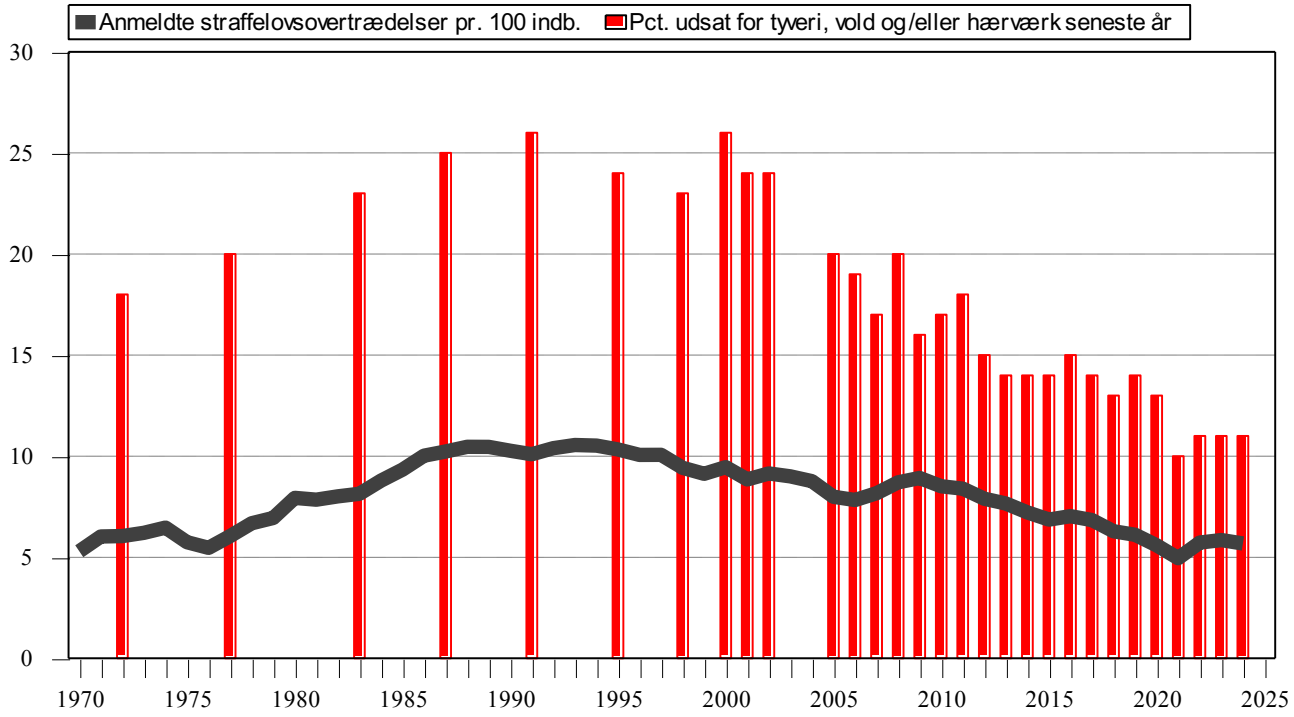

*

Indsnævrer vi tidsperspektivet til *efterkrigstiden*, kan vi se en af disse bølger, som også er forsøgt indtegnet i opstilling 0.a.: På et eller andet tidspunkt begynder antallet at tyverier at stige usædvanligt stærkt for så at kulminere og begynde at falde igen. Og volden, der jo ellers har haft en faldende tendens, følger med i denne bølge.

For Danmarks vedkommende starter "den moderne kriminalitetsbølge", som vi kan kalde den, i begyndelsen af 1960-erne; den kulminerer i 1990-erne og kriminaliteten begynder så at falde i indeværende årtusinde. Det kan man bedst se af diagrammet på forsiden af denne rapport (der vedrører alle anmeldte straffelovsovertrædelser sat i forhold til folketallet). I opstilling 0.b kan man se udviklingen siden 1970. De første offerundersøgelser i Danmark som helhed blev foretaget i begyndelsen af 1970-erne, og i opstilling 0.b kan udviklingen i registrerede straffelovsovertrædelser sammenholdes med den faktiske andel af befolkningen (mellem 16 og 74/79 år), der har oplevet sig udsat for tyveri, vold og/eller hærværk seneste år forud for udspørgningstidspunktet.

Opstilling 0.b. Antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 100 indbyggere i Danmark og procent 16-74-årige,[9] der indenfor det seneste år forud fra udspørgningstidspunktet har været udsat for tyveri, hærværk og/eller vold – fra 1970 til 2024.

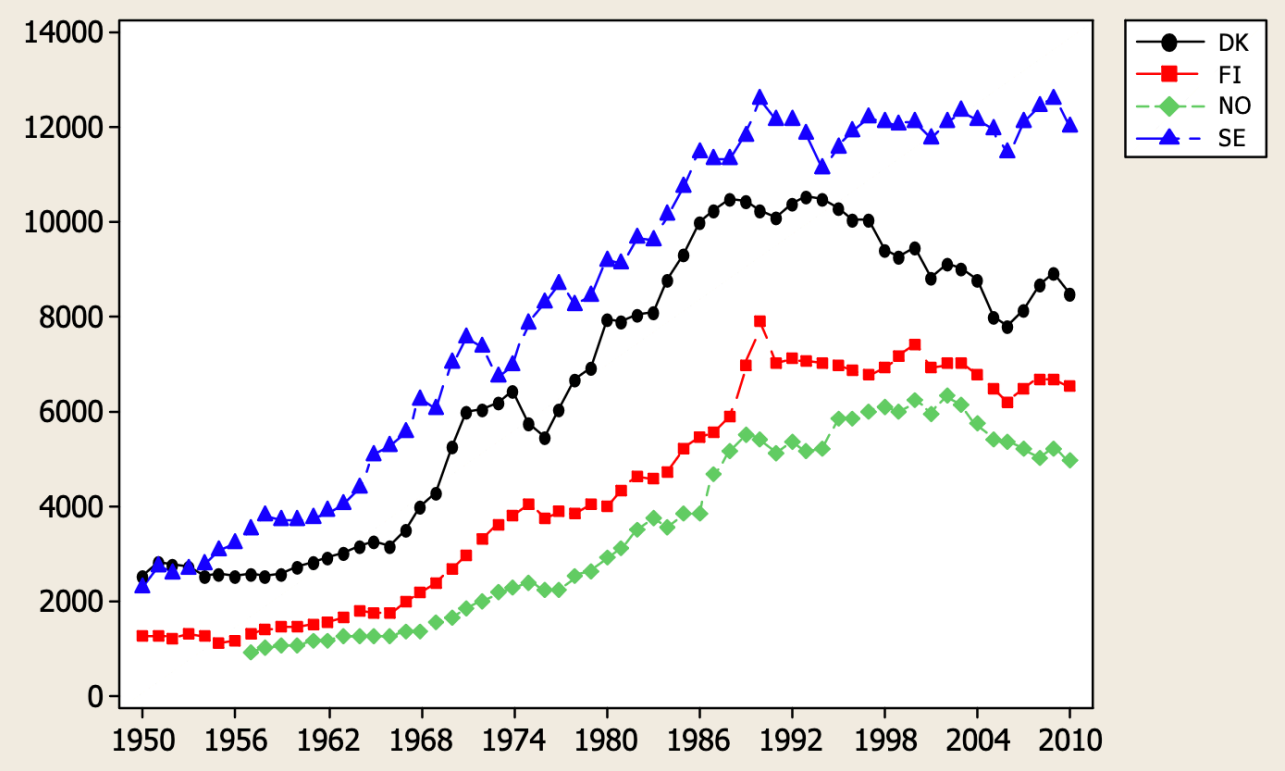
Kilde: Anmeldte straffelovsovertrædelser og folketal som oplyst af Danmarks Statistik. Procent udsatte for forskellige forbrydelser er baseret på et stort antal forskellige offerundersøgelser, jf. bl.a. Balvig, 2025. Før 1995 er procenterne estimeret på basis at separate undersøgelser om udsathed for tyveri, vold og hærværk.

Der synes således at være tale om en *reel* kriminalitetsbølge vedrørende traditionel straffelovskriminalitet (tyveri, hærværk og vold), selvom det godt kunne se ud til, at mørketallet er mindre i begyndelsen af 2020-erne end i begyndelsen af 1970-erne, sandsynligvis på grund af en vis samlet øgning af anmeldelsestilbøjeligheden.

Af opstilling 0.c kan man se, at det ikke kun er Danmark, hvor den moderne kriminalitetsbølge har sat sit præg på kriminalitetsudviklingen, i hvert fald for de to første fasers vedkommende – stigningen og opbremsningen. Det samme har gjort sig gældende i de øvrige nordiske lande. Med hensyn til den sidste fase – den faldende tendens – startede det også sådan i de tre øvrige nordiske lande, og det fortsatte i de to af dem – men ikke i Sverige.

[9] I 2023 og 2024 16-79-årige.

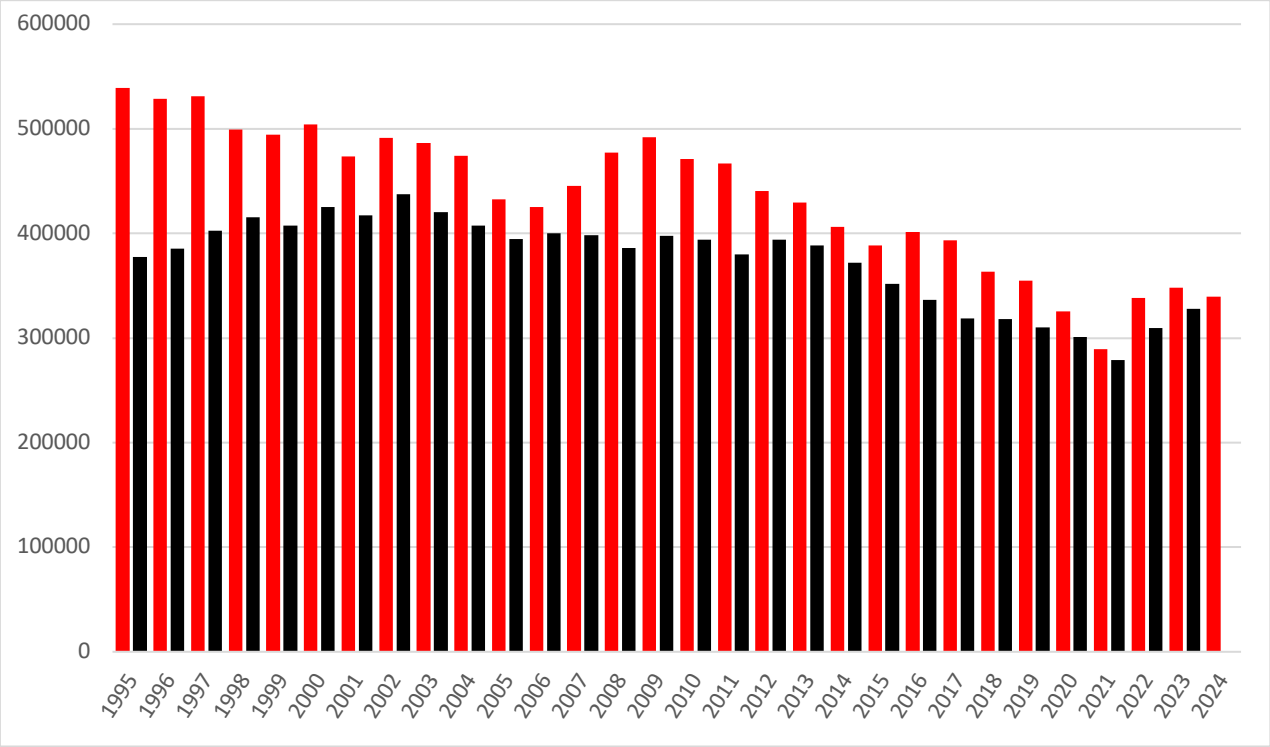
Opstilling 0.c. Antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 100.000 indbyggere i Danmark, Finland, Norge og Sverige, fra 1950 til 2010.

Kilde: Hanns von Hofer , Tapio Lappi-Seppäla & Lars Westfelt: *Nordic Criminal Statistics. Summary of a report. 8th revised edition*. Kriminologiska institution, Stockholm Universitet, Rapport 2012:2.

Af opstilling 0.d kan man tydeligere se, at dette er tilfældet for Norges vedkommende. Her er tallene for perioden 1995 til 2024 sammenstillet med den danske udvikling. Hvor den faldende tendens sætter ind i Danmark allerede i slutningen af 1990-erne, er det dog først tilfældet for Norge fra begyndelsen af indeværende årtusinde. Udover den generelt faldende tendens set over de seneste tre årtier er et andet fællestræk ved udviklingen i Norge og Danmark det særlige dyk, der sker i kriminaliteten i corona-perioden (især 2021). Den midlertidige stigning, der skete i Danmark i slutningen af 00-erne, findes ikke i Norge.

Opstilling 0.d. Antal anmeldte straffelovsovertrædelser i Danmark (rød) og Norge (sort), fra 1995 til 2024.

Kilde: Danmark: Danmarks Statistik, www.statistikbanken.dk. Norge: Statistisk Centralbyrå, www.ssb.no

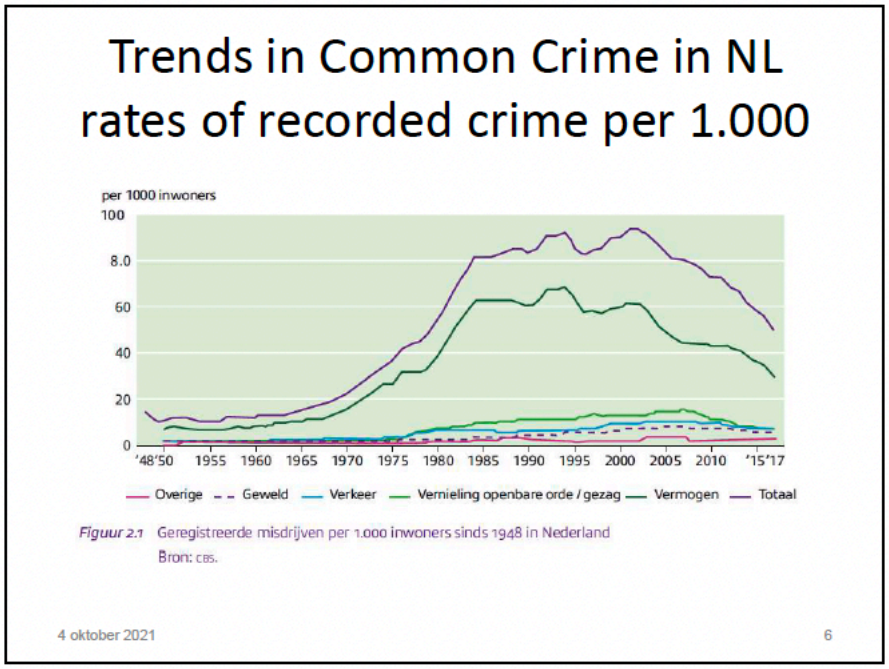
Ser man sig yderligere omkring i kriminalstatistikkerne i lande, som vi i større eller mindre grad plejer at sammenligne os med, ser det ud til, at det er den seneste udvikling i Sverige, der er undtagelsen. Vi genfinder således hele "den moderne kriminalitetsbølge" i hele EU under ét (opstilling 0.e), og i lande som Holland (opstilling 0.f.1 og 0.f.2), i England & Wales (opstilling 0.f), i USA: Californien (opstilling 0.g), i Canada (opstilling 0.h) og i Japan (opstilling 0.i). Japan er ikke et af de lande, vi sædvanligvis sammenligner os med, men sammenstillingen er interessant, dels fordi Japan er et af de lande i verden, der har den laveste kriminalitet, og dels fordi man kan se, at man i en lang periode før "den moderne kriminalitetsbølge" havde en faldende kriminalitetsrate, hvor den i forlængelse af øget urbanisering osv. var begyndt at stige stort set alle andre steder i den "moderne" verden (frem til slutningen af 1970-erne).

Opstilling 0.e. Den registrerede kriminalitetshyppighed i EU, 1970 – til 2010.

Kilde: Buonanno, P. et al. (2018): "How much should we trust crime statistics? A comparison between EU and US", *European Journal of Law and Economics*, 46(3), s. 343-357. Ifølge Eurostat er den faldende tendens såvel i den samlede kriminalitetshyppighed som i hyppigheden af drab fortsat fra 2010 og til i hvert fald 2022, jf. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Crime_statistics (aflæst 13.01.2025).

Opstilling 0.f.1. Antal anmeldte straffelovsovertrædelser i Holland pr. 1.000 indbyggere, 1948 til 2017.

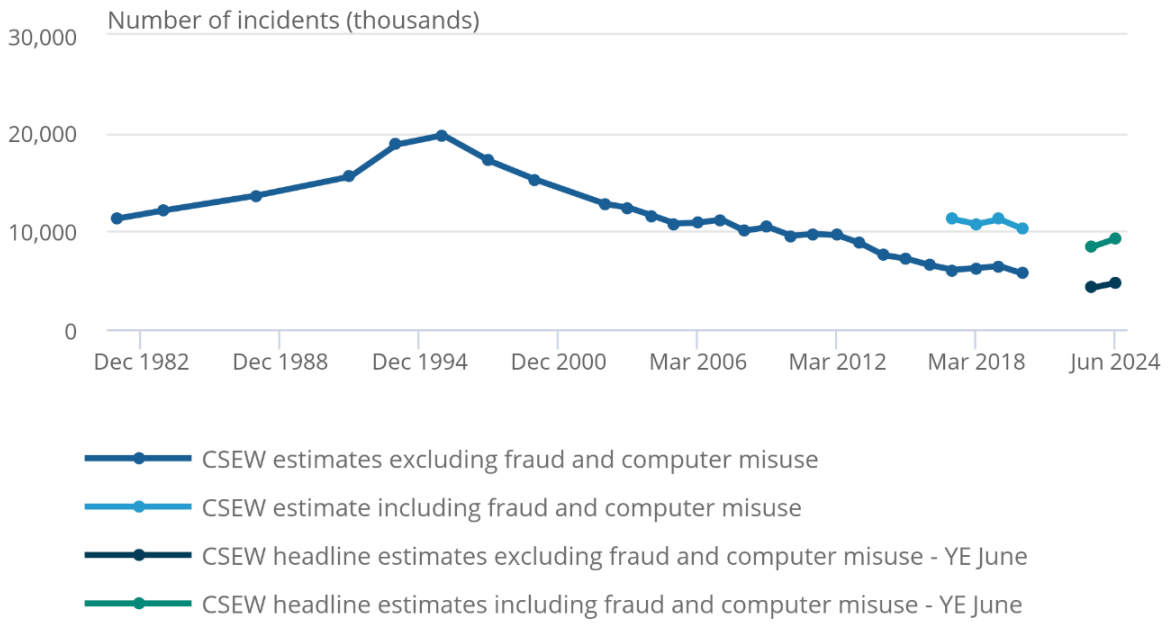
Kilde: Jan van Dijk, udleveret ved forelæsning i Amsterdam, oktober 2021.

Opstilling 0.f.2. Antal registrerede straffelovsovertrædelser i 1000'er i Holland, 1975 til 2021.

Kilde: https://www.albertacrimeprevention.com/wp-content/uploads/2022/05/ACCPA2022ConferenceKeynoteSpeech-Jaap-de-Ward.pdf

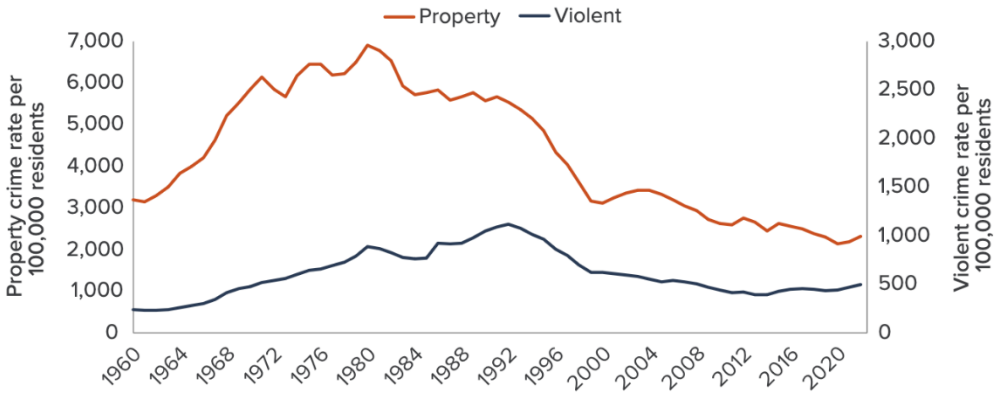
Opstilling 0.g. Antal 1000'er af tilfælde af tyverier, hærværk og vold som personer 16 år og derover har været udsat for inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, England & Wales, fra 1981 til 2023 (fra 2017 tillige for bedrageri og internetkriminalitet).

Source: Crime Survey for England and Wales (CSEW) from the Office for National Statistics

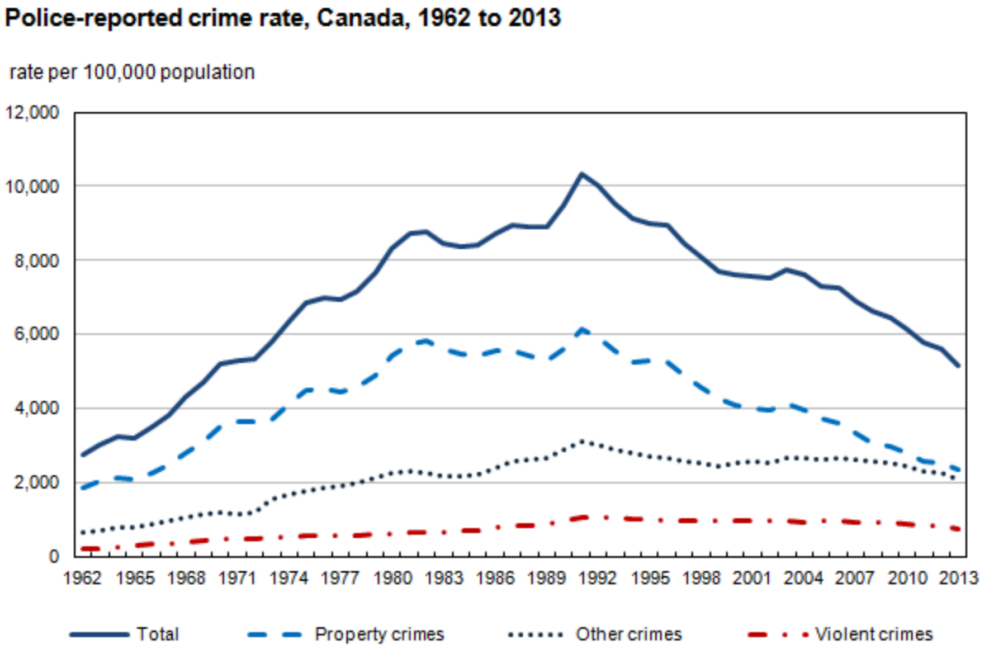
Kilde: Office for National Statistics (2024): "Crime in England and Wales: year ending June 24", Statistical Bulletin, s. 8.

Opstilling 0.h. Antal anmeldte tilfælde af ejendomsforbrydelser og tilfælde af vold pr. 10.000 indbyggere, Californien, 1960-2022.

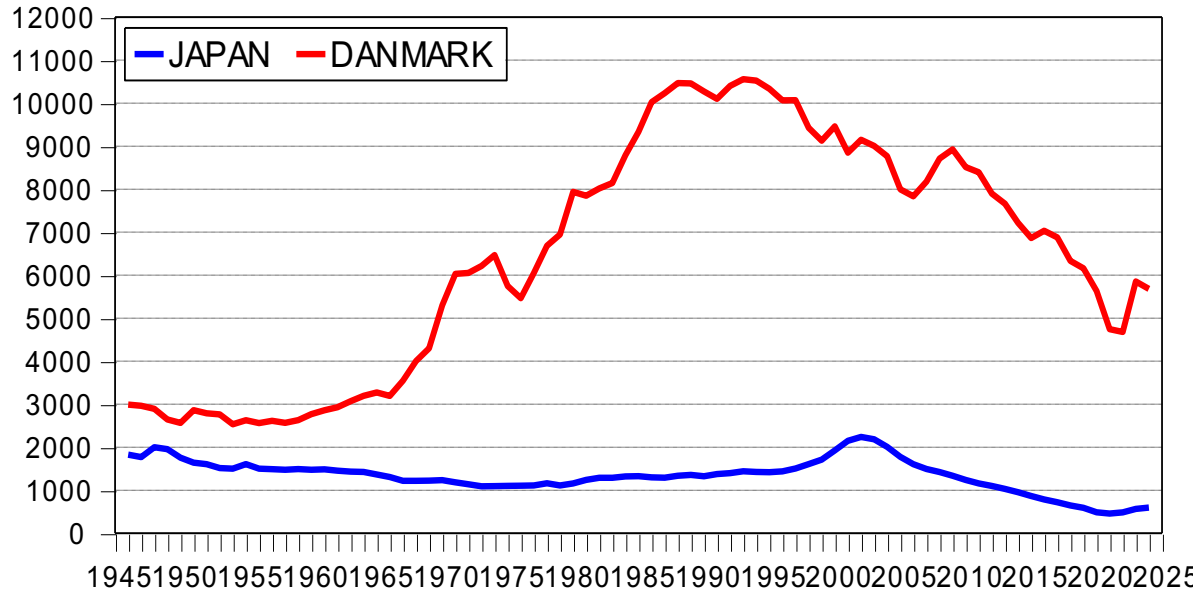

Kilde: Lofstrom, M. & Martin, B., 2023.

Opstilling 0.i. Antal anmeldte tilfælde af ejendomsforbrydelser og tilfælde af vold m.v. pr. 100.000 indbyggere, Canada, 1962-2013.

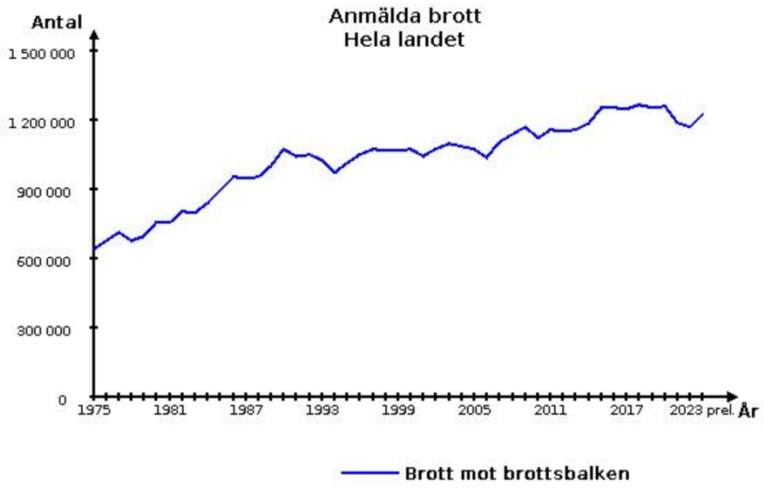
Opstilling 0.j. Antal anmeldte straffelovsovertrædelser i Danmark og Japan pr. 100.000 indbyggere, fra 1946 til 2024.

Kilde: Opdaterede oplysninger på basis af data fra henholdsvis politiet i Japan og politiet i Danmark samt Danmarks Statistik (Balvig, 2021, s. 141).

I opstilling 0.k er udviklingen ajourført for Sveriges vedkommende, og her kan man se, at der helt frem til 2023 stadig ikke – som i Danmark og i så mange andre lande – er tale om en nedgang i kriminaliteten. Vor hypotese, som vi skal understrege, at vi ikke har undersøgt nærmere, er, at det har sammenhæng med en kraftig stigning i organiseret kriminalitet og bandekriminalitet i Sverige de seneste årtier. Den svenske rigspolitichef har i 2023 oplyst, at der skulle være 62.000 "kriminelle" bandemedlemmer i Sverige. Det vil i givet fald være mindst ti gange så mange som i Danmark, hvis vi sammenligner med tilsvarende oplysninger fra politiet i Danmark.

Opstilling 0.k. Antal anmeldte straffelovsovertrædelser i Sverige, 1975 til 2023.

Kilde: Brottsförebyggande Rådet, Sverige

Ellers er hovedpointerne vi på denne baggrund især vil trække frem, dels at "den moderne kriminalitetsbølge" ikke skal forklares ud fra nogle specifikke danske forhold, og dels at den langtidsudvikling, der er i fokus for nærværende rapport, tager sit udgangspunkt på toppen af den danske version af denne kriminalitetsbølge.

*

Fokus i nærværende rapport ligger på udviklingen i Danmark siden 1995, dvs. på bølgens "højre ben" – den faldende kriminalitet. Men hvad med bølgens "venstre ben": Hvorfor fik vi i Danmark og de fleste andre lande en så stærk kriminalitetsstigning fra omkring 1960 frem til 1990-erne?

Denne stigning kom bag på alle, i Danmark i hvert fald. Den var bestemt ikke forventet. Kriminaliteten havde været steget stærkt under anden verdenskrig, men faldt så hurtigt igen, da krigen var slut. Alt åndede rimeligt fred og ro på kriminalitetsfronten op igennem 1950-erne, og i slutningen af 1950-erne gik økonomien for alvor fremad med tilnærmelsesvis fuld beskæftigelse m.v. Berigelseskriminalitet – som var det man først og fremmest tænkte på, når man tænkte på kriminalitet – forbandt man med fattigdom. Det var fattigdom, der kunne få nogen til at stjæle, og det var tyveri, der kunne gøre nogen fattige. Den moralske fordømmelse af tyveri var stadig omfattende og stærk. Nu gik det hastigt mod bedre tider. Der var færre, der havde grund til at stjæle, og tyverierne ramte ikke længere de nu mere velstående ofre så hårdt. Forventningen var, at *nu* ville man nok mere eller mindre få løst kriminalitetsproblemet. Og så gik det stik modsat. Nogle mente, man midlertidigt kunne få problem med "de store årgange" som et produkt af de høje fødselstal under krigen, men det var så det. Og det var langt fra på grund af det stigende antal unge, kriminalitetskurverne begyndte at stige.

Forklaringen på den stærke stigning i kriminaliteten i Danmark fra engang i 1960-erne til ind i 1990-erne er kompleks og sammensat. Vi skal her nøjes med at fremhæve nogle få forhold, som også i store træk er dem, man er kommet frem til i de mange andre lande, hvor det udviklede sig på samme måde. Det er altså forklaringer, der ikke har noget specifikt med Danmark at gøre.

"Lejlighed gør tyv". Vi har allerede som den formentlig væsentligste faktor peget på den enorme og stærke stigning, der skete i nemme og fristende muligheder for kriminalitet (især tyverier), og for at kunne gøre det uden at blive opdaget. Overgangen fra diskbutikker til selvbetjeningsbutikker, den stærke vækst i transportmidler henstående i det offentlige rum, nemme at stjæle, og ingen vidste, hvis de så tyveriet, at det ikke var den rette ejer; boliger der i stigende omfang stod tomme det meste af dagen, med døre som man ofte kunne nøjes med at sparke ind og vinduer, som det var lette at afhaspe osv. osv. Med øget urbanisering blev den uformelle sociale kontrol slækket. I takt med at man blev rigere slækkedes også den moralske fordømmelse af berigelse. Man oplevede det ikke længere så slemt som tidligere at stjæle m.v., og det blev måske også psykologisk nemmere at finde andre måde at neutralisere det forhold på, at man begik noget ulovligt. Man stjal ikke en bil – man lånte den, og den stod jo alligevel der og blev ikke brugt i øjeblikket.

Det har selvfølgelig været særligt fristende for dem, der stadig havde det svært, materielt og på anden vis. For langt de fleste gik det fremad – beskæftigelsesmæssigt, økonomisk og uddannelsesmæssigt – men der var en restgruppe, der ikke kom med, og de fik det sværere, fordi de i højere grad oplevede sig lukket ude af samfundet. Der var jo fuld beskæftigelse, så hvis du ikke havde et job, måtte det

være dig, der var noget galt med. Der havde hele tiden været mange i "restgruppen", som begik kriminalitet, men nu begyndte dem, der befandt sig her, at begå mere kriminalitet end før. Man kan sige, at der skete en intensivering af kriminalitetsbilledet. Recidivet steg. At en øget andel af "restgruppen" som årene gik blev mere og mere alkoholiseret, og ikke mindst narkomaniseret, fik forstærkende betydning for deres kriminalitet – alkohol især for volden, stofmisbruget især for berigelseskriminaliteten (men selvfølgelig også selvstændigt for narkokriminalitet). Betydningen af restgruppens narkomanisering og myndighedernes reaktioner herpå for kriminalitetsudviklingen uddybes og beskrives bl.a. yderligere i kapitel 2 om indbrudstyverier i beboelser.

Den tredje faktor, der skal nævnes her, er fremvæksten – ja, nærmest fødslen – af "ungdom" som en separat social kategori med sine særlig normer. Det mest fremherskende blev måske her normusikkerhed frem for bestemte normer: Når vi ikke skal måle hinanden i forhold til at være børn eller voksne, hvad skal vi så lægge vægt på? Man må prøve sig frem. Normusikkerhed befordrer eksperimenterende adfærd, og eksperimenterede adfærd befordrer kriminel adfærd. De normer, der vokser frem, får til dels karakter af misforståede voksennormer: Det gælder om at vise, at man er mere voksen end de andre, og herunder kan man symbolsk bruge voksenadfærd som at ryge, drikke meget alkohol, vise styrke og mod osv. – som også er normer der kan befordre kriminel adfærd. Som et vigtigt element i dette ligger også, at generationsafstanden øges, og man hænger ikke så godt på hjemmet/familien som tidligere. Man orienterer sig primært mod og efter hinanden, gerne dem der er et eller to år ældre – men ikke konkrete voksne og selvfølgelig slet ikke børn. Hvor restgruppens kriminalitet psykologisk set har et væsentlig islæt af overlevelseskriminalitet – i såvel absolut som relativ forstand – så bliver den bredere ungdomskriminalitet i højere grad opnåelses- og oplevelseskriminalitet.

*

Heldigvis fik det hele en ende, faktisk før selv eksperter troede, det ville ske,[10] eller mente, det overhovedet kunne ske.[11] Kriminalitetskurverne nåede et toppunkt, fladede ud og begyndte så at gå den anden vej. I det følgende kapitel 1 beskrives nedgangen i kriminaliteten i indeværende årtusinde nærmere, og der fremlægges en række bud på, hvordan denne kan forklares. Det var især børne- og ungdomskriminaliteten – i videre forstand "gadekriminaliteten" – der faldt. De væsentligste grund var, at børn- og unge i stærkt aftagende grad var sammen "på gaden", og at der fandtes på "gaden" var vanskeligere at komme til at begå kriminalitet mod og derved et mindre fristelsespres.

---

[10] I begyndelsen af 1990-erne udarbejdede Rigsadvokaten og to samfundsforskere uafhængig af hinanden prognoser, der begge forudså at der omkring år 2000 årligt ville blive tale om omkring en million registrerede straffelovsovertrædelser. Fordi stigningen umiddelbart efter ophørte, blev det "kun" til det halve.

[11] Dette er absolut ikke ment som nogen selvforherligelse eller bagklogskab, men blot som en beskrivelse af situationen og de daværende eksperters forventning. Da den ene af denne rapports forfattere i begyndelsen af 1980-erne på et seminar, hvor stort set alle nordens kriminologer var tilstede, fremlagde hvad han selv benævnte som en konsekvensanalyse og som pegede på, at det var muligt at vi ville gå en fremtid i møde med først stagnation og derefter fald i kriminaliteten, blev det mødt med hovedrysten – for at sige det mildt. Man var fast forankret i en forestilling om, at i et "moderne" samfund stiger kriminaliteten, og jo mere "moderne" det udvikler sig – med hensyn til urbanisering, fremmedgørelse, tingsliggørelse osv. osv. – desto mere vil kriminaliteten stige. Se også note i indledningskapitlet.

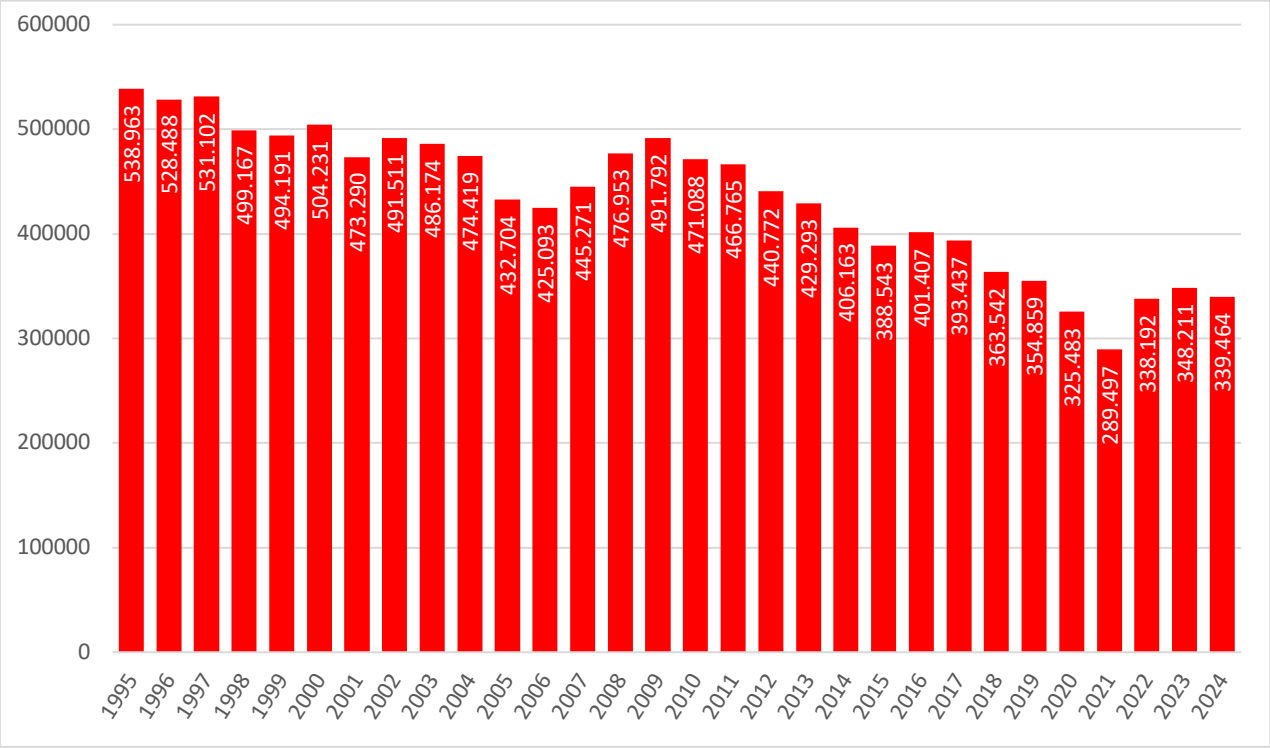
*

Sidste nyt i skrivende stund (marts 2025) er, at kriminalitetskurverne aktuelt efter et særlig kraftigt dyk i "corona-perioden" synes at flade ud, og at vi måske, når det drejer sig om "den samlede straffelovskriminalitet", befinder os ved begyndelsen af en ny stigning.[12] Det har især forbindelse med samfundets accelererende vej ind i cyberspace-samfundet, og alle de former for snyd og bedrag internettet – elektroniske relationer i bredere forstand i det hele taget – giver mulighed for – muligheder, som faktisk udnyttes. Engang var det tyverierne og hærværket; i disse år er det vel vold og anden personfarlig kriminalitet, og noget kunne tyde på, at det fremover vil blive cyberspace-kriminalitet, der vil fremstå som den heftigste problematik i det samfundsmæssige fokus på kriminalitet. Det nye sort på kriminalitetshimlen, så at sige!

[12] Dette er en overvejelse af en mulighed/risiko og er ikke ment som nogen form for prognose.

1. ALLE STRAFFELOVSOVERTRÆDELSER

Opstilling 1.a. Antal straffelovsovertrædelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	– 37 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	– 4 %

Næsten altid og i næsten alle kriminologiske analyser og undersøgelser tager de grundlæggende spørgsmål om kriminalitetens omfang udgangspunkt i, hvor mange straffelovsovertrædelser, politiet ved anmeldelse eller på anden måde har registreret i løbet af et år (”registrerede straffelovsovertrædelser”; ”recorded crime”). Det har vi så valgt også at gøre her, jf. opstilling 1.a.

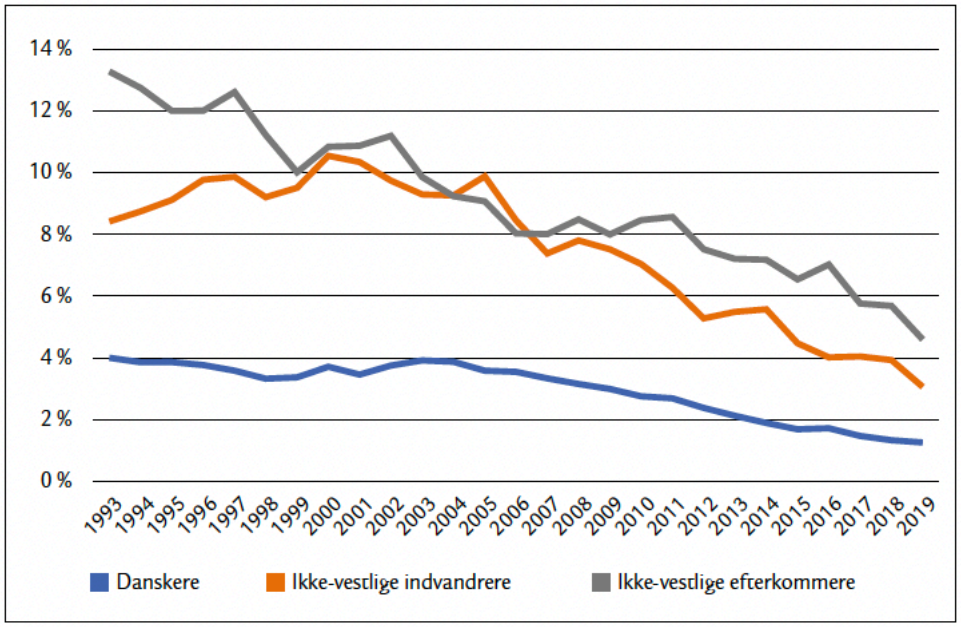
I 2024 drejede det sig om 339.464 registrerede straffelovsovertrædelser. Set over hele 30-års perioden, fra 1995 til 2024, er det sket et betragteligt fald – på 37%. Der er en markant faldende tendens fra 1995 til 2005/06; herefter en stigning til 2009 og på ny en faldende tendens fra 2009 til 2021. I 2024 er man endnu ikke nået op på niveauet før corona-perioden: Fra 2019 til 2024 er der et fald på 4%.

Der findes ingen andre kilder end de politiregistrerede forhold tilgængelige, som kan bruges til at tilnærme os et bud på, hvor mange straffelovsovertrædelser under ét i løbet af et år, der reelt begås, endsige hvordan det har udviklet sig. Det er ikke gjort, men det er også indlysende, at man heller ikke ville få noget meningsfyldt og brugbart ud af fx i offerundersøgelser at spørge om, hvorvidt man har været udsat for ”straffelovsovertrædelser”, eller i selvrapporteringsundersøgelser at spørge om, hvad

man måtte have begået af "straffelovsovertrædelser". Det er kun muligt og meningsfyldt i forhold til grupper af specificerede straffelovsovertrædelser. Én af disse større grupper, som man faktisk har forsøgt sig med, er "traditionelle straffelovsovertrædelser".

Det bedste bud vi har til rådighed – og det er ikke optimalt – for at kunne vurdere, om det ikke blot er kriminelle handlinger og ofre for disse, der er faldet, men også personer, der begår dem, er udviklingen med hensyn til, hvor mange der har fået en fældende dom for straffelovsovertrædelser, og her nærmer vi os en halvering. For de unge-voksne/voksne-unge mænd – de 18-20-årige – er der tale om mere end halvering, og det har gjort sig gældende for såvel danskere som ikke-vestlige indvandrere og ikke-vestlige efterkommere jf. opstilling 1.b.

Opstilling 1.b. Procent dømte blandt 18-20-årige ikke-vestlige efterkommere, indvandrere og danskere, 1993-2019.

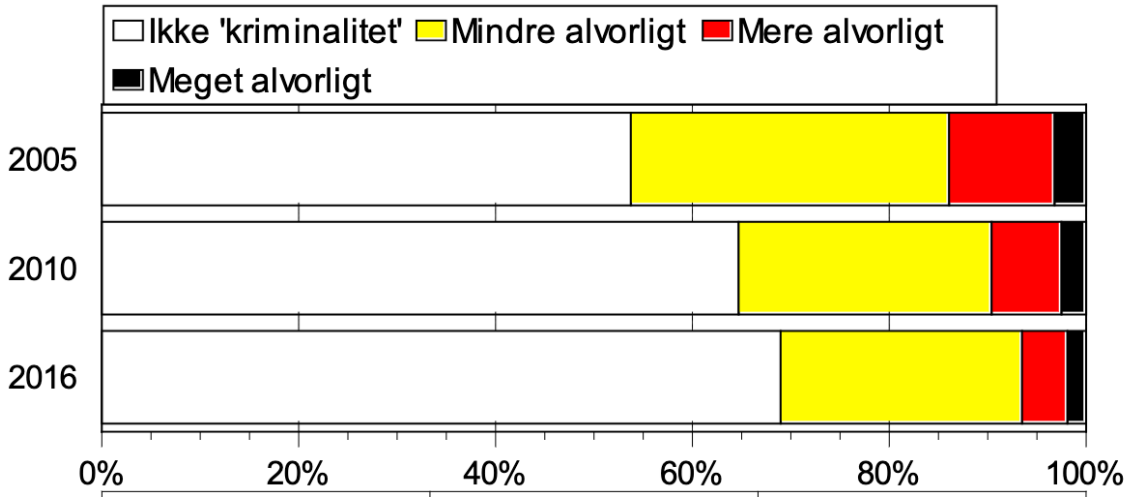

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Note: Med en dom menes en fældende dom for en straffelovsovertrædelse. Forskellene i niveauet mellem danskere, ikke-vestlige indvandrere og ikke-vestlige efterkommere analyses nærmere i Skovsen & Jensen, 2024, hvorfra også dette diagram stammer, s. 185.

Selvrapporteringsundersøgelser (se Balvig & Holmberg, 2014; Balvig, 2017; Ottosen m.fl., 2022) og analyser af sigtelser og domfældelser (se Hjarsen, 2023) viser, at det *er* blandt børn og unge, at der især er sket et stort fald i begåelsen af traditionelle straffelovsovertrædelser. Af opstilling 1.c fremgår det, hvordan den faktiske selvrapporterede traditionelle straffelovskriminalitet blandt 14-15-årige har udviklet sig fra 2005 til 2016. I 2005 var der 14%, der havde begået relativ alvorlig straffelovskriminalitet, i 2010 10% og i 2016 7% - altså en halvering i løbet af disse 11 år.

Opstilling 1.c. Procentvis fordeling af de 14-15-årige med hensyn til, om de har begået traditionel straffelovskriminalitet inden for det det seneste år forud for udspørgningstidspunktet – 2005, 2010 og 2016.

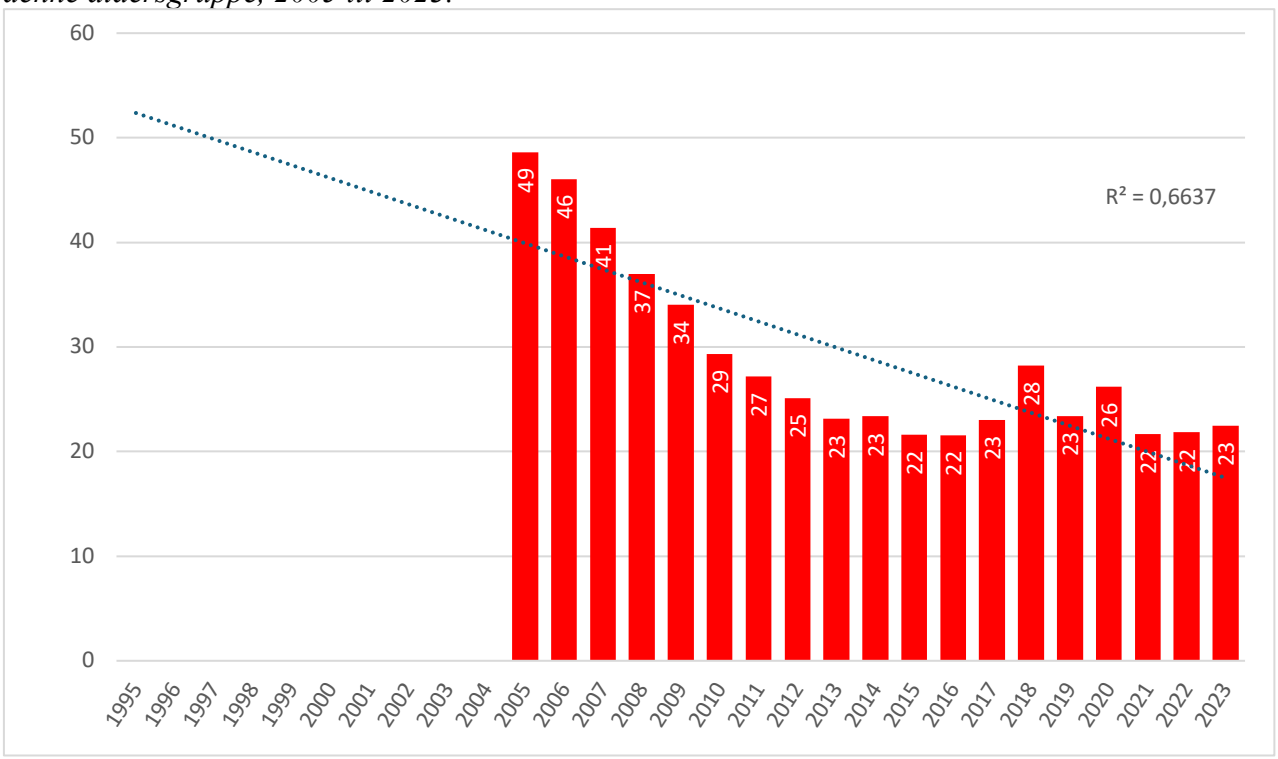
	2005	2010	2016
Ikke 'kriminalitet'	53,7	64,7	68,9
Mindre alvorligt	32,3	25,7	24,5
Mere alvorligt	10,7	7,1	4,6
Meget alvorligt	3,2	2,5	1,9

Note: For opdelingen af de unge efter kriminalitet, se nærmere i Balvig, 2017.
Kilde: Balvig, 2017, s. 78.

Af opstilling 1.d fremgår, at den registrerede straffelovskriminalitet i form af antal mistanker/sigtelser mod 10-17-årige i forhold til, hvor mange der har været i denne aldersklasse, er blevet halveret fra 2005 til 2012/13, hvorefter denne hyppighed frem til 2023 har været stagnerende.

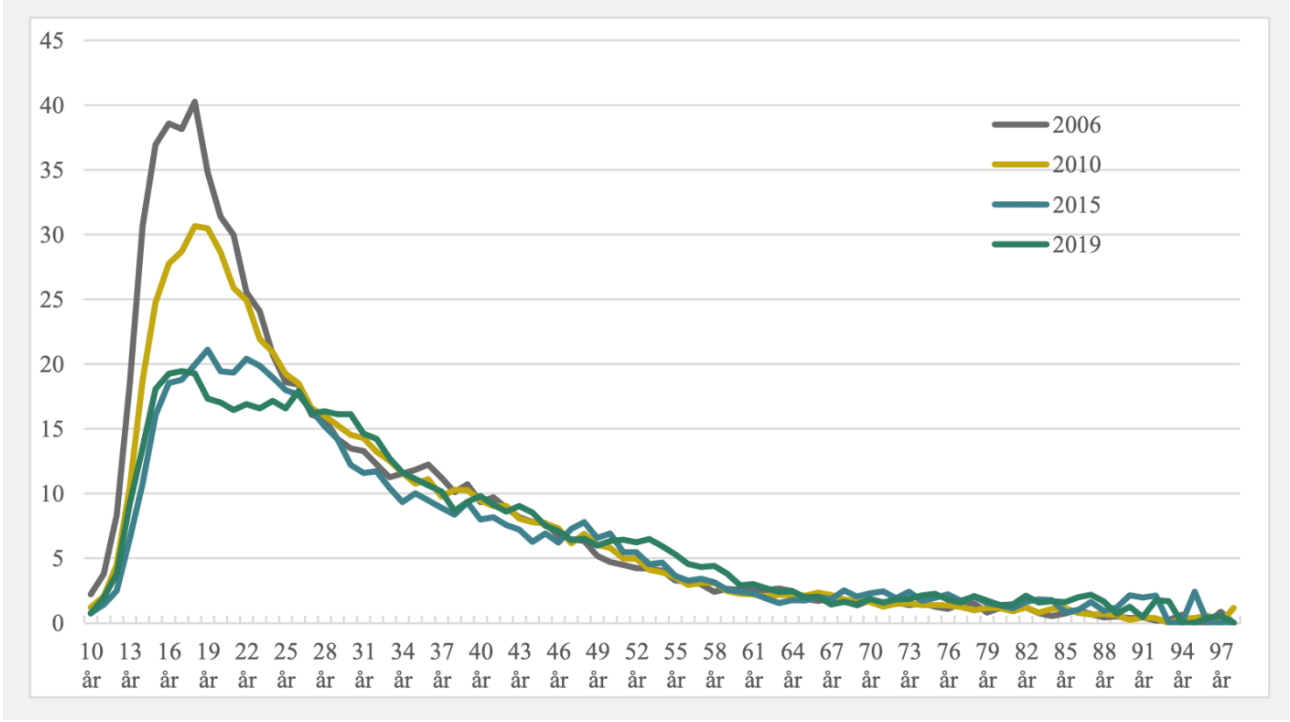
Opstilling 1.e viser de tilsvarende kriminalitetsfrekvenser for alle aldersklasser for 2006, 2010, 2015 og 2020. For det første kan man her se, at kriminaliteten topper i de unge og yngre aldersgrupper. For det andet, at det *er* børne- og ungdomskriminaliteten, der især – måske nærmest udelukkende? – er faldet.

Opstilling 1.d. Antal mistanker/sigtelser for straffelovsovertrædelser mod 10-17-årige pr. 1.000 i denne aldersgruppe, 2005 til 2023.

Kilde: Hjarsen, 2023, s. 11; Jensen, 2024, s. 20; Danmarks Statistik.

Opstilling 1.e. Antal mistænkte/sigtede for straffelovsovertrædelser pr. 1.000 i aldersgrupperne fordelt efter alder og år – 2006, 2010, 2015 og 2019.

Kilde: Kyvsgaard, 2020, s. 15.

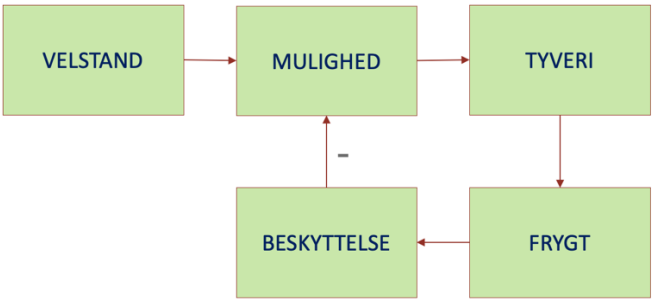
For det tredje fremgår det generelt, at det største fald er sket frem til 2015, og for det fjerde, at der for de yngste – op til en 16-18 år – ikke har været noget fald i den sidste del af perioden overhovedet (fra 2015 til 2019). For det femte: Den faldende tendens er fortsat for de lidt ældre unge, de 18/19- til 24/25-årige også i den sidste del af perioden.[13] Dette kunne tyde på, at man generelt er på vej ind i en fase, hvor faldet i børne- og ungdomskriminaliteten ophører, og dermed måske også den samlede kriminalitet. Står vi over for stagnation, eller måske en ny stigning?

De i perioden gennemførte analyser viser, at der synes at være ganske mange faktorer bag og årsager til faldet i den traditionelle børne- og ungdomskriminalitet og derved faldet i de traditionelle straffelovsovertrædelser, men at de to vigtigste er øget sikring/overvågning og en ændret livsstil blandt børn og unge.

Det er blevet vanskeligere, i nogle tilfælde nærmest umuligt, at begå en række af de traditionelle straffelovsovertrædelser (uopdaget). Fx har den elektroniske startspærre på en stadigt større del af bilparken betydet et voldsomt fald i antallet af biltyverier. Risikoen for at få stjålet sin bil er nu lavere end nogensinde før i historien, i hvert fald på denne side af Anden verdenskrig. De kontantløse banker – og de færre banker i det hele taget, der er åbne for kundebesøg – har betydet, at bankrøverier som til at begynde med i gennemsnit fandt sted flere gange hver uge, nu bogstavelig talt er forsvundet. Hverken i 2022, 2023 eller 2024 fandt der et eneste bankrøveri eller forsøg herpå sted i Danmark (jf. oplysninger fra Finans Danmark, januar 2025). Ved røverier i det hele taget er det, man typisk først og fremmest er på jagt efter, kontanter. Det betyder derfor også noget for det samlede antal røverier, at færre mennesker går rundt med kontanter på sig (og når de gør, så med mindre og mindre); at der i mindre grad henligger penge i butikker og virksomheder, når de har lukket – og at der også er færre, når de har åbent. Den proces, der er tale om i forhold til hele "den moderne kriminalitetsbølge" (se herom i det indledende kapitel om kriminalitetsudviklingen i det lange løb) er forsøgt skitseret i opstilling 1.f (baseret på en model opstillet af den hollandske kriminolog Jan van Dijk): Den øgede velstand i samfundet betyder øgede muligheder for at begå tyveri – og et stigende antal tyverier. Med flere tyverier øges opmærksomheden over for og frygten for at blive udsat for tyveri, og man prøver i stigende grad at beskytte og sikre sig herimod. Den øgede beskyttelse mindsker mulighederne for at begå tyveri – med færre tyverier til følge. Der træder herefter andre kræfter og processer i gang, der sandsynligvis *ikke* betyder, at frygt og beskyttelse mod kriminalitet herefter også mindskes.

[13] I en serie selvrapporteringsundersøgelser har man sammenlignet kriminaliteten begået af drenge og piger på henholdsvis 15 og 19 år i 2009, 2013, 2017 og 2011. For i hvert fald anden kriminalitet end tyveri og for vold og trusler er der et kraftigt fald fra 2009 og fremefter, men for de 15-årige ophører den faldende tendens fra 2015, mens den fortsætter for de 19-årige (Ottosen m.fl., 2022, s. 130-132).

Opstilling 1.f. Sammenhængen mellem velstand, muligheder for tyveri, antal tyverier, frygt for kriminalitet og beskyttelse/sikring mod kriminalitet.

Når unge begår traditionelle straffelovsovertrædelser, sker det først og fremmest, når de befinder sig sammen med andre unge "på gaden" (i det offentlige rum) uden noget bestemt at tage sig til (jf. bl.a. Wikström m.fl., 2012). Netop dette sociale, men ustrukturerede, "gadeliv", er mindsket betragteligt i omfang siden i hvert fald i begyndelsen af årtusindet. Man er i det hele taget meget mindre sammen med jævnaldrende (jf. også bl.a. Ottosen, 2023; Madsen et al., 2023), og traditionel straffelovskriminalitet er for unge typisk en gruppeaktivitet. Som det er blevet udtrykt i en af analyserne, så er ungdomslivet fra at have et fokus i "barndommens gade" gået til at have et fokus og være et liv i "cyberspace". Af opstilling 1.g kan man se, hvor markante ændringer der er sket for unges deltagelse i forskellige former for sociale aktiviteter, som alle vides at være stærkt kriminalitetsrelaterede = af betydning for kriminalitetsrisikoen).

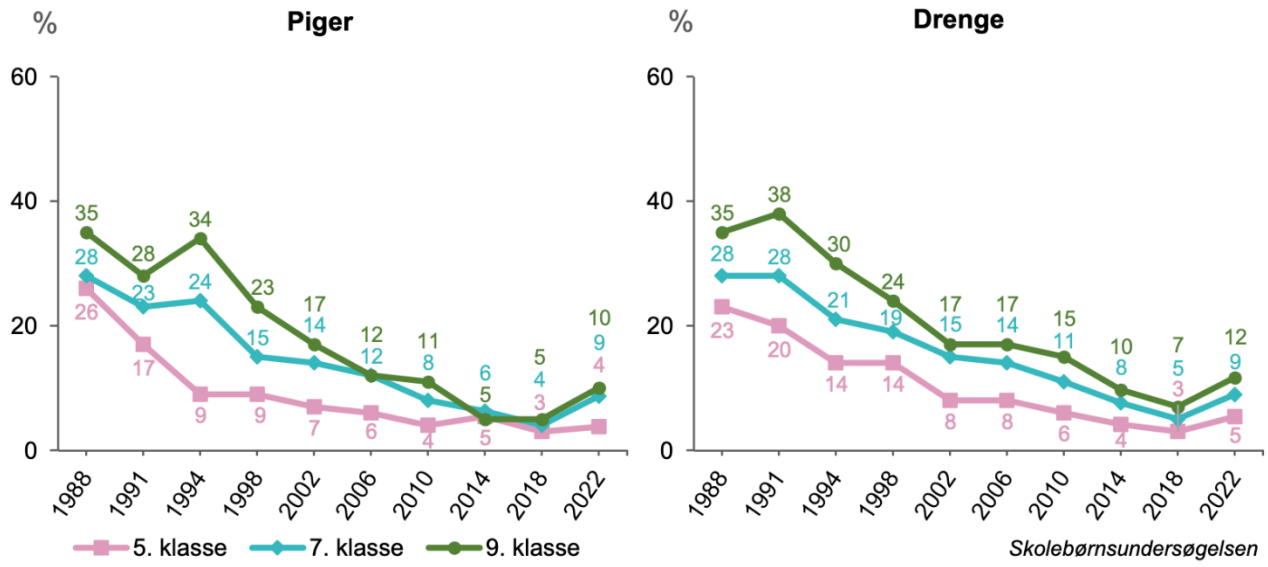
Opstilling 1.g. Procent 14-15-årige der deltager i forskellige former for sociale aktiviteter – 2005, 2010 og 2016.

	2005	**2010**	**2016**	**%-vis udvikling 2005 til 2016**
Går ud (er ikke hjemme) hver aften eller de fleste aftener om ugen	25	20	13	-48%
Går til fester med andre unge en eller flere gange om ugen	23	16	8	-65%
Flere gange om ugen sammen med kammerater på gaden, i butikscentre el.lign. uden at foretage sig noget bestemt	30	24	20	-33%
Kører flere gange om ugen rundt på cykel eller knallert sammen med kammerater uden noget bestemt formål	15	14	7	-53%

Kilde: Balvig, 2017, s. 124-127.

Der er tale om så dramatiske ændringer i børns og unges liv, at vi supplerer med en opstilling hentet fra de såkaldte "skolebørnsundersøgelser" (opstilling 1.h). Af denne kan man se, at det ikke kun er for de 14-15-årige, men også for andre aldersgrupper, at de faldende tendenser har gjort sig gældende, og at de er sat ind allerede i begyndelsen af 1990-erne, altså i starten af hele den periode, vi har hovedfokus på.

Opstilling 1.h. Procent på forskellige skoletrin som er ude med venner mindst fem aftener om ugen, 1988 til 2022.

Kilde: Madsen m.fl. (2023), s. 134.

Der er en sammenhæng mellem de to forhold af betydning for faldet i den traditionelle straffelovskriminalitet på den måde, at børn og unge er mere "påvirkelige" over for sikring/overvågning end voksne, bl.a. fordi deres kriminalitet gennemgående er mere spontan og potentielt synlig.

For Danmarks og mange andre landes vedkommende finder man gerne over tid en ret tæt sammenhæng mellem "den samlede kriminalitet", især – og ofte kun – tyverierne og arbejdsløshedens størrelse (jf. bl.a. Tranæs & Geerdsen, 2008; Jensen, 2015). Gennemslaget på kriminaliteten af arbejdsløshedsprocenten er typisk større for de unge voksne og de voksnes kriminalitet end for børnenes og de unges. I 1995 var arbejdsløshedsprocenten i Danmark 9,8%, i 2022 2,2%. Det tyder på, at vi hermed har en tredje faktor, der har spillet en ikke uvæsentlig rolle for i hvert fald den del af den samlede traditionelle straffelovskriminalitet, der drejer sig om tyveri.[14]

[14] De her nævnte tre forhold er ikke en udtømmende forklaring på faldet i de traditionelle straffelovsovertrædelser. Det er et komplekst sammenfald af mange forskellige bidragende forhold. I en undersøgelse af faldet i de 14-15-åriges selvrapporterede kriminalitet peges bl.a. på øget inklusion i familien, øget inklusion i skolen, øget selvkontrol og fremtidsdisciplinering, stærkere normer mod kriminalitet, færre kriminelle venner/jævnaldrende og mindskning af andre former for risikoadfærd (Balvig, 2017, s. 181). Den påviste øgede grad af selvkontrol menes at have sin baggrund i øget omfang og intensitet af demokratisk opdragelse i familien (i modsætning til autoritær opdragelse m.v.). Hvad der ikke i Danmark er undersøgt, er den mulige effekt af en markant tendens til forældres øgede beskyttelse af deres børn mod alle mulige

*

For det samlede antal registrerede straffelovsovertrædelser bemærker man sig, at den faldende tendens brydes omkring 2007 for så at fortsætte fra omkring 2010/11. Dette tilbageslag beror på tyverierernes udvikling, hvor det gør sig gældende for næsten alle undergrupper af tyveri. Og det findes ikke for stort set nogen andre typer af lovovertrædelser end tyveri. Den midlertidige stigning er særlig stor for indbrud i beboelser. Bemærkelsesværdigt er det dog, at stigningen i den registrerede berigelseskriminalitet *ikke* afspejles i udviklingen med hensyn til, hvor mange 16-74-årige der har oplevet sig udsat for tyveri inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet (jf. opstilling 2.1.b).

Det har været foreslået, at stigningen i den registrerede berigelseskriminalitet kan ses som en reaktion på en (international) økonomisk krise, der gjorde sig gældende i netop denne periode. Der er dog tvivlsomt, om dette er en hovedforklaring. For det første satte stigningen i indbrud i beboelser m.v. ind før den økonomiske krise satte sig spor i Danmark (sommeren 2008), og den blev stadigt stærkere over en periode på 1-2 år, hvor en usædvanlig kraftig højkonjunktur herskede med lav arbejdsløshed osv. Selv for 2008 som helhed var arbejdsløshedsprocenten i Danmark usædvanlig lav (2,6%). For det andet var det som nævnt en international krise, som kunne registreres i mange andre lande, og der findes lande, hvor den økonomiske krise var lige så stor eller endog større – som fx i Spanien – uden en tilsvarende stigning i bl.a. indbrud i beboelser. Blandt 15 EU-lande var Danmark det land, der havde den kraftigste stigning i indbrudstyverier i beboelser fra 2005 til 2008 (Sorensen, 2011, s. 13-14).[15] For det tredje var stigningen markant stærkere, end man skulle vente ud fra de økonomiske ændringer, den betød for gennemsnitsdanskeren (såsom i arbejdsløsheden, priser/inflation og forbrugerforventninger), og som man ved, er de faktorer, der *kan* gøre en forskel med hensyn til berigelseskriminalitet.[16]

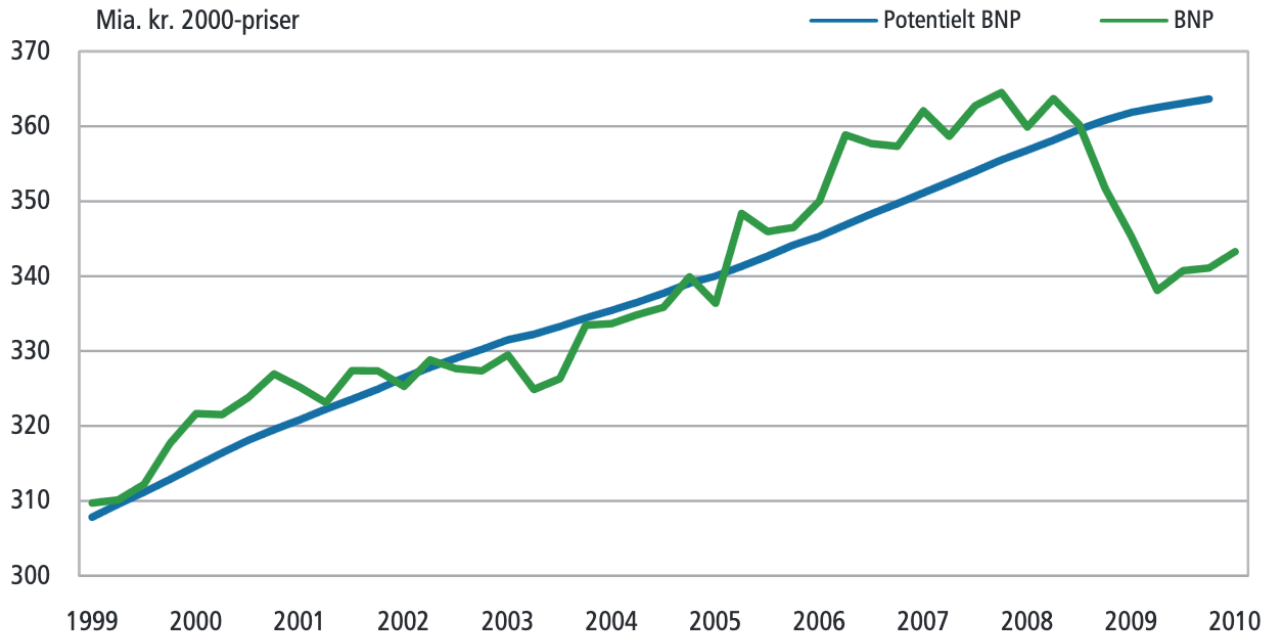
---

former for risici, der sandsynligvis gør børn mindre impulsive, mere ængstelige og mere orienteret med mulige trusler frem for nye muligheder (i psykologsprog såkaldt "BIS-orienterede" frem for "BAS-orienterede, jf. Bijttebier et al., 2009). I én registerundersøgelse af udviklingen i børne- og ungdomskriminaliteten kommer man frem til, at det kan have haft betydning, at mødrene har fået længere uddannelse (Andersen & Nielsen, 2024). Det harmonerer med, at man i de førstnævnte undersøgelser har fundet, at mødres uddannelse har sammenhæng med, hvor godt drengene synes, de har det derhjemme, og at det især er forholdet til mødrene, drengene har det bedre og bedre med fra 2005 til 2016 (Balvig, 2017, s. 137). Denne faktor synes altså at have en del forklaringskraft, men er dog samlet set vurderet til at være af mindre betydning i det samlede billede i ungdomsundersøgelserne. Det er også usikkert, hvordan den skal fortolkes, dvs. hvad det er for en konkret proces, der er udslagsgivende. Udenlandske undersøgelser peger på en i sig selv uforståelig tendens til, at især mødre og især de bedst uddannede af dem, fra engang i 1990-erne "pludselig" begynder at tilbringe mere og mere tid sammen med deres børn: "uforståeligt" fordi det samtidig er en periode med øget erhvervsfrekvens for kvinder og derfor samlet set mindre tid i hjemmet (Haidt, 2024, s. 83-85).

[15] Fra 2005 til 2008 steg antal indbrud i beboelser i Danmark med 49%, hvilket som skrevet var mere end i noget andet af de EU-lande der sammenlignes med. I landene omkring os (Tyskland, Sverige, Norge og Finland) var der langt mere moderate ændringer end i Danmark.

[16] Siden 1975 har der været et bemærkelsesværdigt konstant forhold mellem antallet af politiregistrerede tyverier og arbejdsløsheden størrelse. Antal tyverier pr. 100 indbyggere i forhold til arbejdsløshedsprocentens størrelse har siden 1975 konstant, omkring 1, men netop, og kun, under den økonomiske krise øges denne faktor til 3 (Balvig, 2017, s. 42).

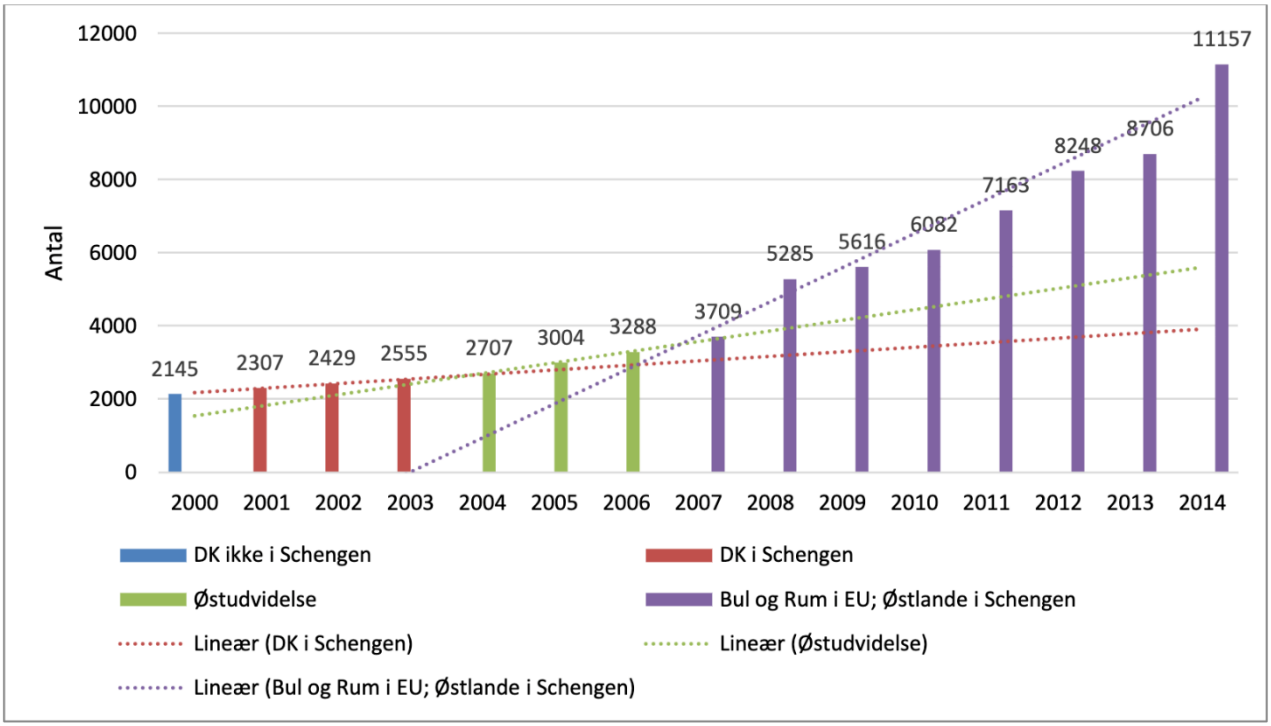
Opstilling 1.i. Udviklingen i Danmarks bruttonationalprodukt.

Kilde: https://www.dst.dk/Site/Dst/SingleFiles/GetArchiveFile.aspx?fi=921644904&fo=0&ext=formid

En væsentligere del af forklaringen er snarere en "invasion" af udenlandske kriminelle turister fra og med 2007. Kruize (2016; 2020) påviser, hvordan især Bulgariens og Rumæniens optagelse i EU i 2007 og Schengenområdets østudvidelse i 2007/08 har sat sig spor i den danske kriminalstatistik. Antallet af sigtede og dømte "turister" fra disse områder stiger efterfølgende ganske stejlt, jf. bl.a. opstilling 1.j. Det drejer sig hovedsagelig om ejendomsforbrydelser som tyveri (herunder lommetyverier og butikstyverier) og indbrud.

Opstilling 1.j. Antallet af straffelovssigtelser mod turister i Danmark i perioden 2000-2014.

Kilde: Kriminalregistret (KRSI-database), her efter Kruize, 2014, s. 22.

I sin analyse af stigningen i antal indbrud i beboelser peger Sorensen (2011) også på betydningen af udenlandske kriminelle turister, men mener ikke dette volumenmæssigt kan være en hovedforklaring. I hvert fald er det bemærkelsesværdigt, at mens antallet af sigtede og dømte udenlandske turister fortsætter med at stige frem til midt i 10-erne, så begynder indbrud i beboelser m.v. allerede at falde fra begyndelsen af 10-erne. Det er for øvrigt også før den økonomiske krise slipper taget i det danske samfund, idet den først kan siges at være overstået omkring 2015.

*

Corona-situationen med nedlukninger osv. (2020-2022) har påvirket omfanget af en række forskellige former for kriminalitet på forskellig måde (jf. bl.a. Mannov m.fl., 2020; Ejrnæs m.fl., 2021; Nivette, m.fl., 2021; Balvig, 2022; Kruize & Kyvsgaard, 2022), og er samlet set baggrunden for det ret stærke fald i registrerede straffelovsovertrædelser i 2020-21 sammenlignet med de forudgående år. Efterfølgende stiger antallet igen.

*

Der findes ikke nogen meningsfuld eller anvendelig samlebetegnelse for de forhold, der ikke er "traditionelle straffelovsovertrædelser", som er dem, man ofte fokuserer på, fordi de har fyldt så meget i det samlede antal registrerede straffelovsovertrædelser. Det gjorde de da også i 1995, 93%, men udviklingen har betydet, at de relativt er kommet til at fylde mindre og mindre, i 2024 nu "kun" omkring to tredjedele.

En væsentlig del af den *relative* stigning i andre straffelovsovertrædelser end traditionelle straffelovsovertrædelser beror på stigninger i en række forskellige former for lovovertrædelser begået i eller ved hjælp af cyberspace. Vi kan med stor sikkerhed konstatere, at der samlet set er tale om en *reel* stigning i denne cyberspace-kriminalitet (jf. især Kruize, 2018; Balvig, 2022; Libak Pedersen & Balvig, 2023; Balvig, 2025). Den kriminologiske mekanisme bag er den simple og velkendte: Øgede muligheder betyder øget brug af disse muligheder, hvad enten de er lovlige eller ulovlige. Sandsynligvis er der tale om en vis overflytning af kriminaliteten fra "gaden" til "cyberspace", men det forholder sig næppe sådan i al almindelighed, at fx en 17-årig i frustration over, hvor vanskeligt det er blevet at stjæle en bil, så giver sig til at bedrage folk på internettet. Der er formentlig primært tale om, at nye muligheder "selvstændigt" befordrer "ny kriminalitet". Overflytninger mellem forskellige kriminalitetsformer er i det hele taget ret sjældent forekommende.

1.1. INDIVIDUELLE OFRE FOR STRAFFELOVS-OVERTRÆDELSER

Årlige offerundersøgelser foretaget i regi af Justitsministeriet, hvor befolkningen spørges om deres udsathed for forskellige forbrydelser og overgreb, giver os en mulighed for at komme med et bud på, hvor mange mennesker der i løbet af et år mindst én gang er blevet udsat for en straffelovsovertrædelse. Antallet af ofre eller forurettede er således i parallel til de politianmeldte en "alternativ" generel målestok for forekomsten af straffelovsovertrædelser i samfundet.

Den umiddelbare fordel ved denne målestok er, at den også inkluderer mange af de lovovertrædelser, som politiet via anmeldelse eller på anden måde ikke har fået kundskab om, det såkaldte mørketal.

Der er imidlertid også mange ulemper og mangler, der tilsammen betyder, at man er langt fra at få et bud på den faktiske forekomst af straffelovsovertrædelser:

- Der knytter sig en række problemer og usikkerheder til selve den metode, man har benyttet sig af (stikprøveusikkerhed, svarprocent, spørgsmålsformuleringer osv., se for en oversigt og gennemgang af disse Balvig, 2025)
- Man kan ikke være sikker på, at de overgreb, svarpersonerne tilkendegiver, de har været udsat for, faktisk er strafbare, endsige strafbare ifølge straffeloven. Det er hovedsagelig derfor, vi i opstilling 1.1.a bruger betegnelsen "overgreb" i stedet for "straffelovsovertrædelser
- Der omfattes alene de lovovertrædelser, som enkeltpersoner har oplevet, og derved kun i begrænset omfang eller slet ikke dem, der er gået ud over fx store virksomheder, offentlige institutioner m.v.
- De lovovertrædelser, der er gået ud over de yngste og de ældste i samfundet, er ikke med, idet de adspurgte alene omfatter de 16-79-årige
- Det er ofre/forurettede, der optælles, og ikke handlinger. Svarpersonerne er blevet spurgt, om de har været udsat for en given handling inden for de seneste år, og i bekræftende fald også hvor mange gange. Hvis man har været udsat flere gange, er der alene spurgt nærmere ind til sidste gang, man har været udsat.
- Der spørges ikke om alle straffelovsovertrædelser, men dog sandsynligvis nok om dem, der volumenmæssigt fylder mest

Fra og med undersøgelserne gennemført i 2023 er der spurgt om udsathed for tyveri, indbrud, hærværk, svindel og bedragerier på/via internettet, fysisk vold, psykisk vold i nære relationer, voldtægt, anden form for seksuel krænkelse end voldtægt, partnerovergreb og hadforbrydelse. Blandt de straffelovsovertrædelser, det kunne have været ønskværdigt at få med, er røverier og trusler. I et eller andet omfang er de faktisk med, især som svar på spørgsmålet om udsathed for (fysisk) vold. Der har tidligere været et spørgsmål med om udsathed for røveri, men dette er man holdt op med, idet de svar, man fik, viste, at det, svarpersonerne opfattede som røveri, ofte lå langt fra den strafferetlige afgrænsning. Om udsathed for trusler spørges der faktisk, men de opgøres ikke længere, fordi en tilsvarende uklarhed gør sig gældende her, ikke mindst efter, at det i stigende grad drejer sig om oplevede trusler på de sociale medier.

Af opstilling 1.1.a fremgår det, at det i 2023 var godt hver femte af de 16-79-årige, der inden for det seneste år havde oplevet sig udsat for et eller flere af de nævnte overgreb, og for de enkelte overgrebs vedkommende i givet fald en eller flere gang. De 21,1%, det drejede sig om, svarede – ihukommende den stikprøveusikkerhed tallene er behæftet med – til mellem 939.000 og 1.004.400 16-79-årige.

Opstilling 1.1.a. Procent af og antal 16-79-årige udsat for overgreb, 2023 og 2024.

	2023		**2024**	
	Pct./antal	5%-sikkerheds-intervaller	Pct./antal	5%-sikkerheds-intervaller
Pct. udsat af 16-79-årige	21,1%	20,4% – 21,8%	22,9%	22,2%-23,6%
Antal udsatte 16-79-årige	971.600	939.000 – 1.004.400	1.062.800	1.030.300 – 1.092.200
Udvalget:				
Antal i nettostik-prøve	29.871		29.841	
Antal faktisk ud-spurgte	13.698		12.862	
16-79-årige i befolk-ningen	4.607.513		4.640.831	
Hele befolkningen	5.946.952		5.976.992	

Kilde: Balvig. 2025.

I 2024 er det steget til 22,9%, svarende til mellem 1.030.300 og 1.092.200 16-79-årige, der har været udsat for overgreb. Denne stigning er statistisk signifikant, og den beror i overvejende grad, men dog ikke udelukkende, på en stigning i udsatheden for kriminalitet begået på internettet.

Der er ikke mulighed for at sammenligne længere tilbage end til 2023. I tidligere offerundersøgelser har man benyttet sig af en slags samlet målestok for udsatheden for "traditionelle straffelovsovertrædelser", omfattende tyveri/indbrudstyveri, hærværk og vold. Andelen, der har været udsat herfor, steg fra knapt 20 pct. i begyndelsen af 1970-erne til et niveau omkring 25 pct., der holdt sig fra begyndelsen af 1990-erne til begyndelsen af indeværende årtusinde. Siden da har den været faldende og har de seneste år ligget på godt 10 pct. Det er bemærkelsesværdigt, dels at risikoen for at blive udsat for "traditionelle straffelovsovertrædelser" nu ligger på det laveste niveau i det halve århundrede, hvor man har målt den, og dels at udsatheden for overgreb samlet set, der indbefatter adskillelige yderligere former for overgreb og lovovertrædelser, ikke mindst udsathed for kriminalitet på internettet, i 2024 er lidt mindre end risikoen for "alene" at blive udsat for "traditionelle straffelovsovertrædelser" var i begyndelsen af indeværende årtusinde. Set fra et personligt offerperspektiv ser det ud til, at det fald, der i indeværende årtusinde har været i "gadekriminaliteten" (tyveri/indbrudstyveri, hærværk og vold), indtil videre har været stærkere end den stigning og tilgang, der har været i "cyberspacekriminaliteten" (internetkriminalitet).

Der er i 2024 ingen forskel mellem den hyppighed, hvormed mænd og kvinder tilkendegiver, at de har været udsat. Det drejer sig i bege tilfælde om 22,9%. Derimod er unge mere udsat end ældre: 16-24-årige 29,5 pct., 25-39-årige 27,2 pct. og 40-79-årige 19,6 pct. Blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper er den mest udsatte gruppe 16-24-årige kvinder (32,0 pct.), altså tæt ved hver tredje, og den mindst udsatte af de seks muligheder 40-79-årige kvinder (19,1%). Indvandrere/efterkommere er signifikant mere udsatte end personer med dansk herkomst, 25,9 pct. over for 22,3 pct. Udsatheden for overgreb har endvidere en social slagside. Således er de mest udsatte den fjerdedel af befolkningen,

der har de laveste indkomster (24,4 pct.; 21,3 pct. for den fjerdedel, der har de højeste indkomster); mennesker der bor til leje frem for mennesker, der ejer deres bolig (26,7 over for 20,0 pct.), og beskæftigelsesmæssigt mennesker der er kontanthjælpsmodtagere, under revalidering, eller som er langtidssyge (35,2 pct.). Beskæftigelsesmæssigt er de mindst udsatte, mennesker der er på alderspension (13,1 pct.). Med hensyn til den familiekonstellation, man befinder sig i, er de mest udsatte enlige med børn (28,4 pct.). Der er en klar sammenhæng mellem udsathed for overgreb og livsstil: Jo oftere, man går ud om aftenen (ikke er hjemme), og jo oftere man mødes med andre mennesker for at feste eller more sig, desto større udsathed for overgreb samlet set. Hver tredje af dem, der går ud de fleste aftener om ugen (ikke er hjemme), og som flere gange om ugen mødes med andre for at more sig osv., tilkendegiver, at de har været udsat for et eller flere af de nævnte overgreb det seneste år.[17]

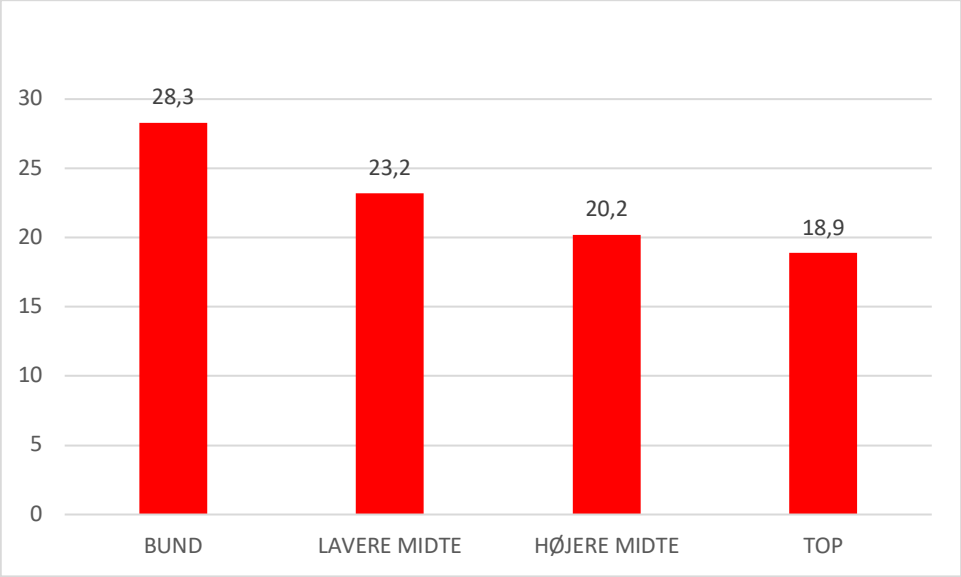
På grund af indbyrdes sammenhænge mellem de baggrundsfaktorer, der her er nævnt, er det ikke ensbetydende med, at de nævnte forskelle også betyder, at de fungerer som risikofaktorer. Fx har unge en lavere indkomst end ældre. Når unge derfor er mere udsat for overgreb kan det bero på, at de har lavere indkomster, eller at det forhold at personer med lav indkomst er mere udsat kan bero på, at de er yngre. Hvis man ønsker at finde ud af, om hver enkelt faktor har betydning som risikofaktor, skal man holde de andre forhold konstant – "alt andet lige" – hvilket kan gøres i form af en såkaldt regressionsanalyse. En sådan er foretaget og den viser, at alder, herkomst, indkomst og erhverv/uddannelse hver for sig fungerer som selvstændige risikofaktorer med hensyn til at blive udsat for overgreb, men ikke køn. "Alt andet lige" gør det i 2023/24 ingen forskel for risikoen for at blive udsat for overgreb, om man er kvinde eller mand.

Det kan have en særlig interesse at vide, hvem der mere generelt bærer kriminalitetens byrder; om det er de relativt "stærke" eller de "relativt" svage. Til brug herfor er der udarbejdet et indeks for svarpersonernes samfundsmæssige position med hensyn til magt. Dette indeks har en stærk sammenhæng og sammenkædning med socioøkonomiske forhold som uddannelse, erhverv, indkomst m.v.[18] På baggrund af indekset er svarpersonerne blevet inddelt i fire grupper: Fra "Bund", som er gruppen med relativ mindst magt til "Top" som er gruppen med relativ mest magt.[19]

Det fremgår af opstilling 1.1.b, at det i 2023/24 især er de svagere stillede blandt de 16-79-årige i det danske samfund, som er belemret med at blive udsat for overgreb/straffelovsovertrædelser. Blandt de svagest stillede har 28,3% været udsat for overgreb inden for det seneste år, medens det er 18,9% blandt de bedst stillede.

[17] Her citeret efter Balvig, 2025.
[18] Se nærmere om dette indeks hos Balvig, 2025.
[19] Det er offerundersøgelserne i såvel 2023 som 2024, disse beregninger er baseret på.

Opstilling 1.1.b. Pct. 16-79-årige udsat for overgreb i forhold samfundsmæssig position med hensyn til magt, 2023/24.

Kilde: Balvig,2025.

En vigtig sondring mellem forskellige former for kriminalitet og overgreb, er sondringen mellem, om kriminaliteten/overgrebet er rettet direkte mod en person, eller mod noget personen besidder eller bruger, altså sondringen mellem personovergreb og ejendomsovergreb. Denne sondring er ikke helt så let at drage i praksis. Af opstilling 1.1.c fremgår det, hvor stor den andel af de 16-79-årige der blev udsat for begge dele ifølge de afgrænsninger, vi har benyttet os af; hvor mange der blev udsat for "kun" en af disse former for overgreb, og hvor mange der ikke blev udsat for nogen af delene.

Opstilling 1.1.c. Procent 16-79-årige der inden for det seneste år er blevet udsat for ejendomsovergreb og/eller personovergreb, 2023 og 2024.

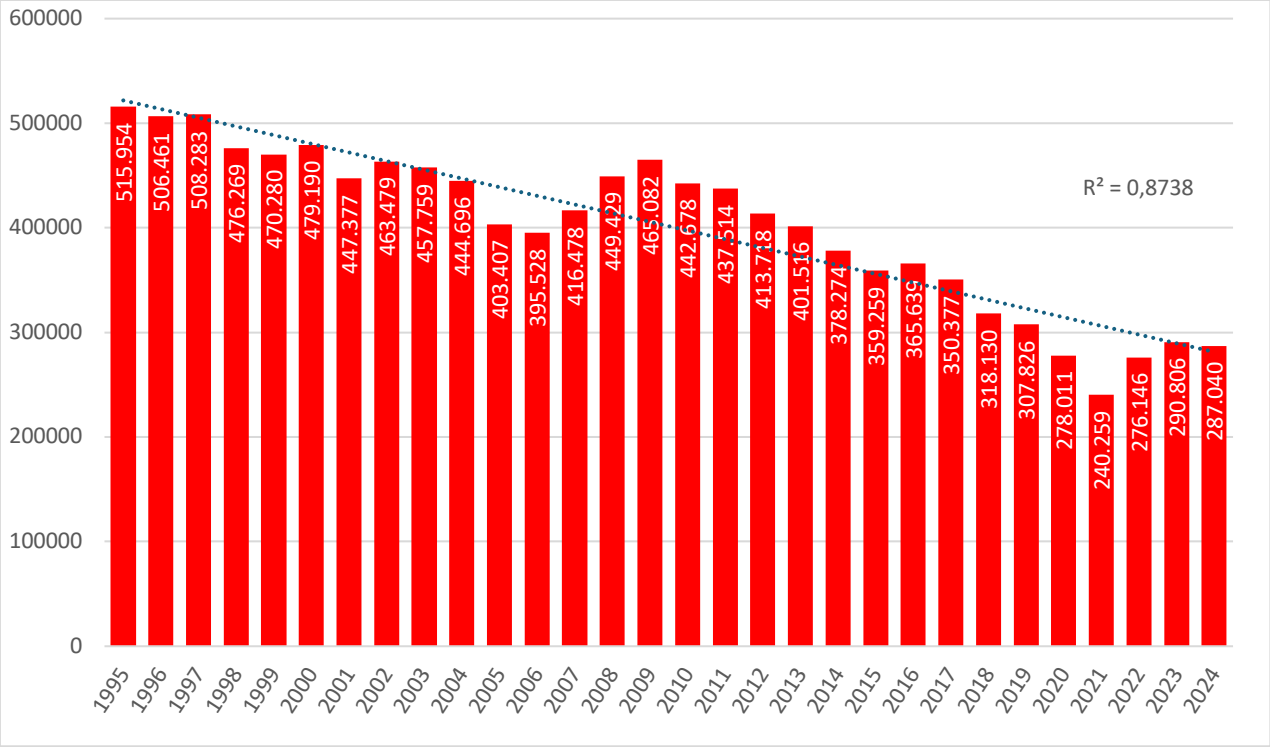
UDSAT FOR:		**2023**	**2024**
Personovergreb	Ejendomsovergreb		
Ja	Ja	2,0%	2,6%
Ja	Nej	15,0%	16,3%
Nej	Ja	4,1%	4,0%
Nej	Nej	78,9%	77,1%
I ALT	I ALT	100,0%	100,0%

Kilde: Balvig, 2085.

I 2023 har 2,0% af de 16-79-årige været udsat for såvel personovergreb som ejendomsovergreb, i 2024 2,6%. Denne stigning er statistisk signifikant.

2. EJENDOMSFORBRYDELSER I ALT

Opstilling 2.a. Antal ejendomsforbrydelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

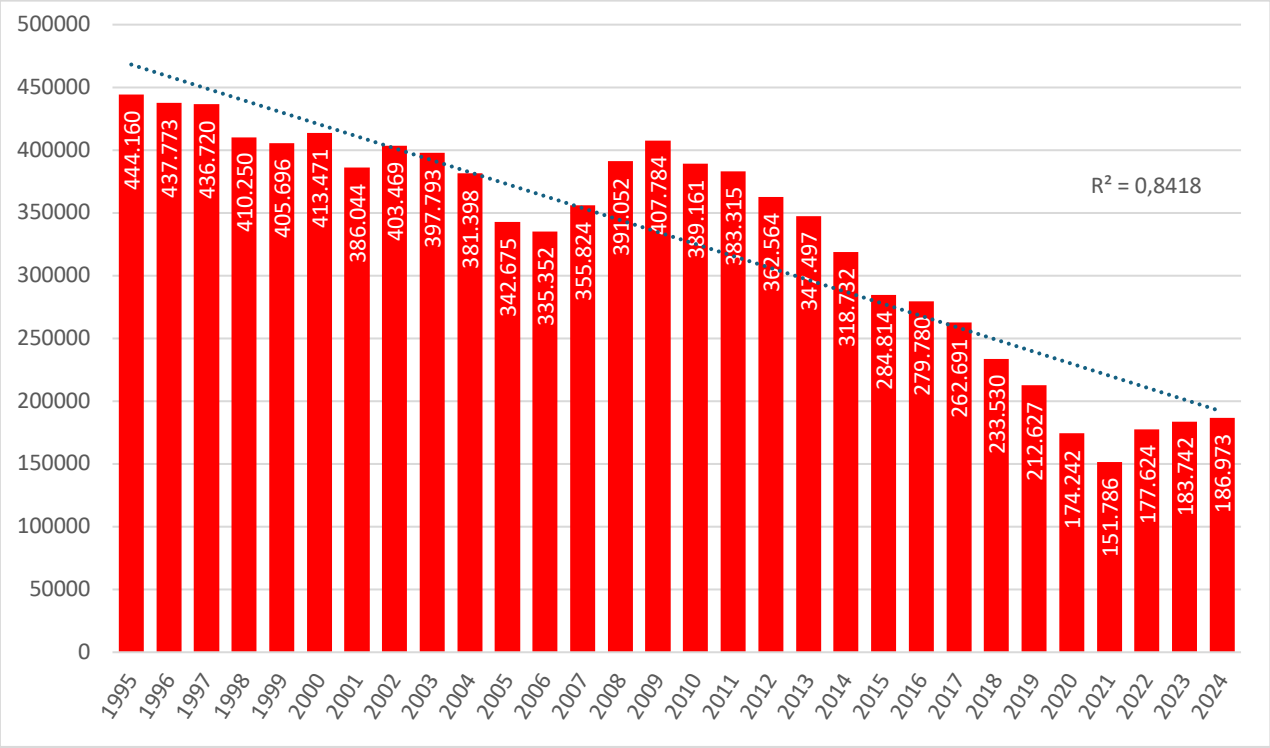

Pct.-vis ændring 1995-2024	– 44 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	– 7 %

I 1995 tegnede ejendomsforbrydelserne sig for 96% af alle anmeldte straffelovsovertrædelser. Udviklingen fra 1995 til 2024 udviser helt de samme tendenser som alle anmeldte straffelovsovertrædelser under ét, men faldet set over hele perioden er endnu kraftigere. 44% er ejendomsforbrydelserne faldet med. Siden "corona-perioden", har der været en vis stigning, men der var stadig 7% færre ejendomsforbrydelser i 2024 end i 2019. Det stærkere fald for ejendomsforbrydelsernes vedkommende har betydet, at de nu – i 2024 – udgør en relativt mindre andel end tidligere af alle anmeldte straffelovsovertrædelser, 85%.

2.1.TYVERI OG INDBRUD I ALT (jf. § 276)

Opstilling 2.1.a. Antal tyverier og indbrud der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

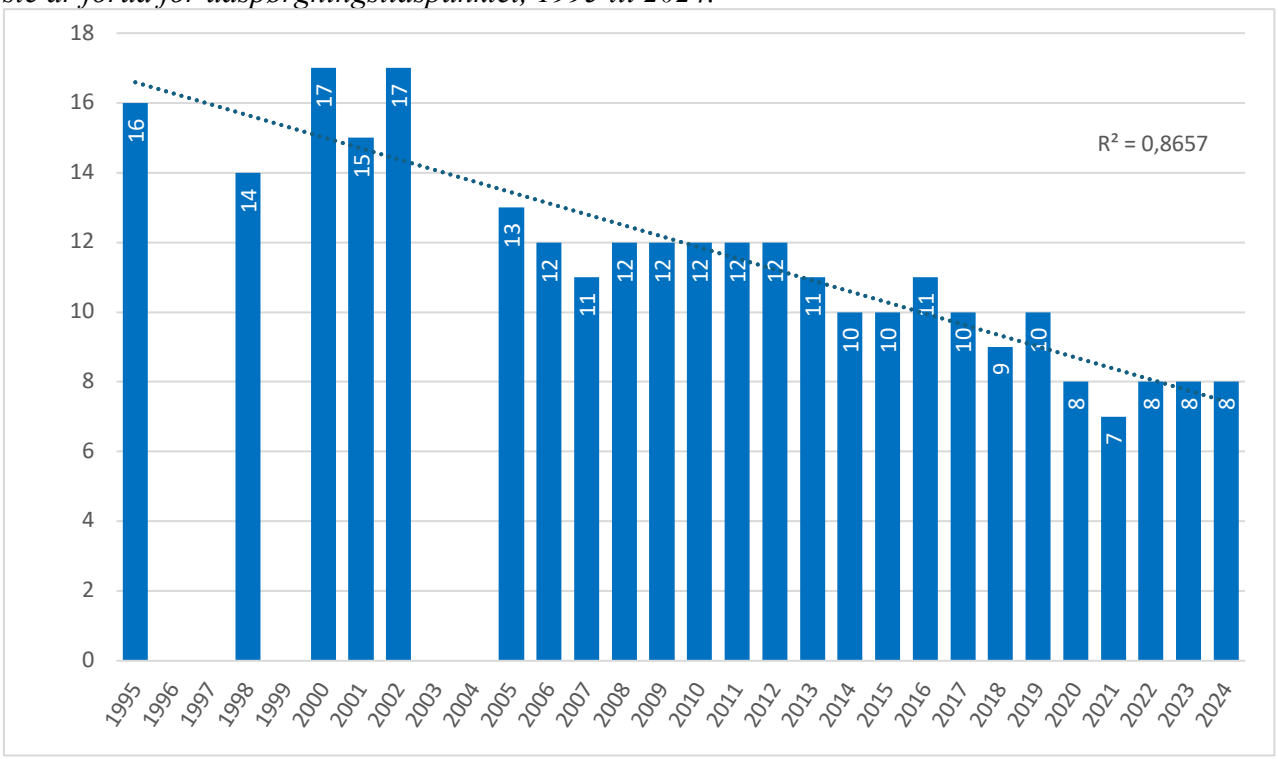

Antallet af anmeldte tyverier og indbrud er blevet mere end halveret – et fald på 58% m – fra 1995 til 2024. Fra tæt ved 450.000 tyverier og indbrud nåede man ned på godt 150.000 i corona-året 2021, hvorefter det er steget noget igen – til 186.973 i 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	– 58 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	– 12 %

I 1995 udgjorde tyverier og indbrud 86% af alle anmeldte ejendomsforbrydelser, i 2024 65%. Af alle anmeldte straffelovsovertrædelser udgjorde tyverier og indbrud i 1995 82%, i 2024 55%. Der er altså tale om et markant fald såvel i tyveriernes og indbrudstyveriernes faktiske som relative volumen i kriminalitetsbilledet.

Opstilling 2.1.b. Procent 16-74-årige der har oplevet sig udsat for tyveri/indbrud inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, 1995 til 2024.

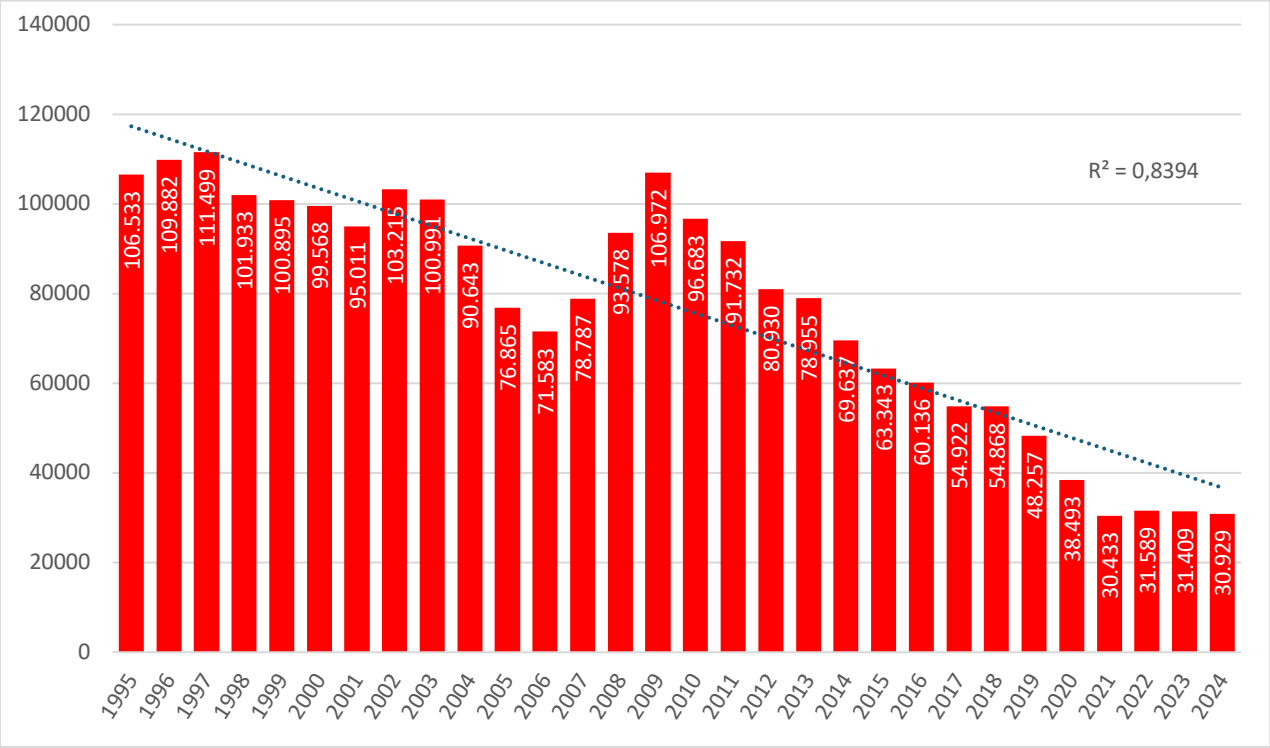

Kilde: Balvig, 2025.
Note: For 2023 og 2024 er det de 16-79-årige.

At dette er en reel udvikling bekræftes af de i perioden gennemførte offerundersøgelser, jf. opstilling 2.1.b. I 1995 var det 16% af de 16-74-årige, der tilkendegav, at de havde været udsat for tyveri inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, i 2024 8% – altså en halvering. Der kunne ellers være mange grunde til, at udviklingen i de politiregistrerede og oplevede ville adskille sig fra hinanden, såsom at i de politiregistrerede tæller vi handlinger, i de oplevede ofre (som kan have været udsat flere gange). I offerundersøgelserne har vi de forhold med, der ikke er blevet anmeldt til politiet, samtidig med at det er tvivlsomt, om man får tyverier begået over for virksomheder og institutioner med. At udviklingerne til trods herfor følges ad så tæt som tilfældet er, tyder på, at der er tale om meget kraftige, vedvarende og generelle tendenser.

2.1.1. INDBRUD I ALT (jf. § 276a)

Opstilling 2.1.1.a. Antal indbrud der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

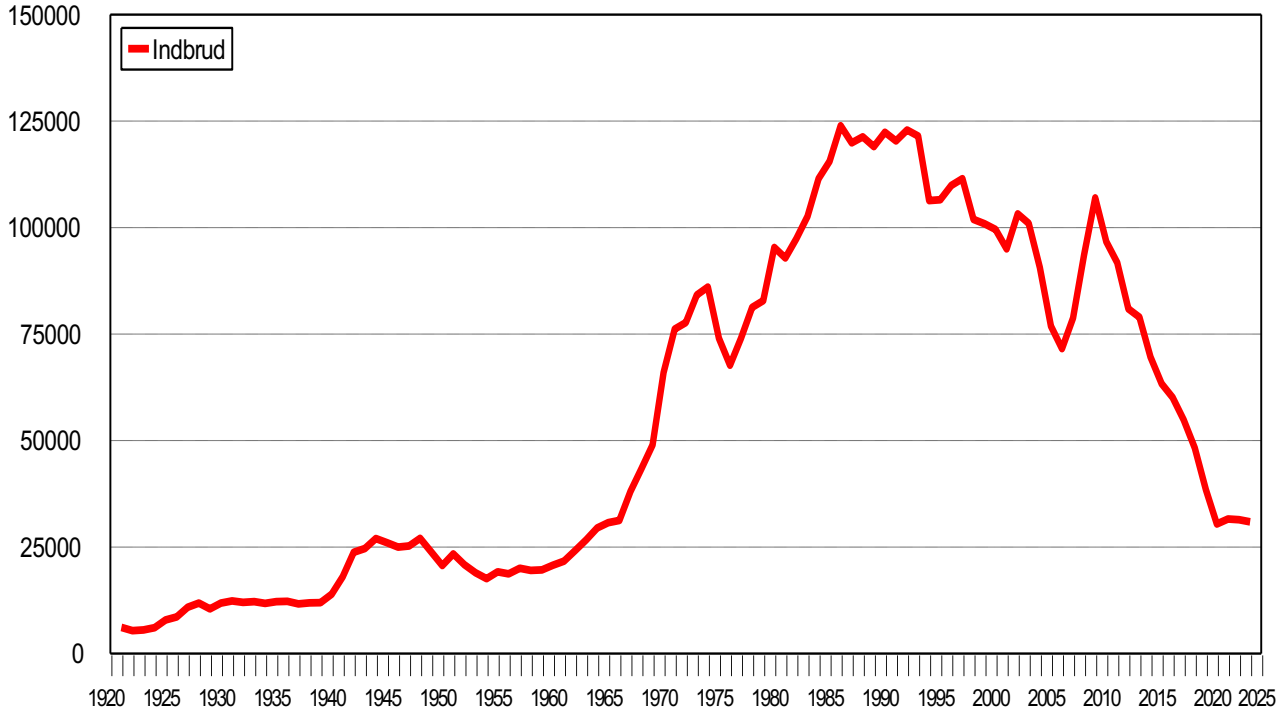

Pct.-vis ændring 1995-2024	– 71 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	– 36 %

1. januar 2018 blev der indført en særlig indbrudsparagraf, § 276 a, i straffeloven. Den indebærer, at fjernelse af ting fra et fremmed hus nu også betegnes som indbrud, blot tilstedeværelsen i huset har været uberettiget. Det er ikke længere en forudsætning, at tilstedeværelsen i huset har været tiltvunget, for eksempel i form af opbrud af vinduer eller døre. Bestemmelsen betød i praksis, at en del anmeldelser, som tidligere var tyveri, nu blev kategoriseret som indbrud.

Indbrudstyverier er et af de få forhold, man kan følge helt tilbage til den første anmeldelsesstatistik så dagens lys i Danmark for mere end hundrede år siden, se opstilling 2.1.1.b.

Opstilling 2.1.1.b. Antal indbrudstyverier der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1921 til 2024.

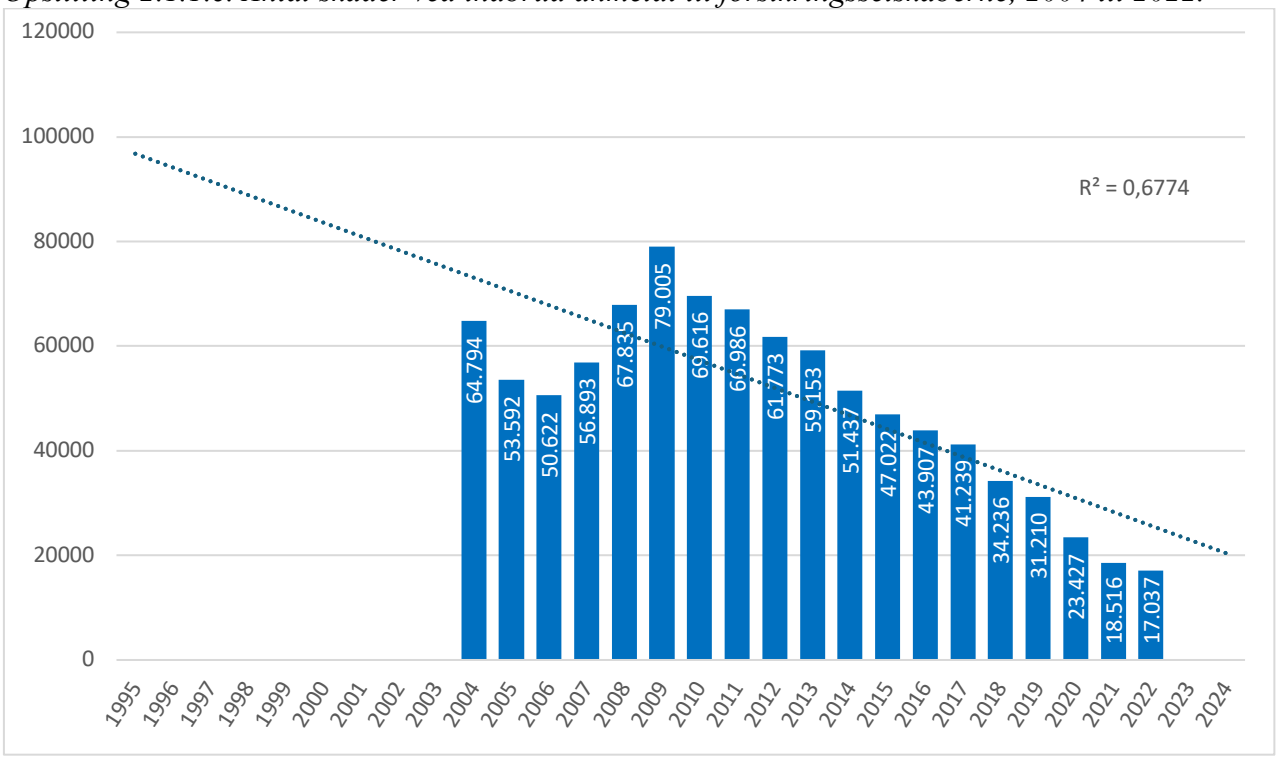

Fra nærmest ingenting stiger antallet af indbrud til tæt ved 125.000 i begyndelsen af 1990-erne umiddelbart før den periode, vi fokuserer på. Der er en bemærkelsesværdig bølgetop under anden verdenskrig og en bemærkelsesværdig bølgedal under oliekrisen i 1970-erne.

Fra 1995 til 2024 er antallet af indbrud faldet drastisk – med 71%. I begyndelsen af 2020-erne er man ”tilbage” på et antal indbrud, der svarer til det niveau, man lå på midt i 1960’erne.

For en stor del af perioden kan udviklingen i de politiregistrerede indbrud sammenholdes med og udbygges på basis af forsikringsstatistik. Det drejer sig om perioden fra 2004 til 2022, hvor antallet af de politiregistrerede indbrud er faldet med 65%. I denne periode er antallet af forsikringsanmeldte indbrudsskader faldet med 74% – altså endnu stærkere, jf. opstilling 2.1.1.c.

Opstilling 2.1.1.c. Antal skader ved indbrud anmeldt til forsikringsselskaberne, 2004 til 2022.

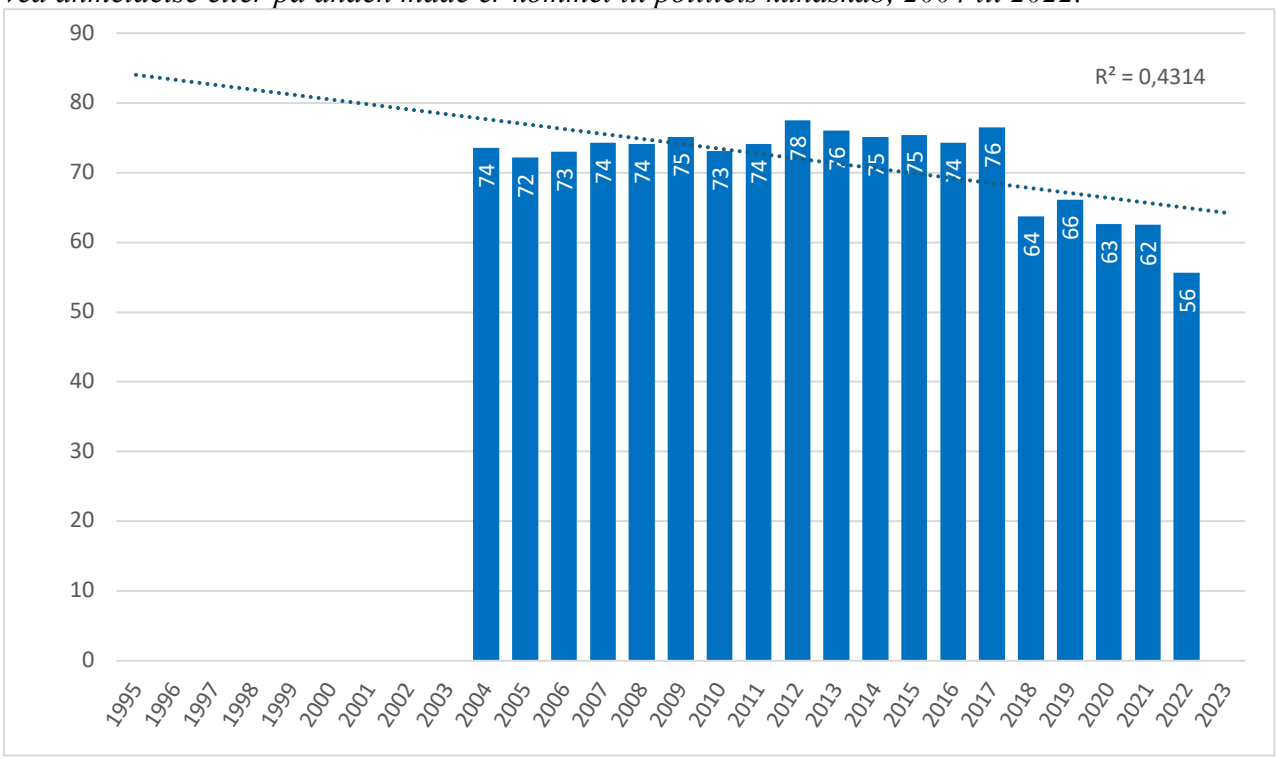

Kilde: Forsikring&Pension

Selve udviklingstendenserne er præcis de samme: Et fald fra 2004 til 2006, stigning fra 2006 til 2009 og så fald fra 2009 til 2022.

I opstilling 2.1.1.d. er antallet af forsikringsanmeldelser sat i forhold til antallet af politianmeldelser.

Opstilling 2.1.1.d. Procent anmeldte forsikringsskader ved indbrud i forhold til antal indbrud der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2004 til 2022.

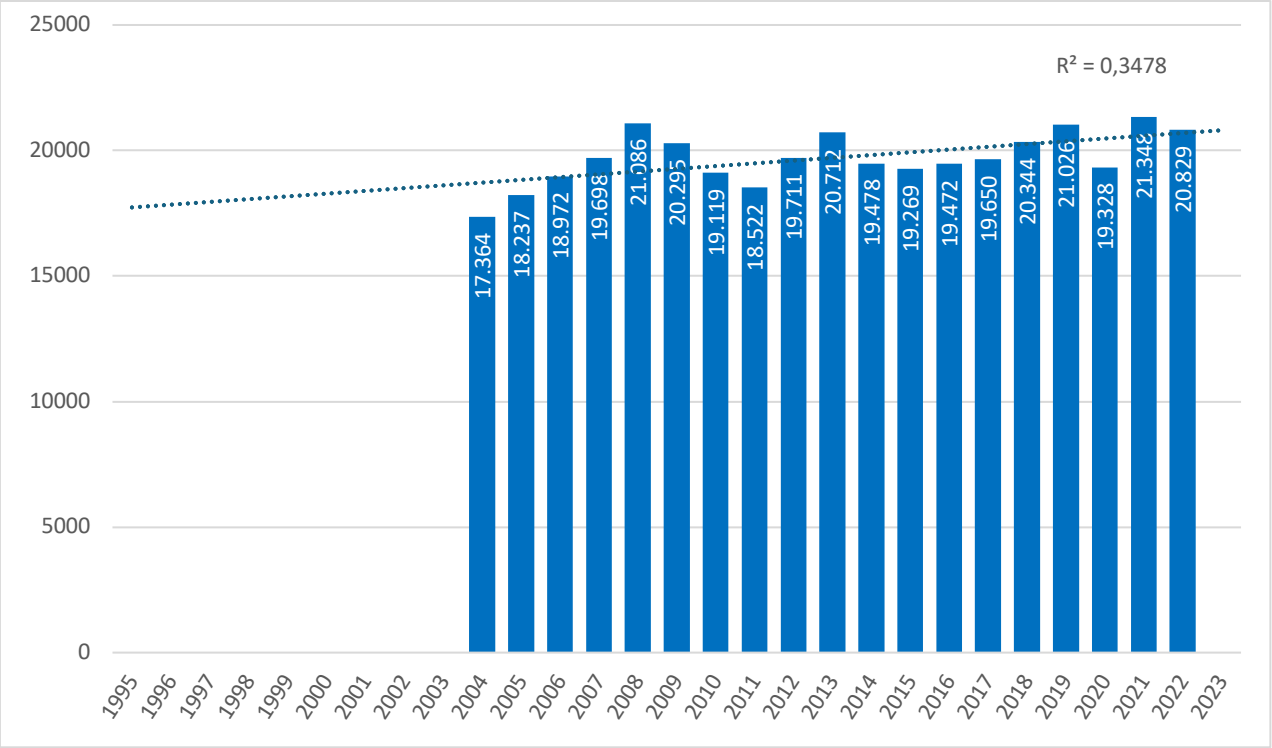
Kilde: Forsikring&Pension

Da det er en forudsætning for at kunne få erstatning, at et indbrud er anmeldt til politiet, er der næppe mange af de forsikringsanmeldte indbrud, der ikke også er anmeldt til politiet. Der kan forekomme en vis forskel mht. afgrænsning af indbrud hos henholdsvis forsikringsselskaberne og politiet, men det er næppe noget, der har den helt store betydning, i hvert fald ikke med hensyn til udviklingstendenserne.

I en lang periode ser det ud til at være omkring tre ud af fire politiregistrerede indbrud, der også er blevet anmeldt til forsikringsselskaberne, men så falder det fra 2017 til 2018, og i 2022 er det kun 56%, der er blevet anmeldt til forsikringsselskaberne. Vi kan ikke ud af det foreliggende se, hvad baggrunden herfor kunne være. Det *kunne* være noget med antal forsikrede, størrelsen af selvrisikoen, forholdet mellem forskellige former for indbrud og/eller skadernes størrelse.

Af opstilling 2.1.1.e fremgår, hvordan den gennemsnitlige erstatning for indbrudsskader har udviklet sig i "faste priser", dvs. korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser.

Opstilling 2.1.1.e. Den gennemsnitlige erstatning ved anmeldte indbrudsskader, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022.

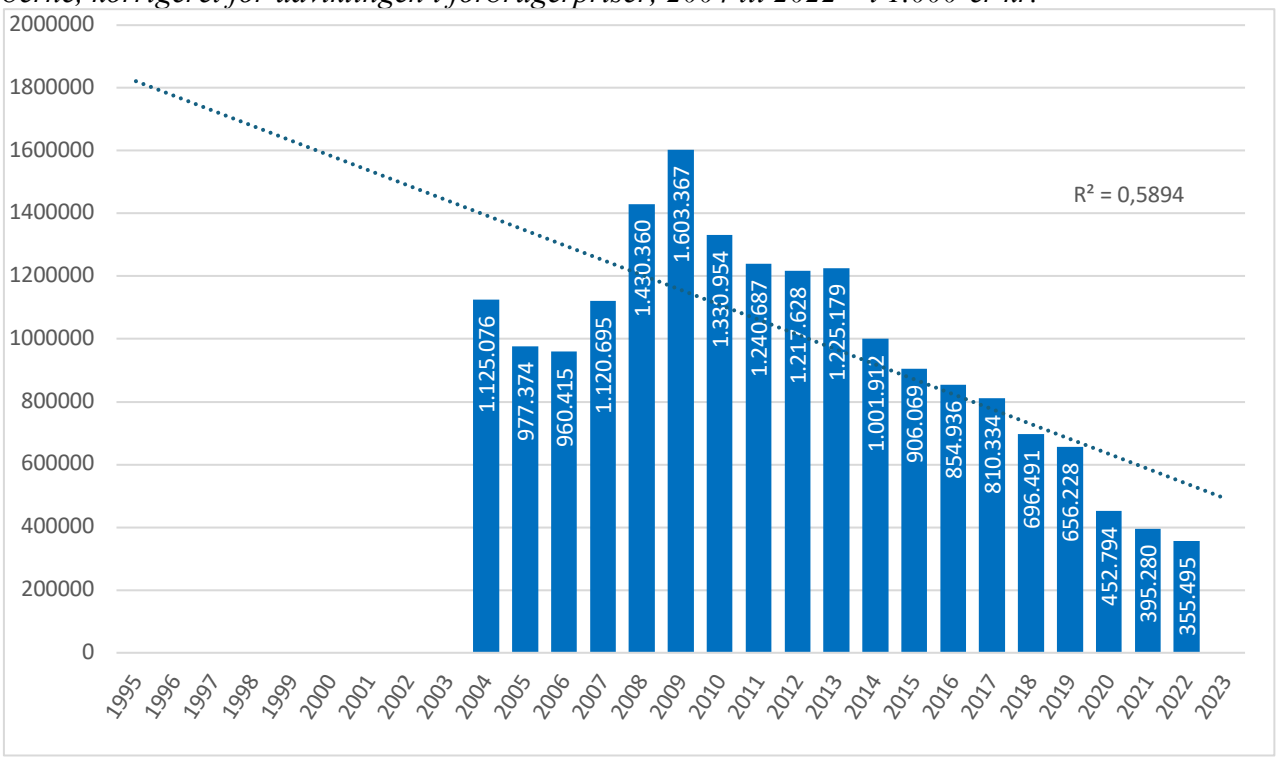

Kilde: Forsikring & Pension. Det forbrugerprisindeks erstatningerne er korrigeret med hidrører fra Danmarks Statistik: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 : 2004 = 100.

I faste priser stiger den gennemsnitlige erstatning ved indbrud fra godt 17.000 tusinde kroner i 2004 til godt 21.000 kr. i 2008, mens den herefter ligger nogenlunde konstant på dette niveau helt frem til 2022. I dagens priser er det en stigning fra 17.364 kr. i 2004 til 28.655 kr. i 2022 – en stigning på 65%, som altså fortrinsvis beror på de almindelige prisstigninger.

I opstilling 2.1.1.f er opgjort de samlede erstatningsudbetalinger ved indbrud, som forsikringsselskaberne har foretaget, i faste priser.

Opstilling 2.1.1.f. Erstatningsudbetalinger i forbindelse med indbrud foretaget af forsikringsselskaberne, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022 – i 1.000-er kr.

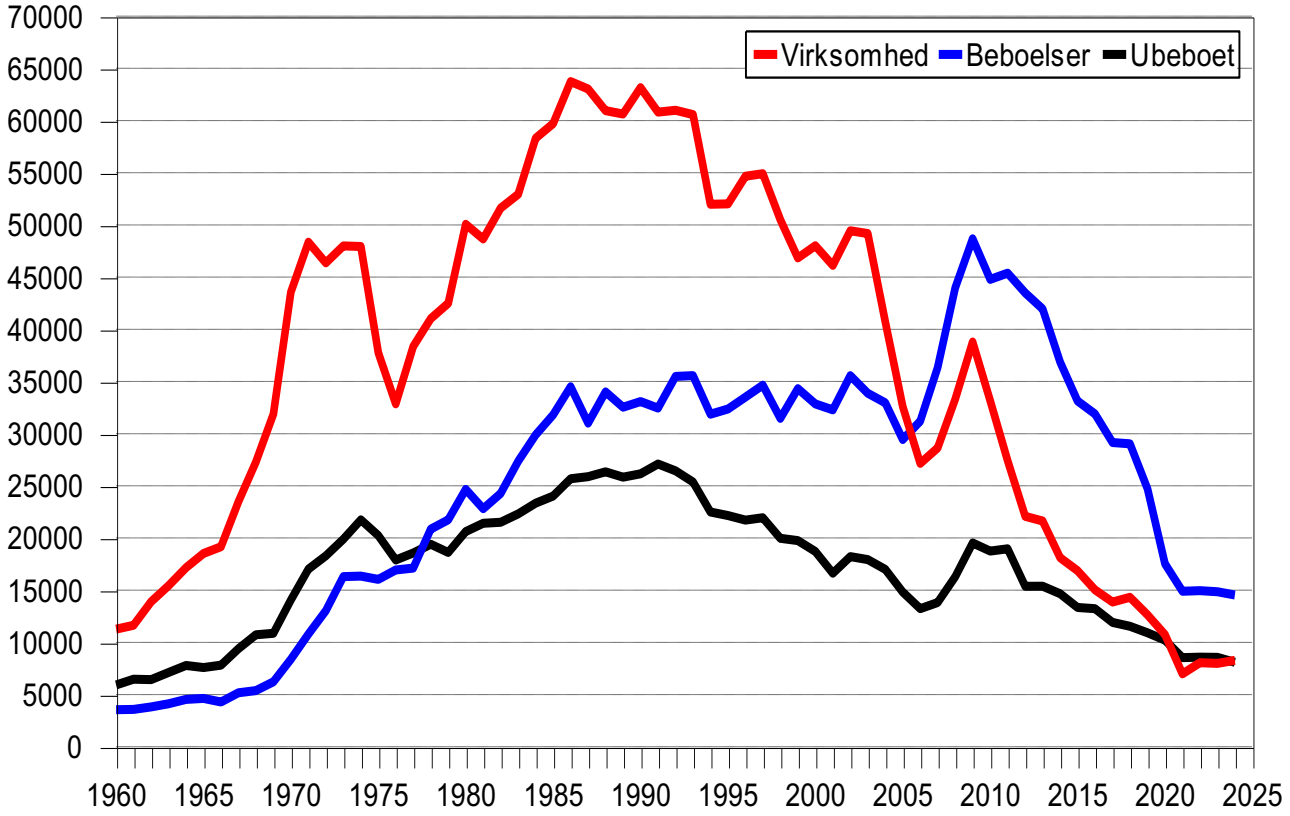
Kilde: Forsikring & Pension. Det forbrugerprisindeks erstatningerne er korrigeret med hidrører fra Danmarks Statistik: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 : 2004 = 100.

I faste priser stiger de samlede erstatningsudbetalinger vedrørende indbrud fra godt 1,1 milliard kr. i 2004-06 til 1,6 milliarder i 2009. Denne markante stigning har såvel sin rod i et stigende antal anmeldte indbrud og i en større erstatning pr. indbrud.

Endnu mere markant er det fald, der sætter ind i de følgende år og som resulterer i, at der – i faste priser – "kun" blev udbetalt godt og vel en tredjedel milliard kr. i erstatning i 2022. I dagens priser er det set over hele perioden en udvikling fra 1,1 milliard kr. i 2004 til knapt en halv milliard i 2022 – et fald på 57%. I faste priser et fald på 68%.

I den almindelige kriminalstatistik er indbrud opdelt efter, om de er gået ud over forretninger, virksomheder m.v., beboelser, eller ubeboede bygninger. I opstilling 2.1.1.g kan man se, hvordan disse tre former for indbrud har udviklet sig siden 1960, som var det første år, hvor man foretog denne opdeling. En nærmere beskrivelse af udviklingen i disse tre former for indbrud findes i de følgende afsnit (2.1.1.1-3).

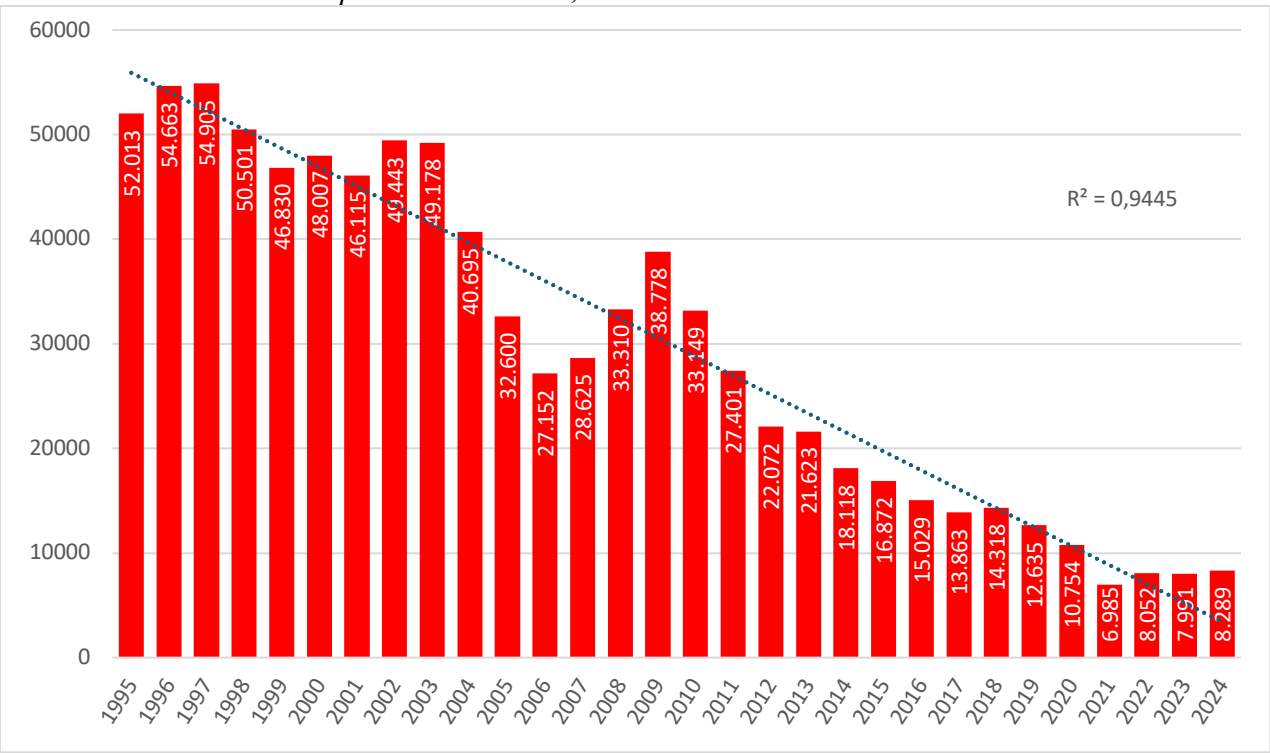
Opstilling 2.1.1.g. Antal anmeldte indbrud i forretninger, virksomheder mv., beboelser og ubeboede bygninger, 1960 til 2024.

Her skal vi blot nøjes med at registrere, at i 1960 forekom der langt flere indbrud i forretninger og virksomheder end i beboelser, mens det siden sidste halvdel af 00'erne har været omvendt. Faktisk har der de seneste også været lidt færre indbrud i forretninger og virksomheder end i ubeboede bygninger.

2.1.1.1. INDBRUD I FORRETNING, VIRKSOMHED M.V.

Opstilling 2.1.1.1.a. Antal indbrud i forretninger, virksomheder m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

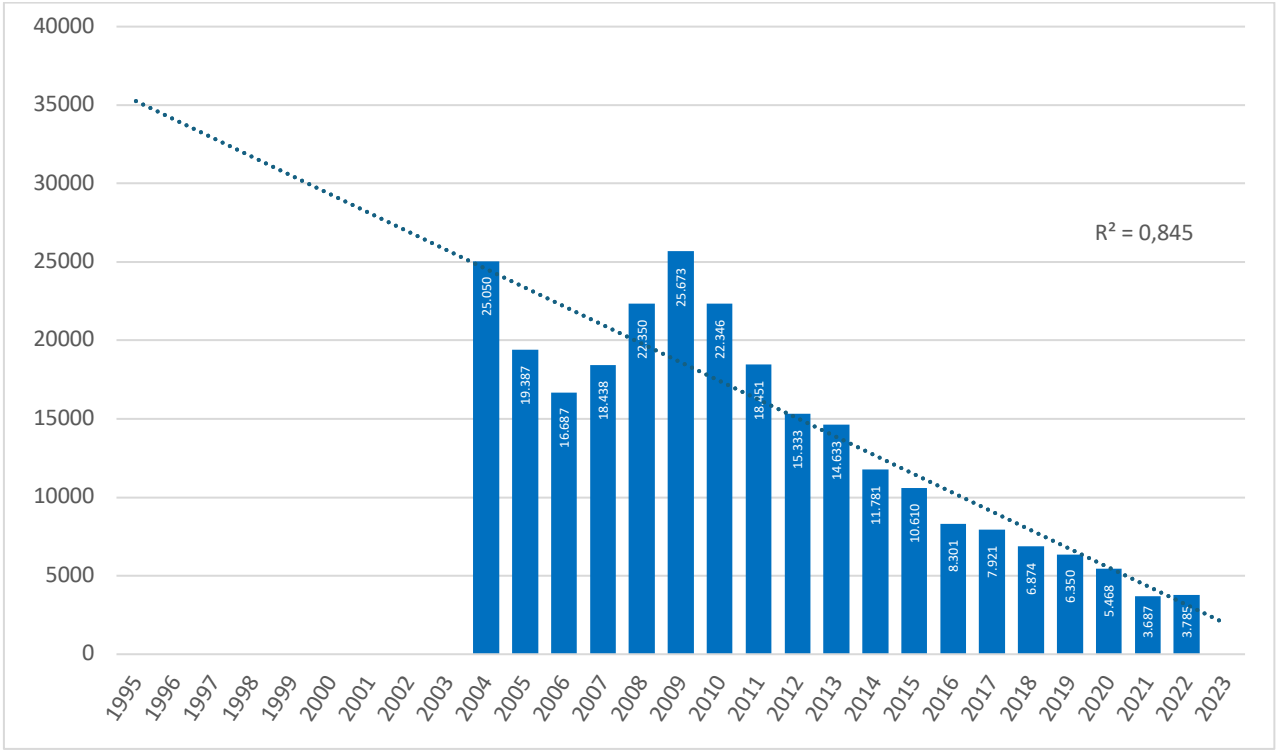
Pct.-vis ændring 1995-2024	– 84 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	– 34 %

Det er sket et drastisk fald i antallet af indbrud i forretninger, virksomheder m.v. fra 1995 til 2024. Det er på hele 84%.

For en stor del af perioden kan dette sammenholdes med og udbygges på basis af forsikringsstatistik. Det drejer sig om perioden fra 2004 til 2022, hvor antallet af de politiregistrerede indbrud i

forretninger m.v. er faldet med 80%. I denne periode er antallet af forsikringsanmeldte indbrudsskader i forretninger mv. faldet med 85% – altså endnu stærkere.

Opstilling 2.1.1.1.b. Antal skader ved indbrud i forretninger m.v. anmeldt til forsikringsselskaberne, 2004 til 2022.

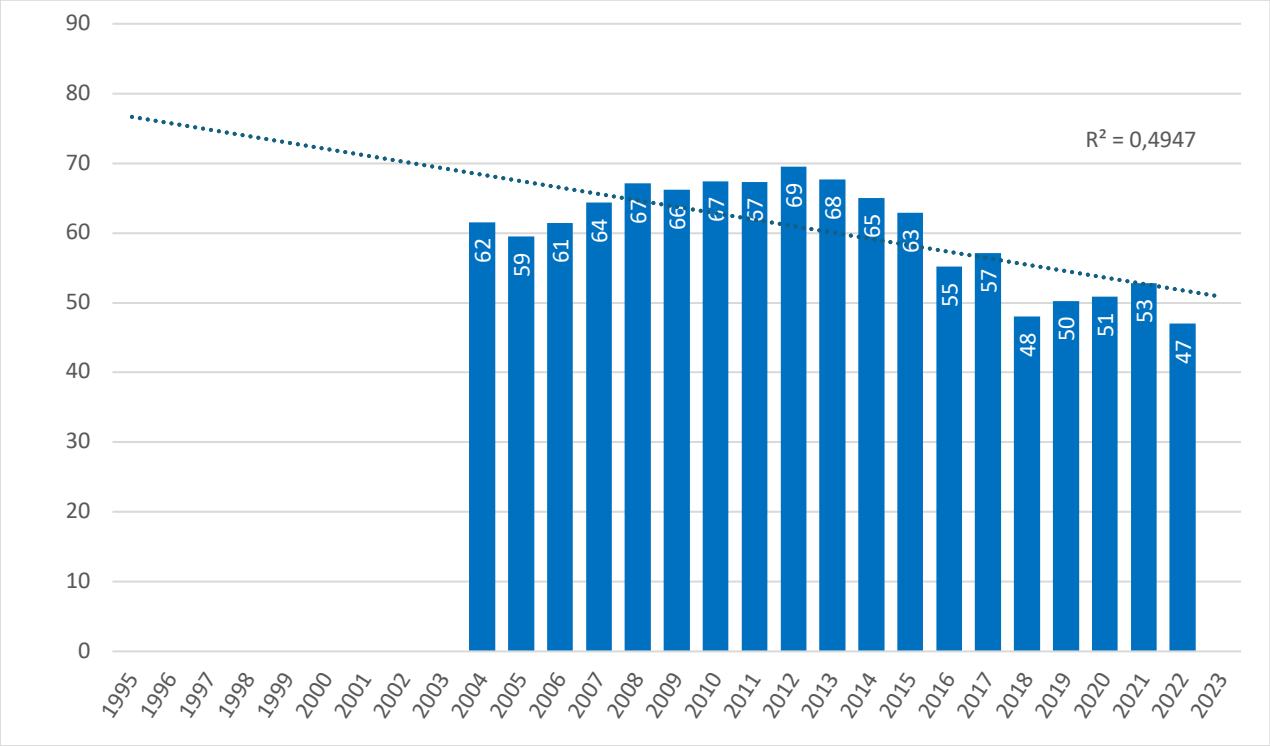

Kilde: Forsikring & Pension

Selve udviklingstendenserne er præcis de samme: Et fald fra 2004 til 2006, stigning fra 2006 til 2009 og så fald fra 2009 til 2022.

I opstilling 2.1.1.1.c. er antallet af forsikringsanmeldelser sat i forhold til antallet af politianmeldelser.

Opstilling 2.1.1.1.c. Procent anmeldte forsikringsskader ved indbrud i forretninger m.v. i forhold til antal indbrud i forretninger m.v. der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2004 til 2022.

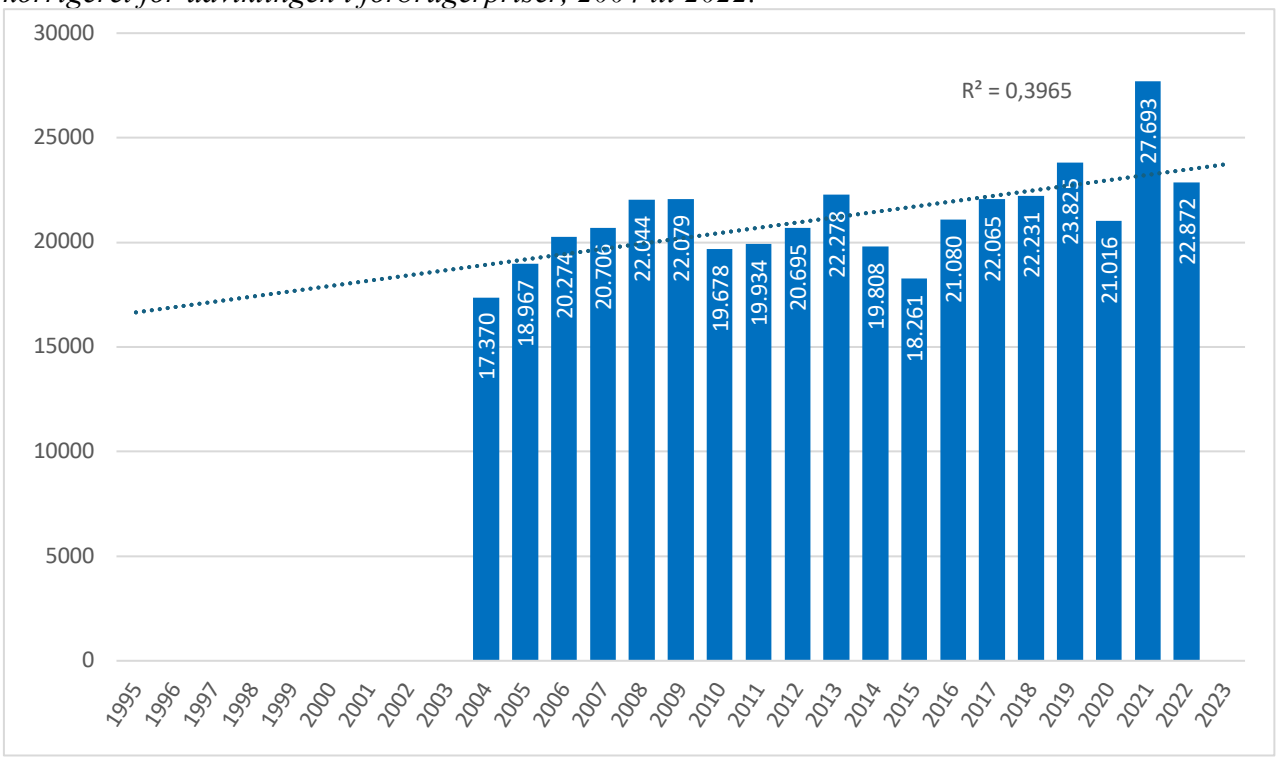
Kilde: Forsikring & Pension

Da det er en forudsætning for at kunne få erstatning, at et indbrud er anmeldt til politiet, er der næppe mange af de forsikringsanmeldte indbrud, der ikke også er anmeldt til politiet. Der kan forekomme en vis forskel mht. afgrænsning af indbrud hos henholdsvis forsikringsselskaberne og politiet, men det er næppe noget, der har den helt store betydning, i hvert fald ikke med hensyn til udviklingstendenserne.

I de første år er det omkring 60%, der er blevet anmeldt til forsikringsselskaberne, hvorefter det frem til 2012 stiger til omkring 70%. Herefter faldet det ned til et niveau omkring 50%, hvor det har ligget siden 2018. Vi kan ikke ud af det foreliggende se, hvad baggrunden er for de ret betydelige ændringer, der er tale om. Det *kunne* være noget med antal forsikrede, størrelsen af selvrisikoen, forholdet mellem forskellige former for indbrud og/eller skadernes størrelse.

Af opstilling 2.1.1.1.d fremgår, hvordan den gennemsnitlige erstatning for indbrudsskader har udviklet sig i "faste priser", dvs. korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser.

Opstilling 2.1.1.1.d. Den gennemsnitlige erstatning ved anmeldte indbrudsskader i forretninger m.v., korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022.

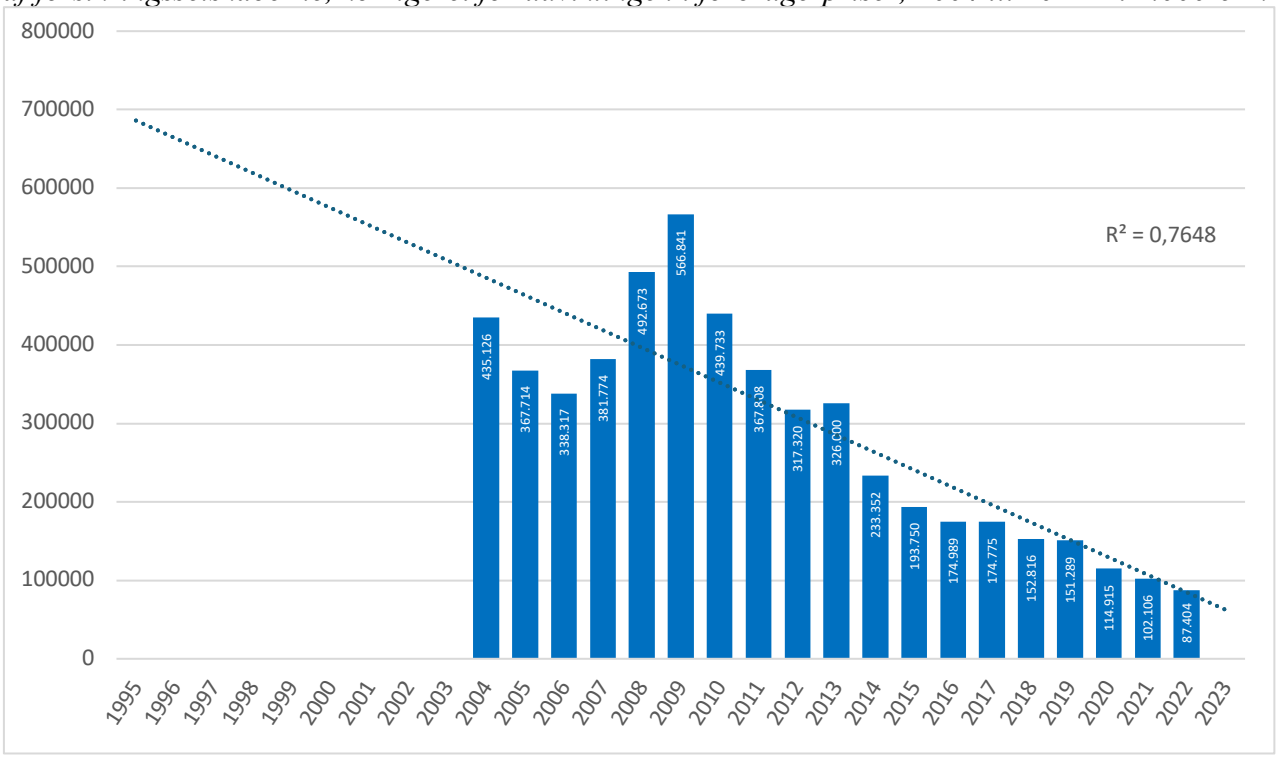
Kilde: Forsikring & Pension. Det forbrugerprisindeks erstatningerne er korrigeret med hidrører fra Danmarks Statistik: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 : 2004 = 100.

Den stiger fra godt 17.000 kr. i 2004 til godt 22.000 kr. i 2009. Herefter varierer det noget fra år til år, men også i 2022 ligger den gennemsnitlige erstatning på godt 22.000 kr. I dagens priser er der tale om en stigning fra 17.370 kr. i 2004 til 31.468 kr. i 2022, dvs. en stigning på 81% - som altså primært beror på forbrugerprisindekset stigning i perioden.

I opstilling 2.1.1.1.e er opgjort de samlede erstatningsudbetalinger ved indbrud i forretninger m.v., som forsikringsselskaberne har foretaget, i faste priser.

I faste priser stiger de samlede erstatningsudbetalinger vedrørende indbrud i forretninger m.v. fra 435 millioner kr. i 2004-06 til 556 millioner kr. i 2009, altså en markant stigning, der både har sin rod i et stigende antal anmeldte indbrud og en større erstatning pr. indbrud. Endnu mere markant er det fald, der sætter ind i de følgende år og som resulterer i, at der – i faste priser – "kun" blev udbetalt godt og vel 87 millioner kr. i erstatning i 2022. I dagens priser er det over hele perioden en udvikling fra godt 437 millioner kr. i 2004 til godt 120 millioner kr. i 2022 – et fald på 72%. I faste priser et fald på 80%.

Opstilling 2.1.1.1.e. Erstatningsudbetalinger i forbindelse med indbrud i forretninger m.v. foretaget af forsikringsselskaberne, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022 – i 1.000-er kr.

Kilde: Forsikring & Pension. Det forbrugerprisindeks erstatningerne er korrigeret med hidrører fra Danmarks Statistik: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 : 2004 = 100.

Indbrud i forretninger, virksomheder m.v. dækker også indbrud i meget forskelligartede organisationer og institutioner m.v. For en række af disse typers vedkommende kan man af opstillingerne 2.1.1.1.f .x og 2.1.1.1.f.y se, hvordan udviklingen har været.

Opstilling 2.1.1.1.f.x. De procentvise ændringer i antal indbrud i forskellige typer af virksomheder og institutioner, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab – del x.

	Pct.-vis ændring:		
Indbrud i:	1995-2024	2019-2024	Antal i 2024
Børnehave, vuggestue, Fritidshjem	-96%	-36%	151
Skole	-89%	.46%	495
Svømmehal, idrætsanlæg	-94%	-57%	127
Institution, plejehjem	-87%	-58%	154
Offentligt kontor, bygning i øvrigt	-89%	-45%	200
Tankstation, Autoforhandler	-97%	-66%	43
Privat kontor, i øvrigt	-93%	-58%	296
Beklædning, skind, skotøj	-90%	-29%	118
Kiosk, cigar, vinhandel	-94%	-38%	85
Købmand, supermarked, Mejeri	-91%	-42%	211
Cafeteria, restaurant	-69%	-4%	1.018
Fabrik	-94%	-15%	70
Lager o.lign.	-58%	-12%	857
Værksted	-74%	-25%	540
Lægekonsultation o.lign.	-90%	-70%	118
Pengeskabstyveri	-98%	-31%	11

I opstilling 2.1.1.1.f.x er medtaget alle former for indbrud i forretninger og virksomheder m.v., hvor anmeldelsestallet i 1995 oversteg 1.000, bortset fra to ret store opsamlende restkategorier, ”indbrud i forretning i øvrigt” og ”indbrud i virksomhed i øvrigt”. Pengeskabstyverier er medtaget, selv om der i 1995 var færre end 1.000 anmeldelser, på grund af den særlige interesse, disse har været viet over en god del af den moderne kriminalhistorie – og ikke bare i Olsen-banden filmene.

Et af højdepunkterne i Olsenbanden-filmene, produceret af Nordisk Film, er, når der skal sprænges et Franz Jäger pengeskab. Her ses Egon, alias Ove Sprogø, i aktion. Kilde: Nordisk Film.

Vi har en stærk formodning om, at mørketallet ved pengeskabstyverier er minimalt, så den udvikling, vi finder i anmeldelsestallene på dette område, afspejler utvivlsomt en reel tendens. Som det fremgår, så er pengeskabstyverier næsten forsvundet fra det kriminalitetsmæssige atlas. I 2024 var der i gennemsnit ét pengeskabstyveri om måneden, mens der i 1995 i gennemsnit blev anmeldt tæt ved to pengeskabstyverier – om dagen. Af de 672 pengeskabstyverier, der blev anmeldt i 1995, blev der anvendt skærebrænder i 56 af tilfældene, sprængstof i 8 og vinkelslibere i 150. I 2024 skal vi tilbage til 2019 for at find et år, hvor der en enkelt gang blev anvendt skærebrænder, sprængstof eller vinkelsliber ved et pengeskabstyveri.

Som det fremgår af tabellen, er pengeskabstyverier ikke den eneste form for indbrud i forretninger og virksomheder, der er skrumpet stærkt ind på kriminalitetskortet de seneste årtier. I samtlige de 15 former for indbrud, der er med i tabellen, startede vi som nævnt i 1995 med firecifrede anmeldelsestal, mens dette alene er tilfældet i et enkelt tilfælde i 2024 (indbrud i cafeteria/restaurant). For tre af indbrudsformerne ender vi op med tocifrede tal. Ved ni af de 15 indbrudsformer, der er nævnt, er faldet i anmeldelsestallet på mindst 90%, og der er ikke noget forhold, hvor der ikke er sket mindst en halvering af anmeldelsestallet fra 1995 til 2022.

Toppunkterne for de enkelte talrækker ligger alle i begyndelsen af perioden – nogle af endog i periodens første år, 1995. Det vidner om, at de faldende tendenser er sat tidligt ind, svarende til hvad vi i opstilling 2.1.1.1.a også kan se for alle forhold under ét.

Selvom der som udgangspunkt ikke har været mere end 1.000 anmeldelser i 1995, har det selvfølgelig også interesse at se, hvordan udviklingen har være for andre ofre for indbrud i forretninger og virksomheder. I opstilling 2.1.1.1.f.y er de procentvise udviklinger i anmeldelsestallet for de 16 øvrige former for indbrud, der udgør kategorier i politiets statistiksystem, og hvor der i 1995 var færre end 1.000 anmeldelser:

Opstilling 2.1.1.1.f.y. De procentvise ændringer i antal indbrud i forskellige typer af virksomheder og institutioner, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab – del y.

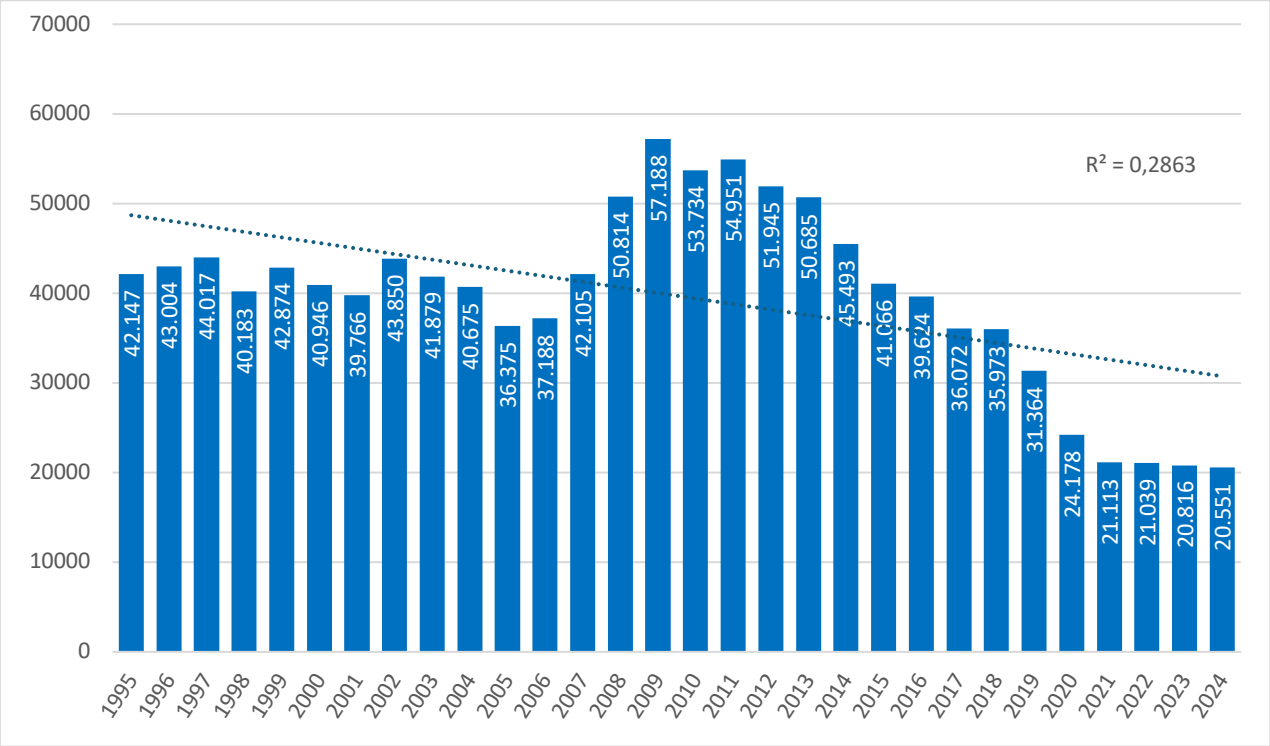
Pct.-vis ændring: *Indbrud i*:	1995-2024	2019-2024	Antal i 2024
Bibliotek	-97%	-80%	7
Kirke, museum	-64%	-34%	137
Posthus, postkontor	-97%	-60%	2
Biograf/teater	-86%	-17%	15
Campingplads, vandrehjem	-88%	-31%	17
Beboerklubber	-95%	-53%	19
Selskabslokaler	-82%	-28%	19
Bankiers, vekselerer	-63%	133%	7
Pengeinstitutter	-96%	-61%	9
Radio-/fotoforretning	-97%	-56%	8
Urmager/guldsmed	-86%	-14%	36
Hotel/motel	-77%	-32%	50
Våbenlager/-fabrik/-forretning	-91%	-33%	4
Tømmerhandel, byggemarked	-85%	-46%	45
Apotek	-92%	-8%	34
Hospital	-86%	-56%	27

Og for så at få det hele med: I den som udgangspunkt relativt store af restgrupperne, ”Indbrud i virksomhed i øvrigt”, er der sket et fald på 79%; i ”Indbrud i øvrigt”, 56%.

2.1.1.2. INDBRUD I BEBOELSESOMRÅDE

Med indbrud i "beboelsesområde" mener vi her indbrud i selve beboelserne samt i tilhørende garager, udhuse, kældre, loftsrum eller pulterkamre. Se de følgende afsnit for indbrud i beboelser/boliger og garager mv. separat.

Opstilling 2.1.1.2.a. Antal indbrud i beboelsesområder, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

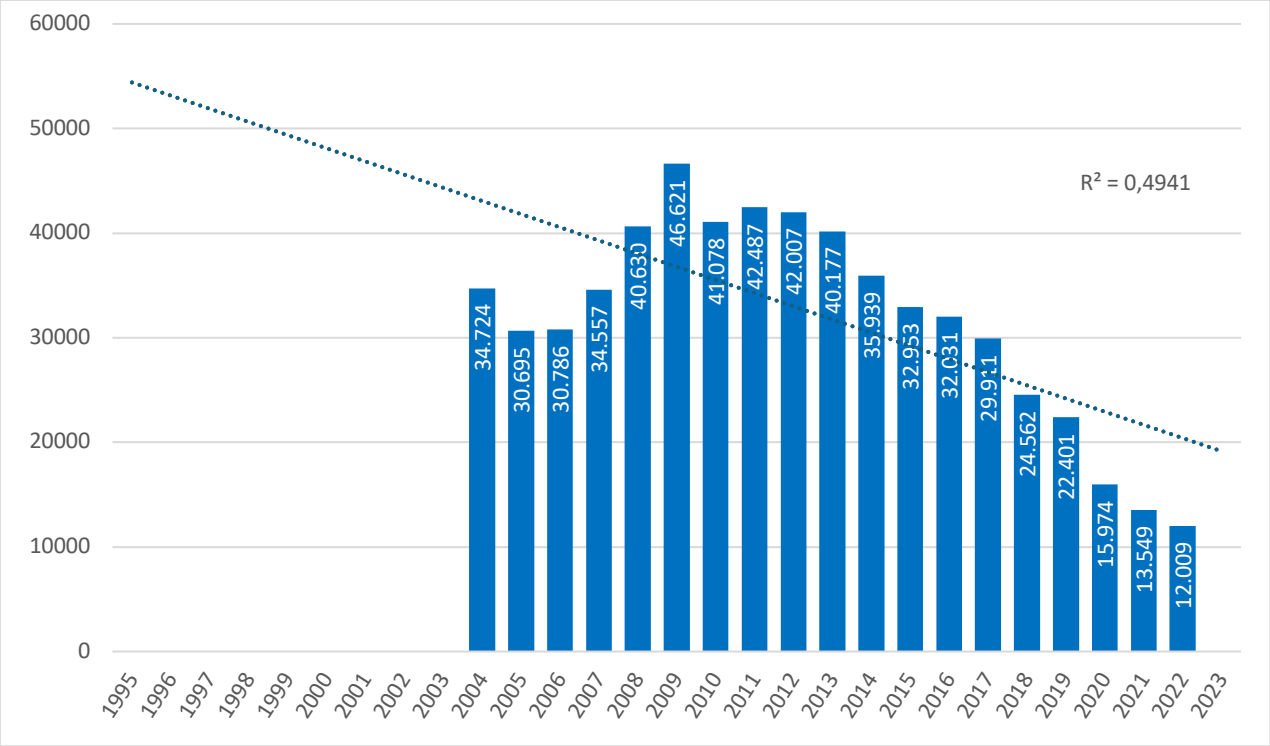
Pct.-vis ændring 1995-2024	-51 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-34 %

Antal indbrud i beboelsesområder ligger nogenlunde konstant frem til 2006, hvor der sker en kraftig stigning indtil 2009. Fra 2009 til 2020 har denne form for indbrud været faldende, mens det de sidste tre år af perioden, 2021 til 2023 har været stagnerende. Set over hele perioden, fra 1995 til 2024, er der sket godt og vel en halvering af antallet af indbrud i beboelsesområder. I 2024 var der 20.551 indbrud i beboelsesområder, der ved anmeldelse eller på anden måde var kommet til politiets kundskab.

I de i 2024 gennemførte offerundersøgelser var det 5,5 pct. af de 16-79-årige, der tilkendegav, at de havde været udsat for indbrud i deres beboelsesområde mindst én gang, dvs. hver tyvende (Balvig, 2025).[20] Ved forsøg på at sammenholde dette med de politiregistrerede indbrud i beboelsesområder skal man bl.a. tage højde for stikprøveusikkerhed, den såkaldte husstandseffekt (flere personer oplever sig udsat for det samme indbrud) og anmeldelsestilbøjelighed.

For en stor del af perioden kan tallene sammenholdes med og udbygges på basis af forsikringsstatistik. Det drejer sig om perioden fra 2004 til 2022, hvor antallet af de politiregistrerede indbrud i beboelsesområder er faldet med 48%. I denne periode er antallet af forsikringsanmeldte indbrudsskader i beboelsesområder faldet med 65% – altså markant stærkere.

Opstilling 2.1.1.2.b. Antal skader ved indbrud i beboelsesområder anmeldt til forsikringsselskaberne, 2004 til 2022.

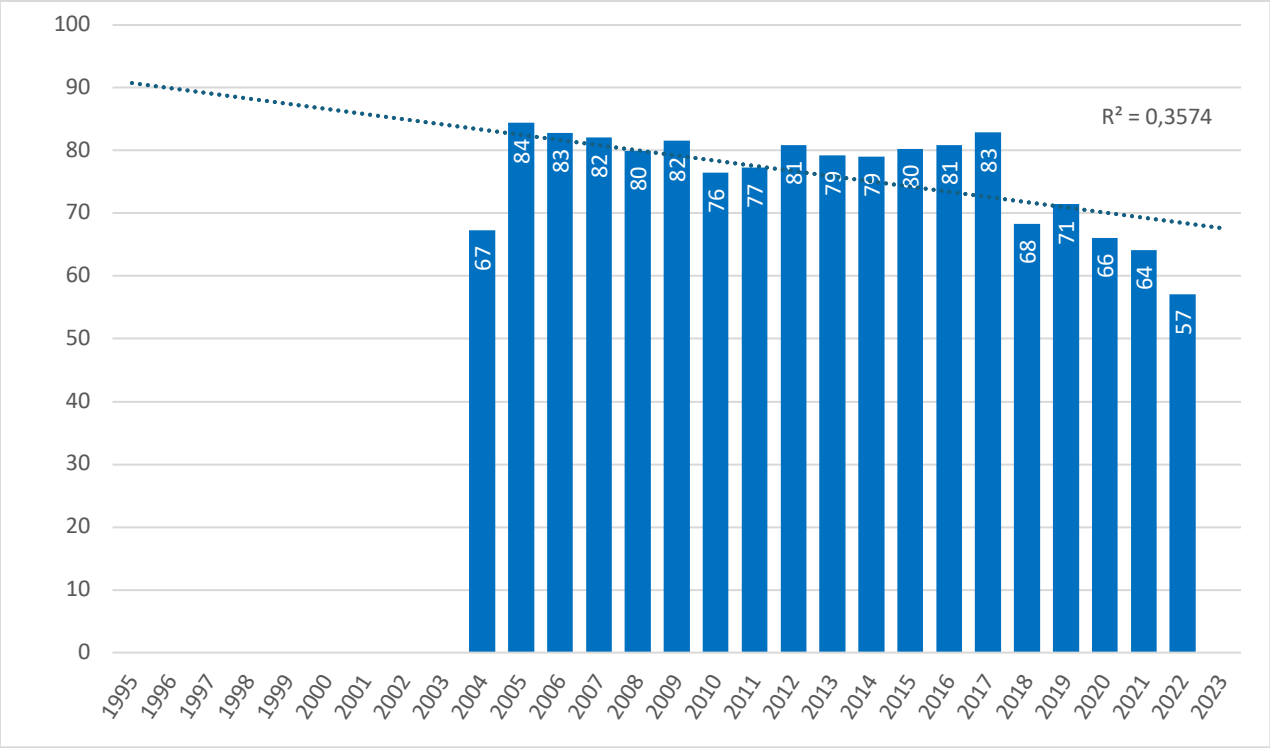
Kilde: Forsikring & Pension

Udviklingstendenserne er præcis de samme: Et fald frem til 2005/06, herefter en kraftig stigning frem til 2009 og så et vedvarende fald helt frem til 2022.

I opstilling 2.1.1.2.c. er antallet af forsikringsanmeldelser sat i forhold til antallet af politianmeldelser.

[20] I 2023 5,4 pct. 2023 er det første år, hvor opgørelse er mulig.

Opstilling 2.1.1.2.c. Procent anmeldte forsikringsskader ved indbrud i beboelsesområder i forhold til antal indbrud i beboelsesområder der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2004 til 2022.

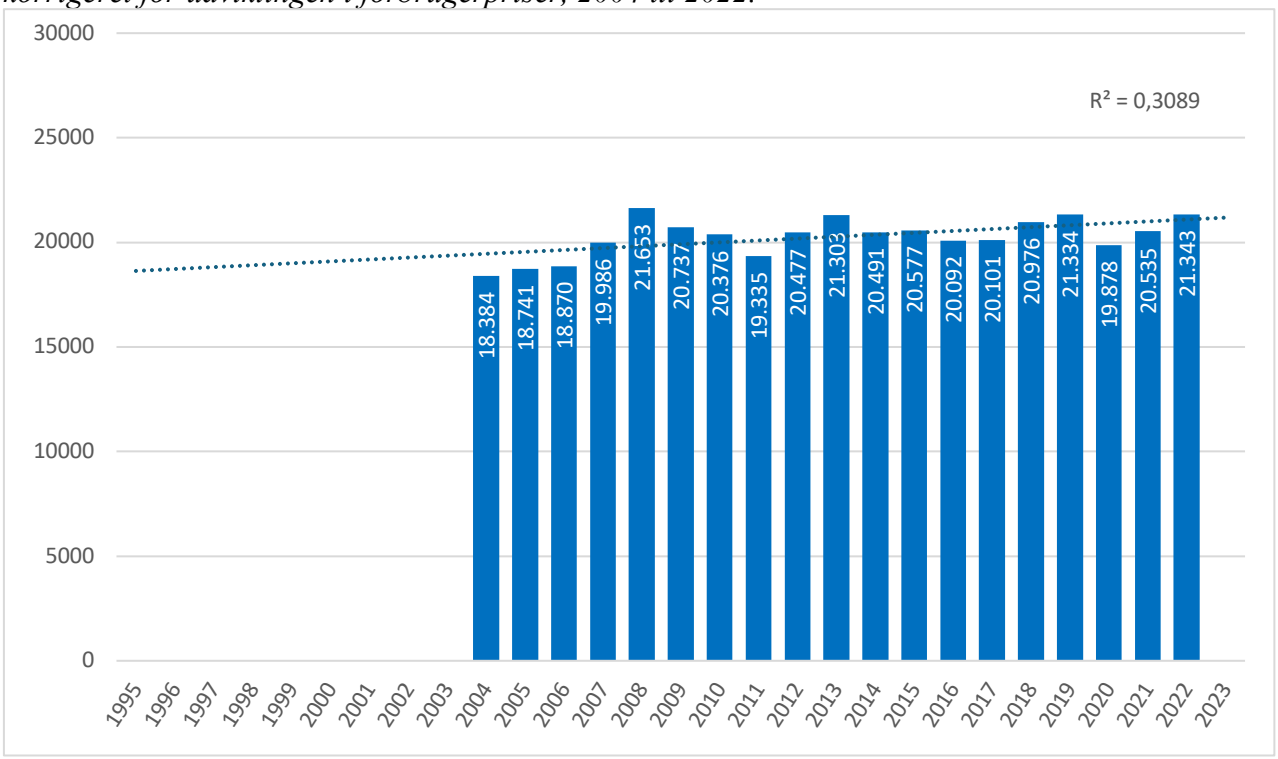
Kilde: Forsikring & Pension

Da det er en forudsætning for at kunne få erstatning, at et indbrud er anmeldt til politiet, er der næppe mange af de forsikringsanmeldte indbrud, der ikke også er anmeldt til politiet. Der kan forekomme en vis forskel mht. afgrænsning af indbrud hos henholdsvis forsikringsselskaberne og politiet, men det er næppe noget, der har den helt store betydning, i hvert fald ikke med hensyn til udviklingstendenserne.

Det er bemærkelsesværdigt få, der i 2004 har anmeldt forholdet til forsikringsselskaberne (67%), hvor det ellers i en lang årrække, fra 2005 til 2017 er omkring otte ud af ti. Fra 2017 falder anmeldelsesprocenten, og det laveste i hele perioden er de sidste år – 2022 – hvor anmeldelsesprocenten kun er 57. Vi kan ikke ud af det foreliggende se, hvad baggrunden er for de ret betydelige ændringer, der er tale om. Det *kunne* være noget med antal forsikrede, størrelsen af selvrisikoen, forholdet mellem forskellige former for indbrud og/eller skadernes størrelse.

Af opstilling 2.1.1.2.d fremgår, hvordan den gennemsnitlige erstatning for indbrudsskader har udviklet sig i "faste priser", dvs. korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser.

Opstilling 2.1.1.2.d. Den gennemsnitlige erstatning ved anmeldte indbrudsskader i beboelsesområder, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022.

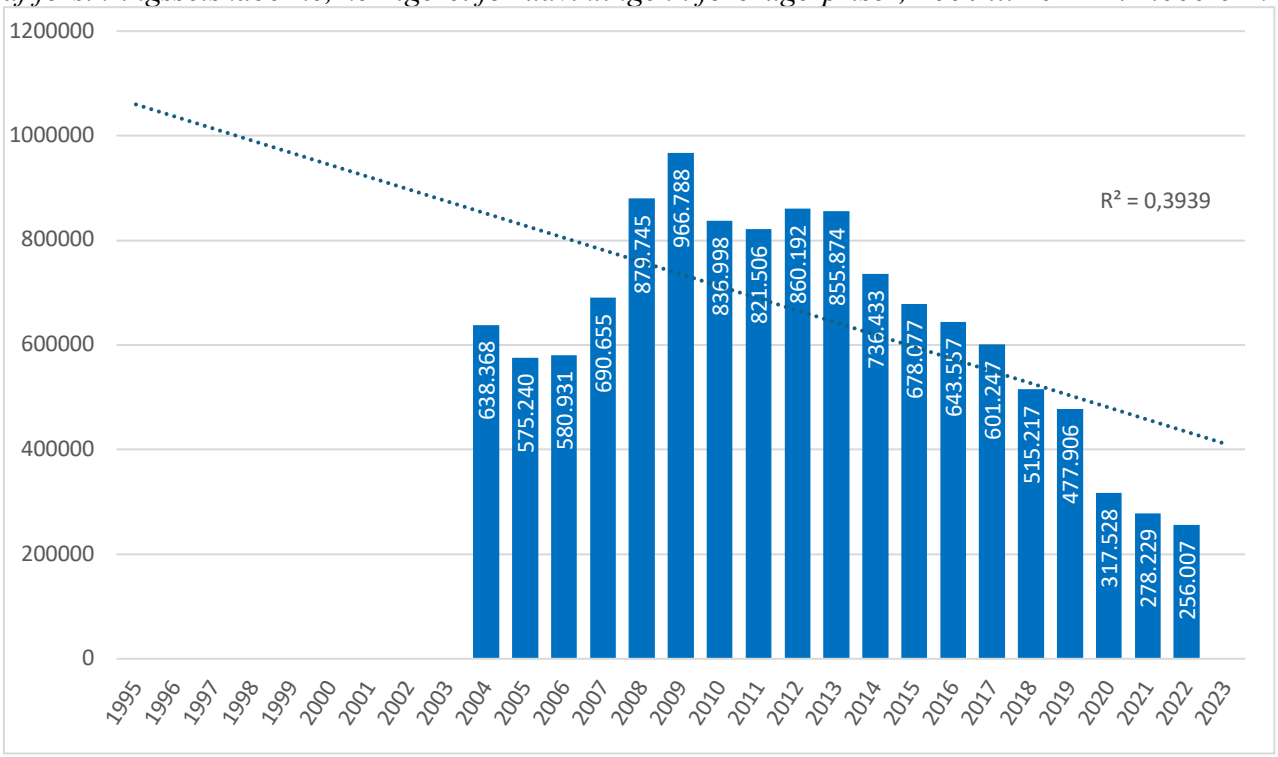
Kilde: Forsikring & Pension. Det forbrugerprisindeks erstatningerne er korrigeret med hidrører fra Danmarks Statistik: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 : 2004 = 100.

I faste priser ligger den gennemsnitlige erstatning efter en vis stigning fra 2004 til 2008 på et bemærkelsesværdigt stabilt niveau i størrelsesordenen 20.000 kr. I dagens priser er den gennemsnitlige erstatning steget fra 18.384 kr. i 2004 til 29.363 kr. i 2022, en stigning på 60%. I faste priser er stigningen på 16%.

I opstilling 2.1.1.1.e er opgjort de samlede erstatningsudbetalinger ved indbrud, som forsikringsselskaberne har foretaget, i faste priser.

I faste priser stiger de samlede erstatningsudbetalinger vedrørende indbrud i beboelsesområder fra 638 millioner kr. i 2004-06 til tæt ved en milliard i 2009, altså en markant stigning, der både har sin rod i et stigende antal anmeldte indbrud og en gennemsnitlig større erstatning pr. indbrud. Endnu mere markant er det fald, der sætter ind i de følgende år og som resulterer i, at der – i faste priser – "kun" blev udbetalt omkring en kvart milliard kr. i erstatning i 2022. I dagens priser er det over hele perioden en udvikling fra 638 millioner kr. i 2004 til 354 millioner kr. i 2022 – et fald på 45%. I faste priser et fald på 60%.

Opstilling 2.1.1.2.e. Erstatningsudbetalinger i forbindelse med indbrud i beboelsesområdet foretaget af forsikringsselskaberne, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022 – i 1.000-er kr.

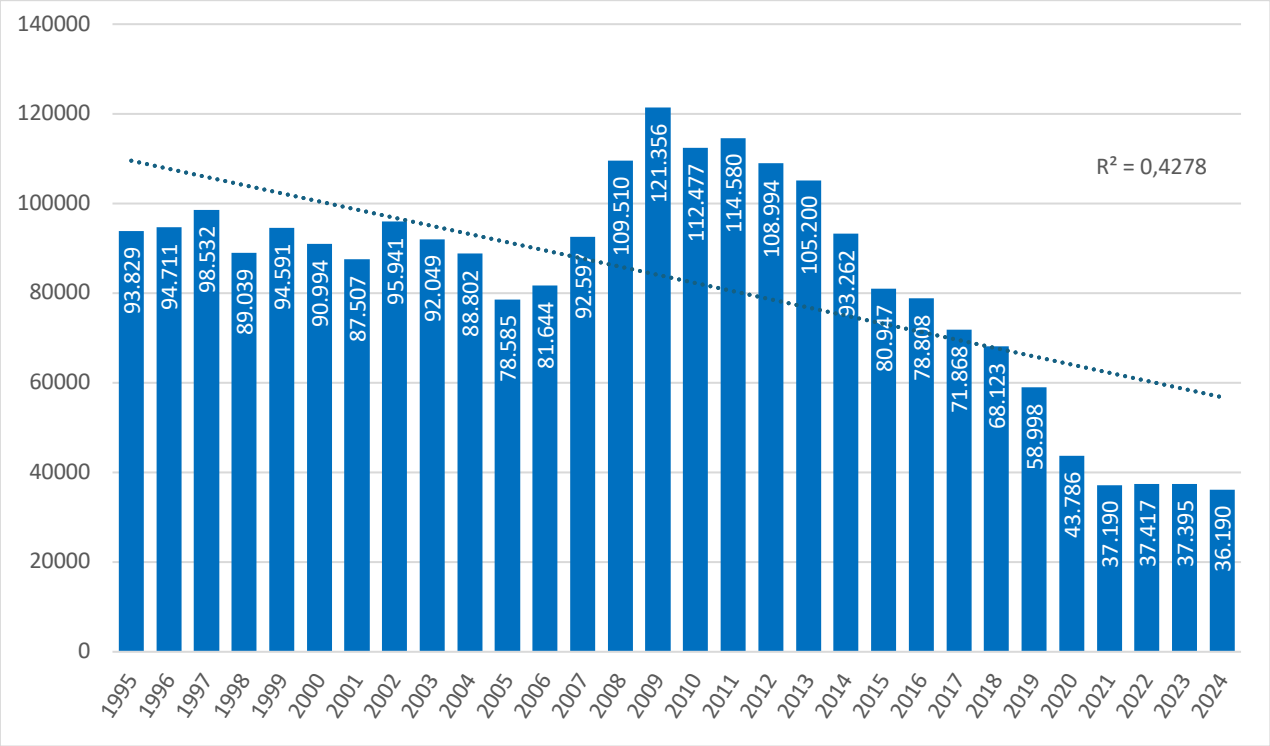
Kilde: Forsikring & Pension. Det forbrugerprisindeks erstatningerne er korrigeret med hidrører fra Danmarks Statistik: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 : 2004 = 100.

Tyveri og indbrud i beboelsesområdet

De tilgængelige tal gør det muligt at udvide dette endnu mere til ikke blot at omfatte indbrud i beboelsesområdet, men også såkaldt simpelt tyveri: Hvad er således risikoen for at blive udsat for indbrud og/eller tyveri i sit "beboelsesområde", og hvordan har det udviklet sig?

Det, der er optalt i opstilling 2.1.1.2.f.x, er således = anmeldte indbrud i villaer m.v. + indbrud i lejligheder + indbrud i værelser + indbrud i landejendomme + indbrud i garage/udhus + indbrud i kælder/loftrum/pulterkammer + tyveri fra lejlighed/værelse/etageejendom + tyveri fra villa/landejendom + tyveri fra kælder + tyveri fra garage/udhus. I opstilling 2.1.1.2.f.y det antal, der herved fremkommer sat i forhold til det samlede antal boliger med CPR-tilmeldte beboere iflg. Danmarks Statistik.

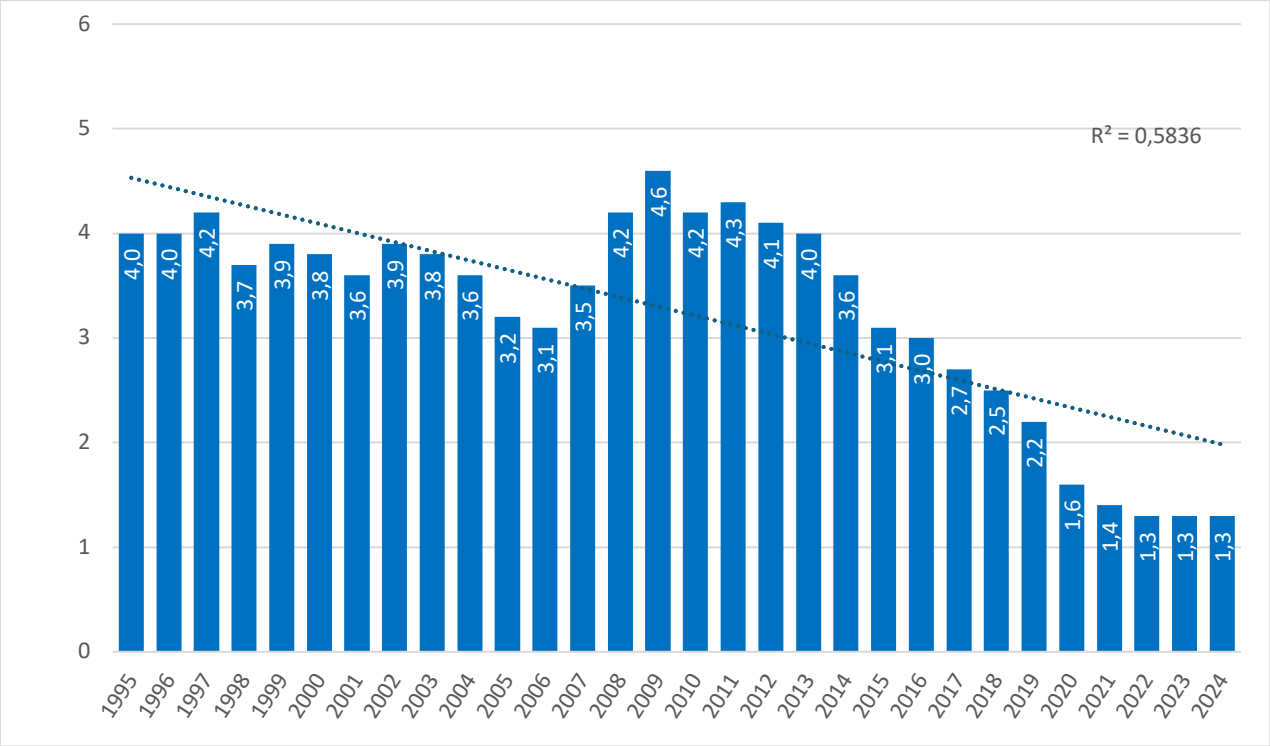
Opstilling 2.1.1.2.f.x. Antal indbrud og tyverier i beboelsesområder, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-61 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-39 %

Som for en række andre lovovertrædelser er der tale om et særlig markant fald i antal tyverier og indbrud i beboelsesområdet i corona-perioden. Det særlige her er imidlertid, at det efterfølgende ikke er steget igen. Antallet af politiregistrerede tyverier og indbrud i beboelsesområder ligger i 2024 mere end en tredjedel under antallet i 2019.

Opstilling 2.1.1.2.f.y. Risikoen for at blive udsat for indbrud og/eller tyveri i sit beboelsesområde, 1995 til 2024. Pct.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-67 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-41 %

Antalsmæssigt fylder indbrud og tyverier i beboelsesområdet ganske meget i kriminalitetsbilledet, men det er både absolut og relativt blevet markant mindre med årene. Fra knapt 100.000 i tilfælde i 1995, over et maksimum på over 120.000 i 2009 til omkring 36.000 i 2024. I 1995 tegnede indbrud og tyverier i beboelsesområdet sig for hver sjette registrerede straffelovsovertrædelse; i 2009 for hver fjerde og i 2024 for hver niende.

Opstilling 2.1.1.2.f.y er et forsøg på at finde frem til en målestok for den objektive risiko for at blive udsat for kriminalitet i forbindelse med at eje/leje noget i et boligområde, idet antallet af tyverier og indbrud i beboelsesområder her er sat i forhold til antallet af boliger. Det kunne være ønskeligt ved beregningen af en sådan samlet risiko også at kunne medregne især hærværk og hjemmerøveri/trick-tyveri i beboelsen, men der foreligger ikke oplysninger, der kan bruges hertil. Om hærværk ved vi, at langt det meste ikke vedrører hærværk på private bygninger el.lign., men på biler og cykler, og det *kan* jo være biler og cykler, der henstår ved eller i ens beboelsesområde.[21] Der findes statistiske opgørelser over antallet af hjemmetyverier og tricktyverier i beboelsen, men desværre ikke for hele

[21] Som gengivet andetsteds var det i 2024 omkring 4% af 16-79-årige, der inden for det seneste år havde oplevet at blive udsat for hærværk en eller flere gange. Hvor meget af dette, der vedrører beboelsesområdet vides ikke. Set over perioden (fra 1995) har andelen udsat for hærværk været faldende.

perioden og inden for perioden med forskellige former og statistikbrud og til formålet ikke helt anvendelige afgrænsninger.[22]

Virginia Alison citat. Kilde: https://quotefancy.com/quote/3515501/Virginia-Alison-My-home-is-my-castle-Knowing-it-will-be-safe-when-I-walk-out-of-my-door my castle"[23]

Det skal fremhæves, at denne målestok for "den samlede risiko" som udgangspunkt primært vedrører det, der forvoldes af nogen "udefra", og ikke indbefatter forhold som partnervold, vold mod børn m.v. begået i boligen.[24]

Med den anvendte afgrænsning lå risikoen for, at ens beboelse udsættes for noget kriminelt, der anmeldes til politiet, i 1995 på 4%. Den falder herefter til omkring 3% frem til 2005-07 – for så at stige til periodens højeste – 4,6%, i 2009. Herefter sker der et markant fald. Risikoen for at blive udsat for kriminalitet i beboelsesområdet reduceres frem til de seneste med to tredjedele, og kommer i 2024

[22] I 2024 blev der registreret 175 "røverier mod person i egen bolig", heraf 15 "af særlig farlig karakter". Samme år blev der registreret 1.362 "tricktyverier på gadeplan". Man ophørte i 2018 med at have en særlig kategori for "tricktyverier i beboelsen". Over tid udviser såvel "røverier mod person i egen bolig" som "tricktyverier på gadeplan" en faldende tendens.

[23] Quora har følgende at sige om dette meget anvendte ordsprog; det er af engelsk oprindelse, så vi bevarer den engelske forklaring: "The phrase "my home is my castle" is a proverb that originated in England during the 17th century. It was first recorded in Sir Edward Coke's Institutes of the Laws of England in 1628, where he wrote, "For a man's house is his castle, et domus sua cuique tutissimum refugium." The Latin phrase roughly translates to "and one's own home is the safest refuge for everyone." The phrase means that a person's home is their personal domain and a place where they can feel safe and secure from outside influences. It conveys the idea that an individual has the right to privacy and protection within their own home, and that they can control what happens within its walls. The phrase has been used to support the concept of privacy rights and to justify legal protections against unreasonable search and seizure, which are considered essential to preserving personal freedom and autonomy."
https://www.quora.com/What-is-the-origin-of-the-phrase-my-home-is-my-castle-What-does-it-mean

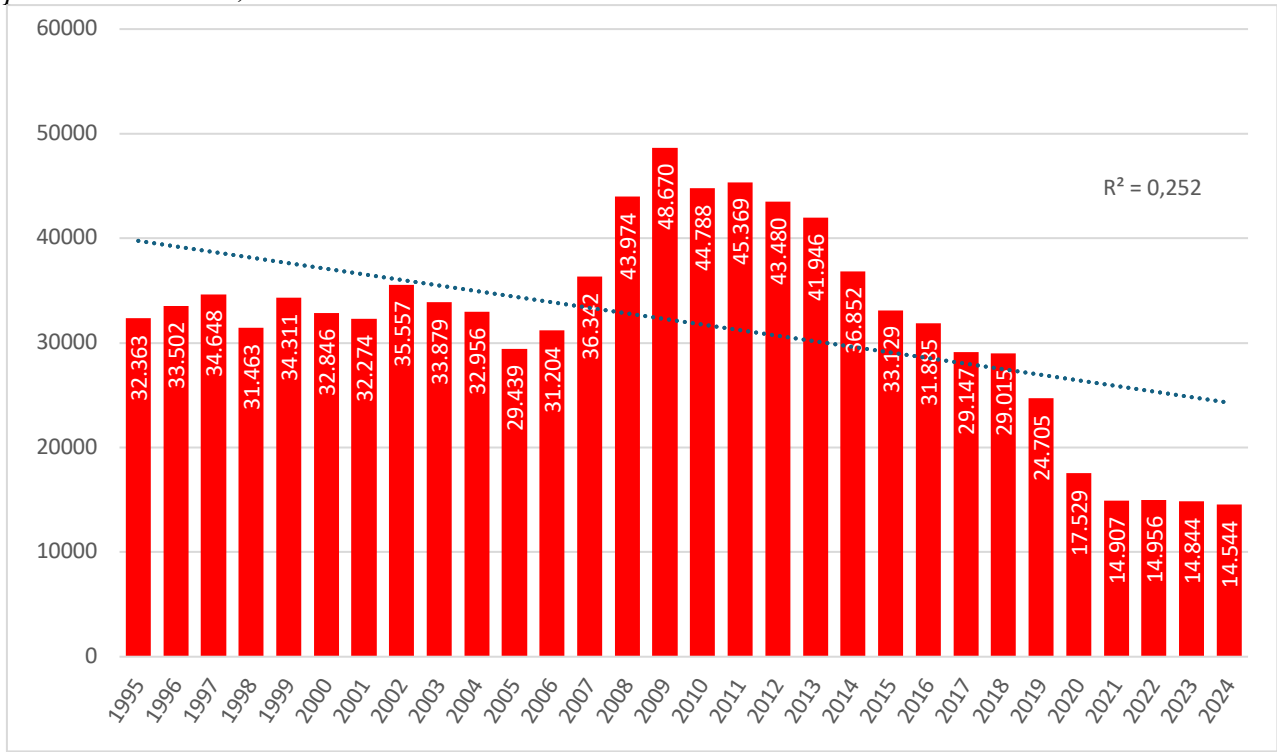
[24] Som gengivet andetsteds var det i 2024 omkring 1% af 16-79-årige, der inden for det seneste år havde oplevet sig udsat for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partners side. Typisk har dette fundet sted i egen bolig, men ikke altid. Set over perioden (fra og med 1995/2005) har andelen udsat for fysisk partnervold været faldende.

ned på 1,3%. Over hele perioden er det et fald fra 1 ud af 25 beboelsesområder, der rammes årligt, til 1 ud af 77.

I parallel til denne objektive risiko eller utryghed kunne man forsøge, om man kunne finde en målestok for den subjektive risiko eller utryghed. Har den faldende risiko for at blive udsat for tyveri og indbrud i beboelsesområdet også været ledsaget af en øget følelses af tryghed i så henseende? Se herom nærmere kapitel 7. De tilgængelige undersøgelser tyder på, at trygheden i beboelsesområderne/nabolagene er øget.

2.1.1.2.1. INDBRUD I BOLIGER

Opstilling 2.1.1.2.1.a. Antal indbrud i boliger, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-55 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-41 %

Indbrud i beboelsen betragtes om en af de alvorligste forbrydelser, man kan blive udsat for. En ældre engelsk undersøgelse er illustrativ for, hvordan der reageres på at blive udsat for indbrud i boligen.[25] I denne undersøgelse interviewede man personer, der havde været ofre for indbrud i boligen, og interviewene fandt sted fra 4-10 uger efter, at indbrudstyverier var blevet anmeldt til politiet.

I materialet indgår alene anmeldte indbrud. Det bevirker sikkert et noget stærkere reaktionsbillede, end hvis man også havde haft de uanmeldte med.

[25] Maguire (1980) her citeret efter Flemming Balvig (1982): "Risikoen for tyveri i forbindelse med at bo i Danmark. Studier over tyveriforbrydelsen IV", *Forskningsrapport nr. 20*, Kriminalpolitisk Forskningsgruppe, Justitsministeriet, s. 1-3.

Den mest almindelige måde for ofrene at opdage på, at de havde været udsat for indbrud, var selvopdagelse. Tæt ved otte ud af ti af ofrene havde været ude, mens indbrudstyveriet havde fundet sted, og blev først klar over, hvad der var sket, da de kom hjem igen.

Mest udbredt som den første og umiddelbare reaktion på opdagelsen var stærk vrede/irritation. Herefter kom chok og tilnærmelsesvis lige så mange forvirring/gråd/ophidselse. Kun hver sjette gav udtryk for, at de ikke reagerede særlig stærkt på hændelsen på nogen måde. Angst var relativ sjælden som den umiddelbare reaktion.

Fire-ti uger efter hændelsen gav næsten to ud af tre ofre udtryk for, at indbrudstyveriet stadig havde en vis effekt på deres liv. De mest almindelige vedvarende effekter var en generel følelse af uro og usikkerhed og en tendens til at blive ved med at tænke på indbrudstyveriet. Efter at det oprindelige chok havde lagt sig, var de fleste af ofrene begyndt at tænke over, hvem der kunne have begået lovovertrædelsen. Mens nogle fortsatte med at forestille sig fremmede, fattede de fleste, efter nærmere overvejelse, mistanke til "en eller anden fra nabolaget" som kendte dem eller var bekendt med deres vaner. Denne sidste konklusion forlængede den bekymring, hændelsen havde fremkaldt. Interessant er det også, at man var mere tilbøjelig til at nå til den "lokale" konklusion i de mindre velstående middelklasseområder med en høj koncentration af "problemfamilier". Beboere i mere velstående middelklasseområder kom langt oftere til den konklusion, at gerningspersonen var en tilfældig "fremmed"- og at var tilfældigt, at netop de var blevet udsat.

Hvad man kunne kalde for "Hvorfor-mig-syndromet" synes at være ansvarlig for meget af den ængstelse, indbrudstyverierne fremkaldte. Selv om det kun var en lille gruppe, der følte sig direkte "udset", var effekten af denne fornemmelse ofte stærk. Man følte bl.a., at når indbrudstyven kendte boligen, så kunne han vende tilbage for at stjæle, hvad han ikke oprindelige havde taget – eller noget nyt som det stjålne var blevet erstattet med. Disse ofre var bange for at komme hjem til deres bolig og bange for at være der alene. Ikke så helt få havde vanskeligt ved at sove og var efter hændelsen begyndt at tage sovepiller og/eller andre beroligende midler.

Det forhold, at nogen havde trængt sig ind på deres mest private enemærker var et væsentligt element såvel for de umiddelbare som de mere langsigtede reaktioner. Denne krænkelse af det private havde klart større betydning for mange af ofrene end selve den skade, der var sket. På enkelte af ofrene havde krænkelsen af det private en så stærk effekt, at de næsten ikke kunne leve med den, ofte med eksplicit angivet parallel til overfald af seksuel karakter. Flere havde efterfølgende følt sig tilskyndet til at gøre huset rent fra loft til kælder og vaske alt tøj for at slette sporene helt efter denne uønskede person, der var trængt ind på deres territorium.

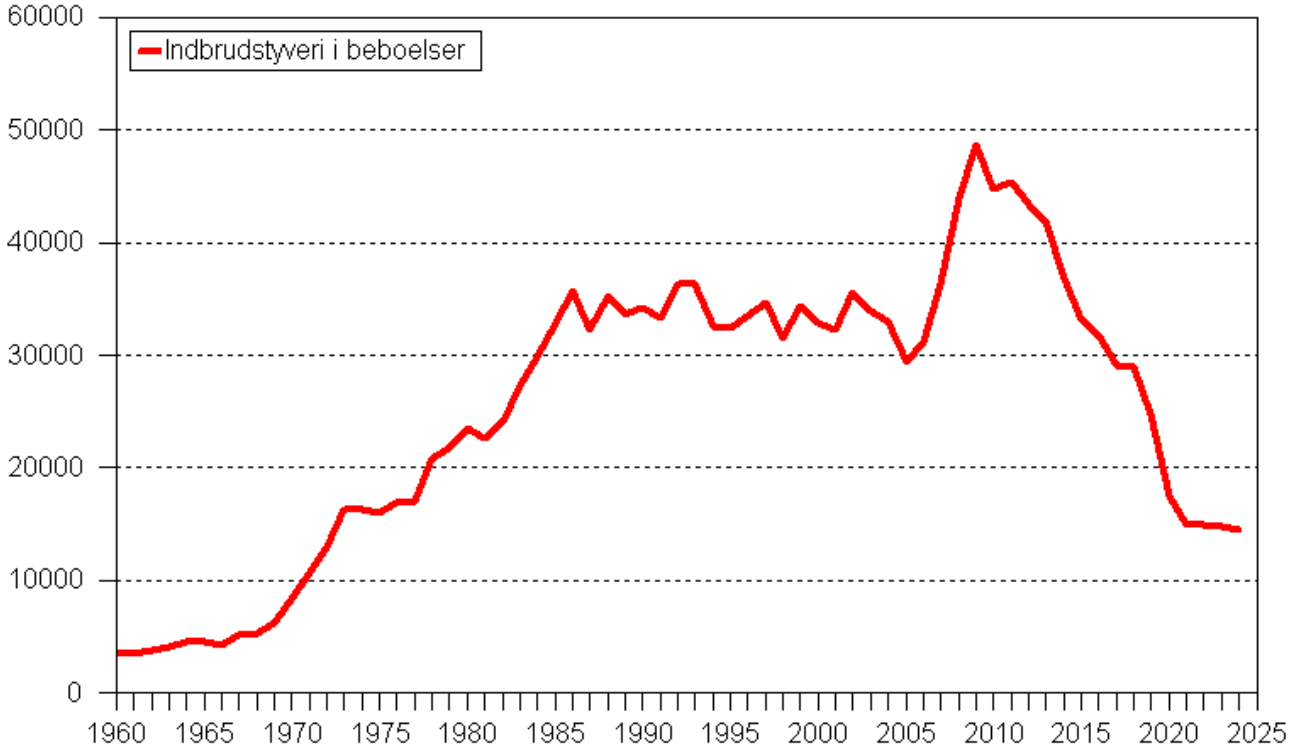
Adspurgt om, hvad der var det værste ved indbrudstyveriet, fremhævede op mod to ud af tre netop denne indtrængen på deres private enemærker. Betydeligt færre nævnte den skete skade eller det mistede som deres værste oplevelser i forbindelse med indbrudstyveriet.

Ikke alle ofrene reagerede på samme måde. Det er allerede nævnt, at der var forskel mellem de mere og de mindre velstående. Generelt viser de engelske undersøgelse, at de stærkeste og mest vedvarende følelsesmæssige reaktioner fandtes hos dem, der i forvejen befandt sig i en relativ svag social situation. I undersøgelsen har man opstillet et mål for, hvor alvorligt påvirket, man var blevet af indbrudstyveriet. Mens 13 pct. af alle ofre på dette mål var blevet meget påvirket af indbrudstyveriet, var der blandt enker over 60 år fra arbejderklassen ikke mindre end 63 pct.

Derimod spillede værdien af det stjålne ingen rolle for de følelsesmæssige reaktioner hos offeret. Personer, der intet havde mistet, var blevet ligeså påvirket som de, der havde mistet for tusinder af kroner. Derimod havde evt. hærværk og ødelæggelser inden i boligen i sammenhæng med indbrudstyveriet en vis effekt.

I de seneste danske offerundersøgelser – foretaget i 2023 og 2024 – var det blandt 16-74-årige 12%, der var meget bekymrede for kriminalitet i den forstand, at de ofte eller næsten hele tiden gik rundt og tænkte på deres personlige risiko for at blive udsat for kriminalitet. Det var der også blandt dem, der ikke havde været udsat for indbrud i boligen det seneste år forud for interviewtidspunktet som jo er langt de fleste, men for dem der havde været udsat, var det mere end hver fjerde (26 pct.). Noget af denne forskel kan dog bero på, at de der udsættes for indbrud i boligen som udgangspunkt gennemgående også er at finde blandt de mere bekymrede (Balvig, 2025).

Opstilling 2.1.1.2.1.b. Antal indbrud i boliger der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1960 til 2024.

Er der særligt mange indbrud i boliger i Danmark?

På den baggrund har det fuldt berettiget vakt stor opmærksomhed, at Danmark internationalt synes at placere sig i det øverste lag med hensyn til forekomsten af og risikoen for at blive udsat for indbrud i sit hjem, og at have gjort det over en længere årrække. Det er forbundet med betydelige vanskeligheder at sammenligne lande indbyrdes på grund af forskellige måder at afgrænse og opgøre indbrudstyverier i beboelsen på m.v., men uanset hvem der har prøvet at sammenligne, hvornår (i nyere tid) og hvordan, bekræftes det, at Danmark placerer sig i den øvre ende med hensyn til risikoen for

at blive udsat for indbrudstyveri i beboelsen. I de internationale offerundersøgelser, der blev gennemført i årene fra 1992 til 2005, var der 2,7% af de udspurgte danskere, der tilkendegav, at de inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet havde været udsat for fuldbyrdet indbrud i beboelsen (hvortil kom 1,2% der havde været udsat for forsøg). Det var flere end i de fleste lande, vi plejer at sammenligne Danmark med, såsom i Sverige, Norge, Tyskland og Holland. Det var også højere end i USA, Frankrig, Italien og Spanien, men dog færre end i lande som England og Finland. Det var på niveau med Schweiz, men langt flere end i et land som Japan (van Dijk, 2008, s. 54-57; 345-347).

For at forsøge at forklare denne ubehagelige situation for Danmarks vedkommende bør man gå tilbage til 1960. Det er det første år, hvor der foreligger en opgørelse af, hvor mange indbrud politiet ved anmeldelse eller på anden måde har fået kundskab om. Det drejede sig om 3.560 indbrud, hvilket i forhold til antal beboelser/husstande betød en årlig risiko for at blive udsat for indbrud i beboelsen på 0,2%. Vi er ikke gået i dybden med at forsøge at sammenligne med situationen i andre lande – det er endnu sværere at sammenligne med, end det er i dag – men alle de indikationer, vi har set, tyder på, at situationen i Danmark på det tidspunkt ikke afveg væsentligt fra situationen i landene omkring os og i lande, vi i det hele taget ofte sammenligner os med.

Det, der altså er problemet, er, at stigningen i indbrudstyverier i beboelser siden da har været stærkere og/eller har varet længere, end tilfældet har været i mange andre lande. Der er to led i denne udvikling. For det første en stigning frem til midt i 1980-erne – altså over en tyveårs-periode. De ca. 3.500 årlige tilfælde bliver her til ca. 35.000. Det er en tilvækst i absolutte tal på over 30.000, relativt set ikke mindre end en 10-dobling. Herefter oplever vi en svagt faldende tendens, ned til omkring 30.000 indbrud i beboelser i 2005/06. For det andet afbrydes denne af en ny stigning, begyndende i 2007 og som bare i løbet af et par år udvikler sig til næsten 50.000 anmeldte indbrudstyverier i beboelser om året. I begyndelsen af 2010-erne indledes så den faldende tendens, som vi har oplevet frem til dags dato.

Beregnet som den procentvise risiko for at en beboelse bliver udsat for indbrudstyveri er der tale om fire faser (jf. for dele af perioden opstilling 2.1.1.2.1.d):

- En øgning fra 0,2% i 1960 til 1,6% i 1985
- Et fald fra 1,6% i 1985 til 1,2% i 2006
- En stigning fra 1,2% i 2006 til 1,9% i 2009
- Et fald fra 1,9% i 2009 til 0,5% i 2024
-

Stigningen frem til midt i 1980-erne
En stigning i antal anmeldelser vedrørende indbrudstyveri i beboelser ses også i mange andre lande, faktisk så mange andre, at det synes at være det normale i denne periode. Det kan godt være, at vi ikke har kigget nok rundt i alverdens statistikker på dette område, men umiddelbart ser det ud til, at stigningen i Danmark er usædvanlig stor og stærk. At antal indbrud i beboelser kom til at stige hurtigere og kraftigere end i mange andre lande tilskriver vi to forhold. For det første blev beboelser hurtigere og kraftigere end andre steder et tag selv-bord for potentielle indbrudstyveri i Danmark på baggrund af en kombination af en særlig hurtigt øget erhvervsfrekvens for kvinder, mindsket fertilitetsfrekvens (færre børn) og en særlig hurtigt øget pasningsfrekvens af de små børn i dertil indrettede institutioner, det hele i en ramme af øget urbanisering med færre bekendtskabsrelationer i boligområderne. Bl.a. var Danmark nærmest i en klasse for sig selv med hensyn til, hvor stor en andel af kvinder med mindreårige børn, der var på arbejdsmarkedet. Det betød, at boligområderne i

dagtimerne i stigende grad lå øde hen, og skulle der alligevel færdes en eller to, så kunne man regne med, at de nok ikke vidste, hvem der boede hvor, eller hvem der ejede hvad. Man kan sige, at den uformelle social kontrol i usædvanlig grad og med en usædvanlig hastighed blev svækket i boligområderne i Danmark. Den øgede velstand betød samtidig – hvilket dog ikke var specifikt for den danske udvikling – at der blev mere og mere at komme efter i lejlighederne og villaerne. Og nemt var det at bryde ind. Der var ikke megen sikring, en indbrudstyv skulle bruge tid eller færdigheder på at overvinde, og det var over tid heller ikke voldsomt meget, der skete med hensyn til at sikre boligerne bedre.

For det andet var det ikke kun på udbudssiden, der skete noget, men også på efterspørgselssiden. Vi har tidligere beskrevet restgruppe-problematikken som en af de væsentligste faktorer bag kriminalitetsstigningen i denne periode som sådan (jf. afsnit X), og specielt den alkoholisering og narkomanisering der fandt sted. Om der blev flere "hårde narkomaner" i denne periode end så mange andre steder vides ikke med sikkerhed – for vi ved ikke engang med nogen sikkerhed, hvor mange der var i Danmark, og hvordan det udviklede sig – men det vides med sikkerhed, at en narkoman som absolut hovedregel ikke kunne "opretholde" sit liv uden at stjæle. Et afgørende element i dette var de meget høje priser på narkotika på det illegale marked, og en af faktorerne bag dette igen var den intensive og omfattende kontrol, politiet praktiserede i forhold til narkotikamarkedet og narkomanerne. I en del af perioden anvendtes omkring en fjerdedel af politiets mandskabsressourcer på narkotikaområdet. Den kriminalitet, narkomanerne begik, blev mere og mere omfattende og drejede sig især om røverier, biltyverier, checkbedragerier (med stjålne checks) og ikke mindst indbrudstyverier – og her ikke mindst i beboelserne fordi der dér henlå noget, man umiddelbart kunne bruge, og hvor det var nemmest at komme til. Det er dokumenteret, så godt det nu overhovedet kan lade sig gøre, at det primært var stofmisbrugerne, der stod bag stigningen på disse områder. Fx viser en longitudinalundersøgelse af befolkningens registrerede kriminalitet i perioden 1979 til 1991, at det var narkomaner der stod bag 68% af indbrudstyverierne i beboelser (Kyvsgaard, 1994). Den kontrol, der var meget brugt fra politiets side, var de såkaldte "lomme-vende-aktioner". Stofmisbrugerne blev, ifølge deres eget udsagn, så snart de rørte på sig, i en uendelighed bedt om at tømme deres lommer og aflevere den narkotika, de havde på sig. De skulle stresses, var den officielle strategi – og de blev stressede – men mere skete der ikke strafferetligt, for man straffede i almindelighed ikke for besiddelse til eget forbrug på det tidspunkt. Til gengæld er det påvist, at hver gang man fik tømt en stofmisbrugers lommer, var man årsag til mindst ét nyt indbrud og/eller røveri (Balvig, 1997). Man holdt ikke op med at være narkoman, så der skulle skaffes penge til køb af nye stoffer. Et element i dette var også, at den heraf øgede efterspørgsel øgede narkotikakriminaliteten (i form af nyt salg, øget indsmugling m.v.) og bidrog til at holde stofpriserne oppe, eller måske endog til at øge dem, på det illegale marked. Stofpriserne var dog ofte bemærkelsesværdigt stabile over ret lange tidsperioder.

Stagnation og fald til midt i 00-erne

Det er påvist, at når indbrudskurverne m.fl. knækker midt i 80-erne – stigningen aftager og ophører efterhånden – så beror det på mindre berigelseskriminalitet fra stofmisbrugerne side – hvilket igen beror på en billiggørelse af stofmisbrugernes stofliv. Foranlediget af frygten for HIV fik stofmisbrugerne i stigende grad mulighed for "legal narkotika". Dette havde også den sideeffekt at presse prisen nedad på den illegale narkotika (Balvig, 1995). I begyndelsen af 1990-erne blev dette forstærket af en slækket grænsekontrol og især af en mindsket brug af "lomme-vende-aktioner" med tilhørende konfiskationer af stoffer fra politiets side, som på sin side var et produkt af en omfattende offentlig debat og et markant politisk pres helt fra toppen af (Balvig, 1997).

At indbrudskurverne knækker, er ikke et isoleret danske fænomen. Det samme ses i mange andre lande, men det varierer, hvornår det sker og med hvilken styrke. Der kan også være helt eller delvist andre forklaringer på, hvorfor det sker i andre lande, fx betydningen af øget teknisk sikring af boligerne.

Stigning fra midt i 00-erne

Såvel sammenlignet med andre lande som sammenlignet med flere andre kriminalitetsformer i Danmark udvikler indbrud i beboelser sig ikke gradvist over i en stærkere faldende tendens. Tværtimod får vi, som nævnt, en ny kraftig stigning i sidste halvdel af 00-erne. Dette er ganske unikt: Vi har ikke kunnet få øje på tilsvarende i andre lande, og den beror da efter al sandsynlighed også på nogle ganske specielle forhold for Danmarks vedkommende. Vi har tidligere omtalt den som "invasionen" af omrejsende kriminelle turister efter EU-udvidelsen og østeuropæiske landes tiltræden af Schengen-aftalen i 2007 (jf. afsnit 1 og Kruize, 2016; 2020). Af forskellige grunde var Danmark her et mere attraktivt land at operere i end så mange andre lande, og indbrud i beboelser blev en foretrukken aktivitet. Det var især smykker – guld og sølv – man gik efter, hvilket var attraktivt på grund af høje priser og – på det tidspunkt – lette afsætningsmuligheder.

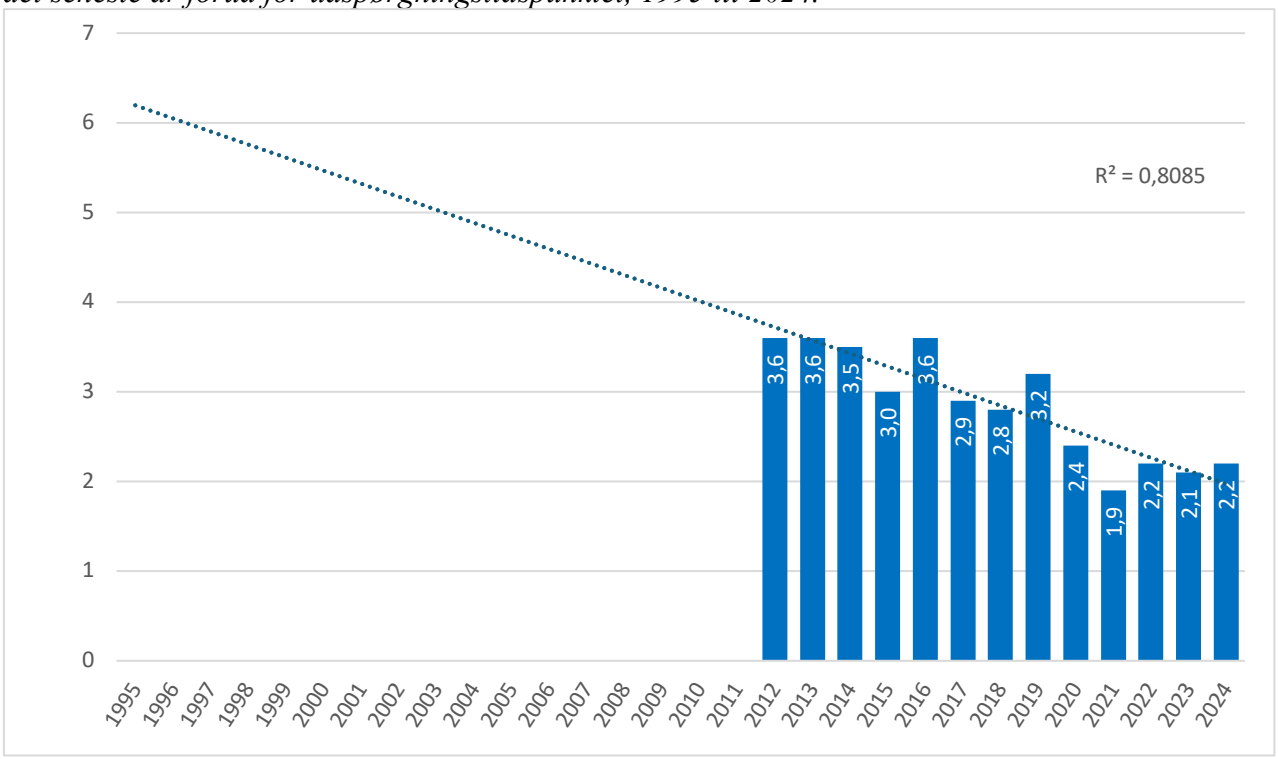
Den samlede udvikling og faldet de senere år

Indirekte har vi herved også fået beskrevet det meste af udviklingen. For den periode, vi især fokuserer på i rapporten her, er der sket et fald i politiregistrerede indbrud i beboelser fra 32.363 i 1995 til 14.544 i 2024 – et markant fald på 55%, men ikke så kraftigt som for indbrud i forretninger, virksomheder m.v. og for indbrud i ubeboede bygninger som sommerhuse m.v. Sammenlignet med disse udviklinger er det endvidere anderledes, at den faldende tendens først for alvor sætter ind fra omkring 2013.

Forklaringen på, at faldet først sætter senere ind end på andre indbruds- og tyveriområder, er sandsynligvis, at indsnævringen af muligheder som en funktion af øget overvågning og sikring – samt tilgængeligheden af noget der er værd at stjæle som fx kontanter og elektronik – har været langsommere her end på de andre områder. Et element i dette – formentlig i modsætning til bl.a. forretninger og virksomheder – er, at antallet af boliger har været stigende.

Siden 2012 er der i de årlige offerundersøgelser, der gennemføres af Justitsministeriet m.fl., blevet spurgt, om man har været udsat for indbrud i sit hjem inden for det seneste år, jf. opstilling 2.1.1.2.1.c

Opstilling 2.1.1.2.1.c. Procent 16-74-årige, der har oplevet sig udsat for indbrud i sit hjem inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, 1995 til 2024.

Note: For 2023 og 2024 er det 16-79-årige.

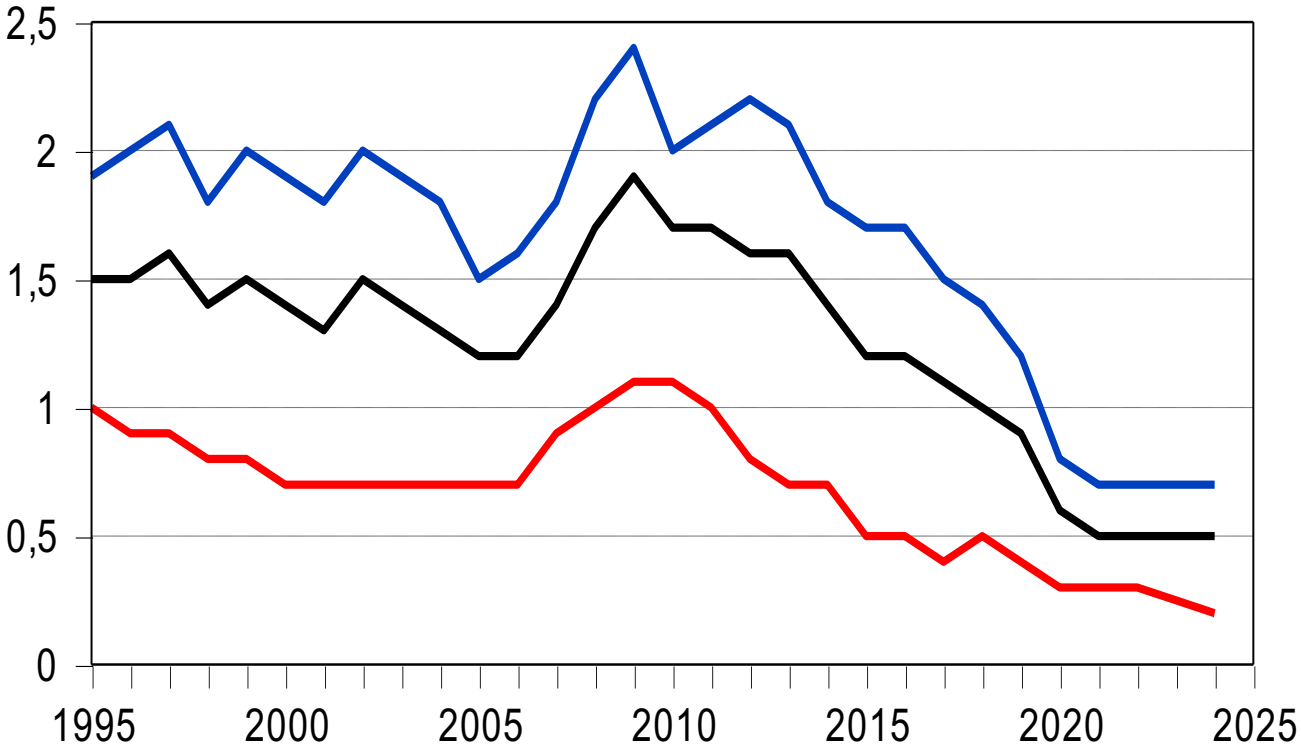
I 2012 var der 3,6%, der gav udtryk for, at dette var overgået dem. Også her finder vi en klar og betydelig reduktion i udsatheden for indbrud i beboelser frem til 2024, hvor 2,2% havde været udsat. Faldet ser ud til at flade ud i sidste del af perioden, ligesom for de politiregistrerede. Fra 2021 til 2024 ligger den oplevede risiko for at blive udsat for indbrudstyveri i sin beboelse på omring 2%.

Man skal være opmærksom på, at størrelsen af disse procenter er påvirket af en såkaldt husstandsfaktor: Flere i en hel husstand er blevet udsat for det samme indbrud og vil tilkendegive dette, når de spørges. Det betyder, at de angivne procenter "overdriver" risikoen for at en bolig udsættes for indbrudstyveri. Samtidig skal man dog også være opmærksom på, at de adspurgte kan have været udsat for indbrudstyverier flere gange inden for det seneste år.

Hvor det i en længere periode var omkring 90%, der angav, at de havde anmeldt det indbrud, de havde været udsat for til politiet eller at politiet havde fået kundskab om det på anden vis, så har denne anmeldelsesprocent ligget på et noget lavere niveau de seneste år (Balvig, 2025).

I opstilling 2.1.1.2.1.d er antal anmeldte politiregistrerede indbrud i boliger sat i forhold til antallet af boliger, dels samlet og dels i parcelhuse o.lign. og lejligheder i etageejendomme hver for sig.

Opstilling 2.1.1.2.1.d. Antal politiregistrerede indbrud i boliger af forskellig karakter i forhold til antallet af disse boliger (procent), 1995 til 2024.

Note: Antallet af anmeldte indbrud i villaer o.lign. og i lejligheder beror på opgørelser som Danmarks Statistik har stillet til rådighed. Antallet af forskellige former for boliger og boliger i alt beror på tal alment tilgængelige tal i Danmarks Statistiks Statistikbank: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536

Rød linje: Antal anmeldte indbrud i lejligheder pr. 100 lejligheder
Sort linje: Antal anmeldte indbrud i boliger pr. 100 boliger
Blå linje: Antal anmeldte indbrud i villaer o.lign. pr. 100 villaer o.lign.

Hvert eneste år i hele perioden fra 1995 til 2024 har der været en klart større risiko for indbrud i villaer end i lejligheder. Ved periodens begyndelse, i 1995, var den 1,9 over for 1,0 – og i 2024 0,7 over for 0,2.[26]

Fra 1995 til 2024, er de anmeldte indbrudstyverier i boliger pr. 100 boliger som nævnt faldet fra 1,5 til 0,5 – et fald på 67%.

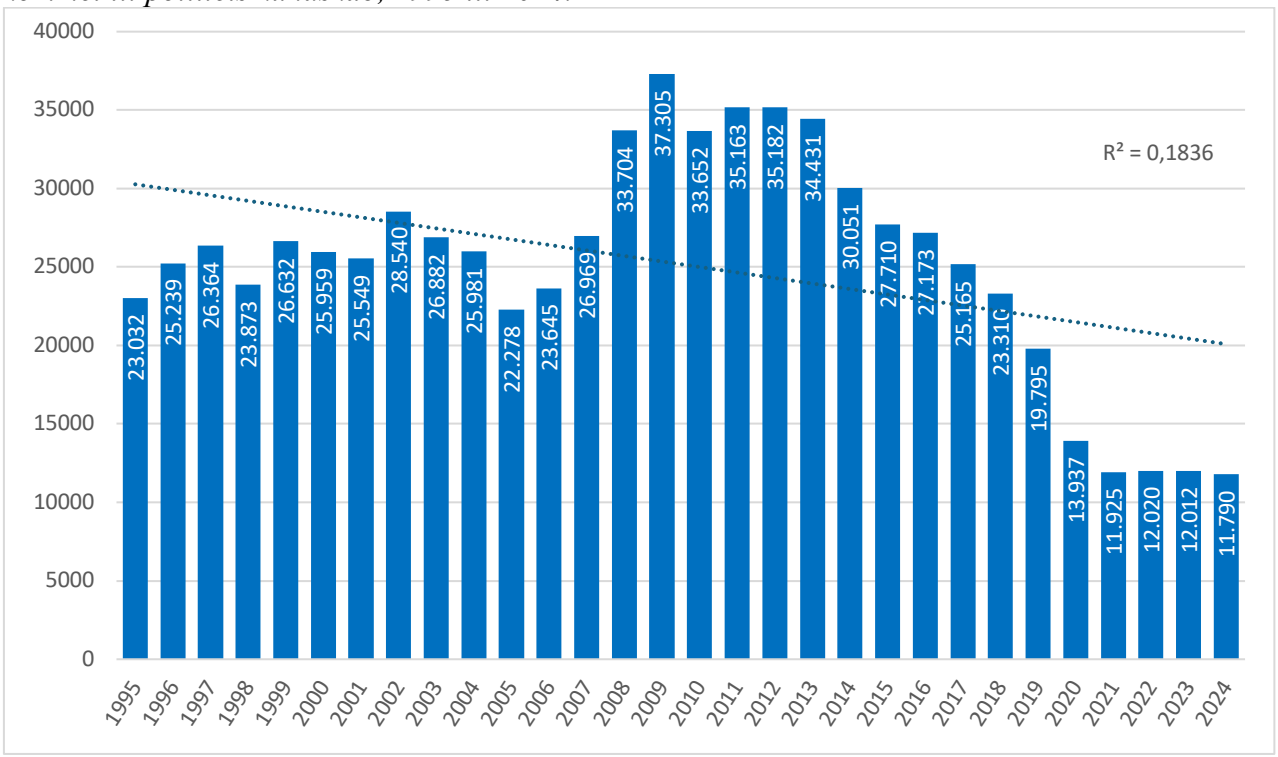
De anmeldte indbrudstyverier i villaer m.v. pr. 100 villaer mv. er faldet fra 1,9 til 0,7 – et fald på 63%.

De anmeldte indbrudstyverier i lejligheder pr. 100 lejligheder er faldet fra 1,0 til 0,2 – et fald på 80%.

[26] Også offerundersøgelserne, hvor det er de oplevede indbrud i boligen, inklusiv ikke-anmeldte, der kortlægges bekræfter denne forskel. I 2023/24 var det 2,3 pct. af de 16-74-årige der boede i parcelhuse, rækkehuse, dobbelthuse eller landbrugsejendomme, der havde været udsat for indbrud i boligen seneste år, mens det var 1,7 pct. af dem der boede i etagelejlighed. Denne forskel er statistisk signifikant. Mest udsat – 4,2 pct. – var dog de, der boede i værelse på et kollegium (Balvig, 2025).

2.1.1.2.1.1. INDBRUD I VILLA O.L.

Opstilling 2.1.1.2.1.1.a. Antal indbrud i villaer o.lign., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

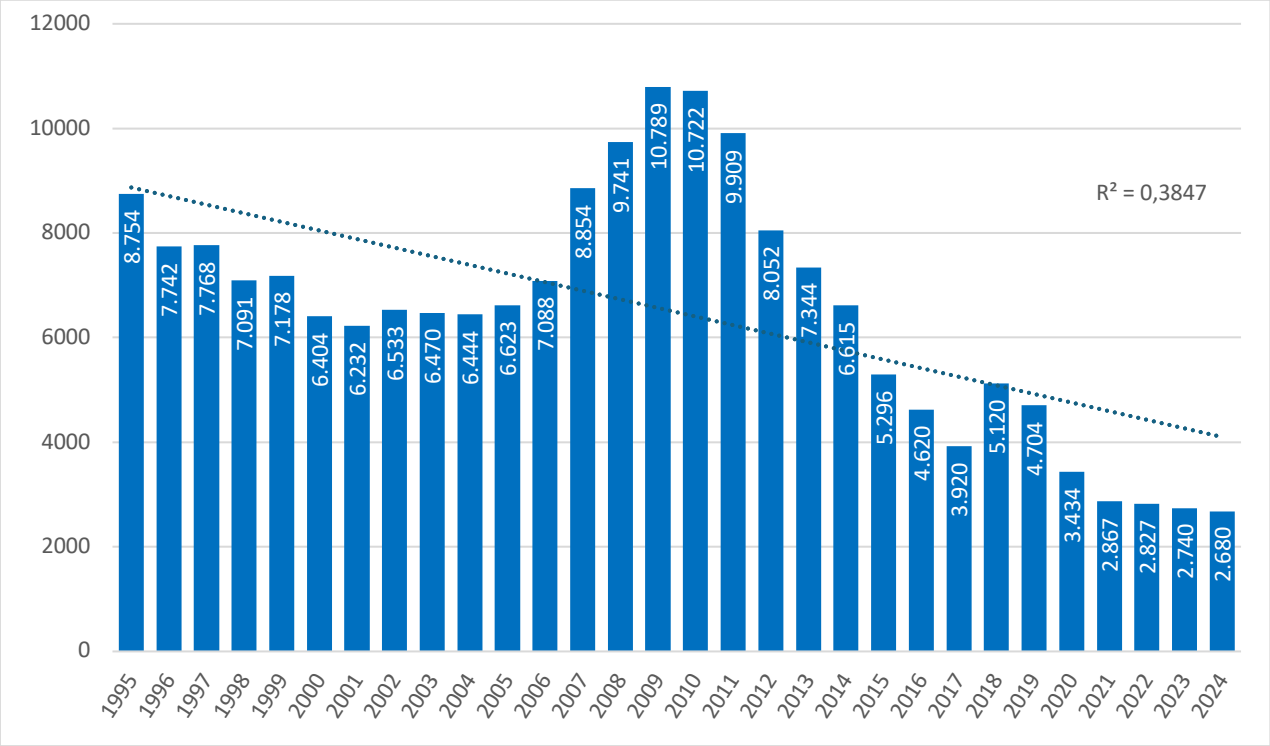

Note: Omfatter indbrud i villaer, dobbelthuse, rækkehuse, kædehuse og i stuehuse til landejendomme.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-49 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-40 %

2.1.1.2.1.2. INDBRUD I LEJLIGHED

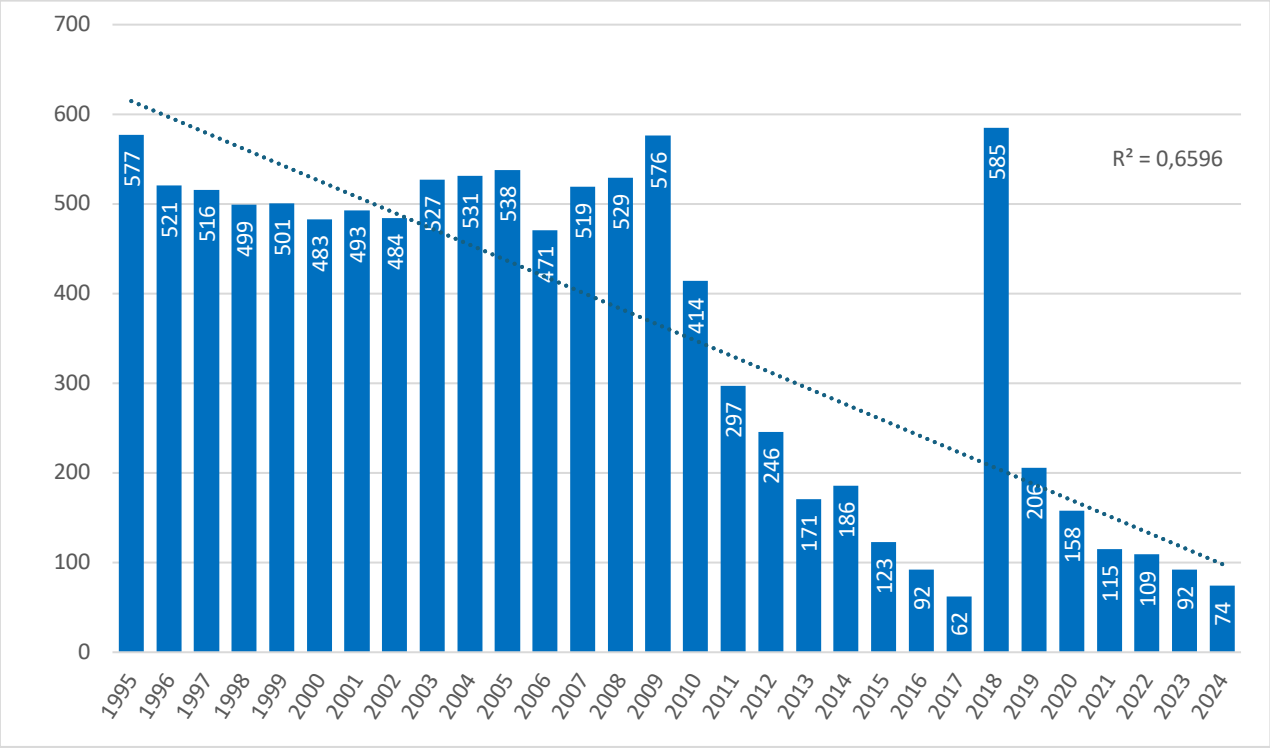
Opstilling 2.1.1.2.1.2.a. Antal indbrud i lejligheder, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-69 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-43 %

2.1.1.2.1.3. INDBRUD I VÆRELSE

Opstilling 2.1.1.2.1.3.a. Antal indbrud i værelser, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

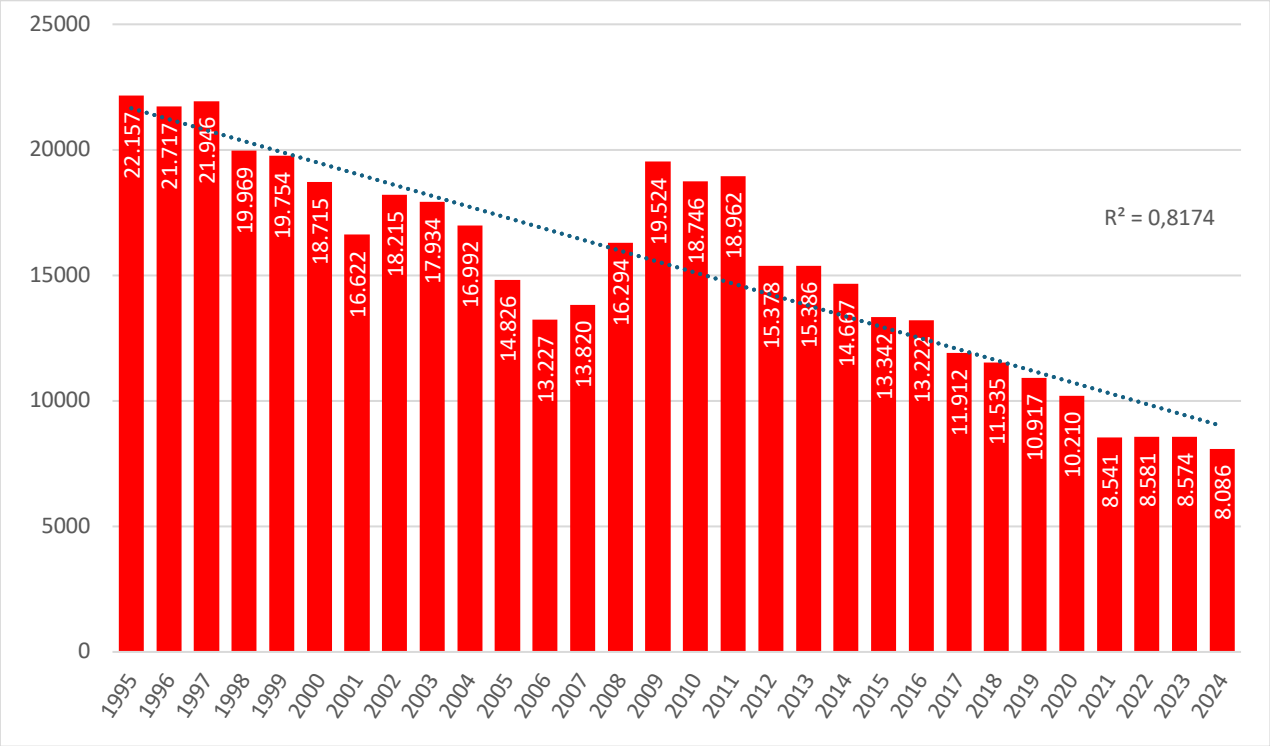

Pct.-vis ændring 1995-2024	-87 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-64 %

Udviklingen i antal indbrud i værelser tager sig lidt ejendommelig ud efter at have ligget relativ konstant frem til 2010. Når vi ser på indbrud generelt og på andre typer af indbrud forekommer det sandsynligt, at der herefter er en faldende tendens – men er den så kraftig som det umiddelbart ser ud til, og hvad er det der specielt sker i 2018 sammenlignet med de umiddelbart forudgående og de umiddelbart efterfølgende år?

2.1.1.3. INDBRUD I UBEBOEDE BEBYGGELSER I ALT

Opstilling 2.1.1.3.a. Antal indbrud i ubeboede bebyggelser i alt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

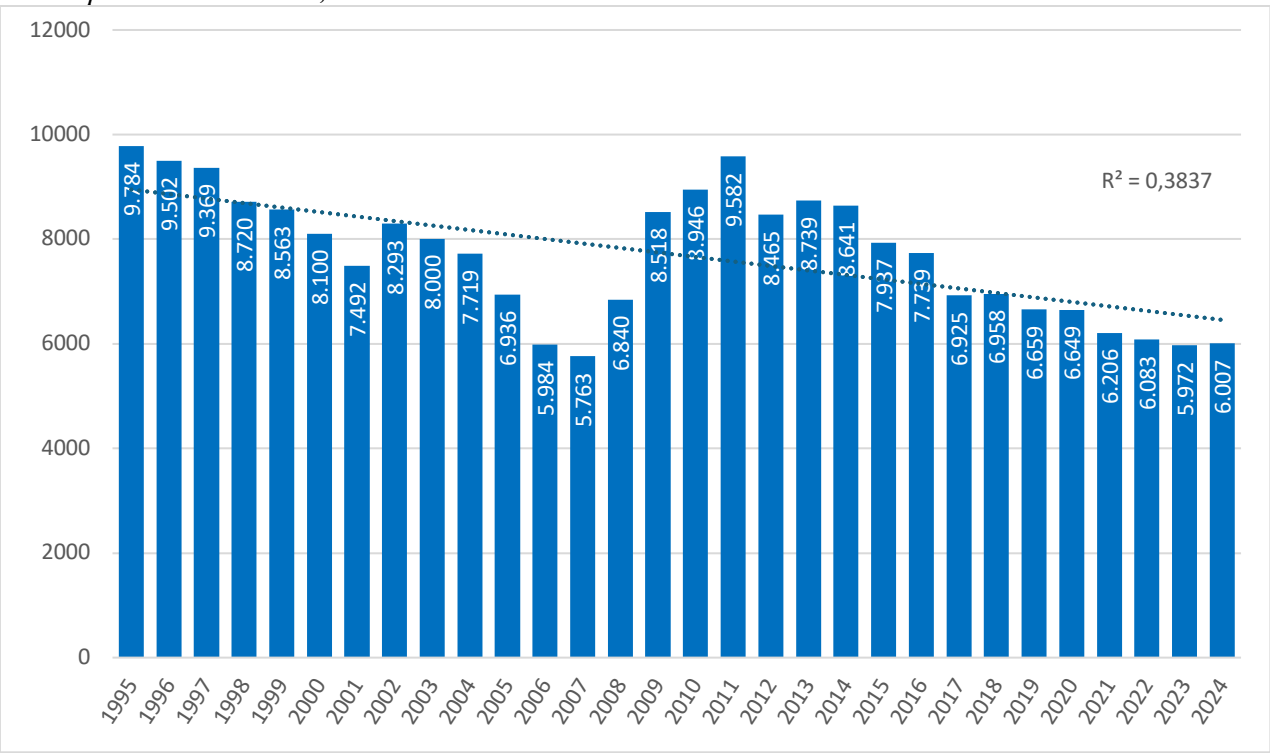

Pct.-vis ændring 1995-2024	-63 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-26 %

Januar 2018 blev der indført en særlig indbrudsparagraf, § 276 a, i straffeloven. Den indebærer, at fjernelse af ting fra et fremmed hus nu også betegnes som indbrud, blot tilstedeværelsen i huset har været uberettiget. Det er ikke længere en forudsætning, at tilstedeværelsen i huset har været tiltvunget, for eksempel i form af opbrud af vinduer eller døre. Bestemmelsen betød i praksis, at en lang række anmeldelser, som tidligere var tyveri, nu blev kategoriseret som indbrud.

2.1.1.3.1. INDBRUD I GARAGER, UDHUSE, LOFTS-/KÆLDER-/PULTERRUM

Opstilling 2.1.1.3.1.a. Antal indbrud i garager m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-39 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-10 %

Der forefindes ikke opgørelser eller statistik over hvor mange "garager m.v." der findes i Danmark, endsige hvor det har udviklet. Ifølge offerundersøgelserne i 2023/24 var det ca. 83 pct. af de 16-79-årige der havde eller rådes over garage, udhus, loftsrum el.lign. Af dem var det 4,5 pct., der tilkendegav, at de havde været udsat for indbrud i disse "tilliggender" inden for det seneste år. Blandt alle de 16-79-årige, uanset om de havde disse tilliggender eller ej, var det 3,9 pct. Risikoen for at disse "tilliggender" blev udsat for indbrud var altså i størrelsesordenen op mod dobbelt så stor som for indbrud i selve boligen (2,1 pct.) (Balvig, 2025).

Fra 1995 til 2024 er der sket et fald i politianmeldte indbrud i "garager m.v." på 39%, fra 9.784 til 6.007. Det er markant, men mindre end en række af de andre former for indbrud.

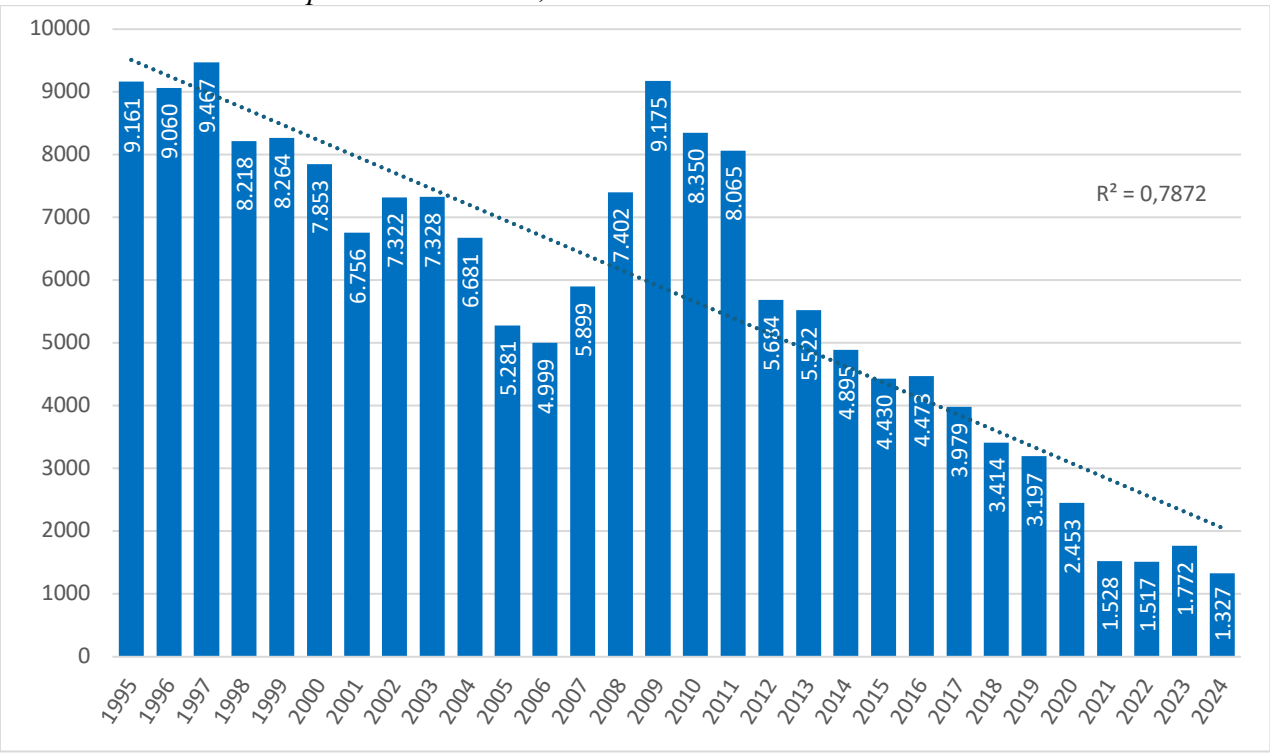
”Garager m.v.” i politiets registreringer af anmeldelser dækker dels over ”kældre/loftsrum/pulterkamre” og dels ”garager/udhuse”.

Anmeldelser vedrørende indbrud i ”kældre/loftsrum/pulterkamre” er faldet fra 5.830 i 1995 til 3.154 i 2024 – et fald på 46%. De 5.830 i 1995 var det højeste antal i perioden. Det laveste var i 2023, 2.730.

Anmeldelser vedrørende indbrud i ”garager/udhuse” er faldet fra 3.954 i 1995 til 2.853 i 2024 – et fald på 28%. Det største antal anmeldelser i perioden var i 2010: 4.729.

2.1.1.3.2. INDBRUD I FRITIDS- OG SOMMERHUSE M.V.

Opstilling 2.1.1.3.2.a. Antal indbrud i fritids- og sommerhuse m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-85 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-58 %

Mellem den 24. oktober og lørdag den 12. november klokken 14.06 har der været indbrud i et sommerhus på Brinken i Strøby. Køkkendør og dør til fyrrum var blevet brudt op og der har været færden i hele sommerhuset, skabe og skuffer gennemrodet. Der er stjålet en Morsø brændeovn, en vaskemaskine, kopper af kongeligt porcelæn, øl, sodavand, samt elektrisk værktøj, ellers intet overblik. (Stevns Avis, 06.04.2024).

Antallet af indbrud i sommerhuse m.v. er faldet temmelig dramatisk, fra 9.161 i 1995 til 1.327 i 2024, som også er det laveste antal i hele 30-års perioden – et fald på 85%. Alene fra 2019 til 2024 er antallet af indbrud i sommerhuse m.v. blevet mere end halveret.

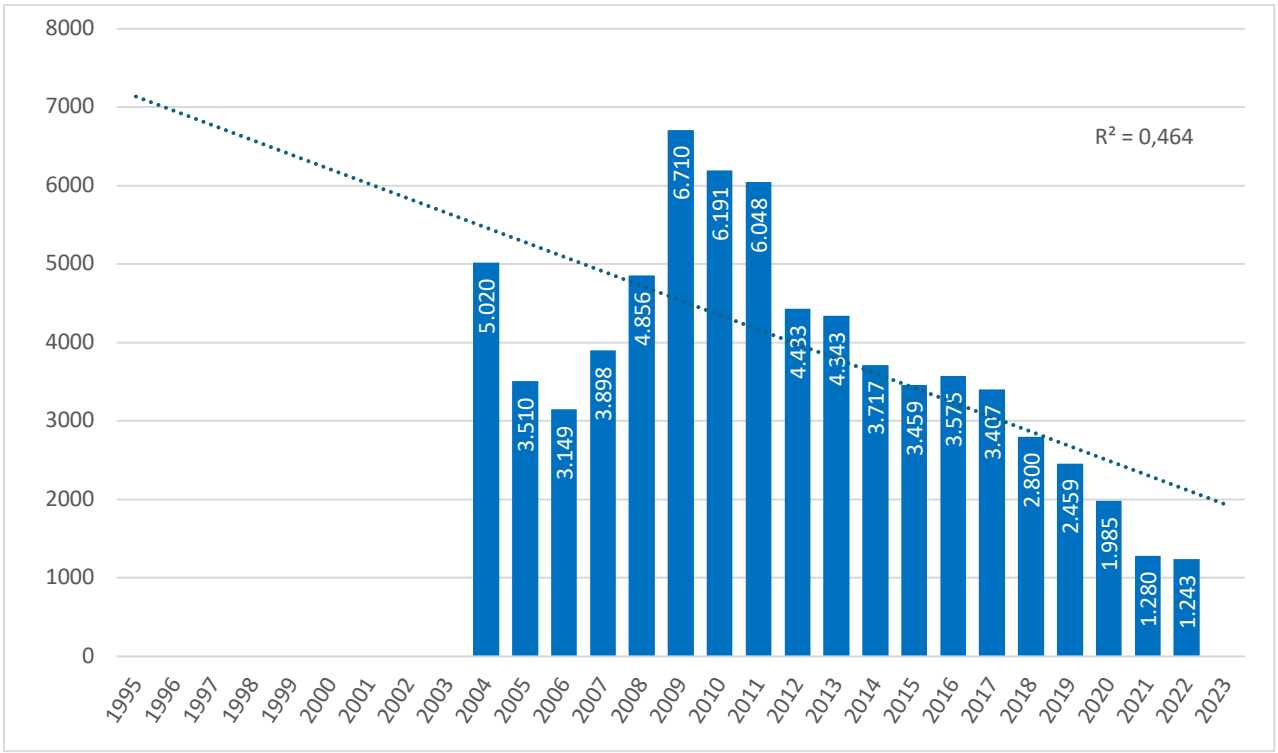
Ifølge undersøgelser af befolkningens udsathed for kriminalitet og lignende overgreb var det i 2023/24 godt og vel hver tredje af de 16-79-årige der havde et sommerhus/fritidshus el.lign. (38 pct.), 1,7 pct. af dem havde oplevet sig udsat for indbrud i sommerhuset/fritidshuset inden for det seneste

år. Det svarede til 0,7 pct. af alle, uanset om de havde sommerhus/fritidshus eller ej. Derved viste risikoen for at få indbrud i sommerhus/fritidshus sig under alle omstændigheder at være klart mindre end risikoen for at blive udsat for indbrud i sin bolig (2,1 pct.) (Balvig, 2025).

Specielt i vintersæsonen er sommer- og fritidshuse et let bytte for en potentiel indbrudstyv. Der er gode muligheder for ikke at blive set, og man kan give sig god tid til at bryde ind og gennemgå, om der er noget, man kan bruge. Når disse indbrud ikke er mere udbredt, end tilfældet er, så er hovedforklaringen nok, at det kan være svært at finde attraktive ting i de fleste sommerhuse m.v. såsom penge, smykker, elektronik eller designmøbler. Der er givetvis fx tv i mange sommerhuse, men tv er ikke længere videre salgbart på det sorte marked.

For en stor del af perioden kan udviklingen i de politiregistrerede indbrud i sommerhuse/fritidshuse sammenholdes med og udbygges på basis af forsikringsstatistik. Det drejer sig om perioden fra 2004 til 2022, hvor antallet af de politiregistrerede indbrud i fritidshuse er faldet med 73%. I denne periode er antallet af forsikringsanmeldte indbrudsskader i sommerhuse/fritidshuse faldet med 75% - altså ca. det samme.

Opstilling 2.1.1.3.2.b. Antal skader ved indbrud i fritidshuse anmeldt til forsikringsselskaberne, 2004 til 2022.

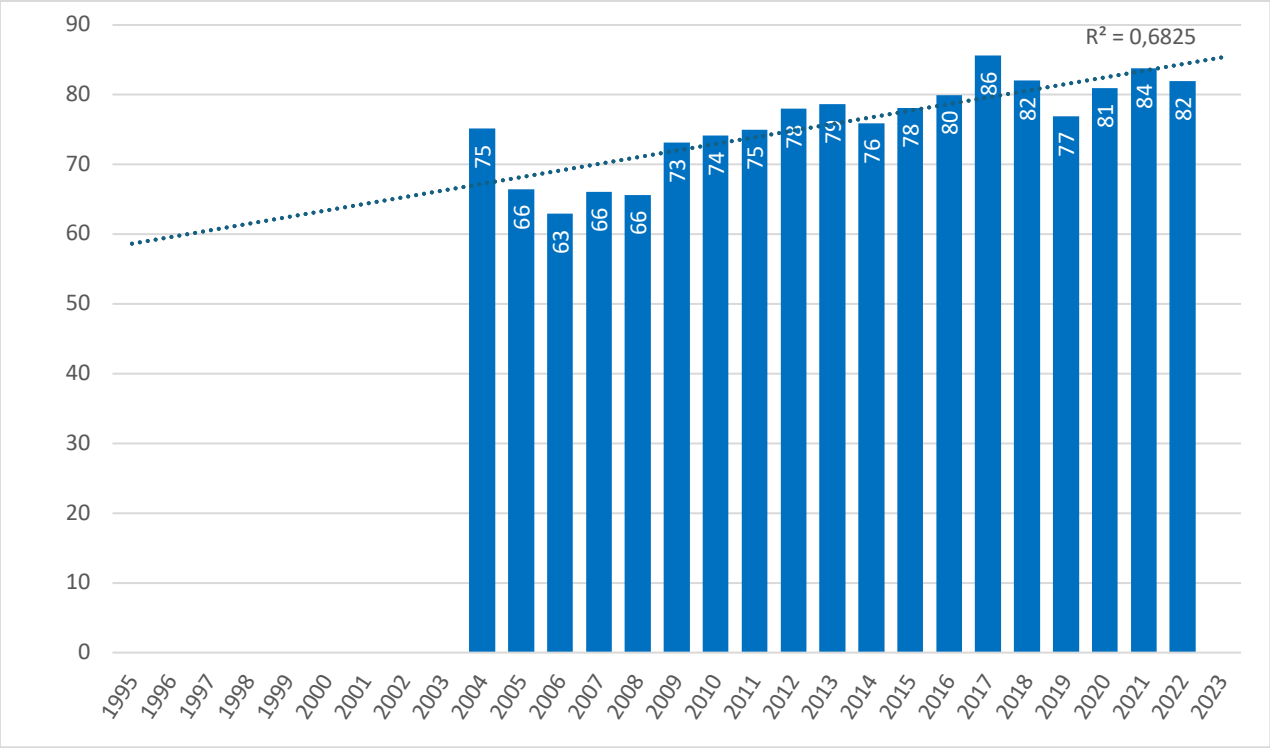

Kilde: Forsikring & Pension

Selve udviklingstendenserne er præcis de samme: Et fald fra 2004 til 2006, stigning fra 2006 til 2009 og så fald fra 2009 til 2022.

I opstilling 2.1.1.3.2.c. er antallet af forsikringsanmeldelser sat i forhold til antallet af politianmeldelser.

Opstilling 2.1.1.3.2.c. Procent anmeldte forsikringsskader ved indbrud i fritidshuse forhold til antal indbrud i fritidshuse m.v. der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2004 til 2022.

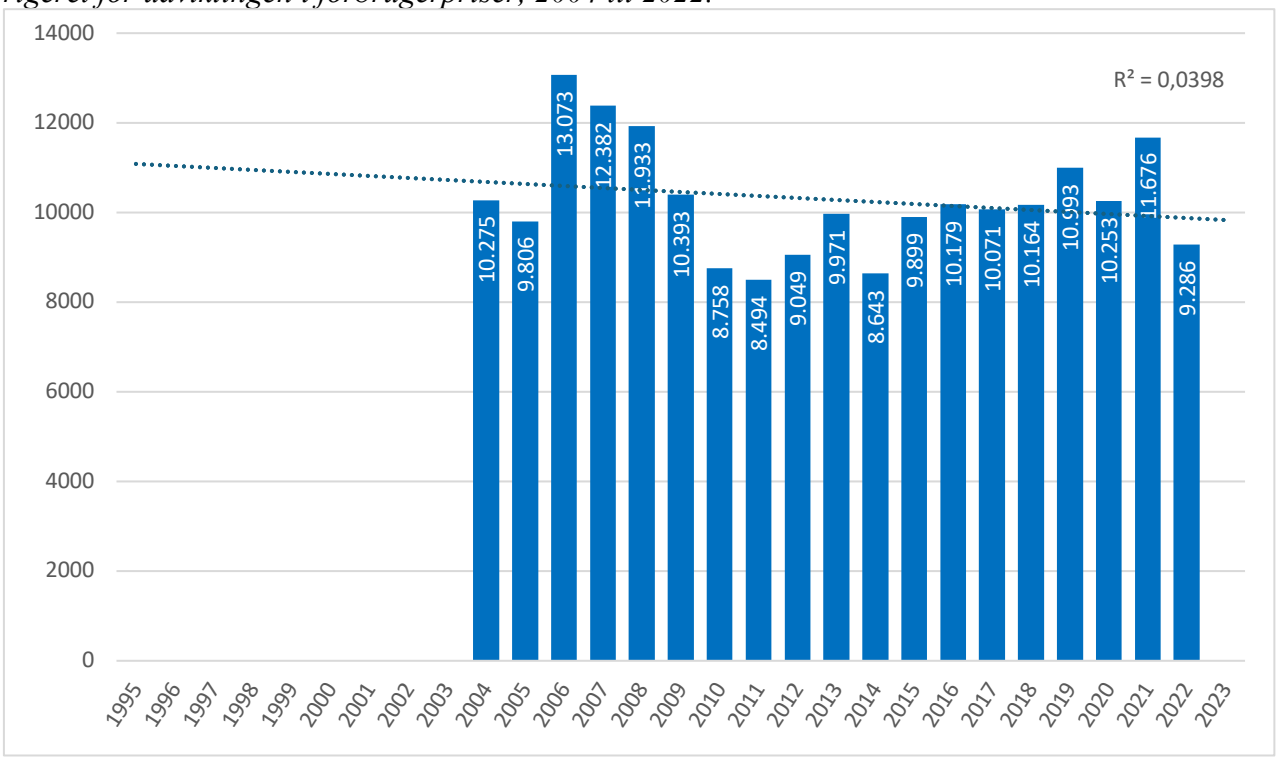
Kilde: Forsikring & Pension

Da det er en forudsætning for at kunne få erstatning, at et indbrud er anmeldt til politiet, er der næppe mange af de forsikringsanmeldte indbrud, der ikke også er anmeldt til politiet. Der kan forekomme en vis forskel mht. afgrænsning af indbrud hos henholdsvis forsikringsselskaberne og politiet, men det er næppe noget, der har den helt store betydning, i hvert fald ikke med hensyn til udviklingstendenserne.

I de første år er det 75%, men meget lavere det følgende år. Her efter stiger det frem til 2016 til et niveau, hvor omkring otte ud af ti anmelder til forsikringsselskaberne.

Af opstilling 2.1.1.3.2.d fremgår, hvordan den gennemsnitlige erstatning for indbrudsskader har udviklet sig i "faste priser", dvs. korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser.

Opstilling 2.1.1.3.2.d. Den gennemsnitlige erstatning ved anmeldte indbrudsskader i fritidshuse, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022.

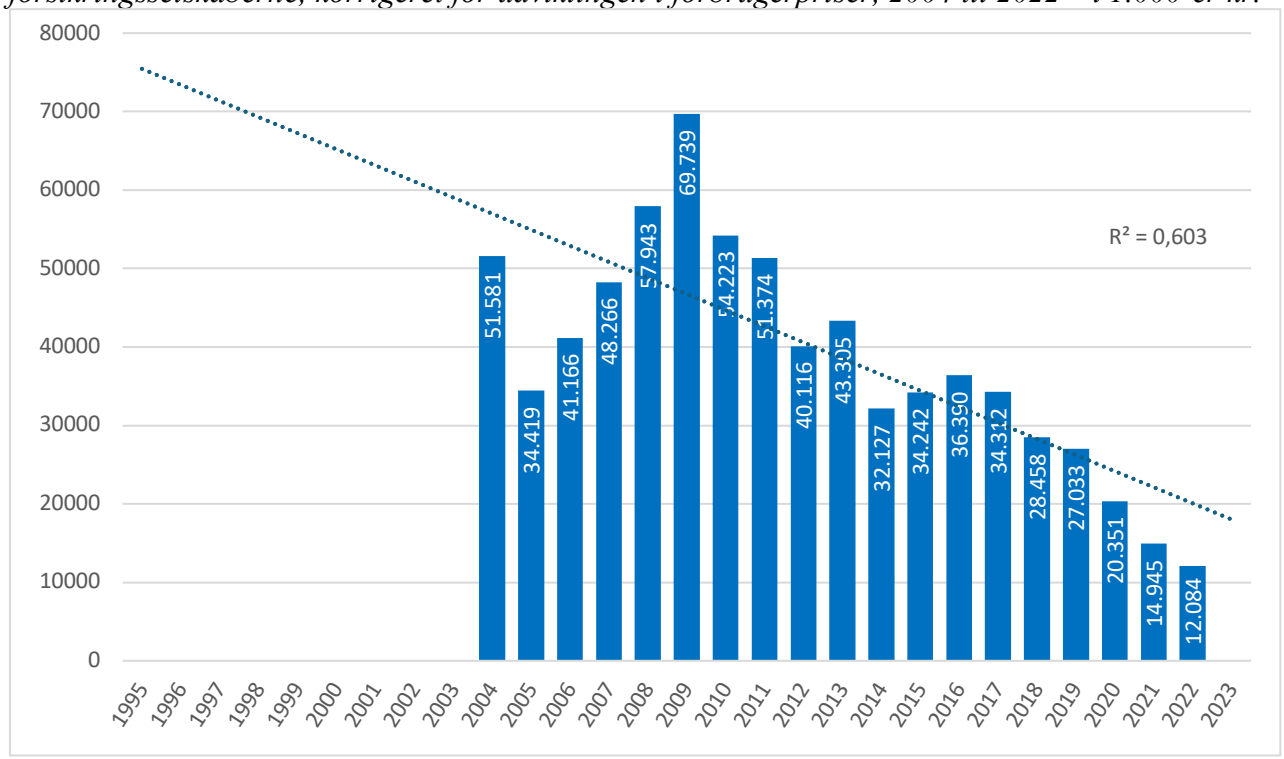
Kilde: Forsikring & Pension

Der er variationer henover perioden, men generelt ligger niveauet på en størrelsesorden omkring 10.000 kr. I dagens priser er der tale om en stigning fra 10.275 kr. i 2004 til 12.775 kr. i 2022, dvs. en stigning på 24% - som altså udelukkende beror på forbrugerprisindeksets stigning i perioden.

I opstilling 2.1.1.3.2.e er opgjort de samlede erstatningsudbetalinger ved indbrud, som forsikringsselskaberne har foretaget, i faste priser.

I faste priser fordobles de samlede erstatningsudbetalinger vedrørende indbrud i fritidshuse fra 2005 til 2009, men herefter falder de til mindre en femtedel af 2009-niveauet. I dagens priser er det over hele perioden en udvikling fra godt 50 millioner kr. i 2004 til godt 16 millioner kr. i 2022 – et fald på 68%. I faste priser et fald på 77%.

Opstilling 2.1.1.3.2.e. Erstatningsudbetalinger i forbindelse med indbrud i fritidshuse foretaget af forsikringsselskaberne, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022 – i 1.000-er kr.

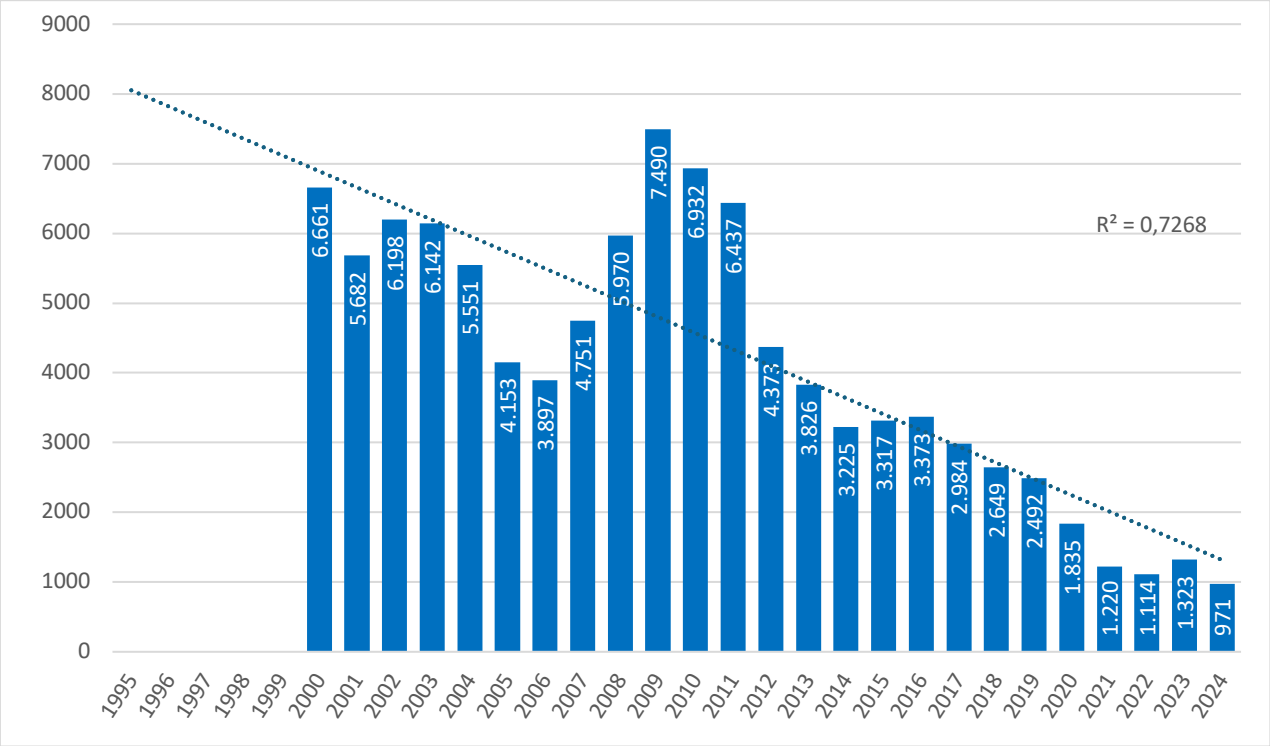

Kilde: Forsikring & Pension

I politiets detaljerede statistikker sondres der fra og med år 2000 mellem "fritidshuse" og "kolonihavehuse". Man må gå ud fra at fritidshuse her nogenlunde svarer til sommerhuse. Udviklingen siden da fremgår af opstilling 2.1.1.3.2.f og 2.1.1.3.2.g. Der findes i Danmark godt 200.000 sommerhuse (heraf en del beboede) og omkring 60.000 kolonihavehuse (mere præcist -grunde, for en del af dem har ikke hus på).

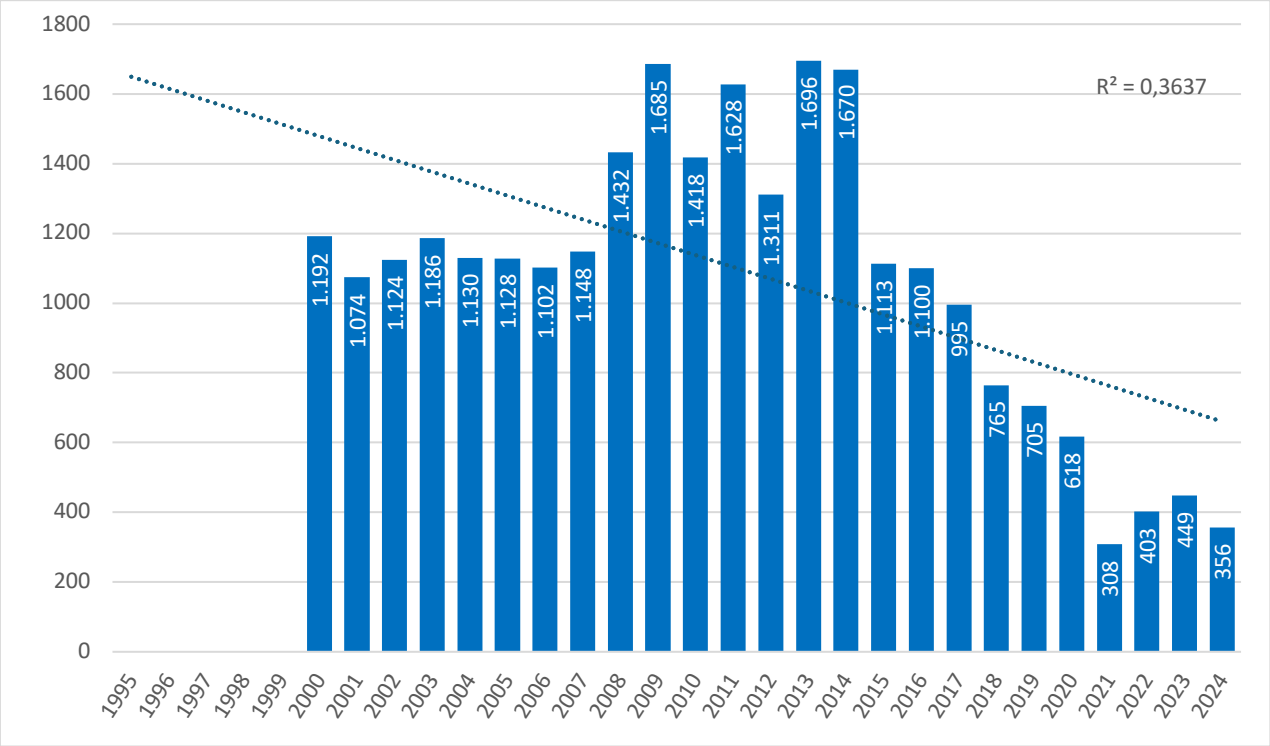
Det er bemærkelsesværdigt, at antallet af indbrud i sommerhus i 2024 kommer ned under 1.000 efter at det årlige antal har ligget over 6.000 i 200 og over 7.000 i 2009.

Opstilling 2.1.1.3.2.f. Antal indbrud i fritidshuse (sommerhuse), der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2000 til 2024.

Pct.-vis ændring 2000-2024	-85%
Pct.-vis ændring 2019-2024	- 61%

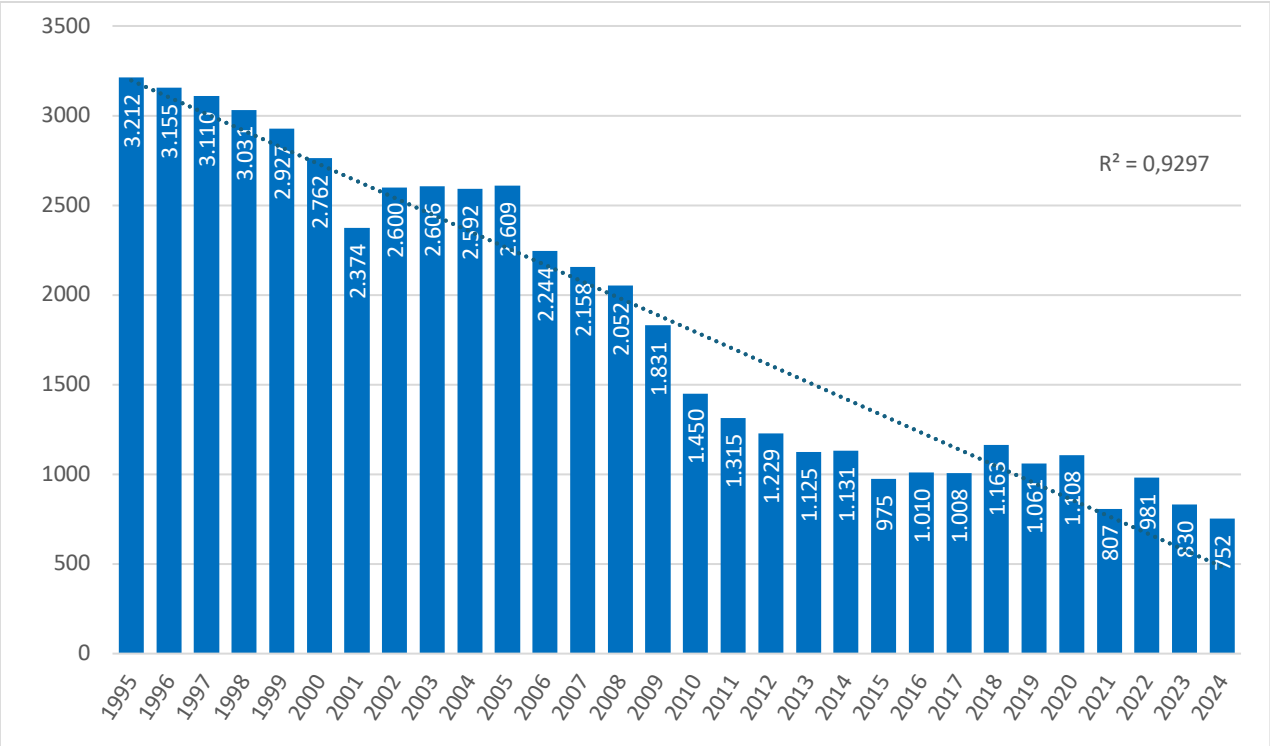
Opstilling 2.1.1.3.2.g. Antal indbrud i fritidshuse, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 2000-2024	-70 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-49 %

2.1.1.3.3. INDBRUD I UBEBOEDE BEBYGGELSER I ØVRIGT

Opstilling 2.1.1.3.3. Indbrud i ubeboede bebyggelser i øvrigt, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-77 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-32 %

Der er en klar faldende tendens i indbrud i andre ubeboede bebyggelser end garager o.lign. ved boliger og fritidshuse fra 1995 til 2013, hvorefter det ligger nogenlunde konstant. Fra 1995 til 2024 er antallet af indbrud i andre ubeboede bebyggelser end garager m.v. og fritidshuse under ét faldet med 77%.

Ser man på de enkelte typer af "andre ubeboede bebyggelser" er indbrud i nybygninger/prøvehuse falder fra 210 anmeldelser i 1995 til 142 i 2024, et fald på 32%.

Anmeldelser vedrørende indbrud i arbejdsskure/kontorvogne er faldet fra 1.525 i 1995 til 381 i 2024 – et fald på 75%.

Anmeldelser vedrørende indbrud i campingvogne er faldet fra 570 i 1995 til 77 i 2024 – et fald på 86%.

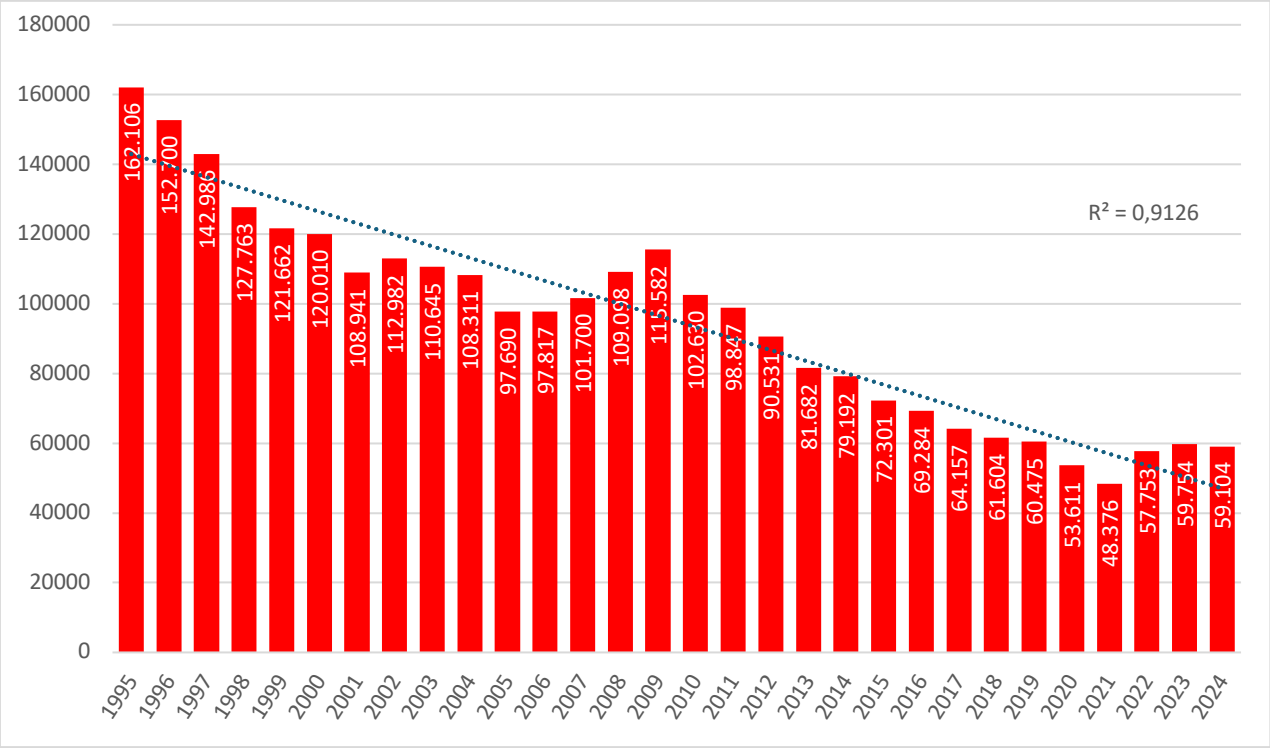
Anmeldelser vedrørende indbrud i både/skibe er faldet fra 345 i 1995 til 92 i 2024 – et fald på 73%.

Endelig kan politiets detaljerede opgørelser også bruges til at belyse udviklingen i anmeldelser af indbrud i isboder/pølseboder. Dem var der 562 af i 1995, 60 i 2024 – et fald på 89%.

For de fleste forholds vedkommende er den faldende tendens sat ind allerede fra begyndelsen af perioden, således som tilfældet også er for indbrud i ubeboede bebyggelser under ét.

2.1.2. TYVERI/BRUGSTYVERI AF TRANSPORTMIDDEL I ALT

Opstilling 2.1.2.a. Antal tyverier/brugstyverier af transportmidler i alt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	- 63%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-2 %

Fra 1995 til 2024 har der været et betragteligt fald i antal tyverier af transportmidler, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab. Det er på 63%. Antal anmeldte tyverier af transportmidler falder fra 1995 til midten af 00-erne. Herefter sker der en stigning frem til 2009, hvorefter den faldende tendens fortsætter helt frem til coronaperioden. Efter coronaperioden er antal anmeldte tyverier af transportmidler steget igen, men er dog i 2024 ikke nået helt op på niveauet før coronaperioden (2019).

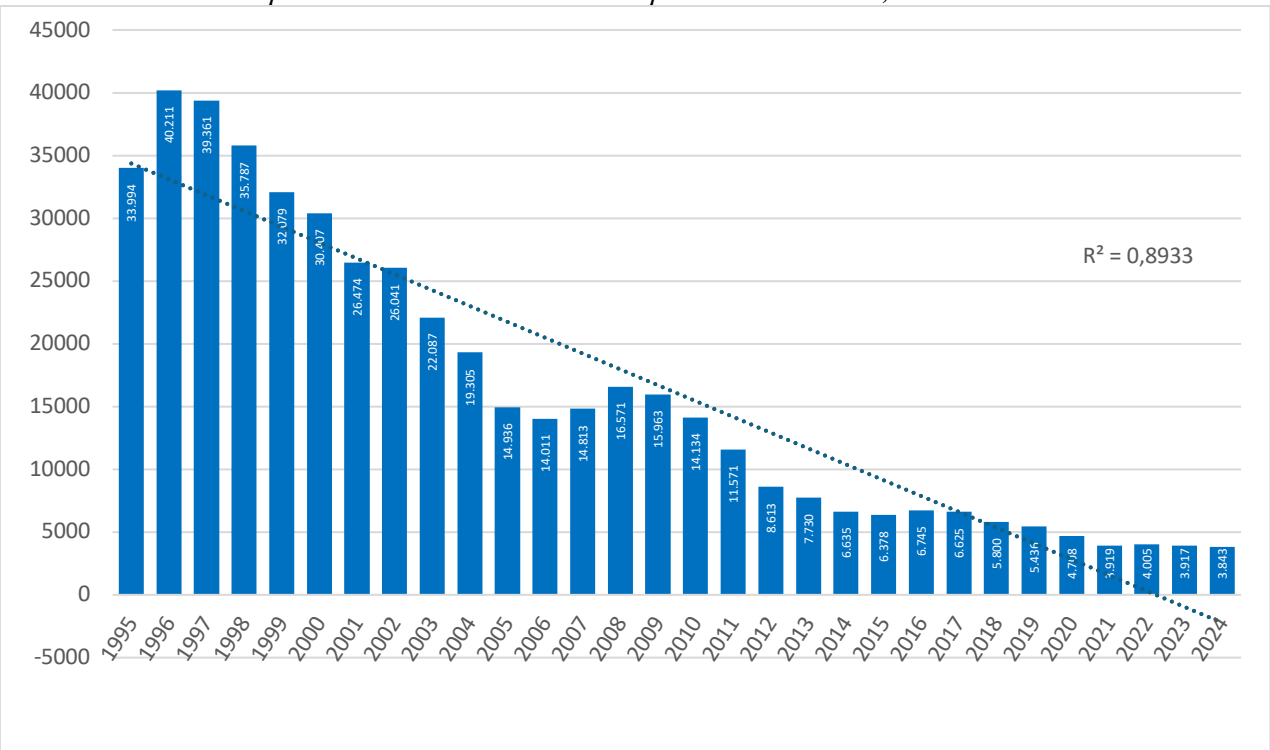
I 1995 udgjorde anmeldte tyverier af transportmidler næsten hver tredje af alle anmeldte straffelovsovertrædelser (30%), i 2024 17%.

Der findes ikke tal for udviklingen i det samlede antal transportmidler i Danmark, men det kan med sikkerhed siges, at det er steget betragteligt i perioden. Det betyder, at risikoen for at få et transportmiddel stjålet, er faldet markant.

Den faldende tendens i antal tyverier af transportmidler gør sig gældende for de som udgangspunkt meste udbredte transportmidler, men ikke for alle (jf. de følgende afsnit).

2.1.2.1. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE PERSON-, VARE- OG LASTBILER

Opstilling 2.1.2.1.a. Antal tyverier/brugstyverier af indregistrerede person-, vare- og lastbiler, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

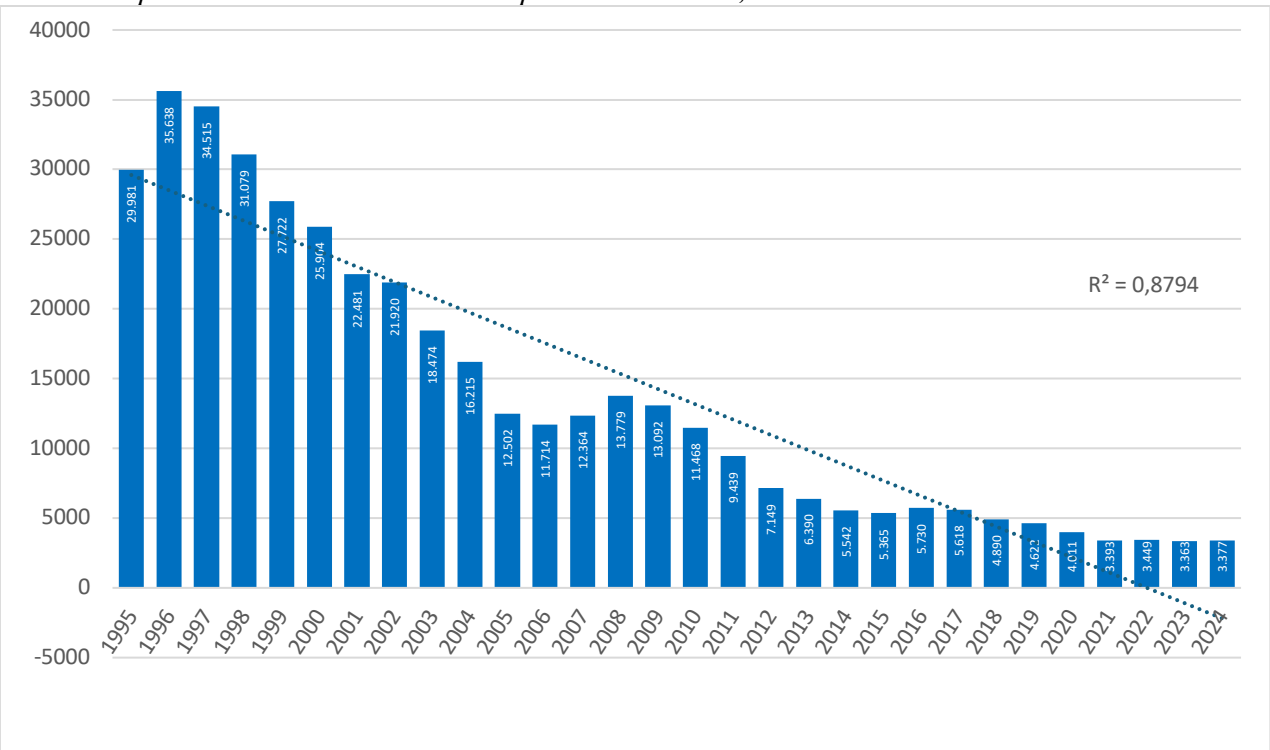

Pct.-vis ændring 1995-2024	-89 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-29 %

Antallet af anmeldte biltyverier er fra 1995 til 2024 faldet med hele 89%. Nogle vil nok sige, at de nærmest er forsvundet. Det er såvel personbiler som vare-og lastbiler, der er blevet stjålet færre af, jf. de følgende afsnit.

2.1.2.1.1. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE PERSONBILER

Opstilling 2.1.2.1.1.a. Antal tyverier/brugstyverier af indregistrerede personbiler, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-89 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-27 %

Antal anmeldte tyverier af personbiler er fra 1995 til 2024 faldet fra knapt 30.000 om året til godt og vel 3.000 – et fald på 89%. Der er her ikke nogen stigning efter coronaperioden.

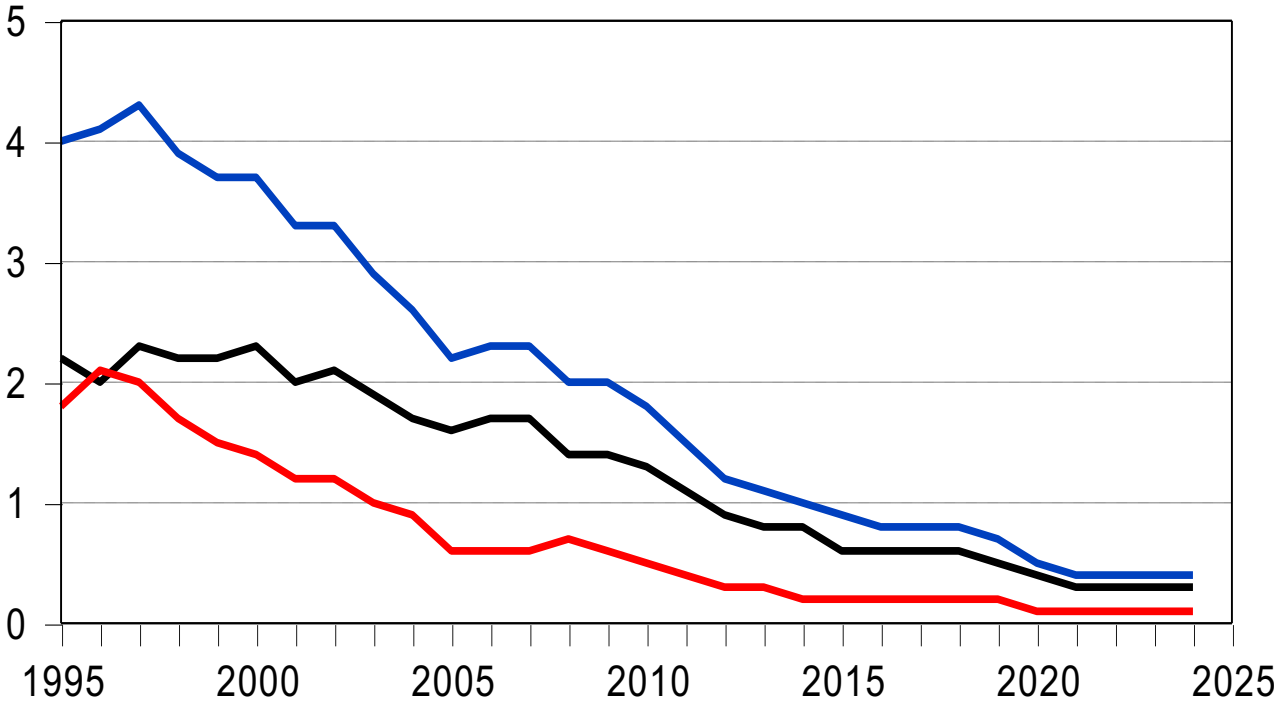
Der er i de seneste år i absolutte tal færre personbiler, der er blevet blev stjålet end i 1960, hvor man for første gang havde disse tyverier med i kriminalstatistikken.

Op igennem 1950-erne havde egen bolig og egen bil vokset sig frem til at blive de helt store livsmål, og som noget man derfor også i hvert fald skulle have lov at have i fred – også for langfingrede tyveknægte, som de ofte blev kaldt dengang.[27]

Hvordan situationen var før og op til 1960 kan vi ikke vide, men siden da er det muligt at belyse, hvordan risikoen for kriminalitet (tyveri) har udviklet sig. Andetsteds har vi redegjort herfor vedrørende den personlige bolig. Her kan vi gøre tilsvarende vedrørende personbilen.

For personbilernes vedkommende har vi prøvet at sætte antallet af anmeldte tyverier – dels af og dels fra personbil – i forhold til, hvor mange indregistrerede personbiler, der fandtes i de enkelte år (middeltallet). Med forbehold for mørketallet og eventuelle ændringer i dette får vi derved et bud på, hvordan risikoen for at få stjålet sin bil eller noget fra den har udviklet sig, jf. opstilling 2.1.2.1.1.b.

Opstilling *2.1.2.1.1.b. Antal anmeldte tyverier af og fra personbiler anmeldte tyverier pr. 100 indregistrerede personbiler, 1995 til 2024.*

Note: Antallet af anmeldte tyverier fra og af personbiler beror på opgørelser som Danmarks Statistik har stillet til rådighed. Antallet af indregistrerede personbiler beror på tal alment tilgængelige tal i Danmarks Statistiks Statistikbank (https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920)
Rød linje: Antal anmeldte tyverier af personbiler pr. 100 indregistrerede personbiler
Sort linje: Antal anmeldte tyverier fra personbiler pr. 100 indregistrerede personbiler
Blå linje: Antal anmeldte tyverier af og fra personbiler pr. 100 indregistrerede personbiler

[27] Det er blevet sagt, at …"Bilen og Boligen var stof, 50-ernes drømme blev lavet af" (Hammerich, 1977). Kulminationen på denne trend var dannelsen af et politisk parti i 1973, Centrum-Demokraterne som havde "gode vilkår for hus- og bilejere" som mærkesag. Partiet blev stiftet af en frafalden socialdemokrat, Erhard Jakobsen, tidligere borgmester i Gladsaxe kommune. Det sidste er værd at nævne, fordi Erhard Jakobsen formentlig har hovedæren for at skabe nogle vilkår i Gladsaxe kommune, som satte nogle bremser ind i forhold til den ellers stigende børne- og ungdomskriminalitet – og som den dag i dag betyder, at der i Gladsaxe Kommune forekommer mindre kriminalitet, end man ellers skulle forvente ud fra demografiske og sociale forhold m.v.

Fra 1995 til 2024 er de anmeldte tyverier/brugstyverier af personbiler pr. 100 indregistrerede personbiler faldet fra 1,8 til 0,1 – et fald på 94%.

De anmeldte tyverier fra personbiler pr. 100 indregistrerede personbiler er faldet fra 2,2 til 0,3 – et fald på 86%.

De anmeldte brugstyverier af *og* tyverier fra personbiler pr. 100 indregistrerede personbiler er faldet fra 4,0 til 0,4 – et fald på 90%.

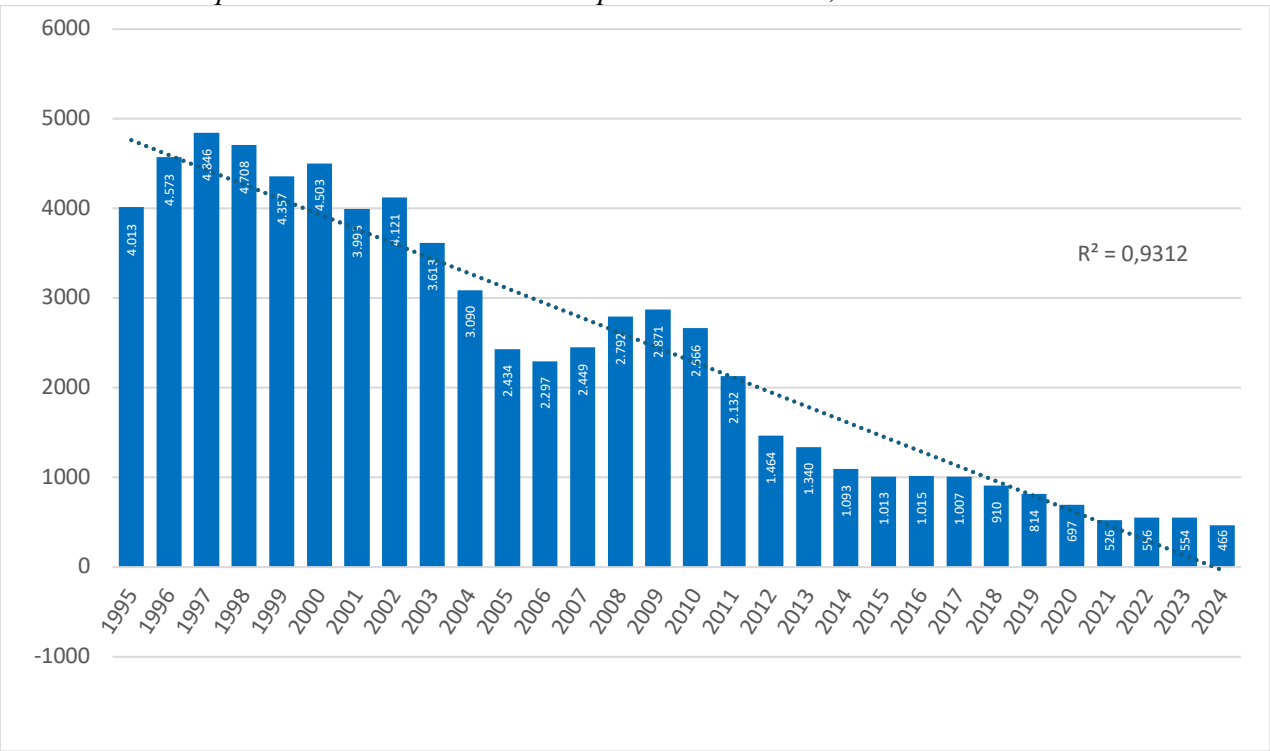
Det er altså i løbet af denne periode blevet enormt meget nemmere at have sin bil i fred for tyveri. Ser man på den lidt længere historie kan man se, at udviklingen i antallet af biltyverier primært er et produkt af, hvor mange biler der er at stjæle, og hvor vanskeligt det er at stjæle dem. Det er først og fremmest den stigende udbredelse af den elektroniske startspærre, der trods det stigende antal biler kan tilskrives at være den væsentligste faktor bag faldet i såvel det absolutte antal biltyverier som faldet i risikoen for at få stjålet sin bil.

Kilde: www.stopindbrudstyven.dk

2.1.2.1.2. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE VAREBILER/LASTBILER

Opstilling 2.1.2.1.2.a. Antal tyverier/brugstyverier af indregistrerede varebiler/lastbiler, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

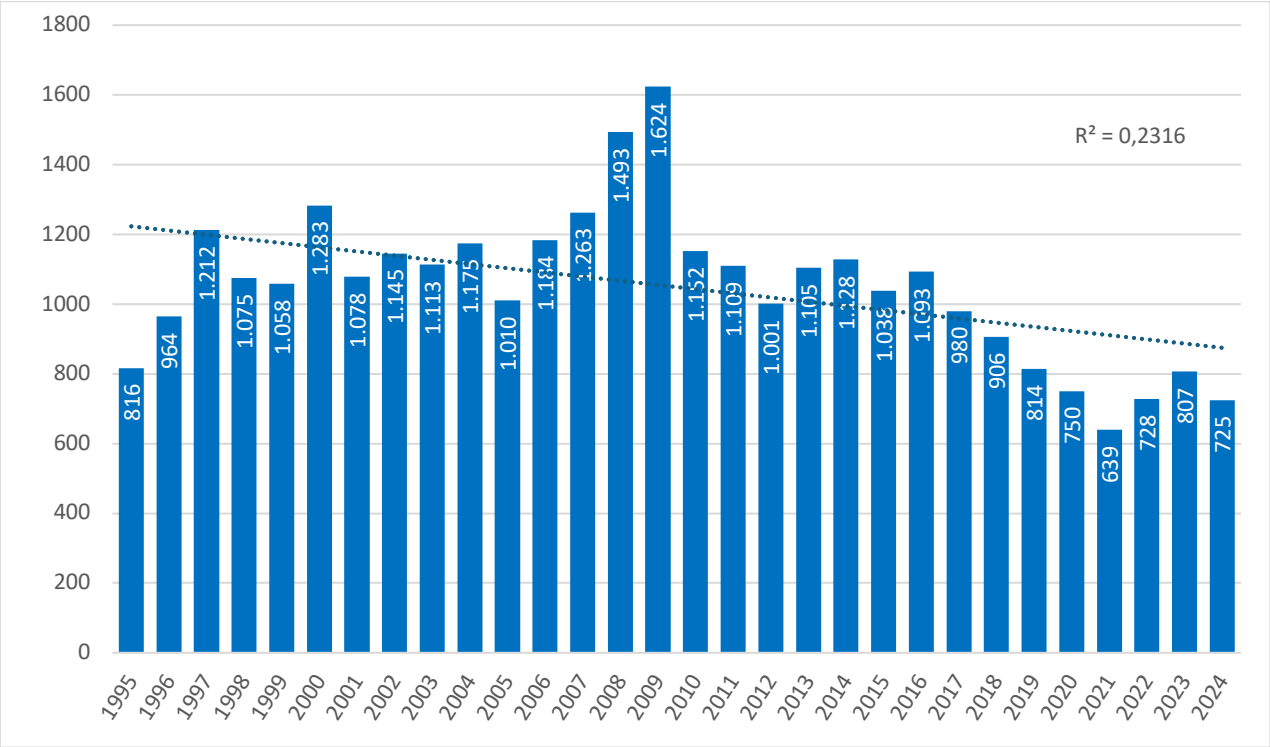
Pct.-vis ændring 1995-2024	-88 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-43 %

Antal tyverier/brugstyverier af vare- og lastbiler er faldet fra 4.013 i 1995 til 554 i 2023 – et fald på 86%.

Pr. 1. januar 2025 var der i Danmark 376.369 indregistrerede vare- og lastbiler, hvilket betyder, at risikoen for tyveri/brugstyveri af en vare- eller lastbil det år var 0,1%, hvilket er præcis det samme som for personbiler.

2.1.2.2. BRUGSTYVERI AF INDREGISTREREDE MOTORCYKLER/SCOOTERE

Opstilling 2.1.2.2.a. Antal tyverier/brugstyverier af indregistrerede motorcykler/scootere, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

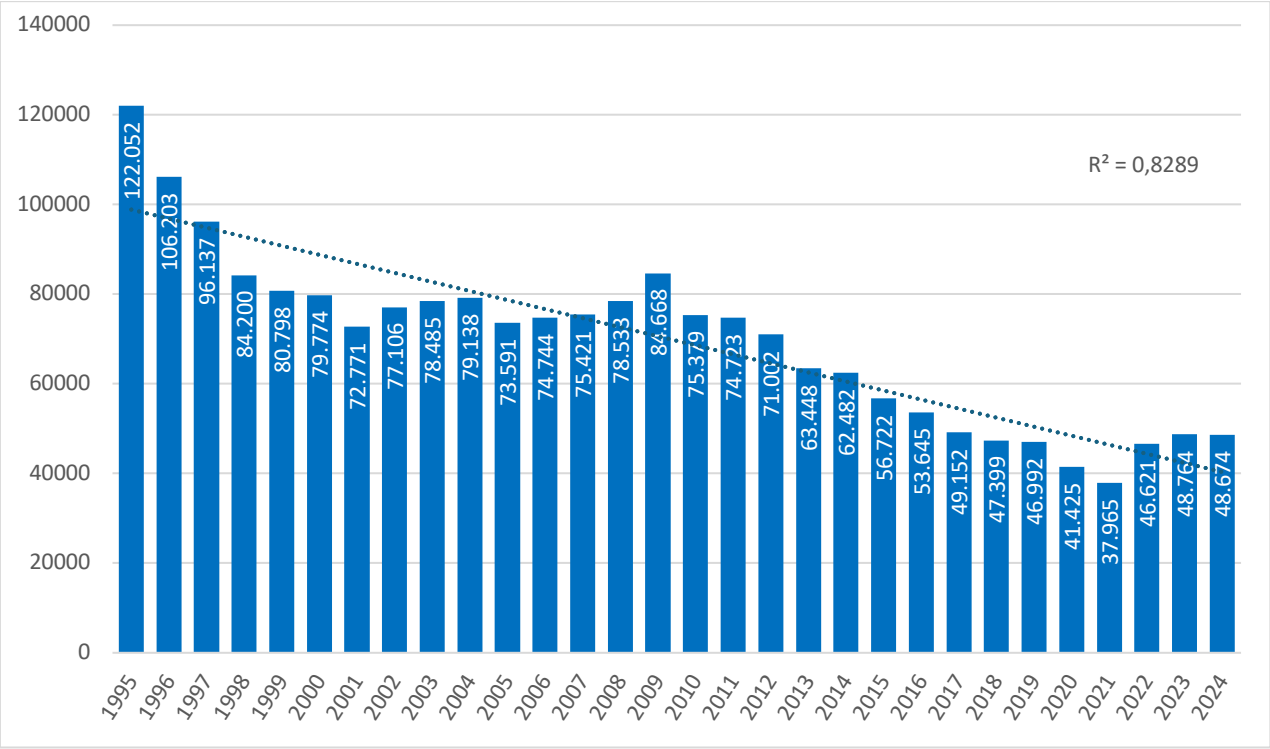

Pct.-vis ændring 1995-2024	-11 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-11 %

Udviklingen i antal tyverier/brugstyverier af motorcykler er en ganske anden end udviklingen i bil-tyverier. Her stiger det fra 816 i 1995 til omkring det dobbelte i 2009, hvorefter det halveres og lander på tæt samme ved antal i 2022-24 som i 1995. De 725 tyverier/brugstyverier af motorcykler i 2024 svarer til en risiko på knapt 0,5%, dvs. omkring fire gange større risiko end for at få stjålet sin bil.

2.1.2.3. TYVERI/BRUGSTYVERI AF CYKLER OG IKKE-INDREGISTRERERE KNALLERTER

Opstilling 2.1.2.3.a. Antal tyverier/brugstyverier af cykler og ikke-indregistrerede knallerter, 1995 til 2024.

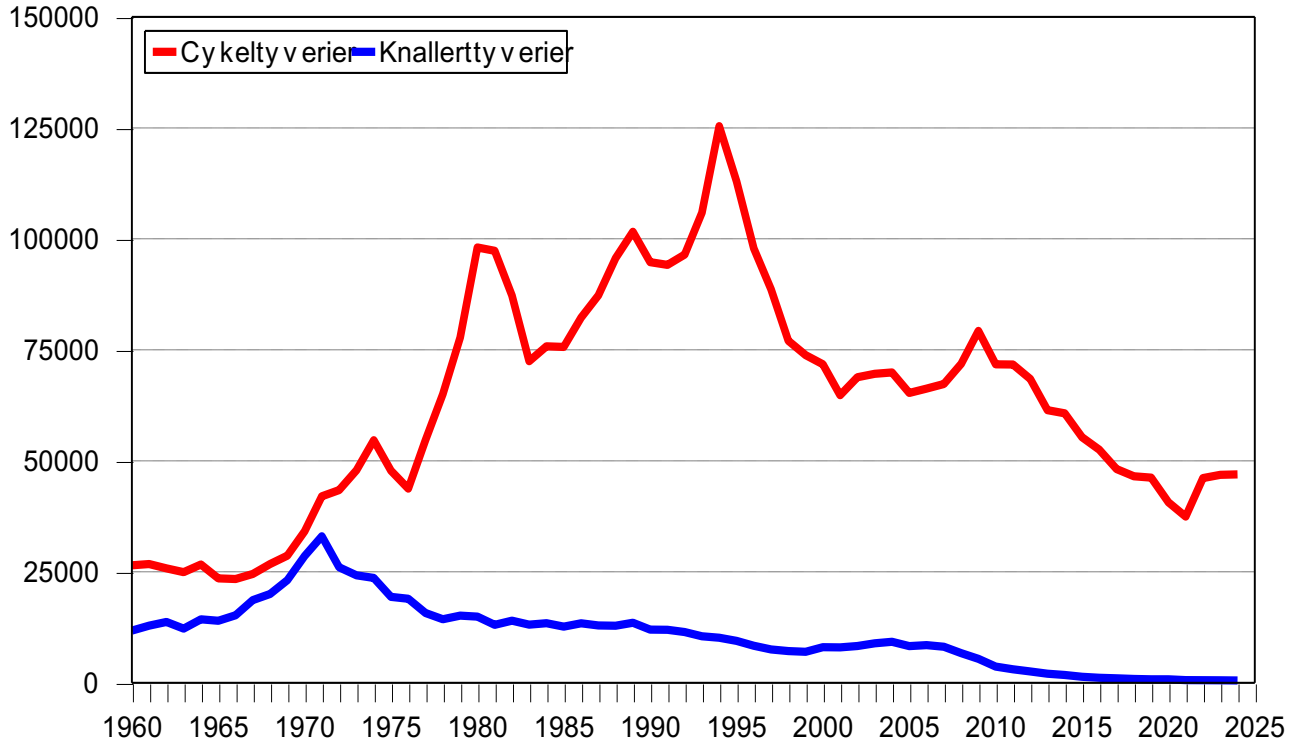

Pct.-vis ændring 1995-2024	-60 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	4 %

Med elcyklernes fremkomst er det blevet et noget flydende begreb, hvad der skal betragtes som en cykel og en knallert. Derfor er begge dele med i opstilling 2.1.2.3.a., men dog opdelt i opstilling 2.1.2.3.b, der viser udviklingen i et længere tidsperspektiv, og i afsnit 2.1.2.3.1 (knallerter) og 2.1.2.3.2 (cykler).

Det samlede antal tyverier/brugstyverier af cykler og ikke-indregistrerede knallerter er faldet fra 112.052 i 1995 til 48.674 i 2024 – et fald på 60%. Det største fald er sket for de ikke-indregistrerede knallerters vedkommende.

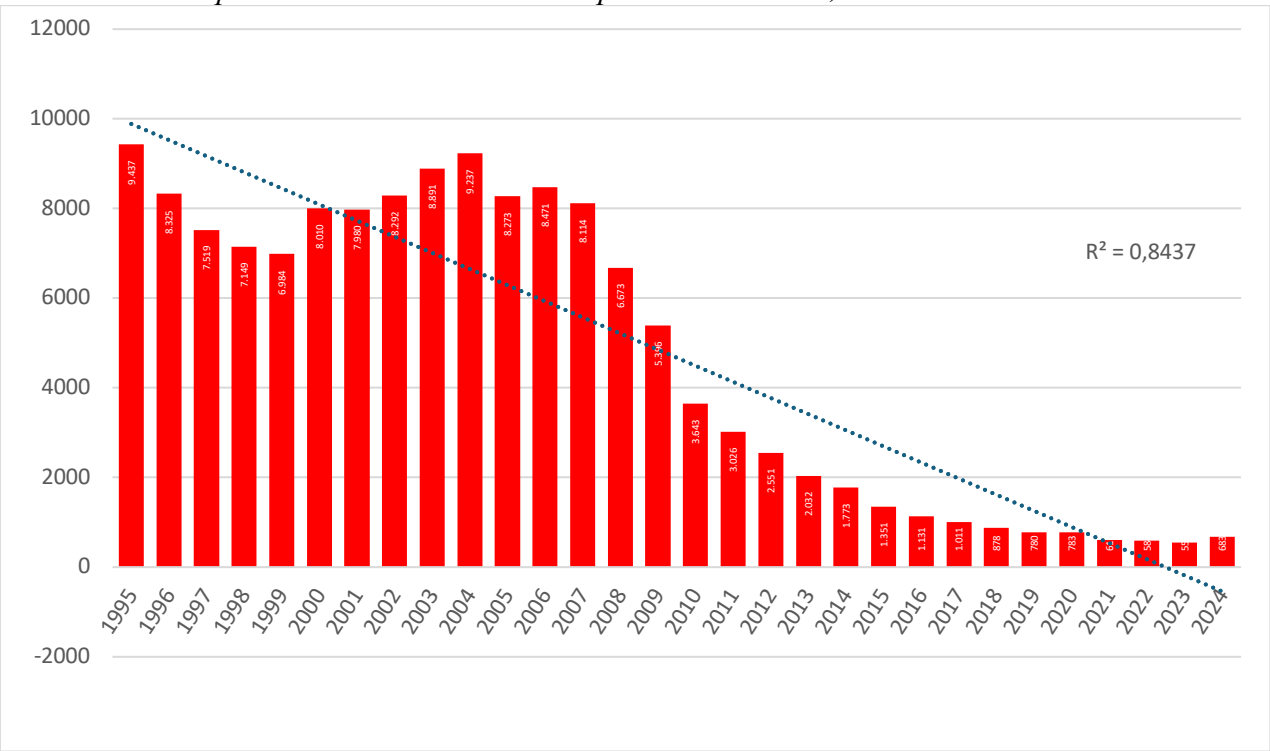
Opstilling 2.1.2.3.a. Antal tyverier/brugstyverier af cykler og ikke-indregistrerede knallerter, 1960 til 2024.

I 1960 blev der anmeldt omkring dobbelt så mange cykeltyverier som knallerttyverier til politiet. Herefter sker der en stigning i begge, dog først og mest for knallerternes vedkommende. Omkring 1970 anmeldes der stadig flest cykeltyverier, men der er ikke langt igen for knallerttyveriernes vedkommende. Herefter er det to helt forskellige historier: Anmeldte knallerttyverier falder indtil de nærmest ikke længere eksisterer i 2024. Cykeltyverierne udvikler sig noget irregulært, men der sker en femdobling fra 1960 til midt i 1990-erne – fra omkring 25.000 til omkring 125.000 – hvorefter de så falder til knapt 50.000 i 2024.

2.1.2.3.1. TYVERI/BRUGSTYVERI AF IKKE-INDREGISTREREDE KNALLERTER

Opstilling 2.1.2.3.1.a. Antallet af tyverier/brugstyverier af ikke-indregistrerede knallerter der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-93 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-12 %

Anmeldelser i denne kategori omfatter alene uregistrerede knallerter. Registrerede knallerter er medtaget i diagram 2.1.2.4. (tyveri/brugstyveri af øvrige transportmidler). Der findes ingen selvstændig opgørelse af tyverier af registrerede knallerter.[28]

Der findes omkring 240.000 knallerter i Danmark, hvilket i 2024 betyder en risiko for at få den stjålet på mindre end 0,1% - med et stort forbehold for betydningen af stjålne registrerede knallerter.

[28] I 1994 indførtes efter EU-regler en særlig knallert med en tophastighed på 45 km/h og krav om kørekort og indregistrering. Antallet af indregistrerede "45-knallerter" steg hurtigt til et maksimum på knapt 70.000 i 2002-06, hvorefter det er faldet til ca. 25.000 i 2024.

Fra 1995 til 2024 er antallet af knallerttyverier faldet med hele 93%. Det forholder sig ikke helt som med fx bankrøverier, men i kriminalitetsbilledet er der blevet langt mellem tyverier af de "almindelige" knallerter. I absolutte tal har de ligget på 5-700 de seneste år. På højdepunktet – omkring 1970 – var man oppe på omkring 30.000 anmeldte knallerttyverier om året.

Selvrapporteringsundersøgelser blandt unge underbygger den faldende tendens i forekomsten af knallerttyverier, jf. opstilling 2.1.2.3.1.b.

Opstilling 2.1.2.3.1.b. Procent 14-15-årige der det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har stjålet en knallert, en knallertdel, udboret en knallert og/eller har kørt på en udboret knallert.

Seneste år:	2005	2010	2016
Stjålet en knallert	3,6%	3,4%	1,4%
Stjålet del fra en knallert	2,3%	1,6%	0,7%
Udboret en knallert	12%	10%	4%
Kørt på en udboret knallert	27%	19%	7%

Kilde: Beregninger på bais af de såkaldte Ungeundersøgelser gennemført i 2005, 2010 og 2016 – jf. Balvig, 2017 og tilsvarende tidligere publikationer.

Vi har her også medtaget, hvor mange der har udboret en knallert og kørt på en udboret knallert. Fra 2005 til 2016 er andelen af unge, der har udboret en knallert faldet med 67%, og andelen der har kørt på en udboret knallert med 74%.

Knallerten har ellers været et iøjnefaldende element i nyere kriminalitetshistorie, specielt som et fokuspunkt – teknologi vil nogen sige – i gadekulturen for drenge: En større eller mindre gruppe drenge mødes om og med deres knallerter; de kører ræs, men oftere rundt på må og få. Typisk har de et sted, hvor de "forbedrer" deres knallerter, og et tilholdssted i det offentlige rum hvor man samles uden forudgående aftale.

I en lidt ældre karakteristik af afvigende ungdomskulturer giver Joi Bay følgende beskrivelse af den klassiske gadedrengekultur som "knallertdrengene" er en del af (Bay, 1984, s. 48-49): "I alle byer finder unge deres selvvalgte mødesteder, gadehjørnet, springvandet på torvet, iskiosken, grillbaren, forhallen til den lokale biograf, parken eller en bodega, hvor man mødes i fritiden. Sådanne spontane gadeforsamlinger findes blandt alle grupper af unge på et tidligt tidspunkt i ungdommen. Men der er nogle, der fortsætter denne samværsform. Det er ofte drenge fra arbejderklassen, og det er dem der skaber *gadekulturerne.* De unge i gadekulturerne passer som regel dårligt til skolesystemet – eller skolesystemet passer dårligt til dem. De vil gerne ud af skolen så hurtigt som muligt, og vil i stedet have et arbejde, hvor de kan bruge deres kræfter og vise hvad de duer til… I gadekulturerne er gruppesammenholdet stort, hvilket danner grobund for egentlige ungdomsbander… Og bandernes aktiviteter vil ligge på grænsen til det kriminelle, således at banderne ofte kommer i konflikt med politi og domstole. Rockerne er et eksempel på gadekulturen." Som man kan læse i et Facebook-opslag: Knallertdrengene er den maskuline pendant til Hestepigerne.

At det er denne kultur, der generelt karakteriserer "knallertdrengene", og at den i sin generelle form har været på retur bekræftes i alle de beskrevne henseender af Ungeundersøgelserne frem til den i skrivende stund senest gennemførte i 2016.

Helt slut er det dog ikke, jf. bl.a. følgende artikel, 19. oktober 2023:[29]

Nogle dage går det helt amok": Vestjysk by hærget af ulovlige knallerter
Ifølge politiet har man modtaget mange henvendelser de seneste par år.

Høj fart, ingen lys og kørsel på et hjul.
Det er noget af det, henvendelserne har lydt på, når Ringkøbing lokalpoliti har fået opkald fra borgere i Videbæk.
De unge knallertkørere i byen er nemlig blevet lidt af et tema, og det har givet ordensmagten noget at se til.
- De seneste par år har vi haft mange anmeldelser. Så når der er lidt overskud, har vi patruljer ude for at holde øje, fortæller politiassistent Ditte Tokkesdal fra Ringkøbing lokalpoliti.
Onsdag gav det pote, da man ved 14-tiden stoppede to knallerter, der gassede op og fangede betjentenes opmærksomhed.
- Det er to unge drenge, hvor den ene erkender at knallerten er ulovlig. De er nu sendt til undersøgelse, fortæller Ditte Tokkesdal.
Af og til er der nogle dage, hvor det går helt amok
Peter Vennevold, formand, Videbæk Borgerforening
Lørdag var den ifølge politiet også gal.
Her blev der afholdt razzia, hvor politiet kom på sporet af tre knallerter, de vurderede til at være ulovlige. Knallertkørerne undslap dog via stisystemerne.

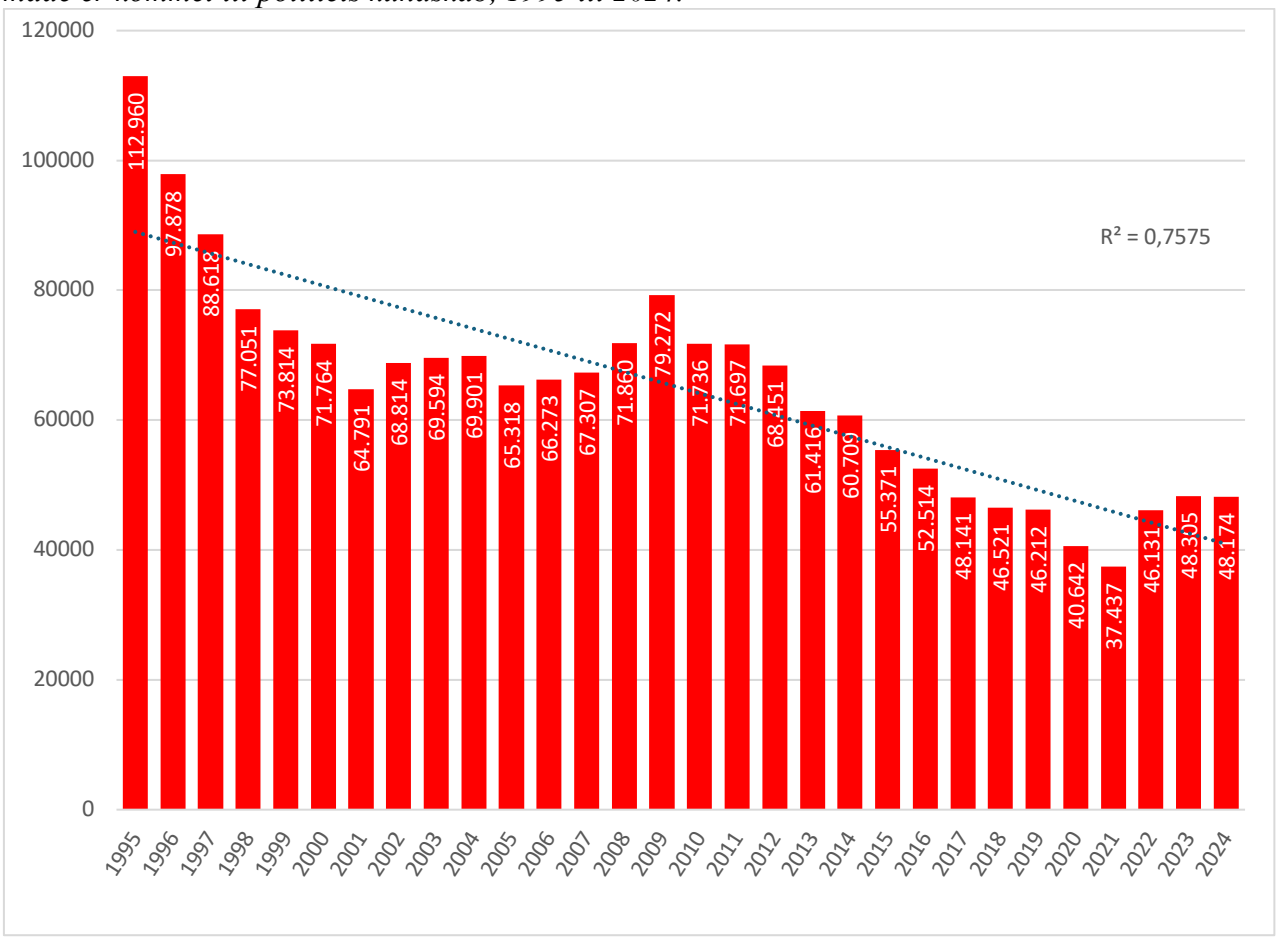
Ferierne er højsæson
Det er ikke tilfældigt, at de unge knallertbøller hærger i efterårsferien.
For knallerterne bliver luftet lidt ekstra, når der er ferie, og det er noget, man mærker i Videbæk.
- Vi kan høre og se dem. Særligt når der er ferie eller godt vejr, kommer de ud og kører rundt, fortæller Peter Vennevold, der er formand for Videbæk Borgerforening.
Han forklarer, at man ikke decideret har haft møder om knallerterne, men det er noget, der bliver snakket om i byen.
- Det er ikke noget, vi har haft på dagsordenen som sådan, men af og til er der nogle dage, hvor det går helt amok. Så det ville da være dejligt, hvis den larm ikke var der, fortæller formanden.

Man bliver bekymret
Det er dog ønsketænkning.
Formanden har svært ved at tro på, noget skulle ændre sig drastisk på den front.
- Som ung vil man også gerne ud og bryde med regler og normer. Sådan har det alle dage været, lyder det fra Peter Vennevold.
Men selvom han anerkender den præmis, opfordrer han til større forsigtighed.
- Man bliver bekymret, når man ser, hvordan der bliver kørt i byen. Både for dem, men også for de andre, der færdes. Et er at de fordriver tiden, men det ville være forfærdeligt, hvis der skete noget ved det, lyder det fra Peter Vennevold.

[29] https://www.tvmidtvest.dk/ringkoebing-skjern/nogle-dage-gaar-det-helt-amok-vestjysk-by-haerget-af-ulovlige-knallerter

2.1.2.3.2.TYVERI/BRUGSTYVERI AF CYKLER

Opstilling 2.1.2.3.2.a. Antal tyverier/brugstyverier af cykler, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

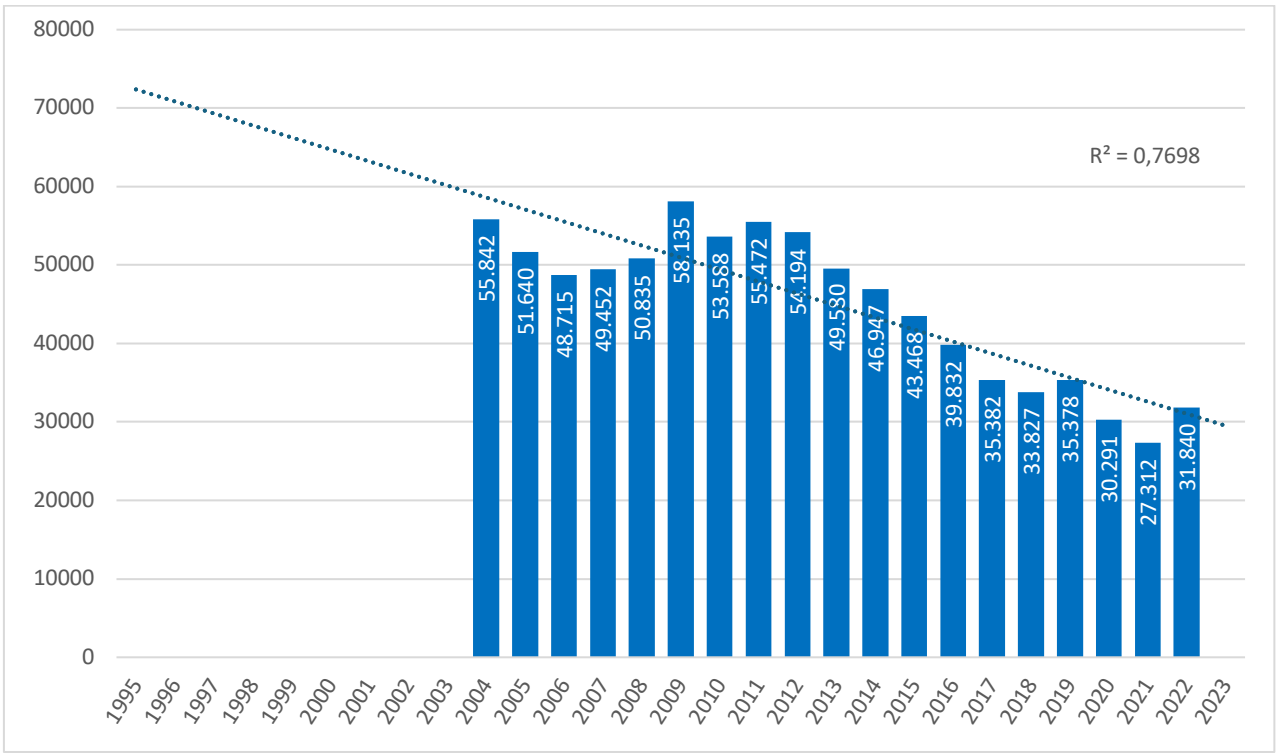
Pct.-vis ændring 1995-2024	-57 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	4 %

Fra 1995 til 2024 er antallet af tyverier/brugstyverier af cykler, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab faldet med 57%. Det er sikkert, at Danmark ligger helt i top på verdensplan med hensyn til antal cykler pr. indbygger, men det er usikkert hvor mange cykler, der egentlig findes. Flere estimeringer siger omkring 4½ million. Det ville i så fald i 2024 betyde en risiko for at få stjålet sin cykel på godt 1%, altså en betydeligt større risiko end risikoen for at få stjålet sit motorkøretøj, hvad det så end er for et.

Om udviklingen bemærker man sig i øvrigt det særligt stærke fald under coronaperioden, men at man nu er nået op på et niveau igen der svarer til årene inden, eller måske endda er lidt højere.

For en stor del af perioden kan udviklingen sammenholdes med og udbygges på basis af forsikringsstatistik. Det drejer sig om perioden fra 2004 til 2022, hvor antallet af de politiregistrerede cykeltyverier er faldet med 31%. I denne periode er antallet af forsikringsanmeldte cykeltyverier faldet med 43% - altså endnu mere.

Opstilling 2.1.2.3.2.b. Antal tyverier/brugstyverier af cykler, der er anmeldt som forsikringsskade, 2004 til 2022..

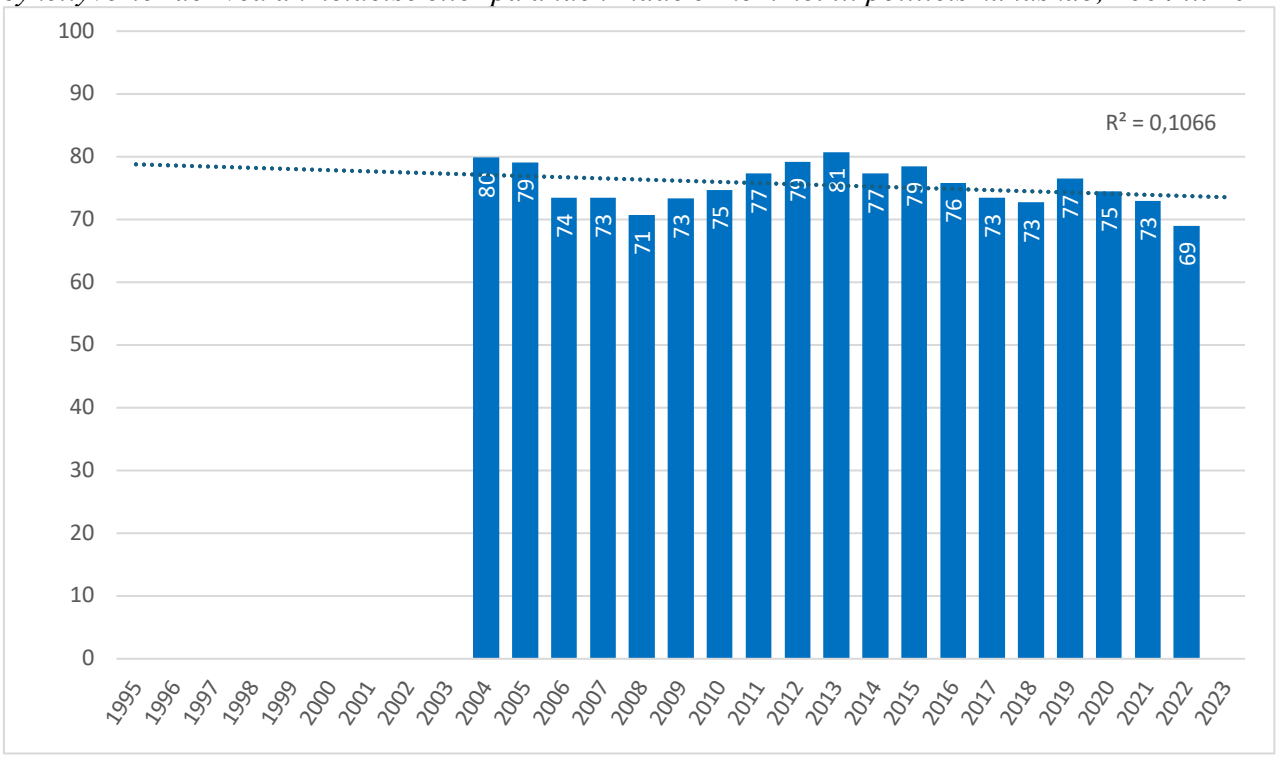

Kilde: Forsikring & Pension.

Selve udviklingstendenserne er de samme. Man bemærker sig, at stigningen efter coronaperioden nok er noget kraftigere end vi gennemgående ser ved andre tyverier og indbrud, dog ikke sammenlignet med butikstyverier,

I opstilling 2.1.2.3.2.c. er antallet af forsikringsanmeldelser sat i forhold til antallet af politianmeldelser.

Opstilling 2.1.2.3.2.c. Procent anmeldte cykeltyverier anmeldt til forsikringsselskab i forhold til antal cykeltyverier der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2004 til 2022.

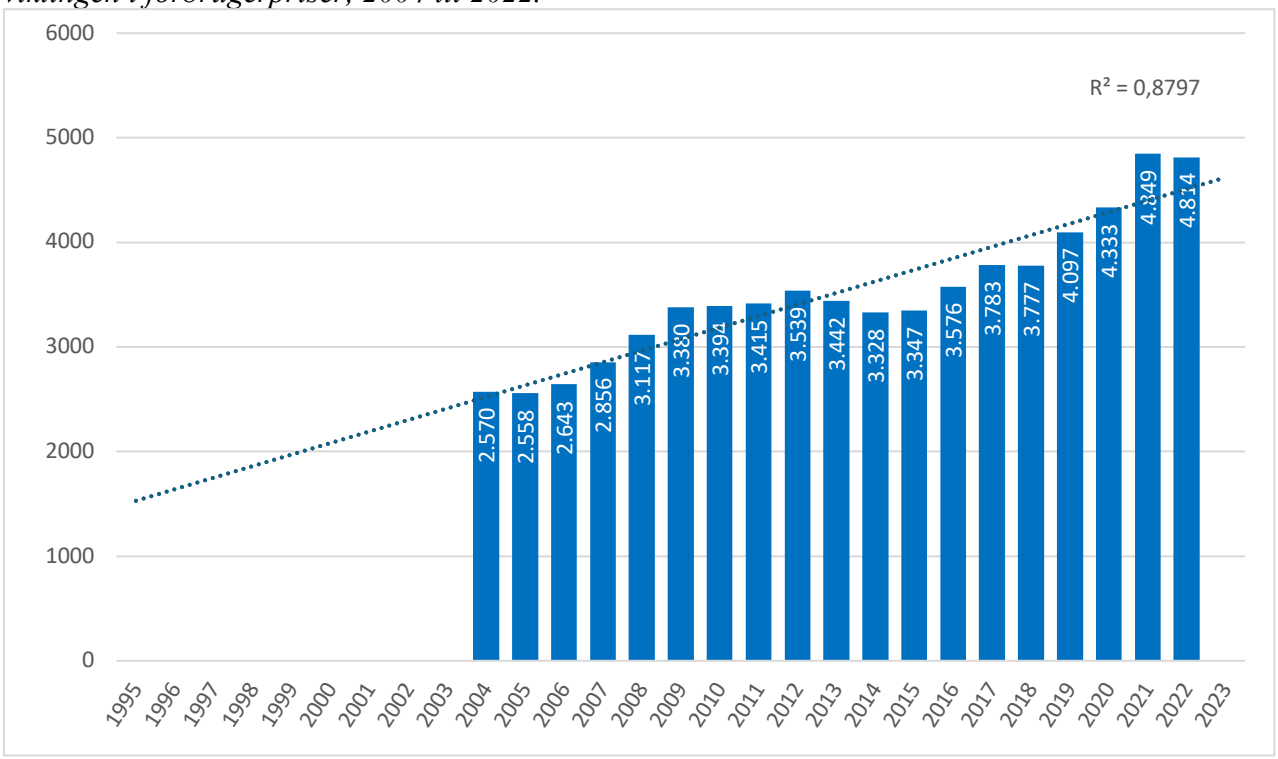

Kilde: Forsikring & Pension

Der er nogle bølgebevægelser i udviklingen. I 2004 var det 80%, der havde anmeldt til forsikringsselskabet, i 2022 69%, som var periodens laveste.

Af opstilling 2.1.2.3.2.d fremgår, hvordan den gennemsnitlige erstatning for cykeltyverier har udviklet sig i "faste priser", dvs. korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser.

Opstilling 2.1.2.3.2.d. Den gennemsnitlige erstatning ved anmeldte cykeltyverier, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022.

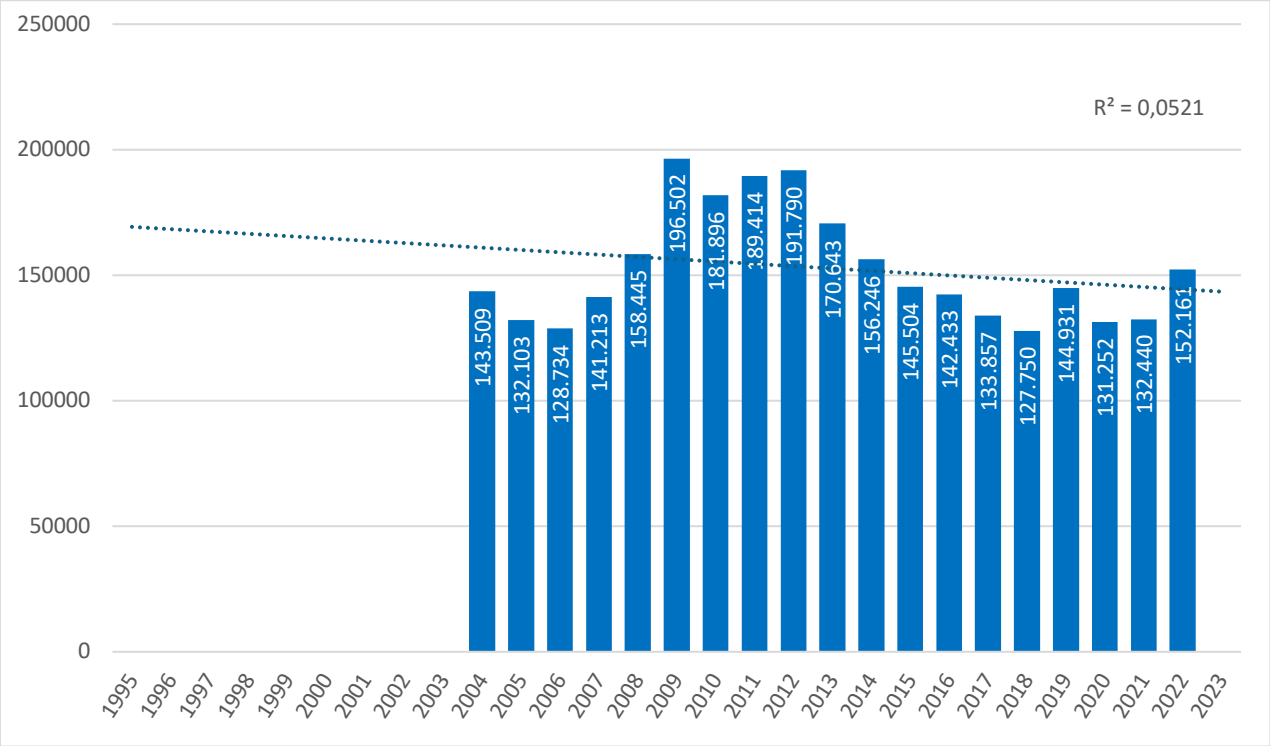

Kilde: Forsikring & Pension

Der er her tale om en betydelig stigning over tid, fra 2.570 kr. i 2004 til 4.814 kr. i 2022 – en stigning på 87%. Der er ingen tvivl om, at dette afspejler, at også gennemsnitsprisen på en ny cykel er steget betydeligt i perioden, ikke mindst på grund af det øgede salg af elcykler. I dagens priser er den gennemsnitlige erstatning steget med 158%.

I opstilling 2.1.2.3.2.e er opgjort de samlede erstatningsudbetalinger ved cykeltyveri, som forsikringsselskaberne har foretaget, i faste priser.

Opstilling 2.1.2.3.2.e. Erstatningsudbetalinger i forbindelse med cykeltyveri foretaget af forsikringsselskaberne, korrigeret for udviklingen i forbrugerpriser, 2004 til 2022 – i 1.000-er kr.

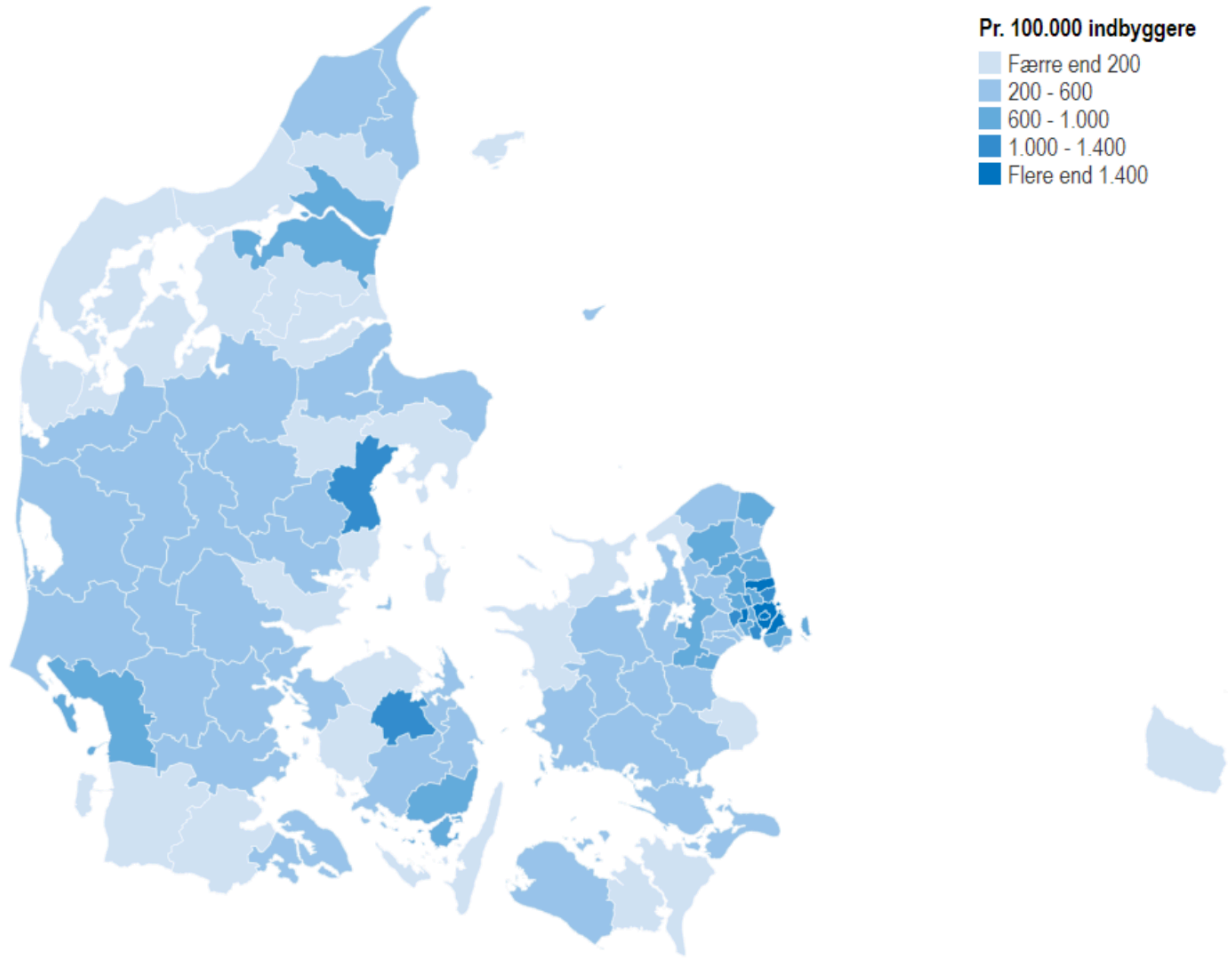

I faste priser varierer de samlede erstatningsudbetalinger over tid, men fra 2004 til 2022 er der kun tale om en mindre stigning på 6%. I dagens priser er erstatningsudbetalingerne steget fra godt 143 millioner kr. til godt 209 millioner kr. – en stigning på 15%.

I betragtning af både cyklernes og cykeltyveriernes udbredelse i Danmark er det både forbløffende og forstemmende, hvor lidt der er forsket i cykeltyveri, og dermed hvor lidt vi reelt ved om, hvad det er der konkret sker og hvorfor. Det gør det ikke bedre, at det samme gælder for rigtig mange andre former for konkrete kriminalitetsformer – som brandstiftelse, hærværk osv. osv. Det meste grundlæggende kriminologiske empiriske forskning er, når den findes, typisk af meget generel karakter. Det er udforskning af "tyverier", "domfældelser" osv. som sådan.

En af de få ting man ved lidt om er cykeltyveriernes geografi, jf. følgende danmarkskort:

Anmeldte cykeltyverier pr. 100.000 indbyggere, 2023

Anm.: Befolkningen er opgjort i 3. kvartal 2023. ⬇ Find din kommune her.
Kilde: www.statistikbanken.dk/straf22 og www.statistikbanken.dk/folk1a

Kilde: https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/bagtal/2024/2024-07-01-en-tredjedel-af-aarets-cykeltyverier-sker-om-sommeren

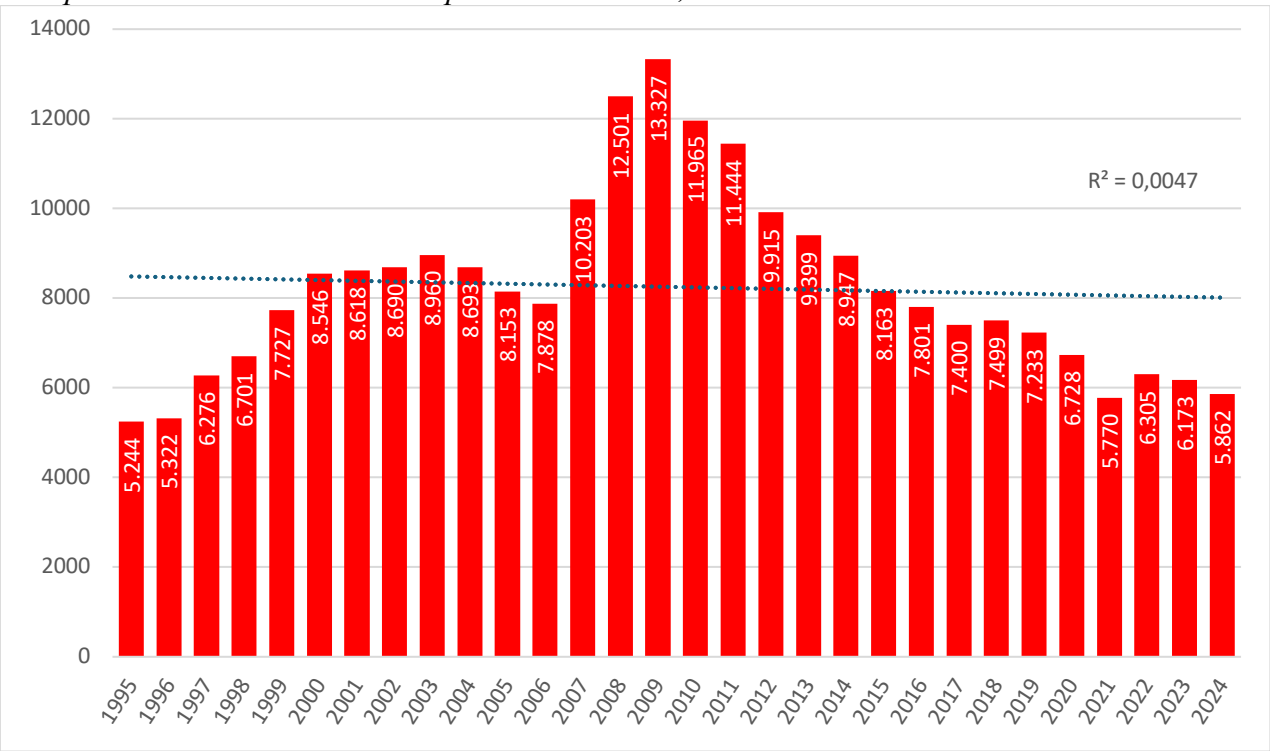
I top lå Københavns Kommune med 2,6 anmeldte cykeltyverier pr. 100 indbyggere og i bund Lemvig kommune med 0,1.For Danmark som helhed var frekvensen 0,8.

Af samme analyse foretaget af Danmarks Statistik fremgår det, at der typisk stjæles flest cykler i 3. kvartal (ca. 30%) og færrest i 1. kvartal (ca. 19%).

Et ikke uvæsentligt faktum omkring cykeltyverier er, at de reelt nærmest er afkriminaliseret. Det er en meget lille del af cykeltyverierne, som nogen straffes for at have begået – under 2 pct. Fra 1. februar 2025 har politiet fået et nyt redskab til rådighed i kampen mod cykeltyverier. Politiet har fået mulighed for at stoppe cyklister og tjekke deres cyklers stelnummer uden en særlig mistanke om, at cyklen er stjålet.

2.1.2.3.3. TYVERI/BRUGSTYVERI AF TRANSPORT-MIDDEL I ØVRIGT

Opstilling 2.1.2.3.3.a. Antal tyverier/brugstyverier af transportmidler i øvrigt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	12 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-19 %

Det har ikke rigtig mening at kommentere udviklingen af tyverier/brugstyverier af "øvrige transport-midler" under ét, da det drejer sig om meget forskelligartede køretøjer. Vi kan konstatere, at antallet lå på omkring samme niveau – omkring 6.000 årligt – i de sidste tre år af perioden sammenlignet med de første tre år.

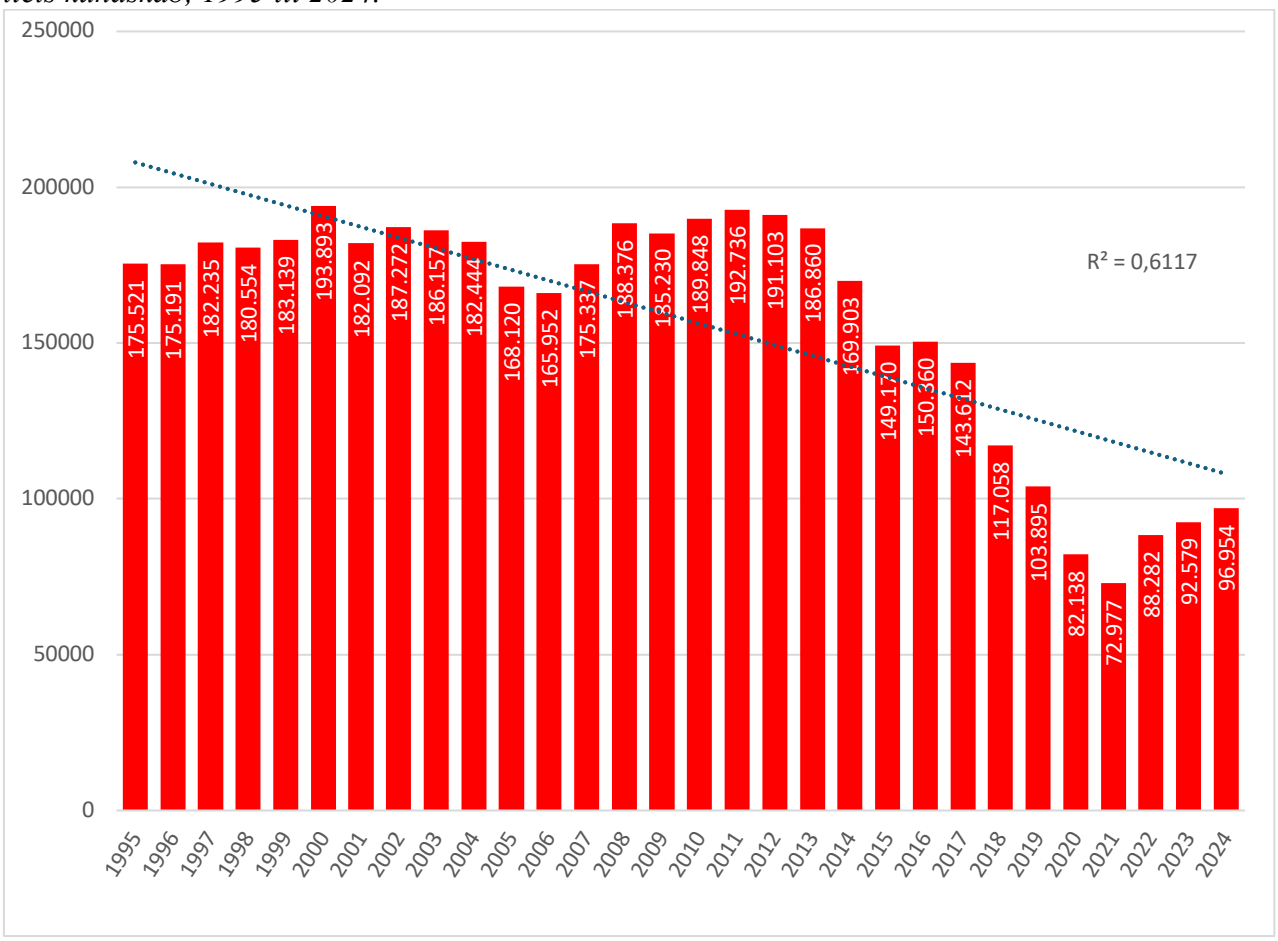
Antalsmæssigt omfatter det for en ret stor del "påhængskøretøjer, registrerede knallerter m.v.", men det er ikke udspecificeret hvad der er "påhængskøretøjer", "registrerede knallerter" eller "m.v.".

I 1995 blev der registreret knapt 1.000 tyverier af skib/både/fly, som i 2024 er faldet til godt og vel 200.

De øvrige "øvrige" tyverier/brugstyverier af transportmidler vedrører udlejningskøretøjer, ikke-indregistrerede motorkøretøjer, traktorer og flere som man dårligt kan have fantasi til at forestille hvad det måtte være for transportmidler/køretøjer.

2.1.3. SIMPLE TYVERIER I ALT (jf. § 276)

Opstilling 2.1.3.a. Antal simple tyverier der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-47 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-11 %

”Simple tyverier” er tyverier, der ikke er tyverier af transportmidler eller indbrud. Bemærk, at der den 1. januar 2018 blev indført en særlig indbrudsparagraf, § 276 a, i straffeloven. Den indebærer, at fjernelse af ting fra et fremmed hus nu også betegnes som indbrud, blot tilstedeværelsen i huset har været uberettiget. Det er ikke længere en forudsætning, at tilstedeværelsen i huset har været tiltvunget, for eksempel i form af opbrud af vinduer eller døre. Bestemmelsen betød i praksis, at en del anmeldelser, som tidligere var simpelt tyveri, nu blev kategoriseret som indbrud; formentlig i

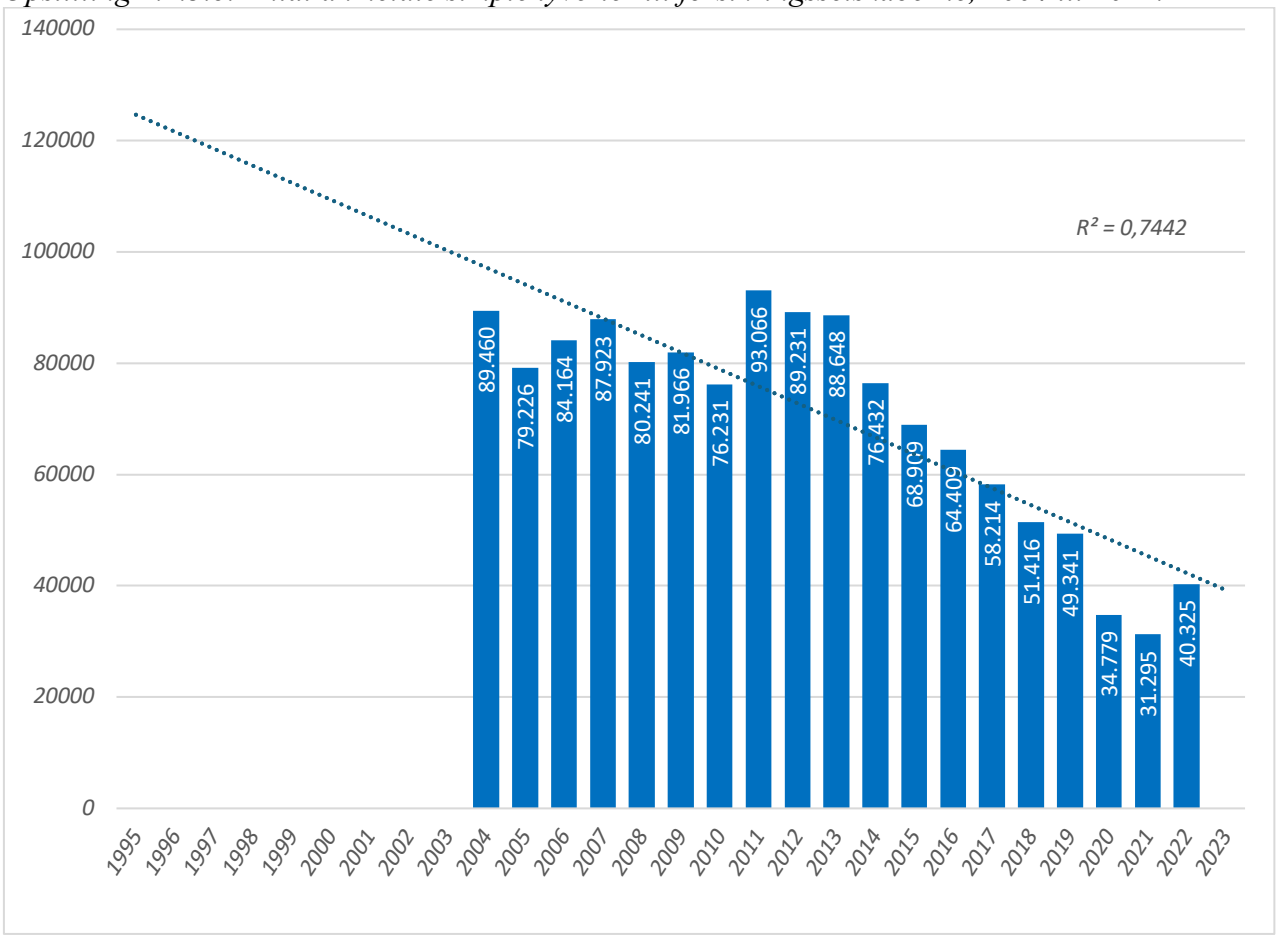
størrelsesordenen 5.000 forhold. Der er dog vanskeligt at se i indbrudsstatistikken, at forhold i denne størrelsesorden skulle være kommet til.

Simpelt tyveri er en form for kriminalitet, der fylder meget i det samlede billede af registrerede straffelovsovertrædelser – i 1995 33% og i 2024 29%.

Der er sket et samlet fald set over hele perioden fra 1995 til 2024 på 47%, altså tæt på en halvering. Den faldende tendens sætter først ind fra 2013, og efter at have nået et lavpunkt under coronaperioden er antal simple tyverier steget igen, men dog ikke helt op til 2019-niveauet.

Der forefindes opgørelser over, hvor mange simple tyverier m.v., der er er blevet anmeldt til forsikringsselskaberne, men disse omfatter ikke ran og er derfor ikke umiddelbart sammenlignelige med opgørelserne over politiregistrerede simple tyverier. Man kan dog, jf. opstilling 2.1.3.b, se, at udviklingstendenserne i perioden fra 2004 til 2022 er præcis de samme

Opstilling 2.1.3.b. Antal anmeldte simple tyverier til forsikringsselskaberne, 2004 til 2022.

Kilde: Forsikring & Pension.
Note: Simple tyverier omfatter ikke ran.

Simple tyverier omfatter mange meget forskellig former for tyveri. Politiets optællinger efter gerningskoder gør det muligt at se, hvordan en række af disse former tyveri har udviklet sig, jf. opstilling 2.1.3.c.

Opstilling 2.1.3.c. Udviklingen i forskellige former for simpelt tyveri der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, fra 1995 til 2024.

Simpelt tyveri:	Pct.-vis ændring: 1995-2024	2019-2024	Antal i 2024
Lommetyveri og tyveri af/fra taske; tyveri i tog, på skib, bus, banegård, i lufthavn	17%	-28%	22.136
Simpelt tyveri fra bebo-else, kælder, garage, udhus	-72%	6%	4.561
Simpelt tyveri fra bil, båd m.v.	-58%	-15%	16.641
Butikstyveri	-9%	66%	27.996
Fra fritidshuse	-55%	14%	164
Fra campingplads	-69%	-47%	335
Fra garderober	-85%	-24%	543
Fra cafeterier-restauranter	-80%	-10%	1.280
Fra skoler-fritidshjem	-87%	-50%	441
Fra svømmehal, idræts-anlæg, omklædningsrum	-80%	-32%	972
Fra institutioner	-85%	-24%	120
Fra hospitaler-pleje-hjem	-80%	-28%	451
Fra kontorer	-89%	-29%	331
Fra byggeplads	-11%	3%	1.204
Fra pengeautomat	-99%	-63%	23
Af nummerplader	516%	-19%	4.746
Af benzin-olie	-52%	-28%	647
Af forsendelser	235%	51%	1.336
Tyveri i plads	95%	-18%	1.657

De fire førstnævnte former for simpelt tyveri er separat omtalt i de følgende afsnit med angivelse af antal tilfælde i de enkelte år (afsnit 2.3.1-4.).

For de fleste former for simple tyverier er der fra 1995 til 2024 sket ikke blot et fald, men et særdeles markant fald i antal anmeldelser – såsom i simple tyverier fra kontorer, fra pengeautomater, og fra hospitaler-plejehjem.

Der er dog også forhold, hvor faldet ikke er særlig stort, eller hvor der direkte er sket en stigning.

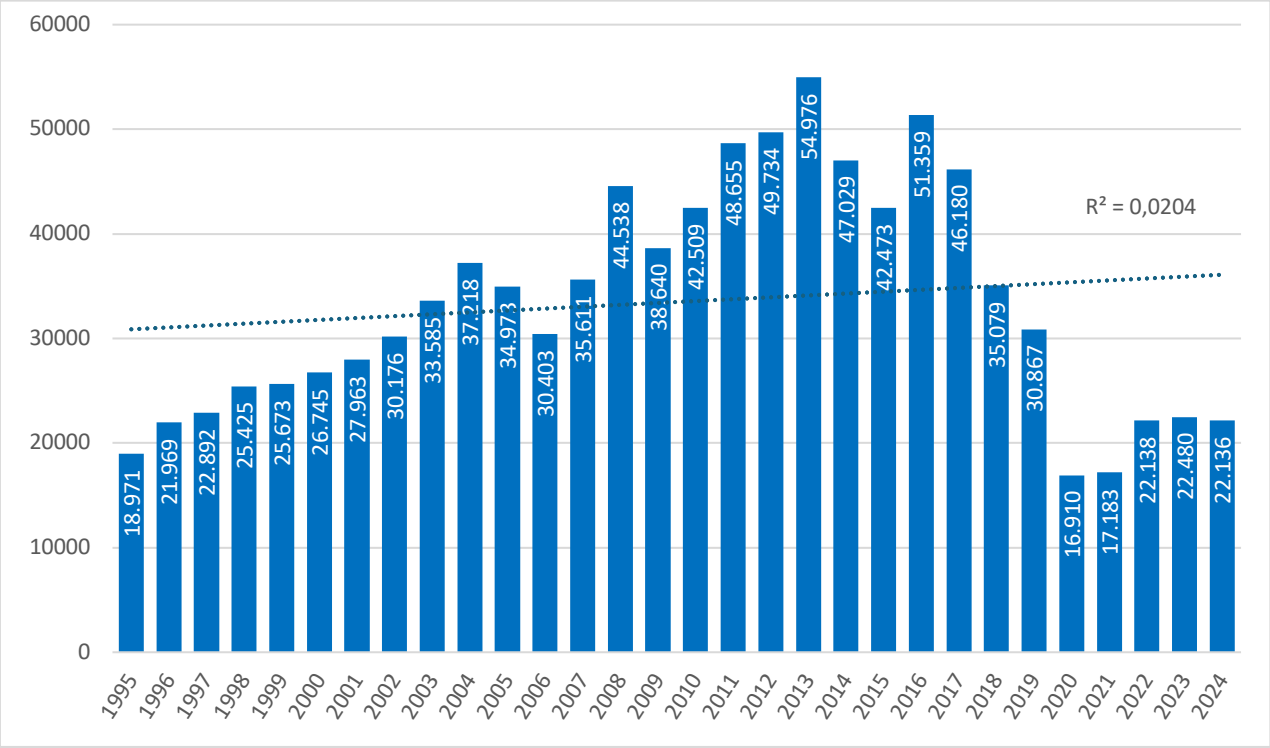
I 2024 blev der anmeldt langt flere tyverier af nummerplader end i 1995, men også her var det endnu værre for en halv snes år siden. I 2012 blev der anmeldt over 20.000 nummerplade-tyverier, hvilket er mere end fire gange så mange som i 2024. I november 2015 blev der indført krav om fastmontering af nummerplader, således at risikoen for, at de kan tabes eller fjernes formindskes.

En nyere problematik synes at være tyveri af forsendelser, hvor der i 2024 blev anmeldt 1.336 forhold, hvilket ikke var så langt fra det hidtidige maksimum (i 2008).

Med et sted mellem 1.000 og 2.000 anmeldelser om året over hele perioden synes tyveri fra bygge-pladser at være en vedvarende problematik.

2.1.3.1. LOMMETYVERI M.V.

Opstilling 2.1.3.1.a. Antal lommetyverier m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	17 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-28 %

”Lommetyverier m.v.” er ikke en kategori, der direkte optræder i kriminalstatistikken: Under denne overskrift har vi i opstilling 2.1.3.1.a samlet og optalt følgende forhold: Tricktyveri på gadeplan (ny gerningskodekategori fra 2013), tyveri fra lomme/taske/bagage, tyveri af taske/bagage, tyveri i bus/tog/skib/fly, tyveri i lufthavne og tyveri på banegårde – altså de simple tyverier man kan blive udsat for, når man befinder sig i det offentlige rum, idet det dog ikke omfatter tyveri/af fra det eventuelle transportmiddel, man benytter sig af. Det omfatter ikke røverier og heller ikke hærværk. Igennem hele perioden udgør tyveri fra lomme/taske/bagage flertallet af disse simple tyverier i det offentlige rum.

Vi har her en noget anden udvikling end ved så mange andre former for tyverier og tyverier under et. Fra 1995 til 2013 sker der en ganske kraftig stigning, fra 18.971 tilfælde i 1995 til det tredobbelte i

2013, 54.976. Herefter er der en faldende tendens, hvor man i 2024 lander på et niveau, der er 17% højere end i 1995.

Langt den største enkeltgruppe er ”tyveri *fra* lomme/taske/bagage”, der udgjorde omkring to tredjedele af tilfældene såvel i 1995 som i 2024. Disse lommetyverier er kendt for, at det ofte og formentlig hovedsageligt drejer sig om udenlandske ”specialister”, der huserer i perioder.

Næststørste gruppe er ”tyveri *af* taske/bagage” – 2.018 i 1995 og her 4.000 i 2024, altså mere end det dobbelte. Her kan der ofte være en hårfin grænse til, hvornår der er tale om røveri.

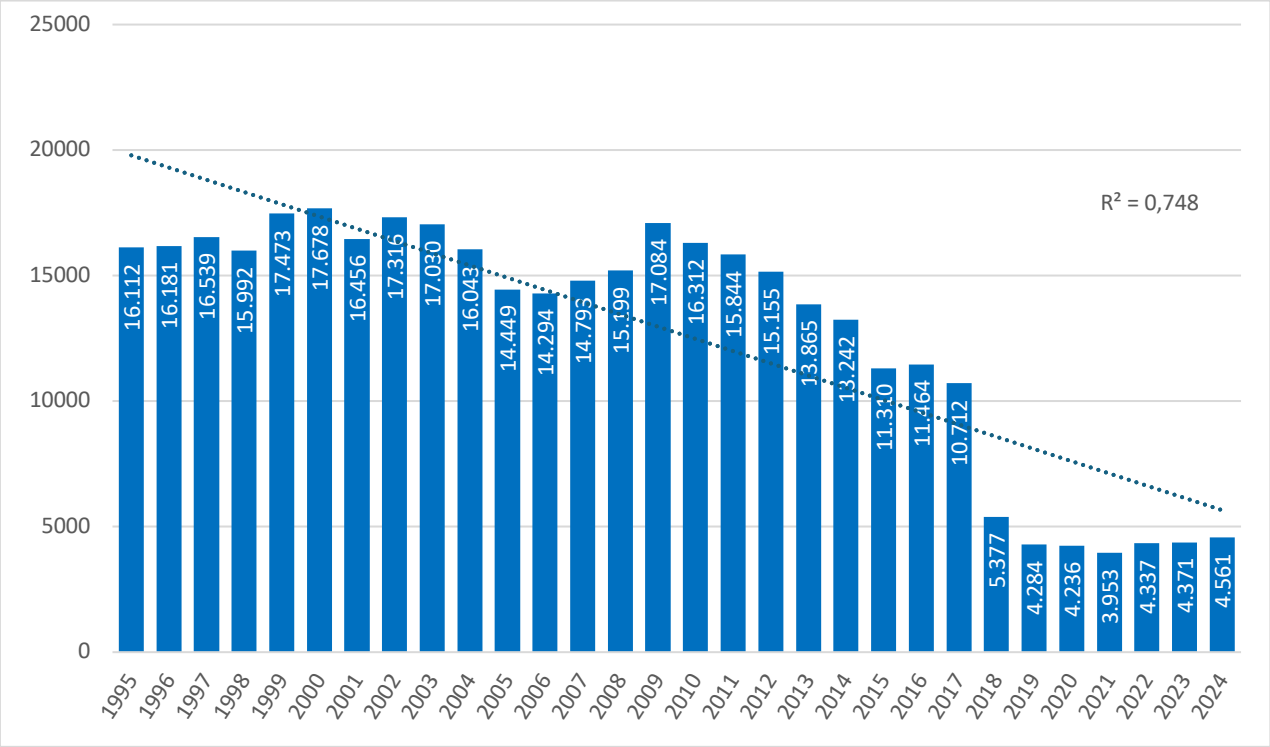
Hvis vi ser på starttidspunktet (1995) er ”tyveri i tog/bus/fly” den tredjestørste gruppe med 2.671 tilfælde. I 2024 var der 1.327 tilfælde, hvilket var en ret stor stigning i forhold til 2023 (647).

Det kan givetvis være noget uklart og usikkert, hvornår et ”Lommetyveri m.v.” henføres til den ene eller den anden specifikke gerningskode på anmeldelsestidspunktet.

Vi har i forhold til hjem/bolig og visse transportmidler beregnet og diskuteret risikoen for at blive udsat disse forhold. På tilsvarende måde kunne man interessere sig for risikoen for at blive udsat for ”Lommetyveri m.v.”, når man færdes ude i det offentlige rum. Risikoen for at blive udsat for et sådan politianmeldt forhold var i 2024 omkring 0,4%.

2.1.3.2. SIMPELT TYVERI FRA BOLIG, GARAGE M.V.

Opstilling 2.1.3.2.a. Antal simple tyverier fra bolig, garage m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Note: Dette omfatter tricktyveri i beboelse (udgået som selvstændig statistisk kategori fra 2018), simpelt tyveri fra lejlighed/værelse/etageejendom/villa/landejendom, fra kælder o.l. samt fra garage/udhus.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-72 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	6 %

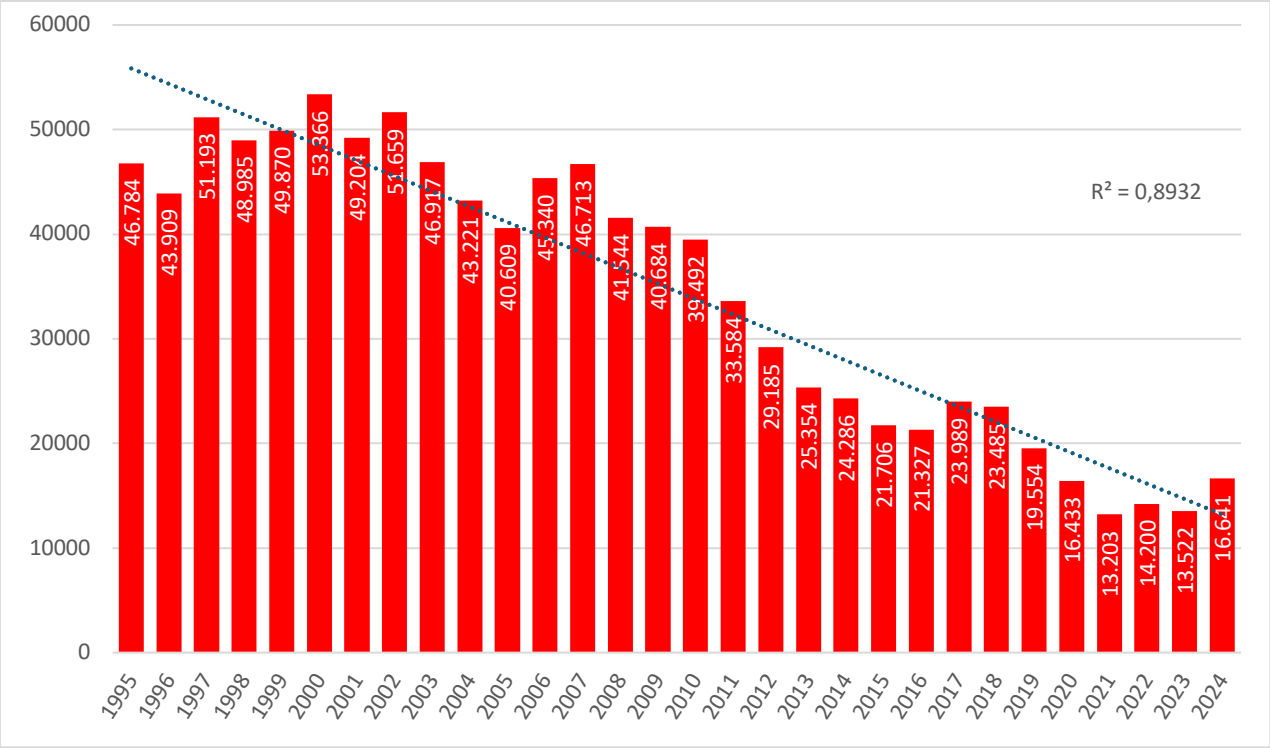
1. januar 2018 blev der indført en særlig indbrudsparagraf, § 276 a, i straffeloven. Den indebærer, at fjernelse af ting fra et fremmed hus nu også betegnes som indbrud, blot tilstedeværelsen i huset har været uberettiget. Det er ikke længere en forudsætning, at tilstedeværelsen i huset har været tiltvunget, for eksempel i form af opbrud af vinduer eller døre. Bestemmelsen betød i praksis, at en del anmeldelser, som tidligere var tyveri, nu blev kategoriseret som indbrud; formentlig i størrelsesordenen

5.000 forhold. Nedgangen i antal tilfælde af simpelt tyveri fra bolig, garage m.v. fra 2017 til de følgende år beror primært på denne ændring. Der er dog vanskeligt at se i indbrudsstatistikken, at forhold i denne størrelsesorden skulle være kommet til.

Dette får den faldende tendens i disse former for simpelt tyveri fra bolig m.v. til at blive særlig stærk efter, at denne satte ind i 2010. I 2024 blev der kun registreret godt en fjerdedel af disse forhold sammenlignet med 1995. Se i øvrigt nærmere om disse forhold under indbrud i beboelser og boliger (afsnit 2.2.1.2.1.).

2.1.3.3. SIMPELT TYVERI FRA BIL, BÅD M.V.

Opstilling 2.1.3.3.a. Antal simple tyverier fra bil, båd m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-64 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-15 %

Blandt det samlede antal anmeldelser vedrørende "Tyveri fra bil, båd m.v." er det i alle årene især anmeldelser vedrørende tyveri fra personbiler, der fylder. I 1995 udgjorde de 77%, i 2024 82%. På grund af øget sikring og den måde, dele er monteret på, er det over tid blevet stadigt vanskeligere og mere krævende at stjæle værdifulde dele af en bil som eksempelvis radioer. Folk er formentlig også blevet mere påpasselige med hensyn til, hvad de har liggende af værdi i en parkeret bil.

Se nærmere beskrivelse og omtale af udviklingen i forskellige former for "Tyveri fra bil, både m.v." i teksten i forbindelse med diagrammet over udviklingen i tyverier/brugstyverier af motorkøretøjer.

I 1995 blev der anmeldt 1.491 tilfælde af tyveri fra *cykler*, i 2024 2.496. Her er der altså ikke sket en fald, men tværtimod en stigning – på 68%. Før coronaperioden (i 2019) var man nede på 844 af disse lovovertrædelser

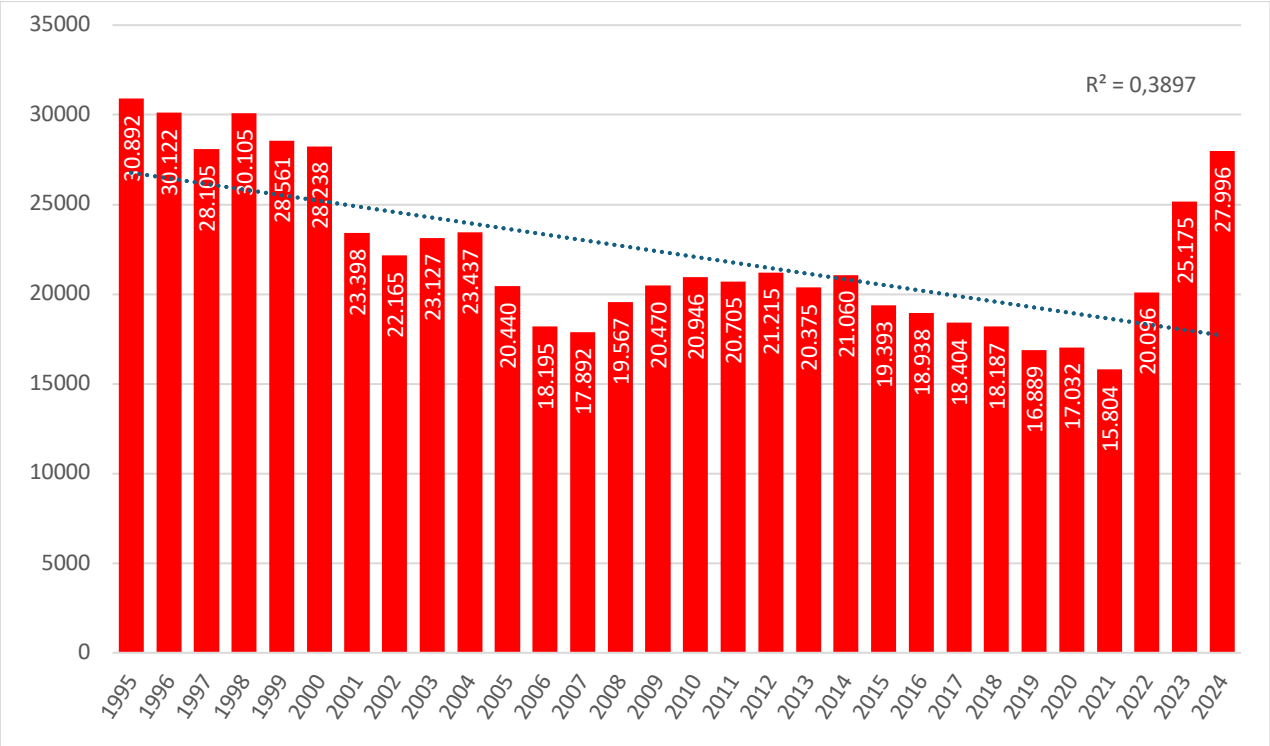
Anmeldelser vedrørende tyveri fra *knallerter* har udviklet sig fra 309 i 1995 til 55 i 2022 – et fald på 82%.

Anmeldelser vedrørende tyveri fra *både* har udviklet sig fra 1.151 til 261 – altså et fald på 77%.

Anmeldelser vedrørende tyveri fra "*andet køretøj*" (end biler, cykler, knallerter - og både!) har udviklet sig fra 1.238 til 227 – et fald på 82%.

2.1.3.4. BUTIKSTYVERIER M.V.

Opstilling 2.1.2.4.a. Antal butikstyverier m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

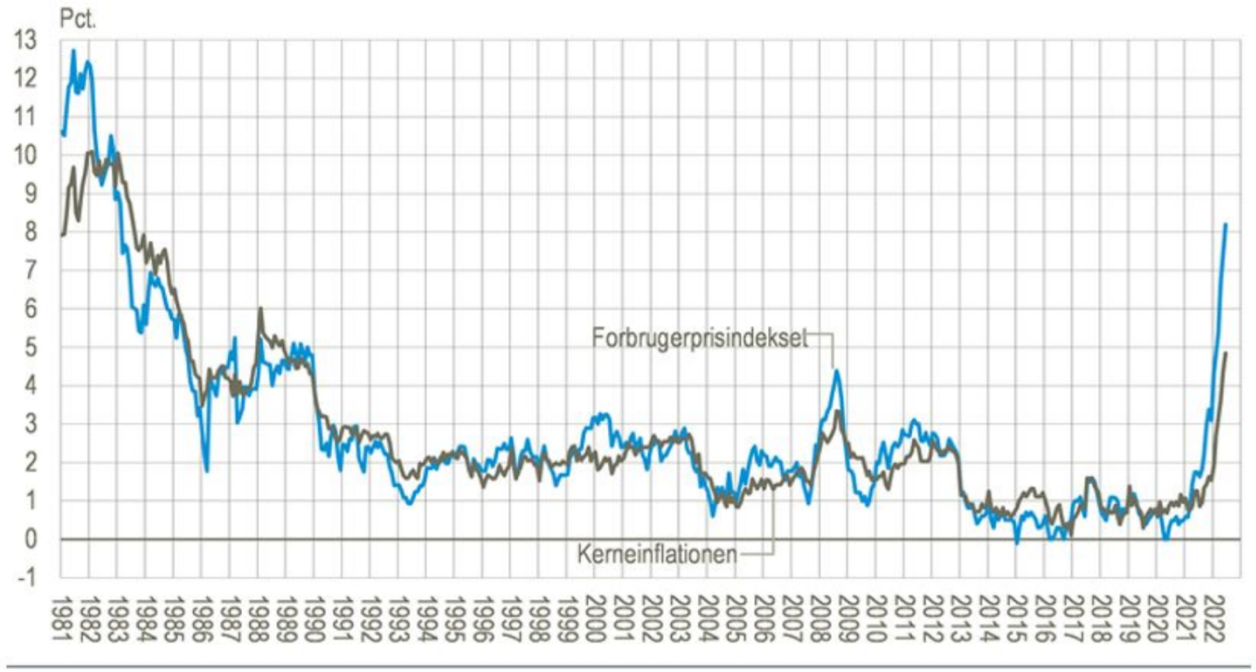

Pct.-vis ændring 1995-2024	-9 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	66 %

Selvom man ikke er nået tilbage til tidligere tiders niveau (1995), så bemærker man sig den væsentlige stigning, der sætter ind i 2022 og som fortsætter i 2023 og 2024 i forhold til de forudgående går. En del af forklaringen herpå kunne være, at flere søgte at "kompensere" for de stærkt stigende forbrugerpriser og den øgede inflation, der gjorde sig gældende i Danmark fra omkring årsskiftet 2021/22, ved hjælp af butikstyverier (jf. bl.a. Borke & Sedenmark, 2023), og måske også cykeltyverier og hæleri. Tidligere forskning har dokumenteret, at hvis i forvejen relativt fattige bliver endnu fattigere, så øges kriminalitetsrisikoen, bl.a. netop for begåelse af butikstyveri (Arendt, 2015; Arendt, 2020; Andersen m.fl., 2019; Andersen & Jensen, 2023). Det betyder ikke nødvendigvis, at det i givet fald er den fattigste del af befolkningen, der står bag øgningen i butikstyverier. Det kan være alle, der føler, at de har en så anspændt økonomi i forhold til det liv, de ønsker at leve, at de ikke synes, de

kan "tåle" de stigende priser og den øgede inflation. Af samme grund behøver det, der i stigende grad stjæles, ikke kun være basale fødevarer o.lign., men kan også være luksus- og livsstilsvarer.

Her kan man se, hvad der skete med forbrugerpriserne og inflationen i 2022 (og i øvrigt også i 2008, jf. tidligere om indbrudstyveri i boliger m.v.):

Note: Diagrammet stammer fra Crimestat7Danske Erhverv, der har baseret den på følgende kilder i Danmarks Statistik: *www.statistikbanken.dk/pris113 og pris111*

Tryghedsmålinger viser et kraftigt fald i danskernes oplevede økonomiske tryghed fra 2021 til 2024, fra ca. 30 point til under 20 på et indeks. Andelen der frygter ikke at have penge nok, når de holder op med at arbejde, stiger fra ca. 20 til ca. 30 pct. (Goul Andersen et al., 2024). Andelen der frygter at mangle penge, hvis der kommer en uventet udgift, stiger fra ca. 30 til ca. 40 pct. (Goul Andersen et al., 2024, s. 75-77).

Når man først er begyndt på butikstyveri vil der nok være en øget tendens til, at man fortsætter selvom priser m.v. skulle falde i bero, herunder også med hensyn til hvad man stjæler, ligesom der er grund til at tro, at det "smitter". Fortsættelsen/intensiveringen af en stigning behøver derfor ikke have samme hovedforklaringer som påbegyndelsen.

*

Et af de bud på forklaringer, der er kommet frem, er, at "danskerne ser blidt på butikstyveri",[30] altså at danskere synes, at det vil være mere eller mindre i orden for dem at stjæle i butikker. Det vil – lidt

[30] Overskriften på en analyse udarbejdet af De Samvirkende Købmænd i 2024 var: "Danskerne ser blidt på butikstyverier" (Jarlbæk Pedersen, 2024). På en pressemeddelelse udsendt via Ritzau var overskriften: "4 ud af 10 danskere accepterer butikstyveri" (Ritzau, 04.12.2024).

frit oversat – ikke give dem søvnløse nætter eller større moralske kvababbelser i det hele taget. I betragtning af, hvor nemt og temmelig risikofrit det er at stjæle en portion slik i et supermarked, kan det på den baggrund undre, at butikstyveri så ikke er langt mere udbredt, end tilfældet er, for hvad er det så, der holder danskerne tilbage? Det er på ingen måde for at forklejne problemets størrelse, men vi taler altså om ca. 28.000 registrerede tilfælde (i 2024) i en befolkning med 6 millioner mennesker plus diverse turister og tilrejsende.

Vor vurdering er, at når der ikke sker (endnu) flere butikstyverier, end det faktisk er tilfældet, så beror det i væsentlig udstrækning på, at "danskerne ser strengt på butikstyveri", selvom det er en problematik, der svarer til om man vurderer en flaske som halvtom eller halvfuld.

Der er i 2024 gennemført to undersøgelser, der på forskellig måde forsøge at afdække danskernes holdning til det at begå butikstyveri. Det er vigtigt, om det man måler, er de udspurgtes parathed til selv at begå butikstyveri, og hvor meget eller lidt det vil være imod det moralkodeks, de har for deres eget liv – hvilket er det, vi er interesseret i. Eller om det en forståelse for eller forkastelse af, at andre begår butikstyveri. Disse to holdninger kan tage sig helt forskelligt ud for det enkelte menneske. Man kan fx udmærket mene, at man personligt synes, at det er så forkasteligt, at man aldrig selv kunne finde på at gøre det, og samtidig have forståelse for at nogen sommetider gør det (underforstået at de kan have helt særlige grunde hertil). Det første forsøger at måle, hvad man kunne kalde for personlig moral, den anden kollektiv moral. Mens man selvfølgelig med hensyn til den personlige moral må anse det ønskværdigt, at danskerne massivt bakker om det syvende bud, er det mere kompliceret med hensyn til den kollektive moral. Kan/bør man ikke i en vis udstrækning have forståelse for", "forsvare" og "acceptere", at nogle mennesker i nogle situationer kan finde på at stjæle i en butik, selv om man synes det er en meget forkert handling? Er nul-tolerance ultimativt og generelt et gode og efterstræbelsesværdigt, når det drejer sig om, hvordan vi forholder os til, hvad andre mennesker foretager sig?

Desværre forsøger begge undersøgelser at måle noget "midt i mellem", så man i realiteten ikke ved om det er den individuelle eller den kollektive moral, man måler. I den ene skal man på en skala fra 1 til 10 angive i hvilken udstrækning, man "accepterer eller ikke accepterer" butikstyveri (Andersen et al., 2024). I den anden lyder det stillede spørgsmål: "Hvordan opfatter du butikstyveri?" Og så skal man svare om det er noget der altid kan forsvares, ofte kan forsvares osv. (fem svarmuligheder; Jarlbæk Pedersen, 2024). Altså, må man i begge tilfælde genspørge, menes der for en selv, eller er det holdningen til, at andre kan finde på at gøre det?

Vurderet på egne præmisser vurderer vi under alle omstændigheder hovedkonklusionen af de gennemførte undersøgelser som værende, at danskerne massivt og i stort omfang tager afstand fra det at begå butikstyverier. På spørgsmålet om, hvorvidt butikstyveri kan forsvares, er det således langt over halvdelen af de udspurgte, der udviser nul-tolerance, og som mener, at det aldrig kan forsvares. Lægger vi hertil den næststørste gruppe, der mener at det "sjældent" kan forsvares, når vi op på 9 ud af 10 danskere. Der er vel, i hvert fald vurderet som kollektiv moral, ikke noget voldsomt problematisk i, at man synes, at butikstyveri "af og til kan forsvares", og det er tæt ved at være de resterende. Tilbage bliver nogle få procent, der enten synes, at butikstyveri "ofte" kan forsvares eller "altid" kan forsvares. Der er i undersøgelsen også spurgt om holdningen til "tyveri i almindelighed", og her er det endnu færre, der mener, af det "af og til" eller oftere kan "forsvares". I betragtning af at der her jo indgår forhold som indbrud, biltyverier m.v., kan det næppe overraske nogen, måske snarere at forskellen ikke er større, end tilfældet er. Det kan i hvert fald efter vor vurdering ikke udlægges som tegn på, at danskerne ser særlig "blidt" på at stjæle i butikker. Danskernes synes bare, at der er noget, der er endnu alvorligere.

I den anden undersøgelse er det hele 8 ud af 10 af de adspurgte, der svarer, at de "slet ikke kan acceptere" butikstyveri, altså udviser nul-tolerance. Dette har de valgt ud af 10 svarmuligheder, dvs. "1" på skalaen fra 1 til 10. Hvordan svarfordelingen i øvrigt er oplyses ikke, men det oplyses, at gennemsnittet er 1,68, altså i nabolaget af den stærkeste fordømmelse, som det er muligt at angive. Også i denne undersøgelse er graden af accept/ikke-accept af butikstyverier sammenlignet med accept/ikke-accept af andre former for ulovligheder, og her hele ni specificerede af slagsen. Lidt overraskende, i hvert fald for os, viser det sig, at butikstyveri fremstår som det af de ti forhold, som aller flest synes er helt uacceptabelt, dvs. svarer "1" på skalaen.

Procent, som ikke *har angivet "1", og som altså ikke er* helt *afvisende over for ...*

At man beholder fundne penge	77%
At man skriver lidt ekstra på anmeldelsen til forsikringsselskabet, hvis der har været indbrud	52%
At man undlader at købe billet til offentlig transport (fx bus/tog)	49%
At man snyder i skat, såfremt man har muligheden	40%
At man undlader at oplyse om skader, som man er kommet til at forvolde på en parkeret bil	39%
At man køber tyvekoster	36%
At man modtager sociale ydelser, man ikke har krav på	35%
At man tager og kører en bil, der tilhører en anden	26%
At køre hjem fra en fest i lettere spirituspåvirket tilstand, hvis man er rutineret bilist og kører forsigtigt	22%
At man tager lidt varer i et stormagasin uden at betale	21%

Man kunne forestille sig, at graden af "accept" af butikstyveri vil variere med hensyn til, hvor meget der stjæles, og hvem der stjæles fra, så man bør i hvert fald notere sig, at der i undersøgelsen ikke er spurgt om butikstyveri generelt, men om at man tager "lidt" varer i et "stormagasin". Det sætter det efter vores opfattelse i endnu større perspektiv, at der er lige så mange, der finder dette totalt uacceptabelt, som tilfældet er med spirituskørsel.

Uanset udgangspunktet kunne den stigning, der har været i de registrerede butikstyverier de senere år, tænkes at bero på, at moralen har ændret sig og er blevet mere slap i koderne med hensyn til at begå butikstyveri. Faktisk viser TrygFondens tryghedsmålinger, at der nærmest er sket, hvad de

benævner som "et skred i moralen". Over tid er der færre danskere, der finder det at stjæle lidt varer i et stormagasin helt uacceptabelt. Mens det var de nævnte 21% i 2024 var det 6% i 2010 (Goul Andersen, 2024). Som man selv gør opmærksom på er det dog fra et meget lavt acceptniveau. Det er som nævnt en sammenligning mellem 2010 og 2024, hvor vi ikke kan vide noget om hvornår inden for denne periode ændringen (især sker), men det er ikke utænkeligt at det hovedsageligt er fra 2021, hvor en kraftigt stigende andel af befolkningen – ifølge samme undersøgelse – oplever økonomisk usikkerhed og utryghed. Vi gætter nemlig på, at der er tale om en reaktion på netop denne situation, altså at tolerancen over at berige sig m.v. på ulovlig vis øges, når flere får vanskeligheder med at få de legale penge til at slå til; ligesom tolerancen/forståelsen/accepten sikkert også er større overfor fattige, der stjæler, end rige. Dette kan være både den individuelle og den kollektive "tolerance".

I den forbindelse finder vi det bemærkelsesværdigt, at det ikke kun er "tolerancen" over for butikstyveri, der øges, men over for samtlige de ti lovovertrædelser, der er spurgt om. Endvidere forholder det sig heller ikke sådan, at ændringen har været størst for butikstyveri. Det gennemsnit, man udregner for "acceptabilitet", lå for alle de ti forhold under ét i 2010 på 1,68 og i 2024 på 2,40, dvs. en stigning på 2,40 – 1,68 = 0,72. For butikstyveri var stigningen på 0,55. Stigningen for seks af de andre forhold var større, mens den for tre var mindre. Mindst var stigningen for det forhold af de ti, der ikke vedrørte berigelseskriminalitet, nemlig spirituskørsel (0,35).

Hvis det var disse ændringer der betød noget for kriminalitetsudviklingen, eller i hvert fald for berigelseskriminalitetsudviklingen, så skulle man forvente, at den ville være generelt, og fx også kunne ses på andre "simple" tyverier, biltyveri osv., men dette er ikke tilfældet. På tyveriområdet er der tale om en unik stigning af registrerede butikstyverier, fra 2021. Af denne grund er vi skeptiske over for den hypotese, at det er ændret moral/værdier, der ligger bag denne stigning.

*

Fra og med september 2022 er der i stigende udstrækning, til at begynde med især i København, taget en ny anmeldelsesblanket i brug, der måske gør det mere motiverende for butikker at anmelde butikstyveri og især for politiet at modtage anmeldelserne og at reagere på dem. Udviklingen fra dette tidspunkt kan derfor tænkes, i hvert fald delvist, at bero på øget anmeldelsestilbøjelighed (se også her Borke & Sedenmark, 2023).[31] Der har her været nok "at tage af", for en medlemsanalyse foretaget vedrørende 2021 af Danske Erhverv blandt de virksomheder, der havde fysiske butikker, viste, at – i gennemsnit – kun 1 ud af 3 af de butikstyverier, man havde opdaget og var blevet udsat for, var blevet anmeldt til politiet (Danske Erhverv, 2022). Faktisk tydede analysen på, at butikkernes anmeldelsestilbøjelighed indtil da havde været faldende, hvilket måske derfor helt eller delvist kan forklare det fald, der skete de forudgående år, fra 2014 til 2021. Hovedbegrundelsen for ikke at anmelde var, at man i disse sager mente, at ressourceforbruget ved anmeldelse ikke ville stå mål med det udbytte, man kunne få ved at anmelde. Med den nye anmeldelsesprocedure er det tænkeligt, at man oftere vil vurdere ressourceforbruget ved anmeldelse som mindre, og at det i højere grad kan stå mål med det forventede udbytte.

[31] Sedenmark har ifølge korrespondance (24.04.2025) følgende vurdering: " 'Anmeldelsesblanketten' som I kalder den, er sådan set ikke ændret for anmelderen - den er noget nær 100% den samme som FØR september 2022. Der kom lidt flere spørgsmål med, som skulle besvares af anmelder, hvilket i princippet brude trække antallet af anmeldelser den anden vej, da det jo gøre det mere omstændeligt at anmelde. Selve skemaet der skal udfyldes af anmelder, har derfor ikke gjort anmeldelser lettere/nemmere fra september 2022 end tidligere. Ændringerne har i meget væsentlig grad drejet sig om "outputtet" – altså det materiale som politiet får i den anden ende, som er blevet stærkt forbedret."

Er andet forhold, der kan have spillet en rolle for tallene og stigningen er øget anvendelse af butiksdetektiver, som angiveligt stort set altid afslører butikstyve, når de er på arbejde. Det kan også være overvågningen fra personalets side, som kan være blevet skærpet.

*

På grund af de store mørketal og de mulige ændringer af disse over tid er det svært at vurdere, hvordan den reelle udvikling har været. Undersøgelser af børns og unges selvrapporterede kriminalitet viser – i det lange tidsperspektiv – en aftagende tendens til at begå butikstyveri, i hvert fald frem til 2016 (Balvig, 2017). En analyse af mistanker/sigtelser over for 10-17-årige vedrørende butikstyveri i perioden 2013-22 viser en faldende tendens frem til 2021, for så at stige med 24% fra 2021 til 2022 (Hjarsen, 2023).

Som for flere andre forhold benytter Politiet også et gerningskodesystem i forbindelse med anmeldelse af butikstyverier, der i et vist omfang gør det muligt at se på omfang og udvikling for specifikke former for butikstyverier.

I alle årene vedrører over halvdelen af alle anmeldte butikstyverier tyveri begået hos "købmænd/supermarkeder/mejerier " og "kiosker/cigarhandlere/vinhandlere" (i 1995 61%, i 2024 72%). Det er her, man finder den såvel absolut som relativt mest markante stigning fra 2019. Det samlede antal anmeldte butikstyverier steg med ca. 11.000 fra 2029 til 2024, hvoraf de knapt 10.000 var gået ud over "købmænd/…" og "kiosker/…". De knapt 10.000 tilfælde betød tæt ved en fordobling af anmeldte butikstyverier mod "købmænd/…" og "kiosker/".

Helt anderledes har udviklingen været for andre typer af forretninger og virksomheder, givetvis primært som en kombination af, at der er blevet færre af dem, og at det, man kunne finde på at stjæle hos dem, er blevet mindre udbredt og/eller vanskeligere at stjæle:

> For *radio- og fotoforretninger* er antal anmeldte butikstyverier fra 1995 til 2024 faldet med 92%; fra 2019 til 2024 med 48% (61 anmeldelser i 2024).
>
> For *urmager- og guldsmedeforretninger* er antal anmeldte butikstyverier fra 1995 til 2024 faldet med 72%; fra 2019 til 2024 med 82% (47 anmeldelser i 2024).
>
> For *forretninger der handler med beklædning/skind/fodtøj* er antal anmeldte butikstyverier fra 1995 til 2024 faldet med 73%; fra 2019 til 2024 med 35% (1.000 anmeldelser i 2024).

Også automater kan udsættes for simple tyverier i form af butikstyverier, eller man er lige ved at sige *kunne*, for mens der i 1995 blev anmeldt 1.378 af dem, så var det kun 21 i 2024. Når man ser tallene, og hvordan de har udviklet sig for automattyveri siden 1995, så afspejler de selvfølgelig et stykke dansk teknologihistorie, men også i bredere forstand kulturhistorie. I 1995 blev der registreret 363 tyverier mod automater i møntvaskerier, i 2024 7. For tallene vedrørende benzinautomater var tallene 266 og 4; mod vareautomater 206 og 4; for frimærkeautomater 25 og 0; for telefonautomater 503 og 0; for parkometerautomater 15 og 0 – og for spilleautomater 0 og 6.

En særlig type "simple tyverier", som en forretning kan udsættes for, er tricktyverier. Dem begyndte man at registre særskilt fra omkring årtusindeskiftet. I 2015 nåede man her op på knapt 1.000 tilfælde, men herefter er de faldet. I 2024 blev der anmeldt 304 tricktyverier begået mod forretninger m.v.

En anden særlig type, der ikke rubriceres som indbrud, men netop som simple tyverier er "rudeknusningstyverier". Rudeknusningstyverier" er bogstavelig talt forsvundet, i hvert fald ifølge statistikken. I 1995 blev der i gennemsnit anmeldt omkring fire "rudeknusningstyverier" dagligt – 1.451 – mens der siden 2021 ikke er registreret et eneste. Dels er det blevet mere udbredt at beskytte og tilgitre vinduer på forskellig måde, og dels er det blevet mere ualmindeligt, at der ligger noget af værdi i forretninger inden for en armslængde fra vinduet.

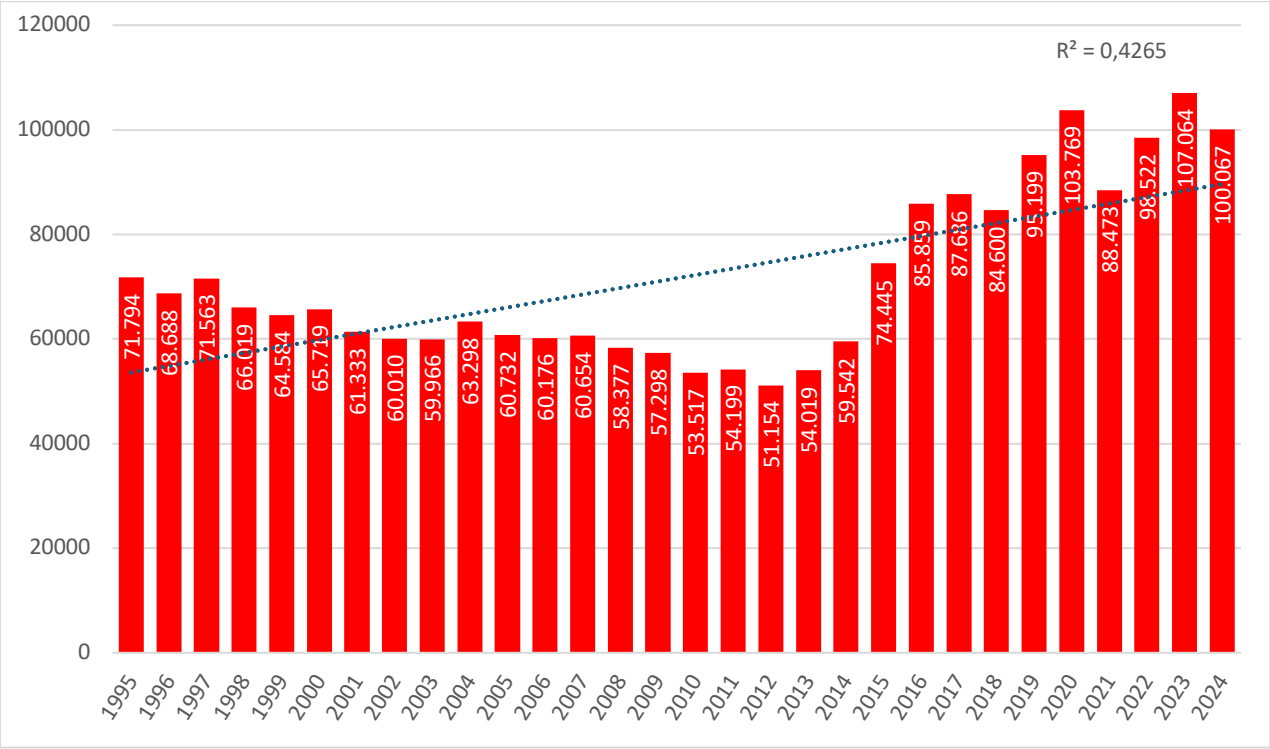
For nøjere at vurdere udviklingen i butikstyverier ville det være en hjælp med nogle flere analyser af mørketallets størrelse, anmeldelsestilbøjeligheden og registreringspraksis samt udviklingen i antallet af og omsætningen i de forskellige former for forretninger og virksomheder.

Justitsministeriet fremlagde i februar 2024 en række initiativer, bl.a. rettet mod butikstyveri. Der blev bl.a. lagt op til højere straffe (minimum en bøde på 1.000 kr. i førstegangstilfælde) (Justitsministeriet, 2024). Dette er i skrivende stund i gang med at blive effektueret. Det er også vedtaget, at bøden altid skal overstige værdien af det stjålne, og at bødetaksten hæves i gentagelsestilfælde.

2.2. ANDRE EJENDOMSFORBRYDELSER END TYVERI M.V. I ALT

Opstilling 2.2.a. Antal andre ejendomsforbrydelser end tyveri og indbrud der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

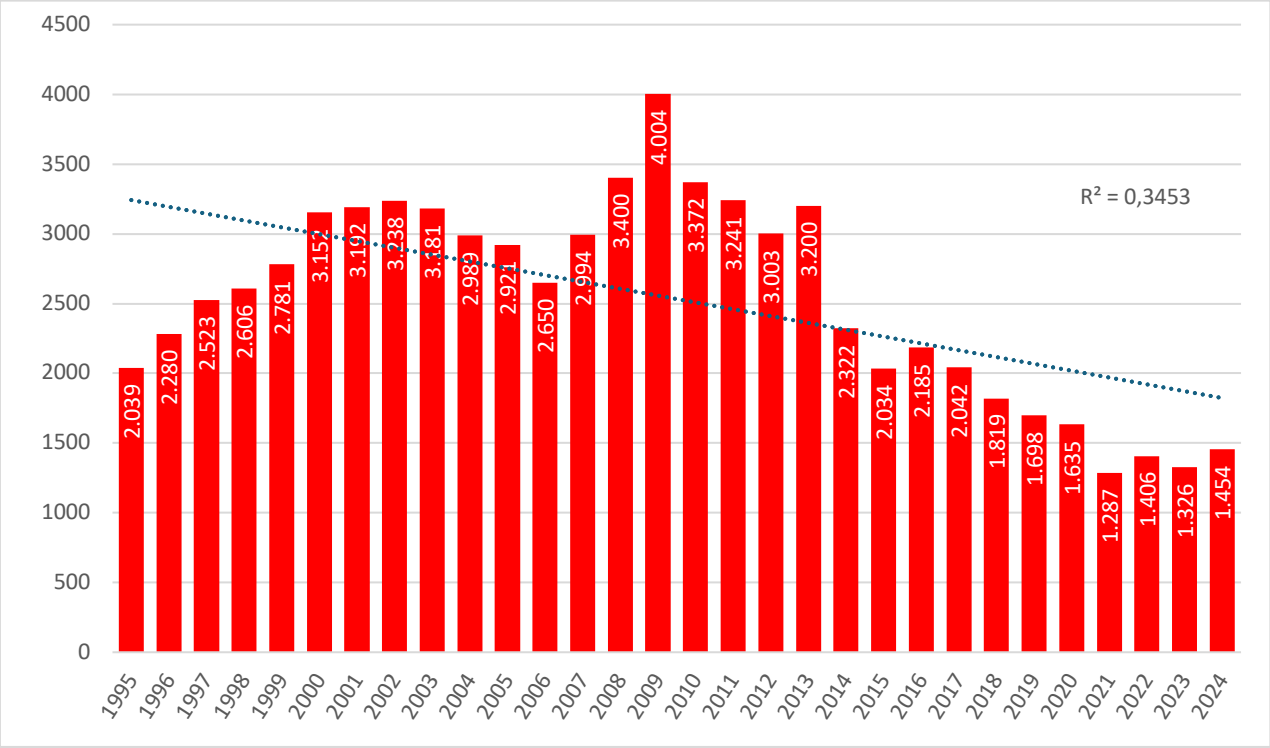

Pct.-vis ændring 1995-2024	39 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	5 %

Samlet set har andre ejendomsforbrydelser end tyveri og indbrud udviklet sig på en ganske anden måde fra 1995 til 2024. Frem til 2012 var der en svagt faldende tendens, men herefter vender det. I 2024 var der 100.067 andre ejendomsforbrydelser end tyveri og indbrud, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab – 39% flere end i 1995. I 2024 udgjorde de 30% alle registrerede straffelovsovertrædelser.

2.2.1. RØVERI (jf. § 288)

Opstilling 2.2.1.a. Antal røverier der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

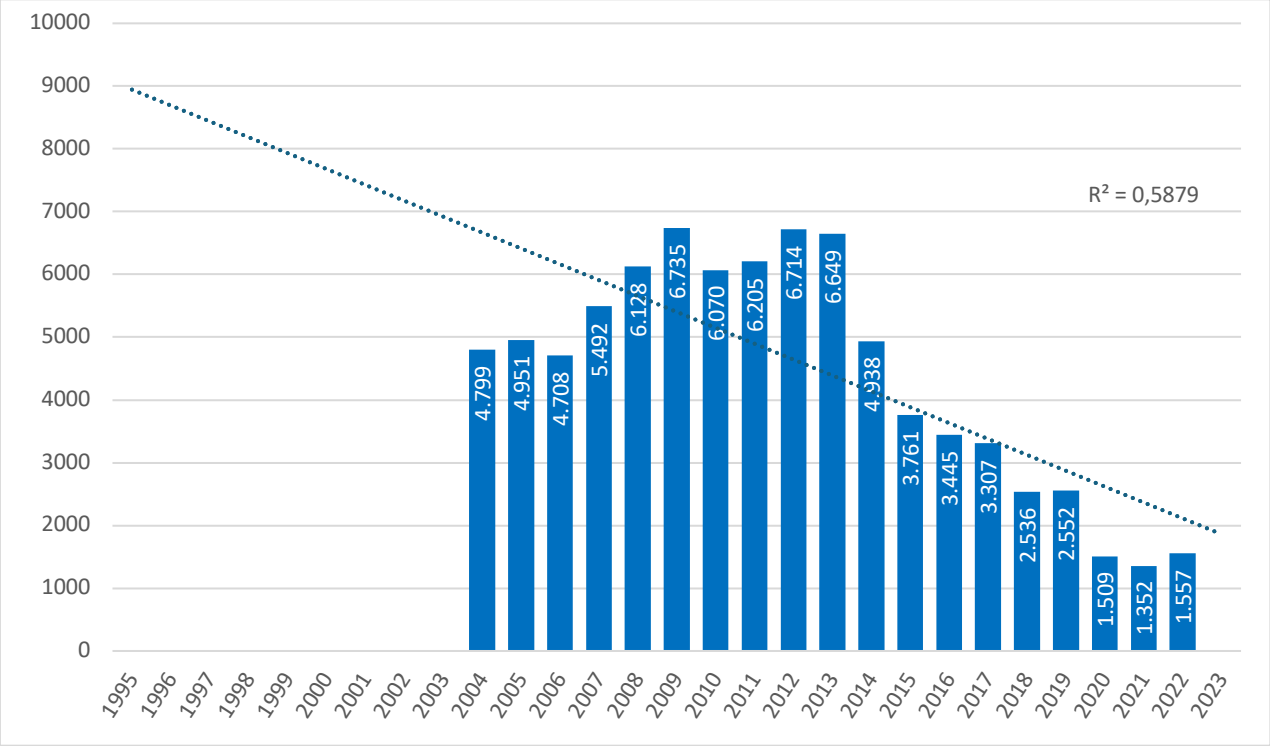

Pct.-vis ændring 1995-2024	-29 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-14 %

Fra 1995 til 2024 er skete der et fald på 29% i antal røverier, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, men i mellemperioden har man været oppe på et langt større antal røverier end såvel ved periodens start som dens slutning.

Der findes også forsikringsoplysninger, men disse vedrører dog såvel ran som røveri. Det er forklaringen på, at de forsikringsanmeldte forhold i alle de år, vi kan sammenligne – fra 2004 til 2022 – er større end de politianmeldte – jf. sammenstilling af opstilling af 2.2.1.a og 2.2.1.b. Fra 2004 til 2022 er der sket et fald i de politiregistrerede røverier på 47% og i de forsikringsanmeldte ran og røverier på 68%.

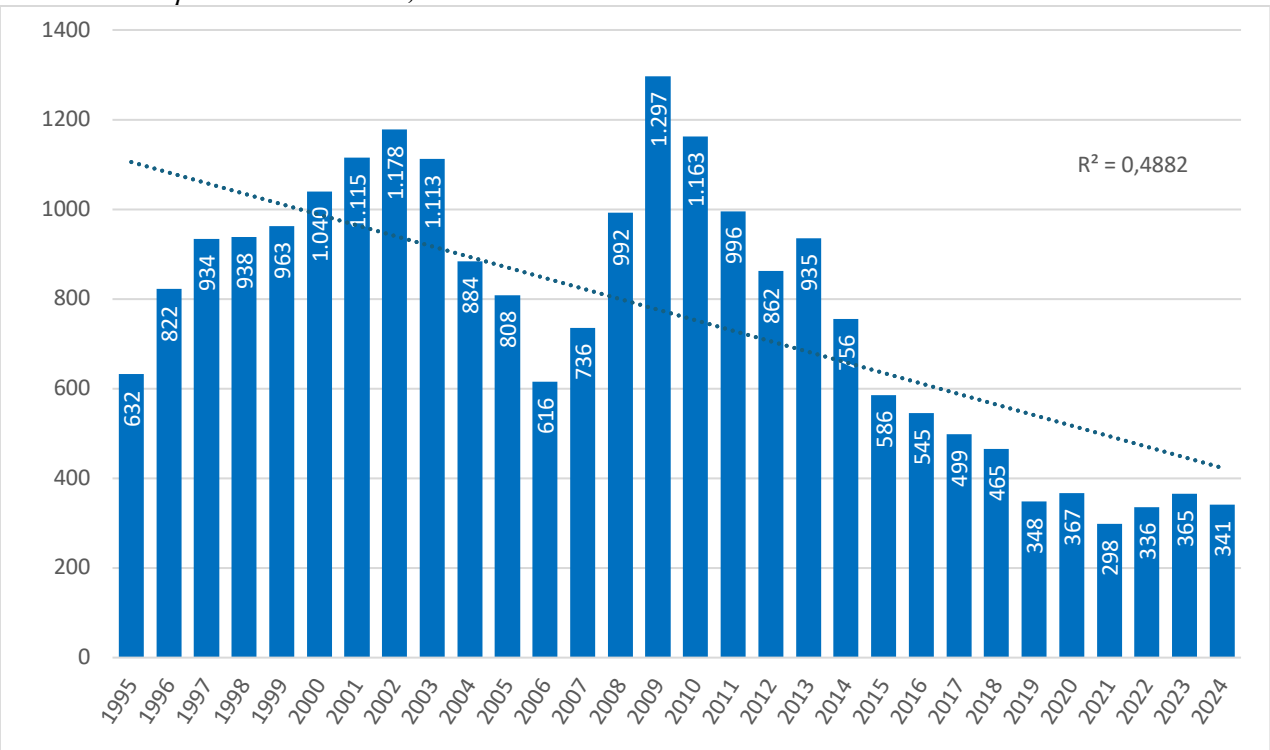
Opstilling 2.2.1.b. Antal ran og røverier der er anmeldt til forsikringsselskaberne, 2004 til 2022.

Man havde en overgang spørgsmål med om udsathed for røveri med i offerundersøgelserne, men opgav det igen, fordi det viste sig, at dét, mange mennesker forstår ved røveri, er meget anderledes og bredere end den juridiske/strafferetlige afgrænsning (§ 288 i straffeloven).

2.2.1.1. RØVERI MOD FORRETNINGER M.V. (jf. § 288)

Opstilling 2.2.1.1.a. Antal røverier mod forretninger m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-46 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-2 %

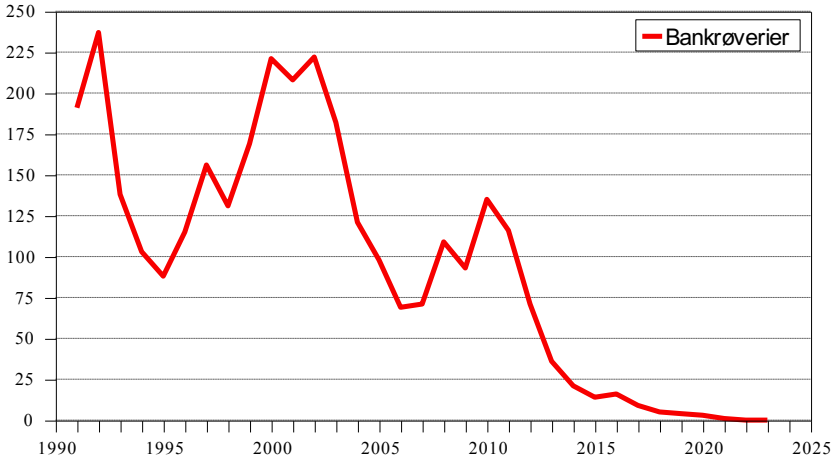
Antallet af røverier mod forretninger m.v. bliver næsten fordoblet fra 1995 til 2003. Herefter halveres det frem til 2006, for så frem til 2009 endnu engang at gennemgå en fordobling. Fra 2009 og frem til 2023 er der sket et kraftigt fald i antal røverier mod forretninger m.v. I 2024 blev der i gennemsnit registreret knapt et røveri om dagen mod forretninger m.v. – i alt 341 – hvilket nærmer sig det halve af udgangssituationen i 1995.

Røveriers absolut foretrukne genstand er rede penge. Den faldende tendens set over hele perioden har for en væsentlig del sin baggrund i, at det er blevet vanskeligere og vanskeligere at få (en større sum) penge ud af at røve en forretning m.v.

Det nærmest ikoniske forretningsrøveri er bankrøveriet. I tidens løb har bankerne på mange forskellige måder søgt at mindske risikoen for at blive udsat for røveri, og når man historisk ser på, hvordan bankrøverier er steget og faldet, genspejler dette i høj grad historien om, hvordan man har søgt at gardere sig.

Nu synes bankrøveriernes tid simpelthen at være forbi. Det er nok en af de meget få kriminalitetsformer, hvor man kan regne med, at der ikke er noget mørketal af betydning. Man kan regne med, at politiets anmeldelsestal afspejler den faktisk situation. Og den faktiske situation er, at der hverken i 2022, 2023 eller 2024 blev anmeldt et eneste bankrøveri til politiet.[32] Den simple forklaring er selvfølgelig, at man skal lede længe efter en tilgængelig bankafdeling, som ligger inde med kontanter.

Opstilling 2.2.1.1.a. Antal bankrøverier der ved anmeldelse eller på andet måde er kommet til politiet kundskab, 1991 til 2024.

Kilde: Finansforbundet

Set over hele perioden fra 1995 til 2024 har antallet af politiregistrerede røverier i forretninger m.v. udviklet sig på følgende måde, hvor det i parentes er angivet hvor mange tilfælde der var i 2024:

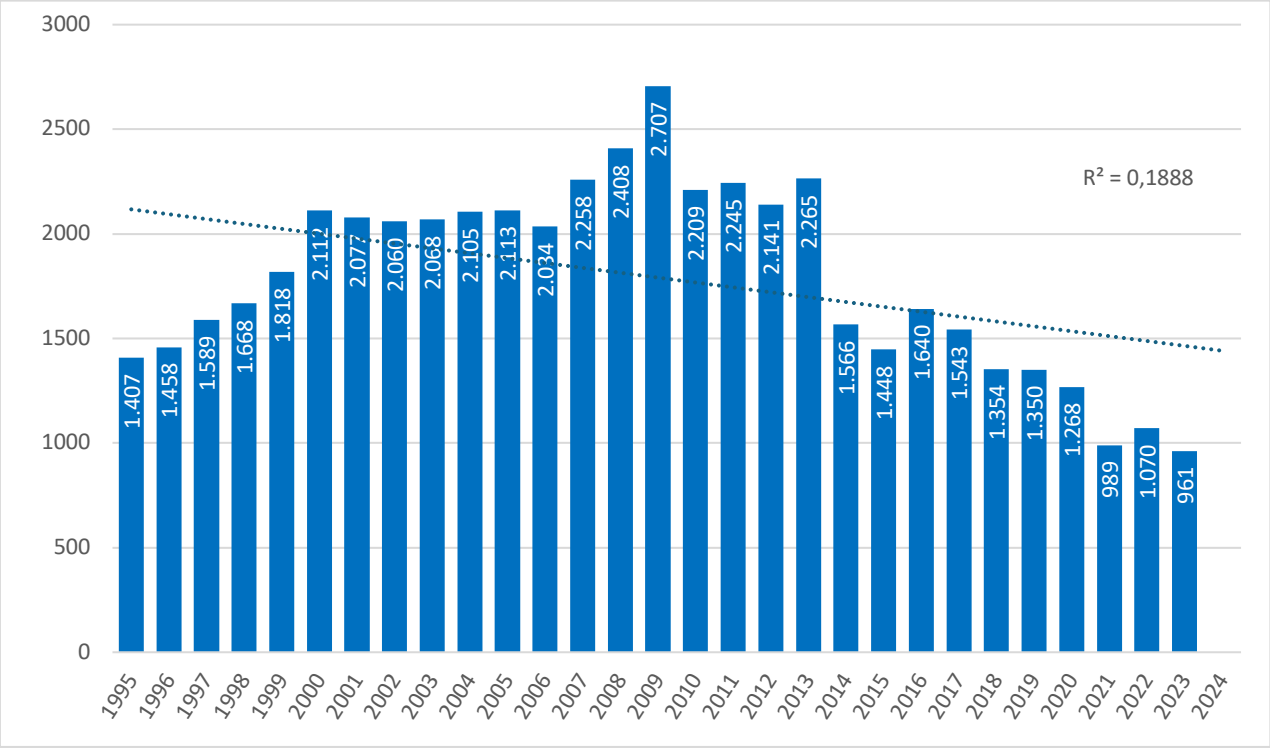
Røveri mod pengeinstitut	-100% (0)
Røverier mod offentligt kontor	-100% (0)
Røveri mod forretning	-6% (341)
Røveri mod tankstation	-81% (21)
Røveri mod værditransport	-100% (0)
Røveri, kasetterøveri	-100% (0)

Man kan heraf se, at det ikke blot var mod pengeinstitutter, der ingen røverier var i 2024. Det var også røverier mod værditransporter, kasetterøverier og røverier mod offentlige kontorer.

[32] Jf. https://finansdanmark.dk/nyheder/2025/januar/tre-aar-i-traek-uden-et-eneste-bankroeveri-i-danmark/

2.2.1.2. RØVERI MOD ANDRE (jf. § 288)

Opstilling 2.2.1.2.a. Antal røverier mod andre end forretninger m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-32 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-29 %

Røveri mod andre omfatter alt andet end røveri mod forretninger m.v. Frem til 2009 sker der tæt ved en fordobling, hvorefter antallet af røverier mod andre frem til 2024 mere end halveres.

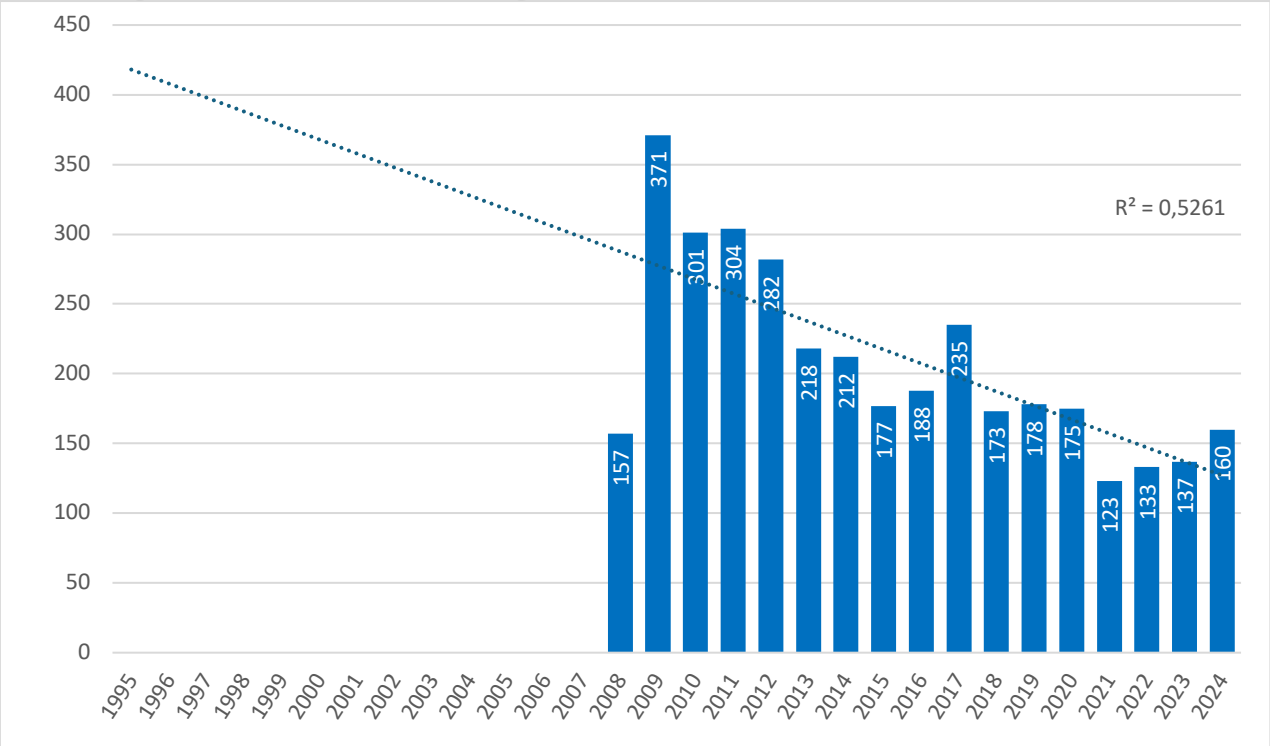
En af de former for røverier, der over årene har tiltrukket sig særlig opmærksomhed, er røverier mod personer i egen bolig (”hjemmerøverier”). Det er samtidig den eneste form for røveri mod andre, der statistisk er udskilt som en særlig gerningskodekategori og først siden 2008, jf. opstilling 2.2.1.2.b.

Den 1. juli 2011 trådte en ny lov i kraft, der skærpede straffene for hjemmerøveri og organiseret indbrudskriminalitet.

Måske registreres disse forhold først systematisk som ”hjemmetyverier” fra 2009, så stigningen fra 2008 til 2009 *kan* helt eller delvist bero herpå. Fra 2009 til 2024 falder de politiregistrere-

de ”hjemmetyverier fra 371 til 160. I 2024 var risikoen for, at en husstand blev udsat for et politiregistreret ”hjemmetyveri” mindre end 0,01%, hvis man ser det i forhold til antal personer. Set i forhold til antal husstande var risikoen 0,05%.

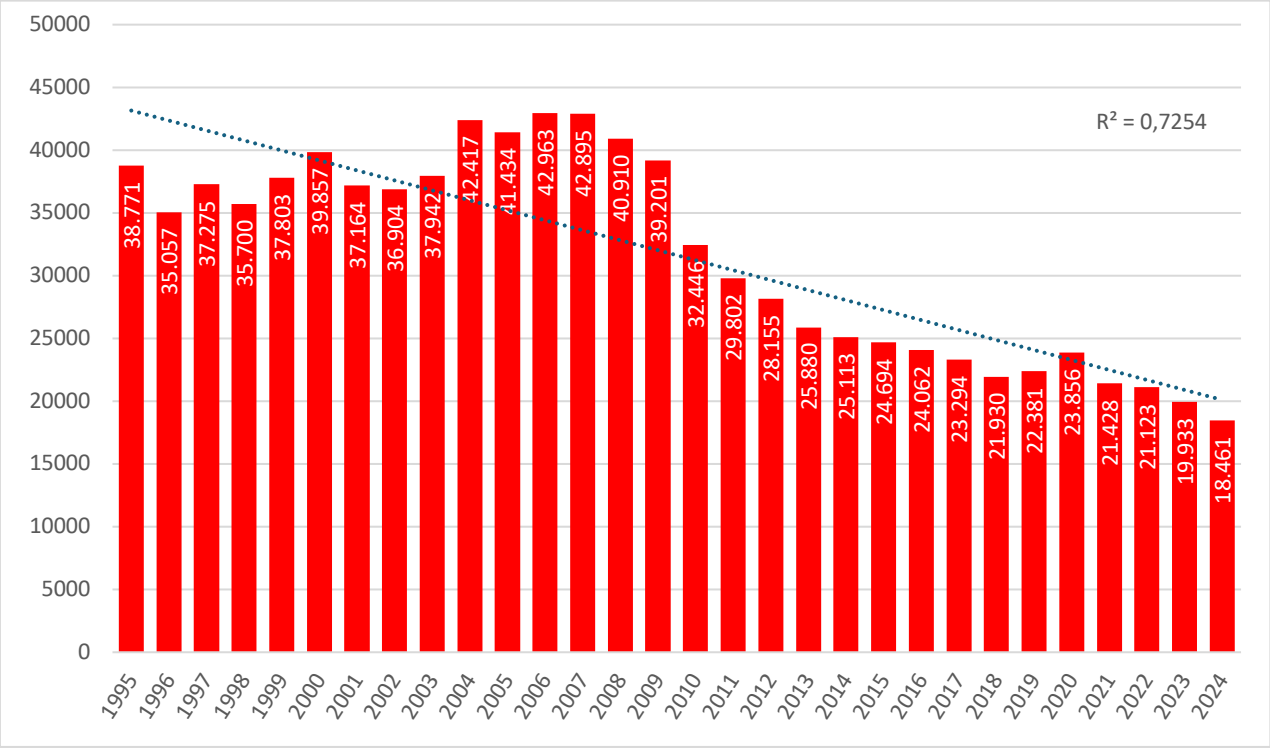
Opstilling 2.2.1.2.b. Antal røverier mod person i egen bolig (”hjemmerøverier”), der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	
Pct.-vis ændring 2019-2024	-10 %

2.2.2. HÆRVÆRK (jf. § 291)

Opstilling 2.2.2.a. Antal tilfælde af hærværk der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

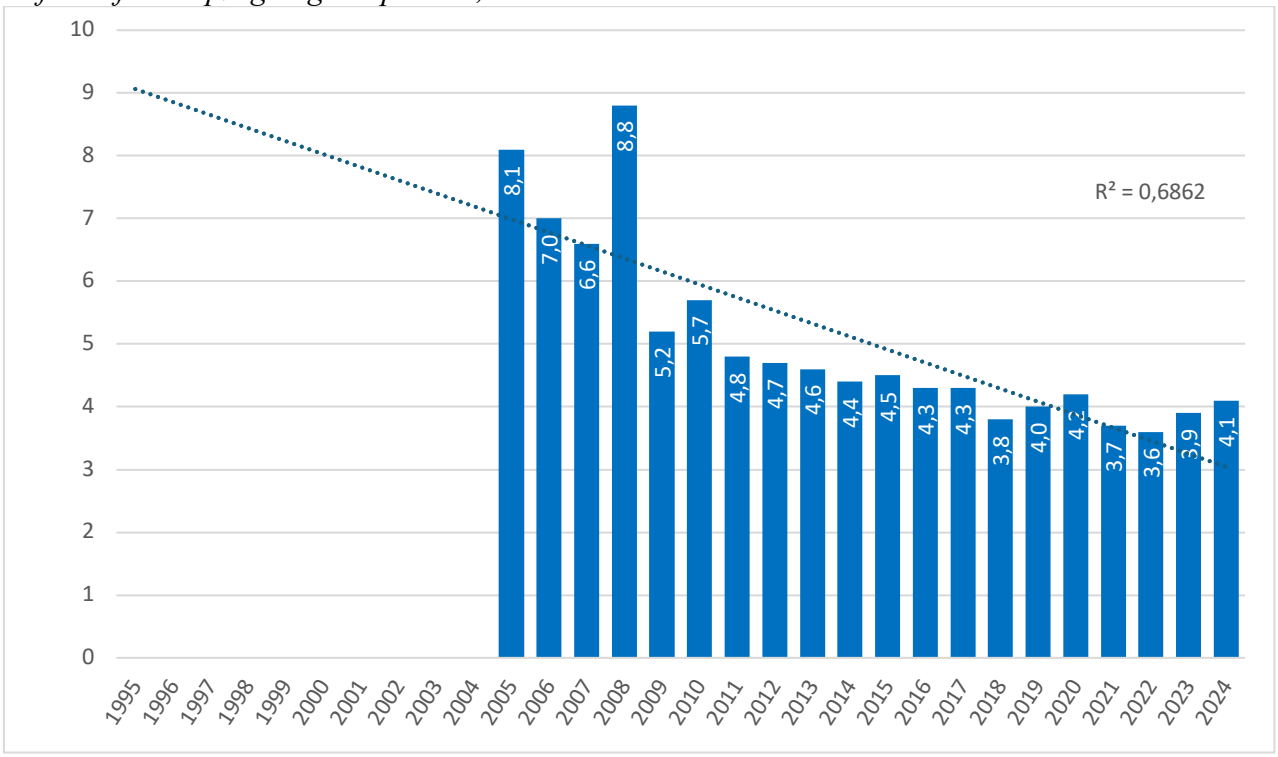
Pct.-vis ændring 1995-2024	- 18 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-52 %

Fra 1995 til 2024 er der sket godt og vel en halvering af de tilfælde af hærværk, der er kommet til politiets kundskab ved anmeldelse eller på anden måde – fra 38.771 tilfælde til 18.461 i 2024.

Der forefindes også oplysninger om antal tilfælde af hærværk anmeldt til forsikringsselskaberne, men disse omfatter ikke hærværk mod biler. Fra 2004 til 2022 har de forsikringsanmeldte hærværksskader (eksklusive hærværk mod biler) udviklet sig fra 5.434 til 1.901, dvs. er faldet med 65%. I denne periode er de politiregistrerede tilfælde (inklusive hærværk mod biler) faldet med 53%.

Der forefindes også – fra offerundersøgelser – oplysninger om, hvor stor en andel af befolkningen, der har oplevet sig udsat for hærværk, jf. opstilling 2.2.2.b. Også her kan man se en faldende tendens, og af nogenlunde samme størrelsesorden: en halvering. I den sidste del af perioden – fra omkring 2019 – er der nærmest tale om stagnation.

Opstilling 2.2.2.b. Procent 16-74-årige der har oplevet sig udsat for hærværk inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, 2005 til 2024.

Kilde: Balvig, 2025. I 2023 og 2024 er det de 16-79-årige, der er blevet adspurgt.

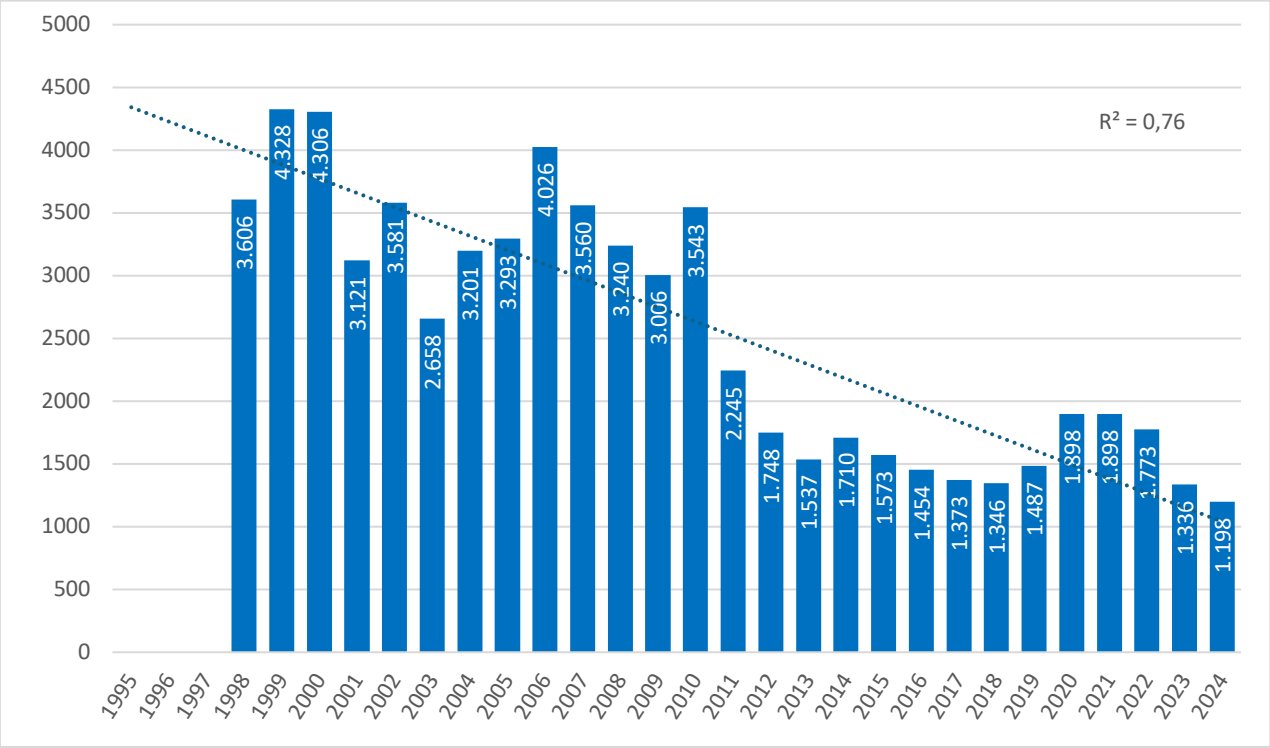
Bemærk at der her ofte vil være tale om en såkaldt husstandseffekt, dvs. at det samme hærværk – fx på en bil – rapporteres af flere adspurgte.

I offerundersøgelsen er hærværk mod biler langt det mest udbredte af det, folk tilkendegiver, at de har været udsat for; herefter kommer cykler.

De meget detaljerede gerningskodeopdelinger som politiet anvender for tyveri findes desværre ikke for hærværk. Her findes alene – og kun fra 1998 – en opdeling med hensyn til, om det har drejet sig om graffiti (afsnit 2.2.2.1) eller ej (afsnit 2.2.2.2).

2.2.2.1. HÆRVÆRK, GRAFFITI (jf. § 291)

Opstilling 2.2.21.a. Antal tilfælde af graffiti (hærværk), som politiet ved anmeldelse eller på anden måde har fået kundskab om, 1998 til 2024.

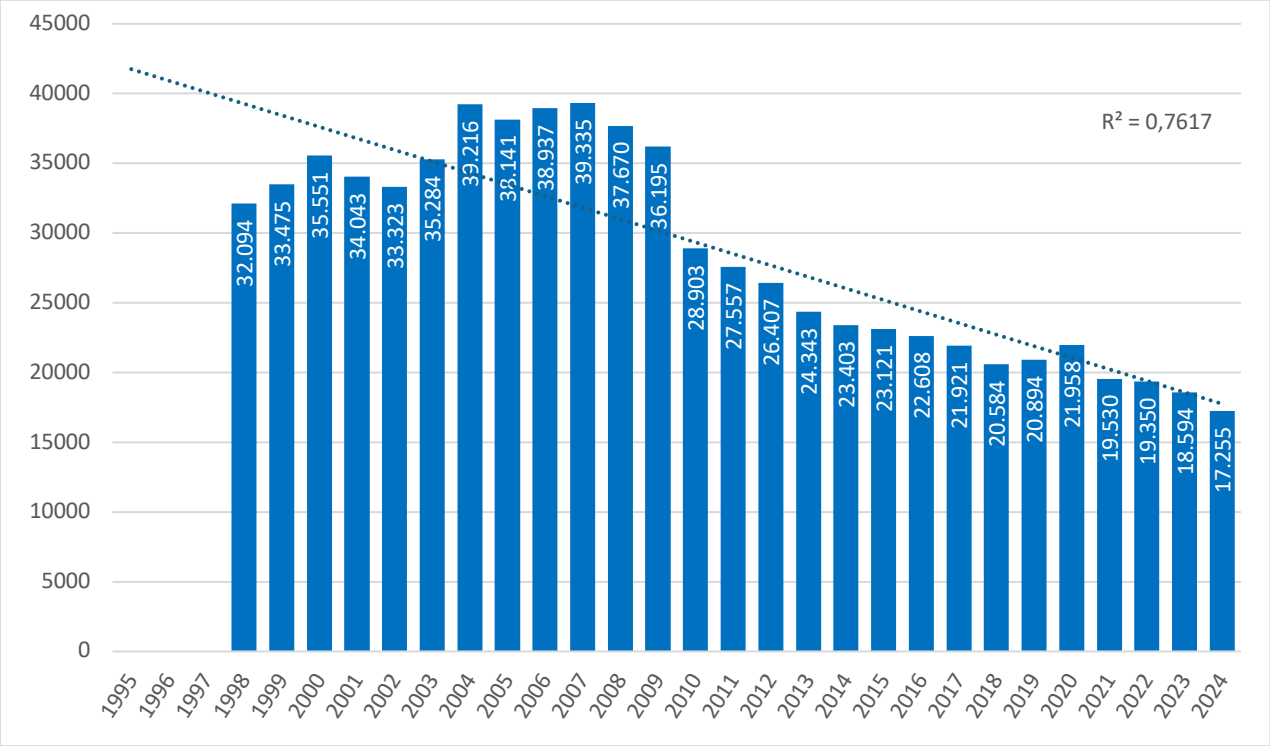

Pct.-vis ændring 1995-2024	
Pct.-vis ændring 2019-2024	-19 %

De politianmeldte tilfælde af graffiti anmeldt og registreret som hærværk er faldet fra 3.606 tilfælde i 1998 til 1.198 i 2023 – et fald på 67%.

2.2.2.2. HÆRVÆRK, IKKE-GRAFFITI (jf. § 291)

Opstilling 2.2.2.a. Antal tilfælde af anden hærværk end graffiti, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1998 til 2024.

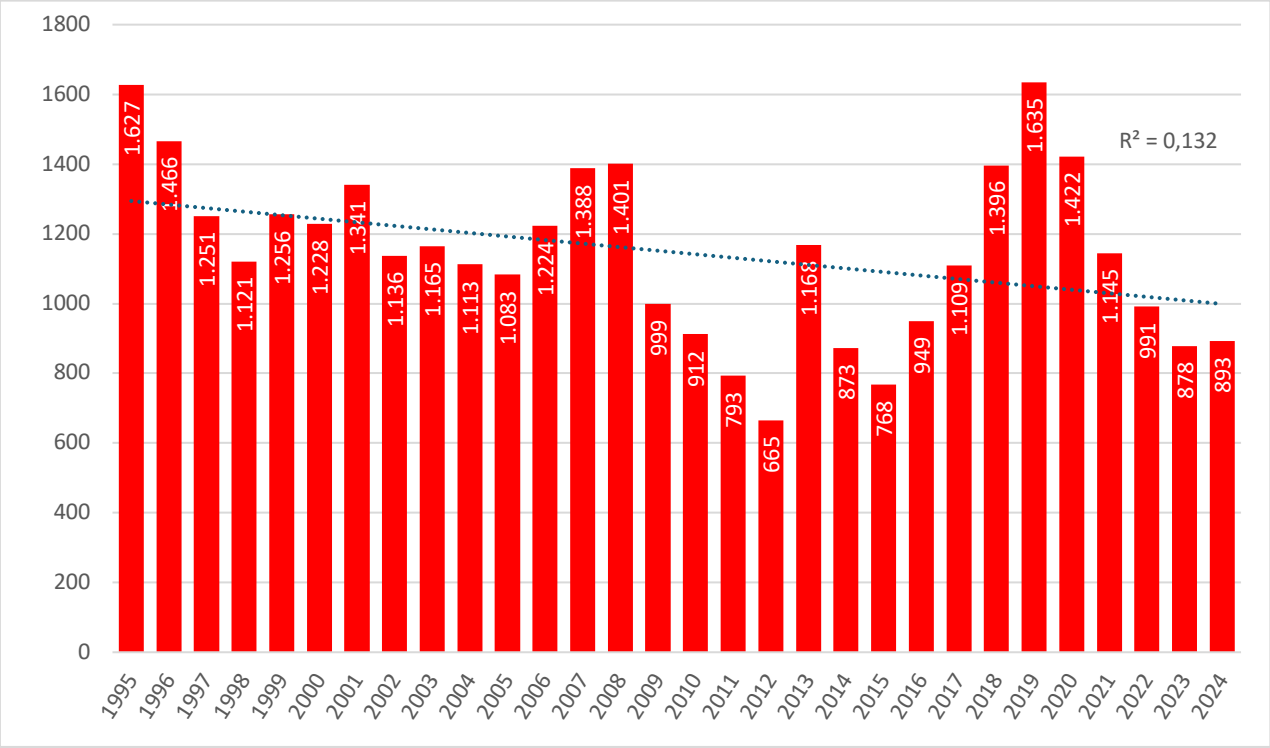

Pct.-vis ændring 1995-2024	
Pct.-vis ændring 2019-2024	-17 %

De politianmeldte tilfælde af anden hærværk end graffiti er faldet fra 32.094 tilfælde i 1998 til 17.255 tilfælde i 2024 – et fald på 46%.

2.2.3. BRANDSTIFTELSE (jf. §§ 180-182)

Opstilling 2.2.3.a. Antal tilfælde af brandstiftelse, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-45 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-45 %

Brandstiftelse er kriminaliseret via tre paragraffer i straffeloven:

§ 180 – Kvalificeret brandstiftelse: Når nogen sætter ild til egen eller fremmed ejendom under sådanne omstændigheder, at vedkommende indser, at andres liv derved udsættes for overhængende fare, eller det sker med forsæt til at volde omfattende ødelæggelse af fremmed ejendom eller til at befordre oprør, plyndring eller anden sådan forstyrrelse af samfundsordenen.
§ 181 – Forsætlig brandstiftelse: Når nogen ellers forvolder ildebrand på fremmed ejendom.
§ 182 – Uagtsom brandstiftelse: Uagtsom forvoldelse af ildsvåde på fremmed ejendom eller til skade for fremmed formueinteresse.

Over hele perioden er der i gennemsnit årligt blevet registreret 16 tilfælde af uagtsom brandstiftelse, klart færre i slutningen af perioden end i begyndelsen. I 2024 1 tilfælde.

I 1995 blev der registreret 336 tilfælde af kvalificeret brandstiftelse, dvs. tæt ved 1 tilfælde om dagen, men herefter har det været faldende til et niveau omkring 1 tilfælde om ugen eller færre. I 2024 blev der registreret 35 tilfælde af kvalificeret brandstiftelse.

I alle årene er det anmeldelser vedrørende forsætlig brandstiftelse (§ 181), det antalsmæssigt først og fremmest drejer sig om. Det årlige gennemsnit ligger her på godt 1.000. Der er over tid en klart faldende tendens i tallene, men denne tendens brydes af en bølge med stigning til 2019, hvorefter det så falder igen frem til 2024. I 2024 blev der registreret 857 tilfælde af forsætlig brandstiftelse.

Forklaringen på denne bølge kender vi ikke. I og med, at den strækker sig over en årrække, gætter vi på, at det ikke har noget at gøre med særlige konkrete sager med mange forhold, eller hvordan forholdene tælles.

En mulighed er, at det kan have noget at gøre med anvendelsen af de såkaldte "undersøgelsessager", som også tidligere har været fremme som en registreringsproblematik i forbindelse med brandstiftelse (forskellig anvendelse af "undersøgelsessager" fra politikreds til politikreds). Når politiet umiddelbart vurderer, at en ildebrand måske/måske-ikke er påsat, kan de vælge i første omgang at registrere den som en "undersøgelsessag" frem for en anmeldelse. Problematikken med "undersøgelsessager" blev i 2015 rejst i forbindelse med voldtægtssager, og man besluttede der, at man helt skulle ophøre med at registrere på denne måde (se omtale heraf ved statistikken over anmeldte voldtægtsforbrydelser). Det kan være det samme, der her, i større eller mindre udstrækning, er sket med sager om forsætlig brandstiftelse?

Der kan ligge meget forskellige motiver bag brandstiftelse; økonomiske, sociale og psykologiske. Der kan bl.a. være tale om forsøg på forsikringssvig; vrede/hævn; forsøg på at slette spor efter noget, man har gjort; hærværk og pyromani. De anmeldelser, vi bygger på, kan ikke bruges til at sige noget om størrelsesforholdet af forskellige typer af brandstiftelse. Vi skal her blot nævne, at egentlig pyromani (en abnorm oplevet tilskyndelse til gentagen ildspåsættelse med eller uden seksuel ophidselse), hvor der er tale om en svær personlighedsforstyrrelse, findes, men er særdeles sjældent forekommende.

Ifølge beredskabsstyrelsen er det kommunale beredskab rykket ud til ca. 10.000 reelle brande årligt.[33] Det skulle betyde at der i knapt 1 ud af 10 af disse brande har været mistanke om, at der har været tale om strafbar ildspåsættelse. Omkring 60 om året er dødsbrande – dvs. en eller flere dør. Halvdelen af disse beror på rygning. Nogle få er drab/selvmord. Fokus er især på brande i boliger, som der på årsbasis er 3.500-4.000 af. Omkring hver tiende af disse menes påsat.[34] 70% er utilsigtet, mens de resterende beror på svigt af udstyr eller varmekilde.

Tendensen den sidste halve snes år har været færre ildebrande, færre brande i beboelser og færre dødsbrande.

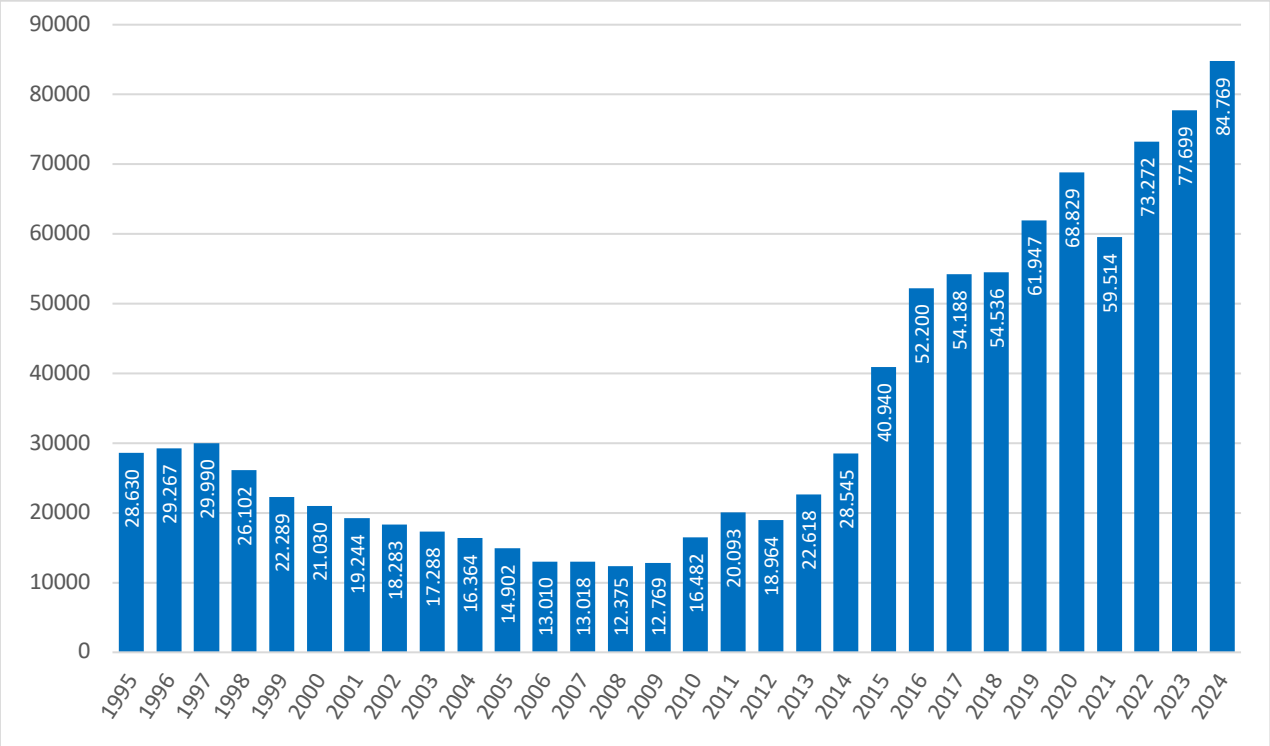
[33] Jf. bl.a. https://www.brs.dk/globalassets/brs---beredskabsstyrelsen/dokumenter/forskning-statistik-og-analyse/2023/-_folder_redningsberedskabet-i-tal-2022_a4_enkeltsider-.pdf

[34] Jf. https://www.brs.dk/globalassets/brs---beredskabsstyrelsen/dokumenter/forskning-statistik-og-analyse/2018/-brandaarsager--brand-i-privatbeboelse-2018-.pdf

2.2.4. SNYD OG BEDRAG I ALT

Opgørelsen i opstilling 2.2.4.a er uden for nummer. Den er aldeles hjemmelavet, og man kan i høj grad diskutere, hvad der bør inkluderes under en sådan ikke-juridisk dagligdags gruppering. Den inkluderer: Dokumentfalsk, Dokumentfalsk med check, Underslæb, Bedrageri, Bedrageri med check, Mandatsvig, Afpresning/Åger, Skyldnersvig, Hæleri, Uagtsom omgang med hittegods og Grov skattesvig.

Opstilling 2.2.4.a. Antal "snyd og bedrag" i alt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	196 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	37 %

I 1995 var der godt 28.000 tilfælde, men frem til 2006-09 sker der et væsentligt fald – mere end en halvering, så vi når ned på omkring 13.000 årlige tilfælde. Dette fald beror i meget stor udstrækning på en reduktion i antal check-dokumentfalsk og check-bedragerier, i tråd med at checks som betalingsmiddel udfases. Med de for bedrageriske sjæle fristende checks bag sig var man på vej til at tro, at om end bedragerier ikke ville forsvinde, så ville der kun være et begrænset antal plattenslagere tilbage – og så de helt store i en klasse for sig med økonomisk kriminalitet.

Fra 2010 begynder antal registrerede tilfælde af snyd og bedrag imidlertid at stige og frem til 2024 sker der omkring en 7-dobling. I 2024 blev der registreret 84.769 tilfælde af snyd og bedrag – mere end 3 gange så mange som i 1995. Det er utvivlsomt de øgede muligheder for at snyde og bedrage via internettet, der her slår igennem, og brugen af disse.

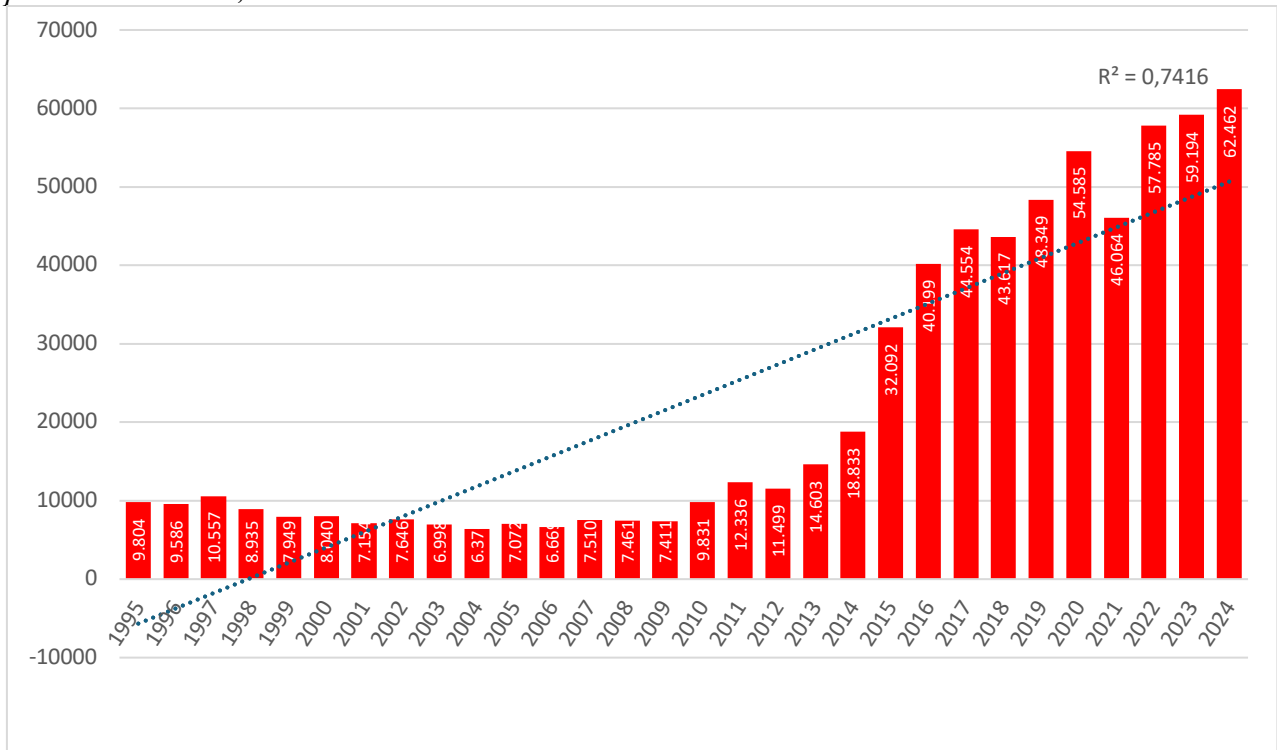
Man kan med en vis ret fremhæve, at snyd og bedrag er "det nye sort" på kriminalitetsområdet. I 2008 udgjorde de 3% af alle registrerede straffelovsovertrædelser, i 2024 25% – og af alle registrerede tilfælde af ejendomskriminalitet 3% i 2008 og tæt ved hver tredje i 2024, 31%.

Bl.a. på grund af den betydning i det samlede kriminalitetsbillede, ikke mindst for vindings- og ejendomskriminaliteten, synes vi, at man burde gennemføre en juridisk renovering af den strafferetlige regulering af dette område. Tyveri er primært reguleret via en enkelt paragraf, og man kunne – og burde – gøre noget tilsvarende med hensyn til snyd og bedrag. Vi synes, man burde have en enkelt bedrageriparagraf (afsnit 2.2.4.1), der i hvert fald også omfattede dokumentfalsk (afsnit 2.2.4.2), underslæb (afsnit 2.2.4.3), mandatsvig (afsnit 2.2.4.4), skyldnersvig (afsnit 2.2.4.6), åger (afsnit 2.2.4.5) og grov skattesvig (afsnit 2.2.4.7). Jf. sidstnævnte, burde grov uagtsomhed så ikke generelt være kriminaliseret i forbindelse med en "ny" bedrageriparagraf? Af de forhold, der henføres til "andre ejendomsforbrydelser end tyveri og indbrud", burde hæleri (afsnit 2.2.4.8) og ulovlig omgang med hittegods (afsnit 2.2.4.9) så ikke håndteres som medskyldighed i tyveri? Burde afpresning (afsnit 2.2.4.5) ikke håndteres som en personforbrydelse? En del af de mangeartede forhold, der gemmer sig bag overskriften "berigelsesforbrydelse og formuekrænkelse" kunne sagtens reguleres som bedrageri – noget af det næppe, men vi kommer heller ikke udenom om, at der ud over person- og ejendomsforbrydelser skal være en restgruppe omfattende en lang række af forskellige forhold, som ikke lader sig gruppere entydigt som rettet mod person eller ejendom. Man kan næppe skære de 10 bud ned til færre end fire, når det skal siges kort: Stjæl ikke, bedrag ikke, slå ikke – og lad i øvrigt være mere at gøre noget der er ondt eller skadeligt! Sommetider vil du kunne straffes for det.

Man har forsøgt at have spørgsmål om udsathed for bedrageri o.lign. med i offerundersøgelser – faktisk nogle af de allerførste, der blev foretaget i 1970-erne – men har siden opgivet det igen, fordi det viste sig, at dét, mange mennesker forstod ved bedrageri, generelt var anderledes og meget bredere end den juridiske/strafferetlige afgrænsning, og også indbyrdes adskilte sig fra den ene svarperson til den anden.

2.2.4.1. BEDRAGERI I ALT (jf. §§ 279, 279a, 289, 1. pkt., 289a)

Opstilling 2.2.4.1.a. Antal bedragerier i alt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	537 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	27 %

Det, der først og fremmest antalsmæssigt betyder noget af "snyd og bedrag" (afsnit 2.2.4), er bedragerier, jf. opstilling 2.2.4.1. Dem nåede man op på 62.462 af i 2024 – det største antal nogensinde i Danmarkshistorien.

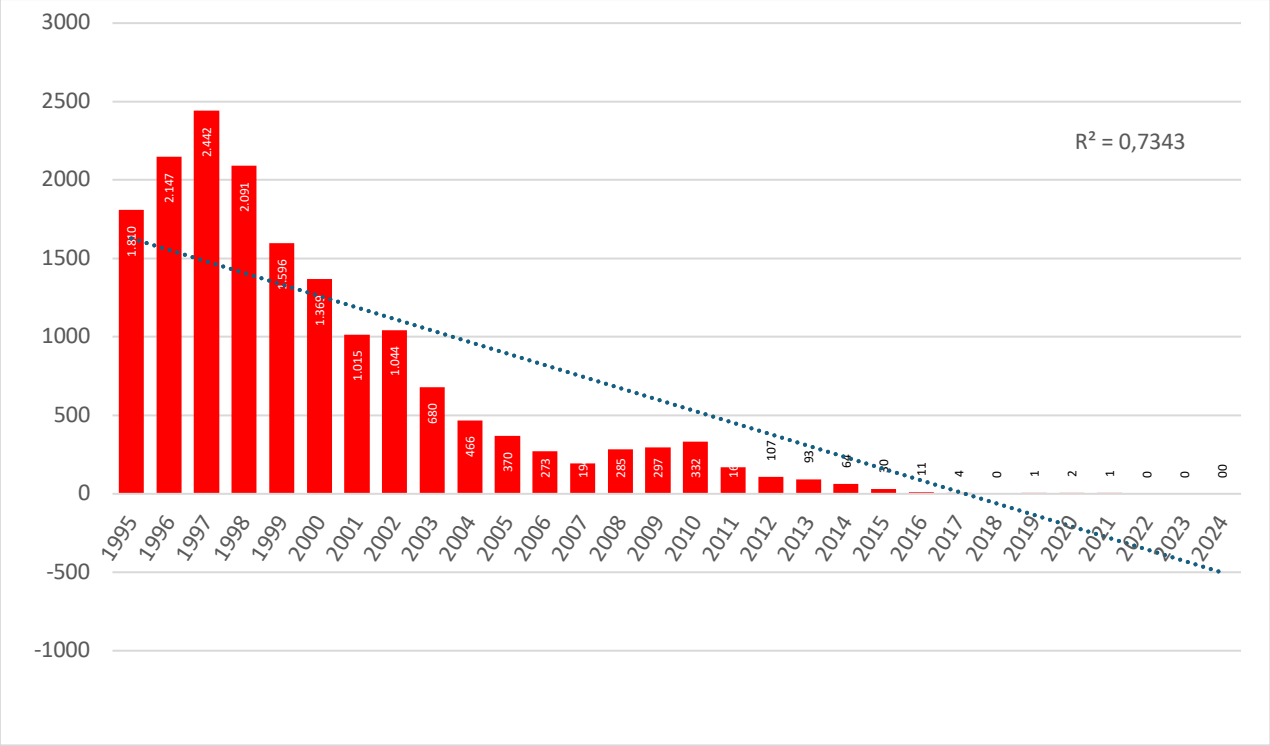
Efter mange år med stagnation efter 1995, ja nærmest en faldende tendens i antallet af registrerede bedragerisager, afløses dette af en mindre stigning i 2010. Fra 2014 og fremefter bliver den årlige stigning særlig kraftig.

Der er ingen tvivl om, at accelerationen i 10-erne skal ses i forhold til den acceleration, der har fundet sted i de elektroniske muligheder for at svindle og bedrage – lidt ligesom man så det i 1960-erne og fremefter i forholdet mellem antal tyverier af og fra biler og bilparkens størrelse.

Et af de relevante mål for de elektroniske muligheder for at svindle og bedrage er udbredelsen af smartphones, fordi disse måler, hvor mange der kan være "på nettet" overalt, 24-7. Smartphones fik deres gennembrud i Danmark i 2008 med blandt andet fremkomsten af iPhone 3G. I 2010 fandtes der en smartphone i 24% af alle husstande, i 2011 33%, i 2012 50%, i 2013 63% og i 2014 77%. Siden 2019 har andelen af husstande, der har mindst én smartphone, ligget på omkring 90%.[35]

Accelerationen i antallet og brugen af smartphones er sammenfaldende med den endelige udfasning af checks – og derved også et middel til en af de former for bedrageri, der tidligere har fyldt meget i kriminalstatistikken.

Opstilling 2.2.4.1.b. Antal checkbedragerier i alt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-100 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-100 %

Bedragerier med checks har aldrig været det mest udbredte blandt de politiregistrerede bedragerier, men de fyldte dog godt i begyndelsen af perioden, jf. opstilling 2.2.4.1.b. Toppunktet var i 1997 med 2.442 politiregistrerede checkbedragerier. Det sidste politiregistrerede tilfælde af checkbedrageri

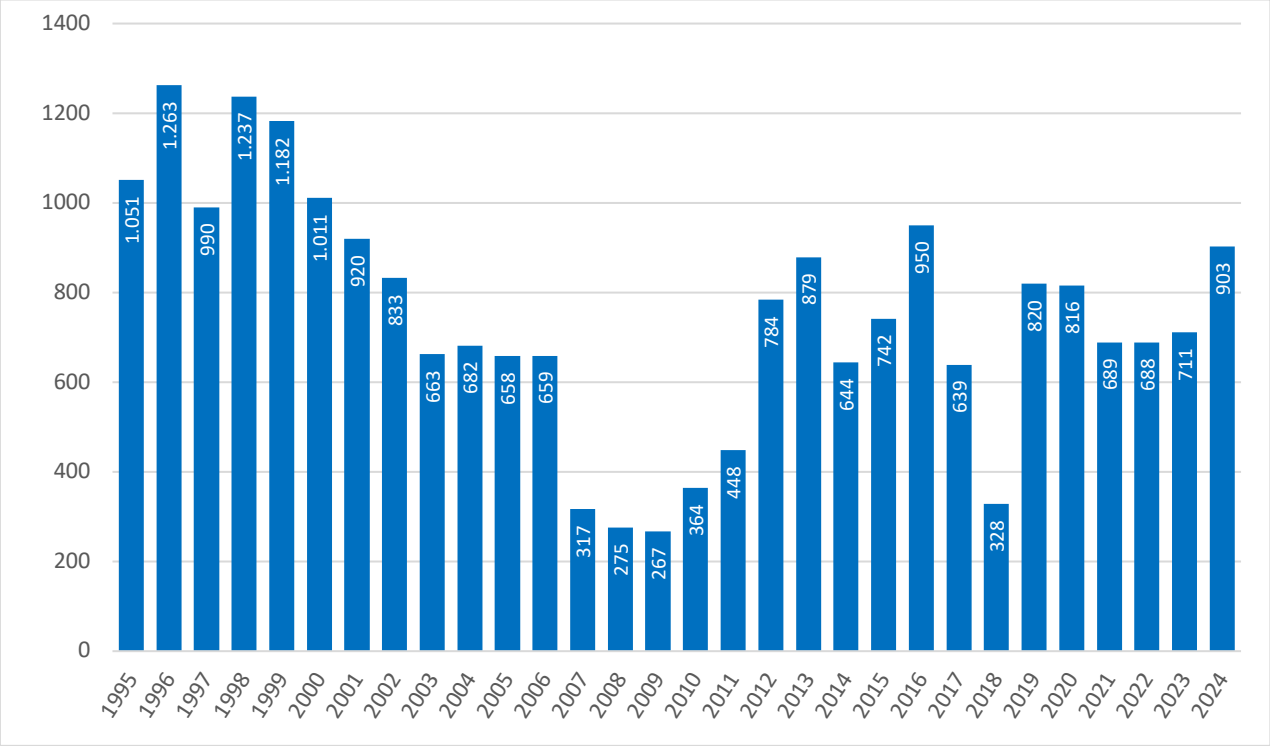
[35] Jf. bl.a.: https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29450&sid=itbef2020

overhovedet fandt sted i 2021, fire år efter at checks var blevet værdiløse. Checksamarbejdet mellem danske banker ophørte 1/1 2017, og derefter var checks i praksis ubrugelige som betalingsmiddel i Danmark.

Af opstilling 2.2.4.1.c fremgår, hvordan udviklingen har været med hensyn til politiregistrerede socialbedragerier og bedragerier over for arbejdsløshedskasser. Ved periodens start, i 1995, var der 1.051 af dem, i 2024 903. Fra 2007 til 2010/11 ligger de på et bemærkelsesværdigt lavt niveau i forhold til tiden såvel før som efter.

Apropos snyderi over for offentlige og halvoffentlige kasser så blev der i 2020 oprettet en særlig gerningskodekategori, der fik navnet "bedrageri med øvrig afgifts- eller tilskudslovgivning". I 2020 blev der i denne kategori registreret 282 tilfælde, i 2024 225.

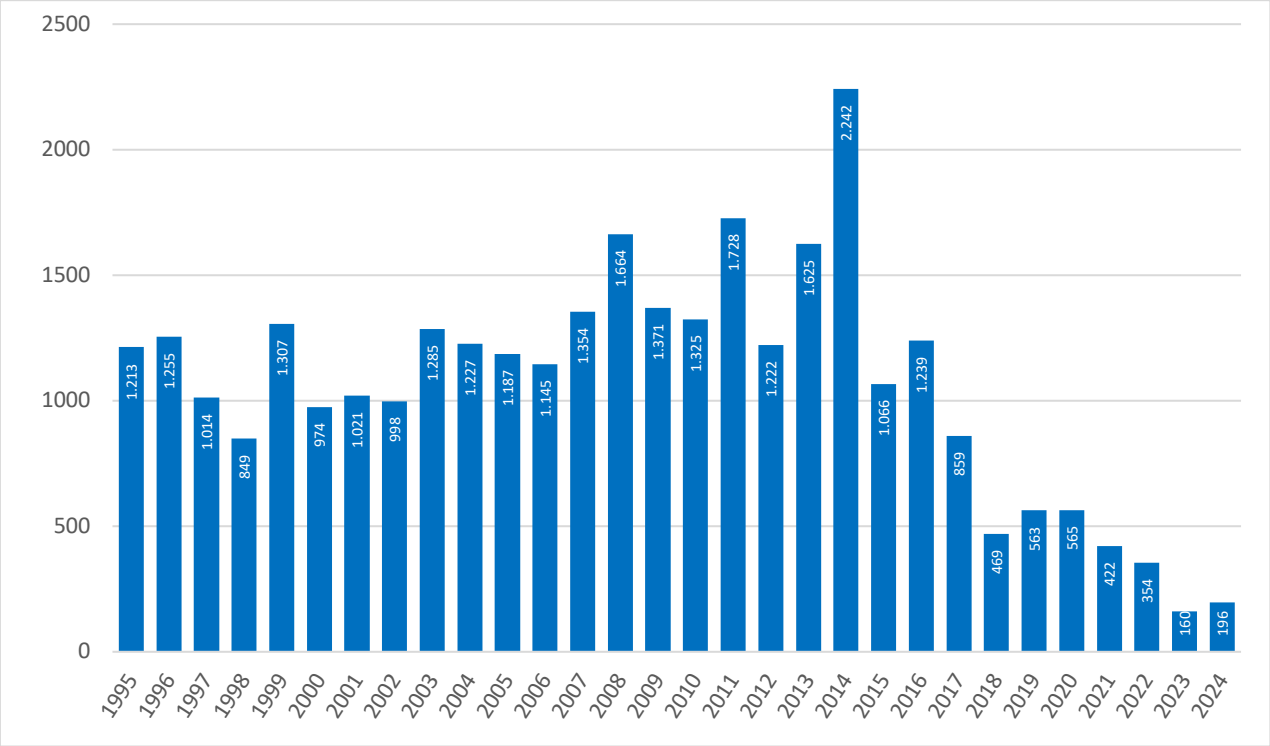
Opstilling 2.2.4.1.c. Antal socialbedragerier og bedragerier over for arbejdsløshedskasser, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-14 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	10 %

Måske er det første nogen tænker på, når man taler om bedrageri, bedrageri foretaget via egne eller stjålne kontokort/kreditkort/betalingskort. Der sker en fordobling af disse frem til 2014, jf. opstilling 2.2.4.1.d, hvor der årligt blev registreret godt 2.000 tilfælde. Herefter sker der imidlertid et drastisk fald, og i 2024 er den form for registreret bedrageri tæt på at være ikke-eksisterende: 196 tilfælde.

Opstilling 2.2.4.1.d. Antal bedragerier med kontokort/betalingskort, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

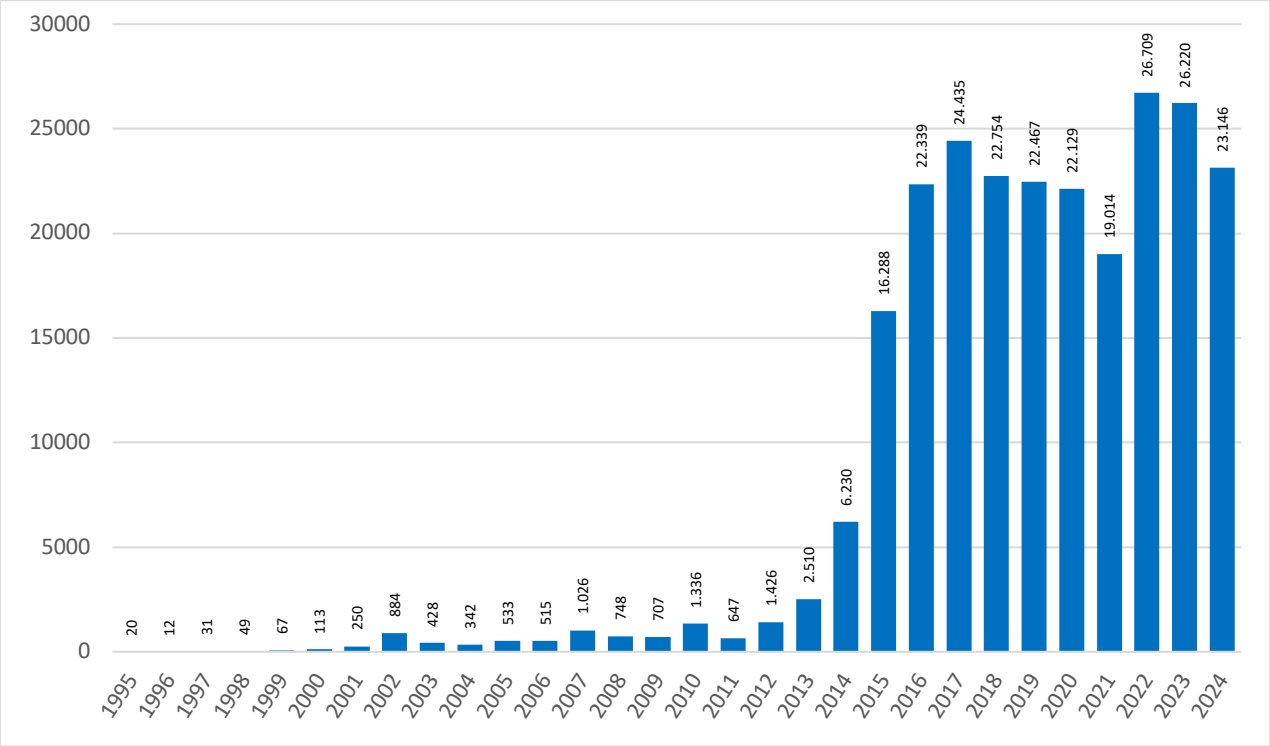

Pct.-vis ændring 1995-2024	-84 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-65 %

En af de former for bedragerianmeldelser, der siden 1995 såvel absolut som relativt, er øget kraftigt, er databedrageri. Databedrageri, som defineret i straffelovens § 279 a (indført i 1985), refererer til ulovlige handlinger, hvor oplysninger ændres, tilføjes, slettes eller på anden måde manipuleres for at påvirke resultatet af elektronisk databehandling. Dette kan spænde fra at ændre finansielle optegnelser til at manipulere valgresultater.

I 1995 blev der registreret 20 anmeldelser vedrørende databedrageri, i 2024 23.146. I 1995 udgjorde anmeldelser vedrørende databedrageri under 1% af alle bedragerianmeldelser, i 2024 godt og vel en tredjedel (37%).

Opstilling 2.2.4.1.e. Antal databedragerier, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	114.739 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	3 %

En med databedragerier ganske parallel udvikling og som den anden store gruppe har vi "bedrageri i øvrigt", dvs. bedragerier der ikke er checkbedragerier, ikke socialbedragerier m.v., ikke bedragerier med kontokort/betalingskort og ikke databedragerier – jf. opstilling 2.2.4.1.f.

Det er her vi bl.a. finder et stort antal delvis overlappende bedragerier, der begås via elektroniske midler som især internettet og mobiltelefoner. Det drejer sig om forhold som:

Shopping-svindel hvor der købes og betales for varer, som aldrig bliver leveret (herunder også levering af kopivarer, altså ikke det man har betalt for).

Investerings-svindel hvor man lokkes til at investere i aktier, kryptovaluta (bitcoins), hvor indbetalingerne så stjæles i stedet for at blive investeret. Ifølge Finans Danmark blev der i første halvår af 2024 gennemført svindeltransaktioner for 95 mio. kr., hvilket var flere end for hele 2023 (86 mio. kr.). Opgjort som tab drejede denne svindel i første halvår 2024 sig om 55 mio. kr., i hele 2023 om 48 mio. kr.[36]

[36] Jf. https://finansdanmark.dk/tal-og-data/institutter-filialer-ansatte/kriminalitet/svindel-med-netbank-og-betalinger/investeringssvindel/ Opgørelserne er baseret på indberetning til Finans Danmark fra dets medlemsorganisationer. Finans

Phishing (via mails), *smishing* (via sms) og *vishing* (telefonopkald) hvor der lokkes personoplysninger eller penge ud af en under falske forudsætninger.

Igen kan dette antage mange former og foregå på meget forskellige måder, som hele tiden udvikler sig. Fx "Bekendt i knibe svindel", hvor svindlere udgiver sig for at være en bekendt i økonomisk knibe. I første halvår af 2024 modtog politiet 1.151 anmeldelser vedrørende sådanne forhold; det var fem gange så mange anmeldelser som i første halvår 2023 (216). De fleste sager er "Hej mor, hej far beskeder", hvor gerningspersoner udgiver sig for at være modtagerens barn.[37]

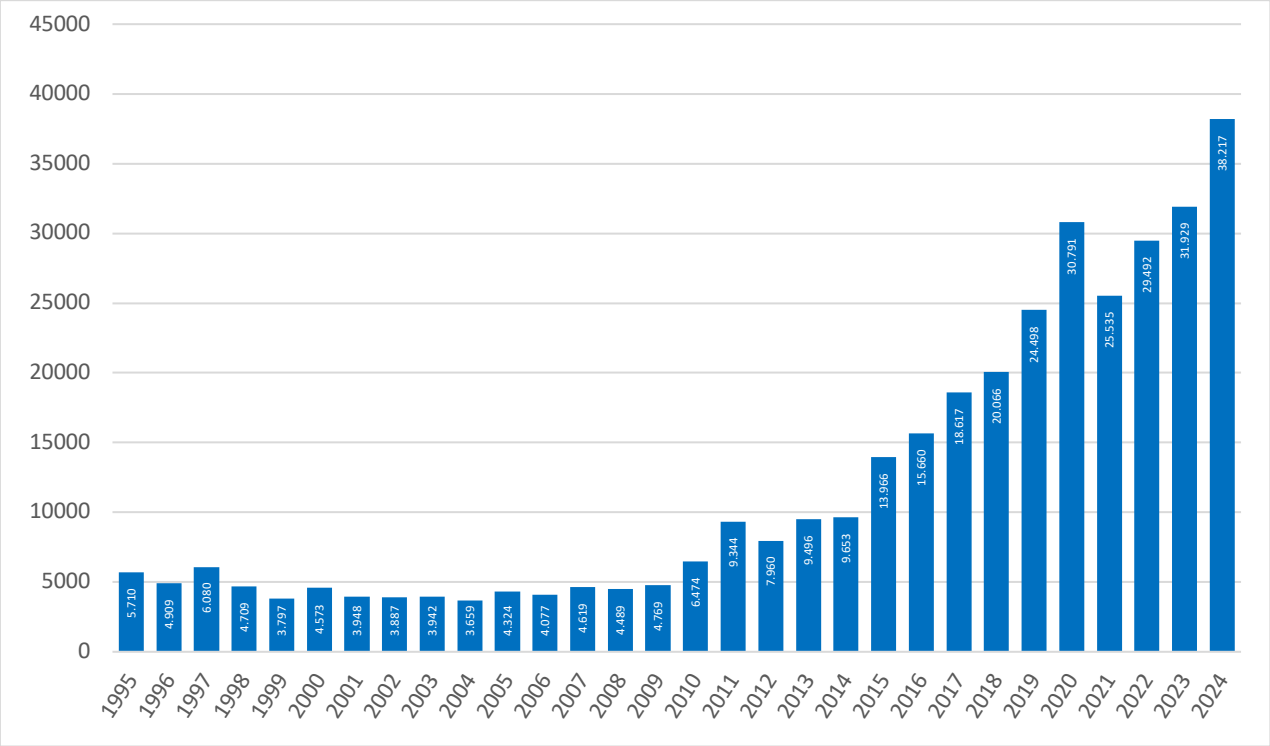
Andre varianter er falske profiler og Dating-svindel/Kærestesvindel/Kærlighedssvindel. Ifølge Finans Danmark blev der i 2023 gennemført svindeltransaktioner for 26 mio. kr., hvilket var tæt ved en halvering i forhold til 2022 (49 mio. kr.). Opgjort som tab drejede denne svindel i første 2023 om 7 mio. kr., i 2022 11 mio. kr.[38]

Danmark er interesse- og arbejdsgiverorganisation for penge- og realkreditinstitutter, kapitalforvaltere, børsmæglere, investeringsfonde, samt datacentraler, it- og fintechvirksomheder i den finansielle sektor.

[37] Se: https://politi.dk/-/media/mediefiler/nsk/dokumenter/faktaark-bekendt-i-knibe-svindel-oktober-2024.pdf

[38] Se: https://finansdanmark.dk/nyheder/2024/maj/antallet-af-sager-om-kaerlighedssvindel-falder-drastisk-men-moerketallet-er-stort/

Opstilling 2.2.4.1.f. Antal bedragerier i øvrigt der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	569 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	56 %

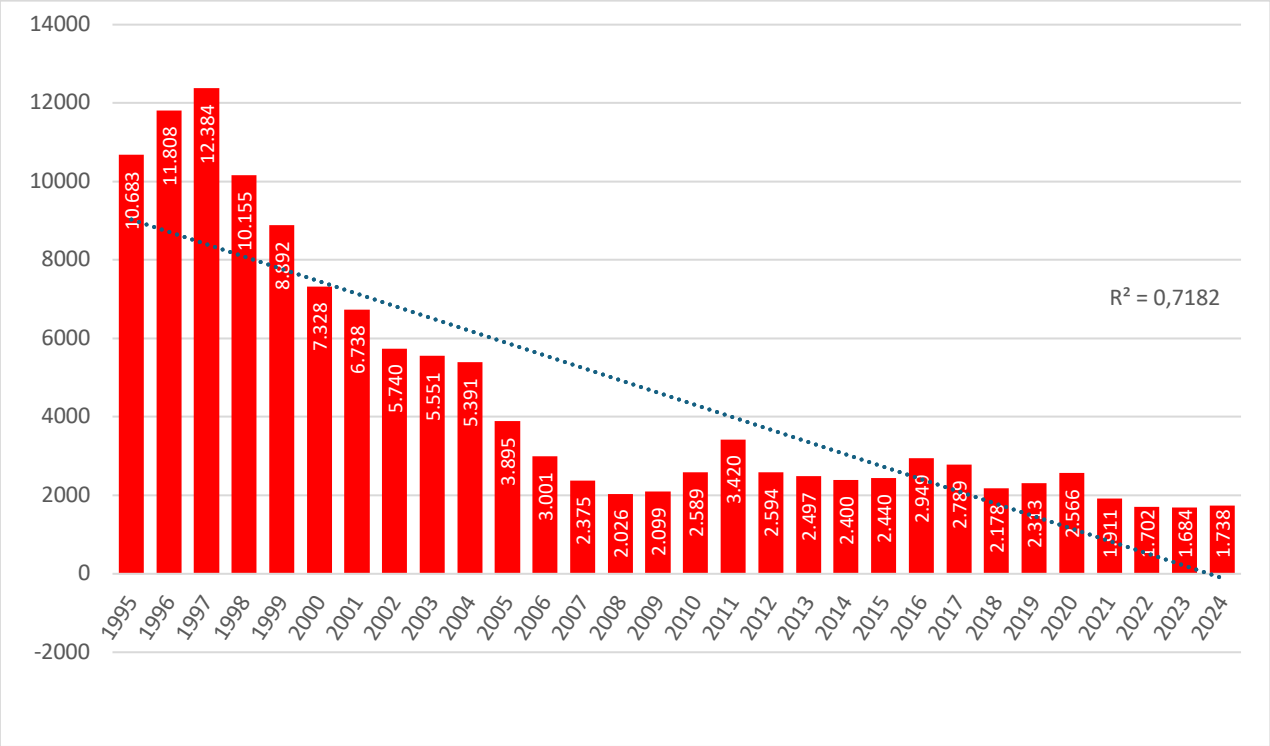
Ifølge offerundersøgelser var der i 2024 5,9% adspurgte 16-79-årige, der inden for det seneste år havde været udsat for berigelseskriminalitet på internettet (Balvig, 2025). Det var en statistisk signifikant stigning i forhold til 2023 (4,1%).

Også for alle de specifikke former for kriminalitet på internettet, dette dækkede over, var der tale om statistisk signifikante stigninger fra 2023 til 2024:

- for misbrug af betalingskortoplysninger fra 1,6% til 2,4%
- for bedrageri ved samhandel fra 1,8% til 2,8%
- for kontaktbedrageri fra 0,6% til 0,8%
- for misbrug af personoplysninger fra 0,4% til 0,7%

2.2.4.2. DOKUMENTFALSK I ALT (jf. § 171-174)

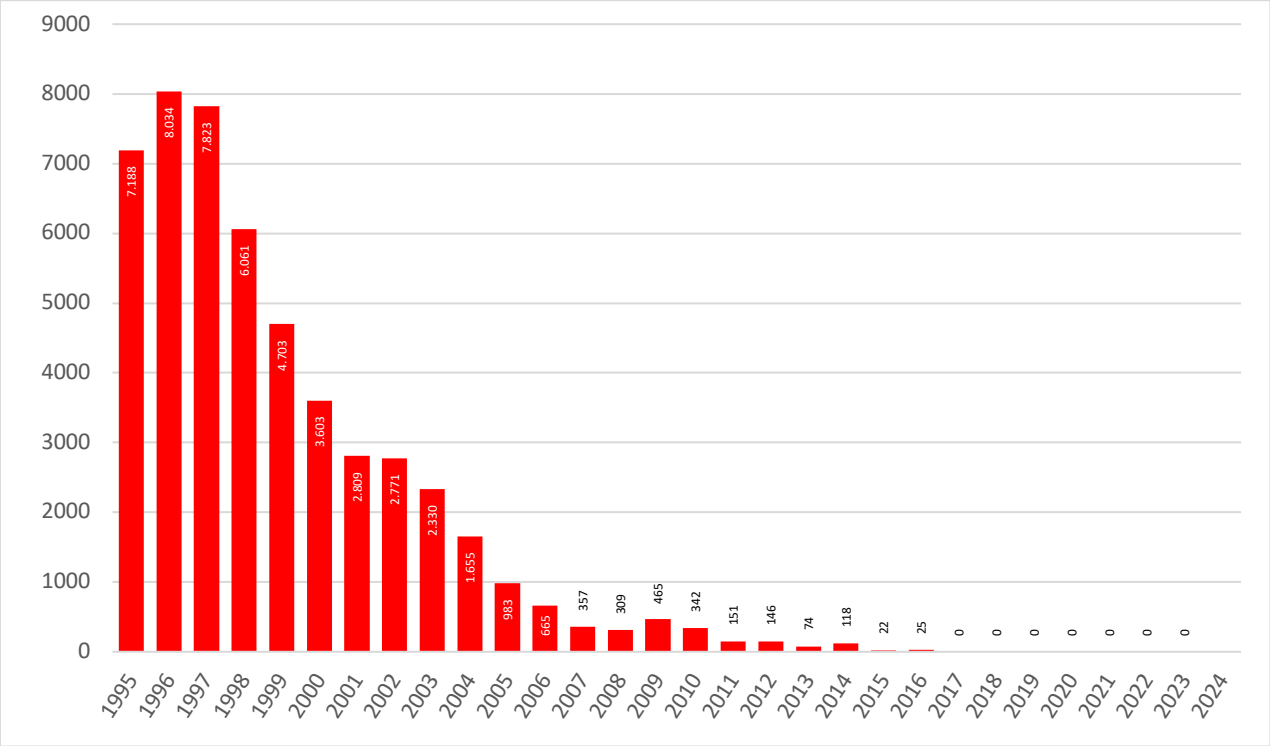
Opstilling 2.2.4.2.a. Antal tilfælde af dokumentfalsk i alt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-84 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-25 %

Blandt det samlede antal tilfælde af dokumentfalsk drejede langt de fleste i begyndelsen af perioden sig om dokumentfalsk med checks, og det er også først og fremmest faldet i disse der ligger bag det samlede fald frem til slutningen af perioden. Toppunktet var i 1996 med 8.034 politiregistrerede tilfælde af dokumentfalsk med checks. Det sidste politiregistrerede tilfælde af checkdokumentfalsk fandt sted i 2016. Checksamarbejdet mellem danske banker ophørte 1/1 2017, og derefter var checks i praksis ubrugelige som betalingsmiddel i Danmark.

Opstilling 2.2.4.2.b. Antal dokumentfalsk med checks, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

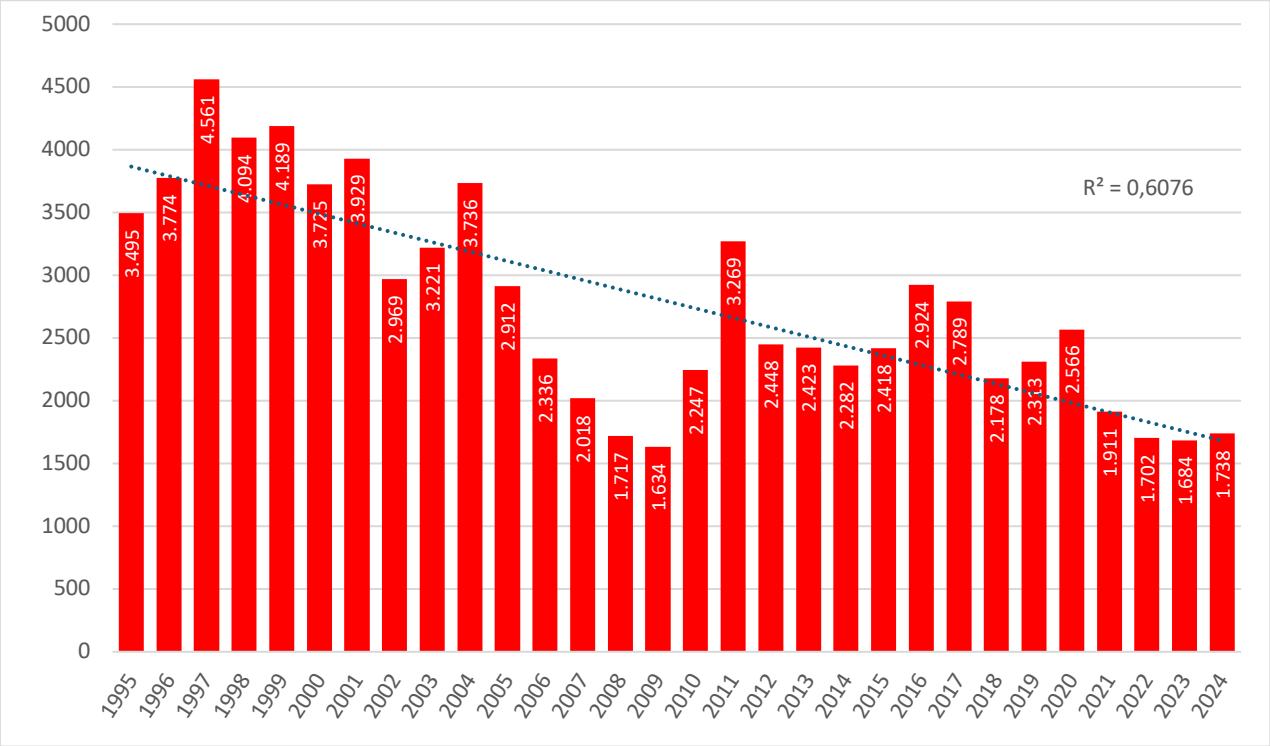

Pct.-vis ændring 1995-2024	-100 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-100 %

Ser man på alle andre former for dokumentfalsk end dokumentfalsk ved checks har der også her gjort sig en faldende tendens gældende set over de tre årtier. Der er sket en halvering: 3.495 tilfælde i 1995 og 1.738 i 2024.

Især i den sidste del af perioden er det dokumentfalsk ved anvendelse af Dankort og andre kontokort, der er blevet mindre af – og det er også blevet meget vanskeligt at foretage dokumentfalsk ved anvendelse af disse kort. I 1995 forekom der knapt 1.000 tilfælde af dokumentfalsk ved anvendelse af Dankort/kontokort. Mens der ikke havde været et eneste tilfælde i årene lige forud for 2023, så var der et enkelt tilfælde dette år og også i 2024.

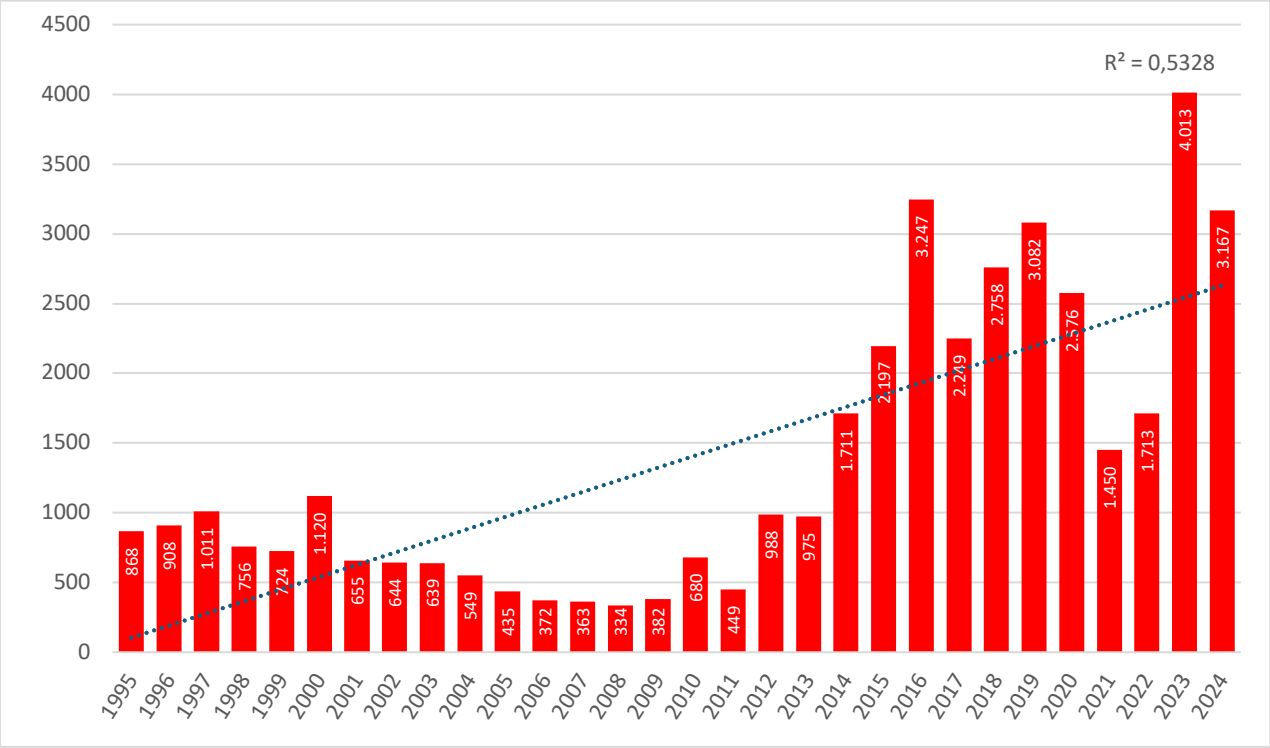
Opstilling 2.2.4.2.c. Antal tilfælde af dokumentfalsk (eksklusive dokumentfalsk med checks), der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-50 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-25 %

2.2.4.3. UNDERSLÆB (jf. § 278)

Opstilling 2.2.4.3.a. Antal tilfælde af underslæb, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

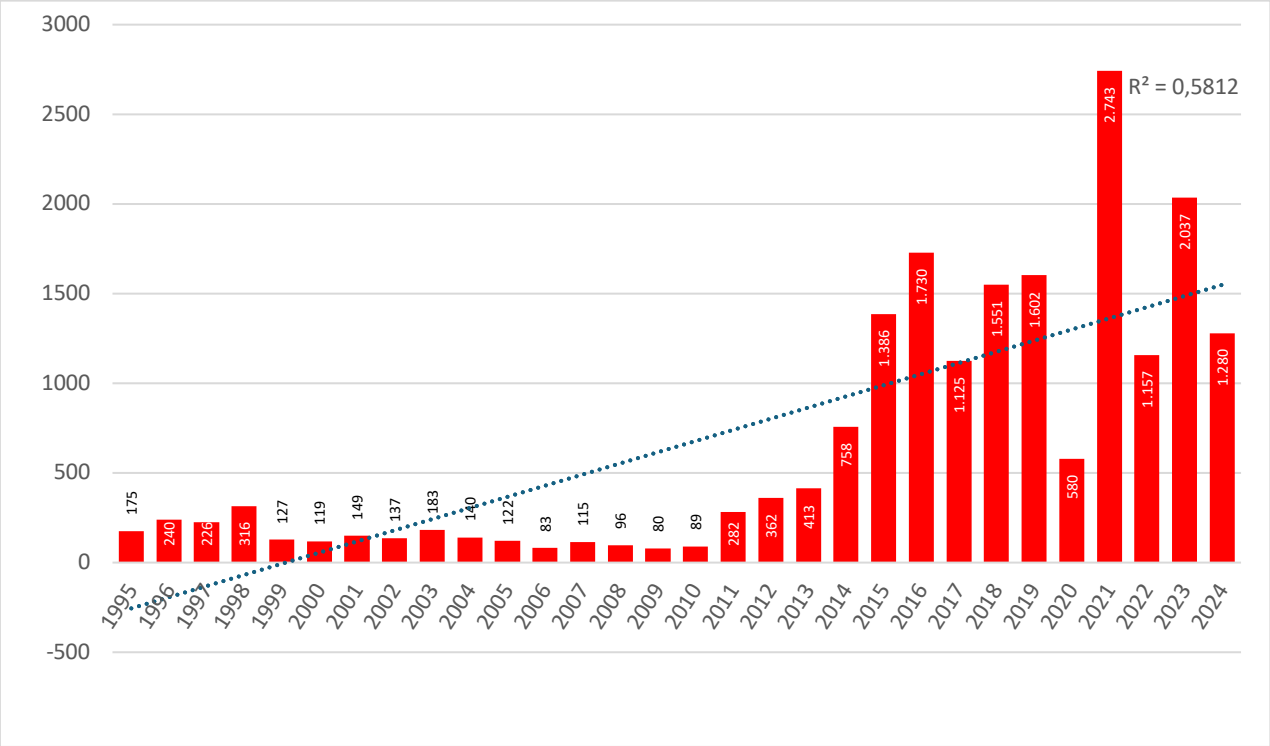
Pct.-vis ændring 1995-2024	265 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	3 %

Underslæb drejer sig om at tilegne sig ting eller penge, som man har adgang til, men ikke ejerskab over, for eksempel at bruge penge fra en klientkonto til egne indkøb eller sælge en leaset bil til tredjemand. Langt hovedparten af de registrerede tilfælde af underslæb 1995-2024 er i gerningskodesystemet rubriceret som ”underslæb/brug af penge”.

Et sagskompleks med ca. 2.000 sager er forklaringen på det exceptionelt høje tal i 2023. Det drejede sig om tilegnelse af penge.

2.2.4.4. MANDATSVIG (jf. § 280)

Opstilling 2.2.4.4.a. Antal tilfælde af mandatsvig, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

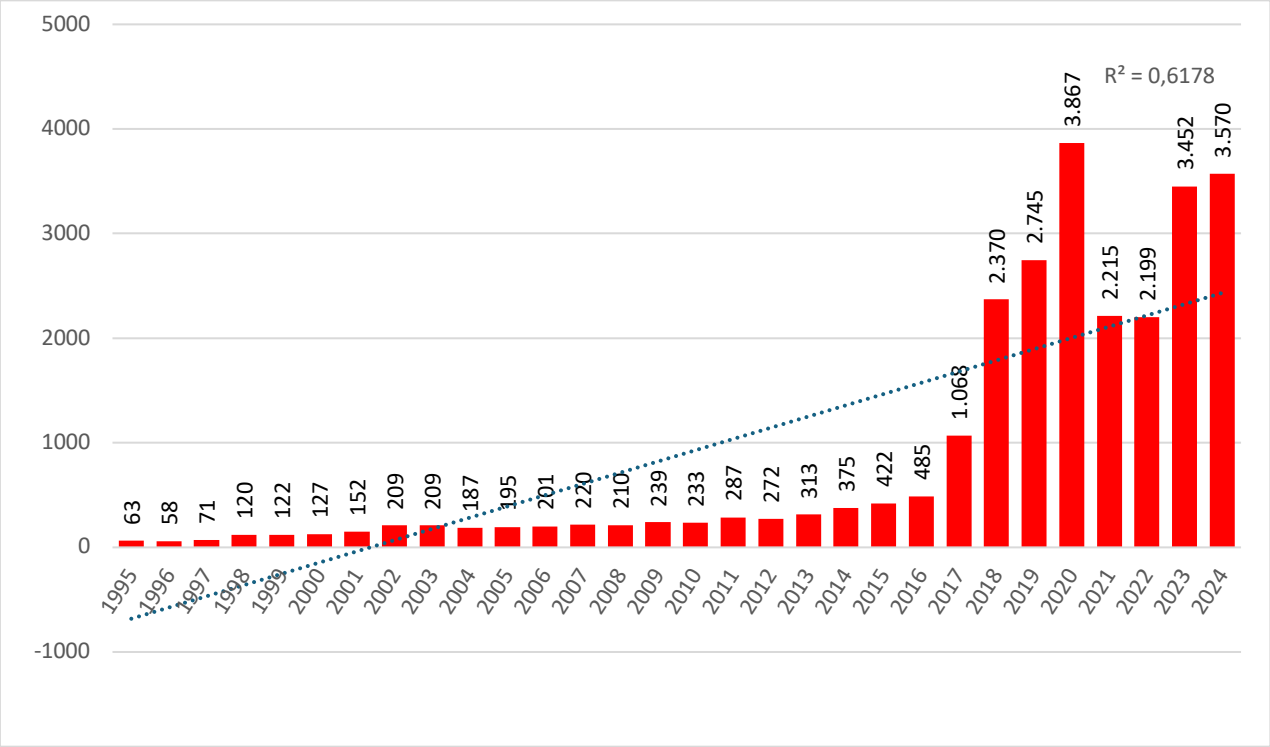
Pct.-vis ændring 1995-2024	631 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-20 %

Mandatsvig drejer sig om at misbruge en lovlig adgang til at handle på andres vegne, som gør, at disse andre lider tab, fx ved at hæve penge til sig selv når man passer en konto for andre, eller købe varer til sig selv på arbejdspladsens konto. Paragraffen omhandler også misbrug af eget Dankort til indkøb, der ikke er dækning for. Udspecificerede gerningskoder viser dog, at anmeldelser om Dankortmisbrug udgør under 10 pct. af anmeldelserne i perioden 2015-2024. Langt hovedparten af anmeldelserne står alene opført som "mandatsvig", og det er derfor vanskeligt at vurdere, hvad der ligger bag de store udsving siden 2015. I 2021 blev 3 personer sigtet i tilsammen 808 sager, hvoraf mange udsprang af sager fra de tidligere år.

Afgrænsningen mellem mandatsvig og andre former for ”snyd” – som f.eks. underslæb – er ikke altid krystalklar, hvorfor udsving fra år til år muligvis til dels kan tilskrives forskelle i, hvordan anmeldelserne er kategoriseret. Se tillige tidligere bemærkninger om den strafferetlige regulering af snyd og bedrag.

2.2.4.5. AFPRESNING OG ÅGER (jf. §§ 281-282) – herunder digital sextortion

Opstilling 2.2.4.5.a. Antal tilfælde af afpresning og åger, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	467 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	30 %

Næsten alle anmeldelser i opstilling 2.2.4.5.a vedrører afpresning, som frem til 2022 udgjorde 96 pct. af det samlede antal anmeldelser. I 2023 blev der registreret et usædvanlig stort antal tilfælde af åger – 268. Vi gætter på, at de fleste af disse sager vedrørte et enkelt eller nogle ganske få sagskomplekser. For hele perioden 1995 til 2024 lå det gennemsnitlige politiregistrerede sager vedrørende åger på 31; i 2024 netop 31 sager.

Størstedelen, formentlig stort set hele den stigning, der sker fra 2016 til 2020/23 – omkring en syv-dobling – vedrører tilfælde af digital sextortion/sexafpresning, hvor forurettede afpresses for penge (strafbart iflg. § 281 om afpresning). Det er især mænd, der udsættes for denne form for sextortion. Om det øgede antal anmeldelser beror på en reel udvikling, eller om den helt eller delvist beror på ændrede anmeldelsestilbøjeligheder, vides ikke, men det er en periode, hvor der blev gennemført store kampagner for at få forurettede til at anmelde sextortion til politiet.

En opgørelse foretaget af politiet på basis af deres POLSAS-system viser, at der i 2019 blev registreret 374 tilfælde af sextortion (vedrørende penge *og/eller* andre ydelser). I 2022 var tallet 855. For mænds vedkommende var dette en stigning fra 98 til 589 tilfælde, for kvinder et nogenlunde uændret antal, fra 276 til 266 (jf. oplysninger gengivet i Digitalt Ansvar, 2023b).

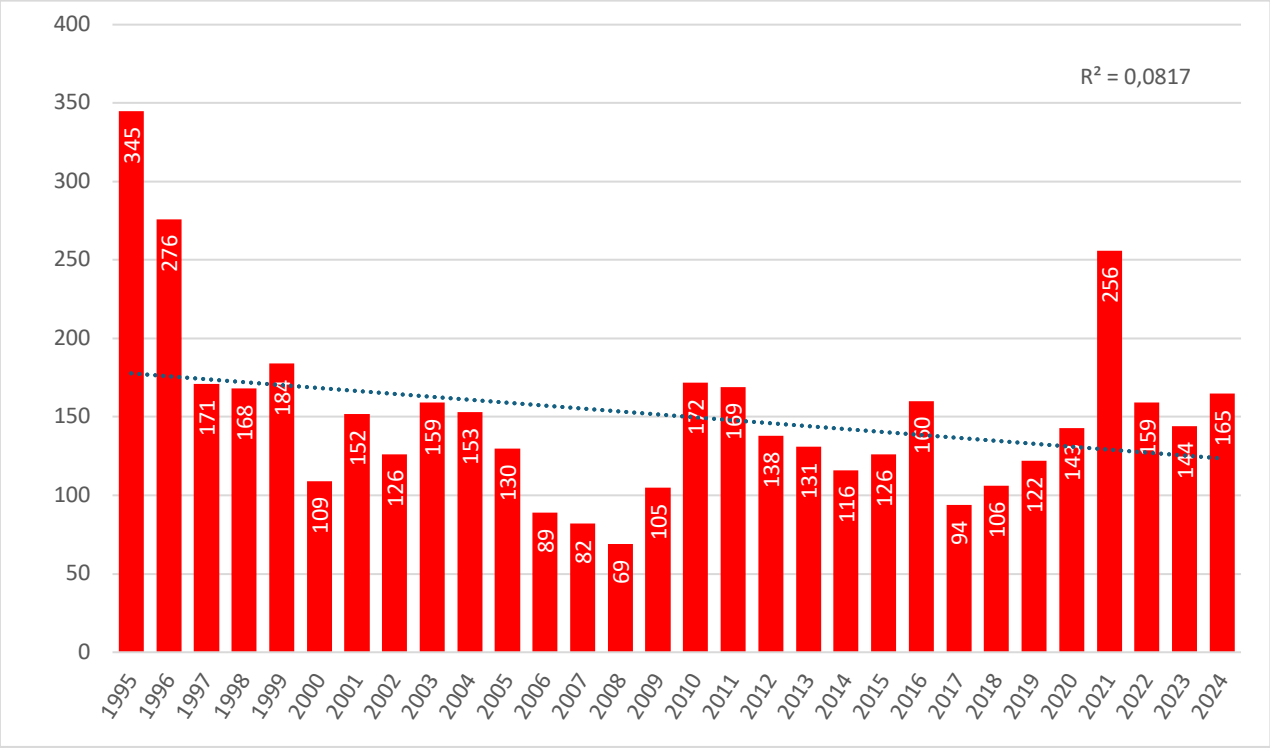
Ved sextortion – som for en række andre former for digitale forbrydelser – kan man kan have sager med kun en enkelt eller få gerningspersoner, og så et stort antal hændelser/forurettede. Det kan være uklart, hvordan disse sager tælles/opgøres i statistikken, men forekomsten af den slags sager er ofte forklaringen på et usædvanligt stort antal "anmeldelser" i et enkelt kalenderår sammenlignet med det forudgående og det efterfølgende. Disse enkeltstående sager får ofte stor mediedækning og navngives i pressen, som fx "Umbrellasagen" og "Sagen om de 169 kvinder". Se også de store spring, der er i tallene fra fx 2020 til 2021 og fra 2022 til 2023.

Under alle omstændigheder er det et område med et meget stort mørketal. Det ved vi fra offerundersøgelser. Andelen af voksne danskere, der mindst er på nettet én gang om ugen – og det er langt de fleste – som inden for det seneste år havde været udsat for sextortion (inkl. seksuel afpresning) var i 2020 4,7%, i 2022 5,4% og i 2023 5,1%. For kvinder, der som nævnt hovedsagelig er blevet afpresset for andre ydelser end penge, var procenterne 2,3%, 4,9% og 3,8%; for mænd, der hovedsagelig er blevet afpresset for penge, 7,3%, 5,9% og 6,2% (Digitalt Ansvar, 2023b). Disse tal er behæftet med stikprøveusikkerhed, men tyder umiddelbart på, at forekomsten af sextortion de seneste år har stabiliseret sig. Sammenlignet med forekomsten af fysisk vold er der dog tale om stabilisering på et temmelig højt niveau.

Se under "Forbrydelser mod den personlige frihed" for nærmere om sextortion, der har karakter af afpresning for andre ydelser end penge, afsnit 3.10.

2.2.4.6. SKYLDNERSVIG (jf. § 283)

Opstilling 2.2.4.6.a. Antal tilfælde af skyldnersvig, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

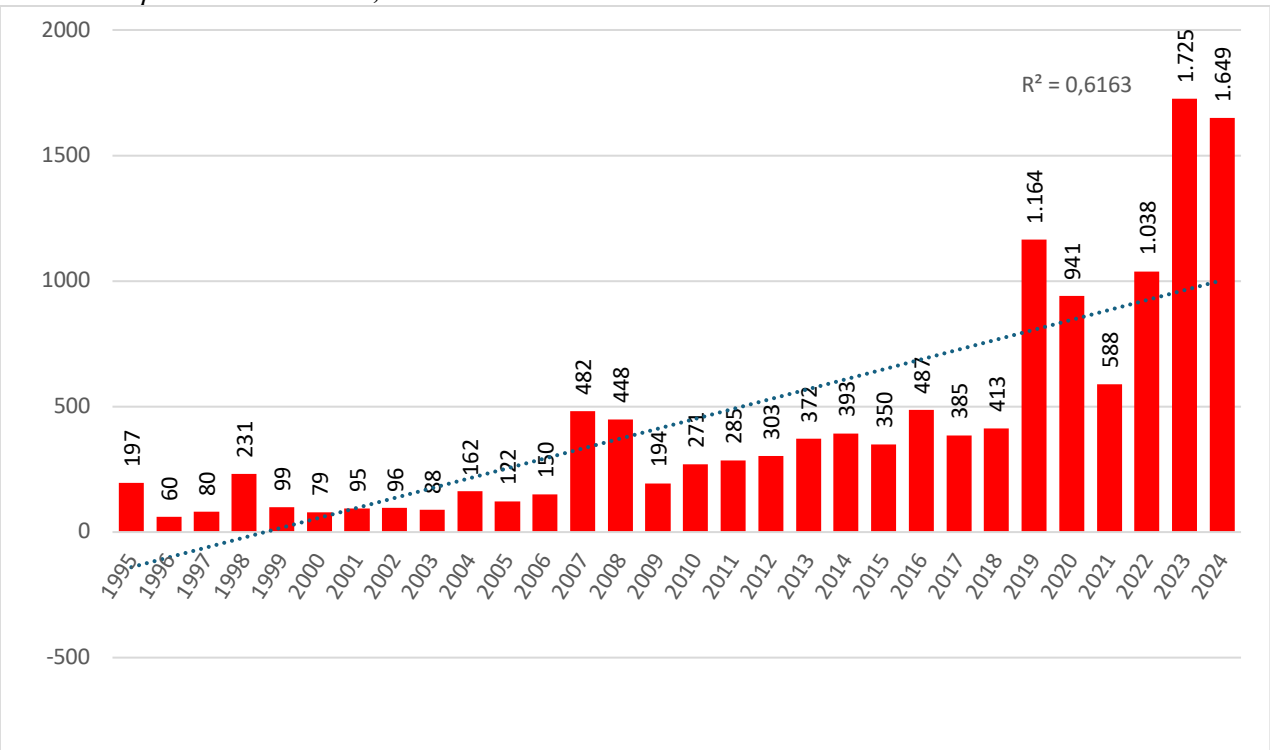
Pct.-vis ændring 1995-2024	-52 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	35 %

Skyldnersvig drejer sig blandt andet om at skjule værdier, således at berettigede kreditorer ikke kan gøre udlæg i dem. Skyldnersvig opstår ofte, når en virksomhed går konkurs.

Der kan også blive tale om skyldnersvig, hvis en pantsat genstand sælges uden panthavers samtykke, eller hvis man ved gaver, stort forbrug, mærkelige aftaler eller andet giver sine, eller virksomhedens, kreditorer en dårligere mulighed for at få betalt deres krav.

2.2.4.7. GROV SKATTESVIG M.V. (jf. § 289, 1. pkt. og 2. pkt., 289a)

Opstilling 2.2.4.7.a. Antal tilfælde af grov skattesvig, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

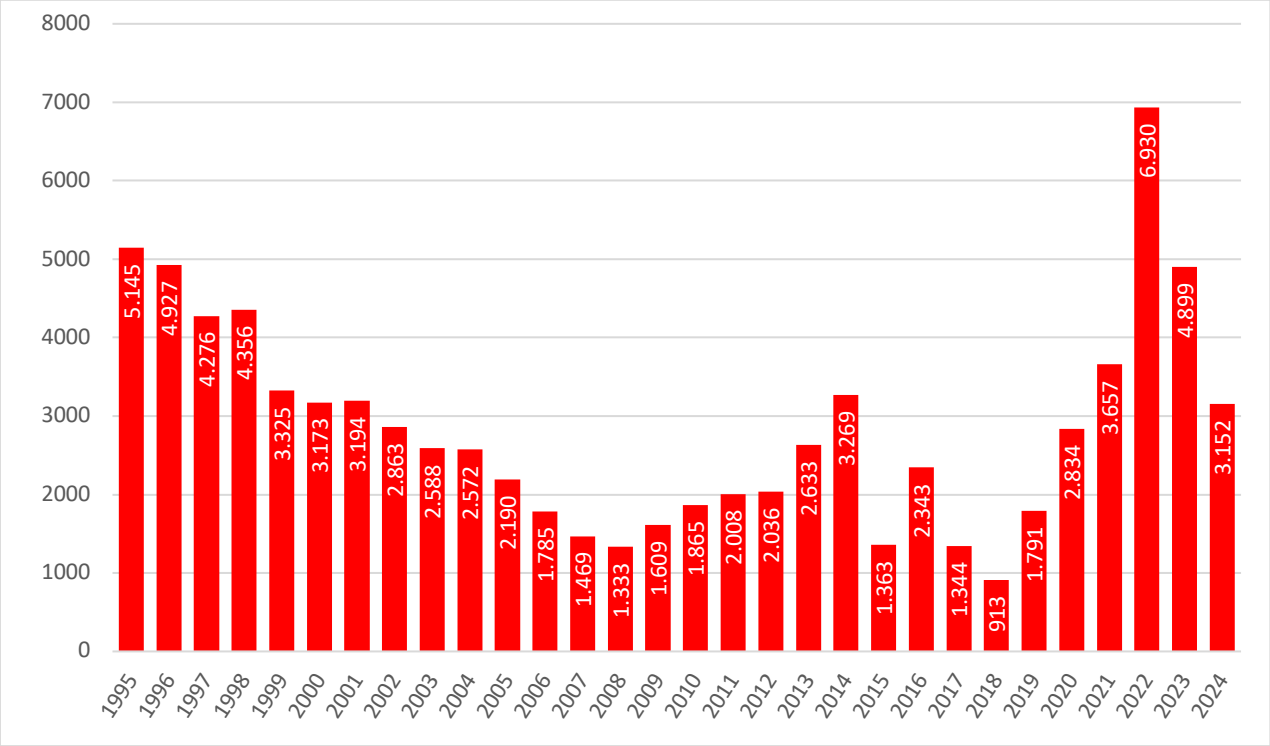
Pct.-vis ændring 1995-2024	737 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	42 %

Opstilling 2.2.4.7.a omfatter svindel med skat, moms og EU-midler, sidstnævnte udgør dog under 5 pct. af anmeldelserne i perioden.

Se i øvrigt afsnit 6.3 om overtrædelser af skattelovgivningen.

2.2.4.8. HÆLERI I ALT

Opstilling 2.2.4.8.a. Antal hæleri i alt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

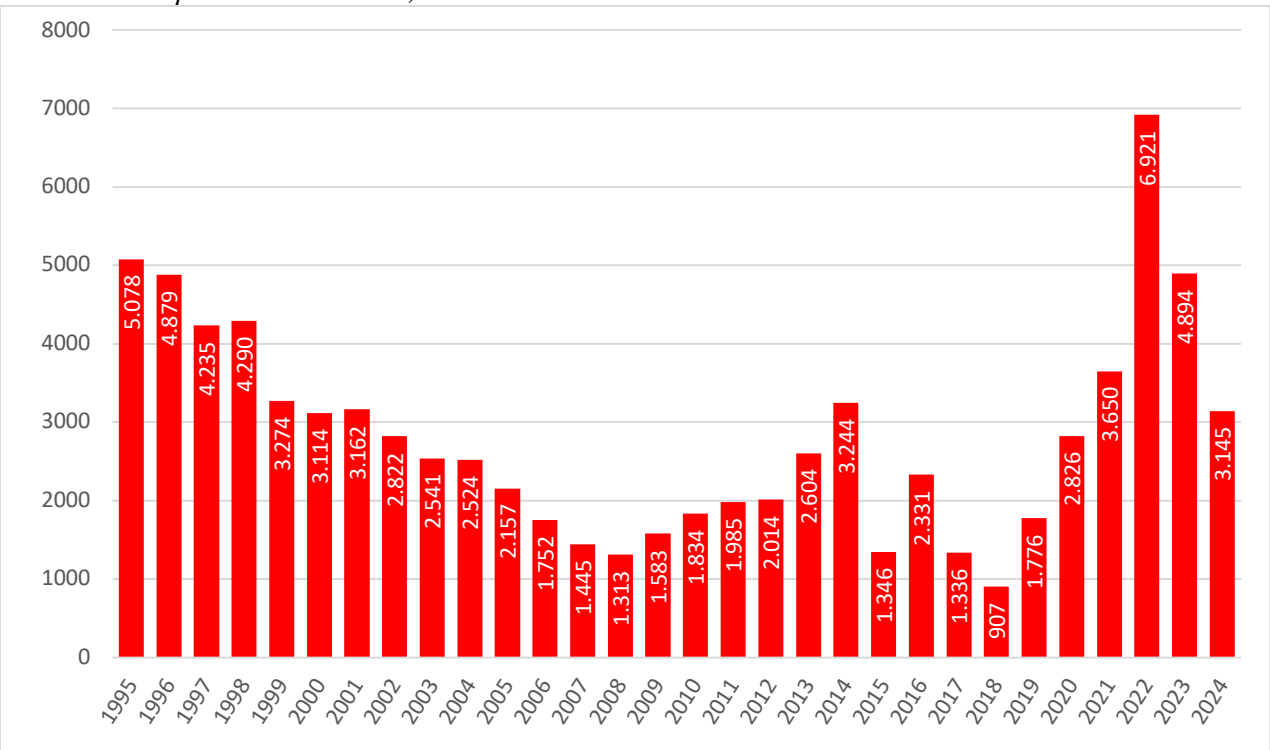

Pct.-vis ændring 1995-2024	-39 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	76 %

Opstilling 2.2.4.8.a omfatter såvel ”Hæleri” som ”Uagtsomt” hæleri. Ved sammenligning af opstillinger 2.2.4.8.1.a og 2.2.4.8.2.a kan man se, at det i altovervejende grad drejer sig om ”Hæleri”.

2.2.4.8.1. HÆLERI (jf. §§ 290, 290a) – herunder hvidvask

Opstilling 2.2.4.8.1.a. Antal hælerier (herunder hvidvask), der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

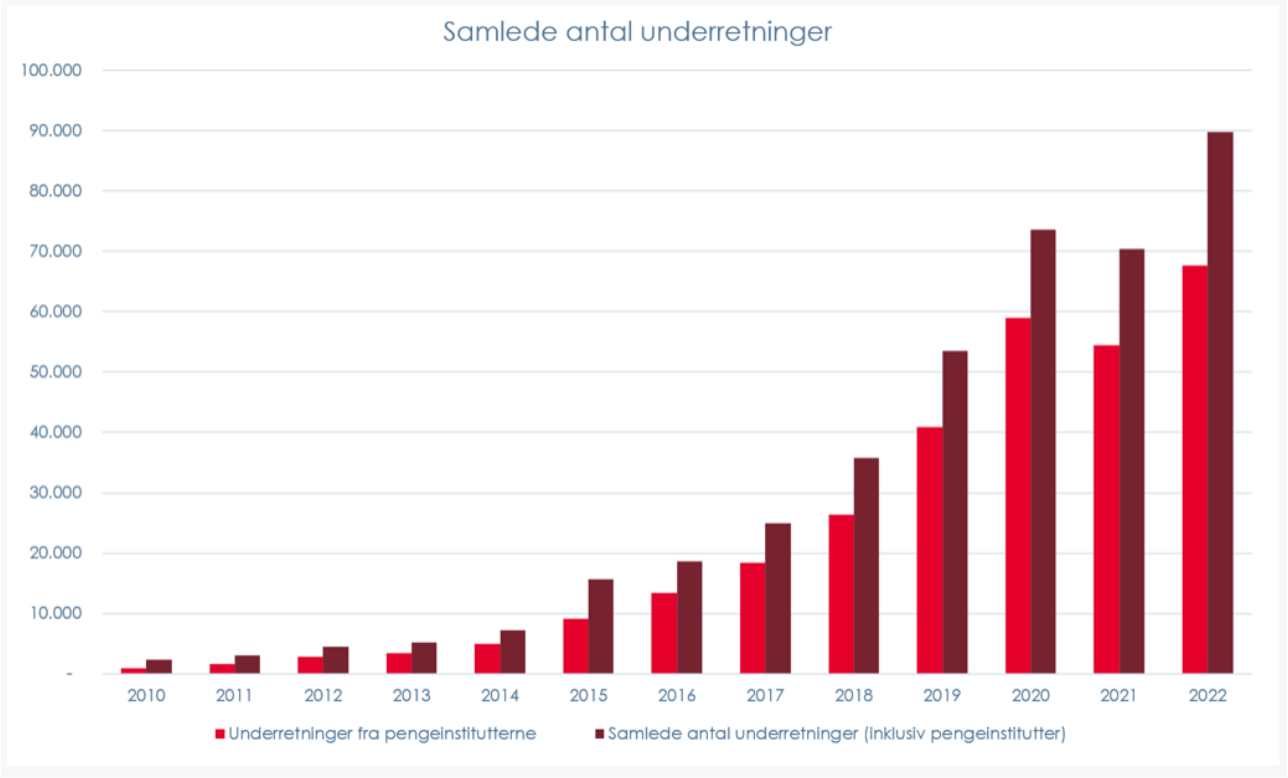
Pct.-vis ændring 1995-2024	-62 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	77 %

Antallet af hælerisager er for stærkt nedadgående frem til 2018, hvor man kommer ned under 1.000 sager, efter at der i 1995 havde været fem gange så mange. Der er dog en vis "opblussen" fra 2008 til 2014.

§ 290 a, som omhandler hvidvask af penge, er indsat i straffeloven 8/6 2018. Hvor gerningskoderne "hæleri" og "grov/forretningsmæssig hæleri" udgør langt hovedparten af anmeldelserne frem til 2019, overtager "hvidvask" og "grov/forretningsmæssig hvidvask" i de seneste år. Disse gerningskoder udgør 89 pct. af alle anmeldelser i 2024.

Stigningen i antallet af anmeldelser for hvidvask kan ifølge Hvidvasksekretariatets Årsrapport 2022 blandt andet skyldes en øget kontrol, herunder at flere brancher er blevet omfattet af indberetningspligt ved mistanke om hvidvask. Ifølge oplysninger fra Finans Danmark er det dog, som det fremgår af opstilling 2.2.4.8.1.b, fortsat penge- og realkreditinstitutter, der står for langt hovedparten af indberetningerne.

Opstilling 2.2.4.8.1.b. Antal underretninger om mulig hvidvask til Hvidvasksekretariatet, 2010 til 2022.

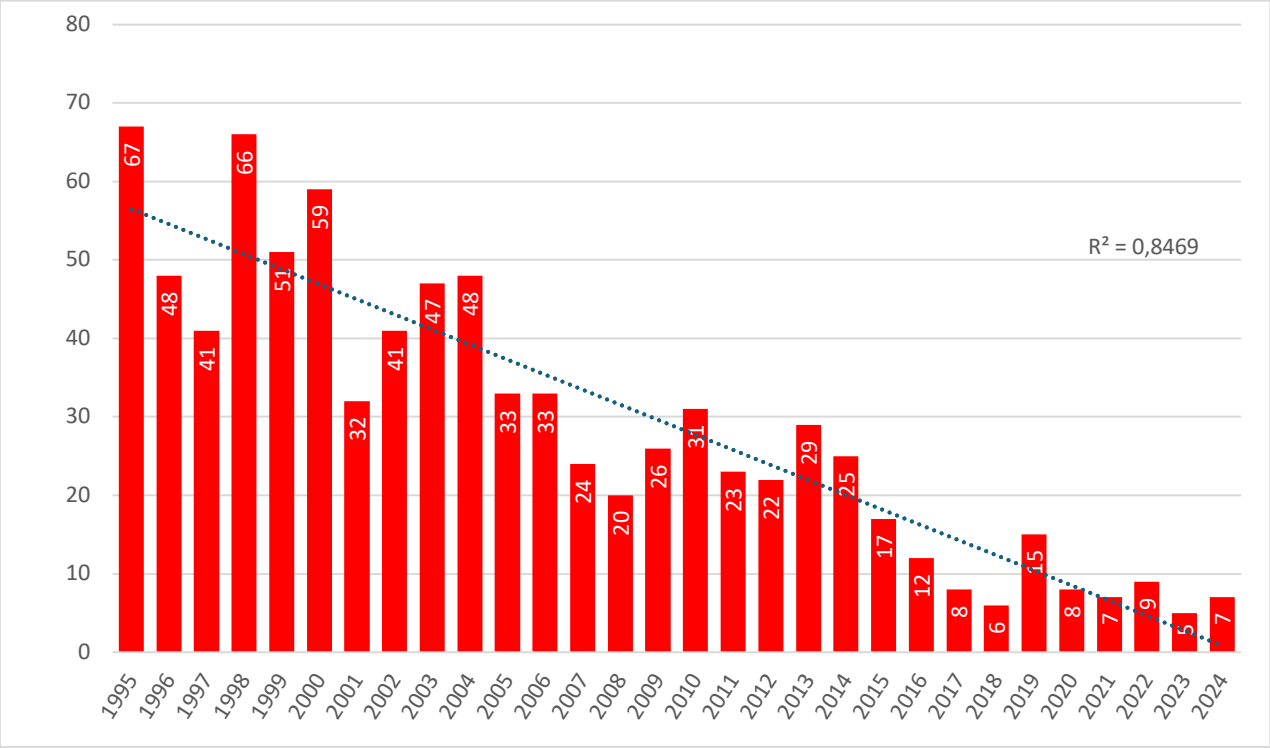

Kilde: Finans Danmark https://finansdanmark.dk/tal-og-data/institutter-filialer-ansatte/kriminalitet/hvidvask/

I 2018 modtog Hvidvasksekretariatet 35.769 underretninger, i 2022 var tallet 89.783. Oplysninger fra lidt under halvdelen af disse indberetninger blev af sekretariatet videresendt til relevante myndigheder. 1.908 af de modtagne underretninger drejede sig om svindel med coronahjælpepakker (Hvidvasksekretariatet 2022).

2.2.4.8.2. UAGTSOMT HÆLERI (jf. § 303)

Opstilling 2.2.4.8.2.a. Antal tilfælde af uagtsomt hæleri, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-90 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-53 %

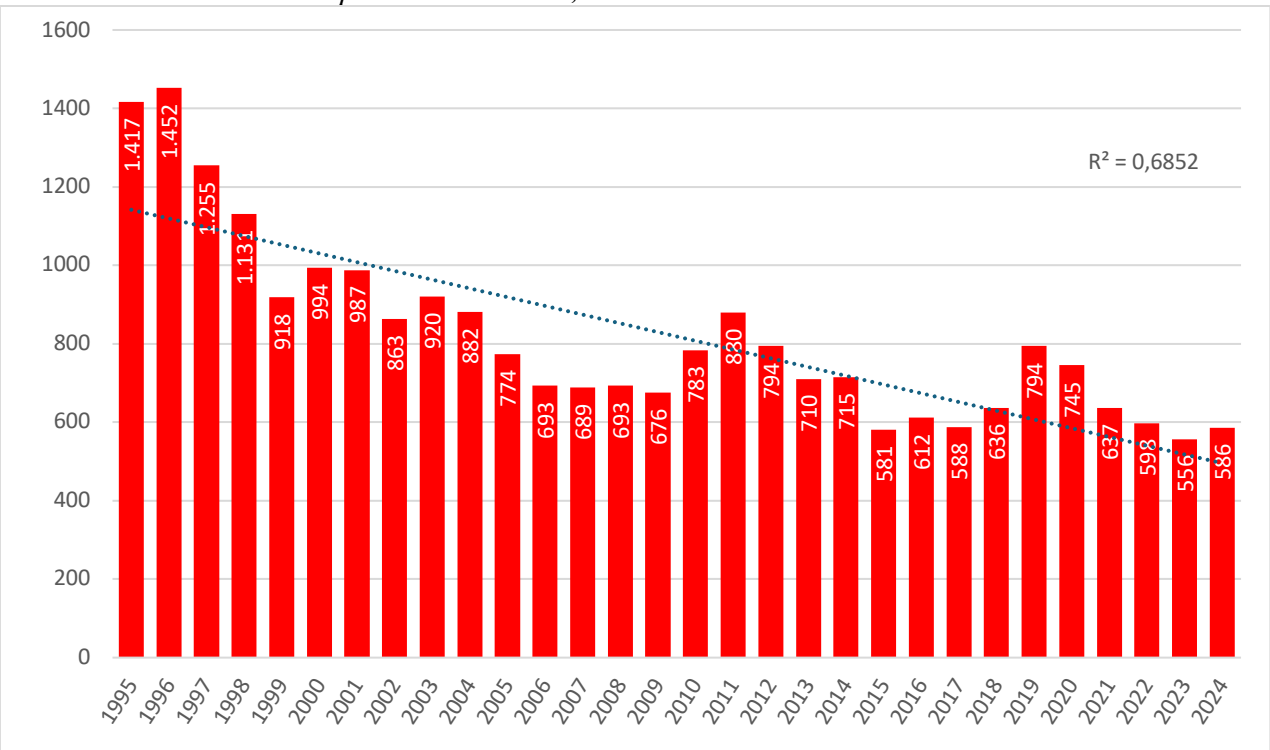
”Uagtsomt” betyder her ”groft uagtsomt”, idet man ikke kan straffes, hvis hæleriet er simpelt uagtsomt, altså at man har gjort det ”i god tro”.

Som man kan se, er det årlige antal tilfælde over hele perioden relativt lille, og de sidste fire år har der hver år været mindre end 10 tilfælde. Det er tænkeligt, at man i hæleritilfælde over tid er blevet mindre tilbøjelige til umiddelbart at registrere dem som groft uagtsomt hæleri.

Strafferammen for groft uagtsomt hæleri blev i 2010 ændret fra 6 måneder til 1 år. Anklagemyndigheden kunne i den forbindelse oplyse, at man på daværende tidspunkt ingen faste retningslinjer havde vedrørende, hvordan groft uagtsomt hæleri burde straffes, men at der oftest var tale om en bøde.

2.2.4.9. ULOVLIG OMGANG MED HITTEGODS (jf. § 277)

Opstilling 2.2.4.9.a. Antal tilfælde af ulovlig omgang med hittegods, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

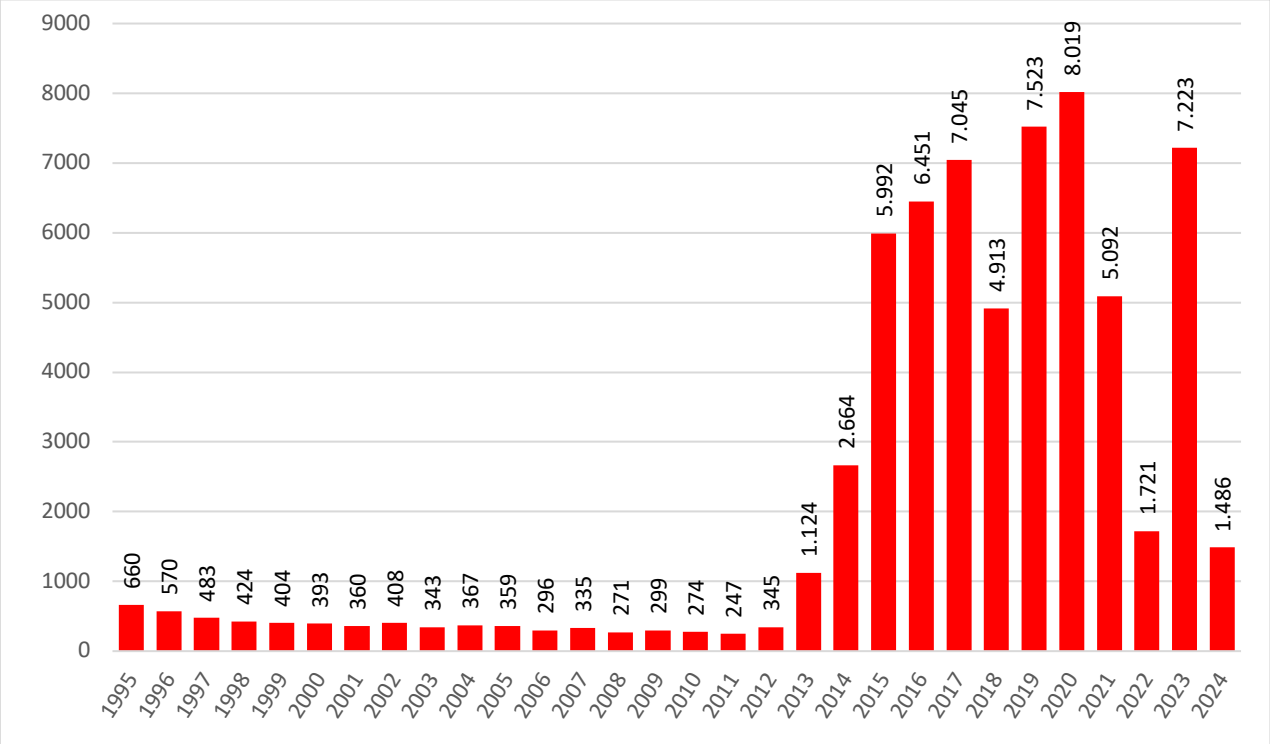

Pct.-vis ændring 1995-2024	-59 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-26 %

Antal sager vedrørende ulovligt omgang med hittegods har ligesom sager vedrørende "traditionelt" hæleri (dvs. ikke hvidvask) været faldende hen over perioden. Fra 1995 til 2024 er der tale om mere end en halvering.

2.2.4.10. BERIGELSESFORBRYDELSE OG FORMUEKRÆNKELSE (jf. §§ 292-300c, 301, 301a, 302, 304) – herunder tilsnigelse af adgang uden at betale

Opstilling 2.2.4.10.a. Antal tilfælde af berigelsesforbrydelse og formuekrænkelse, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	125 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-80 %

Med mindre man er strafferetsekspert og kender til paragrafferne, siger den statistiske overskrift "Berigelsesforbrydelse og formuekrænkelse" næppe ret mange noget.

Denne overskrift dækker en lang række forskellige lovovertrædelser og gerningskoder af meget forskellige karakter. De er så mangeartede, at vi vælger at nævne dem alle 29 her med antal anmeldelser i 2024 i parentes:

- Ødelæggelse af egne ting (0)
- Hindringer af andres ret (159)
- Ulovlig selvtægt (10)
- Ulovlig inddæmning (0)
- Svig, der ikke er bedrageri (12)
- Svig, der ikke er bedrageri (skærpende omstændighed) (0)
- Uagtsomt svig (ikke bedrageri) (0)
- Uagtsomt svig (ikke bedrageri) (0)
- Urigtige oplysninger om et firmas økonomi (0)
- Svigagtig opnåelse af kredit (2)
- Ulovligt forbrug af forudbetalt vederlag (3)
- Bortfjernelse uden at betale (284)
- Tilsnigelse af adgang uden at betale (563)
- Returkommission (0)
- Forretningshemmeligheder, overtrædelse, skærpende omstændigheder (5)
- Markedsføringsloven, skærpende omstændigheder (0)
- Ophavskrænkelse, skærpende omstændigheder (0)
- Piratkopiering, særligt skærpende omstændigheder (15)
- Kartelaftale, særligt skærpende omstændigheder (0)
- Insiderhandel/kursmanipulation, skærpende omstændigheder (0)
- Ulovlig forværrelse af formuestilling (0)
- Udnyttelse af andres vildfarelse (0)
- Udnyttelse af andres økonomiske vanskeligheder (0)
- Efterfølgende åger (0)
- Betalingsmiddel/-kort, uberettiget anvendelse, videregivelse (0)
- Kode til informationssystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse (0)
- Uorden i forretningsbøger (433)
- Ulovlig stemmeafgivning vedrørende økonomi (0)
- Bestikkelse af voldgiftsdommer (0)

Det er naturligvis meningsløst at vurdere udviklingen i så forskellige forhold under ét. Rent talmæssigt spiller registrerede overtrædelser af langt de fleste af disse forhold en underordnet eller slet ingen rolle. Fx var der for over halvdelen af forholdenes vedkommende ikke registreret et eneste forhold i 2024.

Den gerningskode, der driver den stærke stigning fra 2013 og frem, er ”tilsnigelse af adgang uden at betale”. I 2020 udgjorde denne form for anmeldelser 80 pct. af det samlede antal.

Formentlig drejer det sig om anmeldelser af personer, som gentagne gange har kørt med offentlige transportmidler uden at betale. I hvert tilfælde udstedes en kontrolafgift på stedet, men trafikselskaberne kan, hvis den pågældende gratist har gjort det flere eller mange gange, vælge at foretage politianmeldelse, jf. § 298, stk. 4 – uanset om kontrolafgifterne er betalt eller ej. Det fremgår af en artikel

i Jyllandspostens netudgave (8/9 2015), at DSB har anmeldt en passager for at have ”tilsneget sig adgang til befordring” 928 gange. Det fremgår tillige af artiklen, at sagen har været diskuteret internt i anklagemyndigheden, ”fordi der har været usikkerhed om, hvordan den skulle opgøres i relation til myndighedens produktivitet. Rigsadvokaten har afgjort, at sagen skulle registreres som 928 selvstændige lovovertrædelser.” En søgning på Infomedia finder flere tilsvarende sager i de efterfølgende år: 843 gange uden billet i 2016, 80 gange uden billet 2017, 184 gange uden billet i 2019, 454 gange uden billet i 2023. Den voldsomme udvikling i antallet af ”anmeldelser” kan altså med stor sikkerhed tilskrives et begrænset antal personer, der er sigtet for mange, gentagne forhold, som opgøres separat. En tilsvarende problematik finder vi bl.a. vedr. stalking – i afsnit 3.5 idet følgende diskuteres det nærmere, hvad opgørelsesmåden i denne slags sager betyder for vurderingen af anmeldelsesstatistikken.

2.3. INDIVIDUELLE OFRE FOR EJENDOMSFORBRYDELSER

Årlige offerundersøgelser foretaget i regi af Justitsministeriet, hvor befolkningen spørges om deres udsathed for forskellige forbrydelser og overgreb, giver os en mulighed for at komme med et bud på, hvor mange mennesker der i løbet af et år mindst én gang er blevet udsat for en ejendomsforbrydelse. Antallet af ofre eller forurettede er således i parallel til de politianmeldte en "alternativ" generel målestok for forekomsten af ejendomsforbrydelser i samfundet.

Den umiddelbare fordel ved denne målestok er, at den også inkluderer mange af de lovovertrædelser, som politiet via anmeldelse eller på anden måde ikke har fået kundskab om, det såkaldte mørketal.

Der er imidlertid også mange ulemper og mangler, der tilsammen betyder, at man er langt fra at få et bud på den faktiske forekomst af straffelovsovertrædelser:

- Der knytter sig en række problemer og usikkerheder til selve den metode, man har benyttet sig af (stikprøveusikkerhed, svarprocent, spørgsmålsformuleringer osv., se for en oversigt og gennemgang af disse Balvig, 2025)
- Man kan ikke være sikker på, at de overgreb svarpersonerne tilkendegiver, de har været udsat for, faktisk er strafbare, endsige strafbare ifølge straffeloven. Det er hovedsagelig derfor vi i opstilling 2.3.a bruger betegnelsen "overgreb" i stedet for "straffelovsovertrædelser
- Der omfattes alene de lovovertrædelser som enkeltpersoner har oplevet, og derved kun i begrænset omfang eller slet ikke dem der er gået ud over fx store virksomheder, offentlige institutioner m.v.
- De lovovertrædelser, der er gået ud over de yngste og de ældste i samfundet er ikke med, idet de adspurgte alene omfatter de 16-79-årige
- Det er ofre/forurettede, der optælles, og ikke handlinger. Svarpersonerne er blevet spurgt, om de har været udsat for en given handling inden for de seneste år, og i bekræftende fald også hvor mange gange. Hvis man har været udsat flere gange, er der alene spurgt nærmere ind til sidste gang, man har været udsat.
- Der spørges ikke om alle straffelovsovertrædelser, men dog sandsynligvis nok om dem der volumenmæssigt fylder mest

Fra og med undersøgelserne gennemført i 2023 er der spurgt om udsathed for tyveri, indbrud, hærværk og svindel og bedragerier på/via internettet. Blandt de straffelovsovertrædelser, det kunne have været ønskværdigt at få med, er røverier. I et eller andet omfang er de faktisk med, men nok især som svar på spørgsmålet om udsathed for (fysisk) vold. Der har tidligere været et spørgsmål med om udsathed for røveri, men dette er man holdt op med, idet de svar, man fik viste, at det svarpersonerne opfattede som røveri ofte lå langt fra den strafferetlige afgrænsning. Det kan samtidig diskuteres om røveri primært skal klassificeres som en ejendomsforbrydelse eller en personforbrydelse.

Af opstilling 2.3.a fremgår det, at det i 2023 var omkring hver sjette af de 16-79-årige, der inden for det seneste år havde oplevet sig udsat for et eller flere af de nævnte overgreb, og for de enkelte overgrebs vedkommende i givet fald en eller flere gange. De 17,0%, det drejede sig om, svarede – ihukommende den stikprøveusikkerhed tallene er behæftet med – til mellem 755.600 og 810.900 16-79-årige.

Opstilling 2.3.a. Procent af og antal 16-79-årige der inden for det seneste år har været udsat for ejendomsovergreb, 2023 og 2024.

	2023		2024	
	Pct./antal	5%-sikkerheds-intervaller	Pct./antal	5%-sikkerheds-intervaller
Pct. udsat af 16-79-årige	17,0%	16,4% – 17,6%	18,9%	18,2%-19,6%
Antal udsatte 16-79-årige	783.300	755.600 – 810.900	877.100	844.600 – 909.600
Udvalget:				
Antal i nettostik-prøve	29.871		29.841	
Antal faktisk ud-spurgte	13.698		12.862	
16-79-årige i befolk-ningen	4.607.513		4.640.831	
Hele befolkningen	5.946.952		5.976.992	

Kilde: Balvig. 2025.

I 2024 er det steget til 18,9%, svarende til mellem 877.100 og 909.600 16-79-årige, der har været udsat for overgreb. Denne stigning er statistisk signifikant.

Opstilling 2.3.b. Procent 16-79-årige der inden for det seneste år har været udsat for forskellige former for ejendomsovergreb, 2023 og 2024.

	2023	2024
Udsat for et eller flere af nedenstående former for ejendomsovergreb	17,0	18,9
Tyveri/indbrud	11,2	11,6
Tyveri	6,3	6,7
Indbrud	5,8	5,9
I bo område	5,4	5,5
I beboelse	2,1	2,2
I garage, udhus, loftsværelse el.lign. v. beboelse	3,8	4,0
For personer der har garage, udhus m.v.	4,4	4,6
I fritidshus, sommerhus	0,7	0,6
For personer der har fritidshus, sommerhus	1,7	1,5
Hærværk	3,9	4,1
Kriminalitet begået på internettet (ekskl. forsøg og hadytringer)	4,1	5,9
Misbrug af betalingskortoplysninger	1,6	2,4
Bedrageri ved samhandel på internettet	1,8	2,8
Kontaktbedrageri	0,6	0,8
Misbrug af personoplysninger	0,4	0,7

Kilde: Balvig, 2025.

Ad opstilling 2.3.b kan man se hvor mange der har været udsat for specifikke former for ejendoms-overgreb, og hvordan det har udviklet sig fra 2023 til 2024. Der er tale om en statistisk signifikant

stigning for kriminalitet begået på internettet, og dette omfatter også hver af de fire specifikke former for internetkriminalitet, der er nævnt i opstillingen.

Det er stigningen i internetkriminalitet, der hovedsagelig ligger bag den samlede stigning i udsathed for ejendomskriminalitet, idet der ikke findes statistisk signifikante ændringer for de andre nævnte former for ejendomskriminalitet såsom indbrud, hærværk m.v.

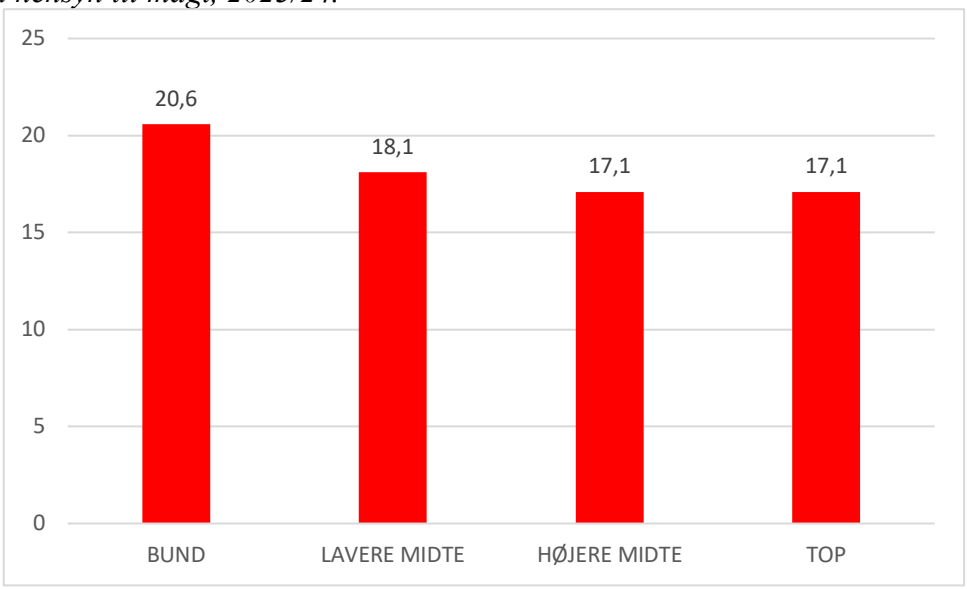
I hvilken udstrækning man udsættes for ejendomsovergreb beror ikke primært på personlige karakteristika, men på hvad man har og bruger af ejendom som transportmidler eller penge på nettet, og hvordan man omgås denne. Fx hvor meget man cykler rundt, og hvor man stiller cyklen hvor længe, eller om man handler på nettet eller "afgiver" personlige oplysninger der. Man kunne forvente, at det i særlig grad ville være de "rørlige" og besiddende, som udsættes for ejendomsovergreb, og det er korrekt med hensyn til de "rørlige", bl.a. i form af, at det er dem der ofte er borte fra hjemmet mange gange i ugens løb og/eller ofte går ud med venner og bekendte for at feste eller more sig. I en vis forstand er det selvfølgelig også korrekt med hensyn til det "besiddende": Dem der har et sommerhus udsættes oftere for indbrud i sommerhus …; dem der har en bil udsættes oftere for biltyveri … osv. Til trods herfor er der ikke store forskelle mellem forskellige befolkningsgrupper, når vi ser på den samlede udsathed for ejendomskriminalitet i forhold til besiddelse og brug af ejendom, og i visse henseender trækker det snarere lidt i retning af, at det er dem der samlet set har mindst, der er mest udsat – fx dem der har den laveste indkomst, og dem der er på kontanthjælp el.lign.

At der er en vis tendens til, at ejendomsovergreb især går udover "de svageste" tyder også en analyse, der er foretaget på grundlag af de samlede offerundersøgelser i 2023 og 2024, på. I denne analyse er der udarbejdet et indeks for svarpersonernes samfundsmæssige position med hensyn til magt. Dette indeks har en stærk sammenhæng og sammenkædning med socioøkonomiske forhold som uddannelse, erhverv, indkomst m.v.[39] På baggrund af indekset er svarpersonerne blevet inddelt i fire grupper: Fra "Bund" som er gruppen med relativ mindst magt, til "Top" som er gruppen med relativ mest magt.[40]

Det fremgår af opstilling 2.3.c, at det i 2023/24 især er de svagere stillede blandt de 16-79-årige i det danske samfund, som er belemret med at blive udsat for overgreb/straffelovsovertrædelser. Blandt de svagest stillede har 20,6% været udsat for ejendomsovergreb inden for det seneste år, medens det er 17,1% blandt de bedst stillede. Tendensen er statistisk signifikant, men måske nok mere overraskende end effektfuld.

[39] Se nærmere om dette indeks hos Balvig, 2025.
[40] Det er offerundersøgelserne i såvel 2023 som 2024, disse beregninger er baseret på.

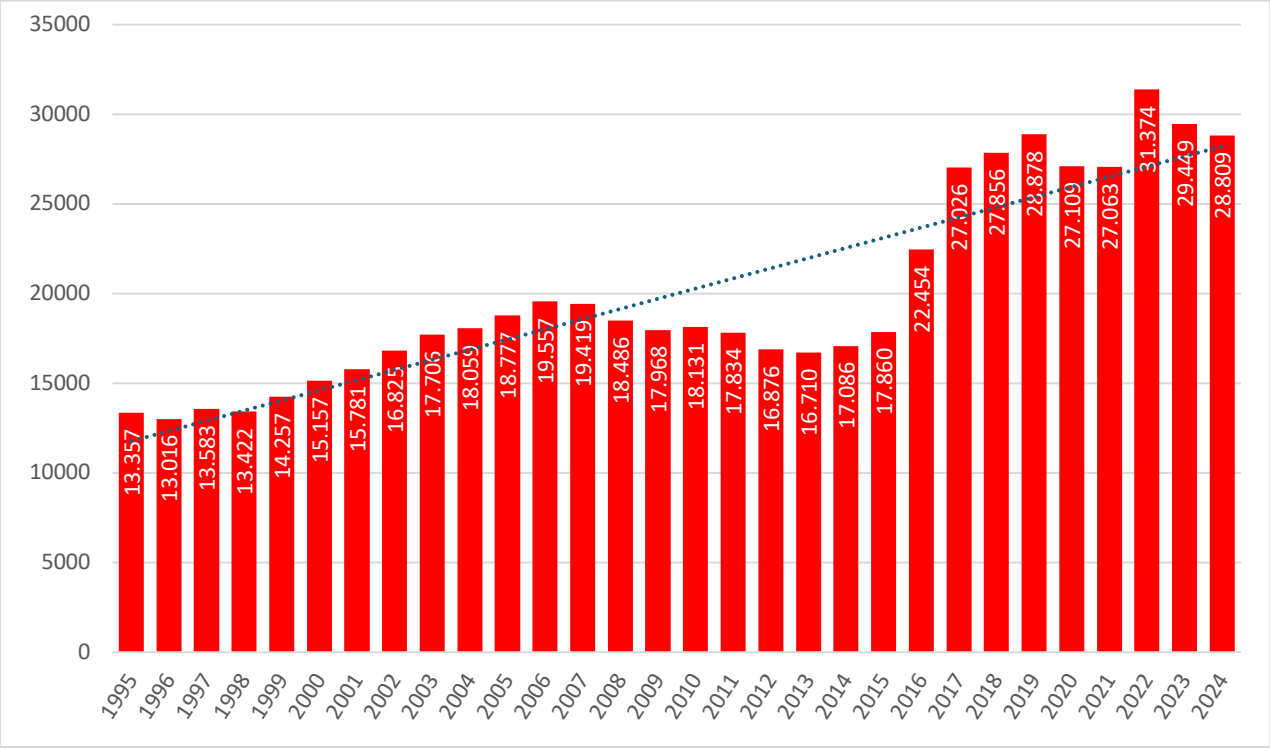
Opstilling 2.3.c. Pct. 16-79-årige udsat for overgreb ejendomsovergreb i forhold samfundsmæssig position med hensyn til magt, 2023/24.

Kilde: Balvig, 2025.

3. VOLDSFORBRYDELSER I ALT

Opstilling 3.a. Udviklingen i det samlede antal voldsforbrydelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1994 til 2024.

Note: Tallene her kan ikke sammenlignes direkte med Danmarks Statistiks tilsvarende opgørelse af alle politiregistrerede voldstilfælde. Tallene i ovenstående diagram er inklusiv tilfælde af uagtsom manddrab/legemsbeskadigelse i forbindelse med trafik. De rubriceres ikke hos Danmarks Statistik som voldsforbrydelser, men som "Andre/øvrige forbrydelser".

Pct.-vis ændring 1995-2024	116 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	0 %

Er volden steget?

Det er et nærmest klassisk spørgsmål. Det stilles gang på gang, men svaret behøver jo ikke være det samme – for det afhænger af, hvilken tidsperiode og hvad det er for en form for vold, man betragter.

Som man kan se af opstilling 3.a, er der tale om en særdeles stærk stigning i antal politiregistrerede voldsforbrydelser fra 1995 og frem til midten af 00-erne – en stigning på tæt ved 50%. Herefter falder antallet noget igen for så at stige overordentlig stærkt fra midten af 10-erne, især fra 2015 til 2017. De seneste år har det samlede antal politiregistrerede voldsforbrydelser været stagnerende.

Som det dokumenteres i det følgende, kan det imidlertid med stor sikkerhed siges, at *fysisk vold* generelt – *set over hele perioden og samlet set – reelt* ikke har været stigende.

Vurderet på den baggrund er det umiddelbart "mystiske" i udviklingen af det samlede antal politiregistrerede voldsforbrydelser to forhold: stigningen frem til midt i 00-erne og stigningen fra midt i 10-erne og de nærmest følgende år. Et reelt fald set over hele perioden behøver jo ikke at gøre sig gældende hele vejen igennem, fra 1995 til 2024; der kan selvfølgelig forekomme stigninger undervejs. Vi skal søge at kaste lys over disse to umiddelbare "mysterier" hver for sig, for så afslutningsvis og afrundende at se på hele perioden.

Stigningen i de registrerede voldsforbrydelser frem til midt i 00-erne?

Det er givet, at den reelle voldsudvikling fra 1995 og i de følgende ti år langt fra er så stærk som den stigning på op imod 50% i de politiregistrerede voldstilfælde giver indtryk af.

Den kraftige stigning i de *registrerede* voldsforbrydelser fra 1995 til midt i 00-erne beror således til dels på, at der i denne periode – men også før og til en vis grad efterfølgende – er sket et værdiskred i holdningen til vold: Man ser på vold med stigende alvor; man finder vold i stigende grad uacceptabelt, afskyeligt og forkasteligt. Der mangler, som altid, tidsserier, men der findes dog nogen, og de underbygger utvetydigt påstanden om en øget oplevet alvorliggørelse af fysiske aggressioner. Det fremgår således bl.a. af en række undersøgelser af holdningen til anvendelse af korporlig afstraffelse i børneopdragelsen. Tilbage i begyndelsen af 1980-erne var det kun hver fjerde, der tog afstand herfra, men siden er modstanden vokset kraftigt. I 2010 var det mindre end hver fjerde, der billigede anvendelse af korporlig afstraffelse i børneopdragelsen (Balvig & Holmberg, 2014, s. 345-346). Den såkaldte revselsesret blev afskaffet i 1997.

Man kan også bruge de samfundsmæssige markeringer, som denne over tid er præget af som en indikator på den værdimæssige alvorliggørelse af vold. Forud for ophævelsen af forældrenes revselsesret gik ophævelsen af læreres revselsesret i skolen i 1967, og fra 1993 og frem til i dag er der kommet en lind strøm af strafskærpelser vedrørende en række forskellige former for "personfarlig kriminalitet". Hver gang understreges det, at det er for at vise, hvor alvorligt man ser på disse former for kriminalitet. Det skal sende et signal – med et endnu kraftigere og større rødt lys end det, man har haft hidtil.

14-15-årige er i en serie undersøgelser blev bedt om at tage stilling til følgende påstand: "Hvis en af mine venner slår andre, vil jeg ikke se hende/ham mere". I 1999 var det 61%, der ikke var "Helt uenige" i denne påstand, i 2005 62%, i 2010 72% og i 2016 73% (Balvig & Holmberg, 2014, s. 347; Balvig, 2017, s. 133). Kvalitative data indsamlet i forbindelse med disse ungdomsundersøgelser over tid, fra 1979 til 2016, giver også klare indikationer på, at børn og unge ser på fysiske aggressioner og vold med stigende alvor. Den bedste illustration af, at der virkelig er sket noget – både hos børn, unge og voksne – er måske, at man i den første selvrapporteringsundersøgelse fra 1979 overhovedet ikke spurgte ind til vold. Det skyldtes ikke, at man var bange for at stille spørgsmål om vold, og heller ikke fordi man troede, at man ikke kunne få ærlige og valide svar. Det var simpelthen, fordi vold ikke var en "issue". Den alvorlige og den "rigtige" kriminalitet var tyveri og hærværk samt sådanne "uordentlige ting" som at køre på udborede knallerter, smugle alkohol med ind i en klub o.lign. At børn og unge sloges blev set på som en forholdsvis almindelig, dagligdags og triviel ting af det at være barn og ung, og så var det var jo heller ikke noget, der umiddelbart truede de voksne, som tilfældet var og er med indbrud, butikstyverier og hærværk på biler.

Den holdningsmæssige alvorliggørelse af volden har to konsekvenser, der er af direkte betydning for, hvor meget af de fysiske overgreb, der faktisk forekommer, vi ender op med at kunne se som voldsanmeldelser i statistikken. For det første betyder alvorliggørelsen, at en stadigt stigende del af de handlinger, mennesker udsættes for, opleves som "vold" – en "*voldeliggørelse*" af vor fysiske hverdag så at sige. For det andet øges tilbøjeligheden til at *anmelde* det, der så opleves som vold, til politiet. Hvis man ikke oplever fysiske aggressioner som vold, får man næppe den tanke overhovedet, at dette er noget, der kunne anmeldes til politiet.

Voldeliggørelse af fysiske aggressioner og overgreb
Voldeliggørelsen betyder, at et øget antal handlinger, som hele tiden har været der, nu – når de forekommer – oplevelsesmæssigt kommer ind som en mulighed for politianmeldelse, altså at det betragtes som "vold". Det er denne proces, der er søgt anskueliggjort som 2) i opstilling 3.b.

At der i og op til den periode, vi har fokus på, er sket en øget voldeliggørelse fremgår først og fremmest af en sammenstilling af undersøgelser, hvor man har spurgt om udsatheden for konkrete fysiske aggressioner/overgreb såsom, om man er blevet skubbet, slået på osv., med undersøgelser, hvor man er blevet udspurgt, om man er blevet udsat for "vold". Over tid nærmer andelen, der har oplevet sig udsat for "vold", sig i stigende grad andelen, der har været udsat for konkrete fysiske aggressioner og overgreb (Balvig, 1995; 1997 – jf. tillige fokusgruppeinterviews i forbindelse med diverse selvrapporteringsundersøgelser, senest 2017).

I en serie af undersøgelser er de interviewede blevet forelagt følgende situation: »En kvinde og en mand mødes på en restauration. Manden inviterer kvinden med hjem. Han siger, at han venter nogle gæster til fest. I lejligheden sætter de sig på sofaen og kysser og krammer hinanden. Da manden prøver at trække kvindens trusser af, afviser hun ham. Han giver hende nogle lussinger og gennemfører samlejet. Kan dette efter Deres mening betegnes som voldtægt?« Anno 2024 er dette strafferetligt set helt utvivlsomt voldtægt, og kan dømmes som sådan efter § 216 i straffeloven. I 1969 var det imidlertid en meget lille del af befolkningen, der syntes, at dette var voldtægt – kun 13 pct.; 9 pct. af mændene og 17 pct. af kvinderne. Allerede små ti år efter, i 1978, var det vokset til en majoritet – 53 pct. Det var dog kun blandt kvinderne, det var en majoritet (61 pct.); hos mændene var det kun knapt halvdelen (46 pct.). I den seneste undersøgelse, som er foretaget i januar 2013, er det tæt på at være alle, der synes, at det er voldtægt – 95 pct. – men dog altså ikke alle! Og mænd og kvinder er nu enige: 96 pct. af mændene og 94 pct. af kvinderne.[41]

Et ganske særligt kapitel i historien om voldeliggørelsen af fysiske aggressioner og overgreb er vold i forbindelse med arbejde. I afrapporteringen af den første voldsofferundersøgelse i 1971 er der ikke et eneste ord om arbejde (Wolf, 1972). Det var selvfølgelig ikke, fordi der ikke fandt vold sted i arbejdsrelationer dengang, men fordi det ikke blev oplevet og opfattet som vold. At man kunne blive udsat for fysiske aggressioner og overgreb, blev betragtet som en del af arbejdsbetingelserne og som sådan noget, der bare skete, når man havde den slags arbejde. Der skulle nærmest dødsfald til, før man overhovedet fik den tanke at involvere politiet. Selv i tilsvarende undersøgelser helt frem til omkring 1990 fremtræder arbejdsrelateret vold som nærmest ikke-eksisterende. Så sker der imidlertid noget. I en voldsofferundersøgelse gennemført i 1995 svarede hver sjette, at den vold, de havde været

[41] Da den ene af denne rapports forfattere første gang i 2010 forsøgte at få dette spørgsmål med i en opinionsundersøgelse, nægtede man at tage det med under henvisning til, at det var et "ikke-spørgsmål". Man var overbevist om, at 100% ville svare ja. Tre år senere gled det upåagtet med som en del af et større antal spørgsmål. Det var samme organisation, der skulle gennemføre undersøgelsen, så hvorfor der ikke blev reageret denne gang, vides ikke.

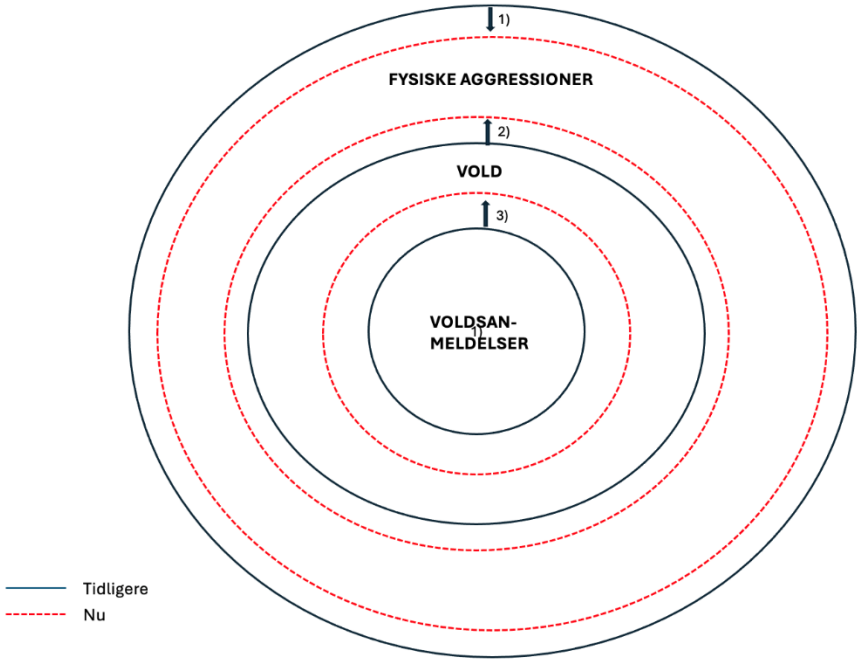
udsat for, var sket i forbindelse med deres arbejde – og vold i forbindelse med arbejdet omtales i undersøgelsesrapporten som "den nye voldsproblematik" (Balvig, 1998). Og det fortsatte: Ti år senere, i 2005, var det mere end hver fjerde af de voldsudsatte, der tilkendegav, at volden var sket i forbindelse med deres arbejde. I 2005 havde vold i forbindelse med arbejdet nærmest byttet position som gerningssted med værtshuse (23% i 1995, 15% i 2005). Det kan ikke afvises, at der over tid reelt har været en stigning i arbejdsrelateret vold, men det er helt usandsynligt, at det skulle være sket i det omfang som offerundersøgelserne umiddelbart peger på. Det afspejler først og fremmest en kraftigt stigende tendens til at se på de fysiske aggressioner og overgreb, man udsættes for i forbindelse med forskellige former for arbejde – i sundhedssektoren, plejesektoren, i socialpædagogisk arbejde og i kontrol- overvågnings- og vagtarbejde – som vold, og som derved en mulig situation for politianmeldelse.[42]

Politianmeldelse af vold

Det antal handlinger, der er potentielle kandidater for politianmeldelse, er blevet større, men det er anmeldelsesprocenten også (som søgt anskueliggjort som 3) i opstilling 3.b). I en serie undersøgelser af faktisk oplevet "voldsudsathed" for 16-74-årige, hvor man sammenlignede 1995/96 med 2006-08, dokumenteredes, at de forurettedes anmeldelsestilbøjelighed var steget fra 36% til 44% – en stigning på mellem en femtedel og en fjerdedel. Denne stigning var statistisk signifikant. Det viste sig endvidere, at det var for de former for vold, hvor man ikke var kommet fysisk til skade – den på denne måde vurderet relativt "milde" vold – at anmeldelsestilbøjeligheden var øget mest (med 6 procentpoint, når der var fysisk skade, med 11 procentpoint når dette ikke var tilfældet). Den mindre "tolerance" over for vold, den øgede anmeldelsestilbøjelighed generelt er udtryk for, gav sig også udslag i en mindre tolerance over for vold begået af personer og i situationer, der ellers tidligere i ret ringe grad blev meldt til politiet. Det gjaldt for vold begået på værtshuse, vold begået af berusede personer, vold begået af personer i nære relationer som bl.a. partnervold, herunder tidligere ægtefæller/samlevere/kærester – og det gjaldt generelt for vold begået mod kvinder (Balvig & Kyvsgaard, 2009).

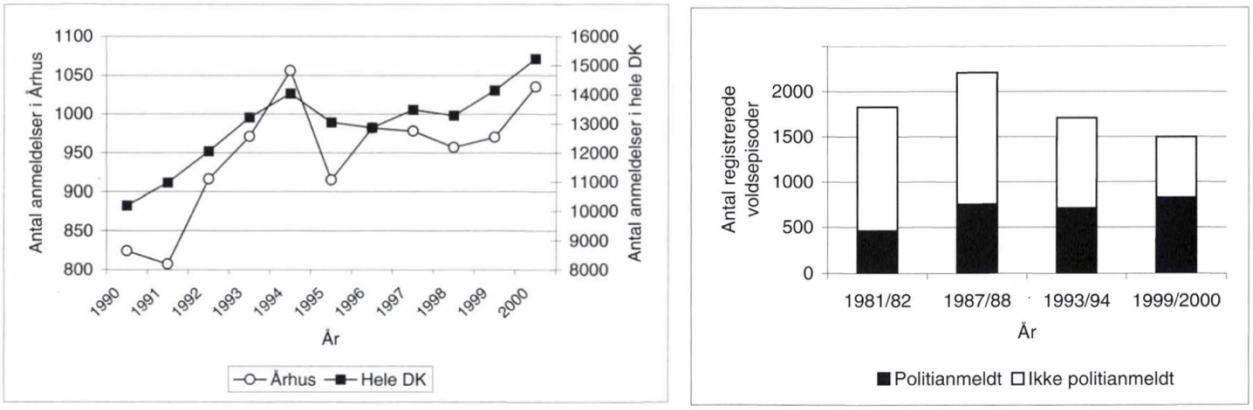
[42] Vi er ikke faldet over undersøgelser, der kan bruges som basis for et *reelt* bud på, hvordan arbejdsrelateret vold har udviklet sig fra 1995 til slutningen af 00-erne. For 2008 er det opgjort, at der på landets skadestuer blev behandlet 1.433 tilfælde af arbejdsrelaterede voldsskader, i 2022 1.143 – et fald på 20%. Dette fald er langt fra så stærkt som faldet i andre behandlede voldskader, som er på 57% (se nærmere herom længere fremme). Konsekvensen heraf er, at hvor de behandlede voldsskader i forbindelse med erhvervsarbejde i 2008 udgjorde 8% af alle, så udgjorde de 13% i 2022. Faldet i behandlede voldsskader, der var sket i forbindelse med erhvervsarbejde, er hovedsagelig sket i den første del af perioden, fra 2008 til 2014, mens det siden da, fra 2014 til 2022, har været stagnerende (Rambøll, 2023, s. 99).

Opstilling 3.b. Grafisk illustration af udviklingstendenser for hele perioden i retning af færre fysiske aggressioner, stigende andel af de fysiske aggressioner der opleves som vold, og stigende anmeldelsestilbøjelighed af det der opfattes som vold.

For perioden frem til 1995 og de første år af den periode, vi har fokus på, kan vi af voldsudviklingen i Århus få et bud på, hvad der er sket af ændringer med hensyn til anmeldelsestilbøjeligheden, og hvad det har haft af betydning for den "samlede" udvikling i fysisk vold. Som man kan se af opstilling 3.c er der sket en betydelig stigning i politiregistreret vold fra 1981/82 til 1999/2000, herunder også i den sidste del af perioden – fra 1993/94 til 1999/2000 – mens der faktisk er sket et fald i det samlede antal voldstilfælde bestående af politiregistrerede og/eller skadestuebehandlede. Anmeldelsestilbøjeligheden set i forhold til skadestuebehandlede voldstilfælde var i 1981/82 25%, i 1987/88 34%, i 1993/94 41% og i 1999/2000 58%. Anmeldelsestilbøjeligheden for skadestuebehandlet vold til politiet er altså blevet mere end fordoblet i perioden (Brink & Sørensen, 2001, s. 231-232; se også Brink m.fl., 1997; Brink, 1999).

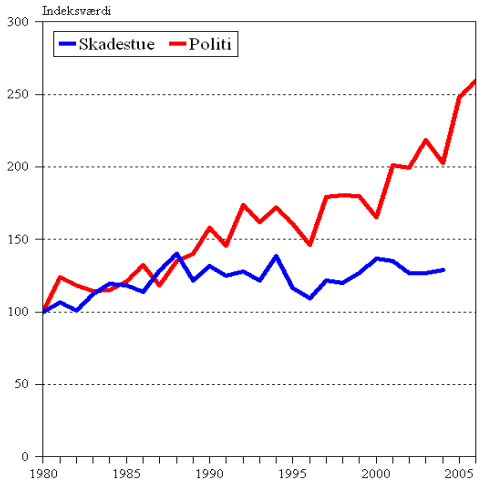
Opstilling 3.c. Udviklingen i registreret vold i Århus Politikreds og i hele Danmark, 1981/82 til 2000.

Noter: Figuren tv. vedrører alle anmeldte voldsforbrydelser i den daværende Århus politikreds i perioden 1990 til 2000. Anmeldelserne inkluderer overtrædelser af straffelovens paragraffer: 119-120, 123, 133, 134a, 237-241, 244-246, 249-262 og 266-266 – baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik (www.statistikbanken.dk). Figuren th. vedrører alle voldsramte der har været i kontakt med skadestuerne i Århus, Retsmedicinsk Institut og/eller politiet på grund af vold i de fire perioder 1981/82, 1987/88, 1993/94 og 1999/2000.
Kilde: Brink & Sørensen, 2001, s. 238; 232.

Noget tilsvarende er blevet vist for samme periode for den daværende Odense politikreds jf. opstilling 3.d. Antallet af politiregistrerede voldstilfælde stiger, men det gør antal skadestuebehandlede volds-tilfælde ikke. I en dyberegående undersøgelse vedrørende perioden fra 1991-2002 underbygges og bekræftes disse tendenser: ”På baggrund af skadestuedata og data fra Retsmedicinsk Institut fandt vi ingen holdepunkter for en stigning i hyppigheden af vold i Odense Kommune eller at volden skulle være blevet mere alvorlig i perioden 1991-2002.” (Færgemann, 2006, s. 8)

Opstilling 3.d. Indeks for udviklingen i skadestuebehandlede tilfælde af vold og politianmeldt vold i den daværende Odense Politikreds, 1980-2006.

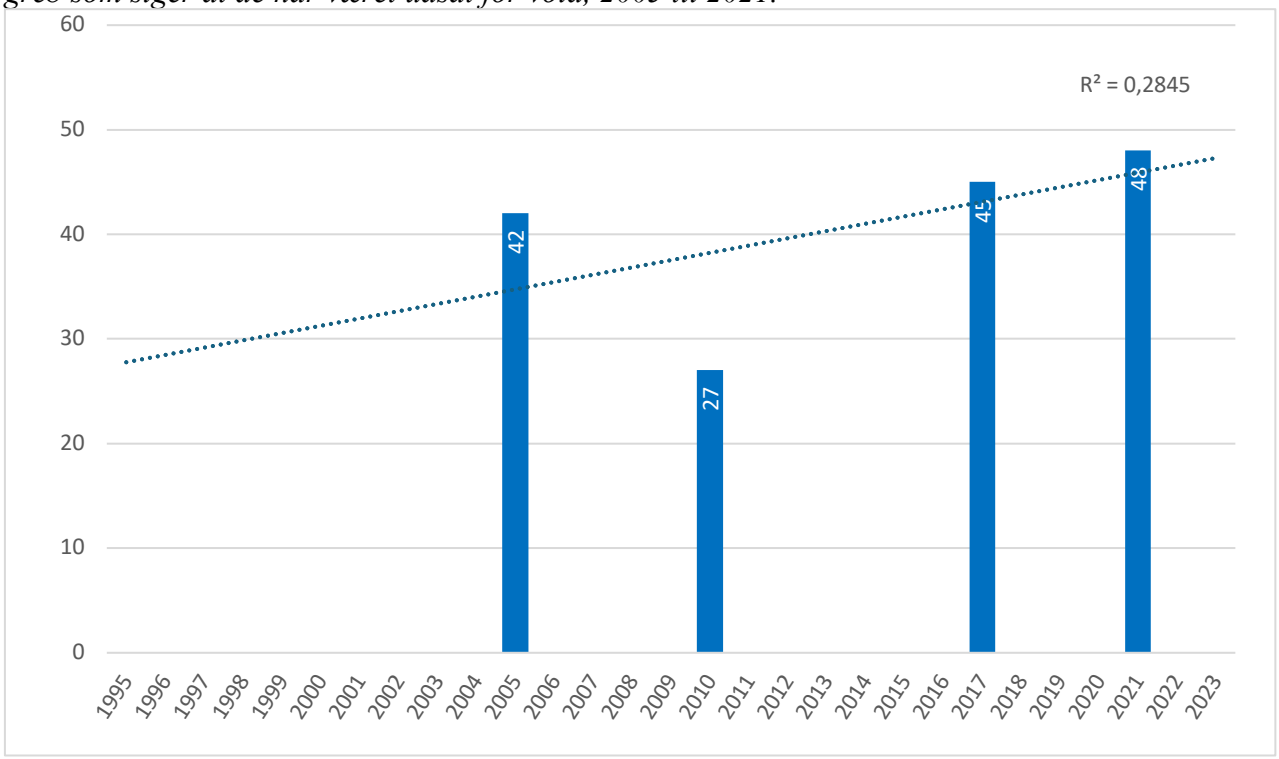

Kilde: Udarbejdet af Flemming Balvig i samarbejde med den daværende Odense politikreds og Ulykkes Analyse Gruppen ved Odense Universitets Hospital (OUH). I forbindelse med politireformen i 2007 blev Odense politikreds nedlagt fra dette år.

Lad os foregribe de følgende afsnit, og den senere udvikling ved at fremhæve, at øget voldeliggørelse af fysiske aggressioner og øget anmeldelsestilbøjelighed også har gjort sig gældende fra slutningen af 00-erne og frem til 2024 – men dog i afsvækket grad, og det skal understreges, at vi ikke har helt så omfattende og dybtgående analyser at basere denne formodning på.

Vedrørende øget voldeliggørelse: Af opstilling 3.e kan man se, at en sammenstilling af offerundersøgelser i denne periode tyder på, at en stadigt større andel af de fysiske aggressioner, man udsættes for, opleves som ”vold”.

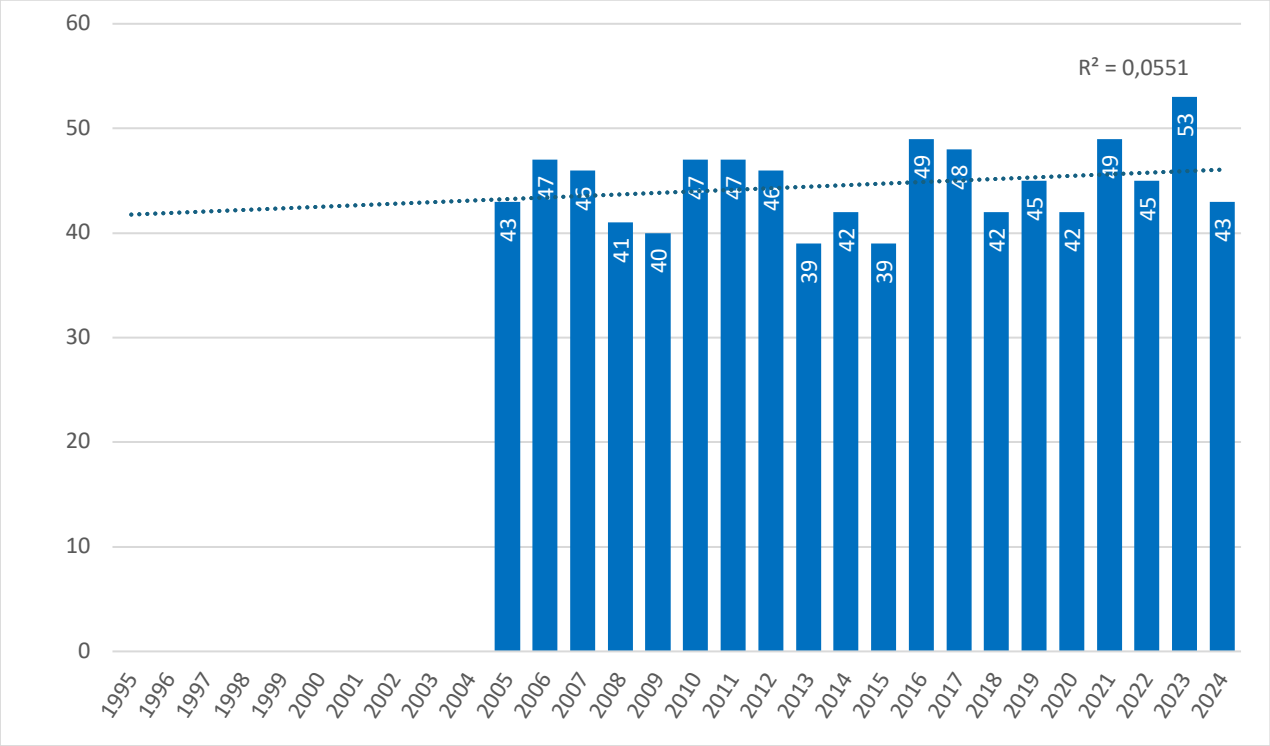
Opstilling 3.e. Procent af dem der tilkendegiver at have været udsat for fysiske aggressioner og overgreb som siger at de har været udsat for vold, 2005 til 2021.

Kilde: Undersøgelser af udsathed for fysiske aggressioner og overgreb: Algren & Laursen, 2022 – og tilsvarende tidligere rapporter; undersøgelser af udsathed for vold: Pedersen & Balvig, 2023 – og tilsvarende tidligere rapporter. Som redegjort for længere fremme er undersøgelsesresultatet vedrørende fysiske aggressioner og overgreb sandsynligvis en såkaldt "outlier" – dvs. de 27% er sandsynligvis højere.

Vedrørende øget anmeldelsestilbøjelighed: Opstilling 3.f. viser, at der også en tendens til stigende anmeldelsestilbøjelighed. Stigningen er svag. Tallene her er små og forbundet med ret stor stikprøveusikkerhed, og tendensen derfor mindre sikker.

Opstilling 3.f. Procent blandt 16-74-årige, der inden for det seneste år har oplevet sig udsat for vold, hvor volden er blevet anmeldt til politiet eller politiet har fået kundskab om forholdet på anden vis, 2009-2024.

Kilde: Pedersen & Balvig, 2024, s. 16. Data for 2024 er foreløbige.

Stigningen i de registrerede voldsforbrydelser fra 2015 og de nærmest følgende år?
Det er en meget kraftig stigning, der sker i de registrerede voldsforbrydelser fra 2015 og de nærmest følgende år. Det er af især tre grunde usandsynligt, at dette skulle reflektere en parallel kraftig stigning i den faktiske voldsudvikling, endsige at den faktiske voldsudvikling skulle være endnu stærkere. For det første fordi der erfaringsmæssigt – og her bygger vi både på udenlandske og indenlandske erfaringer – aldrig sker så kraftige ændringer, hvis de forhold i samfundet, der almindeligvis betyder noget for voldsudviklingen, ikke ændrer sig på tilsvarende vis – og dette er ikke tilfældet. For det andet fordi det kun er nogle former for vold, der stiger kraftigt. Hvis det var en generel kraftig stigning i voldens udbredelse i Danmark, ville vi – med større eller mindre kraft – kunne se den på alle voldsparametre. Specielt bemærkelsesværdigt er det, at vi ikke ser den kraftige stigning – ja, faktisk ikke en stigning overhovedet – i nogle af de alvorligste voldsformer såsom manddrab, forsøg på manddrab, vold med døden til følge, andre særligt alvorlige former for vold eller uagtsomme manddrab/legemsbeskadigelser. For det tredje kan vi konkret pege på et sammenfald af forskellige forhold, der tilsammen betyder, at mørketallet for de relativt milde former for vold – de former for vold som ikke resulterer i dødsfald – er mindsket markant.

I alt er de registrerede tilfælde af voldsforbrydelser fra 2015 til 2016 steget fra 17.860 til 22.454 og videre til 27.026 i 2017 – en stigning på over 50% på blot to år, og i absolutte tal 9.202 tilfælde. De antalsmæssigt store "bidragydere" til denne stigning er:

- Registrerede tilfælde vedrørende vold mod myndighed i funktion. Det drejer sig om + 3.158 tilfælde fra 2015 til 2017, som – skal det understreges – også omfatter trusler, og ikke "kun" fuldbyrdet vold
- Og apropos "trusler" så "bidrager" de med + 1.387 registrerede forhold
- Registrerede tilfælde vedrørende simpel vold (jf. straffelovens § 244) "bidrager" med + 2.082" forhold

Hertil kommer så mindre "bidrag" til den samlede stigning med hver mindre end 500 registrerede forhold fra især "kvalificeret vold" (jf. straffelovens § 245), opløb m.v. og sextortion.

Ifølge relevante myndigheder selv og relevante fagforeninger så beror det generelt på en større tilskyndelse til at tage trusler og vold mod dem "alvorligt", dvs. foretage anmeldelse og gøre det til en politisag: "Nu kan det være nok". Det har man hele tiden gjort vedrørende de aller alvorligste forhold, så derfor er de ikke påvirket af denne proces.

Justitsministeriets Forskningsafdeling ved daværende forskningschef Britta Kyvsgaard har forsøgt mere konkret at undersøge, hvad det er, der sker – dels ved at sammenligne de registrerede sager før-og-efter (2. kvartal 2015 sammenlignet med 2. kvartal 2016) og dels på anden vis (Kyvsgaard, 2017). Her dokumenteres følgende forhold, der yderligere kan have bidraget til udviklingen:

- Politiet opererer med såkaldte undersøgelsessager. Det er en rubricering af sagerne, man foretager, når man på det tidspunkt, man få kundskab om dem, er usikker på, om der foreligger noget strafbart eller hvad det er for en slags strafbar handling, der er tale om. Det skal undersøges nærmere inden sagerne så får – eller ikke-får – et "skarpt nummer", som det hedder i politisprog, dvs. rubriceres eller ikke-rubriceres som en anmeldelse. Fra 2015 til 2016 reduceres antallet af "undersøgelsessager" pr. kvartal fra ca. 5.000 til ca. 4.000, og det er tænkeligt, at dette i et eller andet omfang har drejet sig om volds- og trusselssager som på denne måde er kommet "frem i lyset".
- I perioden har Erstatningsnævnet for voldsofre ændret praksis,[43] der betyder, at hvis nævnet skal dispensere fra kravet om politianmeldelse inden 72 timer efter en voldsepisode, så skal det dokumenteres, at der foreligger pædagogiske og/eller behandlingsmæssige hensyn til skadevolderen, som taler for at undlade politianmeldelse. Ændringen skabte usikkerhed omkring, hvorvidt plejepersonale m.v., der udsættes for vold i forbindelse med deres arbejde, kunne være sikker på, at disse hensyn kunne dokumenteres, således at politianmeldelse kunne undlades, eller om der i stedet i alle tilfælde skulle foretages en politianmeldelse for at kunne få erstatning efter offererstatningsloven. Justitsministeriet udsendte derfor i maj 2016 en vejledning, der skulle skabe større klarhed,[44] men ifølge presseomtale udtalte flere fagforbund, at de syntes, dispensationsmulighederne var så uklare, at de anbefalede deres medlemmer at politianmelde i alle tilfælde. Højesteret har senere, ved en dom af 4. september 2018,[45] underkendt Erstatningsnævnets praksis: Praksisændringen var uden hjemmel i loven, og nævnet er derfor forpligtet til at dispensere, også i tilfælde hvor den manglende politianmeldelse er begrundet i generelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn på den pågældende

[43] Jf. Årsberetning 2014 fra Erstatningsnævnet (publiceret juni 2015): https://civilstyrelsen.dk/Media/D/7/Erstatningsn%C3%A6vnets%20%C3%A5rsberetning%202014%20(2).pdf
[44] Jf. https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2016/9376
[45] https://domstol.fe1.tangora.com/S%C3%B8geside---H%C3%B8jesteretten.31488.aspx?recordid31488=1622

institution. Muligvis er dette forklaringen på det mindre fald der sker i 2019 i visse af de politiregistrerede voldssager såsom sager vedrørende § 119 (jf. Kruize, 2022, s. 16) – se opstilling 3.7.a.

- I oktober 2013 vedtog Folketinget en såkaldt Overgrebspakke mod børn, der blev vedtaget med henblik på at beskytte børn bedre mod overgreb i deres familie.[46] Den overordnede målgruppe for overgrebspakken var børn og unge, men de direkte målgrupper for var kommuner, herunder ledere og medarbejdere indenfor børne- og ungeområdet, politi, sundhedsvæsen samt den brede befolkning (i forhold til kampagneinitiativer). Man anbefalede, at kommunerne skulle sørge for at have klare og præcise retningslinjer for, hvordan underretninger og sager skulle håndteres, herunder for samarbejdet med politiet og ikke mindst hvor hurtigt man skulle reagere. Man skulle også sørge for at etablere børnehuse, der kunne inddrages ved mistanke om eller viden om overgreb mod børn og unge udsat for overgreb. I løbet af de efterfølgende år har dette fokus på børn og unge udsat for overgreb fra kommunernes side givet anledning til et stigende antal politihenvendelser vedrørende mistanke om sådanne overgreb.[47] I sammenligningen mellem voldsanmeldelser i 2. kvartal 2015 og 2. kvartal 2016 undersøgtes relationen mellem gerningsperson og offer, og her fandt man en ganske voldsom vækst specielt i sager, hvor gerningspersonen var forældre/bedsteforældre.[48] Det "forklarede" mere end en fjerdedel af den samlede vækst i anmeldelser. Når man så på ofrenes alder, var der også tale om næsten en fordobling af de 10-14-årige – en markant stærkere stigning end for nogen anden aldersgruppe. I et længere tidsperspektiv vises i opstilling 3.g udviklingen i antal registrerede 0-14-årige ofre for voldsforbrydelser o.lign., fra 2010 til 2024. Fra 2015 til 2016 øges antallet med næsten 1.000 og videre frem til 2022/23 med yderligere ca. 1.500 om året. Det drejer sig hovedsagelig om såkaldt "simpel vold" (overtrædelser af straffelovens § 244), men udviklingen findes også for "alvorligere vold" (overtrædelser af straffelovens § 245). I og med at overgreb mod børn ofte finder sted i familier, der også er præget af partnervold (jf. bl.a. Ottosen, 2022), har den intensiverede indsats over for overgreb på børn "automatisk" også betydet et øget fokus på partnervold, herunder sandsynligvis en øget politikontakt fra de sociale myndigheders mv.'s side også på dette område.[49]

I 2016 blev §119, stk. 1 ændret, så den ud over trusler fremsat ansigt til ansigt fx mod en polititjenestemand, også kom til at omfatte trusler fremsat offentligt, fx på internettet, mod personer i offentlig tjeneste. Denne ændring trådte dog først i kraft omkring årsskiftet 2016/2017, og den kan derfor ikke have påvirket anmeldelsestallet i 2016.

Af betydning for den samlede stigning i antal voldsforbrydelser efter 2015 er derimod selvfølgelig, at man får en lov mod maskering primo januar 2018 (se nærmere afsnit 3.8), mod psykisk vold 1.

---

[46] Jf. https://sbst.dk/boern/overgreb/overgrebspakken

[47] I december 2015 fremkom Ankestyrelsen med en evaluering af Overgrebspakken. Meget synes realiseret, men det er også tydeligt, at der er forskel mellem, hvor meget og hvad der er gennemført i kommunerne. Næsten alle har etableret børnehuse, men mange giver udtryk for vanskeligheder med at finde ud af, hvordan de skal bruges. Det synes klart, at der generelt oftere er politikontakt i forbindelse med underretninger end før. Det er en af Ankestyrelsens anbefalinger til det fortsatte arbejde at styrke og udbygge kontakter med politiet yderligere (https://sbst.dk/media/14127/ankestyrelsens-evaluering-af-overgrebspakken.pdf). Se tillige om børnehusene: https://sbst.dk/media/14128/brd-bornenotat_215_bornehusene_ok-ny.pdf og https://sbst.dk/media/14129/deloitte_erfaringsopsamling-af-bornehusene.pdf

[48] Der fandtes også en betydelig vækst i sager, hvor relationen mellem gerningsperson og offer var en "arbejdsrelation" – jf. de tidligere bemærkninger om den formodede større anmeldelsestilbøjelighed i disse sager.

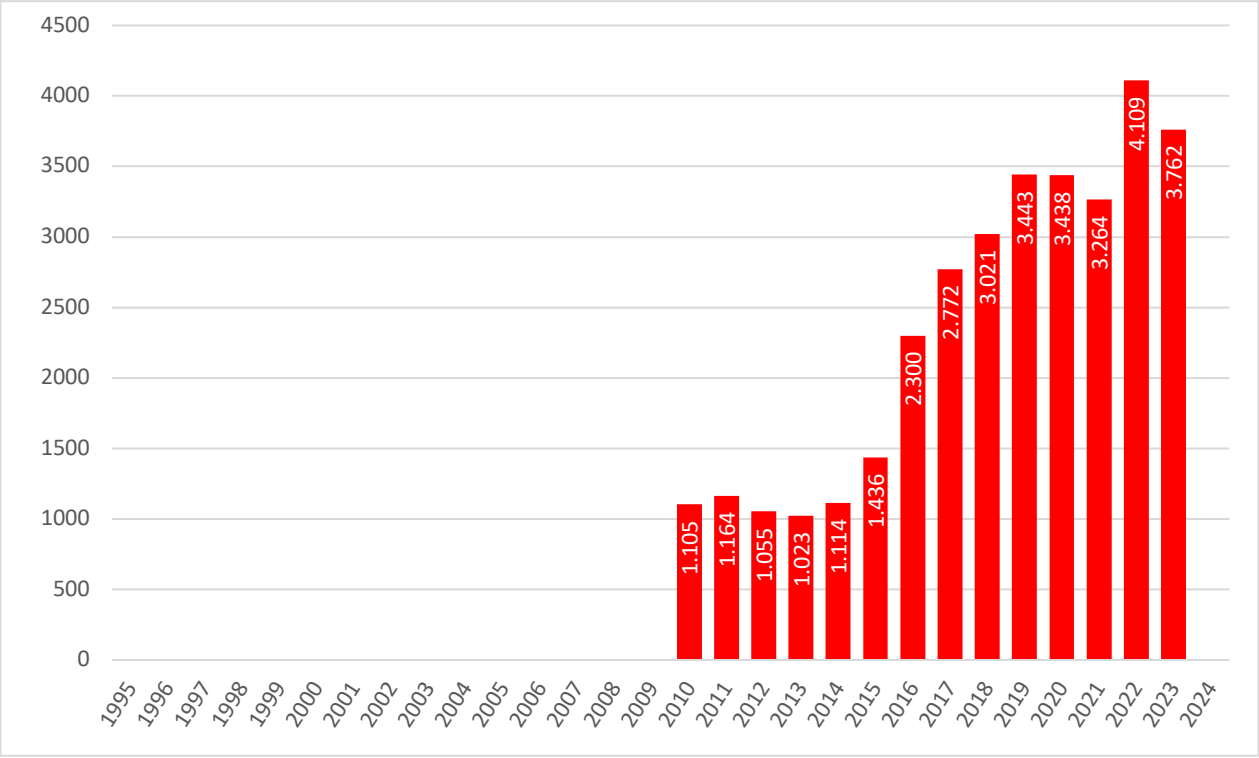
[49] Dette er bekræftet ved henvendelser til og samtaler med de sociale myndigheder i nogle udvalgte kommuner.

april 2019 og mod stalking primo januar 2022 (se nærmere afsnit 3.1). Der er også kommet et særligt fokus på sextortion (se nærmere afsnit 3.10 og 2.2.4.5).

I Justitsministeriets undersøgelse udelukkes ikke, at der også i en eller anden udstrækning *kan* være tale om en reel stigning i vold m.v. fra 2015 til 2016, og man hæfter sig i den forbindelse ved, at et på det tidspunkt foreløbigt tal fra offerundersøgelsen i 2016 var højere end i 2015. Nu hvor det endelige tal foreligger, og hvor det bl.a. kan ses i perspektiv af tallet for de følgende år, kan det konkluderes, at dette ikke giver anledning til at tro, at der skulle være tale om en samlet voldstigning fra 2015 til 2016 af nogen betydning (se også i det følgende om voldsofferundersøgelserne).

Mest nærliggende for så kort en periode er det at se på tallene for skadestuebehandlet vold, som ikke er behæftet med stikprøveusikkerhed. I 2015 blev der på landets skadestuer behandlet 10.731, i 2016 10.791. *Hvis* der er en samlet reel stigning af en eller anden størrelsesorden for volden fra 2015 til 2016, så må den i givet fald vedrøre trusler og/eller vold som ikke har medført behandlingskrævende fysiske skader (se nærmere om trusler i afsnit i 3.2).

Opstilling 3.g. Antal 10-14-årige ofre for voldsforbrydelser, 2010-2023.

Kilde: Danmarks Statistik: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690

Stigningen i de registrerede voldsforbrydelser fra 1995 til 2024?

Analysen af den forholdsvis stærke stigning i de registrerede voldstilfælde fra 1995 til midt i 00-erne og den meget markante stigning efter 2015 fører til den konklusion, at det er usandsynligt at stigningen i den faktiske forekomst af fysisk vold har været så stærk i disse perioder, som tallene umiddelbart tyder på. Men hvordan ser det ud over hele perioden, de 30 år fra 1995 til 2024? *Er* der tale om en mindre stigning, er det stagnation, eller er det et fald? Det bedste, vi kan gøre for at afklare dette

spørgsmål, er at sammenholde udviklingen i den politiregistrerede vold med udviklingen for den relativt alvorlige vold, udviklingen for skadestuebehandlet vold, udviklingen for hvor mange der faktisk har oplevet sig udsat for vold og udviklingen for faktisk selvrapporteret vold.

Udviklingen i den relativt alvorlige vold

Udviklingen i den alvorligste del af volden med hensyn til farlighed/skadelighed burde bedre end den samlede vold kunne afspejle den faktiske voldsudvikling, fordi den ikke er så påvirkelig for ændringer i voldeliggørelsen af fysiske aggressioner og i anmeldelsestilbøjeligheden. Samtidig kan man sige, at en generel udvikling i volden tendentielt "burde" afspejle sig i, hvordan den alvorligste del af volden udvikler sig.

En afgrænsning af "den relativt alvorlige vold" kan ikke foretages på præcis den måde, vi kunne ønske det gjort på. Vi er afhængige af, hvad der foreligger af data, og den måde disse er opdelt på.

Vold, der har som følge, at offeret dør, er vel det mest nærliggende bud på afgrænsning af "den relativt alvorlige vold". Det viser sig, at forekomsten af "dødsvold" ikke har været stigende – tværtimod. Fra 1995 til 2023 skete der ikke mindre end en halvering af disse forhold, jf. afsnit 3.0. I 1995 var der 236 tilfælde af "dødsvold", i 2024 115.

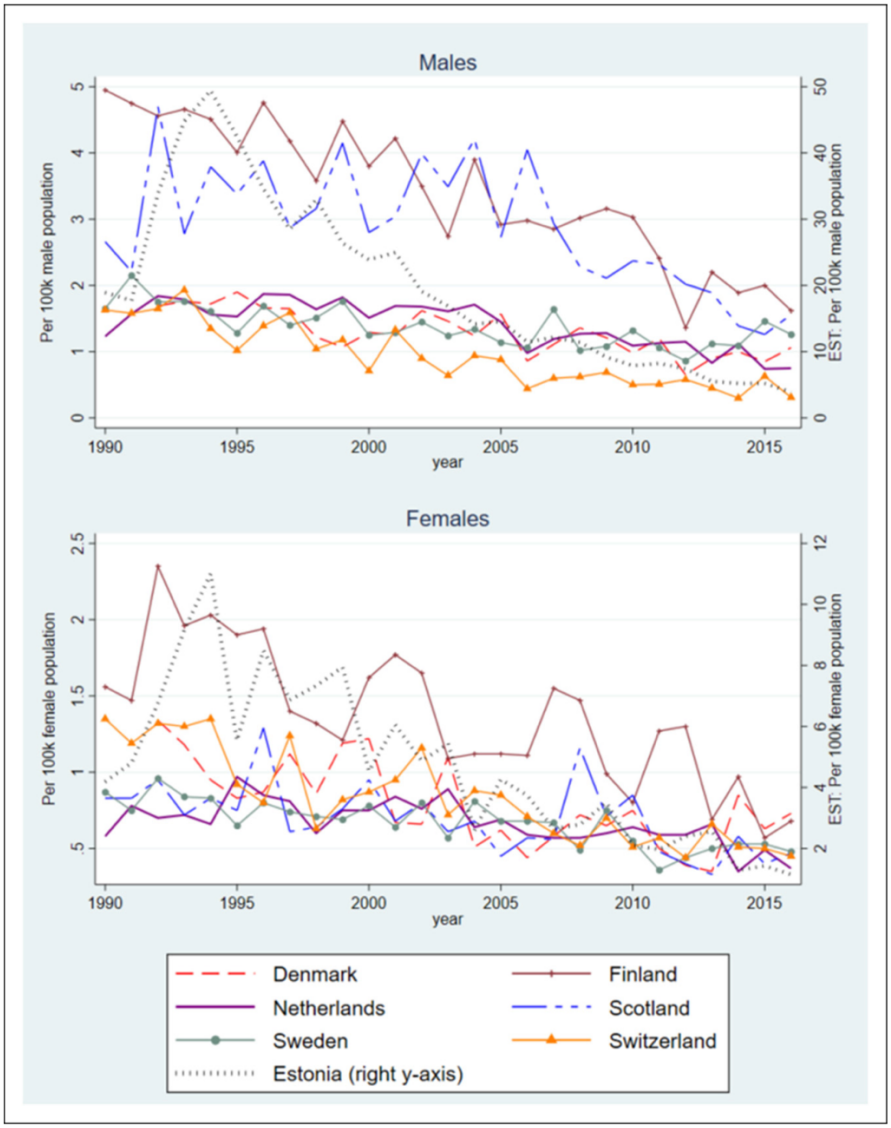
"Dødsvold" omfatter her såvel uagtsomme manddrab som vold med døden til følge og forsætlige manddrab. De fleste vil nok mene, at de alvorligste af disse er forsætlige manddrab. Også forsætlige manddrab er faldet i perioden, jf. afsnit 3.5.3, dog ikke så kraftigt som "dødsvold" under ét. Tendenslinjen afspejler stort set, hvordan det starter og slutter – med 60 tilfælde i 1995 og 48 i 2004, et fald på 20%. Det er små tal, der følger de små tals lov, dvs. med store spring fra år til år – så en tendens kan hurtigt ændre sig.

Man kan også gå den anden vej og udvide "dødsvold" til at omfatte drabsforsøg (der i sig selv ikke har ændret sig i perioden) og særlig alvorlig vold (ud over vold med døden til følge, jf. straffelovens § 246). Det er det, vi her har valgt at betegne som "relativ alvorlig vold" (se afsnit 3.5). Disse forhold forekom der 248 af i 1995, 191 i 2024 – et fald på omkring en fjerdedel. Tendenslinjen udvikler sig fra omkring 260 årlige tilfælde til omkring 210.

Vurderet ud fra, hvordan den alvorligste del af volden har udviklet sig, tyder det altså på, at der er sket et fald i den faktisk forekommende fysiske vold fra 1995 til 2024.

At der er sket et reelt fald i den relativt alvorlige vold i Danmark bestyrkes af, at udviklingen i de fleste af de lande, vi plejer at sammenligne os med, har været den samme. Samfundsudviklingen i øvrigt i disse lande har ikke adskilt sig radikalt fra udviklingen i Danmark, og det ville derfor være – om end selvfølgelig ikke umuligt – noget overraskende, hvis dette så skulle adskille sig fra udviklingen i drab og anden alvorlig vold. Det er ikke verdens nemmeste diagram at aflæse, men i opstilling 3.h ses udviklingen i drabsraten – afgrænset retsmedicinsk på basis af databaser over dødsårsager – i syv vesteuropæiske lande, inklusive Danmark, for henholdsvis mandlige og kvindelige ofre, fra 1990 til 2016.

Opstilling 3.h. Antal døde som følge af drab pr. 100.000 for henholdsvis mænd og kvinder i syv vesteuropæiske lande, fra 1990 til 2016.

Kilde: Suonpää m.fl., 2024, s. 11.
Note: Bemærk at skalaen for Estland er anderledes end for de øvrige lande.

Udviklingen i skadestuebehandlet vold

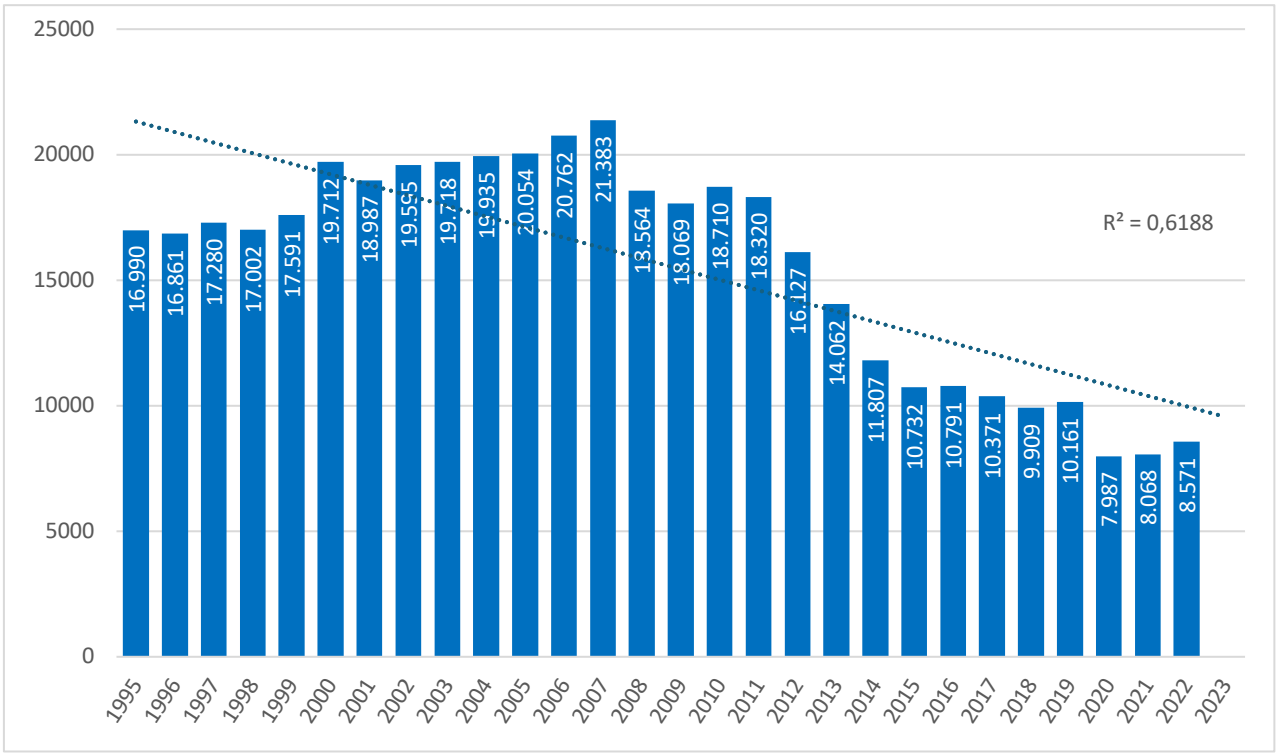
En anden mulig målestok for den faktiske voldsudvikling er udviklingen i antal personer, der er blevet behandlet på landets skadestuer for fysiske skader som følge af noget, de over for skadestuen har "erkendt"/berettet har været vold. Også her kan man pr. definition vælge at sige, at fokus er på den relativt alvorlige del af volden.

Komplicerende for, hvordan udviklingen skal fortolkes, er det, at den subjektive alvorliggørelse af volden, som vi har dokumenteret forekommer i perioden, stærkest formentlig for den første del af den, også kan influere på antal "voldsbesøgende" på skadestuerne. Alvorliggørelsen af vold har en nær sammenhæng med opgraderingen af fysisk integritet. Det kan dels betyde en tendens til at opsøge skadestuen for mindre skader end før ("pivethedshypotesen") *og* en tendens til at "erkende"/berette,

at voldspåførte skader *er* opstået som følge af vold, og ikke fordi man er faldet ned af trappen. Der findes ikke dokumentation for, om disse tendenser har gjort sig gældende. Problemet er bl.a., at man ikke umiddelbart kan udlede noget ud af ændringer i fordelingen mellem "lette" og "svære" fysiske skader. De sent "erkendte" voldsskader, der kommer til, kan sagtens i mange tilfælde dreje sig om svære fysiske skader, fx svære skader som følge af partnervold. En tredje mulighed er en øget tendens til for mennesker udsat for vold at opsøge skadestuer m.v. i forbindelse med udsættelse for vold, på grund af øgede forventninger fra arbejdsgivere, politi, forsikringsselskaber m.fl., om at blive undersøgt

Såvel "pivethedshypotesen" som en mulig tendens til oftere at "erkende" vold som årsag til skader og en øget forventning fra omgivelsernes side om at blive undersøgt skulle få tallene til at stige, men set over hele perioden er de tværtimod faldet, rimelig markant endda, jf. opstilling 3.i. I 1995 var der 16.990, der blev behandlet på en skadestue i Danmark som følge af "erkendt"/berettet vold, i 2022 8.571 – et fald på næsten 50%. Det svarer fuldstændig til faldet i "dødsvold".

Opstilling 3.i. Antal personer behandlet for skader som følge af vold på skadestuer i Danmark, 1995 til 2022.

Kilde: Rambøll, 2023.

Fra 2009 til 2022 er faldet på 55%. Grunden til, at vi fremhæver udviklingen fra 2009 til 2022, er, at vi her også kan følge udviklingen af skadestuebehandlede for vold på Odense Universitets Hospital (UlykkesAnalyseGruppen, Ortopædkirurgisk Afdeling). Skadestuen i Odense har et optageområde, der svarer til omkring 5% af Danmarks befolkning. Antal skadestuebehandlede er her fra 2009 til 2022 faldet med 64%, altså lidt mere end for landet som helhed. UlykkesAnalyseGruppen har indsamlet og opgjort en række andre interessante oplysninger om de skadestuebehandlede ofre i denne periode, bl.a. "skadesmekanismen". Såvel ved udgangspunktet i 2009 som i 2022 er "Slag/stød" langt den mest udbredte "skadesmekanisme", men antal tilfælde af denne karakter er faldet med 65% fra

2009 til 2022. Endnu større er faldet i hændelser, hvor der har været tale om "Skud/stikvåben/stik/bid", 77%. Det, der under ét er faldet meget mindre, slet ikke er faldet eller endog er steget, er tilfælde, hvor "skadesmekanismen" har været "Fald/snuble", "Klemt/mast", "Overbelastning" o.lign.

Fra 2014 til 2022 har man også opgjort skaderne mh.t., om de var "minor" (lette skader = sår, mindre brud og hudafskrabninger) eller "major" (alvorlige skader = hjernerystelse, knoglebrud, amputationer og nerveskader). Fra 2014 til 2022 er antallet af skadestuebehandlede tilfælde med lette skader faldet med godt en tredjedel (35%), mens de alvorlige skader er halveret (51%). I 2014 udgjorde andelen af skadestuebehandlede voldsofre med lette skader 87%, i 2022 90%.

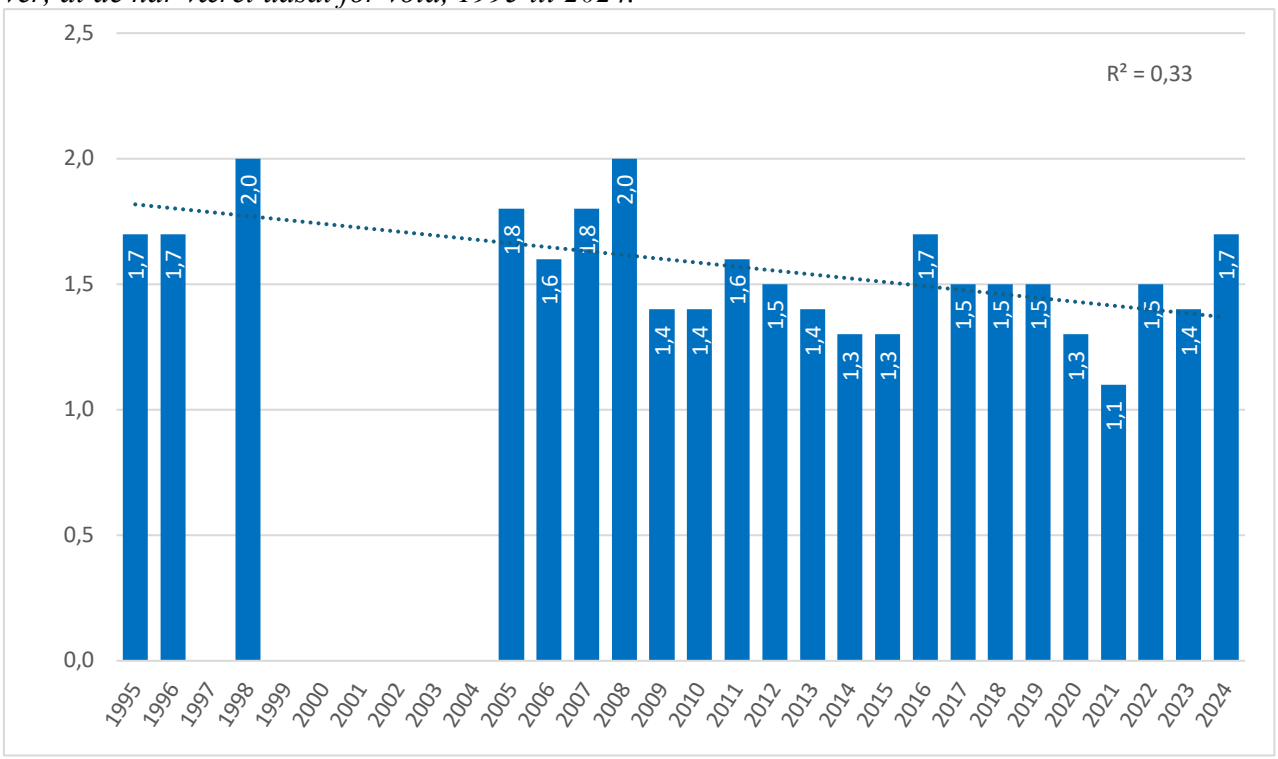
I modsætning til "dødsvold" er der i landstallene en stigning i skadestuetallene i perioden fra 1995 til midt i 00-erne. Selvom vi vurderer, at stigningen i skadestuetallene af denne grund, næppe fuldt ud repræsenterer en reel stigning, så kan det i hvert fald ikke udelukkes, at der i første del af perioden er sket en mindre stigning i den faktiske vold i Danmark. Som tidligere fremhævet er der ingen spor i skadestuestatistikken af den stærke stigning i de politiregistrerede voldstilfælde fra 2015 og de nærmest følgende år.

Udviklingen i udsatheden for vold

En tredje mulig målestok for den faktiske voldsudvikling findes i de såkaldte offerundersøgelser, hvor tilsigtet repræsentative stikprøver af befolkningen i afgrænsede aldersgrupper er blevet spurgt, om de inden for det seneste år er blevet udsat for vold. Fordelen ved denne indikator sammenlignet den relativt alvorlige form for vold og skadestuebehandlet vold er, at man også får de relativt milde former for vold med og således et mere komplet billede. Den har dog også sine begrænsninger: Der er stikprøveusikkerhed; ikke alle aldersklasser er med (kun de 16-74-årige; i 2023/24 de 16-79-årige); der er et ret stort frafald, stigende over tid, mht. besvarelser; man får selvfølgelig ikke "dødsvold" med; sandsynligvis undervurderes subkulturel vold o.m.m. Særligt problematisk er det, at et eventuelt fald vil blive undervurderet på grund af den omtalte "voldeliggørelse", hvor en stigende andel af de faktisk forekommende fysiske aggressioner og overgreb opleves som vold – uden at vi tilnærmelsesvist præcis har grundlag for at vurdere, hvor meget dette betyder.

I den første af denne serie undersøgelser, foretaget i 1995, var det 1,7% af de 16-74-årige, der tilkendegav, at de havde været udsat for *vold* inden for det seneste år forud for udspørgningen, og det er en helt tilsvarende andel i 2024. Af tendenslinjen ses, at der over hele perioden er tale om en faldende tendens.

Opstilling 3.j. Procent 16-74-årige der de seneste år forud for udspørgningstidspunktet tilkendegiver, at de har været udsat for vold, 1995 til 2024.

Kilde: Pedersen, M.L., Okholm, M.M. & Balvig, F. (2024): *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2023. Hovedtal*. Justitsministeriets Forskningskontor, København – og tilsvarende tidligere rapporter. Data for 2024 er foreløbige.

Det spørgsmål, der er blevet stillet i undersøgelserne, har følgende ordlyd: ”Forekomsten af vold diskuteres meget for tiden. Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for vold eller trusler, som var så alvorlige, at du blev bange?” – med følgende svarmuligheder:

1 Ja, både vold og trusler
2 Ja, vold
3 Ja, trusler
4 Nej

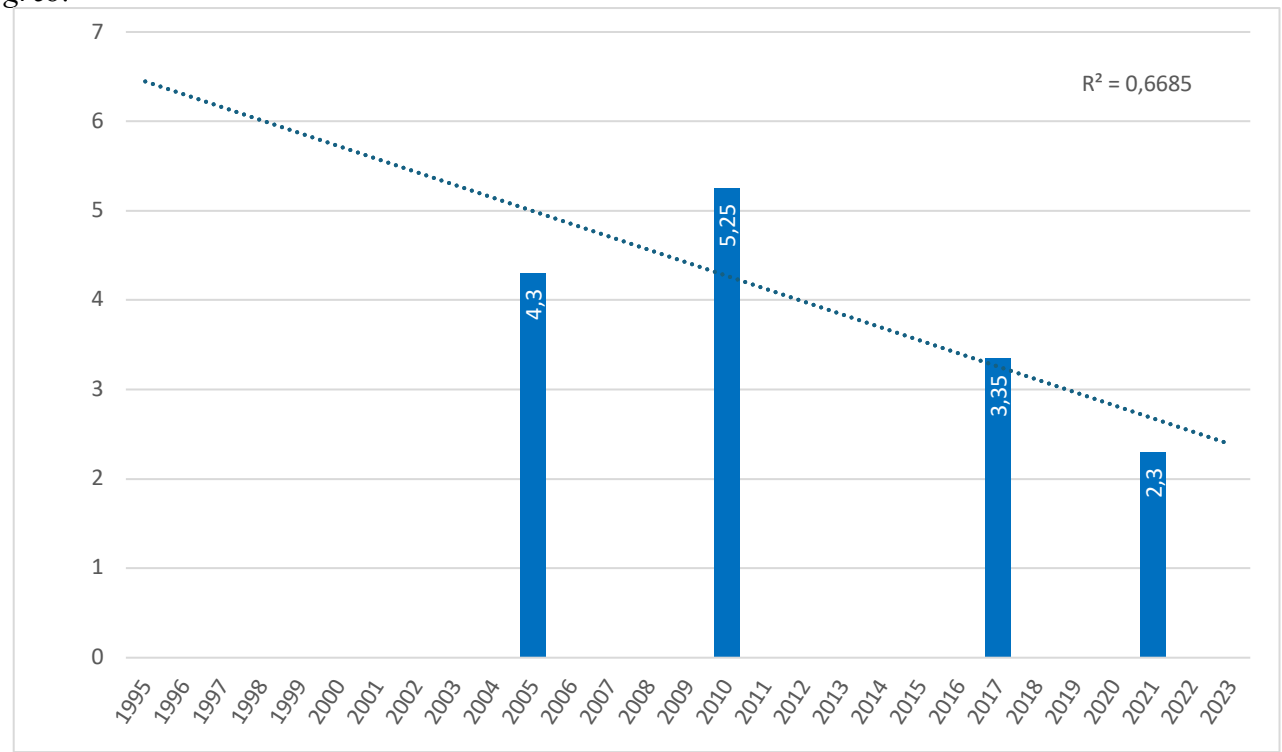
Vi er så heldige, at der findes yderligere en serie offerundersøgelser foretaget i et andet regi og på en anden måde. Her er de ældste med: Der er ingen øvre aldersgrænse for de adspurgte. Det er stadig store stikprøver, men med tilhørende usikkerhed.

Det særlige ved disse offerundersøgelser er, at der ikke er spurgt om udsatheden for vold, men bredere om udsatheden for fysiske aggressioner og overgreb. Spørgsmålet har haft følgende ordlyd: ”Er du inden for det seneste år blevet udsat for én eller flere af følgende former for fysiske overgreb?” – med følgende fire svarmuligheder:

a Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende
b Sparket, slået med knyttet hånd eller genstand
c Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trappe eller lignende
d Udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben

Den første undersøgelse blev foretaget i 2005, hvor der var 4,3%, der svarede bekræftende på spørgsmålet. Ved den seneste undersøgelse, i 2021, var det 2,3% - et fald på tæt ved 50%. Faldet er statistisk signifikant, men ikke helt konsistent over perioden, som man kan se af opstilling 3.k. Den største andel udsatte fandtes i den undersøgelse, der blev foretaget i 2010 (5,3%). Vi har 2010 mistænkt for at være en såkaldt ”outlier”, fordi det i forhold til 2005 er helt inkonsistent med, hvad vi finder for de andre målestokke. Fra 2005 til 2010 faldt antal tilfælde af ”dødsvold” fra 170 til 162; antal tilfælde af skadestuebehandlet vold fra 20.054 til 18.710 og procent 16-74-årige, der tilkendegav at de havde været udsat for vold, fra 1,8% til 1,4%.

Opstilling 3.k. Procent af befolkningen på 16 år og derover, der tilkendegiver, at de inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har været udsat for fysiske aggressioner eller overgreb.

Kilde: Algren & Lauridsen, 2022.

Et tredje sæt af "voldsofferundersøgelser" er gennemført to gange, i 2012 og 2020.[50] Der er igen spurgt på en lidt anderledes måde, men med fokus på at afdække konkrete fysiske aggressioner som skub, spark osv.

Som opstilling 3.l viser, så er der sket et klar fald i udsatheden for fysisk vold/aggressioner fra 2012 til 2020. Faldet er på 33%, og det er statistisk signifikant.

Opstilling 3.l. Procent af 16-64-årige, der tilkendegiver, at de inden for det det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har været udsat for fysiske voldshandlinger/fysiske aggressioner og/eller selv har udført samme, 2012 og 2020.

	2012	**2020**
Udsat for fysisk vold/aggressioner	7,3	4,9
Udført fysisk vold/aggressioner	3,7	1,8

Kilde: Ottosen & Østergaard, 2022.

Udviklingen i selvrapporteret vold

Det særligt spændende ved disse undersøgelser i forhold til vor problemstilling er, at det også er selvrapporteringsundersøgelser. Svarpersonerne er blevet spurgt, om de selv har begået/udført konkrete fysiske aggressioner inden for det seneste år. Det svarede 3,7% bekræftende på i 2012, 1,8% i 2020 – altså en halvering. Også dette fald er statistisk signifikant.

Den fjerde og sidste mulige målestok vi har til rådighed for vurderingen af, hvordan den faktiske vold har udviklet sig, er altså selvrapporteringsundersøgelser. Udover de to nævnte undersøgelser er et repræsentativt udsnit af folkeskolelever i 8. klasse – 14-15-årige unge – tre gange i perioden anonymt blevet spurgt, om de inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har slået eller truet andre; om de har truet andre med tæv; om de har været i slagsmål, og om de har overværet eller været vidne til, at andre unge har været i slagsmål været eller voldelige. De er også blevet spurgt, om de har selv har været udsat for at blive slået eller tævet eller er blevet truet med tæv, jf. opstilling 3.m.

[50] Faktisk er disse undersøgelser også gennemført i 2016, men det anføres, at det af datatekniske grunde er usikkert at sammenligne med de andre undersøgelser. Der præsenteres nogle data for fysisk og psykisk vold under ét, men hver for sig. Under ét synes frekvenserne i 2016 ikke at adskille sig fra frekvenserne i 2012 (Ottosen & Østergaard, 2018).

Opstilling 3.m. Procent. 14-15-årige som tilkendegiver, at de inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har begået, været vidne til eller har været udsat for forskellige former for vold eller trusler om vold – 2005, 2010 og 2016.

	2005	2010	2016
Har slået eller tævet andre	20	14	11
Er blevet slået eller tævet	16	11	11
Har truet andre med tæv	21	15	11
Er blevet truet med tæv	38	30	18
Har været i slagsmål	28	22	19
Overværet eller vidne til, at andre unge har været i slagsmål eller været voldelige	41	28	27

Kilde: Balvig, 2017, s. 73.

For samtlige situationer er der sket en markant og konsistent reduktion af, i hvilket omfang man har været involveret i "vold". I alt var det i 2005 28%, der havde slået eller tævet andre eller truet andre med tæv; i 2010 22% og i 2016 17% – et fald over hele perioden på 39%. Blandt dem, der havde slået eller truet, var det især dem, der havde gjort det mange gange, der var faldet fra 2005 til 2016. Af alle unge var det i 2005 12% der havde tævet eller truet andre med tæv tre gange eller flere – i 2016 6%, altså en halvering (Balvig, 2017, s. 75).

I en "middel-kommune" – Ringsted kommune – er der foretaget tilsvarende undersøgelser i henholdsvis 2002 og 2019/20. Disse undersøgelser er foretaget blandt elever i 5.-9. klasse, og altså over et bredere aldersspænd. Den andel, der angiver at have slået eller tævet andre inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet, er faldet med 35%, og andelen der har truet andre med tæv med 47%, jf. opstilling 3.n.

Den andel, der har slået eller tævet andre, er faldet på alle alderstrin, men mest for de ældste (dvs. for elever i 8.-9. klasse, hvor der er tale om mere end en halvering).

Opstilling 3.n. Procent. elever i 5.-9. klasse i Ringsted Kommune som tilkendegiver, at de inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har begået eller har været udsat for vold eller trusler om vold – 2002 og 2019/21.

	2002	**2019/21**
Har slået eller tævet andre	20	13
Er blevet slået eller tævet	19	13
Har truet andre med tæv	17	9
Er blevet truet med tæv	29	20
Har været i slagsmål	31	21

Note: Den seneste undersøgelse for elever i 5.-7. klasse blev gennemført i 2019; for elever i 8.-9. klasse i 2021.
Kilde: Balvig, 2022, s. 14-15.

Den fysiske vold er faldet i løbet af de seneste tre årtier

Det er sjældent, at det er muligt at belyse en specifik kriminalitetsudvikling ud fra så mange forskellige indfaldsvinkler, som det her har været tilfældet. Faktisk erindrer vi ikke at have set noget tilsvarende tidligere, det være sig nationalt eller internationalt. I opstilling 3.o har vi sammenstillet, hvad de enkelte målestokke udviser for årene 2005, 2010, 2017 og 2021 – valgt som de fire år i perioden, hvor vi samlet set har flest data til rådighed fra de forskellige målestokke/statistikker/undersøgelser.

Opstilling 3.o. Forskellige målestokke for voldsudviklingen fra 2005 til 2021.

	2005	2010	2017	2021	%-udvikling 2005-2021
Politiregistrerede voldstilfælde [a)]	18.777	18.131	27.026	27.063	+44%
Forsætlig manddrab [b)]	53	49	54	39	-26%
Døde som flg. af vold [c)]	170	162	135	88	-48%
Relativ alvorlig vold [d)]	246	212	286	181	-26%
Skadestuebeh. vold – hele landet [e)]	20.054	18.720	10.732	8.068	-60%
Skadestuebeh. vold – OUH [f)]	1.702	1.378	728	630	-63%
%-udsat for vold iflg. JM/KU [g)]	1,8	1,4	1,5	1,1	-39%
%-udsat for "vold" iflg. SUSY/SIF [h)]	4,3	5,3	3,9	2,2	-40%
% unge der har slået/tævet andre – hele landet [i)]	20	14	11	X	(-45%)
% unge der har slået/tævet andre – middelkommune [j)]	20	X	X	13	-35%
% unge der har truet andre med tæv – hele landet [k)]	21	15	11	X	(-48%)
% unge der har truet andre med tæv – middelkommune [l)]	17	X	X	9	-47%

Kilder mv.: a) Antal voldsforbrydelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab – iflg.: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536, b) Antal forsætlige drab (inklusiv barnedrab) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab – iflg.: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536, c) Antal tilfælde vedrørende forsætlig manddrab (inklusiv barnedrab), vold med døden til følge og uagtsom manddrab der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab – iflg.: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 samt politiets ikke offentliggjorte gerningskodestatistik, d) Antal tilfælde af forsætlige manddrab (inklusiv barnedrab), forsøg på manddrab og særlig alvorlig vold (jf. straffelovens § 246) – iflg.:

https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536, e) Antal tilfælde af skadestuebehandlet vold i Danmark – iflg.: https://dkr.dk/Media/638261278069462383/Vold%20i%20Danmark%202022.pdf,
f) Antal tilfælde af skadestuebehandlet vold på Odense Universitetshospital (OUH) – iflg.: https://ouh.dk/media/aeyd1qz4/vold-modpart2014-20xx.pdf Note: Tallet for 2005 er estimeret, g) Procent 16-74-årige, der siger, at de inden for det seneste år har været udsat for vold: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/12/08-12-2023-Offerrapport-2005-2022_webtilgaengelig-revideret.pdf, h) Procent personer 16 år og opefter, der siger, at de inden form det seneste år har været udsat for at blive skubbet, slået m.v. – iflg.:
file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/vold_og_overgreb_danmark_2021.pdf, i) Procent 14-15-årige i Danmark, der siger, at de inden for det seneste år har slået eller tævet andre – iflg.:
https://afford.dk/onewebmedia/Ungdomsundersoegelse_2016_Flemming_Balvig.pdf Note: 2015-tallet hidrører fra 2016, j) Procent elever i 5.-9. klasse i Ringsted Kommune, der siger, at de inden for det seneste år har slået eller tævet andre – iflg.:
https://afford.dk/Udviklingen%20i%20risikoadfaerd%20-%202001%20til%202021%20-%201.%20januar%202022.pdf Note: Første undersøgelse er foretaget i 2002, sidste undersøgelse i 2019 for elever i 5.-7. klasse og i 2021 for elever i 8.-9. klasse. k) Procent 14-15-årige i Danmark, de siger, at de inden for det seneste år har truet andre med tæv – iflg.: https://afford.dk/onewebmedia/Ungdomsundersoegelse_2016_Flemming_Balvig.pdf Note: 2015-tallet hidrører fra 2016. l) Procent elever i 5.-9. klasse i Ringsted Kommune, der siger, at de inden for det seneste år har truet andre med tæv – iflg.:
https://afford.dk/Udviklingen%20i%20risikoadfaerd%20-%202001%20til%202021%20-%201.%20januar%202022.pdf Note: Første undersøgelse er foretaget i 2002, sidste undersøgelse i 2019 for elever i 5.-7. klasse og i 2021 for elever i 8.-9. klasse.

X = tal/undersøgelser findes ikke; JM = Justitsministeriet; KU = Københavns Universitet; SUSY = Sundheds- og Sygelighedsundersøgelserne; SIF = Statens Institut for Folkesundhed.

Umiddelbart viser den politiregistrerede vold en markant stigning fra 2005 til 2021, men analyserne og tallene for de mange mere valide målestokke viser entydigt det stik modsatte: Et markant fald i den faktiske forekomst af fysisk vold i Danmark.

Det udelukker ikke, at volden kan have udvikle sig anderledes i mindre perioder af de tre årtier. Specielt er der måske en stigning i den første del af perioden.

Det udelukker heller ikke, at det for visse specifikke typer af vold har udviklet sig anderledes. Der er god dokumentation for, at partnervold og værtshusvold har været faldende. Der er også god dokumentation for, at der er en øget anmeldelsestilbøjelighed for vold i forbindelse med arbejdet, men måske har der også her fundet en vis stigning sted, som har at gøre med en mindre autoritær indstilling og en mindre respekt/frygt for autoriteter.[51]

Det understreges, at det er *den fysiske vold*, der generelt er blevet markant mindre af. Hvordan det har udviklet sig med hensyn til trusler om vold berøres nærmere i afsnit 3.2 og 3.7. Trusler kan siges at være nært beslægtet med psykisk vold, som først er blevet selvstændigt kriminaliseret i 2019. Se nærmere om psykisk vold og stalking i afsnit 3.1.

Med i det samlede antal "voldsforbrydelser" henregnes i kriminalstatistikken traditionelt "forbrydelser mod den personlige frihed", som for en væsentlig del i de senere år drejer sig om tilfælde af sextortion/sexafpresning. Det kan diskuteres, om det overhovedet er meningsfyldt primært at betragte disse lovovertrædelser som voldsforbrydelser. Afhængig af, om man afpresses for sex eller penge, er

[51] Se dog tidligere bemærkninger herom, hvor det vises, at der samlet set, fra 2008 til 2022, er sket et fald i antallet af arbejdsrelaterede voldsskader behandlet på landets skadestuer (Rambøll, 2023, s. 99).

der vel snarere tale om henholdsvis seksualforbrydelser (afsnit 4) eller ejendomsforbrydelser (afpresning, se afsnit 2.2.4.5).

Hvorfor er den fysiske vold faldet?
Det er blevet sagt, at "volden drypper af alkohol", og at variationer i alkoholforbrug både kan være en hovedforklaring på individuelle forskelle i risiko for voldsudøvelse (og voldsudsættelse) og for udviklingen over tid. Hvori dette "årsagsforhold" så i øvrigt består, og hvordan det skal fortolkes, er et kompliceret, og til dels uafklaret spørgsmål. Der er ingen tvivl om, at der ofte findes en tæt sammenhæng mellem alkohol og vold, men her skal vi afgrænse os til at vurdere, at det ikke er ændringer i alkohol-faktoren, der er *hovedforklaringen* på det fald i volden, der har fundet sted i Danmark de seneste tre årtier. Det er formentlig *en medvirkende forklaring*, for set over hele perioden er der sket et fald i den samlede alkoholkonsumtion i Danmark og et fald i, hvor meget unge drikker, dog ikke i den sidste del af perioden (fra omkring 2015). Det vigtigste "bevis" for, at der er noget andet og mere afgørende på spil, er, at vold blandt skoleelever i forbindelse med skolelivet er faldet mindst ligeså meget som anden vold, og her er alkohol sjældent en faktor.

Den mest betydende faktor er efter vor vurdering den øgede "civilisering", som Norbert Elias, har kaldt det, og som måske nok er særlig intensiv i den periode, vi har i fokus, men som historisk set er startet langt tidligere, jf. også det indledende afsnit om kriminalitetens udvikling i det lange tidsperspektiv. Med øget "civilisering" menes en øget alvorliggørelse af vold – et øget syn på vold som noget uacceptabelt og forkasteligt. Nogle taler om, at den normative modstand mod vold er øget. Vi vælger her at følge i fodsporet på en dansk kriminologisk teori og kalder det for "gruppemodstand" mod vold. Herved fremhæves, at det mest afgørende ikke er egne holdninger og værdier, men hvordan andres holdninger og værdier opleves. Skulle vi bruge to ord på fænomenet, ville vi kalde det "normativ modstand". Det er oplevelsen, der er udslagsgivende, ikke hvordan det faktisk er. Fra socialpsykologien ved vi, at oplevede forventninger og normer fra omgivelserne generelt er en meget stærk styrende adfærdsfaktor. Hvis man i stigende grad oplever, at de omgivelser, man befinder sig i, finder vold uacceptabelt og måske direkte forkastelig/afskyelig, bliver der færre der begår vold, og der bliver færre voldelige handlinger.

Et særligt plus ved denne som udgangspunkt tæt ved selvindlysende kriminologiske teori er, at den – i modsætning til bl.a. alkohol-teorien – også implicerer nogle af de andre processer omkring vold, der som påpeget har gjort sig gældende – såsom "voldeliggørelsen" og øget anmeldelsestilbøjelighed. Tillige forklarer den en række mulige paradoksproblemer og "forudsiger" nogle konsekvenser, som man nok ikke lige havde set eller forventet, såsom bandedannelse.

Den samlede generelle *teori* – og det understreges, at der er tale om en teori – om gruppemodstandens betydning kan opsummeres i følgende 10 punkter, med vold som eksempel:[52]

1. Jo større gruppemodstand mod vold, desto mindre vold, fordi den moralske grænse, der skal overskrides, og den fordømmelse, man skal tåle, vil blive stærkere.

[52] Se mere om teorien, dens baggrund og historie og dens anvendelse på andre områder – samt en udbygning med stemplingsteorien, Balvig, 2020, s. 133-156.

2. Jo større gruppemodstand mod vold, desto større bliver det handlingsunivers, der underkastes gruppemodstand (”voldeliggørelse”). Herved kan det paradoksproblem opstå, at det kan se ud, som om volden er stigende, mens den faktisk er faldende.

3. Jo større gruppemodstand mod vold, desto mere socialt og personlighedsmæssigt afvigende vil de personer gennemsnitligt være, som alligevel begår vold. Det kan være, fordi den personlighedsmæssige afvigelse gør dem ’immune’ over for, hvad andre mener, eller fordi de er i en social situation, hvor de har relativt lidt at tabe. Herved kan opstå det paradoksproblem, at det kan se ud som, at kriminaliteten ganske vist er faldet, men at den er blevet alvorligere.

4. Jo større gruppemodstand mod vold, desto mere socialt og personlighedsmæssigt afvigende vil de personer gennemsnitligt være, som de, der alligevel begår kriminalitet, retter deres vold mod (ofrene). Det skyldes dels, at det er dem, man i højere grad omgås, og dels at fordømmelsen her kan være mindre, fordi de i højere grad psykologisk kan rationaliseres til ’selv at fortjene det’.

5. Jo større gruppemodstand mod vold, desto større opmærksomhed omkring vold. Folk taler indbyrdes mere om den, og den omtales og diskuteres mere i det offentlige rum, i medier osv. Da netop især medier er befolkningens primære kilde til at erfare noget om kriminalitet, dagligt for de fleste, kan det give anledning til sociale overdrivelser. Det kan gælde både voldens omfang og karakter og voldens udvikling. Det kan bl.a. give anledning til det paradoksproblem, at volden faktisk er faldende, men de fleste tror, at den er stigende.

6. Jo større gruppemodstand mod vold, desto større angst for vold – hvilket jo i sig selv kan karakteriseres som et paradoksproblem, i og med at volden er faldende. Den større angst beror dels på den større alvorlighed, problemet betragtes med, og dels den øgede omtale/opmærksomhed, der som nævnt i punkt 5 kan virke psykologisk ’forstørrende’ på problemet. Det man fokuserer på, bliver større – som det er blevet udtrykt.

7. Jo større gruppemodstand mod vold, desto større sandsynlighed for, at volden vil blive anmeldt til politiet, og at politiet vil registrere den som en anmeldelse (og ikke ordne forholdet på stedet eller blot registrere det som en ’undersøgelse’ eller lignende). Et eksempel på det er, at man i 1989 vedtog, at der skulle være ”offentlig påtale” ved vold, så fx en forurettet ikke kunne ”bestemme” om vold skulle anmeldes eller ej. Den øgede anmeldelses- og registreringstilbøjelighed kan føre til det paradoksproblem, at den registrerede vold fremtræder som stigende, mens den faktiske vold er faldende.

8. Jo større gruppemodstand mod vold, desto større sandsynlighed for politisk fokusering og prioritering, hvilket typisk kan give sig udslag i øget ressourceanvendelse på området, fx mere politi, og strafskærpelser. De signaler, som politisk prioritering og strafskærpelser mv. udsender, kan danne grobund for sociale overdrivelser og måske også, paradoksalt nok, øget angst for kriminalitet. Det må også formodes, at større gruppemodstand i befolkningen ledsages af et stærkere ønske om strengere straffe, som måske går videre og er mere ’umætteligt’ end det,

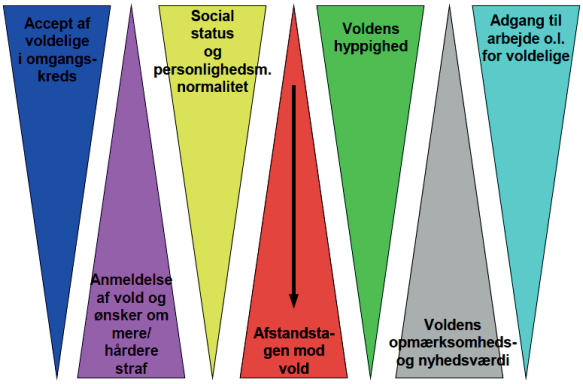
politikere kan præstere – og at dette kan være en af mekanismerne bag en øget risiko for selvtægt på området – og dermed altså øge volden.

9. Jo større gruppemodstand mod vold, desto stærkere stempling og stigmatisering af de personer, som alligevel begår vold. Den kraftigere stigmatisering kan føre til øget selvstempling, dvs. til i videre omfang at opleve og opfatte sig selv – og andre i tilsvarende situation – "jeg og dem de andre ikke vil lege med" – som 'kriminel'. Det kan øge risikoen for subkulturelle tilknytninger og bandekriminalitet (se også 10), og under alle omstændigheder for kriminalitet. I den yderste konsekvens kan dette således blive et 'backlash', der reelt mere eller mindre ophæver det umiddelbare fald i kriminaliteten.

10. Den øgede gruppemodstand mod kriminalitet og den hermed forbundne stærkere stempling og stigmatisering af de personer, som begår kriminalitet, kan medføre en øget ekskludering fra ikke-kriminelle i det sociale netværk og mindskede legitime muligheder for at få arbejde o.lign. Dette kan øge – forstærke – recidivrisikoen og disponere for subkulturelle tilknytninger og bandekriminalitet (og, i disse grupperinger, organisere kriminalitet såsom involvering i narko m.v.).

De mest centrale pointer i teorien om betydningen af gruppemodstand er forsøgt eksemplificeret vedrørende vold og afbildet grafisk i opstilling 3.n. Trekanternes bredde skal fortolkes som en målestok for styrke/størrelse. Det tager afsæt i den røde trekant, der læses som: »Jo stærkere oplevet modstand mod at begå vold…«, og det mest centrale er antagelsen i den grønne trekant: »… desto mindre vold.« De øvrige trekanter er heraf afledte yderligere konsekvenser: Jo mere socialt og personlighedsmæssigt afvigende vil de personer, der alligevel begår vold være; jo større opmærksomheds- og nyhedsværdi får volden; jo oftere anmeldes volden til politiet, og der fremsættes oftere krav om hårdere straf for vold; jo mindre accept af at have voldelige personer som venner og i sin omgangskreds – og jo sværere ved at komme ind på en arbejdsplads og få arbejde vil de voldsudøvende få.

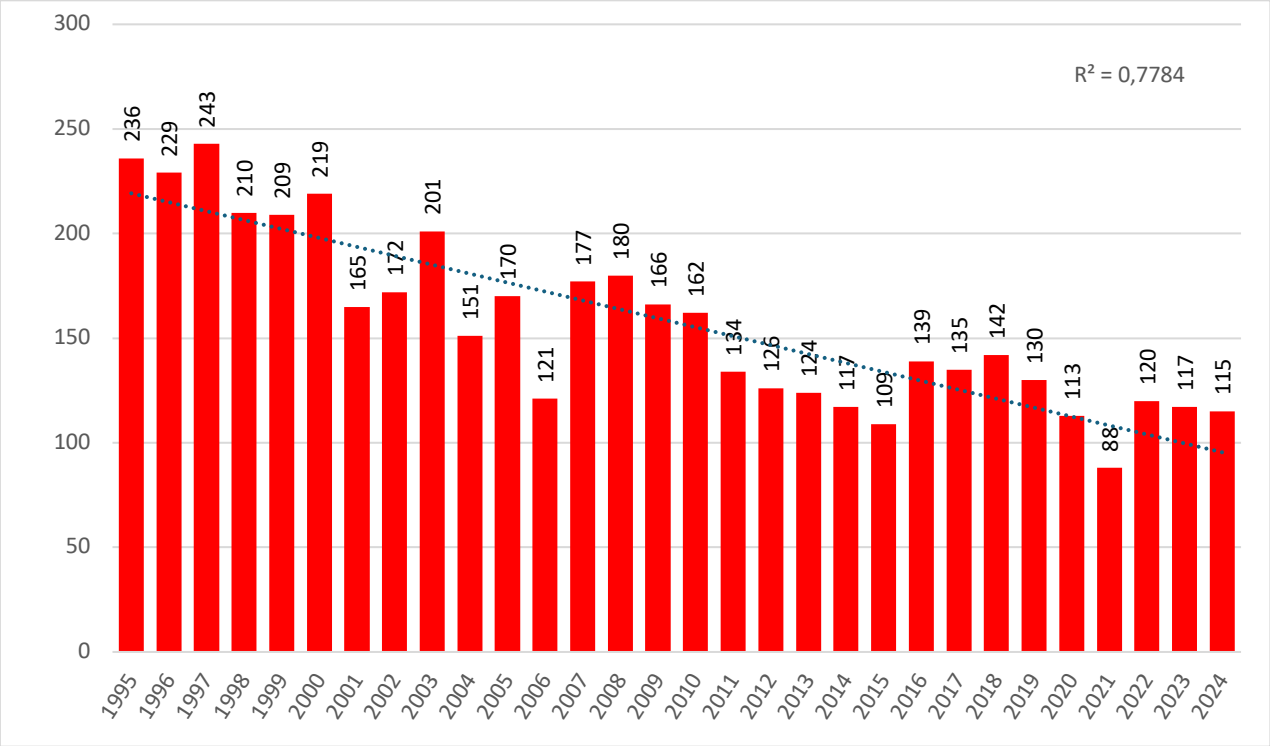
Opstilling 3.p. Grafisk afbildning af de væsentligste sammenhænge i teorien om betydningen af gruppemodstand anvendt på en voldsproblematik.

Nogle af de centrale udgangspunkter i teorien er ret identiske med det, en australsk kriminolog har benævnt 'disintegrative shaming' (Braithwaite, 1989). I et praktisk-politisk perspektiv hævdes det her, at 'shaming' – udskamning, bebrejdelse, udvisning af afstandtagen' – er en rigtig og vigtig proces og en måde at reagere over for kriminalitet på, men hvis det bliver herved, og det får lov at forløbe ureguleret, så resulterer det i 'disintegration' og øget subkulturel kriminalitet med videre. Derfor bør 'udskamningen' efterfølges af reintegrative tiltag såsom uddannelse, arbejdsmuligheder, ikke-kriminelle netværk mv. (Ahmed, Harris, Braithwaite & Braithwaite, 2001), og som det fremgår af teorien, desto større afsky nogle handlinger og personer er belagt med, desto større og vigtigere er reintegrative tiltag ('reintegrative shaming'). Formuleret på en anden og mere konkret måde: Skærper man straffen for vold, så bør det følges af endnu større satsninger på forebyggelse og resocialisering, hvis man vil undgå forstærkning af recidiv, endnu alvorligere kriminalitet, organiseret kriminalitet og bandedannelse.

3.0. DØDE SOM FØLGE AF VOLD: Forsætligt manddrab, groft uagtsomt manddrab og vold med døden til følge.

Opstilling 3.0.a. Udviklingen i antal døde som følge af vold der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1994 til 2024.

Note: Inkluderer: Manddrab og barnedrab; uagtsomt manddrab inklusiv såvel trafikrelaterede som ikke-trafikrelatere; vold med døden til jf. straffelovens § 246, hvor forurettede er død som følge af volden. I tallene er *ikke* medtaget drab efter begæring (i gennemsnit 0,4 tilfælde pr. år; i 2024 0 tilfælde) og heller ikke medvirken til selvmord (i gennemsnit 1,4 tilfælde pr. år); i 2024 1 tilfælde).

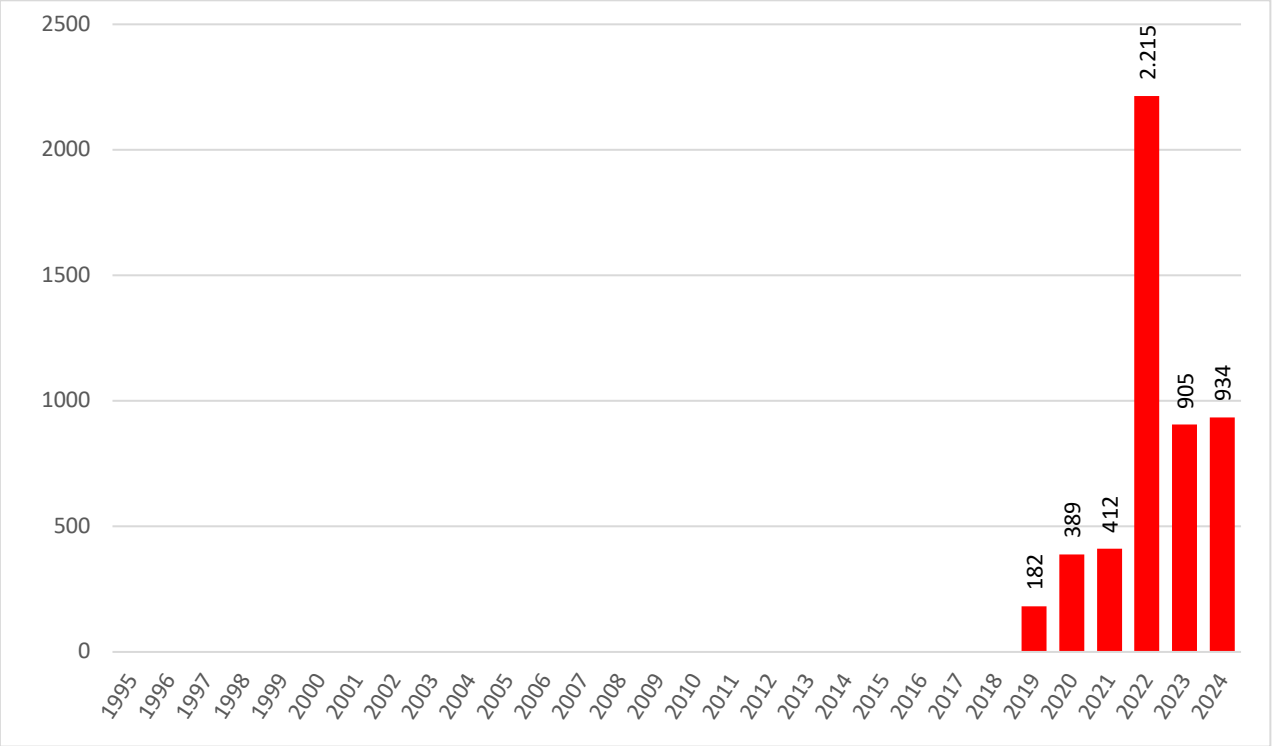
Pct.-vis ændring 1995-2024	-51 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-11 %

Sommetider bruges begrebet "dødsvold" snævert som en betegnelse for "vold med døden til følge", jf. straffelovens § 246. I opstilling 3.0.a bruges det bredere som betegnelse for alle de tilfælde af overtrædelser af straffelovens voldsparagraffer, hvor forurettede er afgået ved døden (se dog note til diagram 3.0.a).

Der er over de sidste årtier sket et markant og temmelig konsistent fald i antal tilfælde af dødsvold, jf. nærmere omtale heraf i afsnit 3.

3.1. PSYKISK VOLD MV. (jf. §242, 243) – herunder stalking

Opstilling 3.1.a. Udviklingen i antal tilfælde af psykisk vold m.v. der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1994 til 2024.

Note: Tallene for 2019 vedrører alene årets sidste tre kvartaler.

Pct.-vis ændring 1995-2024	X
Pct.-vis ændring 2019-2024	X

Den 1. april 2019 trådte en ny straffelovsbestemmelse om psykisk vold i kraft (§ 243) og den 1. januar 2022 en ny straffelovsbestemmelse om stalking (§ 242). I opstilling 3.1.b. er de politiregistrerede tilfælde fordelt efter, hvorvidt det drejer om psykisk vold eller stalking.

Opstilling 3.1.b. Udviklingen i antal tilfælde af psykisk vold og stalking der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2019 til 2024.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Psykisk vold (§ 243)	182	389	409	501	346	305
Stalking (§ 242)	X	X	3*	1.714	559	629
I ALT	X	X	412	2.215	905	934

* Således registreret, selvom stalking-loven først træder i kraft 1. januar 2022.

PSYKISK VOLD

§ 243: Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Når et nyt forhold kriminaliseres er det ikke ualmindeligt, at der de første år herefter sker en stigning i politiregistrerede tilfælde i kølvandet på stigende opmærksomhed fra såvel politiets side som fra de potentielle ofre. I betragtning heraf ser det ud til, at forekomsten af anmeldte tilfælde af psykisk vold har holdt sig på et relativt stabilt niveau de seneste år.

Fra og med 2020 er der i Justitsministeriets m. fl.'s offerundersøgelser spurgt om udsathed for psykisk vold, jf. opstilling 3.1.d.

Opstilling 3.1.d. Procent 16-74-årige, der tilkendegiver at de indenfor det seneste år har været udsat for psykisk vold, 2020 til 2024.*

	2020	2021	2022	2023	2024
	2,5%	2,5%	2,6%	2,7%	2,8%

Note: Spørgsmålsformuleringen lyder: "Har du inden for de seneste 5 år været udsat for psykisk vold? Det vil sige, at en person nært knyttet til din husstand gentagne gange over en periode har udsat dig for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd med henblik på at styre dig." De, der har svaret bekræftende, er tillige blevet spurgt, om det er foregået inden for det seneste år.
* I 2023 og 2024: 16-79-årige.
Kilde: Balvig, 2025 – og tilsvarende tidligere og evt. senere rapporter.

Tallene er forbundet med stikprøveusikkerhed, men også disse tal tyder på, at forekomsten af psykisk vold har holdt sig på et temmelig konstant niveau, siden det blev kriminaliseret. Over perioden er det gennemsnitligt omkring 10%, der tilkendegiver, at de har anmeldt forholdet til politiet, eller at politiet

har fået kundskab om forholdet på anden vis. Der er altså et meget stort mørketal. Selvom man har prøvet at udspørge befolkningen om udsatheden for psykisk vold på en måde, der ligger meget op den afgrænsning heraf, som ligger i straffelovens § 243, synes det klart, at befolkningen har en noget bredere oplevelse og opfattelse af, hvad psykisk vold er.

I de offerundersøgelser, der er gennemført i regi af Institut for Folkesundhed, er udsathed for psykisk vold forsøgt belyst i den undersøgelse, der blev foretaget i 2021. Man spørger her meget bredere såvel med hensyn til, hvem gerningspersonen kan være, og hvordan det kan foregå, sammenlignet med, hvad der er kriminaliseret i straffeloven, og hvordan der spørges i Justitsministeriets m.fl.'s offerundersøgelser, og finder derfor også højere procenter for udsathed: 11,2% af kvinderne og 9,4% af mændene. Når man indsnævrer det til, at gerningspersonen er en nuværende eller tidligere partner, er procenterne 5,2 og 3,7. 2,7% af kvinderne og 1,5% af mændene tilkendegiver, at de har været udsat for "psykisk vold" fra et andet familiemedlem end en nuværende eller tidligere partner. Der er ikke spurgt om psykisk vold i tidligere undersøgelser, og der kan derfor ikke siges noget om udviklingen.

STALKING

§ 242: Den, der på en måde, som er egnet til at krænke en anden persons fred, systematisk og vedvarende kontakter, forfølger eller på anden måde chikanerer den pågældende, straffes for stalking med bøde eller fængsel indtil 3 år.

For stalkings vedkommende springer det meget store antal politiregistrerede anmeldelser i 2022 i øjnene, såvel set i forhold til årene før som året efter.

Af kvartalsstatistik fra Danmarks Statistik kan man yderligere se, at det mere specifikt drejer sig om usædvanligt mange anmeldelser inden for et snævert tidsinterval – 2. kvartal 2022 – og inden for kun to geografiske områder, Gladsaxe og Aalborg kommuner, jf. opstilling 3.1.c.

Opstilling 3.1.c.Anmeldelser m.v. vedrørende "Psykisk vold m.v." (§§ 242-243) fra 1. kvartal 2021 til 4. kvartal 2023, i hele landet, Gladsaxe Kommune og Aalborg Kommune.

	2021K1	2021K2	2021K3	2021K4	2022K1	2022K2	2022K3	2022K4	2023K1	2023K2	2023K3	2023K4
Psykisk vold mv.												
Hele landet	82	77	95	109	263	1 273	300	223	206	185	186	203
Gladsaxe	0	1	0	3	7	429	1	1	2	6	1	1
Aalborg	3	1	0	3	4	500	10	3	3	3	3	8

Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik.

Baggrunden er nogle få enkeltsager, der hver indeholder et stort antal tilfælde, hvor gerningspersonen har stalket en anden person. De enkelte stalking-hændelser er i stor udstrækning hver for sig blevet registreret som anmeldelser, formentlig bl.a. i forlængelse af, at politiet på deres hjemmeside også opfordrer mulige forurettede for stalking til at føre en log over, hvornår og hvordan de er blevet stalket osv. Et sådant dokument til at føre en log kan direkte downloades via politiets hjemmeside (https://danskstalkingcenter.dk/logskema/).

Alle 429 anmeldelser i 2. kvartal i Gladsaxe stammer fra en og samme sag, hvor en 37-årig mand i 2022 dømmes for omfattende stalking af sin ekskone. Han blev dømt for at have sms'et, indtalt eller telefoneret over 400 forskellige hånende og nedværdigende beskeder – både til ekskonen selv og til

deres fælles børn og venner. Manden havde også sendt flere truende beskeder til sin ekskone: *Det kommer til at ramme dig. - Jeg vil hævne mig. - Du er advaret. - Der kommer hævn. - Jeg får min hævn - Det siger bang, og så er det farvel.*

Det samme er tilfældet i "Nørresundby-sagen", hvor en 25-årig mand i november 2022 blev idømt 8 måneders ubetinget fængsel for massiv stalking, psykisk vold og chikane mod sin ekskone. Udover at have opsøgt kvinden fysisk, havde han ifølge politiet kontaktet eller forsøgt at kontakte kvinden ved opkald eller beskeder mindst 597 gange. I sagen blev han blandt andet dømt for mere end 1.600 gange at have chikaneret kvinden. Det foregik på udspekuleret vis ved at sende småbeløb via Mobile Pay og samtidig benytte beskedfeltet til at sende beskeder til hende. Ifølge et nyt anklageskrift fra politiet var dommen knap afsagt, før den 25-årige genoptog forfølgelsen.

Ved at sammenligne disse sager med antal politiregistrerede tilfælde af stalking, kan man umiddelbart regne sig frem til, at ikke alle enkelthændelser er blevet registreret som anmeldelser hos politiet. I august 2022 ændrede Rigsadvokaten opgørelsesmetode, hvorefter tilfælde af stalking begået mod den samme person registreres som én anmeldelse.

En undersøgelse foretaget i 2017/18, dvs. inden stalking selvstændigt blev kriminaliseret i straffeloven, viste at 2,0% af de 18-74-årige havde opleve sig udsat for stalking inden for de seneste år forud for udspørgningstidspunktet (Justitsministeriets Forskningskontor, 2018). Godt hver fjerde havde anmeldt forholdet til politiet, eller politiet havde fået kendskab til forholdet på anden vis end ved anmeldelse. Der er hverken før eller siden gennemført andre hermed sammenlignelige undersøgelser.

PSYKISK VOLD & STALKING

For vurderingen af, hvordan det har udviklet sig med hensyn til antallet af gerningspersoner kan man – om end det langt fra er optimalt – se på, hvor mange der dømmes for at have begået "psykisk vold m.v." (altså inklusive stalking) – som det fremgår af opstilling 3.1.f.

I 2022 blev 20 personer dømt for at have begået psykisk vold. 19 fik en ubetinget frihedsstraf, og 1 en foranstaltningsdom. Af de 141, der fik en ikke-fældende afgørelse, var der tale om 5 frifindelser, mens resten i næsten alle tilfælde var undladelse af påtale, fordi anklagemyndigheden vurderede, at sagen ikke ville kunne føre til domfældelse. Vi kan ikke sammenligne med tidligere år, fordi stalking her ikke var kriminaliseret.

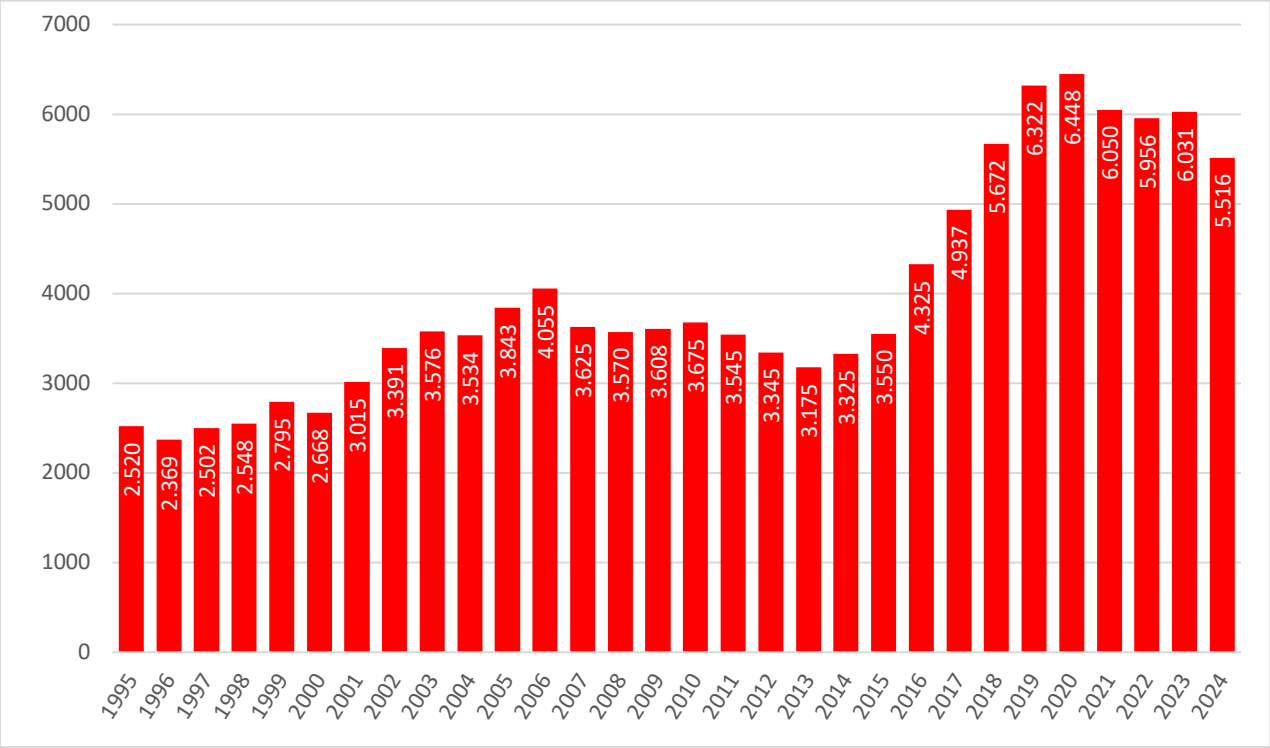
Opstilling 3.1.f. Antal anmeldelser m.v. og afgørelser vedrørende psykisk vold (inklusiv stalking), 2019-2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
1. Antal anmeldelser m.v.	182	389	412	2.215	905
2. Antal anmeldelser m.v. hvor en eller flere er blevet sigtet	53	177	152	1.641	356
3. Antal afgjorte forhold i alt	26	147	147	1.547	644
Heraf:					
A. Som del i ikke-fældende afgørelse	26	140	128	291	340
B. Som del i fældende afgørelse	0	7	19	1.256	304
4. Antal afgørelser i alt	21	89	58	161	198
Heraf:					
A. Som del i ikke-fældende afgørelse	21	88	54	141	190
B. Som del i fældende afgørelse	0	1	4	20	8
Sigtelsesprocent (= (2./1.)*100)	29%	46%	37%	74%	39%
Gns. antal afgjorte forhold pr. afgørelse (= 3./4.)	1,2	1,7	2,5	9,6	2,3
Gns. antal afgjorte forhold pr. ikke-fældende afgørelse (= 3.A/4.A)	1,1	1,6	2,4	2,1	1,8
Gns. antal afgjorte forhold pr. fældende afgørelse (= 3.B/4/B)	-	7,0	4,8	62,8	38,0
Pct. afgørelser med flere forhold	46%	24%	43%	57%	45%

Note: Anmeldelsesår for forhold afgjort i 2022 = 2022: 1.297, 2021: 218 og frem til og med 2020: 32 – i alt 1.547 afgjorte forhold.
Kilde: "Kriminalitet 2019", "Kriminalitet 2020", "Kriminalitet 2021", "Kriminalitet 2022" og "Kriminalitet 2023" publiceret af Danmarks Statistik samt oplysninger i "Statistikbanken" fra samme institution (https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920)

3.2. TRUSLER (jf. §§ 123, 266, 266a)

Opstilling 3.2.a. Antal trusler der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	119 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-13 %

Overskriften på dette afsnit, "Trusler" – som hidrører fra Danmarks Statistiks gruppering af anmeldelser i Statistikbanken m.v.– kan nemt føre på vildveje.

For det første er trusler kriminaliseret ifølge en lang række andre paragraffer end de to – § 123 og § 266 (inklusiv 266 a) – der er omfattet af afsnittet her, dels som led i (forsøg på) begåelsen af andre former for kriminalitet som voldtægt, røveri, ulovlig tvang, afpresning (herunder sextortion) m.v. og dels selvstændigt. For sidstnævntes vedkommende skal især fremhæves kriminalisering af trusler fremsat over for offentlige myndigheder som fx politibetjente eller sundhedspersonale (§ 119) - jf. nærmere herom i afsnit 3.7. En række mindre alvorlige former for truende adfærd, der forekommer i det offentlige rum, vil ofte blive håndteret efter Politivedtægten/Ordensbekendtgørelsen (se afsnit 6.1).

For det andet er det ikke kun "Trusler", der gemmer sig i denne kategori, men også visse former for fuldbyrdet vold.

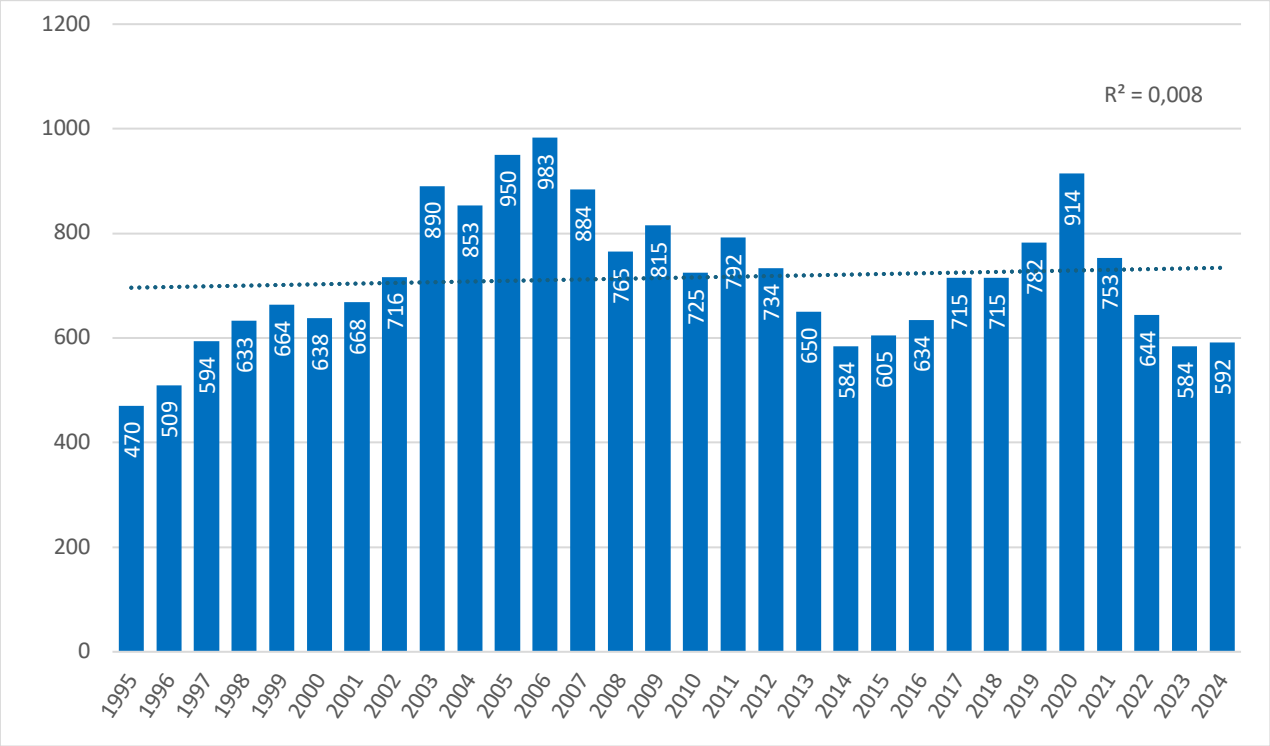
Trusler over for vidner og deres nærmeste – "vidnetrusler" (§ 123)
Dette gør sig gældende vedrørende overtrædelser af straffelovens § 123, som omhandler trusler (*og* vold) over for vidner og deres nærmeste, som fx følgende sag sakset fra en af politiets døgnrapporter:

En 38-årig mand fra Nordlolland blev fredag eftermiddag anholdt og sigtet for trusler. Anholdelsen skete, efter at politiet klokken 10.48 fik en anmeldelse fra en kvinde, som havde vidnet i en sag, hvor den 38-årige var sigtet. Nu fulgte han efter hende i trafikken fra Nakskov til Søllested, hvor han kørte ind foran hende og prøvede at standse hendes bil. Det lykkedes imidlertid ikke, selv om han kylede en flaske efter kvindens bil. Hen på eftermiddagen fik politiet kontakt til den 38-årige, som blev anholdt klokken 14.50 og sigtet. Han blev kørt på politistationen i Nykøbing og løsladt igen klokken 17.01.

Selvom overtrædelser af § 123 også omfatter vold, vedrører langt de fleste anmeldelser dog trusler.[53] Hvis volden er dominerende/alvorlig vil udgangspunktet antagelig være registrering af et sådant forhold under en af de "egentlige" voldsparagraffer, som fx § 244 eller 245.

[53] Fra 2018 kan man af den specificerede gerningskodestatistik se, hvor mange af sagerne, der drejede sig om vold og hvor mange om trusler. For perioden 2018 til 2024 var det "kun" 4% af sagerne, der drejede sig om vold.

Opstilling 3.2.b. Antal vold og trusler mod vidner og deres nærmeste der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	26 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-24 %

Fra 1995 til 2024 er der årligt registreret mellem 470 og 983 anmeldelser vedrørende "vidnetrusler". Udviklingen er præget af to bølger, en fra 1995 til 2014 og en fra 2014 til 2023/24. Den nærmere forklaring på disse to bølger kender vi ikke. Den særlige beskyttelse af vidner og deres nærmeste, der er essensen af § 123, er af relativ ny dato. Den er først indsat i straffeloven i 1992.

Trusler på liv, helbred og velfærd – "trusler på livet" (§ 266)

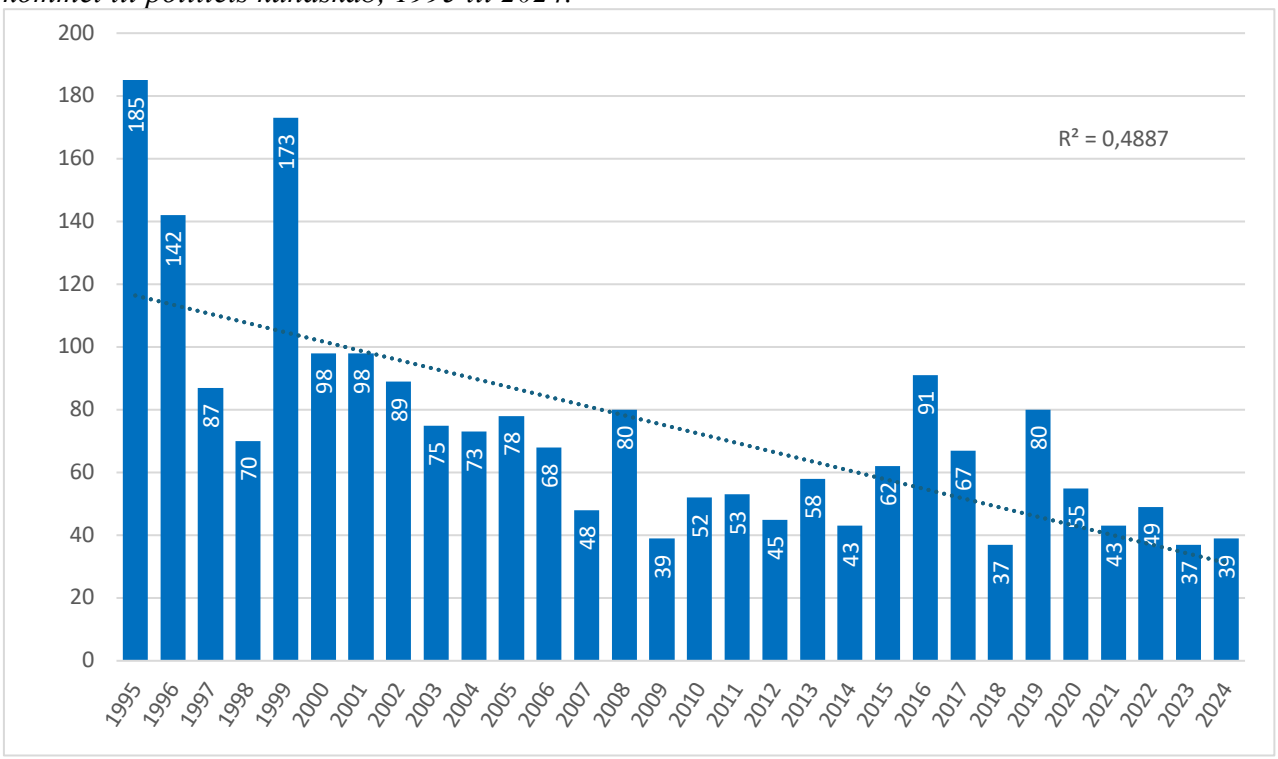
Forhold, der falder under denne rubrik/paragraf, sammenfattes ofte til "trusler på livet", men det er vigtigt at være opmærksom på, at den også omfatter trusler på helbred (som fx at man vil skamfere en person) og trusler på velfærd (som fx at man vil brænde vedkommendes hus ned). Man kan sige, at det er de meget grove/alvorlige trusler, der er kriminaliseret i § 266. Som der står i selve paragraffen, så drejer det sig om trusler, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd. Om disse "nogen" så oplever en sådan "alvorlig frygt" er ikke det afgørende. Det skal også til forståelse af den adfærd, der afgrænses af paragraffen, tilføjes, at den specificerer, at det, der trues med, er en strafbar handling – og fx ikke "at så vil jeg bare aldrig se dig mere". Trusler "i almindelighed" er ikke strafbare i det hele taget.

I den mere detaljerede gerningskodestatistik, politiet producerer, findes som en kategori for sig "Bombetrusler/telefonbomber". Det er de mest alvorlige af disse, der som udgangspunkt registreres som "trusler på livet", idet de mindre alvorlige håndteres som misbrug af faresignal (efter straffeloven § 135, hvor strafferammen "kun" er 3 måneders fængsel)[54]; dog også i enkelte tilfælde forstyrrelse af samfærdselsmidlerne (efter straffelovens § 193, hvor strafferammen er 6 års fængsel).[55] I 2024 blev der registreret 39 "Bombetrusler/telefonbomber" som mulige overtrædelser af straffelovens § 266. Som man kan se af opstilling 3.2.c. er der en klar faldende tendens i perioden.

[54] Overtrædelser af straffelovens § 135 har en særlig plads i voldsudviklingens historie i Danmark. Engang midt i 1970-erne kunne man konstatere, at der fra det ene år til det andet var sket en markant stigning i anmeldte voldsforbrydelser, og det igangsatte en stor offentlig debat om, hvad man skulle stille op med den eksploderende vold i det danske samfund – i særdeleshed i København, for det var her den store stigning fandtes. Samtidig registrerede man et væsentligt fald i opklaringsprocenten, igen i særdeleshed i Københavns Politikreds. Når man så nærmere efter, lå næsten hele stigningen – og faldet i opklaringsprocenten – i "Vold og opsætsighed mod offentlig myndighed". Senere viste forklaringen sig at være, at politiet i hovedstadsområdet havde ændret praksis i 1975. Fra i alle de forudgående år at have ladet rapporter om *falske brandalarmeringer* blive liggende på hylden, gik man over til at ekspedere dem videre til Danmarks Statistik på linje med meddelelser om øvrige straffelovsovertrædelser. Denne ændring kan man ikke formelt have noget imod, i og med at falske brandalarmeringer *er* en straffelovsovertrædelse. På Danmarks Statistik gled de efter modtagelsen ind i et i mange år anvendt rubriceringssystem efter den paragraf, der var overtrådt (§ 135). Og her er det så, det kørte af sporet, fordi de falske brandalarmeringer "usynligt" blev medtalt under rubrikker, der opfattes som vold. Den typiske substans bag anmeldelserne var drenge, der for sjov udløste en af de brandalarmer, der mange steder var opstillet dengang, specielt i København – for så på passende afstand så at se brandbilerne komme susende. Der var tale om så kendte og klassiske "drengestreger", at man faktisk i de første selvrapporteringsundersøgelser stillede spørgsmål herom – og fandt, at det ikke var så helt få – drenge – der havde gjort sig skyldige i disse lovovertrædelser – men ingen var blevet opdaget eller straffet herfor. Om ikke andet, så betød denne "voldsbølge" i Danmarkshistorien et intensiveret fokus på, at gøre sig klart, hvad det egentlig er, vi taler om, når vi taler om "voldsforbrydelser" – og især når det drejer sig om statistikker om "voldsforbrydelser" (Balvig, 1995, s. 64-70). Pointen er ikke at bagatellisere falske brandalarmeringer, som der i vore dage forekommer i størrelsesordenen 12.000 af om året. De anmeldes formentlig sjældent til politiet og er formentlig også i vore dage sjældent et resultat af drengestreger. De fleste beror på fejl i forbindelse med de automatiserede brandalarmeringssystemer (ABA).

[55] Af et folketingsforslag om skærpet straf for at fremsætte bombetrusler (2014/1 BSF 148) fremgår det, at Justitsministeriet har oplyst, at der i 2014 (frem til 23. november) faldt 57 afgørelser efter § 135, 4 afgørelser efter § 193 og 36 afgørelser efter § 266 om bombetrusler – jf. Kruize, 2022, s. 8,

Opstilling 3.2.c. Antal bombetrusler/telefonbombetrusler der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

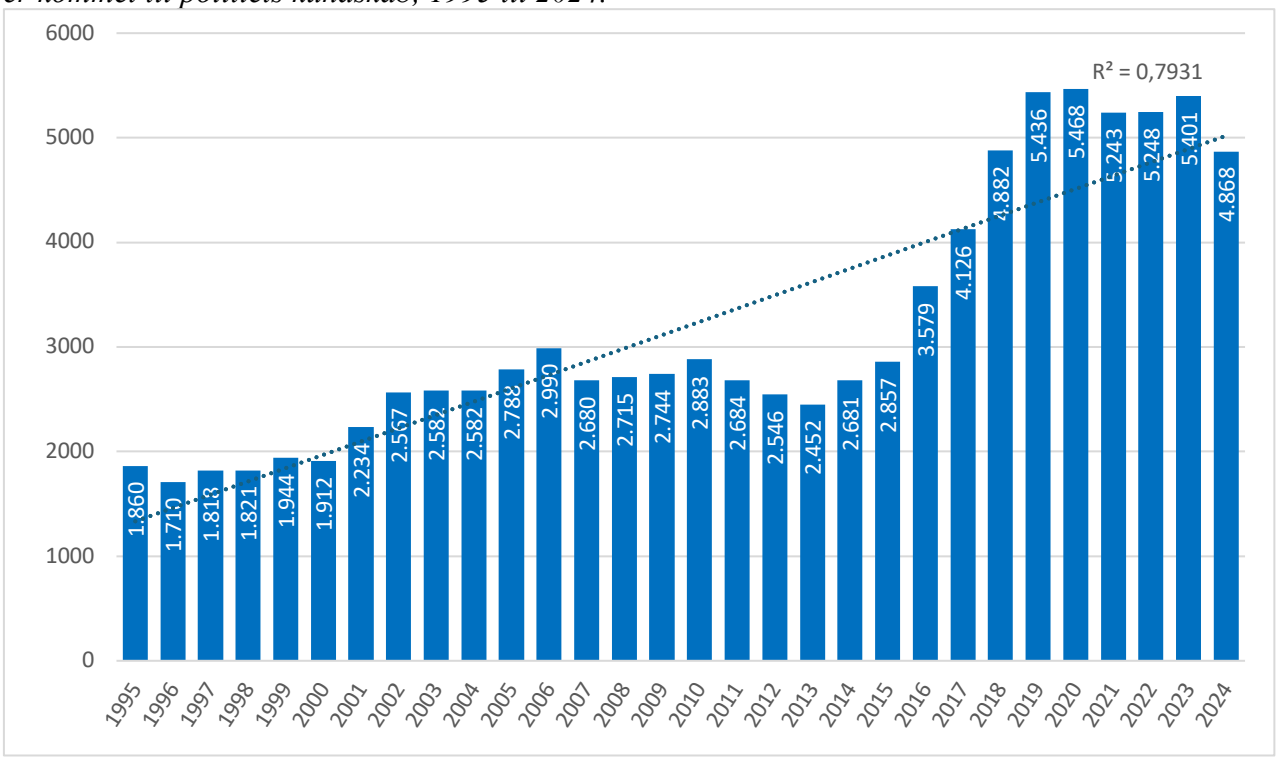
Note: Vedrører alene anmeldelser mv. vedrørende straffelovens § 266.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-79 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-51 %

Ifølge straffelovens § 266 a straffes den, der – uden at forholdet omfattes af §§ 136 (om visse offentlige tilskyndelser til/billigelse af forbrydelser) og 266 – offentligt fremsætter udtalelser, der tilstræber at fremkalde voldshandlinger eller hærværk. I 2024 blev der ved anmeldelse eller på anden måde registreret 17 sådanne forhold.

Det der først og fremmest kvantitativt – i alle årene – betyder noget for det samlede antal "Trusler" er alle andre end de her nævnte. Det er antallet og udviklingen af disse, der er gengivet i opstilling 3.2.d. I 2024 tegnede de sig for ni ud af ti af alle "Trusler".

Opstilling 3.2.d. Antal trusler på liv, helbred eller velfærd der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Note: Svarende til tallene i opstilling 3.2.a minus tallene i opstilling 3.2.b, 3.2.c. og tallene for "offentlig trussel om voldshandling".

Pct.-vis ændring 1995-2024	162 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-10 %

Den formodede baggrund for den noget specielle udvikling i disse forhold, der fremgår af opstilling 3.2.d, er kommenteret i den indledende tekst om voldsforbrydelsernes udvikling (afsnit 3). Vi kan dog her tillægge nogle betragtninger og vurderinger, især til den markante stigning efter 2015.

Som vi flere steder har gjort opmærksom på, er det en grundlæggende kriminologisk iagttagelse, at kriminalitetsudviklingen er den samme i lande, der i øvrigt ligner hinanden meget. Hvis derfor noget skiller sig markant ud i et enkelt land, så skyldes det, at en central samfundsudvikling i netop dette land har været anderledes – eller specielle "ikke-reelle" ændringer i lovgivning, statistikførelse, anmeldelsestilbøjelighed m.v. Kruize har påvist – for perioden 2011 til 2020 – at stigningen siden 2015 er et specifikt dansk fænomen (Kruize, 2022, s. 20-23). Den genfindes ikke, i hvert fald ikke i tilnærmelsesvis samme grad, i de lande vi sædvanligvis sammenligner os med såsom Norge, Sverige, Holland eller Tyskland. Da vi ikke kan se, at der skulle være særlige udviklingstendenser i det danske samfund, der forklarer dette, tyder dette på, at stigningen i overvejende grad især må bero på – og her

vælger vi at mene – en øget anmeldelsestilbøjelighed begrundet i konkrete "specifikt danske" tilskyndelser hertil.[56]

Et noget tilsvarende kriminologisk ræsonnement kan bruges i forbindelse med udviklingen i forskellige områder inden for landets grænser. Hvis der er tale om en reel udvikling i forekomsten af trusler som et produkt af nogle generelle ændringer af samfundet, så bør der ikke være alt for store forskelle mellem kommunerne med hensyn til, hvordan det har udviklet sig. Det kan sammenlignes lidt med folketingsvalg: Hvis ét parti går stærkt frem i ét område af landet, så går det typisk også forholdsvis stærkt frem i andre områder i et lille homogent samfund som det danske. Antallet af anmeldte trusler lå i perioden fra 2012-15 på 60 pr. 100.000 indbyggere på årsbasis,[57] men der var enorme forskelle kommunerne imellem – så store at det efter vor vurdering er utænkeligt, at det kun afspejlede reelle forskelle. Blandt de lidt større kommuner, hvor tilfældigheder ikke kan have spillet en alt for stor rolle, var der tæt ved ti gange så mange politiregistrerede trusler som i de kommuner, hvor der var færrest. Blandt de større kommuner, der lå i den relativt høje ende, var fx Hvidovre, Albertslund, Glostrup og Bornholm (med hhv. 95, 113, 104 og 104); og blandt kommuner i den lave ende fx Furesø, Gribskov, Hørsholm og Rudersdal (med hhv. 30, 37, 34 og 29). Frem til 2019-23 sker der tæt ved en fordobling af "trusselsniveauet" på landsplan; de 60 pr. 100.000 bliver til 109 – en absolut tilvækst på 49. Også her viser der sig at være enorme forskelle mellem kommunerne med hensyn til, hvordan "trusselsniveauet" udvikler sig; fra visse kommuner, hvor det falder lidt til en række kommuner hvor det stiger meget kraftigt såsom en 3-4-dobling. En analyse viser, at der er en signikant sammenhæng mellem udgangsniveauet i 2012-15 og udviklingen frem til 2019-23: Jo lavere "trusselsniveauet" var som udgangspunkt, desto større stigning – såvel i form af absolut tilvækst som procentvis. Fx lå man langt over stigningen på landsplan i alle de fire nævnte kommuner ovenfor, hvor man lå relativt lavt som udgangspunkt, og omvendt for de fire nævnte kommuner, hvor man lå relativ højt. Som påpeget synes Danmark at være rykket nærmere på andre lande, og vi kan på baggrund af denne analyse konkludere, at det primært sker ved, at man i de dele af Danmark, hvor man lå meget lavt, har fået en kraftig stigning. Vor vurdering er, at også dette afspejler, at stigningen i trusler efter 2015 først og fremmest beror på en øget anmeldelsestilbøjelighed, men noget afgørende bevis for, at dette er tilfældet, er det selvfølgelig ikke i sig selv. Vi har forhørt os i nogle af de nævnte kommuner, og umiddelbart synes en væsentlig proces bag udviklingen at kunne være øgede politikontakter som følger af underretninger om vold/trusler i nære relationer – ofte med direkte eller indirekte forbindelse til en socialsag (jf. omtalen heraf i den indledende tekst om voldsudviklingen i afsnit 3).[58] I de kommuner, hvor man lå højt, havde man i højere grad allerede frem til 2015 en systematisk og udviklet praksis på dette område.

---

[56] Det er muligt, at der er tale om, at situationen med disse konkrete tilskyndelser i Danmark i perioden blot indhenter situationen i de øvrige lande, for den stærke stigning i antallet af registrerede trusler bringer blot Danmark op på det niveau, de andre lande lå på (Kruize, 2022, s. 23). Det ville være interessant her at se på udviklingen i de enkelte lande længere tilbage i tiden.

[57] Disse tal omfatter samtlige trusler, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab (jf. diagram 3.2.a. Tendenserne i de gennemførte analyser bliver præcis de samme, hvis man alene ser på "trusler på livet" minus bombetrusler mv. (jf. diagram 3.2.d).

[58] I en analyse af de politiregistrerede "trusler på livet" i årene 2019 og 2020 – der ikke nødvendigvis er fuldstændig repræsentativ – finder Kruize frem til, at op mod halvdelen er familierelaterede: "Anmeldte trusler på livet er i næsten halvdelen af alle tilfælde familierelaterede. Ofte er der tale om nuværende eller tidligere kærester eller ægtefæller, men det kan også dreje sig om forældre/børn, andre familiemedlemmer eller børn/børn indbyrdes. En betydelig del af de anmeldte trusler er rettet mod en bekendt/ven, mens kun en mindre del går ud over en fremmed". (Kruize, 2022, s. 47). Desværre forefindes der ikke oplysninger om, hvordan dette fordelte sig forud for stigningen i 2016 og fremefter.

Et andet kriminologisk ræsonnement tilsiger, at nærtbeslægtede former for kriminalitet i almindelighed vil udvikle sig på samme måde.[59] Forventningen vil her primært være, at den reelle udvikling af alvorlige trusler vil udvikle sig på samme måde som relativ alvorlig vold. Som det fremgår af opstilling 3.4.a. *er* der tale om en stigning i antal tilfælde af relativ alvorlig vold fra 2015 og til 2016/17/18, men herefter falder antallet igen tilbage til 2015-niveauet – ligesom der over hele perioden i modsætning til de registrerede trusler er tale om et fald (jf. opstilling 3.4.a). Mere specifikt er der ikke nogen stigning i antallet af forsætlige manddrab, og herunder et direkte fald i familierelaterede drab. Der er en stigning i andelen, der har oplevet sig udsat for vold fra 2015 til 2016, men herefter falder denne procent igen tilbage til et niveau, der ikke er signifikant højere end 2015-niveauet. Over hele perioden udviser voldsudsatheden en svagt faldende tendens (jf. opstilling 3.j). Fra 2015 og de nærmest følgende år ligger antallet af skadestuebehandlede tilfælde af vold nærmest konstant på godt og vel 10.000 tilfælde (jf. opstilling 3.i). Vurderet ud fra dette ræsonnement og på denne baggrund synes konklusionen at være, at stigningen i "trusler på livet" ikke er reel.

Af i øvrigt tilgængelige måder til at forsøge at belyse om stigningen i politiregistrerede trusler er en reel stigning, er den i princippet vigtigste en sammenstilling med, hvad offerundersøgelser viser. Siden 1995 (årligt siden 2005) er tilsigtet repræsentative udsnit af de 16-74-årige blev spurgt, om de inden for det seneste år har været udsat for vold eller trusler, som var så alvorlige, at man blev bange.

Når vi skriver "i princippet" beror det på, at også offerundersøgelserne har deres væsentlige begrænsninger og fejlkilder. En generel er stikprøveusikkerheden, en specifik er muligheden for at få valide besvarelser. Allerede under forprøverne i Sorø og Slagelse i 1960-erne til de første landsdækkende offerundersøgelser i Danmark opstod der tvivl om, hvorvidt man kunne opnå valide svar på spørgsmål om udsathed for trusler. Det beroede især på, at der syntes at være stor variation mennesker imellem med hensyn til, hvad der opleves som trusler om vold, og at meget af det, der opleves som trusler, ikke nødvendigvis er kriminelt. Denne usikkerhed gav sig også senere konkret udslag i, at svarene var meget afhængige af, hvordan der blev spurgt og formuleringen af spørgsmålene. Sidstnævnte fremstod senere med al tydelighed af tre undersøgelser, der blev gennemført med blot et par års mellemrum med lidt forskellige spørgsmål m.v., og som burde give nogenlunde samme resultat. Den ene viste, at 0,5% havde været udsat for trusler om vold inden for en toårsperiode, den anden 3% inden for en etårsperiode og den tredje 2% inden for en halvårsperiode (Balvig, 1995, s. 47). Siden man i 1995 startede op med jævnlige (fra 2005 årlige) i princippet indbyrdes sammenlignelige offerundersøgelser har man haft spørgsmål med om udsathed for trusler om vold, men man er ophørt med at publicere resultaterne på grund af skepsis over for hvor pålidelige og valide besvarelserne er, lidt tilsvarende, som man har opgivet i det hele taget at stille spørgsmål om udsatheden for røveri.[60]

Under alle omstændigheder kan svarene over tid være påvirket af den tendens til øget "voldeliggørelse", vi har omtalt i den indledende omtale af udviklingen i voldsforbrydelser (afsnit 3). Der er formentlig en større andel af de i øvrigt ensartede situationer, men bliver udsat for i dag, som opleves som trusler om vold, der er så alvorlige, at man er blevet bange, end for fx 30 år siden – men vi ved

[59] Til bestyrkelse af dette ræsonnement kan nævnes, at man i danske undersøgelser af unges selvrapporterede kriminalitet finder en meget stærk statistisk sammenhæng mellem tilbøjeligheden til at true med vold og til at begå vold (Balvig, 2017 samt i tilsvarende tidligere undersøgelser). I en anden dansk undersøgelse, som omhandler forekomsten af krænkelser på arbejdspladsen, fandt man en meget stærk statistisk sammenhæng mellem udsathed for trusler om vold og udsathed for vold (Pejtersen & Holt, 2021).

[60] Det er lidt sværere at opgive at stille spørgsmål om trusler om vold, fordi det er integreret i spørgsmålet om udsathed for vold. Ændrer man på det kan det skabe usikkerhed om, hvorvidt det kan påvirke hvor mange, der svarer, at de har været udsat for vold.

det ikke med sikkerhed. Vi mener dog, at der er så meget belæg for denne antagelse, bl.a. via de ændringer der har kunnet iagttages i de kvalitative interviews, der har været foretaget i forbindelse med ungdomsundersøgelser i 1999, 2005, 2010 og 2016 hvor trusler var et tilbagevendende samtaleemne, at vi drister os til at mene, at hvis offerundersøgelserne *ikke* udviser en stigende eller måske ovenikøbet et fald i udbredelsen af trusler, så har der heller *ikke* fundet en reel stigning sted.

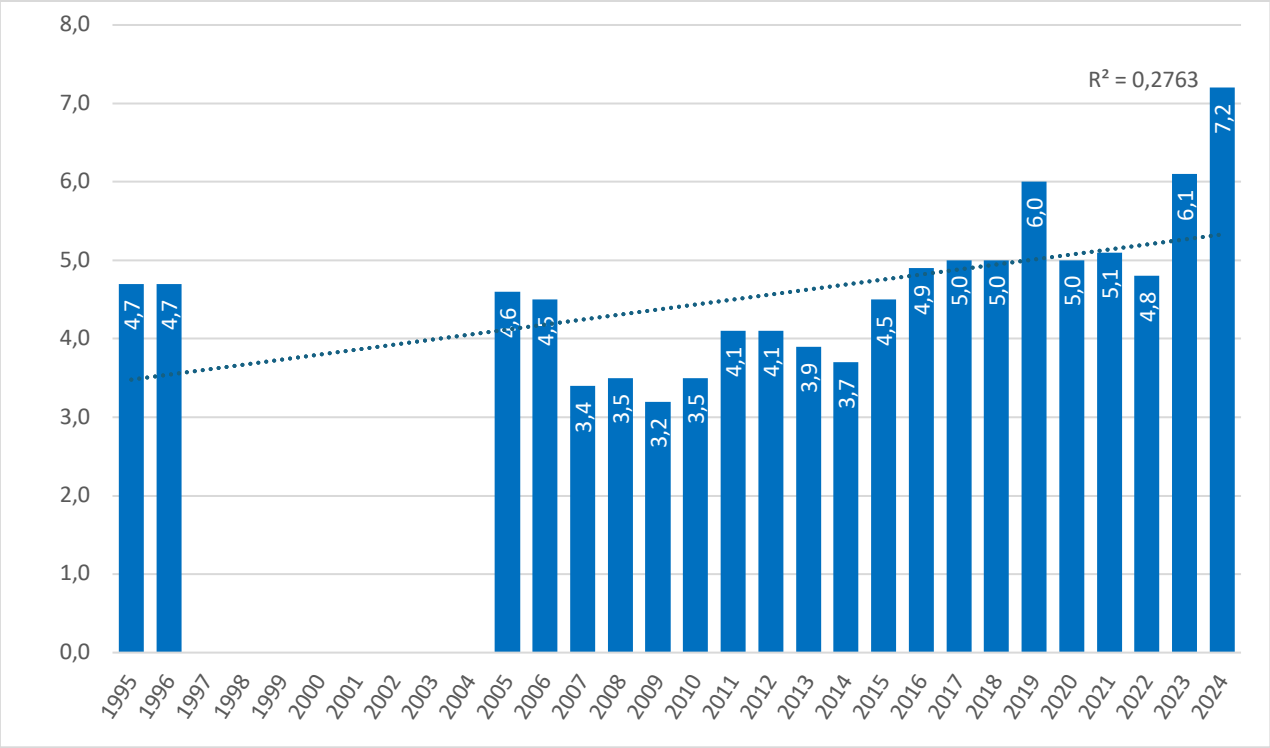
Som man kan se *er* der imidlertid en stigende trend, så vi viger tilbage for at konkludere noget definitivt. Vi lægger også her til grund, at flere af de ændringer, vi ser, ser "mærkelige ud" i den forstand, at det drejer sig om pludselige betydelige ændringer fra det ene år til det andet, som vi ikke kan se nogen forklaring på, fx ved at sammenligne med den oplevede voldsudvikling, behandlede for vold på skadestuerne m.v. Det er det statistisk signifikante fald fra 2005/06 til 2007, stigningen fra 2014 til 2015, stigningen fra 2018 til 2019, faldet fra 2019 til 2020 (som dog kan bero på corona-nedlukningen), og senest, den signifikante stigning fra 2022 til 2024.[61] Dette er i hvert fald flere "outliers", end hvad man kunne forvente ud fra statistisk stikprøveusikkerhed – en stikprøveusikkerhed som man selvfølgelig også bør tage højde for, når man ser på udviklingen her.

Kruize inddrager offerundersøgelserne i sit forsøg på at vurdere, hvordan trusler har udviklet sig, men dog kun undersøgelserne fra 2011 og frem til og med 2020, der var den seneste der forelå, da han foretog sin undersøgelse. Kruize understreger også den stikprøveusikkerhed, resultaterne er forbundet med, men det beregningsresultat, han gengiver for en enkelt af undersøgelserne angiver – så vidt vi kan se – en for lille usikkerhedsmargen.[62]

[61] Fx: Procent udsatte for trusler var i 2018 5,0%, i 2019 6,0%. Ser vi imidlertid på procent udsatte for vold, var dette i begge år 1,5%; antal skadestuebehandlede for vold 9.909 og 10.161 og antal døde som følge af vold 142 og 130 (heraf 52 og 48 ved forsætligt manddrab).

[62] Kruize beregner konfidensintervallet omkring en udsathedsprocent på 5,0 på 95%'s signifikansniveauet til at være 4,8-5,2 – vi får det til 4,6-5,4.

Opstilling. 3.2.e. Procent 16.74-årige der har oplevet sig udsat for trusler om vold inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet.

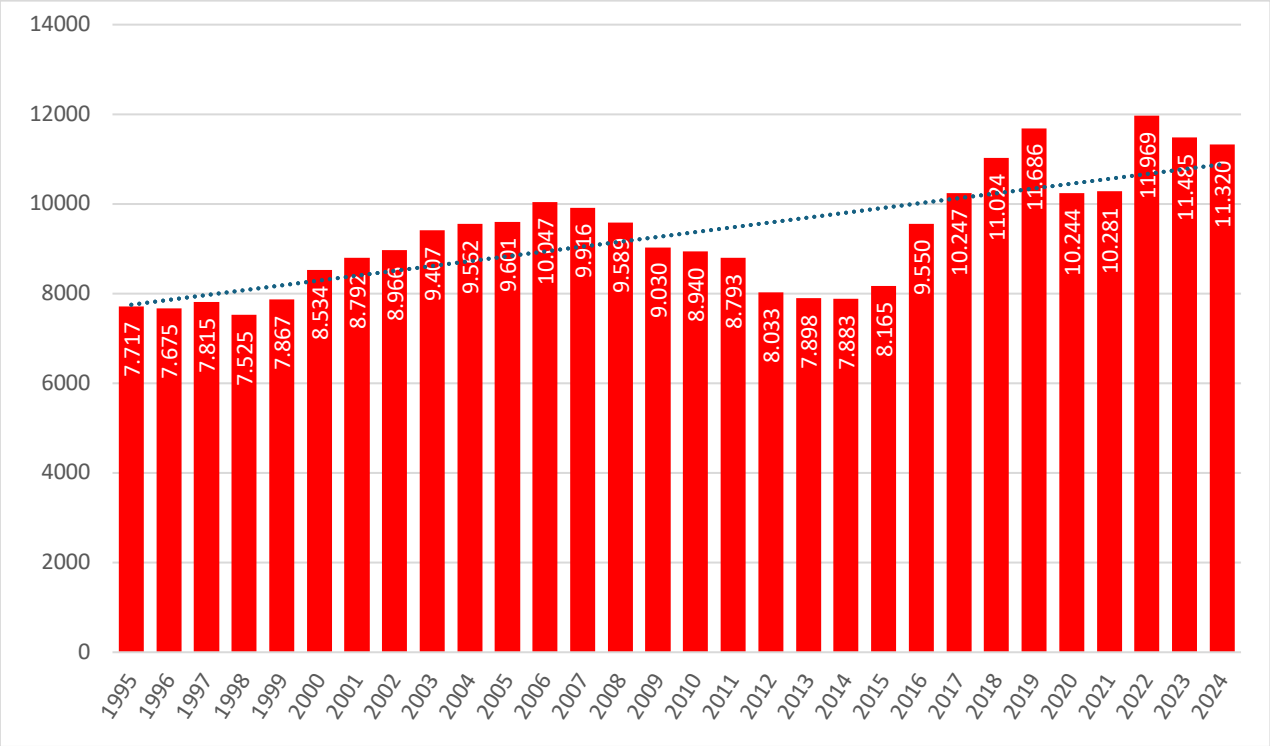

Kilde: Specialopgørelse på basis af offerundersøgelser gennemført af Justitsministeriet m.fl.

Kruize mener at kunne konkludere følgende: "Resultaterne af offerundersøgelsen bekræfter den tese, at en stor del af stigningen i antallet af anmeldte trusler på livet ikke er udtryk for en reel vækst, men skyldes den måde, hvorpå politiet registrerer disse trusler. Der er dog i offerundersøgelsen også tegn på en reel stigning efter 2015. Denne tendens er imidlertid mere beskeden, end anmeldelserne tyder på." Konkret mener han, at "… Coronapandemien forstyrrer billedet i 2020, men tendensen peger på en 30 til 40 pct. større udsathed. Dette skal sammenholdes med mere end en fordobling i omfanget af anmeldte trusler." (Kruize, 2022, s. 26) Muligheden for, at der har fundet en "voldeliggørelse" sted inddrages ikke i overvejelserne og de konklusioner, der uddrages. Måske er det korrekt? Senere i analysen påpeger Kruize, at dette i så fald formentlig drejer sig om en reel stigning i virtuelle trusler, der dog samtidig i et eller andet ukendt omfang drejer sig om trusler, der ikke er strafbare i forhold til straffelovens § 266.

3.3. SIMPEL VOLD (jf. § 244)

Opstilling 3.3.a. Antal tilfælde af simpel vold (straffelovens § 244) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	47 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-3 %

Hans er kl. ca. 2 om natten på vej hjem fra en fest. Han har haft et opgør med sin kæreste, og forlod derfor festen sammen med en bekendt, Klaus. Hans og Klaus taler om episoden, og Hans er både ked af det og vred over sin kærestes optræden. De følges ad hjemad gennem byen, og undervejs stopper de ved en grillbar for at få lidt at spise. De har stået uden for grillbaren og spist, og Hans er gået ind igen for at gå på toilettet. Da Hans kommer ud igen, er Klaus væk. Hans begynder at lede efter Klaus og går frem og tilbage foran grillbaren. Lidt væk sidder Ole og Jens. De har også været i grillbaren og sidder nu og spiser. Ole og Jens sludrer og griner. Hans kender hverken Ole eller Jens. Hans kan ikke høre, hvad de siger, men mener, at det er ham, de taler om og griner ad. Hans kigger stadig efter Klaus og er begyndt at blive utålmodig og irriteret over, at Klaus bare er gået fra stedet. Hans går hen til Ole og Jens for at spørge, om de har set Klaus. Ole og Jens er midt i en samtale, så Ole drejer blot hovedet mod Hans og siger kort "Næh", hvorefter Ole og Jens fortsætter deres samtale og ignorerer Hans. Hans bliver nu gal og tager fat i Oles arm og siger: "Du skal sgu ikke være nedladende over

for mig". Ole forsøger at vride sig fri. Hans slår herefter Ole med knytnæve på den ene side af hovedet og på skulderen. Hans løber herefter fra stedet. Ole pådrager sig et sår ved mundvigen, som må syes med 2 sting.[63]

Den "almindelige" vold er kriminaliseret i tre paragraffer i straffeloven, med stigende alvorlighedsgrad fra § 244, over § 245 til § 246. Dette afspejler sig også i de strafferammer, der findes i de enkelte paragraffer, hvor der er tale om en vis overlapning. I paragraf 244 er der som udgangspunkt fastsat en strafferamme af bøde eller fængsel indtil tre år for det, der af jurister betegnes som "simpel vold". Hvis volden gentagne gange er begået over for en person i husstanden, er der tilføjet en skærpet strafferamme af fængsel indtil seks år. I paragraf 245 er der en strafferamme på fængsel indtil seks år for særlig grov vold. I paragraf 246 er strafferammen fængsel indtil ti år for vold med alvorlige skader eller døden til følge.

Umiddelbart inden de tre årtier, vi har fokus på, og i selve perioden er der gennemført en hel stribe "opstramninger" af de tre voldsparagraffer. Hver gang har Folketinget givet anvisninger om de "ønskede" forhøjelser af straffene. I 1989 blev det bestemt, at der skulle ske skærpelser for de groveste tilfælde af "simpel vold" (§ 244). I 1994 blev der lovgivet om skærpet straf for gentagelsestilfælde. I 1997 blev straffene for de groveste tilfælde efter paragraf 245 og paragraf 246 skærpet med et år. I 2002 blev strafferammen i paragraf 244 fordoblet fra et år og seks måneders fængsel til tre års fængsel. Dette afspejlede et politisk ønske om, at der for visse sager skulle skærpes med en tredjedel. I 2018 blev strafniveauet efter paragraf 245 og paragraf 246 på ny forhøjet med en tredjedel. I 2018 og 2022 blev der indsat forhøjede strafferammer i paragraf 244 og paragraf 245 om vold i hjemmet og givet nærmere anvisninger om skærpet strafudmåling. Ændringen i 2002 af strafferammen i paragraf 244 øgede overlappet i forhold til strafferammen i paragraf 245, hvilket bidrog til afstanden mellem maksimum og det faktisk udmålte strafniveau i sager om overtrædelse af paragraf 244.[64]

Når dette nævnes her er det for at påpege, at det kan have haft indflydelse på, hvordan en voldshandling registreres og indplaceres på anmeldelsesstadiet. Om det faktisk har været tilfældet og i givet fald i hvilket omfang, har vi ikke forudsætninger for at kunne vurdere.

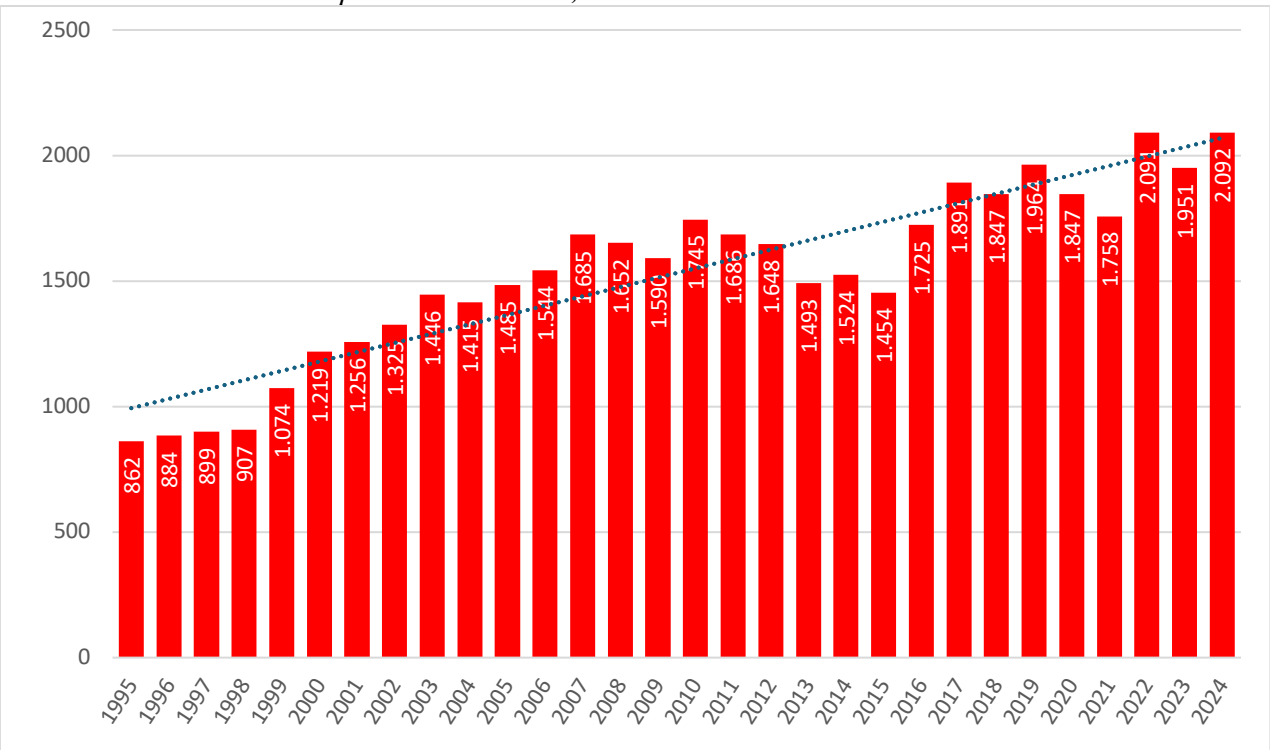
[63] Det særlige ved denne sag er, at den er blevet brugt som en case i en afdækning af danskernes retsbevidsthed (jf. Balvig, 2022) – se også en "§245-version" af denne sag i det følgende.

[64] Her gengivet efter Jørn Vestergaard (2024): " Det er svært at se behovet for den strafskærpelse, Hummelgaard efterspørger", Kronik i *Altinget*, 18. september: https://www.altinget.dk/artikel/joern-vestergaard-det-er-svaert-at-se-behovet-for-den-strafskaerpelse-hummelgaard-efterspoerger?SNSubscribed=true&ref=newsletter&refid=forsiden-morgen-190924&utm_campaign=Altinget.dk&utm_content=Forsiden%20morgen%20190924&utm_medium=e-mail&utm_source=nyhedsbrev

Se også *Betænkning om strafudmåling afgivet af Udvalget til afdækning af forholdet mellem strafniveauer og strafferamme*, Bind I, Betænkning nr. 1581, Justitsministeriet, København, 2023.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/09/Betaenkning-nr.-1581-om-strafudmaaling-Bind-I.pdf ;
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/09/Betaenkning-nr.-1581-om-strafudmaaling-Bind-II.pdf ;
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/09/Betaenkning-nr.-1581-om-strafudmaaling-Bind-III.pdf
Jørn Vestergaard var medlem af udvalget.

3.4. ALVORLIGERE VOLD (jf. § 245 stk. 1 og stk. 2, 245a)

Opstilling 3.4.a. Antal tilfælde af alvorligere vold (straffelovens § 245) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Note: Denne type vold omtales/kategoriseres ofte også som ”kvalificeret” vold.

Pct.-vis ændring 1995-2024	143 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	7 %

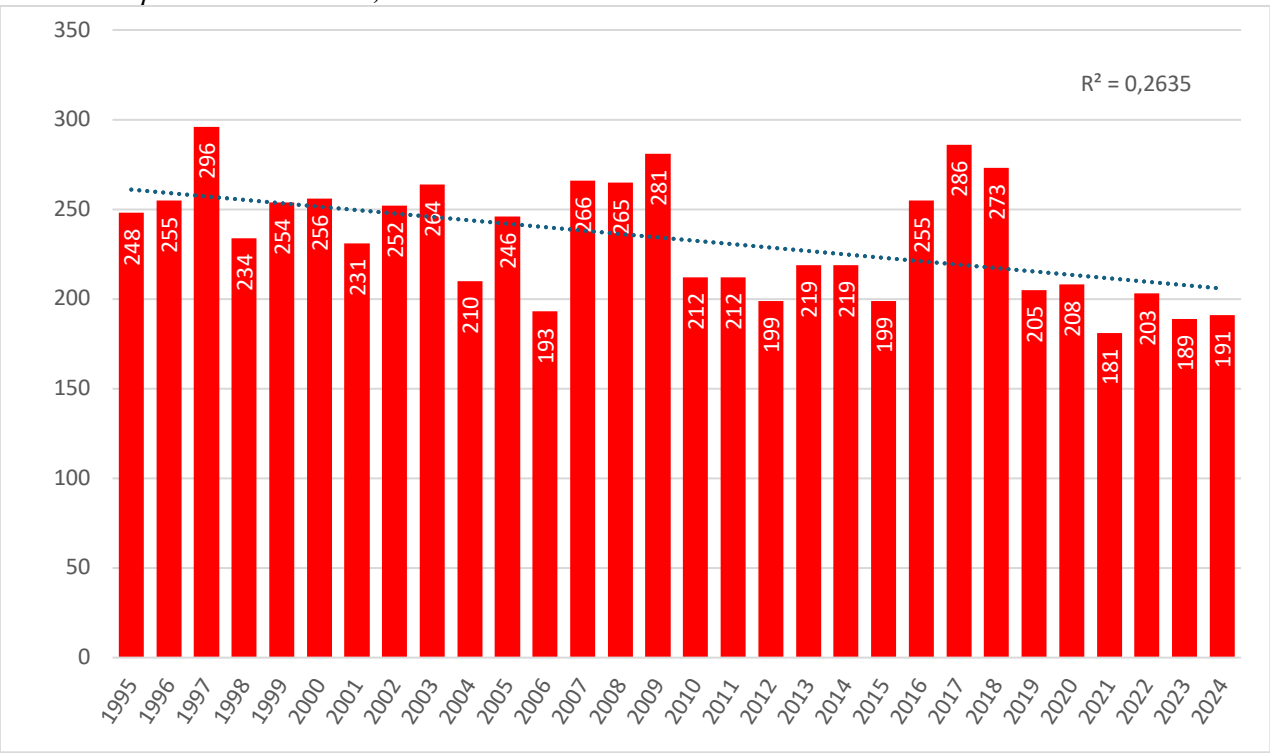
Hans er kl. ca. 2 om natten på vej hjem fra en fest. Han har haft et opgør med sin kæreste, og forlod derfor festen sammen med en bekendt, Klaus. Hans og Klaus taler om episoden, og Hans er både ked af det og vred over sin kærestes optræden. Hans og Klaus følges ad hjemad gennem byen, og undervejs stopper de ved en grillbar for at få lidt at spise. De har stået uden for grillbaren og spist, og Hans er gået ind igen for at gå på toilettet. På vej ud køber han en cola. Da Hans kommer ud igen, er Klaus væk. Hans begynder at lede efter Klaus og går frem og tilbage foran grillbaren. Lidt væk sidder Ole og Jens. De har også været i grillbaren og sidder nu og spiser. Ole og Jens sludrer og griner. Hans kender hverken Ole eller Jens. Hans kan ikke høre, hvad de siger, men mener, at det er ham, de taler om og griner af. Hans kigger stadig efter Klaus og er begyndt at blive utålmodig og irriteret over, at Klaus bare er gået fra stedet. Hans går hen til Ole og Jens for at spørge, om de har set Klaus. Ole og Jens er midt i en samtale, så Ole drejer blot hovedet mod Hans og siger kort ”Næh”,

hvorefter Ole og Jens fortsætter deres samtale og ignorerer Hans. Hans bliver nu gal og tager fat i Oles arm og siger: ”Du skal sgu ikke være nedladende over for mig”. Ole forsøger at vride sig fri. Hans slår herefter Ole med knytnæve på den ene side af hovedet. Så slår Hans Ole på den ene side af hovedet med colaflasken, så flasken smadres. Ole falder, og da han ligger på jorden, træder Hans et skridt tilbage, og sparker Ole i ansigtet og tramper ham på den ene side af hovedet, foran øret. Hans løber herefter fra stedet. Ole pådrager sig et behandlingskrævende sår ved mundvigen og i hovedbunden. Desuden får Ole brækket sin næse og et kindben. Endvidere pådrager Ole sig hjernerystelse. Han får ingen varige mén.[65]

[65] Det særlige ved denne sag er, at den er blevet brugt som en case i en afdækning af danskernes retsbevidsthed (jf. Balvig, 2022) – se også tidligere en ”§244-version” af denne sag.

3.5. RELATIV ALVORLIG VOLD I ALT (jf. § 246, § 237, 238, stk. 1, § 237 jf. § 21)

Opstilling 3.5.a. Antal tilfælde af relativ alvorlig vold der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

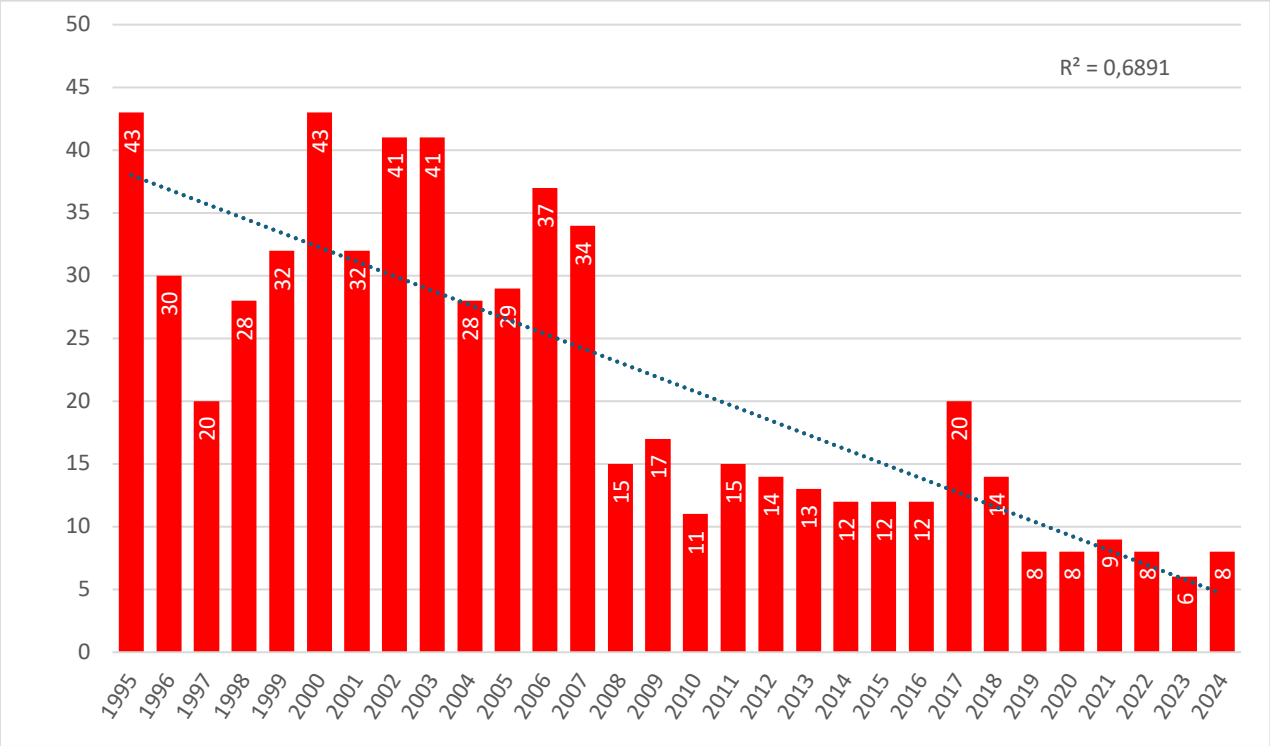

Note: Omfatter manddrab (inklusive barnedrab), forsøg på manddrab og sager vedrørende særlig alvorlig vold (overtrædelser af straffelovens § 246)

Pct.-vis ændring 1995-2024	-23 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-7 %

3.5.1. SÆRLIG ALVORLIG VOLD (jf. § 246)

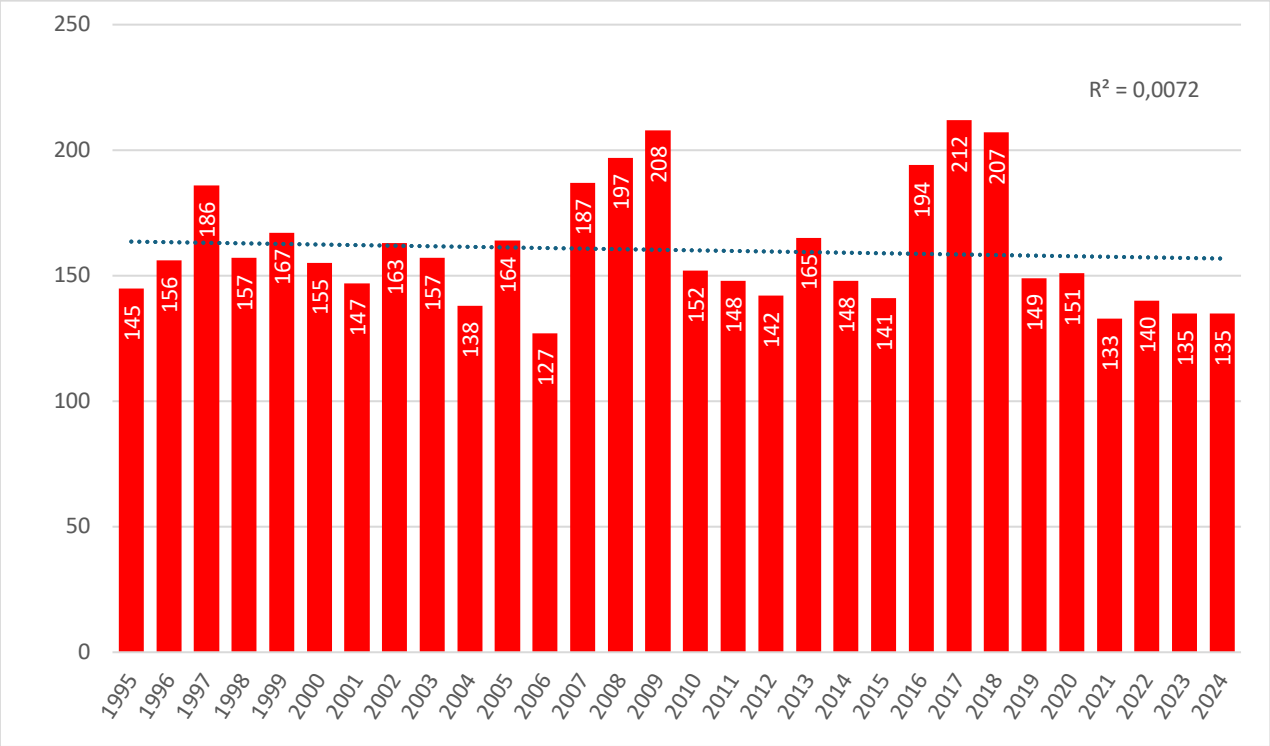
Opstilling 3.5.1.a. Antal tilfælde af særlig alvorlig vold (straffelovens § 246) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-81 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	0 %

3.5.2. FORSØG PÅ MANDDRAB (jf. § 237 jf. § 21)

Opstilling 3.5.2.a. Antal tilfælde af forsøg på manddrab der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

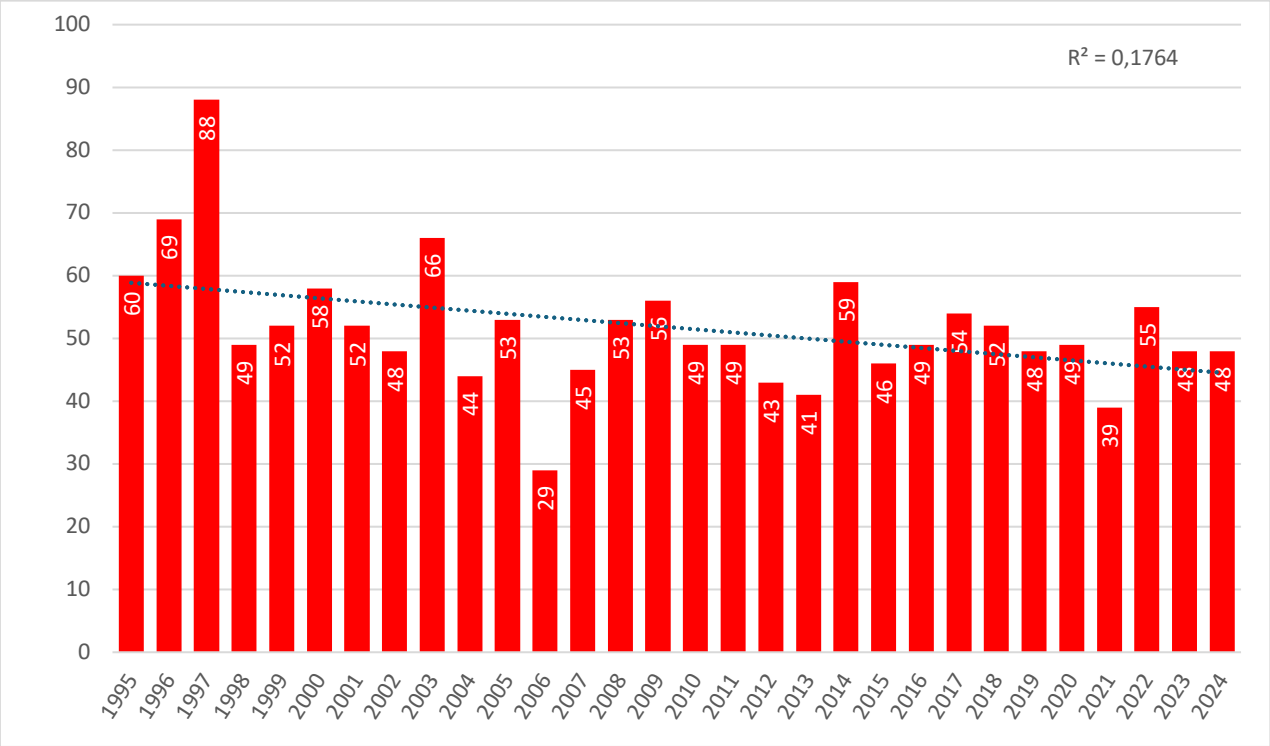

Pct.-vis ændring 1995-2024	-7 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-9 %

Man skal være opmærksom på, at det kan være meget svært at løfte bevisbyrden for forsøg på drab. Det kan også være svært at vurdere i anmeldelsesøjeblikket, om der er tale om forsøg på drab. Der er derfor relativt få, der dømmes for forsøg på drab – de sigtede/tiltalte dømmes i stedet ifølge en "mildere" paragraf, som fx § 246. I 2022 var der fx "kun" 37, der blev idømt ubetinget frihedsstraf – som vil være den typiske straf for forsøg på manddrab – mens der var 140 anmeldelser.

3.5.3. MANDDRAB (jf. § 237, 238, stk. 1)

Opstilling 3.5.3.a. Antal tilfælde af manddrab (inklusiv barnedrab) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Noter: Inkluderer barnedrab (= 3 i 2024).

Pct.-vis ændring 1995-2024	-20 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	0 %

Drabstallet er naturligvis et af de kriminalitetstal, der oftest fokuseres på – "naturligvis" fordi drab betragtes som den alvorligste kriminalitet, der findes.

Sådan er det også i andre lande, og på grund af dets samfundsmæssige vigtighed, og fordi det metodisk i højere grad end det meste andet vurderes som et kriminalitetstal, man kan forsvare at sammenligne over tid og mellem lande indbyrdes, så bruges det oftere end andet til sådanne sammenligninger.

Det er blandt FN's 17 verdensmål at sikre fred, retfærdighed m.v. (verdensmål nr. 16). En af målestokkene for, i hvilken grad. man lykkes hermed, er drabsraten. I en dansk kontekst bruges dog antal registrerede voldsofre som en målestok (jf.: https://www.dst.dk/da/Statistik/temaer/SDG/danske-maalepunkter). Det burde man måske overveje, for det giver et falsk billede af den faktiske voldsudvikling.

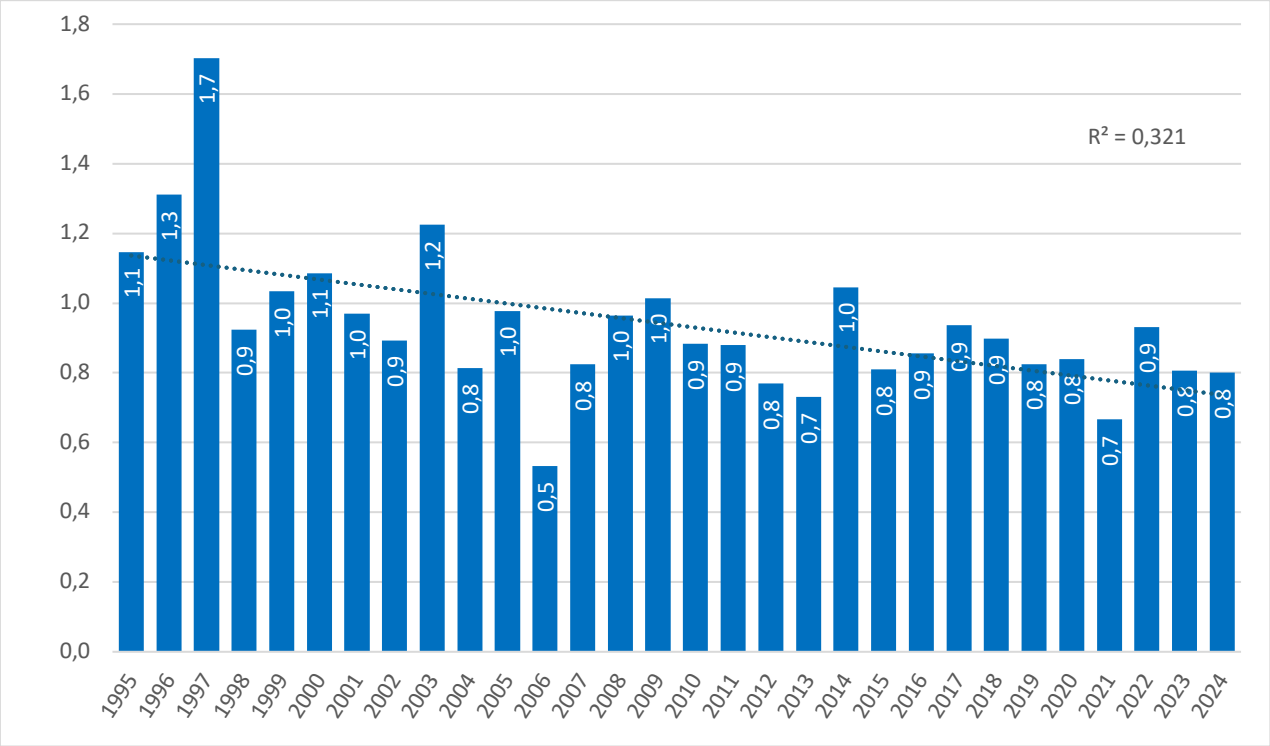
FN gør gennem UNODC (United Nations Offices on Drugs and Crime) et kæmpearbejde for at indsamle sammenlignelige data fra samtlige verdens lande og følge disse over tid.[66] UNODC vurderer, at drabstallet kan bruges som en indikator for omfanget og udviklingen af den faktiske vold i et samfund. Resultaterne af UNODC's arbejde er – i skrivende stund – senest præsenteret i rapporten "Global Study on Homicide 2023" (https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/Global_study_on_homicide_2023_web.pdf).

Det, man sammenligner, er ikke så meget de absolutte tal – opgjort til at være knapt en halv million på årsbasis i verden – men risikoen for a blive udsat for forsætligt manddrab. Den afgrænsning, man søger at opnå, er nogenlunde den samme som ligger til grund for opstilling 3.5.3.a, og det er også disse tal, man finder reproduceret i FN-publikationen – sat i forhold til folketallet.

Vi har gjort det samme for Danmarks vedkommende for den periode, vi har i fokus. I opstilling 3.5.3.b. kan man se, hvor mange antal registrerede forsætlige fuldbyrdede manddrab der forekom pr. 100.000 indbyggere, fra 1995 til 2024. I 1995 var denne hyppighed eller risiko 1,1, i 2024 0,8. Det lyder måske ikke umiddelbart af meget, men procentvis er det et fald på 27%.

[66] Noget tilsvarende foregår i regi af EUROSTAT, men her alene for Europas vedkommende. Se: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Intentional_homicide Mere eller mindre i samarbejde hermed opbygges der i forskerkredse forskellige databaser vedrørende drab, der har som formål i højere grad at kunne sammenligne drabsrater, ikke blot generelt, men for forskellige typer af drab m.v.

Opstilling 3.5.3.b. Antal tilfælde af manddrab (inklusive barnedrab) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab pr. 100.000 indbyggere (middelfolketallet), 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-23 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	0 %

Hvordan er drabsniveauet i Danmark så i forhold til den øvrige verden? Det tøver vi et øjeblik med at forsøge at svare på, for trods de store anstrengelser fra UNODC's og anden side er der efter vor vurdering stadigt betydelige problemer forbundet med at sammenligne drabsraten i forskellige lande.

Det mindste af dem er det, der har at gøre med, at det for mange lande – som Danmark – drejer sig om meget små tal, der ifølge de små tals lov kan springe meget op og ned år for år. For at ikke tilfældigheder skal kunne spille for meget ind, bør man efter vor vurdering for lande af Danmarks størrelse ikke sammenligne på årsbasis, men mindst med 5-års perioder (med samme tidsmæssige afgrænsning).[67] Skal man have endnu mindre lande med, som fx Island, bør perioderne være endnu

[67] Det er fx også en femårsperiode – 2017-21 – der anvendes i en undersøgelse af drabsniveauet i Danmark, som er gennemført af Justitsministeriets Forskningskontor (Hansen & Okholm, 20249. De kommer frem til en drabshyppighed på 0,8 pr. 100.000 indbyggere – hvilket da også ikke blot er den frekvens, vi er nået frem til vedrørende 2024, men også den man når frem til som gennemsnitlig for de fem nævnte år i opstilling 3.5.3.b. Dette er lidt bemærkelsesværdigt eftersom Forskningskontoret baserer sig på en konkret sagsgennemgang og frasorterer mv. Forskellen beror dels på manglende hensyntagen til anden decimal i sammenligningen – i Forskningskontorets undersøgelse *er* der faktisk færre drab (223)

længere, men så øges problemet med, at der kan være reelle tendenser i den ene eller den anden retning inden for perioderne – som kan være forskellige fra land til land.

Det største problem – størst, fordi det er det, der er vanskeligst at få klarlagt og gøre noget ved – vedrører selve afgrænsningen af det, man søger at sammenligne, "forsætligt manddrab", bl.a.:[68]

- Er det den umiddelbare "anmeldelse", man tæller – eller korrigeres der senere til "endelige" tal, fx først efter at det er efterforsket?
- Hvad gør man i tvivlstilfælde: sprang han, faldt han, eller blev han dræbt – eller er han bare død en "naturlig" død eller bortført/stukket af?
- Hvor stort er mørketallet, og hvordan er det sammensat?
- Hvor hurtigt skal en person være død efter volden, for at det tæller som forsætligt manddrab?
- Hvordan er afgrænsningen i forhold til især forsøg på manddrab, spædbørnsdrab, vold med døden til følge og uagtsomme manddrab?
- Tæller man gerningspersoner, ofre eller situationer/begivenheder?
- Hvor effektivt og hurtigt er behandling fremme, som kan mindske det antal, der dør af volden?[69]
- Hvor omhyggelig er man ved afgræsningen, når rapporter/tal fremsendes til brug for de forskellige landes egen statistik og til og organisationer som UNODC og EUROSTAT?

At afgrænsningsproblemerne er store kan man se allerede derved, at vi i Danmark har vanskeligt ved umiddelbart at svare på spørgsmålet: Hvor mange forsætlige manddrab sker der i Danmark om året? Det svar, vi har givet, er det der fremgår af opstilling 3.5.3.a – men er det det "rigtige"? Eller rettere: Er det så "korrekt" som det kan blive? Det er det ikke. Indtil Politiet holdt op med i tekst og tal at informere om kriminalitetsudviklingen i deres årsberetninger, gjorde man noget særligt ud af forsætlige manddrab. Man meddelte det tal, som stod i anmeldelsesstatistikken – og videre derfra frem til Danmarks Statistiks anmeldelsesstatistik – og så meddelte man yderligere et tal, som altid var mindre – nogle gange ret meget mindre. Dette tal kom man frem til, ved at en politimand gennemgik samtlige drabsanmeldelser og så trak dem fra, som viste sig ikke at have været forsætlige manddrab. Politiet er fortsat med denne praksis og gengiver de reviderede tal i deres årstabeller, men meddeler ikke noget nærmere om, hvad det er, der er frasorteret. Justitsministeriets Forskningskontor har gennemgået drabsanmeldelserne for årene 2008-2011 (Justitsministeriets Forskningskontor, 2014). Heri meddeles, at Danmarks Statistik har opgjort anmeldelsestallet for disse fire år til 207, hvilket også svarer til, hvad der fremgår af opstilling 3.5.3.a. (inklusiv et tilfælde af barnedrab, jf. straffelovens § 238).[70] Dette holdes op mod, at der ifølge politiets anmeldelsesregister var registreret 204 ofre for

---

end i de anmeldte (242) – og dels at Forskningskontoret medtager sager der har vist sig at være medvirken til drab eller vold med døden til følge. Ifølge anmeldelserne forekom der i perioden 39 tilfælde af vold med døden til følge.

[68] Og uanset, hvordan man fx fra UNODC's side fastlægger definitionerne af det, man ønsker, så er det langt fra nogen garanti for, at de bliver fulgt – enten fordi man ikke har de nødvendige data, eller fordi man ikke er grundig nok. Fx ønsker UNODC tilfælde af "vold med døden til følge" med, men på en konference i San Francisco kunne en repræsentant for UNODC berette, at kun meget få lande kunne eller ville "præstere" data herom. Typisk lod man bare som ingenting og fremsendte de tal, man umiddelbart havde.

[69] Det er af lægeekspertise – bl.a. af nu afdøde, tidligere overlæge ved Justitsministeriets Retspsykiatriske Klinik, Peter Kramp – blevet fremhævet som en mulighed, at det faldende drabstal i Danmark i en eller anden størrelsesorden kunne være en funktion af, at man er blevet bedre til at redde liv.

[70] Hvorfor der er forskel mellem Danmarks Statistiks drabstal (207) og drabstallet i politiets anmeldelsesregister (204) er uafklaret, og ser man på denne forskel på årsbasis, så er den faktisk større end den umiddelbart tager sig ud. For de fire

drab og i deres årstabeller 187. Justitsministeriets Forskningskontor har gennemgået alle de 204 oprindelige anmeldelser, og kommer frem til, at det "korrekte" tal for forsætlige manddrab burde være 168 – hvilket er tæt ved en femtedel mindre. De 36 manddrab af de oprindelige 204 i politiets anmeldelsesregister viste sig at bestå af følgende frasorteringer:[71]

- Ti anmeldte drabssager er fjernet, fordi det har vist sig, at ofrene overlevede drabsforsøget, men sagen er ikke blevet opdateret hos Rigspolitiet.
- Syv anmeldte drabssager er fjernet, fordi det i dommen fastslås, at der er tale om uagtsomme manddrab.
- Tre anmeldte drabssager er blevet frasorteret, da efterfølgende undersøgelser og obduktioner har påvist, at der ikke var tale om drab, men naturlige dødsfald.
- Fem anmeldte drabssager er fjernet, idet det ikke har været muligt at afgøre, om en person er blevet dræbt. Det kan skyldes, at der ikke er fundet et lig, at offeret muligvis er død ved et selvforskyldt uheld, eller at en obduktion ikke længere vil kunne fastslå, om der virkelig har været tale om drab. I disse tilfælde er eventuel påtale opgivet, jf. retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2.
- 10 anmeldte drabssager er fjernet, idet gerningspersonerne, som oprindeligt stod sigtet for manddrab, blev dømt efter § 246 for vold med døden til følge.
- En sidste sag er fjernet, da senere undersøgelser har vist, at offeret reelt var gerningsperson, idet vedkommende havde begået et såkaldt udvidet selvmord.

For mere om afgrænsningsproblematik m.v. i Danmark og i perspektiv af, hvad der ellers gøres eller kunne gøres, se især Møller, 2020; Thomsen, 2020 og Hansen & Okholm, 2024. For nyere analyser af drabsudviklingen i Danmark generelt, sammenlignet med udviklingen og niveauet i andre lande, se UNIDOC, 2023; Selin m.fl., 2024; Suonpää, m.fl., 2024.

Således bevæbnet med forsigtighed med hensyn til, hvad det er muligt at sige og konkludere om drabsniveauet i Danmark sammenlignet med andre lande, drister vi os til med UNODC i ryggen at konkludere, at drabsniveauet i Danmark ud fra en global målestok – i sammenligning med hele den øvrige verden under ét – er meget lavt. Ifølge UNODC skulle den globale drabsrate i 2021 ligge på 5,8 pr. 100.000 indbyggere og i Europa på 2,2 (Global Study on Homicide, 2023, s. 10). I Danmark var den 0,7. Det er en ganske markant forskel. Spørgsmålet er så, hvordan denne forskel kan forklares – og dermed hvad der kan gøres ved det.

Der er mange forhold, der synes at spille ind på, hvor mange drab, der forekommer i et samfund, men ifølge den ganske omfattende forskning, der er gennemført på området, er to af de i hvert fald særdeles betydende forhold graden af social ulighed og sociale kontraster samt hvor kollektivis–tisk/indivi–

år var Danmarks Statistiks drabstal (og dem vi har med i opstilling 3.5.3.a) 53, 56, 49 og 49 – og i politiets anmeldelsesregister: 57, 52 47 og 48.

[71] Dette bidrager også til usikkerhed omkring den udvikling, vi har beskrevet, for frasorteringsprocenten varierer fra år til år – fra 8% til 23%. Over de fire år er frasorteringsprocenten konsistent faldende. Det kan være tilfældigt – det *er* meget små tal – men muligheden er der jo også for, at man over årene er blevet bedre til at "screene" sagerne på anmeldelsestidspunktet – og at dette i en eller anden størrelsesorden kan bidrage til at forklare faldet i registrerede tilfælde af forsætligt manddrab.

dualistisk et samfund er. Jo større social ulighed og sociale kontraster, der er i et samfund, og desto mere individualistisk kulturen og folks adfærd er, desto højere drabsrate.

Blandt de lande vi på forskellig måde sædvanligvis orienterer os imod, har vi på den ene pol USA – et land med stor grad af ulighed og store sociale kontraster og med en udpræget individualistisk kultur, hvor "jeg"-et kommer først. I 2021 var drabsraten pr. 100.000 næsten ti gange større end Danmarks, 6,4. På den anden pol har vi, måske overraskende for nogen, Japan, men det er af de lande i verden, der har den relativt største middelklasse og de mindste sociale kontraster – et land med en udpræget kollektivistisk kultur, hvor "den anden" kommer først. Drabsraten i Japan har i de senere år ligget helt nede på omkring 0,2.

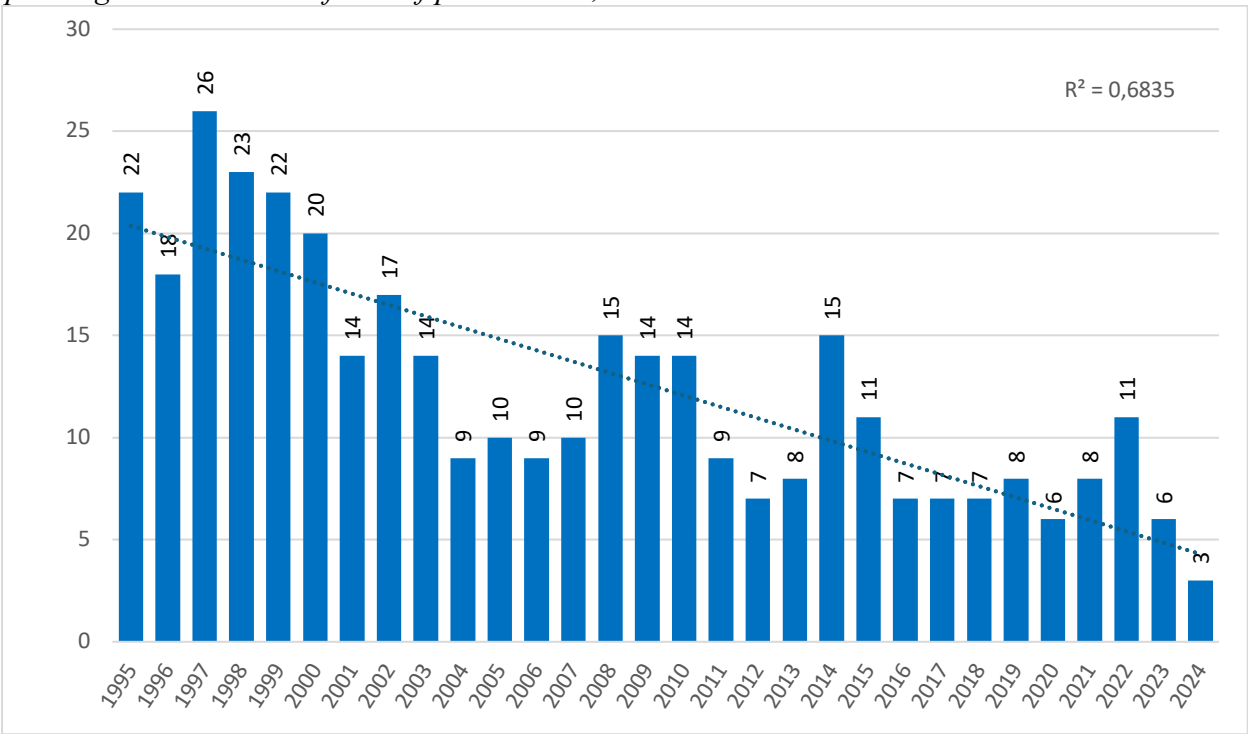
Vender vi igen blikket indad kan man spørge, om det er alle typer af drab, der har udvist en faldende tendens de sidste 20-30 år?

Drab kan typologiseres på nærmest uendelig mange måder – efter hvem der begår dem, hvem der udsættes, hvilke drabsmetoder der anvendes, motiver osv. osv. Vi ved kun noget om nogle ganske enkelte af de mange mulige typer af drab.

Partnerdrab er et af dem, jf. opstilling 3.5.3.c. Antallet af partnerdrab har været markant faldende. I begyndelsen af perioden skete der i gennemsnit et partnerdrab to gange om måneden, i det seneste år (2024) var der 3 tilfælde. Det kan på den baggrund forekomme lidt specielt, at der fra SF den 28. februar 2025 er fremsat beslutningsforslag til Folketinget om nedsættelse af en egentlig partnervolds-kommission, som løbende skal kortlægge og fokusere på netop denne form for drab/partnervold.[72]

[72] Beslutningsforslag nr. B 150, Folketinget 2024-25: https://www.folketingstidende.dk/samling/20241/beslutningsforslag/B150/20241_B150_som_fremsat.pdf. Det er, efter udenlandsk forbillede, en genfremsættelse af Beslutningsforslag nr. B 100, folketingsåret 2022-23, 2. samling. Det begrundes bl.a. på følgende måde: "I et globalt perspektiv er drabsraten i Danmark meget lav – også lavere end i sammenlignelige nordiske lande som Sverige og Finland. Desværre har vi nogle drabstyper, der fortsat ligger foruroligende højt og stabilt, nemlig partnerdrab."

Opstilling 3.5.3.c. Antal tilfælde af partnerdrab, 1995 til 2024.

Kilde: Vedr. 1995-2016 Thomsen, 2017 (personlig meddelelse vedrørende de præcise tal); Vedr. 2017- : Dagbladet Politikens database vedrørende partnerdrab: https://politiken.dk/danmark/art8958046/Her-er-databasen-over-alle-partner-drab-i-Danmark-siden-2017?srsltid=AfmBOoqWPFyxWXXhfXgy1l_z7XZ9mxCqDex3PbVL9uYdSpxL-3qNNDcN (aflæst 21.01.2025).

Pct.-vis ændring 1995-2024	-83 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-62 %

At der også over årene er sket et generelt fald i forekomsten af fysisk partnervold i det hele taget som sådan modsiges i hvert fald ikke – i det mindste ikke for kvindernes vedkommende – af de i perioden gennemførte sætvist sammenlignelige offerundersøgelser, jf. opstilling 3.5.3.d. I disse undersøgelser er det udsatheden for konkrete fysiske aggressioner som slag, skub osv., der er undersøgt. Man skal være opmærksom på, at der er tale om stikprøver, og at tallene derfor er behæftet med stikprøveusikkerhed; at alle årene ikke er lige indbyrdes sammenlignelige (se noter og kilder til tabellen) – og at hyppigheden af mænd der udsættes for fysiske aggressioner fra deres eventuelle partners side ikke er faldet. Fra at være en meget stor forskel mellem kvinders og mænds risiko for at blive udsat for partnervold i begyndelsen af perioden er forskellen i slutningen af perioden forholdsvis beskeden. Mon ikke det forholder sig sådan, at når de fleste hører ordet partnervold, så forbinder de det med kvinder, der udsættes for vold af en nuværende eller tidligere partner, men problemet nærmer sig altså at være ligeså omfattende for mændenes vedkommende.

Opstilling 3.5.3.d. Procent kvinder og mænd der inden for det seneste år forud for udspørgningstidspunktet har oplevet udsat for fysisk partnervold - udvalgte år i perioden fra 2005 til 2021.

	2005	2010	2012	2017	2020	2021	2023/24
Kvinder	1,7	1,6	1,6	1,6	1,2	1,0	1,0
Mænd	0,3	0,8	0,7	0,8	0,6	0,8	1,0

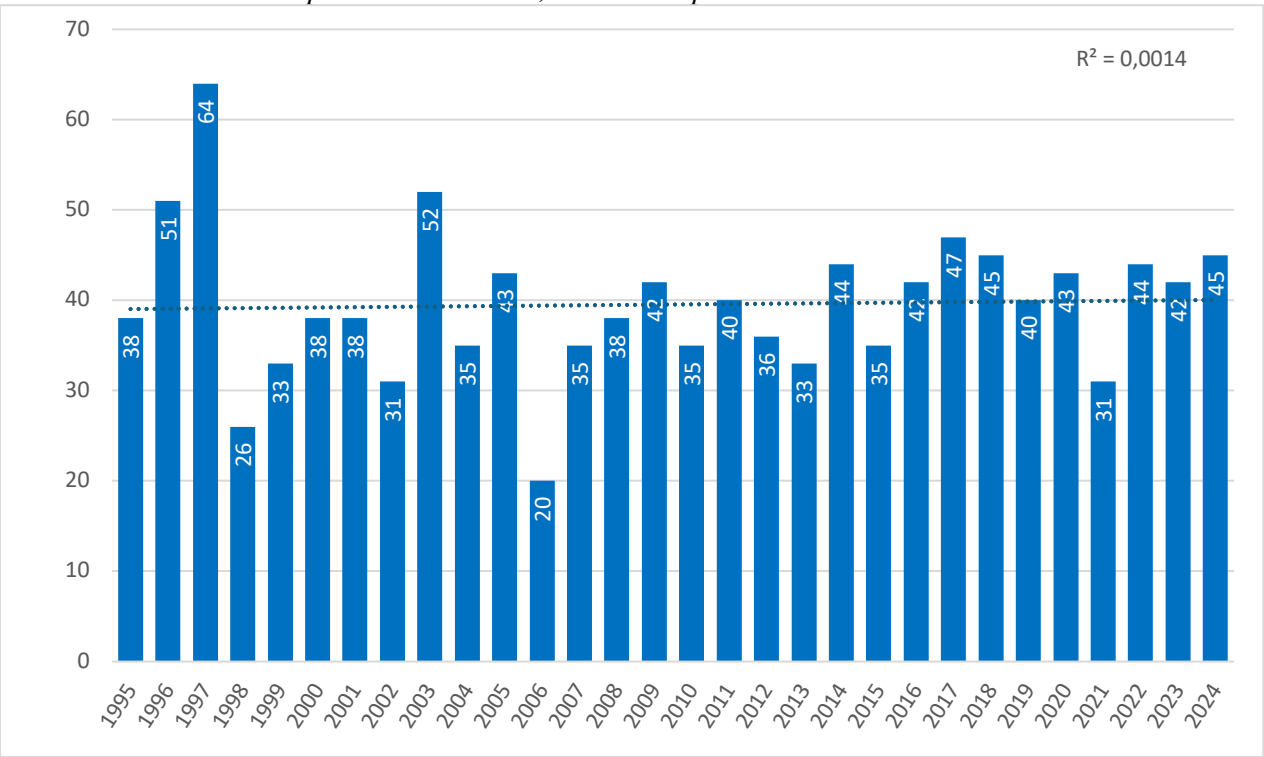
Note og kilder: Procenterne er baseret på to forskellige sæt af undersøgelser. På grund af forskellig aldersmæssig afgrænsning af de udspurgte og en lidt forskellig udformning af de stillede spørgsmål skal man være forsigtig med at sammenligne på tværs af undersøgelsessættene.
Undersøgelserne i 2005, 2010, 2017 og 2021 (”røde årstal”): Stikprøveundersøgelse af befolkningen 16 år og opefter (Algren & Laursen, 2022). På grund af stikprøveudvalgets karakter i øvrigt er det ifølge forskerne muligt, at frekvensen af udsatte for partnervold undervurderes i 2005 sammenlignet med de senere undersøgelser.
Undersøgelserne i 2012 og 2020 (”sorte årstal”): Stikprøveundersøgelse af befolkningen 16-64 år (Ottosen & Østergaard, 2022).
Undersøgelserne i 2023/24 (”blå årstal”): Stikprøveundersøgelser af befolkningen 16-79 år (Balvig, 2025) med anvendelse af det spørgsmål, der ligner det der er anvendt i de øvrige undersøgelser mest. I undersøgelser i 2023/24 er der i tillæg personer, der først svarer bekræftende på et generelt spørgsmål om udsathed for vold, og som herefter, adspurgt herom, tilkendegiver, at det var en nuværende eller tidligere partner. Inkluderer man disse i frekvenserne bliver den for kvinder 1,3% og for mænd 1,1%.

Som udgangspunkt er det faktisk faldet i partnerdrab, der forklarer det generelle fald i forsætlige manddrab, for trækker vi partnerdrabene fra, kan man af opstilling 3.5.3.e se, at antallet af øvrige manddrab end partnerdrab ligger ret konstant. Bemærk dog, at tallene her ikke er sat i forhold til det voksende befolkningstal henover perioden. Gør vi det, får vi et lille fald også i antallet af øvrige drab end partnerdrab, men meget betinget af de særligt høje tal i begyndelsen af perioden.

Der findes en tredje talserie, der ligeledes peger i retning af en faldende tendens for fysisk partnervold. Den vedrører antal tilfælde af vold, hvor gerningspersonen har været en nuværende eller tidligere partner, og hvor offeret har været behandlet på skadestuen på Odense Universitetshospital, i perioden fra 2014 til 2022. Skadestuen i Odense har et optageområde, der svarer til omkring 5% (260.000) af Danmarks Befolkning.[73] Det drejer sig om følgende antal:

2014	102
2015	116
2016	92
2017	77
2018	69
2019	57
2020	51
2021	53
2022	44

Opstilling 3.5.3.e. Antal tilfælde af manddrab (inklusive barnedrab) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, eksklusive partnerdrab – 1995 til 2024.

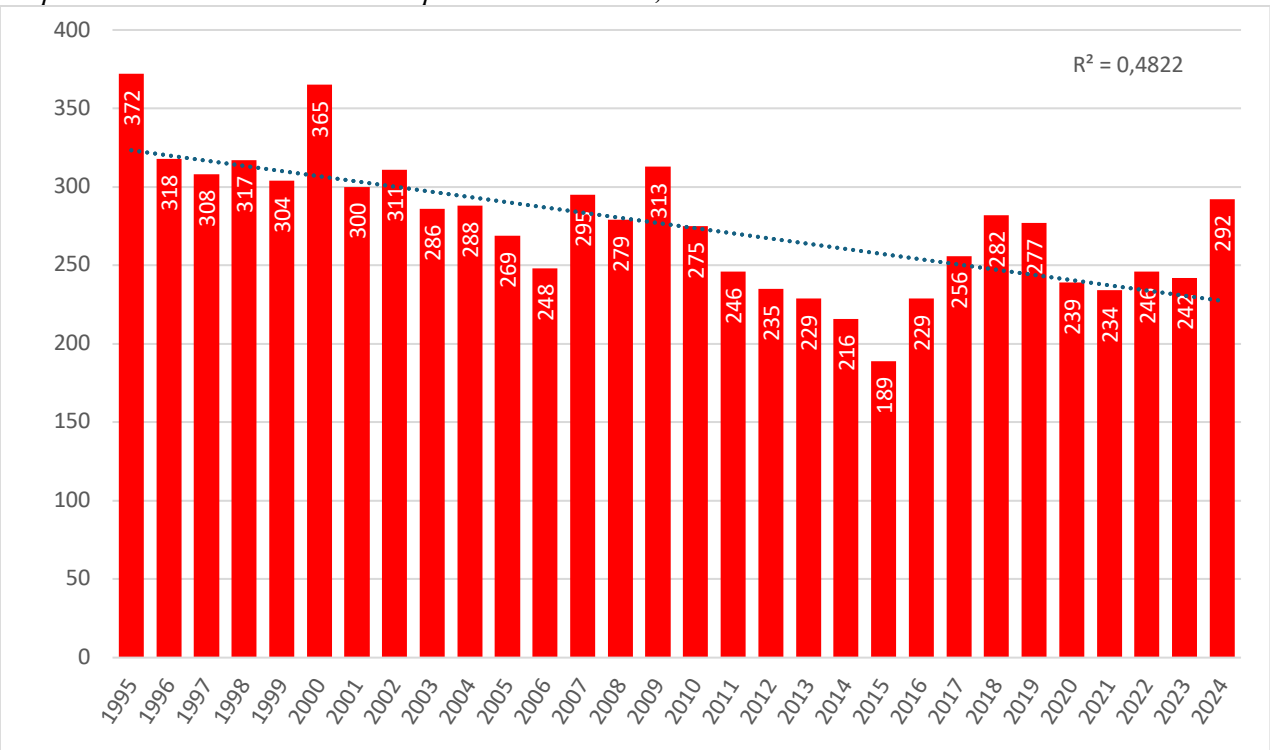
Note: Opstillingen indeholder for hvert af årene tallene i opstilling 3.5.3.a minus tallene i opstilling 3.5.3.c.

Pct.-vis ændring 1995-2024	18 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	13 %

[73] Kilde: Ulykkes Analyse Gruppen, ortopædisk afdeling Odense Universitets Hospital. https://ouh.dk/media/aeyd1qz4/vold-modpart2014-20xx.pdf

3.6. UAGTSOMT MANDDRAB/LEGEMSBESKADIGELSE I ALT (jf. § 241, § 249)

Opstilling 3.6.a. Antal tilfælde af uagtsomme manddrab/legemsbeskadigelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Note: Omfatter såvel trafikrelaterede som ikke-trafikrelaterede uagtsomme manddrab/legemsbeskadigelser.

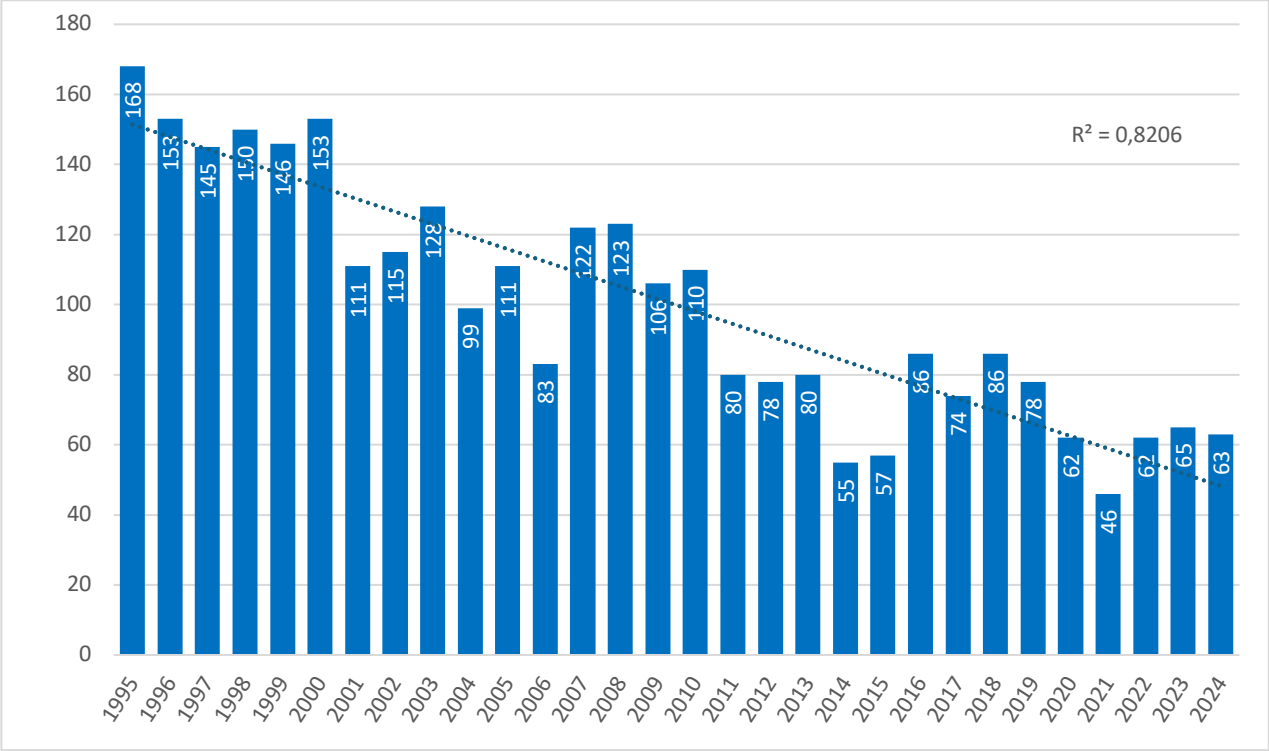
Pct.-vis ændring 1995-2024	-22 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	5 %

I modsætning til overtrædelser af særlovene straffes uagtsomme handlinger i almindelighed ikke ved overtrædelser af straffeloven. Uagtsom legemsbeskadigelse/manddrab er en af de få undtagelser.

"Uagtsom vold" må antages delvist at bero på andre årsager og have en anden dynamik end "forsætlig vold". Derfor er der som udgangspunkt ikke tungtvejende begrundelser for at antage, at de over tid udvikler sig på samme måde. Der er heller ikke grund til at tro, at udviklingen af "uagtsom vold" i samme grad som "forsætlig vold" i den periode, vi ser på, i væsentlig grad skulle være påvirket af lovændringer, statistikomlægninger, ændringer i anmeldelsestilbøjelighed mv. Med andre ord: Vor vurdering er, at den udvikling vi ser i den politiregistrerede "uagtsomme vold" i opstilling 3.6.a repræsenterer en separat reel udvikling. Som det fremgår er der tale om et markant fald, og det er forholdsvis konsistent over hele perioden.

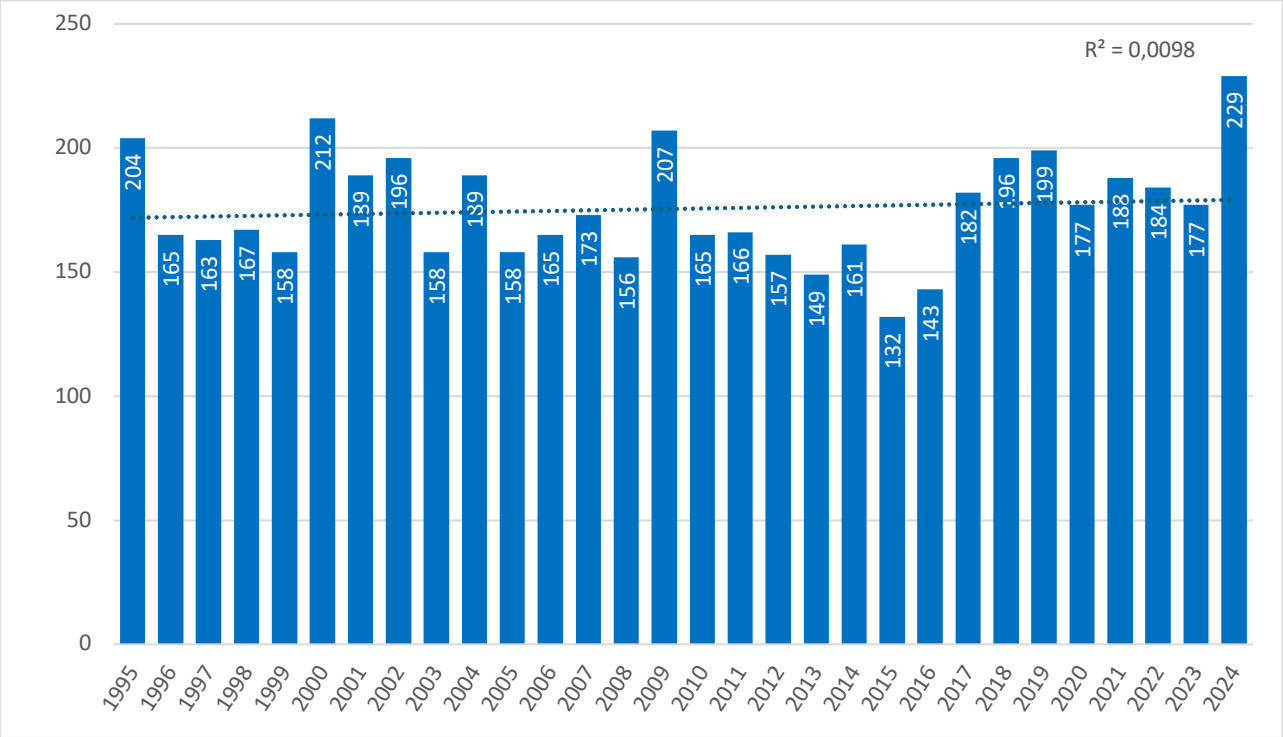
Som man kan se beror dette fald udelukkende på et fald i uagtsomme manddrab (opstilling 3.6.b), mens uagtsomme legemsbeskadigelser holder sig på et meget konstant niveau. Korrigerer vi for udviklingen i folketallet, er der tale om svagt fald.

Opstilling 3.6.b. Antal tilfælde af uagtsomme manddrab der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-61 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-19 %

Opstilling 3.6.c. Antal tilfælde af uagtsomme legemsbeskadigelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

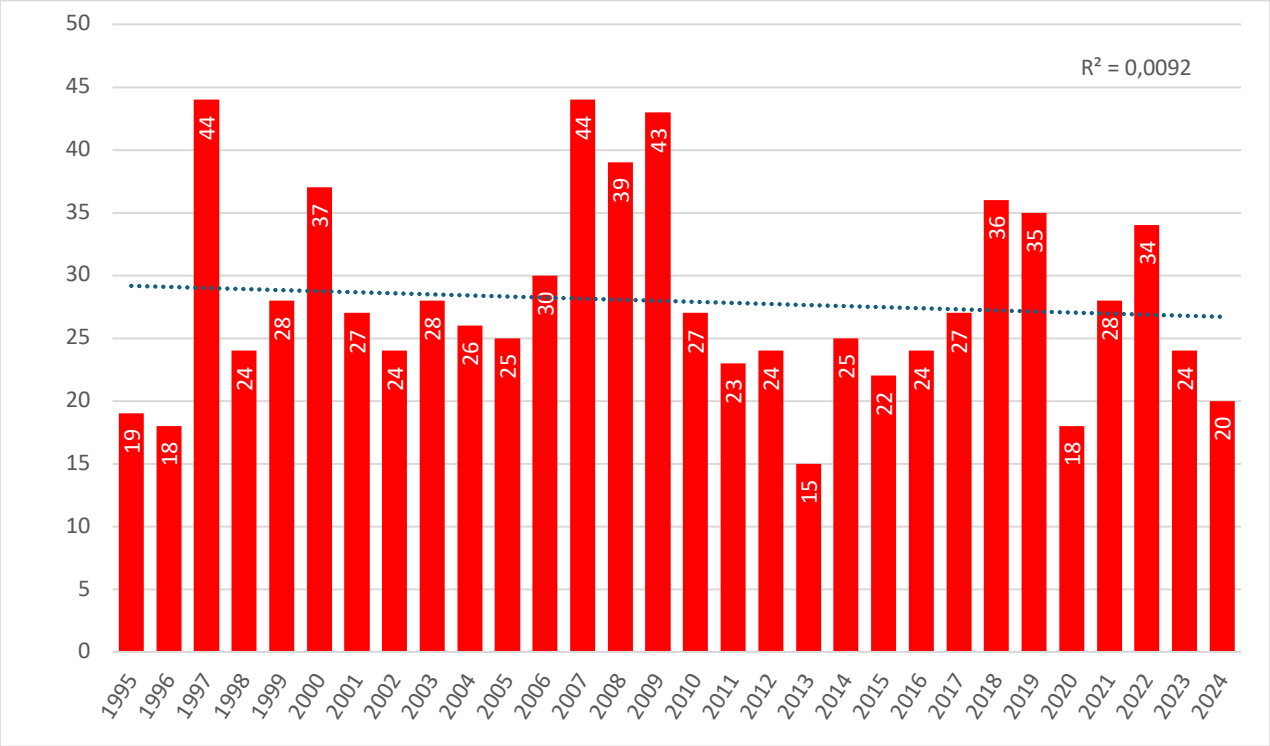
Pct.-vis ændring 1995-2024	12 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	15 %

I kriminalstatistikken er de uagtsomme legemsbeskadigelser/manddrab opdelt efter, om de er trafikrelaterede (relaterede til færdselsuheld) eller ej. Set over hele perioden er langt de fleste trafikrelaterede, omkring 90%.

Ligesom vi har vurderet "uagtsom vold" som en separat form for vold formoder vi, at det samme er tilfældet, hvis vi ser på henholdsvis "uagtsom vold" der er trafikrelateret og "uagtsom vold", hvor dette ikke er tilfældet. Årsagerne, situationerne og dynamikken kan være væsensforskellige, og derfor mener vi heller ikke, at der umiddelbart er nogen væsentlig grund til, at de skulle udvikle sig på samme måde.

3.6.1. UAGTSOMT MANDDRAB/LEGEMSBESKADIGELSE – ikke i forbindelse med færdselsuheld (jf. § 241, § 249)

Opstilling 3.6.1.a. Antal tilfælde af ikke-trafikrelaterede uagtsomme manddrab/legemsbeskadigelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

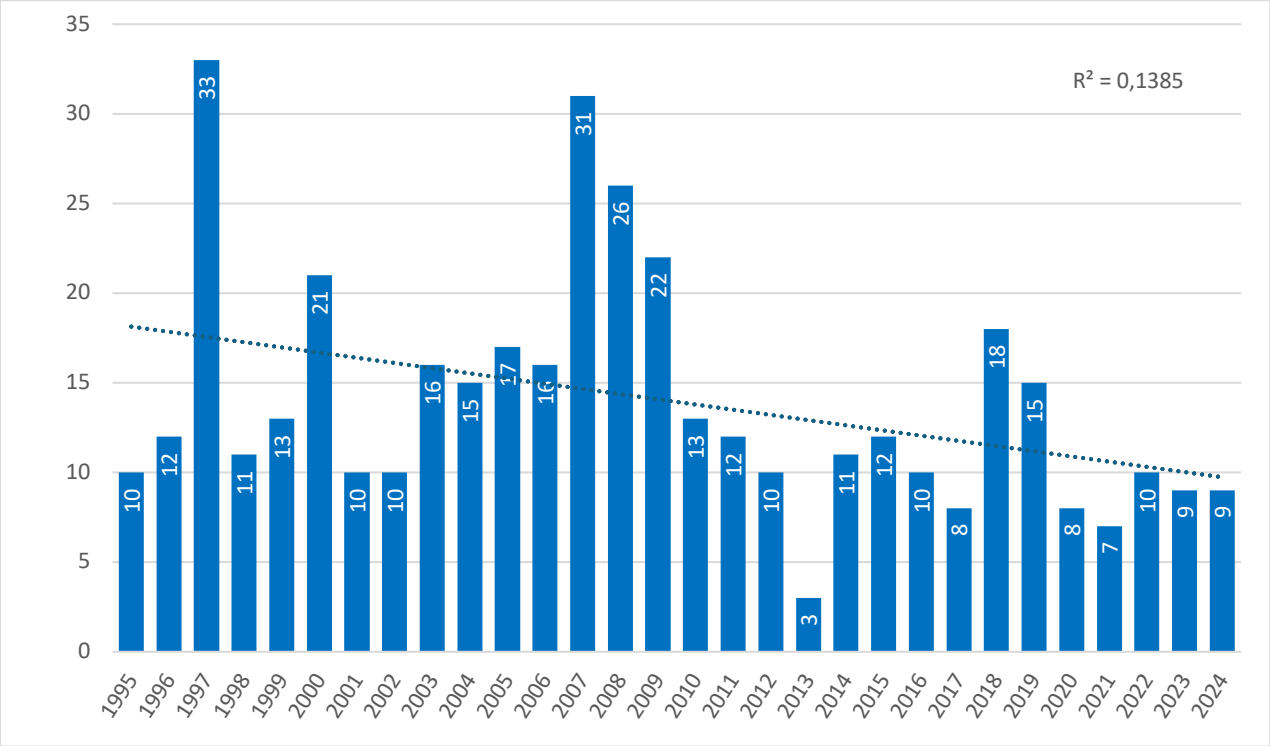

Pct.-vis ændring 1995-2024	5 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-43 %

Det årlige antal tilfælde af politiregistreret uagtsom legemsbeskadigelse/manddrab, der ikke er relateret til færdselsuheld, er lille. Det varierer meget fra år til år, og umiddelbart er tendensen hverken stigning eller fald.

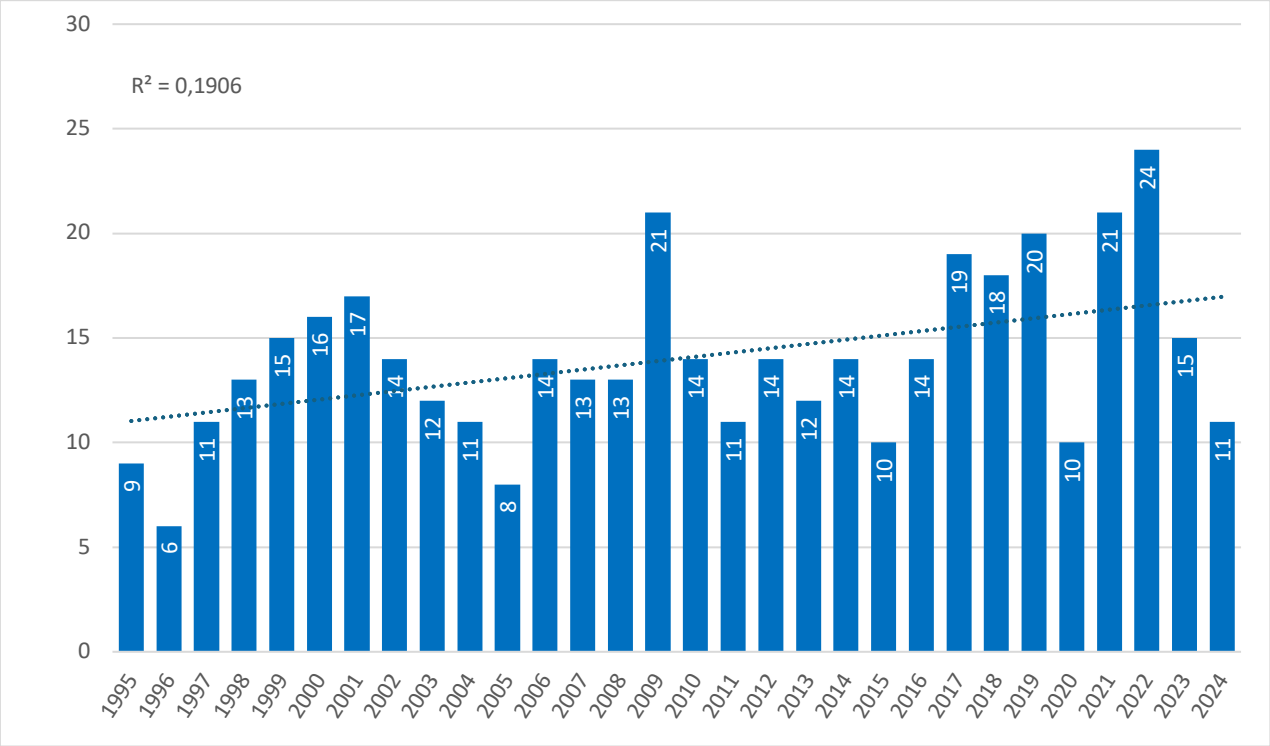
Selv om tendenslinjerne peger på en faldende tendens for manddrabene (opstilling 3.6.1.b) og en stigende tendens for legemsbeskadigelserne (opstilling 3.6.1.c), er tallene så små, at disse tendenser bliver meget usikre. Et enkelt år med usædvanlig få eller usædvanlig meget kan ændre tendenslinjernes udseende væsentligt.

Opstilling 3.6.1.b. Antal tilfælde af ikke-trafikrelaterede uagtsomme manddrab der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-10 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-40 %

Opstilling 3.6.1.c. Antal tilfælde af ikke-trafikrelaterede uagtsomme legemsbeskadigelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.[74]

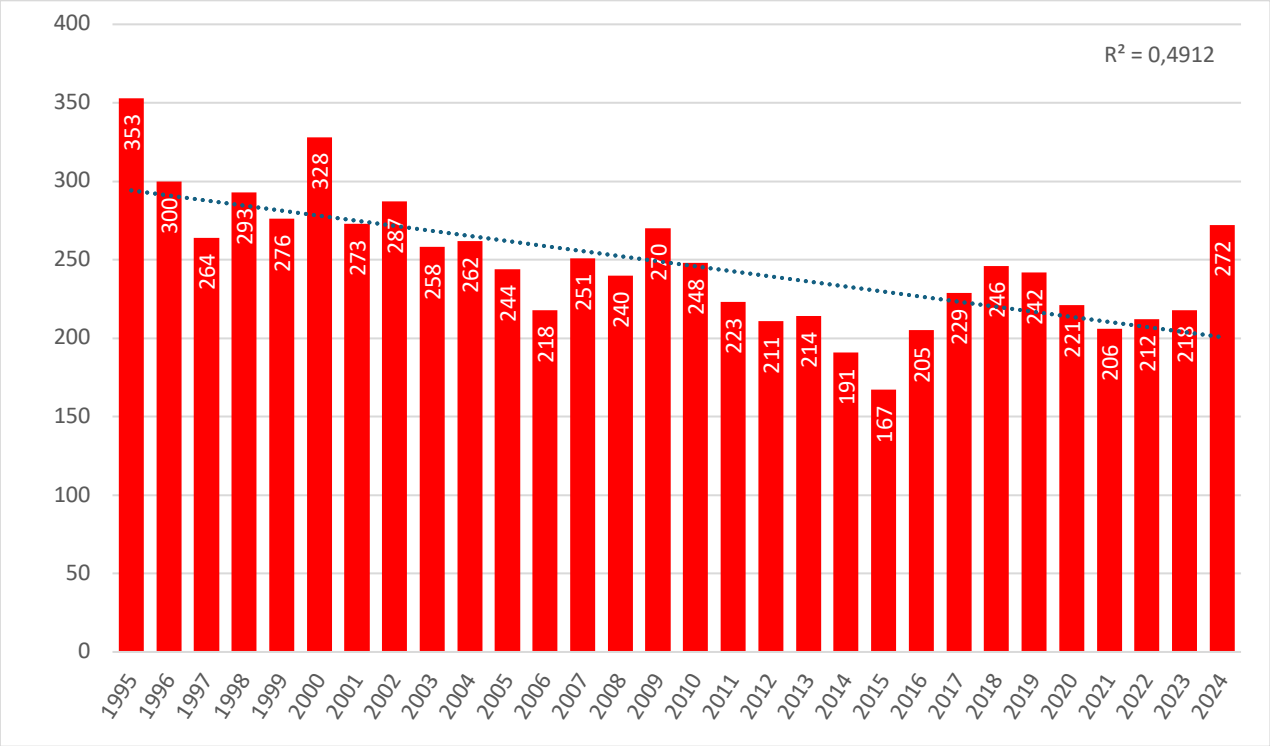
Pct.-vis ændring 1995-2024	22 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-45 %

Formodningen er, at de fleste tilfælde af uagtsom legemsbeskadigelse/manddrab, der ikke er en konsekvens af færdselsuheld, er forbundet med arbejdsulykker. Overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen behandles nærmere andetsteds.

[74] I den mere detaljerede gerningskodeopdeling, som politiet udarbejder. opdeles disse anmeldelser i tre grupper: "Uagtsom legemsbeskadigelse", "Uagtsom grov legemsbeskadigelse" og "Uagtsom betydelig legemsbeskadigelse". Der er i næsten alle de registrerede tilfælde tale om den alvorligste kategori, "Uagtsom betydelig legemsbeskadigelse".

3.6.2. UAGTSOMT MANDDRAB/LEGEMSBESKADIGELSE – i forbindelse med færdselsuheld (jf. § 241, § 249)

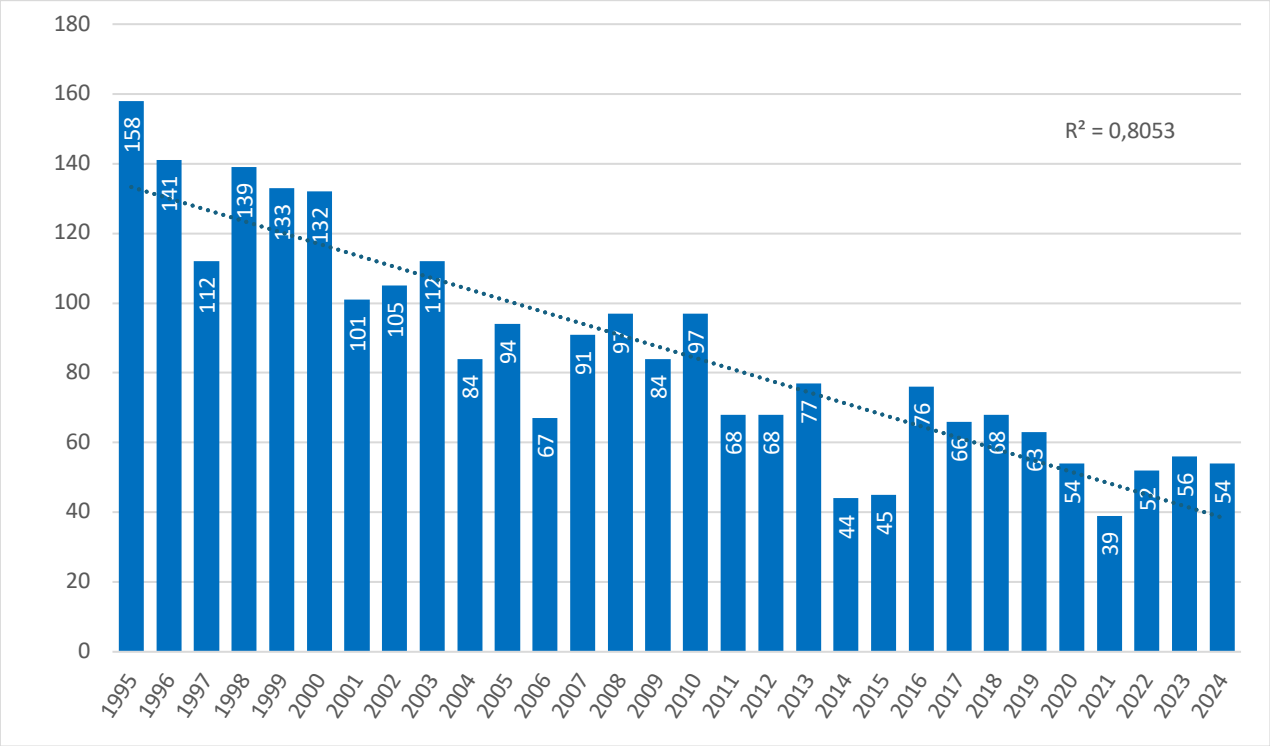
Opstilling 3.6.2.a. Antal tilfælde af trafikrelaterede uagtsomme manddrab/legemsbeskadigelse der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-23 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	12 %

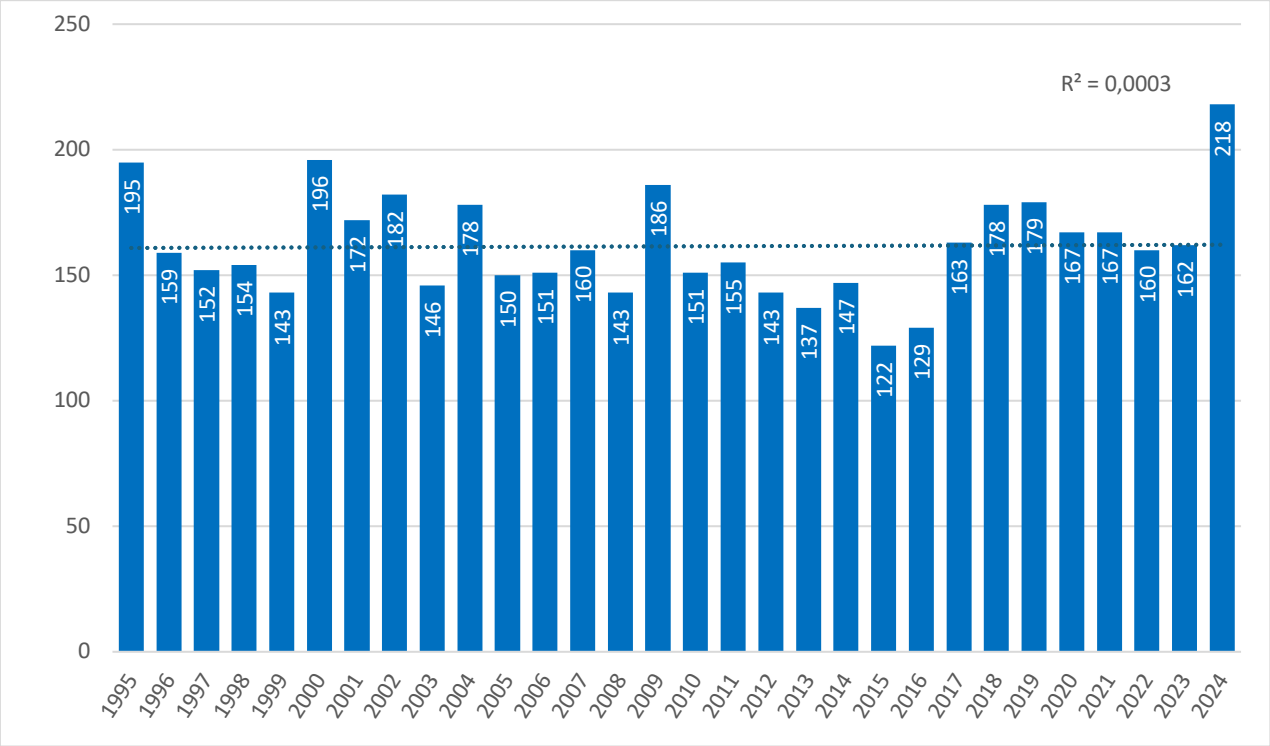
Samlet set er der i perioden sket et markant fald i uagtsomme legemsbeskadigelser/manddrab, registreret i forbindelse med færdselsuheld. Dette er, som opstillingerne 3.6.2.b og 3.6.2.c udelukkende et fald i manddrab som i perioden reduceres fra omkring 150 om året til omkring 50. Sager vedrørende legemsbeskadigelser ligger over hele perioden på omkring 150 om året.

Opstilling 3.6.2.b. Antal tilfælde af trafikrelaterede uagtsomme manddrab der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-66 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-14 %

Opstilling 3.6.2.c. Antal tilfælde af trafikrelaterede uagtsomme legemsbeskadigelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.[75]

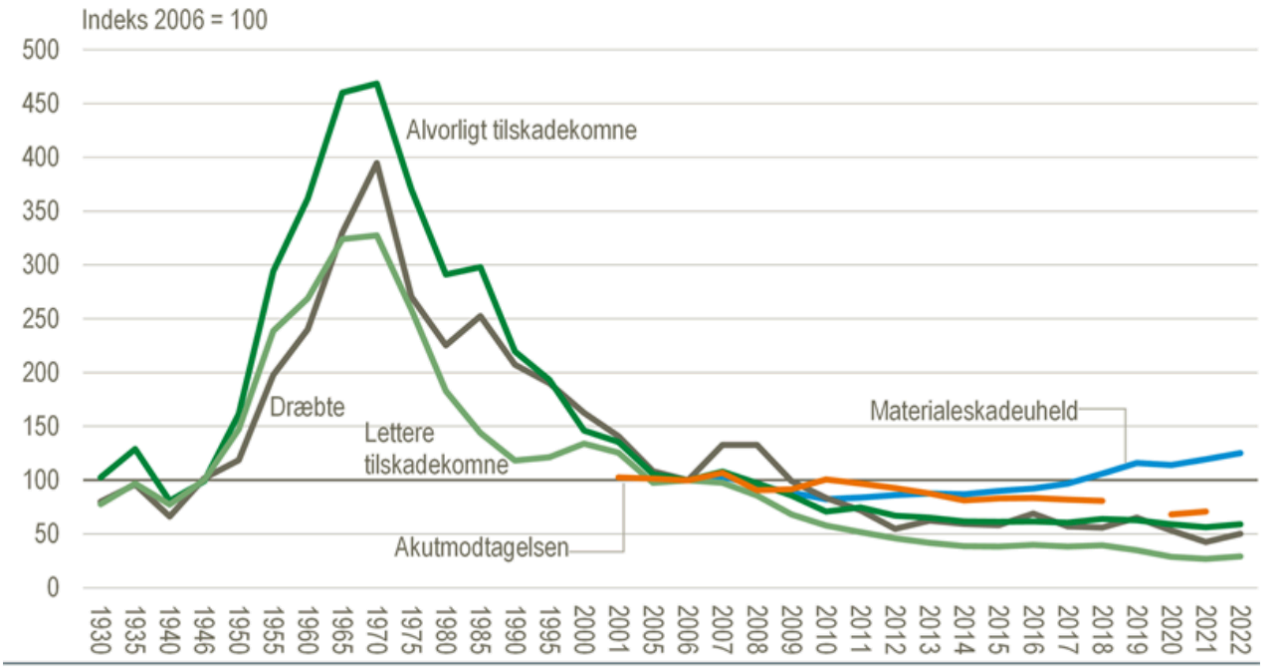

Pct.-vis ændring 1995-2024	12 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	22 %

Det er nærliggende at se på udviklingen i uagtsomme legemsbeskadigelser/manddrab i sammenhæng med udviklingen af det faktiske antal legemsbeskadigelser/dødsfald i trafikken, jf. opstilling 3.6.2.d.

[75] I den mere detaljerede gerningskodeopdeling, som politiet udarbejder opdeles disse anmeldelser i tre grupper: "Uagtsom legemsbeskadigelse", "Uagtsom grov legemsbeskadigelse" og "Uagtsom betydelig legemsbeskadigelse". Der er i næsten alle de registrerede tilfælde tale om den alvorligste kategori, "Uagtsom betydelig legemsbeskadigelse".

Opstilling 3.6.2.d. Politiets registrering af dræbte, tilskadekomne, materielskadeuheld og sygehusenes akutmodtagelser, 1930 til 2022.

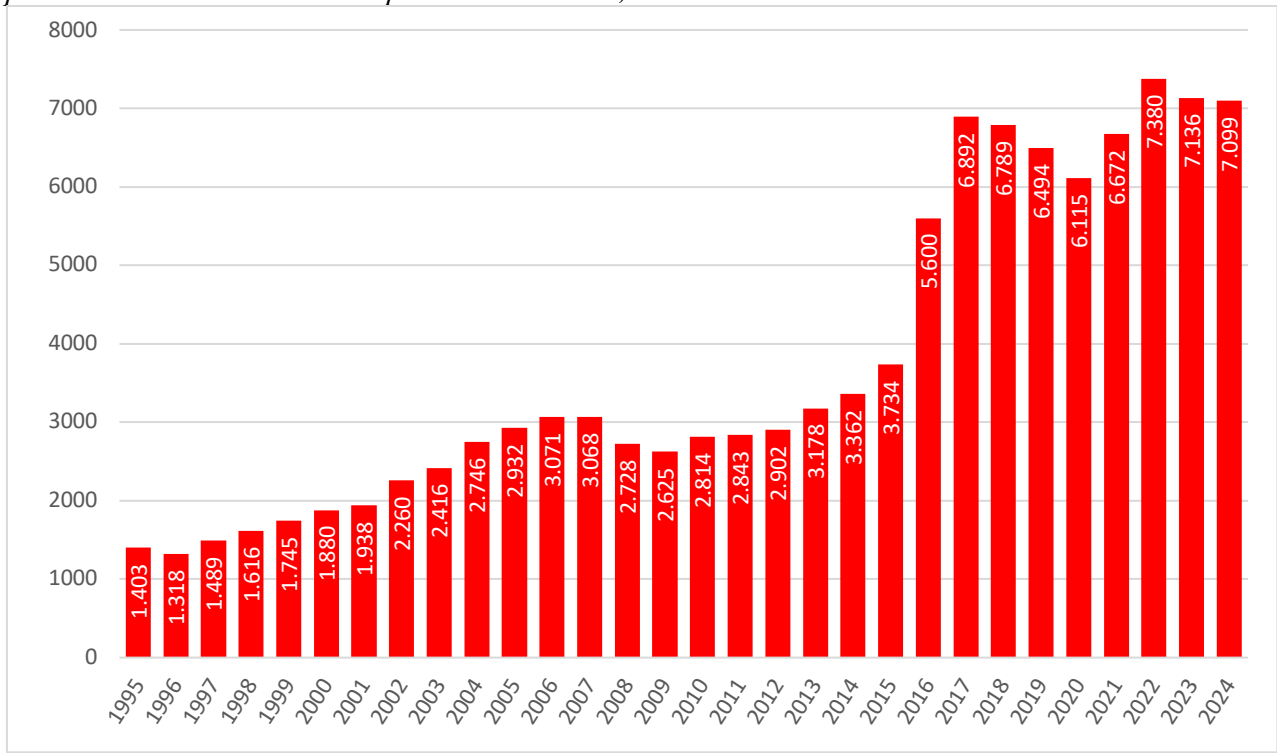

Kilde: Danmarks Statistik: ”Lille stigning i dræbte og tilskadekomne i trafikken”, *Nyt fra Danmarks Statistik*, Nr. 230, 26. juni 2023.

Af opstilling3.6.2.d kan man se, at der i perioden er sket et betydeligt fald i såvel tilskadekomne som dræbte i trafikken. Sætter man tallene direkte i forhold til hinanden, tegner der sig en klar tendens til en øget frekvens af politisager vedrørende ”uagtsom vold” i forlængelse af trafikuheld med personskade. For manddrabenes vedkommende ændrer det sig fra omkring hver fjerde sag ved begyndelsen af perioden til omkring hver tredje i slutningen.

3.7. VOLD OG LIGNENDE MOD OFFENTIG MYNDIGHED (jf. §§ 119-120)

Opstilling 3.7.a. Antal tilfælde af vold og lignende mod offentlig myndighed der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	406 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	9 %

En patrulje fra Østjyllands Politi blev natten til torsdag kl. 02.16 kaldt lidt af hvert, da de traf en 18-årig mand på en parkeringsplads ved Vejlby Centervej i Risskov, som ikke var særligt begejstret for betjentenes tilstedeværelse. Den 18-årige mand råbte diverse skældsord mod betjente, og han blev derfor sigtet for fornærmelig tiltalte af offentligt ansatte. Det var da betjentene var i færd med at forlade stedet, at manden var kommet løbende mod patruljebilen, mens han – ud over de mindre pæne ord – fremsagde trusler mod betjentene. Han blev derfor også sigtet for dette og anholdt.

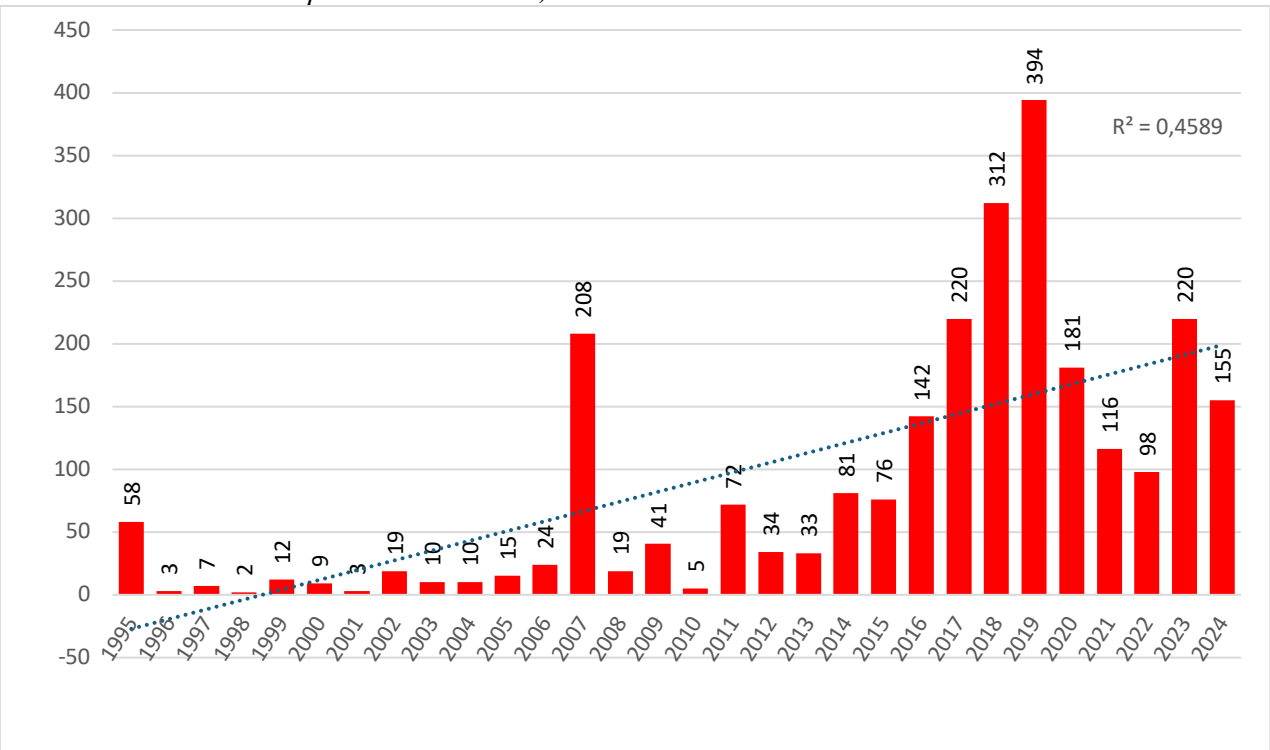
I politiets gerningskodesystem er der mange underopdelinger af "Vold o.lign. mod offentlig myndighed", men også så mange ændringer af disse undervejs i perioden, at det nærmest er umuligt at bruge dem til at sige noget om tendenser i udviklingen for de forskellige undergrupper.

For den sidste del af perioden, fra 2019 til 2024, er der sket en ændring vedrørende:

- antal "Tilfælde af vold mod polititjenestemand" fra 980 til 745 – et fald på 24%
- antal "Tilfælde af trussel mod polititjenestemand" fra 267 til 297 – en stigning på 11%
- antal "Tilfælde af vold mod nogen i offentlig tjeneste" fra 2.048 til 2.370 – en stigning på 16%
- antal "Tilfælde af trussel mod nogen i offentlig tjeneste" fra 2.190 til 2.455 – en stigning på 12%

3.8. OPLØB/FORSTYRRELSE AF OFFENTLIG ORDEN (jf. §§ 133, 134a, 134b)

Opstilling 3.8.a. Antal tilfælde opløb/forstyrrelser af offentlig orden der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

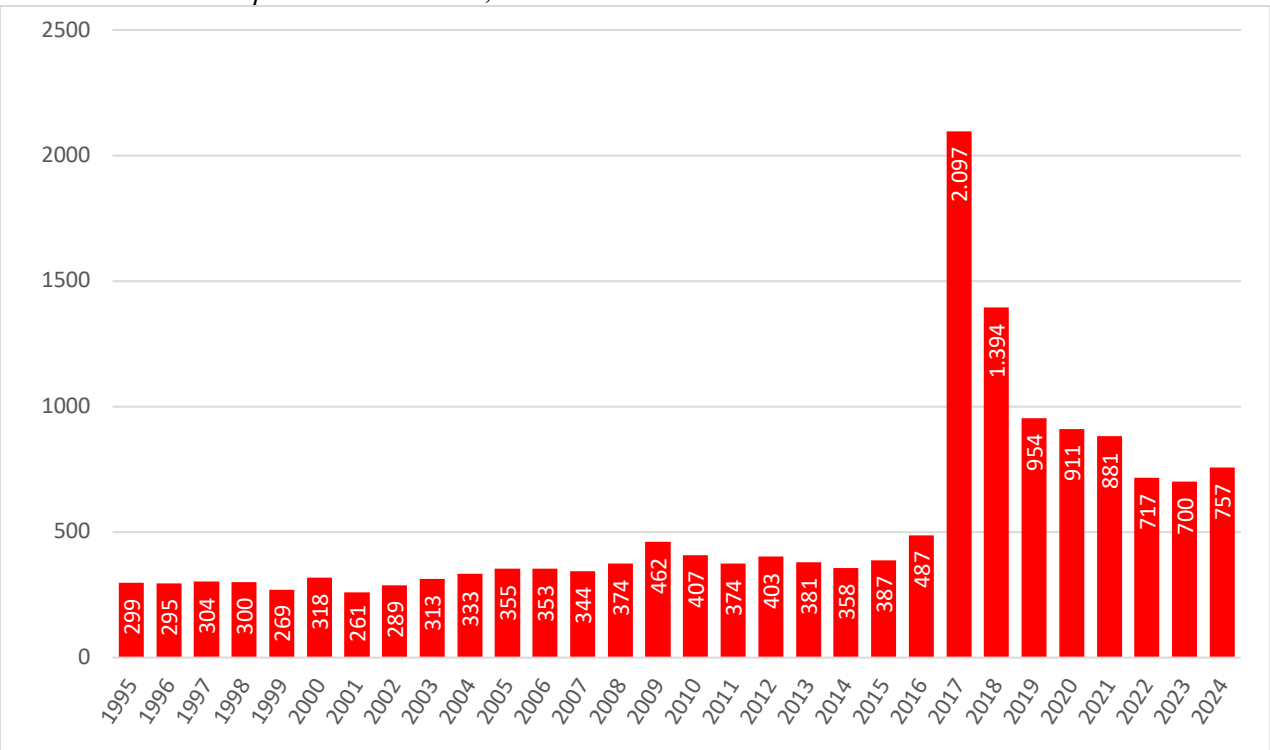
Pct.-vis ændring 1995-2024	167 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-61 %

Hovedparten af sagerne relaterer sig til fodbold. Fra 1. januar 2018 spiller den såkaldte "maskeringslov" også ind (§ 134b), men gerningsstederne er de samme.

Se tillige afsnit 6.1 om overtrædelser af Politivedtægten/Ordensbekendtgørelsen.

3.9. FORBRYDELSE MOD LIV OG LEGEME (jf. §§ 239, 240, 250-254)

Opstilling 3.9.a. Antal tilfælde af forbrydelse mod liv og legeme der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	153 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	-21 %

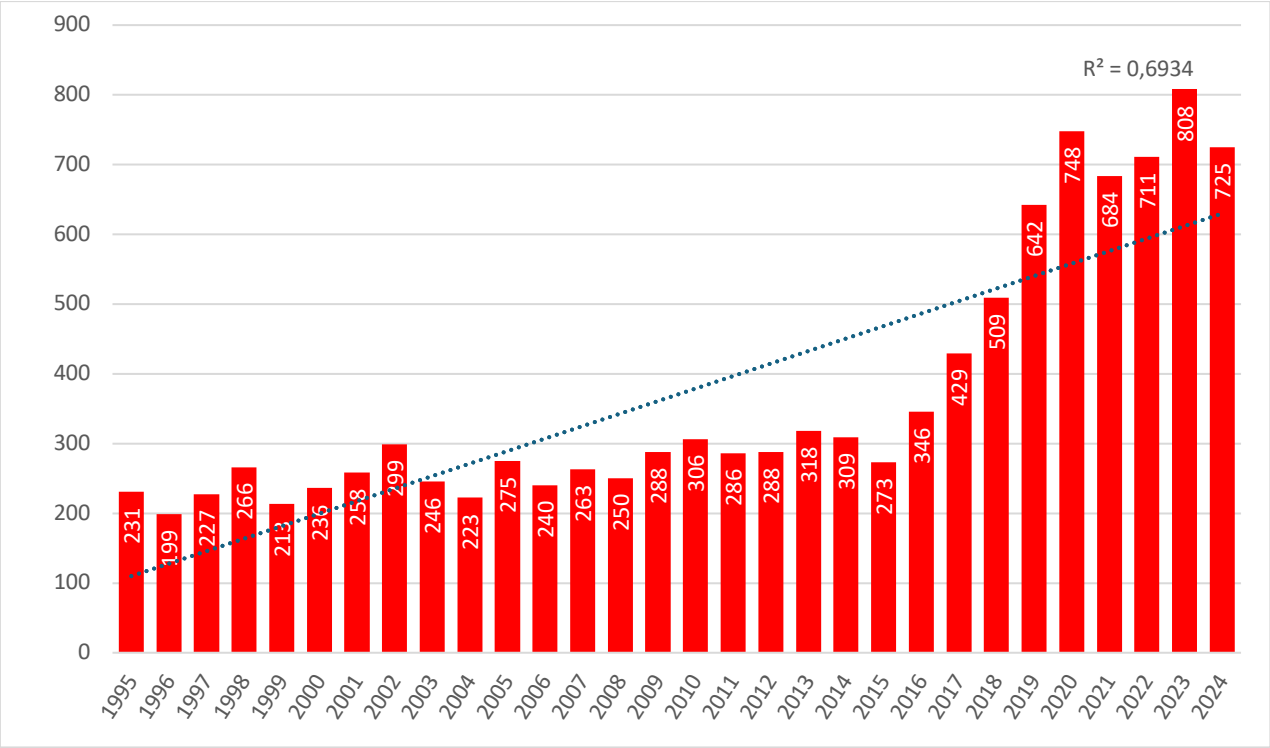
”Forbrydelser mod liv og legeme” dækker over en række overtrædelser, der talmæssigt ikke fylder så meget. I perioden fra 1995 til 2024 har der for hver af følgende politiregistrerede lovovertrædelser været færre højest ti om året, og typisk tættere ved nul end ti: ”Drab efter begæring”, ”Medvirken til selvmord”, ”Uforsvarlig omgang ved barnefødsel”, ”Undladelse af at hjælpe en person i livsfare”, ”Undladelse af et hjælpe en person ved ulykke” og ”Overladelse af våben eller sprængstof”.

I 2008 fik man en selvstændig kriminalisering af ”Undladelse af at hjælpe/flugt fra færdselsuheld”. Siden da har der i gennemsnit været godt 30 af disse sager om året, uden nogen bestemt tendens til stigning eller fald (i 2024 33).

Langt de fleste anmeldelser vedrørende "Forbrydelse mod liv og legeme" (jf. opstilling 3.9.a) vedrører anmeldelser om forvoldelse af fare for liv og førlighed (§ 252). Vi drister os til at mene, at den dramatiske stigning, der er i disse anmeldelser fra 2016 til 2017 – fra 446 til 2052, altså mere end en firedobling – ikke afspejler en reel tendens i begåelsen af denne form for kriminalitet. Der er dog fra 1995 til 2016 en stigende tendens: Fra 299 tilfælde til 487 tilfælde i 2016. Siden 2017 har tendensen været faldende, men ikke helt tilbage til "niveauet" umiddelbart før 2017.

3.10. FORBRYDELSE MOD DEN PERSONLIGE FRIHED (jf. §§ 260-262a) – herunder digital sextortion

Opstilling 3.10.a. Antal tilfælde af forbrydelser mod den personlige frihed der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	214 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	13 %

Overskriften ”Forbrydelse mod den personlige frihed” dækker bl.a. over ”Menneskehandel”, som der i 2024 var 26 anmeldelser af.

Talmæssigt fylder ”Ulovlig frihedsberøvelse” mere. Dem var der i 2024 144 af, uden nogen bestemt tendens de senere år. Formentlig drejer en betydelig andel af sagerne om ”Ulovlig frihedsberøvelse” sig om bortførelser/frihedsberøvelser af børn.

Størstedelen, måske stort set hele den kraftige stigning, der sker fra 2016 til 2020/24, vedrører tilfælde af digital sextortion/sexafpresning, hvor forurettede afpresses for andre ydelser end penge, typisk af

seksuel karakter (strafbart iflg. § 260 om ulovlig tvang). Det er især kvinder, der udsættes for denne form for sextortion. Om det øgede antal anmeldelser beror på en reel udvikling, eller om den helt eller delvist beror på ændrede anmeldelsestilbøjeligheder, vides ikke, men det er en periode, hvor der blev gennemført store kampagner for at få forurettede til at anmelde sextortion til politiet.

En opgørelse foretaget af politiet på basis af deres POLSAS-system viser, at der i 2019 blev registreret 374 tilfælde af sextortion (vedrørende penge *og/eller* andre ydelser). I 2022 var tallet 855. For mænds vedkommende var dette en stigning fra 98 til 589 tilfælde, for kvinder et nogenlunde uændret antal, fra 276 til 266 (jf. oplysninger gengivet i Digitalt Ansvar, 2023b).

Antal anmeldelser ser ud til at have stabiliseret sig de seneste år, fra 2020 til 2023.

Ved sextortion – som for en række andre former for digitale forbrydelser – kan man kan have sager med kun en enkelt eller få gerningspersoner, og så et stort antal hændelser/forurettede. Det kan være uklart, hvordan disse sager tælles/opgøres i statistikken, men forekomsten af den slags sager er ofte forklaringen på et usædvanligt stort antal "anmeldelser" i et enkelt kalenderår sammenlignet med det forudgående og det efterfølgende. Disse enkeltstående sager får ofte stor mediedækning og navngives i pressen, som fx "Umbrellasagen" og "Sagen om de 169 kvinder".

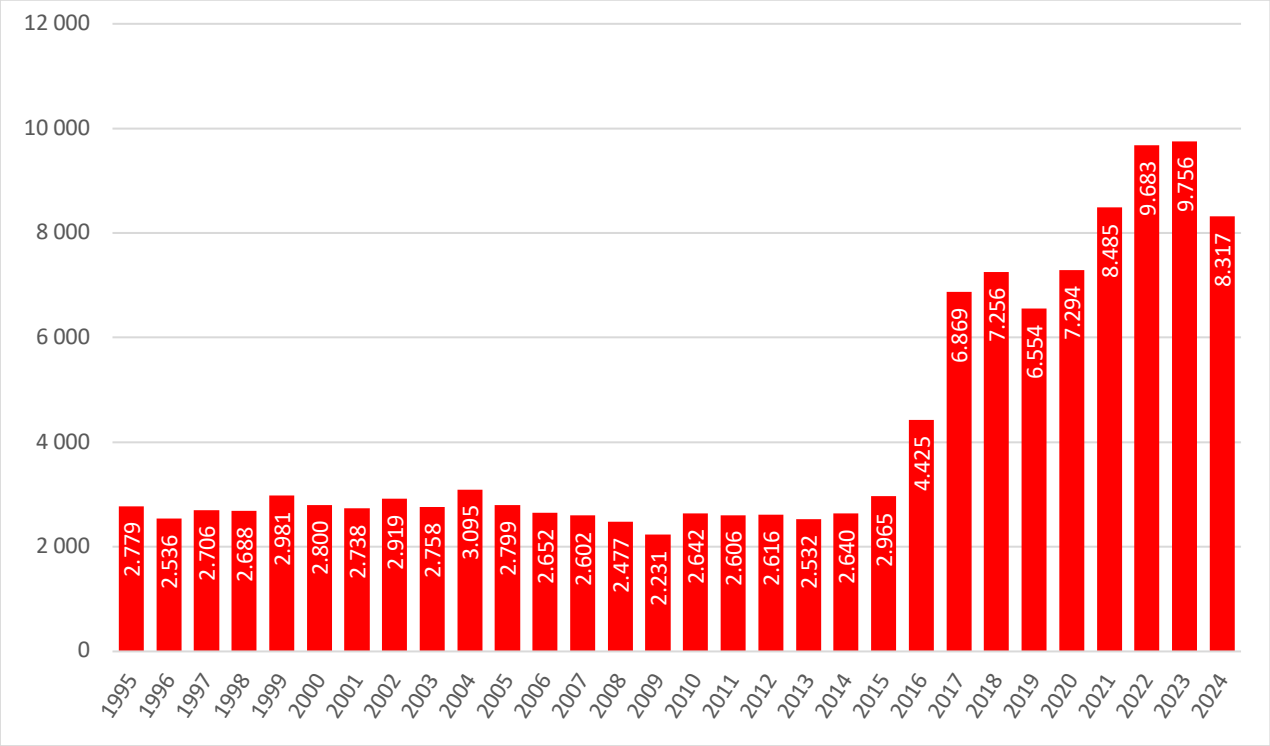
Under alle omstændigheder er det et område med et meget stort mørketal. Det ved vi fra offerundersøgelser. Andelen af voksne danskere, der mindst er på nettet én gang om ugen – og det er langt de fleste – som inden for det seneste år havde været udsat for sextortion (inkl. økonomisk afpresning) var i 2020 4,7%, i 2022 5,4% og i 2023 5,1%. For kvinder, der som nævnt hovedsagelig er blevet afpresset for andre ydelser end penge, var procenterne 2,3%, 4,9% og 3,8%; for mænd, der hovedsagelig er blevet afpresset for penge, 7,3%, 5,9% og 6,2% (Digitalt Ansvar, 2023b). Disse tal er behæftet med stikprøveusikkerhed, men tyder umiddelbart også på, at forekomsten af sextortion de seneste år har stabiliseret sig.

Ifølge en lovændring pr. 1. juli 2023 vil nogle af de tilfælde af sextortion, hvor forurettede presses for seksuelle ydelser, herefter kunne straffes som voldtægt (§ 216), hvor de indtil da typisk er blevet straffet som ulovlig tvang (§ 260)/blufærdighedskrænkelse (§ 232). Ulovlig tvang i form af sextortion burde måske i det hele taget, også statistisk, vurderes som en seksualforbrydelse snarere end som en voldsforbrydelse. I hvert fald er det en passende overgang til at kaste lys over forekomsten af seksualforbrydelser, som behandles i det følgende.

Se under "Afpresning og åger" for nærmere om sextortion, der har karakter af økonomisk afpresning – afsnit 2.2.4.5.

4. SEKSUALFORBRYDELSER I ALT

Opstilling 4.a. Antal tilfælde af seksualforbrydelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	199%
Pct.-vis ændring 2019-2024	27%

1. juli 2023 ændres "pornografisk" til "seksuelt" i en række paragraffer (§ 226, § 227, stk.1., § 235, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, § 235, stk. 3, § 262 a, stk. 1 og 2, og § 262 b, 2. pkt.). Der er tale om en formel rettelse – en sproglig opdatering – som næppe kan tænkes at have nogen betydning for forekomsten af seksualforbrydelser eller registreringen af disse.

Det har derimod en lang række andre lovændringer m.v. på dette område, i særdeles fra 2013 og fremefter. Disse ændringer ledsages også af ændringer i, hvordan de enkelte former for seksualforbrydelser grupperes i statistikken. Der kommer nye rubrikker/kategoriseringer til og andre ophører. Disse ændringer er så omfattende og indgribende, og manglen på supplerende data så betydelig og usikker, at det grænser til det umulige at analysere sig frem til, hvordan den faktiske udvikling kan tænkes at have været.

Seksualforbrydelser omfatter i 2024 kategorierne blodskam, voldtægt, grooming, blufærdighedskrænkelse, utugt (herunder børnepornografi) samt seksualforbrydelser mod barn under 12/15 år. Ved

straffelovsændringen i 2013 sidestilledes homo- og heteroseksuelle overgreb, hvorved en række gerningskoder vedr. homoseksuelle overgreb ophørte.

Den samlede udvikling i opstilling 4.a. viser, at antallet af registrerede seksualforbrydelser var nogenlunde konstant fra 1995 til 2015, hvorefter det steg kraftigt for foreløbig at toppe i 2023. For en del af disse former for overgreb mener vi ikke, at stigningen i de registrerede tilfælde afspejler en tilsvarende stigning i antallet af personer faktisk udsat for seksuelle overgreb.

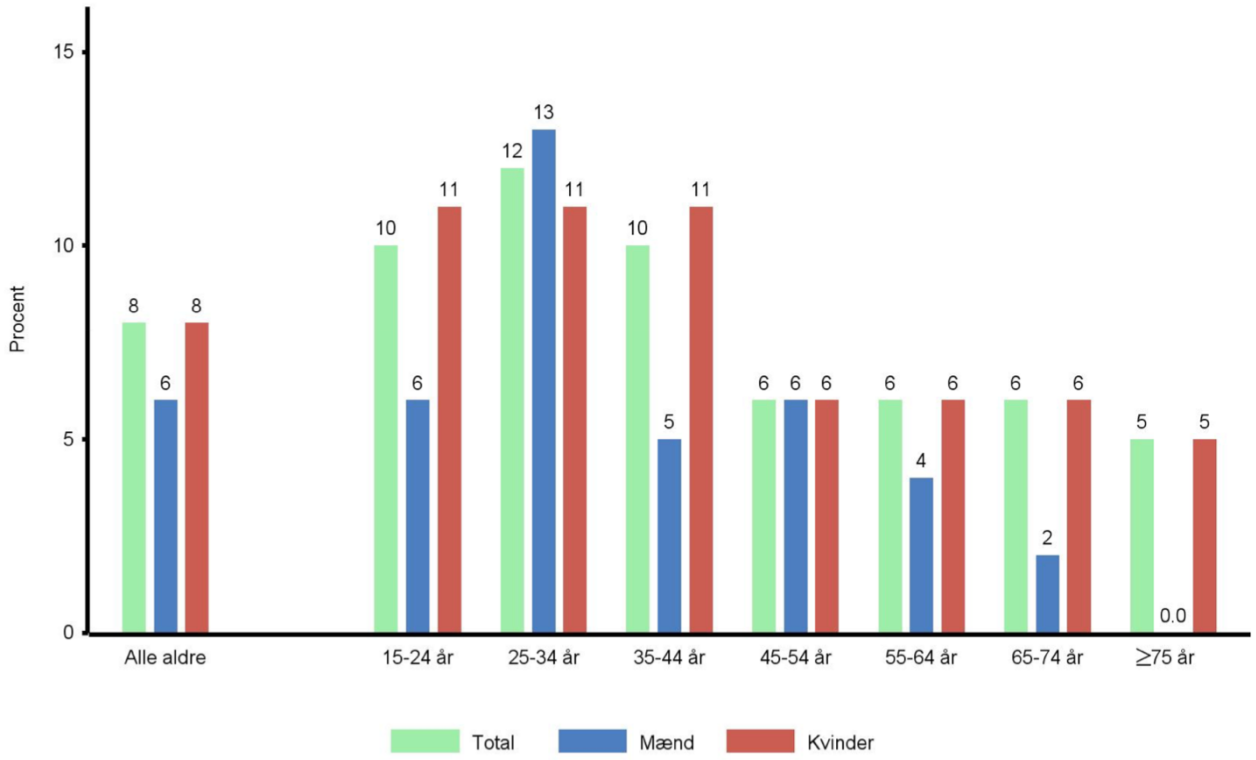
Data fra Projekt SEXUS (Frisch m.fl. 2019) angiver, at det i 2018 var 1,5% af mændene og 11,9% af kvinderne fra 15 år og opefter, der nogensinde havde været ude for et seksuelt overgreb som involverede trusler, tvang eller vold. Omkring halvdelen af de udsatte havde oplevet mere end ét overgreb gennem deres liv. Andelen udsat for overgreb var højest i aldersgruppen 25-54 år.[76] Det skal understreges, at undersøgelsen kun inddrager en del af de former for overgreb, som indgår i opstilling 4.a.

De, der havde været udsat for overgreb, blev også spurgt, om de selv havde anmeldt det til politiet. Det havde 8,1% af dem, og i de fleste aldersgrupper var anmeldelsestilbøjeligheden højere blandt kvinder end blandt mænd, som det fremgår af opstilling 4.b.

[76] Man skal her være opmærksom på, at der er spurgt til "nogensinde", så tallet siger ikke noget om, i hvilken aldersgruppe, risikoen for at opleve et overgreb er størst.

Opstilling 4.b. Andel i de forskellige aldersgrupper, der har politianmeldt det eller de seksuelle overgreb, de havde oplevet 2018.

Figur 7.21. Andel i forskellige aldersgrupper, der har politianmeldt det eller de seksuelle overgreb, de havde oplevet

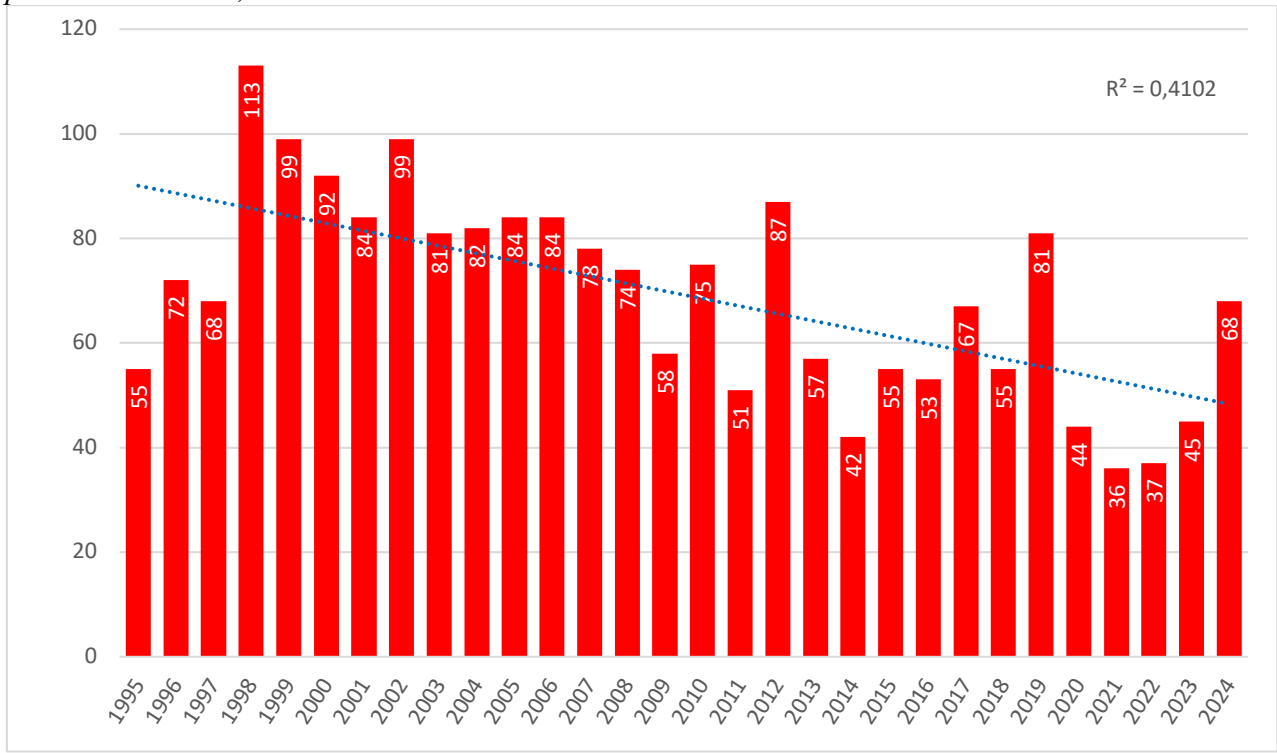
Kilde: Frisch m.fl. (2019)

Det er naturligvis muligt, at en del af de overgreb, de forurettede ikke selv har anmeldt, er anmeldt af andre.

Vi kommer nærmere ind på undersøgelser af udsatheden under de enkelte former for overgreb nedenfor.

4.1. BLODSKAM M.V. (jf. §§ 210, 223, stk. 1, 225, jf. 223, stk. 1)

Opstilling 4.1.a. Antal tilfælde af blodskam, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

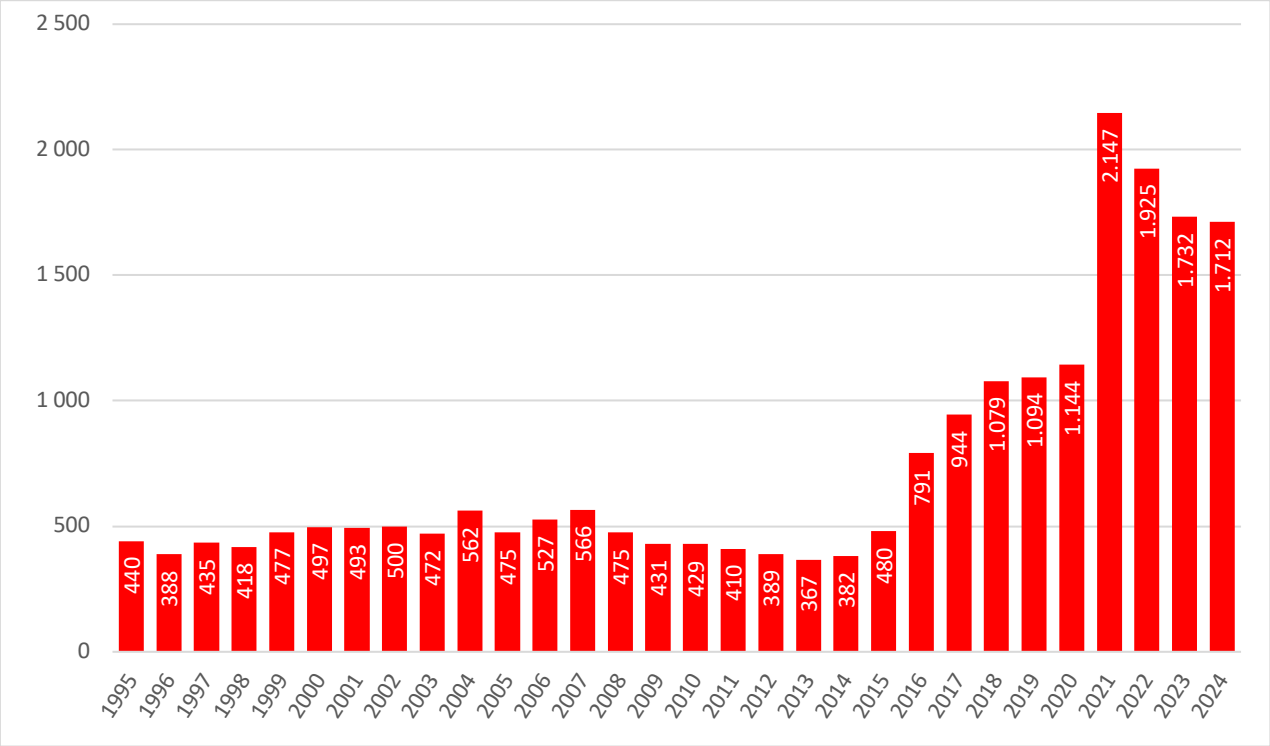
Pct.-vis ændring 1995-2024	24%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-28%

Det årlige antal tilfælde af blodskam er begrænset og varierer en del, men har overordnet set været for nedadgående siden 1998, med undtagelse af de sidste to år.

Blodskam kaldes i daglig tale incest, og omfatter samleje og andet seksuelt forhold med slægtning i nedstigende linje eller mellem søskende (§ 210), og samleje og andet seksuelt forhold med stedbarn, plejebarn mv. under 18 år (§§ 223, stk. 1, 225 jf. 223 stk. 1). 1. juli 2023 udvidedes straffelovens § 223, stk. 1, der forbyder seksuelle relationer med personer under 18 år, som er betroet gerningspersonen til undervisning, opdragelse e.l. – kendt som "skolelærerparagraffen" – til også at omfatte blufærdighedskrænkelse. Der er registreret 7 tilfælde heraf i 2023 og 31 tilfælde i 2024, og denne type overgreb udgør dermed hele stigningen i de seneste år. Der er altså ikke tegn på, at antallet af blodskamstilfælde generelt er stigende de seneste år. Der er, så vidt vi kan se, endnu ikke offentliggjort domme vedr. blufærdighedskrænkelse efter "skolelærerparagraffen".

4.2. VOLDTÆGT M.V. (jf. §§ 216, (221), 225, jf. 216)

Opstilling 4.2.a. Antal tilfælde af voldtægter mv. der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	289 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	56 %

Ifølge den i skrivende stund gældende straffelovs § 216 er der tale om voldtægt, når en person har samleje, vaginalt eller analt, med en anden person som ikke har samtykket heri. Det samme gælder for den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningspersonen med en anden (tidligere § 221 som nu er ophævet). Endvidere straffes den for voldtægt, som har samleje med et barn under 12 år. På samme måde straffes den, som er fyldt 22 år og har samleje med et barn under 15 år. Ifølge straffelovens § 225 finder § 216 tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje, herunder hvor gerningspersonen formår forurettede til at udføre seksuelle handlinger på sig selv.

I den første snes år siden 1995 lå det årlige antal tilfælde af voldtægt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab, på mellem 367 og 566 uden nogen tydelig tendens til stigning eller fald.[77] I de fem år fra 2015 til 2020 sker der mere end en fordobling, og fra den ene år til det andet, fra

[77] En analyse af udviklingen i voldtægt fra 1960 til 2008 findes i https://afford.dk/onewebmedia/voldtaegt-der-anmeldes-iii-udvikling.pdf. Det fremgår her bl.a., at antallet af voldtægter der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab allerede fra slutningen af 1970-erne til – som nævnt – omkring 2015 har varieret mellem 300 og 600

2020 til 2021, sker der tæt ved endnu en fordobling, således at man i 2021 når op på 2.147 til fælde. Herefter har der været en faldende tendens.

Af utvivlsom betydning for udviklingen i antal *politiregistrerede* tilfælde af voldtægt den sidste halve snes år er de ændringer, der skete i og omkring kriminalisering af voldtægt i henholdsvis 2013 og især i 2021. Ændringerne i 2013 betød, at flere forhold, der tidligere havde været henregnet og opgjort som andre former for seksualforbrydelser, nu blev kriminaliseret som voldtægt.[78] I 2021 trådte den såkaldt samtykkelovgivning i kraft, der ændrede kriminaliseringen af voldtægt fra noget man var tvunget til, til noget man ikke havde givet samtykke til. Især siden midten af 2010-erne har der været øget fokus på politiets brug af "undersøgelsessager", som bruges, når det ved en anmeldelse efter politiets vurdering er uklart, om det anmeldte forhold kan være et strafbart forhold, og/eller hvilken straffebestemmelse, der er overtrådt. I modsætning til de "skarpe sager" føres der ingen løbende statistik over "undersøgelsessager". Formentlig er de forhold, hvor "undersøgelsessager" har været brugt, mest sager vedrørende seksualkriminalitet og brandsager, og der har givetvis været en noget varierende praksis med hensyn til, hvornår de bruges og hvor meget de bruges. Som en følge af den debat, der har været om disse sager, og den politiske-faglige kritiske vurdering, er brugen af "undersøgelsessager" blevet meget væsentligt reduceret siden midten af 2010-erne, og sandsynligvis er denne ændring en ikke helt ubetydelig del af forklaringen på den stigning, der i sidste halvdel af 2010-erne er sket i "skarpe sager" vedrørende voldtægt og en række andre former for seksualkriminalitet.

Siden 2008 er der i de årlige offerundersøgelser, som gennemføres i regi af Justitsministeriet m.fl., spurgt om man har været *udsat for voldtægt*.[79] I 2024 havde spørgsmålet følgende ordlyd: "Det næste spørgsmål handler om nogle andre ubehagelige oplevelser, du måske har haft. Hvis der kommer spørgsmål, du ikke ønsker at svare på, er det muligt at springe disse over. Har du inden for de seneste 5 år været udsat for voldtægt eller forsøg herpå, dvs. at en person har haft eller har forsøgt at have samleje med dig, uden at du samtykkede heri? *Et samtykke behøver ikke at være kommet til udtryk ved ord, men kan også komme til udtryk ved handlinger, som f.eks. kys, berøringer, nydende lyde eller relevante bevægelser, f.eks. at man vender sig mod den anden person, selv hjælper til med at tage sit undertøj af, udfører samlejebevægelser eller lignende. Voldtægt eller forsøg herpå fra kærester, ægtefæller og andre seksuelle partnere tæller også med."*

I 2019 blev spørgsmålet ændret fra at spørge om, hvorvidt man havde været udsat for, at nogen havde tvunget én til samleje eller forsøg herpå til direkte at spørge om udsatheden for voldtægt eller forsøg på voldtægt,[80] og fra og med 2021 igen ændret til den nuværende formulering, hvor det afgørende er, at det er samleje eller forsøg herpå, som man ikke har givet samtykke til.

---

tilfælde. Fra 1960 til slutningen af 1970-erne skete ligesom for "traditionelle straffelovsovertrædelser" i øvrigt en markant stigning, for de anmeldte voldtægters vedkommende ca. en fordobling.

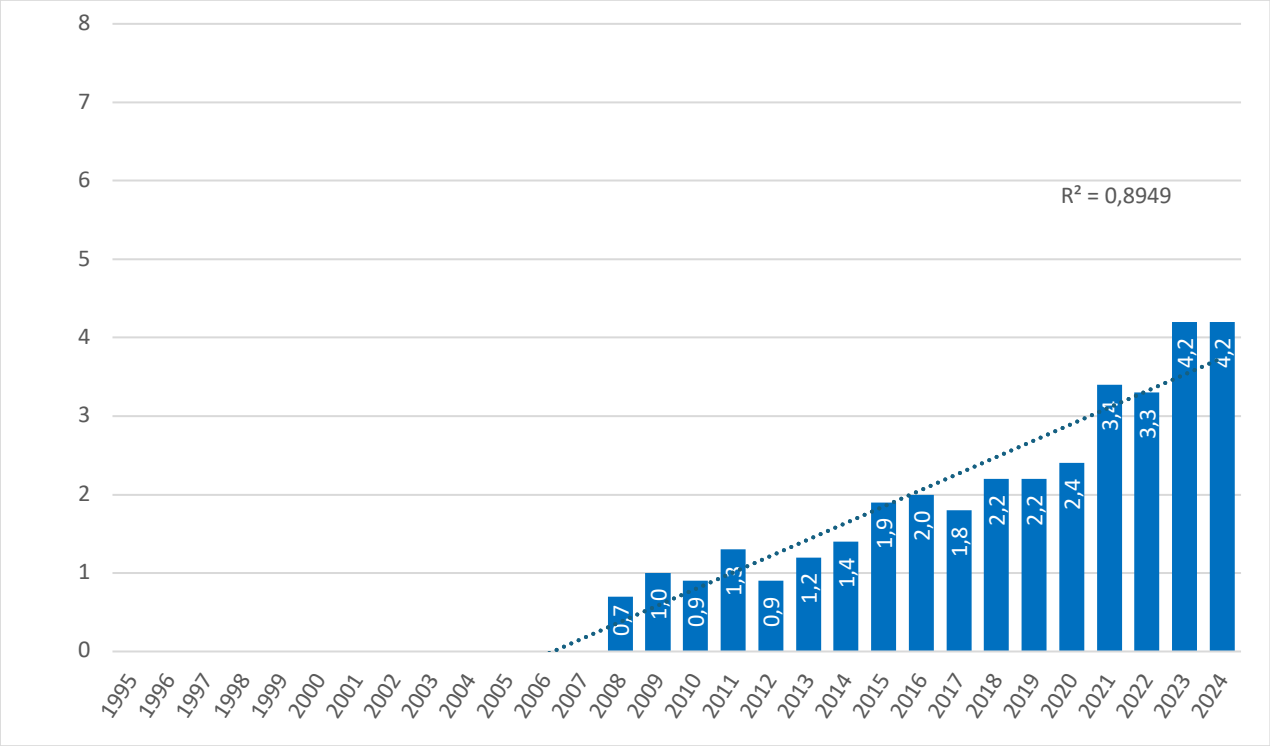
[78] Dette skete bl.a. i forlængelse af den såkaldte "Overgrebspakke" vedrørende overgreb på børn, jf. bl.a. https://boerne-huse.dk/wp-content/uploads/2020/10/rapport-fra-ekspertpanel-om-overgreb-mod-born-1.pdf

[79] Der er også forud herfor blevet gennemført undersøgelser, hvor man har søgt at kortlægge, hvor mange der faktisk har været udsat for voldtægt, men disse er ikke sammenlignelige med de offerundersøgelser, der påbegyndtes i 2008. For henvisninger til de tidligere undersøgelser, se bl.a.: https://afford.dk/onewebmedia/voldtaegt-der-anmeldes-iii-udvikling.pdf

[80] Det er vurderet, at denne ændring næppe spiller nogen målelig rolle for, hvor mange der tilkendegiver, at de har været udsat for voldtægt.

Af opstilling 4.2.b. fremgår, hvor en andel af de udspurgte 16-74-årige kvinder, der i undersøgelserne gennemført fra 2008 til 2024 har tilkendegivet, at de har været udsat for voldtægt eller forsøg herpå inden for de seneste 5 år forud for interviewtidspunktet.

Opstilling 4.2.b. Procent kvinder i aldersgruppen 16 til 74 år, der angiver at de inden for de seneste 5 år forud for udspørgningstidspunktet har været udsat for voldtægt eller forsøg på voldtægt, 2008 til 2024.

Kilde: Balvig (2025). I 2023 og 2024 er 75-79-årige også med i undersøgelsen, men de er for sammenligneligheds skyld ikke med i opstillingen her. Inklusiv de 75-79-årige var procent udsatte i såvel 2023 som 2024 4,0%.

Bemærk, at der spørges om en 5-års periode, og alene om kvinders udsathed.[81] Frem til og med 2018 blev spørgsmålet kun stillet til kvinder, siden 2019 såvel til kvinder som til mænd. Tallene for voldtægt af mænd vedrører en for kort periode og er for små til at sige noget blot tilnærmelsesvist sikkert om udviklingen i mænds risiko for at blive udsat for voldtægt. Ved tolkning af opstilling 4.2.b skal man huske på, at de absolutte tal er meget små og forbundet med stikprøveusikkerhed.

Som det også fremgår af tendenslinjen i opstilling 4.2.b er der tale om en meget kraftig stigning fra 2008 til 2024. I 2008-2009 var det knapt 1% af de 16-74-årige kvinder, der havde oplevet sig udsat,

[81] Man kan som en tommelfingerregel regne med, at omkring en femtedel af dem, der siger, at de har været udsat, har været det indenfor det seneste år. Det varierer noget fra måling til måling, men ikke på nogen systematiske måde hen over årene. I 2023-24 angiver 4,0% af de adspurgte 16-79-årige kvinder, at de har været udsat for voldtægt inden for de seneste fem år forud for udspørgningstidspunktet. 16% af disse siger, at det er sket inden for det seneste år, hvilket betyder en risiko på 0,7 pct. i løbet af et år. I 2008-09 var den tilsvarende risiko 0,2 pct. Med konfidensintervaller var det 0,6-0,8 pct. i forhold til 0,1-0,3 pct.

i 2023-2024 godt 4%. Umiddelbart er der altså tale om mere end en firedobling af risikoen for at blive udsat for voldtægt i løbet af de sidste ca. 15 år.

Målt ved forskelle i procentpoint er stigningen langt kraftigst for dem, der også i udgangspunktet var mest udsat, de unge og yngre kvinder: For de 16-24-årige kvinder ændres andelen udsatte sig fra 2-3% i 2008-2009 til 13-15% i 2023-2024; for de 25-29-årige fra omkring 2% til 8-10%; for de 30-39-årige fra 1/2-1% til 4-5 pct. og for de 40-74-årige fra omkring 1/3 pct. til knap 1%.

Spørgsmålet er så, om den kraftige stigning, man ser i såvel de af politiet registrerede voldtægtsanmeldelser som den oplevede udsathed for voldtægt i offerundersøgelserne, er *reel.*

Uddybende og supplerende er følgende forhold blevet fremhævet som forhold, der kunne tænkes at have påvirket den udvikling, der ses i offerundersøgelserne:

- Det er muligt, at befolkningen eller en del af befolkningen over tid har udvidet det handlingsområde der betragtes og opleves/opfattes som voldtægt. At dette faktisk har været tilfældet, i hvert fald frem til 2013, er blevet påvist i undersøgelser, jf. Balvig (2015), Pedersen & Balvig (2023) og Hagerlid (2024).[82]
- Forstærkende på en sådan mulig tendens kan det have været, at den strafferetlige afgrænsning af området er blevet udvidet i to omgange i perioden, dels i 2013 og dels i 2021. Ændringen i 2013 blev ikke fulgte op af nogen ændring i måden at spørge på, men det blev den i 2021 som en konsekvens af den såkaldte "samtykkelovgivning".
- I 2019 ændrede man det centrale spørgsmål i undersøgelser fra at spørge udsatheden for "tvangssamleje" til direkte at spørge om "voldtægt" (som så, som netop nævnt, blev ændret igen i 2021).[83]
- I 2023 overgik undersøgelserne fra at være en del af Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser til at blive gennemført som selvstændige undersøgelser (dog stadigvæk med Danmarks Statistik som dem der gennemførte undersøgelserne i praksis). Det var en af forhåbningerne med denne ændring, at man bedre ville kunne forklare formålet med undersøgelserne, hvem der stod bag og hvad de skulle bruges og ikke-bruges til, samt at interviewet kunne gøres kortere. Forhåbningen har været, at dette kunne øge svarprocenten, men det er også en

[82] Det er således dokumenteret, at der set over en længere periode er sket en betydelig ændring i befolkningens opfattelse af, hvad voldtægt er. 1969 blev et udsnit af befolkningen stillet følgende spørgsmål: "En kvinde og en mand mødes på en restauration. Manden inviterer kvinden med hjem. Han siger, at han venter nogle gæster til fest. I lejligheden sætter de sig i sofaen og kysser og krammer hinanden. Da manden prøver at trække kvindens trusser af, afviser hun ham. Han giver hende nogle lussinger og gennemfører samlejet. Kan dette efter Deres mening betegnes som voldtægt?" I 1969 var det 13 pct., der svarede bekræftende på spørgsmålet (17 pct. af mændene og 9 pct. af kvinderne). I en tilsvarende undersøgelse i 1978 var andelen, der svarede bekræftende på spørgsmålet, vokset til 53 pct. (46 pct. af mændene og 61 pct. af kvinderne), og i den seneste undersøgelse, som er foretaget i 2013, var andelen vokset til 95 pct. (96 pct. af mændene og 94 pct. af kvinderne) (Balvig, 2015). Det er således grund til at antage, at flere og flere af de forekomne seksuelle overgreb med tiden opleves og opfattes som voldtægt.

[83] Siden 2021 har spørgsmålet haft følgende ordlyd: "Har du inden for de seneste 5 år været udsat for voldtægt eller forsøg herpå, dvs. at en person har haft eller har forsøgt at have samleje med dig, uden at du samtykkede heri?" Tidligere (2019-2020) var spørgsmålsformuleringen: "Har du inden for de seneste 5 år været udsat for voldtægt eller forsøg herpå, altså at en person ved brug af vold, eller trusler om vold, har forsøgt at tvinge dig til eller rent faktisk har tvunget dig til samleje?"

mulighed, at de svarende er blevet mere parate til at besvare spørgsmål om ubehagelige ting, og måske også ting man skammer sig over.
- I samme retning kan det trække, at besvarelserne fra og med 2010 i stigende grad er blevet foretaget som besvarelser på internettet frem for som telefoninterviews. Internetinterviewet kan give mere tid til at tænke sig om og erindre, hvad der er foregået; det kan give større sikkerhed for at ikke andre, som fx en partner, "lytter med", og måske kan man føle sig mere anonym og "beskyttet", når man ikke skal meddele sig direkte til en interviewer.
- Fordi tallene er relativt små, er der som det eneste overgreb i undersøgelserne spurgt om udsatheden *de seneste 5 år* forud for interviewtidspunktet, frem for det seneste år. Den længere referenceperiode er langt mere udsat for at blive påvirket af flere af de forhold, der er nævnt ovenfor, og det er bl.a. af disse grunde, det gerne frarådes at anvende en referenceperiode, der er længere end 1 år. I den udstrækning, man over tid er kommet til at se mere alvorligt på et overgreb som voldtægt, er der grund til at tro, at bagdudteleskoperingen mindskes og at fremadteleskoperingen øges (se nærmere om bagud- og fremadteleskopering i rapportens indledende afsnit).

Under ét fører disse muligheder til en forventning om, at hvis de har noget på sig, så burde den oplevede stigning i udsatheden for voldtægt især bero på, at det det er de relativt mindre alvorlige hændelser, der er øget blandt de oplevelser, svarpersonerne beretter om.

Dette synes faktisk at være tilfældet. Set over hele tidsperioden er der således en mindre og mindre andel af hændelserne ...
- … der af ofrene vurderes som have været meget alvorlige
- … hvor der er anvendt anden form for fysisk vold, fx at man er blevet slået
- … hvor offeret har oplevet sig i livsfare
- … der af offeret vurderes til i meget høj grad at have haft konsekvenser for deres
- senere og nuværende liv
- … der af offeret vurderes til at have været noget "kriminelt"

Dette betyder, at hvis der har været en "reel" stigning, så har den næppe været så kraftig som procenterne for den 5-årige udsathed umiddelbart giver indtryk af. Der er mange mulige målestokke for alvorlighedsgraden af en voldtægt (se herom længere fremme), og det er ikke alle disse, der har rykket sig i perioden. Sidstnævnte gør sig dog hovedsagelige gældende for forhold, der som udgangspunkt er relativt sjældent forekommende, såsom at der er mere end én gerningsperson, at der er blevet anvendt bedøvende middel, sovemiddel el.lign., eller at det har forvoldt fysiske skader, der har krævet lægebehandling.

De, der tilkendegiver, at de har været udsat for voldtægt inden for de seneste 5 år, er, som indirekte fremgået, supplerende blev spurgt, hvornår inden for denne femårs periode det (senest) er sket, dvs. om det er inden for seneste år osv. Hvis forekomsten af voldtægt var stigende, burde dette give sig udslag i, at det ville være mere end en femtedel af ofrene ved hver måling, der tilkendegav, at voldtægten havde fundet sted inden for det seneste år, og omvendt hvis det er mindre end en femtedel.

Faktisk finder vi i nyere tid, hvor stigningen har været særlig kraftig, en faldende andel: Hvor der i 2017-2020 var 23 pct. af de oplevede voldtægter, der angives at være sket inden for det seneste år, er

det i 2021-2024 17 pct.[84] Det betyder, at den andel af kvinderne, der har oplevet sig udsat for voldtægt *inden for det seneste år,* "kun" steg fra 0,5 til 0,6 pct.[85] – en ikke signifikant forskel – hvor andelen *inden for de seneste 5 år* steg fra 2,2 pct. til 3,8 pct. – en klart signifikant forskel. Også dette tyder således på, at hvis der har været en stigning, så har den *inden for de senere år* ikke været så stærk som procenterne for den 5-årige udsathed umiddelbart tyder på. Anvendt på *den første del af perioden*, fra 2008 til 2016 kunne det samme ræsonnement og den samme logik godt tyde på, at der her faktisk er sket en stigning.

Man kan kombinere analysen af alvorlighed med analysen af referenceperiode og på den baggrund etablere et hierarki for, hvornår de metodiske ændringer kan haft størst indflydelse på de tilkendegivne udsatheder for voldtægt, og hvornår mindst. Størst må de have haft mulighed for at influere på tallene for udsatheden for de relativt mindre alvorlige tilfælde med en referenceperiode på 5 år; dernæst for alle såvel mindre som mere alvorlige, med en referenceperiode på 5 år; så alle med en referenceperiode på 1 år og mindst for de relativt alvorlige tilfælde med en referenceperiode på 1 år. Man kan også udtrykke det på den måde, at den førstnævnte måde at måle på burde give det dårligste bud på den "reelle" udvikling, og den sidstnævnte den bedste. Med "reel" menes her, at det er den samme del af virkeligheden, man afrapporterer udsathed for over hele perioden.

I den følgende opstilling kan man se, hvordan udviklingen tager sig ud på disse fire måleniveauer (fem, fordi vi blandt de sidstnævnte ser på to skæringspunkter for alvorlighed). Det første år, hvor der er fuldt sammenlignelige variable til rådighed, er 2011, og den belyste periode er derfor fra 2011 til 2024, med 2019 – hvor yderligere analysemuligheder byder sig til – som en slags "midtpunkt". Det er udelukkende udviklingen for kvinder, der belyses, og for alle årene er det de 16-74-årige. Hvor alvorlige hændelserne har været er afgrænset ved svarpersonernes egen vurdering af det skete.[86] Opstillingen er suppleret med beregninger af, om de enkelte forskelle/udviklinger er statistisk signifikante. Når p er større end 0,05, er forskellene/tendenserne ikke signifikante.

[84] For 2013 til 2016 var denne andel 23 pct. og fra 2008 til 2012 15 pct.
[85] For 2013 til 2016 var denne andel 0,3 pct., og fra 2008 til 2012 0,1 pct.
[86] Der er gennemført parallelle analyser med andre afgrænsninger af voldtægternes alvorlighed, bl.a. om der i forbindelse med voldtægten er anvendt fysisk vold i form af slag, spark m.v. Overordnet er konklusionerne de samme.

Opstilling 4.2.c. Procent kvinder der har oplevet sig udsat for voldtægt i 2011, 2019 og 2024 med beregninger vedrørende forskelle og ændringer.

Pct. udsat for voldtægt seneste …	2011	Ændring 2011-2019	2019	Ændring 2019-2024	2024	Ændring 2011-2024	Ændringsfaktor 2011-2024
5 år, som man ikke syntes var særlig alvorligt	0,18 %	p < 0,039*	0,48 %	p < 0,006**	0,79 %	p < 0,001***	4,4
5 år, mere eller mindre alvorligt	1,18 %	p < 0,001**	2,22 %	p < 0,001**	4,23 %	p < 0,001***	3,6
1 år, mere eller mindre alvorligt	0,21 %	p < 0,011*	0,60 %	p = 0,888	0,56 %	p < 0,002**	2,7
1 år, ret eller meget alvorligt	0,21 %	p = 0,320	0,44 %	p = 1,000	0,38 %	p = 0,091	1,8
1 år, meget alvorligt	0,09 %	p = 1,000	0,07 %	p = 1,000	0,10 %	p = 1,000	1,1

Note: Signifikansberegningerne, Fiskers eksakte tests (2-vejs), er baseret på uvægtet materiale. Da tallene er meget små er der anvendt 2 decimaler får bedre visuelt at kunne se forskellene. Det er ikke for at foregive høj præcision!

Det fremgår af opstillingen, at hvis man ser på den andel af de 18-74-årige kvinder, der har tilkendegivet, at de har været udsat for voldtægt inden for det seneste år forud for interviewtidspunktet, og som syntes, at det var ret alvorligt eller meget alvorligt, da det skete, så har den ikke har ændret sig i perioden fra 2011 til 2024. De stigninger, der er sket, beror således sandsynligvis på en udvidelse af hvad der betragtes som voldtægt i sammenhæng og/eller en større parathed til at berette om, hvad der er sket.

Dette kan udbygges og dokumenteres nærmere gennem en række regressionsanalyser og sammenligninger mellem disse. For hvert målingsniveau er der således gennemført en såkaldt logistisk regressionsanalyse af udsatheden for voldtægt i perioden fra 2011 og 2024. I disse analyser har årstallet selvfølgelig indgået, men også fem metodiske variable:

- en der måler om man har svaret via internet eller telefon;
- en der måler om det er før eller efter ændringerne af den strafferetlige afgrænsning af voldtægt i 2013;
- en der måler om det er før eller efter man i 2019 gik over til at spørge om voldtægt frem for tvangssamleje;
- en der måler om det er før eller efter man i 2021 giver over til at spørge om voldtægt i form af manglende samtykke og …

- en der måler om det var før eller efter man i 2023 gik over til at gennemføre offerundersøgelserne som selvstændige undersøgelser frem for som led i Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser.

Herudover har der indgået fem baggrundsvariable, og man kan kun være ærgerlig over, at de gennemførte offerundersøgelser ikke har haft endnu flere at byde på, såsom fx urbanisering og herkomst.

De fem baggrundvariable er:
- om man er ung (16-24 år) eller "ældre" (25-74 år)
- om man ikke har job/uddannelse eller om har (her inklusive alderspensionister og efterlønnere)
- om man højest har folkeskoleuddannelse eller har en uddannelse herudover
- om man ikke er hjemme (går ud) de fleste aftener om ugen eller dette ikke er tilfældet
- om man mindst en gang om ugen går ud sammen med venner eller bekendte for at feste og more sig eller man ikke gør dette

Formålet med regressionsanalyserne er på denne måde at forsøge at beregne, hvad hver enkelt af de – i dette tilfælde 11 forskellige – faktorer *uafhængigt af hinanden og selvstændigt* betyder eller ikke betyder for risikoen for at blive udsat for voldtægt. I den følgende opstilling angiver "-", at den pågældende faktor ingen statistisk signifikant selvstændig betydning har for risikoen for at blive udsat for voldtægt ($p > 0,05$). Det er derimod tilfældet, når der er angivet et tal. Tallene i opstilling 4.2.d er såkaldte Odds Ratios, OR. OR er forholdet mellem oddsene for en hændelse i én gruppe, fx for unge, divideret med oddsene for denne hændelse for en anden gruppe, fx for "ældre." Når OR = 1,000 er oddsene lige store, og sandsynligheden for at hændelsen indtræffer er så den samme for de to grupper. Når den – signifikant – er større end 1,000 betyder det, at det pågældende forhold, som fx ung alder, øger risikoen, og omvendt hvis OR er mindre end 1,000. Hvor meget større eller mindre OR er, er en slags målestok for, hvor meget det pågældende forhold betyder for risikoen – en slags styrke- eller effektmål.

Opstilling 4.2.d. Resultater i form af Odds Ratios (OR) på basis af logistiske regressionsanalyser vedrørende 16-74-årige kvinders udsathed for voldtægt, 2011-2024.

OR Betydningen af:	Seneste 5 år – ikke særligt alvorligt	Seneste 5 år	Seneste 1 år	Seneste 1 år – ret eller meget alvorligt	Seneste 1 år – meget alvorligt
Årrække (2011-24)?	-	1,076	-	-	.
Baggrundsfaktorer:					
Ung (15-24 år) ?	9,035	7,373	9,204	8,410	7,743
Ikke i job/udd. ?	2,338	2,971	2,322	2,346	3,834
Ingen kort/udd. ?	-	-	1,322	1,448	-
Går ofte ud ?	1,674	1,531	1,907	1,940	-
Fester ofte?	-	1,198	-	1,410	-
Metodefaktorer:					
Internetbesvarelse ?	2,471	1,208	-	-	-
Ændret lov 2013 ?	-	-	-	-	-
Ændret sp. 2019 ?	-	-	-	-	-
Ændret sp. 2021?	2,044	1,329	-	-	-
Selvst. unders. ?	-	-	-	-	-
Forklaringspotentiale:					
R^2= (Nagelkerke)	0,134	0,131	0,133	0,124	0,098

Af opstillingen fremgår det, at ung alder systematisk og betragteligt øger risikoen for at blive udsat for voldtægt. Det samme, om end med lidt mindre styrke, er tilfældet for, om man befinder sig i en situation, hvor man er uden job og heller ikke følger en uddannelse. Igen med lidt mindre styrke, men også mere usystematisk, spiller det en rolle for risikoen for at blive udsat, om man ingen eller kun en meget kort uddannelse har samt ens livsstil med hensyn til at gå ud om aftenen og gå ud med venner og bekendte for at feste og more sig.

Af de metodiske ændringer er der ikke nogen effekt at spore overhovedet for den ændrede strafferetlige gruppering af voldtægt i 2013, den ændrede spørgsmålsformulering i 2019 eller om offerundersøgelsen er gennemført som selvstændig undersøgelse eller som led i en omnibusundersøgelse. Derimod er der, når der spørges med en 5-års referenceperiode, en forholdsvis stor effekt af, om man svarer via internettet eller telefon. Internetbesvarelser synes her at betyde en større parathed og beredvillighed til at berette om den eller de eventuelle voldtægter, man har været udsat for. Ændringen af spørgsmålet i kølvandet på "samtykkebestemmelsen" i 2021 synes tilsvarende at have betydet, at flere handlinger er blevet afrapporteret som voldtægt.

Når der spørges med en 1-års referenceperiode, er der ikke en eneste af de fem metodiske ændringer der synes at have haft nogen effekt på, om svarpersonerne har tilkendegivet, at de har været udsat for vold eller ej. Når vi holder baggrundsfaktorerne konstant, er der heller ikke længere nogen signifikant ændring over årene for udsathed for voldtægt. Det peger i retning af, at der fra 2011 til 2024 ikke "reelt" er sket en stigning i udsatheden for voldtægt, når vi tager afsæt i, hvad der blev oplevet og afgrænset som "voldtægt" i 2011.

De regressionsanalyser, der ligger bag tallene i opstillingen, er supplerende gennemført for de to delperioder, 2011-19 og 2019-24 hver for sig. For 2011-19 er der her en signifikant øgning over tid i den tilkendegivne udsathed for voldtægt, alt andet lige, bortset fra når det drejer sig om meget alvorlig voldtægt inden for seneste 1 år. Om man har besvaret på internet eller via telefon er udslagsgivende for afrapportering af mindre alvorlig voldtægt med en referenceperiode på 5 år, men kun her – og der er ingen udslag af lovændringen i 2013 overhovedet. Det kan ikke afvises, at der har været en lille "reel" stigning i udsatheden i første del af perioden.

For 2019-24 øges andelen, der tilkendegiver, at de har været udsat for voldtægt, såvel når der er tale om internetbesvarelser, som hvorvidt det er efter ændringen af spørgsmålsformuleringen i 2021, når der anvendes en referenceperiode på 5 år. Når referenceperioden er 1 år, synes den tilkendegivne udsathed for voldtægt upåvirket af metodiske ændringer. Når øvrige forhold holdes konstant, er der ingen sammenhæng med årstallet. Den "reelle" udsathed for voldtægt synes således hverken at være steget eller faldet fra 2019 til 2024.

For 2019-24 forefindes der i offerundersøgelserne 4 yderligere baggrundsvariable, der kan bruges i regressionsanalyserne:

- om familiens disponible indkomst befinder sig i de to laveste kvartiler eller de to højeste
- om man bor/er alene (med eller uden børn) eller sammen med nogen
- om man bor i andet end parcelhus eller om man bor i parcelhus
- om man bor til leje eller ej
-

Supplerer man med disse baggrundsvariable i analyserne øges modellernes/beregningernes såkaldte forklarings- eller forudsigelseskraft med omkring tyve procent. Selvstændigt og uafhængigt af hinanden kan man se, at risikoen for at blive udsat for voldtægt øges med lav indkomst, men også for enlige og for personer der bor til leje og/eller ikke i parcelhus. Når referenceperioden er 5 år, viser der sig stadig stor betydning af, om man har besvaret spørgsmålene på internettet eller per telefon, og også af den udvidede spørgsmålsformulering i 2021. Generelt ses der heller ikke her en effekt af, at undersøgelserne fra og med 2023 er gennemført som selvstændige undersøgelser. Når man holder baggrundsvariablene og de metodiske ændringer konstant, findes der ingen signifikante udviklingstendenser for udsatheden for voldtægt fra 2019 til 2024.

Vi konkluderer, at der set over hele den undersøgte periode (2011 til 2024) sandsynligvis ikke er sket en stigning i risikoen for at blive udsat for det, befolkningen ved periodens begyndelse anså for at være voldtægt.

Som nævnt har man siden 2019 også stillet spørgsmålet om voldtægt til mænd, så for 2019-24 kan der her gennemføres regressionsanalyser af udviklingen på tilsvarende måde som for kvinder. Det viser sig, at der for mændenes vedkommende ingen selvstændig indflydelse på besvarelserne er at spore i forhold til, om det er internetbesvarelser og/eller om det er før eller efter ændringen af spørgsmålsformuleringen i 2021. Der er endvidere ingen tendens til, at den "reelle" udsathed for voldtægt for mænds vedkommende, når øvrige forhold holdes konstant, har ændret sig i hverken den ene eller den anden retning fra 2019 til 2024. Den udvidede analyse med yderligere 4 baggrundsvariable er også gennemført for mænd, men konklusionerne her er de samme.

Voldtægt og kriminalpolitik

Voldtægt er en af de mest afskyelige og forfærdelige forbrydelser, der findes. Det er derfor både forståeligt og ønskeligt, at samfundet over en længere årrække har haft et betydeligt og stadigt

stigende fokus på netop denne forbrydelse. Overskriften på dette fokus har været, at voldtægt skal betragtes og behandles mere alvorligt. Det er imidlertid ikke nogen samlet eller systematisk bestræbelse. Den har mange dele og grene, hvor fokus ikke har været lige stort på alle.

Man kunne mene, at det primære sigte burde være en bestræbelse på at mindske og forebygge forekomsten af voldtægt. Implicit er det naturligvis også, hvad der ligger bag en del af de bestræbelserne, men sjældent dybere begrundet endsige evidensbaseret. Det forekommer os tankevækkende, at det ikke ligefrem har vældet frem med analyser af årsager til voldtægt eller belysning af effekten af særlige forebyggelsestiltag. Faktisk kunne man ind i mellem få det indtryk, at forskning i årsager til voldtægt ikke er specielt velset på forskningsarenaen, fordi det kan opleves, som om man er på jagt efter undskyldninger for voldtægt, eller at der ligefrem ligger en eller anden form for "accept" af voldtægt i at interessere sig for årsagerne til denne handling. Der er længe siden, men det var notorisk sådanne reaktioner psykiateren Henning Beier fik på sin ph.d.-afhandling i sidste halvdel af 80-erne, som er det sidste større værk, vi kender til, om voldtægtsforbrydelsen årsager i Danmark.[87] Implicit eller eksplicit, så tyder offerundersøgelserne som opsummeret på, at der de senere år ikke har været nogen stigning i begåelsen af voldtægt – i selve voldtægtshandlingen – men at der på den anden side måske heller ikke har været noget fald, som ellers undersøgelser frem til og med 00-erne tydede på.[88]

Et andet sigte har været at mindske kvinders tolerance over for uønsket sex fra mændenes side, dels ved at udvide grænserne for, hvad der er uacceptabelt, og dels ved at vurdere det, der forekommer indenfor det udvidede område med større alvor. De gennemførte offerundersøgelser viser, at dette er sket, endda i rimelig markant omfang og grad.

Et tredje har været fokuseret på den kriminalretlige side af samme sag: Ønsket om at få flere dømt af dem, der har begået voldtægt og at få dem idømt strengere straffe. I ønsket om at få flere dømt ligger et ønske om at øge opklaringsprocenten så (relativt) flere sigtes, at (relativt) flere af de sigtede tiltales, og at flere får en fældende dom. Med størst sikkerhed kan det siges, at man er lykkedes med at skærpe straffene for dem, der får en fældende dom. Fra 1995 til 2015 idømmes der omkring 50 ubetingede frihedsstraffe i gennemsnit om året, men herefter øges antallet og siden 2020 har der hvert år været flere end 100. Fra at ligge på et gennemsnit på lige godt 20 måneder frem til 2016 for ubetingede

---

[87] Beier, H. (1986). *Voldtægtsforbryderen-voldtægtsforbrydelsen: en kriminologisk undersøgelse af voldtægtsforbrydelsen, specielt med henblik på klarlæggelse af de psykologiske, sociale og situationelle faktorer, som bidrager til, at en person udøver voldtægt*. 1986. Upubliceret Ph.d.-afhandling. Se også Beier, H. (1988): *Voldtægtsforbryderen: voldtægtsforbrydelsen*. Jurist-og Økonomforbundets Forlag. Det er en problematik, som genfindes i andre lande, jf. bl.a.: Levine, E.C. (2021): *Rape by the numbers. Producing and contesting scientific knowledge about sexual violence*. Rutgers University Press, Canada. Helt fraværende er årsagsforskning i nyere tid dog ikke, jf. bl.a. forskellige arbejder af Linda Minke Kjær, bl.a.: Minke, L. K. (2021): Hvorfor?: Perspektiver på gerningspersonens motiv i voldtægtssagen. In *Voldtægtssagen-retssystemets akilleshæl: teori og praksis*. Djøf Forlag, s. 67-90. Forsøg på opsummeringer af den eksisterende viden findes bl.a. hos Lalumiére, M.L. (2005): *Causes of Rape: Understanding Individual Differences i Male Propensity for Sexual Aggression*. Washington, D.C.: American Psychological Association; LaFond, J.Q. (2005): *Preventing Sexual Violence: How Society could Cope with Sexual Offenders*. Washington, D.C.: American Psychological Association. Selv AI synes at være på Herrens Mark, når man beder om at få at vide, hvad årsagerne kan være til voldtægt. Det Kongelige Biblioteks AI-assistent opsummerer den eksisterende viden på følgende måde (17.03.2025): "Samlet set er årsagerne til voldtægt komplekse og involverer en kombination af individuelle, sociale og kulturelle faktorer, der kræver en nuanceret tilgang til forståelse og forebyggelse."

[88] Balvig, F. et al. (2009): *Voldtægt der anmeldes. Del III: Udviklingen – især med helblik på fuldbyrdede voldtægter.* Det Kriminalpræventive Råd, København. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2009/Voldtaegt-del-III-udvikling.pdf

frihedsstraffe for "voldtægt m.v.) er den herefter steget til omkring 30 eller derover i 2017 til 2022. Efter samtykkelovgivningens indførelse i 2021 er den dog herfra faldet noget igen (27 måneder i 2023).[89]

Et fjerde spor har været at forsøge at øge hjælp og bistand til ofrene for voldtægt, bl.a. i form af etablering af krisecentre og en sikring af en bedre behandling ved indgivelse af anmeldelser til politiet. Dette spor er bredspektret. Særligt fokus har der været på, for det første at forsøge at få ofre til overhovedet af opsøge/modtage hjælp ved at snakke med nogen om det og ikke bare holde det for sig selv, og for det andet i stigende grad at anmelde det til politiet, så retfærdighed kan ske fyldest. I offerundersøgelserne er voldtægtsofrene spurgt om, hvorvidt de har fortalt andre om det. Vurderingen af, hvordan det har udviklet sig over tid, besværliggøres dels af de små tal med følgende stor statistisk usikkerhed, der er tale om, og at der jo altså er sket betydeligere ændringer i karakteren af de handlinger, der er tale om. Alt andet lige måtte man vel forvente, at hvis det skete gennemgående får en mindre alvorlighedsgrad – som tilfældet er – så vil tilbøjeligheden til at involvere andre også falde – med mindre den modvirkes af en endnu kraftigere tendens til at involvere andre. Faktisk viser undersøgelserne over hele perioden fra 2008 til 2024, at der er en konsistent og ganske markant tendens til, at det i hver af årene især er de mindre alvorlige tilfælde, som man ikke har fortalt eller talt om med nogen. Gerningspersonen har i næsten alle de tilfælde, man ikke har talt med andre om m.v., været en person, man kendte, enten en nuværende/tidligere partner eller en (tidligere) ven/kammerat.

Fra 2008/09 til 2023/24 er andelen kvinder, der beretter, at de ikke har talt om det med nogen, steget fra ca. 3% til ca. 10%. Af de 10% i 2023/24 var det ca. de 4%, der begrundede det med, at de følte skam/skyld over det skete; de ca. 3% med, at det ikke var særligt alvorligt; ca. 1% med at de ville beskytte gerningspersonen og ligeledes ca. 1% med at de mente, at ingen ville tro dem. Øvrige begrundelser, som fx angst for hævn o.lign., fyldte alle mindre end 1% blandt de kvinder, der i perioden havde oplevet sig udsat for voldtægt.

Godt og vel 3 ud af 4 har berettet om det skete til venner eller bekendte. Det er den gruppe af personer, flest har involveret, og det ser ikke ud til, at dette har ændret sig fra 2008 til 2024. I 2023/24 har noget under halvdelen fortalt det til familie, mens det i 2008/9 var i omegnen af 2 ud af 3. Omkring hver fjerde har fortalt om det til nogen på deres arbejdsplads eller studie, og det har ikke ændret sig over tid.

Mens det i 2008/09 var over halvdelen, der havde haft kontakt til læger/behandlere/psykologer/psykiatere (ikke krisecentre), var det kun hver fjerde i 2023/24. Tilsvarende er der sket en nedgang i kontakter til krisecentre, fra ca. hver femte i 2008/09 til ca. hver tiende i 2023/24. I 2008/09 var det godt og vel hver fjerde, der havde haft kontakt til myndigheder/autoriteter uden for politiet som fx skolelærere, socialrådgivere el.lign., i 2023/24 omkring hver sjette. På baggrund af, at der i 2023/24 er så mange flere kvinder, der har oplevet sig udsat for voldtægt, betyder dette ikke, at der i absolutte tal er blevet færre af, hvad der bredt kunne kaldes "behandlingskontakter". Det forholder sig stik modsat. I absolutte tal er antallet af kvindelige ofre for voldtægt, der har haft kontakt til læger/behandlere m.v. næsten fordoblet. Det absolutte antal kontakter til krisecentre er ifølge de udspurgte

[89] Jf. oplysninger i www.statistikbanken.dk (tabel STRAF40 og STRAF49). Om de mere kriminalretlige ændringer, se i øvrigt Bragadóttir, R. Tine Søberg, Trine Baumbach og Linda Kjær Minke (red.): Voldtægtssagen–retssystemets akilleshæl–Teori og praksis. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, *108*(3), 483-487. Og: Søberg, T., Baumbach, T., & Minke, L. K. (2021): *Voldtægtssagen-retssystemets akilleshæl: teori og praksis*. Djøf Forlag.

blevet mere end fordoblet, og kontakter til andre myndigheder/autoriteter end politiet næsten tredoblet.

Ligesom med andre professionelle ser det også ud til at politiet over tid er blevet mindre involveret, fra ca. 26% af hændelserne i 2008/09, til ca. 16% i 2023/24, men ligeledes her er det absolutte antal kontakter steget stærkt – omkring en tredobling.

Det skal endnu engang understreges, at alle de her nævnte tal er forbundet med stor statistisk usikkerhed, og at stort set ingen af de nævnte forskelle/ændringer er statistisk signifikante. Konklusionerne hæver sig derfor ikke ud over hypotesestadiet.

*

Skal man på denne baggrund forsøge at gøre en slags status over bestræbelserne på "at tage voldtægt mere alvorligt" må det vel konkluderes, at der på alle de nævnte områder kunne og burde gøres mere. Spørgsmålet er imidlertid, om ikke der især bør være et øget fokus på voldtægter, før de sker, end på hvad der kan og skal gøres, efter de er sket. Til brug for sådanne overvejelser kan vi med hjælp fra de gennemførte offerundersøgelser forsøge at give en beskrivelse af, hvad vi især er oppe imod: Hvad er *kerneproblemet* med hensyn til voldtægt i det danske samfund her og nu? Udgangspunktet er de godt 12.000 16-74-årige kvinder, der i 2023/24 blev spurgt om udsathed for voldtægt. Fra 2008/09 til 2023/24 har der for *de 16-24-årige kvinder* været en stigning i den andel, der har oplevet sig udsat for voldtægt inden for de seneste 5 år forud for udspørgningstidspunktet fra 2,8% til 13,9%. Inden for det seneste år fra 0,5% til 2,9%, altså fra 1 ud af hver 200 til 1 ud af hver 34. Det er efter vor vurdering – absolut som relativt – såvel en usædvanlig stærk stigning som et usædvanligt højt risikoniveau, man er kommet op på.

Af samtlige de 16-74-årige kvinder, der i 2023/24 har oplevet sig udsat for voldtægt inden det seneste 1 år, tegner de 16-24-årige sig for 64%. Dette skal ses i forhold til, at de 16-24-årige kun udgør 15% af det samlede antal 16-74-årige. I absolutte tal svarer det i 2023/24 til, at knapt 10.000 16-24-årige kvinder i løbet af et år oplever sig udsat for voldtægt. Tillige er det især de yngste af de unge kvinder, der er særligt udsat. Inden for det seneste år har hele 4,4% af de 16-19-årige oplevet sig udsat for voldtægt, over for 1,5% af de 20-24-årige.

Til en beskrivelse af de unge kvinders situation hører også, at mange ikke "blot" har været udsat én gang, men flere. Faktisk er det over halvdelen – 57% – af de ca. 10.000 16-24-årige kvinder, der inden for de forudgående 5 år har været udsat for voldtægt mindst to gange. Det gennemsnitlige antal gange, de har været udsat for voldtægt, er 2,7.

Også gerningspersonerne er relativt unge. Ifølge de 16-24-årige udsatte kvinder var tæt ved 2 ud af 3 af gerningspersonerne 15-24 år, en fjerdedel var 25-39 år. Tilbage bliver et par procent, der var under 15 år og lidt flere der var 40 år eller ældre (plus ca. 5% uoplyste).

Unge kvinder af dansk herkomst har langt oftere oplevet sig udsat end unge kvinder af ikke-dansk herkomst. Inden forn det seneste år 3,3% i den første gruppe, 0,0% i den anden. Fordi det er små tal og stikprøver skal man naturligvis huske på, at 0,0 her som andre steder ikke betyder, at det ikke findes overhovedet. Det indicerer blot, at det synes at ske meget sjældent.

Unge kvinder, der er svagt stillede med hensyn til uddannelse/erhverv, har langt oftere oplevet sig udsat for voldtægt end kvinder med uddannelse og i job. Fx har 7,0% af dem, der slet ingen skole- eller erhvervsuddannelse har, oplevet sig udsat seneste år, 4,5% af dem der kun har en folkeskoleuddannelse og 0,0% af dem, der har en kortere, mellemlang eller videregående uddannelse. Uddannelsesniveauet stiger selvfølgelig med alderen, men tendensen slår også igennem, selv om vi holder alder konstant. Blandt de arbejdsløse unge kvinder beretter 16,2%, at de har været udsat for voldtægt seneste år, mens det for skoleever/studerende/elever/lærlinge er 3,3%. Derimod synes det ikke at spille nogen større rolle for voldtægtsrisikoen, hvor mange penge (disponibel indkomst) de unge kvinder har mellem hænderne.

Livsstil er kun sparsomt belyst i de gennemførte offerundersøgelser. Det indskrænker sig til svar på et par spørgsmål om, hvor ofte man går ud (ikke er hjemme) om aftenen, og hvor ofte man mødes med nogen for at more sig og feste. Blandt de unge kvinder, der går ud, dvs. ikke er hjemme, de fleste aftener i ugens løb, har 4,3% været udsat; 3,0% blandt dem der går 1-4 aftener i ugens løb og 1,3% blandt dem der ikke går ud hver uge. 5,2% af de unge kvinder, der typisk flere gange om ugen mødes med andre mennesker, venner eller bekendt for at feste eller more sig, har oplevet sig udsat for voldtægt seneste år, og gør man det sjældnere, er risikoen betydeligt mindre. Det gør imidlertid ikke den store forskel, om man typisk gør det én gang om ugen, sjældnere eller stort set aldrig.

Forbrug af alkohol og forskellige former for stoffer er faktorer, der ofte inddrages i belysning af livsstil og den sammenhæng, der kan være hermed for forskellige ubehagelige eller skadelige risici. Dette forbrug er ikke belyst i offerundersøgelserne, men de unge kvinder, der har oplevet sig udsat for voldtægt, har svaret på, hvorvidt de selv og/eller gerningspersonen i selve situationen var påvirket. Ifølge dette var offeret påvirket af alkohol eller andre stoffer i godt halvdelen af situationerne og ret tilsvarende for gerningspersonerne – og når det har været tilfældet, typisk kun ”lidt”.

Det forekommer, men det er relativ sjældent, at den voldtægt de unge piger/kvinder oplever sig udsat for, sker i det offentlige rum, og/eller hvor gerningspersonen er en, de ikke kender i forvejen (overfaldsvoldtægt). Også det man sædvanligvis kalder kontaktvoldtægt, dvs. voldtægt begået af en person, man kun har kendt i kort tid, er relativt sjældent forekommende.

De unge kvinder berettede, at det var følgende, der havde begået voldtægten (sidste gang, hvis flere gange):

Nuværende/tidligere partner/kæreste	25%
(Andet) familiemedlem	0%
Person man var i et afhængighedsforhold til	4%
(Tidligere) ven/kammerat/bekendt	42%
En man netop har mødet til fest/på værtshus	6%
En man netop har mødt gennem internettet	6%
Anden ”kendt”	4%
En man overhovedet ikke kendte	13%
I ALT	100%

2 ud af 3 gange har det altså været en nuværende eller tidligere partner/kæreste eller ven/kammerat/bekendt. I 12% af tilfældene er voldtægten begået af et helt nyt bekendtskab og i 13% af tilfældene af én man overhovedet ikke kendte. De unge kvinder blev også spurgt om, hvor voldtægten foregik:

Egen bolig	30%
I gerningspersonens bolig	13%
Anden privat bolig	23%
På arbejdsplads/skole/uddannelsesinstitution	2%
På værtshus, café, bodega m.v.	7%
Off. tilgængeligt sted, gade, vej, plads, torv, park	15%
Off. transportmiddel	2%
Andet off. tilgængeligt sted	0%
Udlandet	6%
Andet	1%
I ALT	100%

2 ud af 3 foregik i privat bolig, svarende til og i høj grad overlappende med, at gerningspersonen har været en nuværende eller tidligere partner/kæreste eller ven/kammerat/bekendt. Hver sjette har fundet sted på offentligt sted, hvor gerningspersonen typisk har været en person, man ikke kendte i forvejen.

Det de unge kvinder har oplevet sig udsat for og dækker et bredt spektrum af forskellige omstændigheder og alvorlighedsgrader – idet man stadig skal huske at "intet" ikke nødvendigvis er det samme som, at det aldrig sker:

- I intet tilfælde har der været tale om gruppevoldtægt, dvs. to eller flere gerningspersoner
- I intet tilfælde er de unge kvinder blevet truet med eller der har været anvendt våben eller redskaber såsom knive, flasker, skydevåben osv.
- I intet tilfælde er de unge kvinder helt sikre på, at der blev anvendt bedøvende middel, sovemiddel eller andet, som gjorde, at de ikke vidste, hvad der foregik eller kunne forsvare sig, men i 9% af tilfældene mener de, at det *måske* har været tilfældet
- I 11% af tilfældene er der blevet anvendt fysisk vold med blå mærker el.lign. til følge, men i intet tilfælde har der været tale om lægebehandling
- I 15% af tilfældene har de unge kvinder følt sig i livsfare, da det skete
- I 25% af tilfældene er voldtægten blevet fuldbyrdet, mens 75% er blevet ved forsøg på voldtægt
- I 39% af tilfældene mente de unge kvinder, at det, der foregik, var en kriminel handling; i 55% af tilfældene at det var en forkert, men ikke en kriminel, handling og i de resterende 6% af tilfældene, at det "bare er sådan noget, der sker"
- I over halvdelen af tilfældene giver de unge kvinder udtryk for, at det var meget eller ret alvorligt for dem, da det skete (11% "Meget alvorlig), mens 43% ikke syntes, det var særligt alvorligt.

Vi ved ikke meget om, hvad konsekvenserne efterfølgende har været for de unge kvinder, der har oplevet sig udsat for voldtægt. Ved udspørgningen blev de spurgt, om det skete er noget "*der påvirker hvordan du har det med dig selv og dit liv i dag?*". Svarene herpå fordelte sig på følgende måde:

I meget høj grad	7%
I høj grad	15%
I nogen grad	33%
I mindre grad	26%
Slet ikke	19%
I ALT	100%

Herudover er alle i offerundersøgelserne 2023/24 blevet spurgt om deres personlige frygt eller bekymring eller frygt for at blive udsat for kriminalitet. Spørgsmålet har været formuleret på følgende måde: *Hvor ofte tænker du på risikoen for at blive offer for kriminalitet, det vil sige at blive overfaldet, udsat for tyveri, hærværk eller lignende?* I den følgende tabel kan ma se, hvordan de 16-24-årige kvinder, der har oplevet sig udsat for voldtægt inden for det seneste år, har svaret på dette spørgsmål, sammenholdt med de 16-24-årige kvinder, der ikke har været udsat for voldtægt, alle 25-79-årige kvinder og alle 16-79-årige mænd:

Procent -fordeling	16-24-årige kvinder, udsat for voldtægt, seneste år	16-24-årige kvinder, ikke-udsat for voldtægt seneste år	25-79-årige kvinder	16-79-årige mænd
Næsten hele tiden	9	5	2	1
Ofte	32	21	12	7
Af og til	46	37	34	21
Sjældent	11	30	42	49
Aldrig	2	7	10	22
I ALT	100	100	100	100

Mere end 4 ud af 10 af de unge kvinder, der inden for det seneste år har oplevet sig udsat for voldtægt, tænker næsten hele tiden eller ofte på deres personlige risiko for at blive udsat for kriminalitet. Det er dem, der i andre undersøgelser er blevet karakteriseret som mennesker, der er bebyrdet med egentlig angst for kriminalitet, som kan være meget ødelæggende for deres liv og dagligdag. Kun 1 ud af 9 tænker sjældent på deres personlige risiko for at blive udsat for kriminalitet og kun 1 ud af 50 aldrig. Også blandt unge kvinder, der ikke direkte har oplevet sig udsat for voldtægt seneste år, er angsten forholdsvis omfattende: omkring hver fjerde tænker næsten hele tiden eller ofte på deres personlige risiko for at blive udsat for kriminalitet. Dette står i stor kontrast til lidt ældre kvinder, hvor 14 pct. – uanset om de har været udsat for voldtægt eller ej – ofte er ængstelige for at blive udsat for kriminalitet og ikke mindst mænd generelt, hvor det "kun" er 8 procent.

Alle i offerundersøgelserne 2023/24 blev også stillet spørgsmålet: *I hvilken grad er du bekymret for vold og kriminalitet i samfundet?* Svarene fordelte sig på følgende måde:

Procent -fordeling	16-24-årige kvinder, udsat for voldtægt, seneste år	16-24-årige kvinder, ikke-udsat for voldtægt seneste år	25-79-årige kvinder	16-79-årige mænd
Meget bekymret	6	5	12	8
En del bekymret	44	25	33	22
Kun lidt bekymret	37	58	47	50
Slet ikke bekymret	13	12	8	20
I ALT	100	100	100	100

Det er interessant, at der blandt de unge kvinder, der blev udsat for voldtægt, ikke var flere, der var "Meget bekymret" end blandt de unge kvinder, der ikke var blevet udsat. Og faktisk færre end blandt de "ældre" kvinder (25-79 år) og blandt mænd (16-79 år). Det tyder på, at de unge kvinder i større udstrækning end andre ser de overgreb, de har været udsat for, eller som de kan forestille sig, at de vil blive udsat for, som en for dem helt personlig og for dem speciel problematik, og ikke som et udslag af et samfundsmæssigt problem.

Afslutningsvis kan vi fremhæve hvilke yderligere belastninger de unge kvinder i almindelighed, og især de af dem der har været udsat for voldtægt, lægger ryg til. De har nemlig med større hyppighed end andre været udsat for en række andre former for overgreb og kriminalitet end voldtægt, hvilket også er med til at forklare deres høje utryghedsniveau:

- 37,4% af de unge kvinder, der har været udsat for voldtægt inden for det seneste år, har også været udsat for andre former for seksuelle krænkelser end voldtægt (herunder billeddeling, jf. nedenfor). Det har 7,6% af de unge kvinder, der ikke har været udsat for voldtægt ligeledes – over for 1,7% af alle 16-79-årige mænd og kvinder under ét.
- 20,4% af de unge kvinder, der har været udsat for voldtægt inden for de seneste år, har også været udsat for fysisk vold. Det har 2,4% af de unge kvinder, der ikke har været udsat for voldtægt også, mens det kun er 1,5% af alle 16-79-årige mænd og kvinder.
- 14,8% har været udsat for psykisk vold i nære relationer; 5,4% af de unge kvinder, der ikke har været udsat for voldtægt over for 2,5% af alle.
- 9,2% for hærværk; og næsten det samme for unge kvinder, der ikke har været udsat for hærværk som for alle under ét: Henholdsvis 4,2% og 4,0%.
- 7,4% for billeddeling (videregivelse af billeder, videoer m.v. af seksuel karakter) sammenlignet med 0,9% og 0,3%.
- 7,4% for hadforbrydelser i form af vold sammenlignet med meget få selv blandt unge kvinder, der ikke har været udsat for voldtægt, og alle under ét (0,1% og 0,2%).
- 5,6% for indbrud i beboelsen sammenlignet med 2,6% og 2,1%

Der kan være en vis overlapning mellem udsathed for voldtægt og udsathed for nogle af de her nævnt former for overgreb, og det er heller ikke alle former for overgreb, som de unge voldtægtsofre og de unge kvinder som sådan er særlig bebyrdet med. Bl.a. er forskellige former for bedrageri på internettet mindre hyppigt gået ud over unge kvinder, der har været udsat for voldtægt end unge kvinder, der ikke har det – og de har på sin side været mindre udsat for denne form for kriminalitet end alle under ét (0,0%, 3,4% og 5,0%).

Kilde: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2025/03/Et-trygt-Danmark-for-alle.pdf

I marts 2025 er regeringen kommet med et udspil, der "skal skabe et trygt Danmark for alle. Alle danskere skal kunne færdes frit og trygt i hverdagen."[90] Det, der konkret adresseres i dette udspil, er den situationelle frygt/utryghed i det offentlige rum. Det er den frygt/utryghed, der for nogen kan være forbundet med at færdes i parker efter mørkets frembrud, tilstedeværelsen af nogle urolige unge i shopping centret, graffiti på stakitter, en øde togstation osv. Der lægges særlig vægt på, hvordan situationen er i de nabolag, hvor folk bor. Til forebyggelse og bekæmpelse af denne situationelle frygt fremlægges 15 initiativer, der i samtlige tilfælde vedrører øget overvågning og øget sanktionering/indgreb over for potentielt eller faktisk kriminelle.

Det er bemærkelsesværdigt, synes vi, at udspillet i hvert fald kun meget indirekte adresserer den problematik i det offentlige rum og især i nabolaget, som flest synes er et problem og som vedvarende er mest utryghedsskabende. Når vi tillægger mest "vedvarende", er det fordi dette allerede blev blotlagt i hele fem undersøgelser, der blev foretaget i perioden 1998 til 2010. Heri hedder det: "Befolkningen er blevet spurgt om, hvorvidt de oplever 18 forskellige mulige ordens- og kriminalitetsmæssige problemer som et faktisk problem i deres lokalområde. ... Problemer med trafik, i særdeleshed biltrafik/aggressiv bilkørsel, står alle årene øverst eller i hvert fald meget højt på listen over, hvad flest føler sig generet af. I alle årene er det mindst hver tiende, der oplever biltrafik og/eller cykeltrafik og/eller scooter-/knallerttrafik som et stort eller temmelig stort problem i deres lokalområde."[91] Regeringens udspil baserer sig meget på Justitsministeriets såkaldte "tryghedsundersøgelse", men ikke på hvad der også i denne fremstår som den største tryghedsproblematik, nemlig aggressiv trafik o.lign.[92] Ud af 12 forskellige forhold er "Hensynsløs kørsel i bil eller på scooter, knallert m.v." det problem, som flest nævner som forekommende i deres nabolag (61%). Godt hver femte af disse

[90] Jf. https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/nyt-udspil-fra-regeringen-skal-skabe-et-trygt-danmark-for-alle/

[91] Balvig, F. & Holmberg, L. (2011): *Verdens bedste politi. Politireformen i Danmark 2007-2011*. København: Jurist- & Økonomforbundets Forlag, s. 120-221.

[92] Jensen, E.T. & Schrøder Larsen, J. K. (2024): *Tryghedsundersøgelse 2023. En måling af trygheden og tilliden til politiet i hele Danmark, i politikredsene, i de 98 kommuner og i de særligt udsatte områder*. København: Justitsministeriet, s. 21-24.

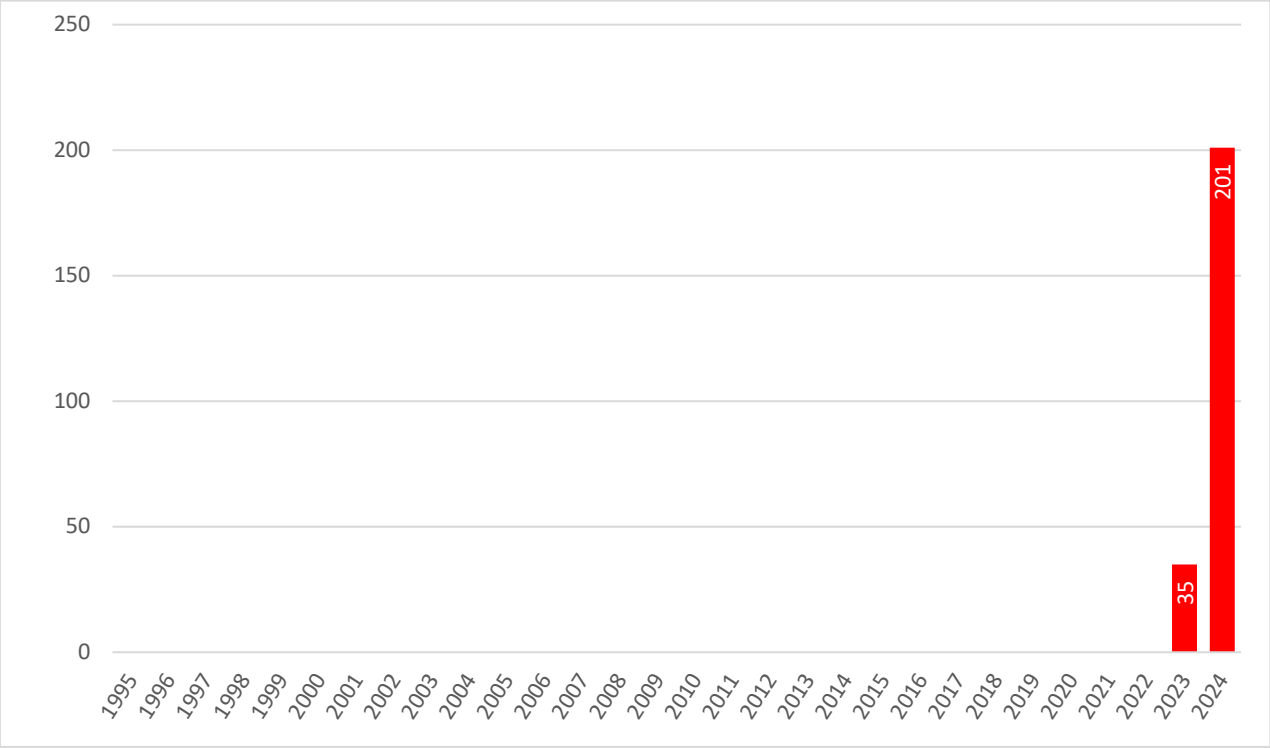
tillægger, at det gør dem "Meget utrygge", og 2 ud af 3 at det gør dem "Lidt utrygge". Det betyder, at det er 14 pct. af de adspurgte, der i deres nabolag oplever hensynsløs kørsel, som gør dem meget utrygge, og det er den største andel for samtlige de 12 forhold, man har spurgt om.

Særligt bemærkelsesværdigt, synes vi, er også et forslag om, at personer der udviser "utryghedsskabende adfærd" som ikke i sig selv er en overtrædelse af nogen form for lov, skal kunne pålægges et opholdsforbud. Gentagne overtrædelser af et sådant pålagt opholdsforbud skal kunne straffes med fængsel i op til 30 dage. Realiteten i dette vil være, at fængselsstraf herefter vil kunne anvendes overfor mennesker, der er oplevet som generende/asociale, men som i udgangspunktet intet kriminelt har foretaget sig. I vor optik følger dette i fodsporet på oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet, der i realiteten er en delvis sænkning af den kriminelle lavalder fra 15 til 10 år, og som betyder, at større børn i modsætning til tidligere kan straffes.

Vort ærinde her er dog primært at fremhæve, at det er svært at forestille sig, at disse eller nogen af de øvrige tiltag i "tryghedspakken" vil kunne gøre nogen større forskel for det, vi har fremhævet som et kerneproblem: De generelt temmelig utrygge unge kvinder, som i usædvanligt stort omfang i deres hverdag er belastet med alvorlige overgreb, som fortrinsvis finder sted i private boliger, og som hovedsagelig begås af nærtstående personer i deres netværk. Nu ved vi en del om problemets karakter og tillader os at opfordre til en "Tryghedspakke II", der adresserer dette – en "Tryghedspakke" der bygger på analyser af problemets årsager og følger op med udspil vedrørende, hvordan disse kan ændres.

4.3. GROOMING (jf. § 231)

Opstilling 4.3.a. Antal tilfælde af grooming der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-

Grooming vil sige – gennem udnyttelse af sin overlegenhed grundet alder og erfaring – at skabe en relation til en person under 18 år med henblik på at udsætte vedkommende for en seksualforbrydelse. Grooming fik en selvstændig bestemmelse ved ændring af straffeloven 13. juni 2023, men de handlinger, der nu er selvstændigt kriminaliserede, kunne allerede inden da straffes som forsøg på en seksualforbrydelse efter straffelovens § 21. Der findes også eksempler på domme før ændringen af straffeloven, som omtaler grooming i forbindelse med fuldbyrdede seksuelle krænkelser.

For eksempel blev en 31-årig mand i maj 2023 (altså inden groomingparagraffen trådte i kraft) idømt to års fængsel for at have haft kontakt med 25 piger i alderen 10-16 år. Han udgav sig for at være en dreng på 14 år og fik overtalt pigerne til at vise forskellige former for seksuel adfærd på nettet, som han filmede, uden at pigerne vidste det. Efterfølgende brugte han optagelserne til at true pigerne til

ny, mere eksplicit adfærd. I domsdatabasen har dommen overskriften ”Mand dømt for grooming”, selv om den mere alvorlige del af krænkelserne nærmere må betegnes som sextortion.[93]

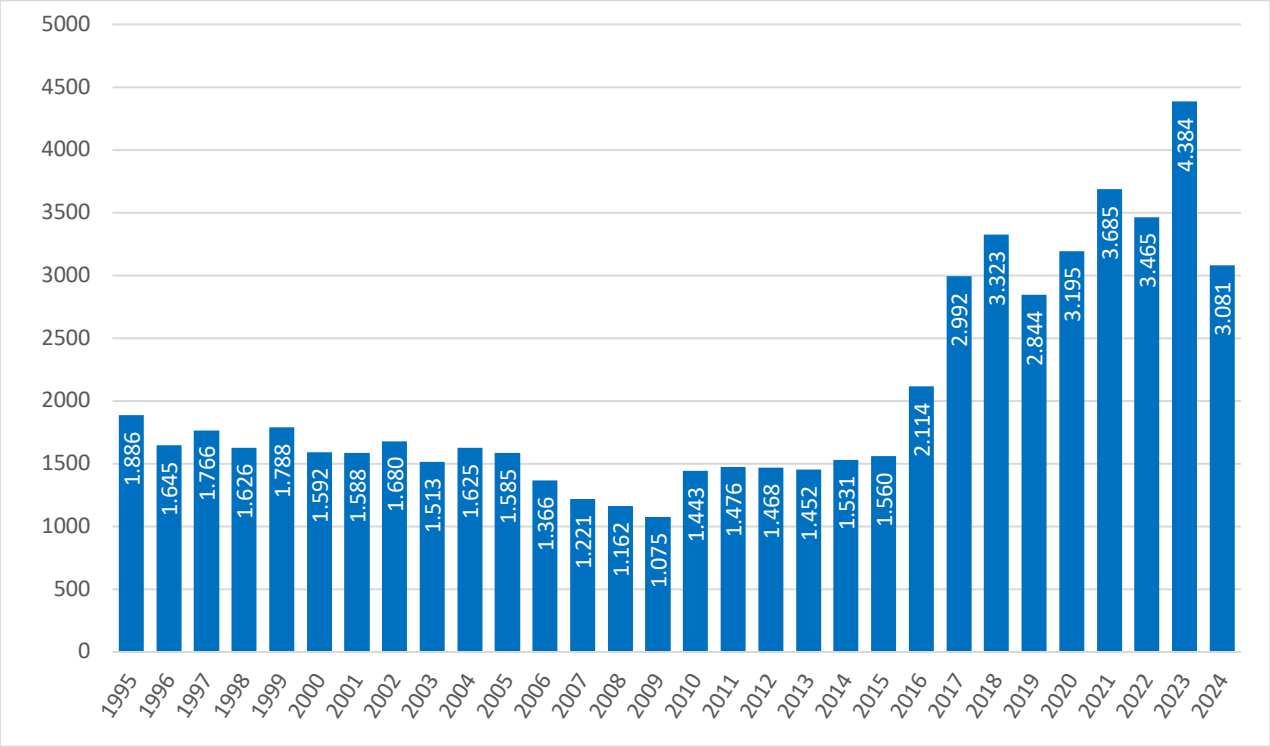
Der er i sagens natur foreløbig kun meget få domme efter § 231: En 26-årig mand blev i 2024 dømt for at have groomet en 14-årig pige fra den skole, hvor han arbejdede som lærer, men også dømt for blufærdighedskrænkelse og besiddelse af børnepornografisk materiale, da han havde fået pigen til at sende ham billeder af sine bryster og kønsdele.

I en anden sag blev en 21-årig idømt 30 dages betinget fængsel for grooming samt forsøg på at få en 10-årig pige til at sende ham billeder af sine kønsdele. Han udgav sig via SMS for at være en dreng på 12 år, og korrespondancen foregik på en enkelt dag.

[93] https://domsdatabasen.dk/#sag/4219/5055

4.4. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE I ALT (jf. § 232)

Opstilling 4.4.a. Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	63%
Pct.-vis ændring 2019-2024	8%

§ 232 om blufærdighedskrænkelse undergik en sproglig opdatering i 2013, hvor vendingen "den, som ved uterligt forhold krænker blufærdigheden eller giver offentlig forargelse" blev erstattet af "den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden". Der var ikke nogen ændringer i gerningsindhold eller strafudmåling. I 2018 blev tilføjet stk. 2, som skulle skærpe bødestraffen for blotteri til det dobbelte. Også gerningskoderne for de forskellige former for blufærdighedskrænkelse blev ændret i 2013, men da der ikke er tale om nogen ændringer i gerningsindholdet, har vi valgt at behandle hele perioden under ét.

Blufærdighedskrænkelse vedrører *uanstændige forhold*, hvilket vil sige handlinger med relation til noget seksuelt, som de(n) forurettede ikke har ønsket/givet samtykke til.

En plejehjemsansat, som havde givet en svært dement kvinde nogle klap i bagdelen, mens han udtalte "nu skal du have nogen smæk", blev frikendt for overtrædelse af § 232, stk.1, fordi landsretten ikke fandt det bevist, at handlingen var af seksuel karakter.[94]

Der skelnes i statistikken mellem *beføling*er, hvor gerningspersonen berører en andens krop uden dennes samtykke, *blotteri*, hvor gerningspersonen viser sig mere eller mindre afklædt og ofte seksuelt opstemt for andre uden disses ønske/samtykke, *beluring,* hvor gerningspersonen skaffer sig adgang til at se andre i afklædt tilstand eller seksuel aktivitet, samt *verbal uanstændighed*, som alene omhandler ord, bemærkninger eller opfordringer af seksuel karakter, der opfattes som stødende. Med undtagelse af beføling kan de nævnte handlinger, ud over fysisk, foregå via internettet, men handlinger foretaget på nettet har ikke nogen særskilt lovgivning, og det fremgår heller ikke af statistikken, i hvilken sammenhæng, de enkelte hændelser er sket.

Vi har i opstilling 4.4.a beregnet det samlede antal anmeldelser for blufærdighedskrænkelse. Det er steget væsentligt i perioden fra 2016 og frem, men udviklingen har, som det vil fremgå af det følgende, været meget forskellig for de forskellige typer af blufærdighedskrænkelse.

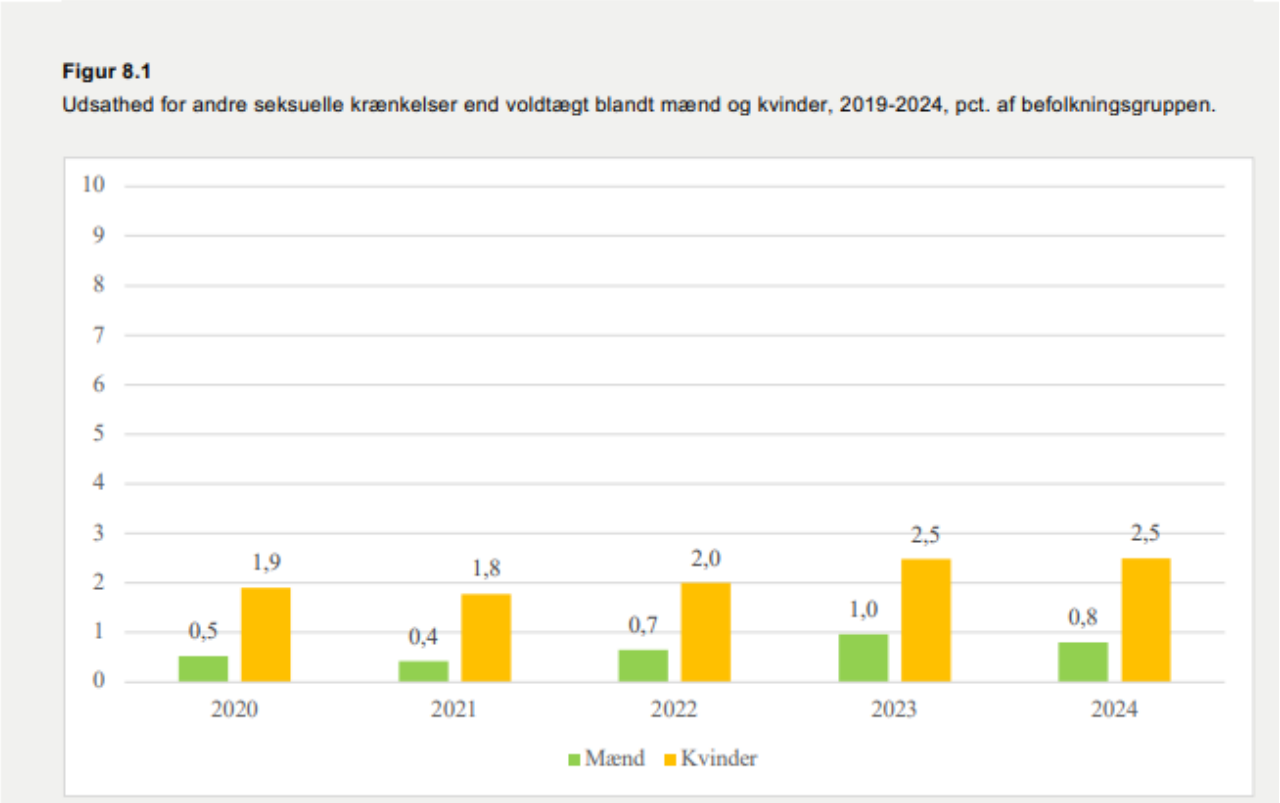
Justitsministeriets årlige offerundersøgelser har kun haft spørgsmålet om udsathed for "andre former for seksuelle krænkelser end voldtægt" med siden 2019,[95] og spørgsmålet indeholder flere typer handlinger end dem, der er omfattet af paragraffen om blufærdighedskrænkelse. Af rapporten vedrørende 2024 (Balvig 2025) fremgår det, at 1,6% af befolkningen i alderen 16-79 år i 2024 – og 1,7% i 2023 – inden for det seneste år havde oplevet sig udsat for "anden seksuel krænkelse end voldtægt", hvilket var en statistisk signifikant højere andel end i årene forud for 2023. Det fremhæves i offerundersøgelsen, at stigningen *kan* være et resultat af, at undersøgelserne i 2023 og 2024 er gennemført som separate undersøgelser, hvor de tidligere var en del af Danmarks Statistiks omnibusundersøgelser.

Opstilling 4.4.b viser udsatheden fordelt på køn.

[94] TfK 2024.404

[95] Spørgsmål om udsathed for, at nogen har fået delt billeder eller videoer af seksuel karakter dog fra 2018.

Opstilling 4.4.b. Andelen af 16-74-årige, som har været udsat for andre seksuelle krænkelser inden for de seneste 12 måneder, fordelt på køn.

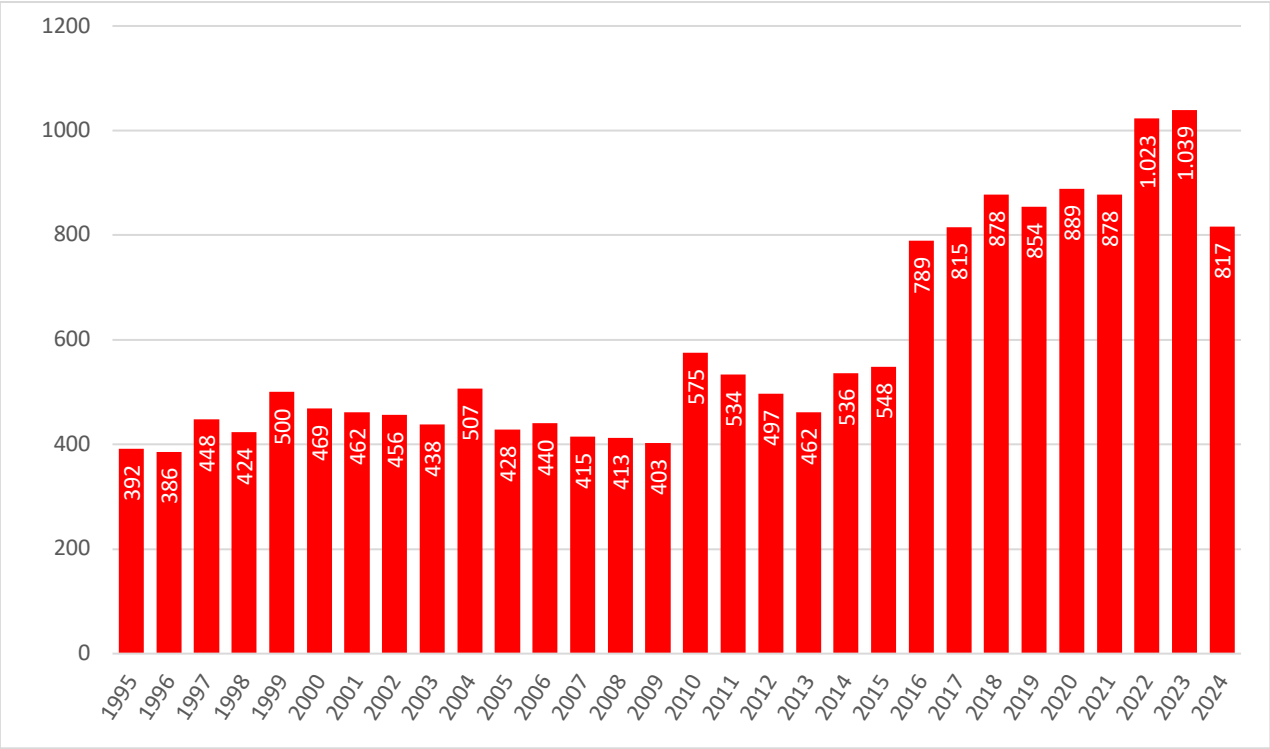

Kilde: Balvig (2025)

Det er primært de 16-24-årige, der er udsat. Anmeldelsestilbøjeligheden er lav, kun 11% af de forurettede har anmeldt krænkelserne. Som årsag hertil angiver 47%, at hændelsen ikke var alvorlig nok, mens 31% svarer, at de håndterede det på anden måde, og i hovedparten af tilfældene opfatter offeret ikke hændelsen som et kriminelt forhold. Grundet det lave antal observationer er det ikke muligt at analysere udviklingen i anmeldelsestilbøjeligheden. Tal fra offerundersøgelsen vedrørende blottelse, berøring og videregivelse af billeder omfattet af § 232 behandles nedenfor, hvor vi også inddrager tal fra Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne (SUSY).

4.4.1. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED BEFØLING

Opstilling 4.4.1.a. Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse ved beføling der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	108%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-7%

En mand blev i 2025 idømt 40 dages ubetinget fængsel for at have befølt 2 piger på kroppen uden på tøjet, samt at have truet sin tidligere samlever. Han var også anklaget for at have onaneret foran en tredje pige, men dette fandt retten ikke bevist.[96]

[96] https://domsdatabasen.dk/#sag/7283/8781

En af de mere alvorlige sager de senere år drejer sig om en massør, der over flere år berørte en række af sine kvindelige klienter på kønsdelene under massagen, ligesom han rørte dem med sit erigerede lem. Han blev idømt otte måneders ubetinget fængsel i Østre Landsret, samt frakendt retten til at virke som massør i tre år.[97]

Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse ved berøring steg svagt frem til 2015, hvorefter stigningen tog fart, så de registrerede tilfælde i 2024 er ca. dobbelt så mange som i 1995. I 2022 og 2023 er antallet særlig højt, men falder så i 2024 til samme niveau som omkring 2019.

Det ville umiddelbart være nærliggende at knytte udviklingen til MeToo-bevægelsen, som har sat fokus på seksuelle krænkelser særligt i arbejdsmæssig sammenhæng, hvilket kan have påvirket opfattelsen af, om en handling opleves som en krænkelse. Bevægelsen startede dog først rigtigt i USA i 2017, mens den i Danmark tog fart efter mediepersonligheden Sophie Lindes optræden ved Comedy Galla i 2020. Derfor kan den i hvert fald ikke forklare stigningen i de første år efter 2016, men har muligvis haft en betydning i årene efter 2020.

En sammenligning af perioden 1995-2015 med perioden 2016-2024 viser en interessant udvikling:

Opstilling 4.4.1.b. Sigtelses-, afgørelses- og domfældelsesprocent vedr. sager om blufærdighedskrænkelse ved beføling i perioderne 1995-2015 og 2016-2023

År	Pct. sager med sigtelse	Pct. af afgjorte sager med fældende afgørelse
1995-2015	66%	53%
2016-2023	59%	39%

Som det ses i opstillingen, er sigtelsesprocenten temmelig høj, hvilket hænger sammen med, at de forurettede typisk ved, hvem den mistænkte er. Der er i perioden fra 2016 og frem en mindre andel af sager med sigtelse og en væsentlig mindre del af afgørelserne, der er fældende: 39% af det samlede antal afgørelser fra 2016 og frem er fældende, mod 53% i den første periode. Det stigende antal registrerede tilfælde fra 2016 og frem kan være påvirket af, at politiet har begrænset omfanget af undersøgelsessager, (se nærmere i kapitel 3 ovenfor), så flere anmeldelser, der ikke viser sig at kunne bære en sigtelse, får et såkaldt skarpt nummer. Samlet set *kan* det indikere, at anmeldelsestilbøjeligheden for mindre alvorlige tilfælde af beføling, som ikke vil ende med en afgørelse, er steget.

Ifølge Justitsministeriets offerundersøgelse (Balvig 2025), er det i 2023 og 2024 0,9% af de adspurgte, som angiver at have været ude for uønsket berøring intime steder på kroppen.

En undersøgelse fra SFI baseret på SUSY-data (Algren og Laursen 2022) finder, at 2,3% af kvinderne og 0,7% af mændene i alderen 16 år og derover i 2021 har oplevet sig udsat for "ubehagelig beføling eller lignende" inden for det seneste år. I 2017 var det hhv. 2,2% af kvinderne og 0,4% af mændene. Forskellene er ikke statistisk signifikante.

[97] https://domsdatabasen.dk/#sag/869/973

I en undersøgelse af udbredelsen af "uønsket seksuel opmærksomhed og chikane" blandt 16-50-årige (Ottosen & Østergaard 2024) er det 15 pct. af mændene og 32 pct. af kvinderne, som oplyser sig udsat for "Uønsket fysisk kontakt med seksuelle undertoner (fx klap, kys eller omfavnelse)" inden for de sidste 12 måneder. Tilsvarende har 23 pct. af kvinderne og 11 pct. af mændene oplevet, at "nogen har taget på dig mod din vilje (fx gramset på dig eller holdt dig fast)."

Da de tre undersøgelser benytter forskellige spørgsmål og forskellige aldersgrupper, og det er klart, at ikke alle de hændelser, der er spurgt om, er omfattet af § 232, er det vanskeligt at vurdere det faktiske omfang af denne type overgreb, men der er ikke noget, der tyder på, at omfanget oplevet krænkende beføling er steget voldsomt i de senere år.

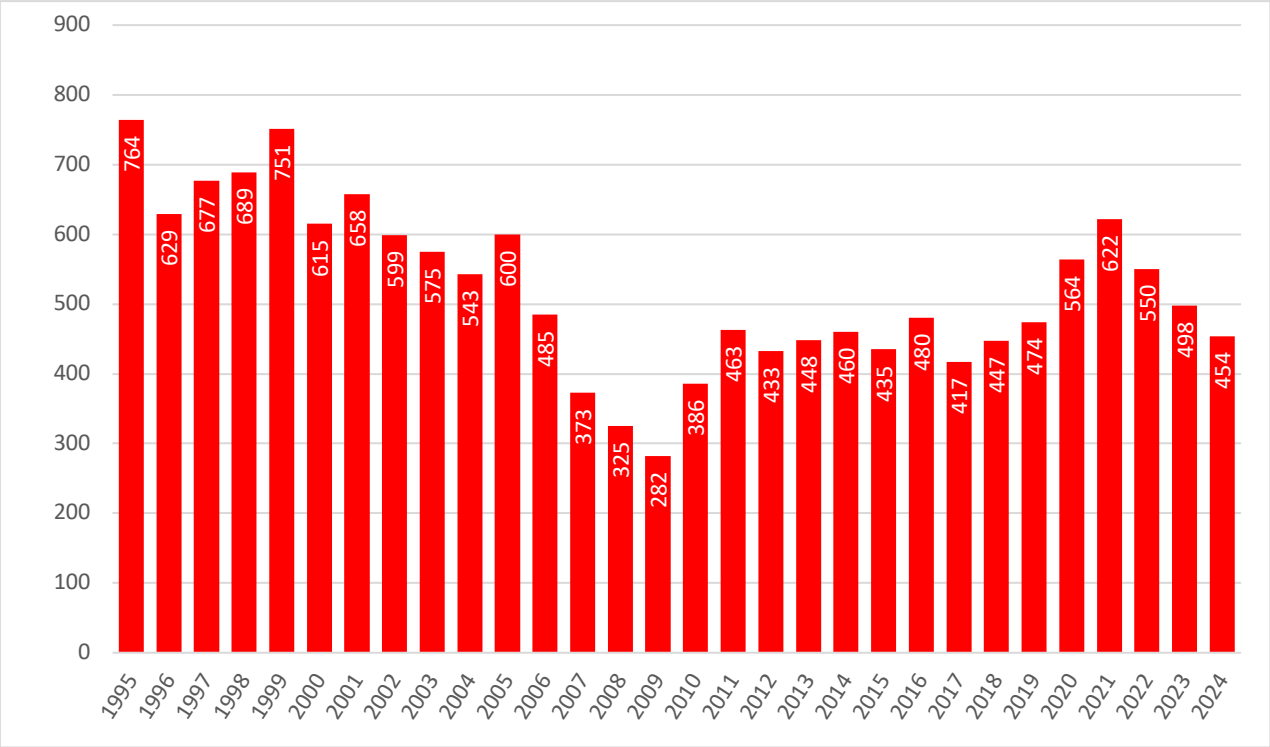
4.4.2. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED BLOTTERI

Tirsdag den 23. januar 2024 henvendte en ung mand under 18 år sig på Hobro Politistation sammen med en forælder. Den unge mand ønskede at melde sig selv i blotterisagen fra Valsgård, hvor Nordjyllands Politi havde efterlyst vidner og offentliggjort et signalement på en person, der den 17. januar omkring kl. 14:35 blottede sig for en 11-årig pige, da hun var på vej hjem fra skole. "Den unge mand blev afhørt til sagen. Han fortalte, at han var ked af det, der var sket, og at pigen var blevet utryg over hans handling. Det var årsagerne til, at han sammen med en forælder valgte at opsøge politiet," forklarer efterforskningsleder og politikommissær Mikkel Brügmann, Nordjyllands Politi. Han fortæller videre: "Den unge mand er nu sigtet for blufærdighedskrænkelse, og han kan se frem til et retsligt efterspil." døgnrapport, Nordjyllands politi 24/1 2024.[98]

Kl. 15.48 blev en ædru, 30-årig mand fra Stevns anholdt på Køge S-station som mistænkt for blufærdighedskrænkelse over for en 19-årig kvinde fra Solrød Strand. Hun havde genkendt den mistænkte under hans ophold på Køge S-station, hvor han mandag eftermiddag under ophold på en perron havde blottet sit underliv for den forurettede, da hun sad afventende inde i et S-tog. Den 19-årige havde straks anmeldt sagen til politiet, som dog ikke havde fundet manden efter denne anmeldelse, så efterforskning ved hjælp af bl.a. overvågning fra S-stationsområdet var blevet iværksat. Den 30-årige blev senere på eftermiddagen løsladt efter afhøring til sagen om blotteri over for den 19-årige kvinde. Han kan nu forvente at høre nærmere fra politiet, når sagen skal afgøres.[99]

[98] Døgnrapport, Nordjyllands politi 24/1 2024
[99] Døgnrapport, Midt- og Vestsjællands politi 25/1 2023.

Opstilling 4.4.2.a. Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse ved blotteri der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-41%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-4%

Blufærdighedskrænkelse ved blotteri har udviklet sig anderledes end blufærdighedskrænkelse ved beføling. Antallet er højest i den første del af perioden, og falder derefter til det hidtidige lavpunkt i 2009, hvorefter det er stabilt omkring 450 årlige tilfælde fra 2011-2019. Herefter ses en mindre stigning, men antallet er i 2024 tilbage på niveauet omkring 2011. Der er ingen detaljerede gerningskoder på dette område, som kan bidrage til vurderingen af udviklingen. Straffen for blotteri blev i 2018 fordoblet, således at en førstegangsforseelse i udgangspunktet udløser en bøde på 5.000 kr.

Udviklingen i sigtelser og domfældelser er også anderledes, end vi så ved beføling, jf. opstilling 4.4.1.b.

Opstilling 4.4.1.b. Sigtelsesprocent og domfældelsesprocent vedr. sager om blufærdighedskrænkelse ved blotteri i perioderne 1995-2015 og 2016-2023

År	Pct. sager med sigtelse	Pct. af afgjorte sager med fældende afgørelse
1995-2015	37%	73%
2016-2023	51%	67%

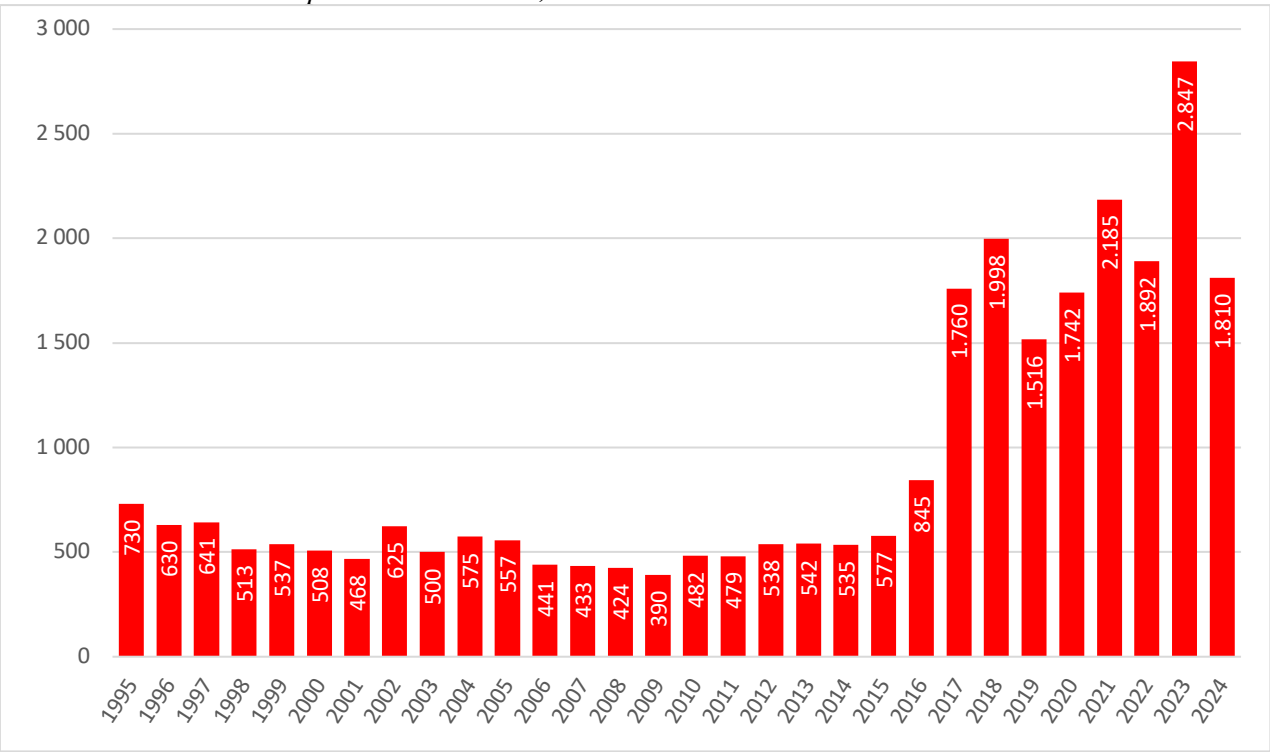
Andelen af det samlede antal sager vedrørende blotteri, som resulterer i en sigtelse, er generelt lavere end ved overgreb ved beføling. Dette beror naturligvis blandt andet på, at der ved blotteri langt fra altid er en kendt mistænkt ved anmeldelsen. Vi kan ikke vurdere, hvorfor sigtelsesprocenten er steget i den anden periode, men da denne type overgreb typisk finder sted i det offentlige rum, kunne et forsigtigt bud være, at øget overvågning i det offentlige rum spiller en rolle. Domfældelsesprocenten er væsentlig højere for blufærdighedskrænkelse ved blotteri end ved beføling, og der er ikke nogen væsentlig udvikling fra den ene periode til den anden.

I offerundersøgelserne 2023 og 2024 oplyser 0,3% af de adspurgte, at de har været udsat for blottelse inden for de sidste 12 måneder. Der er ikke detaljerede oplysninger om anmeldelsestilbøjeligheden for blotteri. SUSY-undersøgelserne indeholder ikke specifikke spørgsmål om blotteri.

Blandt de 16-50-årige er der spurgt, om informanterne har oplevet ”at nogen har blottet sig for dig (fx taget sit tøj af) på en måde, som var uønsket eller ubehagelig for dig”. Det har 4% af mændene og 8% af kvinderne (Ottosen og Østergaard, 2024). Formuleringen af spørgsmålet omfatter flere former for handlinger end blufærdighedsparagraffen.

4.4.3. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE I ØVRIGT

Opstilling 4.4.3.a. Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse i øvrigt der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	
Pct.-vis ændring 2019-2024	

Blufærdighedskrænkelse i øvrigt omfatter 3 gerningskoder i statistiksystemet:

1. Beluring, som dels kan være fysisk i form af "vindueskiggeri", dels kan være elektronisk gennem opsætning af kameraer eller andet overvågningsudstyr
2. Verbal uanstændighed o.l. (før 2013 verbal uterlighed), som for eksempel kan være at spørge arbejdskolleger eller underordnede om intime detaljer om deres privatliv, eksplicit opfordre til sex og lignende
3. Anden uanstændighed, som omfatter andre former for blufærdighedskrænkelse som fremvisning af pornografi, og krænkelser på internettet. Sidstnævnte kan for eksempel være en mand, som indrykker en kontaktannonce i en kvindes navn med opfordring til sex (Elholm m.fl. 2022), videregivelse af nøgenbilleder eller oplysninger af seksuel karakter, samt digitale sexkrænkelser, hvor der ofte samtidig vil være tale om overtrædelse af § 264 d (se nærmere i afsnit 5.6.3.3).

Det giver desværre begrænset mening at udregne sigtelses- og domfældelsesprocenterne samlet for blufærdighedskrænkelse i øvrigt, fordi de tre underkategorier er så forskellige. Men da domfældelsesdata ikke er udspecificeret i Statistikbanken, har vi kun adgang til de aggregerede procenter. Sigtelsesprocenterne vender vi tilbage til nedenfor. Der er ikke nogen væsentlig udvikling i sigtelses- og domfældelsesprocenterne samlet set.

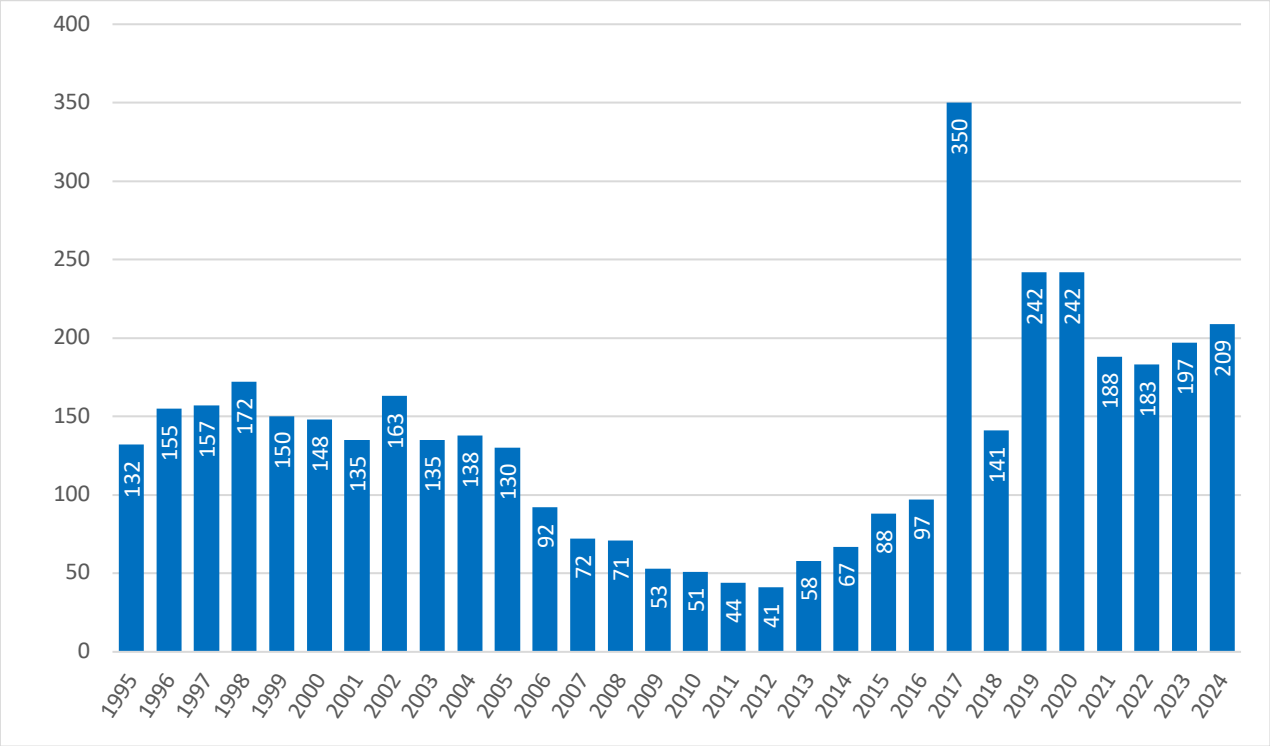
Opstilling 4.4.3.b. Sigtelsesprocent og domfældelsesprocent vedr. sager om blufærdighedskrænkelse i øvrigt i perioderne 1995-2015 og 2016-2023

År	Pct. sager med sigtelse	Pct. af afgjorte sager med fældende afgørelse
1995-2015	60%	66%
2016-2023	63%	63%

4.4.3.1. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED BELURING

En 30-årig mand fra Slagelse var i 2023 i retten anklaget for 32 tilfælde af beluring af unge kvinder i byen. De fleste af forholdene foregik i nattetimerne, og nogle af de forurettede blev udsat flere gange. En af dem tog endog et billede af den stige, manden havde brugt for at kunne kigge ind i hendes soveværelse på 1. sal. Det vides ikke, om han blev kendt skyldig eller hvilken dom, han i givet fald blev idømt.[100]

Opstilling 4.4.3.1.a. Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse ved beluring der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	58%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-14%

Der er generelt ikke så mange tilfælde af beluring, og udviklingen afviger fra den overordnede trend for blufærdighedskrænkelse i øvrigt: Et fald fra 1998 til 2012, efterfulgt af en stigning, så niveauet ender lidt højere i den sidste del af perioden end i den første del. Det meget begrænsede antal i 2009-2013 har vi ikke nogen forklaring på. Til gengæld er det nærliggende at tro, at der i den sidste del af perioden i højere grad er tale om beluring via tekniske hjælpemidler/internet.

[100] Sjællandske Slagelse 18. juli 2023 Sektion 1 Side 4.

Det meget høje antal i 2017 kan muligvis henføres til en sag om en IT-specialist som i 2024 stod anklaget for i perioden 2017-2019 at have hacket sig ind på 622 hjemmesider/mailkonti, hvor han blandt andet fik adgang til nøgenbilleder og andre intime billeder af 209 kvinder, som han hentede ned til sin egen computer, hvor politiet fandt flere tusinde billeder i alt. Sagens anklager kaldte ham "en digital belurer".[101]

Opstilling 4.4.3.1.b. Sigtelsesprocent vedr. sager om blufærdighedskrænkelse ved beluring i perioderne 1995-2015 og 2016-2024

År	Pct. sager med sigtelse
1995-2015	47%
2016-2024	77%

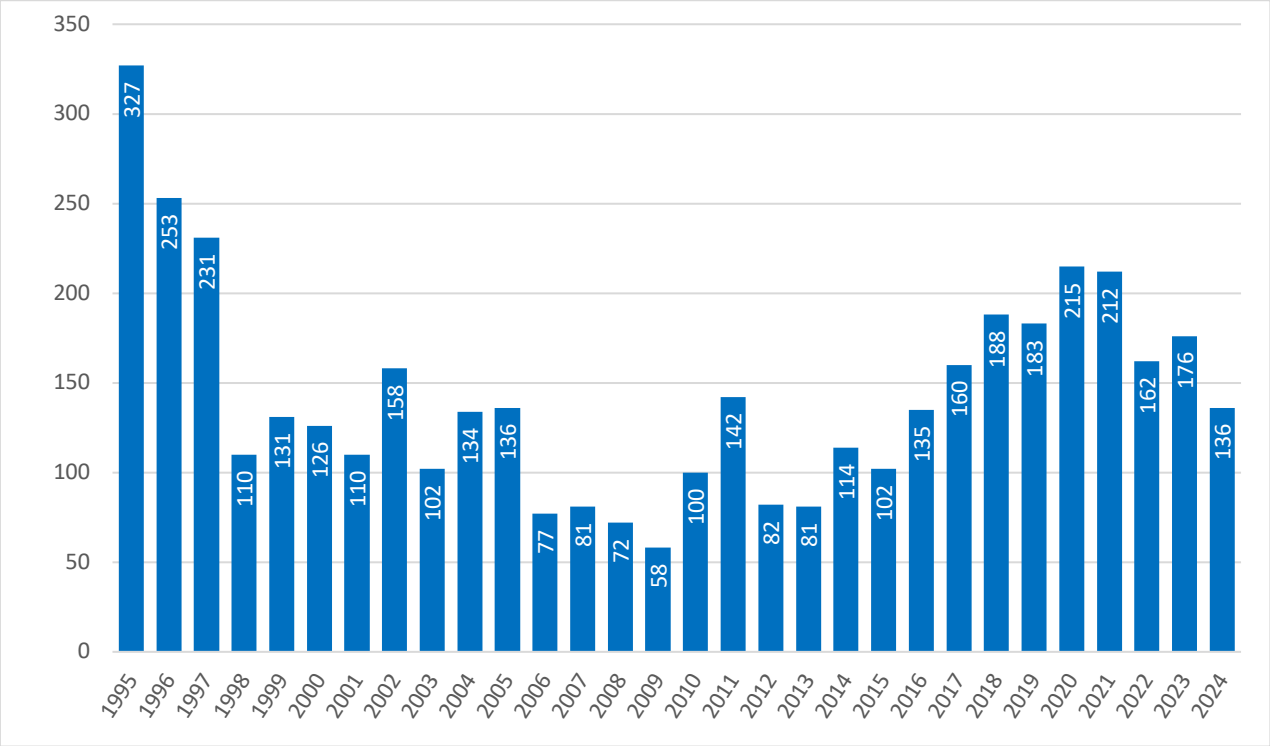
Sigtelsesprocenten er væsentlig højere fra 2016 og frem, hvilket blandt andet kan tilskrives en meget lav sigtelsesprocent i halvfemserne.

[101] Viborg Stifts Folkeblad 13. august 2024 Sektion 1 Side 6

4.4.3.2. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED VERBAL UANSTÆNDIGHED

En fodboldtræner blev idømt 20 dages betinget fængsel og rettighedsfratagelse som træner for at have krænket tre pigers blufærdighed. De to havde han sendt beskeder med meget detaljerede beskrivelser af fiktive seksuelle forløb mellem ham selv og pigerne, den tredje havde han tilsendt et billede af et erigeret lem delvis dækket af en smiley-figur.[102]

Opstilling 4.4.3.2.a. Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse ved verbal uanstændighed der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-58%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-26%

Der er generelt ikke mange tilfælde af verbal uanstændighed, hvilket typisk giver større udsving mellem de enkelte år. Der synes dog at være flere tilfælde i begyndelsen og slutningen af perioden. Det er muligt, at der er flere sager om ytringer via sociale medier mv. i den sidste del af perioden, men det kan ikke afgøres ud fra de eksisterende data.

[102] TfK 2018.518

Opstilling 4.4.3.2.b. Sigtelsesprocent vedr. sager om blufærdighedskrænkelse ved verbal uanstændighed i perioderne 1995-2015 og 2016-2024

År	Pct. sager med sigtelse
1995-2015	61%
2016-2024	50%

Der ses en klart lavere sigtelsesprocent i perioden 2016-24, hvilket kunne tyde på, at anmeldelsestilbøjeligheden er steget.

SUSY-undersøgelserne har stillet følgende spørgsmål i 2017 og 2021: "Har du fået uønskede seksuelle invitationer eller kommentarer?" Selv om spørgsmålet ikke fuldstændig dækker gerningsindholdet af verbal uanstændighed, kan det i hvert fald give os et fingerpeg om udviklingen i den oplevede uanstændighed.

Opstilling 4.4.4.3.c. Procentdel, som har oplevet uønsket seksuel opmærksomhed i 2017 og 2021, fordelt på køn.

Tabel 39. Andel kvinder og mænd udsat for uønsket seksuel opmærksomhed inden for det seneste år (procent) med 95 % sikkerhedsinterval. 2021 og til sammenligning 2017.

Uønskede seksuelle invitationer eller kommentarer	2021	*2017*
Kvinder, andel (95 % sikkerhedsinterval)	6,2 % (5,5-6,9 %)	*5,9 %* *(5,3-6,6 %)*
Antal kvinder i Danmark (95 % sikkerhedsinterval)	133.000 (118.000-149.000)	124.000 (111.000-138.000)
Mænd, andel (95 % sikkerhedsinterval)	2,4 % (1,9-2,9 %)	*2,5 %* *(2,1-3,0 %)*
Antal mænd i Danmark (95 % sikkerhedsinterval)	49.000 (39.000-60.000)	50.000 (41.000-60.000)

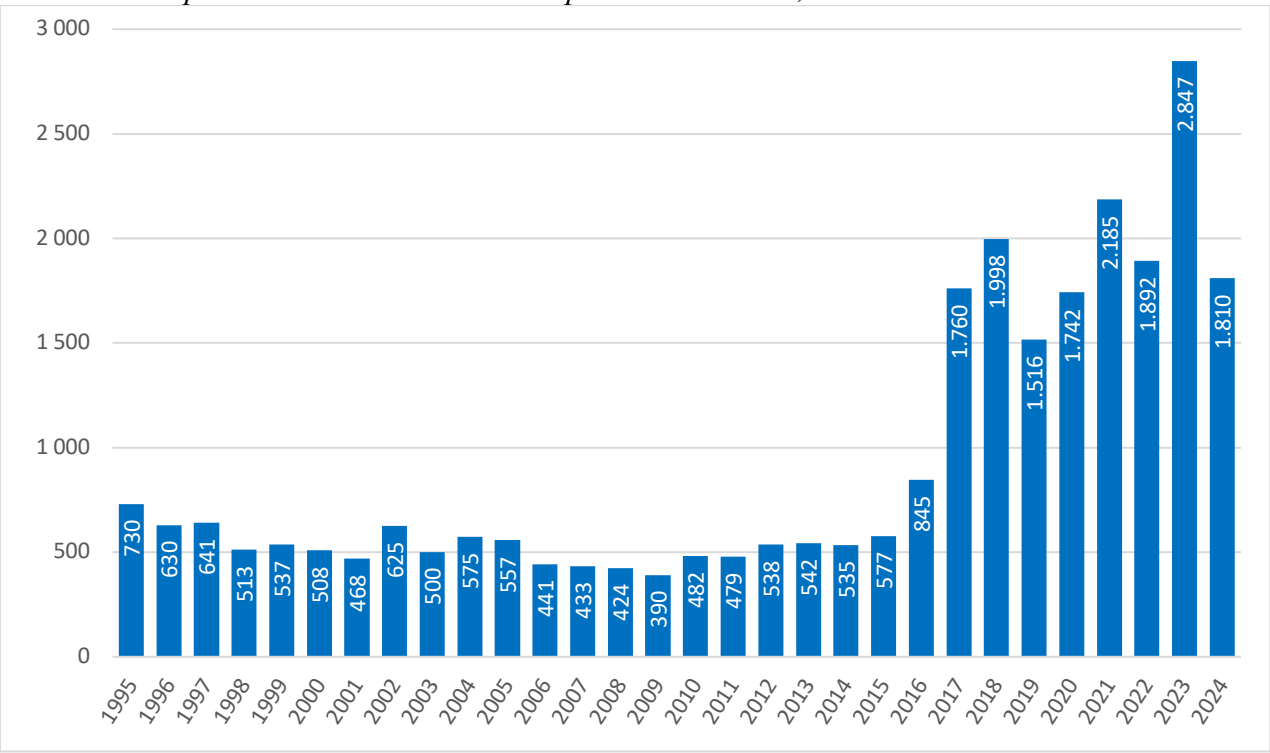
I alt er 283 kvinder og 86 mænd var udsat for uønsket seksuel opmærksomhed i 2021.

Kilde: Algren og Laursen (2022)

Hverken for mænd eller kvinder er der nogen udvikling af den oplevede udsathed fra 2017-2021. Desværre indeholdt undersøgelserne fra før 2017 ikke spørgsmål om uønsket seksuel opmærksomhed, så det er ikke muligt at vurdere udviklingen længere tilbage.

4.4.3.3. BLUFÆRDIGHEDSKRÆNKELSE VED ANDEN UANSTÆNDIGHED

Opstilling 4.4.3.3.a. Antal tilfælde af blufærdighedskrænkelse ved anden uanstændighed der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	148%
Pct.-vis ændring 2019-2024	16%

Anden uanstændighed omfatter blandt andet digitale krænkelser. En mand blev idømt 60 dages betinget fængsel for at have uploadet 11 videoer af en kvinde i nøgen/letpåklædt tilstand til en mappe på internettet, hvor andre kunne få adgang til dem. Han blev dømt efter § 232 og § 264 d. stk. 2.

Der er ikke nogen mere specificerede gerningskoder på dette område, hvilket gør det svært at vurdere, hvor meget for eksempel digitale krænkelser fylder, om end det er nærliggende at tro, at de udgør en væsentlig del af stigningen siden 2016.

Opstilling 4.4.3.3.b. Sigtelsesprocent vedr. sager om blufærdighedskrænkelse ved anden uanstændighed i perioderne 1995-2015 og 2016-2024

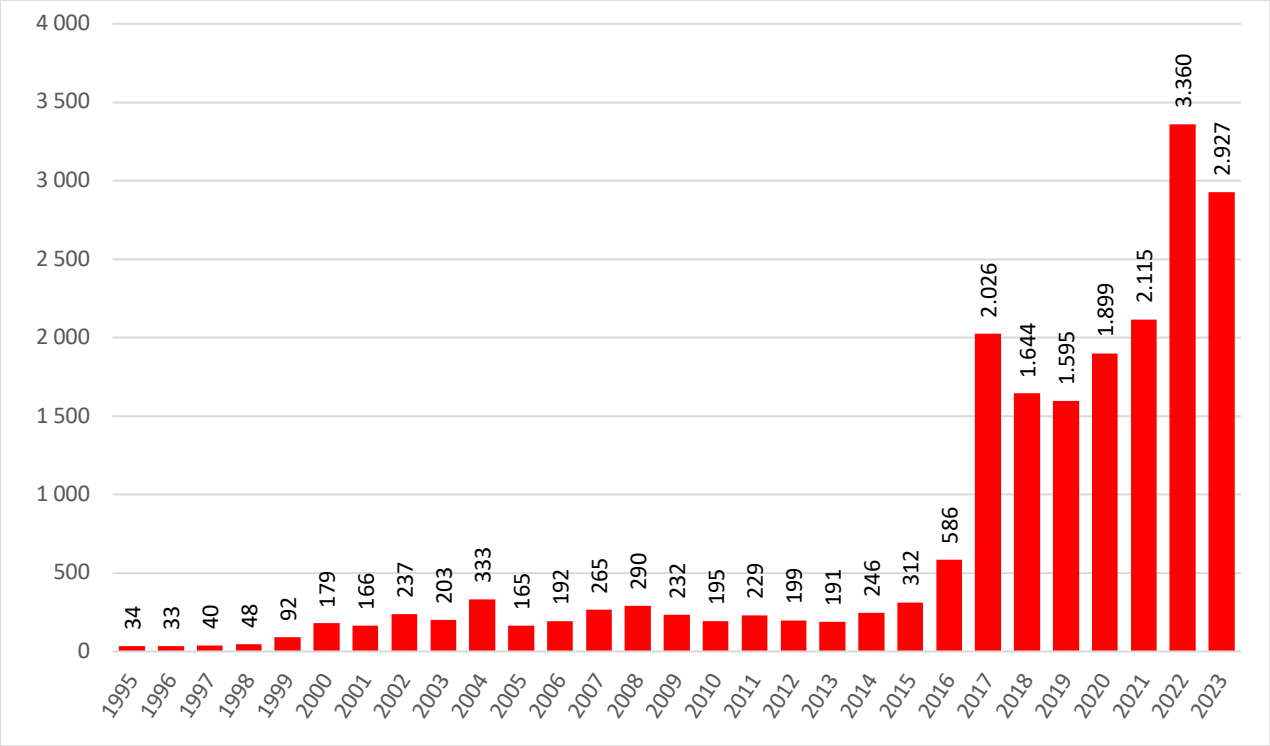
År	Pct. sager med sigtelse
1995-2015	65%
2016-2024	63%

Her er der ikke nogen betydende forskel på sigtelsesprocenterne i de to perioder.

De typer af blufærdighedskrænkelser, vi her har set på, har udviklet sig forskelligt. For de former, der kan ske via nettet, er der næppe tvivl om, at de digitale muligheder spiller en rolle for udviklingen. Derudover vil vi pege på, at forskelle i sigtelses- og domfældelsesprocenterne før og efter 2016 er mest markante, når det gælder blufærdighedskrænkelse ved beføling og ved verbal uanstændighed. Her er sigtelsesprocenten lavere i den sidste periode for begge typer, og domfældelsesprocenten ligeledes lavere for beføling. Vi vil mene, at disse to typer af handlinger er dem, der er sværest at definere præcist, og hvor grænsen for, hvornår noget, som er irriterende eller ubehageligt, i stedet opleves som en egentlig krænkelse, kan tænkes at have rykket sig nedad. En del af udviklingen i de registrerede tilfælde af blufærdighedskrænkelse kan derfor med en vis sandsynlighed tilskrives en øget anmeldelsestilbøjelighed, måske kombineret med, at politiet i de senere år har rubriceret færre anmeldelser som undersøgelsessager.

4.5. UTUGT M.V. (jf. §§ 226, 227, 233-236, 233a) – herunder udbredelse af seksuelt materiale uden samtykke

Opstilling 4.5.a. Antal tilfælde af utugt m.v., herunder udbredelse af seksuelt materiale uden samtykke, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	8315%
Pct.-vis ændring 2019-2024	84%

Utugt omhandlede historisk set blandt andet rufferi og alfonseri, altså at nogen tjener penge på, at andre sælger seksuelle ydelser (prostitutionen i sig selv er ikke kriminaliseret i Danmark). Disse former for lovovertrædelser udgør halvdelen af de registrerede tilfælde fra 1995-1998, men fra 1999 til 2012 er langt hovedparten af sagerne rubriceret som børnepornografi og besiddelse/bekendt med børnepornografi. Disse gerningskoder udgår efter revisionen af straffeloven i 2013, og herefter omhandler stort set alle registrerede tilfælde af utugt seksuelt materiale af personer under 18 år, altså handlinger, vi almindeligvis betegner som børnepornografi. Der er stadig enkelte registreringer af rufferi, men typisk under 20 om året. Der er, som tidligere nævnt, sket væsentlige ændringer i lovgivningen vedrørende seksualforbrydelser i 2013, så man skal vurdere udviklingen i opstilling 4.5.a. med forsigtighed. I den følgende analyse af de enkelte former for lovovertrædelser, der indgår under samlebegrebet utugt, vil vi indskrænke os til at vurdere udviklingen fra 2013 og frem.

Stort set alle anmeldelser fra 2013-2024 drejer sig om "udbredelse af seksuelt materiale af person under 18 år" – 31% af sagerne – og "besiddelse af/bekendt med seksuelt materiale af person under 18 år" – 62%. *Optagelse* af børneporno (§ 226) udgør under 1% af sagerne.

Overtrædelser af § 227 om "medvirken til pornografisk optræden af person under 18 år" udgør lidt over 3% af registreringerne, men de er stort set alle sammen fra 2016 og 2017 (530 ud af 564 tilfælde i hele perioden). Det drejer sig med stor sandsynlighed om en række sager, hvor personer i Danmark har instrueret og overværet overgreb på børn på Filippinerne via internettet. Der var tale om en større, internationalt forgrenet sag med sigtede også i Danmark,[103] flere af dem tiltalt for en række forhold.

Lovgivningen om børnepornografi

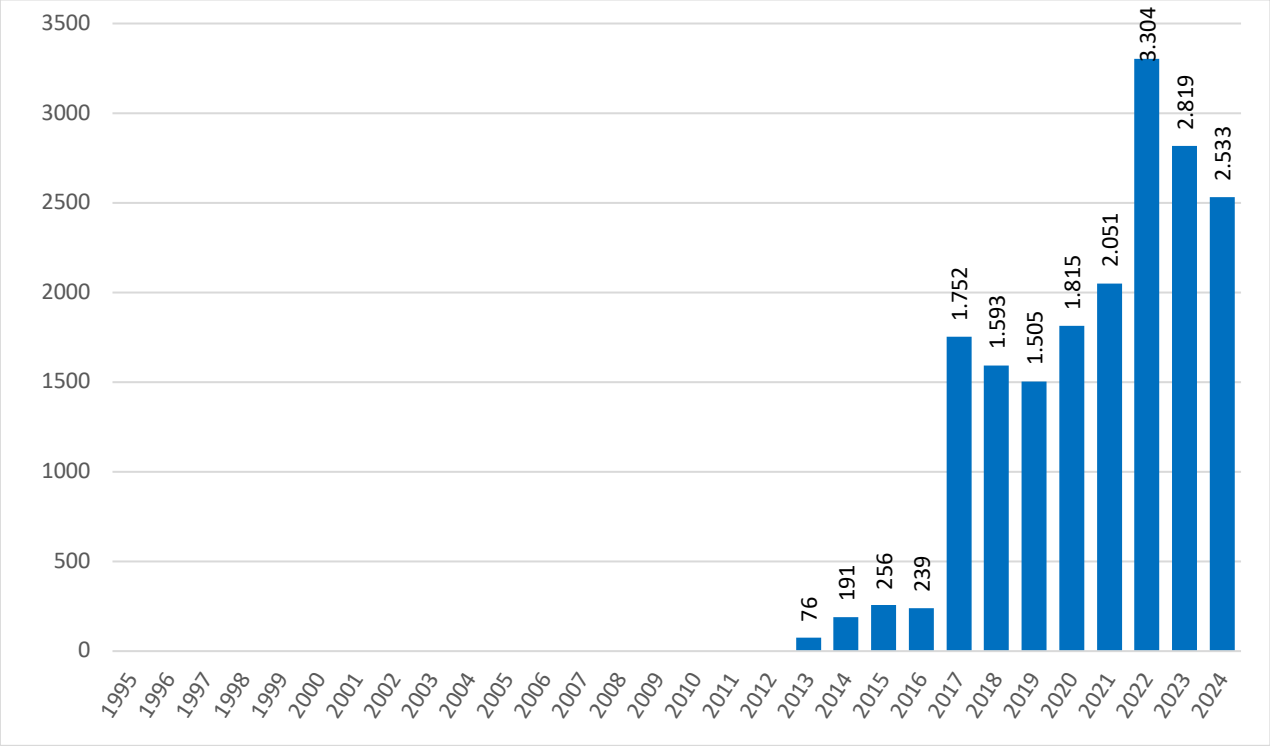
- 1969: Fremstilling og udbredelse af pornografiske billeder og film mv. blev tilladt i Danmark. Det betød, at udbredelse af pornografi med deltagelse af børn også blev tilladt. Optagelse af børnepornografi var dog strafbart efter en række andre paragraffer i Straffeloven.
- 1980: § 235 indførtes i straffeloven. Det blev strafbart at erhvervsmæssigt at sælge, udbrede, fremstille og skaffe sig utugtige fotografier mv. af børn. Overtrædelse ville give bødestraf.
- 1989: Straframmen blev øget til hæfte eller fængsel i op til 6 måneder.
- 1994: Besiddelse af børnepornografi blev generelt forbudt. Overtrædelse ville give bødestraf.
- 2000: Strafferammen for erhvervsmæssig udbredelse blev skærpet til 2 års fængsel. Besiddelse af, eller betaling for at se, børnepornografi, blev belagt med bødestraf eller under skærpende omstændigheder hæfte/fængsel i op til 6 måneder. § 230 (nu §226) forbød at optage pornografiske billeder, film mv. med modeller under 18 år, hvis formålet var at udbrede materialet. Strafferamme hæfte eller fængsel op til 2 år.
- 2001: Hæftestraf afskaffet.
- 2003: "Børn" blev i § 235 erstattet af "personer under 18 år". Også "fiktiv" børnepornografi, dvs. kunstige billeder/film som fuldstændig ligner de ægte, er nu omfattet, men ikke tegninger eller tekst. Strafferammen for besiddelse skærpes til 1 års fængsel, og gælder nu alle former for utugtige billeder, hvor der tidligere kun var tale om grovere pornografi. Besiddelse er ikke strafbar, hvis personen på billedet er over 15 år og har givet samtykke til besiddelse.
- 2009: Forældelsesfristen fremrykkes, så den først starter den dag, den forurettede fylder 18 år. Det bliver også strafbart at se børnepornografi på internettet. Det bliver strafbart at medvirke til, at unge under 18 år deltager i pornografiske forestillinger, med en strafferamme på op til 6 år. Tilskuere til en sådan forestilling kan straffes med bøde eller op til 1 års fængsel.
- 2013: Straffelovens kapitel om seksualforbrydelser revideres. Her bliver strafferammen for at se en pornografisk forestilling med modeller under 18 år hævet til 2 års fængsel.
- 2022: § 235 a indføres i straffeloven. Den kriminaliserer fremstilling og salg af sexdukker, der ligner børn med en strafferamme fra bøde og op til 2 års fængsel. Besiddelse af en sådan dukke straffes med bøde eller op til 1 års fængsel.

Der skelnes internationalt mellem Child Sexual Abuse Material (CSAM), som viser seksuelle overgreb på børn, og Child Sexual Exploitation Material (CSEM), hvor børn vises i forskellige former for seksuelle sammenhænge, men uden at der er tale om seksuelle overgreb.

[103] TfK2019.469/2. Se også Ekstra Bladet 9. februar 2018 Sektion 1 Side 12

4.5.1. UDBREDELSE AF, BESIDDELSE AF/BEKENDTSKAB MED SEKSUELT MATERIALE AF PERSON UNDER 18 ÅR UDEN SAMTYKKE (Ny fra 2013) (§ 235)

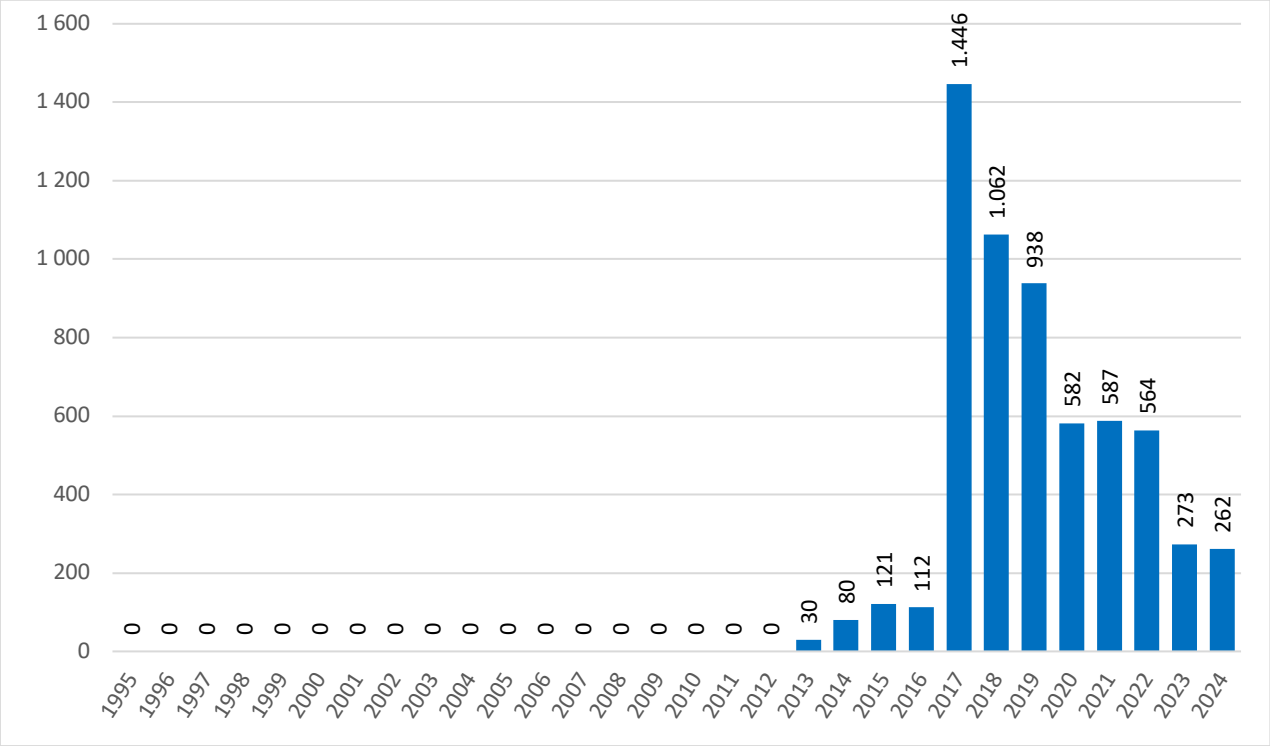
Opstilling 4.5.1.a. Antal tilfælde af udbredelse af, besiddelse af/bekendtskab med seksuelt materiale af person under 18 år uden samtykke, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2013 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	3.232%

Registrerede tilfælde af udbredelse samt besiddelse af/bekendtskab med seksuelt materiale af personer under 18 år steg voldsomt i 2017, toppede i 2022 og er faldet noget siden. Begge typer overtrædelser er kriminaliseret i § 235, hvor stk. 1 omhandler udbredelse, og stk. 2 omhandler besiddelse og bekendtskab mod vederlag eller gennem internettet.

Opstilling 4.5.1.b. Antal tilfælde af udbredelse af seksuelt materiale af person under 18 år uden samtykke, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2013 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	773%

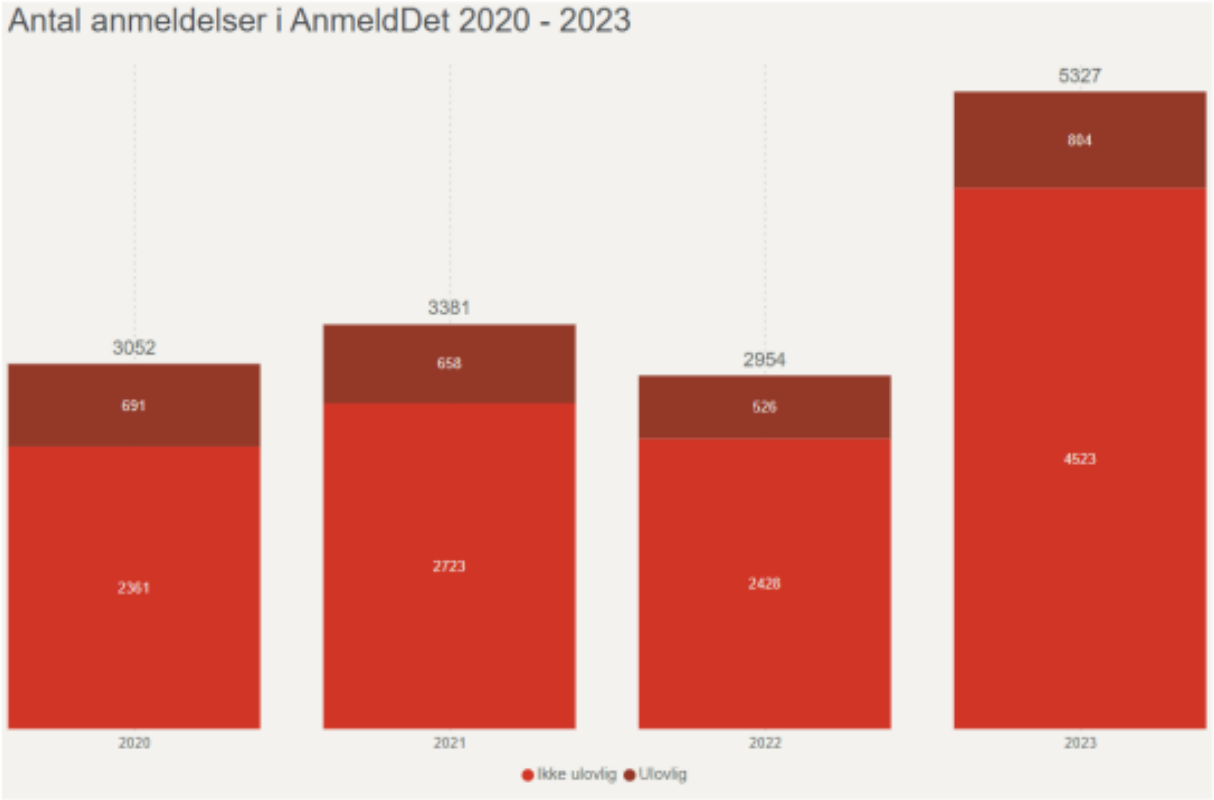
Opstilling 4.5.1.b omfatter overtrædelser af § 235 stk. 1 om udbredelse af børnepornografi. En væsentlig del af stigningen i antallet af anmeldelser i 2017 kan tilskrives den såkaldte "Umbrellasag", hvor et stort antal unge blev sigtet for overtrædelse af § 235 ved at dele en video af et samleje mellem to 15-årige, som var optaget og videregivet uden samtykke. Videoen var oprindelig optaget i 2015, og i marts 2016 blev de to, som optog den, idømt en bøde på 2000 kr. hver for deling af videoen. I januar 2018 blev mere end 1000 personer sigtet for deling af videoen, og i marts 2019 blev yderligere 148 sigtet. I 2018 stadfæstede Højesteret en dom på 40 dages betinget fængsel til en af de tiltalte.[104] Dommene har som konsekvens, at de dømte får en plet på deres børneattest i op til 20 år, hvilket har givet anledning til en del politisk diskussion.[105] Mange af de sigtede, der har udtalt sig offentligt, har sagt, at de enten ikke havde tænkt nærmere over delingen, eller at de nok var klar over, at det var forkert at dele den, men at de ikke vidste, at de gjorde sig skyldige i deling af børnepornografi.

[104] https://politi.dk/rigspolitiet/nyhedsliste/politiet-klar-med-148-nye-sigtelser-i-umbrella-sag/2019/03/11
[105] https://www.dr.dk/nyheder/politik/umbrella-doemte-unge-faar-plet-paa-boerneattesten-i-mange-aar-nu-vil-flere-partier

I det hele taget var denne sag meget atypisk i forhold til, hvad der normalt forstås ved børnepornografi, som primært handler om billeder, film mm. af voksnes seksuelle overgreb mod børn.

Red Barnet har siden 2001 drevet hjemmesiden AnmeldDet,[106] hvor man anonymt kan anmelde links til hjemmesider, hvis man mener, siderne indeholder overgrebsmateriale.

Opstilling 4.5.1.c. Antal henvendelser vedrørende muligt overgrebsmateriale på nettet modtaget af Red Barnet 2020-2023.

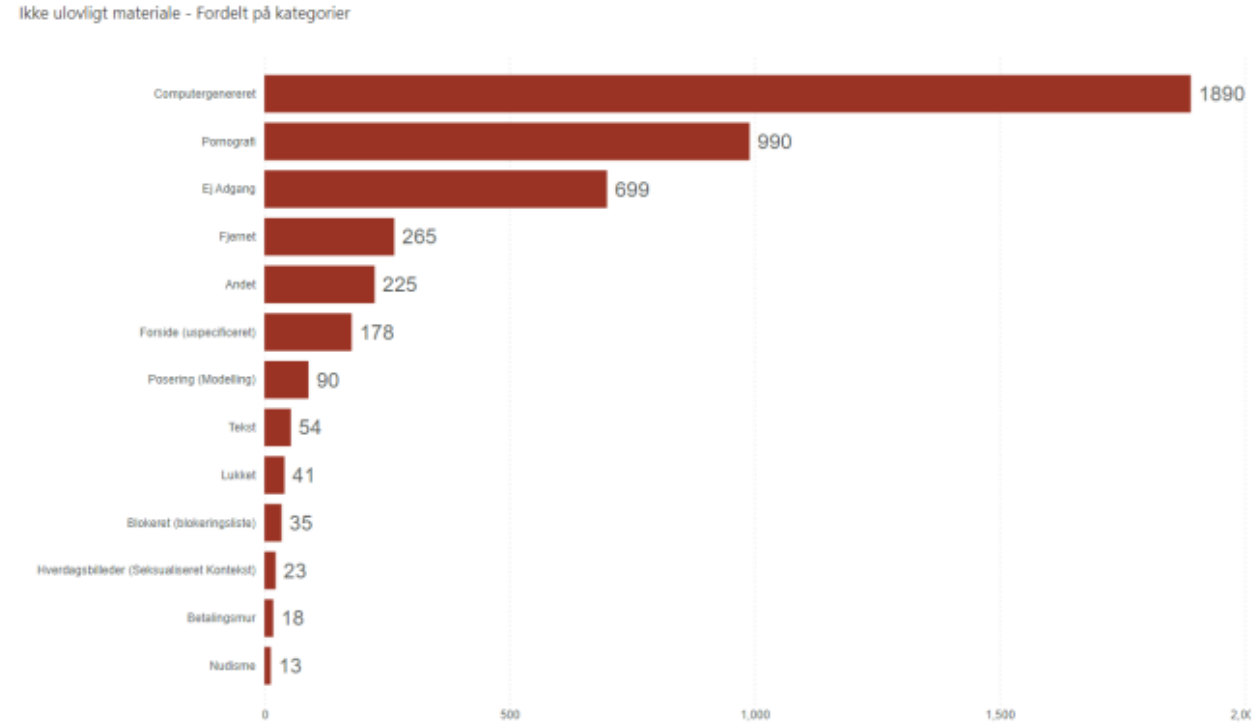
Figur 2: Anmeldelser 2020 - 2023

Note: Optællingen viser antal links til hjemmesider, der er anmeldt. I de henvendelser, der omfatter ulovligt materiale, kan der være flere billeder/film mv. på samme side. Kilde: Windfeld (2024)

Antallet af henvendelser er steget væsentligt i 2023. Om det skyldes, at der er et stigende antal hjemmesider med ulovligt indhold, eller at internetbrugere er blevet mere tilbøjelige til at anmelde mistænkeligt materiale, kan vi ikke vurdere. Størstedelen af anmeldelserne fører ikke til opdagelse af overgrebsmateriale. Dette skyldes flere forhold, som det ses i opstilling 4.5.1.d.

[106] https://redbarnet.dk/anmelddet/

Opstilling 4.5.1.d. Antal henvendelser vedrørende ikke-ulovligt overgrebsmateriale på nettet modtaget af Red Barnet 2023.

Figur 8: Ikke ulovlige anmeldelser

Kilde: Windfeld (2024).

Hovedparten af henvendelserne vedrørende materiale, der ikke er ulovligt, drejer sig om computergenereret materiale. Red Barnet beskriver denne form for materiale på følgende måde:

> ”I en del af materialet fremstår børnene meget livagtige i forhold til for eksempel proportioner, lokation, detaljegraden af hudstruktur, hår etc. Materialet er karakteriseret ved, at det ligner overgrebsmateriale med virkelige børn (CSAM), selvom det står klart, at der ikke er tale om et virkeligt barn. En anden del af materialet viser billeder eller videoer med animerede ikke livagtige børn, der indgår i seksualiserende kontekster. I dette materiale fremstår børnene med ikke-virkelighedstro proportioner og for eksempel mangaøjne, alfevinger eller enhjørningehorn”. (Windfeld 2024: 12)

Lidt under en femtedel af henvendelserne drejer sig om links, som enten er fjernet, eller som det er umuligt at skaffe adgang til, så her kan der i princippet være tale om links med ulovligt materiale.

Red Barnet (2023) har blandt andet på baggrund af ovenstående analyser foreslået, at lovgivningen ændres, så følgende former for materiale, der kan karakteriseres som CSEM – altså seksuel udnyttelse af børn – fremover bliver strafbart at udbrede/besidde:

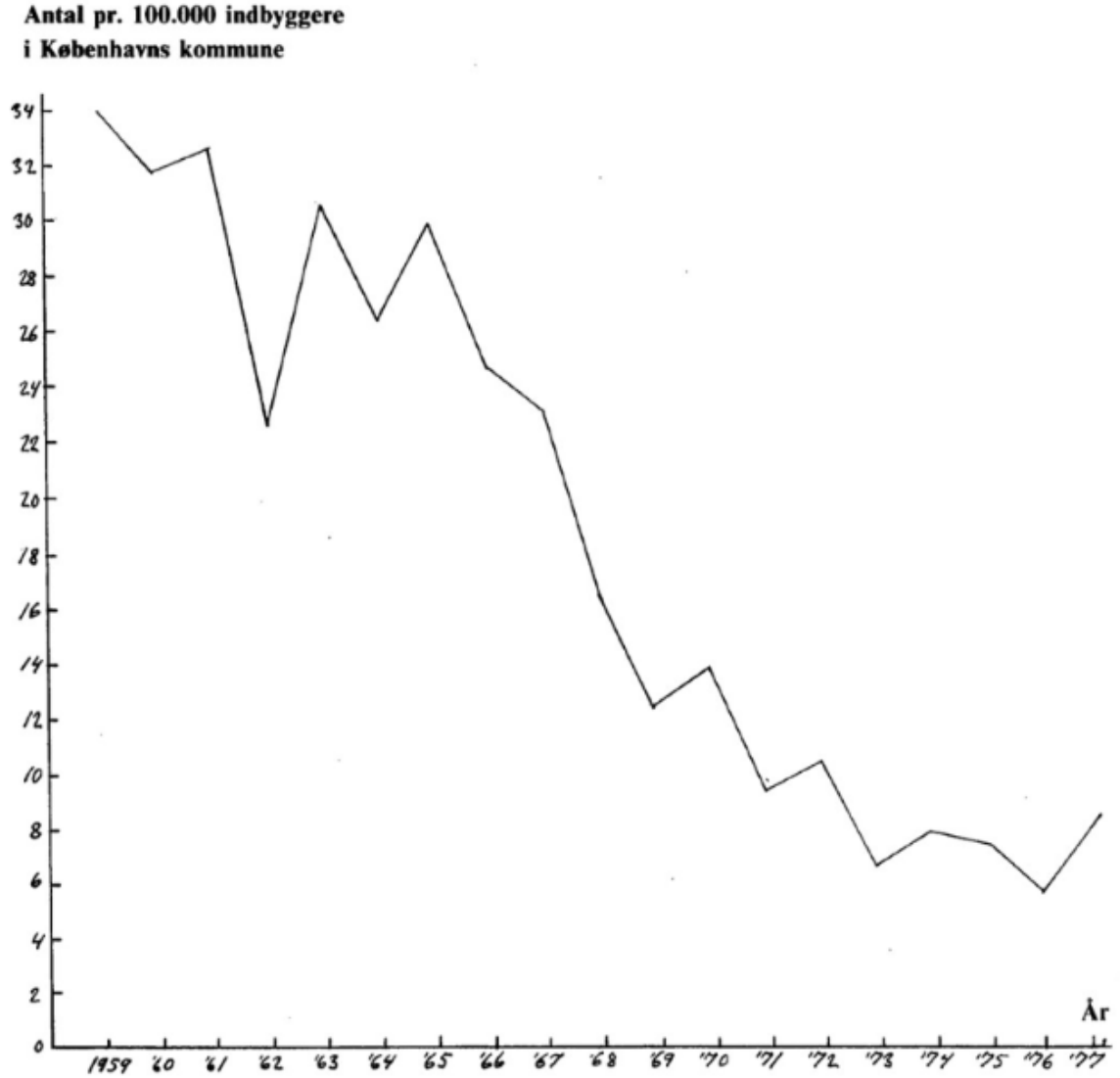
1. Poseringsbilleder, hvor påklædte børn er fotograferet i seksuelt udfordrende stillinger. Sådanne billeder er ikke omfattet af § 235 eller andre relevante paragraffer vedr. krænkende materiale.

2. Billeder sat ind i en seksualiserende kontekst, hvor private billeder af nøgne børn billedmanipuleres, så de fremstår i sammenhæng med seksuelt indhold.
3. Animeret overgrebsmateriale, særligt fremstillet ved hjælp af AI. Red Barnet mener, uanset at det fremgår af materialet, at der ikke er tale om virkelige børn, at seksualiseringen er en krænkelse af børns rettigheder.

Særlig vedrørende punkt 3 griber Red Barnet her tilbage til en debat, som fandt sted i forbindelse med forbuddet mod børnepornografi i 1980. Psykologen Berl Kutchinsky blev dengang bedt om en vurdering af, hvad et forbud kunne betyde, og han udarbejdede et notat herom, som indgik i Folketingets overvejelser.[107] Kutchinsky havde analyseret antallet af uterlighedssager mod piger i Københavns kommune fra 1959-1973 og udarbejdet følgende opstilling:

[107] Notatet kan findes her: https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000292385?dq=Kutchinsky&tab=preparatory_work#LFF1979-1980_2_89_20110321102000_31

Opstilling 4.5.1.e. Antallet af blufærdighedskrænkelser pr. 100.000 indbyggere over for piger under 15 år i Københavns kommune 1959-1973.

Figur 1. Tilfælde af fysisk uterlighed (blufærdighedskrænkelse) over for piger under 15 år. Antal bragt til politiets kendskab - som regel gennem anmeldelse - pr. 100.000 indbyggere i Københavns kommune. Tal baseret på politiets meldekort.

Kutchinsky fandt, at antallet af sager faldt til det halve fra 1967 til 1969 (perioden hvor den almindelige billedpornografi blev tilgængelig), og halveredes endnu engang fra 1971 – da børnepornografien dukkede op – og til 1973. Kutchinsky skriver, at det ikke kan bevises med sikkerhed, at der er en sammenhæng, men at der er en række indicier på det. Han anfører i øvrigt, at der er en risiko for, at kriminaliseringen kan føre til yderligere overgreb, fordi der vil være et illegalt marked for både fremstilling og distribution.

I en sag fra Randers blev en 29-årig mand i 2025 idømt 1 år og 3 måneders fængsel (heraf 3 måneder ubetinget) for fremstilling af børnepornografi via AI. Politiet konfiskerede over 36.000 billeder, hvoraf mange var så virkelighedstro, at de var ulovlige. Manden forklarede blandt andet, at han mente, at hans billeder ville kunne forebygge, at nogen af hans aftagere ville downloade billeder med rigtige

billeder af børn. Adspurgt, om han ikke var bange for, at det kunne animere nogen til at begå virkelige overgreb, svarede han: "Ja, det har været en frygt. Men jeg har set studier, som viser, at det kan afholde nogle fra at lave ægte krænkelser ved at bruge det her materiale som alternativ".[108]

Videnskab.dk har i forbindelse med sagen spurgt tre eksperter, om den dømtes argument har noget for sig, og det vil ingen af dem udelukke.[109] Men de mener også at der er risiko for negative virkninger, og ingen af dem vil anbefale, at AI-genereret børnepornografi bliver gjort tilgængeligt. Ingen af dem kender til konkret forskning vedrørende effekter af AI-genereret børnepornografi.

Pernille Spitz fra Red Barnet afviser, at AI-materialet kan forebygge overgreb: "Vi ser, at folk både har sexdukker, computergenererede billeder og billeder af rigtige overgreb. Så det ser mere ud, som om dukker og computergenererede billeder kan blive en glidebane, hvor det kunstigt skabte fører hen til at ses på konkrete overgreb. Så vi har ikke belæg for at sige, at det kan virke forebyggende."[110]

Justitsministeren annoncerede i oktober 2024, at regeringen – blandt andet på baggrund af Red Barnets forslag – vil tage følgende initiativer:

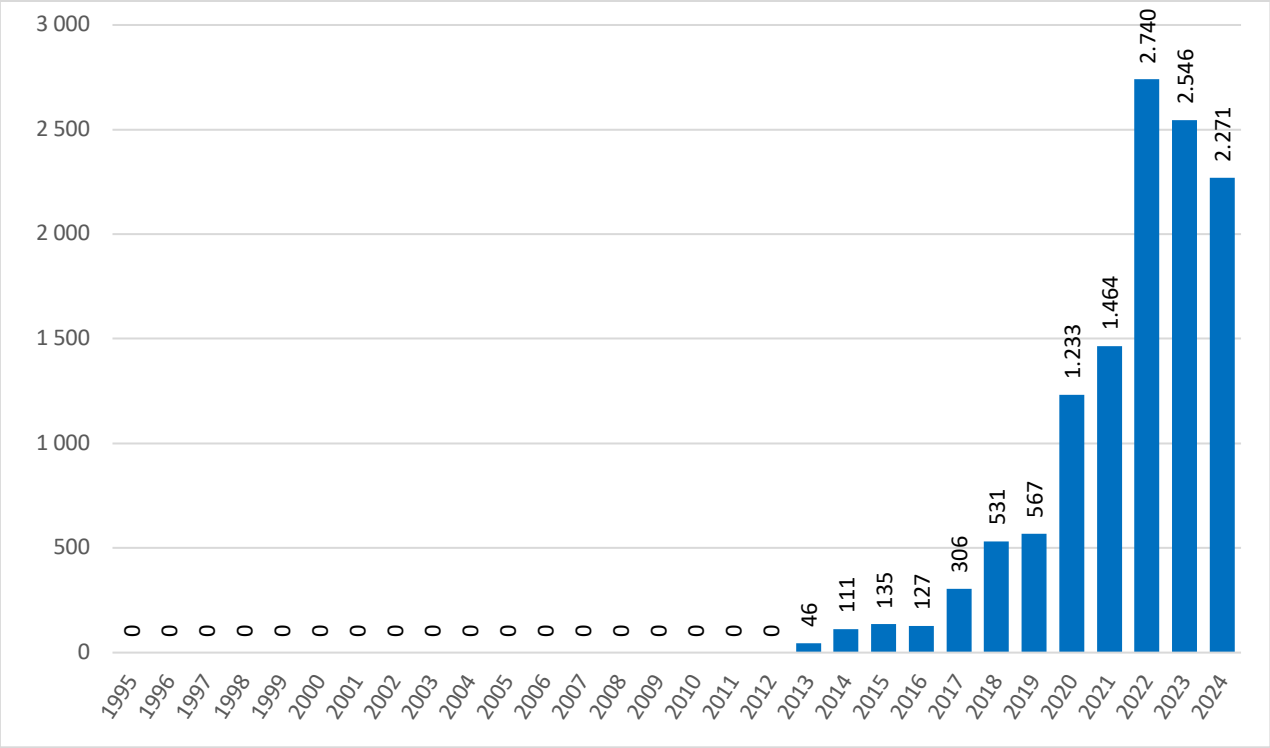
- Udvide kriminaliseringen i straffelovens § 226 og §235, så poseringsbilleder og videoer omfattes
- Udvide kriminaliseringen af digitalt manipuleret materiale, så materiale, der i sin helhed fremstår realistisk, omfattes, også selv om det kan ses, at det er manipuleret
- Gøre det tydeligt, at billeder af børn i en hverdagslignende kontekst, som sættes i en seksualiserende kontekst, skal omfattes af §232 om blufærdighedskrænkelse.
- Politiet skal have mulighed for selv at fremstille manipuleret seksuelt materiale og uploade det som led i agentvirksomhed
- Fremstilling af såkaldt deepfake-pornografisk materiale (hvor billeder af virkelige personer manipuleres, så det for eksempel fremstår, som om de deltager i seksuel aktivitet) skal kriminaliseres. [111]

Lovforslaget blev fremsat 28. marts 2025.[112] Disse initiativer vil med stor sikkerhed betyde, at vi i de kommende år vil se en stigning i registrerede sager om børnepornografi.

---

[108] Jyllands-Posten 9. januar 2025 Sektion 1 Side 4.
[109] https://videnskab.dk/kultur-samfund/kan-ai-genereret-boerneporno-forhindre-overgreb-paa-boern/?utm_medium=email&utm_source=vores-nyhedsbrev
[110] Politiken, 22. marts 2025, Sektion 1 Side 4.
[111] https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/10/Faktaark-over-initiativer.pdf
[112] https://www.ft.dk/ripdf/samling/20241/lovforslag/l184/20241_l184_som_fremsat.pdf

Opstilling 4.5.1.f. Antal tilfælde af besiddelse af/bekendtskab med seksuelt materiale af person under 18 år uden samtykke, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2013 til 2024.

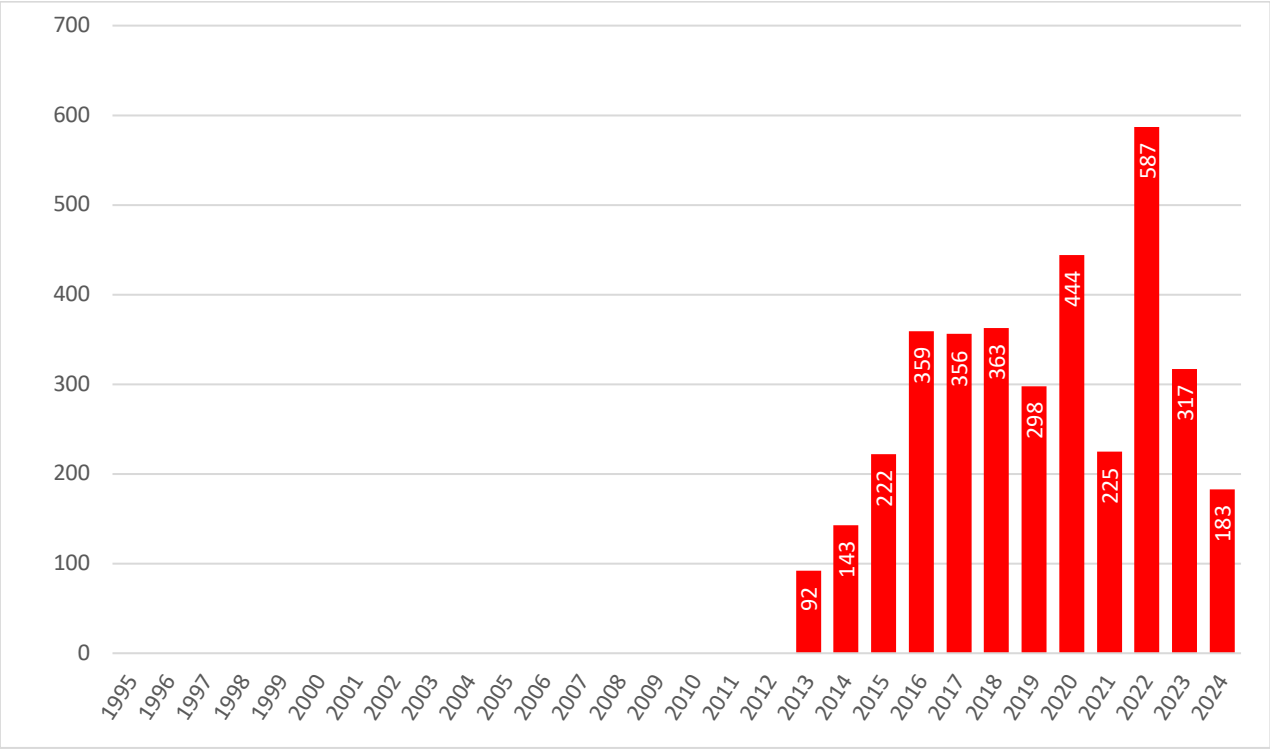
Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	4.836%

Som det fremgår af opstilling 4.5.1.f., er omfanget af registrerede tilfælde af besiddelse eller bekendtskab med denne form for materiale i de sidste år væsentlig større end sager med udbredelse. Den meget store stigning i 2022 har vi ikke nogen forklaring på, men nogle af sagerne vedrørende børnepornografi indeholder mange forhold, så det er muligt, at det kan være en del af forklaringen.

Det faktiske omfang af besiddelse af børnepornografi er det meget vanskeligt at sige noget om.

4.6. SEKSUALFORBRYDELSE MOD BARN UNDER 12 ÅR (ny fra 2013) (jf. §§ 216, stk. 2, 225 jf. 216, stk. 2)

Opstilling 4.6.a. Antal tilfælde af seksualforbrydelse mod barn under 12 år der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	117%

Ved straffelovsændringen i 2013 blev ethvert samleje med et barn under 12 år omfattet af § 216, stk. 2 om voldtægt. Det samme gjorde andet seksuelt forhold med et barn under 12 år, jf. §225. Ved en ændring af § 225 i juli 2023 blev også handlinger, en gerningsperson fik et barn under 12 år til at udføre på sig selv, omfattet.

Opstilling 4.6.a omfatter gerningskoderne ”voldtægt ved samleje med barn under 12 år” samt ”andet seksuelt forhold med barn under 12 år”. Stigningen i antallet af anmeldelser falder sammen med indfasningen af den såkaldte ”overgrebspakke”, som blev vedtaget i 2013, og blandt andet skulle sikre, at kommunerne reagerede hurtigere på indberetninger om vold og seksuelle overgreb på børn

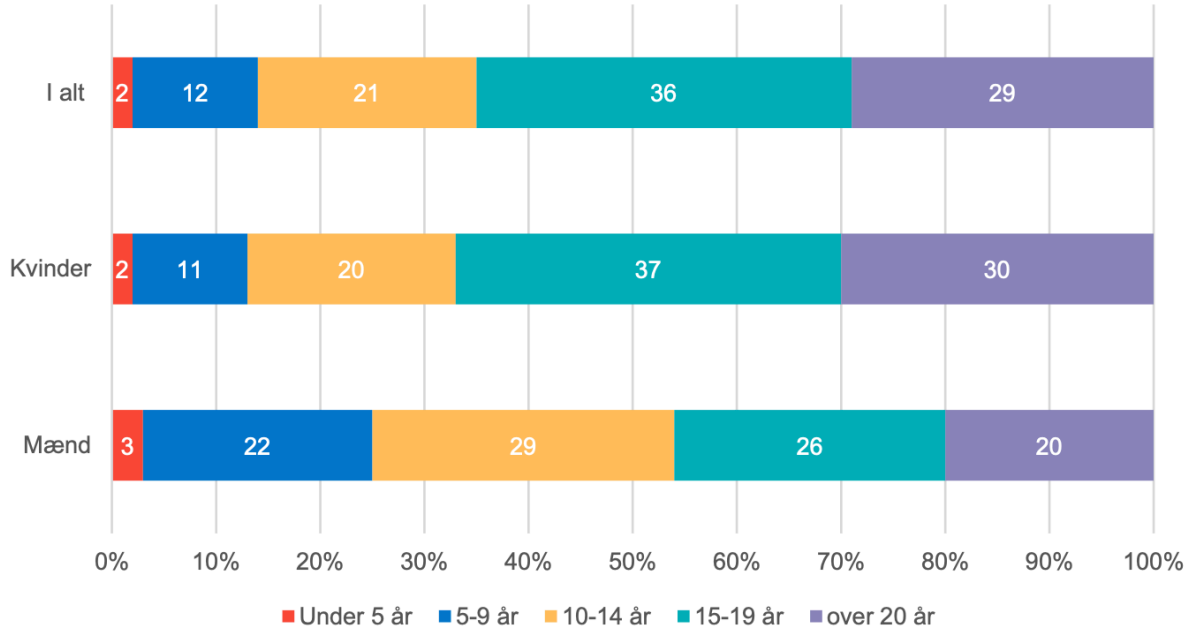
og unge. Som beskrevet ovenfor under 3.6, mener Kyvsgaard (2017), at pakken kan have medført en øget anmeldelsestilbøjelighed vedr. vold mod børn og unge. Vi mener, at dette muligvis også kan gøre sig gældende for andre former for overgreb.

Det er ikke her muligt at vurdere, hvor stor en del af overgrebene, der er foregået via internettet, for eksempel ved, at kontakten mellem barnet og forurretteren er etableret her, men som nævnt er handlinger, som de forurettede er blevet tvunget til at gøre på sig selv, først omfattet fra midten af 2023. De har dog tidligere kunnet straffes efter andre paragraffer i straffeloven, blandt andet § 232.

Projekt SEXUS (Frisch m.fl. 2019) har, som behandlet ovenfor, stillet spørgsmål om seksuelle overgreb, hvor der er anvendt trusler, tvang eller vold. Der er også stillet spørgsmål om, hvor gamle de forurettede var, da overgrebet skete; disse er i bearbejdet form gengivet i Ottosen og Henze-Pedersen (2021).

Opstilling 4.6.b. Voksne, der nogensinde har oplevet seksuelle overgreb, hvor der er anvendt trusler, tvang eller vold 2018, fordelt efter køn.

Figur 3.2 Voksne kvinder og mænd, der har erfaret seksuelle overgreb: alder ved første seksuelle overgreb. Procent.

Kilde: Bearbejdet efter Frisch et al., 2019

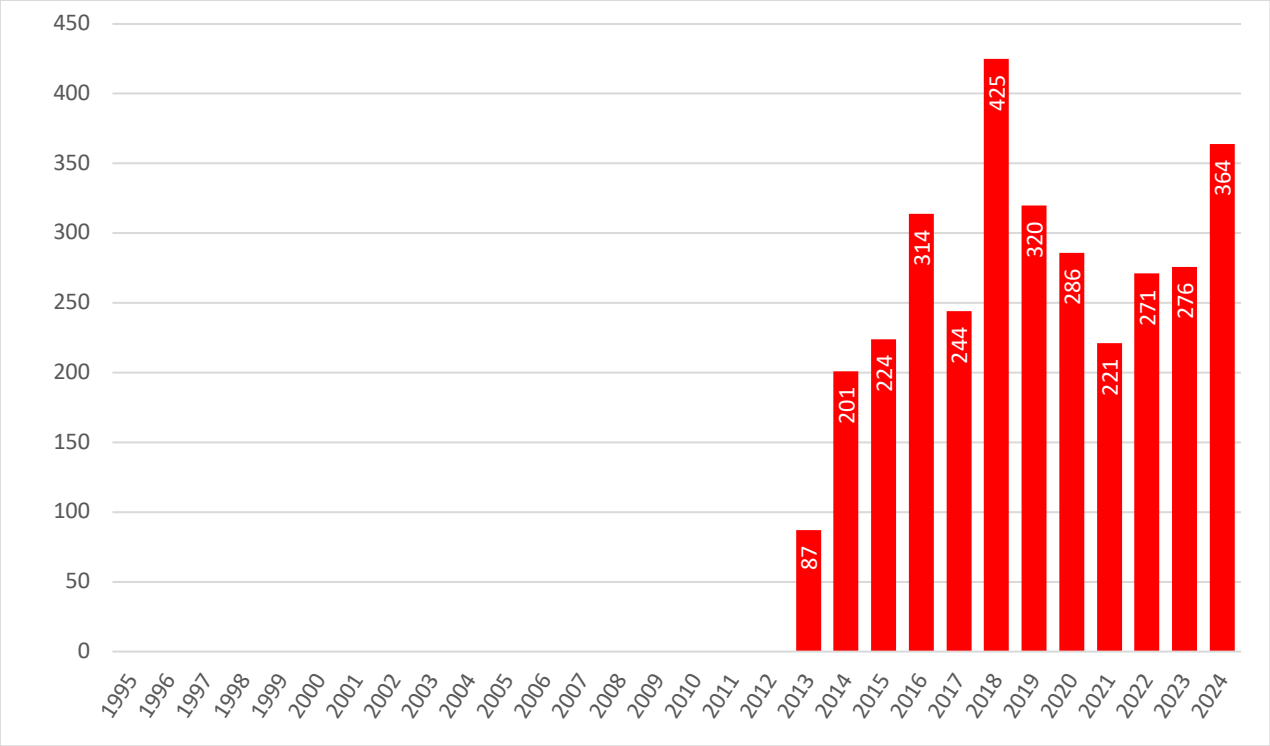
Kilde: Ottosen og Henze-Pedersen 2021.

De forurettede, som indgår i opstilling 4.6.a. er personer i alderen fra 15 år og opefter, som mindst én gang har oplevet et alvorligt seksuelt overgreb. De er blevet spurgt, hvor gamle de var, da overgrebet skete, og resultaterne kan derfor være påvirket af teleskopering i begge retninger. 33% af kvinderne mente, at overgrebet var sket, inden de fyldte 15 år, og det samme gjorde 54% af mændene. Drenge synes altså at være mere udsatte for overgreb tidligt i barndommen end piger.

Som tidligere nævnt var anmeldelsesprocenten for seksuelle overgreb meget lav: Mindre end hvert tiende overgreb var anmeldt af den forurettede selv. Det er ikke oplyst, hvordan anmeldelsestilbøjeligheden fordeler sig i forhold til alderen ved overgrebet.

4.7. SEKSUALFORBRYDELSE MOD BARN UNDER 15 ÅR (ny fra 2013) (jf. §§ 222, 225 jf. 222, 228 jf. 222)

Opstilling 4.7.a. Antal tilfælde af seksualforbrydelse mod barn under 15 år der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	217%

Børn under 15 er omfattet af de samme regler som børn under 12, med en enkelt undtagelse: 1.marts 2022 indførtes et pkt. 2 i §116, stk. 2, som betyder, at der i sager, hvor gerningspersonen er under 22 år, og barnet er fyldt 12 år, men ikke 15 år, gives tiltalefrafald, hvis der er tale om et fuldt ud frivilligt forhold.

Udviklingen i registrerede tilfælde ligner overordnet udviklingen vedr. børn under 12 år, bortset fra at der her er et særlig højt antal sager i 2018.

Ud over de undersøgelser, vi henviste til i forrige afsnit, findes der data vedr. børn i 9. klasse fra 2008 (Helweg-Larsen, Schütt & Larsen 2009) og børn i 8. klasse fra 2024/15 (Oldrup m.fl. 2016). Der skelnes i disse undersøgelser mellem uønskede seksuelle hændelser med jævnaldrende og med voksne.

Opstilling 4.7.b. Antal og andel af unge fra 9. klassetrin der har haft forskellige typer af uønskede erfaringer med jævnaldrende 2008.

Tabel 7.6 Antal og andel af drenge og piger, der har haft forskellige typer af uønskede erfaringer med jævnaldrende.

	Drenge		Piger	
	Anta	procen	Anta	Procen
Har du været udsat for at en jævnaldrende imod din vilje har blottet sig for dig, tvunget dig til at blotte dig, fotograferet dig nøgen eller udsat dig for andre former for seksuelle ting uden direkte at røre dig?				
Ja	33	2,1	148	8,7
Nej	1557	97,9	1548	91,3
Har du været udsat for at en jævnaldrende imod din vilje har rørt dine kønsdele, tvunget dig til at røre ham/hende eller har forsøgt at klæde dig af for at have sex med dig?				
Ja	48	3,0	204	12,1
Nej	1540	97,0	1489	87,9
Har du imod din vilje haft oralsex med en jævnaldrende?				
Ja	9	0,6	22	1,3
Nej	1579	99,4	1670	98,7
Har en jævnaldrende imod din vilje forsøgt eller haft samleje/analsex med dig?				
Ja	10	0,6	34	2,0
Nej	1573	99,4	1655	98,0
Har du oplevet et eller flere af de nævnte overgreb?				
Ja	74	4,7	308	18,0
Nej/uoplyst	1517	95,3	1393	82,0
Hvor mange forskellige typer overgreb har du oplevet?				
Ikke oplevet overgreb	1517	95,4	1393	81,9
1 overgreb	55	3,5	226	13,3
2 overgreb	14	0,9	69	4,1
3 overgreb	3	0,2	8	0,5
4 overgreb	2	0,1	5	0,3

Kilde: Helweg-Larsen, Schütt og Larsen (2009)

Opstilling 4.7.c. Unge fra 8. klassetrin udsat for uønskede seksuelle hændelser med jævnaldrende 2014/15.

TABEL 6.5

De unges erfaringer med uønskede seksuelle hændelser med en jævnaldrende.

Procent.

	Drenge	Piger	Total
Blottelser			
Nogen har blottet sig for dig	4	9	7
Du har blottet dig for nogen	2	3	3
I alt	6	10	8
Berøring			
Nogen har rørt ved dig på en seksuel måde	4	11	8
Du har rørt ved nogen på en seksuel måde	3	4	4
Nogen fik dig til at røre ved dig selv	1	1	1
I alt	5	12	9
Samleje			
Nogen har forsøgt at have samleje med dig	3	5	4
Nogen har haft gennemført samleje med dig	2	3	3
I alt	4	5	4
Antal	947	959	1906

Anm.: I alt viser andelen af unge, som har oplevet mindst en af situationerne i typen af krænkelser, at situationerne er ikke gensidigt udelukkende.
Testet med z-test. Forskellene mellem køn er signifikante på et 5-procents signifikansniveau i tilfælde af "Blottelser", "Nogen har blottet sig for dig", "Nogen har rørt ved dig på en seksuel måde", "Berøring" og "Nogen har forsøgt at have samleje med dig".

Kilde: SFI's undersøgelse: Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016.

Kilde: Oldrup m.fl. (2016)

De unge i undersøgelsen fra 2008 er ca. et år ældre end dem fra 2014/15, og spørgsmålene i 2008-undersøgelsen omfatter flere forskellige typer handlinger end den senere undersøgelse, og spørgsmålsformuleringerne er ikke ens, da man i 2008 spørger om "mod din vilje" og i 2014/15 om "uønskede seksuelle hændelser". Det gør det vanskeligt at sammenligne resultaterne.

Indholdet af disse undersøgelser svarer desuden ikke en til en til de tilfælde, der er optalt i opstilling 4.7.a., da nogle af de hændelser, de unge har oplevet, ikke nødvendigvis er strafbare. Dels fordi handlingen ikke er et overgreb i lovens forstand, dels fordi en del af de unge, der har deltaget i undersøgelserne, er over 15 år.

Der er også spurgt til oplevelser med voksne/familiemedlemmer.

Opstilling 4.7.d. Antal og andel af drenge og piger fra 9. klassetrin med seksuelle kontakter med voksne før 15-års alderen 2008.

Tabel 7.11. Antal og andel af drenge og piger med seksuelle kontakter med voksne før 15-års alderen - og de unges svar på, om det var et seksuelt overgreb eller ej

		Drenge		Piger	
		Antal	Procent	Antal	Procent
Har du set porno med en voksen?	Ja	92	5,32	43	2,44
	Nej	1636	94,68	1721	97,56
Har du haft seksuel kontakt med en voksen inden du fyldte 15 år?	Ja	34	2,0	137	7,8
	Nej	1694	98	1622	92,2
Svar på egen vurdering i forhold til seksuelt overgreb					
"Ja" eller "Måske" seksuelt overgreb		4	11,8	39	28,5
"Nej" ikke et overgreb		17	50,0	54	39,4
"Ved ikke"		0	0	10	7,3
Ikke besvaret spørgsmålet		13	38,2	34	24,8

Kilde: Helweg-Larsen, Schütt og Larsen (2009)

Det fremgår, at 2% af drengene og næsten 8% af pigerne har haft seksuelle kontakter med voksne, og at kun én ud af 9 drenge og lidt over hver fjerde pige angiver, at der med sikkerhed eller måske var tale om et seksuelt overgreb. 1% af drengene og 2,3% af pigerne har været udsat for samleje med en voksen. Det er, som det fremgår af opstilling 4.7.e, flere end i undersøgelsen fra 2014/15.

Opstilling 4.7.c. Unge fra 8. klassetrin fordelt efter, hvorvidt de har oplevet én eller flere typer af seksuelle overgreb fra en voksen eller et familiemedlem 2014/15

TABEL 6.14

De unge, fordelt efter, hvorvidt de har oplevet følgende uønskede seksuelle hændelser fra en voksen og et familiemedlem, samt særskilt for familiemedlem. Procent.

	Drenge	Piger	Total	Heraf familiemedlemmer
Blottelser				
Nogen har blottet sig for dig	1,3	4,0	2,6	-
Du har blottet dig for nogen	0,1	1,5	0,8	-
I alt	1,4	4,5	2,9	1,4
Berøring				
Nogen har rørt ved dig på en seksuel måde	0,1	3,2	1,7	-
Du har rørt ved nogen på en seksuel måde	0,0	0,9	0,4	-
Nogen har fået dig til at røre ved dig selv på en seksuel måde	0,1	0,8	0,5	-
I alt	0,1	3,4	1,7	0,6
Samleje				
Nogle har forsøgt at have samleje med dig	0,2	1,0	0,6	-
Nogen har haft gennemført samleje med dig	0,0	1,1	0,5	-
I alt	0,2	1,1	0,6	0,4
Antal	947	959	1.906	1.906

Anm.: I alt viser andelen af unge, som har oplevet mindst en af situationerne i typen af krænkelser, at situationerne ikke er gensidigt udelukkende. Ikke testet pga. små celler.

Kilde: SFI's undersøgelse: Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016.

Kilde: Oldrup m.fl. (2016)

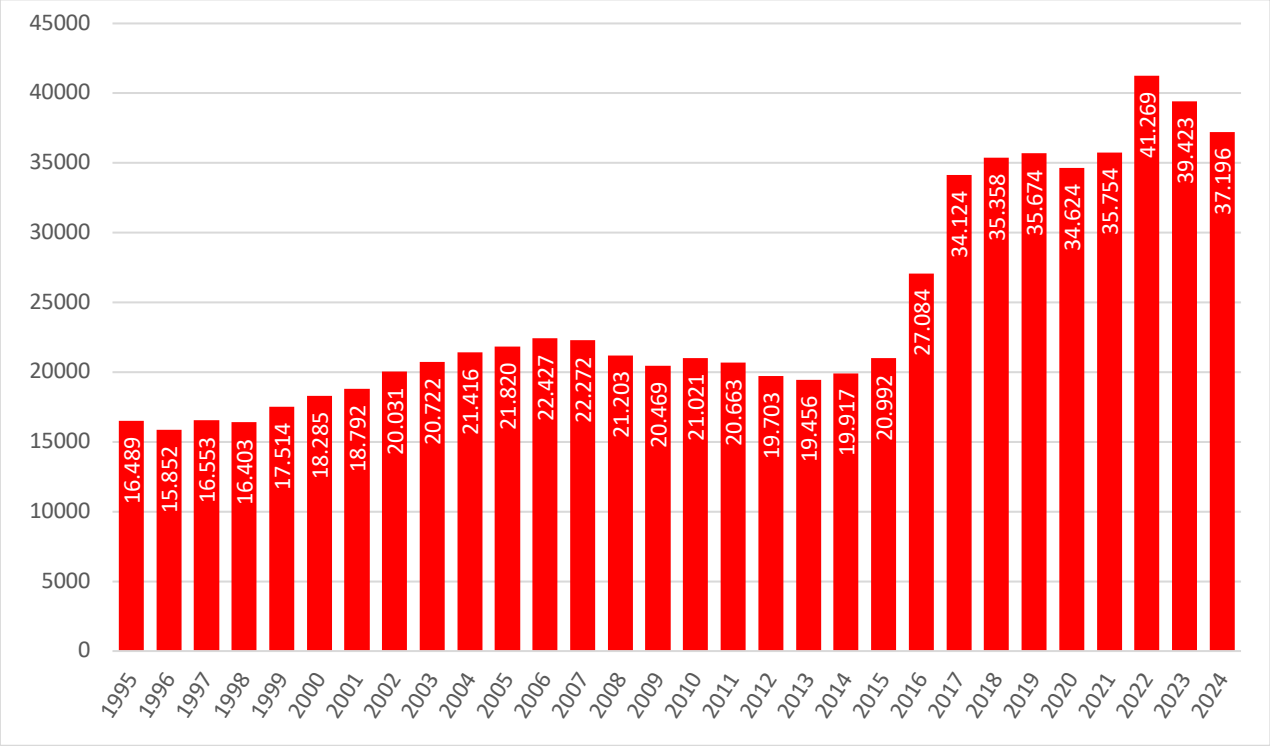
I 2014/15-undersøgelsen er der ikke spurgt til overgreb før det fyldte 15. år, og resultaterne er ikke fordelt efter, om eleverne er 14 eller 15 år, så det er vanskeligt direkte at sammenligne resultaterne også på dette område.

Samlet set har 5% af drengene og 22% af pigerne i 2008-undersøgelsen oplevet et seksuelt overgreb fra jævnaldrende eller voksne. I undersøgelsen fra 2014/15 er det, ifølge en genanalyse af data foretaget i 2021 (Ottosen og Henze-Pedersen 2021), 15% af drengene og 25% af pigerne.

Umiddelbart ser det ud til, at der i hvert fald for drengenes vedkommende er sket en stigning. Med tanke på de forskelle i alder, spørgsmålsformulering mv., som vi allerede har beskrevet, er det dog vanskeligt med nogen sikkerhed at vurdere, hvordan udviklingen i det hele taget har været, særlig da vi ikke har data fra de senere år.

3+4. PERSONFORBRYDELSER I ALT

Opstilling 3+4.a. Antal tilfælde af personforbrydelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	126 %
Pct.-vis ændring 2019-2024	4 %

Mens der er er tale om en meget kraftig stigning i personforbrydelser, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab se over hele perioden, så er der kun tale om en mindre stigning siden 2019 og et fald siden 2022. For bud på forklaringer af udviklingen se kapitel 3 og 4 om voldsforbrydelser og seksualforbrydelser.

3+4.1. INDIVIDUELLE OFRE FOR PERSONOVER-GREB

Årlige offerundersøgelser foretaget i regi af Justitsministeriet, hvor befolkningen spørges om deres udsathed for forskellige forbrydelser og overgreb, giver os en mulighed for at komme med et bud på, hvor mange mennesker der i løbet af et år mindst én gang er blevet udsat for en personforbrydelse. Antallet af ofre eller forurettede er således i parallel til de politianmeldte en "alternativ" generel målestok for forekomsten af personforbrydelser i samfundet.

Den umiddelbare fordel ved denne målestok er, at den også inkluderer mange af de lovovertrædelser, som politiet via anmeldelse eller på anden måde ikke har fået kundskab om, det såkaldte mørketal.

Der er imidlertid også mange ulemper og mangler, der tilsammen betyder, at man er langt fra at få et bud på den faktiske forekomst af personforbrydelser:

- Der knytter sig en række problemer og usikkerheder til selve den metode, man har benyttet sig af (stikprøveusikkerhed, svarprocent, spørgsmålsformuleringer osv., se for en oversigt og gennemgang af disse Balvig, 2025)
- Man kan ikke være sikker på, at de overgreb svarpersonerne tilkendegiver, de har været udsat for, faktisk er strafbare, endsige strafbare ifølge straffeloven. Det er hovedsagelig derfor vi i opstilling 3+4.1.a bruger betegnelsen "overgreb" i stedet for "overtrædelser".
- De lovovertrædelser, der er gået ud over de yngste og de ældste i samfundet er ikke med, idet de adspurgte alene omfatter de 16-79-årige
- Det er ofre/forurettede, der optælles, og ikke handlinger. Svarpersonerne er blevet spurgt, om de har været udsat for en given handling inden for de seneste år, og i bekræftende fald også hvor mange gange. Hvis man har været udsat flere gange, er der alene spurgt nærmere ind til sidste gang, man har været udsat.
- Der spørges ikke om alle personforbrydelser, men dog sandsynligvis nok om dem der volumenmæssigt fylder mest der er kriminaliseret i straffeloven

Fra og med undersøgelserne gennemført i 2023 er der spurgt om udsathed for fysisk vold, psykisk vold i nære relationer, voldtægt, anden form for seksuel krænkelse end voldtægt, partnerovergreb og hadforbrydelse. Blandt de personforbrydelser det kunne have været ønskværdigt at få med er røverier og trusler. I et eller andet omfang er de faktisk med, især som svar på spørgsmålet om udsathed for (fysisk) vold. Der har tidligere været et spørgsmål med om udsathed for røveri, men dette er man holdt op med, idet de svar, man fik viste, at det svarpersonerne opfattede som røveri ofte lå langt fra den strafferetlige afgrænsning. Med hensyn til røveri er det også et spørgsmål, om dette skal klassificeres som en person- eller en ejendomsforbrydelse. I straffeloven henhører det under kapitlet om ejendomsforbrydelser. Om udsathed for trusler spørges der faktisk, men de opgøres ikke længere fordi en tilsvarende uklarhed gør sig gældende her, og ikke mindst efter at det i stigende grad drejer sig om oplevede trusler på de sociale medier.

Af opstilling 3+4.1.a fremgår det, at det i 2023 var omkring 1 ud af 16 af de 16-79-årige, der inden for det seneste år havde oplevet sig udsat for et eller flere af de nævnte personovergreb, og for de enkelte overgrebs vedkommende i givet fald en eller flere gange. De 6,2%, det drejede sig om, svarede – ihukommende den stikprøveusikkerhed tallene er behæftet med – til mellem 267.200 og 324.900 16-79-årige.

Opstilling 3+4.1.a. Procent af og antal 16-79-årige der inden for det seneste år har været udsat for personovergreb, 2023 og 2024.

	2023		2024	
	Pct./antal	5%-sikkerheds-intervaller	Pct./antal	5%-sikkerheds-intervaller
Pct. udsat af 16-79-årige	6,2%	5,8% – 6,6%	6,6%	6,2%-7,0%
Antal udsatte 16-79-årige	285.700	267.200 – 304.000	306.300	287.800 – 324.900
Udvalget:				
Antal i nettostik-prøve	29.871		29.841	
Antal faktisk ud-spurgte	13.698		12.862	
16-79-årige i befolk-ningen	4.607.513		4.640.831	
Hele befolkningen	5.946.952		5.976.992	

Kilde: Balvig. 2025.

I 2024 er det steget til 6,6%, svarende til mellem 287.800 og 324.90016-79-årige, der har været udsat for overgreb, men denne stigning er ikke statistisk signifikant.

Opstilling 3+4.2.b. Procent 16-79-årige der inden for det seneste år har været udsat for forskellige former for personovergreb, 2023 og 2024.

	2023	2024
Udsat for et eller flere af nedenstående former for personovergreb	6,2	6,6
Fysisk vold (eksklusiv rene trusler om vold)	1,4	1,7
Psykisk vold i nære relationer	2,7	2,8
Seksuel vold/krænkelse	2,0	1,9
Voldtægt (forsøg/fuldbyrdet; af mænd)	0,4	0,3
Kvinder (af mænd)	0,7	0,5
Mænd (af mænd)	0,1	0,2
Anden seksuel krænkelses end voldtægt	1,7	1,6
Blottelse	0,3	0,3
Berøring intime steder på kroppen	0,9	0,9
Videreg. af billeder/videoer m.m. af seksuel karakter	0,3	0,3
Partnerovergreb	2,4	2,6
Fysisk vold/aggressivitet (ekskl. rene trusler om vold)	1,1	1,3
Psykisk vold	1,5	1,6
Voldtægt (forsøg/fuldbyrdet)	0,1	0,1
Anden seksuel krænkelse end voldtægt	0,2	0,2
Hadforbr. der beror på racisme, seksuel orientering, religion m.v.	0,5	0,8
Fysisk vold som hadforbrydelse	0,2	0,3
Hærværk som hadforbrydelse	0,2	0,2
Hadefulde ytr. på internettet (trusler eller nedværdigende)	0,3	0,4

Kilde: Balvig, 2025.

Af opstilling 3+4.2.b kan man se hvor mange der har været udsat af specifikke former for personovergreb, og hvordan dette har udviklet sig fra 2023 til 2024. Der er ingen signifikante ændringer, det være sig opadgående eller nedadgående, overhovedet.

Risikoen for at blive udsat for personovergreb varierer i langt højere grad med hensyn til, hvem man er, end risikoen for ejendomsovergreb. Det fælles er betydningen af det "rørlige", altså at det har noget med livsstilen at gøre. De, der ofte er uden om aftenen og/eller ofte er sammen med venner eller bekendte for at feste eller more sig, er langt mere udsatte for personovergreb end "de stille". På andre områder, der har at gøre med, hvem ofrene er, skilles vandene. I 2023-2024, hvor der under ét var 6,4 pct. der var blevet udsat, var der signifikant flere kvinder end mænd udsat for personovergreb – 7,4 pct. over for 5,3 pct., og unge langt mere end ældre: 12,8 pct. blandt de 15-24-årige, 8,6 pct. blandt de 25-39-årige og 4,0 pct. blandt de 40-79-årige. Endvidere har udsatheden for personovergreb en klar social slagside. Blandt den fjerdedel, der havde den laveste disponible familieindkomst, var 8,9 pct. udsat; blandt den næstlaveste 6,3 pct.; blandt den fjerdedel der havde den næst højeste indkomst 4,9 pct. og blandt den fjerdedel der havde den højeste 4,3 pct. Af forskellige familiekonstellationer var det enlige med børn, der havde den højeste hyppighed af udsathed for personovergreb (10,8 pct.).

Skulle man pege på grupper, der synes at have behov for en særlig "beskyttelsesindsats" i forhold til personovergreb, er det især personer, der socialt befinder sig i en svær situation som modtagere af kontanthjælp, værende under revalidering eller som er langtidssyge m.v. 15,1 pct. af disse personer har været udsat for personovergreb. Køns-aldersmæssigt er det i særlig grad de 16-24-årige kvinder, der er udsat for personovergreb: 16,5 pct. har været udsat. Endvidere er det så især 16-24-årige kvinder med en svær social situation, der har oplevet sig udsat for personovergreb: Hver tredje af de unge kvinder, der er kontanthjælpsmodtagere/revalidender/langtidssyge, arbejdsløse eller ude i øvrigt af erhverv/uddannelse har oplevet sig udsat for personovergreb inden for det seneste år over for ikke meget mere end hver tyvende i befolkningen i øvrigt. Se også her især afsnittet om voldtægt.

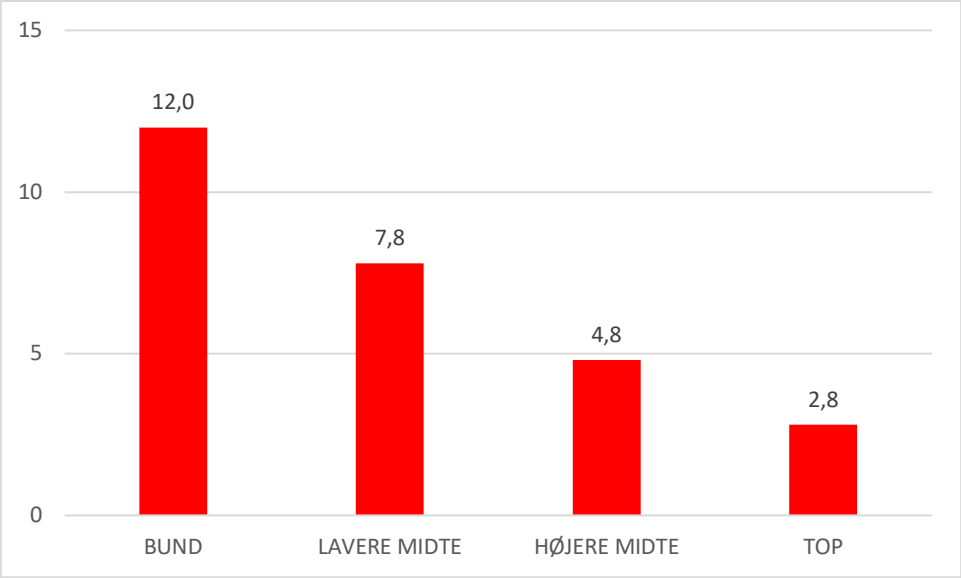
På grund af indbyrdes sammenhænge mellem de baggrundsfaktorer, der her er nævnt, er det ikke ensbetydende med at de nævnte forskelle også betyder, at de fungerer som risikofaktorer. Fx har unge en lavere indkomst end ældre. Når unge derfor er mere udsat for overgreb, kan det bero på, at de har lavere indkomster, eller at det forhold at personer med lav indkomst er mere udsat kan bero på, at de er yngre. Hvis man ønsker at finde ud af, om hver enkelt faktor har betydning som risikofaktor, skal man holde de andre forhold konstant – "alt andet lige" – hvilket kan gøres i form af en såkaldt regressionsanalyse. En sådan er foretaget, og den viser, at køn, alder, herkomst, indkomst og erhverv/uddannelse hver for sig fungerer som selvstændige risikofaktorer med hensyn til at blive udsat for overgreb.

Det kan have en særlig interesse at vide, hvem der mere generelt bærer kriminalitetens byrder; om det er de relativt "stærke" eller de relativt" svage. Til brug herfor er der udarbejdet et indeks for svarpersonernes samfundsmæssige position med hensyn til magt. Dette indeks har en stærk sammenhæng og sammenkædning med socioøkonomiske forhold som uddannelse, erhverv, indkomst m.v.[113] På baggrund af indekset er svarpersonerne blevet inddelt i fire grupper: Fra "Bund", som er gruppen med relativ mindst magt til "Top" som er gruppen med relativ mest magt.[114]

[113] Se nærmere om dette indeks hos Balvig, 2025.
[114] Det er offerundersøgelserne i såvel 2023 som 2024, disse beregninger er baseret på.

Det fremgår af opstilling 3+4.1.c, at det i 2023/24 især er de svagere stillede blandt de 16-79-årige i det danske samfund, som er belemret med at blive udsat for personovergreb. Blandt de svagest stillede har 12,0% været udsat for overgreb inden for det seneste år, mens det er 2,8% blandt de bedst stillede. Sammenhængen er meget stærk og statistisk signifikant.

Opstilling 3+4.1.c. Pct. 16-79-årige udsat for personovergreb i forhold samfundsmæssig position med hensyn til magt, 2023/24.

Kilde: Balvig, 2025.

Ser man på de enkelte former for personovergreb er den i alle tilfælde den samme. Konsistent, statistisk signifikant og markant. Det kan man få et vist indtryk af via opstilling 3+4.2.d, hvor udsatheden for de forskellige former for personovergreb er sammenholdt med om ens samfundsmæssige position med hensyn til magt er i "bund" eller i "top". Man skal være særligt opmærksom på, at "0,0" betyder, at der ikke i stikprøveundersøgelserne er fundet nogen der befinder sig her, men at det netop drejer sig om stikprøveundersøgelser og ikke totale befolkningsundersøgelser.

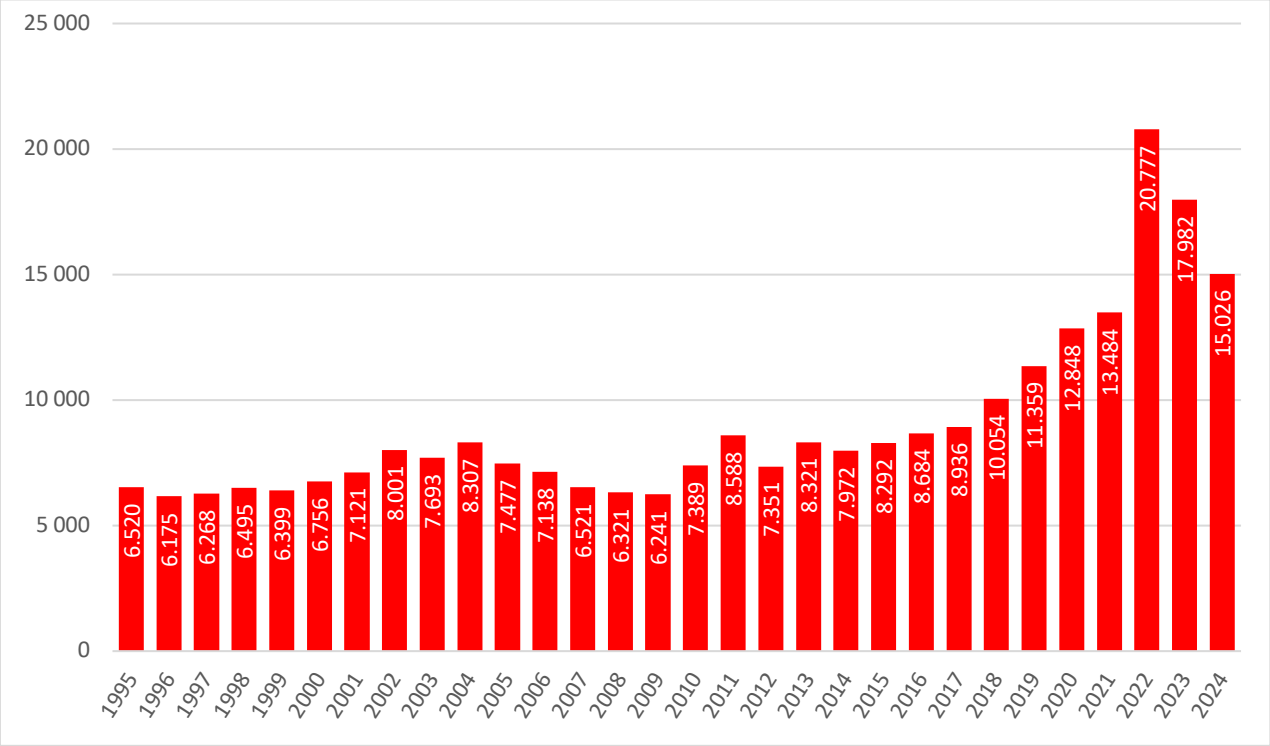
Opstilling 3+4.2.d. Procent 16-79-årige der inden for det seneste år har været udsat for forskellige former for personovergreb i forhold til om deres magtmæssige position er i "Bund" eller "Top", 2023 og 2024.

	BUND	TOP
Udsat for et eller flere af nedenstående former for personovergreb	12,0	2,8
Fysisk vold (eksklusiv rene trusler om vold)	2,9	0,7
Psykisk vold i nære relationer	5,1	1,5
Seksuel vold/krænkelse	5,2	0,3
Voldtægt (forsøg/fuldbyrdet; af mænd)	1,3	0,0
Anden seksuel krænkelses end voldtægt	4,4	0,2
Blottelse	0,7	0,0
Berøring intime steder på kroppen	2,5	0,0
Videreg. af billeder/videoer m.m. af seksuel karakter	1,0	0,1
Partnerovergreb	4,1	1,4
Fysisk vold/aggressivitet (ekskl. rene trusler om vold)	2,6	0,6
Psykisk vold	2,1	1,0
Voldtægt (forsøg/fuldbyrdet)	0,2	0,0
Anden seksuel krænkelse end voldtægt	0,5	0,0
Hadforbr. der beror på racisme, seksuel orientering, religion m.v.	1,2	0,1
Fysisk vold som hadforbrydelse	0,5	0,0
Hærværk som hadforbrydelse	0,3	0,0
Hadefulde ytr. på internettet (trusler eller nedværdigende)	0,6	0,0

Note: Bemærk at de magtmæssige mellempositioner, "Lavere midte" og "Højere midte" er udeladt, se herom Balvig, 2025.
Kilde: Balvig, 2025.

5. **ANDRE STRAFFELOVSOVERTRÆDELSER END EJENDOMSFORBRYDELSER OG PERSONFORBRYDELSER** – eksklusiv uagtsomt manddrab/legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld

Opstilling 5.a. Antal tilfælde af andre straffelovsovertrædelser end ejendoms- og personforbrydelser – eksklusive uagtsomt manddrab/legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld – der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

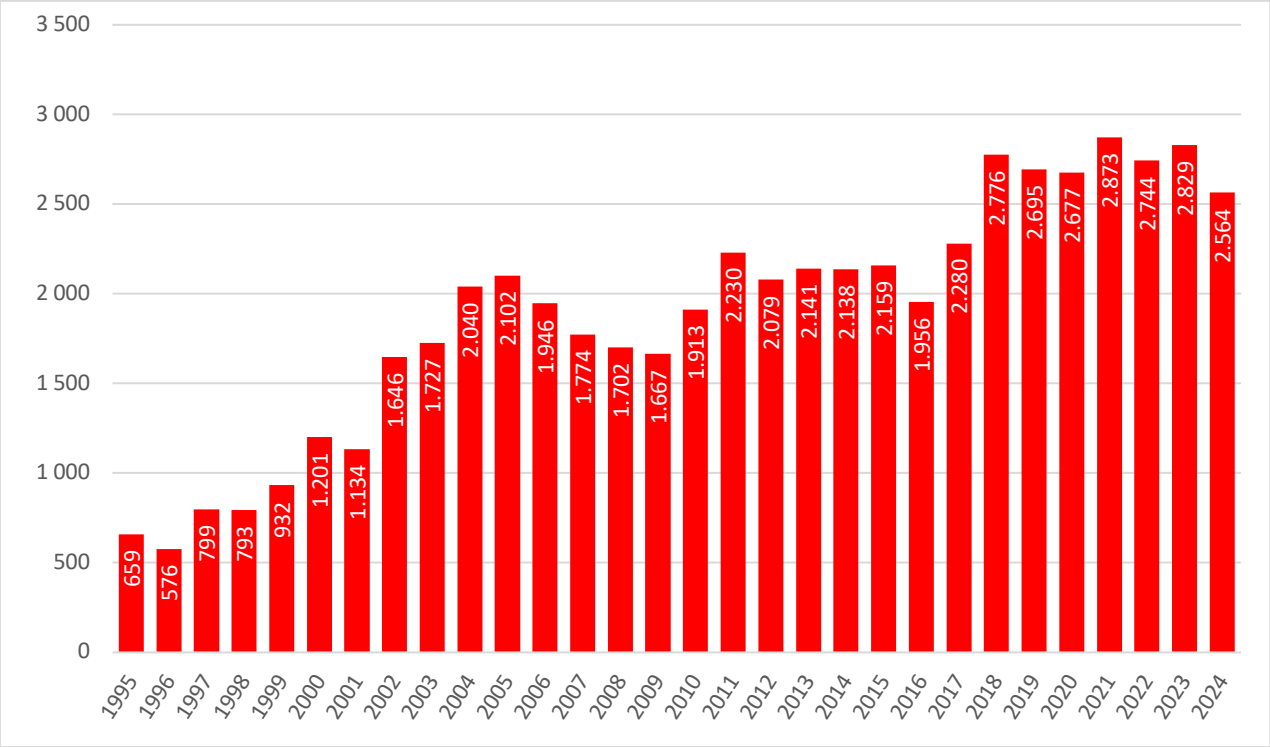

Pct.-vis ændring 1995-2024	130%
Pct.-vis ændring 2019-2024	32%

Det samlede registrerede antal af andre straffelovsovertrædelser var relativt stabilt frem til 2014, hvorefter der er sket en væsentlig stigning.

5.1. FORBRYDELSE MOD OFFENTLIG MYNDIGHED M.V. I ALT (jf. §§ 79c, 98-118, 121-122, 124-132b, 134, 136-143)

Opstilling 5.1.a. Antal tilfælde af forbrydelse mod offentlig myndighed m.v. der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

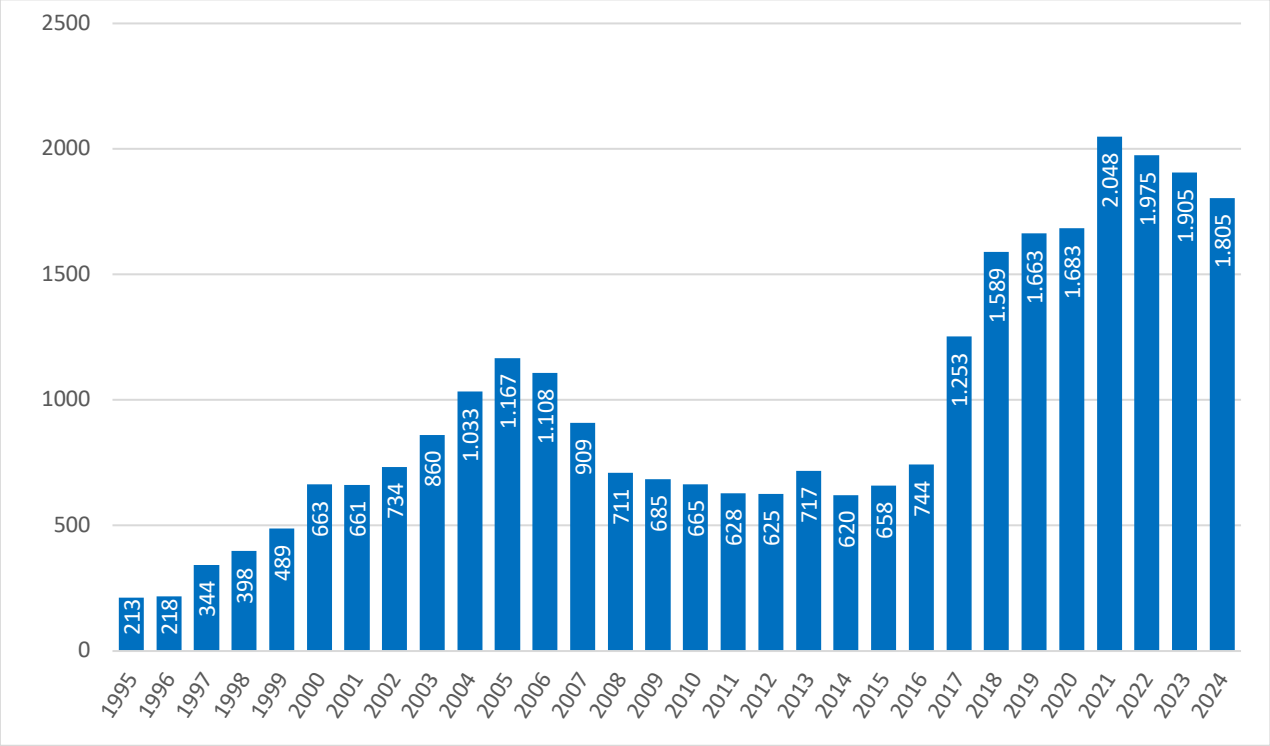
Pct.-vis ændring 1995-2024	291%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-5%

”Forbrydelse mod offentlig myndighed” omfatter en lang række lovovertrædelser, herunder højforræderi, spionage, forbrydelser mod kongehuset, uberettiget deltagelse i folketingsvalg mv. Fælles for disse overtrædelser er, at der er ingen eller ganske få registrerede sager igennem perioden. De kategorier, der udgør hovedparten af de registrerede overtrædelser i opstilling 5.1.a, er fornærmelig tiltale mod polititjenestemænd, fornærmelig tiltale mod andre offentlige myndigheder, fangeflugt og indsattes uretmæssige besiddelse af mobiltelefoner. Øvrige forbrydelser mod offentlig myndighed behandles i afsnit 5.1.3 nedenfor.

5.1.1. FORNÆRMELIG TILTALE MOD POLITITJENESTEMÆND OG ANDRE OFFENTLIGT ANSATTE

Fornærmelig tiltale af polititjenestemand havde fælles gerningskode med fornærmelig tiltale af offentlig myndighed frem til 2005, hvorefter de udskiltes. Opstilling 5.1.1.a viser det samlede antal sager om fornærmelig tiltale mod polititjenestemænd og andre offentligt ansatte i hele perioden.

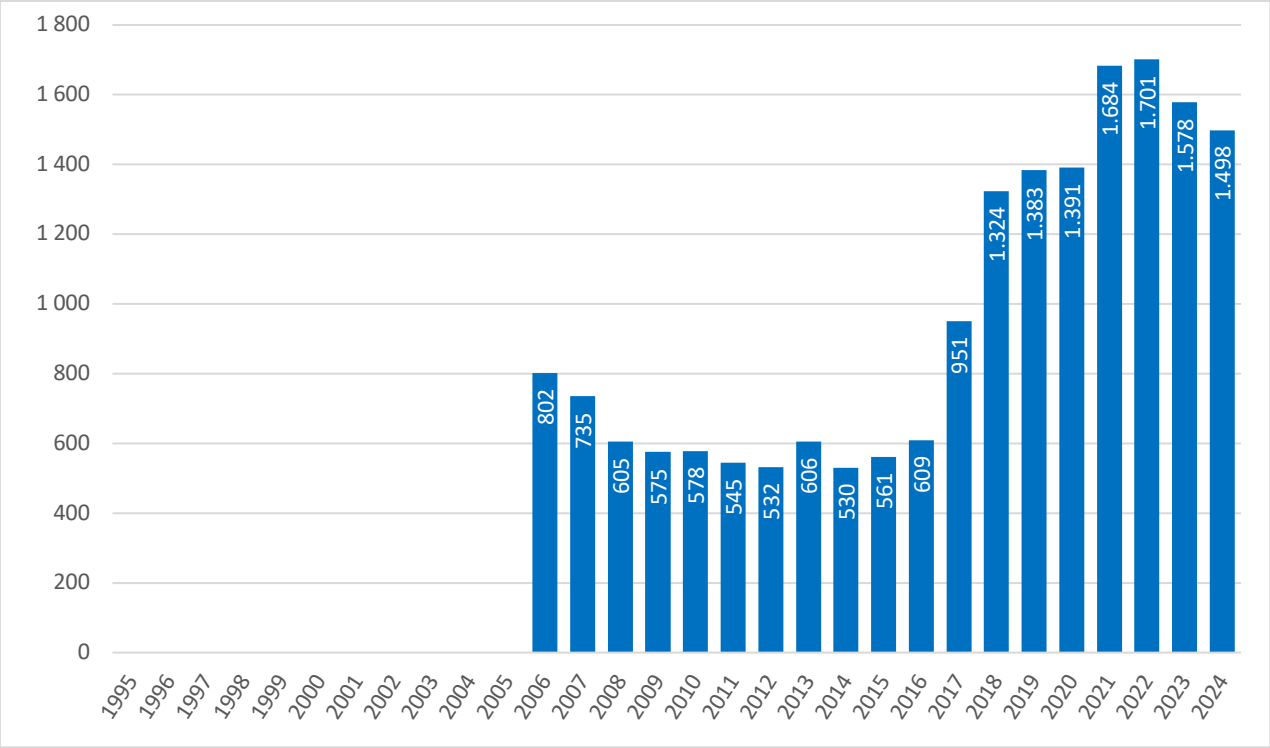
Opstilling 5.1.1.a. Antal tilfælde af fornærmelig tiltale mod polititjenestemænd og andre offentligt ansatte der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	747%
Pct.-vis ændring 2019-2024	9%

Det er, som det ses i opstilling 5.1.1.b, særligt fornærmelse af polititjenestemand, som fylder i statistikken de senere år: fra 2006-2008 falder antallet og stagnerer omkring 550 tilfælde om året, men fra 2017 stiger antallet ret pludseligt og der registreres i 2023 1.578 tilfælde, en tredobling i forhold til lavpunktet i 2014.

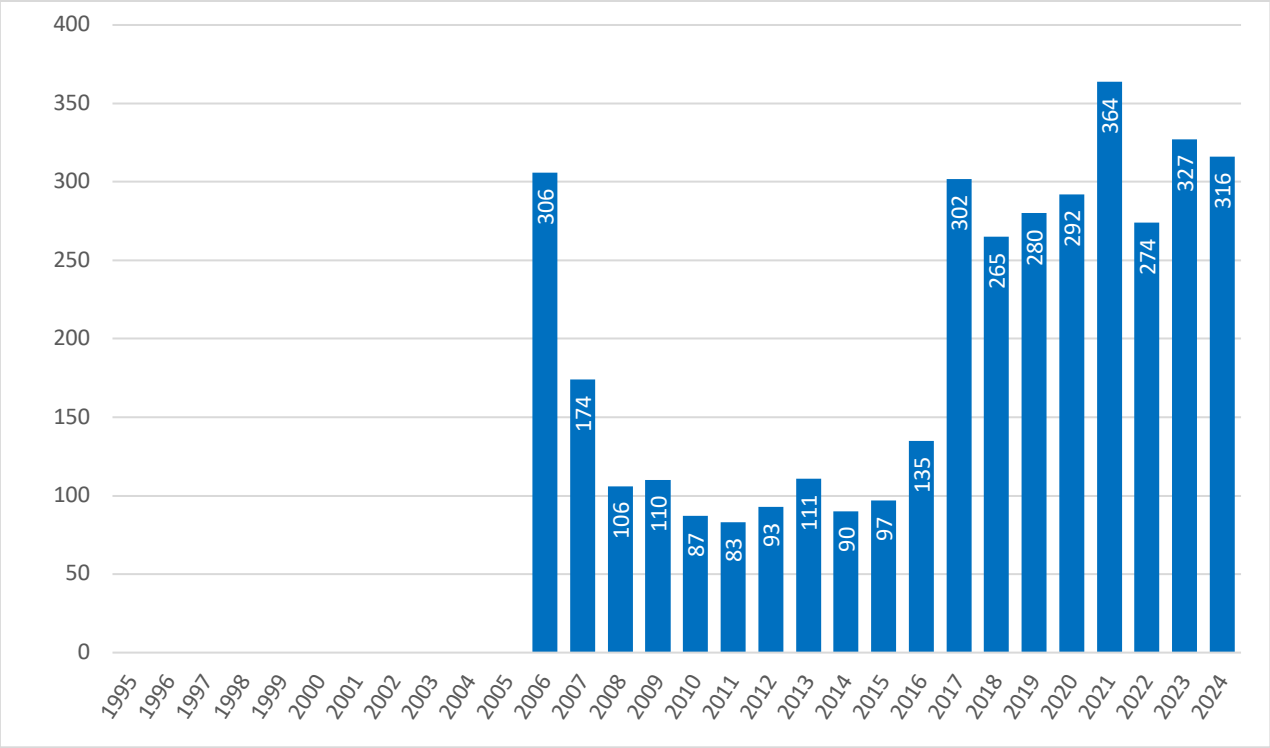
Opstilling 5.1.1.b. Antal tilfælde af fornærmelig tiltale mod polititjenestemænd der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2006 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	8%

Den samme udvikling ses i opstilling 5.1.1.c vedr. fornærmelse af øvrig offentlig myndighed: et indledende fald, og derefter et nogenlunde stabilt antal frem til 2016, hvor der sker en pludselig og kraftig stigning. I perioden 2014-2023 stiger antallet fra 90 til 327, altså lidt mere end en tredobling.

Opstilling 5.1.1.c. Antal tilfælde af fornærmelig tiltale mod anden offentlig myndighed der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2006 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	13%

Én mulig forklaring på udviklingen er, at de mennesker, myndighedspersoner møder i tjenesten, er blevet mere tilbøjelige til at optræde fornærmende. Den meget pludselige stigning i 2017 med efterfølgende stabilt højt niveau gør dog ikke denne forklaring særlig sandsynlig – en sådan udvikling i samfundet vil typisk foregå mere glidende. En mere sandsynlig forklaring er, at offentlige myndigheder er blevet mere tilbøjelige til at anmelde i sager, hvor de tidligere ikke ville have gjort det – at barren for, hvad man vil tåle, er blevet sænket, for eksempel som led i en praksisændring.

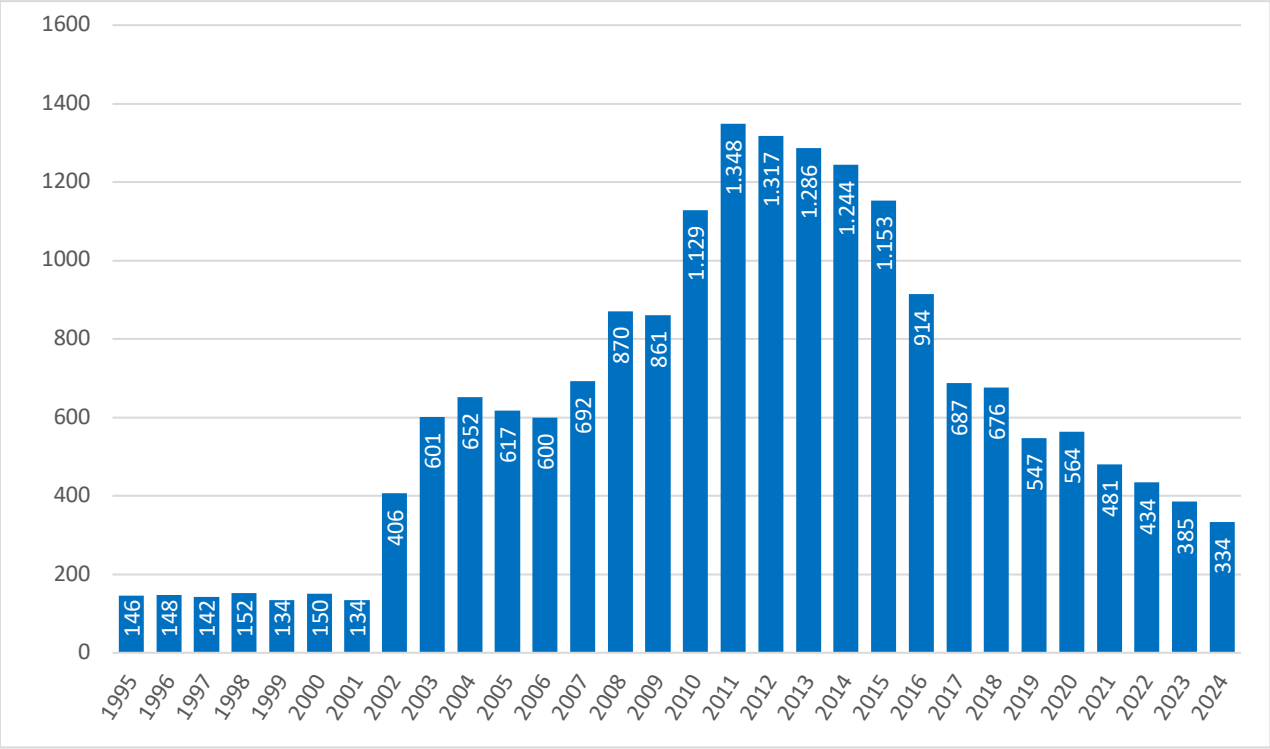
Her vil vi pege på, at Folketinget i november 2016 vedtog den såkaldte Respektpakke I,[115] som omfattede ændringer i en række love, herunder straffelovens § 121, hvor strafferammen blev øget fra 6 måneder til 1 års fængsel, og normalstraffen blev øget, så udgangspunktet fremover ville være en bøde på 5.000 kr. Samtidig forpligtede Regeringens udspil blandt andet Anklagemyndigheden til at øge sit fokus på sager, hvor personer i offentlig tjeneste hænges ud for ulovligheder. Samlet set må Respektpakken læses som et signal til både borgere og myndigheder om, at der skal være et øget fokus på respekten for offentlige myndigheder – en form for "alvorliggørelse" af respektløs optræden

[115] Regeringen 2016: "Respekt for det fælles – Respektpakke 1" https://www.regeringen.dk/media/1329/2016_respekt-pakke_1.pdf

i stil med det, vi i kapitel 3 beskriver vedrørende vold – og det er et signal, som ser ud til at være blevet hørt.

5.1.2. FANGEFLUGT OG ANDRE ULOVLIGHEDER BEGÅET AF INDSATTE ELLER ULOVLIG BI-STAND/HJÆLP TIL INDSATTE

Opstilling 5.1.2.a. Antal tilfælde af fangeflugt og andre ulovligheder begået af indsatte eller ulovlig bistand/hjælp til indsatte der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

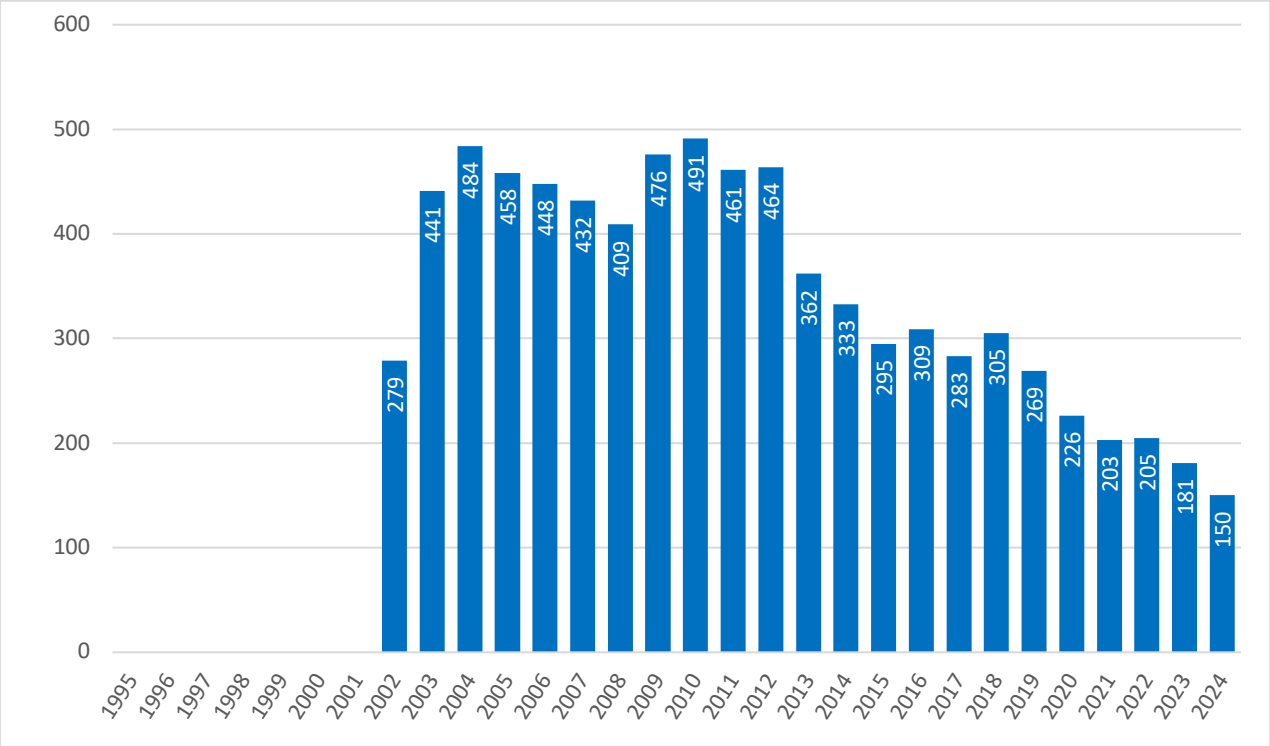

Pct.-vis ændring 1995-2024	129%
Pct.-vis ændring 2019-2024	61%

5.1.2.1. FANGEFLUGT MV.

Frem til juni 2002 var det ikke kriminaliseret for anholdte og fængslede at flygte, mens det omvendt var kriminaliseret at hjælpe andre med at flygte og at have ulovlig forbindelse med indsatte. Herefter blev det ulovligt at flygte, jf. straffelovens § 124. Denne form for overtrædelser omfatter både flugt fra lukket fængsel; at forlade et åbent fængsel eller en pension uden tilladelse; samt flugt under eller efter anholdelse. Fra 2013 og frem omfattes også fodlænkeafsonere, der forlader deres bopæl eller udstationering uden tilladelse. Kriminaliseringen i 2002 resulterede i mellem 400 og 500 overtrædelser årligt i de næste 10 år, jf. opstilling 5.1.2.1.a.

Opstilling 5.1.2.1.a. Antal tilfælde af fangeflugt der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2002 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-46%

Undvigelser fra Kriminalforsorgen udgør 91% af det samlede antal fangeflugter i perioden 2006-2023.

Fra 2012 og frem er antallet af registrerede fangeflugter mere end halveret. Kriminalforsorgen offentliggør årlige statistikberetninger, som har tal for antal undvigelser fra 2006 og frem til 2023, fordelt på forskellige anstaltstyper samt "udeblivelse eller undvigelse fra udgangsledsager" i forbindelse med udgang fra alle typer anstalt. Den sidstnævnte kategori udgør i alle årene den største kategori af undvigelse: I perioden 2006-2023 udgør undvigelse under udgang 73% af alle undvigelser fra Kriminalforsorgen, undvigelse fra åbent fængsel udgør 24%, undvigelse fra arresthus 2% og undvigelse fra

lukket anstalt 1%. Der findes, så vidt ses, ikke nogen opgørelse af overtrædelser begået af fodlænke-afsonere.

Såkaldte "undvigelser over muren" fra lukkede fængsler og arrestpladser, hvor den undvegne overvinder en fysisk hindring og ikke pågribes umiddelbart efter undvigelsen, er sjældne: i perioden 2006-2014 var der 7-17 om året, og i perioden 2015-2023 0-5.[116] Der er således næppe tvivl om, at den øgede sikkerhed og kontrol i fængsler og arrester har påvirket muligheder for undvigelse.

Hjælp til undvigelse samt ulovlig kontakt til indsatte

Det er også strafbart at hjælpe eller tilskynde indsatte til flugt, samt at skjule dem under flugten. I hele perioden 1995-2023 er der årligt registreret under 100 sager om året, siden 2019 under15 om året.

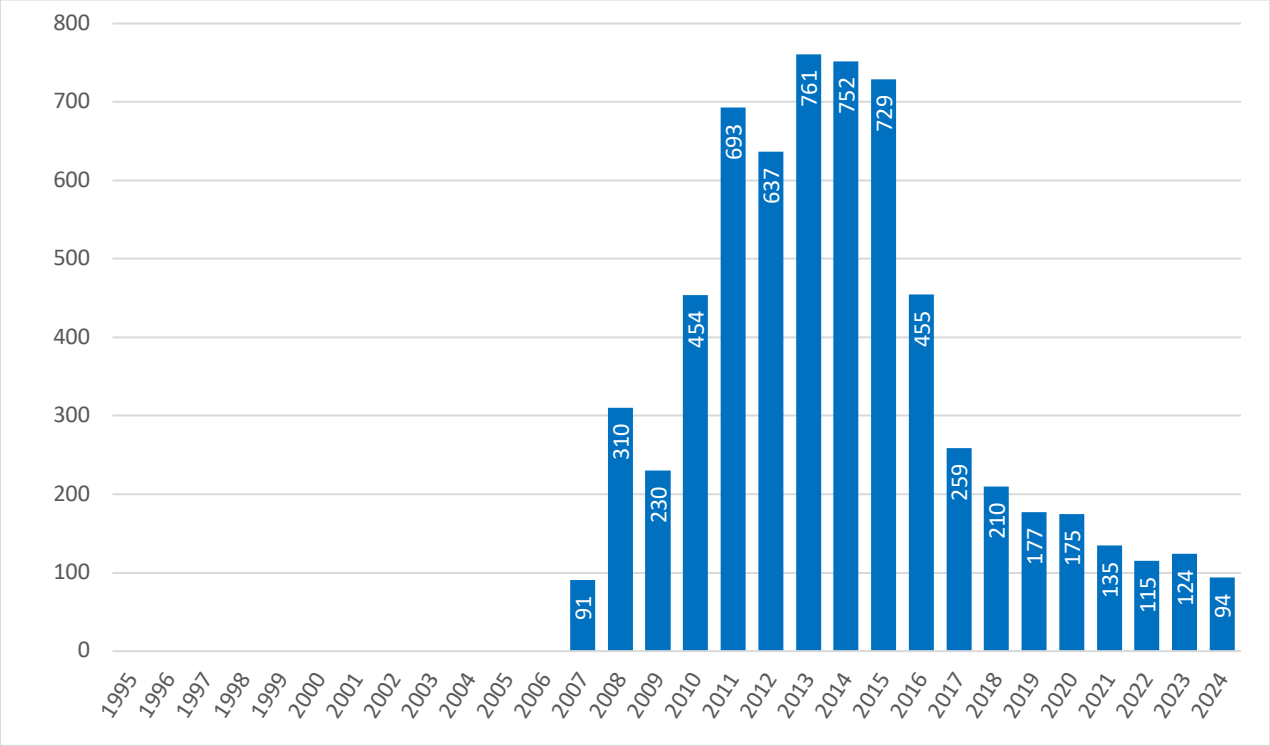
Ulovlig kontakt til indsatte kan f.eks. være telefonisk via en ulovlig mobiltelefon. Også denne forseelse registreres mindre end 100 gange om året, men der er her ikke nogen tegn på, at antallet er faldende de senere år.

[116] Egne beregninger baseret på Kriminalforsorgens Statistikberetning, diverse år. Tal for undvigelse under udgang er beregnet på baggrund af procentopgivelser i forhold til antal udgange. https://kriminalforsorgen.dk/om-os/tal-og-fakta/statistik/

5.1.2.2. ULOVLIG BESIDDELSE AF MOBILTELEFON

I juni 2007 blev det strafbart for indsatte at besidde en mobiltelefon i arresthuse og lukkede fængsler, lige som det blev strafbart for såvel besøgende som andre personer (herunder ansatte i Kriminalforsorgen) at medbringe mobiltelefoner i institutionerne. Som det fremgår af opstilling 5.1.2.2.a. steg antallet af registrerede overtrædelser de følgende år til over 700 årlige tilfælde. Det skal understreges, at opstillingen ikke viser antallet af fundne mobiltelefoner, men alene de tilfælde, hvor besiddelsen kan knyttes til en bestemt indsat og er anmeldt til politiet. I 2023 fandt Kriminalforsorgen for eksempel 690 mobiltelefoner i alt.[117]

Opstilling 5.1.2.2.a. Antal tilfælde af indsattes uretmæssige besiddelse af mobiltelefon der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2007 til 2024.

Note: Forvaringsdømte indgår ikke i opstillingen. I 2017 overgik Kriminalforsorgen til en ny opgørelsesmåde vedrørende fund af mobiltelefoner, hvorfor opgørelser fra 2017 og frem ikke kan sammenlignes med tidligere år.[118] Det er usikkert, hvordan dette statistikbrud slår igennem i data i denne opstilling.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-47%

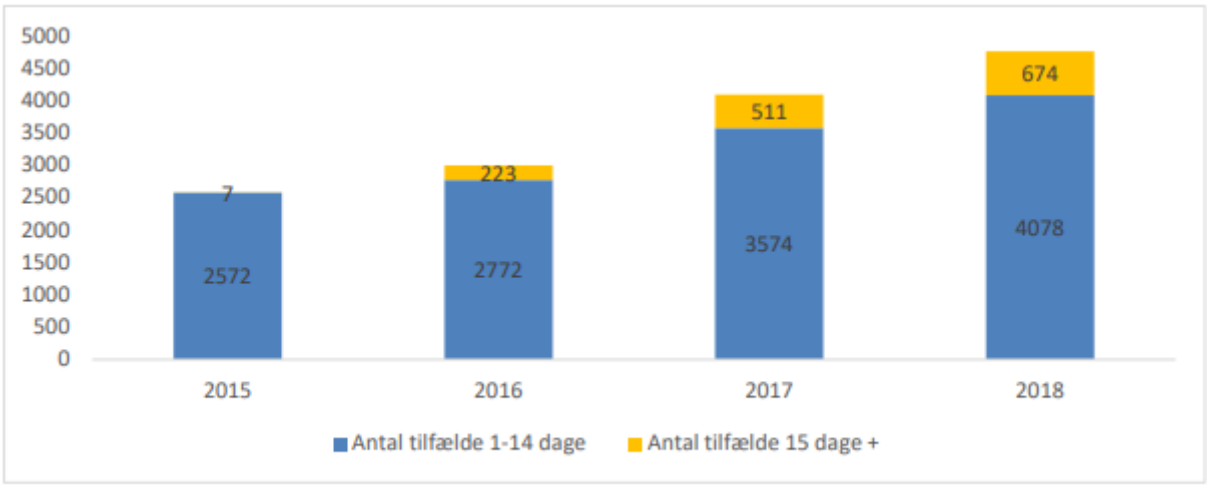
[117] https://kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2024/09/kriminalforsorgens-statistik-2023-hjemmesiden-webtil.pdf
[118] https://kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2019/11/kriminalforsorgens-statistik-2017-3-udgave.pdf

I juni 2016 blev der efter fund af mobiltelefoner hos terrormistænkte varetægtsarrestanter gennemført en række stramninger for at begrænse indsattes muligheder for at få adgang til mobiltelefoner.[119]

Kontrollen blev skærpet ved brug af kropsscannere, også over for personalet, og gennem udvidede storvisitationer, brug af hunde mv. Samtidig blev disciplinærstraf gjort til et krav i stedet for en mulighed, og disciplinærstraffene blev længere – en førstegangsforseelse udløste nu 15 dages strafcelle samt inddragelse af udgangstilladelse i 3 måneder, samtidig med, at der kunne blive tale om fængselsstraf for forholdet. I de følgende år faldt antallet af registrerede overtrædelser af forbuddet væsentligt, men da man i 2017 ændrede opgørelsesmåde vedr. fund af mobiltelefoner, er det ikke muligt at vurdere, præcis hvor stort faldet var.

En evaluering af tiltagene konkluderer, at "indførelsen af tekniske midler såsom mobildetektorer og kropsscannere har haft effekt på omfanget af indsmuglede mobiltelefoner" (Minke 2020: 2), og at det ikke kan afvises, at det øgede antal visitationer og det øgede sanktionsniveau også har virket afskrækkende. Evalueringen påpeger samtidig, at der er en række negative virkninger, herunder negativ påvirkning af forholdet mellem ansatte og indsatte samt eftervirkninger af langvarig strafcelle. Minke bringer en figur, gengivet i opstilling 5.1.2.2.b, som viser en kraftig stigning i såvel korte, som særligt lange ubetingede strafcelleanbringelser i 2015-2018. Ifølge Minke kan en væsentlig del af stigningen henføres til sanktioner mod besiddelse af mobiltelefoner.

Opstilling 5.1.2.2.b. Udviklingen i antal strafcelleanbringelser i Danmark 2015-2018

Kilder: Kriminalforsorgens nøgletal, januar 2019; Dignity, 2017:5; Kessing, 2019.

I perioden 2019-2023 har antallet af fundne mobiltelefoner været temmelig stabilt med et gennem snit på 695 om året, mens antallet af strafcelleanbringelser er reduceret noget – fra 4.422 til 2.963.[120] Det fremgår desuden, at 45% af de ubetingede strafcelleanbringelser i 2023 var begrundet i "uberettiget disposition over effekter (genstande) og penge," i 2019 var andelen 51%.[121]

---

[119] Lov nr. 641 af 8. juni 2016, Lov om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v., straffeloven og retsplejeloven (Styrket indsats mod mobiltelefoner i fængsler m.v.)
[120] Kilde: Kriminalforsorgens Statistikrapporter, diverse år: https://kriminalforsorgen.dk/om-os/tal-og-fakta/statistik/
[121] https://kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2024/09/kriminalforsorgens-statistik-2023-hjemmesiden-webtil.pdf

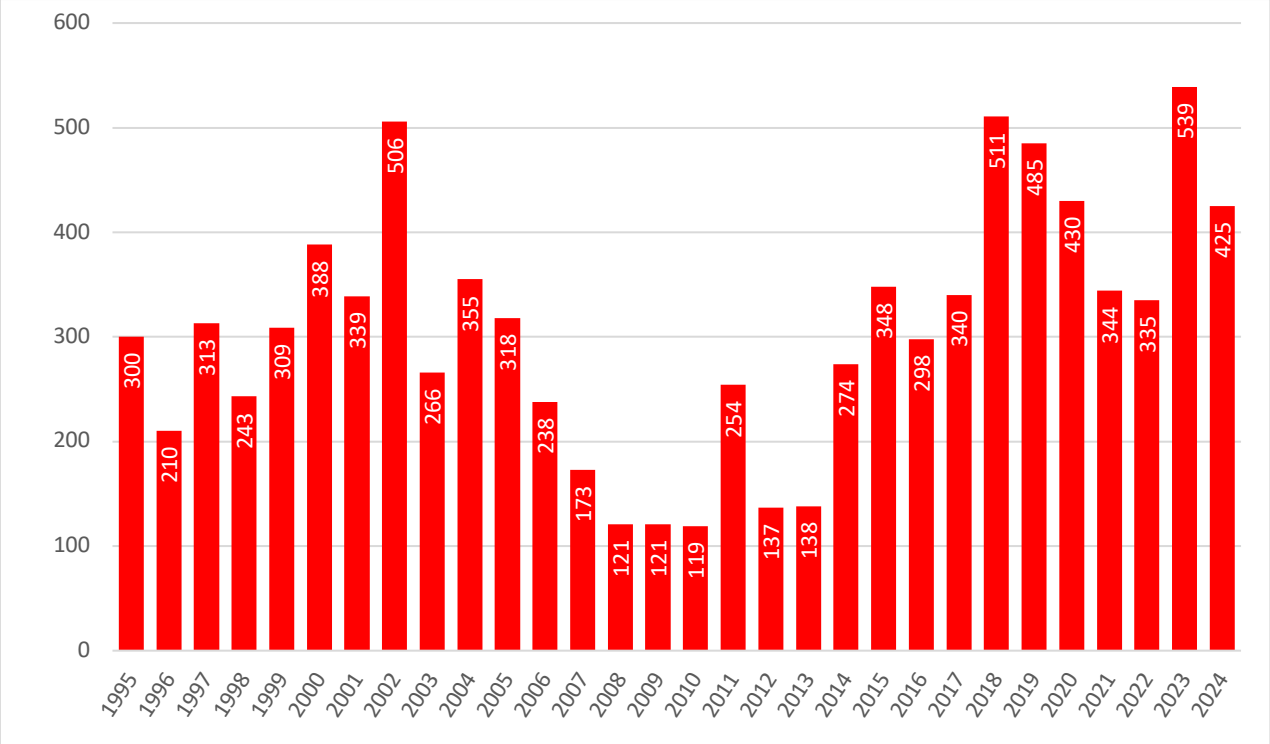
Minkes evaluering er baseret på data fra Kriminalforsorgen samt interviews med 10 indsatte og 10 fængselsbetjente fra 4 institutioner, og det er ikke muligt at vurdere, hvor repræsentative besvarelserne fra disse interviewpersoner er. En del af dem fremhæver, at indsatte først og fremmest skaffer sig adgang til mobiltelefoner for at kunne holde kontakt med børn og anden familie, og at de mener, de fleste indsatte er klar over, at der er stor risiko for aflytning, hvis politiet får viden om, at de har en mobiltelefon.

Det fremgår i øvrigt af interviewene, at der er eksempler på indsatte, som gentagne gange er fundet i besiddelse af mobiltelefon, som har siddet i strafcelle i mere end 50 dage, da disciplinærstraffene kumuleres. Nogle fængselsbetjente nævner også, at de har svært ved at se proportionaliteten i, at besiddelse af en mobiltelefon eller blot et SIM-kort automatisk udløser 15 dages strafcelle (samt 7 dages fængsel) ved første overtrædelse, mens et overfald på en anden indsat udløser 10 dages strafcelle.

5.1.3 FORBRYDELSE MOD OFFENTLIG MYNDIGHED M.V. I ØVRIGT

Ud over fangeflugt og ulovlig besiddelse af mobiltelefon, behandlet ovenfor, omfatter kategorien forbrydelser mod offentlig myndighed blandt andet bestikkelse af offentlig myndighed, menneskesmugling, overtrædelse af opholdsforbud samt uberettiget udøvelse af offentlig myndighed og foregivelse af offentlig myndighed. Som det fremgår af opstilling 5.1.3.a er det samlede omfang af disse former for overtrædelser ikke særlig stort, maksimalt omkring 500 årlige sager.

Opstilling 5.1.3.a. Antal tilfælde af forbrydelse mod offentlig myndighed i øvrigt der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

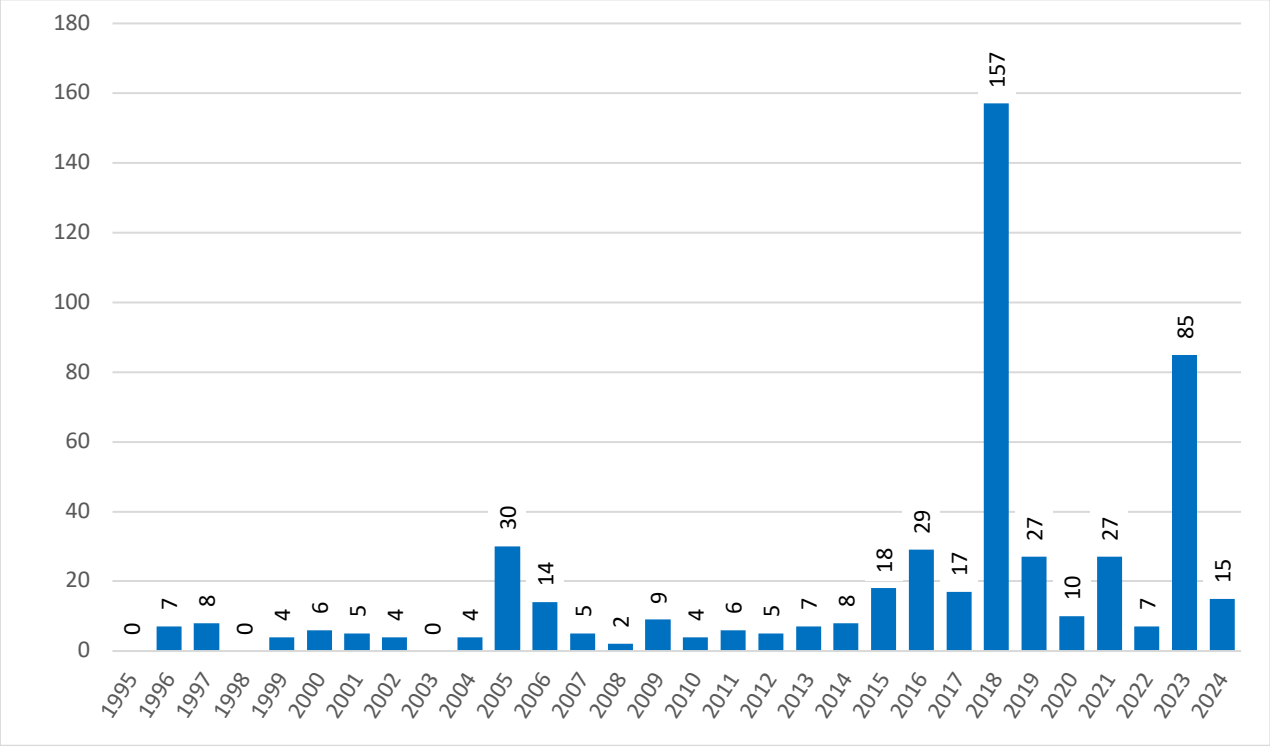

Pct.-vis ændring 1995-2024	42%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-12%

5.1.3.1. BESTIKKELSE AF OFFENTLIG MYNDIGHED (jf. § 122)

I 2024 blev en konsulent ved Landsretten idømt 6 måneders betinget fængsel for bestikkelse af offentlig myndighed. Konsulenten havde over en årrække overført omkring 800.000 kr. til en ansat i Rigspolitiet, som i samme tidsrum havde givet konsulenten opgaver for Rigspolitiet for 10,5 mio. kr.[122]

Opstilling 5.1.3.1.a. Antal tilfælde af bestikkelse af offentlig myndighed i øvrigt der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-44%

Generelt er antallet af sager om bestikkelse af offentlig myndighed meget begrænset, de fleste år er der registreret under 10 sager, og der skal derfor ikke ret meget til for, at der ses dramatiske udsving. Sagerne i denne kategori omfatter alene såkaldt "aktiv bestikkelse", dvs. personer, der tilbyder nogen i offentlig tjeneste gaver eller andre goder, uanset om den, der modtager tilbuddet, modtager det. Det fremgår af opstilling 5.1.3.1.a, at der i 2018 er registreret et usædvanlig højt antal overtrædelser. Dette kan sandsynligvis blandt andet henføres til den såkaldte ATEA-sag, hvor en IT-leverandør betalte for

[122] https://www.dr.dk/nyheder/indland/tidligere-afdelingschef-i-rigspolitiet-doemt-tage-imod-bestikkelse

rejser, restaurantbesøg, IT-udstyr mv. for medarbejdere i en række offentlige institutioner via en firmakonto, der var særligt oprettet til dette formål.

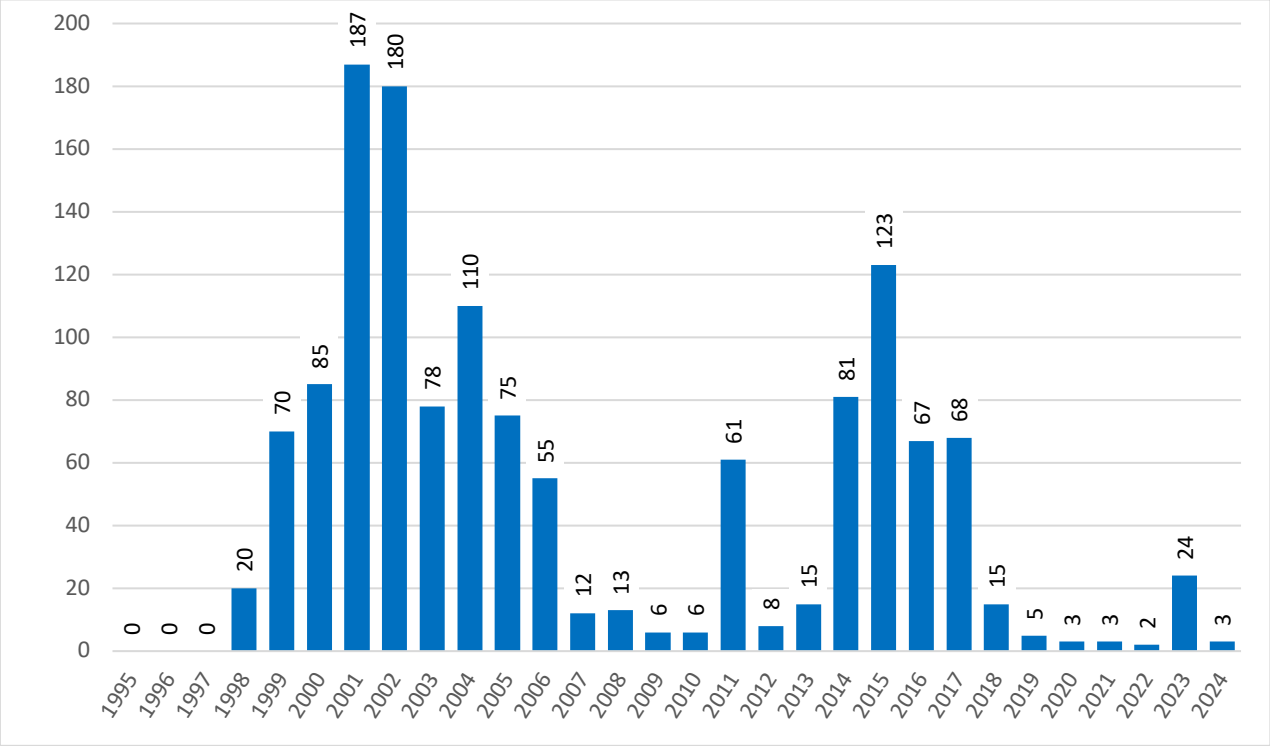
Ifølge Transparency International er Danmark et af de mindst korrupte lande i verden.[123]

[123] https://transparency.dk/korruption/korruption-i-danmark/

5.1.3.2. MENNESKESMUGLING (jf. § 125 a)

Menneskesmugling er kriminaliseret i Udlændingeloven, men i særligt alvorlige tilfælde kan der straffes efter straffeloven, hvor § 125 a blev indsat i 1998. Frem til 2002 var der tale om "skærpende omstændigheder", herefter "for vindings skyld og under særligt skærpende omstændigheder", for eksempel hvor personer udsættes for livsfare, eller der er tale om organiseret virksomhed. Strafferammen er 8 års fængsel. Opstilling 5.1.3.2.a viser antallet af sager, der er registreret som overtrædelser af straffeloven.

Opstilling 5.1.3.2.a. Antal tilfælde af menneskesmugling under særligt skærpende omstændigheder der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

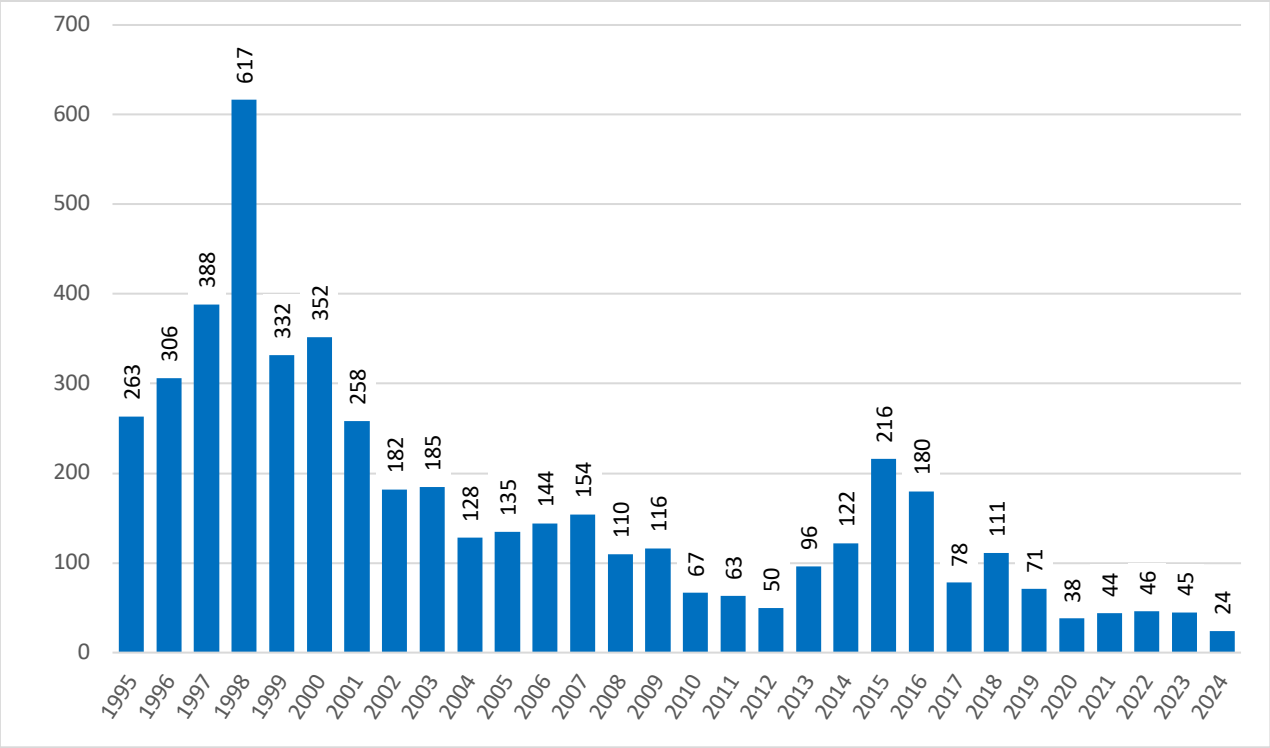

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-40%

I opstilling 5.1.3.2.b ses tilfælde af menneskesmugling, som er registreret som overtrædelser af udlændingelovens § 59, stk. 8. Straffen er her ifølge Anklagemyndighedens Vidensbase 30-40 dages fængsel, hvis der er tale om et førstegangstilfælde, men strafniveauet kan variere en del.[124]

[124] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/76840f48-7b7e-474d-9a82-baf94a0271dd?showExact=true

Opstilling 5.1.3.2.b. Antal tilfælde af menneskesmugling jf. Udlændingeloven der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-91%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-66%

Som det fremgår, var der et stigende antal sager vedrørende menneskesmugling omkring årtusindeskiftet. I denne periode var det særligt flygtninge fra Afghanistan og Irak, der fik asyl i Danmark.[125] Omkring 2015 var det særligt flygtninge fra Syrien, der fyldte billedet – det var det år, hvor store grupper af flygtninge vandrede på danske motorveje.

Fra 2020 og frem har antallet af sager været begrænset. De 24 sager fra 2023 i opstilling 5.3.1.2.a drejer sig formodentlig om to mænd, som blev anholdt i februar 2023 og senere dømt for, over en periode på omkring et halvt år, at have smuglet i alt 24 personer til England. De personer, som blev smuglet ud, blev gemt i lastbiltrailere og transporteret med godsfærger fra Esbjerg til en engelsk havn.[126]

[125] Se nærmere herom hos Refugees.dk www.refugees.dk, som giver et overblik med baggrund i statistik fra Udlændingestyrelsen.

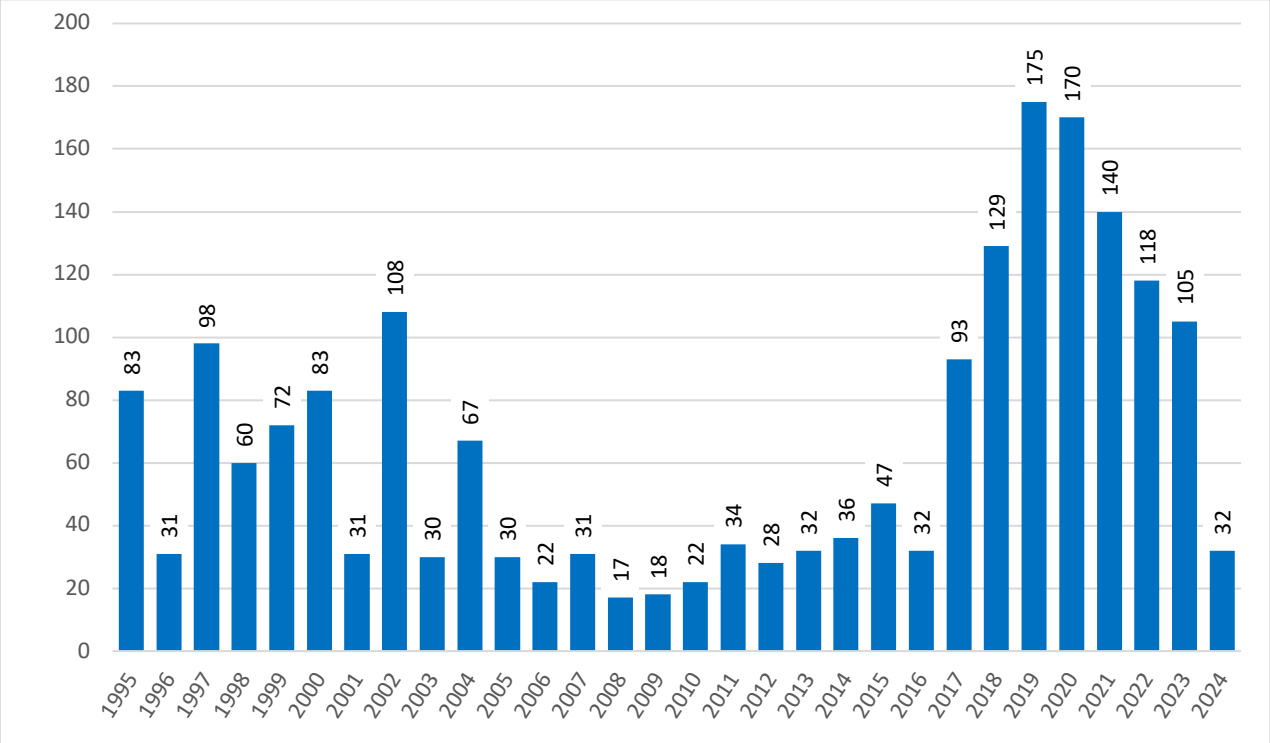
[126] https://politi.dk/syd-og-soenderjyllands-politi/nyhedsliste/menneskesmugling/2023/11/03

5.1.3.3. UBERETTIGET UDØVELSE OG FOREGIVELSE OG AF OFFENTLIG MYNDIGHED (§§130-131)

Uberettiget *udøvelse* af offentlig myndighed kan for eksempel være en person, der under påskud af at være polititjenestemand forlanger at se en anden persons kørekort, eller en person, der ved at udgive sig som læge, udsteder ordrer på et ulykkessted. Der er få sager i perioden, typisk mellem 10 og 30 tilfælde om året, i 2019 og 2020 omkring 50.

Foregivelse af offentlig myndighed drejer sig om personer, der for eksempel udgiver sig for at være fra politiet, ligesom der er domme mod personer, der er mødt op hos offentlige myndigheder og har udgivet sig for at være advokat, selv om de ikke havde beskikkelse. Der er, som det ses i opstilling 5.1.3.3.a, ikke mange årlige tilfælde, men der er sket en tydelig stigning i årene 2017-20 med et efterfølgende fald, som vi ikke har noget bud på en forklaring af. Sigtelser efter § 131 kan være del af en sag om for eksempel databedrageri, hvor svindleren har udgivet sig for at være politiansat for at franarre personer penge. I 2024 er antallet af tilfælde tilbage på niveauet omkring 2013.

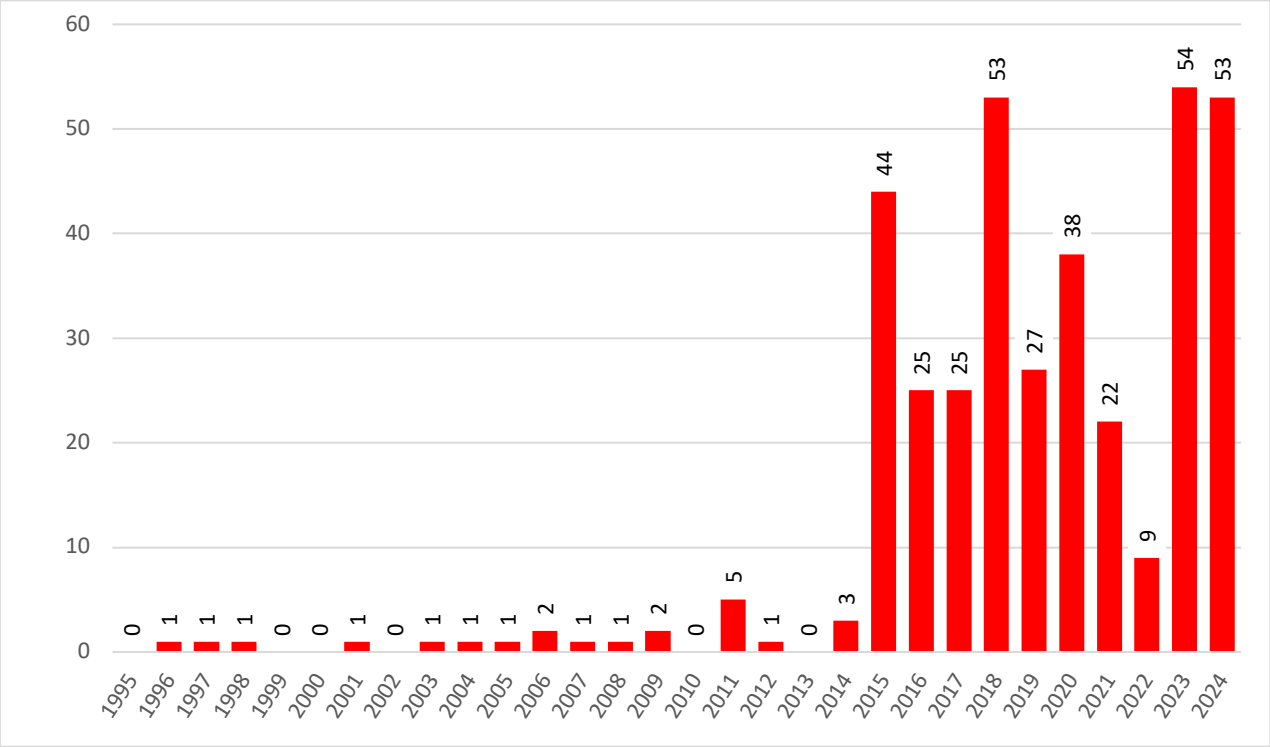
Opstilling 5.1.3.3.a. Antal tilfælde af foregivelse af offentlig myndighed i øvrigt der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-61%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-82%

5.1.3.4. OFFENTLIG TILSKYNDELSE TIL FORBRYDELSE (§ 136)

Opstilling 5.1.3.4.a. Antal tilfælde af offentlig tilskyndelse til forbrydelse der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	96%

§ 136 omfatter offentlig tilskyndelse til forbrydelser. Det kan for eksempel være en person, der i en kommentar til et facebookopslag om en nyåbnet moské har skrevet "Bomb den", [127] eller en person, der på en ministers Facebookprofil skriver, at ministeren burde henrettes.[128]

§ 136 stk. 2 omfatter offentlig billigelse af forbrydelser i straffelovens kapitel 12 om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed samt kapitel 13 om forbrydelser mod statsforfatningen, de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv. Særligt billigelse af terrorisme fylder meget i de offentliggjorte domme, og der ses en væsentlig stigning i antallet af registrerede tilfælde fra 2015, sammenfaldende med terrorangrebet på Krudttønden og synagogen i Krystalgade samme

[127] TfK 2017.676
[128] TfK 2020.464

år. Stk. 1 og stk. 2 har samme gerningskode, så det er ikke muligt at vurdere, hvor stor en del af de registrerede tilfælde, der drejer sig om hhv. tilskyndelse til forbrydelse og billigelse af terrorisme.

§ 136 stk. 3 (indsat i 2017) omhandler udtrykkelig billigelse af en række forskellige forbrydelser, herunder seksualforbrydelser, vold og terrorisme, der sker som led i religiøs oplæring. Denne type lovovertrædelse har sin egen gerningskode, og der er i alt registreret 4 tilfælde fordelt på 4 forskellige år i perioden 2017-2024. I 2020 blev en imam idømt seks måneders betinget fængsel for at billige drab på jøder, samt for overtrædelse af racismeparagraffen.

Opstilling 5.1.3.4.a indeholder alle overtrædelser af §136, og alle på nær fire tilfælde drejer sig som nævnt om §136 stk. 1 og 2. Offentlig billigelse af terrorisme mv. har givet anledning til en del offentlig debat, blandt andet om, hvorvidt regeringen har lagt pres på anklagemyndigheden om at retsforfølge personer, der har udtrykt støtte til Hamas' angreb på Israel 7. oktober 2023.

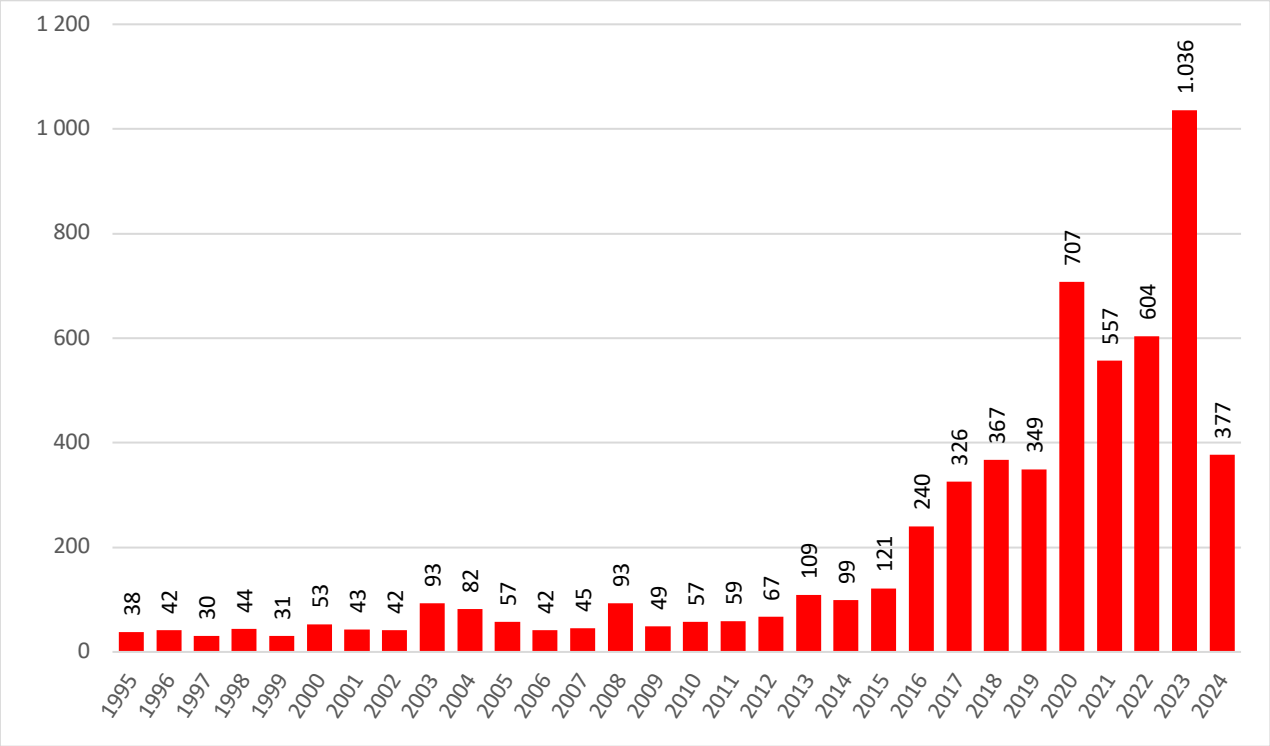
I et svar til Folketingets Retsudvalg 23. oktober 2023[129] meddeler justitsministeren, at Rigspolitiet anmodet politikredsene om at "have skærpet opmærksomhed på ytringer, som kan være omfattet af straffelovens bestemmelser vedrørende billigelse af terror". I en redegørelse af 16. november 2023[130] oplyser Rigsadvokaten og Rigspolitiet, at alle sager om terrorbilligelse behandles af statsadvokaten i København for at sikre en samlet sagsbehandling, og at statsadvokaten skal forelægges også sager, hvor politiet ikke vurderer, at der er grundlag for at indlede/fortsætte efterforskning.

Dagbladet Politiken oplyser i en større artikel 30. marts 2025,[131] at der i den konkrete sammenhæng er faldet 17 domme om terrorbilligelse, hvoraf de 5 er endt med domme til ubetinget fængsel, yderligere 5 med domme til betinget fængsel, mens de resterende 7 sager er endt med frifindelse af i alt 8 personer, hvilket er en usædvanlig høj frifindelsesprocent. 11 af dommene er anket. Flere af de interviewede i artiklen mener, at anklagemyndigheden har været under politisk pres for at køre så mange sager som muligt.

[129] REU alm. del, besvarelse af sp. 170. https://www.ft.dk/samling/20231/almdel/reu/spm/170/svar/1990316/2769187.pdf
[130] 'REU alm. del, besvarelse af sp. 359. https://www.ft.dk/samling/20231/almdel/reu/spm/359/svar/2008993/2800206.pdf
[131] Politiken, PS, s. 4-5

5.2. FORBRYDELSE I OFFENTLIG TJENESTE (jf. §§ 144-157)

Opstilling 5.2.a. Antal tilfælde af forbrydelse i offentlig tjeneste der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	992%
Pct.-vis ændring 2019-2024	108%

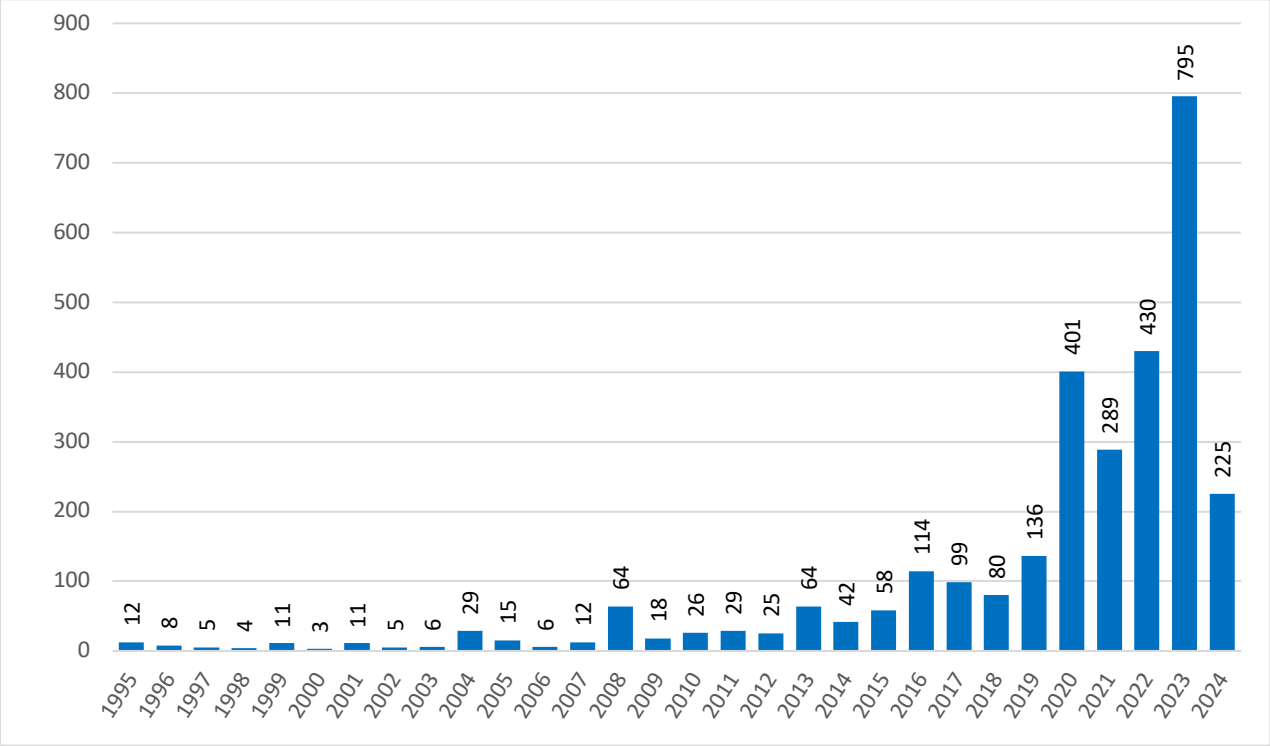
Opstilling 5.2.a omfatter blandt andet modtagelse af bestikkelse, som generelt fylder meget lidt i statistikken med undtagelse af 2018, hvor denne gerningskode udgør næsten halvdelen af anmeldelserne (hvilket sandsynligvis blandt andet kan henføres til ATEA-sagen omtalt under 5.1.3.1). Opstillingen omfatter også krænkelse af tavshedspligt, hvor der i de sidste 10 år er registreret under 75 tilfælde om året med undtagelse af 2016, hvor antallet var 161, hvilket muligvis blandt andet kan henføres til sagen om en tidligere PET-chef, som blev sigtet for at have overtrådt sin tavshedspligt 27 gange i forbindelse med en bogudgivelse.

Den stærke stigning i 2020 og det høje niveau de følgende år skyldes dog primært gerningskoden "anden misbrug af offentlig stilling/hverv" (§ 155). Denne form for anmeldelser udgør 66 pct. af det samlede antal anmeldelser fra 2020-23.

5.2.1. ANDEN MISBRUG AF OFFENTLIG STILLING/HVERV (§ 155)

Denne kategori omfatter en række forskellige overtrædelser, for eksempel brug af politilegitimation uden for tjenesten, en forsvarers videregivelse af oplysninger fra et lukket retsmøde, eller en sagsbehandlers uberettigede udbetaling af bistandsydelser til en bekendt. Som det ses i opstillingen, er der med få undtagelser under 10 sager om året frem til 2006, mens antallet er mangedoblet i de sidste 4 år.

Opstilling 5.2.1.a. Antal tilfælde af anden misbrug af offentlig stilling/hverv der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	175%
Pct.-vis ændring 2019-2024	65%

En væsentlig del af de registrerede tilfælde i de senere år vedrører formodentlig uberettigede opslag i offentlige myndigheders sagsstyringssystemer. Her kan for eksempel være tale om en politiansat, som har benyttet politiets systemer til at søge oplysninger om en formodet utro kæreste og dennes

bekendtskaber,[132] eller om 3 kommunalt ansatte, der i 2023 uberettiget har søgt oplysninger om næsten 600 borgere i et kommunalt datasystem kaldet Sags- og Partsoverblik (SAPA).[133]

Det er de enkelte myndigheder, der som arbejdsgivere er ansvarlige for at sikre, at oplysninger i sådanne digitale systemer ikke tilgås uberettiget. Dette kan blandt andet ske gennem logkontrol, hvor alle opslag i systemerne registreres, og der løbende føres stikprøvekontrol med, at alle søgninger i systemerne har tjenstligt formål.

Det er Datatilsynet, der fører tilsyn med, at myndighederne udøver tilstrækkelig kontrol. Det fremgår dog af tilsynets hjemmeside, at kontrollen langt fra altid, lever op til de krav, Datatilsynet stiller. For eksempel kritiserer Datatilsynet, at man ved tilsyn i 3 politikredse har fundet, at der ikke blev ført løbende kontrol med loggen. Det skete kun ved konkret mistanke om misbrug.[134]

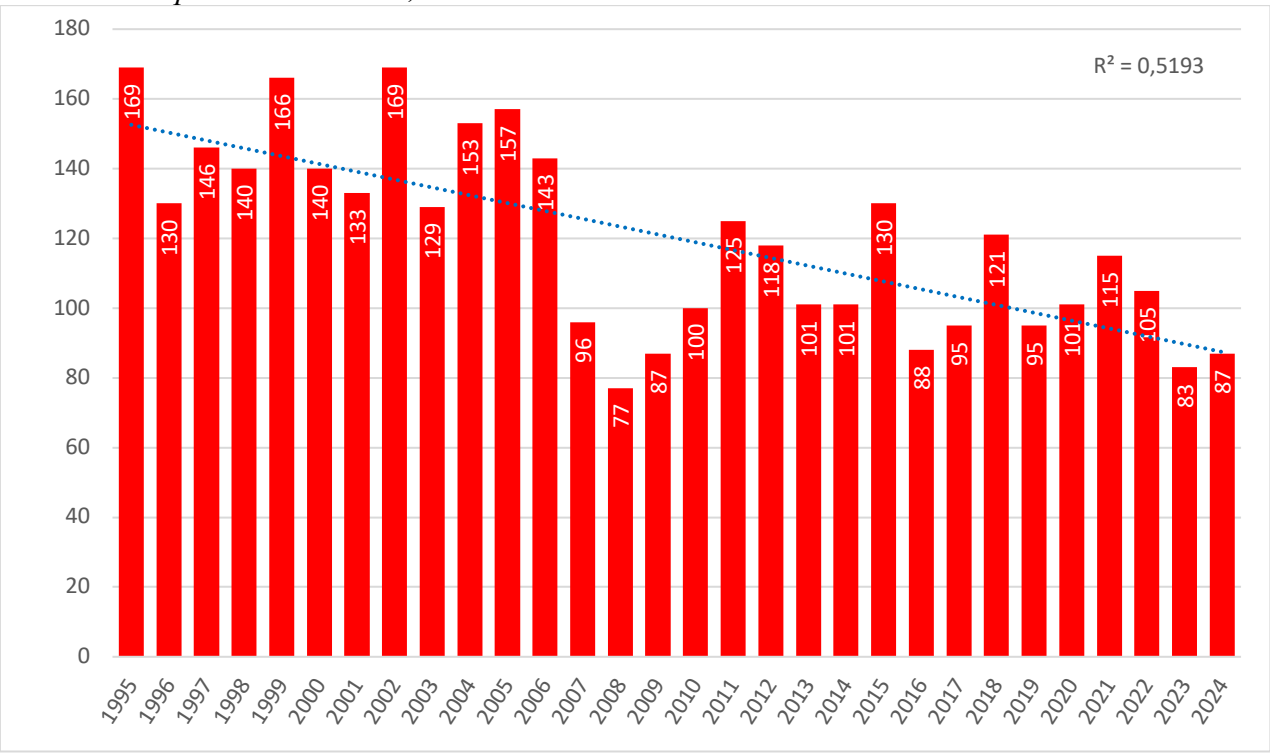
Datatilsynet oplyser også, at man i 2024 har indstillet en kommune til en bøde på op mod 400.000 kr., fordi kommunen ikke har sikret, at tidligere medarbejdere ved fratrædelse fik fjernet deres adgang til personoplysninger i kommunens systemer, hvilket blandt andet muliggjorde, at en tidligere ansat tilgik oplysninger om 1.052 borgere.[135]

---

[132] https://www.tv2east.dk/guldborgsund/tidligere-politileder-erkender-ulovlige-opslag-i-registre
[133] https://politi.dk/midt-og-vestjyllands-politi/nyhedsliste/tiltalt-for-uberettiget-at-slaa-borgere-op-i-kommunalt-itsystem/2024/01/12
[134] https://www.datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelser/2024/maj/tre-politikredse-faar-kritik-for-manglende-behandlingssikkerhed-fyns-politi
[135] https://www.datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelser/2024/nov/datatilsynet-anmelder-lyngby-taarbaek-kommune-til-politiet

5.3. FALSK FORKLARING FOR RETTEN (jf. §§ 158-160)

Opstilling 5.3.a. Antal tilfælde af falsk forklaring for retten der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

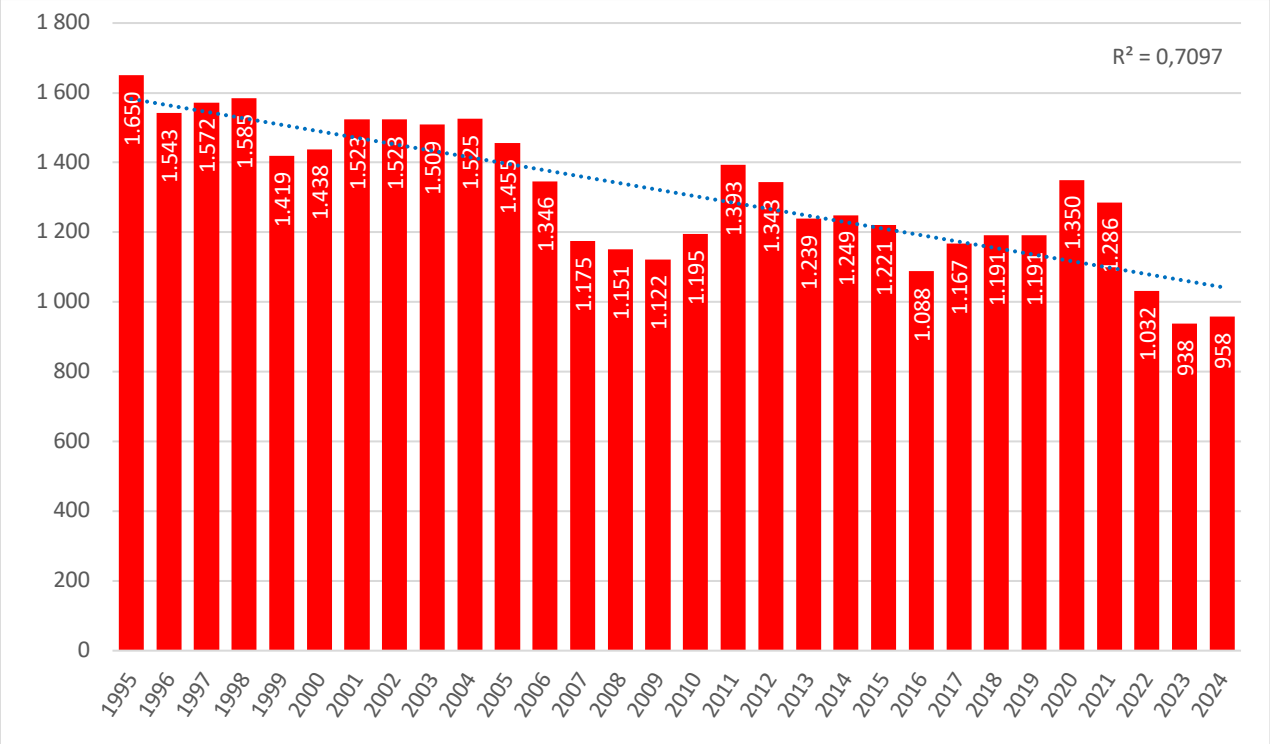

Pct.-vis ændring 1995-2024	-49%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-8%

Falsk forklaring for retten er generelt ikke af noget større omfang, og antallet i 2023-2024 er på linje med det laveste antal i hele perioden.

5.4. FALSK FORKLARING I ØVRIGT (jf. §§ 161-165)

Opstilling 5.4.a. Antal tilfælde af falsk forklaring i øvrigt der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

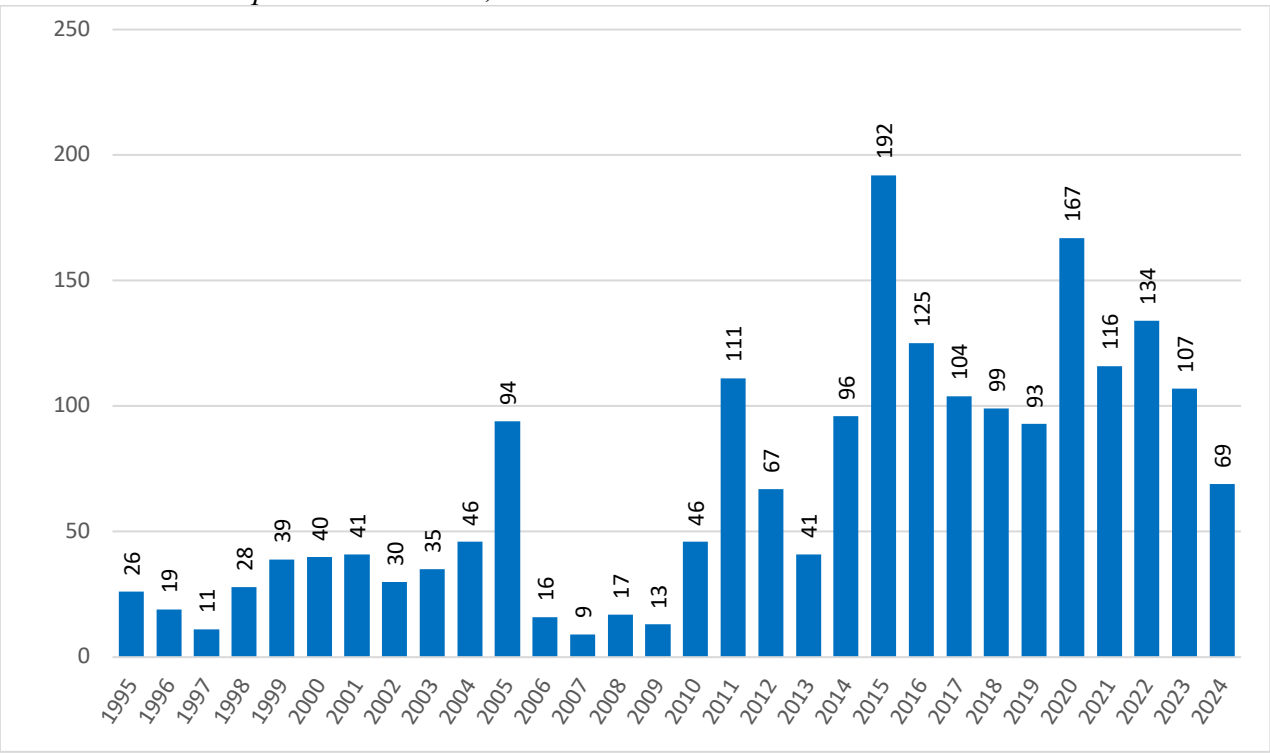

Pct.-vis ændring 1995-2024	-42%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-20%

Omfanget af falsk forklaring i øvrigt er faldet væsentligt gennem perioden. Antalsmæssigt drejer det sig primært om 4 former for overtrædelser: Anden urigtig skriftlig erklæring, som først og fremmest drejer sig om urigtige oplysninger fra borgerne til den offentlige administration, og som kun udgør en mindre del af det samlede antal overtrædelser (i gennemsnit 75 om året i perioden 2019-2024); falsk erklæring på tro og love; falsk anklage/bevisforvanskelse, som er den mest omfattende under-kategori; samt falsk anklage/klagemål.

5.4.1. FALSK ERKLÆRING PÅ TRO OG LOVE (§ 161)

Opstilling 5.4.1.a. Antal tilfælde af falsk erklæring på tro og love der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

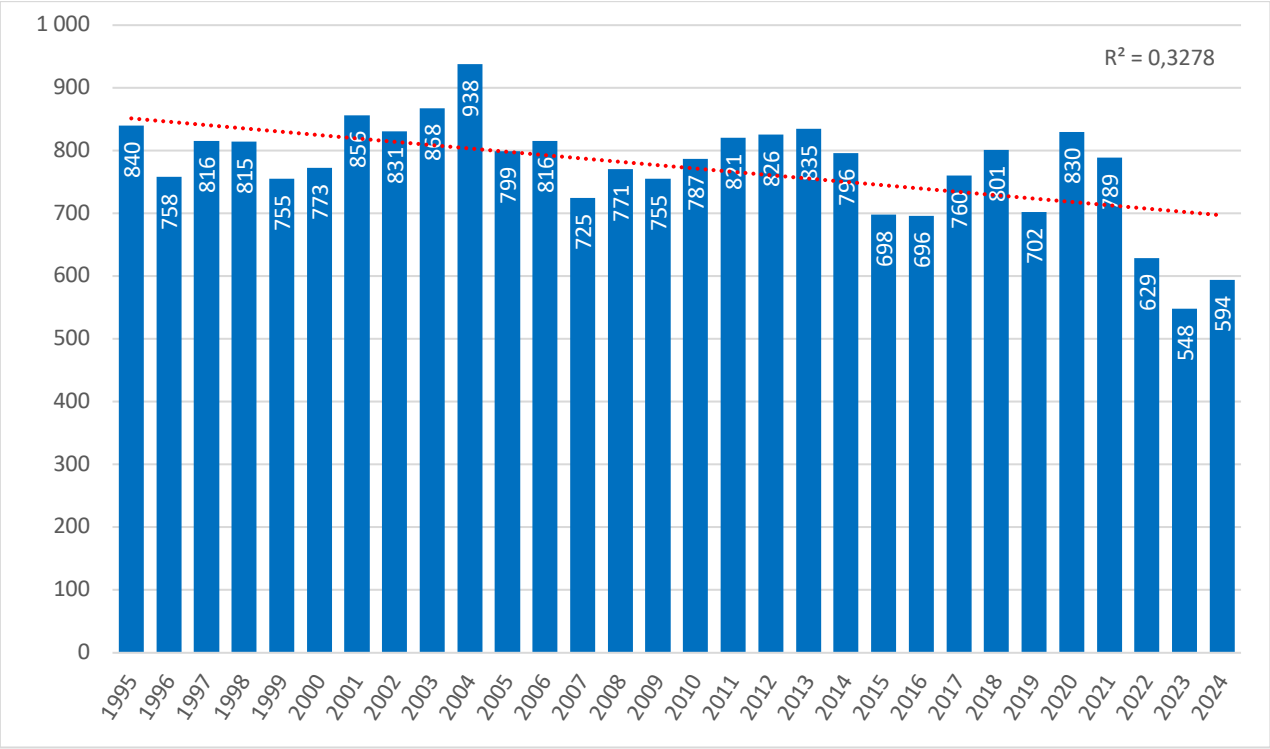

Pct.-vis ændring 1995-2024	165%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-26%

Sager i denne kategori kan blandt andet dreje sig om urigtige oplysninger i forbindelse med ansøgning om familiesammenføring, eller en arbejdsgivers urigtige oplysninger til myndighederne om, hvor meget han/hun vil give i løn til en udlænding, som søger opholdstilladelse på baggrund af et job. Selv om det samlede antal sager er begrænset, og der dermed ses store udsving fra år til år, er det tydeligt, at omfanget er større i den sidste halvdel af perioden end i den første halvdel.

5.4.2. FALSK ANKLAGE/BEVISFORVANSKELSE (§ 164)

Opstilling 5.4.2.a. Antal tilfælde af falsk anklage/bevisforvanskelse der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-29%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-15%

Som det fremgår, udgør gerningskoden falsk forklaring/bevisforvanskelse over halvdelen af tilfældene af falsk forklaring i øvrigt, og antallet af registrerede overtrædelser har været svagt faldende gennem perioden.

Denne form for lovovertrædelser drejer sig om at kaste skyld på uskyldige. Den dækker tilfælde, hvor en person med vilje giver en offentlig myndighed forkerte oplysninger, der kan medføre, at en uskyldig bliver sigtet/dømt for en lovovertrædelse. Bestemmelsen dækker også tilfælde, hvor nogen fjerner beviser, ændrer beviser eller frembringer falske beviser, som kan resultere i det samme. Det kan for eksempel ske, hvis en sigtet opgiver falsk navn eller CPR-nummer til politiet eller skyder skylden for egne handlinger på en anden.

Bestemmelsen gælder også tilfælde, hvor en person *selv* påtager sig skylden for noget, vedkommende ikke har gjort, for eksempel ved at påstå, at han/hun har været fører af en bil, der var involveret i en

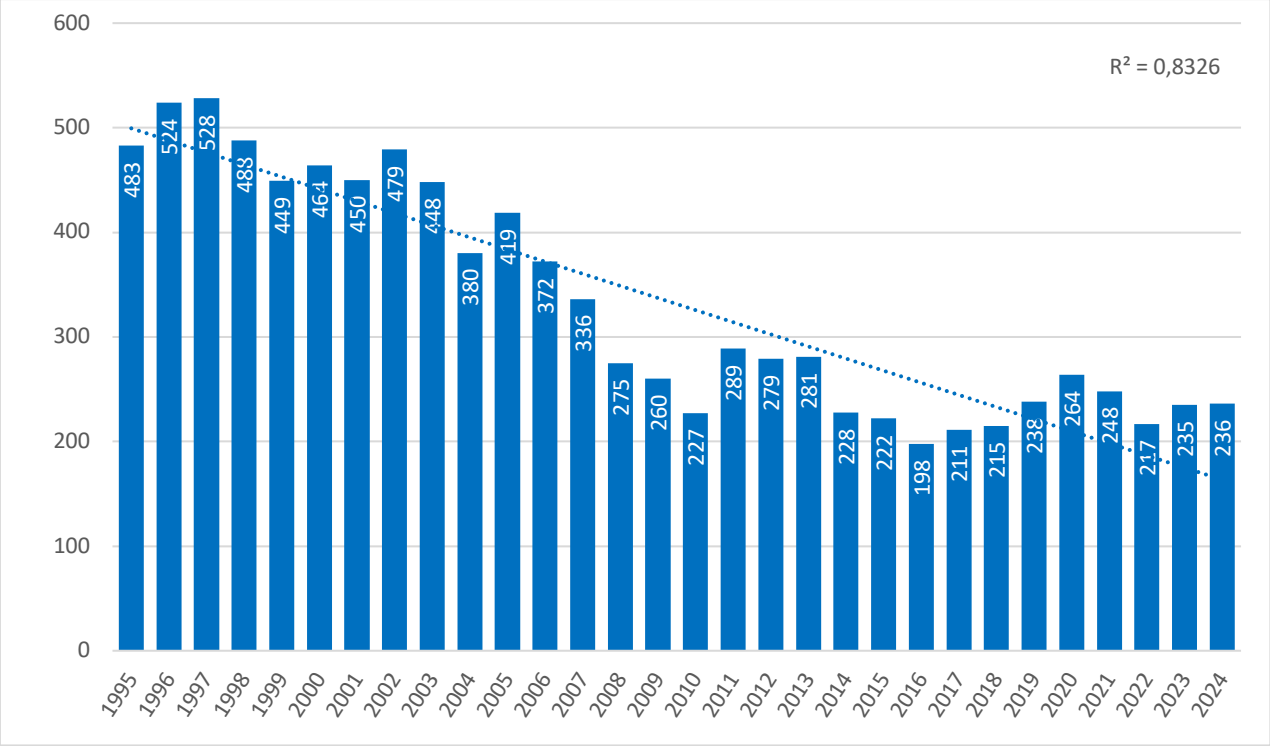
ulykke, selv om den reelt var ført af en anden. Der er også eksempler på, at en person frivilligt har afsonet en kortere straf for en anden (Elholm m.fl. 2022).

§ 164 a straffer den, der tilbageholder oplysninger om en anden persons uskyld. Det er en lovovertrædelse, som registreres meget sjældent: i perioden 1995-2024 mellem 0 og 3 gange om året.

5.4.3. FALSK ANKLAGE/KLAGEMÅL (§ 165)

§ 165 drejer sig om falsk anmeldelse, dvs. at anmelde lovovertrædelser, som ikke har fundet sted. Det kan for eksempel dreje sig om anmeldelse af en voldtægt. I forbindelse med forhøjelse af straffen for voldtægt i 2016, blev straffen for falsk anklage for voldtægt samtidig forhøjet, fra 20 til 30 dages fængsel. Det kan også være en person, som efter at have været i et færdselsuheld anmelder sin bil stjålet for at undgå at blive holdt ansvarlig. Bestemmelsen bruges dog ifølge Elholm m.fl. (2022) først og fremmest i forbindelse med sager om forsikringsbedrageri, som for eksempel en person, der efter et indbrud har overdrevet værdien af det stjålne. I et sådan tilfælde kan man – ud over bedrageri – tillige blive dømt efter § 165. Det fremgår af opstilling 5.4.3.a, at antallet af årligt registrerede tilfælde er halveret i perioden 1995-2024, men at antallet har været nogenlunde konstant de sidste 10 år.

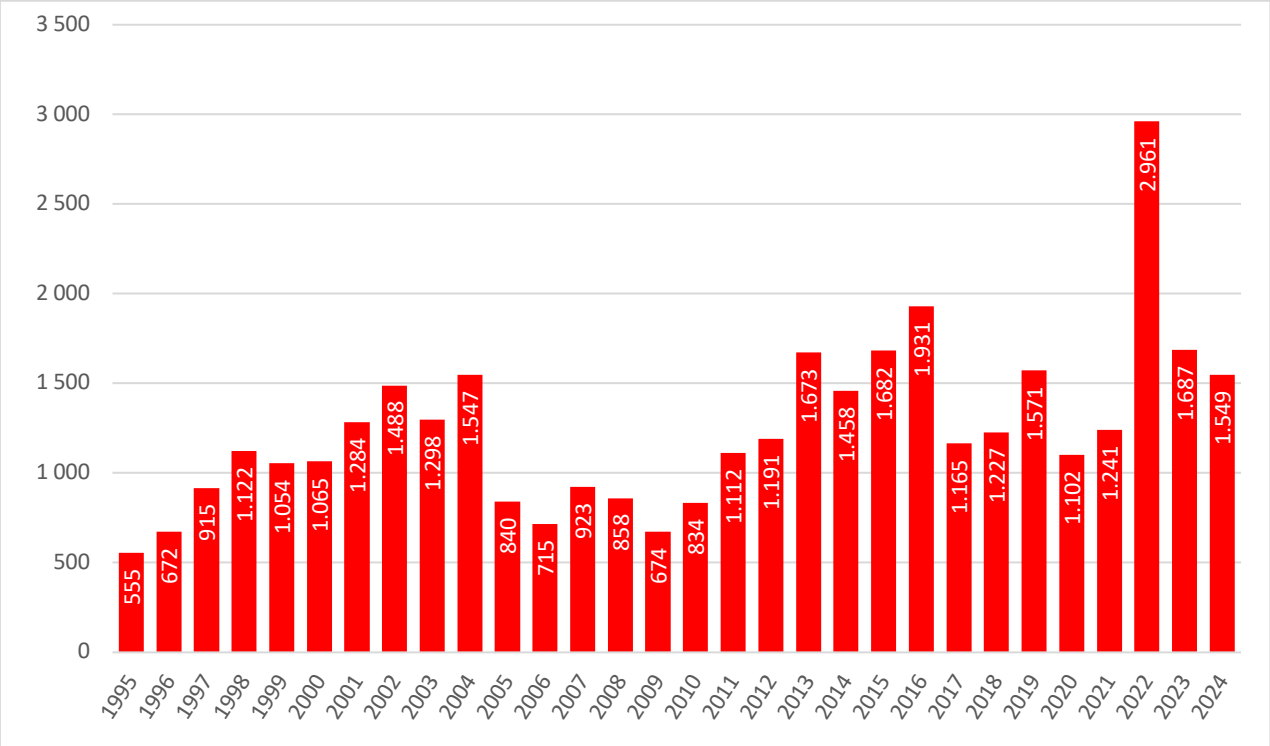
Opstilling 5.4.3.a. Antal tilfælde af falsk anklage/klagemål der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-51%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-1%

5.5. FORBRYDELSE VEDRØRENDE PENGE OG BEVISMIDLER (jf. §§ 166-170, 173-179) - bl.a. forfalskning af penge

Opstilling 5.5.a. Antal tilfælde af forbrydelse vedrørende penge og bevismidler der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

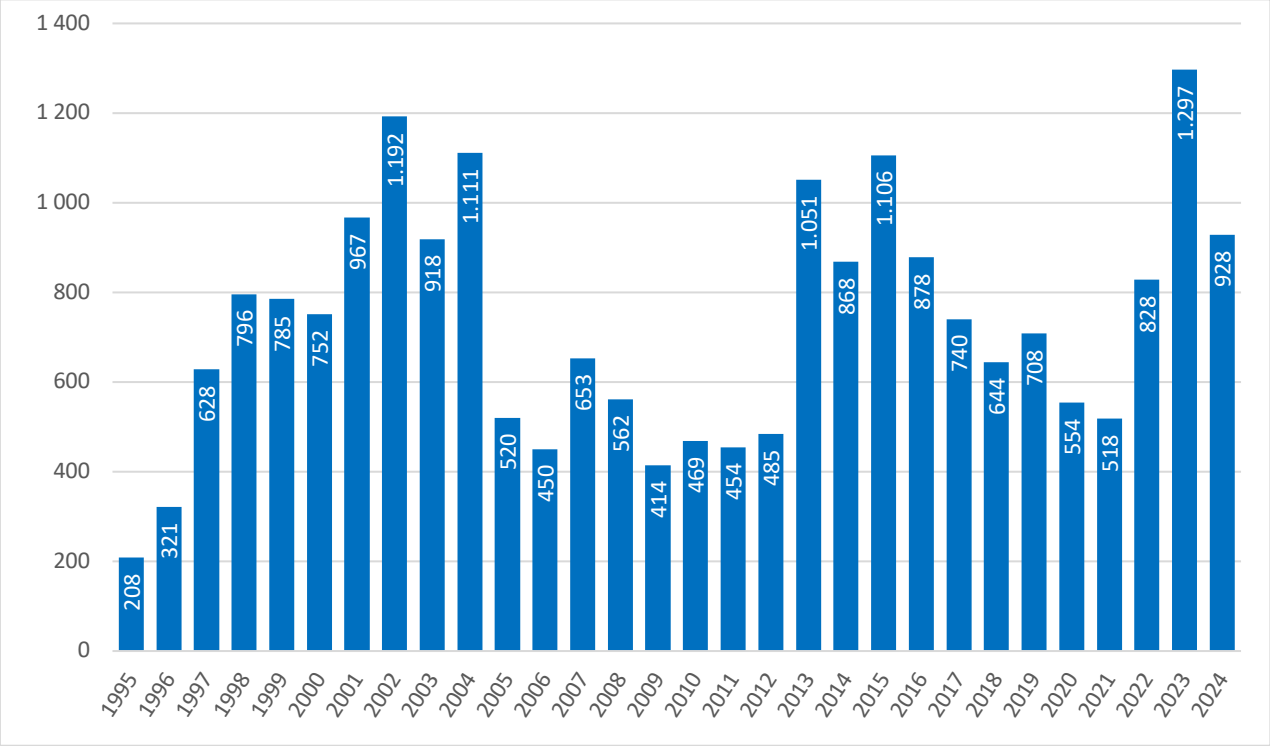
Pct.-vis ændring 1995-2024	179%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-1%

De fleste anmeldelser i opstillingen drejer sig om fremstilling og brug af falske penge. Antallet af anmeldelser for disse lovovertrædelser har udgjort omkring halvdelen af alle anmeldelser siden årtusindeskiftet. Herudover omfattes misbrug af ægte dokumenter, f.eks. brug af en anden persons identifikationspapir/kort.

Det store antal tilfælde i 2022 skyldes primært gerningskoden ”intellektuelt falsk”, som drejer sig om afgivelse af urigtige erklæringer. Der er typisk væsentlig under 100 anmeldelser i denne gerningskode om året, men i 2022 er der hele 1731. Hovedparten tilhører formodentlig et sagskompleks, hvor 10

læger i en lægeklinik i 2022 er blevet tiltalt for i perioden 2017-19 at have udstedt 1.713 flyvetilladelser uden at have autorisation til det. [136]

Opstilling 5.5.1.a. Antal tilfælde af pengefalsk og udgivelse af falske penge der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	346%
Pct.-vis ændring 2019-2024	31%

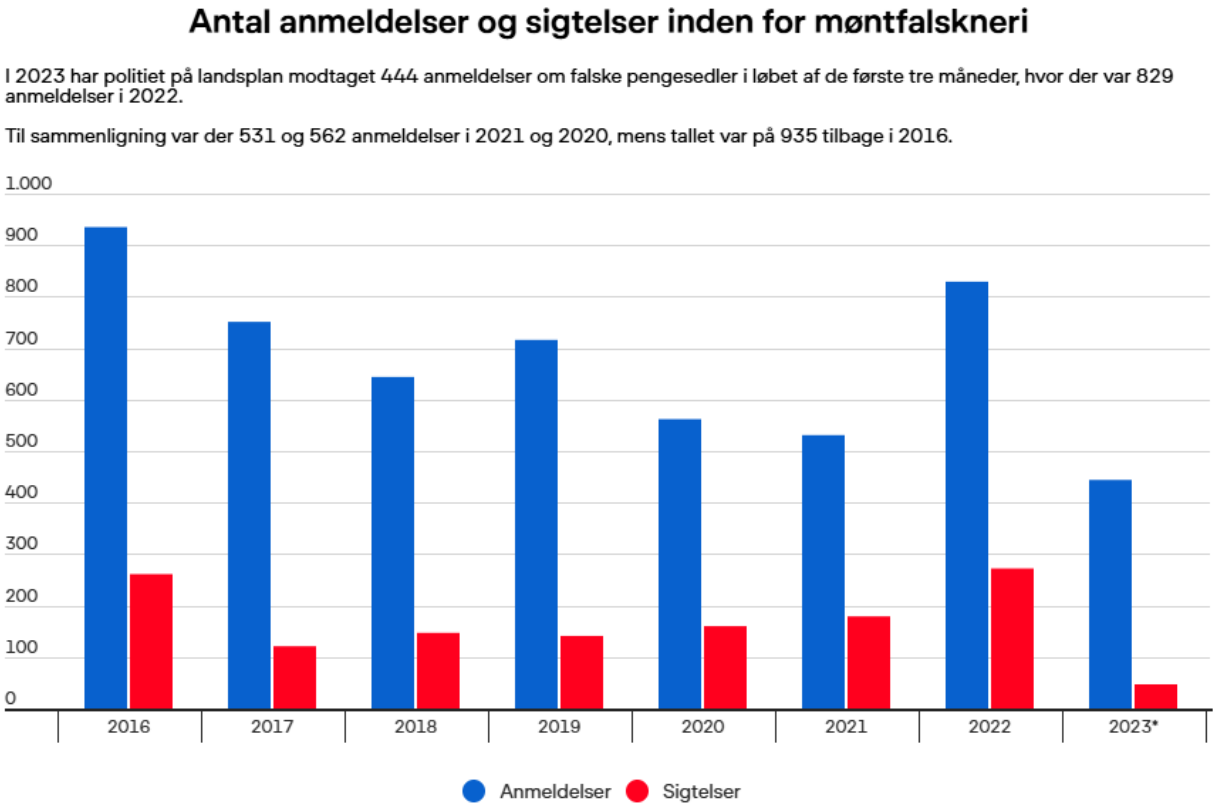
Pengefalsk er fremstilling af falske penge med henblik på at bruge dem som ægte, mens *udgivelse* er brug af falske penge. Samlet udgør de to kategorier, hvad man populært kalder falskmøntneri. Ifølge Nationalbanken (2024) er danske penge vanskelige at forfalske og kopiere, og mængden er begrænset: man har registreret 8,7 forfalskede sedler (fortrinsvis 1.000-kronesedler) pr. million sedler i omløb i 2023. Nationalbanken (2024) oplyser desuden, at man i 2022 registrerede i alt 1.452 falske sedler, og i 2023 2.163, en stigning som synes at blive afspejlet i opstillingen. I 2024 var antallet *af sager* faldet til 750, mod 1.499 året før.[137] En del sager i Danmark vedrører udenlandske penge, særligt Euro.

En del af de tilfælde, der findes beskrevet i domme mv., viser, at der ikke altid er tale om organiseret falskmøntneri: For eksempel er en person idømt 4 måneders ubetinget fængsel for at fremstille 5 falske 1000-kronesedler på sin printer, som vedkommende efterfølgende brugte som betaling på en

[136] https://politiken.dk/danmark/art9329286/Gav-piloter-helbredsattester-uden-autorisation
[137] Det oplyses ikke, hvor mange falske sedler, der blev fundet i 2024.

massageklinik.[138] Sagerne er ifølge politiet vanskelige at opklare, fordi der typisk går langt tid, fra de falske penge bliver anvendt i butikker eller andre steder, og til det bliver opdaget, at de ikke er ægte.[139] Danmarks Radio har på baggrund af tal fra Rigspolitiet udarbejdet følgende graf over antallet af anmeldelser og sigtelser siden 2016, jf. opstilling 5.5.1.b.

Opstilling 5.5.1.b. Antal anmeldelser og sigtelser vedr. møntfalskneri 2016-2023.

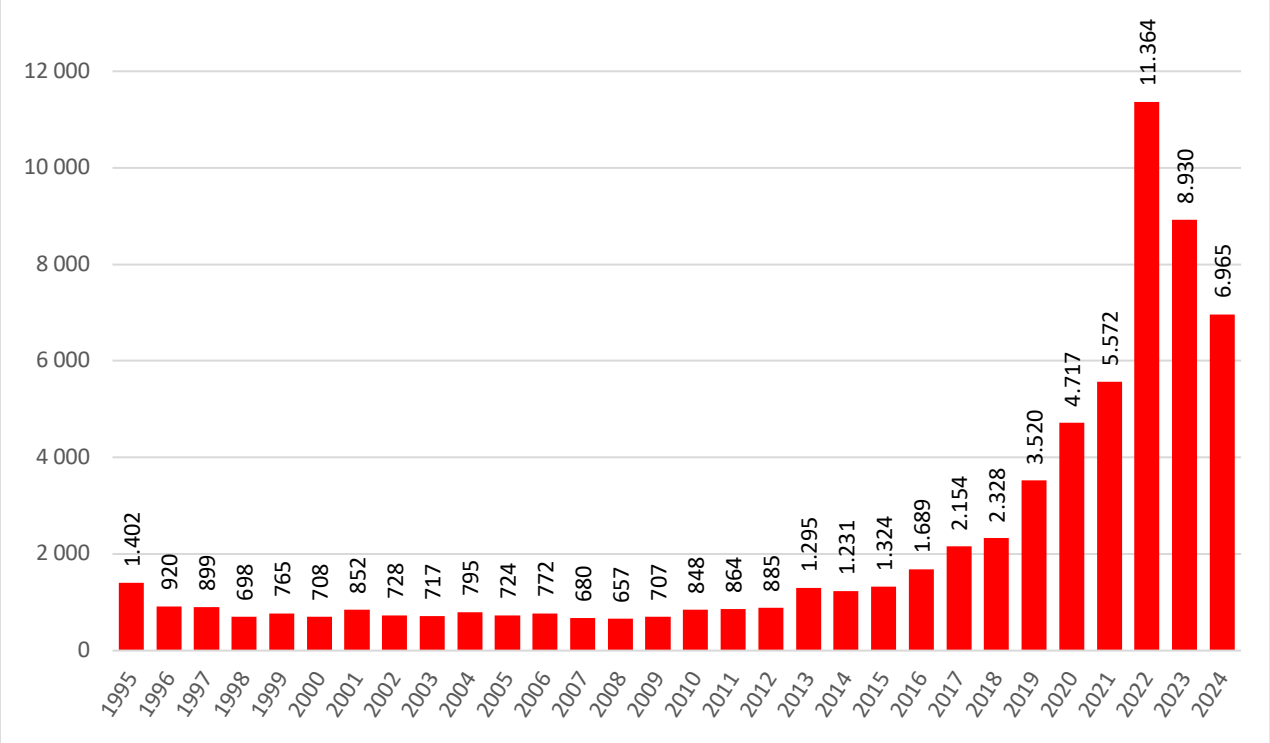
Note: Tal for 2023 omfatter kun månederne januar til marts.
Kilde: Dr.dk, 9/4 2023. https://www.dr.dk/nyheder/penge/politiet-oplever-boelge-af-anmeldelser-om-falske-pengesedler

Fra og med 31/5 2025 er 1000-kronesedlen ikke længere gyldigt betalingsmiddel i Danmark. Beslutning herom er blandt andet begrundet med, at det særlig er denne seddel, der forsøges forfalsket, at den ofte bruges i forbindelse med økonomisk kriminalitet, samt at den ikke er særlig brugt som betalingsmiddel (Nationalbanken 2024: 20).

[138] TFK 2008.177
[139] https://www.dr.dk/nyheder/penge/politiet-oplever-boelge-af-anmeldelser-om-falske-pengesedler

5.6. FREDS- OG ÆREKRÆNKELSER (jf. §§ 263-264 e, 266 b-268)

Opstilling 5.6.a. Antal tilfælde af freds- og ærekrænkelse der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	397%
Pct.-vis ændring 2019-2024	98%

Straffelovens kapitel 27, som omfatter de lovovertrædelser, der indgår i opstilling 5.6.a, blev i december 2018 væsentligt ændret, blandt andet på baggrund af Straffelovrådets betænkning 1563/2017. Ændringerne skulle blandt andet sikre, at lovgivningen tog højde for den stigende grad af digitalisering i samfundet, samt bringe lovgivningen i overensstemmelse med EMRKs artikel om ytringsfrihed (se herom Elholm m.fl. 2022). Der skete en tredobling af bødestraffen for overtrædelse af §§ 263-264 d og ærekrænkelse §§ 267-268, samt en femdobling for ansvarshavende redaktører på massemedier.

Freds- og ærekrænkelser er – med undtagelse af sager vedr. trusler og racisme – undergivet betinget offentlig påtale. Det vil sige, at den, som oplever sig krænket, kan anmode om, at anklagemyndig–

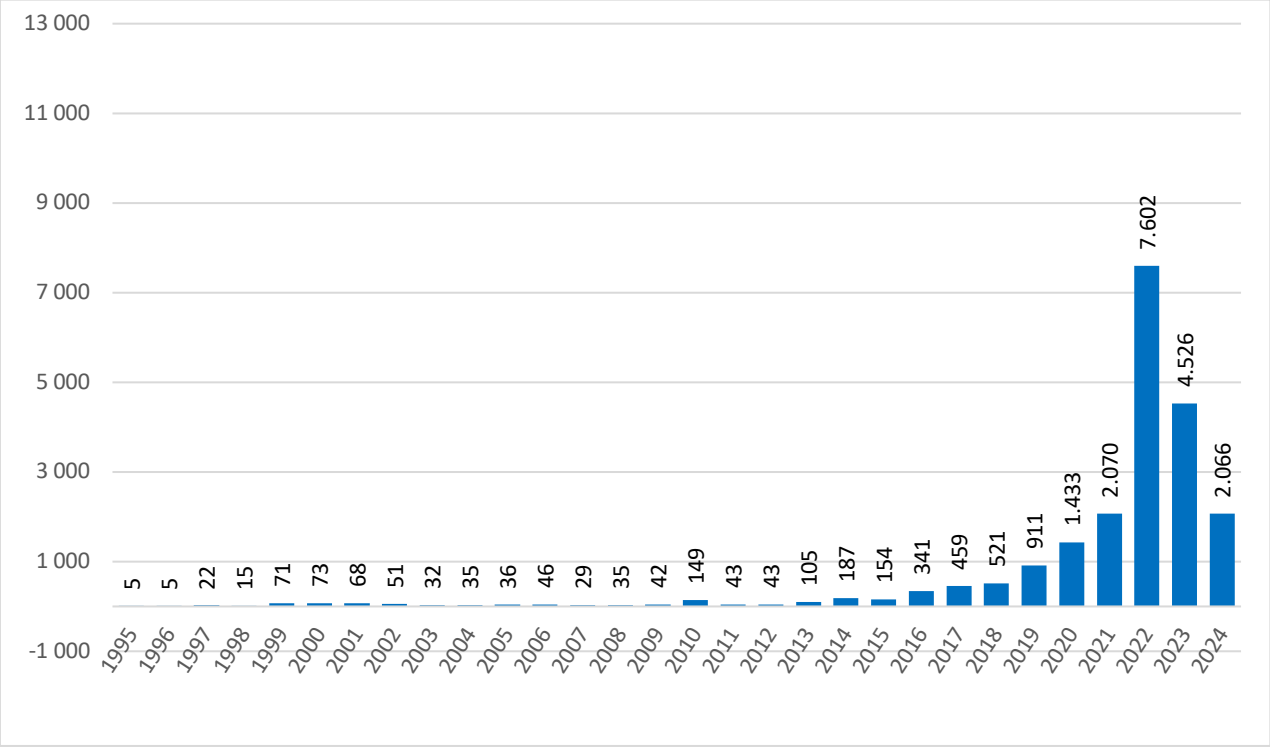
heden tager sagen op. Baggrunden herfor er, at man vil beskytte den krænkede mod den yderligere opmærksomhed, en eventuel straffesag vil skabe, hvis vedkommende gerne vil undgå den.

I perioden 1995-2017 er der faldet afgørelser i 57% af alle registrerede tilfælde af freds-og ærekrænkelser, og 75% af afgørelserne har været fældende. I perioden 2018-2023 er der faldet afgørelser i 14% af de registrerede tilfælde, og 63% af afgørelserne har været fældende. Det er formodentlig primært de IT-relaterede tilfælde, der har påvirket udviklingen. Det meget høje antal anmeldelser i 2022 skyldes primært registrerede tilfælde af hacking.

5.6.1. HACKING mv. (§ 263)

Denne kategori af overtrædelser drejer sig om uberettiget adgang til datasystem eller data, krænkelse af brevhemmeligheden samt hemmelig aflytning. Der er typisk under 100 sager årligt om brud på brevhemmeligheden, og under 20 sager årligt om ulovlig aflytning (som man kun kan straffes for, hvis man optager den samtale mv., der aflyttes). I straffeloven fra før 2018 beskrives det, vi her kalder hacking, som uberettiget adgang til informationssystemer, mens det nu beskrives som uberettiget adgang til en andens datasystem eller data. I politiets terminologi er der tale om *IT-afhængig* kriminalitet, dvs. kriminalitet, som kun kan finde sted ved brug af en computer/mobiltelefon. Som det fremgår af opstilling 5.6.1.a, er der meget få registrerede tilfælde af denne type overtrædelser frem til 2016, hvorefter antallet stiger voldsomt, og særligt 2022 skiller sig ud.

Opstilling 5.6.1.a. Antal tilfælde af uberettiget adgang til EDB-systemer/hacking, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	41.220%
Pct.-vis ændring 2019-2024	127%

I 2016 blev en systemoperatør idømt ubetinget fængsel i 1½ år for i perioden 2008-2012 at have udleveret kreditkortoplysninger fra kendte personer til ugebladet Se og Hør, som brugte oplysningerne til at følge disse personers færden og skrive om det.

En af de mere omtalte sager i de senere år drejer sig om en 27-årig, der har hacket/forsøgt at hacke mere end 4.000 personer fra 2010-2020, herunder 512 kvinder fra hvis telefoner mv. han stjal intime billeder og videoer.[140] Han blev i 2022 samtidig dømt for en række andre overtrædelser. Det kan tænkes, at de mange tilfælde i 2022 blandt andet har med denne sag at gøre.

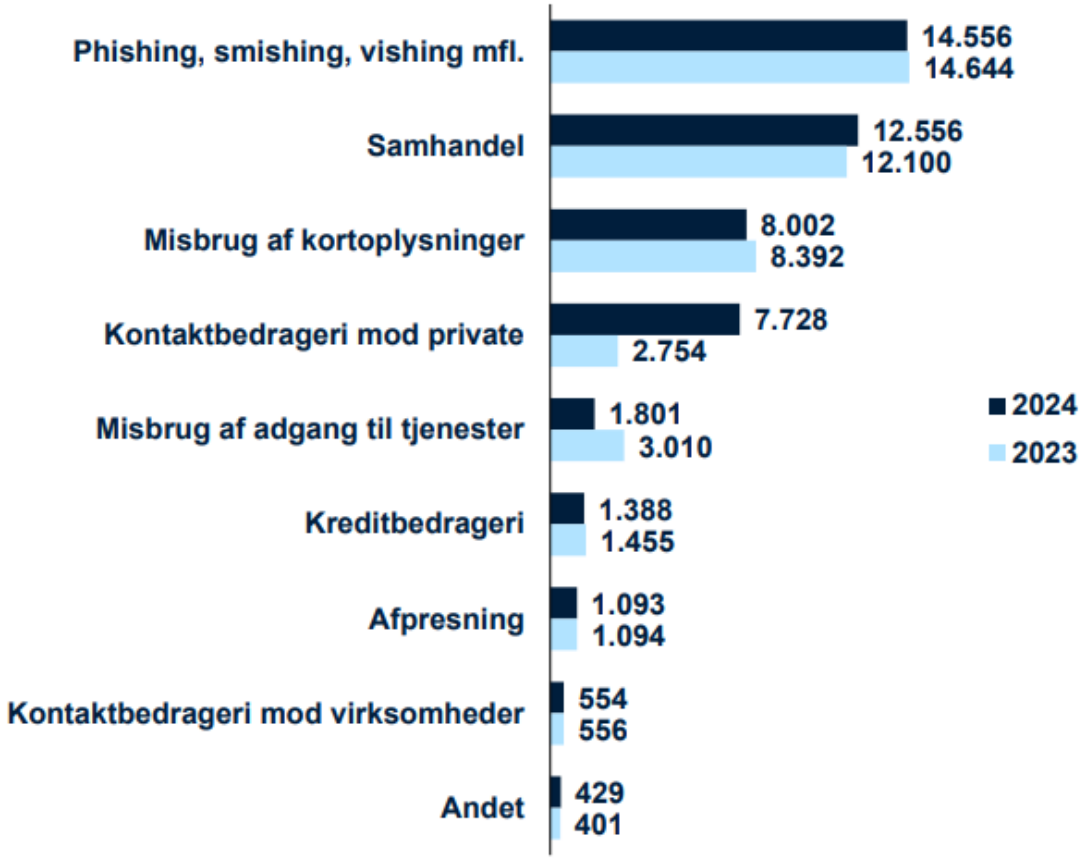
En anden medieomtalt sag omhandler en IT-medarbejder i politiet, som blandt andet har skaffet sig uberettiget adgang til en lang række politiansattes telefoner/computere under påskud af at ville hjælpe dem. I stedet skaffede han sig adgang til at overvåge deres færden og handlinger på nettet.[141]

Nationalt Center for It-Kriminalitet (NCIK) offentliggør tal for it-relateret økonomisk kriminalitet hvert år, senest for 2024 (NCIK 2025). En del af de anmeldelser, der opregnes i rapporten, vil være omfattet af kategorien hacking, men langt fra dem alle. Det fremgår af rapporten, at der er stagnation på de fleste sagsområder, med undtagelse af kontaktbedrageri mod private, jf. opstilling 5.6.1.b.

[140] https://www.domstol.dk/herning/aktuelt/2022/5/ss-30532021/

[141] https://politi.dk/fyns-politi/nyhedsliste/tidligere-medarbejer-i-politiet-doemt/2023/01/20

Opstilling 5.6.1.b. Udviklingen i it-relateret økonomisk kriminalitet på forskellige sagsområder fra 2023-2024.

Note: Nogle sager tæller i flere kategorier samtidig. Kilde: NCIK 2025

Kontaktbedrag mod private kan for eksempel være et en falsk SMS-korrespondance fra et familiemedlem, som har mistet sin telefon eller har andre problemer og beder om at få overført penge. Anmeldelser af denne type kriminalitet er vokset til det seksdobbelte fra 2023 til 2024. Vi kan ikke vide det, men det er muligt, at faldet i antallet af sager om hacking fra 2023-2024 blandt andet kan forklares med, at svindlere har skiftet modus.

Justitsministeriets offerundersøgelser indeholder ikke spørgsmål, der specifikt drejer sig om hacking, men det fremgår, at 5,9% i 2024 har været udsat for "kriminalitet begået på internettet" (eksklusive forsøg samt hadefulde ytringer). Det er den højeste andel, der er målt, og signifikant højere end i 2023, hvor andelen var 4,1%. 2,4% har været udsat for misbrug af betalingskortoplysninger, og 2,8% for bedrageri ved samhandel på internettet. 0,8% har været udsat for kontaktbedrageri, hvor de har overført penge til en person, som viste sig at være en bedrager, mens 0,7% har været udsat for misbrug af personoplysninger. 15% af de adspurgte oplyste, at de havde været udsat for forsøg på internetkriminalitet (Balvig 2025).

I en undersøgelse foretaget af Analyse Danmark for IDA – Ingeniørforeningen i Danmark – ved udgangen af 2024 oplyser 29% af de adspurgte, at de inden for de sidste *2 år* har været udsat for forsøg på phishing/smishing (fralokkelse af oplysninger via mails og SMS), 23% har været forsøgt

lokket til at afgive oplysninger i forbindelse med falske konkurrencer, og 20% har fået falske beskeder/telefonopringninger fra personer, der udgav sig for at repræsentere deres bank (IDA 2025). Det fremgår desværre ikke, hvor stor en del af de adspurgte, der faktisk har afgivet oplysninger/data. Informanterne (2002 i alt) er trukket fra Norstats webpanel, og data er vægtet på region, alder og køn, men det fremgår ikke, hvilken aldersgruppe, der er tale om.[142]

I den seneste rapport om danskernes informationssikkerhed (Digitaliseringsstyrelsen 2023) fremgår det, at 57% af de adspurgte (18 år og derover) i en undersøgelse foretaget i 2022 oplyste, at de havde været udsat for forsøg på phishing inden for det seneste år. Hovedparten blev udsat via mail. Det er dog, som også diskuteret i rapporten om offerundersøgelsen 2023 (Pedersen et al. 2024), sandsynligt, at en del forsøg på såvel phishing som andre former for hacking ikke rapporteres, fordi de adspurgte har glemt det eller slet ikke har opdaget forsøgene – for eksempel fordi de er blevet opfanget af spamfiltre eller andre automatiserede beskyttelsesforanstaltninger.

Digitaliseringsstyrelsen (2023) angiver, at 1% af borgerne "falder i fælden og udleverer de oplysninger, som svindleren efterspørger." Det er dog uklart, om undersøgelsen er repræsentativ for befolkningen som helhed, idet 9 ud af 10 adspurgte er del af analysefirmaets MEGAFON-panel og har besvaret spørgeskemaet online, mens den sidste tiendedel er udvalgt tilfældigt til telefoninterviews. Det er desuden ikke helt uvæsentligt, hvilken præcis procentdel, der har svaret bekræftende. Hvis vi antager, at det er præcis 1%, vil 95%-sikkerhedsintervallet ligge mellem 0,4% og 1,6%. I 2022 var der ca. 4,8 mio. danskere i alderen 18 år og derover, og derved vil mellem 19.000 og 76.000 have udleveret oplysninger i forbindelse med phishing. Er der tale om, at 0,5% har svaret bekræftende, ligger antallet mellem 13.000 og 37.000.

Som det ses, kommer de her nævnte undersøgelser til noget forskellige vurderinger af befolkningens udsathed for hacking, digital svindel mv., og et mere præcist estimat er ikke muligt. Vi må nøjes med at konstatere, at der givetvis er et stort mørketal, både vedr. forsøg og fuldbyrdet hacking. Dette kan blandt andet hænge sammen med, at de mennesker, der er blevet udsat for svindel, herunder hacking, skammer sig over at være blevet snydt og derfor undlader at anmelde forholdet.[143]

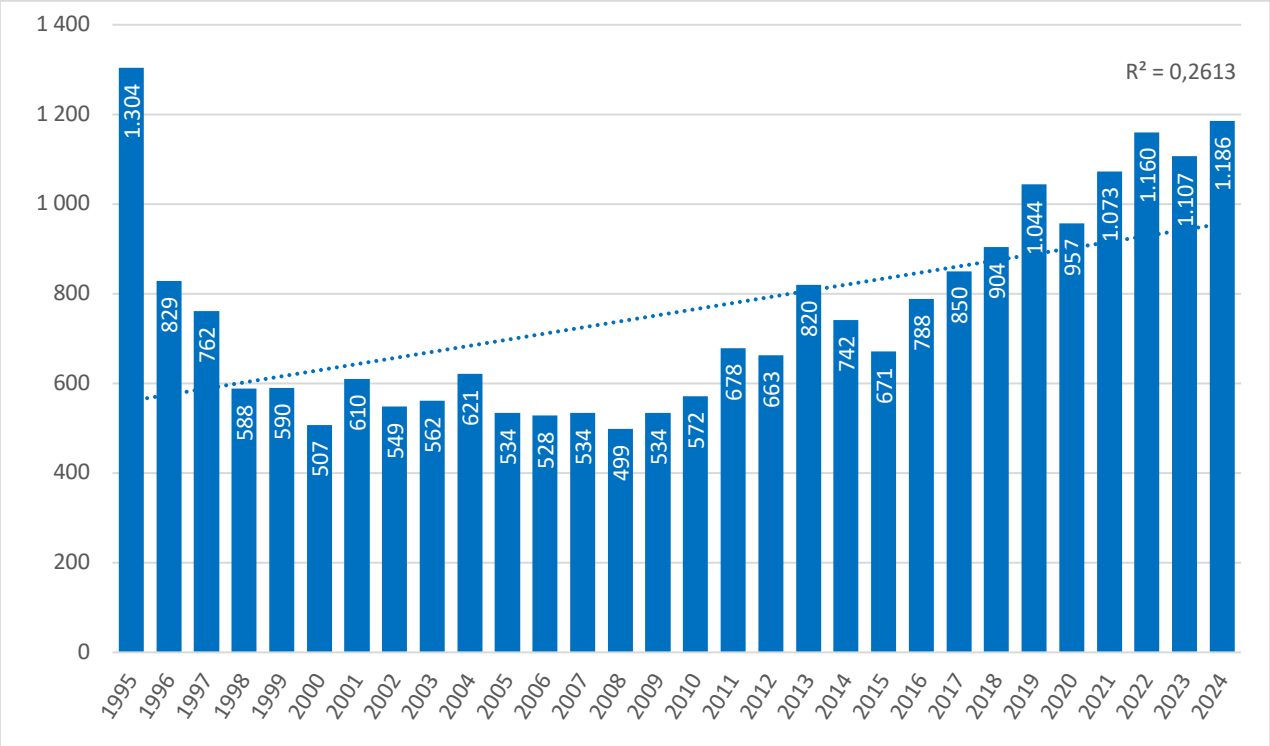
[142] Ifølge Norstat består datapanelet af personer, der er inviteret til at deltage, og de tilbydes forskellige former for belønning for deltagelse i de enkelte undersøgelser (https://www.norstatpanel.com/da/vilkaar-og-betingelser). Der er grund til at tro, at personer, der er medlemmer af et sådant panel, på forskellig vis adskiller sig fra gennemsnitsbefolkningen, så på trods af den foretagne vægtning er besvarelserne næppe repræsentative for befolkningen som helhed.
[143] https://www.dr.dk/nyheder/indland/det-kriminalpraeventive-raad-vi-er-noedt-til-goere-op-med-svindel-skam

5.6.2. HUSFREDSKRÆNKELSE (§ 264)

Husfredskrænkelse består i uberettiget at skaffe sig adgang til fremmed hus eller andet ikke frit tilgængeligt sted, samt at nægte at forlade fremmed hus/grund efter opfordring – uanset om stedet er frit tilgængeligt eller ej. Paragraffen anvendes på "private" krænkelser, som for eksempel en person, der skaffer sig adgang til en ekskærestes lejlighed via en låsesmed, men den anvendes også i forbindelse med aktivisters indtrængen på privat område, for eksempel en minkfarm.

Også journalister bliver af og til sigtet for husfredskrænkelse: et Tv-hold, der var i gang med optagelser til en udsendelse om kædesvig, gik ind på en lukket restaurant for uden forudgående aftale at interviewe en person, de gennem lang tid havde forsøgt at få i tale. De blev dømt i byretten, men frikendt i landsretten, som mente, at der ikke var tale om uberettiget tilstedeværelse, dels fordi Tv-holdet havde været i kontakt med interviewpersonen flere gange med henblik på at få en aftale, dels fordi det emne, udsendelsen dækkede, var et væsentligt samfundsmæssigt forhold.[144]

Opstilling 5.6.2.a. Antal tilfælde af husfredskrænkelse, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

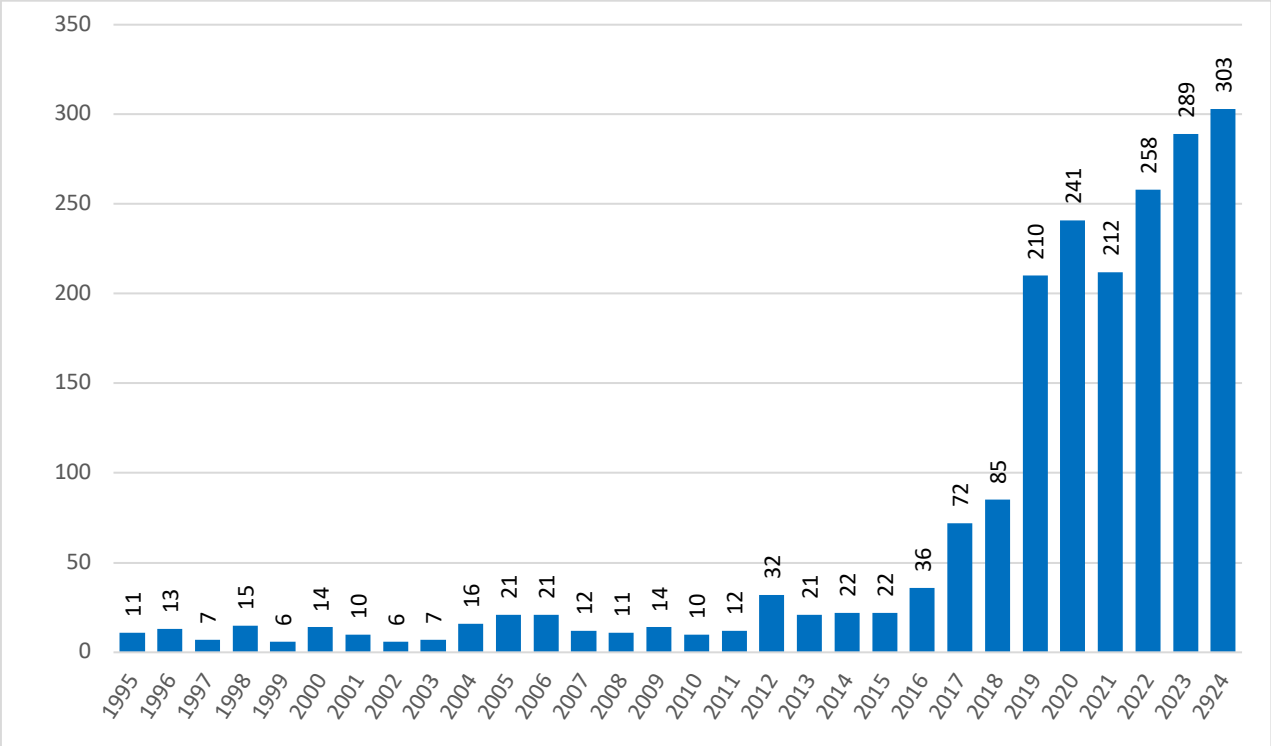
Pct.-vis ændring 1995-2024	-10%
Pct.-vis ændring 2019-2024	14%

[144] https://Domsdatabasen.dk/#sag/228/266

Husfredskrænkelse udgjorde i perioden 1995-2020 den største kategori af alle freds- og ærekrænkelser, og antallet af registrerede tilfælde er mere end fordoblet siden 2008. I de seneste år er hacking dog blevet den mest omfattende kategori.

5.6.3. UBERETTIGET FOTOGRAFERING, REGISTRERING AF FÆRDEN, VIDEREGIVELSE AF MEDDELELSER OG BILLEDER SAMT IDENTITETSTYVERI (§§ 264 a – 264 e)

5.6.3.1.a. Antal tilfælde af uberettiget fotografering, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	2.654%
Pct.-vis ændring 2019-2024	44%

§ 264 a om uberettiget fotografering af personer forudsætter, at fotograferingen (eller iagttagelse med kikkert eller andet apparat, som også er dækket af denne bestemmelse) er sket på et ikke frit tilgængeligt sted. Den bruges blandt andet i forbindelse med journalisters anvendelse af skjult kamera, hvor de ønsker at dokumentere lovovertrædelser, uværdig behandling på institutioner, misrøgt af dyr osv. Lige som ved journalisters husfredskrænkelse (se ovenfor) vil det springende punkt typisk være, om fotograferingen er uberettiget, eller om den kan forsvares som led i journalisternes afdækning af vigtige samfundsmæssige problemer. I en sag fra 2023 blev to journalister idømt dagbøder for at have

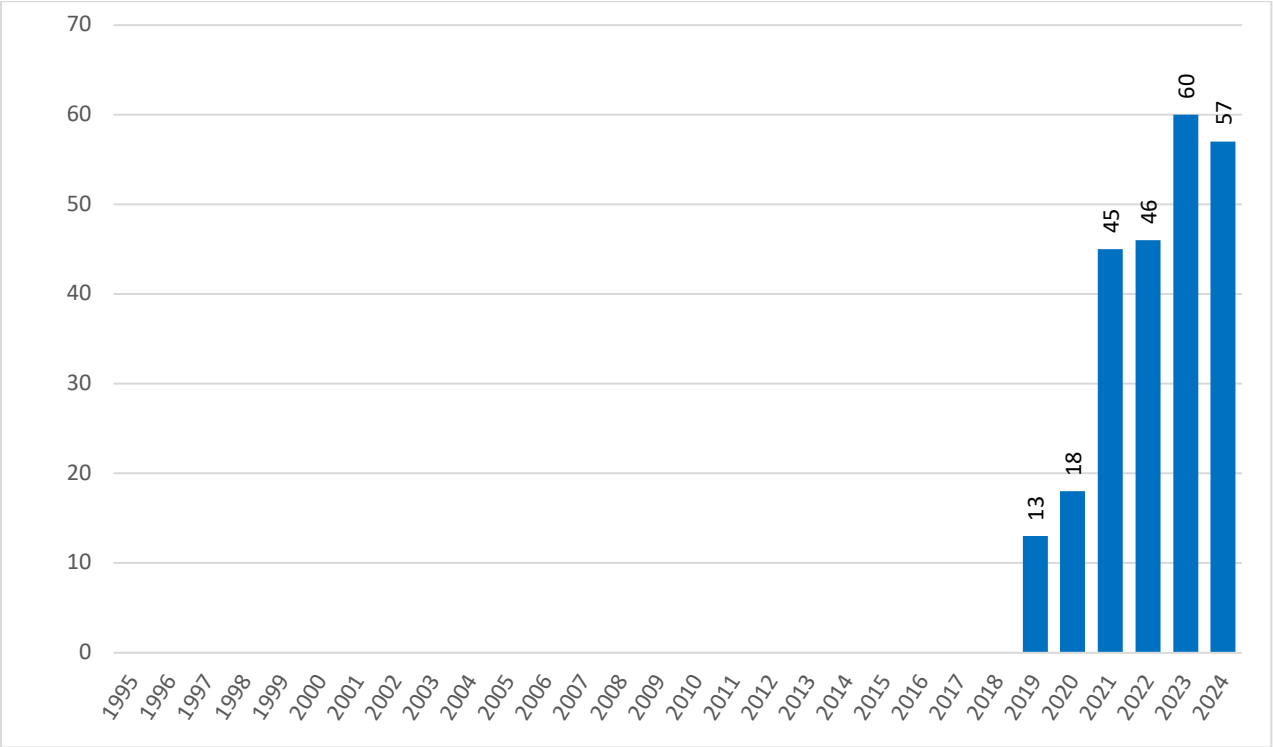
foretaget og videregivet optagelser foretaget med skjult kamera på et bosted,[145] hvor den ene havde fået ansættelse på bostedet med henblik på at afdække kritisable forhold. Byretten vægtede beboernes privatliv og deres forhold til personalet højere end pressens ytringsfrihed.

Selv om det samlede antal tilfælde fortsat er begrænset, er det, som det ses i opstilling 5.6.3.1.a, øget med en faktor 10 siden 2016. Der er ikke i perioden sket ændringer i paragraffens indhold, som kan forklare udviklingen, men Straffelovrådet (2017) peger blandt andet på, at den store udbredelse af mobiltelefoner kan betyde, at (uberettiget) fotografering er langt mere udbredt end før.

[145] Sagen er gengivet i Anklagemyndighedens vidensbase: https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/9c805c16-d05c-4cb2-86dd-95a4a5f1983b?showExact=true

5.6.3.2. UBERETTIGET REGISTRERING AF ANDRES FÆRDEN

5.6.3.2.a. Antal tilfælde af uberettiget registrering af andres færden vha. GPS el.lign., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2019 til 2024.

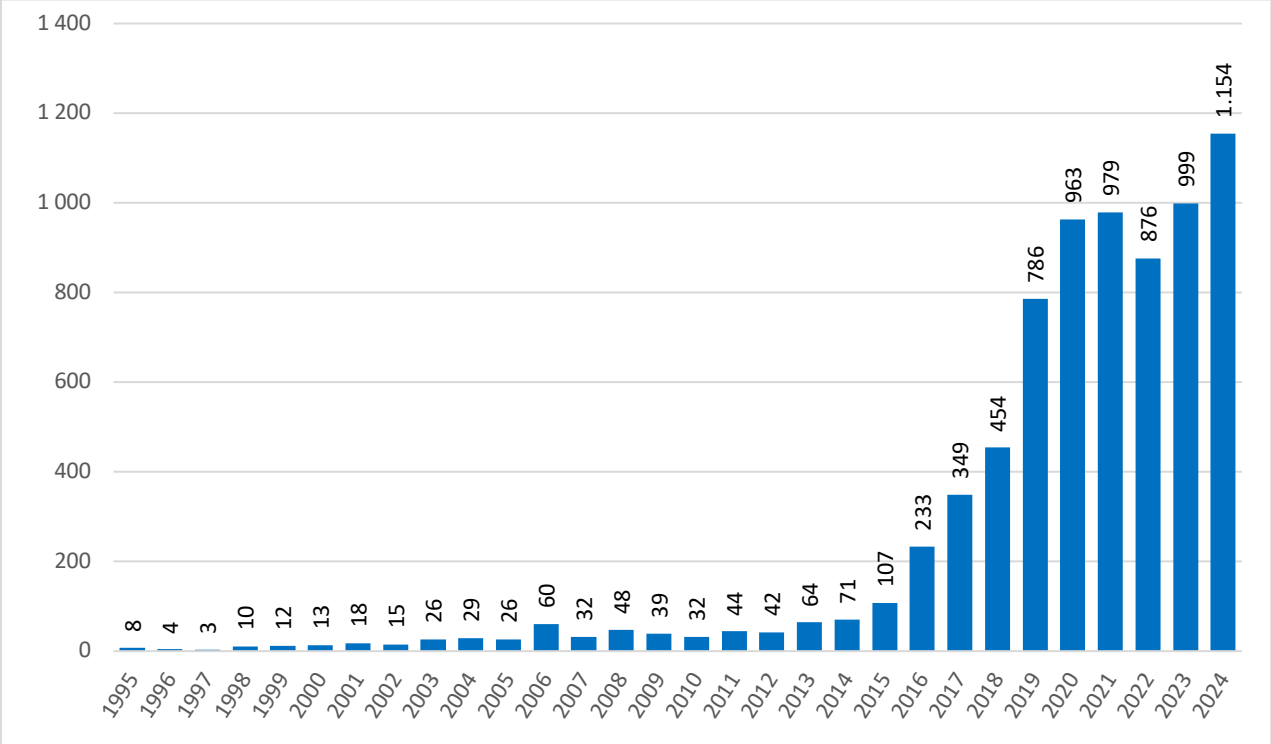
Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	338%

§ 264 b blev indsat i straffeloven i 2018 som et værn mod overvågning gennem nye teknologier. Der er foreløbig ikke mange registrerede tilfælde, og kun enkelte domme. En mand fra Bornholm blev i 2021 dømt for blandt andet at have installeret en GPS-tracker i en kvindes bil,[146] og en mand fra Ringsted blev i 2024 idømt 7 dages betinget fængsel for at have installeret GPS-trackere i sin søns penalhus og en tidligere kærestes TV.[147]

[146] https://domsdatabasen.dk/#sag/110/129
[147] https://www.tv2east.dk/ringsted/betinget-faengsel-for-at-overvaage-soen-og-ekskaereste

5.6.3.3. UBERETTIGET VIDEREGIVELSE AF BILLEDER ELLER MEDDELELSER VEDRØRENDE ANDRES PRIVATE FORHOLD

5.6.3.3.a. Antal tilfælde af uberettiget videregivelse af billeder eller meddelelser, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

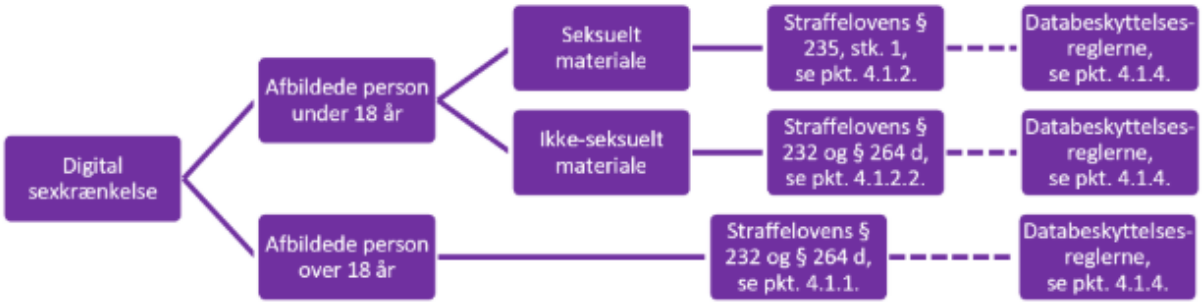
Pct.-vis ændring 1995-2024	14.325%
Pct.-vis ændring 2019-2024	47%

Tilfælde af uberettiget videregivelse af billeder/meddelelser er steget væsentligt siden 2010, og særligt siden 2018. Her blev § 264 d ændret, så den omfatter forhold, der "åbenbart kan forlanges unddraget en bredere offentlighed", hvor det tidligere hed "unddraget offentligheden". Det indebærer i praksis, at billeder af for eksempel en nøgenbader, der går i vandet på en øde strand (som i princippet er et offentligt sted), ikke må videregives uden samtykke.

Opstilling 5.6.3.3.a omfatter blandt andet såkaldte "digitale sexkrænkelser", hvor nøgenbilleder og billeder af seksuel karakter deles på internettet. Maksimumstraffen for denne form for lovovertrædelser blev skærpet til 3 års fængsel i 2018. Det er ligegyldigt, om billederne er optaget af den afbildede selv, optaget med samtykke (så længe der ikke er givet samtykke til udbredelse), uden samtykke, eller

er billedmanipulerede. Er der tale om billeder af seksuel karakter af unge under 18 år, vil det falde under straffelovens § 235 om børnepornografi, som det ses af opstilling 5.6.3.3.b.

Opstilling 5.6.3.3.b. Bestemmelser, som skal tages i overvejelse ved tiltalerejsning for digitale sex-krænkelser

Kilde: Anklagemyndighedens vidensbase[148]

Som det fremgår, kan den, der uberettiget videregiver billeder af seksuel karakter også i mange tilfælde straffes for blufærdighedskrænkelse, jf. straffelovens § 232.

Det var netop tilfældet i en sag, hvor en mand i Københavns byret i marts 2025 tilstod at have videresendt et billede af hans ekskæreste, som havde sex med en anden mand. Billedet var blevet sendt til den dømte, uden at han havde ønsket det. Han valgte at videresende billedet til ekskærestens familie, for dermed at "sende billedet tilbage til de retmæssige ejere", som han udtrykte det. Han blev idømt 40 dages betinget fængsel for overtrædelse af straffelovens § 232 og 264 d.[149]

Den store stigning i antallet af registrerede overtrædelser i 5.6.3.3.a hører formodentlig for en stor dels vedkommende til kategorien digitale sexkrænkelser. Stigningen kan hænge sammen med, at Regeringen i februar 2017 kom med et udspil "Skærpet indsats mod digitale sexkrænkelser",[150] hvor det blandt andet fremgår, at 17% af unge mænd og 13% af unge kvinder mellem 15-25 år har oplevet, at andre har videresendt eller postet et seksuelt billede af dem. Der er dog ikke tal på, hvor stor en del af disse, der ikke havde givet samtykke.

Det er data fra Ungeprofilen, der ligger til grund for de tal, der er gengivet i Regeringens 2017-udspil. I Ungeprofilen, diverse år, stilles spørgsmål om blandt andet udsathed for selv at have fået videregivet billeder mv. Tallene fra Ungeprofilen 2017 er dog usikre, da det ikke er muligt at vurdere, i hvilken grad de er repræsentative for alle danske unge (Harder m.fl. 2020).

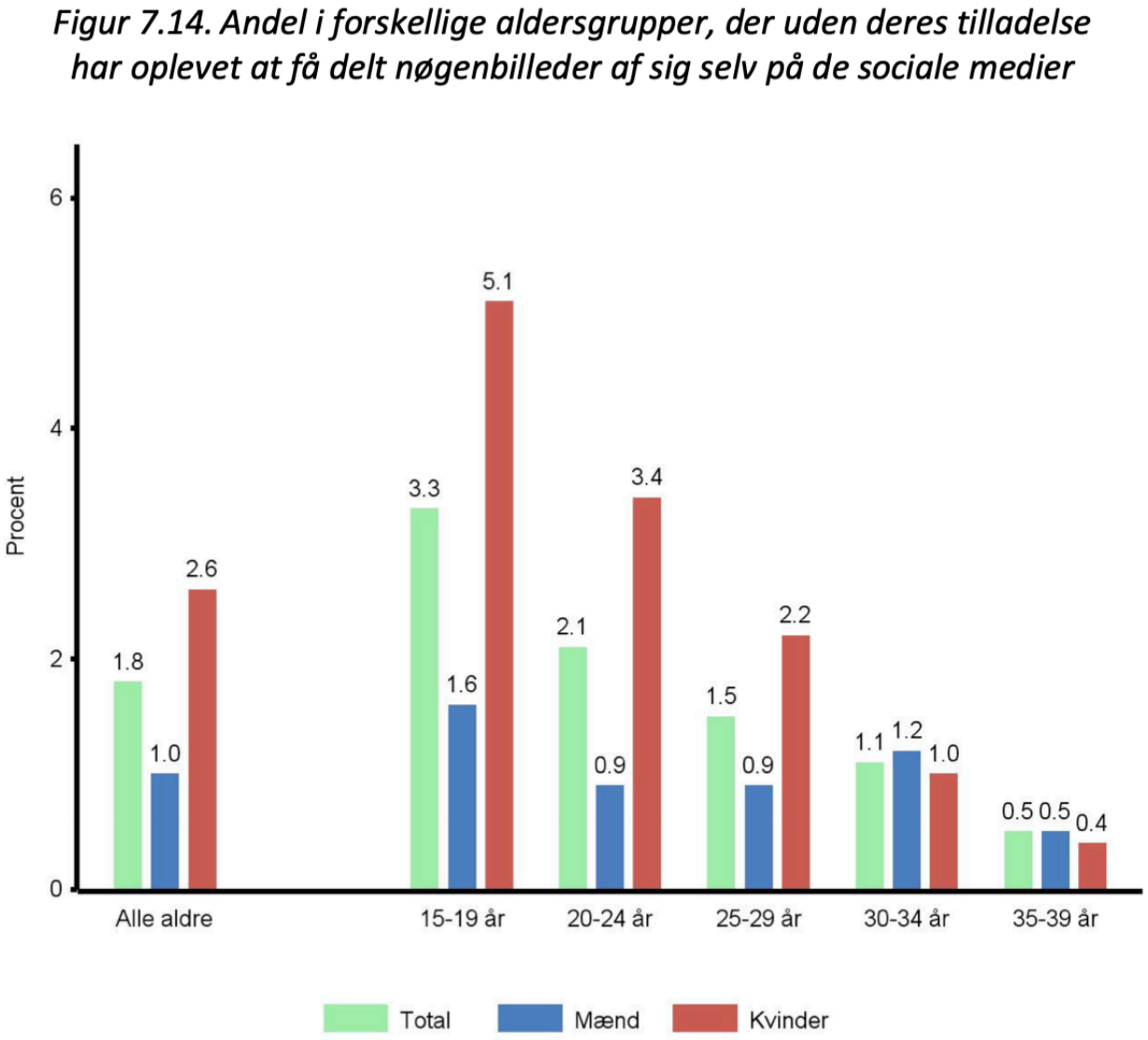
[148] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/452611a8-8d8d-4ecf-a6ae-804ae1170bbc?showExact=true
[149] https://ekstrabladet.dk/underholdning/dkkendte/dansk-tv-kendis-doemt-delte-sexbillede-af-ekskaereste/10554688
[150] https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/digitale_sexkraenkelser_udspil.pdf

En vurdering af repræsentativiteten af data fra Ungeprofilen 2019-2020 viser, at for de 15-22-årige er Ungeprofilen "langt fra at være repræsentativ" (Jensen og Østergaard 2021: 6). Der indgår data fra unge i 39 danske kommuner i undersøgelsen, og unge fra Region Hovedstaden og Region Syddanmark er væsentlig overrepræsenterede. Unge, som ikke er under uddannelse, er slet ikke repræsenteret, på trods af at denne gruppe udgør 58% af populationen. Det skyldes, at kun unge på uddannelsesinstitutioner deltager. Omvendt er 9 ud af 10 deltagere i undersøgelsen gymnasieelever, hvilket gælder under 10% af hele ungepopulationen. Hertil kommer en række andre skævheder i samplet, som gør, at Ungeprofilen i bedste fald alene afspejler forholdene for en del af gymnasieungdommen. Der er altså grund til en vis skepsis mht. de tal, som dannede udgangspunkt for Regeringens udspil i 2017.

Regeringens udspil indebar, at der blandt andet blev iværksat en øget indsats for at gøre unge og deres forældre opmærksomme på problematikken vedrørende billeddeling. Det blev også gjort lettere at anmelde denne form for kriminalitet online, hvor politiets hjemmeside nu indeholder et direkte link til anmeldelse af "ulovlig deling eller seksuel hændelse", og endelig blev strafferammen, som nævnt ovenfor, væsentligt øget. Disse tiltag kan have medvirket til at øge anmeldelsestilbøjeligheden.

Tal fra projekt SEXUS (Frisch m.fl. 2019) viser, at 1,8% af de adspurgte i alderen 15-40 år i 2017 oplyste, at de havde fået delt nøgenbilleder på nettet uden deres tilladelse. Der er spurgt om "nogensinde", så tallene kan ikke umiddelbart sammenlignes med andre undersøgelser, hvor der spørges til en kortere tidsramme. Udsatheden for den slags overgreb er, som man kan forvente, meget afhængig af alder og køn.

Opstilling 5.6.3.3.c. Andel i forskellige aldersgrupper, der uden deres tilladelse har oplevet at få delt nøgenbilleder af sig selv på de sociale medier 2018.

Kilde: Frisch m.fl. 2019

Der er en overvægt af kvinder frem til 30-års-alderen og det er de 15-24-årige, der hyppigst oplever sig udsat for denne form for overgreb.

I offerundersøgelsen 2018 angav 0,2% af befolkningen mellem 16-74 år, at de havde været udsat for uberettiget videredeling. I perioden 2023-2024 er det i gennemsnit 0,3% af samme aldersgruppe, som har oplevet sig udsat.[151] I IDAs undersøgelse fra ultimo 2024 angiver 2% at have været udsat for spredning af private billeder inden for de sidste 2 år. Det fremgår ikke, om der er spurgt direkte til deling af billeder uden samtykke.[152]

[151] Beregninger på baggrund af data fra Offerundersøgelserne. I 2018 indgik spørgsmålet om uberettiget billeddeling som en del af spørgsmål om kriminalitet begået på internettet, mens det i de senere år har været et underspørgsmål, som kun er stillet til personer, der har oplyst sig udsat for andre seksuelle krænkelser.
[152] Se nærmere om IDAs undersøgelse ovenfor i afsnit 5.6.3.3.

Det er der i Digitalt Ansvars undersøgelse (2024), hvor det fremgår, at 1,5% af danskere fra 15 år og op i 2023 angav at have været udsat for billeddeling uden samtykke inden for de sidste 12 måneder. Det er, som det fremgår af opstilling 5.6.3.3.d, også i denne undersøgelse først og fremmest de helt unge, der er udsat.

Opstilling 5.6.3.3.d. Andel i forskellige aldersgrupper, der har været udsat for deling af privat eller intimt billedmateriale uden samtykke 2023.

Tabel 1: Andel af personer der har været udsat for deling af privat eller intimt billedmateriale uden samtykke

15-17 år	18-34 år	35-55 år	56 år eller derover
12,23 %	1,85 %	0,64 %	0,80 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse foretaget af Epinion på vegne af Digitalt Ansvar i december 2023. Størrelsen på denne delpopulation, som har været udsat for deling af privat eller intimt billedmateriale uden samtykke, er 23 personer. Resultaterne er derfor behæftet med en betydelig usikkerhed. Dog er aldersgruppen 15-17-årige statistisk signifikant i højere grad udsat for deling af privat eller intimt billedmateriale uden samtykke i forhold til de andre aldersgrupper (z-test med Bonferoni-korrektion).

Kilde: Digitalt Ansvar (2024)

Man skal være opmærksom på, at estimater fra sådanne undersøgelser formodentlig underdriver omfanget af billeddeling uden samtykke, fordi interviewpersonerne kun kan rapportere om de billeddelinger, de kender til. Det er derfor ikke muligt at danne sig et overblik over det faktiske omfang af billeddeling uden samtykke på denne baggrund.

5.6.3.4. IDENTITETSMISBRUG § 264 e

Paragraffen om identitetsmisbrug blev indsat i straffeloven i marts 2022, med baggrund i, at de handlinger, der omfattes, ikke tidligere havde været selvstændigt kriminaliseret – her var det kun i de tilfælde, hvor identitetsmisbruget var forløber for strafbare handlinger som for eksempel ærekrænkelse eller bedrageri, at misbruget kunne straffes. Den nye bestemmelse kræver således ikke, at misbruget skal have noget bestemt formål. For det første er det herefter strafbart at udgive sig for en anden person, for det andet er det strafbart at videregive materiale, hvor der er manipuleret med en anden persons fremtræden. I begge tilfælde skal der være tale om, at handlingen har været uberettiget og er sket på "utilbørlig" vis – det sidste for at undgå at ramme parodier, satire mv.

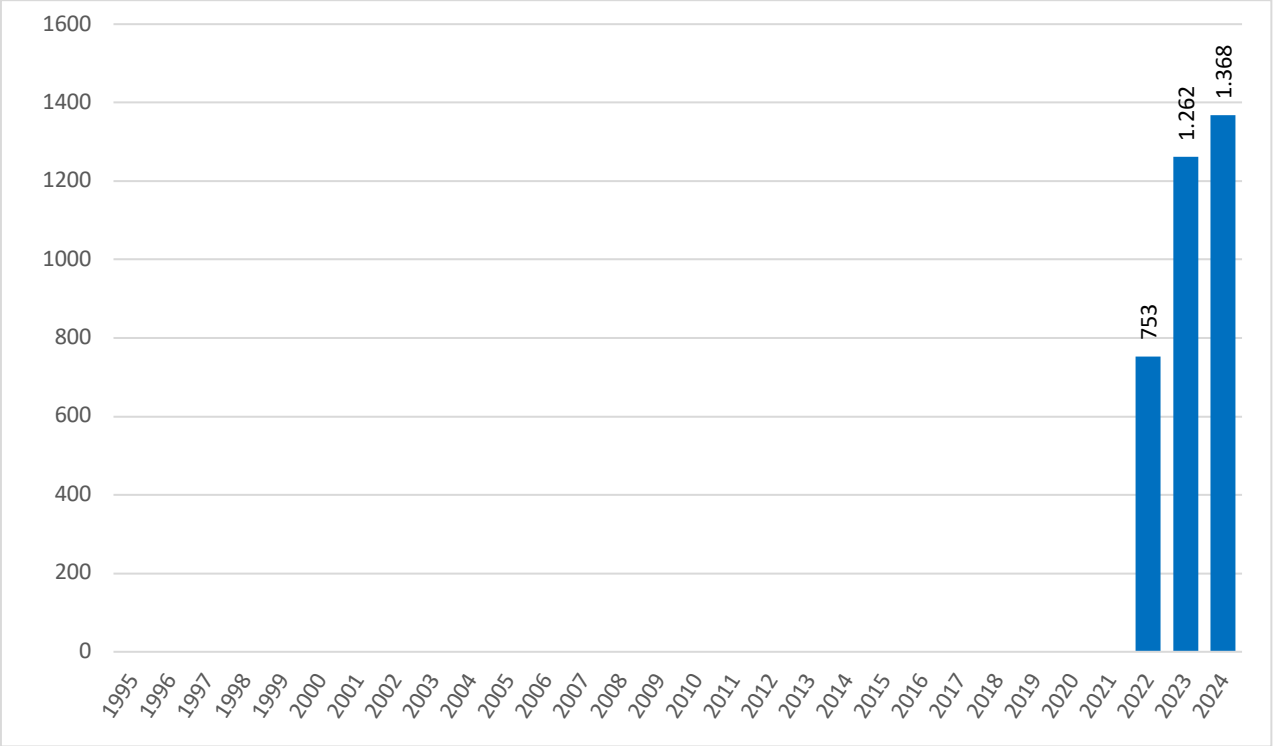
I praksis vil man kunne straffes, hvis man for eksempel opretter en profil på et socialt medie og udgiver profilen for at tilhøre en anden. Det er også strafbart at lave såkaldte "deepfakes", hvor videoer mv. manipuleres på en måde, hvor de personer, der optræder på videoen, siger eller gør noget, de ikke har gjort i virkeligheden.

En mand fra Aabenraa er tiltalt for at have oprettet falske profiler på en datingside, hvor han har anvendt billeder af virkelige kvinder og derefter udvekslet beskeder med andre profiler på siden. [153]

En kvinde fra København er sigtet for at have brugt en anden kvindes identitet, hvor hun har indtastet den pågældendes personoplysninger i 81 forskellige formularer, så den pågældende fik tilsendt nyhedsbreve, beskeder, bekræftelse af bookinger mv.[154]

[153] JydskeVestkysten Varde, 16/11 2024
[154] Ritzau, 17/2 2025.

5.6.3.4.a. Antal tilfælde af identitetsmisbrug, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2022 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-

Det fremgår af opstilling 5.6.3.4.a, at der i 2022-2024 i alt er registreret omkring 3.400 tilfælde af identitetsmisbrug. I en del af tilfældene vil der også være andre overtrædelser i den samme sag, for eksempel hacking eller bedrageri. Således blev en mand dømt for bedrageri ved i en række tilfælde at have modtaget penge for mobiltelefoner, festivalbilletter mm., som han aldrig leverede til køberne. I to af tilfældene sendte han billeder af en anden persons personalekort og påstod sig i familie med vedkommende, og i ét tilfælde sendte han et billede af en anden persons pas og udgav sig for vedkommende. For disse tilfælde blev han dømt for identitetsmisbrug.[155]

Det kan ikke vurderes, hvor mange af de registrerede tilfælde, der alene drejer sig om identitetsmisbrug og derfor ikke var kriminaliserede før 2022.

10/2 2025 sendte Justitsministeriet et lovforslag[156] i høring, som blandt andet indebærer en ændring af § 264 e, så det nu fremgår eksplicit, at seksuelt materiale er omfattet af paragraffen. Desuden foreslås det, at selve fremstillingen af denne form for seksuelt materiale gøres strafbar, også selv om

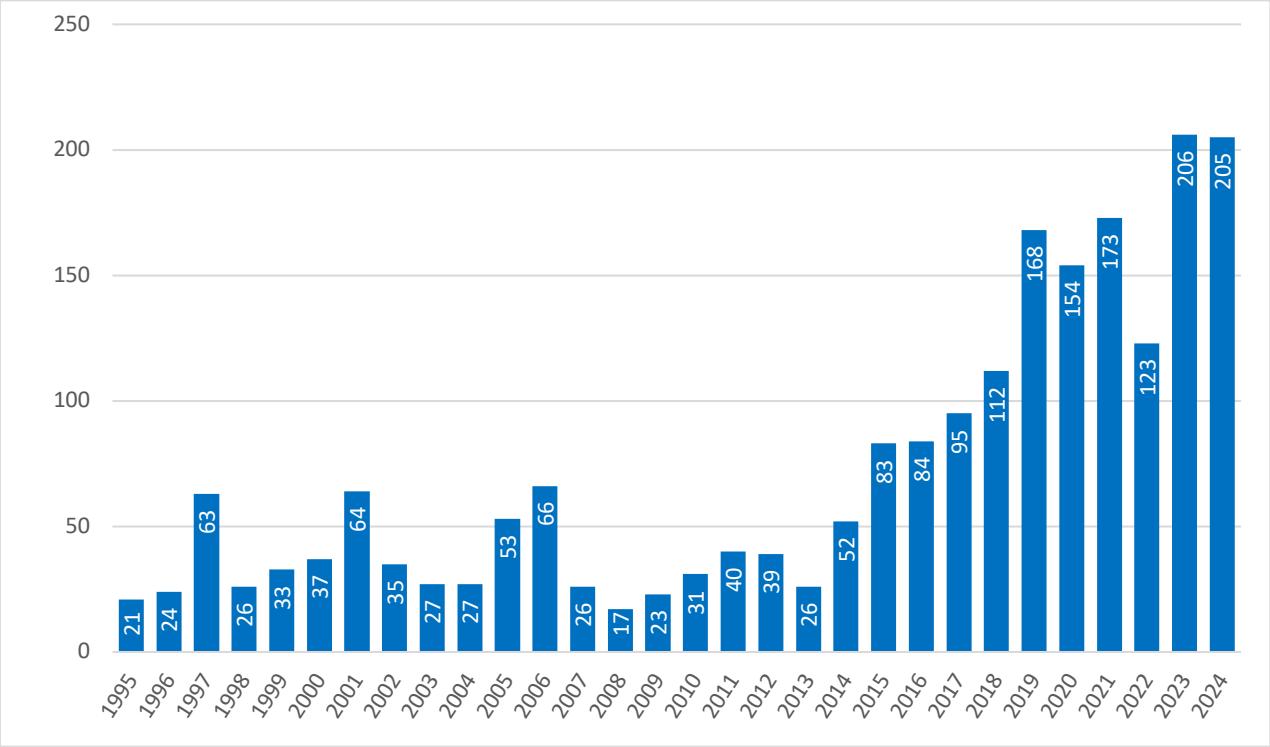
[155] Refereret i Anklagemyndighedens vidensbase: https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/e1c53fbe-8598-40f8-a232-e200ce4e5b52?showExact=true#i06a00a08a

[156] Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om Offerfonden (Styrket indsats mod seksuelt krænkende materiale m.v.)

den, der har fremstillet materialet, ikke har tænkt, at det skal videregives. Dette begrundes med, at denne form for materiale, som fremstilles ved brug af AI og andre hjælpemidler, utilsigtet kan blive delt.

5.6.4. HADEFULDE YTRINGER (§ 266 b) OG ANDRE HADFORBRYDELSER (§ 81 nr. 6)

Opstilling 5.6.5.a. Antal tilfælde af hadefulde ytringer der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	876%
Pct.-vis ændring 2019-2024	22%

§ 266 b drejer sig om offentligt at forhåne eller nedværdige en gruppe af personer på grund af etnicitet, hudfarve, tro eller seksuel orientering. Den omtales ofte som racediskriminationsparagraffen, men omfatter også hadtale mod andre former for minoriteter. 1. januar 2022 blev kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika samt handicap også omfattet af paragraffen. Disse former for diskriminerende ytringer er – i modsætning til de fleste øvrige freds- og ærekrænkelser – underlagt offentlig påtale. Fremsættes udtalelser/meddelelser af denne art som led i propagandavirksomhed, skal det siden 2004 betragtes som en særligt skærpende omstændighed. Antallet af tilfælde er steget siden 2013, men det kan ikke tilskrives lovændringer, da paragraffens indhold har været stort set uændret frem til 2022.

Overtrædelser, som er omfattet af paragraffen, kan for eksempel være at skrive nedsættende kommentarer om bestemte grupper af mennesker på sociale medier, at komme med "abelyde" rettet mod en person med mørk hudfarve på et værtshus, at spørge en kvinde iført muslimsk tørklæde i en bus, om hun er terrorist, eller på sin Facebookprofil at spørge: "hvem ska med ud og nakke jøder". Disse

eksempler stammer alle fra Rigsadvokatens praksisoversigt over hadforbrydelser,[157] som indeholder en kronologisk oversigt over domme efter § 266 b.

I februar 2024 afsagde Vestre Landsret dom i en ankesag, som illustrerer nogle af de vanskeligheder, der er forbundet med sager om hadefuld tale. Sagen drejer sig om en mand, der på to hjemmesider, som han selv ejer, har udbredt racistisk materiale i form af vittigheder. Ved byretten stod manden tiltalt for udbredelse af i alt 129 racistiske vittigheder, og han blev dømt for de fleste af dem. Han blev af rettens flertal idømt 7 dages betinget fængsel og ankede til landsretten. Ved behandlingen i landsretten fastholdt anklagemyndigheden, at 53 af vittighederne var racistiske, og landsrettens flertal mente, at 50 af vittighederne var nedværdigende eller forhånende.[158]

Det fremgår af Rigsadvokatens praksisoversigt, at der i perioden 2000-2024 findes 165 fældende domme fra alle retsinstanser (heraf de 16 vedr. 266 b, stk. 2 jf. stk. 1 – særligt skærpende omstændighed i form af propagandavirksomhed), 35 vedtagne bødeforelæg, og 35 frifindende domme. I samme periode var der i alt 1966 registrerede tilfælde, heraf de 749 med sigtelse, svarende til en sigtelsesprocent på 38.

I fældende domme, der kun omfatter § 266 b, stk. 1, er stort set alle tiltalte blevet idømt dagbøder, i nogle få tilfælde betinget fængsel. I en række tilfælde er der også straffet for trusler eller for tilskyndelse til/billigelse af forbrydelser. En væsentlig del af frifindelserne begrundes i, at det ikke kan bevises, at tiltalte var klar over, at de strafbare udtalelser ville blive udbredt.

I offerundersøgelsen 2024 angiver 0,4% af de adspurgte, at de har været udsat for hadefulde ytringer (trusler eller nedværdigende ytringer baseret på racisme, seksuel orientering, religion mv.) på internettet rettet mod dem personligt (Balvig 2025).

Diskrimination grundet i racisme

Institut for Menneskerettigheder har i foråret 2023 gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt ikke-vestlige minoritetsetniske personer om deres oplevelser af diskrimination og fordomme. Undersøgelsen har en meget lav svarprocent – 15% – og hovedparten af de deltagende er mellem 18-34 år gamle. De er således ikke repræsentative for hele populationen. Hertil kommer, at det er interviewpersonens opfattelse af baggrunden for vedkommendes oplevelser, der spørges til. Dette kan være en væsentlig fejlkilde i undersøgelser af denne type: Hvis en minoritetsetnisk person for eksempel oplever dårlig service i en butik og tilskriver det vedkommendes egen etniske baggrund, er det umuligt at vide, om den dårlige service faktisk udspringer af fordomme, fremmedhad eller lignende hos den, der udførte betjeningen.

De to spørgsmål i undersøgelsen, som formodentlig er mindst påvirket af denne problematik, er for det første et spørgsmål om, hvorvidt interviewpersonen er blevet nægtet adgang til steder, hvor andre gerne må komme ind (for eksempel bus, taxa, diskotek eller svømmehal) grundet sin etniske baggrund. Dette har 28% af de adspurgte oplevet mindst én gang inden for det seneste år. Det andet spørgsmål drejer sig om vold eller trusler – her angiver 12%, at de inden for det seneste år mindst én gang har

[157] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/d6c024c3-0d1e-45d0-8c0d-769d04172466?showExact=true
[158] https://domsdatabasen.dk/#sag/7231/8723

været udsat for vold eller trusler om vold, som relaterede sig til deres etniske baggrund (Koob m.fl. 2023).
Udlændinge- og Integrationsministeriet gennemfører hvert år Medborgerskabsundersøgelsen som en kombination af internetspørgeskema og telefoninterview blandt informanter udtrukket fra CPR-registret. I den seneste undersøgelse fra Udlændinge- og Integrationsministeriet (2024) er svarprocenten meget lav: 23,4-26,3% blandt de 18-29-årige "nydanskere" og 27,8-34,8% blandt dem på 30 og derover.[159] Samtidig er målgruppen for undersøgelsen defineret anderledes end Institut for Menneskerettigheder gør, hvilket gør det vanskeligt at sammenligne resultaterne. Et af spørgsmålene er det samme, som er anvendt i undersøgelsen fra Institut for Menneskerettigheder, se opstilling 5.6.4.1.b.

Opstilling 5.6.4.1.b. Andel af ikke-vestlige borgere i Danmark, som har oplevet at blive nægtet adgang grundet deres etniske baggrund i 2024.

Har du inden for det seneste år oplevet, at du pga. din etniske baggrund er blevet nægtet adgang til steder, hvor andre gerne måtte komme ind? (F.eks. til bus, taxa, diskotek eller svømmehal)

	Ja	Nej	Ved ikke	Ønsker ikke at svare
MENAP-lande og Tyrkiet, 18-29 år	30%	66%	3%	1%
MENAP-lande og Tyrkiet, +30 år	9%	87%	2%	1%
Øvrige ikke-vestlige lande, 18-29 år	12%	83%	5%	0%
Øvrige ikke-vestlige lande, +30 år	7%	88%	3%	1%

Anm.: Der er anvendt vægtede svar fra 2.646 respondenter i tabellen. Der afrundes til hele procenter, hvorfor rækker ikke altid summerer til 100 %. χ^2-test med p-værdi på < 0.01.

Der er også spurgt til vold, men på en anden måde end i undersøgelsen fra Institut for Menneskerettigheder, se opstilling 5.6.4.1.c.

Opstilling 5.6.4.1.c. Andel af ikke-vestlige borgere i Danmark, som har oplevet sig udsat for voldgrundet deres etniske baggrund i 2024.

Har du inden for det seneste år oplevet, at du pga. din etniske baggrund er blevet spyttet på, skubbet til eller slået?

	Ja	Nej	Ved ikke	Ønsker ikke at svare
MENAP-lande og Tyrkiet, 18-29 år	8%	89%	2%	1%
MENAP-lande og Tyrkiet, +30 år	7%	91%	1%	1%
Øvrige ikke-vestlige lande, 18-29 år	4%	93%	2%	1%
Øvrige ikke-vestlige lande, +30 år	3%	94%	2%	1%

Anm.: Der er anvendt vægtede svar fra 2.646 respondenter i tabellen. Der afrundes til hele procenter, hvorfor rækker ikke altid summerer til 100 %. χ^2-test med p-værdi på < 0.01.

På trods af de usikkerheder, der er forbundet med undersøgelser af oplevet diskrimination og racisme, er der ikke tvivl om, at der i forhold til det politiregistrerede antal findes et meget stort mørketal på dette område.

[159] Undersøgelsen skelner mellem nydanskere fra MENAP-landene og Tyrkiet og nydanskere fra andre ikke-vestlige lande, og svarprocenter opgøres for hver gruppe og aldersgruppe for sig.

5.6.4.1. HADFORBRYDELSER I ØVRIGT (§ 81 nr. 6)

Der findes også andre lovovertrædelser end dem, der vedrører § 266 b, som defineres som hadforbrydelser. Det kan for eksempel være vold eller hærværk, som kan være begrundet i et hadmotiv. Ifølge straffelovens § 81, nr. 6 skal det betragtes som en skærpende omstændighed, "at gerningen helt eller delvis har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskarakteristika eller lignende" – samme formulering som § 266 b.

I 2021 blev en mand dømt for trusler mod et folketingsmedlem ved på Facebook Messenger at have skrevet: "Synes bestemt en IDIOT som dig skal forlade vores land eller stil dig ud foran min Audi, så vil de sorte striber være hjulspin og IKKE bremsespor, klaphat!" Den dømte havde ifølge sin forklaring ikke noget nærmere kendskab til folketingspolitikeren eller dennes politiske standpunkt. Han blev idømt 40 dages fængsel jf. straffelovens § 81, nr. 6.[160]

Senest er der ved lov af 25. februar 2025 givet politiet mulighed for at indføre skærpet straf-zoner, hvis det forventes, at en begivenhed som for eksempel en større demonstration vil kunne medføre en stigning i antallet af hadforbrydelser. Tilsvarende vil politiet kunne indføre en skærpet straf-periode, hvis en hændelse, som for eksempel et terrorangreb i udlandet, forventes at kunne øge antallet af hadforbrydelser i Danmark. I de skærpede strafzoner/strafperioder vil straffen for hadforbrydelser kunne øges med op til 50%.

Også overtrædelser af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. kan registreres som hadforbrydelser.

Denne kategori af lovovertrædelser er vanskelige at gøre op, da det langt fra altid er klart, hvad der har motiveret en gerningspersons handlinger. Forurettede kan opleve sig udsat for en hadforbrydelse også i tilfælde, hvor et sådant motiv ikke har været erklæret fra gerningspersonens side.

Hvor overtrædelser af § 266 b registreres direkte i politiets statistik, gælder dette ikke øvrige hadforbrydelser, som i stedet registreres som handlinger, for eksempel vold eller hærværk. Herefter vurderer politiet, om det kan tænkes, at handlingen kan være helt eller delvis hadmotiveret. Der skal ifølge politiet være tale om, at det er "overvejende sandsynligt" at en gerning er motiveret af had, men der er *ikke* krav om bevis for overtrædelse af racediskriminationsloven eller straffelovens § 266 b, og heller ikke, at anklagemyndigheden vil påstå strafskærpelse efter § 81, nr. 6. Det er de enkelte politikredse, der efter vejledning fra Rigspolitiet vurderer, om der skal tilknyttes en såkaldt hadforbrydelsesnøgle til en konkret sag, hvorefter den vil indgå i Rigspolitiets optælling. Opgørelsen af omfanget af hadforbrydelser beror altså på en konkret vurdering i hver enkelt sag. De anvendte søgenøgler fremgår af opstilling 5.6.4.1.a.[161]

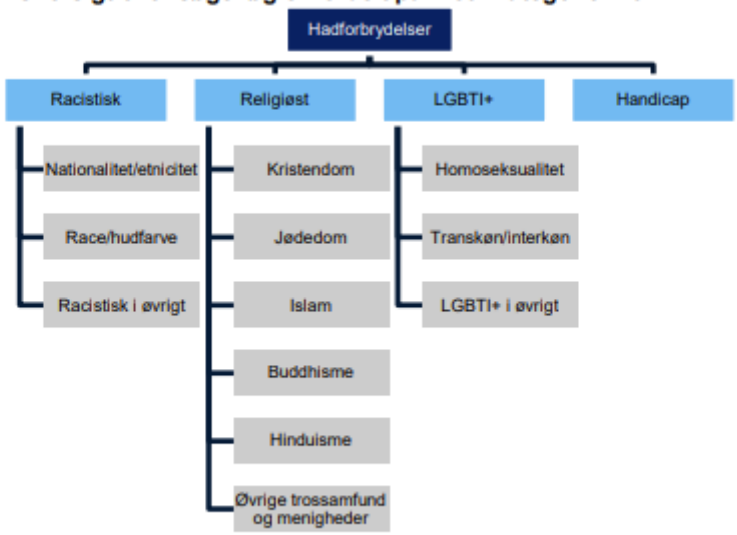
---

[160] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/bbe7d69f-a9eb-4739-b179-483acd317936

[161] De to diagrammer i det følgende er hentet fra Rigspolitiet (2022) https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/hadforbrydelser/hadforbrydelser-2022.pdf

Opstilling 5.6.4.1.a. Rigspolitiets søgenøgler i forbindelse med optælling af hadforbrydelser.

Figur 1. Oversigt over søgenøgler fordelt på motivkategorier 2022

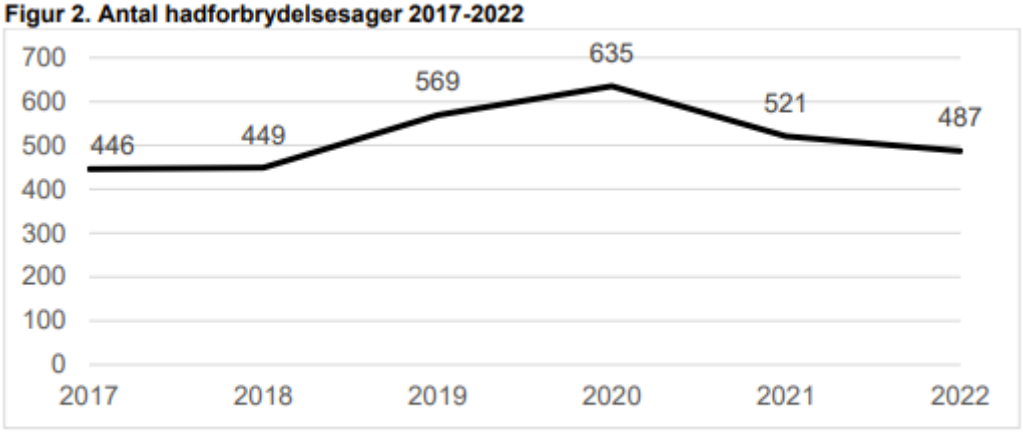

Kilde: Rigspolitiet 2023a

Rigspolitiets opgørelsespraksis er ændret i 2017, og det er derfor ikke muligt at sammenligne udviklingen før dette årstal med de seneste år. Antallet af registrerede hadforbrydelser fremgår af opstilling 5.6.4.1.b.

Opstilling 5.6.4.1.b. Rigspolitiets optælling af hadforbrydelsessager 2017-2022.

Figur 2. Antal hadforbrydelsesager 2017-2022

Kilde: Politiets sagsstyringssystem (POLSAS). Data bearbejdet af Rigspolitiet.

I perioden 2017-2022 er 3-5% af alle registrerede voldssager vurderet at være helt eller delvis hadmotiverede. For hærværk er der tale om 1-3% (Rigspolitiet 2022).

Dette er væsentlig mindre, end ofre for vold selv vurderer jf. offerundersøgelserne: i 2023 mente 14% af dem, der havde oplevet sig udsat for fysisk vold, at det *helt* sikkert skyldtes racisme, deres seksuelle orientering, deres kønsidentitet eller deres religiøse overbevisning. I offerundersøgelsen 2024 angiver

0,3% af de adspurgte at have været udsat for en hadforbrydelse i form af fysisk vold, mens 0,2% har været udsat i form af hærværk (Balvig 2025).

Siden september 2020 har samtlige politikredse manuelt registreret alle afgørelser i politiets sagssystem POLSAS, hvor domstolene har skærpet straffen efter § 81, nr. 6. Anklagemyndighedens seneste offentliggjorte praksisoversigt på dette område (29. september 2024[162]) dækker perioden oktober 2020-september 2024, og indeholder 33 domme vedr. racistisk motiverede forbrydelser, 12 domme vedr. religiøst motiverede forbrydelser, og 10 domme vedr. seksuelt og kønsorienteret motiverede forbrydelser.

I 2015 gennemførte COWI for det daværende Udlændinge-, Integrations- og Boligministerium omfanget af hadforbrydelser i Danmark. Undersøgelsen omfattede ni motiver for hadforbrydelser, heriblandt alder og social status og ni typer hændelser, herunder chikane. Nogle af de motivgrunde, for eksempel alder, og de hændelser, særligt chikane, der indgår i undersøgelsen, er ikke omfattet af straffelovgivningen. Mere end hver tredje "hadforbrydelse" i undersøgelsen var karakteriseret som chikane. Undersøgelsen medtager en række oplevede hændelser, som ikke nødvendigvis er motiveret af had. For eksempel kan et tyveri, hvor forurettede er en ældre person, godt være motiveret af vedkommendes alder (et let offer), uden at der er tale om en hadforbrydelse. Undersøgelsen fandt, at lige under 3% "helt sikkert" havde været udsat for en hadforbrydelse, mens over 10% svarede "Ja, måske" (COWI 2015). Den metodiske fremgangsmåde betyder dog, at estimatet sandsynligvis bliver for højt, og at resultaterne er vanskelige at sammenholde med øvrige undersøgelser på området.

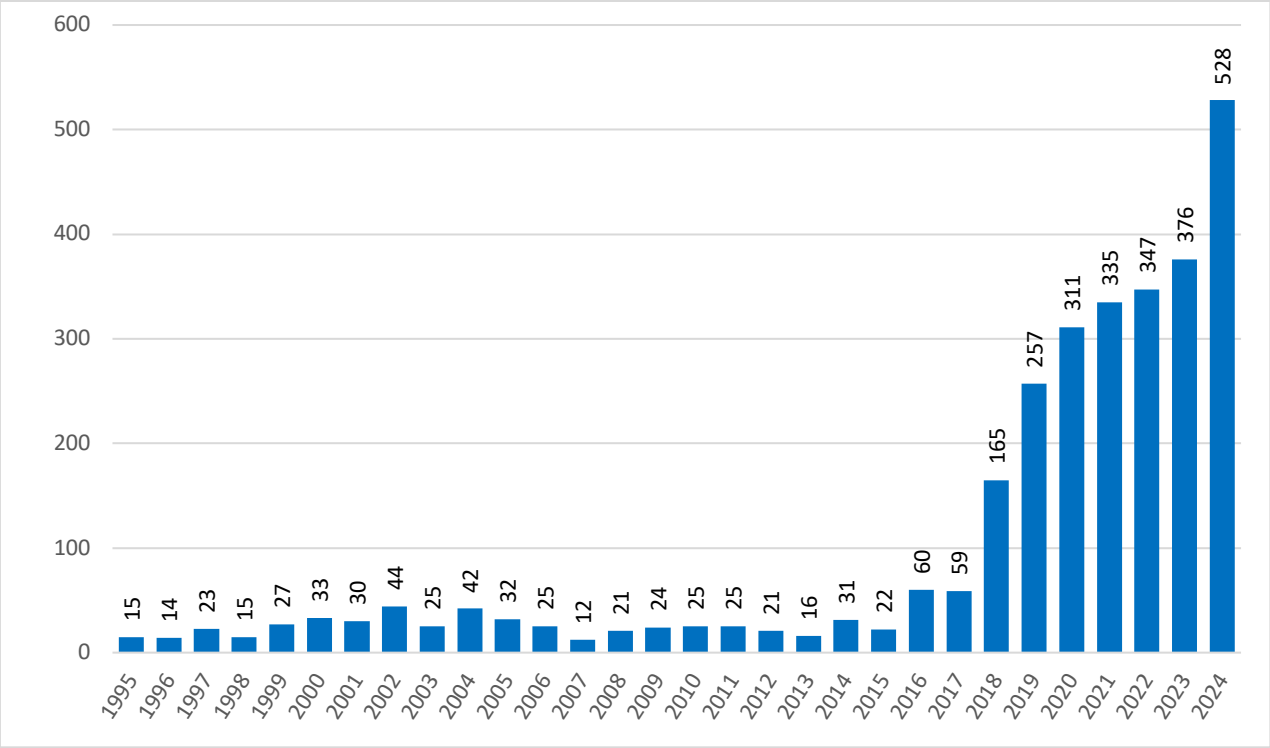
I offerundersøgelsen 2024 angiver 0,8% af de adspurgte, at de har været udsat for en hadforbrydelse (Balvig 2025).

Samlet set må vi konstatere, at det er vanskeligt mere præcist at vurdere omfanget af hadforbrydelser ud over, at der findes et stort mørketal.

[162] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/ab00c203-8a06-4eb2-849e-987145e4bfa1?showExact=true

5.6.5. TRADITIONELLE ÆREKRÆNKELSER

Opstilling 5.6.5.a. Antal tilfælde af traditionelle ærekrænkelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	3.420%
Pct.-vis ændring 2019-2024	105%

§ 267 omfatter udtalelser, meddelelser og handlinger – i daglig tale kaldet injurier – der er "egnet til at krænke nogens ære". Frem til straffelovsændringen i december 2018 var overtrædelser af paragraffen undergivet privat påtale, hvilket vil sige, at det var den forurettede selv, der skulle rejse sag mod krænkeren ved domstolene, uanset hvor alvorlig en krænkelse, der var tale om. Efter ændringen er der betinget offentlig påtale vedr. overtrædelser af § 267, jf. § 268 om bagvaskelse. Det vil sige, at den forurettede kan anmode anklagemyndigheden om at rejse en sag, hvis der er tale om en alvorlig, usand beskyldning, eller "en beskyldning, [der] er udbredt gennem et massemedie, og beskyldningen er egnet til væsentligt at skade den forurettede." (§ 268, stk. 2). En beskyldning skal i denne sammenhæng forstås som en påstand om fakta, som kan bevises eller modbevises. Bødestraffen for overtrædelser af § 268 blev, som nævnt ovenfor, samtidig øget væsentligt.

En kvinde på Bornholm blev i 2022 idømt 20 dages betinget fængsel for på sin private Facebookprofil at have delt et billede af en mand, samtidig med, at hun blandt andet skrev, at manden var dømt for 3

voldtægter, og at han havde "krænket rigtig mange unge piger". Retten mente ikke, at hun havde grund til at tro, at oplysningerne i opslaget var rigtige.[163]

En mand fra Fejø har anlagt sag mod en forfatter, som har boet på øen og skrevet en bog, hvor en del mennesker fra Fejø mener, at karakterer i bogen er baseret på dem. Manden, som har anlagt sagen, siger til TVØST: "Selvfølgelig er der ytringsfrihed og folk må gerne skrive, at jeg er en idiot, hvis de synes, jeg er det. Men de må ikke skrive, at jeg har begået noget kriminelt, hvis jeg ikke har gjort det." Personen i bogen kører spritkørsel gentagne gange og begår indbrud.[164]

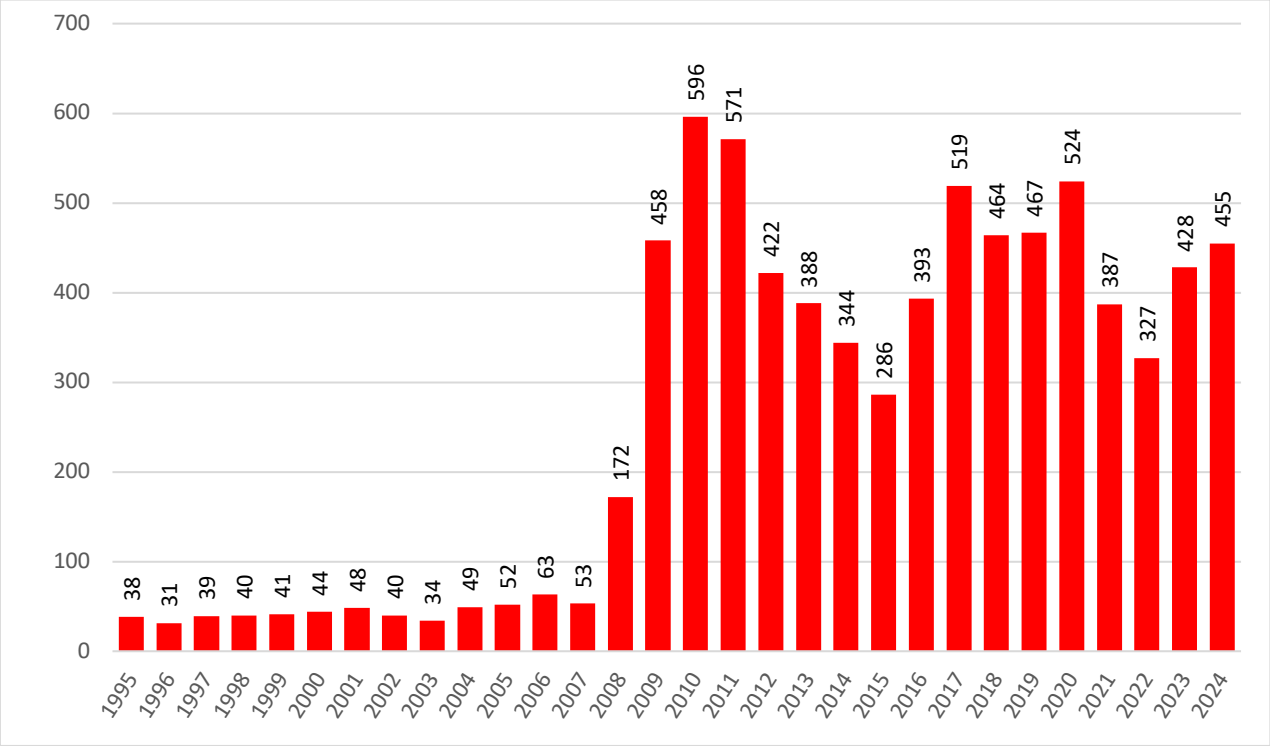
Overtrædelser af § 267 udgjorde langt hovedparten af de registrerede ærekrænkelser til og med 2018. Stigningen i perioden 2016-18 kan altså ikke forklares med straffelovsændringerne, som først trådte i kraft ultimo 2018. Usande beskyldninger og beskyldninger fremsat via massemedier udgør en fjerdedel af ærekrænkelserne i perioden 2019-2024, så det er fortsat overtrædelser af § 267, der fylder mest. I 2023 var antallet af denne type registreringer det højeste siden 1995: 413 tilfælde i alt.

[163] https://domsdatabasen.dk/#/sag/7238/8732
[164] https://www.tv2east.dk/lolland/fejo-boer-vil-have-90000-kroner-af-forfatter-for-injurier

5.7. ALMENSKADELIGE FORBRYDELSER M.V. (jf. §§ 183-190, 192a, 192b, 192-196a) – bl.a. omgang med skydevåben

Almenskadelige forbrydelser omfatter en række forskellige lovovertrædelser såsom kapring af fly og skibe, forstyrrelse af transportmidler og samfærdselsmidler, ulykkesforvoldelse, sprængning og omgang med våben og sprængstof.

Opstilling 5.7.a. Antal tilfælde af almenskadelige forbrydelser m.v. der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

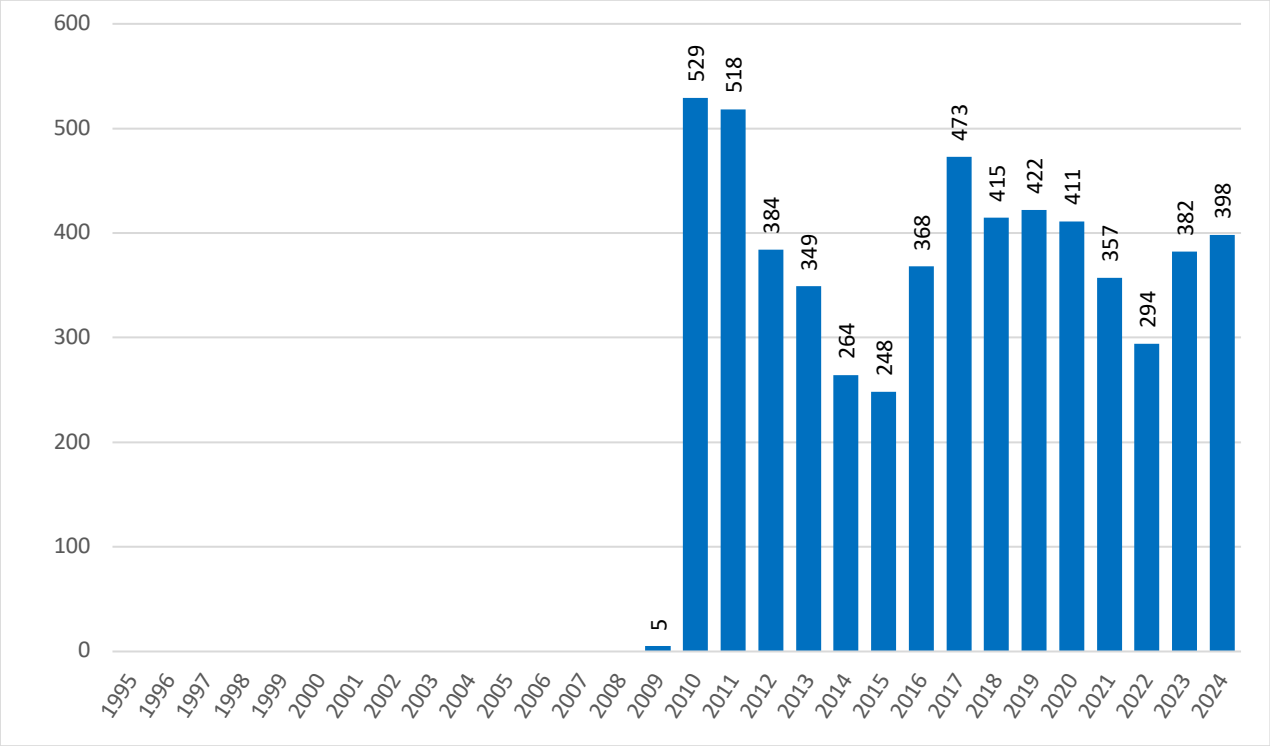

Pct.-vis ændring 1995-2024	1.097%
Pct.-vis ændring 2019-2024	3%

I 2009 blev våbenlovens bestemmelser om besiddelse af skydevåben under særlig skærpende omstændigheder flyttet til straffelovens § 192 a. Der lægges særlig vægt på, om der er fare for, at våbnet vil kunne blive brugt til fare for andre. Ændringen var først og fremmest rettet mod rockere og

bandemedlemmer og indgik i Bandepakke I, som omtales nærmere i afsnit 5.7.2. I 2014 indføjedes en bestemmelse om, at besiddelse af våben på offentlige steder skulle indgå som skærpende omstændighed, og i 2017 blev både minimum og maksimumstraffen øget til hhv. 2 og 8 års fængsel. Fra 2009 og frem har langt hovedparten af anmeldelserne vedrørende almenfarlige forbrydelser drejet sig om gerningskoder vedr. skydevåben under særligt skærpende omstændigheder.

Opstilling 5.7.b. Antal tilfælde af besiddelse af skydevåben under særlig skærpende omstændigheder, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2009 til 2024.

Note: Opstillingen viser tal vedr. gerningskode 144571296 Skydevåben, særlig skærpende omstændigheder i perioden 2009-2017, og fra 2018-2024 summen af gerningskoderne 144571289 Skydevåben, særligt skærpende, offentligt sted, og 144571290 Skydevåben, særligt skærpende, ikke offentligt sted.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	- 6%

Man skal være opmærksom på, at en væsentlig del af tilfældene i opstilling 5.7.b er resultatet af politiets kontrolindsats, særlig over for rockere og bander. Udviklingen kan derfor afspejle såvel ændringer i den faktiske besiddelse af våben som ændringer i politiets prioriteringer.

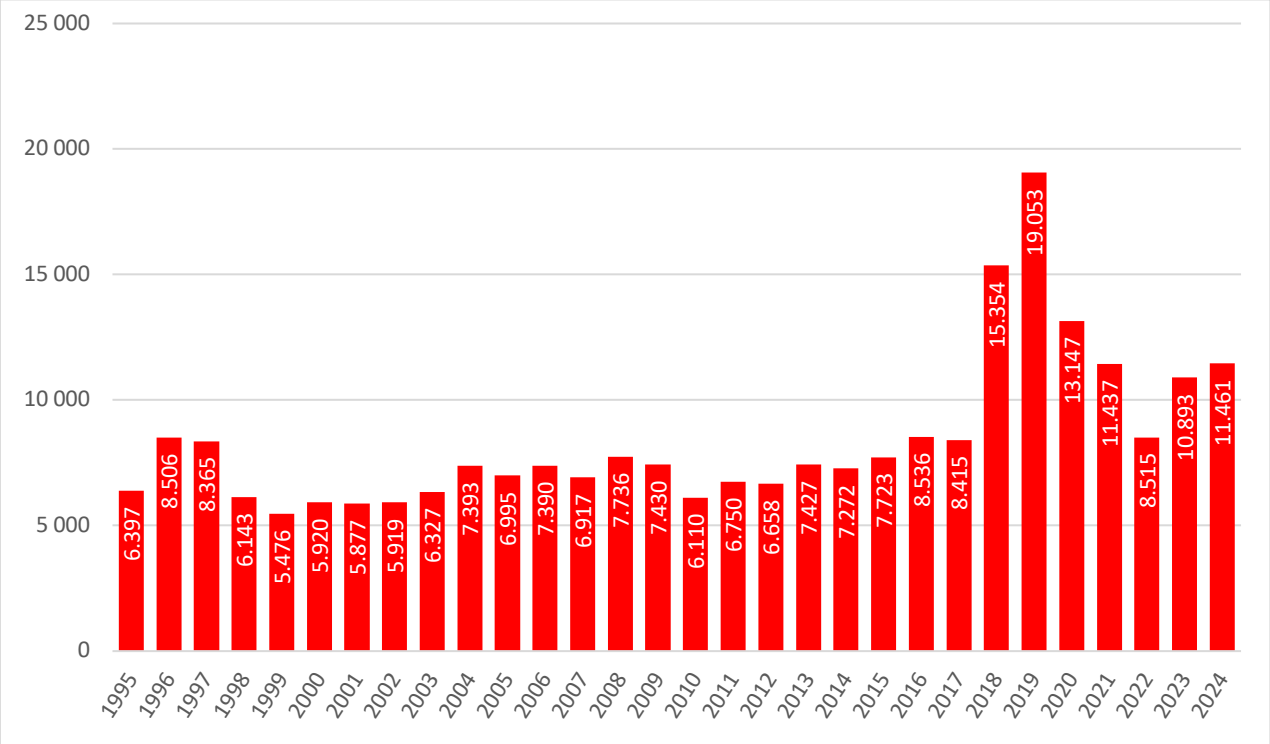
Øvrige tilfælde af almenskadelige forbrydelser

Ud over besiddelse af skydevåben udgøres de registrerede tilfælde af almenskadelige forbrydelser for det første af to gerningskoder om overtrædelser vedr. andre våben og eksplosivstoffer, som der samlet set er omkring 20 af hvert år fra 2010 og frem. For det andet drejer det sig om forstyrrelse af transportmidler (§184), som iflg. Elholm m.fl. (2022) primært anvendes ved utilstrækkelig afmærkning af

vejafspærring – typisk under 10 om året i hele perioden. For det tredje indgår overtrædelser af §193 om omfattende forstyrrelser af almindelige samfærdselsmidler. Her kan for eksempel være tale om kabeltyveri, som forstyrrer togdriften og angreb på offentlige datasystemer som NemID med henblik på at få dem til at holde op med at svare. Også her er der i hele perioden typisk under 10 tilfælde om året, men i 2020 blev der registreret 78 tilfælde. Det er muligt, at en del af disse kan henføres til en række demonstrationer, udført af gruppen Extinction Rebellion, hvor aktivister blokerede veje og adgang til en række bygninger i blandt andet København over en periode på 5 dage i september 2020.

5.7.1. OVERTRÆDELSER AF VÅBENLOVEN (særlov)

Opstilling 5.7.1.a. Antal tilfælde af overtrædelser af våbenloven der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	79%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-40%

Våbenloven, som ikke er en del af straffeloven, men en såkaldt særlov, omfatter alle våben og eksplosivstoffer, laservåben med mere, samt knive og stikvåben. Frem til 2008 er der ikke nogen udspecificering på underordnede gerningskoder, men herefter differentieres mellem skydevåben, knive samt våbenloven i øvrigt. Sidstnævnte kategori kan omfatte alt fra sprængstoffer til armbrøster og peberspray.

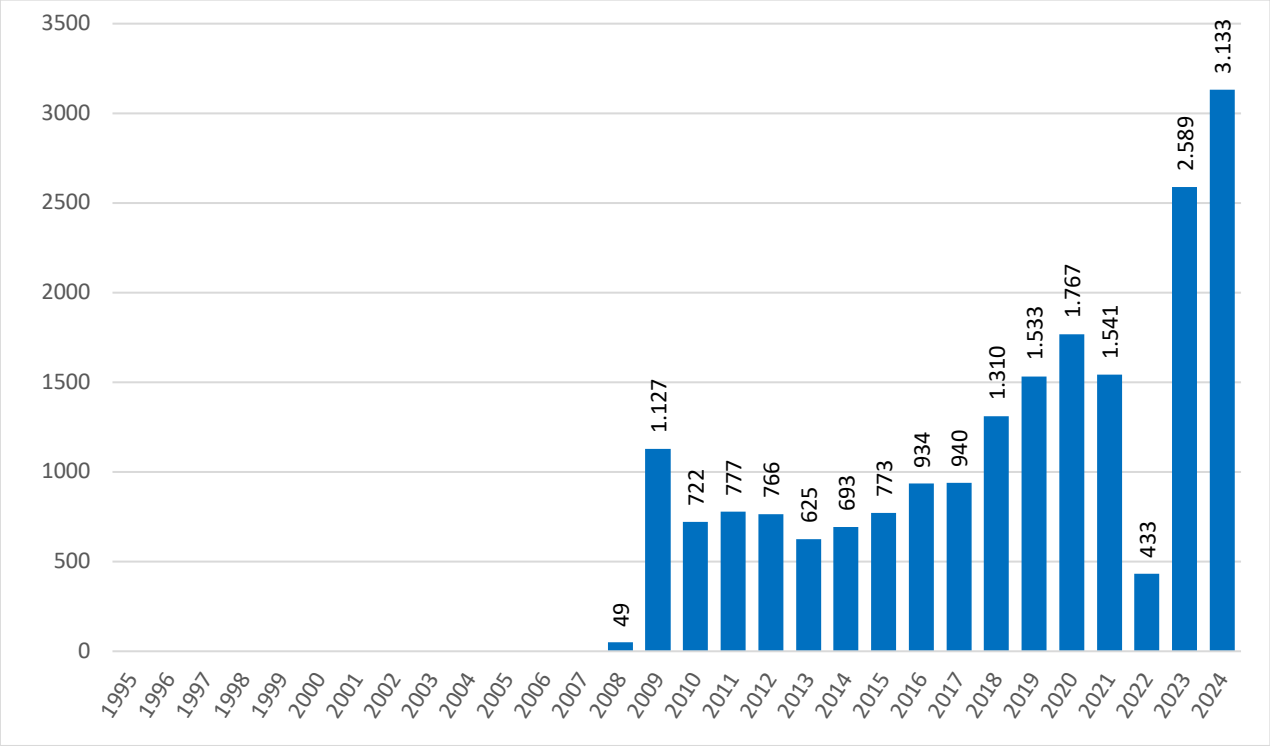
I 2016 blev overtrædelser vedr. knive og stikvåben i stedet omfattet af knivloven. Overtrædelser af begge love opgøres dog overordnet som overtrædelser af våbenloven og indgår i opstilling 5.7.1.a. Fra 2009 indgår besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder, som nævnt ovenfor, i straffelovens kapitel 20 om almenfarlige forbrydelser.

Opstillingen viser et usædvanlig højt antal overtrædelser i 2018-2019. Dette skyldes først og fremmest, at der i disse to år er registreret et meget højt antal overtrædelser under gerningskoderne ”våbenloven i øvrigt” og ”knivloven i øvrigt”. Disse gerningskoder udgør 77% af de registrerede

overtrædelser i de to år, hvor det i årene 2008-2017 var 54% og i 2020-2024 53%. Vi vender tilbage til dette i afsnit 5.7.1.3 nedenfor.

5.7.1.1. SKYDEVÅBEN

Opstilling 5.7.1.1.a. Antal tilfælde af overtrædelser af våbenlovens afsnit om skydevåben der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	105%

Fra 2013 og frem er antallet af skydevåbenovertrædelser firedoblet, dog med et kraftigt dyk i 2022. Det er med stor sandsynlighed de forskellige bandekonflikter, der har været i perioden (herunder politiets kontrolindsats), der har påvirket antallet af registrerede overtrædelser. Dykket i 2022 har vi ikke umiddelbart kunne finde nogen forklaring på.

5.7.1.2. KNIVE

Våbenloven er ændret en række gange i perioden, særligt de bestemmelser, der drejer sig om knive. I 2004 foreslog regeringen, at det generelt skulle være ulovligt at være i besiddelse af kniv i det offentlige rum, medmindre der var tale om et såkaldt anerkendelsesværdigt formål. Hidtil havde det været tilladt at besidde foldeknive med en klinge på under 7 centimeter. Efter udvalgsarbejde blev der vedtaget et ændringsforslag, så forbuddet nu kun omfattede foldeknive, som kunne låses i åben tilstand. Forbuddet blev udstrakt til også at gælde uddannelsesinstitutioner og andre steder, hvor unge færdes. Der var fortsat undtagelse for knive til erhvervsudøvelse og andre anerkendelsesværdige formål.

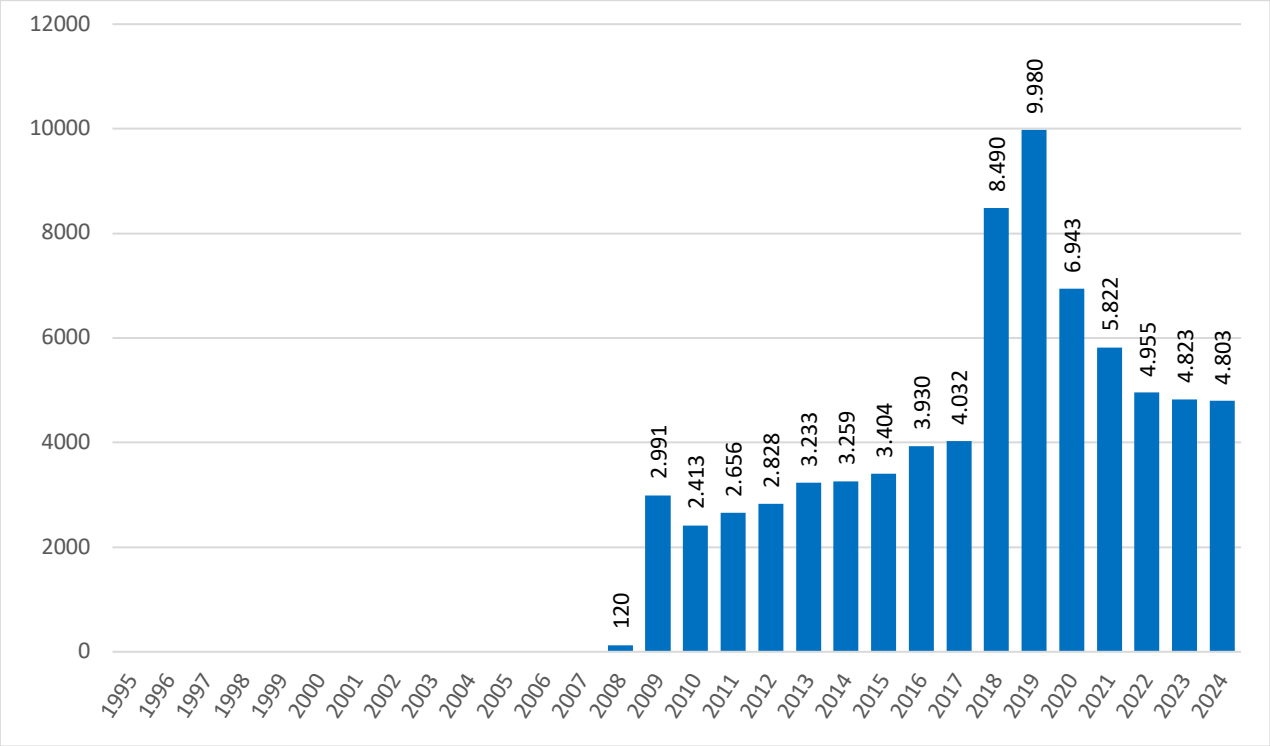
I 2008 blev minimumsstraffen for overtrædelse af knivforbuddet ændret fra bøde til fængsel i 7 dage som altovervejende hovedregel ved førstegangstilfælde, hvor der ikke var formildende omstændigheder. Samme år blev en 19-årig mand idømt en bøde for at have to hobbyknive i sin bil, mens en 24-årig mand fik en bøde for at have et multiværktøj med en klinge, der var 3 millimeter for lang i sin bil. Anklagemyndigheden ankede dommene, og Landsretten idømte de to mænd hver 7 dages fængsel. I 2009 afgjorde Højesteret, at straffene skulle sættes ned til en bøde på 3.000 kr. I 2012 blev minimumsstraffen for overtrædelse af knivloven igen nedsat til bødestraf.

I 2016 vedtog Folketinget lov om knive og blankvåben. Her blev det på den ene side forbudt at bære kniv i det offentlige rum uden anerkendelsesværdigt formål, mens reglerne på den anden side blev udstrakt til at gælde alle knive under 12 centimeters klingelængde, og området for, hvad der kan anses som anerkendelsesværdigt, blev udvidet. I lovforslaget står således, at "ved vurderingen af om almindelige små lommeknive og multiværktøjer har et anerkendelsesværdigt formål vil det indgå, at disse knive typisk har et bredere anvendelsesområde end andre knive og kan bruges til mange forskellige og pludseligt opståede dagligdags, praktiske gøremål."[165] Det fremgår ligeledes, at der ikke er krav om, at en kniv, et multiværktøj eller lignende skal være tiltænkt en bestemt opgave, men godt kan opbevares i for eksempel en bil med henblik på et pludseligt opstået behov. Overtrædelse af knivloven straffes i udgangspunktet med bøde.

Endelig blev knivloven ændret i juli 2024 som led i gennemførelsen af Bandepakke IV. Det anses herefter for skærpende omstændigheder at besidde knive på ungdomsskoler, uddannelsesinstitutioner, i ungdomsklubber og i den offentlige transport.

[165] Skriftlig fremsættelse af lovforslag 107, 27. januar 2016.

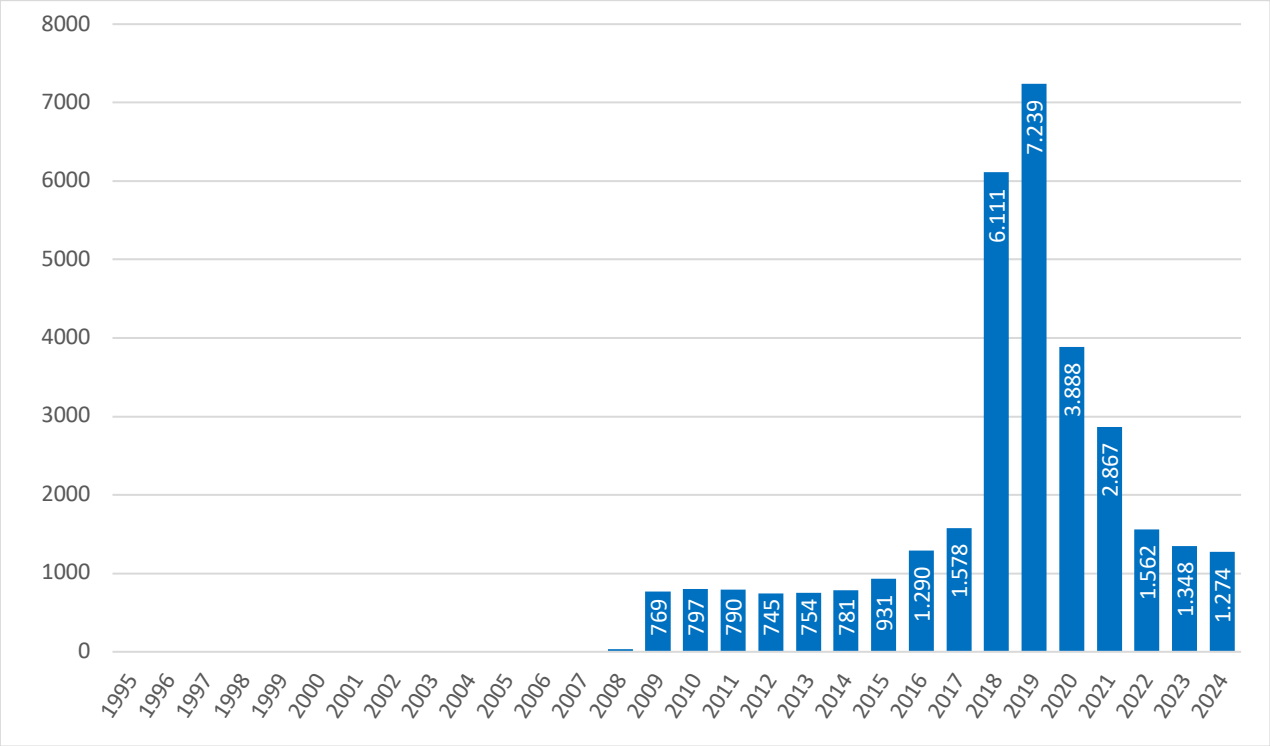
Opstilling 5.7.1.2.a. Antal tilfælde af overtrædelser af våbenloven/knivloven, der vedrører knive, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-43%

Det fremgår af opstilling 5.7.1.2.a, at der i 2018-2019 skete en væsentlig stigning i antallet af overtrædelser af knivloven. Denne stigning beror, som nævnt ovenfor, primært på, at der i disse år var en meget kraftig stigning i antallet af overtrædelser af gerningskoden "knivloven i øvrigt", som primært drejer sig om knive, der er ulovlige i sig selv (knive over 12 cm, springknive, kasteknive mm.).

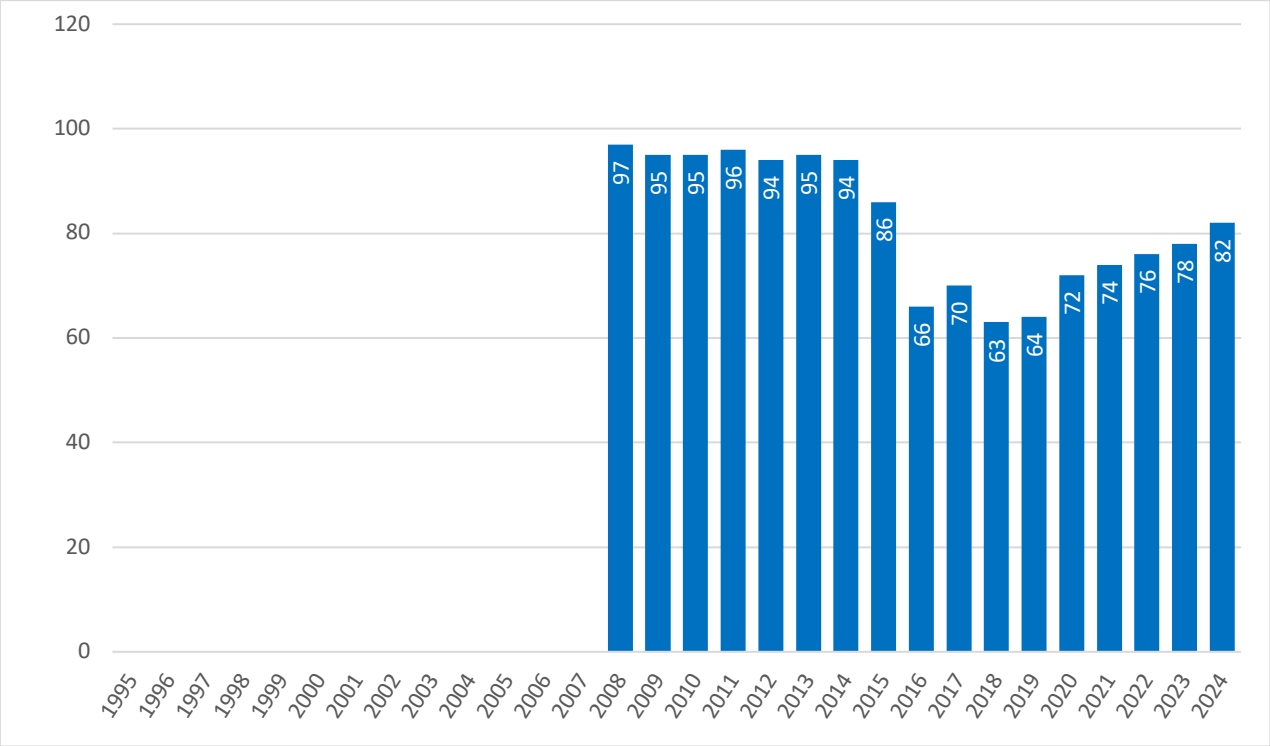
Opstilling 5.7.1.2.b. Antal tilfælde af overtrædelser af våbenloven/knivloven, der vedrører "knive i øvrigt", der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-82%

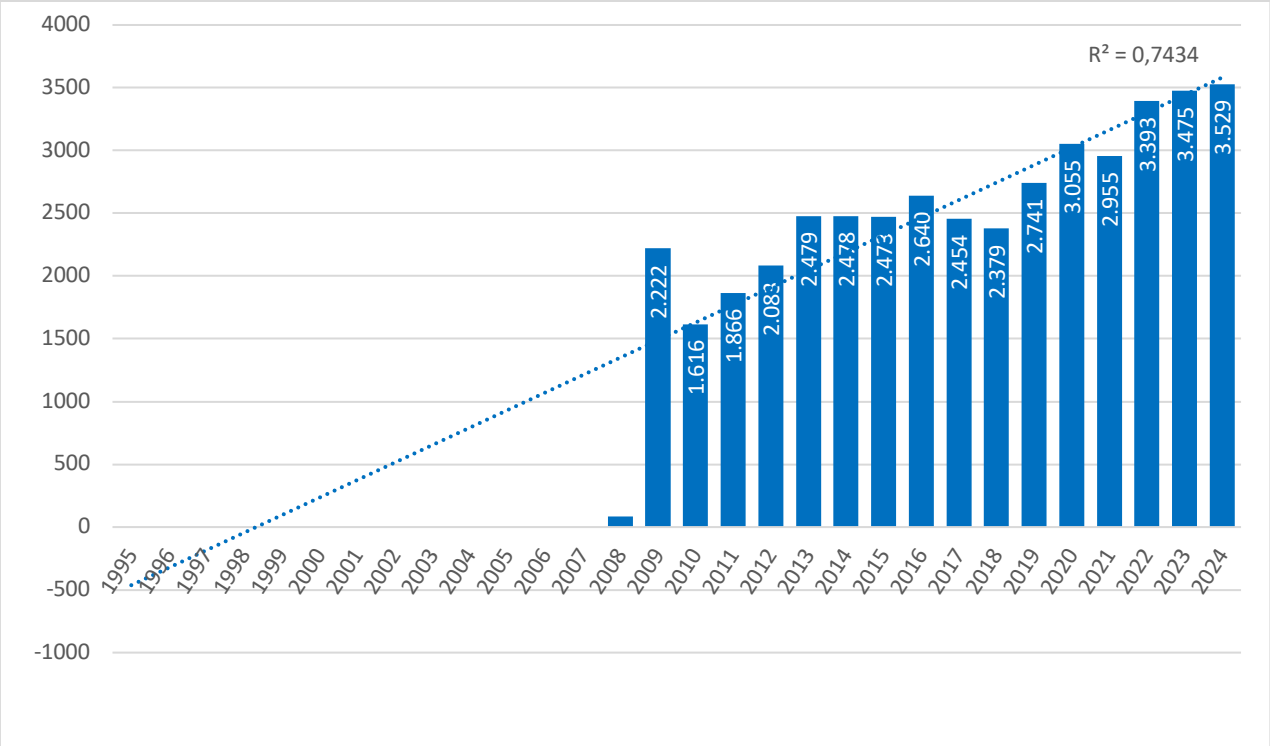
I 2023-2024 er antallet af den slags overtrædelser lidt under niveauet fra 2017. Som det ses i opstilling 5.7.1.1.c, er stigningen i registrerede tilfælde sammenfaldende med, at sigtelsesprocenten falder væsentligt.

Opstilling 5.7.1.1.c. Sigtelsesprocenten vedr. overtrædelser af "knive i øvrigt", der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Som det ses i opstilling 5.1.7.2.d er antallet af registrerede overtrædelser vedr. besiddelse af knive på offentligt sted også steget, men ikke med de samme bratte udsving og efterfølgende fald.

Opstilling 5.7.1.2.d. Antal tilfælde af overtrædelser af våbenloven/knivloven, "kniv på offentligt sted", der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Antallet af registrerede tilfælde af besiddelse af kniv i det offentlige rum er fordoblet i perioden 2010-2023. Dette kan, som nævnt ovenfor, afspejle en øget tendens til at gå med kniv, men udviklingen kan også bero på, at politiet har øget kontrolindsatsen, og derfor finder flere knive. Sigtelsesprocenten ligger i hele perioden mellem 94 og 99%, hvilket afspejler, at sagerne typisk opstår, fordi en person ved en politikontrol har vist sig at have en kniv på sig.

I 2023 oplyste Rigspolitiet, at der i 2020-2022 var registreret omkring 570 årlige sigtelser mod unge mellem 15-18, svarende til lidt under hver femte af alle sigtelser for overtrædelse af knivlovens regler om knive på offentligt sted. Det er væsentlig flere end i årene før.[166]

Ungdomsundersøgelserne, som er gennemført i 2005, 2010 og 2016 viser, at andelen af 14-15-årige, der selv angiver at have medbragt en ulovlig kniv, hvor dette ikke var tilladt, i de tre undersøgelser har ligget omkring 5%, mens andelen, der har været i besiddelse af et andet ulovligt våben, er faldet fra 14% i 2005 til 9% i 2016. Der er altså ikke noget, der tyder på, at unge folkeskoleelever generelt er blevet mere tilbøjelige til at gå med ulovlige knive i denne periode.

Unges besiddelse af knive er også undersøgt i to undersøgelser fra Ringsted, foretaget i hhv. 2003 (gennemsnit af to målinger fra 2002 og 2004) og 2021. Her er der spurgt om, hvorvidt de unge inden

[166] https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/tal-for-2023-over-300-sigtelser-blandt-unge-mellem-15-og-18-aar-for-ulovligt-at-besidde-kniv-paa-et-offentligt-tilgaengeligt-sted/?form=MG0AV3

for de sidste 12 måneder havde haft en dolk eller kniv med mere end 7 cm klinge med et sted, hvor de ikke måtte. Spørgsmålsformuleringen afspejler lovgivningen i 2003, hvor det var lovligt at bære knive under 7 cm.

Opstilling 5.7.1.2.e. Andelen af elever i 5.-9. klasse i Ringsted 2003 og 2021, som inden for de sidste 12 måneder har haft en dolk eller kniv med, hvor det ikke var tilladt (procent).

År	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	9. klasse
2003	6%	7%	8%	10%	11%
2021	2%	2%	3%	2%	5%

Alle forskelle er signifikante på mindst 99%-niveau. 2003: n=3030, 2021: n=1753.Tal for 2003 er gennemsnittet af to ensartede undersøgelser i hhv. 2002 og 2004. Kilde: Balvig og Holmberg (2021)

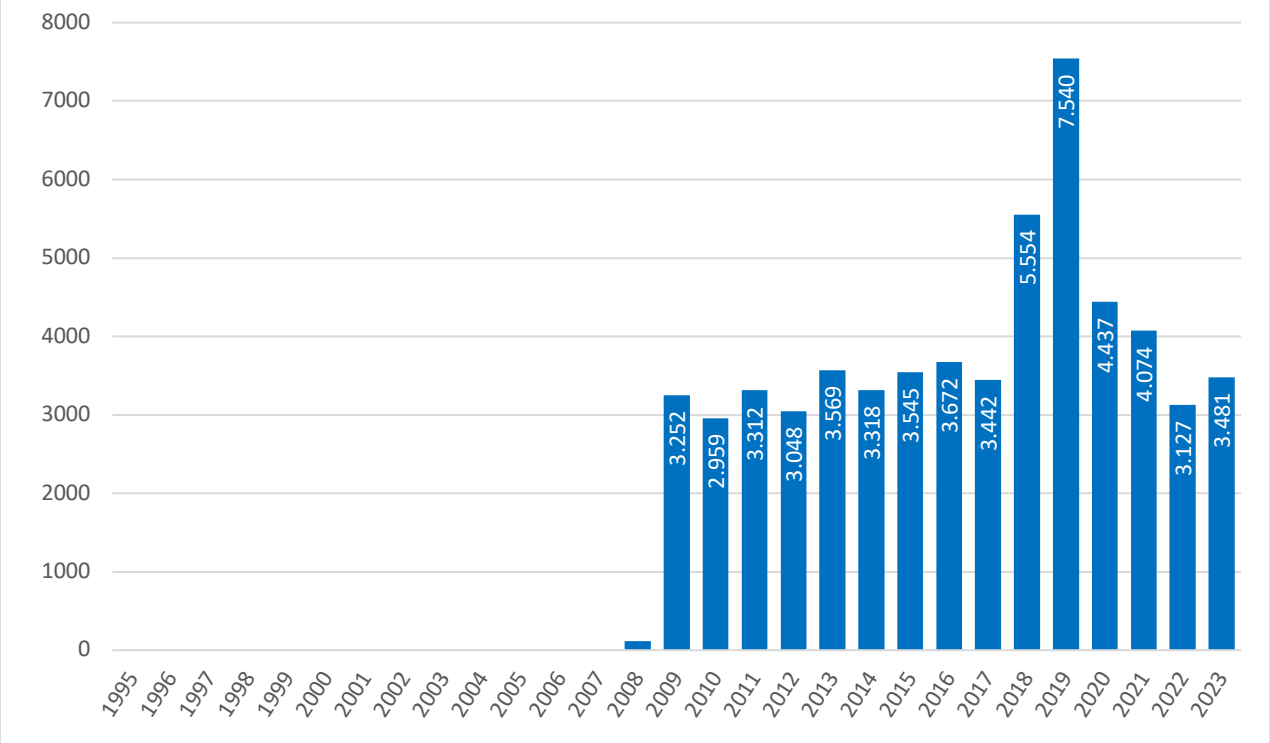
Det fremgår, at der blandt eleverne på 5.-9. klassetrin er sket et markant og statistisk signifikant fald i andelen, som har været i besiddelse af kniv, hvor det ikke var tilladt.

Der findes ikke tilsvarende undersøgelser blandt ældre unge, men det vil være meget usandsynligt, at den generelle udvikling skulle gå i den modsatte retning – altså at besiddelse af ulovlige knive skulle være steget markant. Det kan selvfølgelig ikke udelukkes, at der blandt særlige grupper af unge – for eksempel unge med kontakt til bander mv. – kan være en øget tendens til at gå med kniv. Sådanne unge vil ofte være udsat for mere kontrol fra politiets side end andre unge, hvilket også kan bidrage til det øgede antal sigtelser. Det er derfor nærliggende at tro, at en af årsagerne til stigningen i antallet af sigtelser mod 15-18-årige er øget kontrol fra politiets side – enten generelt eller rettet mod særlige grupper af unge.

5.7.1.3. VÅBENLOVEN I ØVRIGT

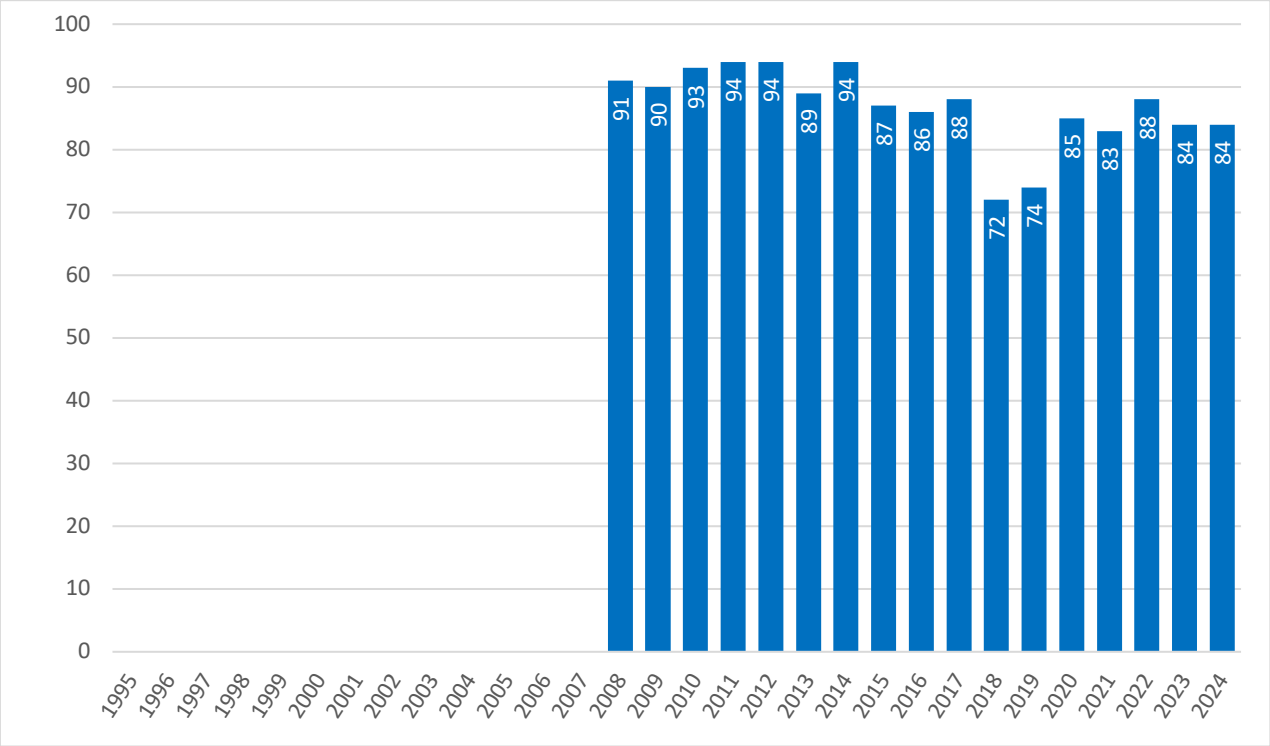
Ud over skydevåben og knive omfatter våbenloven blandt andet eksplosivstoffer, håndgranater, armbrøster og slangebøsser, spraydåser med skadevoldende, bedøvende eller irriterende stoffer m.v.

Opstilling 5.7.1.3.a. Antal tilfælde af overtrædelser af våbenloven i øvrigt, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Som vi så ovenfor, kunne en væsentlig del af det høje antal overtrædelser af knivloven i det hele taget i 2018-19 henføres til sager registreret som knivloven "i øvrigt", og det samme gør sig gældende med våbenloven "i øvrigt". Som det fremgår af opstilling 5.7.1.3.b, ligger sigtelsesprocenten i 2018-19 væsentligt under niveauet både før og efter, hvilket styrker antagelsen om, at der må være tale om en særlig form for overtrædelser.

Opstilling 5.7.1.3.b. Sigtelsesprocenten vedr. overtrædelser af "våbenloven i øvrigt" der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 2008 til 2024.

Data indeholder ikke nogen nærmere specifikation af, hvilke former for overtrædelser, der indgår i opstilling 5.7.1.3.a, men fra anden side ved vi, at en del af tilfældene drejer sig om besiddelse af peberspray.

1/1 2019 blev det lovligt for personer over 18 år at besidde peberspray i eget hjem. Samtidig blev der indført en strafskærpelse for besiddelse af peberspray i det offentlige rum, fordi man frygtede, at den delvise legalisering kunne medføre en stigende brug af peberspray uden for private hjem, herunder at kriminelle ville få lettere adgang til sprayen.

I oktober 2020 udarbejdede Justitsministeriet en rapport om erfaringerne med ordningen,[167] hvoraf det fremgik, at der var sket en fordobling af sager efter våbenloven, der drejer sig om peberspray, fra 893 i 2018 til 1660 i begyndelsen af november 2019.[168] Langt hovedparten af disse tilfælde drejede sig om ulovlig import af peberspray. Mange borgere var ikke klar over, at det var forbudt at importere sprayen, selv om det var lovligt at besidde den i eget hjem – og valgte derfor at købe og få leveret peberspray fra for eksempel tyske netbutikker. Disse sager danner en del af baggrunden for den stærke stigning, der ses i opstilling 5.7.1.3.a. Den generelle tilladelse til at besidde peberspray i eget hjem i Danmark blev tilbagerullet i januar 2021.

[167] https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/reu/spm/58/svar/1717657/2287340.pdf
[168] Det understreges, at tallene er behæftet med en vis usikkerhed, da der er tale om manuel gennemgang af sagerne. Der er i øvrigt ikke fuld overensstemmelse mellem rapportens tal for overtrædelser af "våbenlov – i øvrigt" og de tal, der er gengivet her.

En forklaring på udviklingen?
Ulovlig import af peberspray kan dog ikke forklare hele den pludselige stigning i overtrædelser af våbenloven, men den kan give et fingerpeg om, hvad der kan have bidraget til udviklingen.

Det drejer sig sandsynligvis blandt andet om privat import af ulovlige våben, herunder knive, som blev sendt med posten og opdaget i kontroller i blandt andet Københavns Lufthavn. I 2018 oplyste Midt- og Vestsjællands politi, at de havde mange sager, hvor unge havde importeret ulovlige knive og andre våben via internettet,[169] og i 2019 advarede Syd- og Sønderjyllands politi forældre om, at de så en del sager, hvor unge, herunder nogle, der var under den kriminelle lavalder, importerede våben, for eksempel knive, der lignede dem, de unge havde set i forskellige computerspil.[170] Det var dog ikke kun unge, der importerede knive – Dansk Jægerforbund advarede i 2019 sine medlemmer om risikoen ved at importere knive via internettet, da det ikke alene kunne koste en bøde for overtrædelse af våbenloven, men også kunne betyde, at man fik inddraget sit jagttegn i op til 5 år.[171]

Våben- og knivlovgivningen har været præget af en lang række ændringer i perioden fra 1995 til nu, herunder væsentlige strafskærpelser og skiftevise lempelser og stramninger af, hvad der er lovligt mht. besiddelse af peberspray og knive. Vi kan konstatere, at den gældende lovgivning, særligt vedrørende knive, er vanskeligt gennemskuelig, og det er nærliggende at tro, at en del af dem, der har overtrådt våbenlovgivningen i de seneste 10-15 år, har været uvidende om, at de brød loven. Heller ikke i dag er det muligt at være fuldstændig sikker på, om besiddelse af en kniv i en bestemt sammenhæng er lovlig eller ej, da det, som det formuleres i Anklagemyndighedens oversigt over sanktionspåstande i våbensager, "i alle tilfælde må bero på en konkret vurdering, om der foreligger et anerkendelsesværdigt formål med at besidde en kniv."[172]

[169] https://www.tv2east.dk/region-sjaelland/politiet-advarer-lad-vaere-med-kobe-knive-i-udlandet?form=MG0AV3
[170] https://www.dr.dk/nyheder/indland/springknive-knojern-og-peberspray-politi-advarer-mod-boerns-ulovlige-import-af?form=MG0AV3
[171] https://www.jaegerforbundet.dk/om-dj/dj-medier/nyhedsarkiv/2019/pas-pa-knivene-pa-internettet/
[172] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/578dc7af-ccd0-4e6b-9044-555b06659a86?showExact=true

5.7.2. BANDER OG HÅRDE KERNER

Bander og hårde kerner er ikke som fx tyveri specifikt kriminaliseret i enkelte paragraffer, det være sig i straffeloven eller i særlovene. Såvel bander som hårde kerne repræsenterer imidlertid vigtige kriminalpolitiske og kriminalpræventive problemstillinger, hvorfor vi har vurderet, at en beskrivelse af deres omfang og udvikling ikke bør undslippe en publikation som den nærværende.

Eurogang, som forsker i bander i Europa, definerer bander på følgende måde:

> "A street gang (or troublesome youth group corresponding to a street gang elsewhere) is any durable, street-oriented youth group whose involvement in illegal activity is part of its group identity" (Weerman m.fl. 2009).

Der skal altså være tale om en gruppe af unge, som består over længere tid, bruger en stor del af deres tid på "gaden", og for hvem involvering i kriminalitet er en del af deres identitet. Denne definition er ikke rigtig dækkende for de grupper, vi i Danmark kalder rocker-/bandegrupperinger, selv om de lever op til en del af definitionen. Særlig gælder, at de langt fra alle sammen er unge eller primært er gadeorienterede, samt at de kan være mere organiserede, end definitionen lægger op til. En del af disse grupperinger minder dermed mere om det, FN definerer som en "organiseret kriminel gruppe":

> "En struktureret gruppe bestående af tre eller flere personer, som har bestået i et vist tidsrum, og som handler i forening med det formål at begå en eller flere af de i denne konvention omhandlede alvorlige forbrydelser eller kriminelle handlinger, med henblik på direkte eller indirekte at opnå en økonomisk eller anden materiel fordel."[173]

I Danmark skelner myndighederne mellem rockere (som har deres udspring i motorcykelklubber som Hells Angels og Bandidos) og andre former for bander. Siden 2007 har Rigspolitiet offentliggjort rapporter om rocker-bandesituationen hvert år med undtagelse af 2010, i 2024 endda kvartalsvis.[174] Den første rapport redegjorde i detaljer for 11 grupperinger med i alt 141 medlemmer og den kriminalitet, de havde begået, og der findes en oversigt over udviklingen siden "Den store nordiske rockerkrig" i 1995-97. Det fremgår af denne rapport, at det var Rigspolitiets vurdering på det tidspunkt, at der var en stigende tendens til, at grupperingerne anvendte våben i deres indbyrdes konflikter,[175] hvilket også omtales de følgende år.

Det fremgår af rapporterne, hvor mange personer, politiet monitorerer, på baggrund af, at det vurderes, at disse personer er tilknyttet rocker- eller bandemiljøet. Disse personer er registreret i Politiets Efterforskningsstøtte Database (PED), som efter PED-bekendtgørelsen af 20/9 2017 indeholder oplysninger om "personer, der er dømt, sigtet eller mistænkt for at have begået eller ville begå et strafbart forhold" samt "andre personer, der på baggrund af familiemæssige, samlivsmæssige eller andre

---

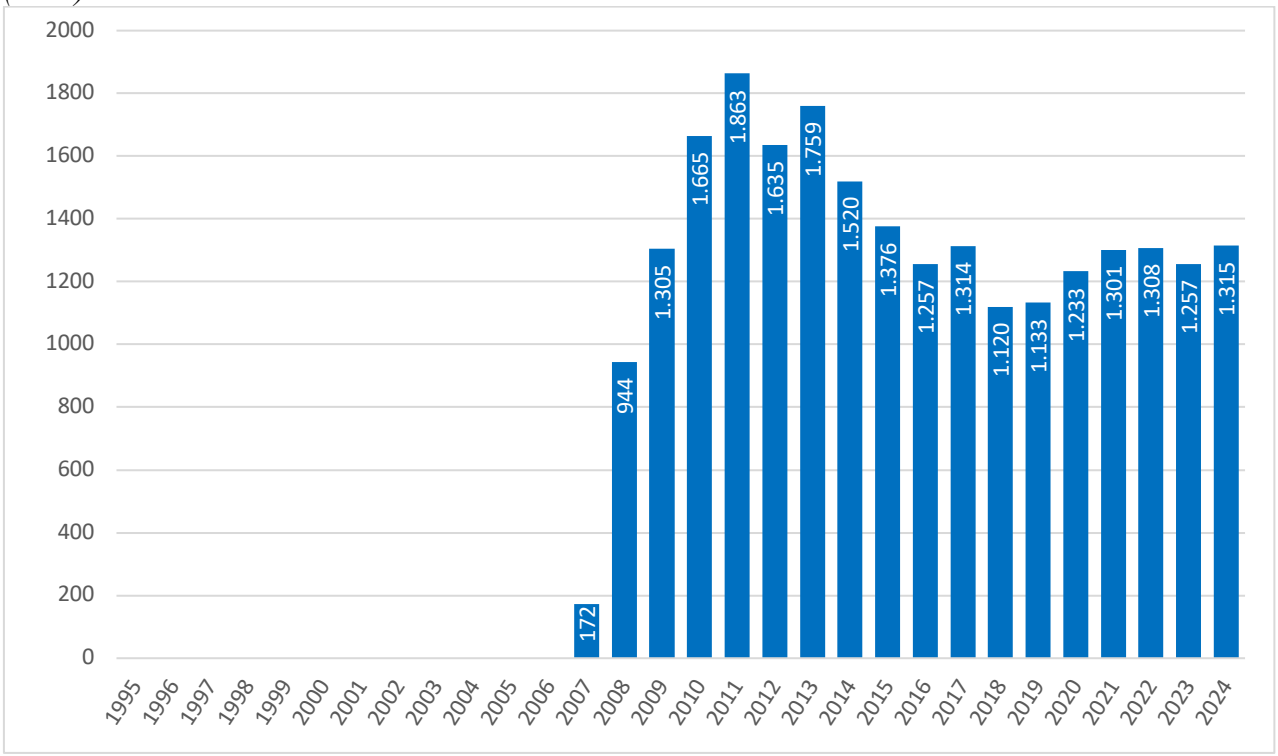
[173] De forenede nationers konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet, artikel 2 a) (2000)

[174] Alle rapporter kan findes på https://politi.dk/statistik/bander-og-rockere

[175] https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/rocker-og-bandesituationen/rockere-og-bander-2007.pdf

sociale relationer har en særlig tilknytning" til allerede registrerede personer.[176] Præcis hvad der udløser en registrering/afregistrering i PED offentliggøres ikke.

Opstilling 5.7.2.a. Antal personer, som er registreret i Politiets Efterforskningsstøttedatabase (PED) 2007-2024.

Kilde: Rigspolitiet, diverse år.
Note: Tallene er opgjort ultimo december i de enkelte år, eller primo januar næstfølgende år, med undtagelse af 2024, som er opgjort ved udgangen af september.

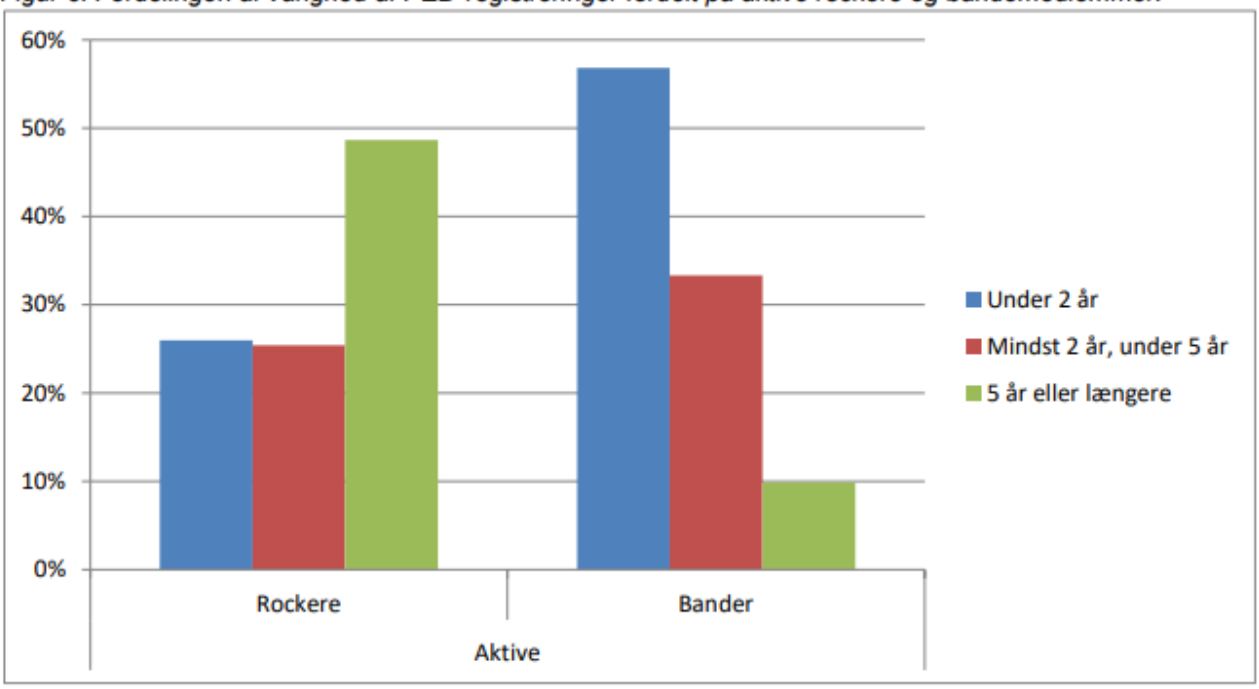
Som det ses i opstilling 5.7.2.a, stiger antallet af monitorerede personer kraftigt fra 2007 til 2011; det falder igen frem mod 2018, hvorefter det stabiliseres mellem 1.100-1.300 personer de enkelte år.

Der er ifølge en rapport udgivet af Justitsministeriet (Ribe 2017) en stor gennemstrømning i gruppe-ringerne, i hvert fald i undersøgelsesperioden. I perioden juni 2009-januar 2017 var i alt 3.593 personer registreret i PED i kortere eller længere tid – af dem var de 2.336, svarende til 65%, ikke længere registreret ved udgangen af perioden. Der er gennem perioden tilkommet 2.447 personer, som ikke var registreret i juni 2009 – af disse er 1.504 ikke registreret ved udgangen af perioden. Det fremgår også af rapporten, at flertallet af de registrerede i alle år tilhører rockergrupperinger – mellem 62% og 70% gennem perioden. Medlemmer af rockerbander er i gennemsnit omkring 30 år, når de registreres første gang, mens gennemsnittet blandt andre bandemedlemmer er lige over 23 år. Gennemsnitsalderen for de registrerede medlemmer af rockergrupperinger er 37½ år, for øvrige bandegrupperinger 25 år. Varigheden af registreringerne blandt dem, der er ophørt, er nogenlunde ens for begge grupper: 2½-3½ år. Til gengæld er der væsentlig forskel på længden af registreringer hos dem, der fortsat er aktive ved undersøgelsens afslutning primo 2017, jf. opstilling 5.7.2.b.

[176] Bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i politiets Efterforskningsstøttedatabase (PED) § 3.

Opstilling 5.7.2.b. Varigheden af registrering i Politiets Efterforskningsstøttedatabase (PED) for aktive rockere og bandemedlemmer i 2017.

Figur 6: Fordelingen af varighed af PED-registreringer fordelt på aktive rockere og bandemedlemmer.

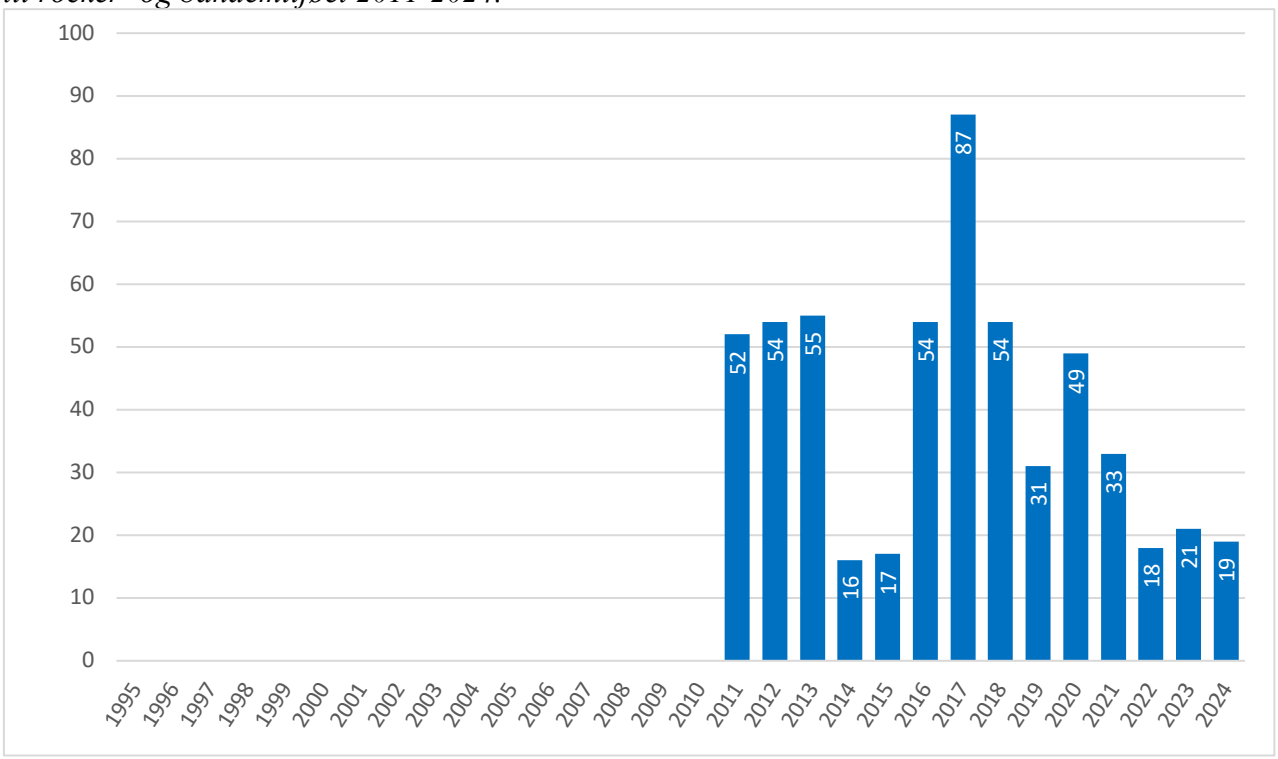
N=1.257, figuren inkluderer forløb med en ukorrekt PED-dato, men ekskluderer forløb med en manglende PED-dato.

Kilde: Ribe (2017)

Politiets statusrapporter vedr. rocker- og bandekriminalitet indeholder også oplysninger om gruppe-ringernes kriminalitet. De første årsrapporter indeholder data om fældende afgørelser for medlemmer af de enkelte bander uden nærmere specifikation af, hvilke overtrædelser, afgørelserne vedrører. Fra 2011 opgøres årligt antal skudepisoder i det offentlige rum, som efter politiets vurdering er rocker- og banderelaterede, samt antal døde og sårede i sager med relation til rocker-og bandemiljøet, se opstilling 5.7.2.c og d.[177] Langt de fleste døde og sårede tilhører efter politiets vurdering rocker- og bandemiljøet, men der er dog også eksempler på, at tilfældige forbipasserende er blevet ramt, eller at gerningspersonerne har taget fejl og skudt personer, der ikke var involveret i bandekriminalitet.

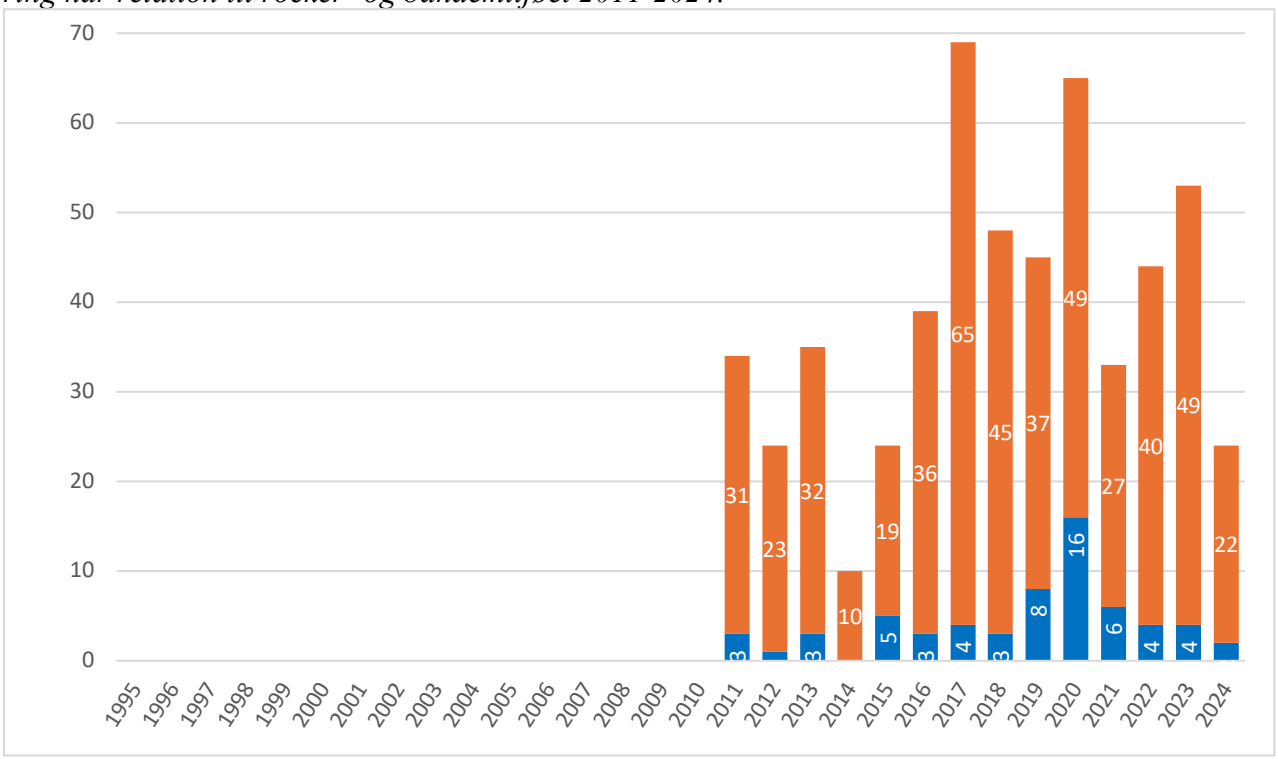
[177] Da der er tale om vurderinger foretaget af de enkelte politikredse, kan opgørelserne være behæftet med en vis usikker-hed.

Opstilling 5.7.2.c. Antal skudepisoder i det offentlige rum, som efter politiets vurdering har relation til rocker- og bandemiljøet 2011-2024.

Kilde: Rigspolitiet, diverse år.
Note: Tallene er opgjort ultimo december i de enkelte år, eller primo januar næstfølgende år, med undtagelse af 2024, som er opgjort ved udgangen af september.

Opstilling 5.7.2.d. Antal døde og sårede som følge af skud, knivstik mm, som efter politiets vurdering har relation til rocker- og bandemiljøet 2011-2024.

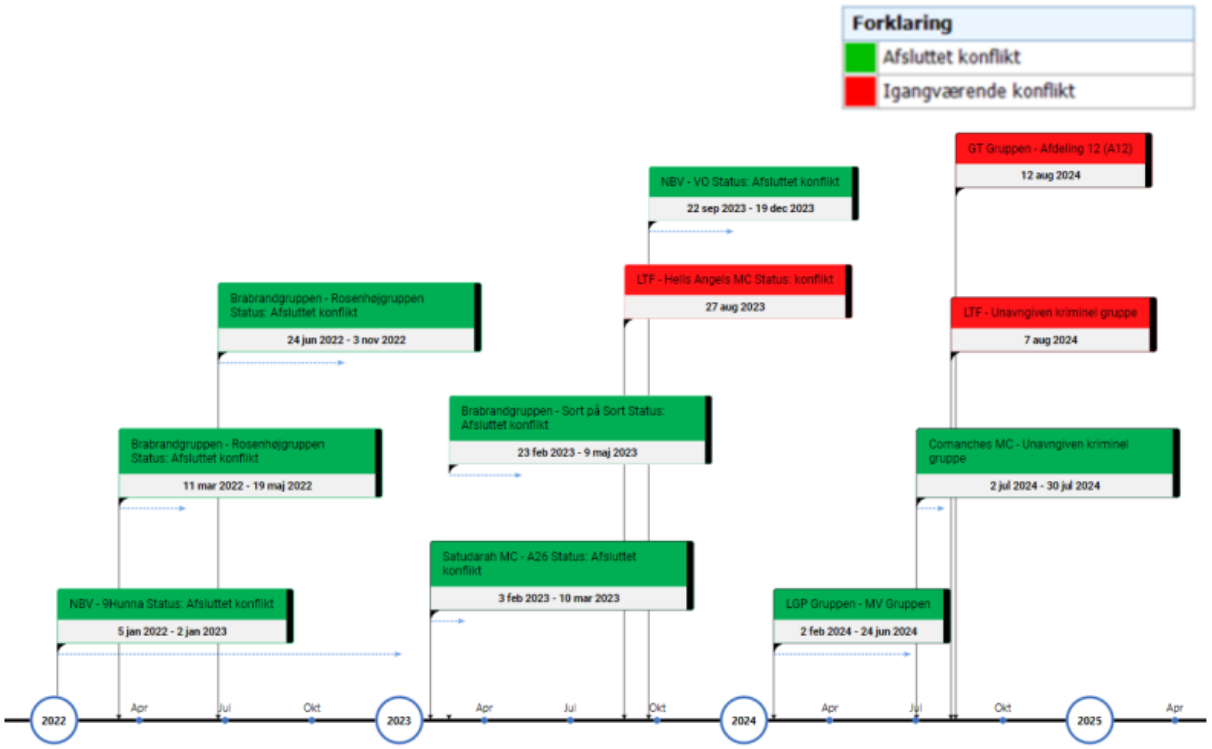

Kilde: Rigspolitiet, diverse år.
Note: Tallene er opgjort ultimo december i de enkelte år, eller primo januar næstfølgende år, med undtagelse af 2024, som er opgjort ved udgangen af september. Blå = antal døde: orange = antal sårede.

Det fremgår af opstilling 5.7.2.c og d, at der er ret store udsving i såvel antallet af skudepisoder fra år til år som i antallet af døde og sårede.

I Rigspolitiets rapporter om rocker-bandesituationen redegøres også for, hvilke aktuelle konflikter, der har været i de respektive år – i de første år meget udførligt i tekstform, i de senere år mindre detaljeret i form af diagrammer. I opstilling 5.7.2.e ses et eksempel.

Opstilling 5.7.2.e. Konflikter i rocker- og bandemiljøet 2022-september 2024.

Figur 1: Konflikter i rocker- og bandemiljøet

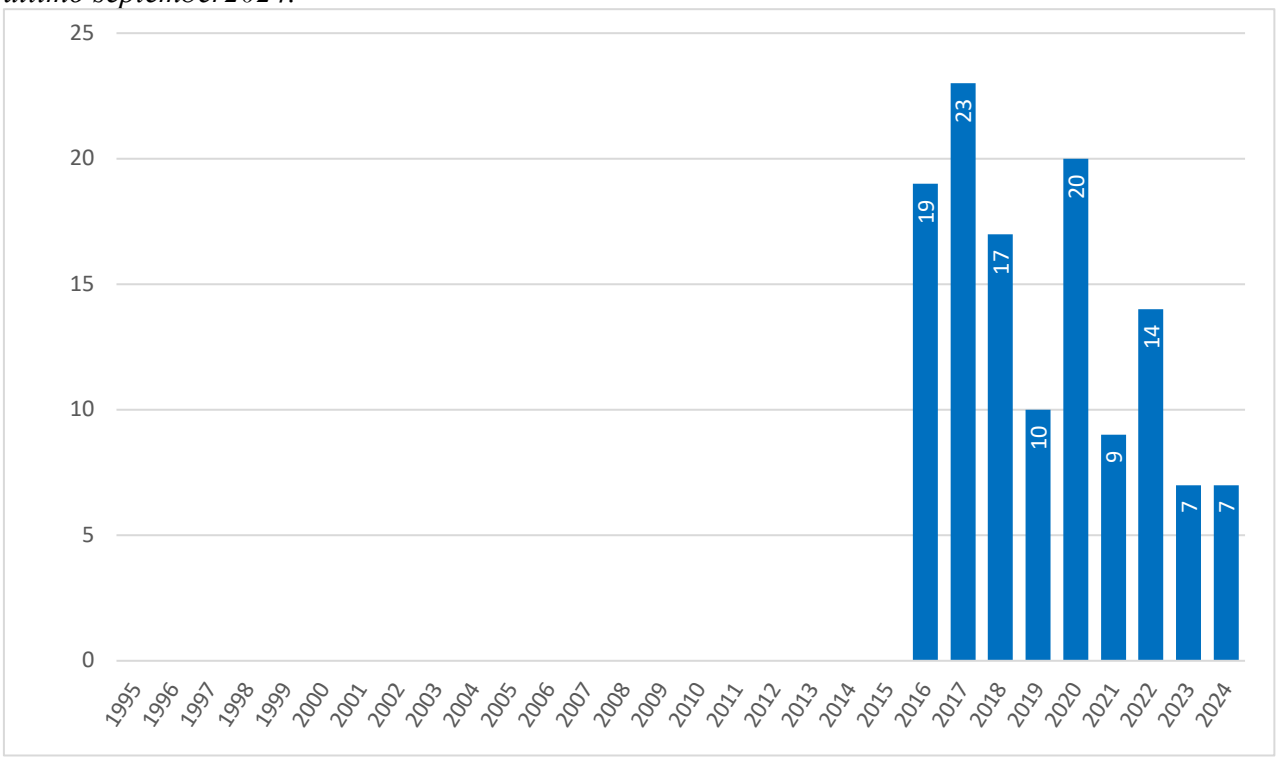
Oversigten viser konflikter i rocker- og bandemiljøet, som blev erklæret og verserede i perioden januar 2022 – september 2024, herunder hvilke kriminelle grupper, der var i konflikt i perioden og konfliktens tidsmæssige udstrækning. Ved udgangen af september 2024 er der registreret 3 igangværende konflikter.

Kilde: Rigspolitiet (2024): Rocker- og bandesituationen i Danmark. Nøgletal ved udgangen af september 2024. https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/rocker-og-bandesituationen/rocker-og-bandesituationen-i-danmark-q3-2024.pdf

Visitationszoner

Visitationszoner, hvor politiet har mulighed for at ransage personer og køretøjer uden specifikt mistankegrundlag eller sigtelse, blev indført med politiloven i 2004. En visitationszone kan indføres af den lokale politidirektør, og den geografiske udstrækning samt varighed af zonen skal offentliggøres. Rigspolitiet har offentliggjort antallet af zoner med tilknytning til rocker-bandemiljøet, samt antal visiterede for årene 2016-2023 i rapporterne omtalt herover.

Opstilling 5.7.2.f. Antal oprettede visitationszoner med tilknytning til rocker- og bandemiljøet 2016-ultimo september2024.

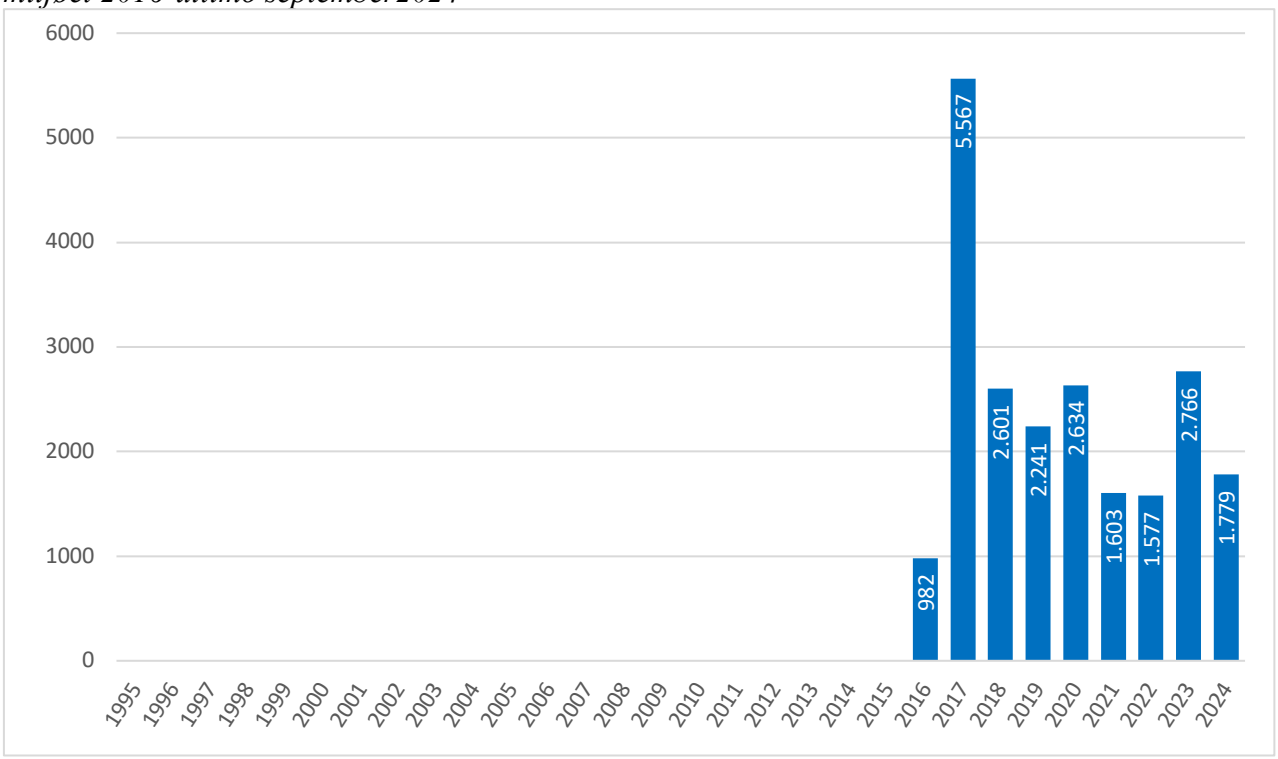

Note: Tallene er opgjort ved udgangen af de enkelte år, med undtagelse af 2024, som er opgjort ved udgangen af september.
Kilde: Rigspolitiet, diverse år.

2017 og 2020 er de to år med flest visitationszoner i forbindelse med bandemiljøet, og det var i disse to år, antallet af dræbte og sårede også var på sit højeste, som det fremgik ovenfor.

Opstilling 5.7.2.g viser antallet af personer, der er blevet visiteret i zonerne. Man skal her bemærke, at det er *alle* personer, som er blevet visiteret, og altså ikke kun bandemedlemmer. Der er ikke nogen klar sammenhæng mellem antallet af visitationszoner og antallet af visiterede personer, og der er ret store udsving i perioden.

Opstilling 5.7.2.g. Antal visiterede personer i visitationszoner med tilknytning til rocker- og bandemiljøet 2016-ultimo september2024

Note: Tallene er opgjort ved udgangen af de enkelte år, med undtagelse af 2024, som er opgjort ved udgangen af september.
Kilde: Rigspolitiet, diverse år.

5.7.2.1. ”BANDEPAKKER”

Der er siden 2009 gennemført en række såkaldte Bandepakker, som blandt andet indebærer ændringer i straffeloven og anden lovgivning,[178] herunder forskellige former for strafforhøjelser, hvis lovovertrædelser begås af bandemedlemmer eller som led i konflikter mellem bander. Sådanne tilfælde registreres ikke selvstændigt i kriminalstatistikken, og man kan derfor ikke umiddelbart se, hvor mange personer og handlinger, der har udløst sådanne forhøjede straffe.

Bandepakke I fra 2009 indeholdt en ny § 81 a i straffeloven, som betød, at straffen for lang række lovovertrædelser – vold mv. – nu kunne forhøjes til det dobbelte, hvis de ”havde baggrund i et gensidigt opgør, som foregår mellem grupper af personer, og hvor der flere gange som led i opgøret enten er anvendt skydevåben eller anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller begået brandstiftelse omfattet af denne lovs § 180.” I samme ombæring blev besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder flyttet fra våbenloven til straffeloven med en højere strafferamme, som beskrevet i afsnit 5.7.1. Der skete også en udvidelse af muligheder for varetægtsfængsling ud fra hensynet til retshåndhævelsen. Desuden indførtes muligheden for at udstede zoneforbud i ordensbekendtgørelsen (se afsnit 6.1), strafskærpelser for en række andre lovovertrædelser, samt udvidet brug af den såkaldte ”Al Capone”-model – et udvidet samarbejde mellem SKAT og politiet, som skal afdække økonomisk kriminalitet og svindel med for eksempel offentlige ydelser begået af bandemedlemmer.

Bandepakke II rummer en række lovændringer, der trådte i kraft 1. juli 2014. Straffelovens § 81 a kunne nu også anvendes, selv om den kriminalitet, som skulle straffes, ikke hang sammen med et ”gensidigt opgør”; straffen for ulovlig våbenbesiddelse blev skærpet, og det blev muligt at forhindre fængslede bandemedlemmer i at opnå udgang og prøveløsladelse, hvis den gruppering, de var medlem af, var involveret i en aktiv konflikt. Desuden blev det muligt at forbyde bandemedlemmer at have kontakt med andre fra deres gruppering, mens de var prøveløsladt. Det var også i forbindelse med denne bandepakke, at der blev mulighed for at udvide et zoneforbuds radius til 1000 meter, ligesom strafferammen for overtrædelse af zoneforbud blev tredoblet til 1 år og 6 måneder.

Bandepakke III fra juni 2017 udvidede igen anvendelsesområdet for § 81 a, som nu også kunne omfatte kriminalitet, som kan *fremkalde* en konflikt. Der skete strafskærpelser for organiseret afpresning, for anvendelse af skydevåben og sprængstof på offentlige steder, og strafskærpelser for vidnetrusler. Politiets mulighed for at udstede opholdsforbud blev udvidet, og prøveløsladelse blev vanskeligere at opnå for indsatte med bandetilknytning. Samtidig indførtes straffelovens § 79 a, som betyder, at personer idømt frihedsstraf for forhold omfattet af § 81 a, samt personer, der idømmes frihedsstraf efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og lov om våben og eksplosivstoffer, og som er tilknyttet en kriminel gruppe, tillige kan idømmes opholdsforbud i områder, hvor deres gruppering opholder sig, lige som de kan idømmes kontaktforbud, så de ikke må kontakte medlemmer af deres tidligere gruppering. Forbuddene kan have en varighed på 1-10 år fra dom/løsladelse. For personer idømt kontaktforbud fik politiet adgang til ransagning af personernes hjem, post mv. uden retskendelse. Politiet fik også mulighed for at forbyde bandemedlemmer at opholde sig i bestemte bygninger

[178] Pakkerne var samlet set meget omfattende, og vi fokuserer her primært på ændringer i straffelov, våbenlov og ordensbekendtgørelsen. Nogle af initiativerne er nærmere beskrevet i andre afsnit i denne rapport. En oversigt over initiativer i pakkerne I-III kan findes her: https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/REU/bilag/159/2527482/index.htm

(såkaldte rockerborge), lige som kommunerne fik mulighed for at forhindre, at en ejendom anvendes som samlingssted for en bestemt gruppe, hvis det kan give væsentlige ulemper for naboerne.

I august 2017 kom der yderligere en række "bandeinitiativer", herunder øget straf for hærværk mod overvågningskameraer i udsatte boligområder, indførelse af nyt overvågningsudstyr til politiet, undersøgelse af muligheden for at opløse banden Loyal to Familia, samt krav om, at man skal registrere sig hos politiet, hvis man ønsker at bære skudsikker vest i det offentlige rum.

Bandepakke IV
Den seneste bandepakke blev vedtaget 11. juni 2024. Her blev straffeloven ændret, så § 79 a nu også omfatter personer dømt efter knivloven, og der blev mulighed for også at idømme personer, der var idømt ubetinget frihedsstraf efter § 81 a, forbud mod at kontakte medlemmer af deres gruppering, jf. straffelovens § 79 b. Maksimumstraffen for overtrædelse af straffelovens § 192 a blev forøget til 8 år, og, hvis der var tale om besiddelse af et våbenlager (flere skydevåben/eksplosivstoffer på samme sted) blev maksimumstraffen forøget til 16 år. Der blev også i straffeloven indsat § 191 b, som kriminaliserer, at tidligere dømte personer foretager handlinger, der kan føre til, at unge under 18 år involveres i kriminalitet.

Straffen for besiddelse af ulovlige knive på bopælen blev hævet til 5.000 kr. i førstegangstilfælde, og for besiddelse på offentlige steder uden anerkendelsesværdigt formål til 10.000 kr.

Serviceeftersyn af bandepakke I-III
I februar 2022 offentliggjorde Justitsministeriet et såkaldt serviceeftersyn af bandepakkerne (Justitsministeriet 2022), hvor myndighederne søger at vurdere effekten af en række af de tiltag, er har været i de enkelte pakker. Hovedresultaterne er følgende:[179]

> Der er sket en reduktion i antallet af registrerede bandemedlemmer i de senere år, men det kan ikke vurderes, om dette er en effekt af bandepakkerne, eller i stedet "beror på registreringspraksis og generelt øget opmærksomhed på datakvalitet" (s. 6), eller om det skyldes den generelle dynamik i grupperingerne uafhængigt af bandepakkerne.
>
> Rigsadvokaten, Rigspolitiet og Direktoratet for Kriminalforsorgen vurderer, at bandepakkernes mange initiativer "i høj grad understøtter indsatsen mod bandekriminalitet, idet de i høj grad bidrager til, at bandemedlemmer over lang tid kan sættes ud af spil" (s. 7).
>
> Rigspolitiet vurderer, at straffelovens § 81 a har været et effektivt redskab, som "vurderes generelt at have en forebyggende og afskrækkende effekt" (s. 10) og at § 79 a har "medvirket til at fjerne bandemedlemmer fra deres sædvanlige miljø. Bandemedlemmerne oplever det desuden typisk som meget indgribende at blive forhindret i at færdes i f.eks. det område, hvor de er opvokset og har deres daglige liv" (s. 7-8). De længere afsoningstider "giver ro i de kriminelle miljøer" (s. 10), fordi de toneangivende medlemmer sættes ud af spillet.

[179] Rapporten er meget omfattende og vi har her fokuseret på de resultater, der direkte vedrører lovgivning og andre tiltag over for bandemedlemmer.

Flere politikredse vurderer, at banderne søger at få yngre, løsere tilknyttede personer til at udføre de voldelige handlinger, fordi disse ikke kan rammes af § 81 a.
Rigsadvokaten har opgjort, at der i perioden 28. juni 2018 til udgangen af 2021 er registreret i alt 86 personer, som har fået en dom, hvor der er sket strafskærpelse efter § 81 a.

Rigspolitiet kan ikke vurdere, om strafskærpelsen for afpresning har haft en afskrækkende effekt – flertallet af politikredse mener ikke, dette er tilfældet.

Rigspolitiet vurderer, at der er sket en forøgelse af straffe for vidnetrusler, men at dette næppe har haft nogen effekt på vidners villighed til at vidne.

Der er forskellige vurderinger af, om stramningerne vedrørende våben har haft en effekt på bandernes opførsel, men det synes klart, at strafniveauet for overtrædelse af straffelovens § 192 a er blevet øget.

Vedrørende samarbejdet med SKAT vurderes det, at bandemedlemmer i årene 2018-2022 er blevet mindre tilbøjelige til at svindle med offentlige ydelser, mens der er en højere aktivitet med hensyn til mere kompliceret økonomisk kriminalitet.

Rapporten indeholder også en opgørelse af, hvor mange af de registrerede bandemedlemmer, som gennemsnitligt har været fængslede, se opstilling 5.7.2.1.a.

Opstilling 5.7.2.1.a. Det gennemsnitlige antal fængslede bandemedlemmer 2017-2021 i forhold til antallet af registrerede bandemedlemmer.

Tabel 3 – gennemsnitligt antal fængslede bandemedlemmer

Årstal	Antal fængslet	Bandemedlemmer registreret hos politiet	Andel fængslet
2017	319	1257	ca. 25 pct.
2018	410	1314	ca. 31 pct.
2019	443	1120	ca. 40 pct.
2020	372	1133	ca. 33 pct.
2021	380	1272	ca. 30 pct.

Kilde: Justitsministeriet 2022

Det fremgår, at det gennemsnitligt er ca. en tredjedel af de registrerede bandemedlemmer, som har været fængslet igennem perioden.

Resultaterne af serviceeftersynet er helt overordnet, at myndighederne vurderer, at de fleste af de stramninger, de første tre bandepakker indeholdt, har haft en begrænsende effekt på bandernes kriminalitet. Det er dog samtidig klart, at der i stor udstrækning netop er tale om *vurderinger*, som har begrænset underbygning i data (med mindre, der er tale om data, som ikke offentliggøres, hvilket der dog ikke står noget om i rapporten). Endelig nævner rapporten flere steder, at banderne har skiftet modus, for eksempel ved at ændre fokus for deres økonomiske kriminalitet, eller at få yngre, ikke tidligere straffede til at udføre voldshandlinger på bandernes vegne. Det sidste er der i skrivende stund en række eksempler på, herunder unge, svenske mænd som loves betaling for at taget til Danmark og udføre drab mv.

Således blev en 16-årig svensker og en 19-årig mand i januar 2025 dømt for at have transporteret en håndgranat til København og overladt den til en medgerningsmand, som bragte den til sprængning i en kiosk i Husum, hvor en person blev livsfarligt såret. De to (som også blev dømt for et tidligere drabsforsøg med kniv) fik deres straffe forhøjet efter § 81 a og fik hhv. 10 og 16 års fængsel, samt opholdsforbud i 10 år. Den unge svensker blev desuden idømt indrejseforbud for bestandigt.[180]

Samlet set viser serviceeftersynet, at det først og fremmest er den øgede inkapacitering af bandemedlemmer gennem længere straffe, myndighederne vurderer som effektfulde. Der mangler en vurdering af, hvorvidt andre optager deres kriminalitet m.v. mens de er fængslede.

Deltagelse i forening opløst ved dom
I 2018 nedlagde politiet et administrativt forbud mod banden Loyal to Familia, og denne blev opløst ved Højesterets dom af 1/9 2021. I perioden 2018-2024 er der registreret i alt 70 tilfælde af "deltagelse i opløst forening", heraf 23 i 2018 og 26 i 2024. I marts 2024 blev 11 personer idømt fængselsstraffe på mellem 30 dage og 4 måneder. De havde deltaget i en større forsamling på Blågårds Plads i København 26. marts 2022, hvor de blandt andet lavede håndtegn, som ifølge politiet kendetegner gruppen, og at politiet mente, der blev udøvet en form for vagtvirksomhed.[181]

I maj 2024 blev Bandidos MC forbudt, og Rigsadvokaten har indledt en opløsningssag mod gruppen. Der forventes dom i sagen i august 2025. I december 2024 blev fire personer tiltalt for at have videreført gruppen ved i flok på motorcykel at have båret beklædning, som markerede et tilhørsforhold til Bandidos. De blev frikendt ved retten i Roskilde 5. marts 2025. De fire, i alderen 48-64, hvoraf to af dem havde deres koner med, var blevet sigtet for at køre et kort stykke vej i samlet flok, samtidig med, at de tre var iklædt landsholdstrøjer fra Belgien og Spanien. Ifølge anklagemyndigheden var trøjernes røde og gule farver i virkeligheden et signal om tilhørsforhold til Bandidos, som har brugt netop disse farver, mens de anklagede forklarede, at det var en gestus over for en anden motorcykelklub, som de var på vej for at besøge. Retten lægger vægt på, at lovgivningen har til formål at forhindre, at medlemmer af en forbudt klub kan skabe utryghed, og afviser, at det var tilfældet: "Forbipasserende ville nok nærmest tænke, at det var Bedstefar MC, der var ude at køre" citeres retsformanden for.[182]

---

[180] https://politi.dk/koebenhavns-politi/nyhedsliste/to-maend-idoemt-16-og-10-aars-faengsel-for-medvirken-til-banderelateret-drabsforsoeg-med-haandgranat/2025/01/24 års fængsel for medvirken til banderelateret drabsforsøg med håndgranat | Nyheder | Københavns Politi

[181] https://www.domstol.dk/koebenhavn/aktuelt/2024/3/dom-i-sag-om-viderefoerelse-af-den-oploeste-forening-loyal-to-familia/

[182] https://politi.dk/midt-og-vestsjaellands-politi/nyhedsliste/fire-tiltalt-for-at-viderefoere-forbudt-rocker-gruppe/2024/12/19 Frikendelsen er rapporteret af Ritzau og blandt andet gengivet i Folketidende: https://folketidende.dk/alarm112/fire-rockere-frifindes-for-at-viderefoere-bandidos

Dommen illustrerer, at det kan være vanskeligt at vurdere, hvornår der er tale om videreførelse af en forbudt/opløst klub. 1. februar 2025 blev straffelovens § 132 a, stk. 1 ændret, således at den nu tillige dækker tilfælde, hvor også handlinger, "der er egnet til at fremstå som deltagelse i videreførelsen af en forening", kan straffes. Ifølge lovforslaget skyldes det blandt andet, at Rigsadvokaten har oplyst, at det i nogle tilfælde er vanskeligt at løfte bevisbyrden for, at der faktisk er tale om videreførelse.

5.7.2.2. UNGDOMSBANDER OG HÅRDE KERNER

Ud over de repressive tiltag over for voksne bandekriminelle, vi har behandlet ovenfor, er der i Danmark også fokus på rekruttering af børn og unge til bandemiljøet. Som ovenfor nævnt blev det i juni 2024 kriminaliseret at gøre noget, der kan involvere unge under 18 i kriminalitet. Der er registreret 2 tilfælde af denne form for lovovertrædelse i 2024, men ingen tilgængelige domme.[183]

Justitsministeriet udgav i 2017 to rapporter om de mest kriminelle unge, baseret på opgørelser af årgang 1996. Her skelnes mellem fire grupper af unge:

- Lovlydige unge – som ikke er registreret som mistænkte/sigtede i politiets register
- Småkriminelle – som kun er registreret for butikstyveri, brugstyveri, særlovsovertrædelser mm.
- Alvorligt kriminelle – som (udover eventuel mindre alvorlig kriminalitet) er registreret for 1-2 alvorlige forhold, f.eks. seksualforbrydelse, vold, indbrud eller røveri
- Mest kriminelle – unge, der er registreret for mere end to alvorlige forhold eller et enkelt meget alvorligt forhold, f.eks. manddrab eller salg/smugling af narkotika.

På denne baggrund når Justitsministeriet (Pedersen og Jørgensen 2017a) frem til følgende opgørelse, gengivet i opstilling 5.7.2.2.a:

Opstilling 5.7.2.2.a. Unge fra årgang 1996 fordelt efter kriminalitetskategori

Tabel 3.1. Unge fra årgang 1996 fordelt efter kriminalitetskategori.

	Antal personer	Andel[4]	Andel blandt unge registreret for kriminalitet
Lovlydige	60.051	85 %	-
Småkriminelle	7.776	11 %	76 %
Alvorligt kriminelle	1.725	2 %	17 %
Mest kriminelle	726	1 %	7 %
I alt	**70.278[5]**	**100 %**	**100 %**

Kilde: Justitsministeriet (2017a)

Det fremgår, at de mest kriminelle unge udgør 1% af ungdomsårgangen og 7% af de unge, som er registreret for kriminalitet. Senere i rapporten fremgår det, at denne gruppe er mistænkt/sigtet for en tredjedel af den kriminalitet, ungdomsårgangen er registreret for i alderen 10-17 år, og at de er registreret for 44% af årgangens straffelovskriminalitet. Næsten halvdelen af de mest kriminelle (45%) er registreret for mere end 10 forhold. Arten af kriminalitet fremgår af opstilling 5.7.2.2.b.

[183] Søgning gennemført 5. marts 2025

Opstilling 5.7.2.2.b. Mistanker/sigtelser vedrørende unge fra årgang 1996 fordelt efter kriminalitetskategori og kriminalitetens art.

Tabel 4.2.1. Mistanker/sigtelser vedrørende unge fra årgang 1996 fordelt efter kriminalitetskategori og kriminalitetens art.

	Småkriminelle	Alvorligt Kriminelle	Mest kriminelle	Antal i alt	Andel af alle forhold[7]
Seksualforbrydelser	5 %	31 %	64 %	**253**	**1 %**
Voldsforbrydelser	0 %	38 %	62 %	**2.332**	**8 %**
Manddrab inkl. forsøg	0 %	0 %	100 %	22	0 %
Simpel vold	0 %	50 %	50 %	1.221	4 %
Alvorligere vold*	0 %	33 %	67 %	237	1 %
Trusler	0 %	19 %	81 %	363	1 %
Vold o.l. mod off. myndighed	1 %[8]	24 %	75 %	395	1 %
Vold i øvrigt	0 %	30 %	70 %	94	0 %
Ejendomsforbrydelser	37 %	24 %	39 %	**11.699**	**40 %**
Indbrud (beboelse m.v.)	0 %	21 %	79 %	1.070	4 %
Indbrud (ubeboet)	10 %	23 %	67 %	305	1 %
Butikstyveri	74 %	14 %	12 %	3.372	12 %
Andre tyverier	38 %	21 %	41 %	1.794	6 %
Brugstyveri	18 %	26 %	56 %	1.318	5 %
Brandstiftelse	1 %	40 %	59 %	280	1 %
Røveri	0 %	15 %	85 %	741	3 %
Hærværk	40 %	25 %	34 %	1.463	5 %
Hæleri	38 %	19 %	43 %	129	0 %
Andre ejendomsforbrydelser	22 %	54 %	24 %	1.227	4 %
Øvrig straffelov	26 %	26 %	49 %	**531**	**2 %**
Særlovsovertrædelser	62 %	16 %	22 %	**14.271**	**49 %**
Færdselslov	69 %	13 %	18 %	10.548	36 %
Lov om euforiserende stoffer	44 %	21 %	35 %	1.350	5 %
Våbenlov	0 %	36 %	64 %	555	2 %
Øvrig særlov	55 %	21 %	24 %	1.818	6 %

*inkl. særlig alvorlig vold (angår kun 1 forhold)

I tolkningen af tabellen skal man være opmærksom på, at fraværet af alvorligere forbrydelser, herunder vold, blandt de småkriminelle er en naturlig følge af opdelingen i grupper, som er beskrevet ovenfor.

Der er gennemført en række regressionsanalyser, som viser hvilke af de risikofaktorer, der er belyst i undersøgelsen, der påvirker sandsynligheden for at indgå i gruppen af de mest kriminelle, se opstilling 5.7.2.2.c.

Opstilling 5.7.2.2.c. Resultater fra regressionsanalyser vedrørende sandsynligheden for at indgå blandt de mest kriminelle unge sammenlignet med de øvrige unge fra årgang 1996

Tabel 9.1. Resultater fra regressionsanalyser vedrørende sandsynligheden for at indgå blandt de mest kriminelle unge sammenlignet med de øvrige unge fra årgang 1996.

	Mest kriminelle versus alvorligt kriminelle	Mest kriminelle versus småkriminelle	Mest kriminelle versus lovlydige[60]
Forhold vedrørende de unge			
Køn (pige)	-	-	-
Etnicitet (anden etnisk baggrund end dansk)	+	+	+
Bosiddende i et af de 33 SUB-områder			
Har skiftet skole (4.-9. kl.)	+	+	+
Har gået i specialklasse	+	+	+
Har ikke afsluttet 9. klasse	+	+	+
Ikke i gang med skoleforløb eller ungdomsuddannelse	+	+	+
Har været i kontakt med psykiatrien	+	+	+
Har modtaget en social foranstaltning (inden evt. kriminalitet, ekskl. anbringelser)[61]			
Har været anbragt (inden evt. kriminalitet)[62]			
Bor med begge biologiske forældre	-	-	-
Bor i lejebolig	+	+	+
Har været bosiddende uden for Danmark			
Forhold vedrørende de unges forældre			
Mindst en forælder har været i kontakt med psykiatrien			
Mindst en forælder har været i alkohol- eller stofmisbrugsbehandling	+		+
Mors socioøkonomiske status (uden for arbejdsmarkedet)		+	+
Mindst en forælder er idømt en ubetinget afgørelse		+	+
Ung mor (under 25 år på fødselstidspunkt)			+
Forhold vedrørende de unges søskende			
Mindst en søskende er idømt en ubetinget afgørelse	+	+	+

[60] Der er lavet tilsvarende analyser, hvor de mest kriminelle unge er sammenlignet med alle øvrige unge fra årgangen (de alvorligt kriminelle, småkriminelle og lovlydige samlet). Resultaterne er helt identiske med sammenligningen mellem de mest kriminelle unge og de lovlydige, hvilket ikke er overraskende, idet de lovlydige udgør størstedelen af årgangen.

[61] Denne variabel indgår ikke i analysen af de mest kriminelle i forhold til de lovlydige, da variablen måles i perioden inden en mistanke/sigtelse, og alle i kategorien de mest kriminelle er mistænkt/sigtet for kriminalitet (ned til 10 års alderen), mens ingen af de lovlydige er registreret for kriminalitet. Måleperioderne for variablen bliver dermed meget forskellige for de to grupper.

Kilde: Pedersen og Jørgensen 2017 a

Forfatterne bemærker, at listen over risikofaktorer ikke er udtømmende, da den kun omfatter de forholdsvis få registerfaktorer, der er belyst i undersøgelsen. Det fremgår også, at knap halvdelen af de mest kriminelle er karakteriseret ved mindst fire risikofaktorer – blandt de lovlydige er det kun 3%. En væsentlig del af de mest kriminelle har altså haft en belastet opvækst.

I den anden rapport (Pedersen og Jørgensen 2017 b) ses på udviklingen i antallet af de mest kriminelle. Der er fra fødselsårgang 1991 til 1997 sket et fald i andelen af de mest kriminelle på omkring 40%, se opstilling 5.7.2.2.d.

Opstilling 5.7.2.2.d. Mistænkte/sigtede unge fordelt efter kriminalitetskategori og fødselsårgang. Andel i forhold til hele fødselsårgangen

Tabel 3.1. Mistænkte/sigtede unge fordelt efter kriminalitetskategori og fødselsårgang. Andel i forhold til hele fødselsårgangen.

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Lovlydige	79,8 %	81,8 %	82,5 %	83,2 %	84,3 %	85,4 %	87,9 %
Småkriminelle	14,7 %	13,5 %	12,7 %	12,5 %	11,8 %	11,1 %	9,1 %
Alvorligt kriminelle	3,7 %	3,7 %	3,4 %	3,0 %	2,8 %	2,4 %	2,1 %
Mest kriminelle	1,7 %	1,6 %	1,4 %	1,3 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
I alt	**100 %**	**100 %**	**100 %**	**100 %**	**100 %**	**100 %**	**100 %**

For de mest kriminelle ses desuden et fald i det gennemsnitlige antal mistanker/sigtelser rettet mod hver enkelt fra ca. 10½ i årgang 1991 til ca. 8½ i årgang 97.

Der er desværre ikke gennemført tilsvarende undersøgelser siden 2017. Det generelle billede af ungdomskriminalitetens udvikling er, at andelen af de 10-15-årige pr. 1000 i aldersgrupperne, som er mistænkt/sigtet for straffelovsovertrædelser er lidt højere i 2023, end den var i 2014. Blandt de 16-25-årige er andelen af sigtede for straffelovsovertrædelser omvendt lavere i 2023, end den var i 2014 (Jensen, 2024)

Bandemedlemskab blandt de unge

Der er i et par ungdomsundersøgelser i de senere år stillet spørgsmål om unges bandemedlemsskab. I en undersøgelse baseret på International Self-Report Delinquency Study sammenligner Kaakinen m.fl. (2024) omfanget af de 13-17-åriges selvrapporterede medlemskab af en bande. Definitionen på bandemedlemskab følger Eurogangs definition, gengivet i starten af dette afsnit, og vurderingen bygger på en række spørgsmål. For at blive rubriceret som bandemedlem skal den unge svare bekræftende på, at

- han/hun er medlem af en vennegruppe, som laver ting sammen eller bare hænger ud (Nej/Ja),
- han/hun kan angive antal medlemmer og deres omtrentlige alder
- at gruppen bruger en stor del af sin tid i det offentlige rum (Nej/Ja)
- at gruppen har et sted/område, den kalder sit eget (Nej/Ja)
- at gruppen har eksisteret i et nærmere angivet tidsrum
- at det er accepteret i gruppen, at man gør ulovlige ting (Nej/Ja)
- at medlemmer af gruppen faktisk gør ulovlige ting sammen (Nej/Ja)

Publikationen er et såkaldt Policy Brief, og den faktiske analyse af tallene for de nordiske lande foreligger endnu ikke. Det er imidlertid klart, at undersøgelsen ikke er repræsentativ for de nordiske lande som helhed, da den kun er foretaget i enkelte byer – i de øvrige nordiske lande blandt andet hovedstæder, i Danmark i Randers og Næstved. Her finder man, at 7% af de danske unge er involveret i *street gangs*. Det er væsentlig højere end det, vi ser i andre undersøgelser, som er omtalt herunder. Det væsentligt højere estimat kan bero på flere ting, herunder den ældre aldersgruppe og området, hvor data er indsamlet, samt det forhold, at det ikke er deltagerne selv, der vurderer, om deres gruppe kan siges at være en bande. Der stilles spørgsmål herom i Eurogang-spørgeskemaet, men disse svar er (endnu) ikke offentliggjort.

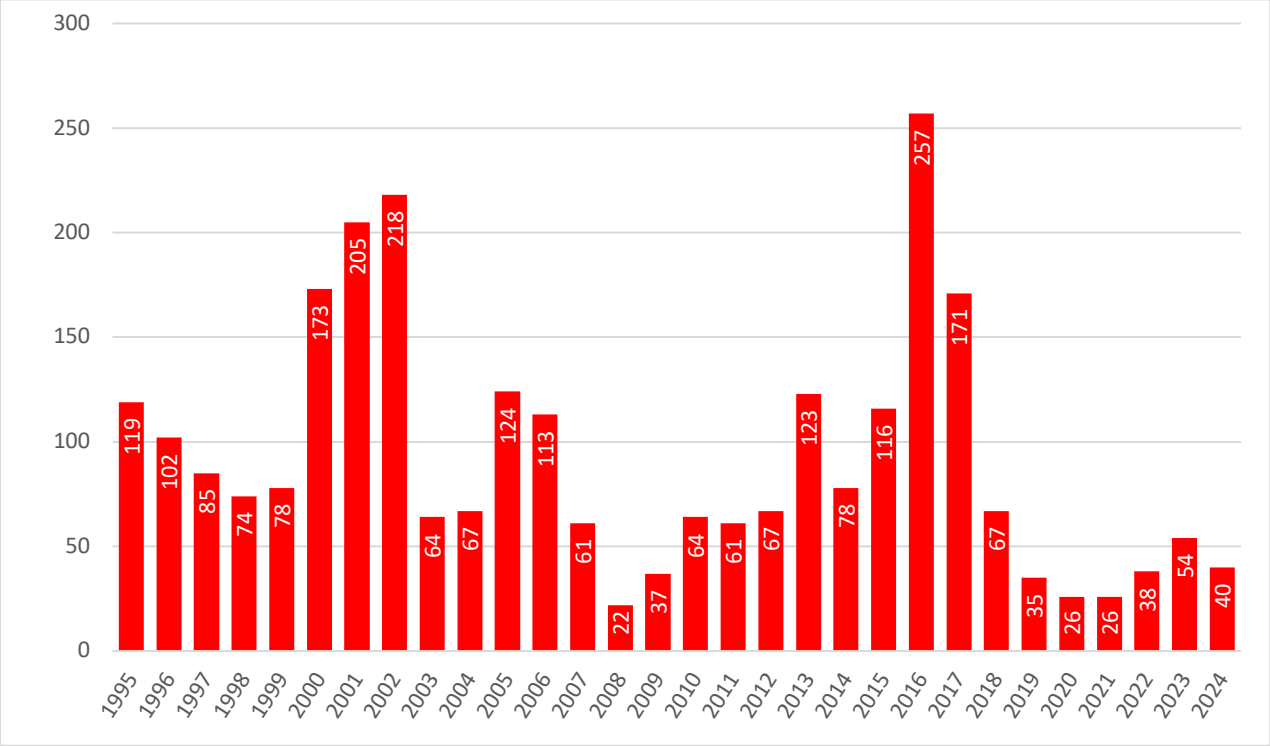
Ungdomsundersøgelserne blandt de 14-15-årige i Danmark (Balvig 2005, 2010, 2016) har stillet to spørgsmål om bander: For det første, om den unge tror, at der er "andre unge, som mener eller tror, at du er med i en eller anden slags bande". I 2005 svarede 4% af de unge "Ja, helt sikkert", i 2010 var det 2% og i 2016 var det 1%. For det andet blev der spurgt, om den unge selv mener, at "du er med i en eller anden slags bande". I alle tre år var det 1%, som svarede "Ja, helt sikkert".

I Københavnsprojektet 2019-2020 (Balvig, Holmberg & Soei 2023), hvori der deltog 4 forsøgsskoler beliggende i udsatte boligområder og 4 kontrolskoler, som ikke gjorde, er der stillet det samme spørgsmål om eget bandemedlemsskab. Her er det 1% af de unge i 7.-9. klasse, som selv siger, de er med i en bande, mens 3% siger, at de hænger ud med bandemedlemmer. For begge spørgsmål er andelen den samme i forsøgs- og kontrolskolerne. Undersøgelsen viser desuden, at både de unge selv og de voksne, der omgiver dem, har væsentligt overdrevne antagelser om, hvor mange unge, som er bandemedlemmer eller hænger ud med bandemedlemmer.

Samlet set kan vi konstatere, at antallet af politiregistrerede rocker-bandemedlemmer holder sig nogenlunde konstant, selv om der er en del udskiftning i grupperingerne, og at der, bedømt ud fra de tilgængelige selvrapporteringsundersøgelser heller ikke ser ud til at være nogen udvikling i omfang af bandemedlemskab blandt unge i udskolingen.

5.8. ULOVLIGT ERHVERV M.V. (jf. §§ 197-198, 202, stk. 1, 204) – bl.a. tiggeri

Opstilling 5.8.a. Antal tilfælde af ulovligt erhverv m.v. der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-66%
Pct.-vis ændring 2019-2024	14%

Anatole France (1844-1924): *Loven, som er lige for alle, forbyder såvel rige som fattige at sove under broerne, at tigge på gaden eller stjæle brød.*

Af rapport af 14. januar 2020 fra Københavns Politi fremgår bl.a.:

"I forbindelse med målrettet kriminalitetskontrol på Københavns Hovedbanegård bemærkede undertegnede en person, iført grøn jakke stå ved indgangen til Københavns Hovedbanegård, der foretog betleri. Undertegnede foretog observation mod personen i tiden fra kl. 0930 til 0935. Under observationstiden bemærkede undertegnede, at personen rettede henvendelse til samtlige forbipasserende ved at række et hvidt papkrus imod dem. I bunden af papkruset lå der nogle mønter, som raslede højt, når han rakte papkruset frem mod de tilfældige forbipasserende personer. Det var tydeligt, at personen

foretog betleri, idet han rettede henvendelse til samtlige forbipasserende og personerne ikke kunne undgå tage stilling til hans tilstedeværelse og hans formål med sin henvendelse til dem." (Her citeret efter Udskrift af Højesterets Dombog, Højesterets dom afsagt onsdag den 2. februar 2022, sag 91/2020).

Dette må være en af de 26 sager, der er opregnet i opstilling 5.8.a vedrørende 2020, hvor stort set alle "anmeldelser" dette år – såvel som i de umiddelbart forudgående og de efterfølgende – drejede sig om noget tilsvarende: betleri, dvs. tiggeri. I hele perioden 1995-2024 udgjorde overtrædelser af forbuddet mod tiggeri, samt advarsler herom, 95% af de registrerede tilfælde af ulovligt erhverv. De sidste 5% drejede sig om professionelt hasardspil.

Helt frem til 2015 var den overvejende opfattelse blandt eksperter og også mange politikere, at betleri, som tilfældet har været i en del andre lande såsom Finland og Portugal, burde afkriminaliseres, og at eventuelle problemer i forbindelse med tiggeri burde klares administrativt på tilsvarende måde som fx håndteringen af ulovlig parkering og at rejse uden gyldig rejsehjemmel. Hovedbegrundelsen var, at man ikke skulle kriminalisere fattigdom. I hele 5-års perioden fra 2008-2012 havde der været 185 tilfælde "anmeldt" om tiggeri, og "kun" 7 domfældelser. Førstegangsbetleri udløste en advarsel, anden gang typisk 7 dages betinget fængsel. Strafferammen var 6 måneders fængsel.

Så skete der imidlertid noget, i 2016: Et større antal fattige østeuropæere, primært rumænere, kom til Danmark og blev synlige især i København i form af deres tiggeri og "lejre". Med specifik reference til dette problem ændredes betleriloven i skærpende retning. Det centrale i denne var, at kravet om advarsel ikke længere skulle gælde, når forholdet var begået i gågade, ved stationer, i eller ved supermarkeder eller i offentlige transportmidler, og at man ovenikøbet ved fastsættelse af straffen skulle lade det indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet var begået et af de nævnte steder. Af lovbemærkningerne fremgår tillige, at der i disse sager kan straffes uanset om tiggeriet i det konkrete tilfælde har skabt utryghed. Den domspraksis, man lagde op til, og som er blevet fulgt, er, at straffen i så fald skal være 14 dages ubetinget fængsel. Strafferammen er stadig 6 måneders fængsel. Under formildende omstændigheder kan straffen bortfalde. Man kan undre sig over, at betleri-paragraffen hverken før eller efter ændringen i 2016 giver mulighed for at idømme en bødestraf, men måske har man tænkt, at en sådan vil de idømte nok ikke have mulighed for at kunne betale – eller at den bare ville betyde endnu mere tiggeri?

I kølvandet på dette forløb og den måde, betleri håndteres på af myndighederne i Danmark, er der – med god grund – aktiveret to centrale kriminalpolitiske problemstillinger, dels om proportionalitet og dels om diskrimination. Disse problemstillinger kan i en vis udstrækning tænkes at have betydning for antal registrerede sager frem til 2023.

Proportionalitet: Står 14 dages ubetinget fængselsstraf i et rimeligt forhold til, at et fattigt og hjemløst menneske som fx på Hovedbanegården i København tigger sig frem til 100 kr. i løbet af en dag (som tilfældet var i den sag, der indledningsvist blev beskrevet)? Hvis det havde været et butikstyveri, selv for et betydeligt højere beløb, ville straffen have været en bøde. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har forholdt sig til dette spørgsmål i en dom i 2021, der vedrørte en kvindelig tigger i Schweiz, der var blevet idømt en bøde, som hun så ikke kunne betale og derfor skulle afsone en forvandlingsdom på 5 dages ubetinget fængsel. Domstolen fandt, at denne straf var i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om ret til respekt for privatliv. Den dom har så rejst spørgsmålet om betimeligheden i og lovligheden af den måde, betleri siden 2016 håndteres på i Danmark, og den indledningsvist omtalte sag er med baggrund heri – efter at være blevet pådømt ved Byret og

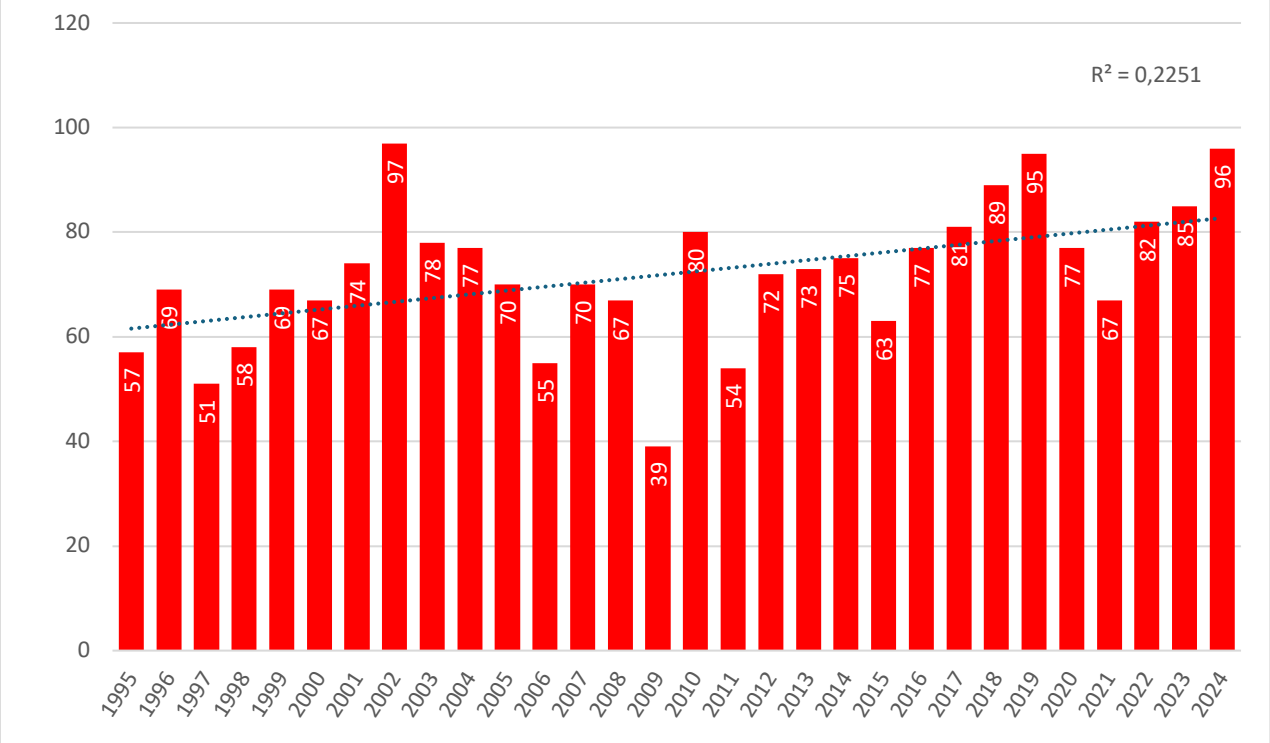
Landsret – blevet rejst og pådømt ved Højesteret. I forbindelse med sagens behandling har Rigsadvokaten udarbejdet en omfattende vurdering af, hvorvidt den danske ordning er i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Forbløffende nok, tillader vi os at mene, kommer Rigsadvokaten frem til, at det vurderer man ikke, den er. Byrettens og Landsrettens dom blev stadfæstet ved Højesteret, men vi tillader os også at mene, at vi næsten ikke kan vente på, at en af de danske sager med 14 dages ubetinget fængsel bliver indbragt for og behandlet af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Diskrimination: Ifølge den europæiske FN's Menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Menneskerettighedserklæring, som Danmark begge har underskrevet, er diskrimination på baggrund af køn, race, etnicitet og seksuel orientering forbudt. I bemærkningerne til lovændringen i 2016 nævnt ovenfor lægges ikke skjul på, hvem den retter sig imod: " Regeringen ønsker at sætte ind mod udenlandske tilrejsende, som slår lejr på offentlige steder, f.eks. i parker og på offentlige veje, og som ved deres ophold skaber utryghed og gener for både omkringboende og forbipasserende. … En del af de personer, som opholder sig i de utryghedsskabende lejre, ernærer sig ved bl.a. flaskesamling og tiggeri, og det foreslås på denne baggrund, at der også sættes ind over for utryghedsskabende tiggeri. Forslaget målrettes tiggeri i gågader, ved stationer og i offentlige transportmidler, da det her i almindelighed må anses for særligt generende for andre personer at blive udsat for tiggeri, og da der på sådanne steder i dag ofte forekommer tiggeri." Den daværende justitsminister, Søren Pape, udtalte bl.a.: "Jeg har meget ondt af, hvis det rammer en dansk tigger. Men hvis vi skal ramme de mange, der kommer rejsende hertil for at tigge, er vi nødt til at lave en lov, og den skal gælde for alle. Kunne man lave en lov, hvor det kun var dem, der kom rejsende hertil, der blev ramt, så havde jeg gjort det. Men det kan man ikke, for det må man ikke, det er diskrimination." Det ligger klart, at der ikke er nogen diskrimination i lovens ordlyd – men spørgsmålet er, om der ikke er det i den måde, loven bruges på? Det er således klart, at rigtig mange af de såkaldte "Hus Forbi-sælgere" ville kunne straffes, fordi de ofte modtager penge, pantsedler mv. uden at udlevere bladet – men hvordan ser det faktisk ud med fordelingen mellem danskere og udlændinge i de sager der "anmeldes" og pådømmes ifølge straffelovens § 197? Til brug for den indledningsvist nævnte sags behandling i Højesteret har anklagemyndigheden udarbejdet en opgørelse over antallet af sigtelser og fældende afgørelser for overtrædelse af straffelovens § 197 fra juni 2017 til og med 2021:

	2017		2018		2019		2020		2021		Total
Sagstrin	Dansk	Ikke-dansk	Dansk	Ikke-dansk	Dansk	Ikke-dansk	Dansk	Ikke-dansk	Dansk	Ikke-dansk	
Sigtelser	1	46	1	43	1	26	-	15	-	13	133
Fældende afgørelser	1	25	-	31	1	14	1	17	-	4	88

5.9. FORBRYDELSER I FAMILIEFORHOLD (jf. §§ 208, 213, stk. 1, 214, stk. 1, 215)

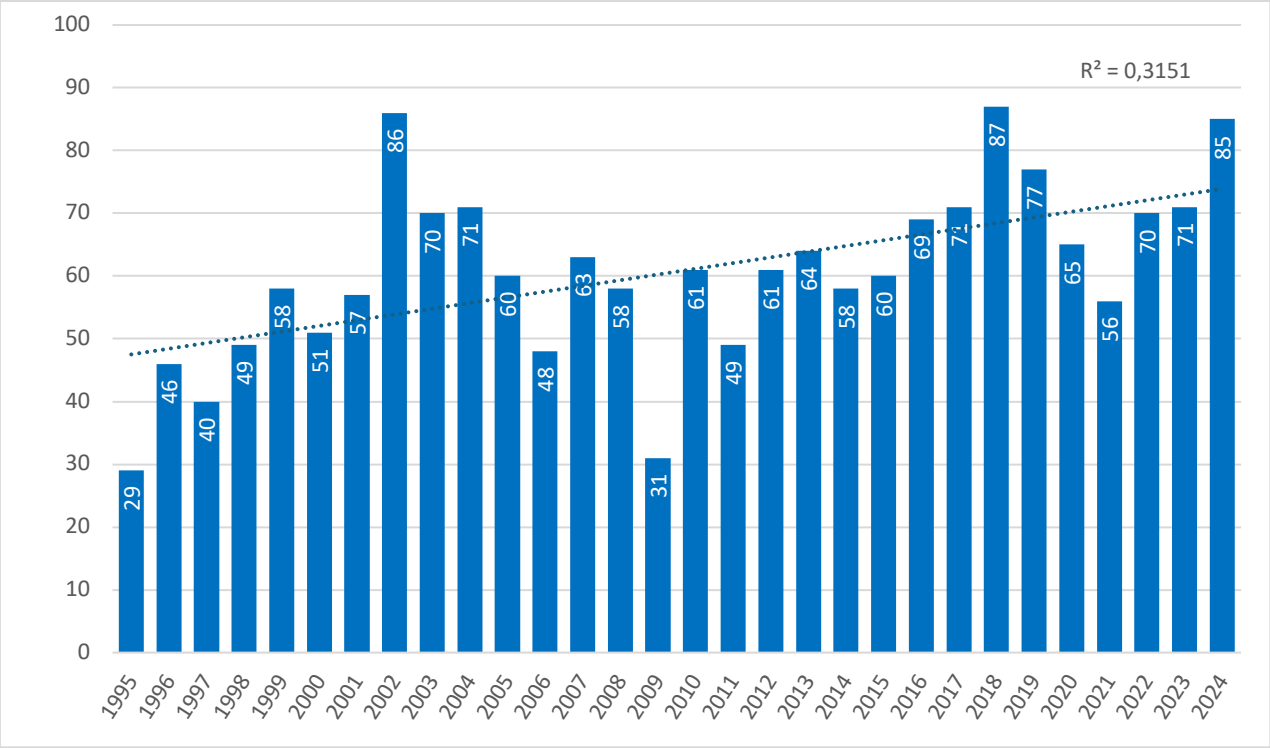
Opstilling 5.9.a. Antal tilfælde af forbrydelser i familieforhold der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	68%
Pct.-vis ændring 2019-2024	1%

Lovovertrædelser i opstilling 5.9.a drejer sig stort set udelukkende om unddragelse af forældremyndighed, som udgør 85% af tilfældene i hele perioden; bigami, som udgør 6% af tilfældene, vanrøgt 4%, samt nogle få tilfælde af "bortsendelse af barn til udlandet". Sidstnævnte drejer sig om § 215 a, som blev indsat i straffeloven i slutningen af 2018 med henblik på at forhindre, at forældre kunne sende deres børn på "genopdragelsesrejser". Der er registreret i alt 35 sager i perioden 2019-2024.

Opstilling 5.9.b. Antal tilfælde af unddragelse af forældremyndighed der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

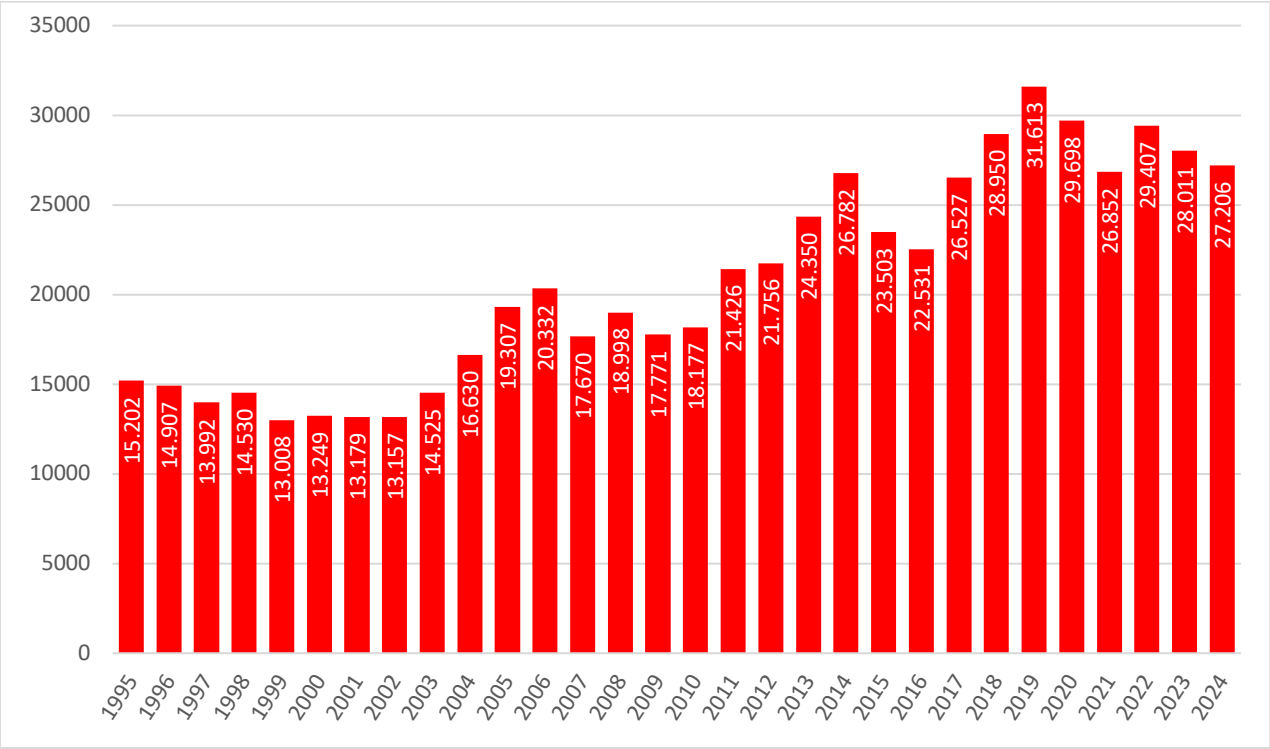

Pct.-vis ændring 1995-2024	193%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-2%

Unddragelse af forældremyndighed drejer sig – vurderet ud fra tilgængelige domme – primært om sager, hvor den ene forælder tager børn, som den anden forælder har forældremyndigheden over, med til udlandet, ofte vedkommendes eget hjemland. Som det fremgår af opstilling 5.9.b., er der et begrænset antal tilfælde og ret store udsving fra år til år, men samlet set er der et stigende antal årlige tilfælde gennem perioden. Udmålte straffe i disse sager er ofte ubetinget fængsel.

5.10. OVERTRÆDELSER AF NARKOTIKALOVGIVNING (jf. § 191, stk. 1 og 2, 290, stk. 1 og 2 samt Lov om euforiserende stoffer)

Opstilling 5.10.a. Antal tilfælde af overtrædelse af narkotikalovgivningen (straffeloven og lov om euforiserende stoffer) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	79%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-14%

Opstilling 5.10.a omfatter overtrædelser af straffeloven vedrørende euforiserende stoffer samt lov om euforiserende stoffer. Overtrædelser af dopinglovgivningen, herunder straffelovens § 191 a, behandles længere fremme. Straffelovens § 191 skærper straffen for alvorligere overtrædelser af lov om euforiserende stoffer, og strafferammen blev hævet fra 10 til 16 år i 2004. Fra det år har der været en generel stigning i antallet af registrerede overtrædelser frem til 2019, og herefter en svagt faldende tendens.

Man skal være opmærksom på, at overtrædelser af lovgivningen vedr. euforiserende stoffer primært kommer til politiets kundskab gennem proaktive politiindsatser – politikontroller, visitationer, efterforskning på baggrund af tip fra meddelere mv. – frem for gennem anmeldelser fra offentligheden.

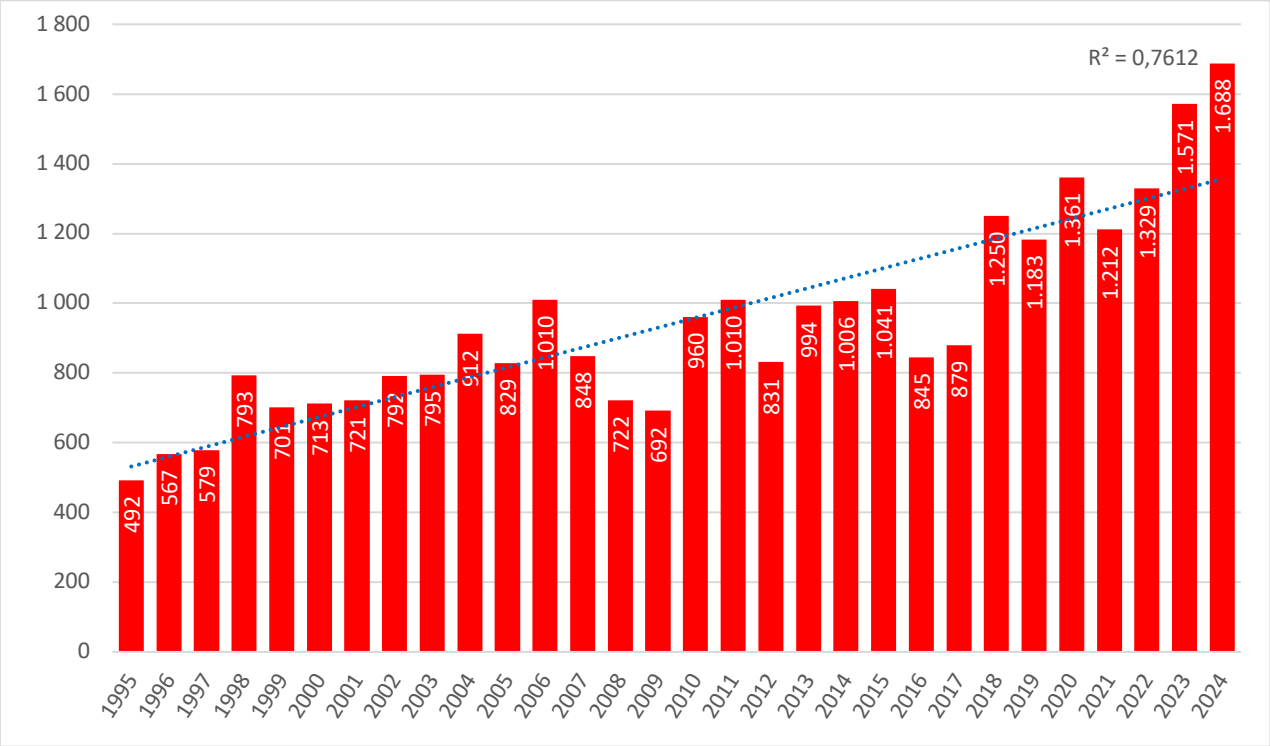
Udviklingen i omfanget af sager afspejler derfor i stort omfang politiets ressourceforbrug på denne type lovovertrædelser snarere end omfanget af befolkningens brug af euforiserende stoffer. I en stor fiskerig ørreddam er antallet af fangne ørreder ikke primært en funktion af, hvor mange ørrreder, der er i dammen, men af hvor meget og hvor ofte der fiskes.

Langt hovedparten af de tilfælde, der indgår i opstilling 5.10.a, drejer sig om overtrædelser af lov om euforiserende stoffer, mens salg og smugling af narkotika, som er så alvorligt, at det omfattes af straffeloven, er af væsentlig mindre omfang.

5.10.1. SALG AF NARKOTIKA (jf. straffelovens § 191, stk. 1, 290, stk. 1)

Opstilling 5.10.1.a. Antal tilfælde af salg af narkotika der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

D o

Pct.-vis ændring 1995-2024	243%
Pct.-vis ændring 2019-2024	24%

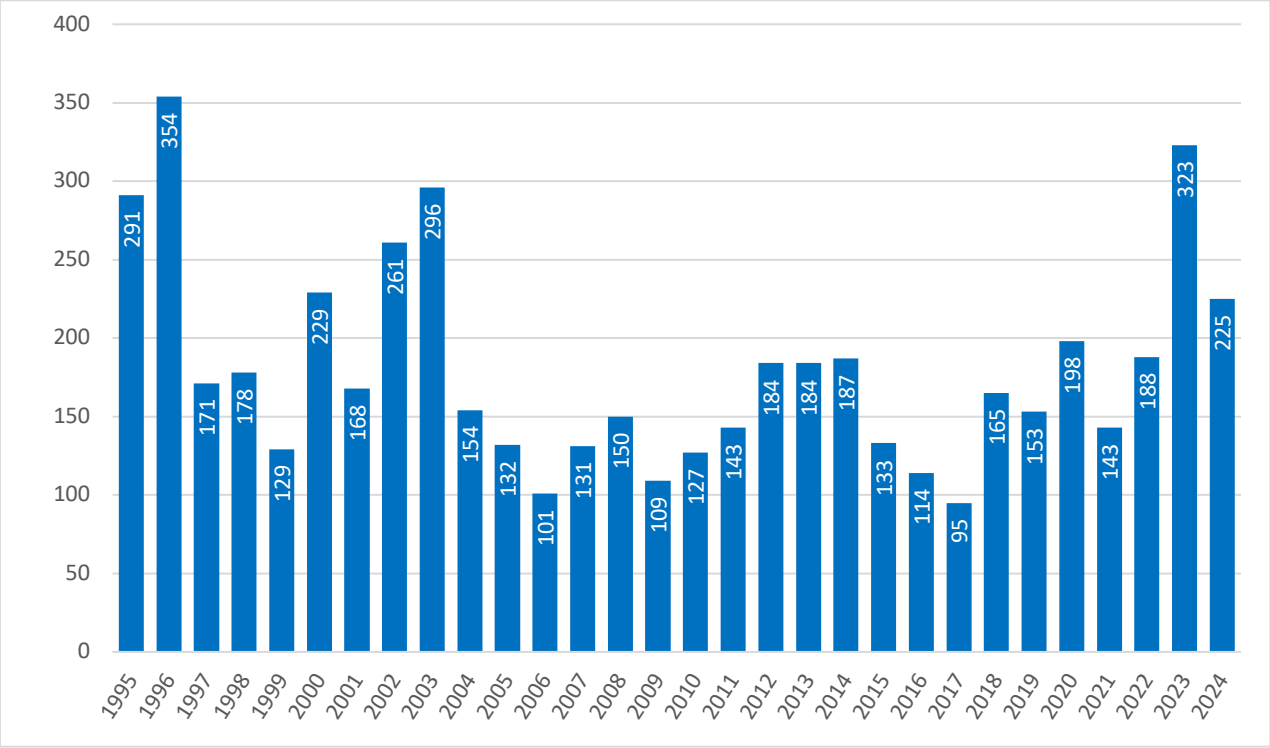
De registrerede tilfælde i opstilling 5.10.1.a omfatter ud over salg af narkotika også hæleri vedr. narkotika, som frem til 2001 var omfattet af den daværende § 191 a i straffeloven, men siden da har været omfattet af § 290 om hæleri. Sådanne sager kan for eksempel dreje sig om personer, der har håndteret udbyttet af narkotikasalg. Der er kun mellem 10-30 sager om hæleri årligt i perioden. Antallet af sager om salg af narkotika efter § 191 er steget væsentligt siden 1995.

5.10.2. SMUGLING AF NARKOTIKA M.V. (jf. § 191, stk. 2)

10. marts 2025 blev en kinesisk statsborger bosiddende i Danmark idømt 5 års fængsel samt udvisning for bestandigt for sin rolle i indsmugling af hash og hvidvask af indtjeningen. Han tilstod at have medvirket i at smugle i alt 792 kg. hash ind i Danmark, hvor han blandt andet indsamlede penge og fordelte udbyttet. Han medvirkede desuden i hvidvask af over 32 mio. kr. ved at have købt minkskind kontant og derefter sælge dem gennem legale kanaler.[184]

I 2021 blev 13 tiltalte i den såkaldte Goldfingersag idømt i alt 183 års fængsel for indsmugling og videreformidling af over et ton kokain. 3 af de tiltalte, som havde håndteret pengene, kokainen indbragte, blev idømt hver 5 års fængsel for hæleri. 6 af de tiltalte fik straffe på 17-19 år, da Østre Landsret tog straffelovens § 88 om særligt skærpende omstændigheder i brug, hvilket altså førte til domme, som ligger over, hvad vi normalt i praksis betragter som livstid i Danmark.[185]

Opstilling 5.10.2.a. Antal tilfælde af smugling af narkotika der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-23%
Pct.-vis ændring 2019-2024	47%

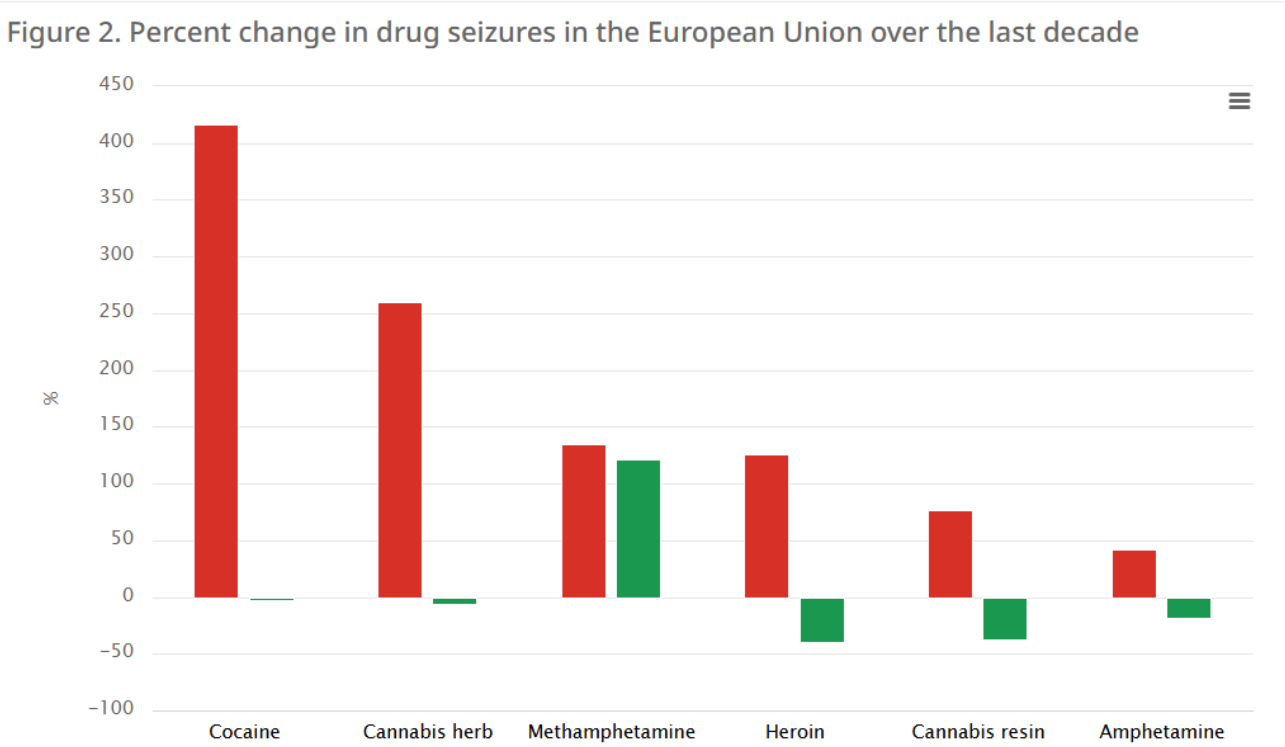
[184] https://politi.dk/national-enhed-for-saerlig-kriminalitet/nyhedsliste/hovedmand-bag-hvidvask-med-minkskind-er-doemt/2025/03/10

[185] https://anklagemyndigheden.dk/da/13-personer-idoemt-i-alt-183-aars-faengsel-omfattende-organiseret-narkohandel?form=MG0AV3&form=MG0AV3

Antallet af sager om smugling af narkotika er begrænset, og der er ikke nogen klar udvikling gennem perioden.

EU anser narkotikasmugling, og særligt organiserede kriminelle gruppers involvering heri, som en væsentlig trussel mod sikkerheden i Unionen. European Drug Report 2024, som er udgivet af den Europæiske Unions Narkotikaagentur (EUDA), oplyser, at der over de sidste 10 år har været en væsentlig stigning i omfanget af beslag af euforiserende stoffer, se opstilling 5.10.2.b.

Opstilling 5.10.2.b. Den procentvise udvikling i omfanget af konfiskeret narkotika i den europæiske union ca. 2013-2024.

Note: Det er uklart, hvilken præcis periode, der henvises til, da der alene angives, at det er det seneste tiår. EUDA opgiver data for beslag fra 2002-2022, og den stigning, der afbildes i grafen, passer med data for beslag i hhv. 2013 og 2022. De røde søjler angiver den procentvise udvikling i omfanget af beslaglagt narkotika, mens de grønne søjler angiver udviklingen i antallet af sager med beslag.
Kilde EMCDDA (2024). https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/analysis-key-insights-policy-and-practice_en

Det fremgår, at mens *antallet* af beslaglæggelser vedr. kokain og cannabis har været stort set uændret, er mængden af konfiskeret kokain mere end firedoblet, mens mængden af cannabis er steget omkring 250%. Også for de øvrige stoffers vedkommende er der et stigende beslag, som (med undtagelse af methamfetamin) ikke kan forklares ved flere beslaglæggelser, men i stedet ses som et tegn på, at de enkelte sendinger bliver større. Det samlede beslag af kokain i EU opgives af EUDA til 47 tons i 2002 og 247 tons i 2022, men data fra flere lande siges at være minimumstal, så nøjagtigheden af opgørelsen skal vurderes med stor forsigtighed. Det er dog tydeligt af de bagvedliggende data, at hovedparten af kokainen er beslaglagt i lande med store, internationale havne. Udviklingen i

Danmark er gået den modsatte vej, men det skyldes, at der i Danmark i 2013 blev beslaglagt 681 kg. kokain, det største beslag i hele perioden 2002-2022. I 2022 var tallet i Danmark 352 kg.[186]

Sundhedsstyrelsen (2024b) monitorerer i "Gadeplansprojektet" renheden af de stoffer, der beslaglægges i 6 byer i Danmark, se opstilling 5.10.2.c.

Opstilling 5.10.2.c. Renheden af stoffer beslaglagt på gadeplan 2014-2023.

TABEL 4.1. RENHED AF ILLEGALE STOFFER PÅ BRUGERPLAN. 2014-2023. MEDIAN AF AKTIVT STOF

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Heroinklorid	32%	32%	31%	31%	30%	42%	34%	21%	32%	32%
Heroinbase	22%	19%	16%	11%	20%	21%	17%	19%	22%	20%
Amfetamin	14%	7%	11%	12%	16%	15%	14%	12%	12%	10%
Kokain	22%	37%	55%	60%	61%	59%	57%	67 %	73%	76%
MDMA	-	-	-	-	-	-	74%	70%	77%	77%
THC - koncentration i hash	28%	28%	27%	25%	31%	28%	28%	30%	31%	26%

Kilde: Lindholst et al., 2024

Det fremgår, at kokain på brugerniveau i 2023 har en renhed på 76%. Det er det højeste siden 1995 (Lindholst et al. 2024), og det svarer til renheden af de blokke, der smugles ind fra Sydamerika, som altså må formodes at blive solgt ufortyndet (Sundhedsstyrelsen 2024b). Der er altså ikke noget, der tyder på, at kokain, uanset de beslag der foretages, er en mangelvare i Danmark.

[186] https://www.euda.europa.eu/data/stats2024/szr_en#displayTable:SZR-2-3-1
Det er ikke klart, om tallene alene angår beslag i forbindelse med indsmugling, eller om beslag på hos brugere på gadeplan også er medtaget.

5.10.3 OVERTRÆDELSER AF LOV OM EUFORISERENDE STOFFER (særlov)

Lov om euforiserende stoffer omfatter dels besiddelse af stoffer til eget forbrug, dels salg til andre i mindre kvanta.

Frem til 2004 var den almindelige strafferetlige reaktion ved besiddelse af små mængder narkotika til eget forbrug en advarsel. I 2004 besluttede Folketinget, at der fremover skulle være bødestraf også i førstegangstilfælde, og at advarsel kun kunne komme på tale, hvis særlige forhold talte for det, herunder, at den mistænkte skulle vidne i en sag, eller at vedkommende var afhængig af stærk narkotika og at sociale hensyn derfor talte for en advarsel. Ved salg og overdragelse af stoffer skulle det betragtes som en betydeligt skærpende omstændighed, at det var foregået på restaurationer, spillesteder og ved koncerter, samt andre steder, hvor publikum typisk er børn og unge.

I juli 2007 blev bødeniveauet for besiddelse af stoffer til eget forbrug omtrent firedoblet, samtidig med, at det blev skrevet direkte ind i loven, at sociale forhold som stærk afhængighed kunne tale for en advarsel i stedet for bøde.

I 2012 indsattes § 3 b, som gjorde det muligt at søge om tilladelse til at oprette og drive stofindtagelsesrum for personer med stærk afhængighed og længerevarende misbrug. Det betød blandt andet, at Københavns politis hidtidige politik med at indføre forbudszoner for narkomaner på Indre Vesterbro blev afløst af en "bufferzone", hvor politiet ikke længere strafforfulgte narkomaner, se opstilling 5.10.3.a.

Opstilling 5.10.3.a. Forbudszoner (røde) og senere bufferzone (gul) på Vesterbro i København

Gennem årene kom der flere og flere forbudszoner på Vesterbro. Evy Frantzen citererede i sin afhandling lederen af Specialpatruljen for følgende: 'Det lyder jo forfærdeligt at politiet kan give folk forbud mod at opholde sig på et fortov, men det syntes jeg også viser noget om hvor stort problemet egentligt er – at det er det man er nødt til at ty til.'

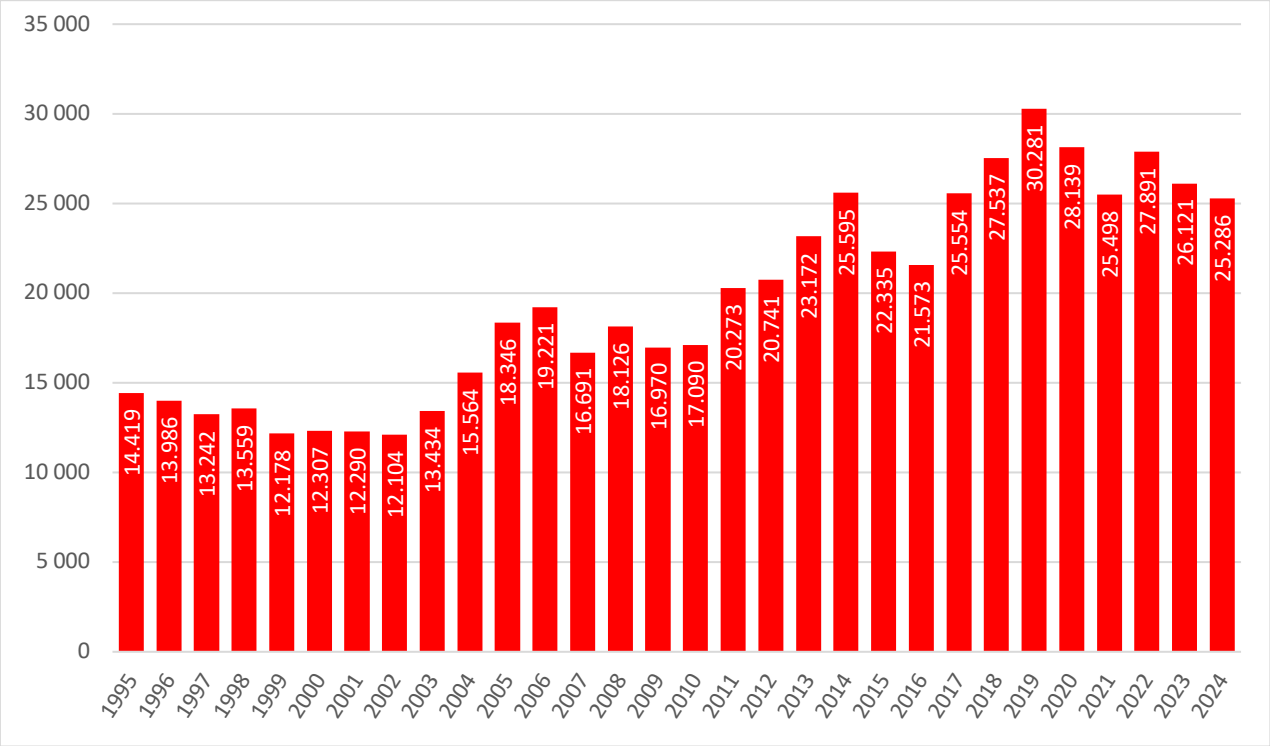
Kilde: Houborg, Frank og Bjerre (2014)

I de senere år er der kommet opmærksomhed på brugen af lattergas som rusmiddel. I 2020 blev det forbudt at sælge mere end 17 gram lattergas til en forbruger pr. dag, og det blev forbudt at sælge lattergas til unge under 18 år. 13/6 2023 blev det forbudt at markedsføre lattergas til beruselsesformål, og lattergas må ikke besiddes på offentligt tilgængelige steder, uddannelsessteder, ungdomsklubber mv., medmindre der er tale om erhvervsudøvelse eller andet anerkendelsesværdigt formål. Besiddelse af mindre mængder på offentlige steder straffes i udgangspunktet med en bøde på 3.000 kr. Der er registreret 152 sager om enten markedsføring eller besiddelse af lattergas i 2023, og 1.076 i 2024. Disse indgår i det samlede antal registrerede overtrædelser af lov om euforiserende stoffer i 2023 og 2024.

I juni 2024 blev det i lov om euforiserende stoffer indskærpet, at der kunne meddeles advarsel for besiddelse af stoffer til eget forbrug grundet sociale forhold også i gentagelsestilfælde. Det blev samtidig besluttet, at personer over 18 år, som er stærkt afhængige af hårde euforiserende stoffer ikke skal strafforfølges for besiddelse, hvis de befinder sig i, eller er på vej til, et stofindtagelsesrum for at indtage stoffet. Det er politidirektøren, der bestemmer udstrækningen af det geografiske områder rundt om stofindtagelsesrummene, hvori stofmisbrugere ikke strafforfølges.

Udviklingen i lovgivningen går altså i to retninger: Stofmisbrugere med svær og langvarig afhængighed, herunder dem, der benytter stofindtagelsesrum, skal behandles lempeligt, mens andre stofbrugere straffes med ikke ubetydelige bøder, og stofsalg som altovervejende hovedregel straffes med frihedsstraf. Det samlede antal registrerede overtrædelser af lov om euforiserende stoffer ses i opstilling 5.10.3.b.

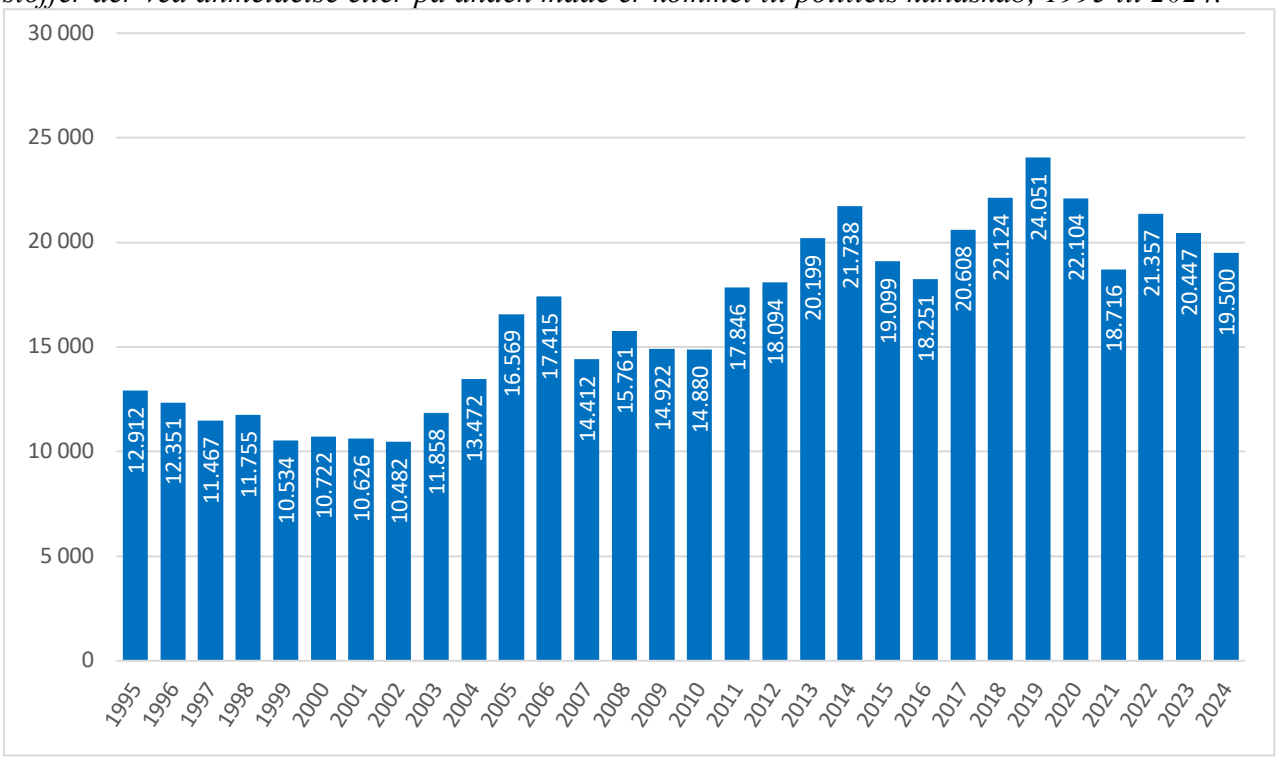
Opstilling 5.10.3.b. Antal tilfælde af overtrædelse af lov om euforiserende stoffer der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	75%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-16%

Siden lovændringen i 2004 er der sket en væsentlig stigning i antallet af registrerede overtrædelser, hvilket blandt andet kan skyldes, at Folketinget med lovændringen også ønskede at understrege, at brug af narkotika var et problem, som myndighederne skulle tage alvorligt. De fleste registrerede overtrædelser af lov om euforiserende stoffer drejer sig om besiddelse til eget forbrug, som det fremgår af opstilling 5.10.3.c og d.

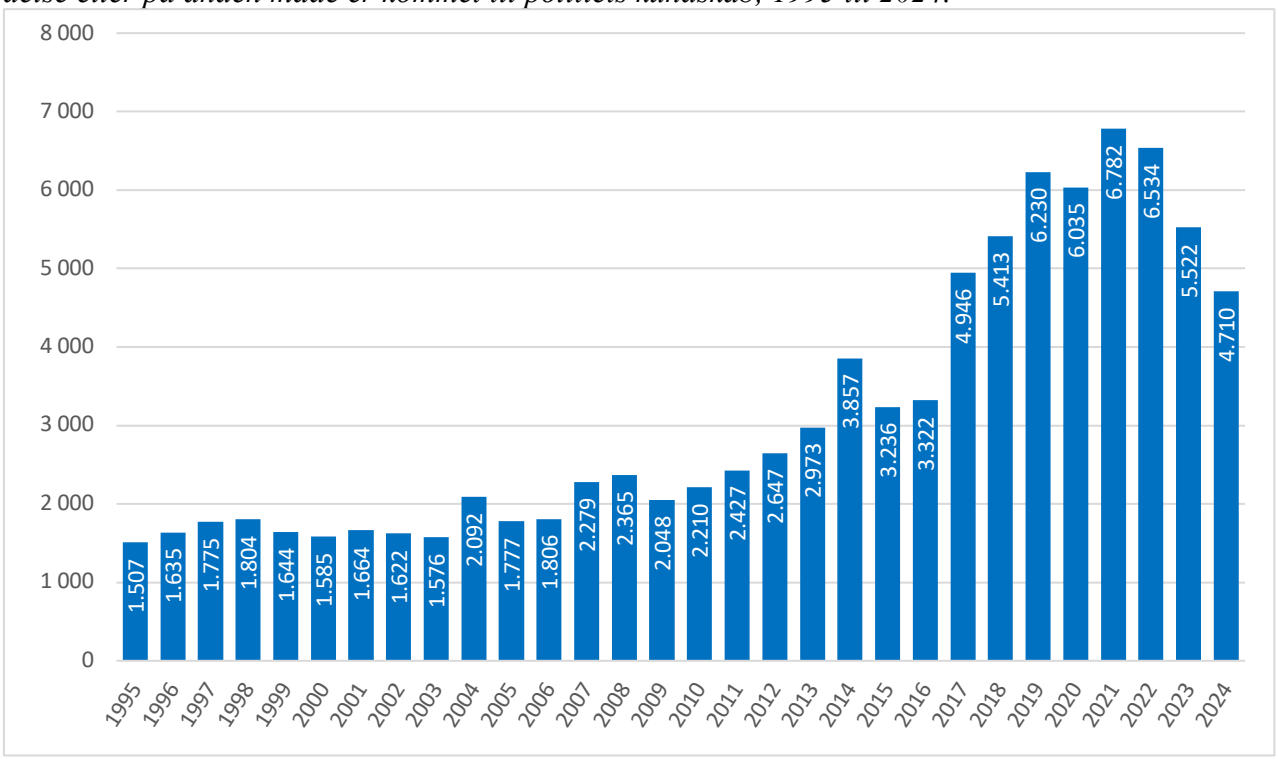
Opstilling 5.10.3.c. Antal tilfælde af besiddelse af narkotika til eget forbrug jf. lov om euforiserende stoffer der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Note: overtrædelse af lattergasloven indgår ikke i opstillingen

Pct.-vis ændring 1995-2024	51%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-19%

Opstilling 5.10.3.d. Antal tilfælde af salg af narkotika jf. lov om euforiserende stoffer der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Note: overtrædelse af lattergasloven indgår ikke i opstillingen

Pct.-vis ændring 1995-2024	213%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-24%

Som det fremgår af opstilling 5.10.3.c og d er registreringer af både besiddelse og salg steget frem til omkring 2020, hvorefter antallet er faldet. Forholdsmæssigt har udsvingene i salg af narkotika dog været større end i sager vedrørende besiddelse. Faldet i 2015-16 kan formodentlig forklares med, at politiet brugte store ressourcer på terrorbevogtning og grænsekontrol i de to år, og den mest sandsynlige forklaring på udviklingen i de seneste år er ændringer i politiets prioritering af ressourcer.

Sundhedsstyrelsen offentliggør årlige tal for politiets beslag af stoffer, men understreger, at man ikke på denne baggrund kan udlede noget nærmere om omfanget af brugen af stoffer i befolkningen.

Opstilling 5.10.3.e. Omfanget af narkotikabeslaglæggelser i Danmark 2023

Tabel 1. Narkotikabeslaglæggelser i Danmark 2023

Stofgruppe	Antal beslag	Andel af beslag	Samlet mængde beslaglagt	Gennemsnitlig størrelse af beslag[1]
Hash	15.241	54 %	3.965 kg	3,8 g
Kokain	5.599	20 %	192 kg	0,8 g
Marihuana	2.260	8,0 %	384 kg	12 g
Amfetamin	1.833	6,5 %	314 kg	2,6 g
Psilocybinholdige svampe	1.055	3,8 %	164 kg / 248 stk.	25 g / 2 stk.
MDMA	429	1,5 %	8,2 kg	1,8 g
Ketamin	341	1,2 %	64 kg	2 g
Hampeplanter	297	1,1 %	58 kg / 16.160 stk.	12 g / 14 stk.
Heroin	279	1,0 %	20 kg	1,8 g
Metamfetamin	278	1,0 %	6,6 kg	1,7 g
Ecstacytabletter	143	0,5 %	33.387 stk.	7 stk.
GHB / GBL	120	0,4 %	75 liter	75 ml
Cannabisolie	91	0,3 %	13 liter	10 ml
Blotters (LSD-frimærker)	84	0,3 %	1.358 stk.	10 stk.
Khat	58	0,2 %	679 kg	8,0 kg
Opium	3	<0,1 %	0,8 kg	0,3 g
Nye Psykoaktive Stoffer[2]	-	-	110 kg / 967 stk.	10 g / 12 stk.

[1] medianværdi
[2] Det er ikke muligt at angive det totale antal beslag af Nye Psykoaktive Stoffer i 2024. Der henvises til NPS-rapporten [7]

Kilde: Lindholm et al. 2024

Udviklingen i befolkningens brug af euforiserende stoffer.
Sundhedsstyrelsen undersøger med jævne mellemrum, hvor stor en andel af befolkningen, der har et forbrug af euforiserende stoffer. Der er tale om selvrapporteringsundersøgelser. Den seneste rapport om narkotikasituationen i Danmark (Sundhedsstyrelsen 2024a) viser, at andelen af de 16-24-årige, der har brugt hash seneste måned, har været nogenlunde konstant fra 2000 til 2023. I 2023 angav lige under 5% at have brugt hash seneste måned. Der er et fald i andelen, der nogensinde har prøvet hash, fra 2017 (45,4%) til 2023 (42,6%). For andre illegale stoffer end hash er der fra 2017-2023 ingen udvikling i andelen, der har brugt stoffer det seneste år. Tal for de 16-24-årige ses i opstilling 5.10.3.f og g.

Opstilling 5.10.3.f. Udviklingen i de 16-24-åriges selvrapporterede brug af hash 2000-2023

TABEL 1.7. DEN PROCENTVISE ANDEL AF DE 16-24-ÅRIGE, DER SENESTE MÅNED, SENESTE ÅR OG NOGENSINDE HAR BRUGT HASH I PÅGÆLDENDE ÅR*

	2000 (n=1.728)	2005 (n= 919)	2008 (n=862)	2010 (n=1.643)	2013 (n=1.652)	2017 (n=1.392)	2021 (n=1.015)	2023 (n=766)
Seneste måned	7,8	7,9	8,1	8,1	9,5	8,9	5,8	7
Seneste år (seneste måned medregnet)	20,5	20,3	21,3	20,1	24,6	21,2	15,5	16,4
Nogensinde (seneste år medregnet)	42,5	44,4	41,1	40,6	42	42,8	32,5	31,9

Kilde: Tal fra Sundhedsstyrelsen baseret på SUSY 2000, SUSY 2005, AiD 2008, SUSY 2010, SUSY 2013, SUSY 2017, SUSY 2021 og SUSY 2023 (upubl.)

**Resultaterne i alle årene bortset fra i 2008 er vægtet for bortfaldet. Formålet er at imødegå de udfordringer, der er i forbindelse med bortfaldet. Det betyder at resultaterne i årene vist i foreliggende rapport er lidt anderledes sammenlignet med de resultater der er fremlagt i tidligere delrapporter.*

Fra 2013 til 2023 er der sket et fald i unges aktuelle brug af hash. Som det fremgår af opstilling 5.10.3.g er der ikke nogen overordnede ændringer i unges brug af andre stoffer fra 2000-2023.

Opstilling 5.10.3.g. Udviklingen i de 16-24-åriges selvrapporterede brug af hash andre stoffer end hash 2000-2023

TABEL 1.8. DEN PROCENTVISE ANDEL AF DE 16-24-ÅRIGE, DER SENESTE MÅNED, SENESTE ÅR OG NOGENSINDE HAR BRUGT ANDRE ILLEGALE STOFFER END HASH I PÅGÆLDENDE ÅR*

	2000 (n=1.690)	2005 (n=900)	2008 (n=858)	2010 (n=1.619)	2013 (n=1.619)	2017 (n=1.392)	2021 (n=1.014)	2023 (n=765)
Seneste måned	3,1	2	2,3	2,1	1,8	3,3	1,3	1,6
Seneste år (seneste måned medregnet)	8,1	5,4	8	5,4	4,4	7,5	4,8	5,8
Nogensinde (seneste år medregnet)	14,9	14,4	15,2	12,7	10	12,5	10,6	11,5

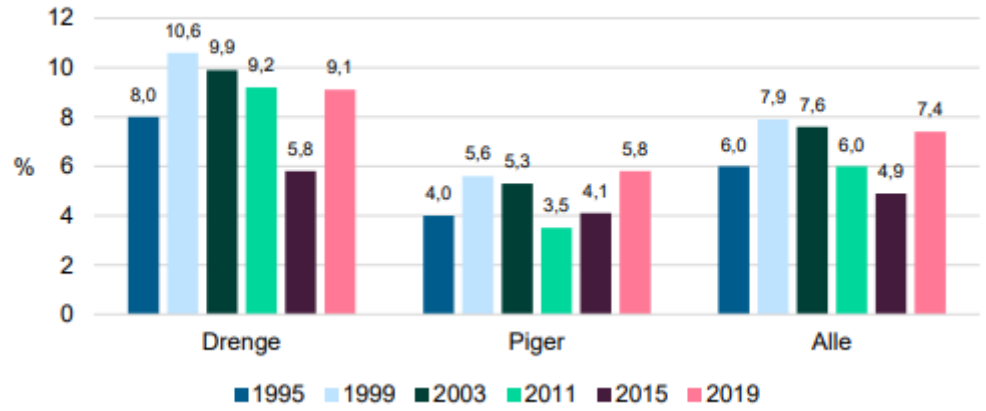
Kilde: Tal fra Sundhedsstyrelsen baseret på SUSY 2000, SUSY 2005, AiD 2008, SUSY 2010, SUSY 2013, SUSY 2017, SUSY 2021 og SUSY 2023 (upubl.)

For de helt unge har vi tre undersøgelser, der viser udviklingen i brugen af stoffer.

Den europæiske rusmiddelundersøgelse (ESPAD) fra 2019, der har tal for elever på folkeskolens 9. klassetrin, udviser nogle variationer fra 1995-2019 i andelen, der har røget hash inden for de sidste 30 dage, men overordnet er der ikke nogen væsentlig udvikling i perioden.

Opstilling 5.10.3.h. Andel blandt unge på folkeskolens 9. klassetrin, som har røget hash inden for de sidste 30 dage 1995-2019.

Figur 4.6. Andel, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2019. Procent

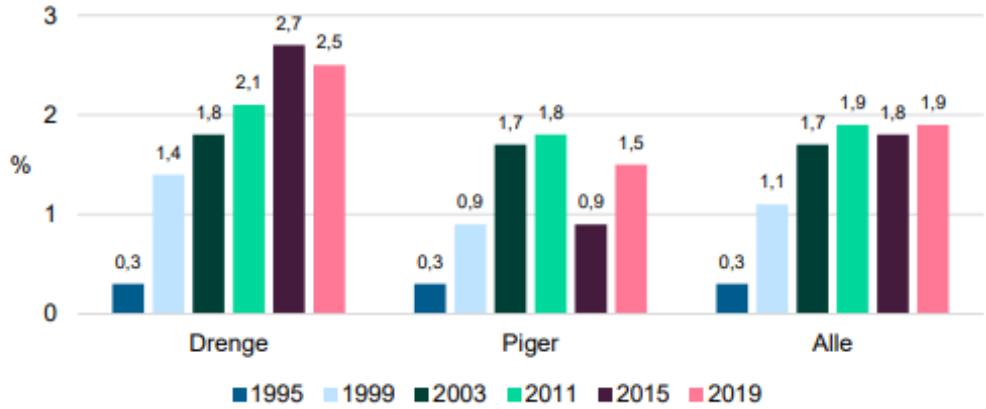

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2020

Undersøgelsen viser også, at andelen, der har prøvet kokain har været nogenlunde stabil siden 2011.

Opstilling 5.10.3.i. Andel blandt unge på folkeskolens 9. klassetrin, som nogensinde har prøvet kokain 1995-2019.

Figur 4.18. Andel, der nogensinde har taget kokain. 1995-2019. Procent

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2020

Ungdomsundersøgelserne, som vi også har henvist til andre steder i denne publikation, indeholder også tal for unges brug af hash.

Opstilling 5.10.3.j. Andel blandt 14-15-årige, som har brugt hash inden for seneste år 2005-2016

Opstilling 2.35. Procentfordeling af de 14-15-årige med hensyn til, om de har brugt hash inden for *det seneste år* - 2005, 2010 og 2016 (hele landet).

	2005	2010	2016
Overhovedet ikke	87	90	94
En enkelt gang	4	4	3
To gange	3	2	1
Tre-fire gange	2	1	1
> Fire gange	4	3	1
I ALT	100	100	100

Kilde: 'Ungdomsundersøgelserne', 2005, 2010 og 2016.

Det fremgår her, at andelen, der har brugt hash mindst én gang inden for det seneste år er faldet fra 13% i 2005 til 6% i 2016. En tilsvarende udvikling ser vi i "middelkommunen" Ringsted, jf. opstilling 5.10.3.k.

Opstilling 5.10.3.k. Andelen af elever i 5.-9. klasse i Ringsted 2003 og 2021, som inden for de sidste 12 måneder har brugt hash (procent).

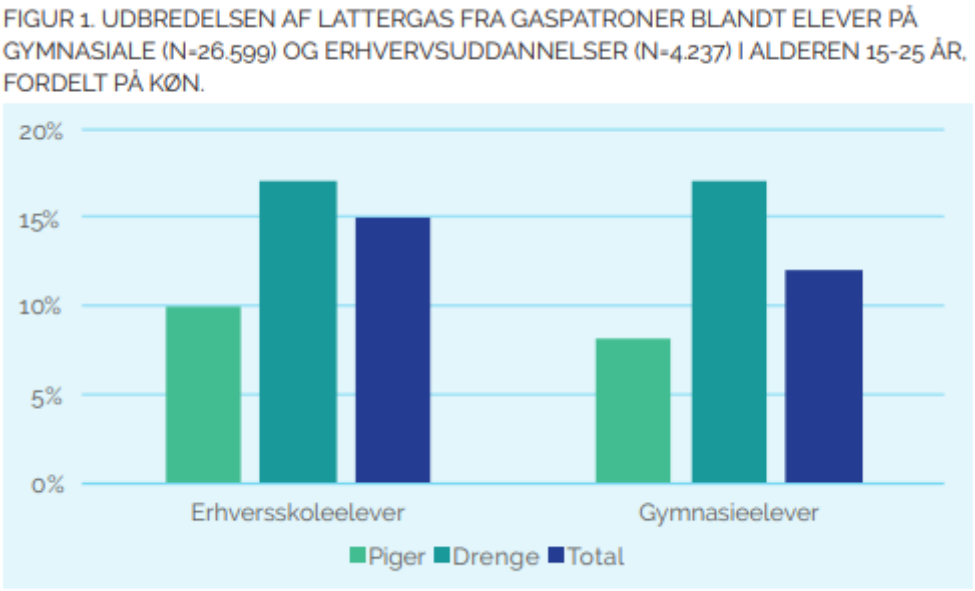
År	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	9. klasse
2003	0,2%	0,6%	4,2%	16,9%	24,3%
2021	X	0,3%	2,8%	4,6%	10,0%

X= oplysninger findes ikke 2003: n=3030, 2021: n=1753.Tal for 2003 er gennemsnittet af to ensartede undersøgelser i hhv. 2002 og 2004. Kilde: Balvig og Holmberg (2021)

Opioider og lattergas

Brugen af opioider og lattergas som rusmidler er ret ny, og der findes endnu ikke undersøgelser, der kan belyse udviklingen over tid. Lattergas indgår ikke i Sundhedsstyrelsens rapport om narkotikasituationen 2024, men omfanget er søgt afdækket i 2019 (Sundhedsstyrelsen 2019), jf. opstilling 5.10.3.1.

Opstilling 5.10.3.l. Andelen af elever på gymnasier og erhvervsskoler (15-25 år) der har prøvet at inhalere lattergas nogensinde

Det fremgår, at mere end hver tiende elev på de to ungdomsuddannelser har prøvet lattergas. Det fremgår også af rapporten, at 6% og 7% af eleverne på hhv. gymnasier og erhvervsskoler har brugt lattergas inden for de seneste 12 måneder.

Center for Rusmiddelforskning har gennemført to undersøgelser af brugen af stoffer blandt hhv. førsteårselever i gymnasiet i 2024 og en undersøgelse blandt 18-29-årige i 2022 (Nygaard-Christensen m.fl. 2024). Blandt gymnasieeleverne var de 65% kvinder, hvilket gør sammenligning med andre undersøgelser vanskelig – det er ikke nævnt, om der er foretaget vægtning på køn eller andet i de afrapporterede resultater.[187] Der er spurgt om opioidpræparater, som de adspurgte ikke har recept på. Undersøgelsen viser, at 17,2% har prøvet hash nogensinde, 0,8% har prøvet opioider, og 0,6% har prøvet lattergas. Resultater for de 18-29-årige fremgår af opstilling 5.10.3.m.

[187] Det ser ud til, at undersøgelsen udgør baselinemålingen til et interventionsforsøg med begrænsning af farligt alkoholforbrug.

Opstilling 5.10.3.m. 18-29-åriges selvrapporterede brug af illegale stoffer 2022

Tabel 2. Forekomst af brug af ulovlige stoffer blandt undersøgelsesrespondenter i Danmark i alderen 18-29 år (2022, n=1910).

	(18-19 år) (n=346)				20-29 (n=1564)			
	Nogensinde		Sidste måned		Nogensinde		Sidste måned	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Cannabis	109	31,4	41	11,8	694	44,4	155	9,9
Andre illegale stoffer	42	21,1	8	2,3	380	24,3	83	5,3
Kokain	22	6,3	4	1,1	224	14,3	64	4,1
Amfetamin	17	4,9	1	0,3	147	9,4	14	0,9
Ecstasy/MDMA	17	4,9	1	0,3	163	10,4	13	0,8
LSD, psilocybinsvampe eller andre psykedeliske stoffer	6	1,7	1	0,3	108	6,9	11	0,7
Ketamin	6	1,7	1	0,3	51	3,3	8	0,5
Lattergas	16	4,6	2	0,6	188	12,0	9	0,6
Opioider	7	2,0	1	0,3	58	3,7	11	0,7
Angstdæmpende medicin	13	3,76	1	0,3	61	3,9	9	0,8
ADHD-medicin	-		-		-	-	-	-
Andre	-		-		-	-	-	-

Blandt de 20-29-årige er det 12%, som har prøvet lattergas nogensinde, men "kun" 0,6%, som har brugt det seneste måned. Det er umiddelbart svært at sammenligne resultaterne fra de tilgængelige undersøgelser, men et forsigtigt bud er, at der ikke ser ud til at være nogen stigning i brugen af lattergas fra 2019-2022.

Rockwoolfonden har offentliggjort tal vedr. opioider fra en undersøgelse af de 15-19-årige baseret på en Epinion-undersøgelse foretaget i 2024. Svarprocenten er lav, 41%, og svarene er her vægtet på køn.

Opstilling 5.10.3.n. 16-24-åriges selvrapporterede brug af illegale stoffer 2024

Tabel 1a: Andelen af unge, som har taget opioider og illegale stoffer de sidste 12 måneder, procent (N=6.896)

	Hash/pot	Kokain	MDMA	Amfetamin	Opioider	Andre stoffer
Nej, aldrig	83,50%	96,44%	97,99%	98,06%	95,96%	96,95%
Ja, 1 gang	5,90%	1,10%	0,61%	0,55%	1,38%	1,10%
Ja, 2-3 gange	4,45%	0,87%	0,56%	0,44%	0,90%	0,86%
Ja, 4-5 gange	1,78%	0,55%	0,33%	0,33%	0,63%	0,43%
Ja, 6-9 gange	1,11%	0,35%	0,19%	0,19%	0,31%	0,13%
Ja, 10 eller flere gange	3,26%	0,69%	0,31%	0,43%	0,81%	0,53%

Kilde: Østergaard m.fl. (2024).

Som det ses, finder Rockwoolfondens undersøgelse samme udbredelse af hashbrug seneste år for de 15-19-årige som Sundhedsstyrelsen gjorde for de 16-24-årige i 2023. Tallet for brug af opioider skal vurderes med forsigtighed, da der ikke er spurgt, om stoffet er udleveret på recept. Dette, samt vægtningen på køn, kan være medvirkende til, at Rockwoolundersøgelsen finder en højere udbredelse af opioider end de tidligere undersøgelser.

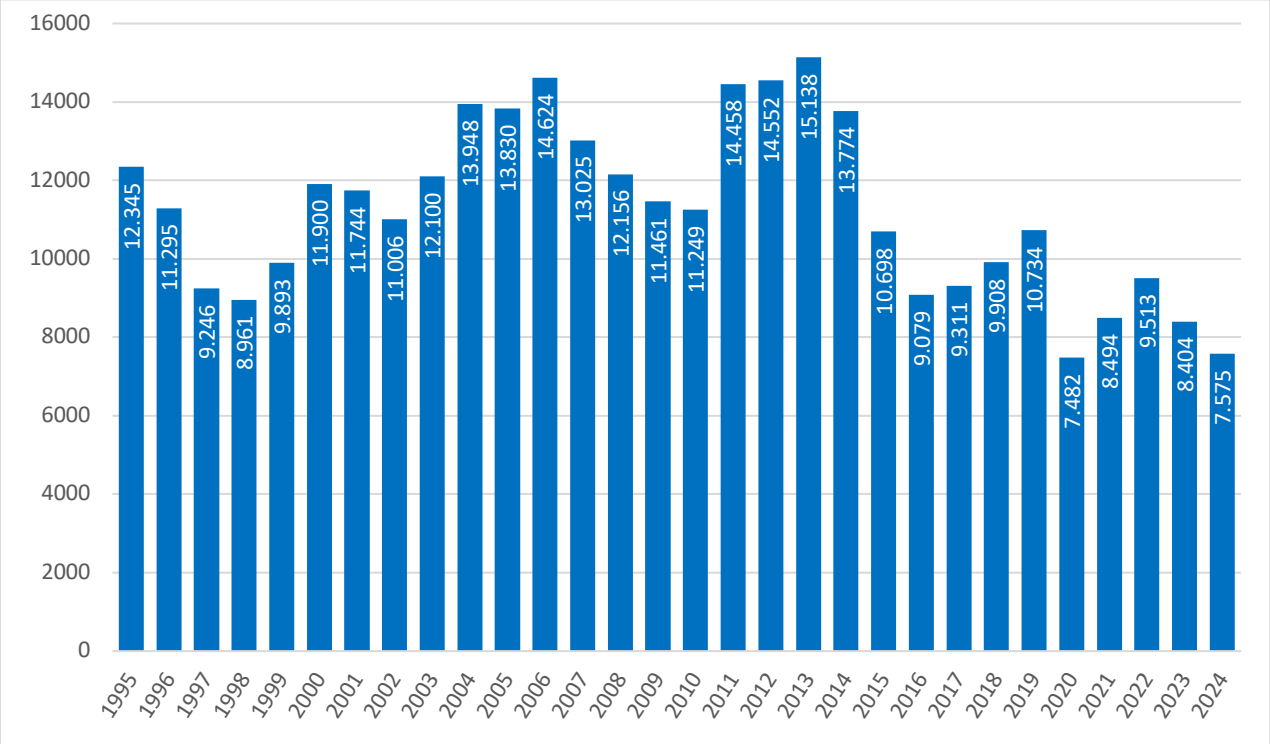
Udviklingen i narkotikakriminaliteten
Samlet set kan vi om narkotikakriminaliteten konkludere følgende:

- Der ses gennem perioden en stigning i antallet af sager vedr. mere omfattende salg af narkotika omfattet af straffelovens § 191.
- Der er ikke nogen klar udvikling i omfanget af smugling af narkotika, men der er muligvis tale om større mængder pr. sag – denne tolkning støttes af internationale data og eksempler på opklarede sager.
- Straffelovens straframmer vedr. narkotika er skærpet væsentligt gennem perioden.
- Der ses gennem perioden en stigning i antallet af registrerede overtrædelser af lov om eufo-riserende stoffer, både hvad angår besiddelse til eget forbrug, og især hvad angår salg.
- Generelt ser det ud til, at den voksne befolknings brug af illegale stoffer er nogenlunde konstant. Blandt de 16-24-årige er brugen af hash reduceret, mens brugen af andre stoffer ikke har udviklet sig. Blandt skoleungdommen er brugen af hash væsentligt reduceret siden 2003.
- Vedrørende brugen af opioider og lattergas har vi foreløbig ikke data til at vurdere udviklingen i brugen.
- Udviklingen i kriminalstatistikken vedr. narkotikaforbrydelser afspejler ikke udviklingen i befolkningens brug af narkotika, men derimod primært omfanget af politiets kontrolindsats.

6. OVERTRÆDELSER AF ANDRE LOVE

6.1. OVERTRÆDELSER AF POLITIVEDTÆGTEN/ORDENSBEKENDTGØRELSEN

Opstilling 6.1.a. Antal overtrædelser af Ordensbekendtgørelsen (Politivedtægten), der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab 1995.2024

Pct.-vis ændring 1995-2024	-39%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-29%

En 21-årig udenlandsk mand blev tidligt søndag morgen anholdt og sigtet for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen. Det skete, efter en politipatrulje havde set ham stå og tisse i Skovsøgade i Slagelse, og da han var færdig, tog han fat i en anden mand, som han tydeligvis forsøgte at komme op at slås med. Slagsmålet blev dog ikke til noget, da betjentene lagde sig imellem, og det fik den 21-årige til at komme med en stribe lidet flatterende udtryk om politifolkene. Den 21-årige var både ophidset og fuld, og for at få ro på stedet blev han taget med til politistationen i Næstved, hvor han blev løsladt igen søndag klokken 9.15. Han står nu til en bøde på 4.000 kroner.

Kl. 13.05 blev en patrulje opmærksomme på en bil, der holdt ulovligt parkeret uden for en adresse tilhørende en privat erhvervsdrivende. Patruljen rettede henvendelse på adressen for at undersøge, om de kendte til det ulovligt parkerede køretøj. En kunde på stedet nægtede at oplyse sin identitet til patruljen, og han blev derfor anholdt med henblik på at patruljen kunne fastlægge hans identitet. Manden ønskede ikke at samarbejde med politiet, og han fremstod aggressiv, hvorfor han blev sigtet

for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen. Manden blev visiteret, og patruljen kunne konstatere, at han er 33 år og fra Vallensbæk, og i øvrigt var han i besiddelse af nøglen til den ulovligt parkerede bil. Han fik derfor en parkeringsbøde og blev derefter løsladt. Han vil høre nærmere fra politiet på et senere tidspunkt, når hans sag er afgjort.

*

Frem til juni 2005, hvor den nuværende Ordensbekendtgørelse – i det følgende OBK – trådte i kraft, var forstyrrelser af den offentlige orden omfattet af normalpolitivedtægten. Det fremgår af Politilovens § 24, at justitsministeren i dag kan fastsætte en politivedtægt for enkelte politikredse, hvis der er behov for det, men det sker sjældent. Der er i januar 2025 ikke fastsat en særlig politivedtægt i nogen af de 12 politikredse i Danmark, og der er i perioden 2014-24 registreret i alt 5 overtrædelser af lokale politivedtægter. Stort set alle de overtrædelser, der ses opgjort i opstilling 6.1.a fra 2006 og frem vedrører derfor overtrædelser af OBK (der indgår dog også et mindre antal overtrædelser af vejloven – typisk under 100 pr. år).

Overtrædelserne drejer sig i hovedsagen om følgende former for opførsel: støjende adfærd; slagsmål og lignende, som ikke er alvorlige nok til at omfattes af straffelovens § 244 om vold; fornærmelig adfærd (herunder over for offentlig myndighed); uanstændig adfærd; og beruselse som medfører ulempe for andre. Overtrædelsen skal som udgangspunkt være sket i det offentlige rum, hvortil der er almindelig adgang (eller, hvis den sker i private omgivelser, kunne forstyrre ordenen i det offentlige rum).

Overtrædelser af OBK er som hovedregel ikke nærmere specificeret i den tilgængelige statistik, og det er derfor ikke muligt at vurdere de nærmere årsager til udviklingen i antallet af registrerede overtrædelser (om end det er nærliggende at tro, at det særligt lave antal i 2020 kan tilskrives covid-19, da overtrædelserne jo finder sted i det offentlige rum).

Det er tænkeligt, at der på i hvert fald to områder kan være tale om en ændret vurdering/praksis fra politi/anklagemyndighed. Når det gælder slagsmål og anden voldelig opførsel, vil det være et skøn, om adfærd, når den foregår i det offentlige rum, skal behandles efter OBK eller straffelovens § 244, og her kan tendensen til øget "voldeliggørelse" (se nærmere herom i kapitlet om vold m.v.), have medvirket til, at grænsen for, hvornår en handling er omfattet af § 244, er rykket nedad. Tilsvarende er det muligt, at fornærmende opførsel over for offentlig myndighed i de senere år i højere grad behandles som overtrædelse af straffelovens § 121, hvor regeringens Respektpakke 1 synes at have påvirket udviklingen. Som det fremgår af afsnit 5.1.1, er antallet af registrerede tilfælde af "fornærmelig tiltale " mod polititjenestemænd eller anden offentlig myndighed efter straffelovens § 121 mere end fordoblet i perioden 2016-2023, en stigning på tæt ved 1.200 tilfælde. Denne udvikling kan dog langt fra alene forklare faldet i antallet af overtrædelser af OBK, da dette er faldet med over 5.000 tilfælde siden 2014.

Et tredje muligt bidrag til en forklaring på det generelle fald i overtrædelser af OBK kan være, at en større del af politiets ressourcer har været brugt på andre opgaver, for eksempel grænsekontrol. En stor del af den slags overtrædelser opdages af politiet selv, så hvis politiet er mindre til stede i det offentlige rum, vil de også opdage færre forhold. Dette kan også bidrage til at forklare faldet i 2007-2010, hvor politi- og domstolsreformen begrænsede politiets indsats.

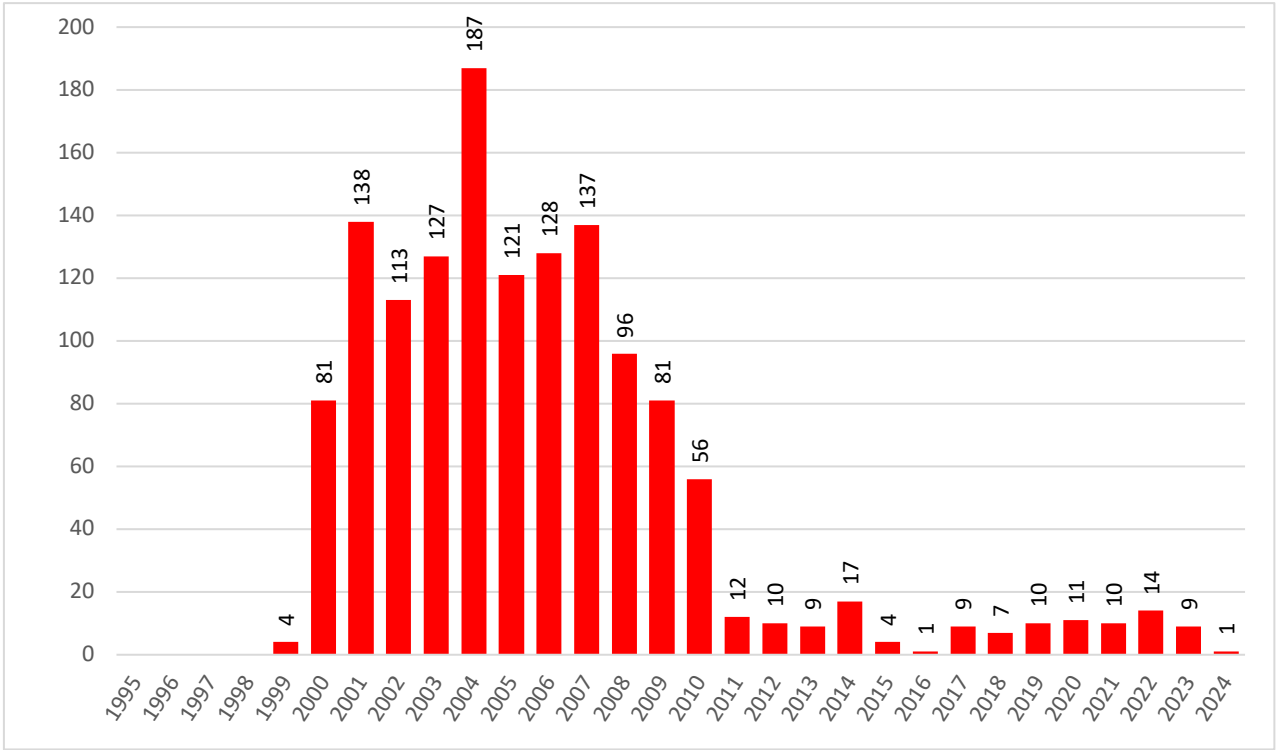
Opholdspåbud og zoneforbud

Der er to områder, som er nærmere specificeret de tilgængelige data, nemlig påbud om ikke at opholde sig på bestemte steder, samt zoneforbud mod at opholde sig i nærheden af bestemte steder.

Opholdspåbud

Politiets mulighed for at meddele påbud om ikke at opholde sig, herunder gå frem og tilbage, på bestemte steder, var ifølge Henricson (2020) oprindelig rettet mod gadeprostitution og fandtes også i normalpolitivedtægten. Efterkommer man ikke påbuddet om at flytte sig fra stedet, er straffen en bøde, og påbuddet har ingen tidsmæssig udstrækning: hvis personen kommer tilbage senere, skal der udstedes et nyt påbud. Som det fremgår af opstilling 6.1.b., var der stort set ingen registrerede påbud i sidste halvdel del af 1990'erne. Det kan undre, da muligheden for at udstede opholdspåbud var til stede. Vi hælder til at tro, at der er sket ændringer i registreringen omkring årtusindeskiftet. I den følgende periode blev der meddelt over 100 påbud årligt. Fra 2008 faldt antallet væsentligt, og der er fra 2011 og frem meddelt under 20 påbud pr. år. Dette hænger sandsynligvis sammen med, at politiet i 2009 fik mulighed for at udstede zoneforbud, som omtales nedenfor.

Opstilling 6.1.b. Antal registrerede meddelte opholdspåbud jf. Politivedtægten/Ordensbekendtgørelsen 1999-2024

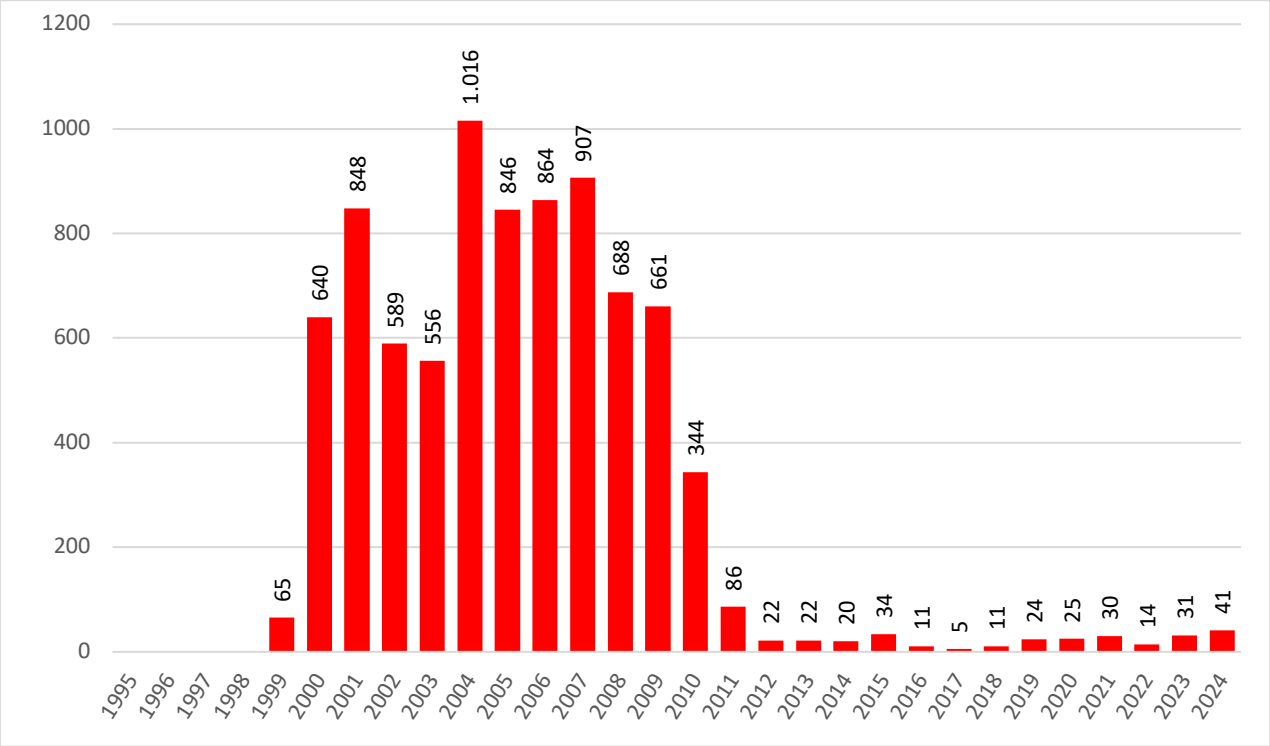

Note: Frem til midten af 2005 er der tale om påbud meddelt efter Politivedtægten, fra dette tidspunkt efter Ordensbekendtgørelsen.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	-90%

Sammenholder man antallet af meddelte påbud med antallet af registrerede overtrædelser af påbuddene (opstilling 6.1.c.), er det tydeligt, at der, særligt i perioden 2000-2010 er personer, der hver især er blevet registreret flere gange for overtrædelse af opholdspåbud. Der er fra 1999 til 2024 meddelt i alt 1.393 påbud og registreret 8.400 overtrædelser, 6 gange så mange.

Opstilling 6.1.c. Antal registrerede overtrædelser af opholdsforbud jf. Politivedtægten/Ordensbekendtgørelsen 1999-2024

Note: Frem til midten af 2005 er der tale om overtrædelser af påbud meddelt efter Politivedtægten, fra dette tidspunkt efter Ordensbekendtgørelsen.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	71%

Zoneforbud

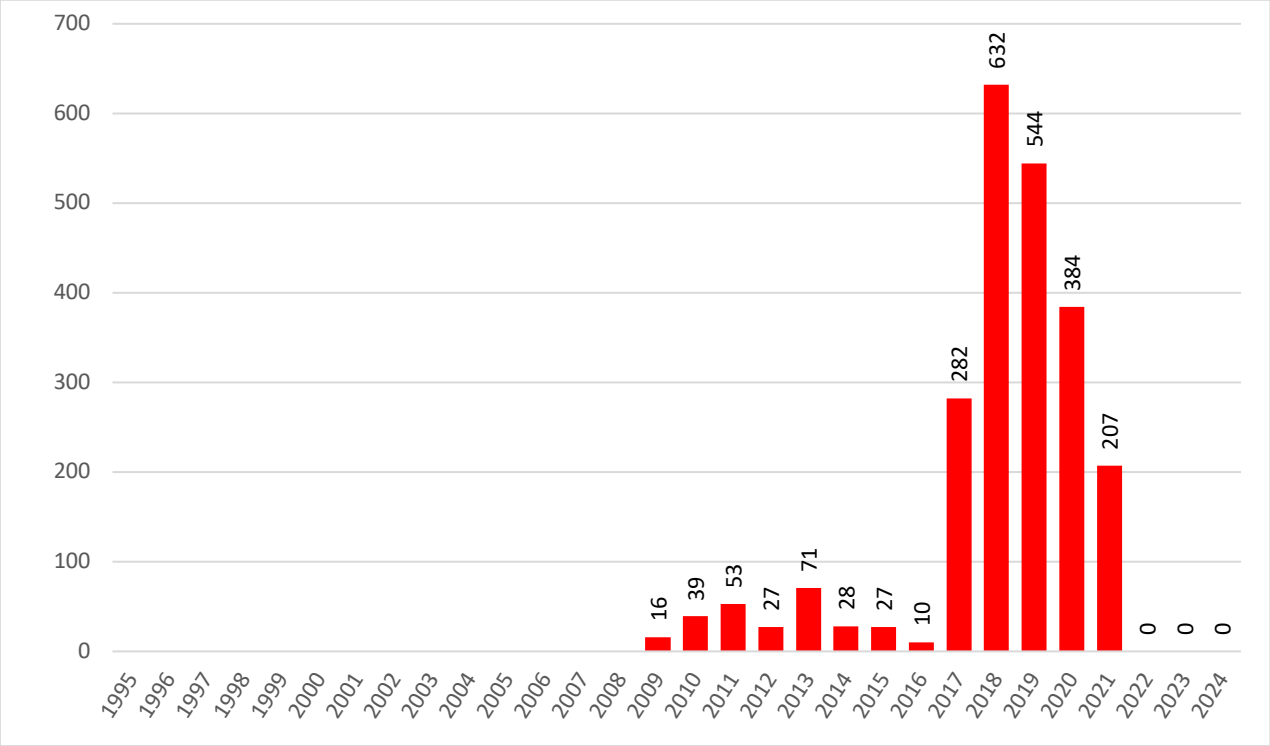
Ordensbekendtgørelsens § 6 stk. 2 giver politiet hjemmel til, hvis en person flere gange overtræder et opholdspåbud, at udstede forbud mod, at den pågældende opholder sig inden for 100 meter fra det sted, hvor den seneste overtrædelse fandt sted. Der er så tale om et såkaldt zoneforbud.[188] Forbuddet skal være skriftligt og gælde i en nærmere bestemt periode, dog højst 2 år.

Der er i perioden 2005-2008 ikke registreret nogen meddelelser af forbud. I 2009 blev det ved "særligt utryghedsskabende adfærd" muligt at udstede zoneforbud i en radius af 500 meter fra det sted, hvor adfærden oprindelig fandt sted (§ 6 stk. 4). Der er her *ikke* krav om, at der skal have været givet forudgående påbud om ophold. I sådanne tilfælde kan forbuddet højst vare 3 måneder, men med mulighed for løbende forlængelse, og straffen for overtrædelse er fængsel i indtil 6 måneder.

[188] De zoneforbud, der omtales i dette afsnit, omfatter ikke forbud mod ophold i de såkaldte nattelivszoner; disse er behandlet andetsteds.

Ændringen var iflg. Henricson (2020) en reaktion på en række bandeopgør i København, og den medførte, at der fra 2009 blev registreret et begrænset antal meddelte forbud, jf. opstilling 6.1.d.

Opstilling 6.1.d. Antal registrerede meddelte zoneforbud jf. Ordensbekendtgørelsen 2009-2024

I 2014 blev det muligt at udvide et zoneforbud til en radius af 1000 meter, hvis der var særlige hensyn, som kunne begrunde dette (OBK § 6, stk. 5).

I marts 2017 blev § 6 stk. 4 udvidet til også at omfatte personer, der "bidrager til at skabe særlig utryghed". Ifølge vejledningen til denne ændring[189] er der ikke krav om, at den pågældendes adfærd skal være selvstændigt kriminaliseret (eller utryghedsskabende i sig selv) – det er tilstrækkeligt, at den pågældende bidrager til andres utryghedsskabende adfærd. Udvidelsen er ifølge vejledningen særligt rettet mod personer, der fungerer som vagter mv. for organiseret narkotikahandel.

I juni 2017 fik Ordensbekendtgørelsens §3 et nyt stk. 4, hvorefter der er forbud mod at "etablere og opholde sig i lejre, som er egnede til at skabe utryghed i nærområdet", og politiet fik hjemmel til at udstede zoneforbud med en radius på 400 eller 800 meter ved overtrædelse heraf.

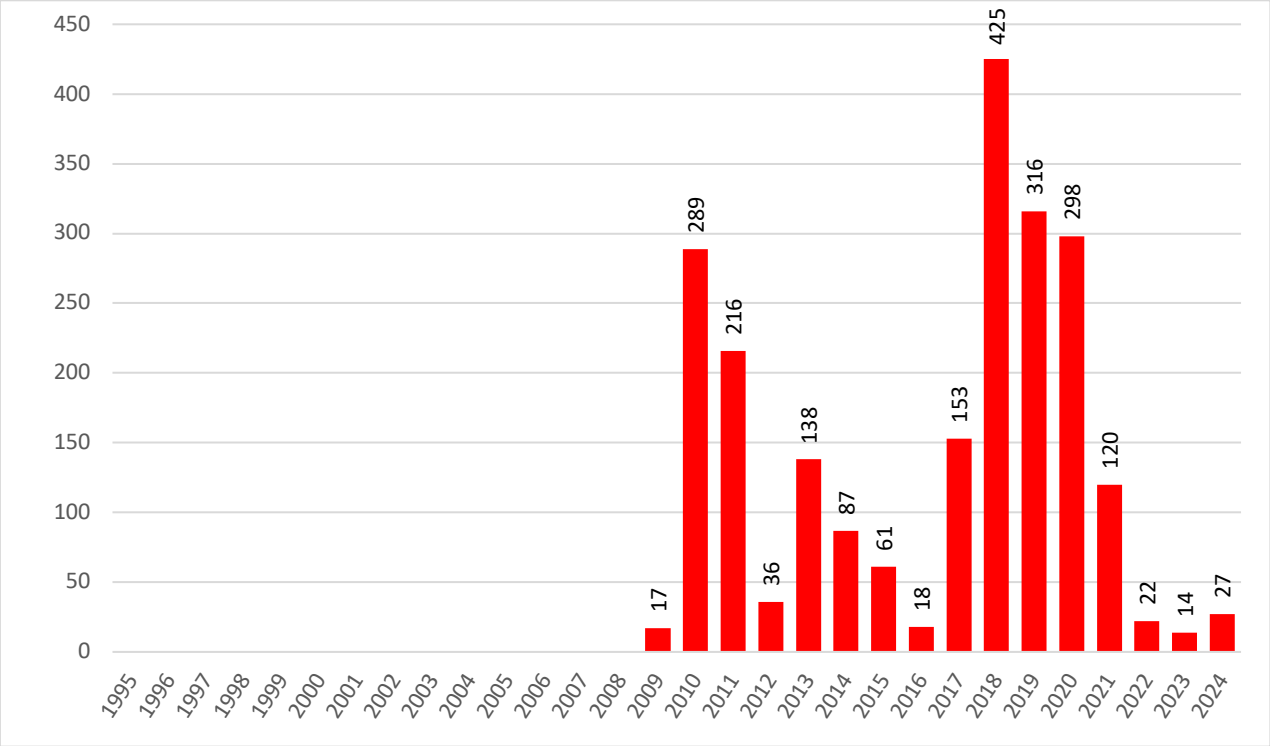
I 2018 blev zoneforbuddet ved overtrædelse af §3, stk. 4 udvidet til at dække hele den kommune, hvor den oprindelige lejr var etableret. I 2020 tilføjedes det, at der skulle være tale om lejre af "permanent karakter", samt at politiet fik mulighed for at meddele en advarsel i stedet for et zoneforbud.

[189]Vejledning om meddelelse af zoneforbud efter ordensbekendtgørelsens § 6, stk. 4, https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2017/9319

Ifølge Justitsministeriets pressemeddelelse[190] skulle denne tilføjelse præcisere, at forbuddet ikke skulle gælde "hjemløse, der er tvunget til at overnatte udendørs."

Overtrædelse af zoneforbud udstedt ved etablering af lejre samt særlig utryghedsskabende adfærd kan straffes med fængsel i op til 1 år og 6 måneder. Det fremgår af Anklagemyndighedens Vidensbase,[191] at én overtrædelse af zoneforbud udstedt for etablering af lejr udløser 7 dages fængsel i førstegangstilfælde, stigende til 40 dages fængsel i tredjegangstilfælde. Ved zoneforbud udstedt grundet særlig utryghedsskabende adfærd udløses 14 dages fængsel i førstegangstilfælde og 60 dages fængsel i tredjegangstilfælde.

Opstilling 6.1.e. Antal overtrædelser af zoneforbud meddelt efter Ordensbekendtgørelsen, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab 2009-2024

Sammenholder man antallet af meddelte zoneforbud med antal registrerede overtrædelser af zoneforbud, springer to forhold i øjnene. For det første, at der i 2010-2011 er meddelt i alt 92 forbud, men registreret over 500 overtrædelser. Her ser det ud til, at de mange overtrædelser må være fordelt på ret få personer. Om der er en særlig forklaring herpå, kan vi ikke sige. For det andet er der i perioden 2017-2021 sket en væsentlig stigning efterfulgt af et lige så stort fald i såvel meddelte forbud som overtrædelser heraf. Dette skyldes formodentlig blandt andet de ændringer i OBK, som er omtalt ovenfor – forbud mod utryghedsskabende lejre samt mulighed for at meddele zoneforbud ved bidrag til utryghedsskabende adfærd. Hovedparten af de registrerede overtrædelser lader dog ikke til at resultere i straf til overtræderne: i et såkaldt "serviceeftersyn" af bandepakkerne citeres Rigsadvokaten

[190] https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/aftalepartier-enige-om-praecisering-af-regler-om-utryghedsskabende-lejre/
[191] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/eba2f925-b982-444d-9296-67c913e011a5

for, at der i perioden 2009-2021 er "registreret i alt 46 personer, der har fået en endelig afgørelse for overtrædelse af et zoneforbud" (Justitsministeriet 2022: 38).

Det fremgår af en status til Retsudvalget vedrørende indsatsen mod utryghedsskabende lejre,[192] at det i perioden 1/4 2017-31/12 2020 udelukkende er Københavns Politi, som har rejst sigtelser for overtrædelse af forbuddet mod sådanne lejre (554 i alt i perioden), og at der i samme periode er meddelt i alt 231 zoneforbud vedr. lejre. Det fremgår også, at der ikke er gennemført kontroller af lejre i perioden 1/3-31/12 2020. I seneste status[193] fra 2022, fremgår det, at der kun blev udstedt 3 påbud og ingen zoneforbud i 2021. Det oplyses dog også, at data er behæftet med usikkerhed.

Hovedparten af det samlede antal zoneforbud må derfor formodes at vedrøre andre overtrædelser af OBK. Der er et tidsmæssigt sammenfald med udvidelsen af § 6 stk. 4, og det er derfor tænkeligt, at hovedparten af de udstedte zoneforbud fra 2017-2021 har været rettet mod personer, der har bistået ved narkotikahandel. Da data ikke indeholder oplysninger om baggrunden for de enkelte zoneforbud, kan det ikke siges med sikkerhed, og Rigspolitiet oplyste i 2022, at de ikke havde oplysninger, der "kunne belyse den generelle anvendelse af zoneforbud" efter Ordensbekendtgørelsen (Justitsministeriet 2022: 37). Årsagen til, at der i 2022-2024 slet ikke er udstedt zoneforbud efter OBK, kan heller ikke vurderes. Under alle omstændigheder kan omfanget af overtrådte zoneforbud langt fra forklare hele udviklingen i antallet af overtrædelser af OBK.

Der er i 2018 gennemført et forsøg på evaluering af effekten af 500-meter-zoneforbuddene udstedt på baggrund af særligt utryghedsskabende adfærd i perioden 2009-16 (Nielsen, Slothower og Sherman 2018). Den konkluderer, at områder med zoneforbud er forbundet med 17% mindre borgeranmeldt kriminalitet end sammenlignelige områder uden zoneforbud. Desværre er evalueringen præget af både simple regnefejl og mere grundlæggende metodiske problemer, så denne konklusion kan vi ikke umiddelbart tage for gode varer.

Øvrige opholdsforbud Straffeloven § 79, a-c

Afslutningsvis skal det nævnes, at politiet jf. § 79 a har mulighed for at udstede opholds- og kontaktforbud til personer, der er idømt forhøjet straf efter § 81 a (konflikter mellem grupper), og efter § 79 b til personer, der er dømt som fremmedkrigere eller for terrorisme eller tilskyndelse hertil. Vi har ikke data på antallet af udstedte påbud, men i hele perioden 1995-2024 er der kun registreret én overtrædelse af et sådant påbud.

I juli 2021 fik politiet mulighed for at udpege såkaldte nattelivszoner – steder med høj koncentration af værtshuse o. lign. – hvor personer, der skaber uro kan bortvises resten af en nat, hvor uroen har fundet sted. Politiet kan desuden efter § 79 c give personer dømt for en række lovovertrædelser, herunder vold, våbenlovgivning og lov om euforiserende stoffer, som er sket i en nattelivszone, opholdsforbud i nattelivszoner generelt i op til 2 år.

[192] https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/REU/bilag/291/2600942.pdf
[193] https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/REU/bilag/291/2600942.pdf

6.2. OVERTRÆDELSER AF SKATTELOVGIVNINGEN

Skatteområdet er et af de få strafferetlige særområder, hvor der foreligger en del viden om den faktisk forekommende kriminalitet og udviklingen i denne. Vi tillader os i det følgende at betegne overtrædelser af skatte- og afgiftslove for skattesnyd.

Den faktiske forekomst af skattesnyd

Der er to hovedgrupper af potentielle skattesnydere, enkeltpersoner og virksomheder.

Skattesnyd blandt enkeltpersoner

Der findes ca. 5,3 millioner skattepligtige personer i Danmark og i 2023 betalte de tilsammen ca. 707 milliarder i personskatter.[194] Det samlede provenu for personskatterne udgør over halvdelen af det samlede årlige skatte- og afgiftsprovenu i Danmark, som er på omkring 1.200 milliarder kr.

Hvert år gennemgår og kontrollerer Skattestyrelsen et mindre, men tilsigtet repræsentativt udvalg af borgernes selvangivelser med henblik på at vurdere omfanget af "fejl" (simpelt uagtsomme fejl) og skattesvig (groft uagtsomme/forsætlige "fejl"). Det er ikke oplyst præcist, hvor mange selvangivelser, man gennemgår.

I 2022 fandt man hverken fejl eller skattesvig i 80% af selvangivelserne, i 19% var der fejl og i 1% skattesvig. Idet man første gang foretog den slags undersøgelser i 2009, kan man se, hvordan udviklingen har været siden da, jf. opstilling 6.2.a.

På grund den uoplyste stikprøveusikkerhed, og den ændring, der undervejs er sket mht. hvad der regnes som "fejl" – jf. note til opstilling 6.2.a – kan det kun med rimelig sikkerhed siges, at der i perioden fra 2009 til 2022 ikke er sket et fald i tilbøjeligheden til at begå fejl og skattesvig. På det foreliggende grundlag er det dog vor vurdering, at der sandsynligvis er sket en mindre stigning.

[194] Denne og de følgende oplysninger baserer sig hovedsagelig på: : https://sktst.dk/publikationer/danskernes-skattebetaling-2023 og https://sktst.dk/publikationer/personskatteprovenuet-steg-med-38-mia-kr-i-2023. Den største post var de statslige indkomstskatter, som drejede sig om 330,5 mia. kr., og den næststørste de kommunale, 295,8 mia. kr.

Opstilling 6.2.a. Forekomsten af "fejl" i et tilsigtet repræsentativt udvalg af selvangivelser indgivet af skatteborgere i Danmark, 2009-2022.

ÅR	Korrekt	Simple fejl	Grove fejl	I ALT
2009	94,2	5,4	0,4	100,0
2011	92,7	7,1	0,2	100,0
2013	93,3	6,2	0,5	100,0
2015	91,1	8,5	0,4	100,0
2017	92,0	7,4	0,6	100,0
……..				
2019	84,4	14,7	0,9	100,0
2020	84	15	1	100
2021	86	13	1	100
2022	80	19	1	100

Kilde: https://sktst.dk/publikationer/danskernes-skattebetaling-2023 - og tilsvarende tidligere publikationer.
Noter: Tallene er behæftet med stikprøveusikkerhed. Det er ikke oplyst, hvor stor stikprøven er. En vis idé om stikprøveusikkerhedens størrelse kan man få af den oplysning, at stigningen i "fejlprocenten" fra 16 i 2019 til 20 i 2020 angives til ikke at være statistisk signifikant. Fra og med undersøgelsen i 2020 er man ophørt med at angive decimaler. I undersøgelserne frem til og med 2017 opererede man med en minimumsgrænse på 4.000 kr. for, hvornår man ville karakterisere noget som fejl. Det er man ophørt med fra og med undersøgelsen i 2019. Det vurderes, at ca. halvdelen – en 4-5 procentpoint af den stigning på 8 procentpoint i fejl, der ses fra 2017 til 2019 – beror på undladelsen af at bruge minimumsgrænse.

Snyd med fradrag på selvangivelsen

Fejl- og svigprocenterne skal ses og vurderes i lys af, at selvangivelsen i vore dage giver borgeren temmelig begrænsede muligheder for at begå fejl eller svig. 92% af oplysningerne på årsopgørelsen kommer fra tredjeparter (såsom arbejdsgivere og banker), og disse oplysninger kan man ikke umiddelbart selv ændre på. Man skal i givet fald tage personlig kontakt med skattemyndighederne. Det er især på tre områder, hvor man selv skal og kan anføre oplysninger – rejsefradrag, kørselsfradrag og håndværker-/servicefradrag. Det er således også her, hvor "fejlene" koncentrerer sig i de gennemgåede selvangivelser.

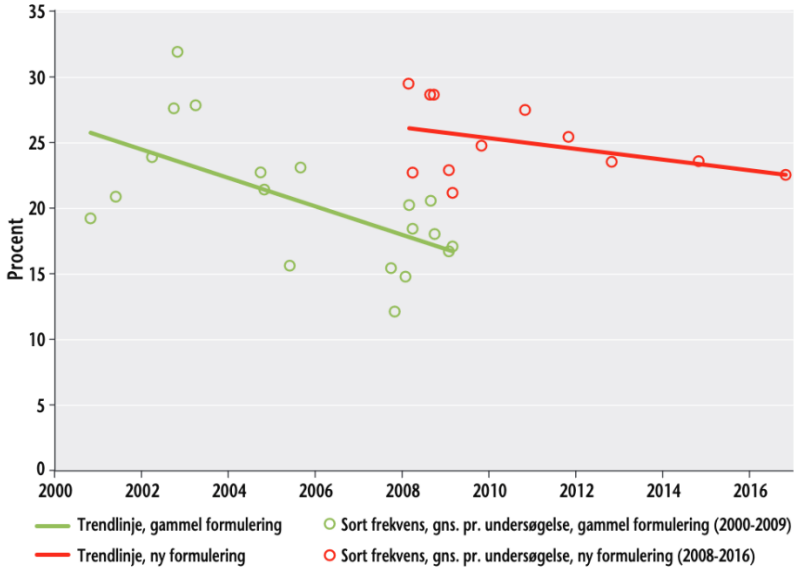
Efter at man ikke længere (siden 2018) benytter sig af en minimumsgrænse på 4.000 kr. i undersøgelserne som afgrænsning af, hvornår der er tale om "fejl", stiger andelen af borgere, der har lavet "fejl" i rejsefradraget i 2019 fra 30% til 62%, i kørselsfradraget fra 15% til 37% og i håndværkerfradraget fra 23% til 32%. De senere års udvikling med hensyn til, hvor mange der laver "fejl" i disse tre former for fradrag, understøtter dog formodningen om, at der sandsynligvis er tale om en vis stigning i "fejlprocenten": For rejsefradraget er den steget fra 62% i 2019 til 68% i 2022, for kørselsfradraget fra 37% til 47% og for håndværker- og servicefradraget fra 32% til 61%. Det meddeles ikke, hvordan de "fradragsfejl", man finder i undersøgelserne på disse områder, fordeler sig på simple fejl og skattesvig.

Skattestyrelsens undersøgelser af forekomsten af skattesvig m.v. blandt borgerne giver ikke et komplet billede af omfanget af skattesnyd foretaget af enkeltpersoner. Først og fremmest mangler der en vurdering af, hvor mange der har modtaget skattepligtige indkomster, som ikke er indrapporteret af tredjeparter. Det eneste område, hvor vi her har en vis viden om den faktiske forekomst, er vedrørende forekomsten og udviklingen i "sort arbejde".

Snyd med opgivelser af indkomster ved sort arbejde

Rockwoolfondens Forskningsenhed har over en lang årrække gennemført interviewundersøgelser vedrørende af forekomsten af sort arbejde. En undersøgelse foretaget i 2020 viste, at 20% af de 18-66-årige havde arbejdet sort inden for de seneste 12 måneder. Det lå på samme niveau i årene umiddelbart før, 2016-19, måske lidt højere i 2016. Opstilling 6.2.b viser hvordan udviklingen ifølge Rockwoolfondens undersøgelser har været fra 2000-2016.

Opstilling 6.2.b. Andel af befolkningen mellem 18 og 66 år, der har arbejdet sort, 2000-2016.

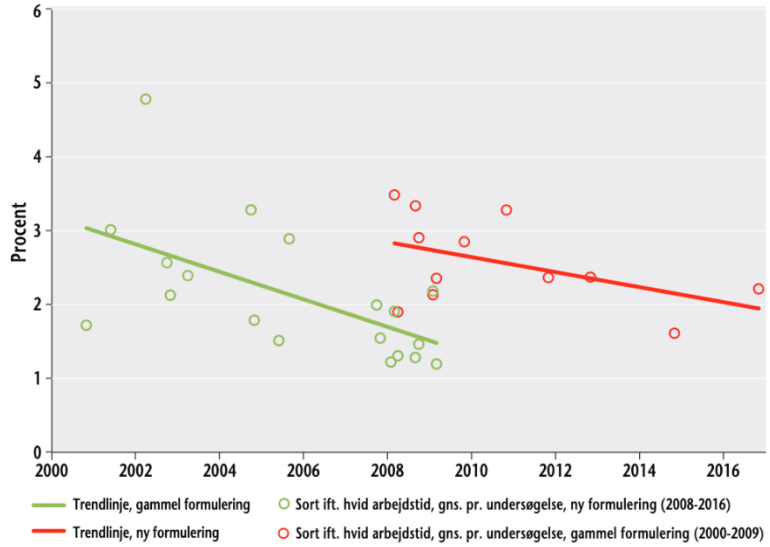
Kilde: https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/07/Danskernes-skat_komplet-LO_final.pdf?download=true, s. 76.

Note: Gennemsnittene og trendlinjerne er baseret på svar fra den gamle og nye spørgsmålsformulering, med henholdsvis 13.324 og 10.047 respondenter. Vægtede data.

I 2009 ændrede man spørgsmålsformulering, så man kan ikke sammenligne undersøgelsesresultaterne fra 2000-2008 med 2009-2016 (derfor to forskellige trendlinjer). Der er stikprøveusikkerhed forbundet med disse tal, men umiddelbart ser det ud til, at der i indeværende årtusinde er sket et klart fald i antallet/andelen af borgere, der snyder i skat ved at udføre sort arbejde. Det kraftigste fald ser ud til at være sket i begyndelsen af perioden, hvorefter det bliver mindre – og i de senest undersøgte år er der nærmest tale om stagnation.

De ca. 20%, der snyder i skat ved at arbejde sort, repræsenterer givetvis et helt andet økonomisk volumen end de ca. 1% der snyder med fradrag o.lign. i selvangivelsen, men procentvis svarer det til den andel der – i hvert fald i 2022 – havde "fejl" i deres selvangivelse. I undersøgelser af fejl og svig i borgernes selvangivelser angives ikke, hvor store beløb det drejer sig om, men det er sikkert, at sort arbejde økonomisk har en volumen af en helt anden størrelsesorden. Rockwoolfonden har på baggrund af deres undersøgelser forsøgt at regne sig frem til, hvor meget sort arbejde udgør i forhold til bruttonationalproduktet, jf. opstilling 6.2.c.

Opstilling 6.2.c. Udviklingen i omfanget af det sorte arbejde i forhold til BNP, sort arbejdsuge ift. hvid arbejdsuge, 2000-2016.

Note og Kilde: Vedrørende beregningsmetoden henvises til kilden: https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/07/Danskernes-skat_komplet-LO_final.pdf?download=true, s. 78.

Udviklingstendenserne målt og vurderet på denne måde er de samme, som når man ser på deltagelsesfrekvens i sort arbejde. Ifølge de seneste estimeringer skulle sort arbejde svare til omkring 2% af bruttonationalproduktet, hvilket betyder sort arbejde for i størrelsesordenen 50 milliarder kr. om året. En sådan beregning er forbundet med stor usikkerhed, og det er endnu sværere at vurdere, hvad det skattemæssige provenutab er, ikke mindst fordi det er uvist, hvor stor en del af det sorte arbejde, der ikke ville blive udført, hvis man vidste der skulle betales skat af det – eller hvor meget man så ville tage for det.

Skattesnyd blandt virksomheder

Virksomheder betalte knap 470 mia. kr. i skatter og afgifter i 2021, hvilket var ca. en tredjedel af det samlede skatte- og afgiftsprovenu på de tidligere nævnte godt 1.200 mia. kr.[195] I 2021 var der knapt 1 million danske virksomheder (skatteenheder), og hver af dem betalte således i gennemsnit knapt en halv million kroner i skatter og afgifter. Virksomhederne varierer i ejerform og dækker alt fra små selvstændigt erhvervsdrivende til store multinationale selskaber. I Danmark er der væsentligt flere selskaber end selvstændigt erhvervsdrivende. Omtrent 550.000 virksomheder var i 2021 registreret som selskaber, mens godt 380.000 var registreret som selvstændigt erhvervsdrivende. Selskaber stod også for størstedelen af skatte- og afgiftsprovenuet (87%).

Skattesnyd blandt mindre virksomheder

Hvert år gennemgår og kontrollerer Skattestyrelsen et mindre, men tilsigtet repræsentativt udvalg af virksomhederne med henblik på at vurdere omfanget af "fejl" (simpelt uagtsomme fejl) og skattesvig

[195] Denne og de følgende oplysninger bygger hovedsagelig på: https://sktst.dk/publikationer/virksomhedernes-skattebetaling-2022 - og tilsvarende tidligere publikationer. Samt https://sktst.dk/publikationer/selskabernes-skattebetaling - og tilsvarende tidligere publikationer.

(groft uagtsomme/forsætlige "fejl"). Det er ikke alle virksomheder, der indgår i disse undersøgelser, men alene virksomheder med mindre end 250 ansatte – de såkaldte SMV-virksomheder.

I 2018 var kun 32% korrekte, mens der var simple fejl i 56% og skattesvig hos 12% af virksomhederne – altså en langt større andel af fejl og svig end blandt borgerne. For 2020 har man kun opgivet, hvor mange der var korrekte, mens det er uoplyst, hvordan de ikke-korrekte fordeler sig på simple fejl og skattesvig. Idet man første gang foretog den slags undersøgelser i 2009, kan man se hvordan udviklingen har været siden da, jf. opstilling 6.2.d.

Opstilling 6.2.d. Forekomsten af "fejl" i et tilsigtet repræsentativt udvalg af selvangivelse/skatteregnskaber indgivet af virksomheder med mindre end 250 ansatte, 2009-2020.

ÅR	Korrekt	Simple fejl	Grove fejl	I ALT
2009	48	42	9	99
2011	46	45	9	100
2013	44	47	9	100
2015	42	50	8	100
……..				
2018	32	56	12	100
……				
2020	29	?	?	100

Kilde: https://sktst.dk/publikationer/virksomhedernes-skattebetaling-2022 – og tidligere tilsvarende publikationer.
Note: Tallene er behæftet med stikprøveusikkerhed, og den er større i 2020 end i de forudgående år, idet man i 2020 mindskede det antal virksomheder man undersøgte. Frem til og med 2018 angives stikprøveusikkerheden på tallene til at være +/- 2, mens den i 2020 er +/-4. I modsætning til skatteborgerundersøgelserne er tallene her ikke opgivet med decimaler. I undersøgelserne frem til og med 2015 opererede man med en minimumsgrænse på 4.000 kr. for, hvornår man ville karakterisere noget som fejl. Det er man ophørt med fra og med undersøgelsen i 2018. Det skønnes, at ca. halvdelen af stigningen fra 2015 til 2018 kan forklares med, at man ophørte med anvendelse af den nævnte minimumsgrænse. Retningslinjerne for sagstilskæring blev igen tilrettet, inden 2020-undersøgelsen blev gennemført. Med denne tilpasning kan Skattestyrelsen undlade at foretage en regulering, når der er tale om fejl af mindre betydning, og hvor der ikke er risiko for gentagelse, eller hvor det vurderes, at vejledning i den konkrete situation vil have større effekt. I modsætning til tidligere er der ikke tale om en egentlig beløbsmæssig bagatelgrænse, men om en konkret vurdering i hver enkelt sag. Disse ændringer har selvsagt betydning for udfaldet af undersøgelserne af regelefterlevelsen. Skattestyrelsen vurderer dog, at den seneste ændring af retningslinjerne har mindre effekt på fejlprocenten, end da den beløbsmæssige bagatelgrænse blev fjernet.

Der er en klar tendens til øget forekomst af fejl i mindre virksomheders selvangivelser og skattemæssige regnskaber, men det er mere usikkert, om dette også gælder egentlig skattesvig.

For mindre virksomheder foretages der også en stikprøvevis undersøgelse af forekomsten af fejl m.v. i deres momsangivelser, jf. opstilling 6.2.e.

Opstilling 6.2.e. Forekomsten af "fejl" i et tilsigtet repræsentativt udvalg af momsangivelser indgivet af virksomheder med mindre end 250 ansatte, 2009-2020.

ÅR	Korrekt	Simple fejl	Grove fejl	I ALT
2009	60	30	10	99
2011	59	31	10	100
2013	54	35	11	100
2015	52	39	9	100
……..				
2018	35	51	14	100
……				
2020	36	?	?	100

Kilde: https://sktst.dk/publikationer/virksomhedernes-skattebetaling-2022 – og tidligere tilsvarende publikationer.
Note: Tallene er behæftet med stikprøveusikkerhed, og den er større i 2020 end i de forudgående år, idet man i 2020 mindskede det antal virksomheder man undersøgte. Frem til og med 2018 angives stikprøveusikkerheden på tallene til at være +/- 2, mens den i 2020 er +/-3. I modsætning til skatteborgerundersøgelserne er tallene her ikke opgivet med decimaler. I undersøgelserne frem til og med 2015 opererede man med en minimumsgrænse på 2.500 kr. for, hvornår man ville karakterisere noget som fejl. Det er man ophørt med fra og med undersøgelsen i 2018. Det skønnes, at ca. en tredjedel af stigningen i fejlprocenten fra 2015 til 2018 kan forklares med, at der ikke længere anvendes en minimumsgrænse. Retningslinjerne for sagstilskæring blev igen tilrettet inden 2020-undersøgelsen blev gennemført. Med denne tilpasning kan Skattestyrelsen undlade at foretage en regulering, når der er tale om fejl af mindre betydning, og hvor der ikke er risiko for gentagelse, eller hvor det vurderes, at vejledning i den konkrete situation vil have større effekt. I modsætning til tidligere er der ikke tale om en egentlig beløbsmæssig bagatelgrænse, men om en konkret vurdering i hver enkelt sag. Disse ændringer har selvsagt betydning for udfaldet af undersøgelserne af regelefterlevelsen. Skattestyrelsen vurderer, at den seneste ændring af retningslinjerne har mindre effekt på fejlprocenten, end da den beløbsmæssige bagatelgrænse blev fjernet.

Tendenserne svarer til dem vi så for skattens vedkommende. Der er en klar tendens til øget forekomst af fejl i virksomhedernes momsangivelser, mens det er mere usikkert, om dette også gælder egentlig skattesvig.

Skattesnyd blandt selvstændigt erhvervsdrivende
I de redegørelser, Skattestyrelsen udarbejder vedrørende undersøgelserne af virksomhedernes skatte- og afgiftsbetaling, meddeles separate resultater for selvstændigt erhvervsdrivende, hvor ejeren hæfter personligt. Det kan være enkeltmandsvirksomheder eller en ejerledet virksomhed med få ansatte, som fx en tømrermester eller en frisør. Generelt, for alle årene og for såvel skatter som afgifter, forekommer der flere ikke-korrekte opgivelser og angivelser blandt de selvstændigt erhvervsdrivende end blandt virksomheder som helhed. Fra 2011 til 2020 er andel ikke-korrekte skatteangivelser øget fra 60% til 78% (mens det som fremgået er fra 52% til 71% i alle SMV-virksomheder); andel ikke-korrekte momsangivelser er øget fra 44% til 70% (i alle SMV-virksomheder fra 40% til 64%).

Oftest er der tale om fejl mht. fradrag af private udgifter (26% i 2011-2020), hvorefter følger ikke-fradragsberettigede udgifter (17% i 2011-2020) og ikke-selvangivne erhvervsmæssige udgifter (12% i 2011-2020). Momsmæssigt drejer det sig også først og fremmest om private udgifter (22% i 2011-2020), dernæst den private andel af afholdte udgifter (16% i 2011-2020) og så manglende dokumentation for købsmomsen (10 pct. i 2011-2020).

Skattesnyd blandt mindre selskaber
For selskaber er den typer af skatter, der pålægges, noget anderledes end for selvstændigt erhvervsdrivende. Der er selvfølgelig også afgifter, men som noget specifikt for selskaber er der selskabsskat

– en skat af overskuddet, der kan sammenlignes med den "almindelige" skat en selvstændig erhvervsdrivende betaler af sit overskud. Og så er der lønsumsafgiften, der er en afgift af lønsummen i en virksomhed, der producerer momsfrie ydelser som en bank, aviser, taxakørsel og meget andet. Over halvdelen af skatteindtægterne fra selskaber stammer fra moms og lønsumsafgifter, knapt en fjerdedel fra selskabsskat og resten fra afgifter. Selskaber skal selv angive en række oplysninger om overskud, gæld, omkostninger, underskudsanvendelse mv. til Skattestyrelsen, hvilket jo står i modsætning til personskatteområdet, hvor de fleste oplysninger som nævnt er oplysninger fra tredjeparter. Derfor er der også en større risiko for, at der er fejl i de oplysninger, selskaberne angiver – simple fejl og/eller groft uagtsomme/forsætlige fejl. Hvor stort omfanget af disse er, og hvordan det har udviklet sig for SMV-selskabernes vedkommende, har været undersøgt på linje med de selvstændige erhvervsvirksomheder, jf. opstilling 6.2.f.

Opstilling 6.2.f. Forekomsten af "fejl" i et tilsigtet repræsentativt udvalg af selvangivelser/skatteregnskaber indgivet af selskaber med mindre end 250 ansatte, 2009-2020.

ÅR	Korrekt	Simple fejl	Grove fejl	I ALT
2009	54	39	7	100
2011	56	36	8	100
2013	54	37	9	100
2015	49	43	8	100
……..				
2018	38	?	?	100
……				
2020	41	?	?	100

Kilde: https://sktst.dk/publikationer/selskabernes-skattebetaling – og tidligere tilsvarende publikationer.
Note: Tallene er behæftet med stikprøveusikkerhed, og den er større i 2020 end i de forudgående år, idet man i 2020 mindskede det antal virksomheder man undersøgte. For undersøgelserne frem til 2018 er den statistiske usikkerhed +/- 3 procentpoint, for undersøgelsen i 2020 +/- 5 procentpoint. I modsætning til skatteborgerundersøgelserne er tallene her ikke opgivet med decimaler. I undersøgelserne frem til og med 2015 opererede man med en minimumsgrænse på 4.000 kr. for, hvornår man ville karakterisere noget som fejl. Det er man ophørt med fra og med undersøgelsen i 2018. Det skønnes, at ca. 4 procentpoint af stigningen i fejlprocenten fra 2015 til 2018 beror på undladelse af at bruge en minimumsgrænse. Retningslinjerne for sagstilskæring blev igen tilrettet inden 2020-undersøgelsen blev gennemført. Med denne tilpasning kan Skattestyrelsen undlade at foretage en regulering, når der er tale om fejl af mindre betydning, og hvor der ikke er risiko for gentagelse, eller hvor det vurderes, at vejledning i den konkrete situation vil have større effekt. I modsætning til tidligere er der ikke tale om en egentlig beløbsmæssig bagatelgrænse, men om en konkret vurdering i hver enkelt sag. Disse ændringer har selvsagt betydning for udfaldet af undersøgelserne af regelefterlevelsen. Skattestyrelsen vurderer, at den seneste ændring af retningslinjerne har mindre effekt på fejlprocenten, end da den beløbsmæssige bagatelgrænse blev fjernet.

Billedet er det samme som for alle virksomheder under ét og for selvstændige erhvervsdrivende: En stigende fejlprocent. Desværre har man hverken for 2018 eller 2020 oplyst, hvordan "fejlene" var fordelt på simple fejl og skattesvig.

Tre typer af fejl er nogenlunde lige hyppigt forekommende, set over perioden 2011-2020. Hver af dem fandtes for ca. hvert tiende af selskaberne: fejl ved beskatningen af selskabets hovedaktionærer, private udgifter og ikke-fradragsberettigede udgifter.

> Det er altså bl.a. for omkring 10% af de mindre selskaber, at man finder fejl ved beskatningen af selskabets hovedaktionærer. En hovedaktionær i et selskab er en person, der har den kontrollerende økonomiske magt i et selskab, dvs. som ejer

mindst 25% af aktierne/anparterne (inklusiv hvad der evt. ejes af familie). Ud fra denne definition steg antallet af hovedaktionærer i Danmark i små og mellemstore virksomheder fra 2015 til 2019 fra 149.000 til 211.000. Hovedaktionærer har mulighed for at påvirke de oplysninger, der angives til Skattestyrelsen og kan i stort omfang selv bestemme, om fx overskuddet i selskabet skal udbetales som aktieindkomst (udbytte) eller lønindkomst. Fordi en hovedaktionær har indflydelse på såvel virksomhedens økonomi som på sin egen aflønning, er der en risiko for ulovlig sammenblanding af hovedaktionærens privatøkonomi og selskabets økonomi, fx i form af ikke korrekt værdiansættelse af frie goder som bil m.v., afholdelse af private udgifter, ulovlige aktionærlån, misbrug af skattefrie rejse- og kørselsgodtgørelser og salg af aktiver mellem hovedaktionær og selskab m.fl.

Siden 2018 har Skattestyrelsen skærpet kontrollen med hovedaktionærer. Fra 2018-2020 gennemførte man godt 7.200 kontroller af hovedaktionærer og deres selskaber, hvilket resulterede i omkring en kvart milliard i ekstra skatteopkrævninger, altså ca. 35.000 kr. i gennemsnit pr. kontrol.[196]

Vedrørende momsangivelser er tendensen endnu engang den samme, jf. opstilling 6.2.g.: En tendens til at flere begår fejl, hvor vi for de seneste undersøgelser ikke ved, i hvilken udstrækning fejlene er simpelt uagtsomme eller groft uagtsomme/forsætlige.

[196] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/selskabernes-skattebetaling-2021

Opstilling 6.2.g. Forekomsten af "fejl" i et tilsigtet repræsentativt udvalg af momsangivelser blandt selskaber med mindre end 250 ansatte, 2009-2022

ÅR	Korrekt	Simple fejl	Grove fejl	I ALT
2009	60	31	9	100
2011	66	25	9	100
2013	63	26	9	98
2015	57	34	8	100
……..				
2018	39	?	?	100
……				
2020	44	?	?	100

Kilde: https://sktst.dk/publikationer/selskabernes-skattebetaling – og tidligere tilsvarende publikationer.

Note: Tallene er behæftet med stikprøveusikkerhed, og den er større i 2020 end i de forudgående år, idet man i 2020 mindskede det antal virksomheder man undersøgte. For undersøgelserne frem til 2018 er den statistiske usikkerhed +/- 3 procentpoint, for undersøgelsen i 2020 +/- 5 procentpoint. I modsætning til skatteborgerundersøgelserne er tallene her ikke opgivet med decimaler, formentlig fordi antal undersøgte er betydeligt mindre. I undersøgelserne frem til og med 2015 opererede man med en minimumsgrænse på 2.500 kr. for, hvornår man ville karakterisere noget som fejl. Det er man ophørt med fra og med undersøgelsen i 2018. Det skønnes, at ca. 3 procentpoint af stigningen i fejlprocenten fra 2015 til 2018 beror på undladelse af at bruge en minimumsgrænse. Retningslinjerne for sagstilskæring blev igen tilrettet, inden 2020-undersøgelsen blev gennemført. Med denne tilpasning kan Skattestyrelsen undlade at foretage en regulering, når der er tale om fejl af mindre betydning, og hvor der ikke er risiko for gentagelse eller hvor det vurderes, at vejledning i den konkrete situation vil have større effekt. I modsætning til tidligere er der ikke tale om en egentlig beløbsmæssig bagatelgrænse, men om en konkret vurdering i hver enkelt sag. Disse ændringer har selvsagt betydning for udfaldet af undersøgelserne af regelefterlevelsen. Skattestyrelsen vurderer, at den seneste ændring af retningslinjerne har mindre effekt på fejlprocenten, end da den beløbsmæssige bagatelgrænse blev fjernet.

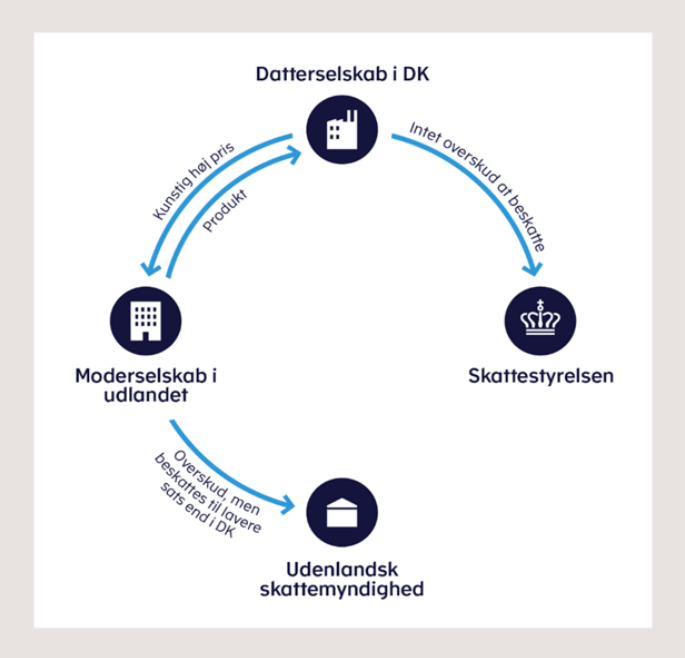
Skattesnyd blandt koncerner og multinationale virksomheder

Generelt kan vi sige, at vi på baggrund af Skattestyrelsens undersøgelser ved en hel del om borgernes og de mindre virksomheders og selskabers fejl og svig i skattemæssig henseende, men ingenting systematisk om de store – virksomheder med mange ansatte, koncernerne, store internationale firmaer, udenlandsk eller dansk forankrede.

Der er tale om en koncern, når det ene selskab (moderselskabet) ejer andele i et andet selskab (datterselskabet), og moderselskabet samtidig kan udøve bestemmende indflydelse over datterselskabets økonomiske og driftsmæssige beslutninger. Skattestyrelsen har opgjort, at antallet af udenlandske koncerner med datterselskaber i Danmark siden 2010 er mere end fordoblet. Samtidig opererer flere danske koncerner i udlandet. I 2020 havde danske koncerner knap 15.000 datterselskabet i udlandet. Det svarer til en stigning på knap 30 pct. siden 2010. Med Skattestyrelsens egne ord: "Hvis koncernen opererer på tværs af landegrænser, øges kompleksiteten af skatteforholdene og giver mulighed for at udnytte forskelle i reglerne mellem landene. Det kan efterlade et rum for brug af aggressiv skatteplanlægning og skatteunddragelse. Det stiller derfor også større krav til Skattestyrelsen i kontrollen af disse koncerner og til samarbejdet med andre lande om gennemsigtighed og om dataudveksling. Med flere selskaber, der opererer på tværs af landegrænser, bliver det sværere at afgøre, hvor et overskud er skabt, og dermed hvor skatten skal betales."

På grund af manglen på systematiske undersøgelser kan vi kun give eksempler på, hvad det kan dreje sig om, og hvordan det gøres.

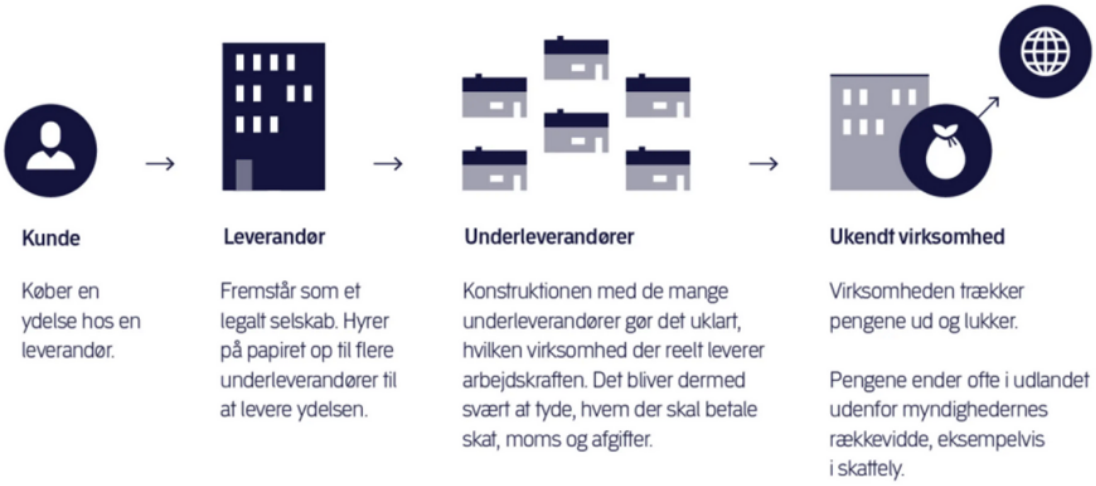
Ét eksempel på, at der blandt internationale koncerner begås skattemæssige "fejl" af i et ikke ubetydeligt omfang – simple eller groft uagtsomme/forsætlige – er såkaldt *transfer pricing*, hvor et overskud "skubbes" fra en del af koncernen i et land med høj virksomhedsbeskatning til et land med lav virksomhedsbeskatning. Her er Skattestyrelsens illustration af hvad transfer pricing går ud på:

I perioden fra 2010 til 2021 har Skattestyrelsens kontrol af selskaber i transfer pricing-sager medført nettoreguleringer af selskabernes indkomstgrundlag i Danmark på i gennemsnit mere end 10 milliarder kroner om året.[197]

Et andet eksempel er *kædesvig*, hvor virksomheder bevidst forsøger at undgå at betale skat og moms gennem kæder af underleverandører, stråmænd og fiktive virksomheder. Disse opretter fiktive fakturaer for at sløre, hvem der reelt har udført et stykke arbejde, modtaget betaling og dermed skal betale skat og moms. Her er Skattestyrelsens illustration af, hvordan kædesvig foregår:

[197] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/selskabernes-skattebetaling

I perioden fra 2015 til 2022 blev antallet af kontroller for muligt kædesvig mere end fordoblet: Fra 1.133 kontroller i 2015 til 2.438 i 2022 – og med en yderligere øgning i 2023 til 2.745.[198] Når Skattestyrelsen finder bevis på kædesvig hos en virksomhed, fører det til en regulering af virksomhedens skatte- og momsopkrævning, og i de fleste tilfælde sendes sagen også til vurdering af straf og efterfølgende politianmeldelse. Det vidner om, at det meste, man finder, sandsynligvis er skattesvig og ikke bare simple fejl. De kontroller, der gennemføres på dette område, er i langt de fleste tilfælde ikke "tilfældige", men meget målrettede. Det vidner en "træfprocent" på omkring 90 (forhåbentlig) om, dvs. den procentdel af kontrollerne, hvor man finder uregelmæssigheder.

I perioden fra 2015 til 2022 resulterede Skattestyrelsens kontrolindsats i efterfølgende skatte- og momsopkrævninger for i alt 6,3 mia. kr., alene i 2022 for ca. 800 mil. kr. I 2023 drejede det sig om lidt mindre, godt 700 mil. kr. omkring For hele perioden lå det gennemsnitlige beløb, der skulle betales, på godt og vel 400.000 kr. pr. kontrol.[199]

Et tredje eksempel er *momskarruseller*. Hvis en virksomhed køber varer eller tjenester momsfrit fra et andet EU-land, skal virksomheden selv indberette momsen til Skattestyrelsen. Hvis det ikke sker, og virksomheden samtidig opkræver moms ved videresalg, er der tale om momssvig. Den samme vare kan blive solgt videre mere end én gang, og dermed indgå i momssvig flere gange. Dette kaldes momskarruselsvig. Her er Skattestyrelsens eksempel på, hvordan momskarruselsvig kan foregå:[200]

[198] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/skattestyrelsen-har-styrket-kontrollen-mod-kaedesvig
[199] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/skattestyrelsen-konstaterer-svig-i-9-ud-af-10-kontroller-mod-kaedesvig

[200] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/9-ud-af-10-kontroller-mod-momskarruseller-rammer-plet

Kilde: Skattestyrelsen.

Ifølge Skattestyrelsen har momskarruselsvig været stigende i både omfang og kompleksitet Man har derfor i stigende grad satset på at foretage en mere dybdegående og omfattende kontrol, hvilket har resulteret i færre, men mere komplekse sager med en højere" træfprocent". I perioden fra 2018 til 2023 har Skattestyrelsen gennemført ca. 2.800 kontroller. I knap 9 ud af 10 kontroller i 2023 har Skattestyrelsen fundet fejl i virksomhedens momsangivelse. Set over hele perioden har indsatsen resulteret i udsendte opkrævninger på godt 2,5 mia. kr., heraf i 2023, hvor der blev foretaget 412 kontroller, på 412 mio. kr. – dvs. præcis 1 mil. kr. pr. kontrol.

*

Hvor mange selskaber der faktisk snyder i form af metoder som transfer pricing, kædesvig og/eller momskaruseller, og hvor meget der snydes for, får vi altså kun en fornemmelse af ved at se myndighedernes kontrolindsatser. De tal, vi får frem, skal ses i forhold til såvel hvor systematisk kontrolindsatsen er, hvor effektiv den er og hvilken størrelsesorden, den har. Inden vi giver et overblik over, hvor mange sager, kontrolindsatserne resulterer i og situationen på yderligere specialområder, skal vi derfor for at kunne sætte disse i perspektiv give en overordnet beskrivelse af myndighedernes kontrolindsats med hensyn til skattesnyd.

Kontrolsystemet og reaktioner på fejl og skattesnyd

Det understreges, at det særlige ved de lovovertrædelser, vi her fokuserer på, er, at de ikke – som fx ved tyveri – beror på en borgeranmeldelse eller ved proaktiv virksomhed fra politiets side. Det *typiske* er, at de opdages af en administrativ myndighed – skatte- og afgiftsmyndighederne – som en følge af den overvågning og kontrol denne myndighed foretager. Hvor meget der ender som mistanke om kriminalitet ("anmeldelse") endsige pådømt kriminalitet er stærkt afhængig af den pågældende myndigheds overvågning og kontrol, *og* hvordan myndigheden reagerer på de "fejl" der opdages.

Lad os tage de konkrete reaktioner først, og den generelle kontrol/overvågning i det følgende afsnit.

Reaktioner på fejl og skattesnyd

En skattemedarbejder får af et elektronisk kontrolsystem meddelelse om, at her kan være en "fejl", eller vedkommende opdager det selv ved proaktivt at gå ind og søge i systemerne og de tilgængelige data. Når skattemedarbejderen mener at konstatere, at der *er* tale om en "fejl", sker der *som hovedregel* det – uanset om "fejlen" umiddelbart vurderes til at være begået simpelt uagtsomt, groft uagtsomt eller forsætligt – og så længe det ligger under minimumsgrænsen (se straks herom i det følgende) –

at det udregnes, hvor meget "fejlen" drejer sig om i kroner og øre, og "regningen" herfor sendes til borgeren eller virksomheden. Hvis "regningen" betales, sker der *som hovedregel* ikke videre.

Der findes som nævnt minimumsgrænser for, hvornår man vil gå videre, fx går man i almindelighed ikke videre rent strafferetligt, hvis der er tale om en førstegangsunddragelse – det være sig forsætlig eller uagtsom – af skatter, moms, lønsumsafgift eller punktafgifter, hvis unddragelsen ikke overstiger det trods alt vel ret anseelige beløb, 20.000 kr.

Hvis skattemedarbejderen mener, der er rimelig god grund til at tro, at der er tale om en forsætlig eller groft uagtsom skatteunddragelse, der ligger over minimumsgrænserne, overdrages sagen til Skattestyrelsens straffesagsenhed. Det sker dog først efter, at ændring af en afgifts- eller skatteansættelse er behandlet, og der er truffet afgørelse herom, og efter udløbet af en klagefrist (3 måneder) - så det kan godt tage et stykke tid.

I et ukendt antal tilfælde vurderer juristen i Skattestyrelsens straffesagsenhed, at der ikke er rimelig grund – ikke nok til en sigtelse – til en sag om groft uagtsomt eller forsætligt skattesvig. Og så sker der ikke mere i disse sager.

I et ligeledes ukendt antal tilfælde er juristen i tvivl, hvorfor skatteyderen indkaldes til en samtale til klargøring af, hvad der er foregået. Igen kan det betyde, at der ikke sker mere, men ellers sigtes skatteyderen – sammen med skatteyderne i de resterende "oplagte" sager – for groft uagtsomt eller forsætligt skattesvig.

Der kan klages over denne sigtelse, men den videre behandling afventer ikke udfaldet af en eventuel klagesag.

Når der i skatte- og afgiftslovgivningen står, at straffen er bøde, kan Skattestyrelsens straffesagsenheder afgøre en straffesag administrativt. Skattestyrelsen har i disse tilfælde kompetence til at udstede bødeforelæg, uden at politi og domstole bliver involveret. Dette kaldes for et administrativt bødeforlæg, og sådanne kan udstedes af en række offentlige myndigheder – såsom Skattestyrelsen, Arbejdstilsynet, Fødevarestyrelsen, Færdselsstyrelsen m.fl.

Skattestyrelsen har kompetence til at afgøre sagen med et administrativt bødeforlæg i alle sager – uanset unddragelsens størrelse – vedrørende groft uagtsom unddragelse. Denne kompetence til at reagere på lovovertrædelser i form af administrative bødeforlæg omfatter herudover (2023):

- Sager, hvor der i førstegangstilfælde forsætligt er unddraget skatter og/eller afgifter, hvis det samlede forsætligt unddragne beløb ikke er over 500.000 kr.
- Sager, hvor der i gentagelsestilfælde forsætligt er unddraget skatter og/eller afgifter, hvis det samlede forsætligt unddragne beløb ikke er over 250.000 kr.
- Der er tale om gentagelsestilfælde i denne relation, hvis den pågældende inden for 10 år før gerningstidspunktet er straffet for forsætligt at have unddraget skatter og/eller afgifter med over 250.000 kr.
- Det betyder omvendt, at hvis den pågældende også i gentagelsestilfældet forsætligt har unddraget over 250.000 kr., så kan sagen ikke afsluttes administrativt, idet der nedlægges påstand om frihedsstraf og en tillægsbøde.
- Sager, hvor der forsætligt er unddraget told i den legale varetrafik, hvis der ikke er unddraget over 100.000 kr.

- Smuglerisager, hvor overtrædelsen vedrører et unddraget told- og afgiftsbeløb, der ikke er over
    - 5.000 kr. vedrørende erhvervsmæssigt smugleri mv.
    - 30.000 kr. vedrørende smugleri mv. af ikke-erhvervsmæssig karakter

Sager om forsætlig skatteunddragelse over de her nævnte grænser skal behandles ved domstolene, hvor der kan ske idømmelse af frihedsstraf.

Bødestørrelsen udregnes på basis af et lidt sindrigt system, men "normalbøden" for forsætlig skatteunddragelse vil ofte være én gange det beløb, der er unddraget for, op til 60.000 kr. + to gange det beløb der ligger herudover (op til maksimumsgrænsen på 500.000, hvor frihedsstraf kommer på tale, også i førstegangstilfælde).

Pr. 1. januar 2024 er visse af grænserne hævet for, hvornår administrative bødeforlæg kan anvendes, og hvor der således skal større skatteunddragelser til, før det medfører frihedsstraf.

Hvis man nægter at betale et bødeforlæg, overgår sagen til politi og domstole. Betaler man ikke en bøde, overgår sagen til Gældsstyrelsen.

På skatteområdet findes der ingen "anmeldelsesstatistik" som pr. definition burde omfatte alle de sager, hvor skat får mistanke om, at der foreligger en eller anden form for skattesvig. I 2022 har skatteministeren i et notat til Folketingets Skatteudvalg oplyst, at der blev fremsendt 7.800 sager til Skattestyrelsens Straffeenhed. Der blev afsluttet 8.000 sager, men der har generelt de seneste år været en tendens til, at sagerne hobede sig op, og at behandlingstiden blev stadigt længere. I 2022 var den gennemsnitlige behandlingstid 663 dage, og i maj 2023 var "den samlede behandling af straffesager" 13.800 (i begyndelsen af 2018: 4.800 sager). Ophobningen og den længere sagsbehandlingstid har betydet, at stadigt flere sager i denne perioder forældes før de bliver afgjort. I 2022 var der 435 sager, der faldt for forældelsesfristen, inden de blev behandlet.

Kontrolsystemet til afdækning af fejl og skattesnyd
Apparatet til at foretage overvågningen og kontrollen – for en vis del i samarbejde med andre myndigheder – er "Skatteforvaltningen". Skatteforvaltningen blev oprettet den 1. juli 2018. Det er den fælles juridiske myndighed for syv af styrelserne i Skatteministeriets koncern. Alle styrelserne har tilsammen afløst det tidligere SKAT. Historisk bygger det på, at der i 1990 skete en sammenlægning af toldvæsenet og det statslige skattevæsen, ToldSkat. I 2005 blev der foretaget en sammenlægning af ToldSkat og de kommunale skatteforvaltninger. Det blev til SKAT.

De syv styrelser er: Skattestyrelsen, Motorstyrelsen, Toldstyrelsen, Gældsstyrelsen, Vurderingsstyrelsen, Udviklings- og Forenklingsstyrelsen samt Administrations- og Servicestyrelsen. Styrelserne administrerer et kompleks af særlove og bekendtgørelser, som har hver deres strafbestemmelser, og som således er relevante for en beskrivelse af den del af kriminalitetens omfang og udvikling, der med en samlebetegnelse kan kaldes for skattesnyd. Det drejer sig især, men ikke kun, om Skattekontrolloven; Kildeskatteloven; Toldlove; Lov om merværdiafgift (benævnt "Momsloven"); Lov om registrering af køretøjer mv. (benævnt "Køretøjsloven m.v." eller "Registreringsloven m.v."); Afgiftslove for drikkevarer, tobak, energi m.v. ("Punktafgifter"); Stempelafgiftsloven; Lov om afgift på spillekasinoer; Lov om kontrol med arbejdet med ædle metaller. Kontrol med, at det går lovmæssigt for sig med offentlige tilskud (herunder EU-tilskud) administreres i et vist omfang af Skatteforvaltningen,

men tillige også under en række andre forvaltningsgrene – såsom fx EU-tilskud til landbrugsvirksomheder af Landbrugsministeriet.

Skattestyrelsen er den største og mest centrale af de syv styrelser med mere end 5.000 ansatte.[201] Den er opdelt i syv fagområder, hvoraf "Jura" er et fagområde der forbereder straffesager på hele Skatteforvaltningens område. På "Jura" findes et "Center for straffesager". Herudover finder der "Person", der, som man kan gætte sig til, har ansvaret for personskatter. "Erhverv" – som også kunne have heddet "Virksomhed" – har det overordnede ansvar for skatter og afgifter blandt erhvervsvirksomheder, fra de mindste til de største. "Selskab" har det overordnede ansvar for selskabsskatter, fra de mindste anpartsselskaber til de største koncerner. Og så er der "Særlig kontrol", der har det overordnede ansvar for at kontrollere, imødegå og bekæmpe national og international skatteunddragelse og organiseret økonomisk kriminalitet. Området skal bekæmpe og forebygge diverse former for svig fx kædesvig og momskarruseller samt international skatteunddragelse, skattely og bandekriminalitet. Området har et tæt samarbejdet med politi og anklagemyndighed og samarbejder med udenlandske myndigheder på tværs af landegrænser.

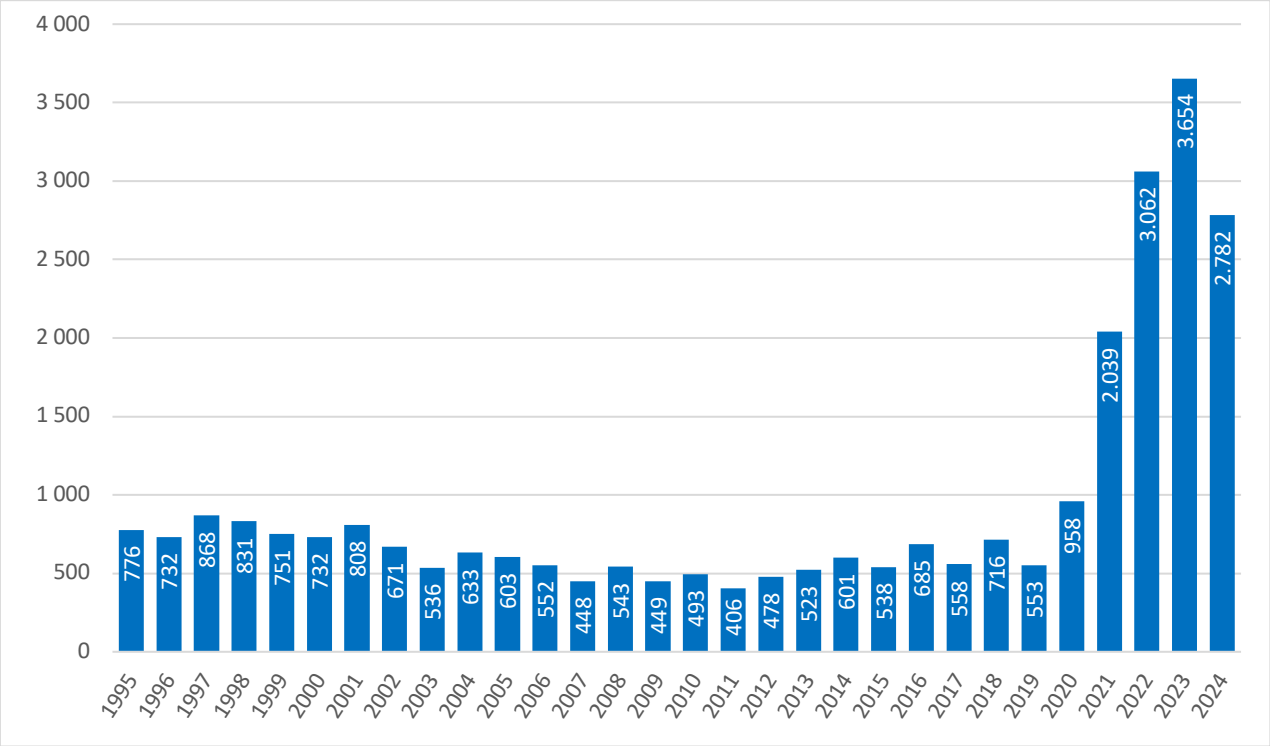
*

Af opstilling 6.2.h kan man se, hvor mange *overtrædelser af Skattekontrolloven, Loven om Kildeskat og Momsloven*, der er nået frem til politiets kundskab og her registreret som "anmeldelser".

Her er der først en faldende tendens helt frem til 2019, hvorefter der sker en stærk stigning.

[201] Ifølge Skattestyrelsens årsrapporter var antal årsværk i 2022 4.718, i 2023 4.889 og i 2024 5.356. I de samme tre år var de ordinære driftsindtægter 3,151 mia., 3,347 mia. og 3,556 mia. kr.

Opstilling 6.2.h. Antal overtrædelser af Skattekontrolloven, Loven om Kildeskat og Momsloven Loven om kildeskat, der er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

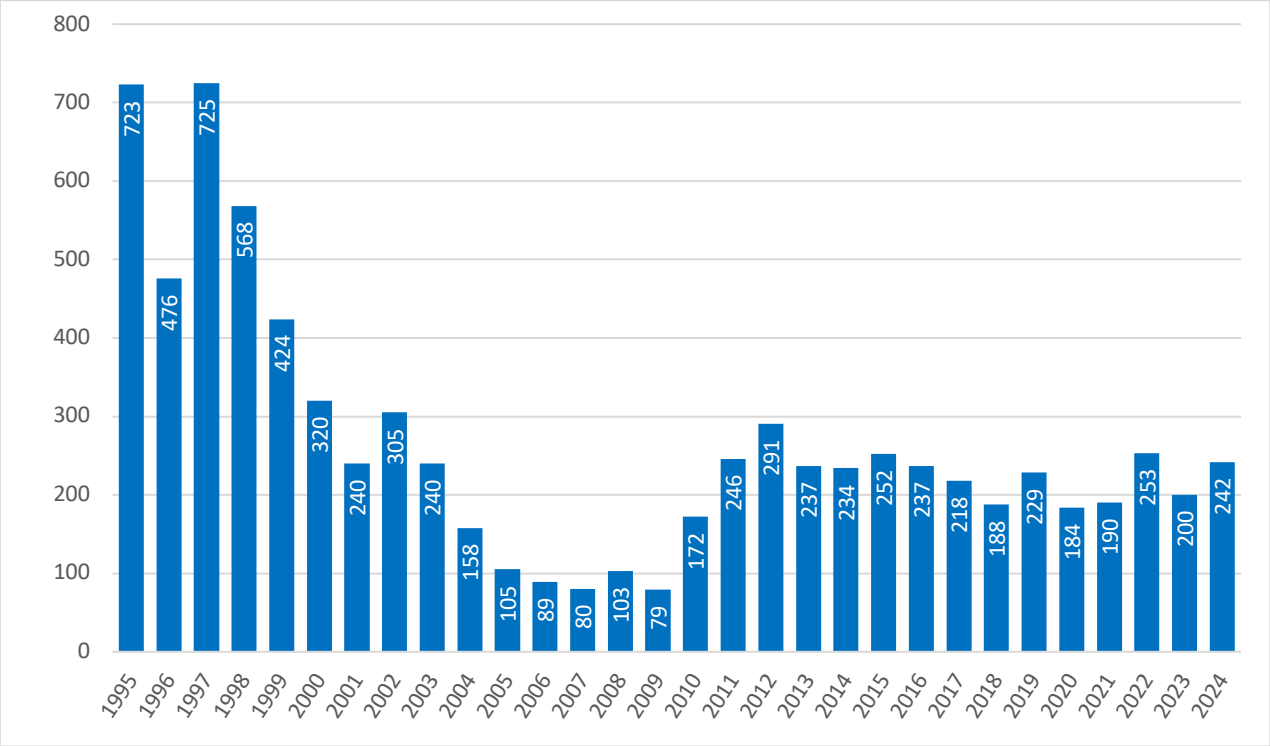

Der er grund til at tro, at kontrollernes mængde over en længere årrække – i hvert fald fra omkring 2006 til 2014 – har været stadigt faldende, primært på grund af en løbende reduktion af medarbejderantallet i Skattestyrelsen. De seneste år, især siden 2020, er denne tendens vendt, og der er blevet kontrolleret mere – især muliggjort af en øget medarbejderstab. I april 2020 indgik alle Folketingets partier en aftale om reform af skattekontrollen med udspillet "Mere Kontrol. Mindre svindel". En del af denne reform af skattekontrollen var en ambitiøs plan om at etablere otte nye skattecentre i perioden 2020-2023 og ansætte 1.000 nye medarbejdere. Siden 2020 er der åbnet nye skattecentre i Fredericia, Frederikssund, Viborg, Esbjerg, Ringe, Slagelse, Svendborg og Frederikshavn.

*

Man skal her være opmærksom på, at *Toldloven* har en speciel, men vigtig "overbygning" i straffeloven, nemlig vedrørende smugling af narkotika. Man kan også blive dømt for "groft smugleri" ifølge straffeloven (§ 289), hvilket dog de seneste mange år kun har drejet sig om nogle ganske få tilfælde. Der vil også være store dele af svindel med punktafgifter, der "håndteres" under Skattekontrolloven. Det antal anmeldelser af overtrædelser af Toldloven, der bliver tilbage, er dem der er vist i opstilling 6.2.i – fx at en person er blevet taget i lufthavnen med for mange cigaretter i kufferten eller en privatperson, der har fyldt sin bil i Tyskland med for mange flasker vin og spiritus i forhold til, hvad der skal betales punktafgift af. Det er uspecificeret hvad sagerne i Toldloven primært drejer sig om, og hvordan det kan have ændret sig siden 1995.

Opstilling 6.2.i. Antal overtrædelser af Toldloven, der er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Det største antal sager forekom i 1995, 723. Derefter går det ned til et niveau på omkring 100 i sidste halvdel af 00-erne for så at stige til et niveau på omkring 200 i 10-erne og 20-erne.

Toldstyrelsen kontrollerer varer på vej til både private og virksomheder. Når varer udtages til kontrol, sker det som stikprøver eller baseret på en risikovurdering. Oplysninger fra andre toldmyndigheder og danske myndigheder er med til at danne udgangspunktet for de konkrete risikovurderinger. Scannere og toldhunde indgår i arbejdet med at udvælge og kontrollere varer. I Toldstyrelsens årsrapporter meddeles visse tal for det samlede omfang af det antal kontroller, som gennemføres hvert år, ca.:[202]

	Fysiske kontroller	Dokumentkontroller	Kontroller i alt
2020	11.600	5.600	17.200
2021	10.700	7.900	18.600
2022	9.900	7.700	17.600

Ud over disse enkeltstående kontroller gennemføres hvert år et antal mere komplekse kontrolaktioner på forskellige områder.

[202] Jf. https://toldst.dk/om-styrelsen/arsrapporter I den i skrivende stund senest offentliggjorte årsberetning - årsberetningen vedrørende 2023 - meddeles ikke tal for det samlede omfang af kontroller gennemført dette år.

Et eksempel på det og hermed også en uddybning på et enkelt område er kontrollen med ulovlig indførsel af tobak. Kontrollen har som formål at afdække og forhindre sort økonomi på dette område og er rettet mod blandt andet kiosker, onlinebutikker, vandpibecaféer, grossister og importører. Kontrollen gennemføres som udgående besøg og forsøges udvalgt ud fra risiko og væsentlighed.

I 2023 gennemførte Toldstyrelsen i alt ca. 1.000 tobaks- og nikotinkontroller, hvoraf der blev fundet fejl i ca. 770 tilfælde.[203] Det medførte afgiftsopkrævninger på godt en kvart mia. kr.

Om omfanget af kontrol m.v. har Toldstyrelsen i øvrigt oplyst (vedrørende 2022), at man her undersøgte ca. 55.000 varer mistænkt for at være ulovlige kopivarer, stoppede 1.166 forsøg på indførsel af dopingmidler (kontinuert stigning siden 2019) og havde 2.081 sager om illegale våben (kontinuert fald siden 2019). Siden 2018 har der været en meget kraftig stigning i sager vedrørende ulovligt indført fyrværkeri, som man tilskriver, at det er blevet mere udbredt at kunne bestille det på nettet og får det fremsendt, men – igen – også øget opmærksomhed og en række kontrolaktioner målrettet fyrværkeri.

*

Motorkøretøjsområdet er måske ikke et område, man umiddelbart associerer med muligheden for skattesnyderi, men det er ud fra flere synsvinkler et ganske centralt område. Ser vi på anmeldte overtrædelser af særlovene på dette område, så drejer det sig om betydeligt flere tilfælde end anmeldte overtrædelser af toldloven. Tallene i opstilling 6.2.j omfatter anmeldelser mv. vedrørende overtrædelser af lov og bekendtgørelse om registrering af motorkøretøjer, registreringsafgiftsloven og loven om vægtafgift.

Derimod omfatter den ikke overtrædelser om loven om syn af køretøjer, idet denne lov administreres af Færdselsstyrelsen.[204] Måske er det også Færdselsstyrelsen, der indtil 2011 har administreret selve hovedregistreringsloven om motorkøretøjer? I hvert fald optræder overtrædelser heraf først i "skattestatistikken" fra 2012[205] – hvilket er den enkle forklaring på det enorme hop opad, der sker fra 2011 til 2012 i det samlede antal anmeldelser vedrørende love om registrering af motorkøretøjer.

I Motorstyrelsens årsrapporter fra 2018 til 2022 kan man finde forskellige opsummeringer omkring deres kontrolindsatser, men de er ikke gengivet på en sammenlignelig måde år for år.[206] Af betydning er utvivlsomt en aftale, der blev indgået i Folketinget i april 2019: "Aftale om styrket regelefterlevelse for motorkøretøjer". Den lægger op til, at der skal ske en kraftig udvidelse af kontrolindsatsen. Som man kan se, stiger antallet af sager da også kraftigt fra 2019 til 2020, hvorefter den falder noget i de følgende år igen.

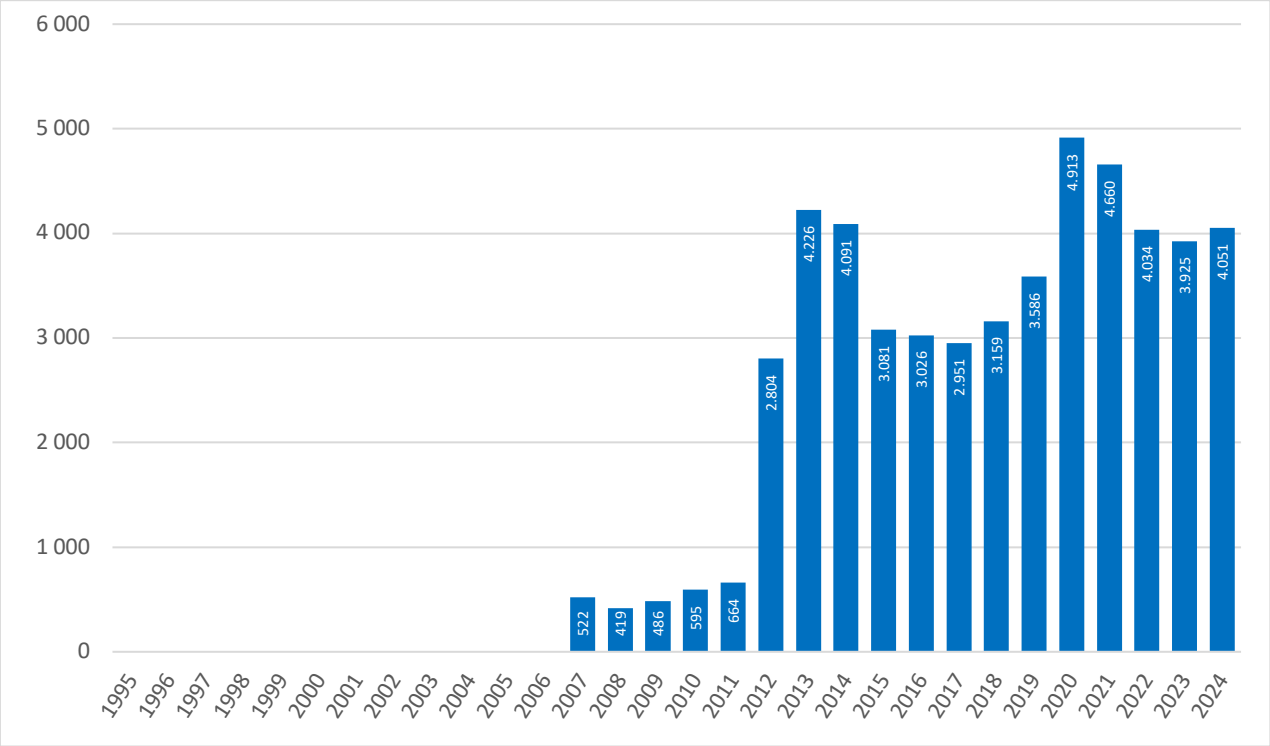
[203] Se nærmere herom: file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/publikation-skattestyrelsen-finder-fejl-i-3-ud-af-4-tobaks-og-nikotinkontroller.pdf

[204] Anmeldelser herfor er ganske høje tal – i 2023 11.067 forhold – men det udvikler sig på en måde, som må bero på, at der i perioden fra 1995 til 2023 er sket en række ændringer med hensyn til, hvad der statistikføres og hvordan, samt i selve lovgivningen, herunder i kontrollens omfang og karakter. Fx ser tallene fra 2009 til 2014 således ud: 461, 3.873, 5.881, 2.013, 5.215, 11.958 og 17.427 – og fra 2019 til 2021: 12.881, 3.189 og 11.561. Det er helt usandsynligt, at dette skulle afspejle reelle tendenser med hensyn til overtrædelse af lovene vedrørende bilsyn.

[205] Tallene for 2007 til 2011 omfatter alene overtrædelser af registreringsafgifts- og vægtafgiftslovene.

[206] Jf. https://motorst.dk/om-styrelsen/arsrapport

Opstilling 6.2.j. Antal overtrædelser af Motorregistreringsloven, der er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

Kontrolindsatsen på særlige områder

Der findes et stort antal "særlige" former for skattesvig, som er "særlige" ved den måde de forsøges foretaget på, og som i hvert fald ikke kun kan afdækkes gennem den "almindelige" kontrol af selvangivelser og indberetninger. De kan også være "ualmindelige" på den måde, at det drejer sig om ualmindelig mange penge, der økonomisk hurtigt kan komme til at konkurrere med det "almindelige" skattesnyd. I skrivende stund behøver man blot nævnte den såkaldte "udbyttesag", der drejer sig om et samlet beløb på 12,7 milliarder kroner.[207] Et andet eksempel på sådanne "pludseligt" opståede sagskomplekser og muligheden for at afsløre skattesvig til meget store beløb er de såkaldte "Panama Papers", der resulterede i skattereguleringer for knapt 1 milliard kroner.[208]

De "særlige" former for skattesvig og indsatser er indbyrdes af meget forskellig karakter. Vi har allerede omtalt et par af dem, transfer pricing og kædesvig. Det følgende er et ikke-udtømmende udvalg baseret på særlige indsatsområder herudover, som Skattestyrelsen har beskrevet og offentliggjort inden for de seneste år.

*

[207] Se nærmere herom: https://sktst.dk/skattestyrelsen-i-tal/udbyttesagen/overblik
[208] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/arbejdet-med-panama-papers-resulterer-i-skattereguleringer-for-knap-1-mia-kr

Siden 2009 har Skattestyrelsen gennemført en såkaldt *Money Transfer-indsats*, som består af en række målrettede kontrolsager vedrørende borgeres og virksomheders pengeoverførsler til og fra udlandet. Indsatsen har til formål at afdække, om pengene er beskattet korrekt, og er et centralt element i indsatsen mod skattely.

Siden 2009 og frem til og med første halvår af 2023 har man kontrolleret ca. 9.800 sager, hvilket har medført skatteopkrævninger på omkring 2,7 milliarder – svarende til mere end en ¼ million kr. pr. sag. Over tid angives det, at kontrollerne er blevet mere og mere målrettede og "effektive", hvilket en stadigt stigende "træfprocent" da også vidnevidner om. Den var i 2009 27%, men har de seneste år ligget tæt på 80%. Man er selvfølgelig stærkt afhængige af, hvilke oplysninger man kan få. Senest fik man i 2020 tilladelse til at indhente nye oplysninger, og det førte i det følgende år til opkrævninger for godt 370 millioner kr.

*

Hvidvask finder sted, når en person eller virksomhed forsøger at omdanne indtægter fra strafbare aktiviteter til en fortjeneste eller indtægt, der umiddelbart fremstår lovlig og muligvis skattefri. Det kan være indtægter fra sort arbejde, uregistreret virksomhed, kædesvig, uberettigede udbetalinger fra det offentlige eller indtægter fra anden kriminalitet.

Skattestyrelsen samarbejder med Hvidvasksekretariatet i NSK (National enhed for Særlig Kriminalitet), Finanstilsynet, Finans Danmark og en række andre aktører for at forebygge, afsløre og bekæmpe hvidvask. Skattestyrelsens kontrol fokuserer på den del af hvidvaskindsatsen, som omhandler skatte- og afgiftssvig.

Skattestyrelsen målretter især sin kontrolindsats på baggrund af efterretningsoplysninger fra Hvidvasksekretariatet i NSK. En efterretningsoplysning er en samling af informationer, som Hvidvasksekretariatet har modtaget fra en række underretningspligtige personer, selskaber eller organisationer, fx pengeinstitutter. Efterretningsoplysningerne indgår i forskellige kontrolprojekter i Skattestyrelsen, primært i et projekt med målrettet kontrol på grundlag af efterretningerne, men hvor relevant også i projekter vedrørende kædesvig (se tidligere), moms- og karruselsvig (se i det følgende) samt indsats mod rocker- og bandemiljøet (se også herom i det følgende).

Fra 2018 til 2023har Skattestyrelsen på tværs af de forskellige kontrolprojekter gennemført ca. 11.000 kontroller på grundlag af efterretningsoplysninger fra NSK. Der er grund til at antage, at når Skattestyrelsen modtager sager behandlet af NSK, er det sandsynligt, at der er "noget at komme efter". Omtrent 85 pct. af sagerne har da også efterfølgende medført regulering som følge af en mistanke om hvidvask. Alene i 2023 foretog Skattestyrelsen godt 2.000 og 88 pct. af disse medførte en "regulering".

De 11.000 kontroller fra 2018 til 2023 har resulteret i udsendte opkrævninger på ca. 4 mia. kr., dvs. i gennemsnit ca. 1/3 mio. kr. pr. kontrol. De ca. 2.000 kontroller i 2023 resulterede i reguleringer på i alt 760 mio. kr. Som for andre indsatsområder er der ikke offentliggjort oplysninger om, hvor stor en del af de opkrævede beløb, det er lykkedes at få betalt.

*

Som nævnt har en del af hvidvask-kontrollerne været rettet mod *rocker- og bandemiljøerne* som dog også i sig selv og for sig selv har været et særligt indsatsområde for skattemyndighederne.

Ifølge Skattestyrelsen er den økonomiske kriminalitet i rocker- og bandemiljøet blevet mere organiseret og avanceret, og sagerne, som Skattestyrelsen kontrollerer, er blevet større og mere komplekse.[209] Kriminaliteten består udover hvidvask i svindel med skatter, moms og afgifter og begås gennem oprettelse af fiktive virksomheder, komplicerede selskabskonstruktioner og ved brug af strå-mænd.

Skattestyrelsen opdager skatte- og afgiftssvindel i rocker- og bandemiljøet på flere måder, fx ved at gå systematisk til værks i forhold til de oplysninger, som styrelsen selv ligger inde med. En sag kan også opstå på baggrund af en konkret forespørgsel fra fx politiet. Her bidrager Skattestyrelsen med informationer om fx udvalgte personers økonomiske forhold, ligesom Skattestyrelsen deltager i aktioner foranlediget af politiet med henblik på at optrevle den organiserede, økonomiske kriminalitet.

Skattestyrelsen indgår i det såkaldte Al Capone-samarbejde med politiet og kommunerne, hvor en sag fx kan tage sig således ud:

> En person i rocker-bandemiljøet ejer en bil til 500.000 kr., men er samtidig registreret uden indtægt eller er på overførselsindkomst. Skattestyrelsen efterspørger dokumentation for de indtægter, der er anvendt til anskaffelsen af bilen. I tilfælde af, at vedkommende ikke kan fremvise dokumentation, vil personen blive beskattet af den indtægt, der vurderes at måtte have ligget til grund for købet. Det sker ved en forhøjelse af den personlige indkomst. Hvis der er tale om svindel af en vis størrelse, kan sagen desuden blive overdraget til politiet til håndtering efter straffeloven.

I løbet 6-års perioden fra 2018 til 2023 har Skattestyrelsen gennemført mere end 10.000 målrettede kontroller i bande- og rockermiljøet. Denne indsats har ført til udsendte opkrævninger på ca. 1,2 mia. kr., altså ca. 200 mil. kr. pr. år. Set over hele perioden har dette beløb, der er korrigeret for udviklingen i bruttonationsproduktet, ligget nogenlunde konstant.

*

Social dumping er ikke noget entydigt fænomen. Oftest bruges det om forhold, hvor udenlandske lønmodtagere har løn- og arbejdsvilkår, som ligger under det sædvanlige danske niveau. Det er heller ikke nødvendigvis ulovligt, men i forbindelse med social dumping vil der ofte forekomme overtrædelser af skattelovgivningen og arbejdsmiljølovgivningen.

Sammen med politiet og Arbejdstilsynet har Skattestyrelsen i mere end 10 år indgået i en fælles myndighedsindsats mod social dumping. Sammen med Arbejdstilsynet og politiet har Skattestyrelsen særligt fokus på at kontrollere de brancher, hvor der erfaringsmæssigt er størst risiko for social dumping. Det drejer sig især om byggebranchen, landbruget, gartnerier, rengøring og restauranter.

---

[209] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/skattestyrelsen-opkraever-over-1-mia-kr-ved-kontrol-af-rocker-og-bandemiljoeet

I de fælles aktioner er det Skattestyrelsens opgave at kontrollere, om virksomheden overholder reglerne på skatte- og afgiftsområdet og dermed forhindre konkurrenceforvridning for virksomheder, der overholder reglerne. Hvis Skattestyrelsen fx finder fejl i virksomheders og arbejdstageres skatte- og momsregistrering, vil der i de fleste tilfælde ikke blive rejst en straffesag, men styrelsen vil efterfølgende sende en opkrævning. Den fælles myndighedsindsats har fra 2015 og til og med første halvår af 2024 ført til udsendte opkrævninger for over 2 milliarder kr.[210]

Der er siden 2015 gennemført i størrelsesordenen 3.000 kontroller om året. I første halvår af 2024 gennemførte Skattestyrelsen 1.711 kontroller mod social dumping hos udenlandske og danske virksomheder med udenlandske arbejdstagere i regi af den fælles myndighedsindsats. I 55 pct. af disse kontroller har Skattestyrelsen fundet fejl eller snyd, hvorefter der er foretaget reguleringer på i alt godt og vel en kvart mia. kr., svarende til i gennemsnit 155.000 kr. pr. kontrol.

Fra 2019 til 2023 afsluttede Skattestyrelsen 7.428 sager vedrørende social dumping. Over halvdelen af disse, 58%, vedrørte byggebranchen og 47% af disse sager medførte reguleringer. For servicebranchen var procenterne henholdsvis 15 og 36%; for landbrug og gartneri 8 og 59% og for øvrige 18 og 57%.[211]

*

Skattestyrelsens kontrol af handel med *kryptovaluta*, som fx Bitcoin, viser, at mange borgere er udfordrede, når det kommer til at afregne skatter korrekt. Samtidig foregår handlen uden om de traditionelle banker og regulerede børser, hvilket gør det vanskeligt for Skattestyrelsen at kontrollere transaktionerne. Skattestyrelsen har med Skatterådets tilladelse af flere omgange fået adgang til oplysninger fra vekslingstjenester for handler med kryptovaluta. Derudover er flere af opkrævningerne et resultat af, at borgere selv henvender sig for at få afklaret deres beskatning. Skattestyrelsens kontroller har til og med 2022 resulteret i udsendte skatteopkrævninger for 132 millioner kr.

I 2022 gennemførtes 451 kontroller med en såkaldt træfprocent på 59, dvs. forhold hvor der ikke var betalt nok i skat.[212]

*

Skattestyrelsen gennemfører løbende kontroller af *udenlandske ikke-registrerede netbutikker*, der sælger varer til private forbrugere i Danmark. Sælger netbutikken for mere end 10.000 euro, skal butikken have dansk momsregistrering. Skattestyrelsen benytter oplysninger om danske privatpersoners betalinger til udenlandske netbutikker til at kontrollere, om virksomhederne har solgt varer til Danmark uden at betale moms.

Fra 2018 til og med 2023 har Skattestyrelsen gennemført godt 1.700 kontroller, hvor betalingskortoplysningerne har givet indikationer på en manglende momsangivelse fra de udenlandske netbutikker. Kontrollerne omfatter næsten 500 netbutikker, som enten har solgt varer ved fjernsalg eller

---

[210] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/skattestyrelsen-finder-fejl-i-mere-end-halvdelen-af-kontrollerne-mod-social-dumping
[211] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/flest-sager-om-social-dumping-i-bygge-og-anlaegsbranchen-2024
[212] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/kontrol-med-handel-af-kryptovaluta-foerer-til-flere-opkraevninger

elektronisk leverede ydelser til danske forbrugere. De seneste år har man fundet manglende momsangivelser i mere end 80% af de kontrollerede netbutikker.[213]

Siden 2018 har kontrollerne ført til udsendte opkrævninger for i alt knap 305 mio. kr. Alene i 2023 har Skattestyrelsen udsendt opkrævninger for knap 41 mio. kr.

Ifølge Skattestyrelsen har langt størstedelen af de kontrollerede netbutikker på baggrund af kontrollen ladet sig momsregistrere i Danmark. Skattestyrelsen følger samtidig op på de virksomheder, der efter kontrol og opkrævning stadig ikke lader sig registrere. Disse virksomheder udtages til ny kontrol, når der modtages nye betalingsdata.

I 2021 trådte nye EU-momsregler i kraft, som skal gøre det nemmere for virksomheder i EU at angive og betale korrekt moms. Med de nye regler ensrettes beløbsgrænserne for, hvorvidt virksomheder skal afregne moms i virksomhedens hjemland eller i landet, hvor varen købes.

Samtidig giver reglerne mulighed for, at virksomheder kan nøjes med at registrere sig på én momsordning kaldet Moms One Stop Shop, hvor de kan betale moms af deres salg til private på tværs af EU. Tidligere skulle virksomheder betale moms i hvert enkelt land, de havde salg til. Indtil videre har næsten 145.000 virksomheder på tværs af EU tilmeldt sig ordningen, heraf godt 2.100 danske virksomheder.

*

Flere borgere har indtægter fra nye beskæftigelsesformer, fx gennem sociale medier eller *streamingplatforme* som YouTube eller Twitch. De bliver betalt for at livestreame fx computerspil på nettet. Betalingen kan være i form af donationer, abonnenter, reklamer og sponsoraftaler. Indtægter fra platformene skal borgerne selv indberette til Skattestyrelsen. Det øger risikoen for fejl, ligesom det kan åbne mulighed for svig eller sort økonomi.

I oktober 2021 blev ca. 10.000 danske streameres brugeroplysninger fra Twitch lækket. De offentligt tilgængelige oplysninger fra lækagen gav Skattestyrelsen mulighed for at kontrollere transaktioner mellem streamingplatformen og den enkelte streamer, herunder udbetaling af indtægter. Efter validering af oplysningerne fra lækagen, samt en vurdering af risiko og væsentlighed, udvalgte Skattestyrelsen sager til kontrol med henblik på at sikre, at borgeren har betalt korrekt skat af indkomsten fra platformen. Brugere på Twitch kan vælge et brugernavn, der ikke nødvendigvis afslører deres identitet. Det var derfor nødvendigt for Skattestyrelsen først at identificere borgeren bag brugernavnet for at kontrollere indtægterne fra platformen. Når borgeren bag brugeren var blevet identificeret, kunne Skattestyrelsen sammenholde indtægterne fra Twitch med borgerens selvangivelse for at undersøge, om der var indberettet korrekt skat. Her indhentede Skattestyrelsen dokumentation fra den enkelte streamer og evt. Twitch og traf herefter en afgørelse i sagen.

I perioden fra 2022 til første halvår af 2024 afsluttede Skattestyrelsen 98 kontroller af udvalgte streameres indtægter fra Twitch. I ca. 80 pct. af kontrollerne er der blevet foretaget en regulering af

[213] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/kontrol-af-udenlandske-netbutikker-rammer-plet-i-8-ud-af-10-tilfaelde og https://sktst.dk/publikationer/mange-udenlandske-netbutikker-angiver-ikke-moms-korrekt

streamerens skatteangivelse, og i alt er der udsendt opkrævninger for ca. 3,8 mio. kr., dvs. i gennemsnit knapt 40.000 kr. pr. kontrol.

*

Der findes et stigende antal såkaldte *digitale arbejdsplatforme*, hvor der via en app eller en hjemmeside formidles kontakt mellem kunder og udbydere, fx services som rengøring eller budkørsel. Personer, der udbyder og yder en service på arbejdsplatforme, har ofte selv ansvar for at indberette skat, moms og AM-bidrag.

I januar 2020 fik Skattestyrelsen tilladelse til at indhente kontroloplysninger fra udvalgte arbejdsplatforme, der tilbyder tjenesteydelser i form af fx rengøring af private hjem eller udbringning af varer. Skattestyrelsen kontrollerer derfor, om borgerne, der udbyder arbejdskraft på arbejdsplatforme, har oplyst og betalt den korrekte skat og eventuelt moms af de indtægter, de har haft via platformene. Efter en vurdering af sagernes risiko og væsentlighed har Skattestyrelsen siden 2020 først udtrukket og efterfølgende gennemført ca. 7.300 kontroller på digitale arbejdsplatforme. Af disse er der fundet fejl og foretaget skattemæssige reguleringer i over 19 ud af 20 tilfælde. Skattestyrelsens kontroller har resulteret i skatteopkrævninger for omkring 120 mio. kr. fra 2020 til 2023, svarende til godt 16.000 kr. pr. kontrol.[214]

*

Blandt platforme på internettet findes også de såkaldte *digitale kapitalplatforme*. Det er platforme, hvor borgere tjener penge på udlejning, fx udlejning af deres bil eller bolig. Også her skal folk selv i høj grad oplyse deres indtægter til skattevæsenet med den større risiko for fejl og skattesvig, dette indebærer i forhold til rutinemæssig indberetning fra andre parter.

Over tid har Skattestyrelsen øget kontroltrykket over for digitale kapitalplatforme, og i 2023 foretog Skattestyrelsen 1.501 kontroller.[215] Der fandtes fejl i hele 92 pct. af kontrollerne, hvilket førte til udsendelse af opkrævninger på knapt 17 mil. kr. Det var i gennemsnit godt 11.000 pr. kontrol.

*

Revisorer, bogholdere, juridiske rådgivere og advokater er eksempler på personer, der rådgiver andre om, hvordan man fx angiver og betaler skat og moms korrekt. Den ydelse skal rådgiveren selv angive og betale skat og moms af. Selvangivelse indebærer en særlig risiko for fejl og svig.

I perioden fra 2023 til og med september 2024 har Skattestyrelsen afsluttet 87 kontroller af ejere af *rådgivervirksomheder*. Skattestyrelsen har udvalgt de rådgivervirksomheder, der er kontrolleret, ud fra en vurdering af væsentlighed, fx størrelsen på deres indtægter, og risikoen for fejl. Der har i indsatsen været særligt fokus på at udvælge de rådgivervirksomheder, der udviste tegn på at have begået grove fejl. På baggrund af denne udvælgelsesprocedure understreger Skattestyrelsen, at den fundne

[214] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/mange-begaar-fejl-eller-snyder-med-indtaegter-fra-digitale-arbejdsplatforme
[215] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/rekordhoejt-antal-fejl-fundet-i-kontrol-med-indtaegter-fra-digitale-platforme

hyppighed af fejl og muligt skattesnyderi ikke kan tages til udtryk for en karakteristik af rådgivningsbranchen som helhed.

Skattestyrelsen fandt fejl i 93% af kontrollerne. Dette har medført at Skattestyrelsen efterfølgende har udsendt opkrævninger på 41 mio. kr., svarende til i gennemsnit knapt en halv mio. kr. pr. kontrol. Skattestyrelsen anfører, at der har været tale om både simple og grove fejl.[216]

Det samlede billede?

Skattestyrelsen har oplyst, at skattekontrollen i 2020 medførte kontrolopkrævninger for ca. 18 mia. kr.[217] Det svarede til knapt 14 mio. kr. for hvert af de knap 1.300 årsværk, der var sat på opgaven. Siden da er det antal årsværk, der har været til rådighed og som er blevet sat på opgaven øget væsentligt, så der er grund til at tro, at dette også er tilfældet for kontrolopkrævninger. Med afsæt i en simpel model er det blevet skønnet, at yderligere 1.000 ekstra årsværk sat på opgaven, kunne forøge kontrolopkrævningerne med 1-7 mia. kr. om året.

Hvordan de 18 mia. kr. fordeler sig mellem simple fejl og groft uagtsomt/forsætligt skattesvig vides ikke, og under alle omstændighed har skattemyndighederne gennem deres kontrolvirksomhed "kun" bragt, hvad der formentlig er en mindre del af det faktiske begåede skattesnyd, for dagens lys.

I en del år og i hvert fald frem til og med 2017 har Skattestyrelsen også forsøgt at estimere, hvad man kalder for skattegabet.[218] Skattegabet måler overordnet set forskellen mellem de skatter, der skal betales (skattepotentialet) og de skatter, der faktisk bliver betalt ("opkrævet). Heller ikke med hensyn til skattegabet forsøges det udregnet, hvor meget af dette, der beror på simple fejl og hvor meget, der beror på skattesnyd (groft uagtsomt og/eller forsætligt). Det er særdeles kompliceret og forbundet med betydelig usikkerhed i sig selv at estimere det generelle skattegab. Der er en række forskellige måder at gøre det på. De resulterer i noget forskellige resultater, og man kan ikke sige om den ene er "rigtigere" end den anden. Skattestyrelsen understreger: "Uanset hvilket skattegab, der anvendes, er skattegabet i sidste ende et skøn."[219]

For 2017 blev skattegabet estimeret til at være 2,5%, eksklusive restancer i forhold til skattepotentialet.[220]

Skattegabets størrelse har været anvendt i finansloven til etablering af en overordnet målsætning for skattevæsnets virksomhed (typisk som et max. på 2,0%.). På grund af de store usikkerheder, der er forbundet med beregning af skattegabet og dets grundlæggende skønsmæssige karakter kan man godt

---

[216] Se nærmere herom: https://sktst.dk/publikationer/kontrol-af-raadgivervirksomheder-rammer-plet

[217] Se nærmere herom: https://skm.dk/media/Skatteministeriet/Publikationer/Skatte%C3%B8konomiske_analyser/analyse-af-effekten-af-skattekontrol.pdf. Hertil kommer nogle afledte forebyggelseseffekter, idet der er dokumenteret at kontrollerede borgere og virksomheder alt andet lige forsøger at snyde mindre fremover sammenlignet med ikke-kontrollerede, jf. og Kleven et al., 2011, kort omtalt i det følgende.

[218] https://skm.dk/aktuelt/publikationer/rapporter/skattegab-og-offentlige-finanser

[219] https://skm.dk/aktuelt/publikationer/rapporter/skattegab-og-offentlige-finanser, s. 13.

[220] Til dette estimat er anvendt den såkaldte 'bottom-up'-metode, dvs. det er baseret på systematiske efterkontroller af et repræsentativt udsnit af skatteydere. Statistiske metoder er anvendt til at estimere skatteværdien af den manglende regelefterlevelse og ekstrapolere den observerede regelefterlevelse i stikprøven til den samlede gruppe af skatteydere, som opgørelsen omhandler. Inklusive restancer er det på 2,0 pct., dvs. hvor der ikke er taget højde for de pålagte skatter, dr ikke er betalt.

diskutere relevansen heraf – og det samme gælder sammenligninger over tid,[221] og sammenligninger med andre lande. De forskellige forsøg, der findes på at sammenligne niveauet af skatteunddragelser i forskellige lande, tyder entydigt på, at Danmark – til trods for et af de største skattetryk i verden – befinder sig i den nedre ende. I en undersøgelse foretaget i 2005 blandt de daværende 29 EU-lande vedrørende indkomstårene 2000-03 blev der beregnet en række forskellige indikatorer for omfanget af skatteunddragelse. Skattegabet i Danmark placerede sig i denne analyse som nummer 26 af 29 lande, og samtidig angives det, at der er grund til at tro, at skattegabet i de fire lande, der placerer sig som nummer 25, 27, 28 og 29 væsentligt undervurderes på grund af undervurderinger af betydningen af indkomster fra turisme (Christie & Holzner, 2006).

For året 2023 har Skattestyrelsen haft fire hovedformål, som er angivet i finansloven, og i årsberetningen for dette år er det angivet i hvilket omfang, man vurderer, at man har levet op til disse mål.[222] Det første og primære er at bruge en stor del af ressourcerne til at sikre korrekt afregning af skatter og afgifter på person-, erhvervs- og selskabsområdet (til tiden), dvs. at undgå fejl og skattesvig. Skattegabets konkrete størrelse er her hverken fremhævet som mål eller i forbindelse med resultatopfyldelse. Et af de interessante pejlemærker, man har haft og angivet vedrørende resultatopnåelsen på dette område, er imidlertid "*oplevet* (vor kursivering) regelefterlevelse og opdagelsesrisiko blandt borgere og virksomheder". Målet har været, at dette, på en skala der går til 5, skal ligge på mindst 3,8. For 2023 er målet opfyldt, fordi den oplevede regelefterlevelse og opdagelsesrisiko for borgere faktisk ender op med at ligge på 3,8 og for virksomheder på 3,9.[223] [224] I en situation, hvor det ville være helt urealistisk at målsætte den faktiske opklaringsprocent endsige effekt på den samlede faktiske forekomst af skattesnyderi,[225] er det interessant at fokusere på den oplevede opklaringsprocent,

---

[221] Med hensyn til udviklingen giver en række undersøgelser et fingerpeg på, hvordan holdningen til skattesnyd har udviklet sig. Generelt ved vi, at der findes en sammenhæng mellem holdningen til at begå diverse former for kriminalitet og den faktiske begåelse, men det er langt fra en perfekt sammenhæng – og vi kan ikke udelukke, at denne sammenhæng har ændret sig over tid. En sammenligning mellem 1981 og 2017 viser en klar tendens til, at flere finder det "Slet ikke acceptabelt" at begå skattesnyderi, jf. bl.a. https://www.mm.dk/artikel/danskernes-moralske-kompas-betal-din-skat-og-ryg-din-hash. En anden sammenligning, her mellem 1997 og 2024, viser tilsvarende et fald i den andel af befolkningen der "ikke stiller sig helt afvisende over for at snyde i skat såfremt man har muligheden" – dog med en endnu mindre andel i 2010. Generelt synes "lovmoralen" ellers at være faldet fra 1997 til 2024, jf. file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/Tryghedsmaaling-2024_v2-1.pdf.

[222] Se nærmere herom: https://sktst.dk/media/njchohwt/2023-skattestyrelsens-aarsrapport.pdf

[223] På grund af dens centrale betydning for forebyggelse af skattesnyderi kunne man forestille, at den oplevede opdagelsesrisiko var en faktor man til stadighed arbejdede på at øge. Det gør man da sandsynligvis også, men man har indtil videre åbenbart ikke over tid turde sætte målet højere end de angivne 3,8 på en skala der går til 5. I hvert fald var 3,8 også målet for de umiddelbart forudgående år (2019, 2020, 2021 og 2022). I alle disse år har målopfyldelsen også ligget på 3,8, såvel for borgere som for virksomheder. De 3,9 for virksomheder i 2023 er første gang målopfyldelsen er øget.

[224] Dette indeks er et kombineret indeks for oplevet regelefterleve og opdagelsesrisiko. For perioden fra 2012 til 2019 er det oplyst, at den oplevede opdagelsesrisiko for borgere faldt fra 48 til 28%, og for virksomheder fra 64 til 41 pct. Dette fald var en væsentlig del af baggrunden for, at der i 2020 blev gennemført en reform af skattekontrolloven, jf. https://skm.dk/media/Skatteministeriet/Publikationer/Politiske_udspil_og_aftaler/kontrolreform-udspil-mere-kontrol-mindre-svindel-webklar.pdf Det fremgår her, at … "Reformen skal bidrage til, at den oplevede opdagelsesrisiko stiger. Skattestyrelsen foretager årligt en undersøgelse af borgere og virksomheders oplevelse af risikokoen for at blive opdaget i skattesnyd.

[225] At man ikke generelt og overordnet har mulighed for at vurdere effektiviteten af Skattestyrelsens indsats med hensyn til reduktion af skattesnyd betyder selvfølgelig ikke, at man ikke kan gøre det i forhold til specifikke indsatser. Sådanne effektundersøgelser foretages da også i et vist omfang. Et eksempel herpå er en undersøgelse af effekten af såkaldte digitale stopklodser, der er digitale værktøjer, der i registrerings-, angivelses- eller betalingsprocessen automatisk forhindrer eller udsætter potentielle fejl fra skatteydere og tredjeparts indberettere, fx et felt på selvangivelsen hvor man ikke

fordi den er målelig, og fordi der faktisk er god grund til at antage, at den har væsentlig betydning for forekomsten af skattesnyderi.

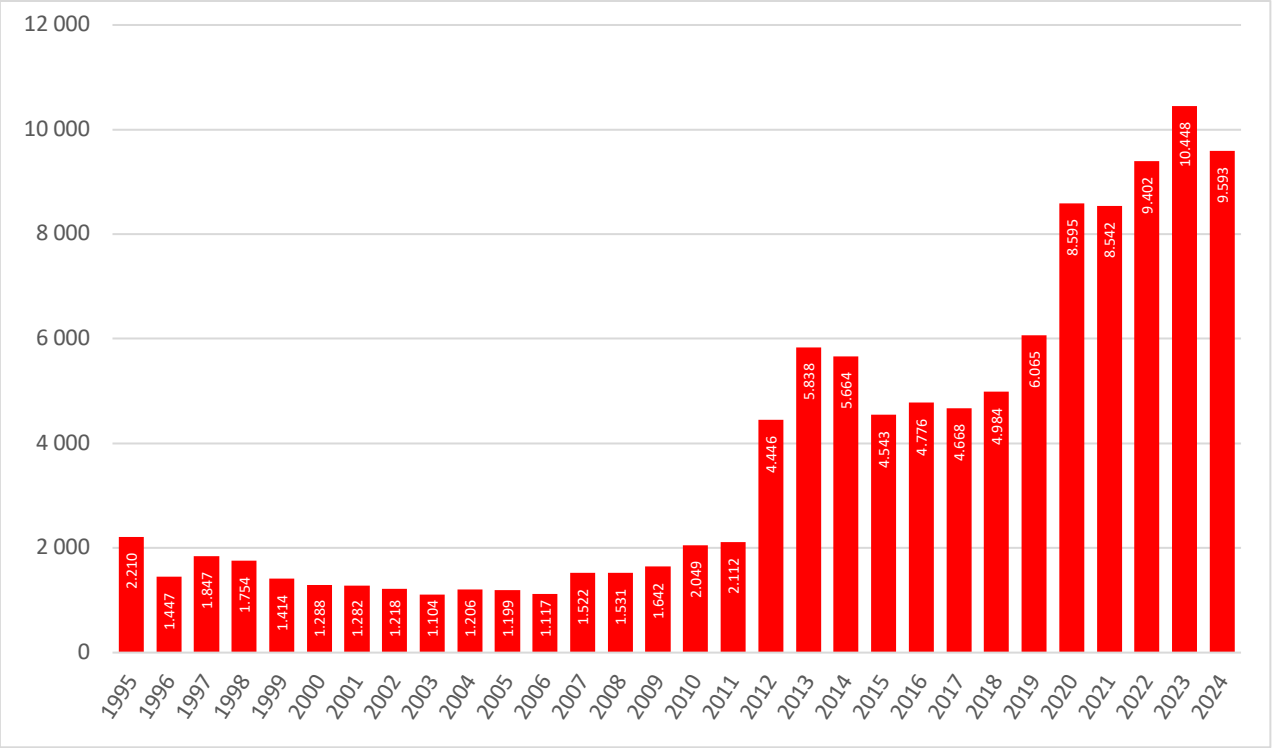
Den oplevede opklaringsprocents centrale betydning for forekomsten af skattesnyderi er bl.a. påvist i et interessant dansk eksperiment, der vedrørte indkomstårene 2006 og 2007 (Kleven et al., 2011). Her har man for et stort repræsentativt udsnit af borgere påvist betydningen af faktisk at få sin selvangivelse kontrolleret og/eller i et brev at blive "truet" med det. Sammenlignet med den oplevede opklaringsprocent spillede socio-økonomiske og socio-kulturelle faktorer (som alder, køn, urbanisering, religion osv.) ingen eller en ret perifer rolle for, hvor mange der begik skattesvig og størrelsen af dette skattesvig.

De senere år har der været politisk fokus på Skattestyrelsens formåen til at få straffesager afsluttet. Det er baggrunden for, at det såvel for 2022 som 2023 har været et delmål at få flere straffesager afsluttet. For 2022 var det konkrete mål at få afsluttet mindst 6.800 sager (faktisk målopfyldelse: 7.966 sager) og for 2023 8.200 sager (faktisk målopfyldelse: 9.206 sager).

Dette fører frem til, at vi afslutningsvis kan se på, hvor mange sager om skattesnyd der er nået frem til politiet og der registreret som en anmeldelse, jf. opstilling 6.2.k.

umiddelbart selv kan rette beløbet eller en spørgsmål om hvorvidt man nu er helt sikker på en bestemt indberetning. For 11 eksempler i undersøgelsen på digitale stopklodser er den samlede årlige effekt på skatteprovenuet beregnet til over 3 mia. kr. For ni af disse eksempler har man også kunnet foretage cost-benefitberegninger. For disse ni eksempler blev det beregnet, at de årlige effekter på skatteprovenuet var ca. fire til 16 gange større end de opgjorte omkostninger. Se nærmere: https://skm.dk/aktuelt/publikationer/rapporter/effektanalyse-af-digitale-stopklodser-i-skattekontrollen

Opstilling 6.2.k. Antal overtrædelser af straffelovens paragraf om grov skattesvig og overtrædelser af skatte- og afgiftslovene m.v., der er kommet til politiets kundskab, 1995 til 2024.

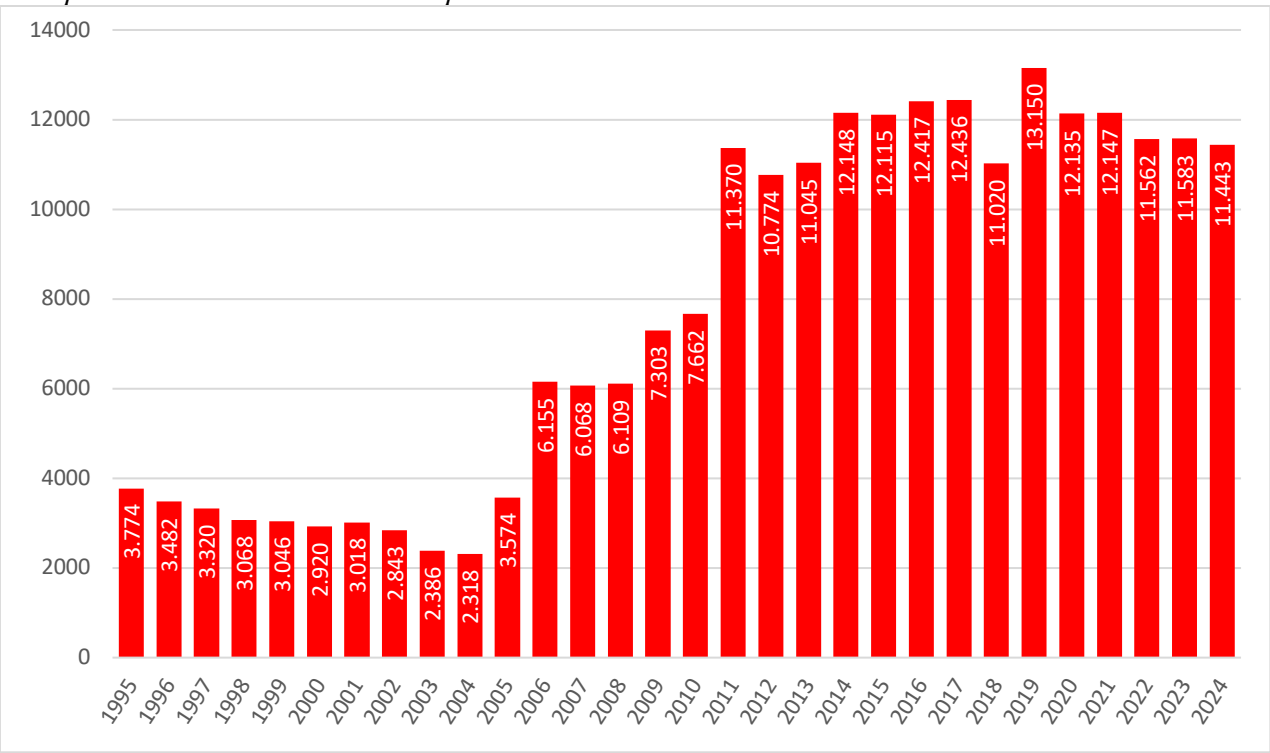

Det turde være klart ud fra de forudgående beskrivelser, at disse tal i alt overvejende grad er kontroltal og kontrolkurver. De siger først og fremmest noget om skattekontrollens omfang, karakter og udvikling og den praksis man har, når uoverensstemmelser afdækkes. De kan ikke umiddelbart bruges til at sige noget om skattesnyderiets omfang eller udvikling.

Man kunne forestille sig, at en politianmeldelse, det være sig af særlovs- eller straffelovssagerne – på grund af disse sagers karakter og selektion nærmest pr. automatik ville føre til en sigtelse, men dette er langt fra tilfældet. Set over en 5-års periode (2020-2024) var sigtelsesprocenten i straffelovssagerne om grov skattesvig godt 50% og i særlovssagerne om overtrædelser af skatte- og afgiftslove m.v. knapt 50%.

6.3. OVERTRÆDELSER AF ARBEJDSMILJØLOV-GIVNINGEN

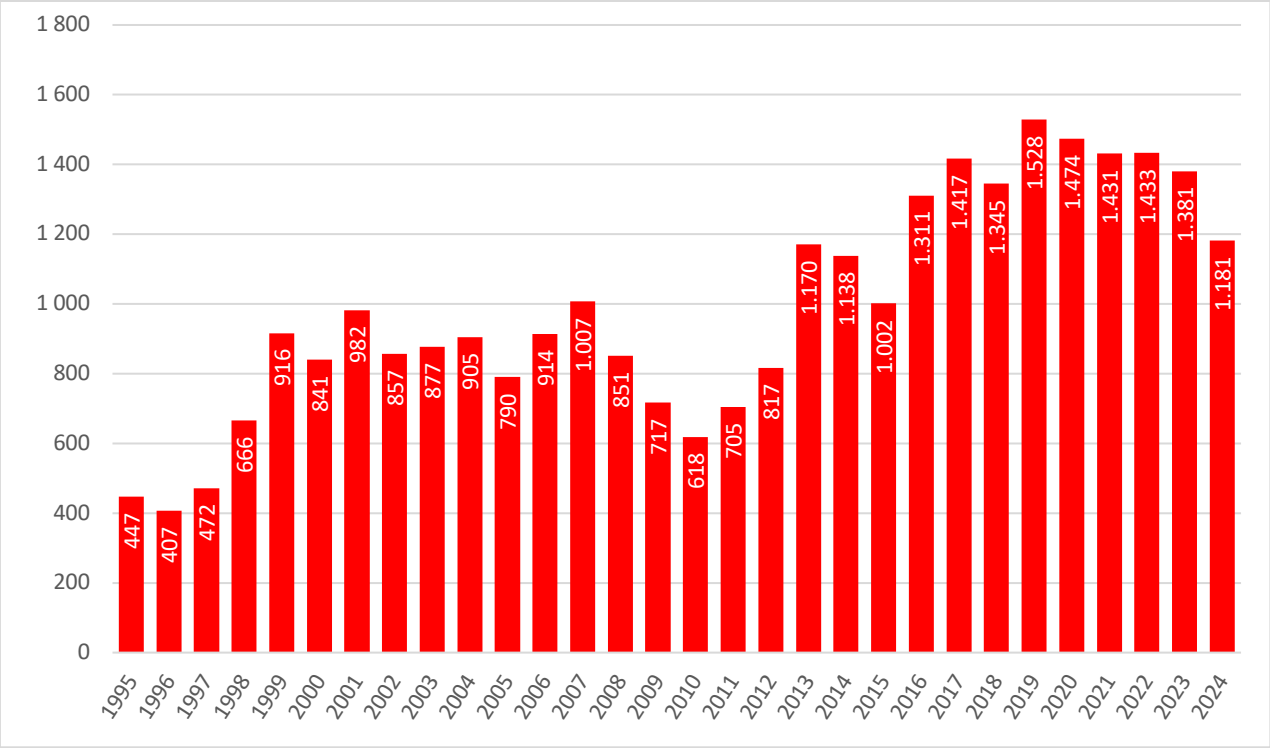
Opstilling 6.3.a. Antal overtrædelser af love vedrørende arbejde, transport m.v., der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	203%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-19%

Opstilling 6.3.a omfatter registrerede overtrædelser af alle typer af lovgivning vedr. arbejde, transport mv., herunder for eksempel søloven, jernbaneloven, lov om hyrekørsel, arbejdsmiljøloven mv. En række af disse overtrædelser ses først registreret fra omkring 2005 og frem. Det gælder blandt andet overtrædelser af køre-hviletidsregler, som det vides, udgør en stor del af det samlede antal overtrædelser fra 2008 og frem. Overtrædelser af lov om arbejdsmiljø udgør kun en mindre del af det samlede billede, som det fremgår ved at sammenholde opstilling 6.3.a. og 6.3.b.

Opstilling 6.3.b. Antal overtrædelser af lov om arbejdsmiljø, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab.

Pct.-vis ændring 1995-2024	164%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-23%

Opstilling 6.3.b indeholder dog kun en mindre del af alle overtrædelser af arbejdsmiljøloven, nemlig dem, der bliver til straffesager.

Statistiske oplysninger om overtrædelser af arbejdsmiljølovgivningen er næsten udelukkende en funktion af arbejdstilsynets kontrolvirksomhed – eller tilsynsvirksomhed som det hedder på dette område – dels dets omfang og dels dets karakter, og det er også hos Arbejdstilsynet, man finder de mere detaljerede data om overtrædelser og arbejdsulykker.

Til gengæld er det et område, hvor der i modsætning til en række andres særlovsområder, foreligger oplysninger om omfanget og karakteren af kontrol- og tilsynsvirksomheden.

Der er forskellige former for kontrol- og tilsynsvirksomhed:

1) *Grundtilsyn*: Grundtilsyn er et tilsyn, hvor Arbejdstilsynet ser på de væsentlige mulige/faktiske arbejdsmiljøproblemer i en virksomhed. Hvis Arbejdstilsynet kører en brancherettet indsats i branchen – en generel "kampagne" – kan der dog på et grundtilsyn være et særligt fokus på et udvalgt arbejdsmiljøproblem. Tilsynet foretages uanmeldt i forhold til virksomheden. Virksomheder udtages til grundtilsyn ud fra data om virksomheden ved hjælp af en risikomodel, som Arbejdstilsynet har udviklet. Den blev første gang taget i brug i marts 2021. Virksomhederne udtages på dette grundlag hen over året, men kan dog også blive udtaget manuelt på baggrund af en konkret begrundet mistanke. Bygge- og anlægsbranchen modtager ikke grundtilsyn. I stedet findes en særlig tilsynsmetode kaldet et Helhedsorienteret bygge- og anlægstilsyn, der retter sig mod byggepladser.
2) *Specialtilsyn*: Specialtilsyn er tilsyn, hvor Arbejdstilsynet fokuserer på en udvalgt del af en arbejdsplads eller udvalgte arbejdsmiljøproblemer. Baggrunden kan fx være, a) at kontrollere, om virksomheden har efterkommet et påbud, b) at Arbejdstilsynet har mistanke om et alvorligt arbejdsmiljøproblem på virksomheden c) at der er sket en alvorlig arbejdsulykke, d) eller at Arbejdstilsynet gennemfører særlige indsatser i bestemte brancher eller inden for udvalgte arbejdsmiljøproblemer (specielle "kampagner"). Som hovedregel er specialtilsyn uanmeldte.
3) *Øvrige tilsyn*: Øvrige tilsyn omfatter en række yderligere specialiserede former for tilsyn såsom tilsyn med udenlandske virksomheder (om overholdelse af dansk arbejdsmiljølovgivning, særlige tilsyn for visse brancher som fx transportbranchen og såkaldte Seveso-virksomheder).

I 2023 gennemførte Arbejdstilsynet 46.232 tilsyn (i 2022 36.468), heraf var de 8.368 tilsyn på byggepladser og de 37.868 på virksomheder. Det oplyses ikke direkte, hvor mange steder man fandt fejl eller ulovligheder, men det oplyses, hvor mange reaktioner fra Arbejdstilsynets side, kontrollerne/tilsynene gav anledning til.

Normalreaktionen på en konstateret overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen er et påbud: Det og det skal bringes i orden straks eller inden den og den dato. Man kan sige, at man her anvender sig af "restorative justice": Man får mulighed for at gøre det godt igen, uden at der indledes nogen form for straffeproces.

I særlige tilfælde rejses der en straffesag. Arbejdstilsynet kan rejse en straffesag i to situationer: dels hvor man ikke har efterkommet et påbud om at bringe et eller flere forhold i orden i overensstemmelse med lovgivningen, og dels uden forudgående påbud hvis der er stor risiko for ulykker eller sundhedsskadelig påvirkning, eller en sådan allerede er indtruffet. Anklagemyndigheden opregner følgende former for overtrædelser som typiske sager af grov karakter:[226]

[226] https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/21ee726e-e863-45da-abf8-55eeff9bed30?showExact=true#i59f53ddf6

- fare for nedstyrtning eller fare for gennemstyrtning,
- manglende afstivning ved opstilling af betonelementer,
- fare for sammenstyrtning og sammenskridning ved jordarbejde,
- arbejde med farlige stoffer og materialer uden sikkerhedsforanstaltninger,
- arbejde ved farlige tekniske hjælpemidler, hvor der ikke er truffet foranstaltninger til at hindre fare for klemning,
- berøring med de bevægelige maskindele eller andre farlige situationer, hvis der er foretaget indgreb i det tekniske hjælpemiddel, så sikkerhedsfunktionerne er sat ud af funktion,
- uforsvarlig stabling/læsning med risiko for sammenskridning,
- uforsvarligt personløft,
- fare for ætsning, brand, kvælning, forgiftning og eksplosion, og
- unges ulovlige arbejde

Arbejdsmiljøloven giver mulighed for at rejse straffesag mod flere forskellige aktører, dels mod arbejdsgivere, som er det mest udbredte – det være sig mod en såkaldt juridisk person eller indehaver – og dels mod ansatte.

Straffen for overtrædelse af Arbejdsmiljøloven er stort set altid en bøde, men strafframmen går op til 2 års fængsel. Det fremgår af domsstatistik i Statistikbanken, at er i hele perioden 1995-2023 er 114.364 afgørelser, hvoraf de 112.823 – svarende til 99% – er fældende. Der er i alt 19 afgørelser til ubetinget fængsel, 74 til betinget fængsel, og 112.730 afgørelser til bødestraf.

For formelle overtrædelser – såsom manglende gennemførsel af arbejdspladsvurdering – er bøden på 10.000 kr., for materielle overtrædelser et grundbeløb på enten 24.600 kr. eller 44.600 kr., afhængig af alvorlighedsgraden. Efter et ret sindrigt system kan bødes forhøjes afhængig af forekomsten af henholdsvis skærpende og særligt skærpende omstændigheder:

Opstilling 6.3.c: Udregning af bødestørrelser ved overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen.

Kilde: Arbejdstilsynet

Bødens størrelse for en arbejdsgiver vil også være afhængig af, hvor mange ansatte virksomheden har, såkaldt differentiering. Har virksomheden f.eks. mellem 35-99 ansatte, vil det samlede bødebeløb for en konkret overtrædelse blive forøget med 50%, som det fremgår af øverste trin på "trappestigen" i opstilling 6.3.c.

Bøderne er kumulerede, så hver skærpende eller særligt skærpende omstændighed øger bødestørrelsen med hhv. 10.000 og 20.000 kr. - før den samlede bøde eventuelt forhøjes i forhold til antallet af ansatte.

I 2023 fik en virksomhed på Bornholm en bøde for sit ansvar for en ulykke med en lift. En frivillig på en festival flyttede liften, men var ikke blevet instrueret i betjening af liften, som var leveret til pladsen samme dag. Den frivillige vidste derfor ikke, at liften kun kunne køre på jævn flade, og da han kørte liften over en kabelbakke, væltede den ned over ham. Han brækkede kravebenet og flere ribben. Retten fandt, at der var tale om alvorlig personskade, og bøden lød på i alt 73.800 kr.

De 46.232 tilsyn i 2023 resulterede i 23.698 reaktioner (i 2022 25.329), hvoraf de 3.354 dog var rene vejledninger ("gode råd"). De resterende 20.344 afgørelser var påbud/forbud af forskellig karakter samt 1.098 tilfælde af "Afgørelser uden handlepligt". Sidstnævnte omfatter afgørelser, hvor der er konstateret overtrædelser af lovgivningen, men hvor forholdet er bragt i orden, inden tilsynsforløbet er afsluttet, det pågældende arbejde er afsluttet eller lignende. Fra og med 1/2 2024 hedder denne form for afgørelse en "Påtale".

Arbejdstilsynets virksomhed og aktiviteter skal ses i lyset af forekomsten af arbejdsulykker. Definitionen på en arbejdsulykke er, at det er en pludselig hændelse i forbindelse med arbejdet, som fører til, at en person kommer fysisk eller psykisk til skade. Det er uden betydning, hvilket arbejde personen har udført, og hvordan personen er kommet til skade. Hvis der sker en færdselsulykke for en person, der er ved at udføre sit arbejde, er det en arbejdsulykke. Bliver en person, der er ved at udføre sit arbejde, udsat for vold fra mennesker eller dyr, er det en arbejdsulykke.

En arbejdsulykke skal anmeldes til Arbejdstilsynet, hvis den opfylder ét af følgende krav: 1) Hvis ulykken medfører, at personen ikke kan foretage sit sædvanlige arbejde i mindst én dag ud over tilskadekomstdagen og/eller 2) hvis arbejdsulykken forventes at medføre ret til erstatning efter

Arbejdsskadesikringsloven (fx erstatning for udgifter til helbredelse af skadens følger, varigt mén eller tabt erhvervsevne).

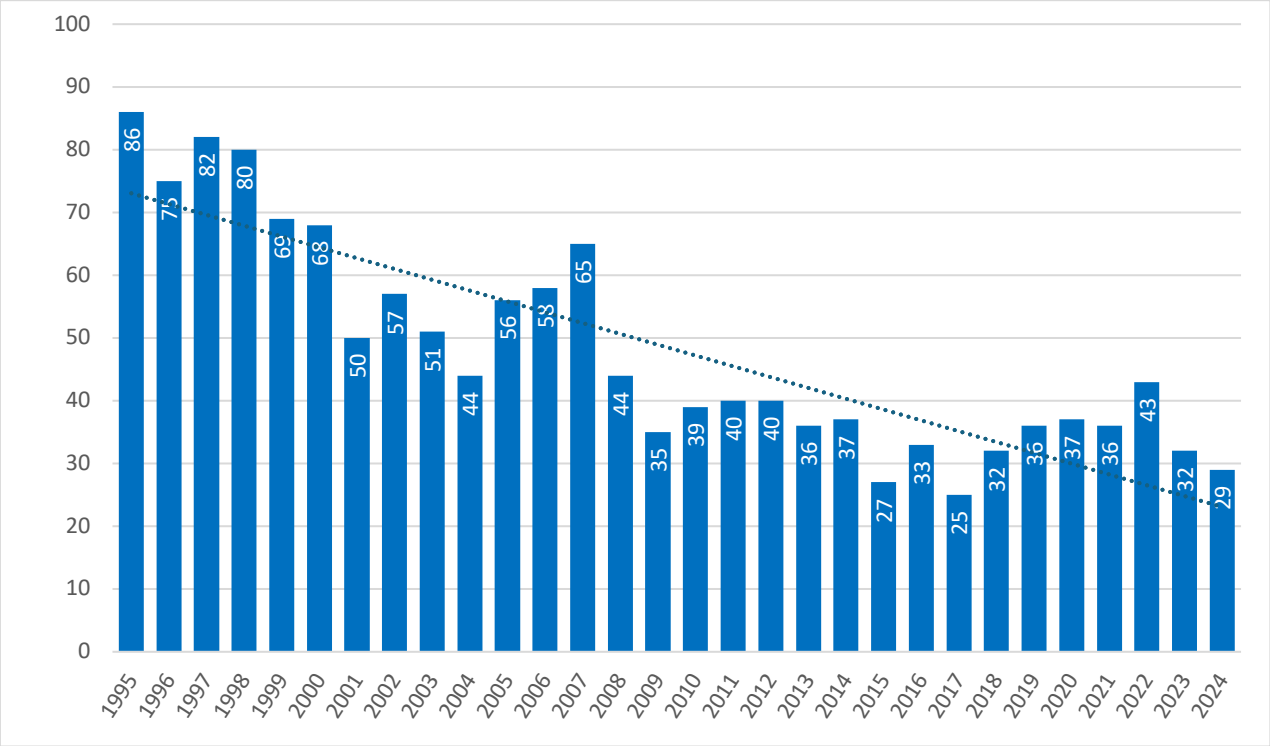
Der blev i 2022 anmeldt 90.437 arbejdsulykker til Arbejdstilsynet (Arbejdstilsynet 2023).[227] Det var det højeste antal nogensinde, men ca. 44.000 af disse arbejdsulykker er vurderet til at være covid-19-relaterede Der blev altså i 2022 anmeldt ca. 46.500 arbejdsulykker, der er vurderet til ikke at være covid-19-relaterede. I 2024 var antallet 47.955, nogenlunde svarende til 2020.

Af særlig interesse for kriminalitetsudviklingen er anmeldte arbejdsulykker som følge af vold. Dette er dog ikke helt entydigt afgrænset i statistikken, men omfattes i hvert fald i en vis udstrækning af kategorierne "Visse former for vold" og "Anden type bid, stik, spark m.v. fra mennesker eller dyr". Tilsammen var der i 2024 1.670 anmeldelser af denne type, i 2017 1.459. Det svarer til ca. 3% af alle anmeldte ikke-covid-19 relaterede anmeldte arbejdsulykker. Også i de mellemliggende år ligger antallet på dette niveau. Det skal understreges, at disse tal under alle omstændigheder kun opfanger den mindre del af vold i forbindelse med arbejde, hvor der er sket en skade, der betyder uarbejdsdygtighed i mindst et døgn.

Den alvorligste skade, der kan ske ved en arbejdsulykke, er at personen dør. Det skete for 29 i 2024, 32 i 2023. I perioden 2017-22 blev i alt 5 dødsulykker forårsaget af vold. Udviklingen fra 1979 og frem til 2024 kan ses af opstillingerne 6.3.d. og 6.3.e.

[227] Selv om anmeldelse af arbejdsulykker er lovpligtig, når de opfylder bestemte krav, så forekommer der en betydelig underrapportering. Underanmeldelsen af anmeldepligtige arbejdsulykker til Arbejdstilsynet kan belyses ved at sammenholde antallet af selvrapporterede anmeldepligtige arbejdsulykker i Danmark Statistiks Arbejdskraftundersøgelser (AKU) med antal anmeldte tilfælde til Arbejdstilsynet. Det har arbejdstilsynet gjort vedrørende 2013, og denne undersøgelse viste, at for 15-64-årige lønmodtagere var underanmeldelsen af anmeldepligtige arbejdsulykker 46 pct. (39-52 pct.). Dette svarede til niveauet for underanmeldelser fundet i undersøgelser af skadestuebehandlede arbejdsulykker. Kilde: https://at.dk/media/3118/underanmeldelse-arbejdsulykker-2013.pdf. Se også: https://at.dk/media/3942/rapport-underanmeldelse-oxford.pdf

Opstilling 6.3.d. Antal døde som følge af arbejdsulykker, 1995 til 2024.

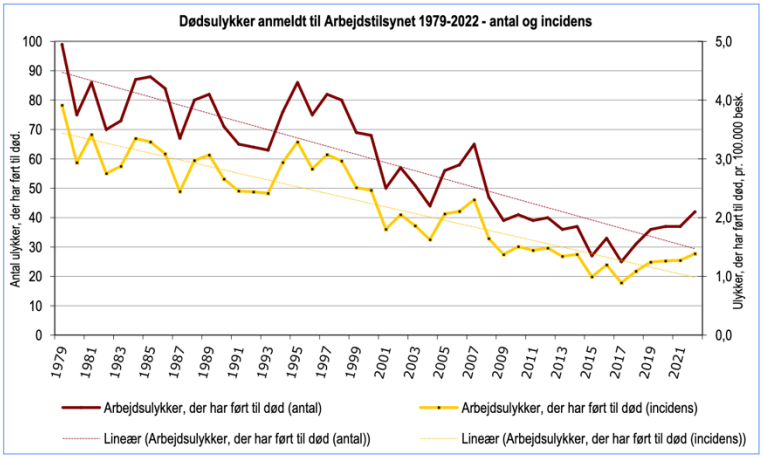
Note: Data for 2024 er opgjort 13/12 2024. Kilde: Data fra Arbejdstilsynet.[228]

[228] https://at.dk/arbejdsmiljoe-i-tal/ulykkesbarometer/

Opstilling 6.3.e. Udviklingen i dødsfald som følge af arbejdsulykker 1979-2021

Antal

Langsigtet perspektiv på udviklingen i dødsulykker

- Set over de foregående 40 år har antallet af dødsulykker haft en klart faldende tendens.
- Kigger man på antallet af dødsulykker pr. 100.000 beskæftigede (incidens) er risikoen for at omkomme på arbejdet faldet fra 2,5 tilfælde pr. 100.000 beskæftigede i år 2000 til 1,4 i år 2022.

Anm: Figuren er fordelt på år for registrering – og ikke (som det følgende) på år for ulykken

Arbejdstilsynet

Kilde: Arbejdstilsynet: Arbejdsrelaterede dødsulykker. Ulykker sket i perioden 2016-2022. Beskæftigelsesudvalget 2022-23 (2. samling). BEU Alm.del - Bilag 52. https://at.dk/media/8028/arbejdsrelaterede-doedsulykker.pdf

Der er over et langt tidsrum sket et markant fald i arbejdsrelaterede dødsulykker, herunder fra omkring 80 om året i 1995 til, som nævnt, 29 i 2024 – et fald på 64%.

Omkring halvdelen af alle dødsulykker sker i brancherne Landbrug, skovbrug og fiskeri, Bygge og anlæg (Opførsel og nedrivning af byggeri) samt Transport af gods. Incidensen af er stigende med alderen, og selvom de fleste har dansk nationalitet, så er der en overrepræsentation af døde med anden nationalitet end dansk, især af personer fra Litauen og Polen (og her især vedr. Opførelse og nedrivning af byggeri).

Arbejdstilsynet har i 2017 opgjort statens omkostninger ved 6.222 arbejdsulykker, som fandt sted i 2011, og som resulterede i over 30 dages fravær for den ulykkesramte.[229] Tallene i opstilling 6.3.f er korrigeret for estimerede, ikke-anmeldte arbejdsulykker.

[229] https://at.dk/media/3116/statens-samlede-omkostninger-arbejdsulykker-2011.pdf

Opstilling 6.3.f. Statens udgifter til sygedagpenge, sundhedsydelser og skattetab for arbejdsulykker i 2011, korrigeret for underanmeldelse (2016 kr.)

Tabel 5: Statens omkostninger til sygedagpenge, sundhedsydelser og skattetab for arbejdsulykker med korrektion for en estimeret underanmeldelse på 46 pct. (CI95: 39-52) (mio. 2016 kr.).

Omkostningsart	Anmeldte Ulykker	Korrigeret for under-anmeldelse	95 pct. konfidensinterval nedre	øvre
Sygedagpenge, refusion	233,3	432,0	382,5	486,0
Sygedagpenge, direkte udbetalt	158,0	292,6	259,0	329,2
Skattetab	25,6	47,4	42,0	53,3
Sundhedsydelser[b]	355,0	657,4	582,0	739,6
Tab arbejdsmarkedsbidrag	18,7	34,6	30,7	39,0
Samlet tab	790,6	1.464,1	1.296,1	1.647,1

[a]Beregnet på ulykker som medførte over 30 dages fravær (n=6.222)

[b]Omkostninger til sundhedsydelser er beregnet som merforbrug det efterfølgende år for samtlige tilskadekomne med anmeldte ulykker (N=40.859).

Den samlede udgift for staten blev estimeret til 1,3 mia. 2016 kr. Sætter man dette i relation til antallet af beskæftigede i forskellige branchegrupper, viser det sig, at ulykker i landbruget er de mest bekostelige, mens ulykker i uddannelse og forskning er de mindst bekostelige, jf. opstilling 6.3.g.

Opstilling 6.3.g. Statens udgifter til sygedagpenge, sundhedsydelser og skattetab for arbejdsulykker i 2011 pr. årsværk i 10 branchegrupper (2016 kr.)

Tabel 4. Statens omkostninger til sygedagpenge, skattetab og sundhedsydelser og for arbejdsulykker pr. årsværk i 10 branchegrupper (2016 kr.).

	SGDP & skattetab	Sundhedsydelser	Samlet
Landbrug	325	402	727
Industri og forsyning	211	178	389
Bygge og anlæg	508	364	871
Detail og service	166	123	289
Transport	385	302	688
Kontor og kommunikation	48	153	201
Socialområdet	251	159	410
Sundhedsområdet	114	114	228
Uddannelse og forskning	87	113	200
Anden offentlig service	164	192	354

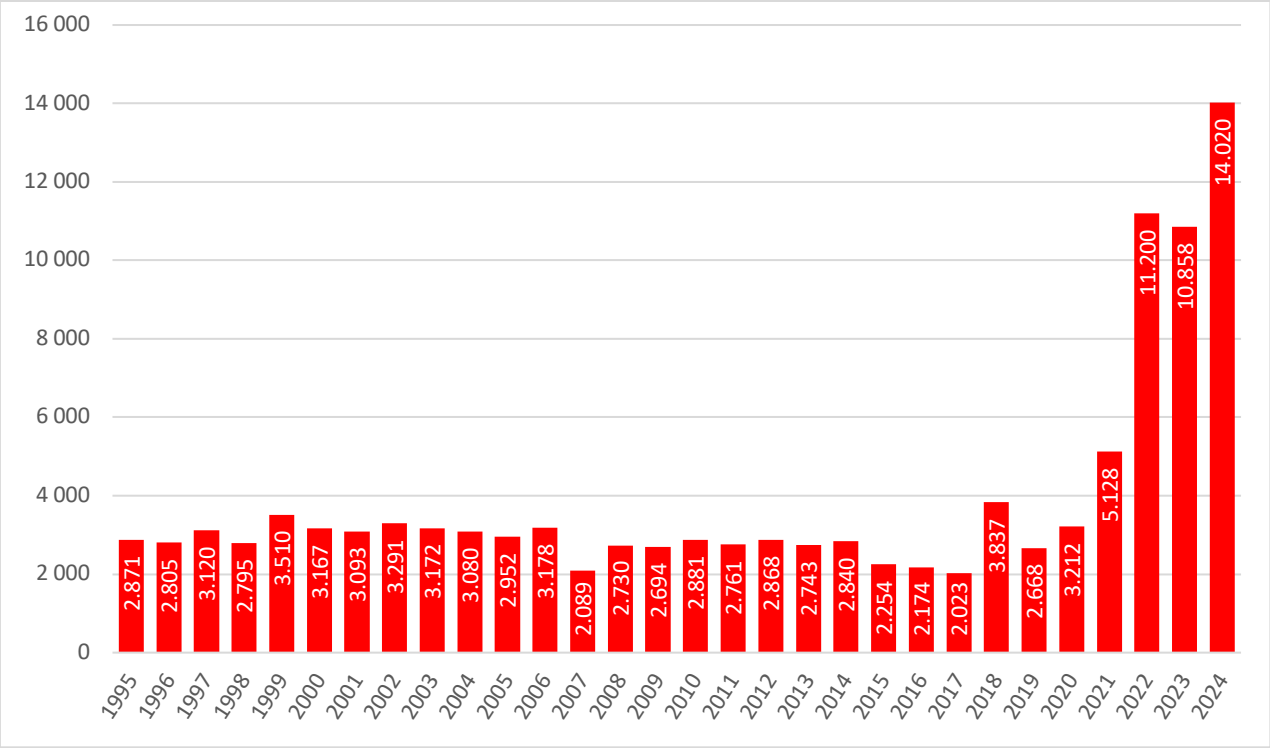
Anm: afrundet til heltal.

Hertil kommer så naturligvis de tab, de ulykkesramte har i form af lavere indtægt mv.

Arbejdstilsynet havde i 2024 et personale på 749 årsværk og et driftsbudget på omkring 620 mio. kr.

6.4. OVERTRÆDELSER AF MILJØLOVGIVNINGEN

Opstilling 6.4.a. Antal overtrædelser af miljølovgivningen der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	388%
Pct.-vis ændring 2019-2024	425%

Miljølovgivningen omfatter en række underområder/love, herunder miljøbeskyttelsesloven, havmiljøloven, naturbeskyttelsesloven, mark- og vejfredloven, kemikalieloven, landbrugsloven samt en række andre love og bekendtgørelser. I perioden 1995-2024 er der i alt registreret 116.000 overtrædelser af miljølovgivningen, og udviklingen har, som det fremgår af opstilling 6.4.a, været nogenlunde stabil frem til 2019, hvorefter antallet af registrerede overtrædelser er vokset voldsomt.

En del af de områder, der omfattes af miljølovgivningen, bidrager kun i meget begrænset omfang til det samlede billede. Registreringer vedr. skovloven udgør for eksempel 0,2% af alle registreringer, havmiljøloven 0,5% lov om sommerhuse og campering (som primært omhandler regler for udlejning) under 1%, og kemikalieloven tilsvarende under 1%.

Særlig alvorlige overtrædelser af miljølovgivningen kan straffes efter straffelovens § 196, som har en strafferamme på op til 6 års fængsel, hvis der er tale om betydelig (fare for) forurening eller systematisk/organiseret virksomhed. Der er kun ganske få sager af denne karakter, typisk mellem 0 og 2 om året. Dog er der i 2014 registreret 39 tilfælde. Det drejer sig med stor sandsynlighed om to personer, som drev et nedrivningsfirma, hvor de i 2014 rev private huse ned og derefter fik to chauffører til at smide byggeaffaldet tilfældige steder, herunder på en grund de havde lejet til formålet, uden at

foretage sig yderligere. De to fik domme på hhv. 3 år og 3 år og 9 måneders fængsel efter anke til Østre Landsret.[230]

Ud over de kilder, vi i øvrigt har anvendt i denne publikation, bygger fremstillingen i dette afsnit også på et upubliceret afgangsprojekt om miljøkriminalitet fra Diplomuddannelse i Kriminologi (Darre 2024). Forfatteren har haft adgang til at læse sagsresuméer i politiets sagsstyringssystem POLSAS, hvilket giver mulighed for en mere detaljeret analyse af, hvilke gerningsindhold, der er registreret på sager i de forskellige gerningskoder, end det er muligt at foretage på baggrund af tallene alene. POLSAS giver også muligheder for at knytte overtrædelser til geografiske lokaliteter, hvilket kan medvirke til en bedre forståelse af, hvad der ligger bag tallene.[231]

[230] MAD 2017. 525

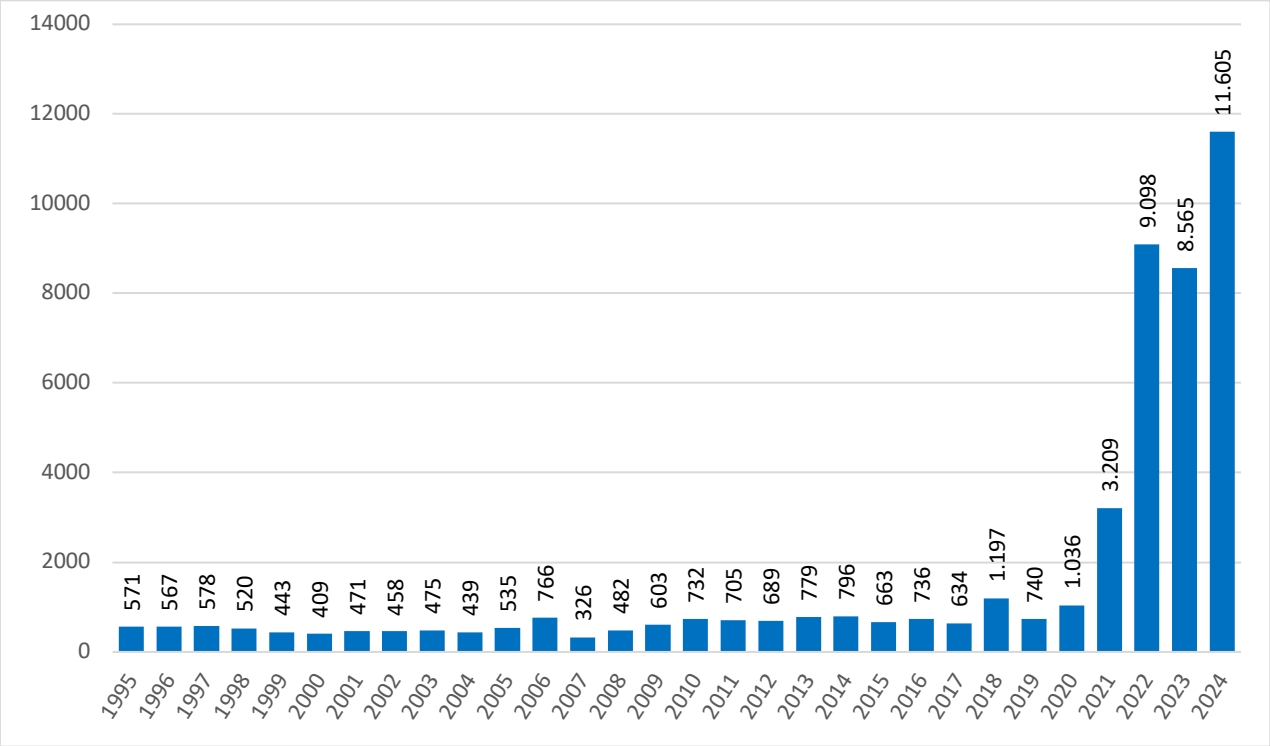
[231] Da vi ikke har haft adgang til POLSAS, kan vi ikke verificere alle afgangsprojektets analyser og data. I det omfang, vi *kan* sammenholde projektets data med de data, vi selv har indhentet, er der kun få, mindre afvigelser, som må tilskrives, at POLSAS-data er dynamiske, mens vores data primært er statiske.

6.4.1. MILJØBESKYTTELSESLOVEN

Miljøbeskyttelsesloven omfatter populært sagt "røg, støj og møg", dvs. alt, som kan forurene luft, vand, jord og undergrund; rystelser og støj; affaldshåndtering, transport og opbevaring (herunder også forebyggelse af affald samt ekspropriation til spildevands- og affaldsanlæg); transportmidler; samt dyrehold, der kan medføre forurening eller væsentlige ulemper for omgivelserne.

Miljøbeskyttelsesloven er den lov, der bidrager mest til den stærke stigning i samlede antal registrerede overtrædelser af miljølovgivningen i de senere år.

Opstilling 6.4.1.a. Antal overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

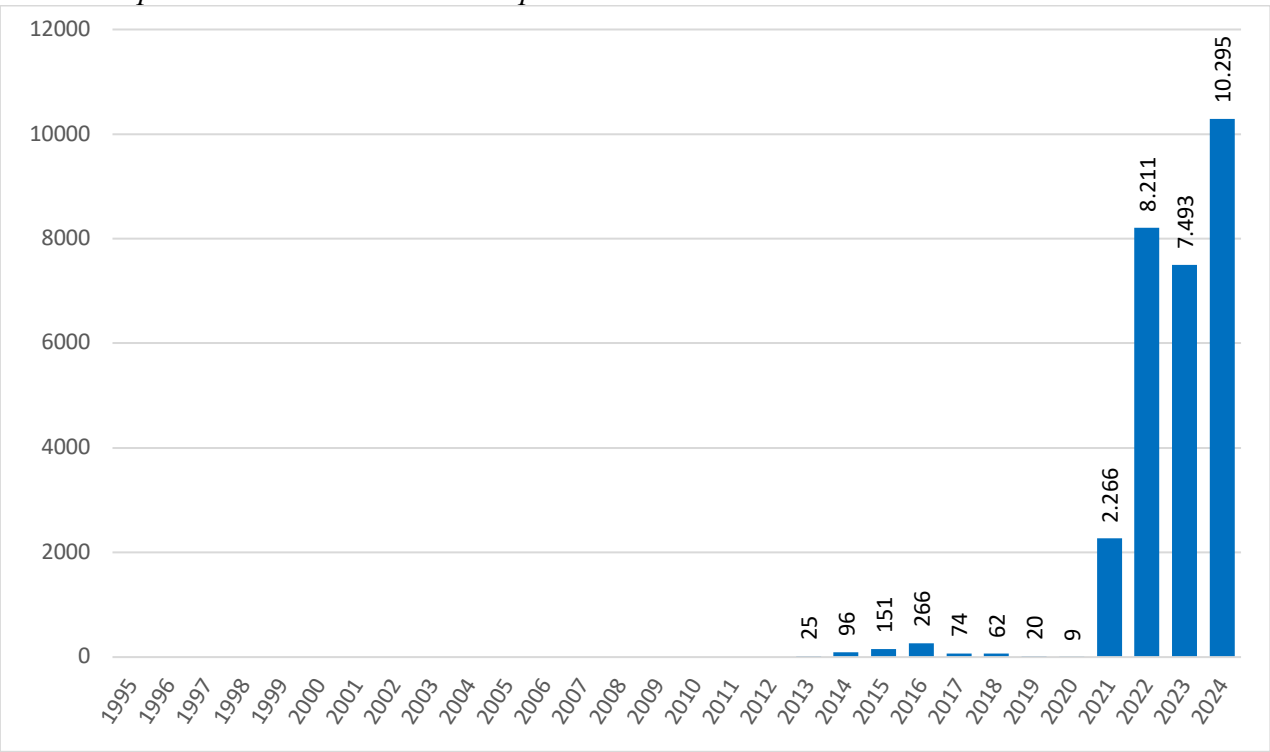
Pct.-vis ændring 1995-2024	1.932%
Pct.-vis ændring 2019-2024	1.468%

Overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven er i statistiksystemet kun i meget begrænset omfang fordelt på specificerede gerningskoder – frem til og med 2012 er der kun én, hvilket gør det vanskeligt at analysere udviklingen nærmere. Fra 2013 optræder imidlertid to nye gerningskoder, overtrædelse af miljøzone, hhv. dansk og udenlandsk køretøj. Miljøzoner kan udstedes af kommunalbestyrelserne i København, Frederiksberg, Århus, Aalborg og Odense, samt andre kommunalbestyrelser efter tilladelse fra miljøministeren. Fra 2013 til 2020 skulle dieseldrevne lastbiler og busser enten være monteret med et effektivt partikelfilter eller opfylde udstødningsnormerne for hhv. Euro 3 og Euro 4, og

de skulle være forsynet med et miljømærke.[232] De registrerede overtrædelser i opstilling 6.4.1.b omhandler frem til 2020 disse regler, og hovedparten af registreringerne gælder udenlandske køretøjer.

Fra 1. juli 2020 skal alle dieseldrevne busser, lastvogne og varebiler være forsynet med partikelfilter, hvis de kører ind i en miljøzone, og der er ikke længere krav om miljømærke. Fra 2023 gælder dette også privatbiler, og det har, som det ses i opstilling 6.4.1.b, betydet en meget kraftig stigning i antallet af registreringer.

Opstilling 6.4.1.b. Antal overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven vedr. miljøzoner der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 2013-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-
Pct.-vis ændring 2019-2024	51.375%

Man kan registrere en undtagelse for dieselbiler anvendt til privat brug fra at være omfattet af reglerne i en række særlige tilfælde:

[232] Reglerne vedr. dieselbiler er både før og efter 2020 så omfattende og detaljerede, at det ligger uden for nærværende publikation at gøre rede for dem i detaljer.

Alle dieselkøretøjer

- Hvis køretøjet er anvendt til kørsel til hospital eller speciallæge beliggende i en miljøzone.
- Hvis køretøjet er anvendt til kørsel til krisecenter eller misbrugscenter beliggende i en miljøzone.

Dieselkøretøjer, som *ikke* kan eftermonteres med lovligt partikelfilter

- Hvis ejeren havde bolig i det udvidede miljøzoneområde i København/Frederiksberg før udvidelsen. Denne undtagelse gælder frem til slutningen af februar 2026.
- Hvis køretøjet er registreret som handicapkøretøj, kan det undtages 48 måneder frem.
- Hvis man har natarbejde i en miljøzone, kan man undtages fra kl. 20.00 til kl. 10 næste dag. Denne undtagelse gælder 6 måneder fra registreringen og kan gentages.

I alle tilfælde kræves det, at undtagelsen skal registreres via hjemmesiden miljoezoner.dk, før køretøjet benyttes i miljøzonerne. Hvis undtagelsen drejer sig om kørsel til hospital eller krisecenter mm., kan den registreres senest ved udgangen af det andet døgn efter, at kørslen er foregået.

Det fremgår af miljøbeskyttelseslovens § 15 e, at det fra 1/7 2020 er Sund og Bælt Holding A/S, som varetager kontrollen med kørsel i miljøzoner. Det foregår rent teknisk gennem digital aflæsning af nummerplader på biler, der kører i miljøzoner, hvor aflæsningen så sammenholdes med oplysninger fra køretøjsregistret. Hvis der konstateres flere overtrædelser inden for én uge, regnes de for én overtrædelse - og registreres et køretøj i både Københavns og Frederiksberg kommuner, regnes det også for én overtrædelse, da de to kommuner tilsammen anses for én zone.

Håndhævelsen af miljøzonereglerne adskiller sig fra håndhævelsen af øvrige overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven ved, at der ikke gives advarsel, påbud eller anden varsling i førstegangstilfælde – som der ellers ofte gør, som det vil fremgå nedenfor. Overtrædelse af regler om miljøzoner straffes i udgangspunktet med en bødetakst på 12.500 kr. til ejeren af busser og lastbiler og 5.000 kr. til chaufføren. For vare- og personbiler til privat brug er taksten 1.500 kr. Der sker ikke forhøjelse af bødetaksten i gentagelsestilfælde – men overtræder man reglerne i 2 forskellige miljøzoner, eller i den samme zone med mere end 7 dage imellem, sker der absolut kumulation – bøderne lægges sammen uden "rabat".

Det er Miljøstyrelsen, som på baggrund af data fra Sund og Bælt udsteder administrative bødeforelæg, og der er betinget objektivt ansvar, hvilket betyder, at det er køretøjets ejer, der får bøden, uanset hvem, der har kørt bilen. Betales bøden ikke, overgives sagen til politiet. De sager, der ses i opstilling 6.4.1.a, er kun dem, der er overgivet til politiet – bøder, der er betalt efter modtagelse af et administrativt bødeforelæg, indgår ikke.

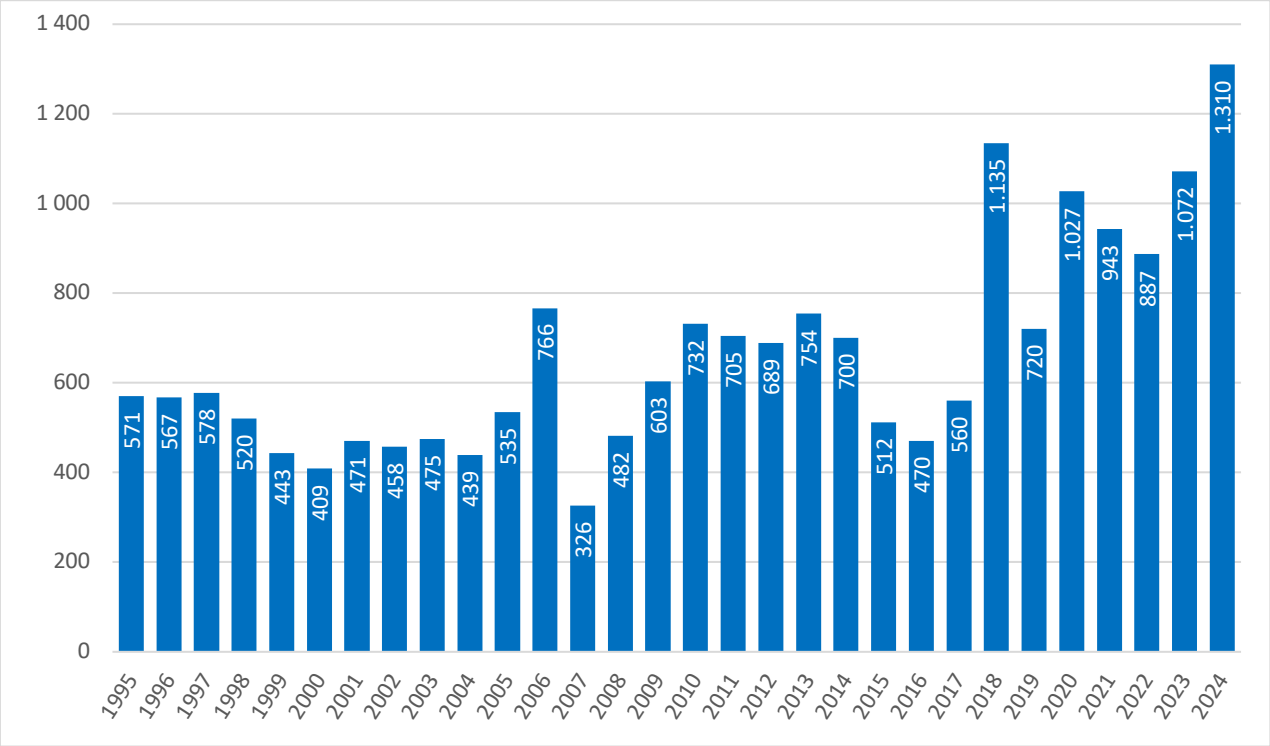
Miljøstyrelsen har i tiden 1/10 2020-31/12 2023 udstedt 46.049 administrative bødeforelæg, hvoraf halvdelen ikke er blevet betalt. Miljøstyrelsen har oversendt omkring 20.000 sager til politiet fra oktober 2020-marts 2024 (Darre 2024). En oversigt, som forsikringsselskabet Gjensidige har fået fra Miljøstyrelsen,[233] viser, at der i perioden 1/10 2023-30/9 2024 er udstedt i alt 19.433 administrative bøder, hvoraf en væsentlig del ikke er blevet betalt, hvis vi sammenligner med tallet for 2024 i opstilling 6.4.1.a.

[233] https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/14060321/miljozoner-har-kostet-danskerne-30-millioner-det-forste-ar?publisherId=9709319&lang=da

Udviklingen i registrerede overtrædelser af miljøzoner kan altså forklares af tre faktorer: Ændring i kontrollen ved overgangen til automatiseret, digital overvågning i 2020, udvidelsen af reglerne, så de også omfatter private dieselkøretøjer fra 2023, samt en høj andel administrative bødeforelæg, som ikke betales og derfor videresendes til politiet.

Øvrige overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven

Opstilling 6.4.1.b. Antal overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven (eksklusive regler om miljøzoner) der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	129%
Pct.-vis ændring 2019-2024	82%

Som det fremgår af opstillingen, er der sket lidt mere end en fordobling i antallet af registrerede overtrædelser fra 1995-2024, men der er store udsving fra år til år. De 1.310 registreringer i 2024 er det højeste i hele perioden.

Miljøbeskyttelsesloven foreskriver, at det generelt er kommunerne, der fører tilsyn med, at loven overholdes. For potentielt særligt forurenende virksomheder gælder regler om godkendelse, før virksomheden påbegyndes. Sådanne virksomheder kaldes listevirksomheder, fordi miljøministeren udfærdiger en liste over dem, og de er underlagt ministeriets (og ikke kommunernes) tilsyn. Sådanne virksomheder kan også blive pålagt at udarbejde et såkaldt grønt regnskab med oplysning om miljøforhold. Virksomheder, der undlader, kan pålægges tvangsbøder.

Miljøstyrelsen vedligeholder en database over indberettede tilsyn foretaget af kommuner og Miljøstyrelsen. Der findes en række forskellige tilsyn:

Planlagte tilsyn
- Basistilsyn, hvor virksomhedens (eller husdyrholdets) miljøforhold gennemgås
- Prioriterede tilsyn, som fokuserer på specifikke miljøproblemer i virksomheden,
- Kampagnetilsyn, som fokuserer på områder, der kræver særlig opmærksomhed mere generelt.

Ikke-planlagte tilsyn
- § 9-tilsyn, som finder sted 1) på baggrund af miljøklager eller miljøuheld; 2) i forbindelse med revurdering/godkendelse; 3) senest 6 måneder efter, at der er konstateret væsentlige overtrædelser af love, regler og afgørelser, der er genstand for tilsyn
- Opstartstilsyn med virksomheder, der er ved at etablere sig inden for områder, der kræver tilsyn.

Ved tilsyn har myndigheden en række forskellige reaktioner til rådighed:

- Henstilling er den mildeste form for reaktion og består i, at virksomheden opfordres til at rette op på de forhold, der er fundet utilfredsstillende. Hvis virksomheden undlader at følge henstillingen, kan der ikke sanktioneres herfor. En henstilling kan udformes som et forvarsel om påbud, som udstedes, hvis henstillingen ikke følges.
- Påbud – som sidestilles med forbud – om at foretage ændringer i virksomheden, så ulovlige forhold udbedres, for eksempel så overdreven forurening nedbringes. Et forbud kan komme i spil, hvis det ikke er muligt at afhjælpe problemet. Påbud/forbud skal altid varsles, medmindre der er tale om fare for sundheden eller trussel om alvorlig skade på miljøet. Påbud skal altid følges op af et opfølgende tilsyn. Følges påbuddet ikke, kan myndigheden overveje en politianmeldelse.
- Indskærpelse er en meddelelse til virksomheden om, at den skal følge gældende regler/udstedte påbud mm. Følges indskærpelsen ikke, kan myndigheden overveje en politianmeldelse. Ved skærpende omstændigheder kan myndigheden desuden forlange driften af en virksomhed stoppet/virksomheden nedlagt, eller, i tilfælde af forurening, forlange genopretning af den hidtidige tilstand.
- Selvhjælpshandling. Hvis virksomheden ikke har rettet op på de forhold, der har givet anledning til påbud eller indskærpelse, kan tilsynsmyndigheden gennemføre de nødvendige foranstaltninger på virksomhedens regning. Dette kræver varsling, mens selvhjælpshandlinger i form af nødvendige, akutte afværgeforanstaltninger kan gennemføres uden varsling. Et nyligt eksempel på en sådan akut afværgeforanstaltning er Randers Kommunes indgriben over for jordskredet på virksomheden Nordic Waste, hvor der var overhængende fare for forurening af Alling Å.[234]
- Politianmeldelse kan som nævnt ske, hvis påbud, forbud og indskærpelser ikke følges af virksomheden.

Straffen for overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven er typisk en bøde, men kan i særlige tilfælde være fængsel i op til 2 år, og endelig kan der under særligt skærpende omstændigheder ske retsforfølgning efter straffelovens § 196 med en strafferamme på 6 år.

---

[234] MAD2023.305

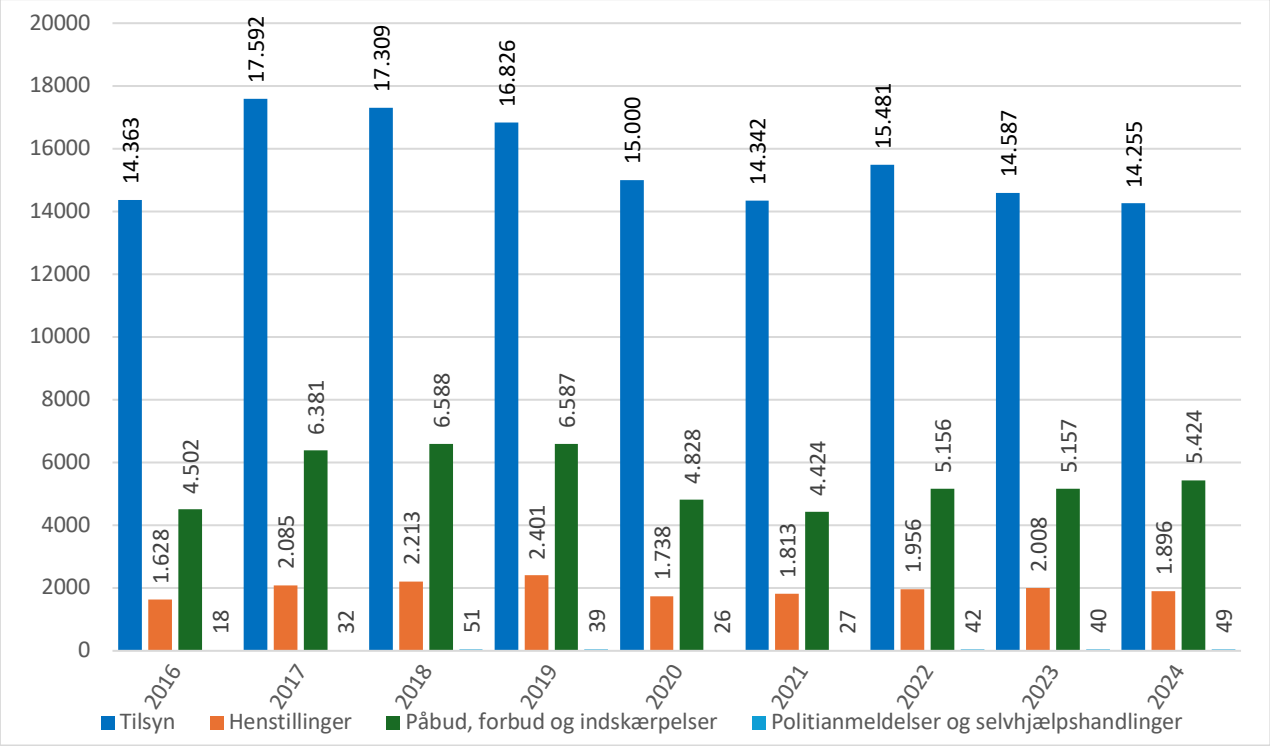
Loven giver desuden mulighed for ved dom at frakende personer eller selskaber at drive forurenende virksomhed – begrundet i tab af miljøansvarlighed. Dette kan ske, hvis

- de har fået fradømt retten til at udøve virksomhed jf. straffelovens § 79,
- de er dømt for overtrædelse af straffelovens § 196 om overtrædelse af miljølovgivningen under særligt skærpende omstændigheder (hvor strafferammen er op til 6 års fængsel)
- de er idømt frihedsstraf eller bøde på over 10.000 kr. for overtrædelse af lov om husdyrbrug
- de er straffet for at undlade at efterkomme forbud eller påbud efter miljøbeskyttelsesloven
- de skylder det offentlige mindst 100.000 kr. for oprydning efter forurening.

I lighed med, hvad vi så omkring arbejdsmiljølovgivningen, er der altså også på miljøområdet et væsentligt element af "restorative justice" i tilgangen til miljølovsovertrædelser, dette bl.a. i modsætning til straffelovområdet.

Af Vejledning om håndhævelse af Miljøbeskyttelsesloven, side 32, fremgår det, at "langt de fleste sager i forbindelse med tilsyn og håndhævelse bør og kan klares ad administrativ vej. Tilsynsmyndigheden bør således altid overveje, om administrative midler er tilstrækkelige, herunder egnede, til at standse et ulovligt forhold."[235] Med undtagelse af akut fare for sundheden eller for alvorlig forurening vil tilsynsmyndigheden i udgangspunktet søge at få virksomheden til at overholde gældende regler. Dette bliver også tydeligt, når omfanget af tilsyn og reaktioner sammenholdes med håndhævelser på området.

Opstilling 6.4.1.c. Antal tilsyn, reaktioner og håndhævelser i forbindelse med tilsyn i virksomheder og husdyrbrug foretaget af kommuner og Miljøtilsyn 2016-2024.

Note: Data findes kun fra 2016 og frem. Kilde: https://dma.mst.dk/rapport, diverse år.

[235] https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2005/87-7614-833-5/pdf/87-7614-834-3.pdf

Der er i perioden 2016-2024 gennemført lige under 140.000 tilsyn, hvori der er givet lidt under 18.000 henstillinger og 49.000 påbud/forbud og indskærpelser. Til sammenligning er der foretaget 324 politianmeldelser og selvhjælpshandlinger i hele perioden, svarende til 36 om året. Det skal bemærkes, at dette er håndhævelser, der er iværksat i forbindelse med tilsynsvirksomheden – myndighederne kan også indgive politianmeldelse på baggrund af en henvendelse fra en borger, ligesom private borgere, græsrodsbevægelser mv. kan indgive anmeldelse direkte til politiet. Sådanne anmeldelser ser altså ud til at udgøre langt hovedparten af sagerne i opstilling 6.4.1.b.

Ifølge Darre (2024) drejer en del af sagerne fra 2016-2023 sig om overtrædelser af regler vedrørende boringsnære beskyttelseszoner, dvs. forbud mod at opdyrke, gøde og bruge sprøjtemidler mv. arealer inden for 25 meters afstand af vandboringer. Disse regler blev indført i 2011, og de blev udvidet i 2018 med forbud mod overhovedet at håndtere pesticider og materiel til udbringning af pesticider i de boringsnære beskyttelseszoner.

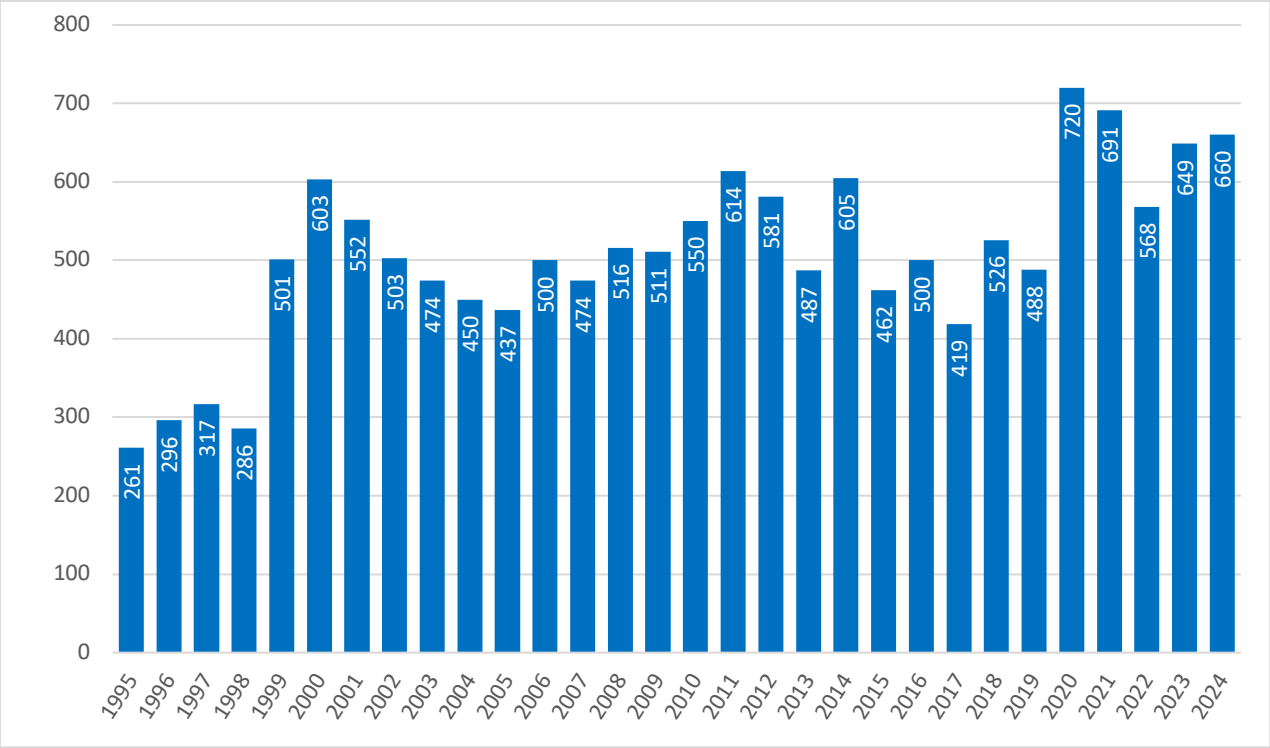
En ejer af en maskinstation blev i 2019 tiltalt for, som led i sit arbejde for en landmand, at have høstet og pløjet for tæt på en vandboring. Den tiltalte forklarede, at han ikke vidste, at boringen var der, og denne forklaring blev støttet af et vidneudsagn fra en inspektør i Landbrugsstyrelsen, som forklarede, at boringen ikke var umiddelbart synlig fra marken. Retten frifandt den tiltalte.[236]

I 2017 blev en landmand i Vestre Landsret idømt en bøde på 52.500 for at have overtrådt gødningsanvendelsesloven ved at overskride sin gødningskvote i 2006-2009, for at have bragt for meget husdyrgødning ud på sine marker i 2008-2010, at have udledt vaskevand og at have anvendt pesticider for tæt på en vandboring. I byretten blev landmanden i 2015 idømt en bøde på 110.000 kr., men Landsretten, som i øvrigt stadfæstede hovedparten af byrettens dom, nedsatte bøden grundet den lange sagsbehandlingstid.

[236] MAD 2017.103

6.4.2. NATURBESKYTTELSESLOVEN

Opstilling 6.4.2.a. Antal overtrædelser af naturbeskyttelsesloven der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	153%
Pct.-vis ændring 2019-2024	35%

Naturbeskyttelsesloven blev til i 1992, hvor lov om naturfredning, lov om sandflugtens bekæmpelse samt lov om naturforvaltning blev lagt sammen. Formålet med loven er at beskytte naturen, herunder også kulturhistoriske værdier, at sørge for bæredygtig udvikling, samt at give befolkningen mulighed for at færdes og opholde sig i naturen. Det første kan for eksempel dreje sig om beskyttelse af søer, åer og vandløb, om overholdelse af beskyttelseslinjer for bebyggelse nær skov og strand og beskyttelse af fortidsminder (f.eks. gravhøje).

I 1998 blev det, i forbindelse med vedtagelse af Vandmiljøplan II, som skulle reducere udledning af næringsstoffer til vandmiljøet med 100.000 tons, indføjet i loven, at også naturgenopretning i form af skovrejsning og genoprettelse af vådområder er omfattet. I 2014 indførtes et forbud mod gødskning og sprøjtning på såkaldte § 3-arealer, dvs. primært strandenge og strandsumpe. Samtidig blev bødeniveauet for overtrædelse af naturbeskyttelseslovens § 89, stk. 1 og 3, hævet til 5.000 kr. i førstegangstilfælde og ved skærpende omstændigheder 10.000 kr.

Beskyttelsen af befolkningens mulighed for at opholde sig i naturen er reguleret i §§ 22-26, som omfatter adgang til strandarealer, skove, uopdyrkede arealer, klitarealer samt veje og stier i det åbne

land. Mark- og vejfredsloven giver dog ejere ret til at skilte med begrænsninger i særlige tilfælde (jf. mark- og vejfredslovens § 17, se afsnit 6.4.4.)

Siden 1998 er der gennemført omkring 70 ændringer i naturbeskyttelsesloven. Det er derfor meget vanskeligt at vurdere, om lovændringer har haft indflydelse på udsvingene i antallet af registrerede overtrædelser fra år til år.

Det er kommunerne, og i visse tilfælde Miljøministeriet, som fører tilsyn med, at loven overholdes. Overtrædelser straffes med bøde, men kan i særlige tilfælde stige til 1 års fængsel. Ifølge Karnov er der ingen eksempler på, at nogen tidligere er idømt fængsel efter naturbeskyttelsesloven, men i 2025 fik blev et ægtepar idømt 4 måneders betinget fængsel for overtrædelse af naturbeskyttelsesloven, da de havde fjernet et beskyttet moseområde for at få direkte adgang til en sø fra deres ejendom. Da en del af moseområdet lå på kommunal grund, blev de tillige dømt for hærværk.[237]

Domme efter naturbeskyttelsesloven viser, at loven omfatter et bredt spektrum af strafbar adfærd:

En mand på Bornholm blev i 2024 idømt en bøde på 2.500 kr. for at parkere sin bil i en skov, hvor kun færdsel til fods og på cykel var tilladt.[238]

4 personer blev i 2023 ved Vestre landsret idømt bøder på mellem 50.000 og 100.000 kr. for overtrædelse af kystbeskyttelsesloven og naturbeskyttelsesloven ved at udføre kystbeskyttelse på en strand ved Vesterhavet uden tilladelse.[239]

En mountainbikeguide fik en bøde på 20.000 kr. for i to tilfælde at have ledet grupper af kunder på cykel på arealer, hvor Naturstyrelsen har opsat skilte med cykling forbudt.[240]

En mand fra Skjern blev i 2021 idømt en bøde på 10.000 kr. for at have spærret en vej fra sin ejendom til et naturområde med et elektrisk hegn. Han blev desuden idømt tvangsbøder, indtil han fjernede afspærringen.[241]

[237] MAD2025.9
[238] https://domsdatabasen.dk/#/sag/5940/7098
[239] MAD2023.3
[240] https://domsdatabasen.dk/#/sag/1822/2175
[241] https://domsdatabasen.dk/#/sag/167/197

6.4.2.1. WASHINGTONKONVENTIONEN – HANDEL MED TRUEDE VILDE DYR OG PLANTER

Reglerne om handel med vilde dyr og planter bygger på CITES – Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – som også kaldes Washingtonkonventionen, hvis målsætning er at beskytte arter mod udryddelse gennem indsamling og handel. Bestemmelserne er gennemført via EU, og består af en bekendtgørelse[242] udstedt med hjemmel i naturbeskyttelsesloven. Det er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, som administrerer tilladelser og certifikater vedr. import og eksport og kontrollerer, at reglerne bliver overholdt. De arter, der er omfattet af reglerne, er opdelt i tre kategorier:

- Liste I omfatter arter, som er stærkt truede af handel. Handel er som udgangspunkt forbudt. Arter på denne liste svarer til CITES bilag A.
- Liste II omfatter arter, som er i fare for at blive truet af handel. Handel er tilladt, hvis den foregår på en kontrolleret måde.
- Liste III omfatter arter, som lokalt er truede af handel. Handel er tilladt, hvis den foregår på en kontrolleret måde.[243]

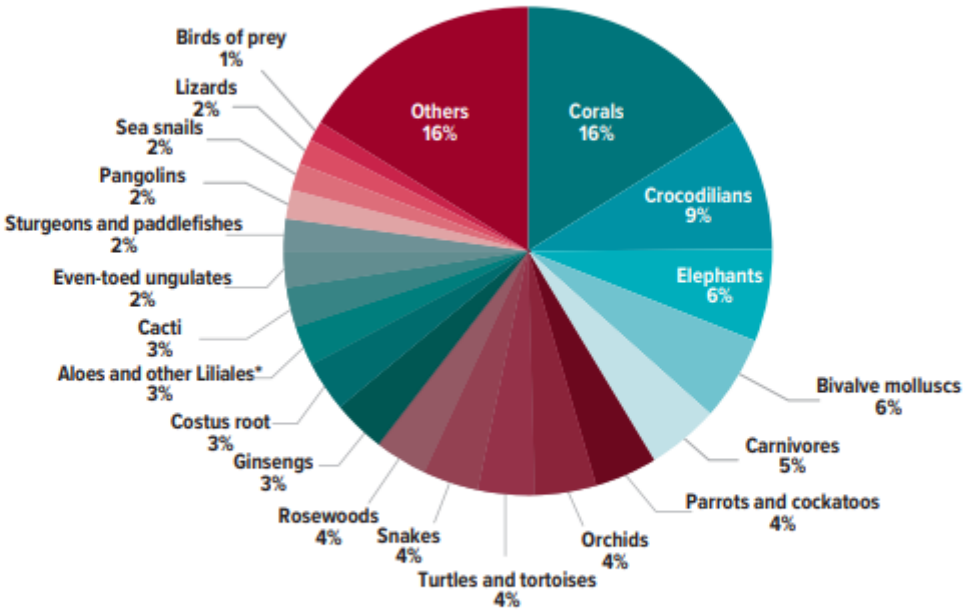
Der skelnes mellem levende dyr, levende planter og plantedele, og dele og produkter af dyr og ikke-levende planter.

CITES vedligeholder en database[244] over den illegale handel med dyr og planter, baseret på årlige indberetninger fra de enkelte lande. Detaljerede data herfra er dog ikke offentligt tilgængelige. FN udgiver hvert fjerde år en rapport om handel med beskyttede arter, senest i 2024. Det fremgår heraf, at opgørelser af beslaglæggelser er meget usikre, fordi data opgøres forskelligt fra land til land. I opstillingen herunder ses beslaglæggelsesrapporter fordelt på forskellige arter.

[242] BKG 2024-12-09 nr. 1588
[243] https://sgavmst.dk/arter/handel-med-truede-arter-cites/dyr-og-planter-omfattet-af-cites
[244] https://citesdata.un.org/

Opstilling 6.4.2.1.a. Beslaglæggelser af illegalt handlede arter i procent.

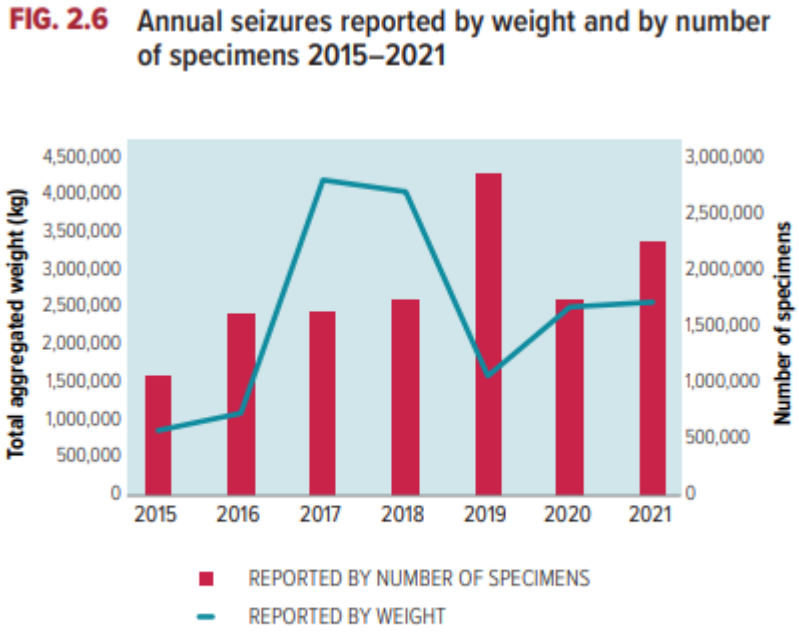
FIG. 2.1 Percentage share of seizure records by species group 2015–2021

Source: CITES Illegal Trade Database and World WISE (WWCR3 analytical dataset)
*Other Liliales includes agave, snowdrop and yucca species

Det ses i opstillingen, at koraller udgør den største andel af beslaglæggelser, fulgt af krokodiller og elefanter. Det skal understreges, at opgørelsen også indeholder dele af dyr, for eksempel skind, stødtænder og døde koraller. Visse former af stenkoraller findes på strande eller til salg i forarbejdet form på mange feriedestinationer og hjembringes af turister, der ikke er klar over, at de gør noget ulovligt.

Opstilling 6.4.2.1.b. Årlige beslaglæggelser af illegalt handlede arter på verdensplan efter antal og vægt.

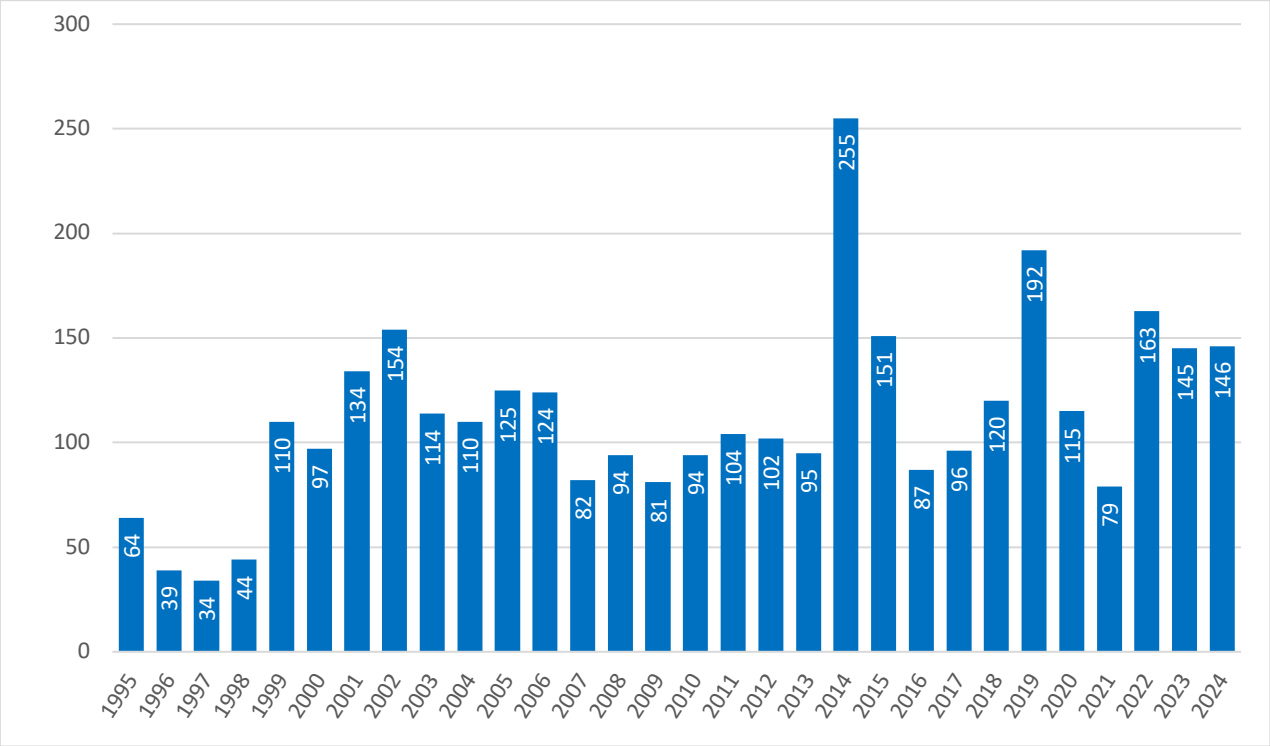
Source: CITES Illegal Trade Database and World WISE (WWCR3 analytical dataset)[30]

Omfanget af årlige beslaglæggelser har varieret noget. Tal for 2015 er formentlig misvisende, da det først blev obligatorisk at indberette fra 2016. Faldet i 2020 kan skyldes Covid 19, og i det hele taget er det vanskeligt at vurdere, i hvilken grad udviklingen i beslaglæggelser afspejler udviklingen i omfanget af den illegale handel – omfanget af kontrolindsatsen har jo væsentlig indflydelse her.

Ifølge rapporten blev der fra Danmark rapporteret om 1.000-1.500 beslaglæggelsesrapporter i perioden 2015-2021.[245] Det er lidt mere, end der fremgår af opstilling 6.4.2.1.c.

[245] Tallene er ikke præcist opgjort.

Opstilling 6.4.2.1.c. Antal overtrædelser af Washingtonkonventionen der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	128%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-24%

Antallet af registrerede overtrædelser er begrænset, og der er store udsving fra år til år. En uformel opgørelse fra 2016 viste, at top-5 i antal beslaglæggelser i Danmark 2011-2016 var følgende[246]

1. Hvalkød af primært narhval sendt fra Grønland til Danmark udgør 33% af beslaglæggelserne. Visse typer af hvalkød kan sendes lovligt, men ikke narhval.
2. Stenkoraller, 21%
3. Slankepiller af Hoodia-planten, 20%
4. Krokodille- og alligatorprodukter, 7%
5. Pytonslangeprodukter, 6%

Indførsel af levende dyr omfattet af bekendtgørelsen fra lande uden for EU er kun tilladt via toldstedet i Københavns Lufthavn, og det er her, mange af overtrædelserne opdages. En biolog, som arbejdede med at håndhæve Washingtonkonventionen i 2016, forklarede, at der ofte var tale om personer, som slet ikke havde gjort noget for at skjule de forbudte arter, hvilket tydede på, at de ikke vidste, at de gjorde noget ulovligt.

Overtrædelse af vilkår i bekendtgørelsen, herunder svindel med certifikater og tilladelser, straffes som udgangspunkt med bøde på samme niveau som foreskrevet i naturbeskyttelsesloven, men kan

[246] UD & SE 31/12 2016, sektion 1, s 44.

stige til fængsel i 2 år, hvis der er voldt skade på naturinteresser, eller overtrædelsen er sket med økonomisk gevinst for øje. Ifølge en rigsadvokatmeddelelse[247] kan der ved særligt skærpende omstændigheder straffes efter straffelovens § 196 a med en strafferamme på op til 6 års fængsel ligesom efter miljøbeskyttelsesloven. Eksempler på sager om overtrædelse af Washingtonkonventionen viser et broget billede:

I 2024 blev to mænd dømt for besiddelse af og handel med ugler. Den ene havde i alt 11 ugler uden tilladelse (samt andre dyr, der ikke var dokumentation for) og fik en bøde på 10.000 kr. Den anden havde solgt to ugler til den første, og han fik en bøde på 5.000 kr. Den ene af uglerne, en plettet hornugle, blev desuden konfiskeret og overleveret til Zoologisk Have i København.[248]

To danske mænd blev i 2019 pågrebet i Norge, mens de fangede sommerfugle. De havde angiveligt indsamlet 35-40 fredede apollosommerfugle. Efterfølgende blev de i Danmark sigtet efter Washingtonkonventionen og fik konfiskeret flere tusinde sommerfugle, som politiet tog med til nærmere undersøgelse. De to blev i 2020 idømt bøder på hhv. 10.000 og 12.000 kr.[249]

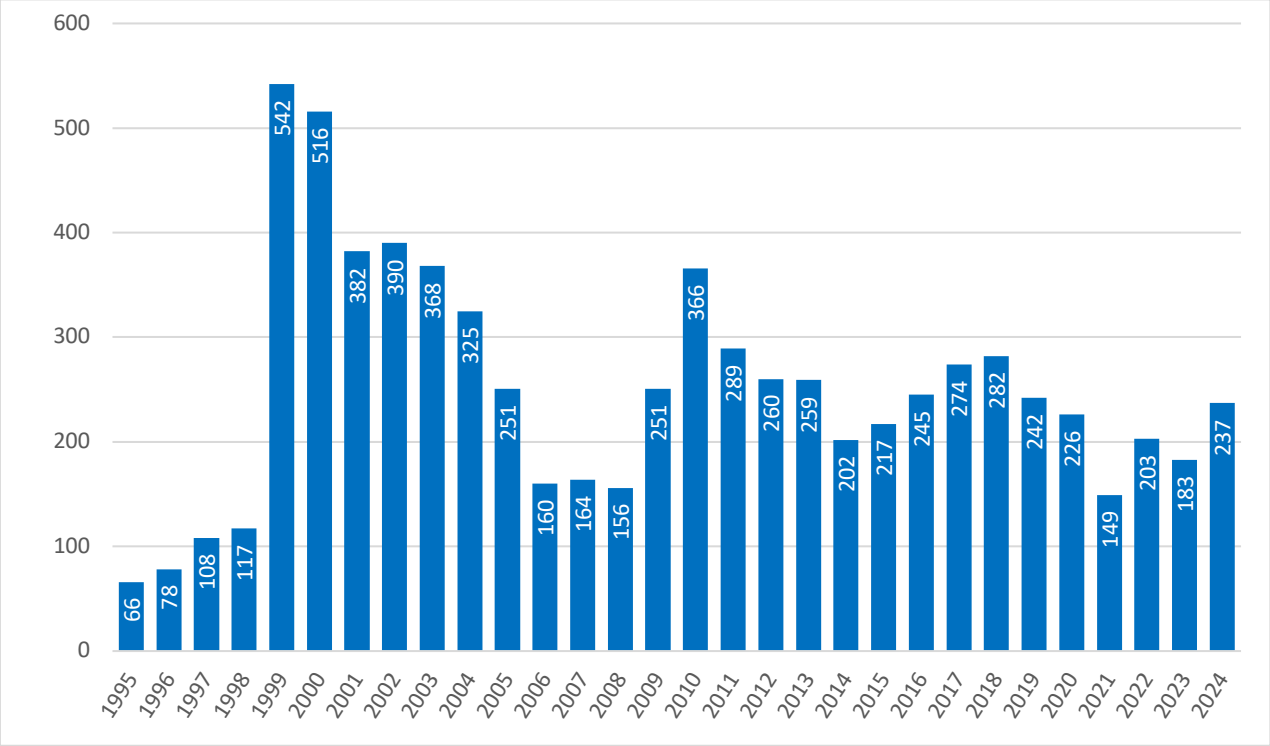
Et auktionshus blev i 2014 idømt en bøde på 75.000 for at have udbudt to horn fra næsehorn og tre elefantstødtænder på auktion uden gyldige CITES-certifikater. Effekterne blev trukket tilbage inden auktionen.[250]

[247] Rigsadvokatmeddelelsen, 2024-02-09 nr. 9064
[248] Skive Folkeblad, 6/9 2024
[249] Nordvestnyt Holbæk/Odsherred, 21/8 2019, sektion 2, s. 6, samt Weekendavisen 20/5 2020, sektion 1, s. 3
[250] TfK2014.643/1

6.4.3. LOV OM PLANLÆGNING

Lov om planlægning indeholder blandt andet forskrifter vedrørende by- og landzoner, lokalplaner, kommunale ekspropriationer, opførelse og anvendelse af bygninger, og benyttelse af sommerhuse. Loven har gennemgået næsten 100 ændringer siden hovedloven blev vedtaget i 1991.

Opstilling 6.4.3.a. Antal overtrædelser af lov om planlægning der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	271%
Pct.-vis ændring 2019-2024	2%

Der er et begrænset antal registrerede overtrædelser om året, og ret store udsving fra år til år. Den store stigning i 1999 kan sandsynligvis forklares med, at der i 1998 i planloven blev indføjet § 51 a, som pålagde kommunerne hvert år pr. 1. oktober at udstede påbud om fraflytning til personer, der ulovligt havde helårsbeboelse (CPR-registrering) i et sommerhus. Tilsvarende skal kommunerne gribe ind over for personer, der registrerer sig som boende i et sommerhus i løbet af vinterhalvåret.[251] Baggrunden var, at der var en tendens til, at flere og flere mennesker flyttede permanent ind i sommerhusområder, som derved mistede deres præg af rekreative områder. Der blev givet en række såkaldte afviklingsdispensationer til personer, der allerede før 1998 havde bopæl i deres sommerhus. En sådan dispensation havde en varighed på 5 år, men kunne udstrækkes til 10 år. Dette kan være en del af forklaringen på stigningen i 2009-2010, hvor afviklingsdispensationerne udløb, og helårsbeboere derfor fik påbud om at fraflytte deres sommerhus.

[251] L 1998-12-23 nr. 1022

Jægerspris kommune gav i 2005 varig dispensation til helårsbeboelse i 3 sager, hvor beboerne tidligere havde fået afviklingsdispensation. Dette opdagede Statsamtet via en dagbladsartikel, hvorefter de bad kommunen om en forklaring. Kommunen mente, at der forelå særlige tilfælde, men Statsamtet vurderede, at det faktum, at beboerne havde fået en afviklingsdispensation, ikke i sig selv kunne berettige til varig dispensation – her skulle kommunen foretage en individuel vurdering.[252]

Overtrædelser af planloven er underlagt kommunalt tilsyn, og kommunale afgørelser kan påklages til Planklagenævnet. Overtrædelser af påbud kan dels udløse tvangsbøder, dels bødestraf.

To samlevende personer havde i 2009 søgt dispensation til helårsbeboelse i deres sommerhus i Jægerspris, men havde fået afslag. De var siden da hver især idømt bødestraf to gange for fortsat helårsbeboelse, og var nu fraflyttet. En tidligere bøde var idømt dem i fællesskab, så de skulle betale 50% hver, men byretten fandt nu, at de hver især skulle betale det fulde bødebeløb, som i tredjegangstilfælde blev udmålt til 15.000 kr. til dem hver. Østre Landsret besluttede, med udgangspunkt i forarbejderne, at bøden skulle udmåles pr. husstand, og de to blev derefter idømt en bøde på hver 7.500 kr.[253]

En mand blev i 2021 idømt en bøde på 10.000 kr., samt månedlige tvangsbøder på 2.000 kr., fordi han ikke ophørte med at drive vognmandsvirksomhed på en grund, hvor dette ikke var tilladt. Østre Landsret øgede tvangsbødernes størrelse til 5.000 kr. om måneden.[254]

En mand fik i 2011 en bøde på 2.500 kr. for at have opstillet en teleskopantenne (han var radioamatør) ved sin bolig i landzone uden kommunal tilladelse.[255]

[252] MAD 2006.191.
[253] TfK2013.594/1
[254] TfK2014.631
[255] TfK2011.1015

6.4.4. MARK- OG VEJFREDSLOVEN

Lov om mark- og vejfred er, sammenlignet med de fleste øvrige dele af miljølovgivningen, ret enkel, og loven har heller ikke været ændret nær så ofte – ca. 10 gange siden 1995. Loven regulerer først og fremmest, hvordan man skal håndtere sager om løsslupne husdyr, der færdes på fremmed grund.

Loven foreskriver, hvordan ansvaret for skader forvoldt af husdyr skal behandles, og kræver blandt andet, at heste skal ansvarsforsikres. Den giver også enhver ret til at optage (dvs. indfange) fremmede husdyr, der træffes på vedkommendes grund, ligesom den giver lov til at fjerne uvane husdyr (dyr, som ikke er tamme/håndterbare), og fritager ejeren af grunden for ansvar, hvis dyret skulle komme til skade eller dø. Det er dog kun tilladt direkte at aflive dyret, hvis dets ejer tidligere er advaret om, at det vil ske, hvis dyret igen kommer ind på fremmed grund, eller hvis det angriber andre dyr eller er til nærliggende fare for personer eller ejendom. Hunde er siden 2014 ikke omfattet af loven (de er nu omfattet af hundeloven), og på samme tidspunkt blev det forbudt at aflive katte og tamkaniner (medmindre de er til fare).

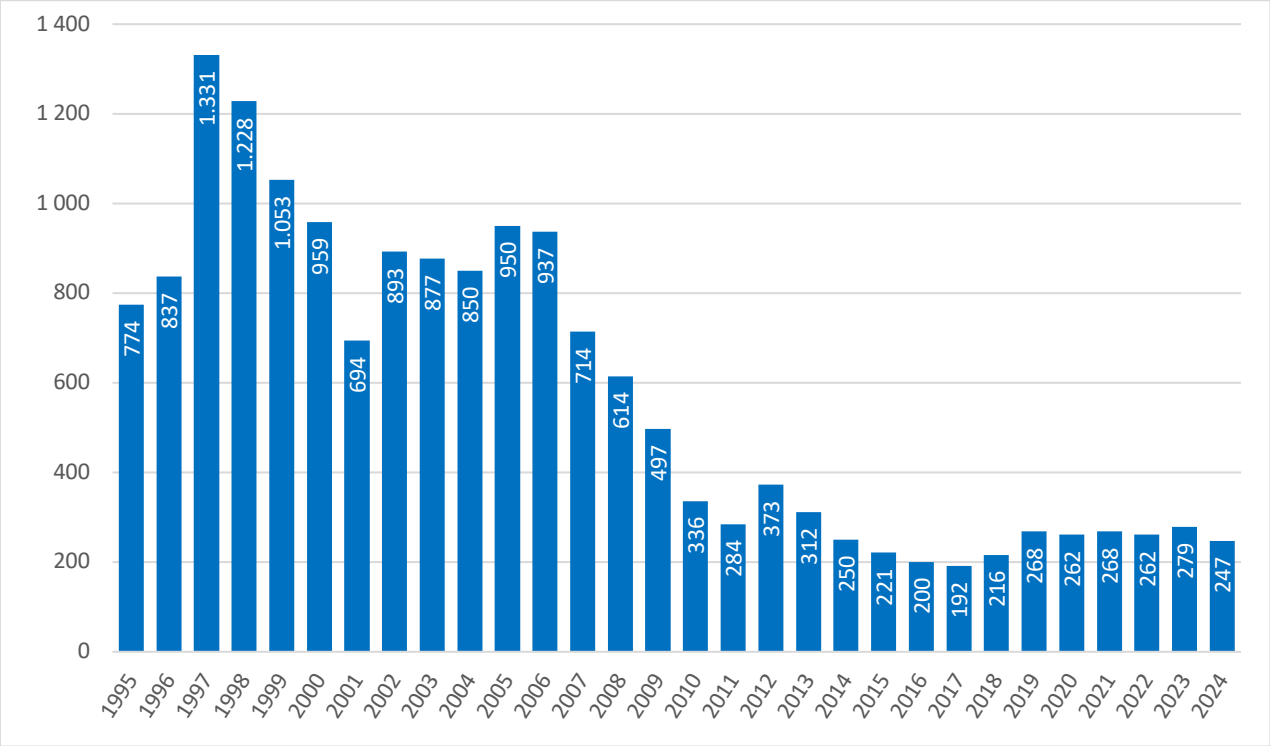
Loven forbyder også, at man lader sine dyr græsse på offentlige veje og arealer, og påbyder, at man sikrer dyr, der græsser på marker, der støder op til offentlige veje, forsvarligt. Denne del af loven er underlagt offentlig påtale, og overtrædelser kan straffes med bøde.

Den, hvis husdyr færdes på fremmed grund, kan straffes med bøde, og det samme kan den, som sender sine dyr ind på fremmed grund. Lukker man andres dyr ud fra bur, tøjr eller hegn, kan man straffes med bøde eller fængsel i op til 4 måneder. Disse former for overtrædelser er underlagt betinget offentlig påtale.

En væsentlig del af lovens paragraffer drejer sig om regler for vurdering af skader forvoldt af andres dyr. Endelig forbyder lovens § 17, at man færdes på andres grund uden tilladelse, og at man færdes ad en privat vej, hvor der skiltes om, at det er forbudt. Retten til at regulere offentlighedens adgang på denne vis er dog indskrænket af naturbeskyttelseslovens §§ 22-26 (se afsnit 6.4.2). Overtrædelse af § 17 kan straffes med bøde, og der er tale om betinget offentlig påtale.

Som det fremgår af opstilling 6.4.4.a, er antallet af registrerede sager om mark- og vejfred faldet væsentligt gennem perioden, hvilket kan have sammenhæng med ændringer i måden at drive landbrug på. Det kan også tænkes, at flytningen af reguleringen af hunde i 2014 har haft en vis betydning. Darre (2024) finder, at 246 sager vedr. mark-og vejfred drejer sig om ulovlig parkering og er knyttet til to adresser ved Københavns Rådhus. Vi formoder, at det drejer sig om ubetalte parkeringsbøder, der fra kommunen er overdraget til politiet.

Opstilling 6.4.4.a. Antal overtrædelser af lov om mark- og vejfred der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	-68%
Pct.-vis ændring 2019-2024	-8%

En teltudlejer på Bornholm blev i 2023 sigtet for overtrædelse af mark- og vejfredsloven ved at have udlejet to såkaldte "glampingtelte" og opstillet dem uden for et område, hvor teltning var tilladt. Han blev frikendt, da det under retssagen viste sig, at han ikke selv havde opstillet teltene (det havde lejerne), og heller ikke havde udleveret teltene eller udpeget det sted, hvor de var blevet stillet op.[256]

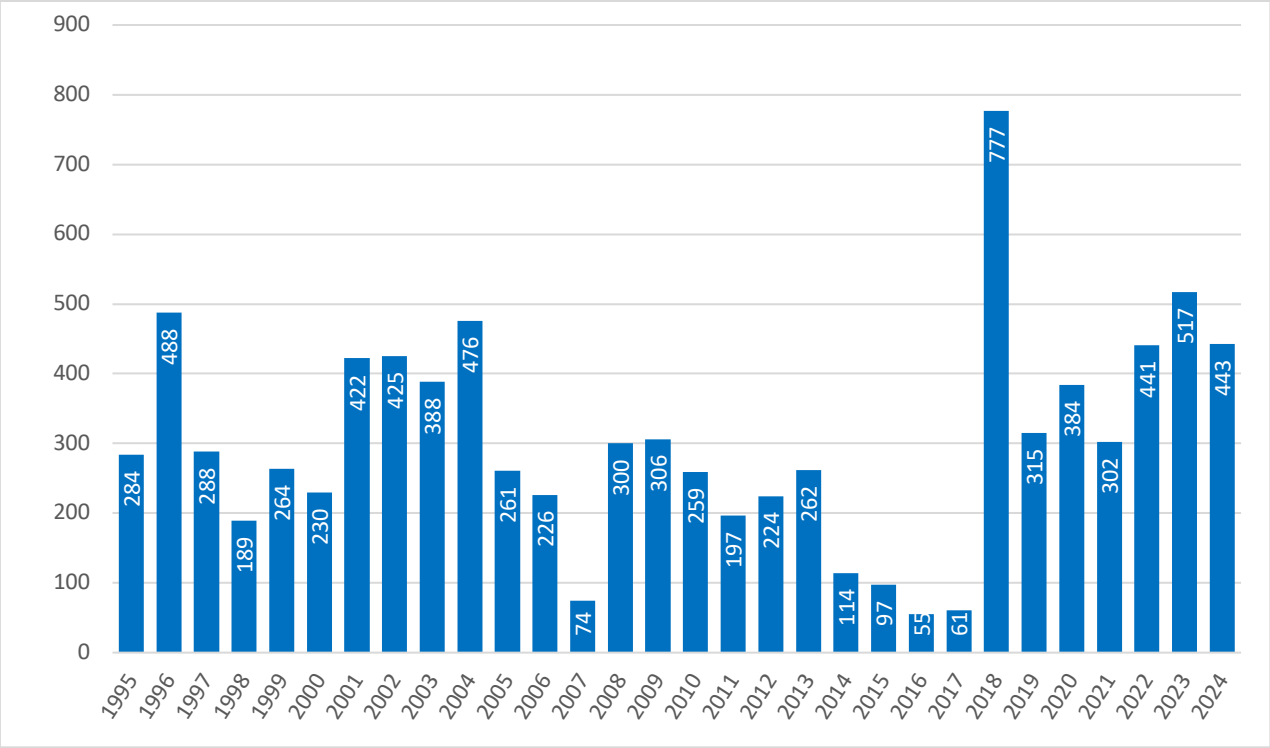
En kvinde i Thy blev i 2020 sigtet for overtrædelse af lov om mark- og vejfred, da tre af hendes kreaturer løb ud på en vej. Sigtelsen bundede i, at elhegnet på marken ikke virkede, og at det derfor var ejerens ansvar, at dyrene løb ud. Bødeforelæggets størrelse er ikke oplyst.[257]

I 1998 blev en læge ved Vejle Sygehus tiltalt for overtrædelse af § 17 ved at have parkeret på en del af sygehusets område, hvor der var annonceret særlige regler for parkering. I byretten blev han frifundet, fordi § 17 efter rettens mening ikke kunne anvendes, når han var ansat af ejeren af området. Anklagemyndigheden ankede, men Vestre Landsret stadfæstede frikendelsen.[258]

[256] https://domsdatabasen.dk/#/sag/3367/4007
[257] Thylands Avis 27/8 2020.
[258] U.1998.1721V

6.4.5. LANDBRUGSLOVEN

Opstilling 6.4.5.a. Antal overtrædelser af landbrugsloven der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab 1995-2024.

Pct.-vis ændring 1995-2024	56%
Pct.-vis ændring 2019-2024	41%

Landbrugsloven vedrører primært lovgivning vedrørende landbrugs- og bopælspligt, dvs. krav om, at landejendomme skal dyrkes, og at ejeren bor på ejendommen,[259] regulering af bygninger til landbrugsformål samt handel med og forpagtning af landbrugsejendomme. Overtrædelser straffes med bøde, og det har gennem det meste af perioden været Landbrugsstyrelsen, som har foretaget kontrol. I forbindelse med etableringen af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er en del af opgaverne overgået hertil i september 2024, mens resten af opgaverne er overtaget af Styrelsen for Landbrug og Fiskeri.

Regler vedrørende kontroller mv. findes fortsat beskrevet på Landbrugsstyrelsens hjemmeside. Det fremgår af den generelle kontrolinstruks (Landbrugsstyrelsen (2021) som vedrører en række love, herunder lov om økologi og lov om gødskning), at man også i kontroller af landbruget kan benytte de administrative konsekvenser/sanktioner, som er omtalt ovenfor i afsnit 6.4.1. om miljøbeskyttelsesloven, men at der også er mulighed for politianmeldelse eller administrative bøder. For landbrugsloven gælder den særlige regel, at myndighederne ved kontrol af, om loven er overholdt, har adgang

[259] Bopælspligten kan også opfyldes ved, at boligen lejes ud til en anden person, der benytter den som helårsbolig. Bopælspligten gælder i 10 år.

til såvel offentlige som private ejendomme, uden retskendelse (§ 45). Kontroller skal generelt så vidt muligt meddeles ejeren på forhånd, men kan dog undlades, for eksempel ved kontroller af, om bopælspligten er overholdt.

I 2002 blev en ejer af en landbrugsejendom idømt en bøde på 5.000 kr. for ikke at have taget fast bopæl på ejendommen inden for 2 år efter erhvervelsen. Han blev desuden idømt månedlige tvangsbøder på 5.000 kr., hvis han ikke lovliggjorde forholdet ved at flytte ind på ejendommen.

Der findes oversigter over kontroller og overtrædelser af for eksempel regler vedrørende økologiske bedrifter,[260] men, så vidt ses, ikke over de overtrædelser af landbrugsloven, der er opregnet i opstilling 6.4.5.a. Det er derfor ikke muligt at vurdere, om udsvingene i antal registreringer kan have sammenhæng med omfang eller målretning af kontrolindsatsen. Langt de fleste offentliggjorte domme i straffesager om landbrug vedrører ikke landbrugsloven, men derimod for eksempel overtrædelse af lov om dyrevelfærd eller gødskningsloven, herunder undladelse af at føre et gødningsregnskab.

Darre (2024) finder, at en del sager, som i POLSAG er registreret som overtrædelser af landbrugsloven, drejer sig om manglende indsendelse af gødningsregnskab. Regler herom findes i bekendtgørelse om jordbrugsvirksomheders anvendelse af gødning. Overtrædelse af regler vedr. overgødskning og/eller gødningsregnskaber straffes med bøde, og Landbrugsstyrelsen er i den slags sager bemyndiget til at udstede administrative bødeforelæg. Hvis landbrugeren ikke accepterer bødeforelægget, overgår sagen til politiet.

En landmand blev i 2024 i Vestre Landsret idømt en bøde på 89.500 kr. for at have overskredet sin gødningskvote i flere tilfælde. Han var, på baggrund af oplysninger i sit gødningsregnskab, tiltalt for overgødskning med i alt 54 ton kvælstof i 2017/18 og blev i byretten idømte en bøde på 556.500 kr. I landsretten forklarede en planteavlsrådgiver, at det ikke ville være muligt at udbringe så meget gødning på landmandens marker uden at ødelægge planterne, og Landsretten frifandt ham derfor for dette forhold. Han blev dømt efter husdyrgødningsbekendtgørelsen for overgødskning i væsentlig mindre omfang, både med kvælstof og fosfor.[261]

Darre (2024) har kun gennemgået et mindre udsnit af sagsresuméer i POLSAS. Det er derfor ikke muligt for os at vurdere, i hvilket omfang, sager som denne af politiet er registeret under gerningskoden for landbrugsloven (selv om de vedrører andre love om landbrug og miljø), det vil kræve en nærmere gennemgang af sagerne. Men det er i hvert fald muligt, at politiregistrerede sager vedrørende landbrugsloven også indeholder sager, som ikke direkte hører under denne lov. Dette gør det yderligere vanskeligt at komme med bud på, hvad der kan forklare den generelle udvikling og udsving fra år til år.

[260] https://lbst.dk/bedrift/oekologi/baggrund-og-fakta-om-oekologi-/oekologistatistik

[261] MAD2024.258

6.4.6 MILJØLOVGIVNINGEN, ”RESTORATIVE JUSTICE” OG FRIVILLIGHED

En væsentlig del af den miljølovgivning, vi har beskrevet i dette afsnit, bygger på håndhævelse gennem instruktion, samarbejde og påbud. Der er her grund til at pege på to forhold, som sætter dette lidt i relief.

Frivillighed

For det første gælder, at der i forhold til et af de helt store miljøproblemer i disse år – udvaskningen af næringsstoffer til havmiljøet med deraf følgende iltsvind – er problemer med at opnå resultater ad frivillighedens vej. Det fremgår af Rigsrevisionens beretning om tilsynet med landbrugets udledning af kvælstof (Rigsrevisionen 2024), at der har været væsentlige problemer med dette tilsyn.

Folketinget besluttede i 2021 at reducere landbrugets udledning af kvælstof med 20%, blandt andet gennem brug af målrettede efterafgrøder og kvælstofprojekter, begge dele som frivillige indsatser. Rigsrevisionen konstaterer for det første, at Landbrugsstyrelsens kontrol med omfanget af landbrugets brug af gødning er baseret på indberetninger fra landbruget selv, og at Landbrugsstyrelsen allerede i 2021 var klar over, at der var risiko for fejl i opgørelserne. Det kan ”være destabiliserende for den regulering, der skal sikre, at landbrugerne ikke bruger for meget gødning” (Rigsrevisionen 2024, s. 3). Man identificerede derfor i 2021 en række tiltag, som kunne nedbringe risikoen for fejl – men ingen af disse er implementeret i 2024. I perioden 2019-2022 havde 22% af de kontrollerede landmænd et overforbrug af kvælstof, og andelen af landbrugere, der brød loven, steg gennem perioden. I opstilling 6.4.6.a. ses de sanktioner, der er anvendt over for overforbruget.

Opstilling 6.4.6.a. Antal landbrugere med overforbrug af kvælstof fordelt på sanktionstyper i kontrolårene 2019-2023.

Tabel 3

Antal landbrugere med overforbrug af kvælstof fordelt på sanktionstyper i kontrolårene 2019-2023[1)]

Sanktionstyper	2019	2020	2021	2022	2023	I alt
Ingen sanktion (under bagatelgrænsen)	88	172	165	203	100	**728**
Indskærpelse	61	61	33	55	12	**222**
Administrativ bøde	43	50	37	69	13	**212**
Politianmeldelse	32[2)]	9	7	9	1	**58**
I alt	**224**	**292**	**242**	**336**	**126**	**1.220**
Heraf forældede sager[3)]	5	15	6	-	-	**26**

[1)] Kontrolåret er det år, hvor landbrugeren er udvalgt til kontrol. Kontrollen kan dog vare flere år.

[2)] Landbrugsstyrelsen har oplyst, at der var flere politianmeldelser i 2019, fordi der var en del overtrædelser af den dengang nye regulering af fosfor. Det betød, at nogle sager med både overforbrug af kvælstof og fosfor blev politianmeldt, selv om overforbruget af kvælstof i sig selv ikke var stort nok til en politianmeldelse.

[3)] De forældede sager indgår i de andre sanktionstyper. Fx kan en sag være politianmeldt og sidenhen blevet forældet. Der er ikke data for forældrede sager i kontrolårene 2022 og 2023, fordi forældelsesfristen på 4 år ikke er udløbet. For kontrolåret 2021 er der ud over 6 forældede sager 9 sager, som endnu ikke er afklaret.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af data fra Landbrugsstyrelsen.

Som det fremgår, vurderer Landbrugsstyrelsen de 60% af overtrædelserne til at være bagatelagtige. Det er styrelsen selv, der fastlægger, hvor bagatelgrænsen går. Lidt under en fjerdedel af sagerne

ender med administrativ bøde eller politianmeldelse – sidstnævnte sker, hvis bøden for kvælstofoverforbruget er over 75.000 kr.

For det andet konstaterer Rigsrevisionen, at myndighederne ikke har fulgt tilstrækkeligt op på de frivillige indsatser. Opfølgningen på de målrettede efterafgrøder er "meget utilstrækkelig", da man har målt på, hvor mange tilsagn om støtte til efterafgrøder, der er givet, og ikke på, om der faktisk er plantet efterafgrøder. Det er derfor ikke muligt at vurdere, hvor meget af kvælstofreduktionen på 3.500 tons årligt, som faktisk er nået.

For det tredje har Rigsrevisionen set på de frivillige kvælstofprojekter – for eksempel skovrejsning. minivådområder og lavbundsprojekter, som forventedes at nedbringe kvælstofudledningen med 1.500 ton årligt. Her finder man, at der i 2023 var opnået en reduktion på 240 ton.

Statsrevisorerne konstaterer på denne baggrund, at "det er uigennemsigtigt om kvælstofreduktionerne, der skal forbedre vandmiljøet og modvirke iltsvind, opnås." (Rigsrevisionen 2024: Statsrevisorernes bemærkning). Frivilligheds- og samarbejdspolitikken har altså – så vidt det kan vurderes – ikke rigtig virket efter hensigten på dette område.

Ulighed i håndhævelsen?
Det andet forhold, vi vil påpege, er, at der synes at være en noget ulige fordeling af myndighedernes tilbageholdenhed i håndhævelsen af miljøreglerne. Når det gælder erhvervsliv og landbrug, fremhæves samarbejde og genoprettelse som vejen frem, men dette gælder tilsyneladende ikke private borgere, der – i visse tilfælde uden at være klar over det – overtræder loven. Det ville, ud fra den generelle tilgang til håndhævelse, være nærliggende at tro, at bilister, som kører deres dieselbil uden partikelfilter ind i en miljøzone, i første omgang ville modtage en indskærpelse. Det sker imidlertid ikke – her falder der bøder, første gang der registreres en overtrædelse.

Når det gælder overtrædelser af Washingtonkonventionen, er det vanskeligt at vurdere, i hvor høj grad man lader nåde gå for ret og nøjes med konfiskation af for eksempel ulovligt importerede koraller, men der er eksempler på domme også i den slags tilfælde.

Der synes altså at være en tendens til, at myndighedernes genoprettende praksis primært er rettet mod erhvervslivets og landbrugets overtrædelser.

6.5. OVERTRÆDELSER AF FÆRDSELSLOVEN

Færdselsloven forbindes med forsøg på regulering af forhold, der er tæt ved hjertet af det moderne industrialiserede og urbaniserede samfund. Den var ikke nødvendig i jæger- og samlersamfundet. Dengang eksisterede der vel næppe ord og begreber som færdsel og trafik. Allerede i landbrugssamfundet finders der dog ledetråde til "færdselslovgivning". Fra landskabslovene i 1200-tallet stammer begrebet "vejfred" – en næsten ironisk pendant til vore dages "vejvrede", men ikke desto mindre noget der peger i samme retning. Reglerne om "vejfred" havde nemlig ikke primært som formål at regulere færdslen, men at beskytte de "vejfarende" mod røvere og overfald.

Ved slutningen af 1600-tallet er trafiksituationen i København åbenbart blevet så kaotisk, at der i kongens navn den 10. januar 1685 udstedtes en forordning "Om umaadelig kørsel og adskillig anden uskikkelighed paa gaderne i København". Denne færdselsforordning kaldes gerne Danmarks første færdselslov. Den giver en række bestemmelser om, hvad man må, og hvad man ikke må, når man er kørende. Eksempelvis må man ikke køre så stærkt i gaderne, at folk og kvæg lider skade. Overtrædelse skulle medføre to dage og nætter på vand og brød i rådhuskælderen samt erstatning af evt. forvoldt skade.

Denne forordning blev grundlaget for dansk færdselslovgivning i 200 år. Adskillelige gange senere blev den genoptrykt med nye truende og formanende kongelige ord til indledning. I 1780 skærpedes forordningens strafbestemmelser, og der indførtes bestemte fartgrænser bestemt ud fra hestevogntype og hestens gangarter. Tillige blev det bestemt, at der skulle holdes til højre også på Københavns arealer uden for portene (og fra 1793 landsdækkende).

Bilernes fremkomst i slutningen af 1800-tallet skabte behov for særlige landsdækkende regler, og den første danske lov om "Kørsel med Automobiler" – den såkaldte "Motorlov" – blev vedtaget i 1903. Motorloven blev revideret flere gange, før færdselsreglerne i 1923 blev samlet i deres egen lov, den første almindelige færdselslov. Den sammenskrev de forskellige politivedtægter og bestemmelser fra vejforordningen af 1793 samt overtog forskellige bestemmelser fra motorloven af 1921, bl.a. om overhaling. I 1955 blev motorloven og færdselsloven skrevet sammen til én færdselslov, færdselsloven af 1955. Der vedtages flere gange ændringer til færdselsloven, før færdselsloven af 1976 – som er den nugældende – blev vedtaget.

*

Det følgende brev, der er dateret 6. december 1912, er skrevet af en tysk opdagelsesrejsende med speciale i Afrika, adresseret til afrikaneren Lukanga Mukama:[262]

Mukama!

---

[262] Dette er et uddrag af et brev, skrevet til Lukanga Mukama, af Hans Paasche, oversat til engelsk af Chaos Production Unlimited og Alan Nothnagle 1992/93. Se fx: https://mystiekfilosofie.com/wp-content/uploads/2024/01/the-journey-lukanga.pdf Der hersker usikkerhed omkring, hvorvidt brevet er autentisk eller ej. Under alle omstændigheder har indholdet efter vor mening karakter af tankevækkende og skarp civilisationskritik. Se også Loftager, J. (1987): "Et postindustrielt samfund", i H. Fink et al. (red.): *Grænser for rationalitet. Det postindustrielle og kulturforskningen.* Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, s. 17-50.

You ask for what the Wasungu use cars and why they drive so aimlessly to and from? Think of the way from Niansa to Rubengera. At the moment a carrier walks four days, a messenger two. The Sungu would build a metal plank-way so that the messenger arrives there in one day. To build this way, thousands of people have to go there and work there and then go back. Others have to bring them food and firewood. The workers get wages. These they will want to spend. That is why an Indian with many loads of materials, caps, pearls and booze has to come. Then a Sungu whostands next to him and screams of the Sungu. Then a Sungu who counts and writes down these goods and collects a duty for them. For him too, a house must be built and a second one for the one who makes sure, that the money taker doesn't keep the money to himself. Now we are already in a "healthy" economical life or in a "healthy economical development". Then comes a Sungu who makes pictures of the goings on and writes a book about them. Then a house is built in which the cars of the railway are repaired. In this house people work, who have to be fetched with the cars. For this, coal and wood are needed, and this is fetched with the cars and the coal powers the engine. The cars are built to fetch the coal, and the coal is fetched to build the cars, businesses, traffic, smoke, noise and progress, ergo that, what the Wasungu call "culture" occurs. Also merchants, booze sellers and prostitutes settle down, to take the money of the workers. Because the covetousness that is awakened in the workers and the booze are causing disorders, armed overseers have to be fetched by the cars, and other men who write down of which kind the disorder is, and how that is called what the workers did disorderly. For those writers another house must be built, and to make sure that the workers who committed disorders do not go home, cages are be built in which the workers are locked, fed and guarded. Again, a car has to fetch coal and iron to make the bars of the cages. Then water must be led into the houses of the writers and guards, and artificial light, so that it is possible to write at night, when nature forbids it. Then a house must be built for the man who writes down which of the writers are called `SIR' and another one in which is thought out, how much money every house has to contribute, to pay for the guards and the writers. All this they then call `Government. This way a big city arises, a metropolis as the Wasungu say, and all this happens only because a messenger had to make the way from Niansa to Rubengera quicker.

*

Man bemærker sig her den hypotese, at det meste af al anden kriminalitet end færdselslovsovertrædelser indirekte har sin rod i en transportstruktur, hvor man tilsigter, at flere og flere hurtigere og hurtigere kan flytte sig fra et sted til et andet. Lidt svært at bevise eller modbevise … men, synes vi, tankevækkende som en form for civilisationskritik: En afdækning af, at noget, der umiddelbart synes godt, rigtigt, og vigtigt kan have *kontraproduktive* virkninger. Dette gør sig gældende på mange områder, men udgør måske en særlig risiko, når det drejer sig om at ændre på transportstruktur og transportsystemer. Fx kunne man forestille sig, at øget overvågning og kontrol kunne resultere i, at man mere tænker i risiko for opdagelse – hvilket umiddelbart kan være godt, og det kan også godt virke – og mindre i at opføre sig hensynsfuldt og agtpågivende, hvilket kan være endnu bedre i det lange løb.

I Drachten, der ligger i den nordlige del af Holland, og som er en by på størrelse med Roskilde, havde man i den indre del af byen i flere år haft store trafikproblemer og mange trafikulykker, herunder dødsulykker. Man havde forsøgt at regulere sig ud af det, adskille de forskellige former for trafik; flere stoplys; mere patruljerende politi; flere skilte med forbud, påbud og anvisninger osv. I år 2000 besluttede man så i stedet at gå den modsatte vej og fjerne alle reguleringer, stoplys, skilte, adskillelser osv. Tanken var, at det offentlige område skulle være et *Shared Space* – et begreb der dog er opfundet på et lidt senere tidspunkt – og kun reguleres af trafikanternes hensyn til hinanden: Tag hensyn til de andre i trafikken! Resultatet blev noget, der godt kan se ud som kaos, men som ikke er

det. I de forudgående syv år havde der i gennemsnit været 8,3 større trafikulykker med personskade om året. I det følgende år skete der kun et trafikuheld, og ulykkernes antal har faktisk siden – i hvert fald indtil 2016 – holdt sig på et niveau med 1-2 om året. Selv i 2016 er det også meget under niveauet i andre byer i Holland, som Drachten kan sammenlignes med. Meget langsomt har enkelte andre byområder i og uden for Holland – bl.a. i Tyskland, England, Indien og New Zealand – gjort det samme, og som det seneste eksempel er bus-området omkring den nyrenoverede hovedbanegård i Amsterdam indrettet efter *Shared Space*-princippet, dvs. stort set uden opdelinger og almindelige vejskilte overhovedet. Grundholdningen er: »Vi styres bedst af hensynet til hinanden, fremfor af formelle påbud og forbud.« Flere af de andre forsøg er også blevet evalueret og med tilsvarende resultater. Interessant er det, at det viser sig, at de mennesker der bor og færdes i disse områder, føler sig mere trygge, såvel generelt som med hensyn til trafik og kriminalitet. Alle de steder, hvor det er undersøgt, finder man, at de færdende oplever, at de kommer mindst lige så hurtigt frem, mens fartmålinger viser at bilerne gennemgående kører betydeligt langsommere. En af de forskere, der har haft med de engelske "forsøg" at gøre, mener, at spirituskørsel er blevet mindsket, fordi normerne herimod er blevet skærpet, og at man ikke synes, at man kan være bekendt at gøre det, men der ses ikke fremlagt nogen dokumentation for, at dette faktisk skulle være tilfældet.[263] Som vi vurderer det, synes det mest centrale at være, at man har fået mindsket hastigheden i trafikken og spirituskørsel mere og over en længere periode ved at forsøge at få trafikanter til at vise hensyn til hinanden, end hvad man har kunnet opnå ved kontrol, overvågning, straftrusler m.v.

DRACHTEN I HOLLAND

ANDRE BYER ...

Det er under alle omstændigheder en interessant tese, at hvis man i højere grad skal tilrettelægge og gennemføre sin færden/færdsel med henblik på at vise hensynsfuldhed og opmærksomhed over andres færden og færdsel frem for mod formelle regler og egen "fremdrift", så vil normerne og moralen skærpes mod at foretage sig noget farligt eller regelstridigt – og derved forstærke hensynsfuldheden

[263] Det er den hollandske trafikingeniør Hans Monderman (f. 1945, d. 2016), der har været pioner på området og som også står bag den spredning til andre steder/lande, der er sket og som har forsket i virkningerne af det, man har foretaget sig. I England er meget af hans arbejde videreført af den engelske byplanlægger Ben Hamilton-Baillie.

osv. Et glimt af potentialet i en sådan strategi kan man få af en stort anlagt kinesisk undersøgelse foretaget i storbyen Qingdao – og, ja, det er byen hvor den berømte kinesiske øl, Tsingtao, brygges – med deltagelse af tæt ved en halv million registrerede bilister. Man foretog et randomiseret kontrolleret eksperiment med udsendelse af breve med forskelligt indhold til forskellige grupper (inklusiv en kontrolgruppe, der ikke fik noget brev). Alle var blevet registreret for en færdselslovsovertrædelse, og man fulgte så op i nogle år for at se, hvem der på ny blev registreret for færdselslovsovertrædelser. I nogle af brevversionerne understregede man det farlige i trafikken og i andre risikoen for (hårde) straffe. Det viste sig, at den gruppe, hvor man fik den største positive effekt var en gruppe, hvor man blot blev opfordret til at komme med idéer og hjælpe med hensyn til at mindske antallet af trafikuheld og øge overholdelsen af færdselsloven i Qingdao.[264] Det er også interessant, at der ikke var nogen effekt på de overtrædelser, der især har som funktion at beskytte én selv, såsom brug af sikkerhedssele, mens den største effekt var på nogle af de overtrædelser, der mere direkte har sammenhæng med at beskytte andre, såsom overskridelser af hastighedsgrænserne. Der meddeles ikke noget om, hvorvidt der var en effekt på forekomsten af spirituskørsel.

Faktisk er det særlige ved færdselsloven sammenlignet med så megen anden "straffelovgivning" en moralsk opfordring til at opføre sig hensynsfuldt og agtpågivende, og ikke – som når det fx drejer sig om straffeloven, for at undgå straf. Straffeloven er ikke-moralsk: Den der gør det eller det, straffes på den og den måde. Det er ligesom at købe varer i et supermarked. Køber du den eller den vare, skal du betale det eller det beløb. Færdselsloven derimod har en grundlæggende moralsk-normativ udformning. Den er – som de 10 bud – fyldt med regler om, hvad du må, skal, kan osv. I selve de enkelte regler angives det – igen som ved de 10 bud, og i modsætning til straffeloven – ikke, hvad konsekvensen vil være, hvis du ikke følger reglen. Underforstået: Det her må du altså bare ikke gøre. Vi har primært skrevet og vedtaget det her, fordi vi gerne vil have, at du ikke gør det. Ikke for eventuelt så at straffe dig.

Som ofte sagt kunne og burde færdselsloven måske nøjes med sin § 3, der netop "blot" foreskriver, at du, når du færdes i trafikken, skal opføre dig hensynsfuldt og agtpågivende:

§ 3. Trafikanter skal optræde hensynsfuldt og udvise agtpågivenhed, så at der ikke opstår fare eller forvoldes skade eller ulempe for andre, og således at færdslen ikke unødigt hindres eller forstyrres. Der skal også vises hensyn over for dem, der bor eller opholder sig ved vejen.

I de følgende stykker af denne paragraf pointeres, at der er nogle man skal være særligt hensynsfuld og agtpågivende overfor, nemlig de svage i trafikken såsom børn, ældre mennesker og handikappede.

Disse to mål vil ofte være stærkt overlappende og virke i samme retning i forbindelse med de enkelte former for trafikadfærd, der tilstræbes. Vi vælger dog at tro, at det ikke er tilfældigt, at det at undgå farefulde situationer og skader er nævnt først – og det er denne vinkel, vi i det følgende primært ser færdselsloven og færdselslovsovertrædelser i perspektiv af.

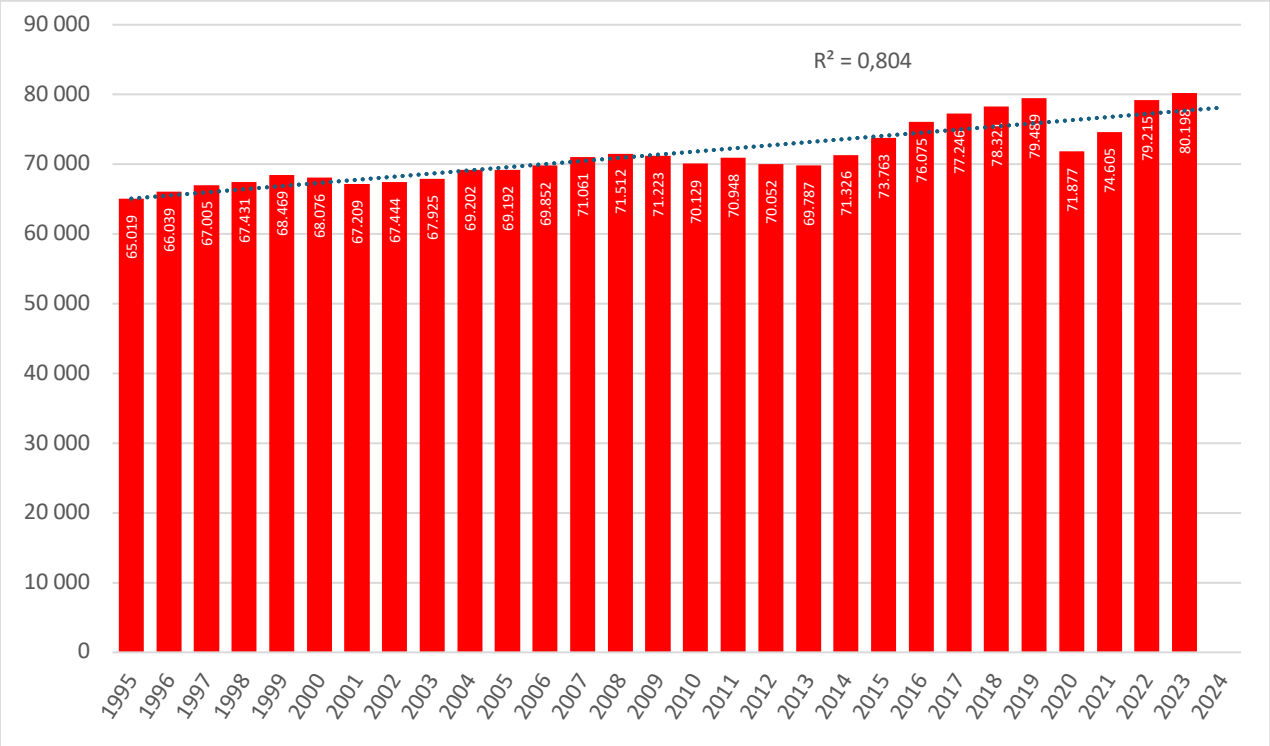
---

[264] Zhang, J. et al. (2020): "Informing and Inquiring: Experimental Evidence on reducing traffic violations", *Journal of Development* Economics, 147. Se også Lu, F. et al. (2016): "General and specific information in deterring traffic violations. Evidence from a randomized experiment", *Journal of Economic Behavior & Organization*, 123, s. 97-107.

Trafikkens og færdslens omfang

Dette at bevæge sig ofte og langt i geografien er et af de dominerende karakteristika ved et moderne samfund. Det kommer næppe bag på nogen, at det i dagens Danmark ikke er så helt lidt, det drejer sig om, jf. opstilling 6.5.1. I 2023 kan transportregnskabet gøres op til godt 80 milliarder personkilometer. Det svarer til, at én person i sin bil kører fra Gedser til Skagen og tilbage igen knapt 73 mio. gange – eller jorden rundt ved ækvator 2 mio. gange – eller til månen t/r 100.000 gange – eller til Mars t/r 716 gange. Det er eksklusive skibs-, tog-, fly- og færdsel til fods. Det sidste vides der vist ikke noget om omfanget af, men til de godt 80 milliarder personkilometer på veje skal der i 2023 tillægges mellem 6 og 7 milliarder personkilometer med tog, 329 mio. med skib og 261 mio. med fly, således at vi i alt når op på omkring 88 milliarder personkilometer. Stadig eksklusive færdsel til fods. 70% af den samlede trafik foregik i eller via personbiler eller små varebiler. Omkring 17% var kollektiv trafik, inklusive taxikørsel m.v.

Opstilling 6.5.1. Antal mio. kilometer som personer er blevet transporteret på veje i Danmark i eller ved hjælp af et transportmiddel, 1995 til 2023.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel PKM1)

Note: Opgørelsen af persontransportarbejdet med busser i denne opstilling bygger på ældre data vedr. belægningsprocenter for rutebusser og turistbusser. Tallet for persontransportarbejdet med bus er derfor behæftet med stor usikkerhed. Der henvises i øvrigt til Trafik- og Byggestyrelsens hjemmeside, hvor der forefindes data indberettet af de regionale trafikselskaber vedrørende offentlig buskørsel.

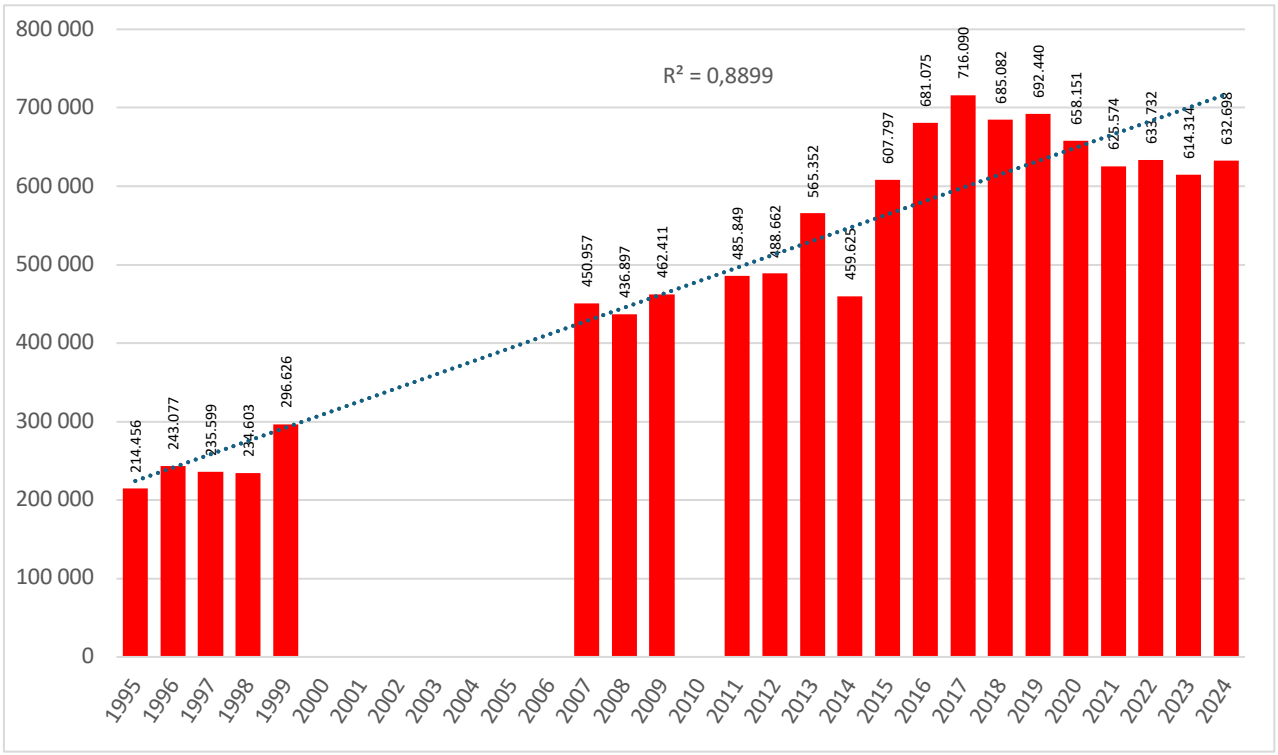
Det er næppe heller overraskende for nogen, at det viser sig, transportvolumenet har været stigende i Danmark, jf. også opstilling 6.5.5 længere fremme. Fra 1995 til 2023 er persontransportarbejdet steget med næsten en fjerdedel, dvs. med i gennemsnit knapt 1% om året. Som forventeligt sker der et mindre dyk i coronaårene 2020/21, men de godt 80 milliarder kilometer, som personer er blevet transporteret i 2023, er det meste/længste nogensinde i Danmarkshistorien.

Færdselslovsovertrædelsernes omfang
Med de mange kilometer, der er er tale om og med de mange muligheder, der indbygget heri ligger for at overtræde færdselslovens påbud og forbud, giver det næsten sig selv at kunne konstatere, at færdselslovsovertrædelser er den mest udbredte form for kriminalitet, der findes. Ikke fordi vi har talt dem, eller at andre har, men vi kan simpelthen ikke forestille os, hvad det ellers skulle være. Som enhver, der færdes blot et kort øjeblik udendørs i en by, vil være vidne til, så er det hverdagskriminalitet – og med sikkerhed langt mere udbredt end straffelovsovertrædelser og overtrædelser af en hvilken som helst anden lov.

Hvor ofte det sker, *hvor* mange lovovertrædelser det drejer sig om – og endsige *hvordan* det udvikler sig – ved vi ikke. Statistikken på området er exceptionelt mangelfuld, fx sammenlignet med, hvad vi ved om tyveri, og undersøgelser ligeså. Vi må samtidig vedkende os, at selv med forbedringer med hensyn til statistik og undersøgelser, så kommer vi næppe nogensinde bare i nærheden af at kunne svare på disse overordnede spørgsmål, fordi området er så mangfoldigt og komplekst.

De kurver og tal vi i denne situation *generelt* må stille os til tåls med er i almindelighed som udgangspunkt ikke primært adfærdskurver eller adfærdstal. Det er først og fremmest kontrolkurver og kontroltal, dvs. de siger noget om, hvor mange gange politiet har observeret og/eller grebet ind overfor færdselslovsovertrædelser. Forskelle og ændringer afspejler først og fremmest ændringer i overvågninger og kontrol.

Opstilling 6.5.2. Antal overtrædelser af færdselsloven der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiet kundskab, 2007 til 2024.

Kilde: Fra 2007- www.statistik.politi.dk Fra1995-1999 Politiets Årsberetning 1999, s. 64.
Note: Det er ikke oplyst, hvorfor der ikke i årsberetninger eller på politiets hjemmeside foreligger oplysninger vedrørende 2010. I 2007 blev der gennemført en stor politireform.

Det er ikke blot med hensyn til den faktiske mængde af overtrædelser, at færdselsloven indtager en førsteplads på kriminalitetsområdet. Det er også tilfældet for det registrerede antal overtrædelser og derved sagsmængden i det strafferetlige system. I begyndelsen af perioden registrerede politiet over 200.000 anmeldelser vedrørende færdselslovsovertrædelser om året, jf. opstilling 6.5.2. Dette antal tredobles og når et maksimum på godt 700.000 i 2017. Herefter faldet det til et niveau på godt og vel 600.000 de seneste år svarende til 1 politiregistreret færdselslovsovertrædelse pr. 10 indbyggere i Danmark.

I politistatistikken benævnes det "anmeldelser", men det er den absolutte undtagelse, at politiet har fået kundskab til færdselslovsovertrædelser via en anmeldelse. Den absolutte hovedregel er, som nævnt, at det er politiet selv, der "opdager" og registrerer forholdet. Antallet af "anmeldelser" svarer da også næsten til antallet af sigtelser, men det forekommer selvfølgelig, at der kan være flere implicerede gerningspersoner i samme sag. I 2024 var der 632.698 anmeldelser, 636.741 sigtelser.

Tidligere indeholdt politiets årlige offentliggjorte statistik på færdselsområdet på sigtelses- og især afgørelsesstadiet en vis opdeling med hensyn til, hvad det drejede sig om af overtrædelser. Det er desværre ikke længere tilfældet.[265]

Man går næppe helt galt i byen, når man antager at tyngden i de registrerede færdselslovsovertrædelser udgøres af anmeldelser/sigtelser vedrørende overskridelse af hastighedsgrænserne, jf. mere herom længere fremme. På den baggrund og fordi forskellige former for hastighedskontroller er blevet stadig mere anvendt og udbredt i perioden, drister vi os til at fremsætte den hypotese, at den reduktion, der er sket i antal anmeldelser de seneste små ti år, beror på, at danskerne i stigende grad overholder de påbudte hastighedsgrænser, og at der som sådan her er tale om en "reel" udvikling.

Mest for en ordens skyld gengives også den statistik, der findes vedrørende afgørelser for færdselslovsovertrædelser, jf. opstilling 6.5.3. "For en ordens skyld" fordi denne statistik ikke er komplet, og fordi afgrænsningen af, hvilke afgørelser der er med, ændres over tid. Siden 2012 har det været sådan, at kun bøder over 2.500 og andre straffe end bøder er med i denne statistik. Indtil da var bødegrænsen lavere, frem til 2000 1.000 kr., og fra 2001 til 2011 1.500 kr. Ændringer/forskelle kan afspejle disse ændringer, men selvfølgelig også i forbindelse hermed ændringer i bødestørrelsen for forskellige lovovertrædelser.

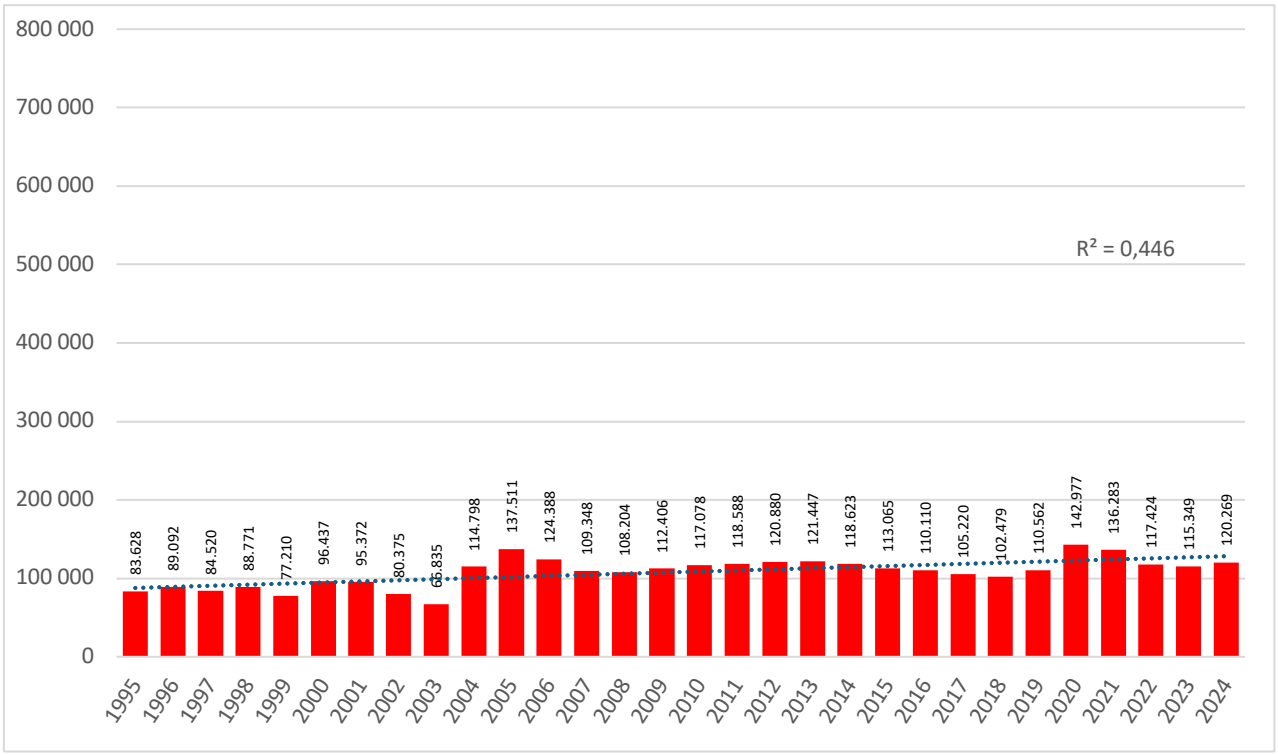
Vi har benyttet samme målestok for antallet af sager i de to grafer i opstillingerne 6.5.2 og 6.5.3. Dette for at visualisere, at langt de fleste sigtelser for overtrædelse af færdselsloven er blevet afgjort med en bøde af en størrelsesorden, der ligger under grænsen for, at en sag kommer med i afgørelsesstatistikken. Det må således i 2024 være i størrelsesordenen 8 ud af 10 sigtelser for overtrædelse af færdselsloven, der er afgjort med en bøde på under 2.500 kr.

Afgørelsesstatistikken indeholder en minimal opdeling på forskellige former for overtrædelser af færdselsloven, herunder specifikation af afgørelser for spirituskørsel. For netop disse sager får vi dermed en tilnærmelsesvis komplet afgørelsesstatistik, fordi de stort set altid og over hele perioden såvel tiltalemæssigt som domsmæssigt ligger udover de nævnte grænser for at komme med i afgørelsesstatistikken.

---

[265] I disse tal indgår ikke parkeringsbøde i form af parkeringsafgifter pålagt af kommunale parkeringsvagter eller private firmaer såsom COPARK, Q-Park, Apcoa, Scan-Park osv. Også her er statistikken mangelfuld/dårlig, men det kan med sikkerhed siges, at det drejer sig om flere hundrede tusinder om året.

Opstilling 6.5.3. Antal afgørelser for overtrædelser af færdselsloven, 1995 til 2024.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF40)

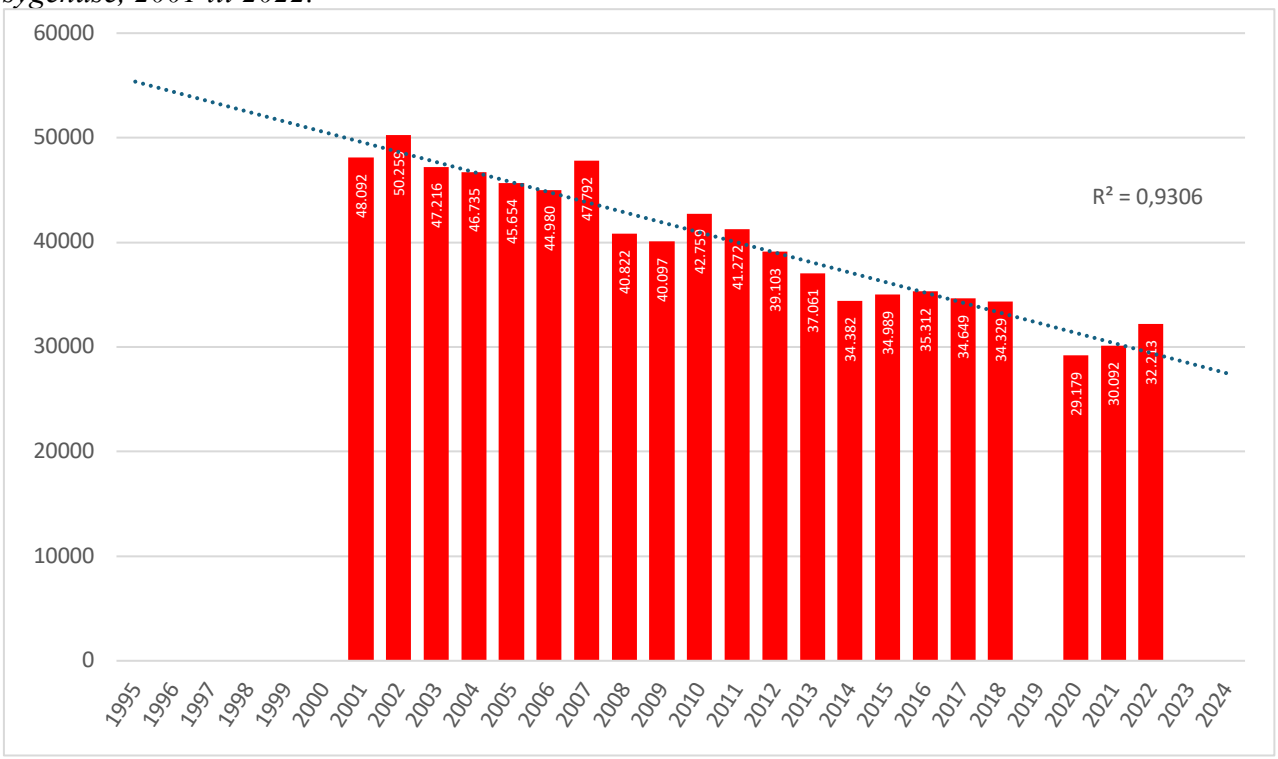
Uheld og skader i trafikken

Som fremhævet er det et hovedformål med færdselsloven at forebygge og mindske skader m.v. i forbindelse med at færdes. Blandt de skader m.v., der kan forvoldes, må de vigtigste være personskader.

Den indbyggede forhåbning og tese er, at hvis man overholder færdselslovens regler, så mindskes risikoen for personskader i trafikken, samtidig med at man selvfølgelig også er klar over, at mange andre forhold end regeloverholdelse – fx vejenes udformning, belysning, bilernes konstruktion og indretning, cykelstier eller ikke cykelstier osv. osv. – kan have betydning for, om der opstår farlige situationer og risikoen for personskader. At så meget andet kan påvirke risikoen for, at der sker personskader i trafikken, betyder, at vi umiddelbart hverken kan udlede af den faktiske forekomst i trafikken, eller hvordan den udvikler sig, hvilken rolle regeloverholdelse spiller.

Af opstilling 6.5.4 fremgår det, at der i 2022 af politi og sundhedsmyndigheder i alt blev registreret 32.213 personskader. Dette antal var lavere i coronaårene 2020/21, hvor også trafikken var mindre, men ellers er der tale om et betragteligt fald og en generelt faldende tendens i indeværende årtusinde. Fra 2001 til 2022 er antallet af personskader i trafikken blevet reduceret med en tredjedel. I samme periode er det antal kilometer, personer er blevet transporteret, øget med tæt ved en femtedel, jf. opstilling 6.5.1.

Opstilling 6.5.4.Personskader i færdselsuheld indberettet af politi, sygehusenes akutmodtagelser og sygehuse, 2001 til 2022.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel MOERKE)
Note: I 2008 blev der indført ændringer i ulykkesklassifikationen og dermed også i måden trafikulykker registreres på. På enkelte skadestuer er faldet imidlertid så stort, at overgangen til det nye klassifikationssystem ser ud til som konsekvens at have haft en mangelfuld registrering i 2008. Kun de af politiet indberettede personer, der har et gyldigt personnummer, er medtaget i opgørelsen.

Det betyder, at hvor der i 2001 i gennemsnit forekom en personskade for hver 1,3 mio. km en person blev transporteret eller transporterede sig rundt, så var det i 2022 for hver 2,5 millioner, altså tæt ved dobbelt så langt.[266] Det kan være svært at forholde sig til disse tal. Måske det kan bistå lidt at vide, at gennemsnitsdanskeren i 2022 transporterede sig eller blev transporteret godt 13.000 km – med dette niveau og i et helt liv betyder det i størrelsesordenen 1 mio. km.

Tallene for tilskadekomne i trafikken er absolutte minimumstal. I tallene i opstilling 6.5.4 indgår ikke "selvbehandlede" skader, som ikke er kommet til politiets kundskab, og som man ikke har opsøgt behandling for. Der indgår heller ikke tilskadekomster behandlet af egen læge eller vagtlæge. I skadestuernes klassifikation af årsager anvendes en forholdsvis snæver afgrænsning af trafikskader. Faldulykker, hvor fx en fodgænger er faldet over en forhindring på et fortov, klassificeres ikke som trafikskader.

Et bud på, hvor mange tilskadekomster der reelt sker i trafikken, kan man få gennem selvrapporteringsundersøgelser, hvor befolkningen udspørges herom, men sådanne foretages ikke systematisk i Danmark,[267] og selv enkeltstående undersøgelser af denne karakter er der langt imellem. I 2016 blev

[266] Disse beregninger er baseret på tallene i opstilling
[267] Det betyder, at vi er udelukket fra at se/vurdere, om mørketallets størrelse ændres over tid, og om det eventuelt kan være ændringer heri, der har påvirket eller ligger bag udviklingen i opstilling 6.5.5. I bl.a. England indgår spørgsmål om

et tilsigtet repræsentativt udvalg af befolkningen på 18 år og derover anmodet om i alt fire gange i træk at berette om, hvorvidt de inden for de seneste 3 måneder var kommet til skade i trafikken.[268] Ved at sammenholde de rapporterede skader med oplysninger som dem, der findes i opstilling 6.5.4 bekræftede undersøgelsen, at der er tale om et meget stort mørketal, og at det især er tilskadekomster blandt bløde trafikanter – cyklister og fodgængere – der underrepræsenteres i de statistikker, der baserer sig på myndighedsregistreringer. Svarprocenten i undersøgelsen er desværre ekstremt lille – reelt ikke meget over de 10%. Selv om der anvendes en basal vægtning af besvarelserne med hensyn til køn og alder, giver dette selvfølgelig anledning til betænkeligheder omkring, hvor valide undersøgelsens resultater er, men selve hovedkonklusionen rokker det ikke ved, og denne underbygges da også af andre såvel danske som internationale studier.

Jo alvorligere en ulykke er, desto større sandsynlighed for, at den registreres, men undersøgelser har vist, at selv meget alvorlige ulykker ikke altid kommer til politiets og/eller skadestuernes/sygehusenes kundskab.[269]

Det alvorligste trafikuheld, der kan ske, er en dødsulykke, og her er "mørketallet" givetvis særdeles beskedent. Tal herfor findes i Danmark siden 1930, og af opstilling 6.5.5. kan man se, hvordan det har udviklet sig siden da.

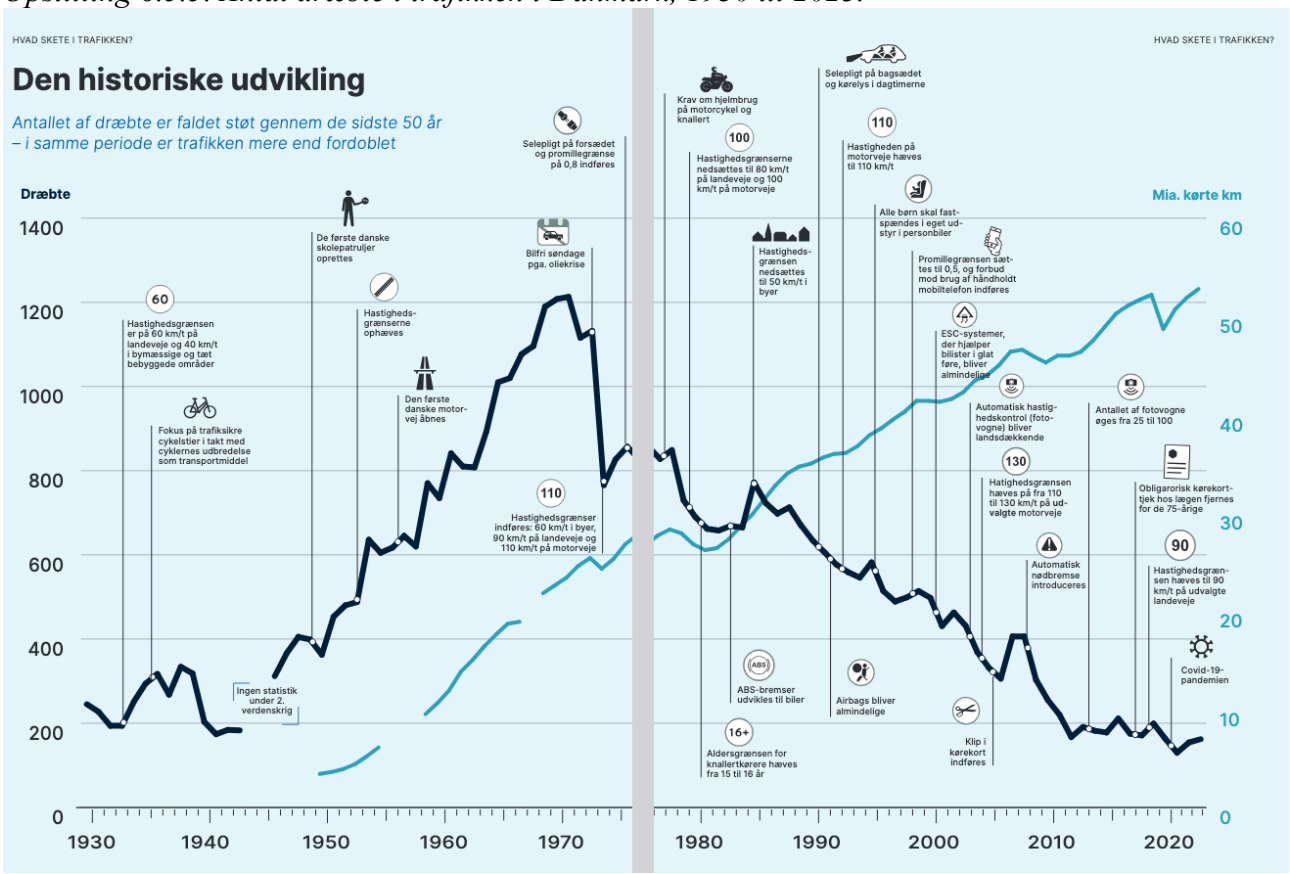
---

trafikulykker løbende i surveys. I det såkaldte National Travel Survey spørges 16.000 mennesker hvert år om deres rejsevaner, og herunder også om de har været involveret i en trafikulykke. Jf.:https://www.gov.uk/government/collections/national-travel-survey-statistics Der findes også en dansk variant heraf, Danish National Travel Survey, men her spørges ikke om involvering o trafikulykker, se fx rapport vedr. 2022: https://www.man.dtu.dk/english/-/media/institutter/management/scientific-advice/modelcenter/tu_2023/tu_denmark_2022.pdf

[268] Olesen, A.V. et al. (2022): " Hvor mange kommer til skade i trafikken? Estimering af antal personskader efter trafikulykker i Danmark baseret på selvrapportering igennem en befolkningsundersøgelse", *Danish Journal of Transportation Research*. Vol. 4., s. 1-15.

[269] Møller, K.M. et al. (2018): "A case study on agreement between selfreported bicycle accidents and hospital and police records", *Danish Journal of Transportation Research,* 10(1), DOI:10.5278/utd.v10i1.3836

Opstilling 6.5.5. Antal dræbte i trafikken i Danmark, 1930 til 2023.

Kilde: https://api.vejdirektoratet.dk/sites/default/files/2024-12/DUS-2023_10-12.pdf

Det er bemærkelsesværdigt, at der i 1930-erne var fra 200 til omkring 350 trafikdræbte om året. Det er i absolutte tal flere, end vi har haft de senere år i Danmark til trods for den enorme vækst, der er sket i folketal, antal transportmidler – ikke mindst biler – og i transport i det hele taget (jf. opgørelsen af antal mio. kørte km i opstillingen).

Der sker så noget, der ligner en 4-5 dobling frem til omkring 1970, hvor man kommer op over 1.200 trafikdræbte om året (1970: 1.208, 1971: 1.213), et i vore dage nærmest ufatteligt højt antal. Som man kan se af opstillingen, er denne stigning nogenlunde parallel med udviklingen med hensyn til, hvor mange kilometer danskerne er blevet eller har transporteret sig rundt.

Fra 1973 til 1974 falder antallet af trafikdræbte med 366 – fra 1.132 til 766. Igen en nærmest ufattelig udvikling. Det er den slags udviklinger i voldsom død, den ene eller den anden vej, der ellers kun kendes i forbindelse med dramatiske ændringer i samfundet såsom naturkatastrofer og krige. Den er altså historisk, og det er værd at fastholde, hvad baggrunden var. Analyser har vist, at den primære årsag var indførelse af hastighedsgrænser i slutningen af 1973. Indtil da, havde der været fri hastighed. Som man også kan se af opstilling 6.5.5., blev der indført en hastighedsgrænse i byer på 60 km/t, på landeveje 80 km/t og på motorveje 110 km/t. Man kunne forestille sig, at indførelsen af disse hastighedsgrænser var en forventelig og indiskutabel reaktion på de dramatisk høje tal for antal trafikdræbte, men det var langt fra tilfældet. Færdselssikkerhedskommissionen afgav i 1970 ganske vist en betænkning om hastighedsbegrænsning, hvor den fandt det nødvendigt, at anvende en eller anden form for hastighedsbegrænsning som trafiksikkerhedsforanstaltning, men et flertal i kommissionen støttede

ikke en gennemførelse af generelle og permanente hastighedsgrænser. Til trods herfor blev spørgsmålet alligevel rejst af et mindretal i retsudvalget i forbindelse med behandlingen af et ændringsforslag til færdselsloven. Mindretallets forslag gik ud på generelle hastighedsgrænser på 60, 100 og 120 km/t. Det blev forkastet ved 2. behandlingen i Folketinget den 2. juni 1971. På baggrund af oliekrisen udstedte handelsministeriet i november 1973 med hjemmel i lov om forsyningsmæssige foranstaltninger en bekendtgørelse, der indførte generelle hastighedsbegrænsninger. De blev fastsat til 60 km/t i tæt bebyggede områder og 80 km/t uden for tæt bebyggede områder, samt 80 km/t på motorveje. I marts 1974 vedtog Folketinget så en ændring af færdselsloven, der indførte hastighedsbegrænsninger på 60 km/t i tættere bebygget område, 90 km/t uden for tættere bebygget område og 110 km/t på motorvej. Der blev lagt vægt på, at der var tale om en prøveordning, da udviklingen i antallet af ulykker ved gennemførelse af disse begrænsninger skulle undersøges nærmere.

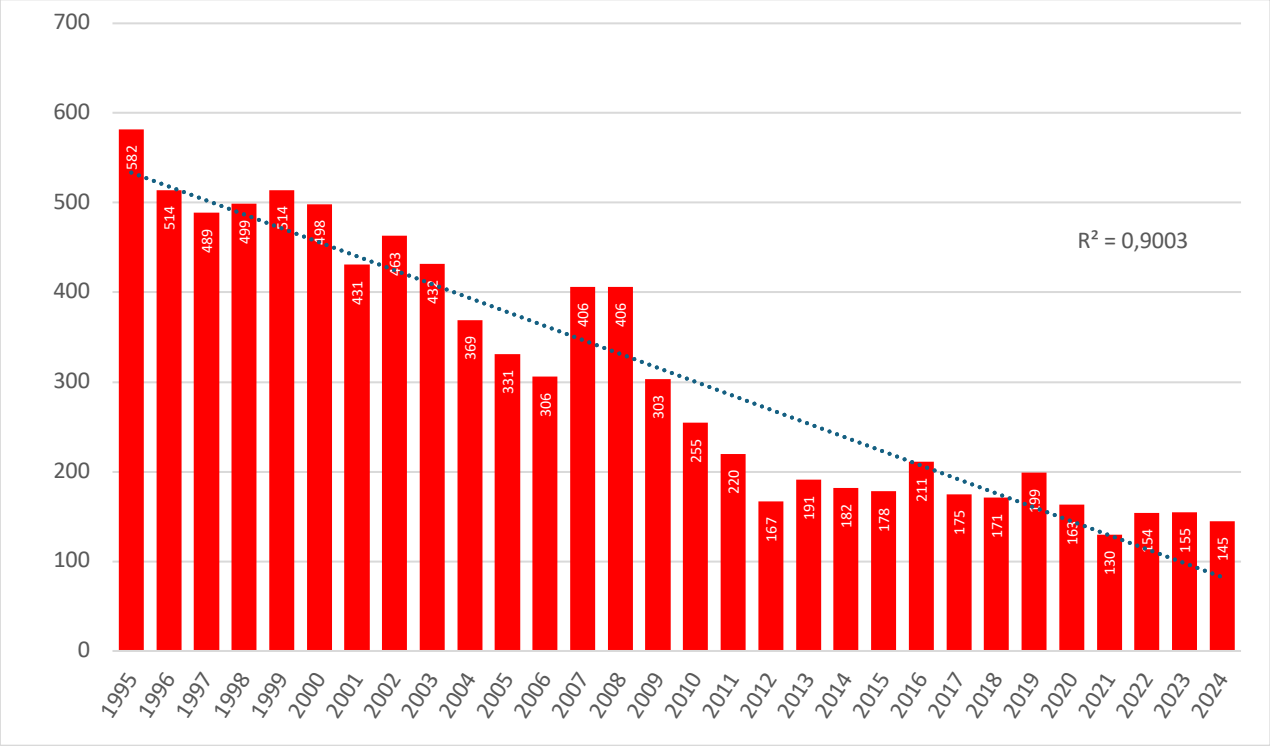
Ved forhandlingerne om færdselsloven af 1976 havde Rådet for Trafiksikkerhedsforskning så tilendebragt de relevante undersøgelser. Rådets konklusion var, at de lavere hastighedsgrænser havde haft afgørende betydning for en væsentlig del af nedgangen i antallet af uheld og i antallet af personskader. Hastighedsgrænserne fra 1974 gled derefter ind i den nye generelle færdselslov, der trådte i kraft den 1. maj 1977, og som stadig – dog med mange ændringer siden – er den gældende færdselslov i Danmark.

Antallet af trafikdræbte stiger lidt igen i de nærmest følgende år efter 1974, men derefter er der tale om en klart faldende tendens i mere end tre årtier frem til 2012. Fra 2012 til 2024 har der nærmest været tale om stagnation. Det ses tydeligere af opstilling 6.5.6, hvor også de konkrete tal, det drejer sig om, siden 1995 er anført.

I 2024 var der 145, der blev dræbt i trafikken i Danmark. Det er det næstlaveste antal, så længe vi overhovedet har haft statistik herfor, kun undergået af corona-året 2021 (130). Ifølge politiets opgørelser skulle 2024 tillige være det år nogensinde (i statistikkens historie), inklusiv corona-året, hvor der har været færrest tilskadekomne i trafikken.[270]

[270] Fra 2019 til 2024: 3.076, 2.751, 2.603, 2.763, 2.616, 2.353 – jf.: https://fdm.dk/nyheder/trafik/2025-01-2024-gav-historisk-bundrekord-trafikofre
Bemærk dog at disse registreringer af tilskadekomne ikke indbefatter skadestuer m.v., jf. opstilling 6.5.4.

Opstilling 6.5.6.a. Antal dræbte i færdselsuheld, 1995 til 2024.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel UHELD3)

Antallet af trafikdræbte har betydelig international bevågenhed, og er et af de forhold, der ofte sammenlignes lande imellem, bl.a. af WHO.[271] Ifølge de i skrivende stund seneste opgørelser fra WHO er der i de første år af 2020-erne årligt globalt omkring 1¼ mio. mennesker, der har mistet livet i trafikken, svarende til knapt 17 pr. 100.000 indbyggere. Flest trafikdrab sker der i Afrika og færrest i Europa (godt 7 pr. 100.000 indbyggere, ifølge WHO). Antallet af trafikdræbte i Danmark er lavt, også efter europæisk målestok. Ifølge WHO-opgørelsen er Japan det land i verden, hvor der er færrest trafikdræbte pr. 100.000 indbyggere, i hård konkurrence med Singapore.[272] Herefter følger så Norge, Sverige, Island, og så England og Danmark, der deles om at ligge sjette-lavest. I 2024 var antal trafikdræbte pr. 100.000 indbyggere i Danmark 2,4. Norge var helt nede på 1,6 og Sverige på 2,0. Hos vor sydlige nabo, Tyskland, var antal trafikdræbte pr. 100.000 indbyggere i 2024 3,3.[273]

Antallet af trafikdræbte har selvfølgelig også stor national bevågenhed. Det giver sig bl.a. udslag i de årlige statistikker herom, der udarbejdes og udgives af Vejdirektoratet, og diverse mere dybtgående undersøgelser af trafikdødsfaldenes karakter og årsager. En konsekvens heraf er, at vi for de

[271] Jf. bl.a. WHO's opgørelser: https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/estimated-road-traffic-death-rate-(per-100-000-population)

[272] I denne rangordning af lande efter hvor relativt få trafikdrab, der forekommer, indgår ikke de helt små lande som fx Monaco m.fl. I 8 af ca. 160 lande var antallet af trafikdræbte pr. 100.000 indbyggere mindre end 3,0. Det 8-ende land ved siden af de 7 nævnte i det følgende var Schweiz. Højest af alle lå Zimbabwe med mere end 40 trafikdræbte pr. 100.000 indbyggere. For USA's vedkommende var frekvensen omkring 13, svarende til ca. 42.000 trafikdræbte om året.

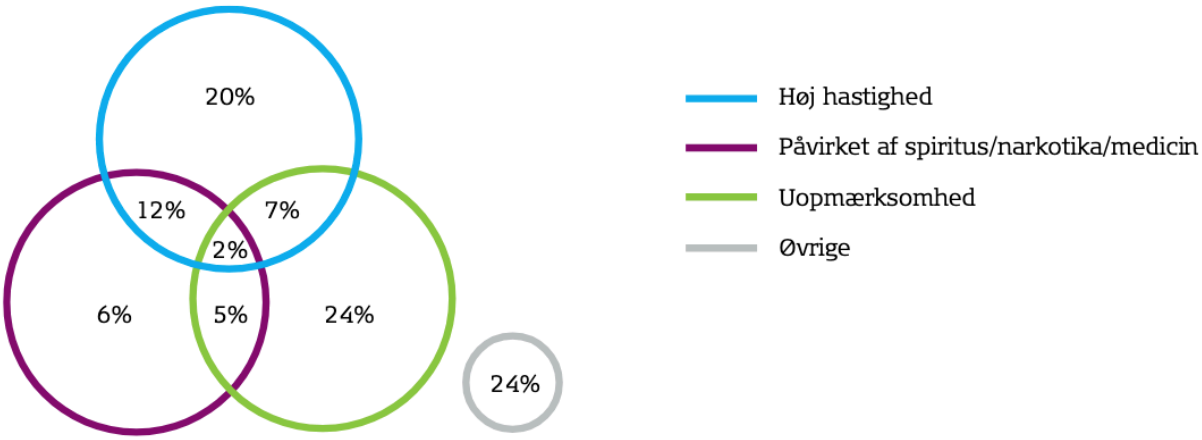
[273] Jf. https://fdm.dk/nyheder/trafik/2025-01-2024-gav-historisk-bundrekord-trafikofre

alvorligste skader i trafikkens vedkommende kan kaste et vist lys over spørgsmålet om, hvad overtrædelser af færdselsloven har af betydning som mulig årsag.

Bl.a. er alle dødsulykker i trafikken i årene 2010-2011 – det drejer sig om 439 med 451 dræbte – undersøgt nærmere, og her er det søgt afklaret, hvilke ulykkesfaktorer og skadesfaktorer, der har haft betydning for hver enkelt dødsulykke. Det viste sig, at (for) høj hastighed var en umiddelbart medvirkende årsag til 41% af dødsulykkerne opståen; påvirkning af spiritus/narkotika/medicin en medvirkende årsag til 23% og uopmærksomhed til 38%, jf. opstilling 6.5.7. Disse tre, i virkelighedens verdens ofte indbyrdes overlappende som det også ses af opstillingen, blev på denne baggrund fremhævet som de tre mest centrale ulykkesfaktorer. Man bemærker sig specielt, at når stofpåvirkning har været en medvirkende årsag til dødsulykken, så har (for) høj hastighed også været det i langt de fleste tilfælde. Høj hastighed og/eller stofpåvirkning har været en medvirkende årsag til dødsulykkernes opståen i mere end halvdelen af tilfældene.

Hvis alle transporterede sig rundt agtpågivende/opmærksomme og udviste to konkrete hensyn, nemlig ikke at være påvirker af stoffer og ikke at køre med (for) høj fart, så ville i størrelsesordenen 3 ud af 4 dødsulykker i trafikken kunne undgås. Dette er da også baggrunden for, at netop høj hastighed og stofpåvirket kørsel – for nemheds skyld i det følgende omtalt som spirituskørsel[274] – har haft høj prioritet gennem en meget lang periode i trafiksikkerhedsmæssige anliggender.[275]

Opstilling 6.5.7. Medvirkende årsager til dødsulykkers opståen i Danmark, 2010-2011.

Den procentvise fordeling af dødsulykker i 2010-2011 på ulykkesfaktorer.
Kilde: Vejdirektoratets udvidede dødsulykkesstatistik

Kilde: https://www.faerdselssikkerhedskommissionen.dk/media/spipz2n1/handlingsplan.pdf

Med afsæt heri har vi valgt at søge at belyse – og begrænse os til – hvordan udviklingen har været med hensyn til at overtræde hastighedsbegrænsningerne og at køre i spirituspåvirket tilstand.

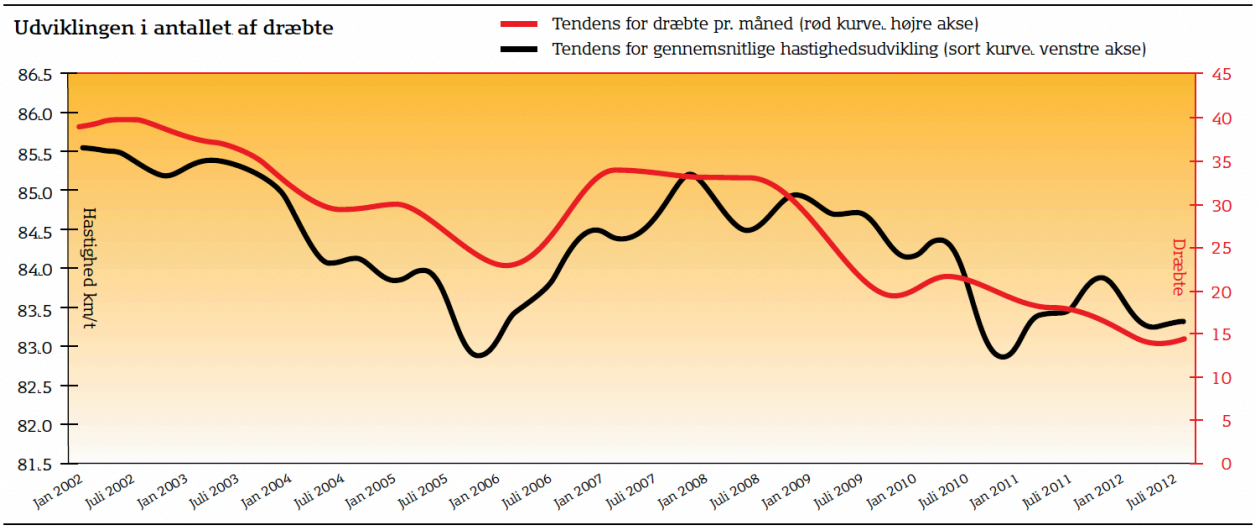
[274] Anden stofpåvirkning end spiritusindtagelse synes at spille en ikke ubetydelig og tilsyneladende stadigt stigende rolle for trafikulykker. Desværre er statistik m.v. betydeligt mere begrænset, hvilket er baggrunden for at vi ikke her nærmere systematisk kan kaste lys over forekomsten af og betydningen af anden stofpåvirkning end spiritusindtagelse i trafikken.
[275] Jf. ikke mindst diverse handleplaner udarbejdet af Færdselssikkerhedskommissionen: https://www.faerdselssikkerhedskommissionen.dk

For høj fart

Det er veldokumenteret, at jo højere den generelle hastighed er på vejene, desto flere ulykker vil der ske, og desto alvorligere vil de være. Det er således næppe nogen tilfældighed eller en falsk korrelation, når man – som vist i opstilling 6.5.8. – kan se, at der i Danmark historisk, fra 2002 til 2012, har kunnet registreres en tydelig sammenhæng mellem den gennemsnitlige hastighed på veje på den ene side og antallet af trafikdræbte på den anden.

Det er mange forhold ved øget fart, der øger uheldsrisikoen og alvorlighedsgraden ved de uheld, der sker. De, der kører (meget) for stærkt, kører også typisk mere risikabelt på anden vis, fx ved at placere sig tættere på forankørende, i højere grad ignorere dårligt føre, foretage mere hasarderede overhalinger osv. Jo stærkere der køres, desto længere er bremselængden. Og desto stærkere man kører, desto større er selvfølgelig den kraft, man eventuelt rammer noget eller nogen med. Fodgængere, der bliver ramt af en bil med 30 km/t, har 5 pct. risiko for at blive dræbt. Er farten 50 km/t er risikoen 40 pct. Når man øger hastigheden med 1 km/t, stiger den gennemsnitlige risiko for at køre galt med 3 procent. Hvis man fordobler farten, firedobler man risikoen for ulykker med personskade, og ottedobler risikoen for alvorlige skader og sekstendobler risikoen for at ulykker involverer et dødsfald.[276]

Opstilling 6.5.8. Månedstal fra januar 2002 til juli 2012 for den gennemsnitlige hastighed på vejene og antal trafikdræbte.

Udviklingen i antallet af dræbte pr. måned (med rødt) sammenlignet med udviklingen i gennemsnitshastigheden (med sort) fra januar 2002 til og med juli 2012. Kilde: Vejdirektoratets ulykkesstatistik og hastighedsbarometeret.

Kilde: Færdselssikkerhedskommissionens nationale handlingsplan, 2013-2020 (2013): *Hver ulykke er én for meget – et fælles ansvar.*

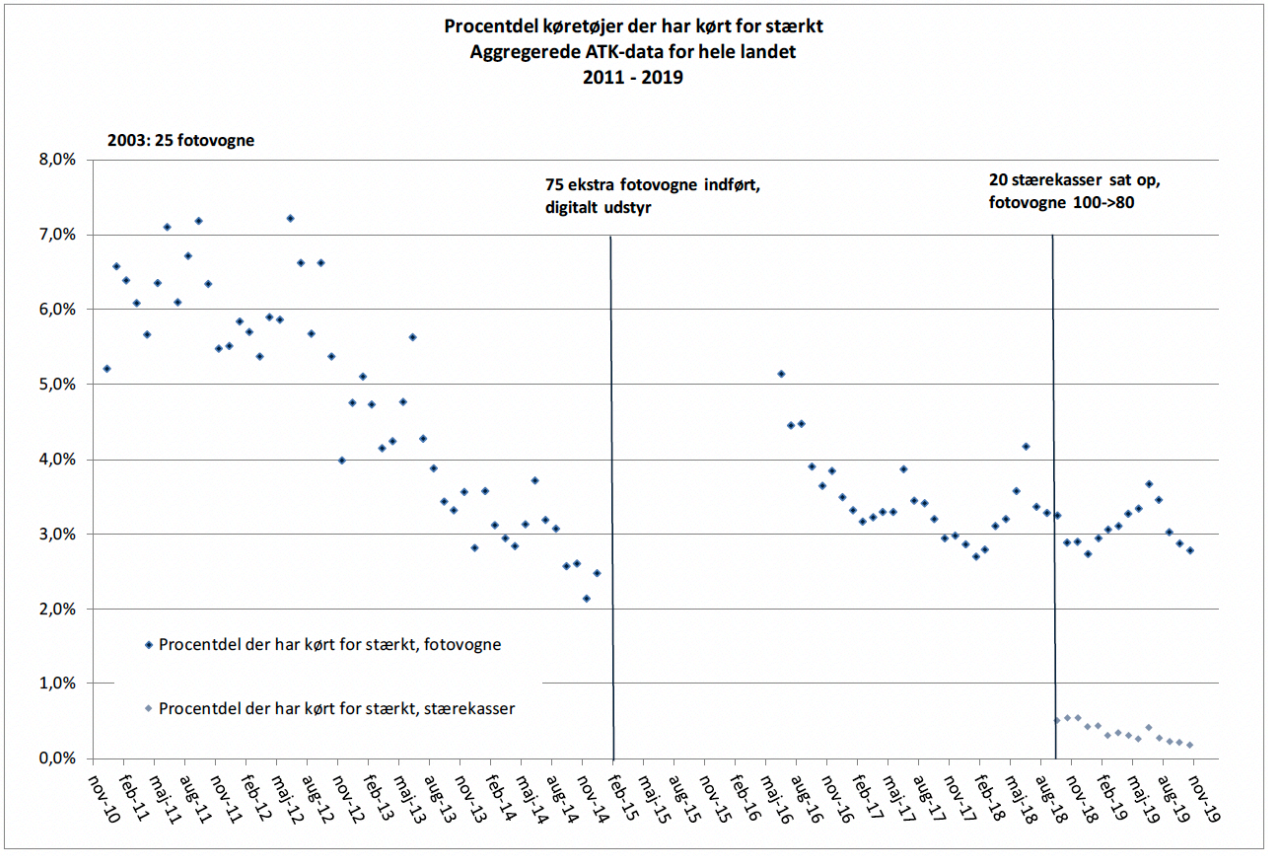
Vejdirektoratet foretager løbende systematiske målinger af, hvor hurtigt der køres på vejene (Hastighedsbarometeret). Målingerne er foretaget siden 2002, og siden 2017 har målingerne været automatiseret. Der måles på hastigheden uden for myldretid og på 7 forskellige vejtyper. Målingerne omfatter kun person- og varebiler.

[276] Her citeret efter Møller, K.et al. (2021): *Kriminologiske perspektiver på hastighedsovertrædelser Afskrækkelse, ansvarliggørelse og indramning*. DTU Library. Vedrørende forholdet mellem fart og ulykkesrisiko se også Elvik, R., Vadeby, A., Hels, T., & Van Schagen, I. (2019): "Updated estimates of the relationship between speed and road safety at the aggregate and individual levels*", Accident Analysis & Prevention*, 123, 114-122

Det fremgår af opstilling 6.5.8, at gennemsnitshastigheden ifølge disse målinger har været faldende fra 2002 til 2012. Fra januar 2002 til juli 2012 er den faldet fra ca. 85,5 km/t til ca. 83,5 km/t. Udviklingen er dog ikke helt jævn over hele perioden. Bl.a. stiger gennemsnitshastigheden fra sidste halvdel af 2005 og frem til sidst på året 2007.

Ifølge målinger foretaget af Rigspolitiet via fotovogne og stærekasser kan man se en generel tendens til færre og færre hastighedsoverskridelser fra november 2010 til november 2019, jf. opstilling 6.5.10. Der *kan* være tale om en stadig større "tilpasning" netop de steder og på de veje, hvor der er opstillet fotovogne og stærekasser, så disse data er ikke nødvendigvis repræsentative for, hvad der sker på alle veje i denne periode.

Opstilling 6.5.10. Procent køretøjer der har kørt for stærkt, 2010 til 2019.

Kilde: Rigspolitiet. Her gengivet efter: Møller, K. (2021): Kriminologiske perspektiver på hastighedsovertrædelser. Afskrækkelse, ansvarliggørelse og indramning. DTU Library, orbit.dtu.dk

Generelt dokumenterer Vejdirektoratets målinger dog, at hastighederne på vejene har været faldende og også helt frem de seneste år, omend faldet de seneste år ikke er så kraftigt som tidligere. Dette gør sig gældende for såvel gennemsnitsfarten som for overskridelser af hastighedsgrænserne. Det er vanskeligt at sammenfatte målingerne, fordi de opgøres/oplyses månedsvis og for de 7 vejtyper hver for sig (jf. www.vejdirektoratet.dk), men i det mindste et indtryk af, hvad der er sket de seneste år, kan man få af opstilling 6.5.11.

Opstilling 6.5.11. Gennemsnitshastigheder og pct. der har overskredet hastighedsgrænser på 7 forskellige vejtyper i maj måned, 2016 og 2024.

	Gennemsnitshastighed		Pct. overskridelser af hastigheds-grænser	
	2016	2024	2016	2024
Store byer	49,8	47,4	10,0	4,3
Provinsbyer	51,3	49,4	10,6	5,1
Landeveje i Jylland	84,7	79,9	28,3	14,4
Landeveje på øerne	79,9	76,9	16,5	7,3
Motorveje København	112,0	109,1	8,0	4,3
Motorveje med max. 110	114,8	110,8	13,1	6,7
Motorveje med max. 139	121,8	119,3	26,8	20,6

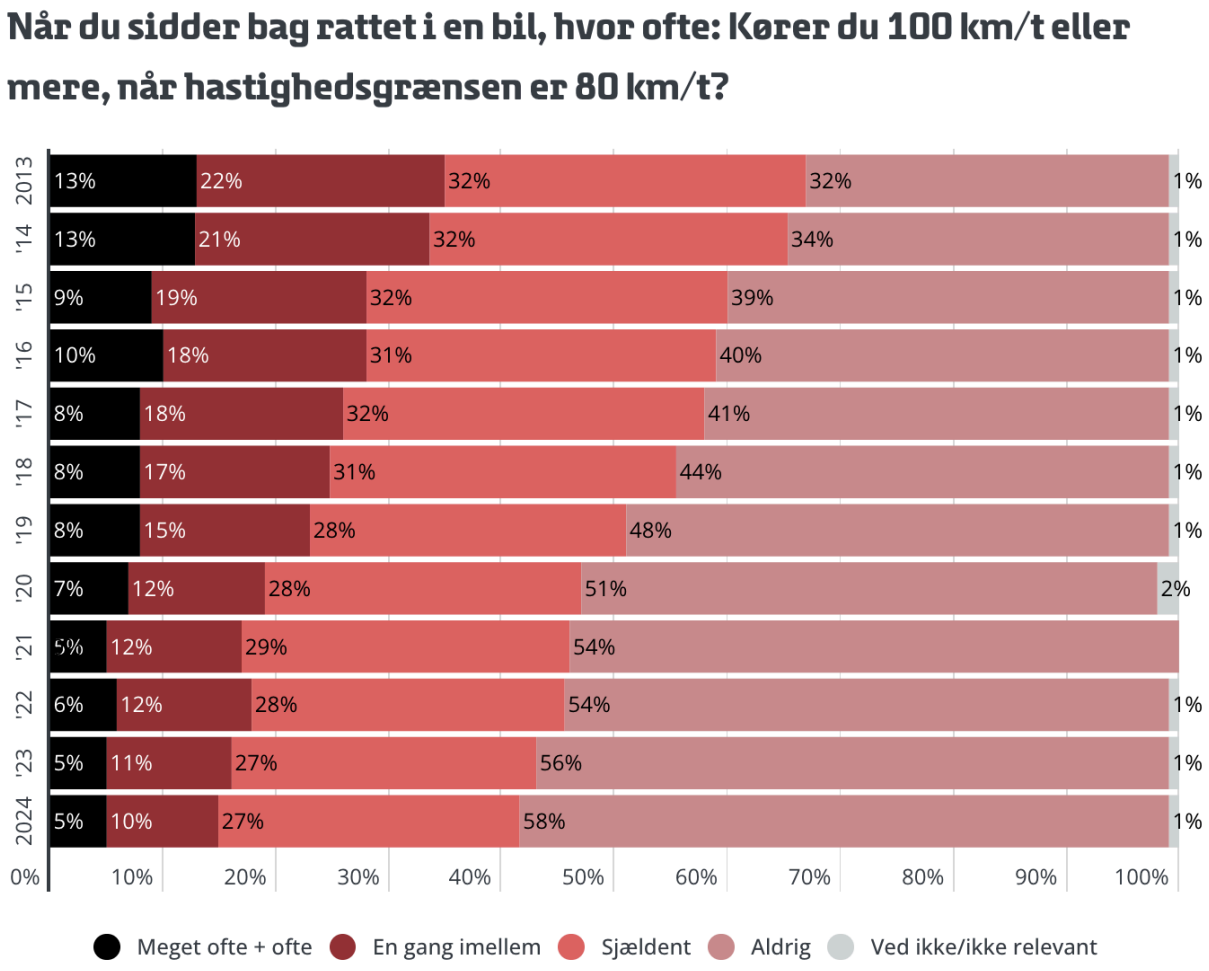
Kilde: Beregninger på basis af oplysninger hos: www.vejdirektoratet.dk Dr henvises hertil for oplysninger for de mellemliggende år, 2017 til 2023.
Note: Overskridelser af hastighedsgrænser drejer det sig for byernes vedkommende om den procent, der har kørt over 60 km/t; for landevejene den procent, der har kørt over 90 km/t og for motorvejene den procent, der har kørt over 130 km/t.

Fx kan man heraf se, at på landevejen på øerne er gennemsnithastigheden faldet med 3 km/t fra maj måned 2016 til maj måned 2024, og den procentdel, der kører forbi målingsstationerne med over 90 km/t (hvor hastighedsgrænsen er 80 km/t), er blevet mere end halveret, fra 16,5% til 7,3%.

Selvrapporteringer fremfor direkte observationer (målinger) er en anden metode til at få et billede af, i hvilket omfang bilister kører for stærkt og overtræder hastighedsgrænserne. Sådanne undersøgelser gennemføres årligt i regi af Rådet for Sikker Trafik. Som man kan se af opstilling 6.5.12, svarede 13% i 2014, at de ofte eller meget ofte kørte 100 km/t i deres bil eller mere, når hastighedsgrænsen var 80 km/t.[277] I 2024 er denne andel reduceret til 5%. Den seneste del af perioden synes der dog ikke at være sket større ændringer.

[277] I 2014 svarede 4 ud af 10, at de ofte eller meget ofte kørte 90 km eller mere, hvor den tilladte hastighed var 80 km/t. I 2022 har denne andel blevet halveret til omkring 2 ud f 10, jf. https://sikkertrafik.dk/presse/pressemeddelelser/antallet-af-draebte-i-fartulykker-halveret/

Opstilling 6.5.12. Procent der på et spørgsmål herom har svaret hvor ofte det sker, når de kører bil, at de kører 100 km/t eller mere, når hastighedsgrænsen er 80 km/t.

***Kilde**: Wilke og PlanGruppen for Rådet for Sikker Trafik. Repræsentativt spørgeskema blandt danske bilister (+2.200 respondenter årligt).*

For meget spiritus

Det er veldokumenteret, at spiritus i blodet øger risikoen for trafikuheld, og at risikoen øges med, hvor stor promillen er. I en undersøgelse foretaget i 2018/19 fandt man, at spirituskørsel – kørsel med mere end 0,5 promille i blodet – øgede risikoen for trafikuheld med personskade 25 gange i forhold til at køre upåvirket eller med lovlig promille.[278] Man skal selvfølgelig betænke, at risikoen for trafikuheld med personskade som udgangspunkt er ganske lille, især når man ser på den i forhold til transportkilometer, men der er næppe nogen anden kendt og konkret enkeltfaktor, der som spiritus kan øge risikoen for ulykker. Ved 0,5-0,8 promille øges risikoen 2-3 gange; ved 0,8-1,2 promille med 4-10 gange og ved over 1,2 promille med mere end 100 gange.[279] I en undersøgelse med flere europæiske lande som deltagere, herunder Danmark, viste den relative risiko for at blive alvorligt skadet

[278] Lars Klit Reiff (2021): *Forekomst af spirituskørsel i Danmark*. Artikel fra Trafikdage på Aalborg Universitet, 2021.
[279] Færdselskommissionens Nationale Handlingsplan (2007): *Mod nye mål 2007-2012 – Hver ulykke er én for meget. Trafiksikkerhed begynder med dig. Revision af strategier og indsatser.*

eller dræbt ved en trafikulykke sig at være 1-3 (”Slightly increased risk”) ved en alkoholpromille mellem 0,1 og 0,5; 2-10 (”Medium increased risk”) ved en promille mellem 0,5 og 0,8; 5-30 (”Highly increased risk”) ved en promille mellem 0,8 og 1,2, og 20-200 (”Extremely increased risk”) ved en promille lig med eller over 1,2.[280]

Den optimale måde at undersøge forekomsten af spirituskørsel på i trafikken på er de såkaldte vejkantsundersøgelser.[281] Princippet er her, at tilfældige motorkøretøjer stoppes tilfældige steder på tilfældige tidspunkter over en periode på fx et år – for at få de forskellige sæsoner med – hvorefter førerne af motorkøretøjerne testes for alkoholpåvirkning. Det er naturligvis ikke helt let at sikre at sådanne kontroller bliver repræsentative, og dette kan være særlig problematisk, når der sammenlignes over tid, hvor spørgsmålet bliver, om det er ensartet gennemførte undersøgelser, der sammenlignes.

Der knytter sig andre usikkerheder til den sammenligning mellem resultatet af tre vejkantsundersøgelser foretaget i 1985-87, 2008-09 og 2018-19, der findes i opstilling 6.5.13. Der er sket en signifikant reduktion i procent trafikanter med en promille på 0,5 eller derover fra 1985-87 til 2008-09. Fra 2008-09 til 2018-19 er der sket yderligere en halvering, men denne forskel er ikke statistisk signifikant.

Ved undersøgelsen i 1985-87 var promillegrænsen 0,8, og hvis man ser på, hvor stor den andel af trafikanterne, der med denne som grænse havde en ulovlig promille, var procenten 0,48 (med statistiske sikkerhedsintervaller 0,42-0,54). Ser vi derfor på overskridelser af de til enhver tid gældende promillegrænser kan vi tilføje til udviklingsbeskrivelsen, at vi med rimelig statistisk sikkerhed kan sige, at der er sket et fald i hyppigheden af overskridelser af promillegrænserne fra 1985-87 og frem 2018-19, mens vi ikke med sikkerhed kan sige noget om, hvordan det har udviklet sig i den sidste del af perioden (fra 2008-09 til 2018-19).[282]

---

[280] Schulze, H. et al. (2012): *Driving under the influence of Drugs, Alcohol and Medicines in Europe – findings from the DRUID project*. European Monitor Centre for Drugs and Drug Addiction. DRUID Thematic Papers.

[281] Vejkantsundersøgelse som en metode til at vurdere omfanget af spirituskørsel i trafikken blev brugt første gang i Evanston i USA i 1938. Det var en meget lille undersøgelse. Den første større undersøgelse blev foretaget i Grand Rapids i USA i 1964.

[282] At der også her skulle være sket et fald skrives der ganske vist i rapporten vedrørende 2008-09, men som man kan se af opstilling 6.5.12 er dette fald ikke statistisk signifikant.

Opstilling 6.5.13. Procent spirituspåvirkede i trafikken (vejkantsundersøgelser), 1985-87, 2008-09 og 2018-19.

År	1985-87	2008-09	2018-19
Promillegrænse	0,8	0,5	0,5
Procent med promille > el. = 0,50	1,26	0,48	0,24
Statistiske sikkerhedsintervaller	1,17-1,35	0,23-0,73	0,21-0,27
Procent med promille > el. = 0,80	0,48	0,20	?
Statistiske sikkerhedsintervaller	0,42-0,54	0,04-0,36	?
Procent påvirkede af alkohol	5,67	2,53	1,71
Statistiske sikkerhedsintervaller	5,48-5,86	1,97-3,09	1,64-1,78
Antal kontroller	60.359	3.002	116.378

Kilder og noter:
1985-87: Behrensdorff, I. et al. (1989): *Spritkørsel i Danmark: Hvem, hvor meget og hvornår*. Rådet for Trafiksikkerhedsforskning, Rapport nr. 28. 0,48% af bilisterne i personbiltrafikken kørte over den daværende promillegrænse på 0,8. I denne undersøgelse kontrolresultaterne også I forhold til trafikmængden, dvs. Efter hvor mange der kører hvor langt påvirket af hvor meget spiritus. Vægtet for trafikmængden var der 5,34%, der var påvirket af spiritus; 1,25% havde en promille der var lig med eller større end 0,5, og 0,37% en promille de rvar lig med eller større end 0,8.
2008-09: Houwing, S. et al. (2011): *DRUID: Prevalence of alcohol and other psychoactive substances in drivers in general traffic Part II: Country reports*. Project No. TREN-05-FP6TR-S07.61320-518404-DRUID http://www.druid-project.eu/cln_031/nn_107534/Druid/EN/deliverales-list/deliverables-list-node.html?__nnn=true
2018-19: Reiff, L.K. (2021): *Forekomst af spirituskørsel i Danmark.* Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet. Her kommer man frem til en procent på 0,20. De test, der blev foretaget i denne undersøgelse, blev foretaget på en anden måde. Den med 1985-87 og 2008-09 direkte sammenlignelige procent er, som vist i opstillingen, 0,24.

Vejkantsundersøgelsen i 2008-09 var en del af et europæisk projekt, hvor en række andre lande også deltog. Denne undersøgelse gav derfor mulighed for at vurdere omfanget af spirituskørsel i Danmark sammenholdt med 11 andre lande.[283] For alle lande under ét var det 1,5% af de kontrollerede, der havde en promille på 0,50 eller derover, hvor Danmark – med 0,5% – placerede sig i den lavere ende. Det var især blandt de deltagende lande i Sydeuropa, der var relativt mange der kørte spirituskørsel,

[283] Se Schulze, H. et al. (20112) ovenfor.

såsom i Italien (5,2%). Lavest i de deltagende lande lå Norge med "kun" 0,1%, der kørte med en promille lig med eller større end 0,5.[284] Målinger i Sverige blev ikke foretaget.[285]

Som tidligere nævnt har Sverige og især Norge et lavere antal trafikdræbte i forhold til befolkningens størrelse end Danmark. Uden at det her kan afgøres, om det har nogen betydning, er det umiddelbart interessant, at promillegrænsen i både Sverige og Norge er 0,2. Det er den imidlertid også i et land som Polen, og her var det 0,6%, der havde en promille på 0,5 eller derover – og i Polen er der langt flere trafikdræbte end i de nordiske lande m.fl. Blandt de deltagende lande var der to lande, der havde en promillegrænse i trafikken på 0,0, Tjekkiet og Ungarn. Andelen af de motorkørende, der havde 0,5 promille eller mere i blodet, var her 0,5% og 0,1%. Antallet af trafikdræbte i Tjekkiet og Ungarn ligger på samme niveau som i Polen.[286]

Af den seneste undersøgelse i 2018-19 kan man blive klogere på eventuelle indenlandske variationer med hensyn til, hvor spirituskørsel især forekommer eller ikke forekommer. Lavest var hyppigheden i Københavns Politikreds (0,08%) og størst – mere end fire gange større – i Bornholms Politikreds (0,40%). Denne forskel var statistisk signifikant. Lige efter Københavns Politikreds i den nedre ende fulgte Københavns Vestegns Politikreds (0,10%), og lige før Bornholms Politikreds i den øvre ende Midt- og Vestjyllands Politikreds (0,32%). En sammenstilling viste, som man også kunne forvente, at en høj forekomst af promillekørsel også fulgte en høj andel af spiritusforekomst i trafikuheld med personskade. I begge henseender lå Københavns Politikreds lavest, og Bornholms politikreds højest.[287] [288]

---

[284] Vejkantsundersøgelsen i Norge i 2008-09 blev kun foretaget i 4 regioner, og var således ikke – som tilfældet var i Danmark – landsdækkende. I 2011 blev der foretaget en landsdækkende vejkantsundersøgelse i Norge. Denne viste, at 0,16% havde en promille over 0,5 (med statistiske sikkerhedsintervaller: 0,12 – 0,20). I en landsdækkende vejkantsundersøgelse i Norge foretaget i 1981-82 var det 0,27%, der havde en promille over 0,5 (med statistiske sikkerhedsintervaller: 0,23 – 0,31). Ved sammenligning kan vi derfor konkludere dels, at der i Norge også for lang tid siden har været færre spirituspåvirkede (> 0,5) i trafikken end i Danmark, og dels at forekomsten af spirituspåvirkede (> 0,5) i det lange tidsperspektiv har udvist en faldende tendens. De her nævnte norske data er brugt i en international undersøgelse, der konkluderer at der i mange lande, er sket et fald i forekomsten af spirituspåvirkethed i trafikken i et længere siden 1970-erne og 1980.erne, således bl.a. også i Brasilien, USA, Spanien og Australien, jf.: Christophersen, A.S. et al. (2016): "International trends in alcohol and drug use among motor vehicle drivers", *Forensic Science Review,* s. 28-37,

[285] Sverige er ellers formentlig det første land i Norden, hvor man har benyttet sig af vejkantsundersøgelser til at estimere omfanget af spirituskørsel i trafikken. Der blev I Sverige foretaget en undersøgelse i 1981 med hele 407.651 kontroller. Til trods for det store antal kontroller er der usikkerhed om repræsentativiteten, idet kontrollerne ganske vist blev foretaget over hele Sverige, men ikke planlagt og tilrettelagt på en måde, der havde repræsentativitet som formål. I den svenske undersøgelse var der 0,37% af de kontrollerede, der havde en promille på 0,5 eller derover.

[286] I flere andre lande end Danmark er der foretaget vejkantsundersøgelser på forskellige tidspunkter, således at det er muligt at vurdere hvordan udviklingen har været, idet der dog også der kan være problemer med undersøgelsernes repræsentativitet og indbyrdes sammenlignelighed. Den

[287] At Bornholm er et område i Danmark med særlig høj forekomst af såvel spirituskørsel som uheld med personskade, hvor spiritus har været indblandet, synes at have været tilfældet også tidligere. Det var i hvert fald også hvad der blev konstateret i undersøgelser foretaget i begyndelsen af 1980-erne, jf. Balvig, F. (1987): "Gademiljøets dystre sider. Om politi, værtshuse og spritkørsel", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab,* s. 120-140. I første halvdel af 1980-erne nåede man op på over 20.000 sigtelser for spirituskørsel om året i Danmark. Antallet af sigtelserne havde været stærkt stigende indtil da – og er efterfølgende faldet.

[288] I vejkantsundersøgelsen 2018-19 er det også belyst, om der er forskelle mellem forekomsten af spirituskørsel mellem trafikanter i forhold til, hvilket motorkøretøj, de benytter sig. Der fandtes i undersøgelsen ikke et eneste tilfælde af lastbil- eller buschauffører med ulovlig promille, hvorimod der fandtes en lid forhøjet hyppighed blandt førere af varebiler sammenlignet med førere af personbiler. Den største frekvens af trafikanter med ulovlig promille fandtes blandt førere af "lille knallert". 11,7% af disse var spirituspåvirkede over for 1,5% af førere af personbiler, og 3,3% havde for høje promille over for 0,2% af førere af personbiler. Efter "lille knallert" fulgte "stor knallert" 8,4% og 1,9%. Hvor "lille knallert" kun

Under alle omstændigheder kan vejkantsundersøgelserne ikke umiddelbart fortælle os noget om, hvordan udviklingen reelt har været med hensyn til spirituskørsel, fordi transportmængden også har ændret sig. Som man kan se af opstillingerne 6.5.5. og 6.5.1. er transportmængden med personer næsten fordoblet siden 1985-87, og steget med i hvert fald 10% fra 2008-09 til 2018-19.

Man kunne jo spørge befolkningen om deres færdsel, transport og rejser – hvilket man gør – og om de har været (for) spirituspåvirkede – hvilket man ikke har gjort i disse undersøgelser. Det nærmest man kommer det, er Rådets for Sikker Trafiks nyligt årlige udspørgninger af 17-24-årige bilister, om hvorvidt de inden for de seneste 3 år har kørt spritkørsel.[289] Det var der i 2019 8%, der svarede bekræftende på, i 2023 16%, altså en kraftig og signifikant stigning. Talserien ser dog en smule "mærkelig" ud, idet næsten hele stigningen ligger fra 2019 til 2020, fra 8% til 14%. Det er en meget stor stigning på bare ét år, og lidt "ejendommeligt", at den herefter så har holdt sig nogenlunde konstant. Det kan jo have et eller andet særligt med "coronaåret" 2020 at gøre, men her er lovovertrædelser generelt snarere faldet end steget, og trafikmængden ligeledes. [290] [291] I samme retning som undersøgelsen peger det imidlertid, at der også sker en stigning i andel 17-24-årige blandt de dræbte og tilskadekomne ved spritulykker siden 2019.

Den i praksis mest anvendte indikator på omfanget af og udviklingen i spirituspåvirkethed i trafikken er forekomsten af spiritusuheld med personskade (registreret af politiet). Fordi så meget andet kan påvirke omfanget og udviklingen heraf, end hvor mange der kører hvor meget spirituspåvirket, er det dog ingen let eller uproblematisk øvelse at bruge dette som indikator på udviklingen..

Til gengæld er det selvfølgelig interessant og væsentligt i sig selv at se på, hvordan personskader forvoldt af spiritusulykker har udviklet sig, jf. opstilling 6.5.14.a.

De første år af perioden – frem til og med 2004 – blev der årligt registreret mere end 1.000 spiritusuheld i trafikken med personskade. Herefter er der sket et stærkt fald og fra og med 2014 er tallet. under 300. Den sidste knapt halve snes år har det årlige antal spiritusuheld i trafikken med personskade ligget nogenlunde konstant.

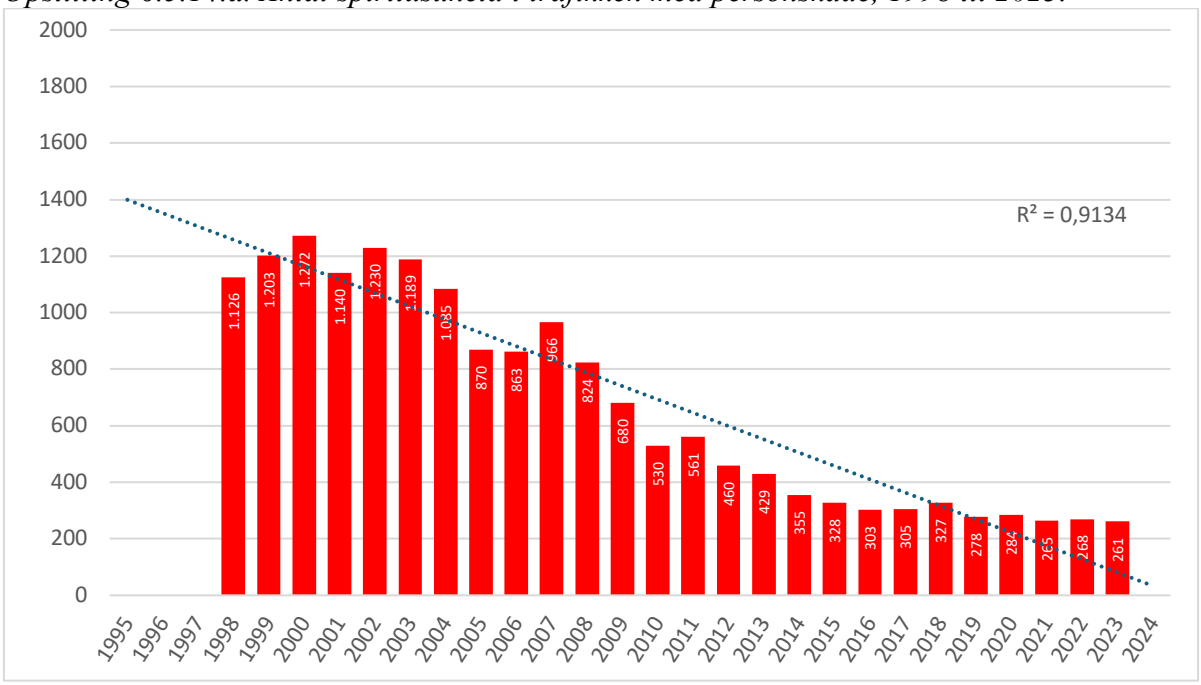
udgjorde 0,5% af trafikken, tegnede den sig for 8% af alle promillekørsler, 11% af alle sigtelser for spirituskørsel og 21% af alle de af politiet registrerede spiritusuheld.

[289] Det spørgsmål, man har stillet, lyder: *Har du inden for de seneste tre år selv kørt bil, selv om du havde drukket mere alkohol end tilladt?* Svarmulighederne har været: Èn gang, Flere gange, Ved ikke, Nej. Se: https://trafiknetvaer-knordsjaelland.dk/media/1347/pp_17_unge-og-spritkoersel-vsp-seminar-04102023.pdf

[290] Jf. https://sikkertrafik.dk/rad-og-viden/bil/spirituskorsel/spritulykker/

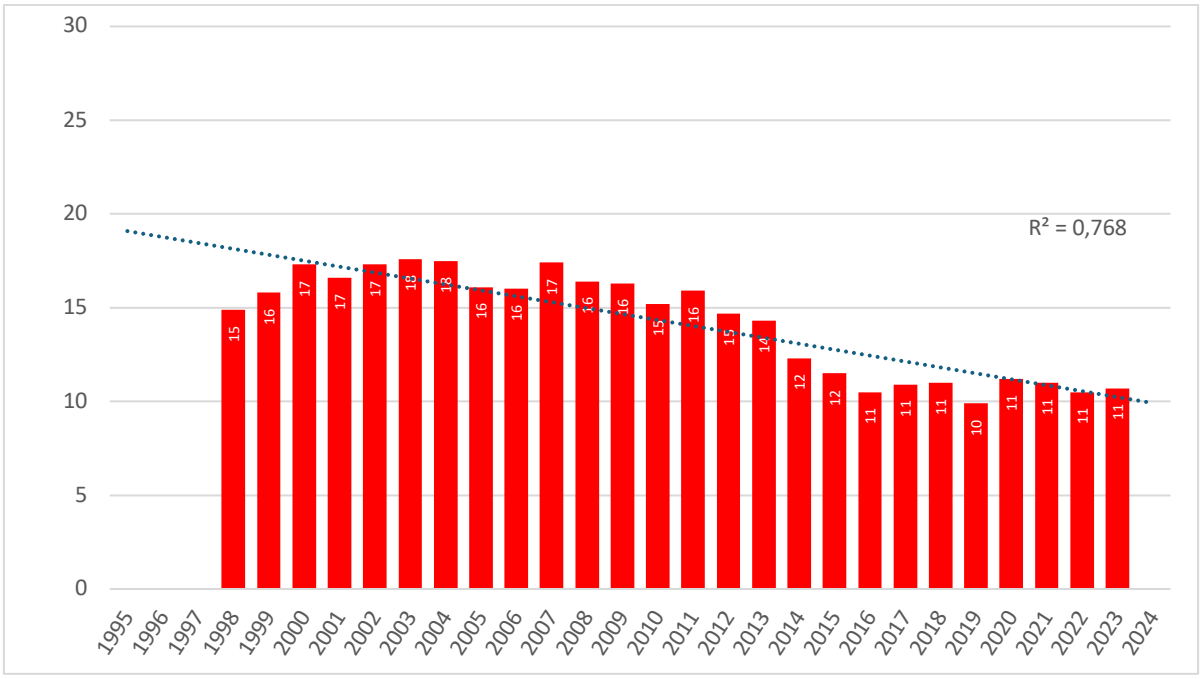
[291] De 17-24-årige unge udgør under alle omstændigheder er en særlig "interessant" gruppe, fordi der i hver tredje ulykke med en spirituspåvirket bilist, hvor der er dræbte eller alvorligt tilskadekomne, befinder sig en person i denne aldersgruppe. De udgør kun ca. 10% af befolkningen, jf. https://fdm.dk/nyheder/bilist/2023-03-upopulaer-beslutning-har-faaet-antallet-af-spritbilister-til-rasle-ned I vejkantsundersøgelsen 2018-19 blev 8% af de forbipasserende køretøjer ført af 18-24-årige. Blandt dem der viste sig at have en promille på 0,5 eller mere var det 6%, altså faktisk lidt lavere. At de 18-24-årige måske nok har en større risiko for at blive stoppet, men især for at blive involveret i et uheld tyder det forhold på, at 19% af de sigtede for spirituskørsel var 18-24 år og 28% af de, der var indblandet i et af politiet registreret trafikuheld.

Opstilling 6.5.14.a. Antal spiritusuheld i trafikken med personskade, 1998 til 2023.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel UHELD3)
Note: Statistikken omfatter kun de personskader, der er kommet til politiets kundskab.

Opstilling 6.5.14.b. Procent af uheld i trafikken med personskade der er spiritusuheld, 1998 til 2023.

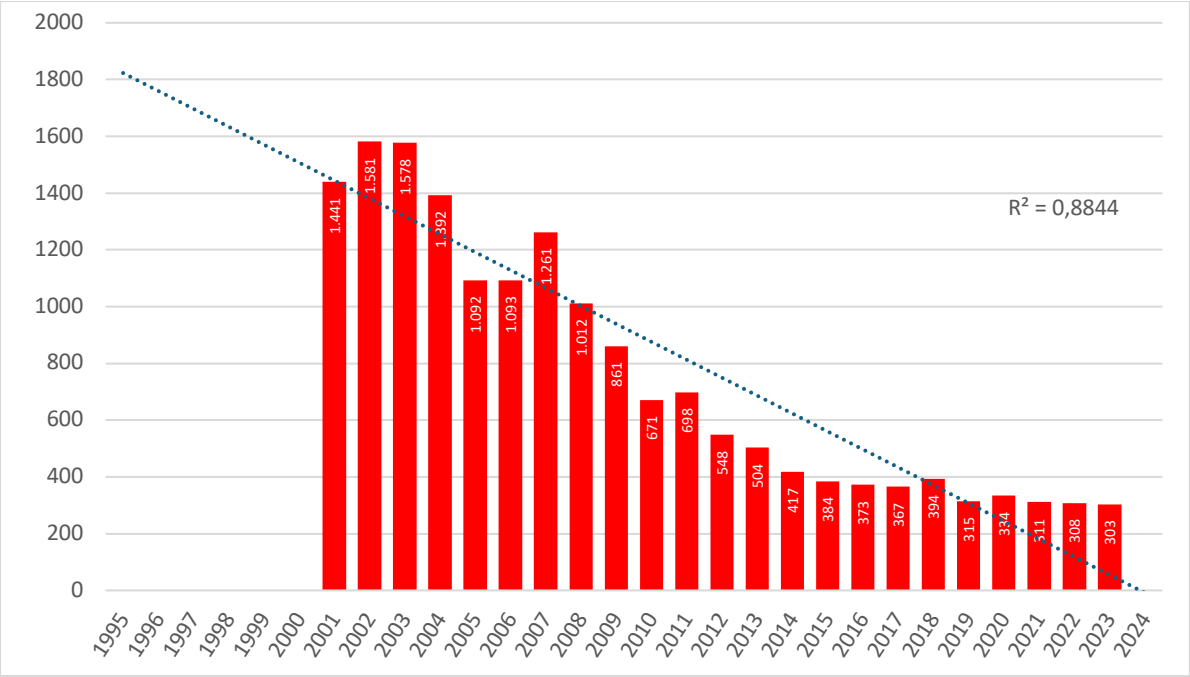

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel UHELD3)
Note: Statistikken omfatter kun de personskader, der er kommet til politiets kundskab.

Den bedste indikation på, *om* denne udvikling er udtryk for, at spirituspåvirkning specifikt spiller en mindre rolle for forekomsten af trafikuheld, er, om der tillige er tale om et relativt fald af betydningen af spiritus for det samlede antal trafikuheld med personskade. Det fremgår af tabel 6.5.14.b, at dette faktisk er tilfældet. Fra 1998 til 2012 har den relative andel ligger mellem 15 og 18 pct., men siden 2016 "kun" på 10-11 pct.

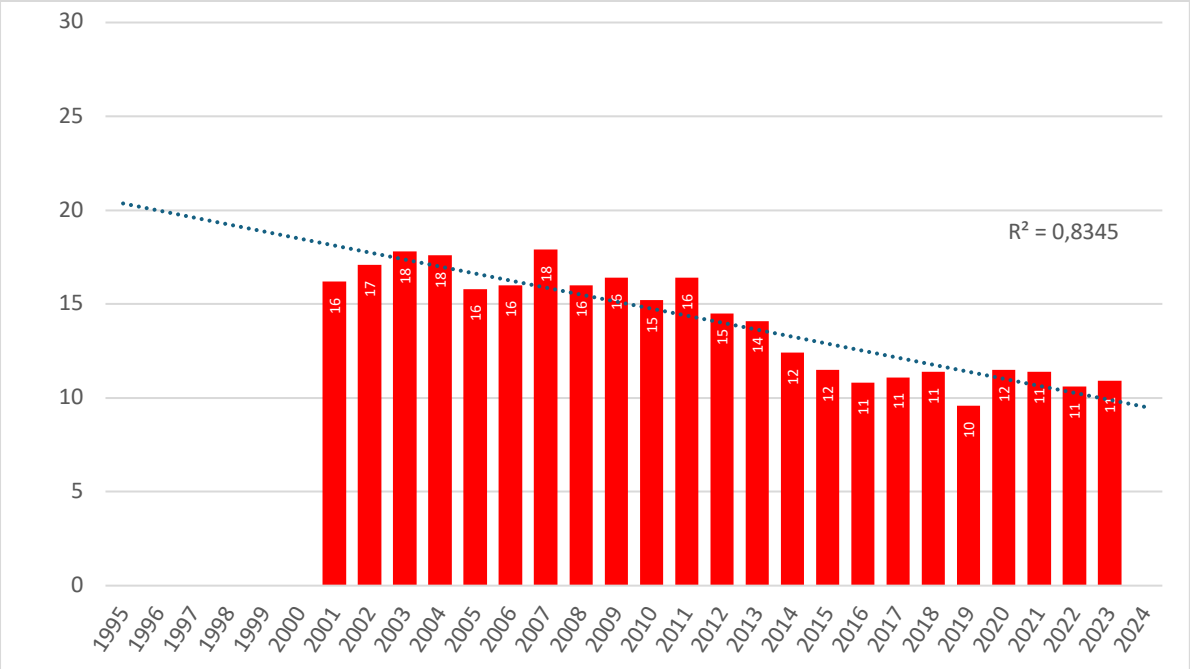
Ved det enkelte trafikuheld kan der være mere end én tilskadekommen. I parallel til opstillingerne 6.5.14.a-b vises opgørelser over antal og andel tilskadekomne ved spiritusulykker i opstillingerne 6.5.15.a-b. Tendenserne er præcis de samme.

Opstilling 6.5.15.a. Antal tilskadekomne ved spiritusuheld i trafikken, 2001 til 2023.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel UHELD8)
Note: Statistikken omfatter alene de personskader, der er kommet til politiets kundskab.

Opstilling 6.5.15.b. Procent tilskadekomne i trafikken i forbindelse med spiritusuheld, 2023 til 2023.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel UHELD8)
Note: Statistikken omfatter kun de personskader, der er kommet til politiets kundskab.

Tilsvarende er blevet opgjort for lettere tilskadekomne, alvorligt tilskadekomne og dræbte hver for sig. Antal lettere tilskadekomne ved spiritusuheld falder fra tæt ved to om dagen i gennemsnit i 2001 – 690 – til to om ugen i gennemsnit i 2023, 102. De 102 lettere tilskadekomne ved spiritusulykker i 2023 er det laveste antal i hele perioden. Andelen af lettere tilskadekomne ved spiritusulykker af samtlige lettere tilskadekomne falder fra 15,3% i 2001 til 10,9% i 2023. Denne andel har ligget ret konstant omkring de 11% siden 2014.

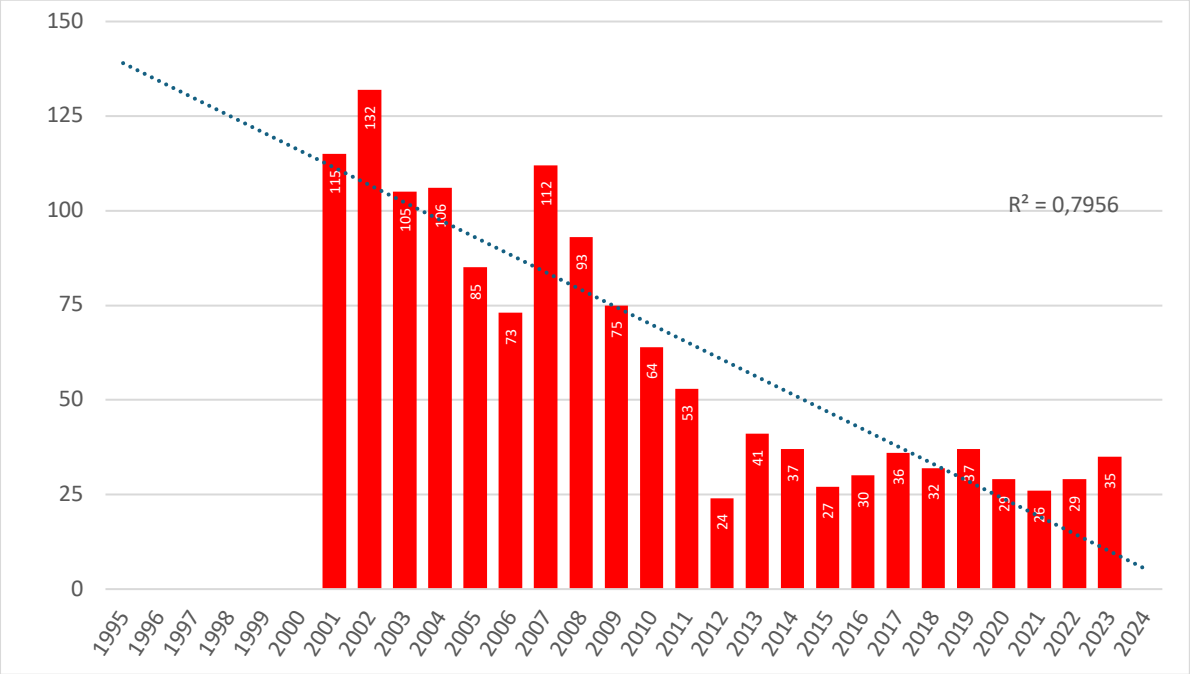
Antal alvorligt tilskadekomne ved spiritusuheld falder fra tæt ved to om dagen i gennemsnit i 2001 – 636 – til omkring 3 om ugen i 2023, 166. Andelen af alvorligt tilskadekomne ved spiritusulykker af samtlige alvorligt tilskadekomne falder fra 16,1% i 2001 til 9,9% i 2023. Både i omfang og udvikling er der således ikke den store forskel i lettere og alvorligt tilskadekomne ved spiritusulykker indtil videre i indeværende årtusinde.

Det nye årtusinde indledes med, at der i 2001 blev dræbt 115 i forbindelse med spiritusuheld i trafikken, og i 2002, 132. De følgende år falder det årlige antal dræbte i forbindelse med spiritusheld meget kraftigt, og i 2012 kommer man helt ned på 24. Disse 24 i 2012 er indtil videre ikke blevet undergået. Som man kan se af opstilling 6.5.16.a er den faldende tendens ophørt efter 2012, og antal dræbte i forbindelse med færdselsuheld har siden da ligget ret konstant. I 2023 var der 35, der blev dræbt i trafikken i forbindelse med spiritusuheld.

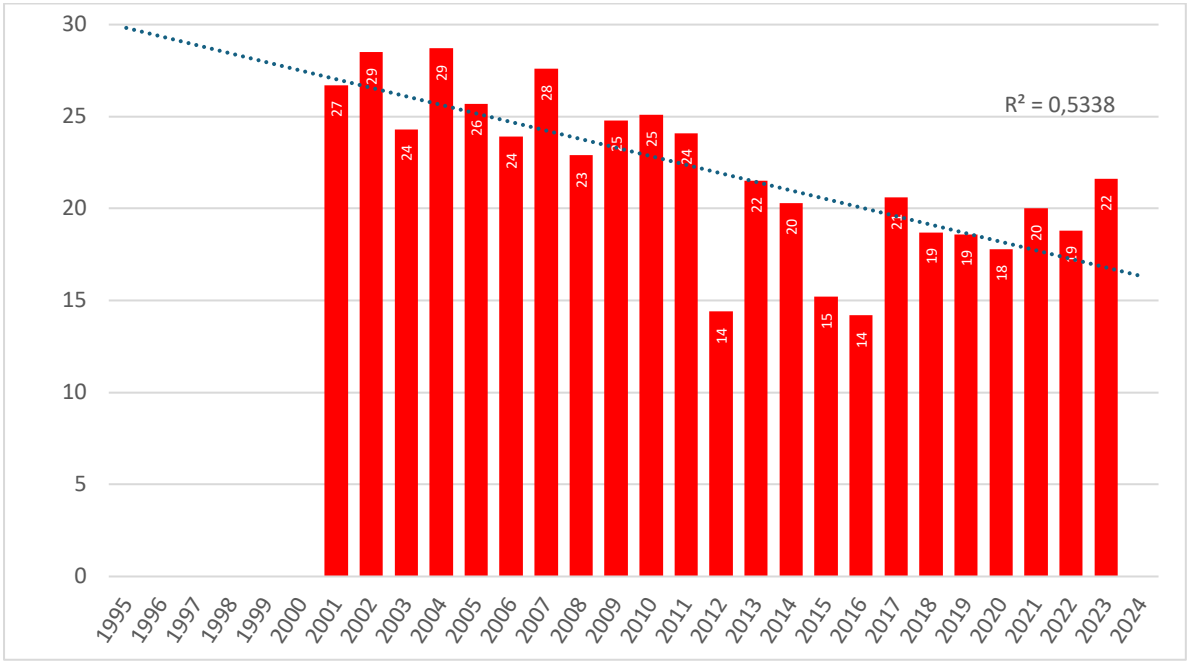
Ved udgangspunktet i begyndelsen af årtusindet er andelen af dræbte ved spiritusuheld i forhold til det samlede antal dræbte i trafikken langt større end ved tilskadekomne i alt, lettere tilskadekomne og alvorligt tilskadekomne, jf. opstilling 6.5.16.b. Fra 2001 til 2011 drejer det sig omkring hver fjerde.

I 2012 er denne andel bemærkelsesværdig lav – 14%. Fra 2017 til 2023 ligger det årlige antal dræbte ved spiritusuheld i forhold til det samlede antal dræbte på omkring 20%.

Opstilling 6.5.16.a. Antal dræbte i trafikken i forbindelse ved spiritusuheld, 2001 til 2023.

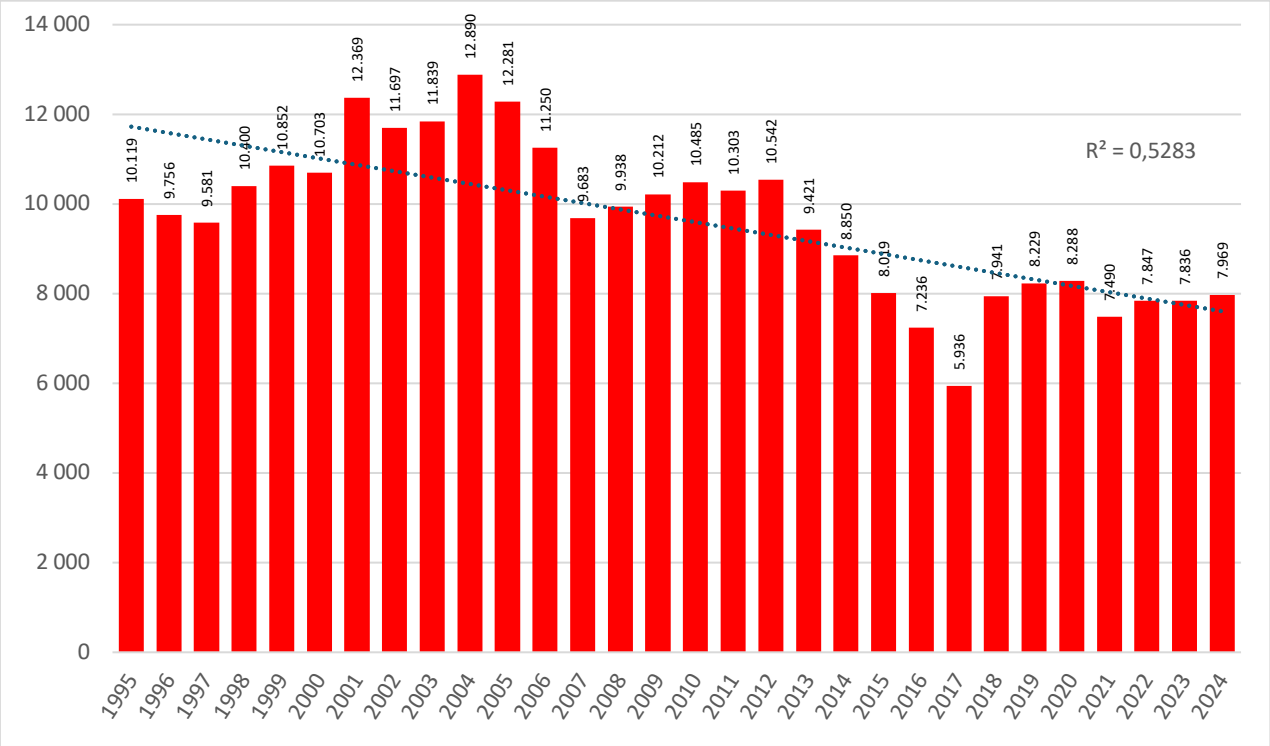
Opstilling 6.5.16.b. Procent dræbte i trafikken der er sket i forbindelse ved spiritusuheld, 2001 til 2023.

Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel UHELD8)
Note: Statistikken omfatter kun de personskader, der er kommet til politiets kundskab.

En endnu mere usikker indikator på udviklingen i forekomsten af spirituskørsel end tilskadekomster er antal strafferetlige afgørelser for promillekørsel, jf. opstilling 6.5.17.a., fordi det her spiller en stor rolle, hvor meget man har kontrollerer for promillekørsel i trafikken hvornår. Der er tale om et generelt fald i afgørelser på omkring en femtedel fra 1995 til 2024, men man aner også to bølgebevægelser i udviklingen: En bølge fra 1997 til 2007 med toppunkt i 2004, og en ny bølge fra 2007 til 2017, med toppunkt i 2010-12. Fra 2018 til 2024 har antallet af afgørelser for spiritussager i trafikken ligger tilnærmelsesvis konstant på omkring 8.000 afgørelser om året.[292]

Opstilling 6.5.17.a. Antal strafferetlige afgørelser for spirituskørsel og færdselsuheld med spiritusuheld i trafikken, 1995 til 2024.

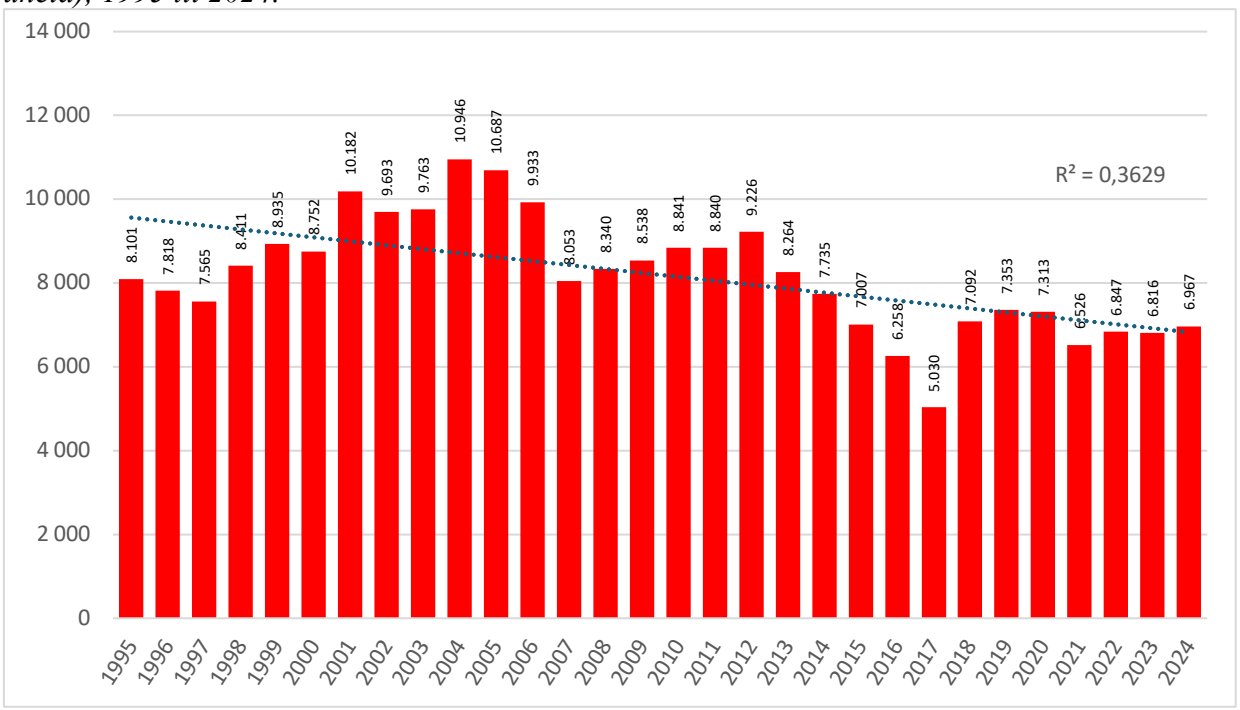
Kilde: www.statistiskbanken.dk (tabel STRAF40)

Afgørelser kan deles op efter, hvorvidt de vedrører spiritussager med eller uden uheld. De førstnævnte (opstilling 6.5.17.b) vil typisk være sager, der udspringer af politiets kontroller, mens sidstnævnte (opstilling 6.5.17.c) typisk beror på tilkaldelse af politiet.

De nævnte bølgebevægelser m.v. i udviklingen beror især på sager uden uheld, hvorfor der er grund til at tro, at disse især på beror på antal kontroller m.v. For den første bølge, der starter i 1998, kan det have haft betydning, at det var i 1998, promillegrænsen blev nedsat fra 0,8 til 0,5.

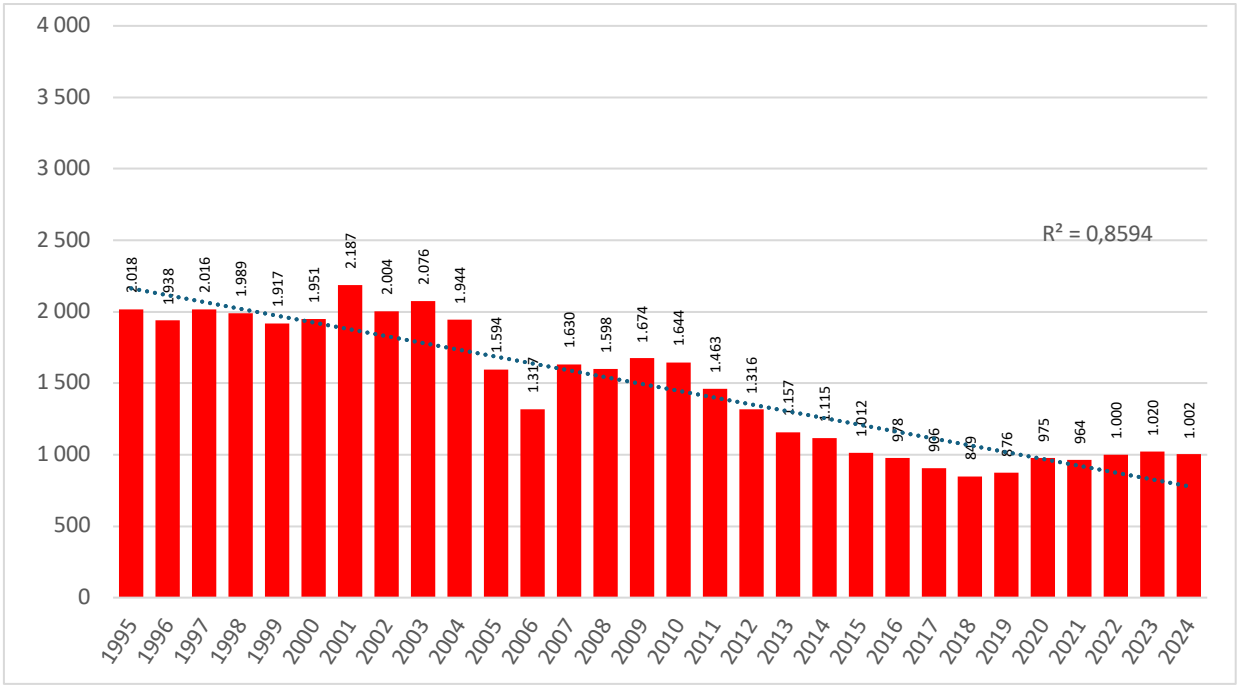
[292] Historisk er man hermed tilbage til det niveau for afgørelser i spiritussager i trafikken, man lå på i begyndelsen af 1970-erne. Det hidtil største antal nåede man op på i begyndelsen af 1980-erne med mere end 20.000 afgørelser årligt.

Opstilling 6.5.17.b. Antal strafferetlige afgørelser for spirituskørsel (eksklusive sager med spiritus-uheld), 1995 til 2024.

Kilde: www.statistiskbanken.dk (tabel STRAF40)

Opstilling 6.5.17.c. Antal strafferetlige afgørelser for færdselsuheld med spiritus involveret, 1995 til 2024.

Kilde: www.statistiskbanken.dk (tabel STRAF40)

Den udvikling, der findes for afgørelser, har – ikke overraskende – stor lighed med den, der gør sig gældende for forekomsten af tilskadekomster i forbindelse med spiritusuheld.

7. SUBJEKTIV TRYGHED M.V.

Det er vigtigt at sondre mellem den *faktiske* og den *oplevede* kriminalitet – man kunne også vælge at sige den objektive og den subjektive – hvad enten det er

- med hensyn kriminalitetens karakter, omfang og udvikling
- risikoen for at blive udsat for kriminalitet
- trygheden/utrygheden md hensyn til kriminalitet
- hvad der er årsager til kriminaliteten
- og hvordan der reageres på kriminaliteten.

7.A. FORESTILLINGER OM KRIMINALITETEN

Det er i flere undersøgelser påvist, at der kan være – og typisk reelt er – store forskelle mellem den faktiske kriminalitets karakter, omfang og udvikling og befolkningens forestillinger herom.

I en undersøgelse foretaget af Epinion i 2013[293] konstaterede man, at kriminaliteten målt ved antal anmeldte straffelovsovertrædelser samt pct. af befolkningen, der årligt oplevede sig udsat for tyveri, vold og/eller hærværk, var faldet forholdsvis markant. Til trods herfor mente 50% af befolkningen, at den havde været stigende, 38%, at den lå på samme niveau som for fem år siden, mens kun 10% mente, at den var faldet. Oplevelsen af, at kriminaliteten var stigende var mere udbredt blandt kvinder end blandt mænd, mere blandt ældre end blandt yngre og mere blandt lavt end blandt højt uddannede.

Med hensyn til kriminalitetens omfang og karakter var der en tendens til at undervurdere omfanget af de lovovertrædelser, som en forholdsvis stor del af befolkningen begår, såsom sort arbejde og tyveri fra arbejdspladsen, mens de mere voldsomme og sjældne lovovertrædelser som hjemmetyverier, unge der går med kniv og/eller har været oppe at slås i nattelivet, overvurderes. Ved sidstnævnte er der ligeledes en tendens til, at kvinder i højere grad overvurderer end mænd, ældre mere end yngre og lavt uddannede mere end højt uddannede.

En undersøgelse foretaget af Rambøll to år senere, i 2015,[294] viste samme tendenser: "Undersøgelsen peger på, at danskerne overordnet set forestiller sig, at der bliver begået minimum ligeså meget vold, voldtægt, indbrud, ungdomskriminalitet, hæleri og hjemmerøveri i dag, som for fem år siden. Samtidigt forestiller danskerne sig, at der bliver begået en del mere it-kriminalitet i dag end for fem år siden. Det sidste har de ret i; der bliver begået mere af visse former for it-kriminalitet i dag, men for en række af de andre kriminalitetsformer er danskernes forestillinger for pessimistiske i forhold til den egentlige forekomst af kriminalitet. Der bliver højst sandsynligt begået færre indbrud og hjemmerøverier i dag, end der gjorde for fem år siden. Samtidigt er kriminaliteten blandt unge mindre udbredt nu end den var i 2010/2011, hvor ungdomskriminaliteten i øvrigt også havde været faldende over en

---

[293] Se: https://dkr.dk/media/7034/danskernes-forestillinger-om-kriminalitet.pdf

[294] Se: https://dkr.dk/media/7036/danskernes_forestillinger_bekymringer_og_adfaerd_i_forhold_til_kriminalitet_rambol_l_dkr_2016.pdf

længere årrække. Samme tendens til pessimisme gør sig gældende for danskernes forestillinger om, hvor mange der begår kriminalitet, og hvor mange der udsættes for kriminalitet.

Analysen peger på, at vores forestillinger om kriminalitet er forbundet med en række socioøkonomiske faktorer. Særligt uddannelse og køn har betydning for, hvordan vi ser på kriminalitetsudviklingen, hvor kvinder er mere pessimistiske end mænd, og hvor personer med korte uddannelser er mere pessimistiske end personer med lange uddannelser."[295]

Den i skrivende stund seneste undersøgelse – foretaget i 2016 af Danmarks Statistik for Justitsministeriet – viser også tilsvarende tendenser.[296] Af denne fremgår det bl.a.:

- at der fra 2011 til 2015 er sket et fald på 17% i straffelovsovertrædelser, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kendskab – men 53% af befolkningen tror, at der i samme periode er blevet flere, og kun 15% at der er blevet færre
- at der fra 2011 til 2015 er sket et fald på hele 37% i politiregistrerede røverier – men 45% af befolkningen tror, at der i samme periode er blevet flere, og kun 21% at der er blevet færre[297]
- at der fra 2011 til 2015 er sket et fald på 27% i indbrud i beboelser og 38% i indbrud i forretninger og virksomheder, men 50% af befolkningen tror, at der i samme periode er blevet flere, og kun 20% at der er blevet færre
- at der fra 2011 til 2015 er sket et fald på hele 40% i biltyverier, men 36% tror at der i samme periode er blevet flere, og kun 19%, at der er blevet færre
- at der ifølge såvel opgørelser af den registrerede som af den faktisk begåede kriminalitet fra 2011 til 2015 er sket et ganske markant fald i ungdomskriminaliteten, men 325 af befolkningen tror, at der i samme periode er sket en stigning, og kun 26% at den er faldet
- at 10% af befolkningen årligt (ifølge undersøgelser foretaget i 2015) udsættes for tyveri, men gennemsnitligt tror befolkningen, at det drejer sig om 16%
- at 3% af befolkningen årligt (ifølge undersøgelser foretaget i 2015) udsættes for indbrud, men gennemsnitligt tror befolkningen, at det drejer sig om 13%
- at 1,3% af befolkningen årligt (ifølge undersøgelser foretaget i 2015) udsættes for vold, men gennemsnitligt tror befolkningen, at det drejer sig om 12%

[295] https://dkr.dk/media/7036/danskernes_forestillinger_bekymringer_og_adfaerd_i_forhold_til_kriminalitet_ramboll_dkr_2016.pdf, s. 5.
[296] Se: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/danskernes_opfattelse_af_kriminalitet_i_samfundet_0.pdf
[297] Der er også spurgt om vold, men sammenstillingen her er vanskeligt, fordi det er vanskeligt entydigt at sige, hvordan volden faktisk har udviklet sig fra 2011 til 2015.

Såvel undersøgelsen foretaget af Rambøll[298] som andre tidligere undersøgelser[299] viser, at forestillinger om kriminalitetens omfang og udvikling har en tæt sammenhæng med brug af og eksponering for massemedier. De, der overvurderer kriminalitetens omfang og udvikling, lader sig især eksponere for eller vælger massemedier, hvor kriminalbegivenheder har en relativt fremtrædende plads, og omvendt: De som især lader sig eksponere for massemedier, hvor kriminalbegivenheder har en relativt fremtrædende plads vil "foranlediges" til i højere grad at overvurdere kriminalitetens omfang og udvikling.

Flere af de gennemførte undersøgelser viser, at bekymring for kriminalitet er et tredje led i sammenhængen mellem medieeksponering for kriminalbegivenheder og forestillinger om kriminalitetens omfang og udvikling. Jo mere eksponering for kriminalbegivenheder i massemedierne, jo mere overdrevne forestillinger har man om kriminalitetens omfang og udvikling, og desto mere bekymret er man for kriminaliteten i samfundet osv. Om end det er svært at afgøre, om der er tale om egentlige årsagssammenhænge, så tyder dette i hvert fald på, at bedre orientering og information om kriminalitetens faktiske omfang og udvikling vil kunne reducere bekymringen for kriminalitet.

Så vidt vides er der i skrivende stund ikke fortaget senere undersøgelser, og det er således ikke muligt at sige noget om, hvordan forestillingerne om kriminalitetens omfang og udvikling har udviklet sig, og om oplevelsen af kriminalitetens omfang og udvikling er blevet mere eller mindre i overensstemmelse med realiteterne.

---

[298] Her konkluderes følgende om forholdet mellem brug af massemedier og forestillinger om kriminalitetens omfang og udvikling: "Analysen af mediernes betydning for danskernes forestillinger om og bekymring for kriminalitet viser, at forskelle i avisforbrug, dvs. den type avis vi læser, hænger sammen med vore forestillinger og bekymring om kriminalitet. Personer, som jævnligt læser morgenaviserne (Berlingske Tidende, Politiken, Jyllandsposten og lignende), har en mere optimistisk opfattelse af voldskriminalitetens udvikling de sidste fem år end personer, som sjældent læser den type aviser. Omvendt har personer, som ofte læser tabloidaviser (Ekstrabladet, BT og lignende) samt personer som ofte læser lokalaviser, mere pessimistiske forestillinger om voldskriminalitetens udvikling end personer, som sjældent læser de to. Resultatet er kontrolleret for typiske socioøkonomiske variable, men det kan ikke med sikkerhed fastslås, hvilken vej kausaliteten går: altså om det er avistypen, der påvirker forestillingen om kriminalitet, eller om personer med en pessimistisk forestilling om kriminalitetens udvikling opsøger en bestemt type læsestof.", s. 5.

[299] Jf. bl.a. Balvig (1995): *Kontrolbilleder – udvalgte tekster 75-94*. Forlaget SocPol, København, s. 95-137. For konkrete undersøgelser i de andre nordiske lande, se bl.a.: Heber, A. (2007): *Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjupersoner och dagspress*. Kriminologiska Institutionens Avhandlingsserie, nr. 23, Stockholm University, og Smolej, M. og Kivivuori, J. (2006): "The Relation Between Crime News and Fear of Violence. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 7(2), s. 211-227.

7.B. BEKYMRING FOR KRIMINALITET

Befolkningens forestillinger om deres risiko for at blive udsat for forskellige former for kriminalitet er kun sporadisk belyst og ikke på en ensartet måde, hvorfor det selvfølgelig heller ikke er muligt at sige noget om udviklingen.[300]

Det er under alle omstændigheder vigtigt, at disse forestillinger ikke uden videre bruges som målestokke for, hvor bekymret eller ængstelig man er for at blive udsat for kriminalitet, altså det der gerne kaldes for den subjektive tryghed. Man kan fx godt være i en situation, hvor man nøgternt vurderer, at risikoen for at blive udsat for en eller anden form for kriminalitet er stor, uden at man af den grund er bekymret eller ængstelig – eller omvendt.

Der er mange måder at specificere og opdele den subjektive tryghed med hensyn til kriminalitet på. Den mest gennemgående og grundlæggende er sondringen mellem hvad nogle kalder frygt og angst, andre specifik og uspecifik utryghed og andre igen speciel og generel utryghed.

Eksempel på den specifikke frygt for kriminalitet: Man er bekymret for at stille sin cykel om aftenen ved den meget befærdede Nørreport Station på grund af risikoen for, at den kan blive stjålet.

Eksempel på den generelle angst for kriminalitet: En meget stor del af tiden og rigtig mange steder føler man angst helt ned i maven for, at nogen vil gøre én noget ondt, uden at man rigtigt kan forklare hvorfor

Angst, der når et vist niveau og en vis intensitet, er altid problematisk i den forstand, at det alvorligt reducerer den ængsteliges livskvalitet, såvel umiddelbart som på længere sigt. Den betyder en vedvarende tilstand af psykisk, men også fysisk ubehag, og får en til at undlade handlinger – som fx at gå en tur – som man ellers ville finde ønskværdigt. Angst for kriminalitet vil ofte være associeret med en mere generel og grundlæggende eksistentiel angst.

Den specifikke frygt for kriminalitet er derimod ikke nødvendigvis problematisk. Den kan være funktionel ved, at den faktisk medvirker til at forhindrer et endnu større ubehag, som fx at få stjålet sin cykel om aftenen på Nørreport Station. Det kan også være, at den mere eller mindre indeholder sin egen løsning, som ikke er særlig omkostningsfuld, som at parkere cyklen udenfor en café med store glasruder i nærheden af Nørreport Station.

Den specifikke frygt for kriminalitet er først problematisk, når den nettobelastning for ens livskvalitet (velvære og ønskede handlemuligheder), den betyder, på kortere og/eller på længere sigt, er betydelig og ikke rigtig står i forhold til den faktiske risiko eller det i sig selv alvorlige ved at blive udsat.

Desværre er det sjældent, at målinger af menneskers personlige bekymringer forsøger endsige formår at afdække, hvor udbredt hvad vi kan kalde den funktionelle frygt er, og hvor udbredt den problematiske eller dysfunktionelle frygt og angst er – men det er også virkelig svært.

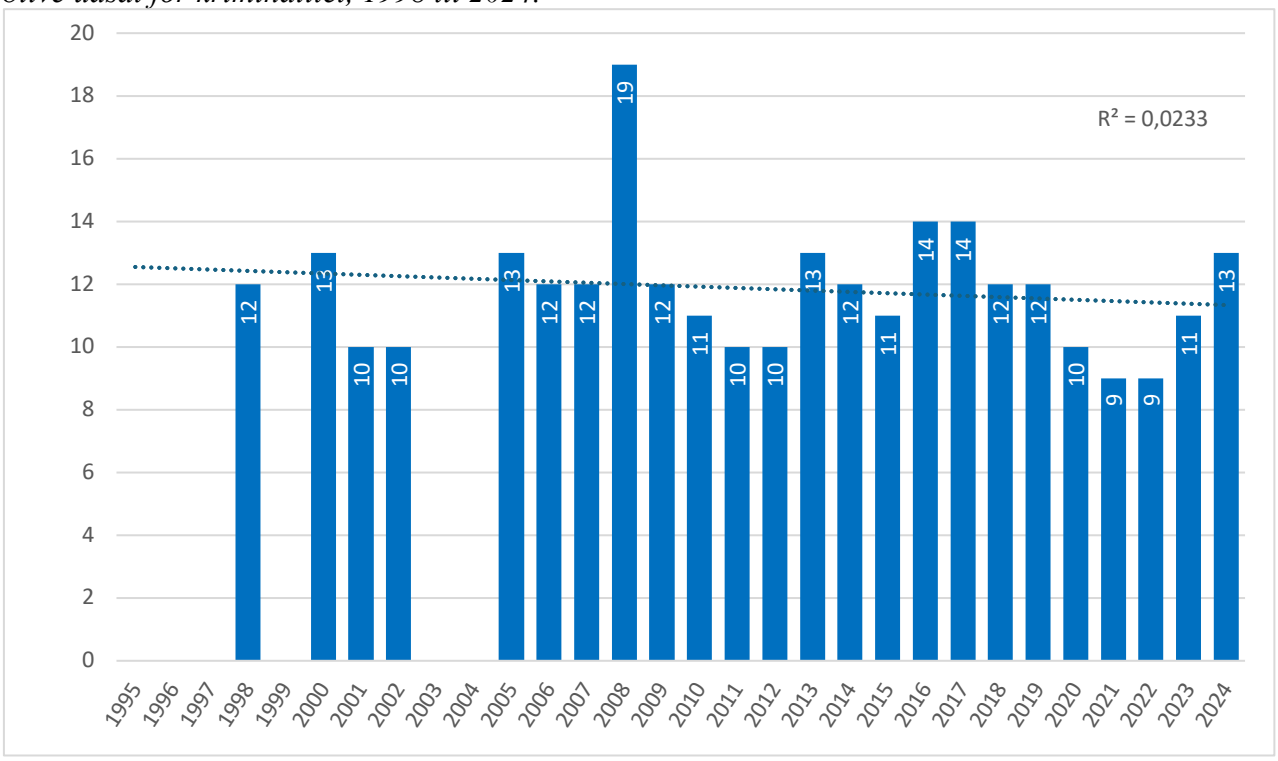
---

[300] Hvad der slet ikke er belyst, er befolkningens forestillinger om deres risiko for at (komme til at) begå kriminalitet, fx inden for det kommende år eller nogensinde i fremtiden.

Da man i 1976 for første gang i Danmark forsøgte at afdække, i hvilket omfang befolkningen personligt bekymrede sig for kriminalitet, blev de stillet følgende spørgsmål: "Er dette med risikoen for at blive offer for kriminalitet (blive overfaldet, få sin bil, cykel eller pung stjålet eller ødelagt o.l.) noget, De personligt ofte tænker på?". Opfølgende interviews viste, at de der svarede "Næsten hele tiden" led af en dysfunktionel frygt og angst, og også de fleste af dem, der svarede "Ofte". Om dette har ændret sig med tiden, ved vi ikke, men af opstilling 7.B.1 kan man se, at det over tid – fra 1998 til 2024 – er en ret konstant andel på omkring 11%, plus/minus 1-3%, der svarer "Næsten hele tiden" eller "Ofte". Kun ét år skiller sig markant ud. Det er 2008. Fordi målingerne det år blev foretaget månedsvis kan man se, at det udslagsgivende her var den bandekrig der brød ud i august 2008 og den meget omfattende omtale heraf, der fandt sted i medierne. Det er ikke så meget, dem der svarer "Næsten hele tiden", der stiger, men dem der svarer "Ofte" (med 6 procentpoint).

Ser vi på den gruppe, hvor vi vurderer, at vi i ret entydigt har at gøre med den dysfunktionelt angst, så drejer det sig for hele perioden fra 1998 til 2024 om 1,7%. Max. har været 2,8% (i 2009) og min. 1,1% (i 2006 og 2022). I 2024 var det 1,5%.[301]

Opstilling 7.B.1. Procent der ofte eller næsten hele tiden tænker på deres personlige risiko for at blive udsat for kriminalitet, 1998 til 2024.

Kilde: Balvig, 2025 – og tidligere tilsvarende publikationer.

For en del af perioden har vi også en anden undersøgelsesrække at trække på med hensyn til subjektiv tryghed. Den kaldes for "politiets tryghedsundersøgelser", og er i de seneste år blevet foretaget af Justitsministeriets Forskningsenhed. Det spørgsmål, befolkningen er blevet stilet i disse

[301] I 1977 var denne andel oppe på 4% og i 1984 på 5%, jf. Balvig & Høigård (1988): *Kriminalitet og straf i tal og tekst*. Borgens Forlag, København, s. 26.

undersøgelser, har følgende ordlyd: ”Nu kommer der et spørgsmål om frygt for kriminalitet. På en skala fra 1-7, hvor 1 er ’jeg føler mig grundlæggende tryg i mit nabolag’ og 7 er ’jeg føler mig grundlæggende utryg i mit nabolag’, hvor tryg eller utryg føler du dig så? Med nabolag menes det område, der umiddelbart omgiver din bopæl.” Her betones altså, at det drejer sig om frygt for kriminalitet, og der skal besvares ud fra hvor grundlæggende tryg, man føler sig, ikke i al almindelighed, men i sit nabolag. Det skal ske ved hjælpe af en skala fra 1 til 7, hvor der sættes ord på 1 og 7, men ikke de andre skalapunkter. I afrapporteringen har man valgt, selvfølgelig lidt arbitrært idet vi ikke konkret helt ved, hvad det ”betyder” for livskvaliteten at se på de ”utrygge” som dem, der svarer 5-7 på skalaen.

Det er i perioden 2013 til 2023 tilfældet for 6-9%, uden nogen klar tendens til stigning eller fald.[302] Tillægger man dem, der svarer ”4” på spørgsmålet, får vi procenter, der meget svarer til dem, vi finder i opstilling 7.B.1.

Interessant ved disse undersøgelser er især, at man ved de seneste to undersøgelser – i 2022 og 2023 – konkret har spurgt ind til, hvor tryg man befinder sig i forskellige dele af sit nabolag. Meget få, 1-2%, føler sig ”Utrygge” eller ”Meget utrygge” i deres bolig. Der er ingen steder, hvor et flertal føler sig utrygge, men relativt mange føler sig utrygge ”I baggårde, gyder eller tunneler”, på ”Parkeringspladser og i parkeringskældre”, ”I fælles loftsrum og kældre, herunder vaskekældre”, ”På stationer og ved stoppesteder” og ”På stier”. Samlet set var det 4 ud af 10, der følte sig utrygge på mindst ét af de 12 steder i nabolaget, de blev udspurgt om. Det er uoplyst, hvor mange, der overhovedet har – og i givet fald i hvilket omfang – de nævnte steder i deres nabolag, ligesom det har været op til de adspurgte selv at afgrænse, hvad de har tænkt på og svaret ud fra som deres ”nabolag”. Det er endvidere uoplyst, hvor meget den eventuelle utryghed ved bestemte steder i nabolaget betyder for deres livskvalitet, især om det betyder undgåelse el.lign. med hensyn til at opholde sig eller færdes på disse steder, som ellers kunne være ønsket.

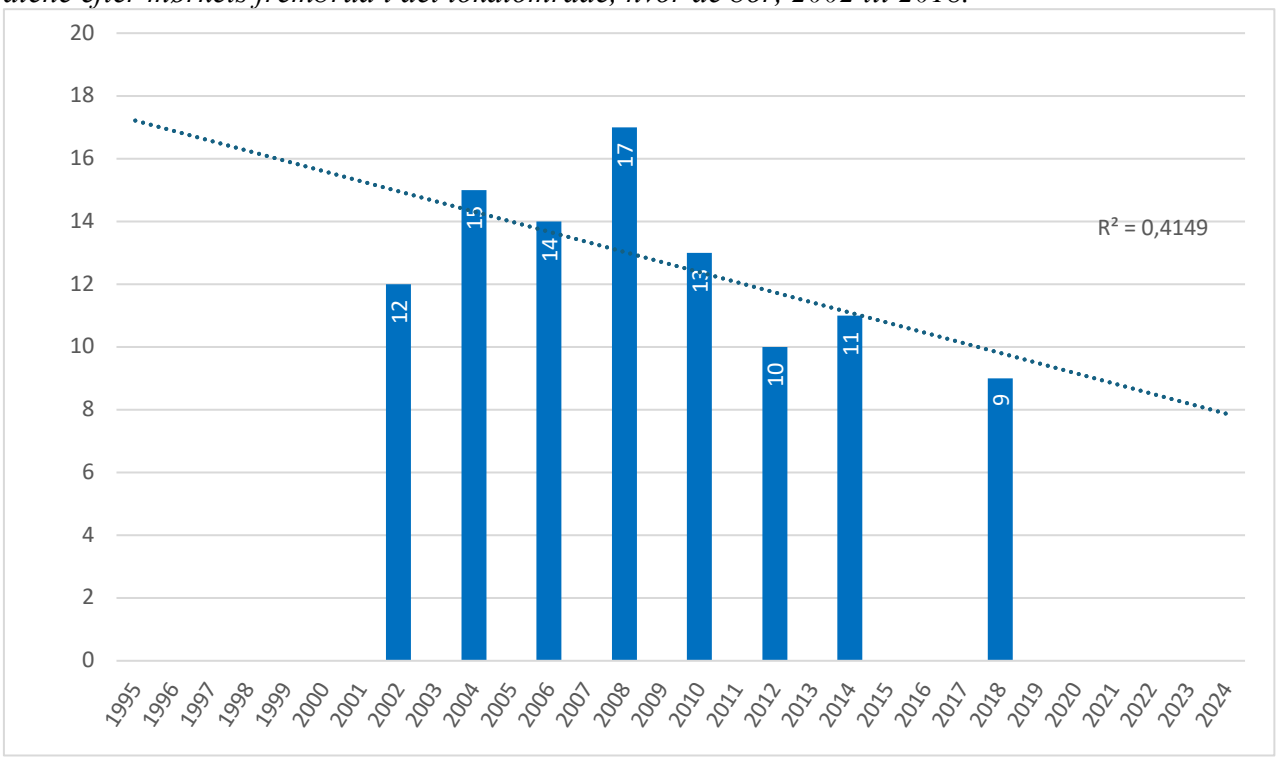
Et af de nærmest klassiske spørgsmål, der forsøger at afdække aspekter af den personlige bekymring for kriminalitet, der ligeledes fokus på situationen i det nabolag, hvor man bor, har følgende ordlyd: *Hvor tryg føler du dig – eller ville føle dig – når du færdes alene efter mørkets frembrud i det lokalområde, hvor du bor?* Svarmulighederne er ”Meget tryg”, ”Tryg”, ”Hverken tryg eller utryg”, ”Utryg” og ”Meget Utryg”. Som led i en række europæiske undersøgelser blev dette spørgsmål senest stillet til den danske befolkning i 2018. Her erklærede 56% sig ”Meget trygge”, 35% ”Trygge”, 7% ”Utrygge” og 2% ”Meget utrygge”.[303]

Det er lidt uklart, om Danmark har deltaget i disse undersøgelser efterfølgende (i 2020/21 eller 2023), men der er i hvert fald i skrivende stund ikke offentliggjort data om bekymring for kriminalitet i Danmark på European Social Surveys officielle hjemmeside.

[302] Jf. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/05/Tryghedsundersoegelse-2023.pdf

[303] Jf. https://ess.sikt.no/en/datafile/b2b0bf39-176b-4eca-8d26-3c05ea83d2cb

Opstilling 7.B.2. Procent der føler – eller ville føle – sig utrygge eller meget utrygge, når de færdes alene efter mørkets frembrud i det lokalområde, hvor de bor, 2002 til 2018.

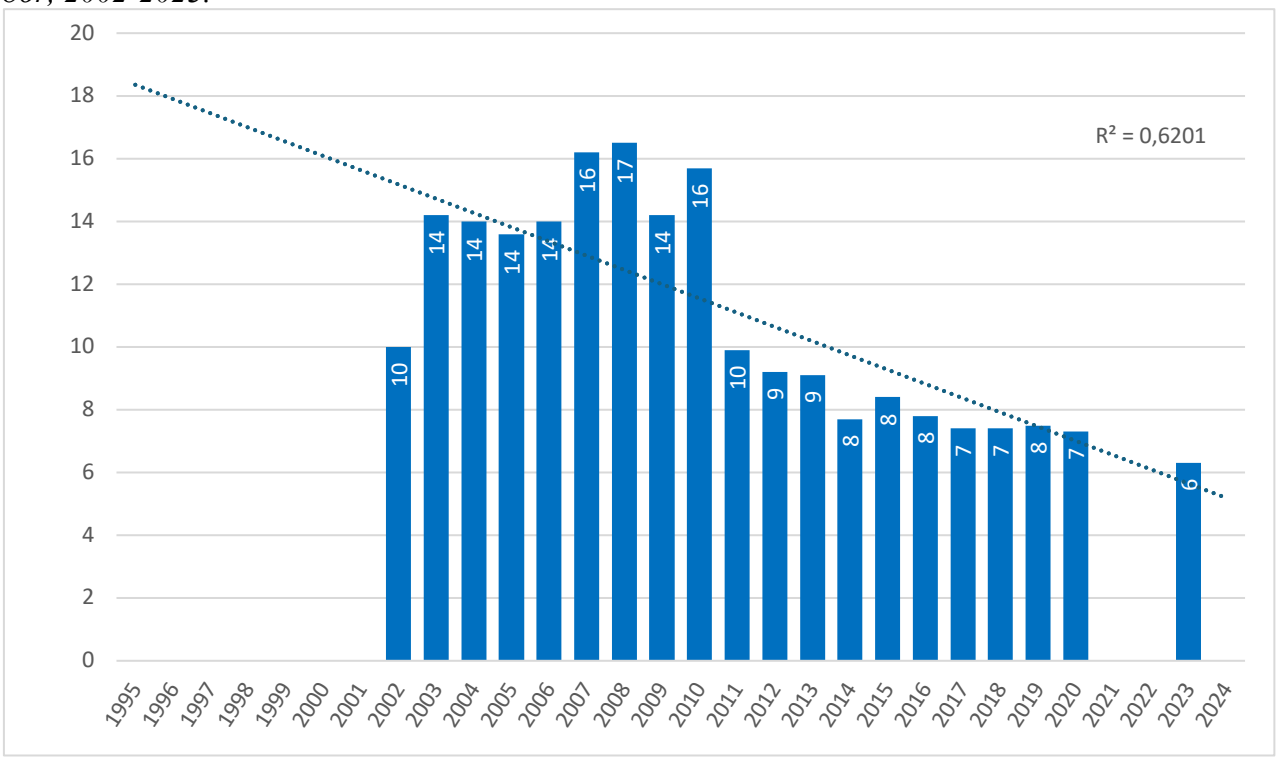

Kilde: Data fra European Social Survey, jf.. https://ess.sikt.no/en/

Tendenslinjen viser en faldende tendens, jf. opstilling 7.B.2, men procentforskellene er ikke overvældende store, og der er "kun" otte undersøgelser at forholde sig til. Den procentvise andel utrygge ligger ret tæt op ad, hvad vi så for, hvor mange der næsten hele tiden eller ofte tænker på risikoen for at blive udsat for kriminalitet. Hvis man ser på, hvor mange, der følte sig "Meget trygge" var det i 2002 52%, i 2018 56%.

Som en del af de systematiske kortlægninger, der foretages i EU-regi af befolkningernes levevilkår m.v., har man også et enkelt spørgsmål med, der har som formål at sige noget om omfanget af og udviklingen med hensyn tryghed i forhold til kriminalitet. Det foregår i regi af Europol. Også dette vedrører lokalområdet/nabolaget, men selve spørgsmålet lægger lige så meget op til at afdække forestillinger om kriminalitet i lokalområdet som utrygheden ved denne, idet man spørges, om man mener der er kriminalitet, vold eller hærværk i det nabolag, hvor man bor, jf. opstilling B.3.

Opstilling 7.B.3. Procent der mener der er kriminalitet, vold eller hærværk i det nabolag, hvor de bor, 2002-2023.

Kilde: EUROSTAT: EU-SILC Survey.
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_MDDW03/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=c8db1c67-bc47-49dd-a656-da4dc3d8b44b og https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mddw03/default/table?lang=en

De europæiske undersøgelser kan naturligvis også bruges til at sætte bekymringen for kriminalitet i Danmark i perspektiv af situationen i andre lande. Generelt viser det sig, at den personlige bekymring for kriminalitet i Danmark ligger på et relativt lavt niveau, men meget på linje med de øvrige nordiske lande.[304] Ligesom danskerne til stadighed i europæiske og endog globale undersøgelser viser sig som en kvalificeret kandidat til titlen som verdens lykkeligste folkefærd, synes danskerne også at være det med hensyn til den personlige tryghedsfølelse i forhold til risikoen for at blive udsat for kriminalitet – til trods for at Danmark ikke udmærker sig ved et specielt lavt kriminalitetsniveau.[305]

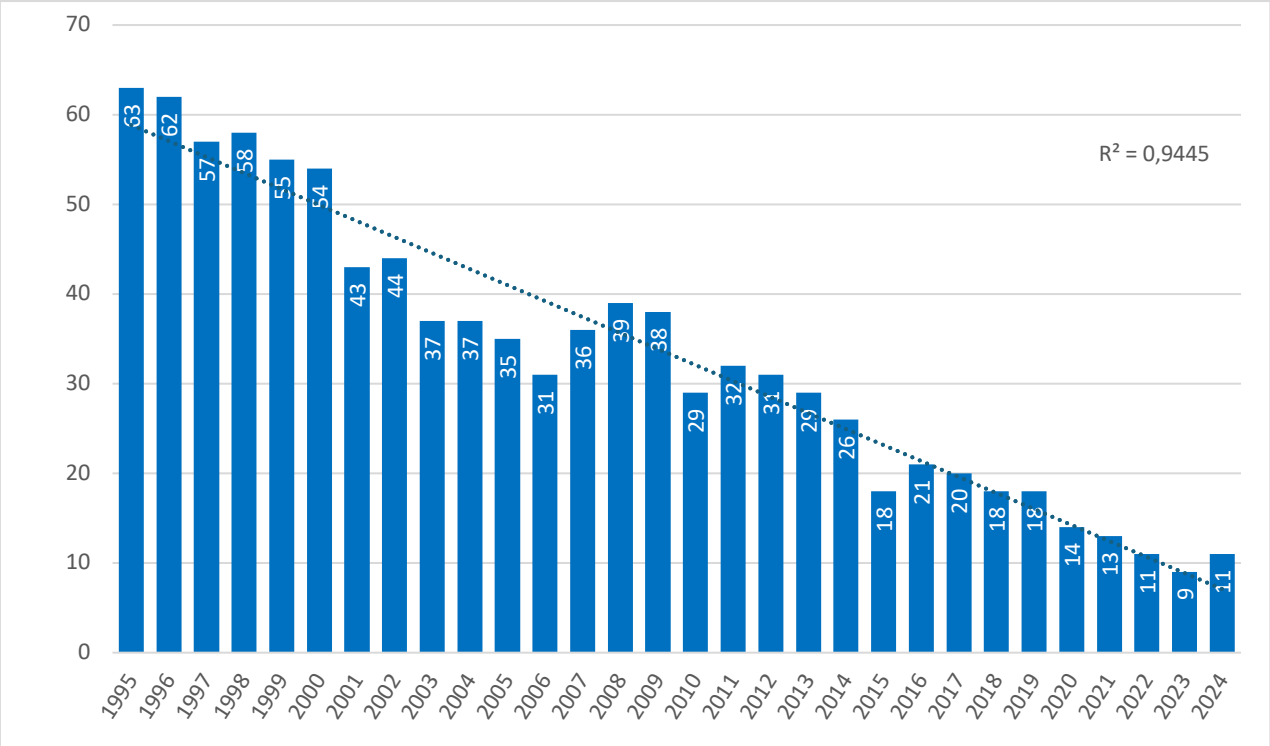
En anden side af bekymringen for kriminalitet end den personlige er den samfundsmæssige. Man kan jo fx udmærket være helt tryg ved sin egen situation, men utryg ved og bekymret for kriminaliteten i samfundet som sådan. Man mangler et godt og dækkende dansk ord for den samfundsmæssige bekymring. På engelsk vil man typisk kalde det for "concern".

[304] Jf. bl.a. den sammenstilling af data fra European Social Survey, runde 2018, som Justitsministeriets Forskningsenhed har foretaget: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Tryghed-og-tillid-til-politi-og-retssystem-Danmark-i-forhold-til-andre-europaeiske-lande-webtilgaengelig.pdf

[305] Det er langt fra nogen ny situation, at det forholder sig således, jf. diverse internationale undersøgelser og sammenligninger vedrørende situationen i årene omkring årtusindeskiftet: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2003/Utryghed_angst_bekymring.pdf

Vi nøjes med "den samfundsmæssige bekymring", og den er faktisk målt og vejet på årsbasis i samtlige de år, der indgår i den periode, vi fokuserer på, jf. opstilling 7.B.3. Det spørgsmål, befolkningen blev stillet i 2024, var følgende: *I hvilken grad er du bekymret for vold og anden kriminalitet i samfundet?* Svarmulighederne var "Meget bekymret", "En del bekymret", "Kun lidt bekymret" og "Slet ikke bekymret".[306]

Opstilling 7.B.3. Procent der er meget bekymret for vold og anden kriminalitet i samfundet, 1995 til 2024.

Kilde: Balvig, 2025 – og tidligere tilsvarende publikationer.

I de sidste tre år er det omkring 10%, der giver udtryk for, at de er "Meget bekymret" for kriminaliteten i samfundet. Ved de første målinger, i 1995 og 1996, var det over 60%, og der er altså sket et nærmest dramatiskfald i andelen af danskere, der føler sig meget bekymrede for vold og kriminalitet i samfundet.

[306] I 1985 påbegyndte Institut for Konjunktur-Analyse v. Jørn Thulstrup en måling af befolkningens bekymringer og inkluderede et spørgsmål, der lyder: "Hvor meget bekymrer du dig for vold og kriminalitet i samfundet?" I 2009 gik Institut for Konjunktur-Analyse sammen med Catinét og blev til Catinét-IFKA. I juli 2010 overtog Voxmeter denne analysevirksomhed. Da disse målinger af befolkningens bekymringer ikke længere gennemføres af analyseinstitutter på en måde, der er sammenlignelig med de tidligere, blev det i 2015 besluttet at lade spørgsmålet indgå i de såkaldte offerundersøgelser, hvor der også spørges om den personlige bekymring for kriminalitet, jf. opstilling 7.B.1. Det indgik første gang i oktober 2015 og er siden indgået i hver undersøgelsesrunde. Det er vigtigt at påpege, at resultaterne fra år 2015-2024 næppe er fuldstændigt sammenlignelige med tidligere års resultater, da udvælgelsen af respondenter, vægtning af bortfald samt konteksten for spørgsmålet er anderledes end i de tidligere undersøgelser. For resultatet af undersøgelserne foretaget før 1995, dvs. fra 1985 til 1994, se: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2003/bekymring_forvold_2003.pdf

Man skal være opmærksom på, at hvor mange der erklærer sig bekymret for kriminaliteten i samfundet, er stærkt afhængig af såvel den kontekst, der spørges i, som den reelle samfundsmæssige kontekst på et givet tidspunkt.

Den kontekst der spørges i: I de første år, spørgsmålet blev stillet, blev der også stillet spørgsmål om bekymringsniveauet for en lang række andre samfundsforhold som fx arbejdsløshed og forurening/miljø. Volden og kriminaliteten placerede sig her typisk som noget af det, flest var bekymret for. Sammenholder man det imidlertid med andre undersøgelser, hvor der helt åbent blev spurgt om, hvilke tre eller fem samfundsforhold, man bekymrede sig mest om, og som man selv skulle nævne, så var der næsten ingen – kun i størrelsesordenen et par procent – der fremhævede vold og kriminalitet. Det kunne tyde på, at bekymringen for vold og kriminalitet hos en del ikke var så dybtliggende, men noget som man i en eller anden udstrækning oplevede, at det burde man selvfølgelig bekymre sig om og ikke kunne "tillade" sig at nedprioritere.[307]

Den samfundsmæssige kontekst: Som man kan se af tabel 7.B.3 falder den andel, der bekymrer sig meget om kriminaliteten i samfundet, ret kraftigt fra 2000 til 2001. Det er påvist, at stort set hele dette fald sker i forlængelse af terrorhandlingerne i USA i september 2001. Fra målinger i august til målinger i oktober 2001 faldt andelen, der var "meget bekymret" for vold og kriminalitet i samfundet således fra 48% til 17%. Samtidig steg andelen, der angav at være "lidt bekymret" fra 15% til 35%, og andelen "slet ikke bekymret" fra 8% til 19%.[308] For ikke så få betød terrorsituationen i USA altså, at man vurderede, at der trods alt ikke var helt så god grund til at være (meget) bekymret for kriminalitetsproblemerne i "lille Danmark". Det er tydeligt, at også den personlige bekymring falder, jf. 7.B.1, men her har vi ikke mulighed for at se præcis, hvornår i løbet af 2001 faldet (især) sker.

Noget tilsvarende synes at ske under corona-epidemien, om end mindre markant. Andelen, der næsten hele tiden eller ofte tænker på deres personlige risiko for at blive udsat for kriminalitet, var i 2019 12% og i 2024 13%. I de mellemliggende år var procenten 10, 9, 9 og 11. Andelen der *aldrig* tænkte på deres personlige risiko for at blive udsat for kriminalitet var i 2019 17% og i 2024 15%. I de mellemliggende år var procenten 19, 19, 22 og 17. Når det drejer sig om den samfundsmæssige bekymring ser det dog ud til, at denne "blot" primært fortsætter den faldende tendens. Andelen, der var meget bekymrede for kriminaliteten i samfundet, var i 2019 18% og i 2024 11%. I de mellemliggende år var procenterne 14, 13, 11 og 9. Andelen der *slet ikke* var bekymrede var såvel i 2019 som i 2024 12% - og i de mellemliggende år 16, 15, 18 og 15 pct. Ud fra dette at konkludere, at den mindre bekymring for kriminalitet i coronaperioden, beror på en perspektivering af, at et nyt og andet problem havde meldt sig på lystavlen, kompliceres af, at der i coronaperioden faktisk skete et fald i en række former for kriminalitet.

I en tidsmæssigt næsten lige så omfattende serie målinger har TrygFonden søgt at belyse omfanget af og udviklingen med hensyn til befolkningens bekymring for kriminalitet i samfundet, jf. opstilling 7.B.4. Underordnet at der blev præsenteret en hel række af forskellige forhold, man kunne være bekymret for, er følgende spørgsmål stillet, følgende: *Nedenfor er nævnt en række samfundsproblemer, man som borger i Danmark kan være mere eller mindre bekymret over. Angiv hvor bekymret du som borger for tiden er for hvert af disse samfundsproblemer.* Svarskala: 1.Meget bekymret. 2.Bekymret.

---

[307] Se nærmere om disse undersøgelser, Balvig (2022), s. 140-143.

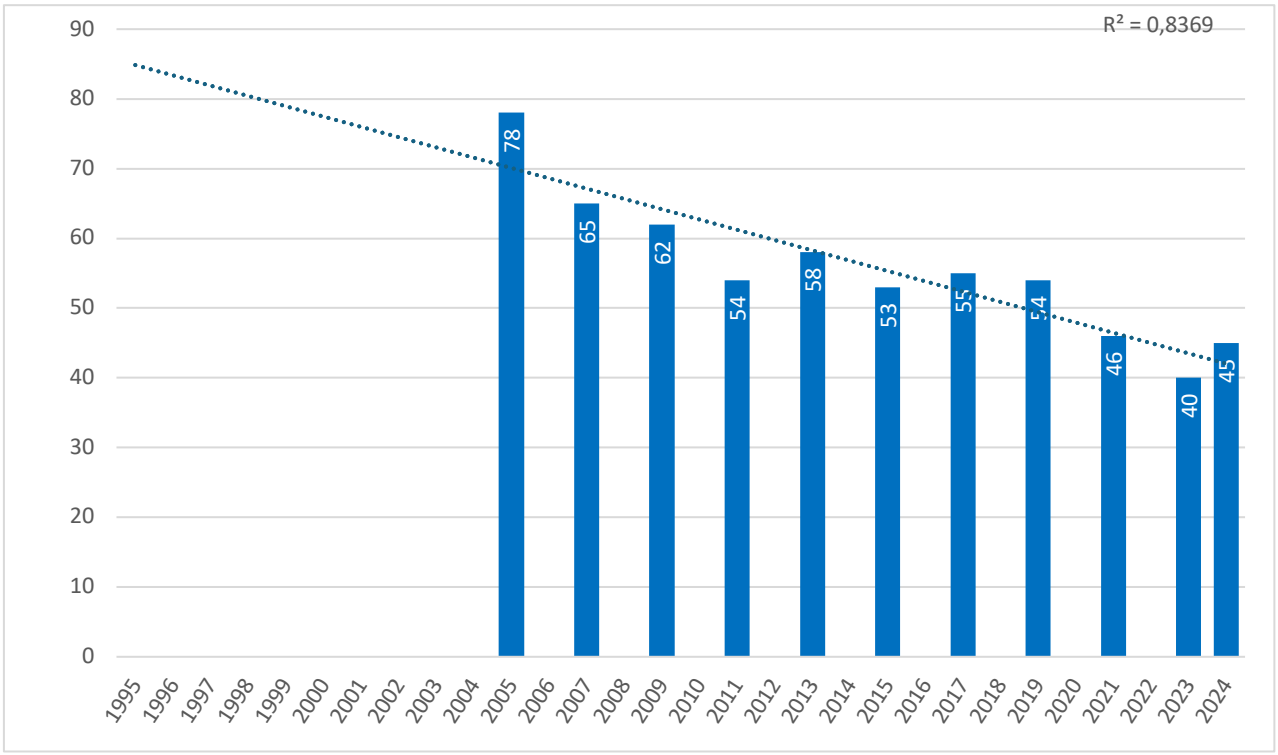
[308] Jf.: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2002/terrorangrebet.pdf

3.Hverken bekymret eller ubekymret. 4.Ubekymret. 5.Meget ubekymret. 6. Ved ikke. I opstillingen er opgjort den andel, der har svaret "Meget bekymret" eller "Bekymret".

Også målt og opgjort på denne måde finder vi en ganske markant faldende tendens i den andel af den danske befolkning, der overhovedet er bekymrede for kriminaliteten i samfundet. I indeværende årti har det været under halvdelen af befolkningen, mens det ved den første måling i 2005 var mere end tre ud af fire. Bemærk at man også i disse målinger synes at have et særligt fald i utrygheden ved kriminalitet i coronaperioden.

I TrygFondens undersøgelser har man dels også belyst andre dimensioner af tryghed i forhold til kriminalitet end den samfundsmæssige bekymring og dels i det hele taget andre dimensioner og aspekter af tryghed/utryghed som sådan. Et hovedspørgsmål har været befolkningens generelle personlige oplevelse af tryghed/utryghed i deres hverdag. Tendensen over tid er her, at en øget andel af befolkningen føler sig utrygge: Fra 4% ved den første måling i 2004, over 12% i 2011 til det hidtil højeste, 22% i 2023 og 2024.[309]

Opstilling 7.B.4. Procent der er "meget bekymret"/"bekymret" for kriminalitet i samfundet, 2005 til 2024.

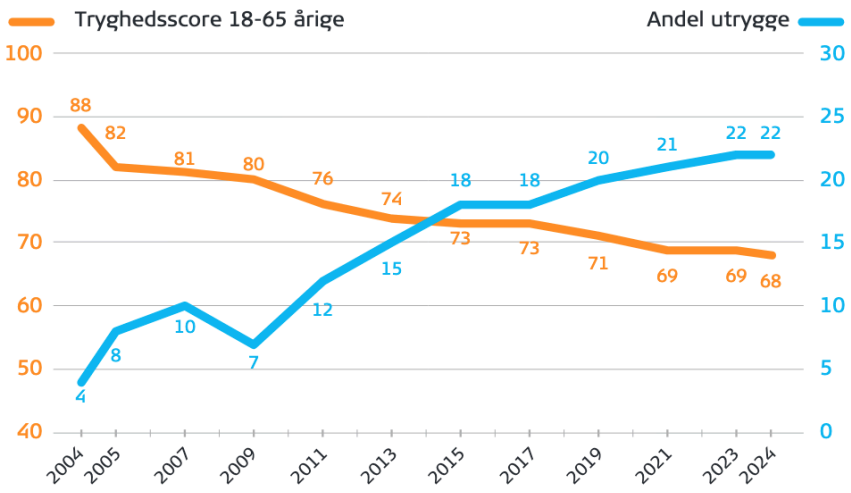
Kilde: https://www.tryghed.dk/viden/tryghedsmaalinger

[309] Jf.: Andersen, J., Andersen, J. G., Hede, A., Danneris, S. & Madsen, P.G.H. (2024): *Tryghedsfondens Tryghedsmåling 2024. Tillid i Danmark 2024*. TrygFonden smba, Virum, s. 94.

Generel utryghed i befolkningen mellem 18 og 65:

Figur 8.1
– Minus 20 på 20 år

Tryghedsscoren lå i 2004 lå på 88 point, i 20024 på 68 point.

Spørgsmålsformulering: På en skala fra 1 til 7, hvor 1 er "Jeg føler mig grundlæggende tryg i min hverdag", og hvor 7 er "Jeg føler mig grundlæggende utryg i min hverdag", hvor tryg føler du dig så?

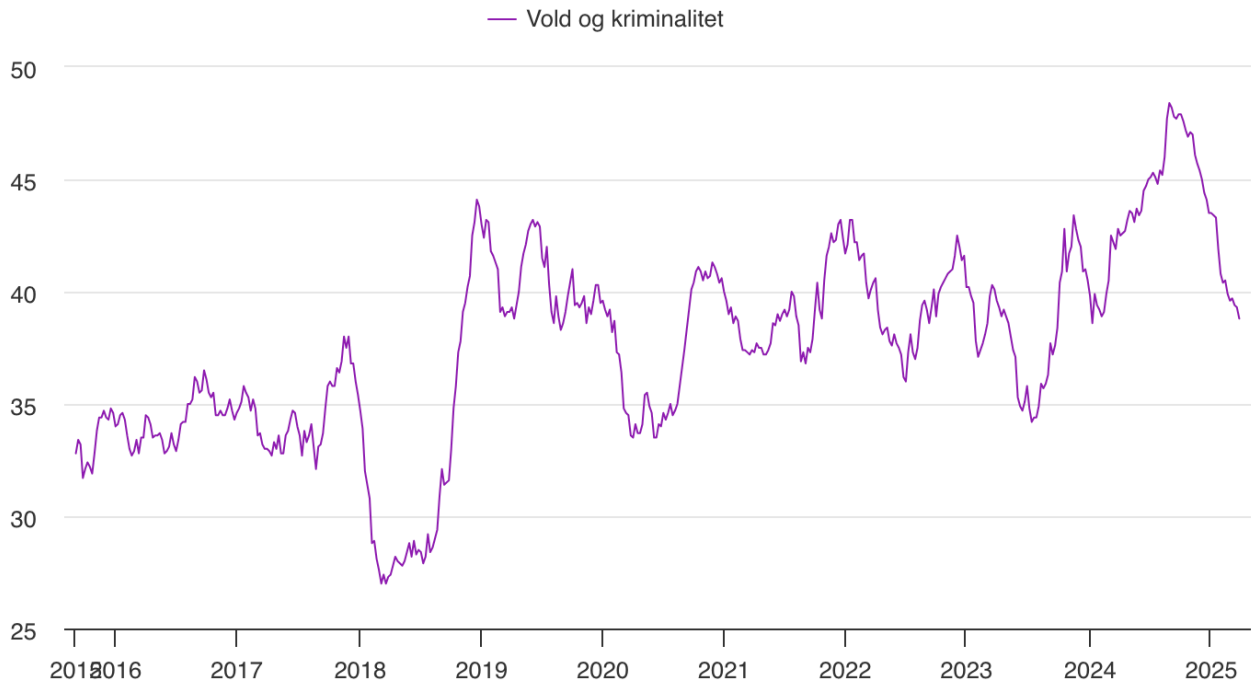
Noter/forklaringer: Tallet viser den gennemsnitlige tryghedsscore for befolkningen mellem 18 0g 65. Tallene er afrundet. N i 2004 = 869, i 2005 =853 i efterfølgende målinger 4193-5747.

Kilde: Tryghedsmålingerne.

Kilde: Goul Andersen et al., 2024, s.

Voxmeter har siden et tidspunkt i 2015 løbende foretaget målinger af befolkningens bekymringer. Konkret er der for knapt en snes forskellige forhold, man kan være bekymret for/om, spurgt "I hvor høj grad bekymrer du dig om…", med seks svarmuligheder, hvor 6 = "I meget høj grad" og 1 = "I meget lav grad". Fordelt over ugerne foretages der 13.000 webinterviews årligt, dvs. ca. 250 interviews ugentligt, og resultaterne offentliggøres som rullende gennemsnit baseret på de seneste 12 uger med hensyn til, hvor stor en procent, der har svaret 5-6.

Et af de forhold, man løbende har spurgt om, er "Vold og kriminalitet", og således ser udviklingen ud fra uge 36 i 2015 til uge 13 i 2025:

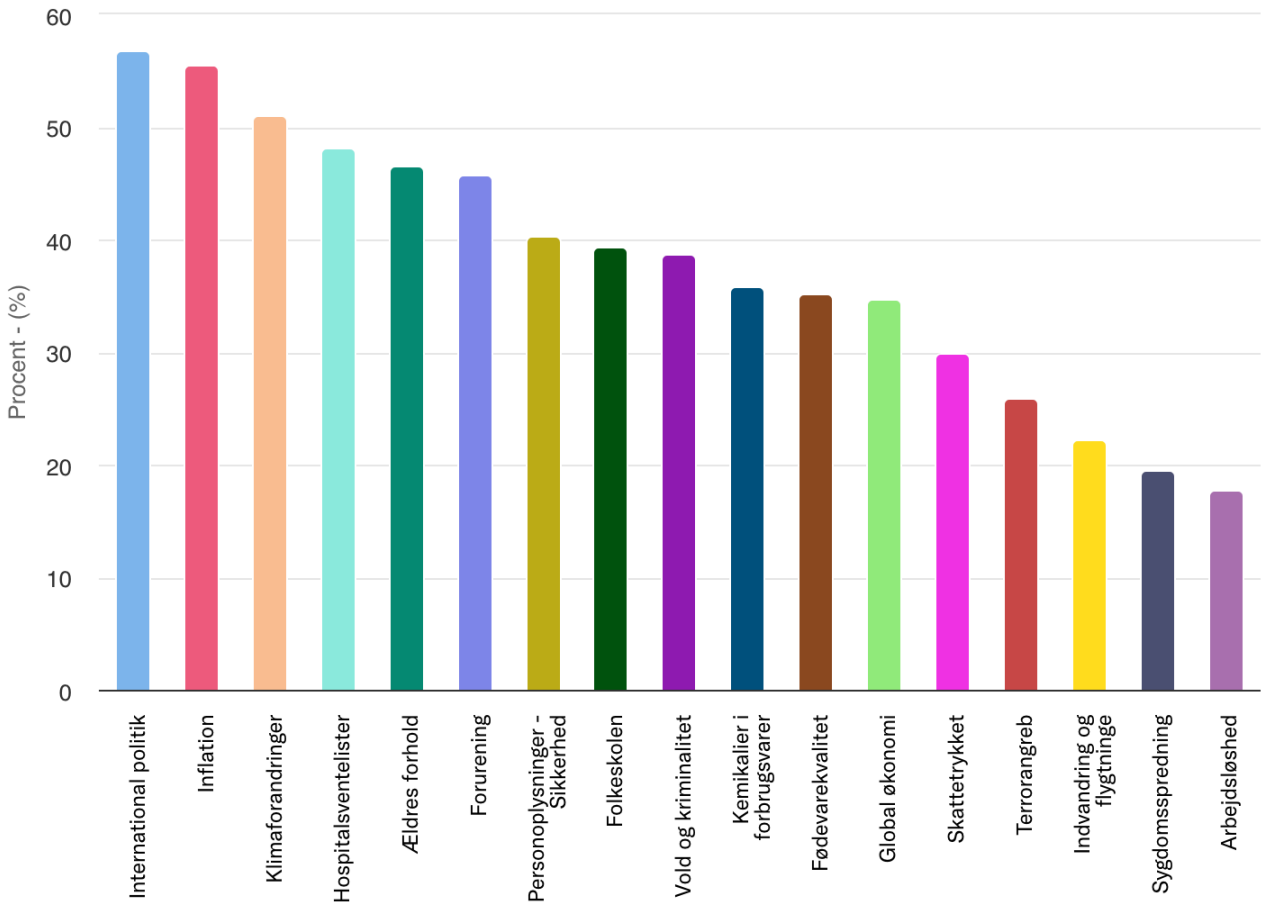

Kilde: Voxmeter. https://voxmeter.dk/global-uro-saetter-dybe-spor-i-danskernes-tryghed/?utm_source=ActiveCampaign&utm_medium=email&utm_content=Ugen%2C%20der%20gik%3A%20Nyt%20om%20konjunktur%2C%20holdninger%2C%20forbrug%20og%20erhvervsliv&utm_campaign=Ugen%2C%20der%20gik%20-%20Uge%2014 (sat på hjemmesiden 01.04.2025, downloaded 04.04.2025)

I uge 36 2015 var det ca. 33%, der var "meget" bekymret (svar 5-6) for "Vold og kriminalitet", og det holdt sig omkring dette niveau frem til eftersommeren 2017. Herfra stiger det så til ca. 38% frem mod slutningen af 2017, for herefter frem til uge 10 i 2018 at falde ganske brat, til ca. 27%. Herefter stiger procenten af "meget" bekymrede så lidt igen og efter sommeren 2018 ganske brat til ca. 44% i uge 44 dette år. Fra slutningen af 2018 og frem til slutningen af 2023 er der mange bevægelser op og ned, men ved de fleste af målingerne holder andelen af "meget" bekymrede for "Vold og kriminalitet" sig inden for 40% +/-5%. Fra årsskiftet 2023/24 påbegyndes en stigning, der gør sig gældende frem til uge 35-36 i 2024, hvor andel af "meget bekymrede" ligger tæt på 50% - hvilket er det hidtil højeste. Herefter falder andel "meget" bekymrede igen frem til skrivende stund, uge 13 2025, hvor denne andel er ca. 39%. I forhold til andre målinger af, hvor bekymret befolkningen er for kriminalitet, er det interessant hvor stærk dynamik, der er i udviklingen. Vi tror at bevægelserne op og ned kan have sammenhæng med, hvor meget vold og kriminalitet er fremme i medierne, og hvad det mere præcist drejer sig om (som på sin side selvfølgelig også kan afspejle, hvad der sker i virkeligheden) samt hvordan dette er tilfældet for de andre 16 mulige forhold, man kan bekymre sig om i Voxmeters målinger som fx "Folkeskolen" eller "International politik" – men vi har ikke mulighed for her hverken at bevise eller modbevise denne formodning. Også de øvrige forhold, man har spurgt om udvider stor dynamik med hensyn til, hvor bekymrende befolkningen anser dem for værende. Så vidt vi umiddelbart kan bedømme er der kun for ét af de 17 samfundsmæssige forhold, hvor har udviklingen har haft en rimelig entydig tendens. Det er vedrørende "Indvandrere og flygtninge", hvor det i 2015 var omkring hver tredje, der var "meget" bekymret, til april 2025, hvor det er omkring hver fjerde, men selv her er der tale om en temmelig dynamisk udvikling.

Skulle man tegne en tendenslinje gennem vedrørende bekymringen for "Vold og kriminalitet" vil den – i modsætning til de andre målinger, vi har set på – udvise en stigende tendens fra 2015 til 2025, fra "forventet" ca. 33% i begyndelsen af perioden til "forventet" ca. 43% i 2025 (som nævnt faktisk 39%). Ud fra den måde, der er spurgt på, er ikke indlysende, hvad de interviewede har svaret ud fra, altså om det er deres personlige bekymring for at blive udsat for kriminalitet m.v., eller det er den samfundsmæssige bekymring for andre i samfundet – måske en slags mellemproportional.

Hvordan bekymringen for "Vold og kriminalitet" placerer sig i forhold til de andre forhold, man kan bekymre sig om kan man se af følgende opstilling (vedr. uge 13, 2025). Procent "meget" bekymrede (svar 5-6) for:

Kilde: Voxmeter. https://voxmeter.dk/global-uro-saetter-dybe-spor-i-danskernes-tryghed/?utm_source=ActiveCampaign&utm_medium=email&utm_content=Ugen%2C%20der%20gik%3A%20Nyt%20om%20konjunktur%2C%20holdninger%2C%20forbrug%20og%20erhvervsliv&utm_campaign=Ugen%2C%20der%20gik%20-%20Uge%2014 (sat på hjemmesiden 01.04.2025, downloaded 04.04.2025)

7.C. HOLDNINGER TIL STRAF

De færreste danskere synes som påvist at have oplevet eller være sig bevidste, at kriminaliteten set over en længere årrække har været faldende i Danmark, og de overvurderer, hvor stor risikoen er for at blive udsat for traditionelle straffelovsovertrædelser som tyveri, vold og hærværk. Alligevel er danskerne ikke blevet mere bekymrede for kriminaliteten, snarere tværtimod. Men hvordan så med holdningen til, hvordan der bør reageres på kriminalitet? Hvordan med retsfølelsen? Hvordan har den udviklet sig?

Henvisninger til befolkningens retsfølelse er meget brugt i den kriminalpolitiske debat. "Af hensyn til retsfølelsen" hedder det, og det refererer typisk til den holdning, at man ikke skal slippe godt fra at begå kriminalitet, og at der skal tages fastere og mere konsekvent fat, ikke mindst at der skal straffes hårdt/hårdere. Indbygget i denne måde at referere til retsfølelsen på er et afsæt i straffens repressive funktioner: For øget retfærdighed; for at hævne os; for at signalisere, hvor alvorligt det er og den alvor, vi ser på det med.

Herudover er det sjældent særligt tydeligt, hvad det er man præcist mener med "befolkningens retsfølelse" eller for den sags skyld "min retsfølelse". Det er imidlertid af mange grunde vigtigt at sondre mellem to grundlæggende former for retsfølelse, nemlig hvad der her blot skal kaldes for "retsfølelse" og så "retsfornuft". Det er vigtigt med hensyn til, hvordan vi skal måle befolkningens retsfølelse m.v., hvordan vi skal forstå og fortolke den, og hvordan vi skal bruge den. Det centrale er, at det kan føre til forskellige resultater og konklusioner, om det er retsfølelsen eller retsfornuften, vi fokuserer på.

Befolkningens retsfølelse
Vi bevarer begrebet retsfølelse som den ene form, fordi det heri understreges, at det netop drejer sig om en (spontan) følelse. Det er denne, der også i litteraturen omtales som "den generelle retsfølelse", "den almene retsfølelse" og "den uinformerede retsfølelse". Nogle kalder den for den "hurtige", andre bruger den mere fagligt-psykologisk forankrede "system 1-tænkning".[310] *Retsfølelsen er den umiddelbare/spontane følelsesmæssige reaktion på et generelt og kortfattet beskrevet retligt fænomen, som vort sanseapparat udsættes for.*

Den hurtige, den umiddelbare og følelsesmæssige reaktion på hvad der sker i vor omverden, hvor der ikke er "tid til at tænke sig om", er biologisk primært forankret i amygdala, som er to mandelformede organer, vi har siddende i hjernen oven for ørerne. Dette reaktionsapparat, som man kunne kalde det, har vi tilfælles med andre dyr, og evolutionsbiologisk er dets primære formål at sikre vor overlevelse, "uden at vi når at tænke over det". Dvs. at stimuli fra omverdenen umiddelbart herigennem sorteres i, om de kan være negative, farlige, risikable eller ej – og så, hvis vi føler, dette skulle være tilfældet – stadig helt eller delvist ubevidst – at "vurdere" om vi skal "Flight or Fight": Er den umiddelbare følelse, at det noget, vi kan klare, eller er den umiddelbare løsning at se at komme væk fra "det" – eller sørge for at "det" kommer væk – f.eks. ved at få politiet til at fjerne "det", få "det" lukket inde

[310] Det er ikke mindst nobelpristageren Daniel Kahneman's fortjeneste at fremhæve og understrege betydningen af at sondre mellem, hvad han kalder for "fast thinking" (eller System 1 tænkning) og "slow thinking" (eller System 2 tænkning) – påvist gennem en meget stort antal små og store eksperimenter, jf. især hans bog, "Thinking, Fast and Slow", der udkom i 2011.

(i et fængsel) eller transporteret langt væk (udvist) – hvis vi nu skal knytte det an til mødet med kriminalitet.

Når det bl.a. drejer sig om kriminalitetsområdet, kunne man friste til at tale om *den naturlige retsfølelse*. At den umiddelbare reaktion på, hvad man skal stille op med en personfarlig forbryder, er at få fjernet personen og anbragt et sted længe og langt væk, er biologisk set lige så naturligt som at opsøge mad, når man er sulten osv. – fordi det *umiddelbart* betyder den bedste mulighed for overlevelse. Den "naturlige" refleksagtige reaktion på kriminalitet er fra et grundbiologisk synspunkt at få det ubehagelige og faren fjernet, her og nu og helst i al fremtid. Selv fra et mere moralsk og normmæssigt udgangspunkt kan man argumentere for, at en målt streng retsfølelse er en "naturlig" retsfølelse, jf. bl.a. Goul Andersens fortolkning af resultaterne i en undersøgelse af danskernes retsfølelse: " … som sagt kan de pågældendes svar ikke entydigt tolkes som udtryk for befolkningens syn på strafudmålingen … fordi spørgsmålet må antages også at måle graden af moralsk afstandtagen. Det er ganske enkelt svært som svarperson, adspurgt om en grim forbrydelse, ikke at svare, denne bør straffes hårdere. Det er sandsynligt, at hovedtendensen er reel, men den overdrives utvivlsomt."[311]

Over tid gør vi os imidlertid personlige erfaringer med forskellige stimuli, og det kommer så også til i forskellig grad at påvirke vore umiddelbare reaktioner – det kan være konkrete personlige erfaringer, det kan være noget, vi lærer fra andre, det kan være moralske og ideologiske holdninger, der sætter deres spor. Nogle vil nok sige, at den naturlige retsfølelse hos mennesker bliver mere unaturlig, og det er for så vidt korrekt, fordi den ikke længere hundrede procent styres af den enkeltes medfødte og umiddelbare overlevelsesbehov.

Hvordan retsfølelsen til dels forankres i – og både påvirker og påvirkes af – hvordan vi i øvrigt ser på verden og har af følelser og holdninger til det, fremgår bl.a. af, at retsfølelsen har en betydelig sammenhæng med politisk overbevisning. I tre undersøgelser gennemført i 2021, 2024 og 2025[312] var det 43% af de adspurgte (på 18 år og derover), der gav udtryk for, at de mente at straffene i Danmark gennemgående var "For milde". For de der ved et folketingsvalg ville stemme på Alternativet, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten eller Det Radikale Venstre var det under 30%; for de, der ville stemme på Socialdemokratiet, Venstre, Moderaterne eller Kristendemokraterne, var det mellem 35% og 45%; for de, der ville stemme på Det Konservative Folkeparti eller Liberal Alliance, var det godt halvdelen, og for de, der ville stemme på Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige, Danmarksdemokraterne eller Borgernes Parti over 70%.

Der er stort set ingen forskel mellem mænd og kvinder med hensyn til, hvor mange der synes straffene er for milde. Aldersmæssigt et især blandt de 30-64-årige der findes mange der vurderer straffene som gennemgående for milde (48%). Herefter følger de unge (39%), mens der blandt de ældste (65år og opefter) "kun" er 34%.

En følelse af, at samfundet bør fjerne kriminelle her og nu for en længere tid, som fx gennem en lang/længere fængselsdom, set som en personlig overlevelsesreaktion/afværgereaktion, kunne antages at være afhængig af den oplevede trussel/farlighed og ens moralske/politiske overbevisninger, men også af hvor "stærk" man selv føler sig, og hvor store og hvor mange problemer, man mener, man selv ville kunne klare. Andetsteds fremhæves at nylige ofre for kriminalitet ikke har en strengere retsfølelse end personer, der ikke har været udsat for kriminalitet, men dette siger jo heller ikke noget

[311] Goul Andersen (1998), s. 369.
[312] Det er de samme undersøgelser som indgår i opstilling 7.C.1, 7.C.2 og 7.C.3.

i sig selv om personens oplevede styrke. Undersøgelser har derimod vist, at desto færre ressourcer mennesker har i form af uddannelse, arbejde og økonomi, desto strengere er deres retsfølelse. De har også vist, at mennesker, der føler sig utrygge og ængstelige, har en strengere retsfølelse end personer, der ikke gør. Retsfølelsen i form af den generelle holdning til straf har bl.a. en nær sammenhæng med, hvordan man grundlæggende ser på og forholder sig til andre mennesker: Ser man i almindelighed umiddelbart andre mennesker som "venligtsindede" eller som potentielle "fjender"? Blandt den lille gruppe, der synes, at straffene er for strenge, var det i marts 2010 17 pct., der gav udtryk for, at man i almindelighed ikke kunne være for forsigtig, når man havde med andre mennesker at gøre, og at de fleste andre mennesker ikke var til at stole på. Blandt dem, der mente, at straffene i Danmark gennemgående var passende, var det 23 pct., mens det blandt dem, der mente, at straffene var for milde, var tæt ved hver anden, 43 pct. Tilsvarende var det 15 pct., der mente, at man ikke kunne være forsigtig nok blandt dem, der var uenige i udsagnet om generelt at gå ind for længere fængselsstraf over for 49 pct. af dem, der var enige.[313]

At et menneskes retsfølelse i så høj grad, som tilfældet er, er afhængig af det enkelte menneskes forhold til, og tryghed ved de andre mennesker, det omgives af, og følelsen af at kunne eller ikke-kunne kontrollere og udforme sin egen tilværelse kunne føre til den tanke, at den dominerende retsfølelses retning i et samfund er stærkt afhængig af dette samfunds grundlæggende karakter. For at vurdere, om dette kan være tilfældet, er der blevet undersøgt en enkelt kandidat til denne rolle, nemlig graden af økonomisk ulighed. De data, der er brugt, er OECD's indeks for ulighed i forskellige lande i 2010, der baserer sig på udregning af de såkaldte Gini-koefficienter for ulighed i indkomster. Man har kigget på, om landene ligger over (= størst ulighed) eller under (= lavest ulighed) 0,30 på dette indeks. I Gini-indeks er 0,00 identisk med maksimal lighed og 1,00 identisk med maksimal ulighed. 13 af landene lå under 0,30 på dette indeks ("Lav"), 12 over ("Høj"). Ved sammenstillingen med ønske om strengere straf blev anvendt tre niveauer: "Lav" som var den femtedel af landene, hvor færrest ønskede, at straffene var langt strengere, "Høj" den femtedel af landene, hvor flest ønskede langt strengere straffe og "Middel" for de 3/5 af landene, der lå herimellem. Sammenhængen viste sig at være statistisk signifikant. I lande med relativ stor økonomisk lighed var der ingen lande overhovedet, der placerede sig med et relativt højt niveau af ønske om strengere straf i befolkningen. Omvendt forholdt det sig i lande med relativ stor økonomisk ulighed:[314]

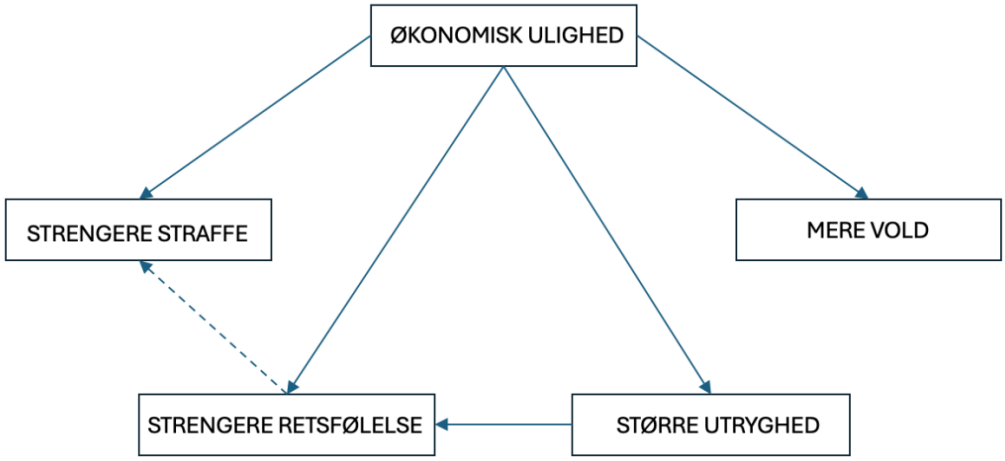
[313] Jf. Balvig (2022), s. 137.

[314] Her gengivet efter Balvig, 2022, s. 130. Datakilde: European Social Survey samt Gini-indeks beregnet af OECD.

	NIVEAU FOR ØNSKET I BEFOLKNINGEN OM LANGT STRENGERE STRAFFE			
	Lavt	Middel	Højt	I ALT
ØKONOMISK ULIGHED				
Lav	42	58	0	100
Høj	0	62	38	100
ALLE	20	60	20	100

X^2 = 10,043, df = 2, p = 0,07**, n = 25.

Andetsteds har vi refereret til de undersøgelser, der viser, at øget økonomisk ulighed i et samfund ledsages af øget vold såsom manddrab. De samlede konsekvenser af øget ulighed og de indbyrdes sammenhænge med vold, straffenes strenghed, udbredelsen af ønsket om (endnu) strengere straffe og subjektiv tryghed, baseret på hvad der internationalt findes af undersøgelser, kan sammenfattes i følgende opstilling. Det er her lige så vigtigt at være opmærksom på de sammenhænge der er, som dem der ikke er, som fx mellem hvor meget vold der er i et samfund, og hvor utrygge befolkningen er.

Ud fra anden forskning kunne man forestille sig, at vi ville finde noget tilsvarende i forhold til velfærdsniveauet i de forskellige samfund, forstået som det omfang i hvilket, man bruger de samlede ressourcer på at løfte/hjælpe mennesker med og i problemer og omfordeler fra de stærkeste til de svageste. Målestokke for disse dimensioner viser sig imidlertid at have en så stærk sammenhæng med grad af økonomisk ulighed, at man skal op på et meget større antal lande i analyserne for særskilt at udrede effekter af lighed og velfærd.

Sammenfattende kan det konkluderes, at set ud fra et dansk synspunkt synes vi ikke at kunne tilskrive det relativt lave niveau af ønsker om strengere straffe i Danmark hverken noget, der har med kriminalitetssituationen i Danmark at gøre eller med, hvordan vi faktisk straffer. Det bidrager derimod, at vi lever i et land med relativ stor økonomisk lighed, i et relativ velfærdsorienteret samfund og med et

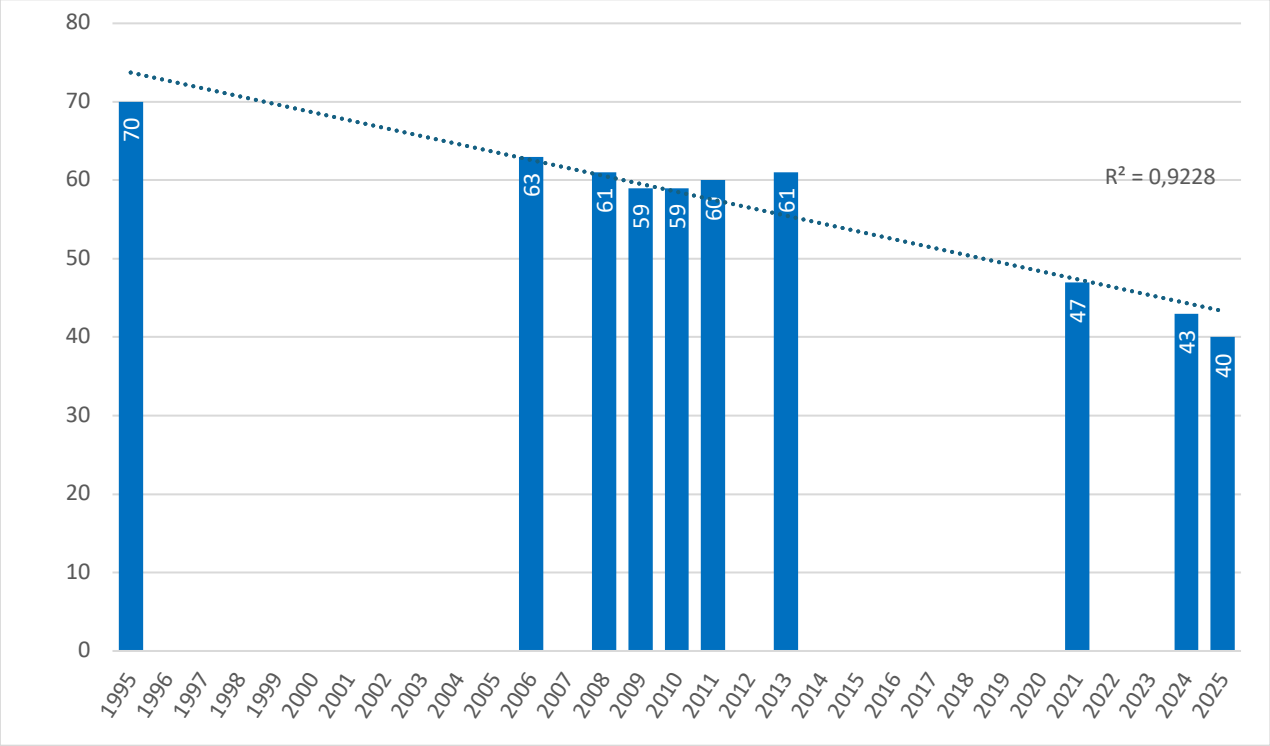
system, såvel vedrørende politiet som domstolene, som vi i usædvanlig høj grad har tillid til m.v., og især som vi oplever som værende ikke korrupt. I den europæiske undersøgelse var Danmark suverænt det land af de 26, der i signifikant mindre grad end alle andre oplevede såvel politi som domstole som korrupte.

Det nærmeste, man formentlig kan komme til en målemetode for *retsfølelse* som idealtype, dvs. som en holdning/reaktion baseret på minimal og generel information og med kortest mulig tid mellem stimulus og respons, er de såkaldte IAT-test, "Implicit Association"-test. Disse test bygger på den grundlæggende observation, at vi er hurtigere til at forbinde begreber/fænomener med hinanden, når disse allerede er etableret i vort tankesæt, end hvis dette ikke er tilfældet. Denne måde at måle de umiddelbare følelser og holdninger på til generelle fænomener har vist sig helt eller delvist at kunne eliminere det lag af tænkning, der ellers kommer ind, og som i større eller mindre grad kan få os til at svare socialt eller politisk korrekt, f.eks. på spørgsmål om diskrimination og mulige fordomme.

Der er ikke gennemført IAT-test på repræsentative udsnit af den voksne befolkning vedrørende kriminalitet, men man har tilnærmet sig den ideelle måling af retsfølelsen på, bl.a., følgende måde: Udvalg af befolkningen er uden forudgående varsel blevet ringet op og bedt om at deltage i et kort interview. Her er de så blevet bedt om deres umiddelbare reaktioner på og følelser omkring generelle strafferetlige fænomener som "straf", "fængsler", "kriminalitet" og "vold" uden nærmere forklaringer på, hvad der lå i disse begreber. I sagens natur har der i disse interviews ikke været meget tid til "at tænke sig om", men det har jo så også været formålet. Svarpersonerne har været garanteret anonymitet, og de har ikke skullet se en anden person i øjnene endsige stå til regnskab over for andre, når de svarede. Det er dog klart, at fordi der trods alt er mere tid, og fordi man trods alt er blevet spurgt af et andet menneske og ikke af en computer som ved IAT-test, så kan man ikke se bort fra, at svarene i en eller anden udstrækning kan være påvirket af ønsket om at svare, hvad man kan have oplevet som socialt forventet eller socialt acceptabelt, enten i forhold til intervieweren og/eller i al almindelighed.

Af opstilling 7.C.1. kan man se resultatet af en sådan serie undersøgelser, som også internationalt er den mest brugte og den klassiske måde at aflæse retsfølelsen på. Man har stillet følgende spørgsmål: *Mener du, at straffene i Danmark gennemgående er passende, for strenge eller for milde?* Svarmulighederne har været: "Passende", "For strenge", "For milde" – og så har der været mulighed for at svar "Ved ikke" eller "Vil ikke svare".

Opstilling 7.C.1. Procent der generelt ønsker strengere straffe, 1995 til 2025.

Kilde: Balvig, 2022, s. 100 – og senere undersøgelser. Den første undersøgelse blev ikke foretaget i 1995, men i 1990.

Da man første gang foretog en sådan undersøgelse i 1990 – og længere tilbage i tiden i ikke-repræsentative undersøgelser – var man ikke overrasket over, at 7 ud af 10 syntes, at straffene var for milde, snarere at der ikke var flere, fordi man betragtede det umiddelbare ønske om hårde/hårdere straffe som "naturligt". Det mystiske og umiddelbart svært forklarlige var snarere, hvorfor 3 ud af 10 *ikke* syntes, at straffene var for milde?

I dette perspektiv er det endnu mere forbløffende, at der siden da er sket en markant nedgang i den andel af den danske befolkning, der umiddelbart synes, at straffene er for milde. Hvad fagfolk dengang nærmest synes var utænkeligt skete i 2021, hvor det nu ikke engang længere var et flertal, der syntes, at straffene er for milde.

Og i det korte tidsrum siden da, er der blevet endnu færre. I januar 2025 var det "kun" fire ud af ti, der syntes, at straffene var for milde.[315]

Faktisk viste en undersøgelse foretaget i 2010, at flertallet for generelt strengere straffe allerede der var forsvundet, men det spørgsmål, man der blev stillet var, om man syntes, at de, der overtræder loven, burde straffes *langt* (vor kursivering) hårdere. Det var der 45%, der var "Meget enige" eller "Enige" i.[316] Som man kan se af opstilling 7.C.1. var det i 2010 59% af danskerne, der syntes at

[315] Ved undersøgelsen i januar 2025 blandt befolkningen på 18 år og derover foretaget af Voxmeter var det 40%, der svarede "For milde", 44% der svarede "Passende", og 3% der svarede "For strenge. De resterende 13% svarede "Ved ikke".

[316] Jf.: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2012/ESS%20rapport.pdf

straffene var for milde. Lidt skønsmæssigt var det således 14% (59-45), der gennemgående syntes at straffene burde være hårdere, men ikke langt hårdere.

Undersøgelsen i 2010 blev foretaget som et led i de såkaldte European Social Surveys og blev udover i Danmark foretaget i 25 andre europæiske lande. Her fik man således mulighed for at se, hvordan det stod til med retsfølelsen blandt danskerne sammenlignet med disse andre lande. Det viste sig, at Danmark var det eneste land, hvor der *ikke* var et flertal for langt strengere straffe. Tættest på, men alligevel med stor afstand, var svenskerne (55%) og nordmændene (58%). Hos vor sydlige nabo, tyskerne, var det 60%. Gennemsnittet for alle de deltagende lande var knapt 70%, og mest straforienterede var bulgarerne med tæt ved 80%.

Også for svenskere og nordmænd kan der for årene omkring 2010 ses, hvad betydningen er at spørge om stillingtagen til langt hårdere straffe i forhold til, om man "bare" generelt synes, at straffene er for milde. For Sverige var det 55% i forhold til 66%, og for Norge 58% i forhold til 68%.

Situationen i Norge er særlig interessant, fordi de 58%, der omkring 2010 syntes, at straffene var for milde, kan sammenlignes med situationen i 2022, hvor undersøgelsen er gentaget.[317] Det viser sig, at der som i Danmark på forholdsvis kort tid er sket et nærmest dramatisk fald i andelen af nordmænd, der synes, at straffene er for milde. Også i Norge er det nu under halvdelen af befolkningen, der føler på denne måde vedrørende strafniveauet. 43% mente at straffene generelt var "For milde"; 49% mente de var "Passende", og 3% at de var "For strenge". 5% svarede "Ved ikke"

I det hele taget ser det ud til at være en generel international tendens, at færre og færre over tid synes, at straffene er for milde, og at straffene skal være strengere. Det ses bl.a. også i USA, hvor man på basis af et stort antal indbyrdes sammenlignelige undersøgelser fra 1972 og (indtil videre) frem til 2022 kan se på udviklingen.[318] Omkring 1990/95 var det 85-90% af den amerikanske befolkning, der syntes, at straffene burde være strengere; omkring årtusindskiftet ca. 75% – og i 2022 61%. Omkring 1990/95 mente 75-80% af den amerikanske befolkning, at man skulle have dødsstraf for drab; omkring årtusindeskiftet var det knapt 70% - og i 2022 60%.

Når man sammenligner situationen internationalt, er det dels vanskeligt at se, at der skulle være en sammenhæng mellem, hvor strengt man faktisk straffer og udbredelsen af ønske om (endnu) strengere straffe, eller at udviklingen mht. synet på straffenes strenghed har sammenhæng med, hvorvidt man har skærpet straffene eller ej. Hvis dette var tilfældet, skulle man jo også forvente at finde en sammenhæng mellem ønsket om strengere straffe på den ene side, og om man har været udsat for kriminalitet på den anden, hvilket som nævnt ikke er tilfældet, i hvert fald i Danmark. Et bud på den mindskede straforientering blandt danskere og borgere i andre lande er, at man i stigende grad ikke kun "tænker" repressivt, men også nyttemæssigt (se herom nærmere i omtalen af retsfornuft længere fremme).

At mennesker umiddelbart reagerer endnu mere repressivt, når det er "vold", man skal forholde sig til, fremfor lovovertrædelser og kriminalitet i al almindelighed, kommer næppe bag nogen, jf.

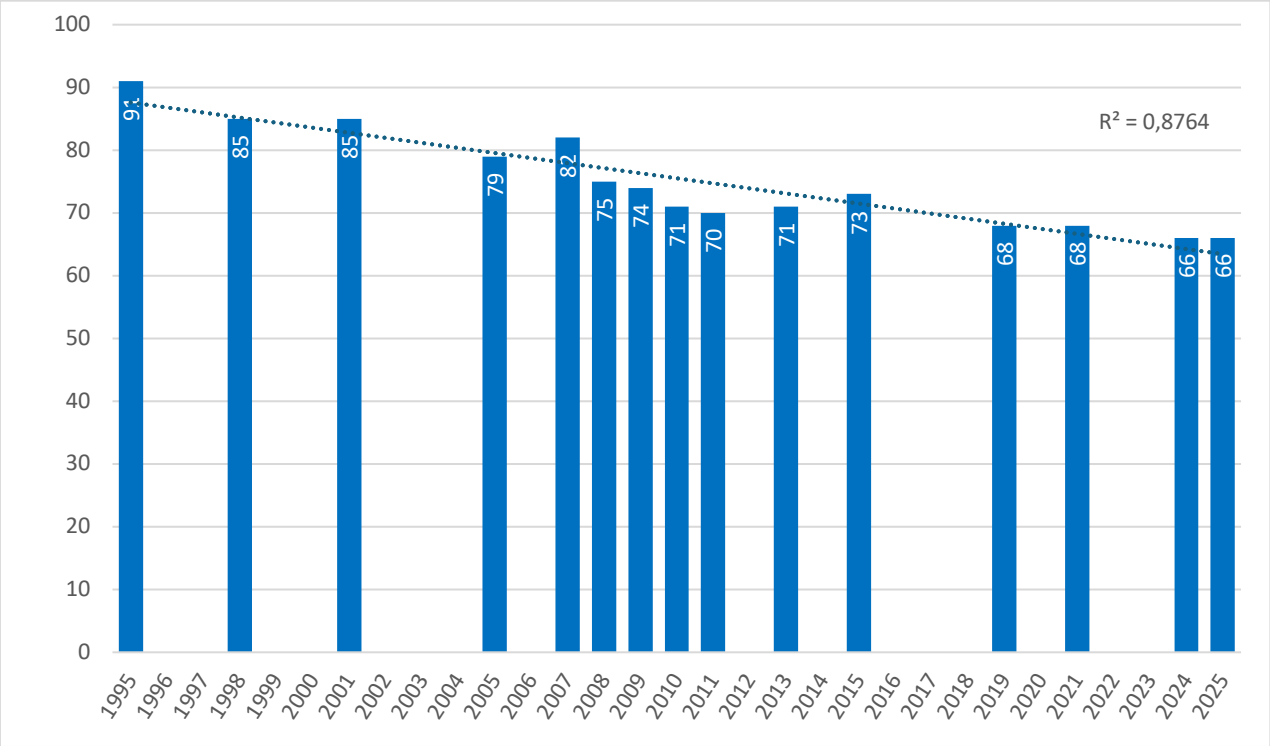
[317] Jf.: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3051102

[318] Det drejer sig om de såkaldte General Social Surveys, jf.: https://gss.norc.org/

opstilling 7.C.2. Bemærk at der her ikke blot er spurgt om *vold*, men også om man synes, der skal straffes *meget* (vor kursivering) strengere.

Ved den første undersøgelse, foretaget i 1995, var det tæt ved alle – mere end ni ud af ti - der umiddelbart syntes, at straffene for vold burde være meget strengere. Også her er der imidlertid i løbet af de følgende tre årtier sket et ret markant fald. I 2024 og 2025 er det knapt to ud af tre, der umiddelbart syntes, at straffene for vold burde være meget strengere.[319]

Opstilling 7.C.2. Procent der ønsker meget strengere straffe for vold, 1995 til 2025.

Kilde: Balvig, 2022, s. 102 – og senere undersøgelser.

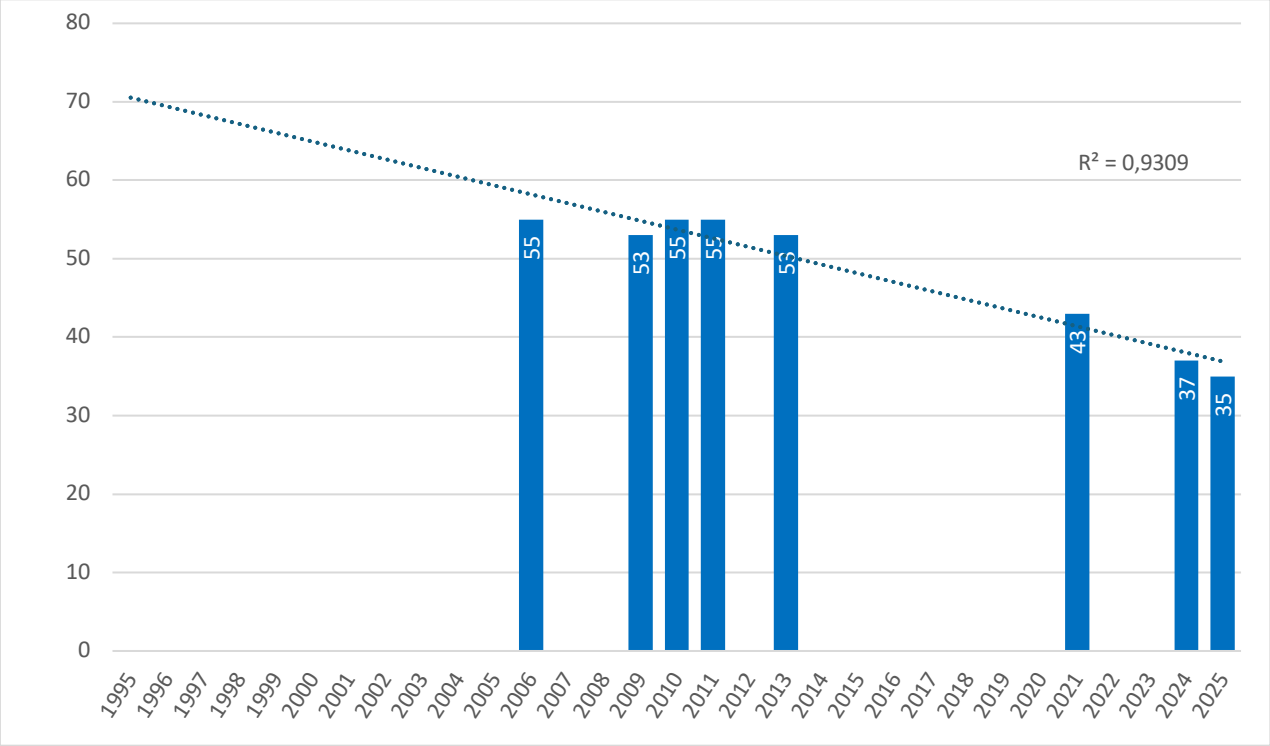
Når man går ind for strengere eller hårdere straffe, er det, man typisk forstiller sig, at der oftere skal bruges fængselsstraf på områder, hvor man tror, dette ikke er tilfældet, og/eller længere fængselsstraffe.

En række undersøgelser foretaget i perioden fra 2006 til 2025 afdækker, i hvilket omfang befolkningen umiddelbart generelt går ind for længere fængselsstraffe (end de forestiller sig, der anvendes), jf. opstilling 7.C.3. Fra 2006 til 2013 var det godt og vel hver anden, der mente at fængselsstraffene generelt burde være længere. I 2021 var det ikke længere flertallet, der havde denne holdning, og i 2025 "kun" godt og vel hver tredje.[320]

[319] Ved undersøgelsen i januar 2025 blandt befolkningen på 18 år og derover foretaget af Voxmeter var det 43%, der var "Helt enig", 23% der var "Nærmest enig", 20% der hverken var enige eller uenige, 6% der var "Nærmest uenig" og 5% der var "Helt uenig". De resterende 3% svarede "Ved ikke".

[320] Ved undersøgelsen i januar 2025 blandt befolkningen på 18 år og derover foretaget af Voxmeter var det 17%, der var "Helt enig", 18% der var "Nærmest enig", 31% der hverken var enige eller uenige, 16% der var "Nærmest uenig" og 13% der var "Helt uenig". De resterende 5% svarede "Ved ikke".

Opstilling 7.C.3. Procent der generelt går ind for længere fængselsstraffe, 2006 til 2025.

Kilde: Balvig, 2022, s. 104 – og senere undersøgelser.

Som fremhævet er det væsentligt at lægge mærke til, at når danskerne udtaler sig generelt med hensyn til, om straffene burde være strengere eller ej, så er det dels baseret på deres grundlæggende personlige og naturlige overlevelsesbehov, og dels på hvordan de forestiller sig, at der faktisk straffes. Det er således en væsentlig tilføjelse, at undersøgelser har vist, at danskerne gennemgående har en ringe viden om, hvordan – herunder hvor strengt – der faktisk straffes, og at de gennemgående forestiller sig eller tror, at der straffes betydeligt mildere, end det faktisk er tilfældet (jf. Balvig, 2022, s. 188-199). Lad os give et par eksempler (jf. også det følgende afsnit om retsfornuft):

> Et alvorligt tilfælde af gadevold, hvor en sagesløs mand bl.a. bliver slået i hovedet med en flaske, der knuses, og sparket i hovedet, efter at han er blevet slået omkuld, blev af dommere (i 2009) takseret til 1 års ubetinget fængsel. Når et repræsentativt udsnit af befolkningen skulle gætte, forestillede 33% sig, at der ikke ville blive tale om ubetinget fængsel overhovedet i sådan en sag, 37% at der ville blive tale om en ubetinget fængselsstraf på mindre end 1 år, 13% forestillede sig, at straffen ville blive, som den faktisk blev, og de resterende 17% at den ville være strengere. De mennesker, der på det generelle plan ønskede sig meget strengere straffe for vold, var stort set alle at finde blandt de 70%, der undervurderede, hvordan der faktisk straffes ved domstolene.
>
> Et tilfælde af fuldbyrdet voldtægt, hvor en kvinde bliver voldtaget af en arbejdskollega på et firmakursus, blev af dommere takseret til 1 års ubetinget fængsel (i 2009 – i 2025 ville det formentlig være mindst 2 år). Når et repræsentativt udsnit af befolkningen skulle gætte, forestillede 28% sig, at der ikke ville blive tale om ubetinget fængsel overhovedet i sådan en sag, 27% at der ville blive tale om en ubetinget

> fængselsstraf på mindre end 1 år, 13% forestillede sig, at straffen ville blive, som den faktisk blev, og de resterende 32% at den ville være strengere. De mennesker, der på det generelle plan ønskede sig meget strengere straffe for vold, fandtes for hovedpartens vedkommende blandt de 55%, der undervurderede, hvordan der faktisk straffes ved domstolene.

Dette kunne føre til den tanke, at bedre og mere oplysning om, hvordan der faktisk straffes for hvad, kunne føre til ændring af befolkningens retsfølelse, fx vedrørende vold. Det er imidlertid noget tvivlsomt.[321] Fra psykologien ved vi, at meninger og udsagn, der bygger på og har sit udspring i stærke følelser, er meget svære at ændre på. De er, bl.a., ikke udelukkende, men langt hen ad vejen, vidensresistente. Som John Stuart Mill har formuleret det: "Så længe en mening er dybt rodfæstet i følelsen, styrkes den, snarere end den svækkes, ved de mest afgørende beviser mod den."[322]

Anderledes forholder det sig med befolkningens retsfornuft, som dels pr. definition i langt højere grad er vidensbaseret, og dels i langt højere grad er påvirkelig i forhold til, hvad denne viden så går ud på, fx vedrørende hvordan der faktisk straffes.

Befolkningens retsfornuft

Det er som udgangspunkt vigtigt at understrege, at når vi bruger begrebet fornuft, så er det ikke i betydningen rigtig eller korrekt. Retsfornuft er ikke rigtigere eller mere korrekt end retsfølelse, eller omvendt. Det er alene for at understrege, at de sanseindtryk, der danner basis for, hvordan man reagerer, er mere mangfoldige og komplekse, og at den psykologiske/bearbejdning af disse sanseindtryk er forankret et andet sted og foregår på en anden måde.

Det som vi har valgt at benævnte retsfornuften omtales i litteraturen også som den specifikke retsfølelse, den konkrete retsfølelse, den reflekterede retsfølelse og den informerede retsfølelse. *Retsfornuften er den bearbejdede holdningsmæssige reaktion på et konkret og informationsrigt beskrevet retligt fænomen.*

Det centrale er, at det er de holdninger, der kommer ud af at sætte sig ind i en retlig problematik, der er "beskrevet" konkret, mangfoldigt og komplekst med relevant viden/information, og som man giver sig god tid til at tænke over og bearbejde. Det svarer til, hvad man i psykologien har betegnet som "System 2-tænkning" og her især understreget, at det ikke baserer sig på umiddelbare reflekser, men er

---

[321] Hvilket ikke skal fortolkes som helt umuligt. På et nært beslægtet område, holdning til indvandring og indvandrere, tyder et lille forsøg på, at information kan gøre en forskel for retsfølelsen. German Marshall Fund foranstaltede i 2014 en meningsundersøgelse i 12 forskellige EU-lande. De adspurgte blev bedt om at tage stilling til, om de var enige eller uenige i følgende påstand: "Der er for mange indvandrere i mit land". Randomiseret fik halvdelen spørgsmålet efter, at de var blevet orienteret om, hvor stor en procentdel af befolkningen i deres land, der var indvandrere, mens den anden halvdel ikke fik denne orientering. For de 12 EU-lande som helhed syntes 32 pct. uden forhåndsinformation, at der var for mange indvandrere i deres land. Blandt dem, der blev informeret om de faktiske forhold, var det "kun" 21 pct., der syntes, at der var for mange. Den faktiske information gjorde især en forskel for respondenterne i de lande, hvor særligt mange som udgangspunkt syntes, at der var for mange indvandrere, mens den ikke gjorde nogen forskel af betydning i lande, hvor der var relativt få respondenter, der som udgangspunkt mente, at der var for mange indvandrere i deres land. Se: https://qz.com/263131/the-less-people-know-about-immigration-the-more-they-are-against-it/

[322] Her citeret efter Balvig (2022), s. 3.

en langsom proces. Biologisk er bearbejdningscentret ikke amygdala, men centralhjernen, cortex. Det er ikke noget, vi har tilfælles med andre dyr, men er noget unikt menneskeligt. Det er ikke i samme grad som retsfølelsen forbundet med det primære behov for overlevelse, men i højere grad forbundet med sekundære behov som opnåelse m.v. Det kan misforstås, men nogen mener, at vi her har at gøre med rationel tænkning frem for følelsesmæssig tænkning. Fordi denne måde at tænke på ikke direkte er forbundet med umiddelbare overlevelsesbehov, er "konklusionen" på noget negativt/farligt/problematisk ikke styret af "Fight or Flight" reaktioner, men af hvad der *opleves* som rigtigt eller forkert, "Right or Wrong".

Om det, man aflæser i undersøgelser, er retsfølelse eller retsfornuft, er selvfølgelig ikke et enten eller. På de to hovedimensioner, informationsmængden og bearbejdningsgraden, kan der varieres, så det bliver mere eller mindre retsfølelse eller retsfornuft, der afdækkes. Blot som eksempel vedrørende følelserne omkring og holdningen til straf kunne man forestille sig følgende målinger, hvor man med (1) vil være tæt på den "rene" retsfølelse og (7) den "rene" retsfornuft:

(1) Spørgsmål om hvorvidt man synes, straffene for vold burde være strengere, stillet i et telefoninterview med minimal mulighed for at „tænke sig om", inden man svarer.
(2) Samme spørgsmål, men med forudgående eller efterfølgende tid til at overveje svaret.
(3) En kortfattet beskrivelse af et voldstilfælde („2-3 linjer"), stillet inden for rammerne af, hvad der er muligt at overskue og besvare i et telefoninterview. Kan også her suppleres med forudgående eller efterfølgende tid til at overveje svaret. Rækkefølgen på skalaen fra retsfornuft til retsfølelse kan diskuteres og afhænger af, hvad der konkret gøres – altså om (3) skal før (2) eller omvendt.
(4) En længere beskrivelse af et konkret voldstilfælde, også med personoplysninger („1 side"), læst på papir og god tid til at svare.
(5) En visuel fremstilling af behandlingen af en konkret voldssag med den tid, en sådan tager, og alle „roller" besat – minus juridisk belæring om straffepraksis i den slags sager.
(6) (5), men med længere tids votering med andre ligestillede ikke-eksperter („jury") og input om de enkelte strafformers nærmere karakter (ved eksperter).
(7) Overværelse af konkrete retssager – minus den juridiske belæring om straffepraksis i den slags sager.

I diverse danske undersøgelser har man søgt at belyse danskernes retsfølelse/retsfornuft ud fra målinger af typerne (1) til (6). Kun (7) – som vi vil mene er den ultimative måling af retsfornuft med hensyn til synet på straf – mangler – indtil videre.

Det nærmeste er altså undersøgelser af type (6), hvor repræsentative udsnit af befolkningen er blevet bedt om at vurdere, hvordan de personligt syntes, der burde straffes i en konkret sag, samt udveksling af synspunkter med andre "ligestillede" i en slags jury om fordele og ulemper ved at straffe på bestemte måder i sagen (Balvig, 2022). Retssagen er blevet forelagt dels beskrevet på et stykke papir og dels på en video med skuespillere som tiltalte og vidner, men med professionelle som forsvarer, anklager, dommer og lægdommere. I det filmede retssagsforløb indgår ikke voteringen, hvor anklager og forsvarer fremlægger deres synspunkter på, hvordan sagen burde pådømmes, og der informeres ikke på noget tidspunkt om den "faktiske" dom i sagen eller bud på retspraksis. Efterfølgende har man haft mulighed for udveksling af synspunkter med andre i en slags jury, ikke om hvordan man syntes, der burde straffes, men om fordele og ulemper ved at straffe på forskellige måder i den konkrete sag. Den "endelige" dom har man afgivet individuelt og anonymt i et skema.

Det drejer sig om i alt otte sager, hver der i hver af dem er blevet dømt i tre forskellige forløb af forskellige, men tilsigtet repræsentative "juryer". Specielt blev det tilsikret for alle 24 "juryer", at der var et flertal, der på det generelle plan – som tilfældet dengang var i hele befolkningen – syntes, at straffene gennemgående var for milde i Danmark (retsfølelsen).

I alle de otte sager var retspraksis ifølge et dommerpanel en ubetinget frihedsstraf, fra 40-50 dage og op til 2 år. I samtlige af disse sager var det mindre end hver tiende, der ville idømme en endnu længere ubetinget fængselsstraf end den, en domstol ville idømme, og i samtlige sager var det mere end hver anden, der slet ikke ville idømme gerningspersonen en ubetinget fængselsstraf, altså også i tilfælde hvor retspraksis var 1 års ubetinget fængsel eller en endnu længere fængselsdom. Oftest var det, man her ville idømme, samfundstjeneste, men ofte blev der også peget på en betinget dom med forskellige vilkår.

Konkret sag:[323]	Retspraksis.[324] Ubetinget fængsel i:	Pct. af befolkn. der der ville idømme en *længere* ubet. fængselsstraf:	Pct. af befolkn. der *ikke* ville idømme en ubetinget fængselsstraf overhovedet:
2006:			
Om partnervold	40-50 dage	0%	89%
Om gadevold	60 dage	3%	94%
Om salg af narkotika	80 dage	4%	89%
Om uagtsomt manddrab	6 måneder	*	57%
2009:			
Om alvorlig gadevold	1 år	3%	58%
Om voldtægt	1 år	3%	64%
Om røveri	1 ½ år	7%	72%
Om smugling af narkotika	1 ½ - 2 år	3%	69%

* I denne sag kan dommene ikke opdeles efter, om de var i overensstemmelse med retspraksis eller var strengere. Det var 43% af dommene, der enten var i overensstemmelse med retspraksis eller strengere.

Ved det det første møde med en sag, man skal dømme i, har overvejelserne typisk et repressivt udgangspunkt. Man kan godt sige, at det er et afsæt i retsfølelsen, og det første spørgsmål, man stiller sig selv er, hvordan skal jeg straffe for, at det er hårdt (nok) i forhold til det, gerningspersonen har gjort. Man vil gerne demonstrere sin afsky for det, der er gjort.

Herefter træder der imidlertid to processer i gang, der typisk trækker straffene i mildere retning. Den ene er, hvad man kunne kalde "det menneskelige møde". Det er vanskeligt at være hård og tvinge et medmenneske, som man skal "se i øjnene" til noget lidelsesfuldt, og som også typisk, indirekte og direkte, vil fremstå som meget andet "menneskeligt" end den kriminelle handling, der er i fokus.

---

[323] Det konkrete sagsindhold og retssagerne er nærmere beskrevet i Balvig, 2022. I ingen af de her nævnte sager var gerningspersonen tidligere straffet.

[324] Det var denne retspraksis som et udvalg af dommere og retspræsidenter mente var gældende i henholdsvis 2006 og 2009.

Delvist forbundet hermed aktiveres i forløbet et andet hensyn end det repressive (og retsfølelsen), når man skal finde frem til, hvad man synes en gerningsperson skal idømmes: Det nyttemæssige – for ens egen sikkerhed i det lange løb, for samfundet og også for gerningspersonen. Det er især det resocialiseringsmæssige hensyn, der kommer til at spille en rolle, hvor man gerne vil gøre noget, der bidrager til at mindske gerningspersonens risiko for at begå ny kriminalitet og i hvert fald sikre at denne risiko ikke forøges. Når den dominerende forestilling/holdning så er – hvilket de gennemførte undersøgelser viste var tilfældet – at fængselsstraf ud fra et rent resocialiseringshensyn ikke vurderes som nogen god sanktion, og at jo mere af den, desto dårligere bliver det, så trækker også dette i retning at bruge fængselsstraffen mindre, end man måske ellers umiddelbart synes, gerningspersonen "fortjener".

I den afstand, som vi her kan konstatere, der eksisterer for en del mennesker mellem retsfølelsen og retsfornuften, når det drejer sig om, hvordan vi skal straffe, kan man spørge, hvordan disse mennesker kan få det til at nå sammen for sig selv: Generelt synes de, at der skal straffes hårdere, men i konkrete sager er de relativt "milde" og klart mildere end domstolene. Det er der især to mekanismer, der bidrager til. Den ene er, at man faktisk i sine konkrete domme oplever og tror, at man er strengere end domstolene, men hvor det altså, som vi tidligere har vist, beror på forkerte og overdrevne forestillinger om, hvor milde domstolene er. Den anden mekanisme er, at man ser på den konkrete sag og sin domsafsigelse som noget specielt og som en undtagelse: *I denne helt specielle sag med de helt særlige forhold, der har gjort sig gældende her, synes jeg, voldsmanden skal slippe med samfundstjeneste, men ellers synes jeg, at voldsmænd i almindelighed burde bures inde i meget længere tid, end de gør i dag*.[325]

I nærværende rapport fokuseres på udviklingen, men desværre har vi ikke – som ved retsfølelsen – data, der kan sige noget om udviklingen i befolkningens retsfornuft fra da de nævnte undersøgelser blev foretaget 2006/2009 og frem til i dag. I den mellemliggende periode har et stort antal forskellige, men næppe befolkningsrepræsentative, "juryer" dømt i de otte sager, og der er ikke noget som helst, der tyder på, at det har ændret sig. Retspraksis har på flere af områderne ændret sig betydeligt i strengere retning, men næppe befolkningens retsfornuft. Indtrykket, som jo altså kun kan være og er et indtryk, er her snarere tværtimod, hvilket jo så også i givet fald ville være i overensstemmelse med den ændring, der er sket med retsfølelsen.

[325] Citat fra et af de "jurymedlemmer", der blev bedt om at dømme i sagen om alvorlig gadevold.

8. SAMFUNDETS TEMPERATUR

Tiden går …

Som det fremgår kan langt de fleste oplysninger (gen)findes hos Danmarks Statistik, www.dst.dk
Særlig nyttig er her: www.statistikbanken.dk
Overblik over udviklinger kan findes i den årligt udgivne "Statistisk Tiårsoversigt". Den i skrivende stund seneste er udgivet i september 2024:
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=49784&sid=statistisk%20ti%c3%a5rsoversigt%202024
Tidlige årgange kan findes på: www.dst.dk/tiaar

For specielt kriminalitetsoplysningerne se tillige den årlige publikation herom. Den i skrivende stund seneste er:
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=49784&sid=statistisk%20ti%c3%a5rsoversigt%202024

Se tillige kriminalforsorgens statistikpublikationer, hvor den i skrivende stund seneste er:
https://kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2024/09/kriminalforsorgens-statistik-2023-hjemmesiden-webtil.pdf

NOTER:

x Betyder at data ikke findes og i givet fald kræver specialundersøgelser.
: Betyder "heraf" (den umiddelbart forudgående uden dette tegn, hvor overskriften er anført med store bogstaver)
Før en talrække: usikkert om data foreligger. Efter en talrække: data foreligger i skrivende stund endnu ikke

8.A. FOLKETAL

ÅR	FOLKETAL (A1)	:15-24 år (A2)	:16-74 år (A3)	:15år-LEVETID (A4)	MIDDEL- (A5)
1995	5.233.373	697.793	3.958.031	4.323.075	
1996	5.263.074	684.276	3.965.865	4.334.761	
1997	5.284.991	665.326	3.968.933	4.340.423	
1998	5.304.219	646.511	3.970.521	4.344.303	
1999	5.321.799	629.383	3.971.195	4.347.403	
2000	5.339.616	613.253	3.973.843	4.351.786	76,9
2001	5.358.783	601.952	3.979.867	4.358.925	76,9
2002	5.375.931	596.837	3.987.914	4.366.806	77,2
2003	5.390.574	594.355	3.996.573	4.375.262	77,5
2004	5.404.523	595.339	4.007.476	4.386.661	77,9
2005	5.419.432	601.352	4.022.382	4.402.420	78,2
2006	5.437.272	612.328	4.041.225	4.422.256	78,3
2007	5.461.438	628.568	4.067.421	4.449.403	78,5
2008	5.493.621	648.341	4.101.182	4.484.620	78,7
2009	5.523.095	668.043	4.132.648	4.518.393	79,2
2010	5.547.683	685.694	4.160.337	4.549.481	79,5
2011	5.570.572	700.263	4.185.416	4.579.800	79,9
2012	5.591.572	712.225	4.207.845	4.609.545	80,0
2013	5.614.932	721.435	4.231.385	4.642.799	80,6
2014	5.643.475	727.482	4.257.388	4.677.817	80,6
2015	5.683.483	733.829	4.290.306	4.722.023	80,8
2016	5.728.010	739.193	4.322.980	4.767.089	80,9
2017	5.764.980	739.112	4.344.446	4.803.911	81,0
2018	5.793.636	735.479	4.356.675	4.834.616	81,3
2019	5.814.422	729.289	4.359.278	4.859.128	81,5
2020	5.831.404	721.272	4.354.856	4.880.453	81,5
2021	5.856.733	718.270	4.356.910	4.909.425	81,3
2022	5.903.037	721.236	4.378.802	4.956.393	81,5
2023	5.946.952	724.946	4.405.246	5.004.089	81,8
2024	5.976.992	727.972	4.356.114	5.042.061	

(A1) Middelfolketallet i Danmark, dvs. (Folketal primo året + Folketal primo det følgende år)/2. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BEFOLK1)
(A2) Antal 15-24-årige ud af (A1) – middelfolketal. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BEFOLK1)
(A3) Antal 16-74-årige ud af (A1) – middelfolketal. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BEFOLK1)
(A4) Antal 15 år og derover ud af (A1) – middelfolketal. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BEFOLK1)
(A5) Middellevetid for 0-årige. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel HISBR)

(8.A. Folketal – fortsat)

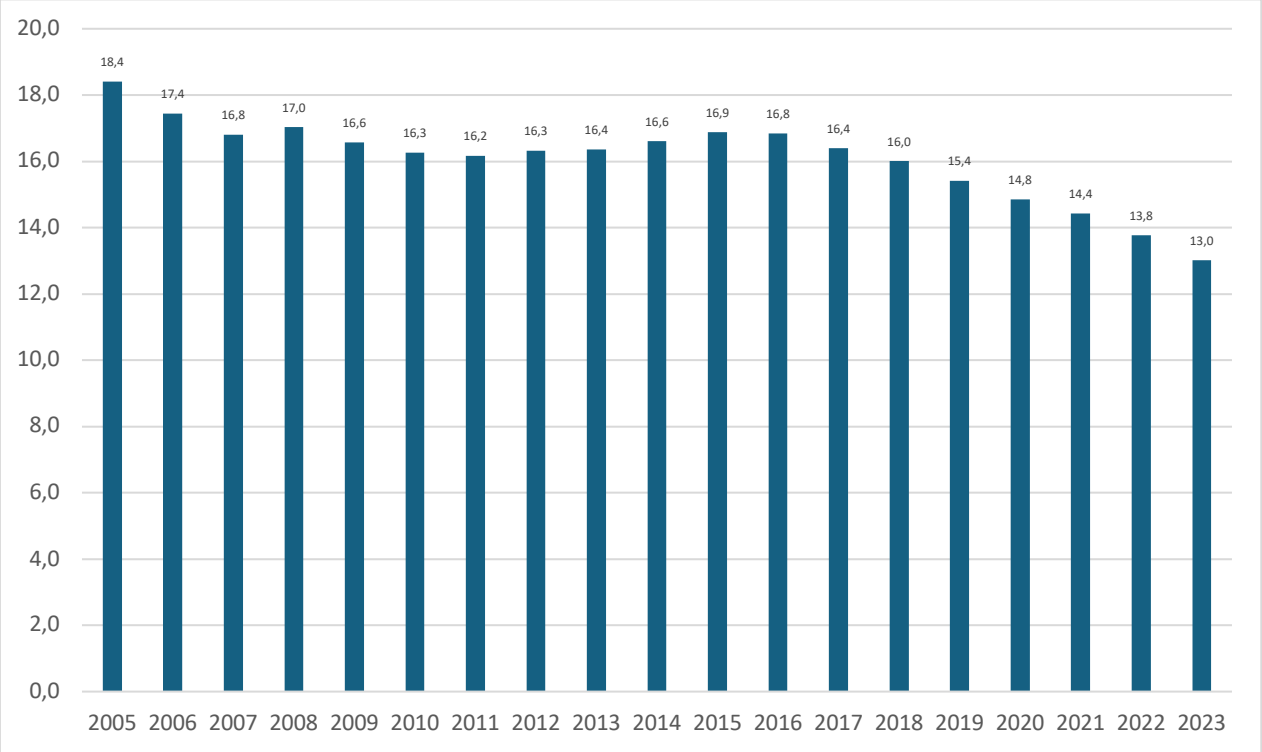
				Ikke-vestlige lande	
ÅR	**ANTAL FØDSLER (A6)**	**ANTAL DØDE (A7)**	**% INDV./ EFTERK. (A8)**	**% INDV./ EFTERK. (A9)**	**(A10)**
1995	69.771	63.127	5,3	3,2	
1996	67.638	61.043	5,9	3,7	
1997	67.648	59.898	6,3	4,0	
1998	66.174	58.453	6,6	4,3	
1999	66.220	59.179	6,8	4,5	
2000	67.084	57.998	7,1	4,8	
2001	65.458	58.355	7,4	5,1	
2002	64.075	58.610	7,4	5,4	
2003	64.599	57.574	8,0	5,6	
2004	64.609	55.806	8,2	5,7	
2005	64.282	54.962	8,4	5,8	
2006	64.984	55.477	8,5	6,0	
2007	64.082	55.604	8,8	6,0	
2008	65.038	54.591	9,1	6,2	
2009	62.818	54.872	9,5	6,5	
2010	63.411	54.368	9,8	6,5	
2011	58.998	52.516	10,1	6,7	
2012	57.916	52.325	10,4	6,8	
2013	55.873	52.471	10,7	7,0	
2014	56.870	51.340	11,1	7,2	
2015	58.205	52.555	11,6	7,4	
2016	61.614	52.824	12,3	7,9	
2017	61.397	53.261	12,9	8,3	
2018	61.476	55.232	13,3	8,5	
2019	61.167	53.958	13,7	8,8	
2020	60.937	54.645	13,9	8,8	
2021	63.473	57.152	14,0	8,9	
2022	58.430	59.435	14,4	9,1	
2023	57.469	58.384	15,4	9,7	
2024	57.079	57.071	15,8	10,1	
2025			16,3	10,4	

(A6) Antal fødsler. Kilde: www.statiatikbanken.dk (tabel FOD)
(A7) Antal døde. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel DOD)
(A8) Herkomst: Pct. indvandrere/efterkommere. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel IEPCT)
(A9) Herkomst: Pct. indvandrere/efterkommere fra ikke-vestlige lande. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel IEPCT)

8.U. UDDANNELSE

Et af de forhold, der er vanskelige at dokumentere, er udviklingen i befolkningens uddannelsesniveau, dels på grund af mangel på data (for hele perioden) og dels på grund af emnets kompleksitet. Her er et enkelt bud af de mulige:

Procent 30-34-årige hvis højeste uddannelse er grundskole, 2005 til 2023

Kilde: Baseret på oplysninger fra Danmarks Statistik. www.statistikbanken.dk (tabel BEFOLK1 og LIGEUB1)

Og her et bud, udarbejdet af Danmarks Statistik:

Andel af 35-årige, som har fuldført en videregående uddannelse

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Procent											
I alt	**42,8**	**44,1**	**45,3**	**46,6**	**47,6**	**48,5**	**49,5**	**50,5**	**51,9**	**53,3**	**54,9**
Mænd	36,0	37,1	38,4	39,4	40,8	41,4	42,1	43,0	44,8	45,7	47,2
Kvinder	49,6	51,2	52,2	53,9	54,5	55,8	57,1	58,2	59,2	61,2	63,0

Anm.: Personer, som har fuldført en videregående uddannelse, er defineret som personer, hvis højest fuldførte uddannelse tilhører hovedgruppe 40, 50, 60, 70 eller 80 i Danmarks Statistiks uddannelsesnomenklatur.

Nye tal offentliggøres maj 2025

www.statistikbanken.dk/statusv1

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt 2024, Danmarks Statistik. https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=49784&sid=statistisk%20ti%c3%a5rsoversigt%202024

8.B. BOLIGER

ÅR	HUSSTANDE (B1)	BOLIGER (B2)	:Villaer (B3)	:Lejligheder (B4)	:Værelser (B5)
1995	2.373.170	2.312.829	1.379.178	893.682	39.969
1996	2.389.104	2.330.003	1.386.712	901.780	41.511
1997	2.404.705	2.344.109	1.393.846	907.741	42.522
1998	2.420.175	2.357.592	1.402.311	911.410	43.871
1999	2.433.161	2.372.249	1.412.250	915.848	44.151
2000	2.443.399	2.384.348	1.420.547	918.913	44.888
2001	2.453.847	2.397.572	1.430.466	924.609	42.497
2002	2.464.268	2.408.913	1.437.686	928.922	42.305
2003	2.475.741	2.421.319	1.446.472	932.647	42.200
2004	2.490.878	2.433.564	1.456.948	935.268	41.348
2005	2.508.372	2.456.649	1.470.097	948.443	38.109
2006	2.524.598	2.472.811	1.481.356	953.320	38.135
2007	2.539.718	2.485.150	1.489.619	956.571	38.960
2008	2.555.640	2.498.536	1.498.793	960.543	39.200
2009	2.568.660	2.516.149	1.509.664	967.366	39.119
2010	2.578.948	2.523.999	1.516.530	969.821	37.648
2011	2.589.016	2.538.743	1.523.129	978.992	36.622
2012	2.600.715	2.548.863	1.527.391	984.721	36.751
2013	2.614.563	2.563.832	1.533.468	992.743	37.621
2014	2.628.918	2.579.201	1.539.664	1.002.953	36.584
2015	2.645.586	2.595.691	1.545.877	1.012.555	37.259
2016	2.662.322	2.614.194	1.553.175	1.023.216	37.803
2017	2.679.266	2.630.450	1.560.274	1.032.016	38.160
2018	2.697.271	2.648.790	1.567.001	1.043.637	38.152
2019	2.717.101	2.665.669	1.571.338	1.055.240	39.091
2020	2.742.647	2.688.893	1.579.703	1.068.336	40.854
2021	2.772.726	2.716.965	1.589.669	1.083.705	43.591
2022	2.801.537	2.747.781	1.599.431	1.101.594	46.756
2023	2.824.511	2.774.127	1.606.298	1.118.045	49.784
2024	2.834.240	2.795.540	1.613.392	1.130.406	51.742
2025	2.857.302				

(B1) Antal husstande – middeltal. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel FAM55N)
For boligernes vedkommende er der et mindre problem med databrud i 2007 og 2010:
(B2) Antal boliger med CPR-tilmeldte personer – ikke middeltal. B2 = B3+B4+B5, dvs. B2 indeholder ikke et mindre antal "andre boliger" som fx i fritidshuse (se anden kolonne). Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik.
1995-2006: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL4)
2007-2010: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL11)
2010-2024: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL105)
(B3) Antal villaer (inklusiv rækkehuse, kædehuse, dobbelthuse stuehuse i landboejendomme) ud af B2 – ikke middeltal. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik:
1995-2006: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL4)
2007-2010: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL11)
2010-2024: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL105)
(B4) Antal lejligheder i etageejendomme ud af B2 – ikke middeltal. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik:
1995-2006: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL4)
2007-2010: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL11)
2010-2024: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL105)
(B5) Antal værelser (kollegier, døgninstitutioner) ud af B2 – ikke middeltal. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik:
1995-2006: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL4)
2007-2010: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL11)
2010-2024: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel BOL105)

(8.B. Boliger- fortsat)

ÅR	FRITIDSHUSE Ubeboede (B6)	FRITIDSHUSE Beboede (B7)	UBEBOEDE boliger (B8)	BOLIGER I ALT (B9)	(B10)
1995					
1996					
1997					
1998					
1999					
2000					
2001					
2002					
2003					
2004					
2005					
2006					
2007					
2008					
2009					
2010	211.472	17.857	167.331	2.725.832	
2011	212.383	18.305	165.116	2.738.252	
2012	213.850	18.861	165.304	2.748.677	
2013	214.326	19.501	166.476	2.762.444	
2014	214.753	19.930	163.436	2.775.485	
2015	215.627	20.431	157.509	2.785.847	
2016	215.566	21.013	151.776	2.798.020	
2017	215.869	21.453	152.450	2.815.045	
2018	222.139	22.179	155.471	2.834.583	
2019	221.905	22.732	163.222	2.860.704	
2020	221.023	23.202	172.374	2.892.321	
2021	(x)	(x)	(x)	(x)	
2022	(x)	(x)	(x)	(x)	
2023	222.066	24.212	189.707	2.995.998	
2024	223.118	24.195	192.153	3.026.393	

(B6) Antal ubeboede fritidshuse, dvs. fritidshuse hvor der ikke er CPR-tilmeldte personer. Fritidshuse, hvor der er CPR-tilmeldte beboere indgår ikke, og ej heller i B2. Kilde: Danmarks Statistik: Statistikbanken: www.statistikbanken.dk/BOL101
(B7) Antal beboede fritidshuse, dvs. fritidshuse med CPR-tilmeldte personer. Kilde: Danmarks Statistik: Statistikbanken: www.statistikbanken.dk/BOL101
(B8) Ubeboede boliger, dvs. villaer mv., lejligheder, stuehuse til landejendomme og værelser på kollegier, hvor der ikke er CPR-tilmeldte personer. Kilde: Danmarks Statistik: Statistikbanken: www.statistikbanken.dk/BOL101
(B9) Boliger i alt, dvs. alle boliger minus ubeboede fritidshuse – uanset om der er CPR-tilmeldte personer eller ej. Kilde: Danmarks Statistik: Statistikbanken: www.statistikbanken.dk/BOL101

Vedr. 2020 og 2021: Danmarks Statistik har taget disse tal ud af deres talserier – og der afventes "nye" for disse to år (12.03.2025).

8.C. TRANSPORTMIDLER

ÅR	MOTOR-KØRETØJER (C1)	:Person-biler (C2)	:Vare- og lastbiler (C3)	:Motorcykler/ scootere (C4)	:Knallerter -45 (C5)
1995	2.017.964	1.645.099	318.847	50.622	3.396
1996	2.102.168	1.708.931	327.305	53.791	12.142
1997	2.177.976	1.760.976	333.138	57.748	26.115
1998	2.244.694	1.800.123	341.574	61.951	41.047
1999	2.304.299	1.830.201	354.569	66.622	52.907
2000	2.348.929	1.848.657	367.648	71.463	61.161
2001	2.382.455	1.863.346	376.772	76.043	66.295
2002	2.414.111	1.880.461	384.807	80.561	68.283
2003	2.439.686	1.891.470	394.685	85.255	68.276
2004	2.475.736	1.905.235	411.567	91.297	67.637
2005	2.546.712	1.940.252	439.438	100.040	66.983
2006	2.645.317	1.992.348	474.993	112.008	65.969
2007	2.742.592	2.044.253	507.732	126.333	64.274
2008	2.803.637	2.083.792	518.872	138,730	62.244
2009	2.820.298	2.109.706	505.588	145.460	59.545
2010	2.829.890	2.141.999	483.467	148.070	56.354
2011	2.847.186	2.180.754	464.330	148.792	53.311
2012	2.867.193	2.215.721	451.552	149.241	50.679
2013	2.893.547	2.255.866	439.022	150.013	48.647
2014	2.930.533	2.303.850	428.889	150.951	46.843
2015	2.983.180	2.360.201	425.206	152.477	45.297
2016	3.051.552	2.428.181	424.643	154.861	43.868
2017	3.122.252	2.497.793	424.568	157.344	42.547
2018	3.182.749	2.562.258	420.697	159.600	40.194
2019	3.232.678	2.623.098	412.840	161.428	35.313
2020	3.288.770	2.687.697	406.019	163.780	31.276
2021	3.354.572	2.755.610	402.565	166.973	29.425
2022	3.387.842	2.794.315	396.849	168.828	27.851
2023	3.397.091	2.814.207	386.714	169.792	26.378
2024		2.846.601			

(C1) Indregistrerede motorkøretøjer. C1 = C2+C3+C4+C5. Middeltal. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536
(C2) Indregistrerede personbiler til privatkørsel ud af C1. Middeltal. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BIL10)
(C3) Indregistrerede varebiler og lastbiler ud af C1. Middeltal. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BIL15 og BIL18)
(C4) Indregistrerede motorcykler og scootere ud af C1. Middeltal. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BIL8)
(C5) Indregistrerede knallerter (-45) ud af C1. Middeltal. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel BIL8)

8.D. VIRKSOMHEDER

	FIRMAER	Dagligvare-butikker			KONKURSER
ÅR	**(D1)**	**(D2)**	**(D3)**	**(D4)**	**(D5)**
1995					
1996					
1997					
1998					
1999					
2000	284.446				
2001	284.166				
2002	281.653				
2003	275.712				
2004	282.968				
2005	293.885				
2006	298.214				
2007	305.319				
2008	311.518				
2009	296.072				5.710
2010	298.081	3.106			6.461
2011	300.733				5.468
2012	301.483	3.056			5.456
2013	298.581	3.040			4.993
2014	299.763	2.987			4.049
2015	297.238	2.928			4.029
2016	308.157	2.899			6.674
2017	313.331	2.890			6.383
2018	316.970	2.764			7.155
2019	321.494	2.771			8.474
2020	322.695	2.790			5.614
2021	328.445	2.815			8.339
2022	x	2.779			7.818
2023	x	x			6.948
2024	x	x			6.181

(D1) Antal firmaer i Danmark. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel GF01). Ny firmastatistik fra 2019, se www.statistikbanken.dk (tabel GF11; 2019: 395.810, 2020: 401.147, 2021: 413.726, 2022: 417.137)
(D2) Antal dagligvarebutikker i Danmark. Kilde: Notat udarbejdet af De Samvirkende Købmænd, DSK 21.02.2023 (kontakt jta@dsk.dk). https://dsk.dk/wp-content/uploads/2023/02/Udviklingen-i-dansk-dagligvarehandel-februar-2023.pdf
(D3)
(D4)
(D5) Antal konkurser. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: www.statistikbanken.dk (tabel KONK12E)

Kilde: TV2's hjemmeside, 2019.

Der findes en række vigtige og betydningsfulde træk ved samfundsudviklingen, som er svære at dokumentere i talserie. Det kan også være svært at afgøre, hvad man skal kalde dem. En af dem er bevægelserne mod overvågningssamfundet, tryghedssamfundet og nulrisikosamfundet – eller hvad man nu vil foretrække at kalde det. Den styrende kraft er her at undgå fejl/skader/afvigelser/problemer. I storsamfundet finder vi det stigende antal overvågningskameraer, i et delsystem som fx kriminalforsorgen finder vi mindre brug af prøveløsladelser, færre der får weekendorlov osv. I et mikrosystem som familierne finder vi curling-forældrene, der i dag næppe ville "tillade" deres børn at lege på en arbejdsplads som denne fra Dallas, ca. år 1900:

Image Via Dallas Public Library archives

Kilde: Dallas Public Library Nordic Parenting

8.E. FORBRUG

ÅR	FORBRUGER-PRISINDEKS (E1)	SALG AF ALKOHOL (E2)	SALG AF CIGARETTER (E3)	INTERNET-ABONNEM. (E4)	% KØB VIA INTERNETTET (E5)
1995	68,0	10,0	1.227		
1996	69,5	10,0	1.267		
1997	71,0	9,9	1.285		
1998	72,3	9,5	1.297		
1999	74,1	9,5	1.336		
2000	76,2	9,5	1.322		
2001	78,0	9,4	1.345		
2002	79,9	9,2	1.332	443.571	
2003	81,6	9,4	1.462	718.299	
2004	82,5	9,2	1.514	1.017.594	
2005	84,0	9,2	1.471	1.340.401	
2006	85,6	9,0	1.516	1.731.153	
2007	87,1	9,0	1.457	1.953.087	
2008	90,1	8,7	1.434	2.026.185	47
2009	91,2	8,3	1.425	2.080.341	50
2010	93,3	8,4	1.389	2.150.220	54
2011	95,9	8,6	1.240	2.185.471	57
2012	98,2	7,6	1.209	2.218.185	60
2013	99,0	7,8	1.222	2.306.147	65
2014	99,6	8,0	994	2.379.650	66
2015	**100,0**	7,8	1.014	2.436.138	67
2016	100,3	7,9	1.009	2,460.832	71
2017	101,4	7,7	1.065	2.511.379	69
2018	102,2	7,7	980	2.535.516	73
2019	103,0	7,6	958	2.549.694	74
2020	103,4	7,8	915	2.603.665	79
2021	105,4	8,4	825	2.633.197	82
2022	115,5	7,8	687	2.649.599	78
2023	117,2	7,5	648	2.619.232	80
2024	118,8				82

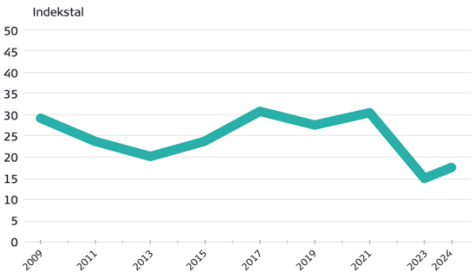
(E1) Forbrugerprisindeks, 2015 = 100. Kilde: www.statistikbanken.dk/PRIS112
(E2) Salg af ren alkohol pr. indbygger (gennemsnitlig antal liter). Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel ALK02)
(E3) Salg af cigaretter pr. indbygger (gennemsnitlig antal cigaretter). Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel ALK02)
(E4) Antal bredbåndsabonnementer (type H2). Kilde: www.statistikbanken.dk/DIS122
(E5) Procent af 16-74-årige der har foretaget køb på internettet inden for de seneste 3 måneder. Kilde: www.statistik-banken/BEBRIT07

8.F. ØKONOMI

ÅR	BNP. PR. 1.000 INDB. (F1)	ØKONOMISK VÆKST (F2)	UDENL. OVER-NATNINGER (F3)	ARBEJDS-LØSHED (F4)	ØKONOMISK SÅRBARE (F5)
1995	198	3,0	73.132	9,8	
1996	207	2,9	72.719	8,2	
1997	217	3,2	71.526	7,3	
1998	224	2,3	69.691	6,0	
1999	233	3,0	64.933	5,2	
2000	248	3,7	65.557	4,9	
2001	256	1,0	63.329	4,7	
2002	263	0,5	63.840	4,8	
2003	267	0,4	65.101	5,8	
2004	279	2,8	61.586	5,8	
2005	294	2,4	59.293	5,1	
2006	310	3,8	61.019	3,9	
2007	319	1,0	61.420	2,7	
2008	330	-0,4	58.013	1,9	
2009	313	-5,0	54.668	3,6	
2010	327	1,6	57.383	4,2	
2011	332	1,3	60.062	4,0	9
2012	339	0,0	59.841	4,5	11
2013	345	1,4	59.723	4,4	12
2014	351	1,3	63.552	4,0	12
2015	357	2,1	67.627	3,8	10
2016	367	3,1	71.358	3,3	10
2017	380	3,1	73.067	3,3	9
2018	387	1,9	75.506	3,1	9
2019	396	1,7	79.064	3,0	9
2020	399	-1,8	44.034	4,2	9
2021	439	7,4	46.981	3,2	8
2022	482	1,5	84.475	2,2	10
2023	472	2,5	88.071	2,4	13
2024	494	3,6	88.219		13

(F1) Bruttonationalproduktet pr. 1.000 indbyggere i løbende priser. Kilde: www.statistikbanken.dk/NAN1
(F2) Procentvis realvækst i bruttonationalproduktet i forhold til forudgående år. Kilde: www.statistikbanken.dk/NAN1
(F3) Gns. udenlandske overnatninger pr. døgn. Overnatninger på hoteller, feriecentre, i fritidshuse, på campingpladser, i lystbådehavne og på vandrehjem. Udenlandske = Ikke dansk nationalitet. Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik: https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536 (tabel TURIST)
(F4) Procent fuldtidsledige af arbejdsstyrken (netto). Registerbaseret opgørelse. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel AULAAR)
(F5) Procent 16-74-årige, der synes at det er svært eller meget svært at få pengene til at slå til, baseret på levevilkårsundersøgelser (EUROSTAT-projektet SILC). Tallene er forbundet med statistisk stikprøveusikkerhed, men størrelsen af denne er ikke oplyst. Fra 2021 visse ændringer (procent husstande): 2021: 9,3%, 2022: 11,3%, 2023: 14,3%, 2024: 13,8%. Andelen der i disse år siger "Meget svært": 3,3%, 3,7%, 4,9% og 4,5%. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1690 (tabel SILC1A)

Økonomisk utryghed i befolkningen:

Figur 8.4
– Økonomisk utryghed

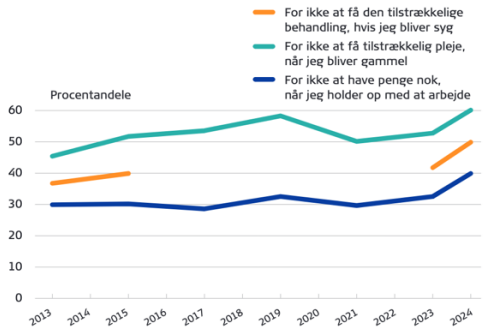
Den økonomiske tryghed faldt markant frem til 2023. Den er kun en smule bedre i 2024.

Spørgsmålsformulering: Hvor tryg eller utryg vil du overordnet set betragte den nuværende økonomiske situation i din husstand? Svarskala: Helt enig, delvist enig, hverken enig eller uenig, delvis uenig og helt uenig. Det økonomiske tryghedsindeks har sat helt enig lig med 100, delvist enig lig med 50, hverken enig eller uenig lig med 0, delvis uenig lig med minus 50 og helt uenig lig med minus 100. Derefter er der beregnet et gennemsnit for de enkelte år. N = 3848-5747.

Kilde: Tryghedsmålingerne.

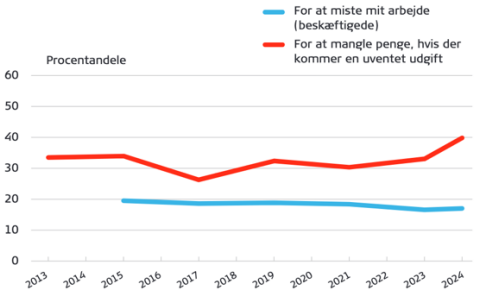
Figur 8.3
– Velfærdsutrygheder

Stadig flere er blevet utrygge for fremtidens velfærd.

Spørgsmålsformulering: Nedenfor er anført en række problemer. Angiv hvor utryg du for tiden er over for disse problemer: (..) For ikke at have penge nok, når jeg holder op med at arbejde. For ikke at kunne forlade arbejdsmarkedet på en værdig måde. For ikke at få den tilstrækkelige behandling, hvis jeg bliver syg. For ikke at få tilstrækkelig pleje, når jeg bliver gammel. kun til svarpersoner over 40 år (N= 2232). Se i øvrigt note til figur 8.2.

Kilde: Tryghedsmålingerne.

Figur 8.2
– Job og uventede udgifter

Fire ud af ti frygter pludselige regninger, men stadig færre frygter for at miste jobbet.

Spørgsmålsformulering: Nedenfor er anført en række problemer. Angiv hvor utryg du for tiden er over for disse problemer: (..) For at miste mit arbejde (kun svarpersoner i beskæftigelse, i alt 2747(..) For at mangle penge, hvis der kommer en uventet udgift. Svarmuligheder: For tiden slet ikke utryg, 2. For tiden kun lidt utryg 3. For tiden noget utryg. 4. For tiden meget utryg. 5. For tiden ikke relevant for mig. 6. Ved ikke/ønsker ikke at svare. Noget og meget utrygge er lagt sammen. Svaret "For tiden ikke relevant for mig" indgår i procentberegningen, mens "ved-ikke-svar" er udeladt.

Kilde: Tryghedsmålingerne.

Kilde: Andersen, et al., 2024, s. 75-77.

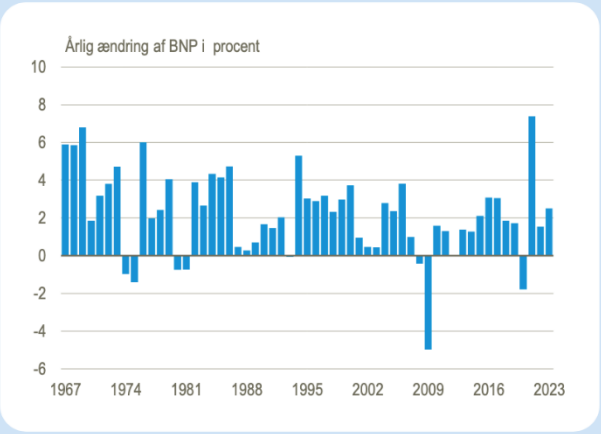
(8.E. Økonomi – fortsat)

ÅR	KONTANT-HJÆLP (F6)	SKATTE-TRYK (F7)	INDKOMST-OVERFØRSLER (F8)	ØKONOISK ULIGHED (F9)	CO2-EMIISSION (F10)
1995		48,9	203.886	22,4	81.019
1996		49,4	207.729	22,8	94.620
1997		48,9	208.252	23,5	86.697
1998		49,6	209.075	23,8	86.450
1999		50,2	212.096	23,8	83.339
2000		49,5	218.702	24,4	82.686
2001		48,0	227.455	24,4	83.903
2002		47,5	235.986	24,0	85.441
2003		47,4	250.196	24,1	95.297
2004		47,7	257.885	24,7	91.659
2005		48,7	261.412	25,7	96.548
2006		47,0	260.515	26,3	114.504
2007	138.608	47,4	263.235	27,0	111.823
2008	134.256	45,2	268.958	27,9	106.240
2009	152.265	45,4	291.881	26,7	100.346
2010	162.651	45,5	316.869	27,5	101.352
2011	167.388	45,3	315.030	27,7	100.221
2012	176.860	46,0	334.768	27,4	93.456
2013	197.347	46,6	343.358	27,9	91.787
2014	200.968	49,1	348.347	28,3	86.188
2015	202.064	47,0	352.762	28,8	90.661
2016	192.633	46,1	355.188	29,0	96.965
2017	173.640	45,9	360.216	29,3	97.654
2018	156.154	44,5	363.019	29,1	98.256
2019	143.735	47,0	371.985	29,6	95.112
2020	138.913	47,1	392.502	29,7	84.065
2021	120.712	46,6	394.828	30,3	95.412
2022	114.055	41,5	393.995	30,0	86.712
2023	94.037	43,0	406.200	30,6	84.865
2024	89.176				

(F6) Antal kontanthjælpsmodtagere, sæsonkorrigeret – gennemsnittet af de 12 måneder inden for de enkelte år. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: https://www.statistikbanken.dk/kys01 (tabel kys01)
(F7) Det såkaldt korrigerede skattetryk. Kilde: www.statistikbankn.dk (tabel SKTRYK)
(F8) Indkomstoverførsler i mio. kr. til husholdninger. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel OFF10)
(F9) Ulighedsmål målt på ækvivaleret disponibel indkomst – Gini-koefficient. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel IFOR41)
(F10) Emissionsregnskab: Kuldioxid (CO2) inklusiv fra afbrænding af biomasse (1.000 ton)

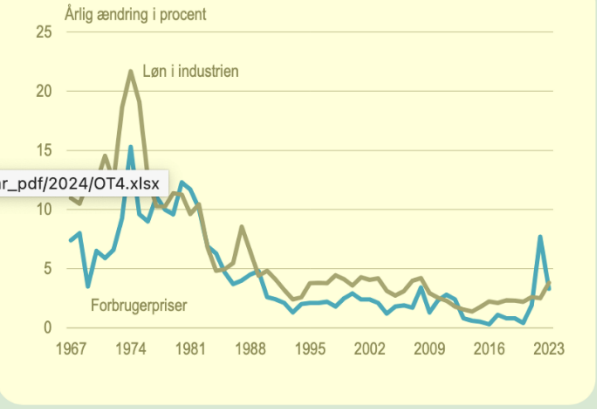
Økonomisk vækst

Økonomisk vækst måles normalt som den procentvise ændring i bruttonationalproduktet (BNP) angivet i faste priser, dvs. uden inflation. Der var generelt høje vækstrater fra sidst i 1950'erne til den første oliekrise i 1973. Først i 1980'erne var der igen fem år med høje vækstrater. Væksten gav dog et betydeligt underskud på betalingsbalancen. Økonomien blev strammet, og syv års lavvækst fulgte frem til 1993, hvor et nyt længere opsving startede. Efter en kort periode med lav vækst i årene efter årtusindskiftet fulgte et økonomisk opsving, som i 2008 blev afløst af finanskrise, økonomisk nedgang og et historisk stort fald i BNP. Først i 2015 kom væksten igen over 2 pct., og det niveau holdt i de efterfølgende år. COVID-19 og nedlukningen medførte en markant negativ vækst i BNP i 2020, men i årene efter er økonomien kommet i gang igen. I 2023 var der en vækst i BNP på 2,5 pct.

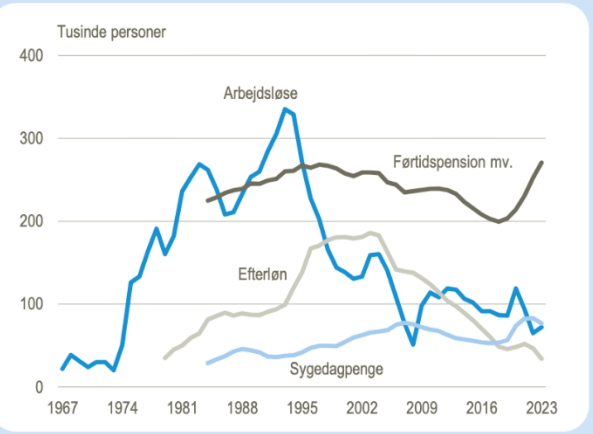
Løn og inflation

Udviklingen i forholdet mellem forbrugerpriser (inflation) og timeløn er en indikator for reallønnen - et udtryk for udviklingen i den mængde varer og tjenester, man kan købe for lønnen. 1960'erne og frem til midten af 1970'erne var der stor stigning i reallønnen, da timelønnen steg væsentlig mere end forbrugerpriserne. Den udvikling vendte i slutningen af 1970'erne, da prisstigningerne mere end slugte lønstigningerne. S http://www.dst.dk/Extranet/tiaar_pdf/2024/OT4.xlsx er lønningerne steget mere end priserne i langt de fleste år frem til 2022, hvor markante prisstigninger i både Danmark og EU - ikke mindst på energi - gav et stort fald i reallønnen. Stigningerne kom i kølvandet på den russiske invasion af Ukraine. Stigninger i både lønninger og priser har været lave siden 1990'erne frem til 2021, men i 2022 steg priserne markant med 7,7 pct. I 2023 steg priserne med 3,3 pct., mens lønningerne steg med 3,8 pct.

Arbejdsmarkedet

Arbejdsløsheden var historisk lav i 1960'erne. Efter den første oliekrise i 1970'erne steg den frem til 1993 og faldt så frem til finanskrisen i 2008. Her nåede arbejdsløsheden lavpunktet for mere end 30 år med 51.000 nettoledige (arbejdsløse, der ikke er i aktivering) svarende til 1,9 pct. af arbejdsstyrken. De næste år blev arbejdsløsheden mere end fordoblet, men aftog så svagt indtil 2020, hvor COVID-19 gav kurven et skub op til 119.000 nettoledige. Den er siden faldet til 72.000 svarende til 2,4 pct. af arbejdsstyrken i 2023. Efterlønnen toppede i 2003 på 186.000 og har siden været faldende til 34.000 i 2023. Antallet af sygedagpengemodtagere steg til 77.000 i 2007, men faldt igen til 53.000 i 2017. COVID-19 var medvirkende til en kraftig stigning i 2020-2021, efterfulgt af et fald til 77.000 i 2023. Antallet af førtidspensionister steg til 268.000 i 1997, men faldt de følgende 20 år. Seniorpension fra 2020 og tidlig pension fra 2022 har medvirket til en stigning til i alt 271.000 personer med tidlig tilbagetrækning (førtidspensionister mv.) i 2023.

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt 2024, Danmarks Statistik. https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=49784&sid=statistisk%20ti%c3%a5rsoversigt%202024

8.G. VOLDSOM DØD

		Døde som følge af:			
ÅR	**VOLDSOM DØD I ALT**	**"DØDS VOLD" (G2)**	**:Forsætlig manddrab (G3)**	**:Vold med døden til følge (G4)**	**:Uagts. manddr. - ikke trafik (G5)**
1995		236	60	8	10
1996		229	69	7	12
1997		243	90	8	33
1998		210	49	11	11
1999		209	55	8	13
2000		219	58	8	21
2001		165	52	2	10
2002	2.792	172	48	9	10
2003	2.736	201	66	7	16
2004	2.638	151	44	8	15
2005	2.738	170	53	6	17
2006	2.783	121	29	9	16
2007	2.690	177	45	10	31
2008	2.620	180	53	4	26
2009	2.467	166	56	4	22
2010	2.353	162	49	3	13
2011	2.420	134	49	5	12
2012	2.296	126	43	5	10
2013	2.375	124	41	3	3
2014	2.393	117	59	3	11
2015	2.316	109	46	6	12
2016	2.338	139	49	4	10
2017	2.315	135	54	7	8
2018	2.350	142	52	4	8
2019	2.544	130	48	4	15
2020	2.492	113	49	2	8
2021	2.430	88	39	3	7
2022	2.628	120	55	3	10
2023		117	48	4	9
2024		115	48	4	9

(G1) Voldsom død i alt, G1 = G3+G4+G7+G13+G14+G15
(G2) "Dødsvold", dvs. et voldeligt dødsfald som er anmeldt og registreret som en straffelovsovertrædelse. G2 = G3+G4+G5+G6. Se afsnit 3.0 og opstilling 3.0.a.
(G3) Forsætlig manddrab, inkl. barnedrab, jf. straffelovens § 237, §238, stk. 1) – se afsnit 3.5.3
(G4) Vold med døden til følge, jf. straffelovens § 246 – se afsnit 3.5.1. (hvor tilfælde af død ikke er udskilt)
(G5) Uagtsomt manddrab, ikke i forbindelse med færdselsuheld; jf. straffelovens § 241, § 249 – se afsnit 3.6.1

(8.G. Voldsom død - fortsat)

***Døde som følge af*:**

ÅR	:Uagts. drab - trafik (G6)	ULYKKER (G7)	:Fald-ulykker (G8)	:Drukne-ulykker (G9)	:Ulykker i trafikken (G10)
1995	158				582
1996	141				514
1997	112				489
1998	139				499
1999	133				514
2000	132				498
2001	101				431
2002	105	1.745	275	40	463
2003	122	1.750	385	50	432
2004	84	1.640	375	45	369
2005	94	1.710	285	40	331
2006	67	1.820	310	45	306
2007	91	1.700	270	55	406
2008	97	1.700	320	35	406
2009	84	1.485	380	25	303
2010	97	1.380	470	30	225
2011	68	1.480	545	30	220
2012	68	1.410	520	35	167
2013	77	1.420	555	30	191
2014	44	1.415	515	35	182
2015	45	1.330	475	25	178
2016	76	1.400	520	35	211
2017	66	1.375	530	35	175
2018	68	1.485	560	45	171
2019	63	1.550	665	35	199
2020	54	1.530	710	35	163
2021	39	1.505	660	35	130
2022	52	1.725	795	40	154
2023	56	1.620	815	30	155
2024	54				145

(G6) Uagtsomt manddrab, i forbindelse med færdselsuheld; jf. straffelovens § 241, § 249 – se afsnit 3.6.2
(G7) Døde som følge af ulykke. Af diskretionshensyn har man afrundet til nærmeste tal, der går op i 5. Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: https://www.esundhed.dk/Emner/Hvad-doer-vi-af/Doedsaarsager
(G8) Døde som følge af faldulykke – ud af (E7). Af diskretionshensyn har man afrundet til nærmeste tal, der går op i 5. Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: https://www.esundhed.dk/Emner/Hvad-doer-vi-af/Doedsaarsager
(G9) Døde som følge af drukneulykke – ud af (E7). Af diskretionshensyn har man afrundet til nærmeste tal, der går op i 5. Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: https://www.esundhed.dk/Emner/Hvad-doer-vi-af/Doedsaarsager
(G10) (E13) Dødsulykker i trafikken. Kilde: Rådet for Sikker Trafik, baseret på oplysninger fra politiet og Vejdirektoratet. Kilde: Rådet for Sikker Trafik: https://sikkertrafik.dk/presse/tal-og-statistik/trafikulykker/

(8.G. Voldsom død - fortsat)

***Døde som følge af*:**

ÅR	:Arbejds-ulykker (G11)	:Ulykke i øvrigt (G12)	SELV-MORD (G13)	NARKOREL. DØDSFALD (G14)	FEJL HANDLING (G15)
1995			922	274	
1996			892	266	
1997			817	275	
1998			760	250	
1999			762	239	
2000	68		729	247	
2001	50		727	258	
2002	57	967	723	252	15
2003	47	883	653	245	15
2004	45	851	651	275	20
2005	59	1.054	691	275	<5
2006	61	1.159	654	266	5
2007	66	969	650	260	25
2008	44	939	594	239	30
2009	43	**777**	607	276	35
2010	39	655	625	276	20
2011	40	685	566	285	35
2012	40	688	593	210	35
2013	36	644	658	213	40
2014	37	683	633	263	30
2015	27	652	654	245	35
2016	33	634	571	279	35
2017	25	635	578	256	45
2018	32	709	583	256	70
2019	36	651	605	262	75
2020	37	622	580	251	80
2021	36	680	545	248	90
2022	43	736	575	280	95
2023	32	620	530		55
2024	30				

(G11) Døde som følge af arbejdsulykke – ud af (E7). Kilde: Arbejdstilsynet i diverse publikationer og statistikker: https://at.dk/arbejdsmiljoe-i-tal/

(G12) Døde som følge af ulykke i øvrigt. G12 = G8-G9-G10. G11 er ikke fratrukket, idet der her er en ukendt overlapning med G8, G9 og G10. Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: https://www.esundhed.dk/Emner/Hvad-doer-vi-af/Doedsaarsager

(G13) Døde som følge af selvmord. Data før 2019 er baseret på tal fra Danmarks Statistik. Ellers er kilden: https://www.esundhed.dk/Emner/Hvad-doer-vi-af/Doedsaarsager

(G14) Narkotikarelaterede dødsfald. Kilde: Sundhedsstyrelsen: https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2023/Stoffer/Delrapport-4---sundhedsmaessige-konsekvenser-relateret-til-ille-gale-stoffer-2023.ashx

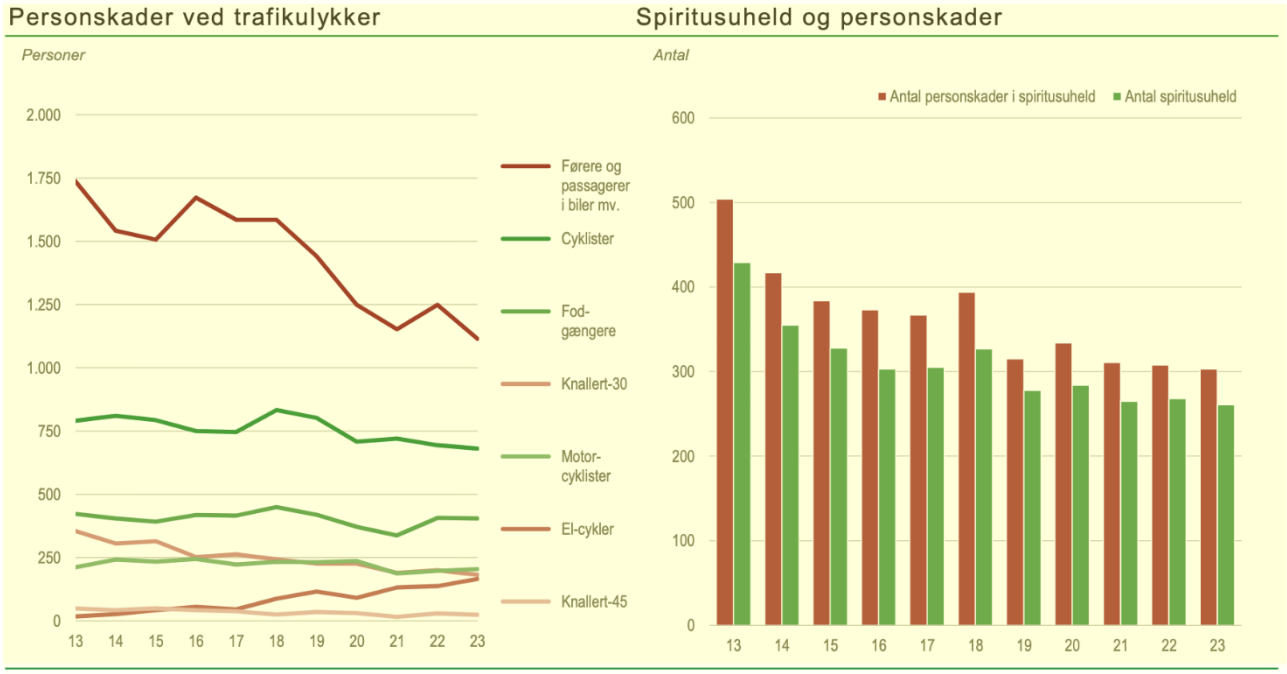
(G15) Døde som følge af medicinsk eller kirurgisk fejlbehandling. Indgår i E1, men ikke i E7. Kilde: Sundhedsdatastyrelsen: https://www.esundhed.dk/Emner/Hvad-doer-vi-af/Doedsaarsager

***Antal drab ifølge medicinsk definition af drab*:**

ÅR	DRAB I ALT (E16)	:Skud-drab (E17)	:Kniv-drab (E18)	:Partner-drab (E19)	(E20)
1995	71	14	28	22	
1996	67	19	18	18	
1997	73	18	21	26	
1998	55	11	18	23	
1999	60	13	21	22	
2000	67	13	21	20	
2001	54	18	10	14	
2002	63	15	19	17	
2003	70	9	22	14	
2004	47	15	14	9	
2005	59	11	21	10	
2006	39	12	13	9	
2007	46	7	13	10	
2008	57	6	24	154	
2009	54	15	17	14	
2010	49	10	16	14	
2011	47	15	14	9	
2012	29	4	14	7	
2013	36	9	17	8	
2014	54	10	19	15	
2015	43	12	19	11	
2016	53	11	16	7	
2017	x	x	x	7	
2018	x	x	x	7	
2019	x	x	x	8	
2020	x	x	x	6	
2021	x	x	x	8	
2022	x	x	x	11	
2023	x	x	x	6	
2024	x	x	x	3	

Ovenstående fire talrækker, G16-G19, er baseret på den medicinske definition af drab, der bl.a. inkluderer legitime drab så som drab begået i lovligt nødværge og lovmedholdige drab begået af politiet. Tilsvarende og sammenlignelige oplysninger foreligger endvidere for årene 1992-1994.

(G16) Døde som følge af medicinsk afgrænsede drab. Kilde: https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/213434138/Homicide_in_Denmark_1992_2016_reduced_no_papers.pdf
(G17) Døde som følge af medicinsk afgrænsede skuddrab – ud af (E17). Kilde: https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/213434138/Homicide_in_Denmark_1992_2016_reduced_no_papers.pdf
(G18) Døde som følge af medicinsk afgrænsede knivdrab – ud af (E17). Kilde: https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/213434138/Homicide_in_Denmark_1992_2016_reduced_no_papers.pdf
(G19) Døde som følge af medicinsk afgrænsede partnerdrab – ud af (E17). Kilde: Oplysninger fra retsmedicineren Asser Hedegård Thomsen, 19.03.2024. Fra 2017- hidrører tallene fra Politikens database: https://politiken.dk/danmark/art8958046/Her-er-databasen-over-alle-partnerdrab-i-Danmark-siden-2017

Kilde: Statistisk Tiårsoversigt 2024, Danmarks Statistik. https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=49784&sid=statistisk%20ti%c3%a5rsoversigt%202024

8.K. KRIMINALITET

ÅR	ANM. STRFL. OVERTR. (K1)	ANM. MED SIGTELSE (K2)	SIGTELSES-PROCENT (K3)	Straffelov AFGØRELSER STRFL.OVERTR. (K4)	DOMME U.FRIH.SSTR. (K5)
1995	538.963	108.727	20,2	60.703	8.632
1996	528.488	107.497	20,3	57.440	8.452
1997	53$.102	104.477	19,7	55.218	8.610
1998	499.167	100.788	20,2	55.579	8.551
1999	494.191	96.133	19,5	53.448	8.365
2000	504.231	95.430	18,9	52.455	7.859
2001	473.290	87.724	18,5	52.477	7.520
2002	491.511	86.762	17,7	51.769	7.879
2003	486.174	87.772	18,1	53.935	8.565
2004	474.419	88.721	18,7	56.378	8.642
2005	432.704	80.375	18,6	56.552	9.269
2006	425.093	75.202	17,7	51.307	8.143
2007	445.271	73.078	16,4	43.283	6.947
2008	476.953	70.219	14,7	44.791	7.004
2009	491.792	71.810	14,6	48.954	8.105
2010	471.088	78.106	16,6	53.461	8.907
2011	466.765	84.364	18,1	54.056	9.315
2012	440.772	79.508	18,0	53.916	9.280
2013	429.293	79.214	18,5	51.709	8.629
2014	406.163	83.394	20,5	47.692	7.251
2015	388.543	83.056	21,4	45.418	6.671
2016	401.407	91.645	22,8	43.660	6.380
2017	393.437	88.394	22,5	40.209	6.417
2018	363.542	87.530	24,1	41.151	6.231
2019	354.859	89.252	25,2	43.029	6.051
2020	325.483	100.063	30,7	45.804	6.010
2021	289.497	81.356	28,1	44.445	5.762
2022	338.192	100.586	29,7	44.629	5.740
2023	348.211	101.584	29,2	50.008	6.098
2024	339.464	85.959	25,3		

(K1) Antal straffelovsovertrædelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF20)
(K2) Antal anmeldelser, hvor der har været mindst én sigtelse.
Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF20)
(K3) Sigtelsesprocent = (K2/K1)*100
(K4) Antal afgørelser for straffelovsovertrædelser. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF40)
(K5) Antal domme til ubetinget frihedsstraf for straffelovsovertrædelser. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF40)

(8.K. Kriminalitet – fortsat)

ÅR	Straffelov **GNS. STRAF. U. FRIH. STR. (K6)**	Alle **DOMME U. FRIH.STR. (K7)**	Alle **GNS. STR. U.FRIH.STR (K8)**	**GNS. ANTAL INDSATTE (K9)**	**SKADESTUEB. FOR VOLD (K10)**
1995		13.721		3.478	16.990
1996		13.697		3.311	16.861
1997		13.917		3.397	17.280
1998		13.929		3.422	17.002
1999		13.659		3.477	17.591
2000		10.831		3.382	19.712
2001		9.521		3.236	18.987
2002		10.086		3.435	19.595
2003		10.857		3.641	19.718
2004		10.872		3.767	19.935
2005		11.663		4.041	20.054
2006		10.664		3.980	20.762
2007	7,7	8.870	6,2	3.749	21.383
2008	7,3	9.096	6,0	3.641	18.564
2009	7,9	10.634	6,4	3.888	18.069
2010	8,1	11.692	6,6	4.153	18.710
2011	7,5	12.202	6,1	4.283	18.320
2012	7,8	12.338	6,3	4.272	16.127
2013	8,1	11.382	6,6	4.301	14.062
2014	7,7	9.519	6,3	4.036	11.807
2015	8,9	8.561	7,3	3.811	10.732
2016	8,5	8.376	6,9	3.719	10.791
2017	8,7	8.475	7,0	3.716	10.371
2018	10,0	8.067	8,1	4.022	9.909
2019	10,2	8.085	8,2	4.262	10.161
2020	11,1	7.788	9,1	4.315	7.987
2021	12,2	7.373	10,1	4.424	8.068
2022	11,7	7.564	9,6	4.521	8.571
2023	11,8	8.136	9,5	4.474	
2024					

(K6) Gennemsnitlig længde af idømte ubetingede frihedsstraffe vedrørende straffelovsovertrædelser. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF49)
(K7) Antal domme til ubetinget frihedsstraf - alle. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF40)
(K8) Gennemsnitlig længde af idømte ubetingede frihedsstraffe- alle. Kilde: www.statistikbanken.dk (tabel STRAF49)
(K9) Gennemsnitligt antal indsatte i kriminalforsorgens institutioner, inklusiv fodlænke (fængslet i hjemmet). Fodlænke blev muligt fra medio 2005. Kilde: Kriminalforsorgens statistikpublikationer, diverse år. www.kriminalforsorgen.dk
(K10) Antal skadestuebehandlede for vold. Kilde: Rambøll, 2023: https://dkr.dk/Media/638261278069462383/Vold%20i%20Danmark%202022.pdf

8.R. REGERINGER

FRA	TIL	STATMINISTER	PARTIER
27. september 1994	30. december 1996	Poul Nyrup Rasmussen	Socialdemokratiet; Centrum-Demokraterne; Det Radikale Venstre
30. december 1995	23. marts 1998	Poul Nyrup Rasmussen	Socialdemokratiet; Det Radikale Venstre
23. marts 1998	27. november 2001	Poul Nyrup Rasmussen	Socialdemokratiet; Det Radikale Venstre
27. november 2001	18. februar 2005	Anders Fogh Rasmussen	Venstre; Det Konservative Folkeparti
18. februar 2005	23. november 2007	Anders Fogh Rasmussen	Venstre; Det Konservative Folkeparti
23. november 2007	5. april 2009	Anders Fogh Rasmussen	Venstre; Det Konservative Folkeparti
5. april 2009	3. oktober 2011	Lars Løkke Rasmussen	Venstre; Det Konservative Folkeparti
3. oktober 2011	3. februar 2014	Helle Thorning-Schmidt	Socialdemokratiet; Det Radikale Venstre; Socialistisk Folkeparti
3. februar 2014	28. juni 2015	Helle Thorning-Schmidt	Socialdemokratiet; Det Radikale Venstre
28. juni 2015	28. november 2016	Lars Løkke Rasmussen	Venstre
28. november 2016	27. juni 2019	Lars Løkke Rasmussen	Venstre; Liberal Alliance; Det Konservative Folkeparti
27. juni 2019	15. december 2022	Mette Frederiksen	Socialdemokratiet
15. december 2022	?	Mette Frederiksen	Socialdemokratiet; Venstre; Moderaterne

REFERENCER

Aebi, M.F., Caneppele, S., Harrendorf, S., Hashimoto, Y.Z., Jehle, J.-M., Khan, T.S., Kühn, O., Lewis, C. Molnar, L., Smit, P. &; Þórisdóttir, R. (2021): *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2021*. Sixth Edition, Göttinger Studien zu den Kriminalwissenschaften, 41. (se også tidligere udgaver).
https://univerlag.uni-goettingen.de/bitstream/handle/3/isbn-978-3-86395-519-9/GSK41_jehle_aebi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Aebi, M.F, Caneppele, S., Harrendorf, S., Hashimoto, Y. Z., Jehle, J.-M., Khan, T.S., Kühn, O., Lewis, C., Molnar, L., Smit, P. & Þórisdóttir, R. (2021): *Key Findings of the European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2021*. 6th ed., Series UNILCRIM, (4).
https://wp.unil.ch/europeansourcebook/files/2021/11/20211026_ESB_Key_Findings.pdf

Ahmed, E., Harris, N., Braithwaite, J., & Braithwaite, V. (2001): *Shame Management Through Reintegration*. Cambridge University Press, Cambridge

Algren, M.H. & Laursen, B. (2022): *Vold og overgreb i Danmark 2021. Analyser baseret på sundheds- og sygeundersøgelserne 2005, 2010, 2017 og 2021*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2022/vold_og_overgreb_i_danmark_2021

Arendt, J.N. (2015): *Samfundsøkonomiske analyser af indsatser for de mest udsatte*. KORA Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, København.
https://www.vive.dk/media/pure/kx0726vl/2042135

Arendt, J.N. (2020): *The effect of welfare benefit reductions on the integration of refugees*. Vol. 151, Rockwool Fondens Forskningsenhed, København.
https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/07/RF-Study-paper-151_Impact-of-integration-benefits.pdf?download=true

Andersen, J., Goul Andersen, J., Hede, A., Danneris, S. & Madsen, G.H. (2024): *Tillid i Danmark 2024. TrygFondens Tryghedsmåling 2024*. TrygFonden smba, Virum. https://www.tryghed.dk/viden/tryghedsmaalinger

Andersen, L.H. (2024): ”30 years of prison alternatives in Denmark: Policy efficiency and equality before the law”, *ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, Study Paper 201.* https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2024/04/RFF-Study-Paper-201-InequalityBeforeTheLaw_May2024.pdf?download=true

Andersen, L.H. & Jensen, B. (2023): *Hvad ved vi om de dømte og deres kriminalitet*. Gyldendal, København, s. 31-78.

Andersen, L.H. & Nielsen, M.N. (2024): “The Role of Female Education Expansion in Declining Youth Crime Rates“. *ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, Study Paper nr. 200.* https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2024/06/RFF-Study-paper-200-

The-Role-of-Female-Education-Expansion-in-Declining-Youth-Crime-Rates_June2024.pdf?download=true

Andersen, L.H., Hedeager Bentsen, K., Hvidtfeldt, C., Jensen, B.; Rose Skaksen, J. & Ebbesen Skov, P. (2017): *Danskernes liv med skatter, sort arbejde og gør det selv-arbejde*. ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag.
https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/07/Danskernes-skat_komplet-LO_final.pdf?download=true

Andersen, L.H., Landersø, R. & Dustmann, C. (2019): *Lowering Welfare Benefits: Intended and Unintended Consequences for Migrants and their Families*. Rockwool Fondens Forskningsenhed, København.
https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/07/Study-paper-138_Lowering-Welfare-Benefits.pdf?download=true

Andersen, M.B. (2010): *Danskernes syn på forsikringssvindel*. Forsikring & Pension.
https://fogp.dk/media/mfjl0fmw/danskernes-syn-paa-forsikringssvindel-med-forside-220310.pdf

Andersen, O.E. (1985): *Ofre for vold og overfald, 2. halvår 1980, 1982 og 1984*. AIM Media- og Sociale Undersøgelser, 26. juni 1985 (stencil).

Andersen, O.E. (1987): *Ofre for vold og overfald 2. halvår 1986*. AIM Media- og Sociale Undersøgelser, November 1987 (stencil).

Arbejdstilsynet (2023): *Arbejdsrelaterede dødsulykker. Ulykker sket i perioden 2016-2022*. Arbejdstilsynet (se også tilsvarende tidligere opgørelser).
https://at.dk/media/8028/arbejdsrelaterede-doedsulykker.pdf

Arbejdstilsynet (2023): *Årsopgørelse 2022. Anmeldte arbejdsulykker 2017-2022*. Arbejdstilsynet (se også bilag og tilsvarende tidligere rapporter/bilag).
https://at.dk/media/3qmibqzh/arbejdsulykker-aarsopgoerelse-2022.pdf
https://at.dk/media/h01ew2jj/arbejdsulykker-aarsopgoerelse-2022-bilag-a.pdf
https://at.dk/media/5m0l1xme/arbejdsulykker-aarsopgoerelse-2022-bilag-b.pdf

Balvig, F. (1995): *Ungdom oplever mere vold: en oversigt over danske voldsofferundersøgelser, 1970-94*. Jurist-og Økonomforbundets Forlag, København.

Balvig, F. (1995): ”Metadonvedligeholdelse – og kriminalitetens udvikling i Danmark, 1980-95”, i Ravn, L. (red.): *Kriminalistisk Institut Årbog 1995*, Kriminalistisk Institut, Københavns Universitet, s. 25-51.

Balvig, F. (1995): *Kontrolbilleder – udvalgte tekster 75-94*. SOCPOL, København.

Balvig, F. (1996): *Voldens omfang og karakter. Oversigt over resultater fra voldsofferundersøgelsen 1995*. København: Information fra Rigspolitichefen, Rigspolitichefens Trykkeri.

Balvig, F. (1997): *Vold på gaden, i hjemmet og på arbejdet. Oversigt over resultater fra voldsofferundersøgelsen 1995/96*. København: Information fra Rigspolitiet.

Balvig, F. (1997): ”Egonisering” af kriminalpolitikken, *Juristen*, nr. 3, s. 101-114.

Balvig, F. (1997): *En rundrejse i voldens nutidshistorie*. Det Kriminalpræventive Råd, København.

Balvig, F. (1998): *Vold på gaden, i hjemmet og på arbejdet. Oversigt over resultater fra voldsofferundersøgelsen 1995/96*. København: Information fra Rigspolitichefen, Rigspolitichefens Trykkeri.

Balvig, F. (2015): *Kriminalitetsudviklingen*. Det Kriminalpræventive Råd, København. https://afford.dk/onewebmedia/kriminalitetsudviklingen%20copy.pdf

Balvig, F. (2017): *Fra barndommens gade til et liv i cyberspace*. Det Kriminalpræventive Råd, København. https://afford.dk/onewebmedia/Ungdomsundersoegelse_2016_Flemming_Balvig.pdf

Balvig, F. (2020): *Fra Kriminologi til Kriminalprævention. På jagt efter Paradis – Bind 1*. AFFORD/Trykværket, København/Aarhus.

Balvig, F. (2022): *Hvad er der dog sket med børns og unges risikoadfærd? Udviklingen fra 2001 til 2021 i en middel-kommune i Danmark – med et særligt blik på ”coronaåret”*. AFFORD, København https://afford.dk/Udviklingen%20i%20risikoadfaerd%20-%202001%20til%202021%20-%201.%20januar%202022.pdf

Balvig, F. (2025): *Befolkningens udsathed for vold og andre former for overgreb i samfundet. Offerundersøgelserne, 2005-2024.* AFFORD/Justitsministeriets Forskningsenhed/Rigspolitiet/Det Kriminalpræventive Råd København.

Balvig, F. & Holmberg, L. (2014): *Flamingoeffekten. Sociale overdrivelser og social pejling*. Jurist- & Økonomforbundets Forlag, København, s. 323-355.

Balvig, F. og Holmberg, L. (2021): *RINGSTEDFORSØGET ANNO 2020.* Afford, København. https://afford.dk/onewebmedia/Ringstedfors%C3%B8get%20-%20anno%202020%20-%202%20udgave%20-%20Final%20.pdf

Balvig, F. Holmberg, L og Soei, A. (2023): Københavnsprojektet. Forestillinger og virkelighed om skoletrivsel. Afford, København. https://afford.dk/onewebmedia/K%C3%B8benhavnsprojektet%20marts%202023.pdf

Balvig, F. & Kyvsgaard, B. (2006a). *Vold og overgreb mod kvinder*. Københavns Universitet/Justitsministeriets Forskningsenhed. https://afford.dk/onewebmedia/IVAWS%20copy.pdf

Balvig, F. o& Kyvsgaard, B. (2006b): *Danskernes udsathed for kriminalitet, 1995 til 2005*. København: Københavns Universitet/Justitsministeriet/Det Kriminalpræventive Råd/Rigspolitichefen, Rigspolitichefens Trykkeri.

Balvig, F. & Kyvsgaard, B. (2009): *Man anmelder da vold*. Københavns Universitet/Justitsministeriet/Det Kriminalpræventive Råd/Rigspolitichefen, København.
https://afford.dk/onewebmedia/Man_anmelder_da_vold_JM_februar_2008%20copy.pdf

Balvig, F. m.fl. (2009): *Voldtægt der anmeldes. Del 3: Udviklingen – især med henblik på fuldbyrdede overfaldsvoldtægter*. Det Kriminalpræventive Råd, København.
https://afford.dk/onewebmedia/voldtaegt-der-anmeldes-iii-udvikling.pdf

Balvig, F. (2021): *På jagt efter Paradis: Fra Danmark til Japan*. AFFORD, København.

Bay, J. (1985): *Ungdomssociologi*. Borgen, København.

Betænkning nr. 1508 (2009): *Indsatsen mod ungdomskriminalitet*. Justitsministeriet, København.
https://afford.dk/onewebmedia/betaenkning-om-indsatsen-mod-ungdomskriminalite.pdf

Bijttebier, P., Beck, I.M., Claes, L. & Vandereycken, W. (2009): "Gray's reinforcement sensitivity theory as a framework for research on personality-psychopathology associations", *Clinical Psychology Review*, 29(5), s. 421-430.
https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272735809000476

Boesen Pedersen, A-J., & Tambour Jørgensen, T. (2017): *Udvikling i ungdomskriminalitet. De mest kriminelle*. Justitsministeriets Forskningskontor, København.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2017/rapport_udvikling.pdf

Borke, L.A. & Sedenmark, H.L. (2023): *Crimestat årsberetning 2022*. Danske Erhverv.
(https://www.crimestat.dk/media/1192/crimestat-aarsrapport-2022.pdf)

Bo Trygt (2023): *Bo trygt Måling 2023. Indbrud og tryghed i Danmark*. Bo Trygt, København.
https://botrygt.dk/fileadmin/user_upload/botrygt/Bo_trygt_ma__lingen_2023_web-compressed.pdf

Braithwaite, J. (1989): *Crime, Shame and Reintegration*. Cambridge
University Press, Cambridge.

Brink, O. (1998): " The epidemiology of violence in Denmark", *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 5(1), s. 38-44. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1353113198900086

Brink, O. (1999): *Vold I Århus*. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Århus Universitet.

Brink, O., Charles, A.V., Sabroe, S., Jensen, J. & Sørensen, V. (1997): "Mindre vold og hyppigere politianmeldelse", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab,* s. 103-114.
https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/137432

Brink, O. & Sørensen, V. (2001): "Er voldens mørketal faldende", *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, s. 230-239.
file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/telholm,+NTfK_2001_88_03+-+Page+16-25-2.pdf

Brottsförebyggande rådet, Brå (2022): Brottsutvecklingen till och med 2021. Braa, Sverige (se også tidligere tilsvarende publikationer).
https://bra.se/download/18.137f5428182e8ddc63a29d/1662461496345/2022_Brottsutvecklingen%20till%20och%20med%202021.pdf

Brottsförebyggande rådet, Brå (2024): *Anmälda brott 2023. Preliminär statistic*. Braa, Sverige (se også tidligere tilsvarende publikationer).
https://bra.se/download/18.43a5496d18d2a7289a93c3e/1706097276637/Statistikrapport_anmalda_prel_helar_2023.pdf

Bruun, M.R. (2023): *Transnational organiseret kriminalitet*. Djøf Forlag, København.

COWI (2015): *KORTLÆGNING AF HADFORBRYDELSER I DANMARK – EN UNDERSØGELSE AF BEFOLKNINGENS OPLEVEDE HADFORBRYDELSER*. *https://uim.dk/media/r4dlg1zz/kortlaegning-af-hadforbrydelser-i-danmark.pdf*

Danmarks Statistik (2017): *Statistisk Årbog 2017*. Danmarks Statistik, København, s. 110-127. Dette var det sidste år, hvor denne årbog udkom. Den giver et godt billede af, hvilke oplysninger det er muligt at få hos Danmarks Statistik, også efterfølgende.
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=22259&sid=staa

Danmarks Statistik (2023): *Kriminalitet 2022*. Danmarks Statistik, København (se også tidligere årgange af denne publikation).
https://afford.dk/onewebmedia/krim2022.pdf

Danmarks Statistik (2023): *Statistisk 10-års oversigt 2023*. Danmarks Statistik, København, s. 69-71 (se også tidligere årgange af denne publikation).
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=47221&sid=sto2023_rettet_05092023

Danmarks Statistik (2023-2025): *Nyt fra Danmarks Statistik* (om kriminalitet), fra 1/1-2023 og fremefter:

Anmeldte voldsforbrydelser topper (nr. 58, 23/2-2023)
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=40254

Ofre for anmeldte forbrydelser er steget (nr. 109, 30/3-2023)
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=45174

Flere fældende afgørelser for butikstyveri (nr. 119, 3/4-2023)
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=45505

Færre 18-årige dømmes efter straffeloven (nr. 211, 14/6-2023)
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=46153

To ud af tre løsladte begår ny kriminalitet inden to år (nr. 341, 4/10-2023)
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=47252

Færre anmeldte indbrud i ubeboede bygninger (nr. 20, 25/1-2024)

https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=47261

Butikstyveri stiger fortsat (nr. 51, 28/2-2024)
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=48132

Ofre for anmeldte forbrydelser stiger fortsat (nr. 72, 18. marts 2024)
https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=48200

Flere fældende afgørelser for butikstyveri (nr. 83, 25/3-2024)
https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=48240

Dansk Erhverv (2022): *Analyse: 45.000 butikstyverier årligt*. Dansk Erhverv, København.
https://www.crimestat.dk/media/1172/danske-butikker-rammes-af-45000-butikstyverier-aarligt-final.pdf

Dansk Erhverv (2025): Analyse: *Lange fingre plager danske butikker*. Dansk Erhverv, København.
https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/dokumenter/01-analyser/analysenotater-2025/Lange-fingre-plager-danske-butikker.pdf

Darre, N. (2024): *Miljøkriminalitet.* Diplomafhandling i Kriminologi, upubliceret.

Demant, J., m.fl. (2018): *Unges kriminelle adfærd på nettet*, Det Kriminalpræventive Råd, København. https://dkr.dk/media/7121/unges-kriminelle-adfaerd-pa-nettet_ny.pdf

De Samvirkende Købmænd (2023): *Butikstyverier i dagligvarehandlen i Danmark. Statusrapport 2023*. De Samvirkende Købmænd.
https://dsk.dk/wp-content/uploads/2024/01/Butikstyverier-i-Danmark-status-2023.pdf

Digitaliseringsstyrelsen (2023): *Danskernes informationssikkerhed 2022*. https://digst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2023/marts/analyse-om-danskernes-kendskab-til-informationssikkerhed/#:~:text=Hent%20'Danskernes%20informationssikkerhed%202022

Digitalt Ansvar (2023a): *Digital vold i Danmark. Første del: Når selvskade rykker på nettet*. Digitalt Ansvar, Københavnh.
https://assets-global.website-files.com/651eb1ae5e1d6043d426a197/656736faf035d1c7d6b5ab65_Digital-vold-i-Danmark.-Digital-selvskade.pdf

Digitalt Ansvar (2023b): *Digital vold i Danmark. Anden del: Nye former for afpresning*. Digitalt Ansvar, Københavnh.
https://assets-global.website-files.com/651eb1ae5e1d6043d426a197/656732cd01265e3080d15b3b_Digital-vold-i-Danmark.-Anden-del-Nye-former-for-afpresning.pdf

Digitalt Ansvar (2024): Delt uden samtykke. En vare på hylden i et supermarked.
https://drive.google.com/file/d/1iYpRsZgbxP3OYAHT95THXTlakjCbqoo6/view

Eisner, M. (2001): "Modernization, self-control, and lethal violence. The Long-term Dynamics of European Homicide Rates in Theoretical Perspective", *British Journal of Criminology*, 41, s. 618-638.

Eisner, M. (2003): "Long-term historical trends in violent crime", *Crime & Justice,* 30, s. 83-142.

Eisner, M. (2008): "Modernity strikes back? A historical perspective on the latest increase in interpersonal violence 1960-1990", *International Journal of Conflict & Violence*, 2, s. 288-316.

Ejrnæs, A. m.fl. (2021): *Natteliv og vold. En geografisk analyse af udviklingen i nattelivsrelateret vold under coronaepidemien*. Institut for Samfundsvidenskab & Erhverv, Roskilde Universitet. https://dkr.dk/Media/637570918844881689/Nattelivsvold_final-20-05-21.pdf

Ejsing, A.K. (2012): *Kriminalitet og tryghed 2012*. Forsikring og pension. https://fogp.dk/media/hefcf3lj/analyserapport-kriminalitet-og-tryghed.pdf

Ekholm, O., Jensen, H.A.R., Møller, S.R., Davidsen, M. & Christensen, A.I. (2023): *Illegale stoffer. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, København. file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/Illegale_stoffer.pdf

Elholm, T., Lund Madsen, L. Rahbæk, H. & Røn, J. (2022): *Kommenteret straffelov. Speciel del*, 12. udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København.

Elias, N. (2000): *The Civilizing Process* (Rev. ed.). Blackwell Publishers, Malden, Massachusetts.

EMCDDA (2024), *EU Drug Markets Analysis: Key insights for policy and practice*, European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol. https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/analysis-key-insights-policy-and-practice_en

Epinion (2017*): Tyverier og svind fra arbejdspladser*. Det Kriminalpræventive Råd. https://dkr.dk/media/7110/arbejdspladstyverier.pdf

Finanstilsynet (2023): *Statistik for overtrædelser af regler på kapitalmarkedet*. Finanstilsynet. https://www.finanstilsynet.dk/Tal-og-Fakta/Statistik/Statistik-for-overtraedelser-af-regler-paa-kapitalmarkedet

Forsikring & Pension (februar 2024): *Statistik vedrørende de til forsikringsselskaberne anmeldte skader i form af hærværk, ran og røveri, indbrud, cykeltyveri og tyveri 2011-2023*. https://fogp.dk

Foxman, P. (2023): *Facts om indbrud og cykeltyverier i Danmark. Analyserapport 2023*. Forsikring & Pension. https://fogp.dk/media/04vheuhd/facts-om-indbrud-og-cykeltyverier-i-danmark-2023-med-forside.pdf

Friis, C.B. m.fl. (2019). *Indbrud i Danmark. Geografiske og tidslige mønstre*. Københavns Universitet/Bo Trygt, København. https://dkr.dk/media/7130/indbrud-i-danmark-final.pdf

Frisch, M., Moseholm, E., Andersson, M., Andresen, J.B. og Graugaard, C. (2019): Sex i Danmark. Nøgletal for projekt SEXUS 2017-18. Statens Serum Institut og Aalborg Universitet.

FSR – Danske Revisorer (2021): *Økonomisk kriminalitet 2009-2019: En undersøgelse af udviklingen i økonomisk kriminalitet over en 10-årig periode*. FSR – Danske revisorer. https://www.fsr.dk/Files/Files/Dokumenter/Politik%20og%20analyser/Analyser/2021/FINAL%20-%20Udvikling%20i%20%C3%B8konomisk%20kriminalitet%202009-2019.pdf

Færgemann, C. (2006): *Interpersonal violence in The Odense Municipality, Denmark 1991-2002 The Odense study on deliberate interpersonal violence*. Accident Analysis Group Department of Orthopaedics Odense University Hospital, Odense. http://old.ortopaedi.dk/fileadmin/phd/faergemann3322.pdf

Færgemann, C., Lauritsen, J.M., Brink, O. & Skov, O. (2007): "Trends in deliberate interpersonal violence in the Odense Municipality, Denmark 1991–2002: The Odense study on deliberate interpersonal violence, *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 14(1), s. 20-26. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1353113106000022

Gade, T. (2010): *Forsikringssvindel – en litteraturoversigt*. Forsikring & Pension. https://fogp.dk/media/i3ln0ep0/litteratur-om-forsikringssvindel.pdf

Greve, J., Østergaard, S. V., Andersen, M. og Thomsen, M. K. (2022): *Kortlægning af homo- og biseksuelles samt transpersoners levevilkår og samfundsdeltagelse.* VIVE, København

Haidt, J. (2024): *The Anxious Generation. How the Great Rewiring of Childhood is Causing an Epidemic of Mental Illness*. Penguin Press, New York.

Hammerich, P. (1977): *En Danmarkskrønike, 1945-72*. Bind 1-3. Gyldendal, København,

Hansen, S.B. & Okholm, M.M. (2024): *Drab i Danmark 2017-21*. Justitsministeriets Forskningskontor, København. – især s. 9-11. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/01/Drab-i-Danmark-2017-2021_WT.pdf

Hansen, S.B. & & Libak Pedersen, M. (2022): *Anmeldelsestilbøjelighed i sager om vold og seksualforbrydelser. En undersøgelse af omfanget af og årsager til at borgere undlader at anmelde kriminalitet.* Justitsministeriets Forskningskontor, København. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/08/Rapport-om-anmeldelsestilboejelighed-i-sager-om-vold-og-seksualforbrydelser_webtilgaengelig.pdf

Harder, S. K., Jørgensen, K. E., Gårdshus, J. P., & Demant, J. (2020). Digital sexual violence: Image-based sexual abuse among Danish youth. I Heinskou, Skilbrei & Stefansen (red.): *Rape in the Nordic countries* (pp. 205-223). Routledge.

Hedeager Bentsen, K., Lam Hansen, L., Jensen, B., Larsen, C. & og Ebbesen Skov, P. (2018): *Aktiviteter uden for det formelle arbejdsmarked: Sort arbejde, gør det selv-arbejde og deleøkonomi.* Rockwool Fondens Forskningsenhed / Syddansk Universitetsforlag. https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/07/Sort-arbejde-gor-det-selv-arbejde-og-deleokonomi.pdf?download=true

Helweg-Larsen, K., Schütt, N.M., og Larsen, H. B. (2009) *Unges trivsel År 2008. En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb og vold i barndom og tidlig ungdom.* Statens Institut for Folkesundhed og Syddansk Universitet, København.

Henricsson, I. (2020): *Ordensbekendtgørelsen. Med kommentarer af Ib Henricsson*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København.

Hjarsen, C.F. (2023): *Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2012-2022. Med separate opgørelser for kommuner og politikredse*, Justitsministeriets Forskningskontor, København. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/10/Rapport-Udvikling-i-boerne-og-ungdomskriminalitet-2013-2022-Korrigeret.pdf

Houborg, E. & Mulbjerg Pedersen, M. (2013): *Håndhævelse af narkotikalovgivningen vedr. besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug efter 2004.* Justitsministeriets Forskningskontor, København. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2013/Haandhaevelse%20af%20narkotikalovgivningen_august_2013.pdf

Houborg, E., Frank, V. A., & Bjerge, B. (2014). Fra forbudszoner til bufferzone: Ny politik i forhold til stofscenen på Vesterbro. *STOF. Tidsskrift for stofmisbrugsområdet*, (24), 17-21.

Hvidvasksekretariatet (2022): *Årsrapport Hvidvasksekretariatet 2022.* National enhed for Særlig *Danskerne* https://anklagemyndigheden.dk/sites/default/files/inline-files/hvidvasksekretariatet_a%CC%8Arsrapport_webtilg%C3%A6ngelig.pdf

Hvidvasksekretariatet (2023): *Den nationale risikovurdering af hvidvask – Hvidvasksekretariatet 2022*. Dansk Politi (se også tidligere tilsvarende rapporter). https://anklagemyndigheden.dk/sites/default/files/inline-files/risikovurdering_webtilg%C3%A6ngelig_v1.0_0.pdf

IDA (2025): *Privacy og datasikkerhed 2025. Delrapport 1: Cybersikkerhed og it-kriminalitet.* IDA Analyse, februar 2025.

Jarlbæk Pedersen, M. (2024): *Hverdagens kriminalitet er generelt faldende – undtagen butikstyveri.* De Samvirkende Danske Købmænd, København. https://dsk.dk/wp-content/uploads/2024/11/Analysenotat-Hverdagens-kriminalitet-er-faldende-undtaget-butikstyveri.pdf

Jarlbæk Pedersen, M. (2024): *Danskerne ser blidt på butikstyveri*. De Samvirkende Danske Købmænd, København. https://dsk.dk/medlemsside/wp-content/uploads/2024/11/Analysenotat-Danskerne-ser-blidt-paa-butikstyverier.pdf

Jarlbæk Pedersen, M. & Tørring Rasmussen, N. (2023): *Butikstyverier et hverdagsproblem*. De Samvirkende Danske Købmænd, København.
https://dsk.dk/butikstyverier-blevet-et-hverdagsfaenomen-2/

Jensen, B. m.fl. (2015). *Forbrydelse, straf og afsoning i Danmark*. Rockwool Fondens Forskningsenhed, København.

Jensen, E.T. (2024): *Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2014-2023 Med separate opgørelser for kommuner og politikredse.* Justitsministeriets Forskningskontor, København.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/08/Udvikling-i-boerne-og-ungdomskriminalitet-2014-2023.pdf

Jensen, H.A.R, Møller, S.R., Jezek, A.H., Davidsen, M., Ekholm, O., Christensen, A.I. (2024): *Danskernes sundhed 2023*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/Danskernes_sundhed_2023.pdf

Jensen, M. T. og Østergaard, J. (2021): *Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020. En repræsentativitetsundersøgelse*. VIVE, København. https://www.vive.dk/en/publications/ungeprofilundersoegelsen-20192020-4vlndlxj/

Justitsministeriets Forskningskontor (2014): *Drab i Danmark, 2008-2011*. Justitsministeriet, København.
Https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2014/Drab%20i%20Danmark%202008-2011.pdf

Justitsministeriets Forskningskontor (2015): *Vold og trusler mod offentligt ansatte*. Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2015/Rapport%20om%20vold%20og%20trusler%20mod%20offentligt%20ansatte.pdf

Justitsministeriets Forskningskontor (2018): *Omfanget og karakteren af stalking*. Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/10/Omfanget-og-karakteren-af-stalking-2017-2018.pdf

Justitsministeriets Forskningskontor (2018): *Udviklingen i antal anmeldelser og i straffenes art og længde for vold, 2008-2017*. Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/10/Udviklingen-i-antal-anmeldelser-og-i-straffens-art-og-laengde-for-vold-2008-2017.pdf

Justitsministeriet (2022): Serviceeftersyn af bandepakkerne Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2022/02/Serviceeftersyn-af-bandepakkerne-1.pdf

Justitsministeriet (2024): *Sammen om en tryggere hverdag – 11 initiativer mod indbrudstyveri og anden kriminalitet, der skaber utryghed i hverdagen*. Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/02/Sammen-om-en-tryggere-hverdag.pdf

Kaakinen, M., Møller, K., Lomell, H.M., Valdimarsdóttir, M., Westfelt, L. og Rostami, A. (2024): *Street gang involvement among Nordic youth: A comparative study on prevalence and risk factors in Nordic countries*. NSFK Policy Brief, Nordic Research Council for Criminology. https://www.nsfk.org/wp-content/uploads/sites/10/2023/07/policy-brief-2024-1.pdf

Kongstad, A. & Kruize, P. (2012): *Tricktyveri i beboelse*. Det Kriminalpræventive Råd, København.
https://dkr.dk/media/7101/tricktyveri-i-beboelse.pdf

Koob, S.A., Marie Skibsted, M., Brygger, R., Manili, S. og Andreasen, M. (2023): Oplevet etnisk diskrimination i Danmark. Institut for Menneskerettigheder, København.
https://www.nsfk.org/wp-content/uploads/sites/10/2023/07/policy-brief-2024-1.pdf

Kruize, P. (2016): *Det danske hælermarked. Estimater over hælervarer, omsætning, distributionskanaler og afsætningsmarkeder*. Center for Kriminalitetsanalyse/Det Kriminalpræventive Råd.
https://vikøberikkeindbrud.dk/media/7085/det-danske-haelermarked_oekonomisk-analyse_endelig-version_.pdf

Kruize, P. (2016): *Omrejsende kriminelle i Danmark. Analyse af straffelovssigtelser mod og straffelovsafgørelser om udlændinge uden fast ophold i Danmark i perioden 2000-2014*. Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/Omrejsende%20kriminelle%20i%20Danmark%2009-2016.pdf

Kruize, P. (2018): *Internetkriminalitet 2017. Offerundersøgelser om identitetstyveri, bedrageri, afpresning og chikane i cyberspace*. Det Kriminalpræventive Råd, København.
https://dkr.dk/media/6991/internetkriminalitet-2017-final.pdf

Kruize, P. (2020): *Det danske hælermarked, 2014-2019. Estimater over omfang og karakteristika, med fokus på stjålne varer, der stammer fra indbrud i privat beboelse*. Det Kriminalpræventive Råd, Københavns.
https://botrygt.dk/fileadmin/user_upload/Det_danske_haelermarked_2020-FINAL.pdf

Kruize, P. (2020): *Kriminalitet blandt ikke-fastboende udlændinge i Danmark 2015-2019*. Center for Kriminalitetsanalyse.
https://www.justitsministeriet.dk/arbejdsomraader/forskning/justitsministeriets-forskningspulje

Kruize, P. (2022): *Analyse af anmeldte trusler efter straffelovens § 266*. Center for Kriminalitetsanalyse/Det Kriminalpræventive Råd.
https://dkr.dk/Media/637830408079728156/Analyse%20af%20anmeldte%20trusler%20efter%20straffeloven%202022.pdf

Kruize, P. & Kyvsgaard, B. (2022): ”Kriminologisk læring af udviklingen i indbrud under pandemien”, *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, nr. 3, s. 386-398.
https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/134400/179320

Kruize, P. & Kyvsgaard, B. (2022): *Analyse af indbrudstyverier i privat beboelse*. Det Kriminalpræventive Råd, København.
https://dkr.dk/Media/638071350418755067/Analyse%20af%20indbrudsfors%c3%b8g%20i%20privat%20beboelse%202022.pdf

Kruize, P., & Sorensen, D.W.M. (2018): "Danish Burglary in a European Perspective", *Samfundsøkonomen*, nr. 4, December, s. 16-22.
https://tidsskrift.dk/samfundsokonomen/article/view/140626/184740

Kyvsgaard, B. (1994): "Kriminel og social belastning blandt indbrudstyve og narkotikakriminelle", i Balvig, F. & Snare, A. (red.): *Kriminalistisk Institut Årbog 1994*, Kriminalistisk Institut, Københavns Universitet, s. 231-250.

Kyvsgaard, B. (2011): "Kriminalitetsudviklingen. Hypoteser og antagelser", i Elholm, T., Asp, P., Balvig, F., Feldtmannn, B. Nuotio, K. & Strandbakken, A.: *Ikke kun straf ... Festskrift til Vagn Greve*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, s. 289-306.

Kyvsgaard, B. (2017): *Udviklingen i anmeldelser for vold og trusler*. Justitsministeriet, København, april 2017.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2017/notat_udvikling_i_voldsanmeldelser.pdf

Kyvsgaard, B. (2020): *Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2019*. Justitsministeriets Forskningskontor.

Københavns Kommune (2023): *Tryghedsundersøgelse 2023*. Københavns Kommune, København.
https://www.kk.dk/sites/default/files/2023-06/Tryghedsunders%C3%B8gelsen%202023_0.pdf

Københavns Kommune (2023): *Dyberegående tryghedsundersøgelse af belysning og tryghed i aften- og nattetimerne 2023.* Københavns Kommune, København.
https://www.kk.dk/sites/default/files/2023-06/Dybdeg%C3%A5ende%20Tryghedsunders%C3%B8gelse%20af%20belysning%20og%20tryghed%20i%20aften-%20og%20nattetimerne%202023.pdf

Københavns Politi (2020):*Voldelige hændelser i nattelivet faldt med 90 procent under Covid-19-lukning*. Københavns Politi.
https://politi.dk/koebenhavns-politi/nyhedsliste/voldelige-haendelser-i-nattelivet-faldt-med-90-procent-under-covid-19-lukning/2020/07/02

Landbrugsstyrelsen (2021): Den generelle kontrolinstruks. Generelle retningslinjer for kontrol på jordbrugsområdet. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. https://lbst.dk/Media/638496323033440101/Den_generelle_kontrolinstruks.pdf

Larsen, C. (2022): *Estimater af skyggeøkonomien i Danmark*. Rockwool Fondens Forskningsenhed, København. https://rockwoolfonden.s3.eu-central-1.amazonaws.com/wp-content/uploads/2022/11/RFF-Teknisk-note-Estimater-af-skyggeokonomien-i-Danmark.pdf?download=true

Latzer, B. (2016): *The Rise and Fall of Violent Crime in America.* Encounter Books, New York.

Lauridsen, F.H. (1969): ”Tyverier i 1720-erne”, i Dybdahl, V.: *Ulykke, Nød og Brøde. Begivenheder i Århus.* Universitetsforlaget, Århus, s. 20-25.

Libak Pedersen, M. & Balvig, F. (2023): *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2022*. Justitsministeriets Forskningskontor, København. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/12/08-12-2023-Offerrapport-2005-2022_webtilgaengelig-revideret.pdf

Lindholst, C., Johannsen, M., Breum Müller, I., Reitzel, et al. (2024). Narkotika på Gadeplan 2023. Rapport til Sundhedsstyrelsen https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2024/Stoffer/Narkotika-paa-gadeplan-2023.ashx?sc_lang=da&hash=8AAB642004BD193D2A3141162C4E9B8D

Lofstrom, M. & Martin, B. (2023): Crime Trends in California. Public Policy Institute of California. https://www.ppic.org/wp-content/uploads/JTF_CrimeTrendsJTF.pdf

Madsen, K.R., Román, J.E.I., Damsgaard, M.T., Holstein, B.E., Kristoffersen, M.J., Pedersen, T.P., Michelsen, S.I., Rasmussen, M., Toftager, M. (2023): *Skolebørnsundersøgelsen 2022*. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, København. file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/downcount_HBSC-Rapport-2022.pdf

Mannov, J. m.fl. (2020): *Kriminalitetsudviklingen i Danmark underCovid-19 pandemien*. Det Kriminalpræventive Råd, København. https://dkr.dk/media/7164/kriminalitetsudviklingen-i-danmark-under-covid-19-pandemien.pdf

Miljøstyrelsen (2016): *Tilsyns- og godkendelsesindsats 2013-2015*. Miljø- og Fødevarestyrelsen (se også tidligere rapporter af tilsvarende karakter samt senere opgørelser og statistikker). https://at.dk/media/5m0l1xme/arbejdsulykker-aarsopgoerelse-2022-bilag-b.pdf

Minke, L.K. (2020): *Evaluering af lov nr. 641 af 8. juni 2016: Styrket indsats mod mobiltelefoner i fængsler m.v.* Justitsministeriets Forskningskontor. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2020/evaluering_lov_om_mobiltelefoner.pdf

Nationalbanken (2024): *Danmarks Nationalbank Årsrapport 2023. https://www.nationalbanken.dk/da/viden-og-nyheder/publikationer-og-taler/rapport/2024/aarsrapport-2023*

Nationalbanken (2025): *Danmarks Nationalbank Årsrapport 2024*. https://www.nationalbanken.dk/da/viden-og-nyheder/publikationer-og-taler/rapport/2025/aarsrapport-2024#panel

National enhed for Særlig Kriminalitet (2023): *NCIK årsrapport 2022. En rapport om IT-relateret økonomisk kriminalitet anmeldt i 2022*. Dansk Politi, København (se også tidligere tilsvarende rapporter). https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/oevrige-udgivelser/ncik-aarsrapport-2022.pdf

National enhed for Særlig Kriminalitet (2023): *Antallet af narkotikabeslaglæggelser i Danmark 2022*. Dansk Politi, København (se også tidligere rapporter). https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/narkotikabeslaglaeggelser/antallet-af-narkotikabeslaglaeggelser-i-danmark-2022.pdf

National enhed for Særlig Kriminalitet (2023): *Mængden af beslaglagt narkotika i Danmark 2022*. Dansk Politi, København (se også tidligere rapporter). https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/narkotikabeslaglaeggelser/maengden-af-beslaglagt-narkotika-i-danmark-2022.pdf

National enhed for Særlig Kriminalitet (2024): *Rocker- og bandesituationen i Danmark. Nøgletal for 2023*. Dansk Politi, København (se også tidligere tilsvarende rapporter). https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/bander-og-rockere/rocker-og-bandesituationen-i-danmark-2023.pdf

NCIK (2025): *NCIK årsrapport 2024.En rapport om it-relateret økonomisk kriminalitet anmeldt i 2024.* National Enhed for Særlig Kriminalitet, Rigspolitiet. https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/ncik/aarsrapport-om-it-relateret-oekonomisk-kriminalitet-anmeldt-i-2024.pdf

Nielsen, A.Ø. (2011): *Forsikringssvindel – hvem, hvordan og hvorfor*. Forsikring & Pension. https://fogp.dk/media/gkmjh4ln/forsikringssvindel.pdf

Nielsen, A.Ø. & Stephansen, C.G. (2014). *Indbrud i Danmark og vore nabolande*. Analyserapport. Forsikring & Pension. https://fogp.dk/media/vq4djfbr/indbrud-i-danmark.pdf

Nielsen, A.Ø. & Søgaard, M.L. (2014): *Danskernes syn på forsikringssvindel 2014. Analyserapport*. Forsikring & Svindel. https://fogp.dk/media/cwbe3ka2/danskernes-syn-paa-forsikringssvindel-2014.pdf

Nielsen, J., Slothower, M., & Sherman, L. W. (2018). Tracking the Use of Exclusion Zone Orders in Denmark: Individual and Place-Based Crime Trends Before and After 161 Individual Orders. *Cambridge Journal of Evidence-Based Policing*, *2*, 164-180.

Nivette, A.E. m.fl. (2021): A global analysis of the impact of COVID-19 stay-at-home restrictions on crime, *Nature Human Behavior*, Vol. 5, Juli 2021, s. 868-877. Https://click.endnote.com/viewer?doi=10.1038%2Fs41562-021-01139-z&token=WzI3MjE5MCwiMTAuMTAzOC9zNDE1NjItMDIxLTAxMTM5LXoiXQ.ZCbHurzIkNrnmhm4VPqlYvzONNk

Nygaard-Christensen, M., Thylstrup, B., Houborg, E., Vallentin-Holbech, L., Hesse, M., Thomsen, K.R & Pedersen, M.U. (2024): Brug af receptpligtige opioider blandt unge i Danmark. Resultater fra kvalitative og kvantitative studier. Center for Rusmiddelforskning, Aarhus. https://psy.au.dk/fileadmin/site_files/filer_rusmiddelforskning/dokumenter/rapporter/2024/Brug_af_receptpligtige_opioider_blandt_unge_i_Danmark_Rapport_fra_Center_for_Rusmiddelforskning_Aarhus_Universitet._Juli_2024.pdf

Office of National Statistics (2024): "Crime in England and Wales: year ending September 2023", *Statistical Bulletin*. file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/Crime%20in%20England%20and%20Wales%20year%20ending%20September%202023.pdf

Okholm, M.M. (2020): *Typer af drab i Danmark*. Justitsministeriets Forskningskontor, København. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/02/typer_af_drab_i_danmark.pdf

Oldrup, H.; Christoffersen M.N., Kristiansen, I.L. og Østergaard, S.V. (2016): Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. SFI, København. https://www.vive.dk/media/pure/dx3obnxb/472556

Ottosen, M.H. (2022): *Drab i familien. Når børn bliver ofre*. Djøf Forlag

Ottosen, M.H. og Henze-Pedersen, S. (2021): Fysisk vold og seksuelle overgreb mod børn – En vidensopsamling. VIVE, København. https://www.vive.dk/da/udgivelser/fysisk-vold-og-seksuelle-overgreb-mod-boern-bxqe7qxk/

Ottosen, M.H. & Østergaard, S.V. (2018). *Psykisk partnervold. En kvantitativ kortlægning*. VIVE, København. https://www.vive.dk/media/pure/ozo64ezn/1864918

Ottosen, M.H. & Østergaard, S.V. (2022). *Partnervold i Danmark 2020*. VIVE, København. https://www.vive.dk/media/pure/17358/6665864

Ottosen, M.H. m.fl. (2022): *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2022*, VIVE, København. https://8576vi-fe.liveserver.nu/media/pure/0xgg53xk/14872861

Ottosen, M.H. og Østergaard, S.V, (2024): Danskernes erfaringer med sexistisk adfærd og omgivelsernes reaktioner. VIVE, København. https://www.vive.dk/da/udgivelser/danskernes-erfaringer-med-sexistisk-adfaerd-og-omgivelsernes-reaktioner-4z6b82rv/

Pedersen, A-J. B. og Jørgensen, T. T. (2017a): *Udvikling i ungdomskriminalitet – De mest kriminelle*. Justitsministeriet, København. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2017/rapport_udvikling.pdf

Pedersen, A-J. B. og Jørgensen, T. T. (2017b): *Ungdomskriminalitet – De mest kriminelle*. Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2017/rapport_de_mest_kriminelle_unge.pdf

Pedersen, M.L. og Ribe, M.Ø. (2016): Flowet i rocker/bandemiljøerne. Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/Flowrapport%202016%2C%20juni.pdf

Pejtersen, J.H. & Holt, H. (2021): *En undersøgelse af omfanget af krænkende handlinger og konflikter på det danske arbejdsmarked*. VIVE, København.
https://www.vive.dk/media/pure/16066/5499859

Pinker, S. (2011): *The Better Angels of Our Nature: Why Violence has Declined*. Viking, New York.

Pinker, S. (2018): *Enlightment Now. The Case for Reason, Science, Humanism and Progress*. Allen Lane, New York.

Poulsen, A.S & Jarlbæk Pedersen, M. (2024): *Butikstyverier: Danmark overgår nu Sverige.* De Samvirkende Danske Købmænd, København. https://dsk.dk/wp-content/uploads/2025/01/Analyse-notat-Antal-butikstyverier-per-indbygger-1.pdf

Poulsen, A.S & Jarlbæk Pedersen, M. (2024): *Danskerne: Det er for nemt at være butikstyv.* De Samvirkende Danske Købmænd, København. https://dsk.dk/wp-content/uploads/2025/01/Analyse-notat-Det-er-for-nemt-at-vaere-butikstyv.pdf

Poulsen, A.S & Jarlbæk Pedersen, M. (2024): *Danskerne: Butikstyverier kan true sammenhængskraften.* De Samvirkende Danske Købmænd, København. https://dsk.dk/wp-content/uploads/2025/01/Analysenotat-Butikstyverier-kan-true-sammenhaengskraften.pdf

Rahman, H.K.A., Leth, P.M. & Færgemann, C. (2023): "Significantly reduced rates of interpersonal violence in an urban Danish population 2003–2021", *Journal of Forensic and Legal Medicine*, vol. 97. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1752928X23000768

Rambøll (2023): *Vold i Danmark 2022, skadestuetal*. Det Kriminalpræventive Råd, København.
https://dkr.dk/Media/638261278069462383/Vold%20i%20Danmark%202022.pdf

Red Barnet (2023): Notat: forslag til skærpet lovgivning om seksuelt krænkende materiale med børn
https://redbarnet.dk/wp-content/uploads/2024/02/Notat_Forslag-til-skaerpet-lovgivning-om-seksuelt-kraenkende-materiale-med-boern.pdf

Ribe, M.Ø. (2021): *Tryghed og tillid til politi og retssystem Danmark i forhold til andre europæiske lande*. Justitsministeriets Forskningsenhed, København.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Tryghed-og-tillid-til-politi-og-retssystem-Danmark-i-forhold-til-andre-europaeiske-lande-webtilgaengelig.pdf

Ribe, M.Ø. (2023): *Tryghedsundersøgelse 2022. En måling af trygheden og tilliden til politiet i hele Danmark, i politikredsene, i de 98 kommuner og i de særligt udsatte boligområder.* Justitsministeriets Forskningsenhed, København.
https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2023/10/Tryghedsundersoegelse-2022WT-v.-1.01.pdf

Rigspolitiet (2022): *Hadforbrydelser i 2021. Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, København (se også tidligere – og eventuelt følgende - rapporter).
https://politi.dk/-/media/mediefiler/landsdaekkende-dokumenter/statistikker/hadforbrydelser/hadforbrydelser-2021.pdf

Rigsrevisionen (2024): *Tilsyn med landbrugets udledning af kvælstof fra gødning.* Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger. Rigsrevisionen
https://www.rigsrevisionen.dk/revisionssager-arkiv/2024/okt/beretning-om-tilsyn-med-landbrugets-udledning-af-kvaelstof-fra-goedning

Selin, K.H., Krüsselmann, K., Suonpää, K. & Shannon, D. (2024): "Trends in firearm homicide in 23 European countries – is Sweden an outlier?", *Nordic Journal of Criminology*,
https://doi.org/10.18261/njc.25.1.4

Skattestyrelsen (2022): *Selskabernes skattebetaling*. Skattestyrelsen (se også tidligere rapporter).
https://sktst.dk/media/Skattestyrelsen/2022/Publikationer/Store_publikationer/selskabernes-skattebetaling-marts-2022.pdf

Skattestyrelsen (2023): *Virksomheders skattebetaling*. Skattestyrelsen (se også tidligere rapporter).
https://sktst.dk/media/Skattestyrelsen/2023/Publikationer/Virksomhedernes_skattebetaling_2022/virksomhedernes-skattebetaling-2022.pdf

Skattestyrelsen (2023): *Danskernes skattebetaling*. Skattestyrelsen (se også tidligere rapporter).
file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/danskernes-skattebetaling-den-tredje-gruppe-paa-arbejdsmarkedet.pdf

Skovsen, J. R. & Jensen, B. (2024): *Hvad ved vi om indvandring og integration*. Rockwool Fondens Forskningsenhed & Gyldendal, København.
https://rockwoolfonden.dk/udgivelser/hvad-vi-ved-om-indvandring-og-integration/

Social- og Boligstyrelsen (2023): *Menneskehandel Danmark 2022*. Center mod Menneskehandel (se også tidligere tilsvarende rapporter).
https://cmm.dk/Media/638186285430135810/Menneskehandel%20i%20Danmark%202022.%20A%C2%B0rsrapport.pdf

Sorensen, D.W.M. (2011): *Rounding Up Suspects in the Rise of Danish Burglary. A Statistical Analysis of the 2008/09 Increase in Residential Break-ins*. Det Kriminalpræventive Råd/Justitsministeriet, København.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/Sorensen_Rise_in_Burglary_FINAL_31OCT2011_01.pdf

Straffelovrådet (2017): Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser, *Betænkning nr. 1563*, Justitsministeriet, København, s. 347-357.
https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2017/bet1563.pdf

Sundhedsstyrelsen (2019): *Skøn over antallet af stofmisbrugere med et højrisikoforbrug. Narkotikasituationen i Danmark. Delrapport 2*. (Se også tidligere tilsvarende rapporter).
https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/02-National-rapport-08-udgivelse.ashx

Sundhedsstyrelsen (2019): *Lattergas fra gaspatroner. Udbredelsen blandt elever på ungdomsuddannelser.* Sundhedsstyrelsen, København.
https://www.sst.dk/da/Udgivelser/2019/Lattergas-fra-gaspatroner

Sundhedsstyrelsen (2020): *Den Europæiske Rusmiddelundersøgelse (ESPAD) 2019. Rusmiddeladfærd blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark og udviklingen siden 1995*. København.
https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/ESPAD/ESPAD.ashx?la=da&hash=F3FB3235794E1FDE180FB3D4B0FC23333A6BF765

Sundhedsstyrelsen (2023): *Narkotikakriminalitet, narkotikabeslag og stofmarkedet. Narkotikasituationen i Danmark. Delrapport 5.* (Se også tilsvarende tidligere rapporter).
https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2023/Stoffer/Stofmarked/Narkotikakriminalitet.ashx

Sundhedsstyrelsen (2023): *Sundhedsrelaterede konsekvenser. Narkotikasituationen i Danmark. Delrapport 4.* (Se også tidligere tilsvarende rapporter).
https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2023/Stoffer/Delrapport-4---sundhedsmaessige-konsekvenser-relateret-til-illegale-stoffer-2023.ashx

Sundhedsstyrelsen (2024a): *Udbredelse af illegale stoffer i befolkningen og blandt unge. Narkotikasituationen i Danmark. Delrapport 1*. (Se også tidligere tilsvarende rapporter).
https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2024/Stoffer/Udbredelse-af-illegale-stoffer.ashx

Sundhedsstyrelsen (2024b): *Narkotikakriminalitet, narkotikabeslag og stofmarkedet. Narkotikasituationen i Danmark 2024*, Delrapport 5. København.
https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2024/Stoffer/Narkotikakriminalitet-narkotikabeslaglaeggelse-og-stofmarkedet.ashx?sc_lang=da&hash=26EF56BDAE5C2316D4E5107391DC2435

Sundhedsstyrelsen (2024): Stofmisbrugsbehandling – efterspørgsel og tilgængelighed. Narkotikasituationen i Danmark. Delrapport 3. (Se også tidligere tilsvarende rapporter).
https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2024/Stoffer/Stofmisbrugsbehandling.ashx

Sundhedsdatastyrelsen (2023): *Dødsårsagsregisteret 2022*. Sundhedsdatastyrelsen, København (se også tilsvarende tidligere rapporter).
file:///Users/flemmingbalvig/Desktop/Doedsaarsagsregisteret_2022.pdf

Suonpää, K., Kivivuori, J., Aarten, P. , Ahven, A., Granath, S. , Markwalder, N., Skott, S., Thomsen, A.H., Walser, S. & M. Liem, M. (2024): "Homicide drop in seven European countries: General or specific across countries and crime types?" *European Journal of Criminology*, 2024, Vol. 21(1), s. 3–30.
https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/14773708221103799

Svensk Handel (2021): *Stölder och svinn i detajhandeln*. Svensk Handel. https://www.svenskhandel.se/api/documents/rapporter/stolder-och-svinn-i-detaljhandeln-2021.pdf

Thomsen, A. H. (2020): *Homicide in Denmark 1992-2016*. Department of Forensic Medicine, Aarhus Universitet, Aarhus. Ph.d.-afhandling. https://pure.au.dk/ws/portalfiles/portal/213434138/Homicide_in_Denmark_1992_2016_reduced_no_papers.pdf

Thomsen, A. H., Leth, P.M., Hougen, H.P. & Villesen, P. (2021): "Gunshot homicides in Denmark 1992–2016." *International Journal of Legal Medicine*, 135(4), s. 1507-1514. https://link.springer.com/article/10.1007/s00414-021-02548-5

Thomsen, A. H., Leth, P.M., Hougen, H.P. & Villesen, P. (2023). "Intimate partner homicides in Denmark 1992–2016." *Forensic Science International*: Synergy, 6, s. 1.7. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2589871X23000244

Thomsen, A. H., Leth, P.M. , Hougen, H.P., Villesen, P. og Brink, O. (2019). "Homicide in Denmark 1992–2016." *Forensic Science International*: Synergy, 1, s. 275-282. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2589871X19301317

Tranæs, T. & Geerdsen, L.P. (2008): *Forbryderen og samfundet. Livsvilkår og uformel straf*. Rockwool Fondens Forskningsenhed, København.

UNIDOC (2023): *Global Study on Homicide 2023*. United Nations Office on Crime and Drugs, Vienna. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/Global_study_on_homicide_2023_web.pdf

Vaaben, L. & Thomsen, A.H. (2022): *En forudsigelig forbrydelse. Kvindedrab i Danmark*. Forlaget 28B.

Van Dijk, J. (2008*)*: *The World of Crime. Breaking the Silence on Problems of Security, Justice, and Development Across the World*. SAGE Publications, London.

Vejdirektoratet (2023): Trafikulykker for året 2022. Vejdirektoratet (se også tidligere tilsvarende rapporter). https://www.vejdirektoratet.dk/sites/default/files/2023-06/Trafikulykker_2022_web.pdf

Vejdirektoratet (2023): *Dødsulykker 2022*. DUS22, Vejdirektoratet (se også tidligere tilsvarende rapporter). https://api.vejdirektoratet.dk/sites/default/files/2024-02/DUS-2022_WCAG.pdf

Weerman, F. M., Maxson, C. L., Esbensen, F-A, Aldridge, J., Medina, J. & van Gemert, F. (2009): *EUROGANG PROGRAM MANUAL Background, development, and use of the Eurogang instruments in multi-site, multi-method comparative research*. https://eurogangproject.com/wp-content/uploads/2018/06/eurogang-manual.pdf

Wikström, P-O. m.fl. (2012): *Breaking Rules. The Social and Situational Dynamics of Young People's Urban Crime*. Glendon Studies in Criminology, s. 330-331.

Windfeld, A. (2024): *Anmeld det – Årsrapport 2023*. Red Barnet, København. https://redbarnet.dk/wp-content/uploads/2024/07/AnmeldDet-aarsrapport-2023.pdf

Wolf, P. (1972): *Vold i Danmark og Finland 1970/71. En sammenligning af voldsofre. Projekt Noxa. Forskningsrapport nr. 1 til Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi (stencil)*.

Østergaard, J., Andersen, S.H., Skov, P.R. Eifler, N. (2024): *Brugen af opioider blandt 15-19-årige, og sammenhængen med øvrig risikoadfærd og trivsel*. Teknisk Note, oktober 2024, Rockwoolfonden. https://rockwoolfonden.dk/udgivelser/brugen-af-opioider-blandt-15-19-aarige-og-sammenhaengen-med-oevrig-risikoadfaerd-og-trivsel/

Supplerende statistik og analyser relevant for kriminalitetsudviklingen kan bl.a. findes her:

Afford	https://www.afford.dk
Danmarks Statistik	https://www.dst.dk
Især:	https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1536
Dansk Politi	https://politi.dk/statistik
Det Kriminalpræventive Råd	https://www.dkr.dk
Domsdatabasen.dk*	https://domsdatabasen.dk/
Justitsministeriets Forskningsenhed	https://www.justitsministeriet.dk/forskning/
Kriminalforsorgen	https://kriminalforsorgen.dk/om-os/tal-og-fakta/
Rockwool Fonden	https://rockwoolfonden.dk/forskning/
Statens Institut for Folkesundhed	https://www.sdu.dk/da/sif
VIVE	https://www.vive.dk/da/

* Domsdatabasen er relativ ny og stadig under udvikling. Man kan ikke der direkte finde noget om kriminalitetsudviklingen, men sagsbeskrivelserne og dommene kan bl.a. bruges til at give et indtryk af, hvordan virkeligheden tager sig ud bag de tal, der er opgjort for "anmeldelser" vedrørende specifikke paragraffer.

BILAG A. Kriminalitetens udvikling i forskellige geografiske områder i Danmark og Rigsfællesskabet, fra 2007 til 2024

Kriminalitetens udvikling i forskellige geografiske områder i Danmark samt i Rigsfællesskabet belyses i den følgende samling af diagrammer.

Den *kriminalitet*, der belyses, er alene straffelovsovertrædelser, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab.[326]

Basis for diagrammerne er *kriminalitetshyppigheder*, dvs. antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere (primo det pågældende år). I diagrammerne præsenteres disse som indeksværdier, hvor kriminalitetshyppigheden i 2007 i hvert enkelt geografisk område er sat = 100. I alle diagrammer er udviklingen i Danmark som helhed medtaget som helhed, så man umiddelbart kan se, hvordan kriminalitetshyppigheden i et område har udviklet sig sammenlignet med Danmark som helhed.

Som dele af Rigsfællesskabet belyses udviklingen i Danmark, Grønland og Færøerne. Udover Danmark som helhed belyses udviklingen i hver af de 5 regioner, landet er opdelt i; i 12 politikredse,[327] og i Danmarks 98 kommuner. Man skal være opmærksom på, at kommune er uoplyst for en ikke helt ubetydelig del af straffelovsanmeldelserne, og at andelen af uoplyste i så henseende har været stigende over tid. I 2007 var det 4.601 anmeldelser ud af 445.271, svarende til 1,0%. I 2024 var det 26.462 ud af 339.464, svarende til 7,8%. Det er især fra 2015 til 2020, at antallet og andelen af uoplyste har været stigende.

Udviklingen belyses fra 2007 til 2024. På grund af den kommunal- og politireform, der trådte i kraft i 2007, er det ikke muligt at sammenligne længere tilbage i tiden.[328]

Efter diagrammerne præsenteres de konkrete tal, diagrammerne er baseret på. Af særlig betydning har det, at tallene for visse områder er meget små, hvilket kan give anledning til store, formentlig tilfældige, procentvise udsving, jf. fx udviklingen i Læsø kommune. Bemærk at det for sammenligningens skyld er valgt at bruge samme målestok (den lodrette Y-akse) i samtlige diagrammer, selvom det enkelte steder betyder, at værdierne er højere end max. i diagrammet (som er 150 svarende til en forøgelse på 50% af kriminalitetshyppigheden sammenlignet med 2007), jf. også her eksempelvis udviklingen i Læsø Kommune. Hvor meget disse værdier i så fald konkret er højere end max. fremgår af tabellerne.

---

[326] For Grønlands og Færøernes vedkommende den særlige straffelovgivning, der findes der.
[327] Rigsfællesskabet består af i alt 15 politikredse. Danmark er delt op i 12 geografiske politikredse – det er dem der belyses i dette bilag – mens Færøernes Politi og Grønlands Politi hver udgør en politikreds. Den 15. politikreds er National enhed for Særlig Kriminalitet, som er en landsdækkende efterforskningsenhed, der blev oprettet i 2022.
[328] Ved politi- og kommunalreformen i 2007 blev 14 amter til 5 regioner, 54 politikredse til 12 politikredse og 271 kommuner til 98 kommuner.

Opstilling A.1. Kriminalitetshyppigheden i kommunerne 2007, 2011 og den procentvise ændring fra 2007 til 2011; tillige den faktiske kriminalitetshyppighed i henholdsvis 2007 og 2011 sammenholdt med den forventede.

KOMMUNE	**2007**		**2011**		%-vis ændring af kri-kriminalitets-hyppighed **2007-2024**
	Kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Kriminalitet sammenlignet med forventet	Kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Kriminalitet sammenlignet med forventet	
København	151	1	159	1	-34
Frederiksberg	83	-2	94	-1	-16
Dragør	45	0	43	-1	-32
Tårnby	100	1	104	2	-16
Albertslund	89	-1	82	-2	-26
Ballerup	82	-1	89	0	-28
Brøndby	85	0	83	-1	-28
Gentofte	77	0	76	1	-24
Gladsaxe	64	-2	66	-2	-7
Glostrup	114	1	97	0	-26
Herlev	94	0	94	0	-26
Hvidovre	101	0	85	-1	-46
Høje-Taastrup	83	0	79	0	-38
Ishøj	110	0	93	0	-51
Lyngby-Taarbæk	92	0	85	0	-30
Rødovre	107	1	99	0	-41
Vallensbæk	69	2	66	0	-49
Allerød	54	0	61	0	-29
Egedal	49	0	49	-1	-31
Fredensborg	58	-1	59	-1	-32
Frederikssund	67	0	52	-1	-42
Furesø	62	0	69	0	-26
Gribskov	49	0	55	0	-10
Halsnæs	65	0	73	0	-43
Helsingør	86	1	86	0	-40
Hillerød	64	0	68	0	22
Hørsholm	62	0	64	1	-16
Rudersdal	55	-1	70	1	-14
Bornholm	42	+2	28	-2	-42
Greve	77	1	89	2	-46
Køge	72	0	90	1	-33
Lejre	41	1	45	0	-39
Roskilde	82	0	93	1	-37
Solrød	55	-1	61	0	-41
Faxe	56	0	63	0	-24
Guldborgsund	72	2	65	0	-40
Holbæk	66	-1	64	0	-40
Kalundborg	58	0	69	0	-39

KOMMUNE	**2007**		**2011**		%-vis ændring af kri-kriminalitets-hyppighed **2007-2024**
	Kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Kriminalitet sammenlignet med forventet	Kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Kriminalitet sammenlignet med forventet	
Lolland	65	0	74	2	-21
Næstved	64	-1	67	0	-35
Odsherred	62	1	82	1	-28
Ringsted	80	1	69	1	-48
Slagelse	82	0	86	0	-33
Sorø	56	0	63	0	-31
Stevns	35	-1	35	-1	-22
Vordingborg	67	1	72	1	-49
Assens	51	0	50	0	-22
Faaborg-Midtfyn	39	-2	53	-2	-23
Kerteminde	51	-1	48	-1	-34
Langeland	41	-1	46	-1	-31
Middelfart	68	1	72	1	-27
Nordfyns	51	1	58	1	-34
Nyborg	62	0	70	0	-42
Odense	110	1	103	1	-45
Svendborg	54	-2	58	-2	-31
Ærø	30	-2	18	-2	-44
Billund	56	0	71	0	-27
Esbjerg	76	0	79	0	-31
Fanø	75	2	38	2	-47
Fredericia	93	1	93	1	-39
Haderslev	79	2	64	2	-79
Kolding	93	1	83	1	-44
Sønderborg	63	0	67	0	-42
Tønder	63	1	61	1	-46
Varde	57	0	63	0	-42
Vejen	70	2	60	2	-50
Vejle	73	0	80	0	-42
Aabenraa	80	2	75	2	-53
Favrskov	51	0	76	0	-48
Hedensted	46	0	51	0	-35
Horsens	76	0	74	0	-40
Norddjurs	76	2	59	2	-64
Odder	47	0	50	0	-43
Randers	76	0	73	0	-43
Samsø	43	0	36	0	-31
Silkeborg	62	0	58	0	-43
Skanderborg	59	1	61	1	-53
Syddjurs	57	1	59	1	-48
Aarhus	111	0	111	0	-41

KOMMUNE	2007		2011		%-vis ændring af kri-kriminalitets-hyppighed **2007-2024**
	Kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Kriminalitet sammenlignet med forventet	Kriminalitet pr. 1.000 indbyggere	Kriminalitet sammenlignet med forventet	
Herning	55	-1	56	-1	-38
Holstebro	62	0	52	0	-33
Ikast-Brande	52	-1	55	-1	-28
Lemvig	36	-2	29	-2	-41
Ringkøb.-Skjern	52	0	47	0	-40
Skive	53	-1	54	-1	-38
Struer	41	-2	40	-2	-37
Viborg	56	-1	50	-1	-35
Brønderslev	50	1	54	0	-55
Frederikshavn	67	0	70	2	-40
Hjørring	67	0	57	0	-50
Jammerbugt	53	1	58	1	-52
Læsø	13	-2	18	-2	119
Mariagerfjord	54	0	62	0	-40
Morsø	54	0	44	0	-49
Rebild	38	-1	42	-1	-43
Thisted	51	0	44	-1	-54
Vesthimmerlands	62	0	59	0	-42
Aalborg	80	-1	88	0	-45

Note: Den kriminalitet, der ligger til grund for denne tabel, er straffelovsovertrædelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab og som har kunnet henføres til en specifik kommune. Mens det er alle straffelovsanmeldelser, der ligger til grund for beregningerne af ændrede kriminalitetshyppigheder fra 2007 til 2024, er det ved de anførte opgørelser for 2007 og 2011: Samtlige ejendomsforbrydelser (§ 171, §§ 180-182 og straffelovens kapitel 28 om formueforbrydelser), vold (§§ 119-121, § 123, §§ 133-134b, straffelovens kapitel 25, §§ 260-262 og §§ 266-266a) og voldtægt m.v. (§§ 216-217). I 2007 udgjorde disse 98% af alle straffelovsanmeldelser og i 2011 97%. Den forventede kriminalitetshyppighed i forhold til den faktiske kriminalitetshyppighed er udregnet på basis af en model for, hvilke risikofaktorer der grundlæggende betyder noget for, hvor stor kriminalitetshyppigheden er i et konkret geografisk område.
– 2 = 20% eller mere under det forventede; - 1 = 10-19% under det forventede; 1 = 10-19% over det forventede; 2 = 20% eller mere over det forventede; 0 = højest 9% over det forventede og højest 9% under det forventede.
Kilder vedr. 2007: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2009/rapport_kriminalitetsniveau_kommuner.pdf
Kilder vedr. 2011: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2013/Kommunerapport%202011.pdf
Se tillige vedr. 2003, baseret på den daværende kommuneopdeling: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2003/Kriminalitetsniveauet_i_kommuner_og_politikredse.pdf

For Danmark som helhed er kriminalitetshyppigheden faldet med knapt en tredjedel fra 2007 til 2024. Det er bemærkelsesværdigt, at dette markante fald også gør sig gældende i de enkelte dele af landet, uanset om vi opdeler efter regioner, politikredse eller kommuner. Kun i Læsø kommune finder vi en stigning, men netop der er der over årene generelt tale om store udsving, som formentlig primært er et udslag af "de små tals lov".

Der er forskelle med hensyn til, præcis hvor markant faldet er i kriminaliteten, men i et meget stort antal af områderne ligger faldet på et niveau, der svarer til udviklingen for Danmark som helhed.

For regionernes vedkommende er faldet mindst i Hovedstadsregionen, og størst i Region Nordjylland, hvor det nærmer sig en halvering (45%).

I forlængelse heraf har faldet i kriminaliteten været relativ mindst i Københavns Politikreds, Nordsjællands Politikreds og Københavns Vestegns Politikreds, mens det har været størst i Nordjyllands politikreds.

Blandt de 97 kommuner, altså minus Læsø, har faldet været på en femtedel eller mindre i i alt 6 kommuner, der alle er beliggende på Sjælland: Frederiksberg. Tårnby, Gladsaxe, Gribskov, Hørsholm og Rudersdal (jf. diagrammerne, tabellerne og opsummeringen i kolonnen yderst til højre i opstilling A.1.).

Omvendt er der sket mindst en halvering af kriminalitetshyppigheden i i alt 9 kommuner, hvoraf kun en er beliggende på Sjælland og Øerne. Det er Ishøj Kommune. De øvrige er: Vejen, Aabenraa, Norddjurs, Skanderborg, Brønderslev, Hjørring, Jammerbugt og Thisted – de fire sidstnævnte alle beliggende i Nordjylland.

Det er ikke blot det ret markante fald i kriminalitetshyppigheden, der stort set gør sig gældende i hvert hjørne af Danmark fra 2007 til 2024. Det er også måden, udviklingen arter sig på fra 2007 til 2024. For landet som helhed sker udviklingen i fire faser. I de første år efter 2007 sker der en stigning. Herefter vender udviklingen og kriminalitetshyppigheden falder frem til et minimum i corona-året 2021. Umiddelbart herefter sker der på ny en stigning, som så forholdsvis hurtigt flader ud. Nogenlunde som et omvendt liggende S, kunne man beskrive udviklingen som værende. Det er faktisk forbløffende, synes vi, i hvor mange af de større eller mindre geografiske områder, Danmarks kan opdeles i, at udviklingen har karakter af et sådant omvendt liggende S. Variationerne består næsten udelukkende i, hvor stærke de stigende eller faldende tendenser har været i de enkelte faser, og præcis hvornår de påbegyndes eller afsluttes. Specielt noterer man sig de markante forskelle, der gør sig gældende med hensyn til, hvor stærk stigningen har været i kriminalitetshyppigheden i de første år af perioden.

Alt i alt betyder den universelle tendens til faldende kriminalitet og ensartethed med hensyn til udviklingen undervejs, at *vi på det generelle plan* ikke har behov for specifikke forklaringer på udviklingen i særlige geografiske områder. Vi kan henholde os til de bud på forklaringer, der er fremlagt for udviklingen i den anmeldte straffelovskriminalitet for Danmark som helhed.

Dette betyder dog ikke, at de forskelle, som faktisk findes med hensyn til kriminalitetsfaldets størrelse og udviklingsmønstret, er uinteressante og betydningsløse. De burde analyseres og udforskes nærmere, men dette er indtil videre ikke sket.

Her kan vi kun bidrage med en enkelt afgrænset hypotese af mere statistisk art. Den vedrører kriminalitetsfaldets størrelse. I statistikken kaldes hypotesen "regression to mean" og går ud på, at observationer, der ligger "usandsynligt" langt fra gennemsnittet, sandsynlig er "ukorrekte" (tilfældige) og ikke vil genfindes, hvis vi gentager undersøgelsen. Oversat til vor problemstilling er det en hypotese om, at især kriminalitetshyppigheder, der forekommer "usandsynlige", formentlig er unikke/tilfældige tilfælde, som ikke holder over tid. Det kan bero på én bande, der huseret i netop område X i en periode; professionelle cykeltyve der har støvsuget cykelparken osv. osv. Med mindre tallene er små og området meget lille, er det i virkelighedens verden lidt vanskeligere at forestille sig, at "usandsynligt" lave kriminalitetshyppigheder ikke er "reelle", end når de er "usandsynligt" høje.

Vi kan bruge en undersøgelse foretaget vedrørende straffelovsanmeldelser indgivet i 2007 til at undersøge denne hypotese (se kilde til opstilling A.1). Her undersøgte man, hvilke generelle risikofaktorer, der kunne forklare/forudsige kriminalitetsforskellene kommunerne imellem. Ud af knapt 40 forskellige forhold viste en enkelt sig at kunne forklare op mod 50% af de forskelle, der eksisterede. Det var en "social variabel", andel enlige kvinder med børn. En vis selvstændig forklaringskraft fandtes også med hensyn til antal unge mænd (15-39-årige) pr. 1.000 indbyggere og dernæst antal husstande med 1 person pr. 1.000 husstande, der ligesom enlige kvinder med børn afspejler indbyggernes ressourcer i de enkelte kommuner. Det var ikke overraskende, at også urbanisering (hvor mange der boede i byer) spillede en rolle, snarere at det viste sig at være en meget beskeden rolle med kun et lille bidrag til den samlede forklaringskraft/forudsigelseskraft. Ved den slags undersøgelser kan det være lige så interessant at se, hvilke faktorer der viser sig ikke selvstændigt at gøre nogen forskel med hensyn til kriminalitetshyppigheden i kommunerne. En af dem var i denne undersøgelse antal efterkommere og indvandrere pr. 1.000 indbyggere og en anden (på politikredsniveau) antal alkoholbevillinger.

På basis af denne model med de fire variable, der tilsammen har en forklaringskraft på 0,77 (hvor 1,00 er det maksimale), har man så for hver kommune udregnet, hvordan kriminalitetshyppigheden skulle forventes at være, hvis det alene var disse forhold, der var afgørende, og dette har man så sammenholdt med de faktiske kriminalitetshyppigheder. Det er disse beregninger, der fremgår at tabel A.1, hvor tilsvarende beregninger vedrørende anmeldelser i 2011 også er gengivet.

På baggrund heraf kan vor hypotese oversættes til en antagelse om, at kriminaliteten fra 2007 til 2024 er faldet mest i de kommuner, hvor niveauet var "usandsynlig" højt i 2007, dvs. hvor den faktiske kriminalitetshyppighed lå længst over det forventede. Dette synes faktisk at være tilfældet, jf. opstilling A.2.

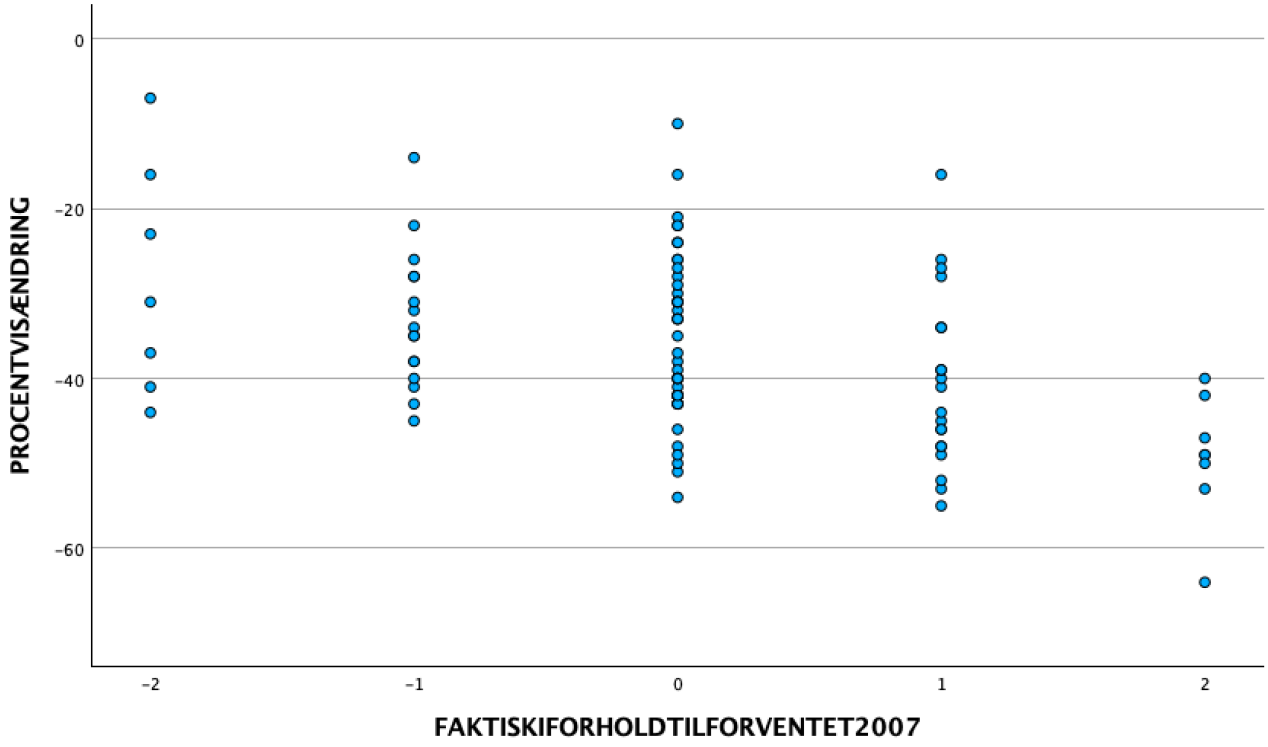
Opstilling A.2. Den gennemsnitlige procentændring af kriminalitetshyppigheden fra 2007 til 2024 i kommunerne i forhold til, hvordan kriminalitetshyppigheden i 2007 var i forhold til den forventede.

Den faktisk kriminalitetshyppighed i forhold til den forventede 2007	Gennemsnitlig procentændring af kriminalitetshyppighed fra 2007 til 2024	Antal kommuner
Meget over (2)	-49%	8
Noget over (1)	-41%	20
Hverken over eller under (0)	-36%	46
Noget under (-1)	-33%	16
Meget under (-2)	-28%	7
ALLE	**-37%**	**97**

I de 8 kommuner, hvis faktisk kriminalitetshyppighed lå meget over den forventede i 2007, er det gennemsnitlige kriminalitetsfald i perioden fra 2007 til 2024 på 49%. Lå den noget over, var faldet gennemsnitlig 41%; hverken over eller under, 36%; noget under, 33%, og lå den meget under, så var det gennemsnitlige kriminalitetsfald 28%.

Gennemsnit kan snyde meget. Man må også se på spredningen. I opstilling A.3 er samtlige 97 kommuner indplaceret i forhold til, hvordan det faktiske kriminalitetsniveau i 2007 i forhold til det forventede (X-aksen) var i forhold til den procentvise ændring af kriminalitetshyppigheden fra 2007 til 2024 (Y-aksen).

Opstilling A.3. Det faktiske kriminalitetsniveau i forhold til det forventede i 2007 sammenholdt med den procentvise ændring i kriminalitetshyppigheden fra 2007 til 2024.

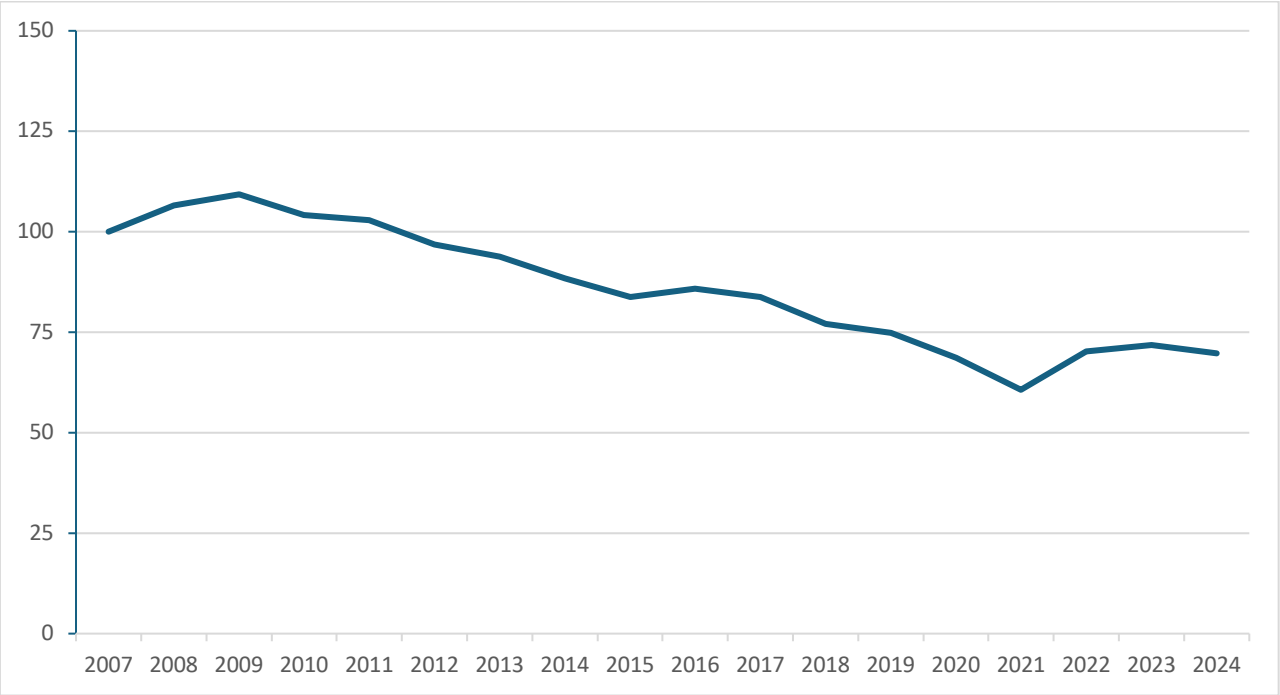
Det fremgår her ret entydigt, at de største kriminalitetsfald er sket i de kommuner, der som udgangspunkt havde et kriminalitetsniveau, der lå meget over det forventede. I yderpunkterne kan man se, at den kommune, hvor kriminalitetsfaldet har været mindst – det er Gladsaxe Kommune (-7%) – var en af de i alt 7 kommuner, hvor det faktiske kriminalitetsniveau som udgangspunkt lå meget under det forventede. Og at den kommune, hvor kriminalitetsfaldet har været størst – det er Norddjurs Kommune (-64%) – var en af de 7 kommuner, hvor kriminalitetsniveauet som udgangspunkt lå meget over det forventede. What goes up, must go down – kunne man have lyst til at konkludere.

Man kunne også forestille sig, at der ville være en eller anden form for sammenhæng mellem kriminalitetsfaldets størrelse på den ene side og kriminalitetsniveauets faktiske størrelse i udgangspunktet på den anden, men dette viser sig ikke at være tilfældet.

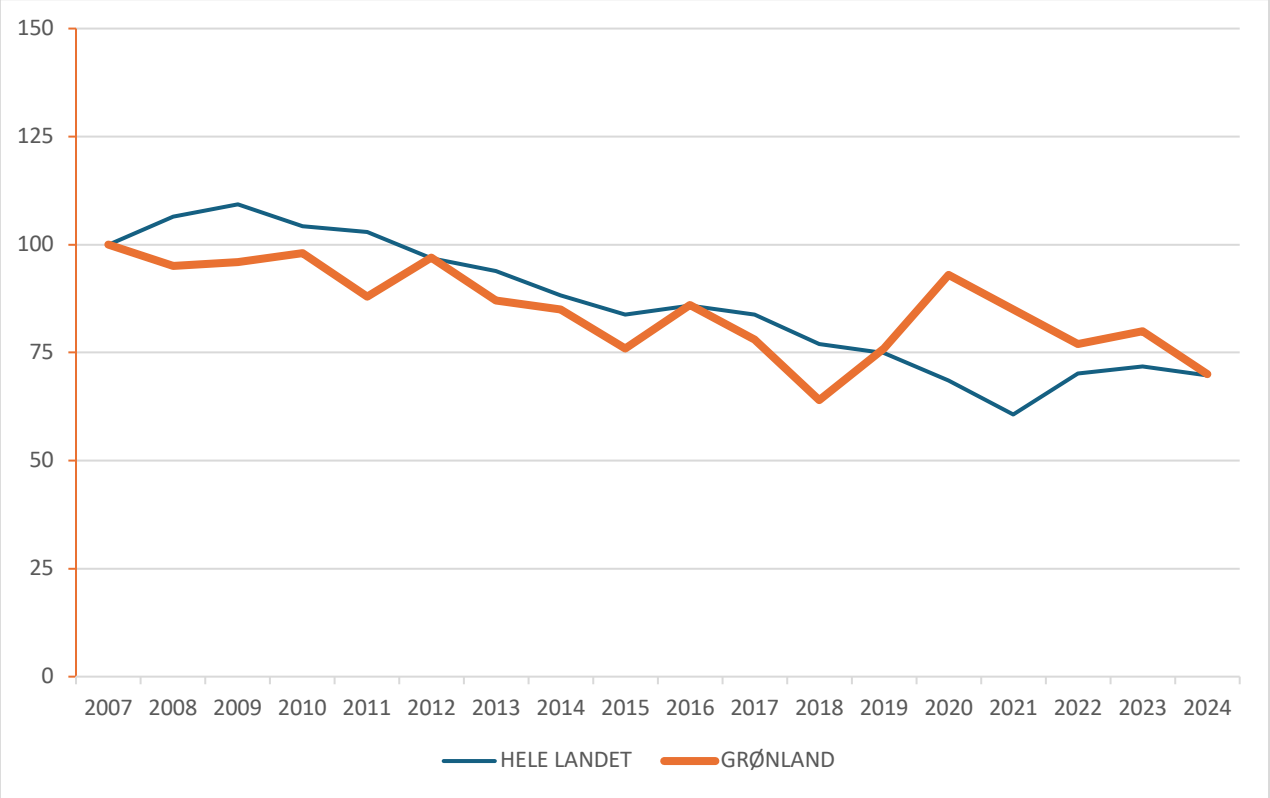
RIGSFÆLLES-SKABET

I de følgende diagrammer er opgjort antal overtrædelser af straffeloven/kriminalloven pr. 1000 indbyggere der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab i Danmark, Grønland og Færøerne, fra 2007 til 2024 – indeks 2007=100. Hele landet: Danmark eksklusive Grønland og Færøerne.

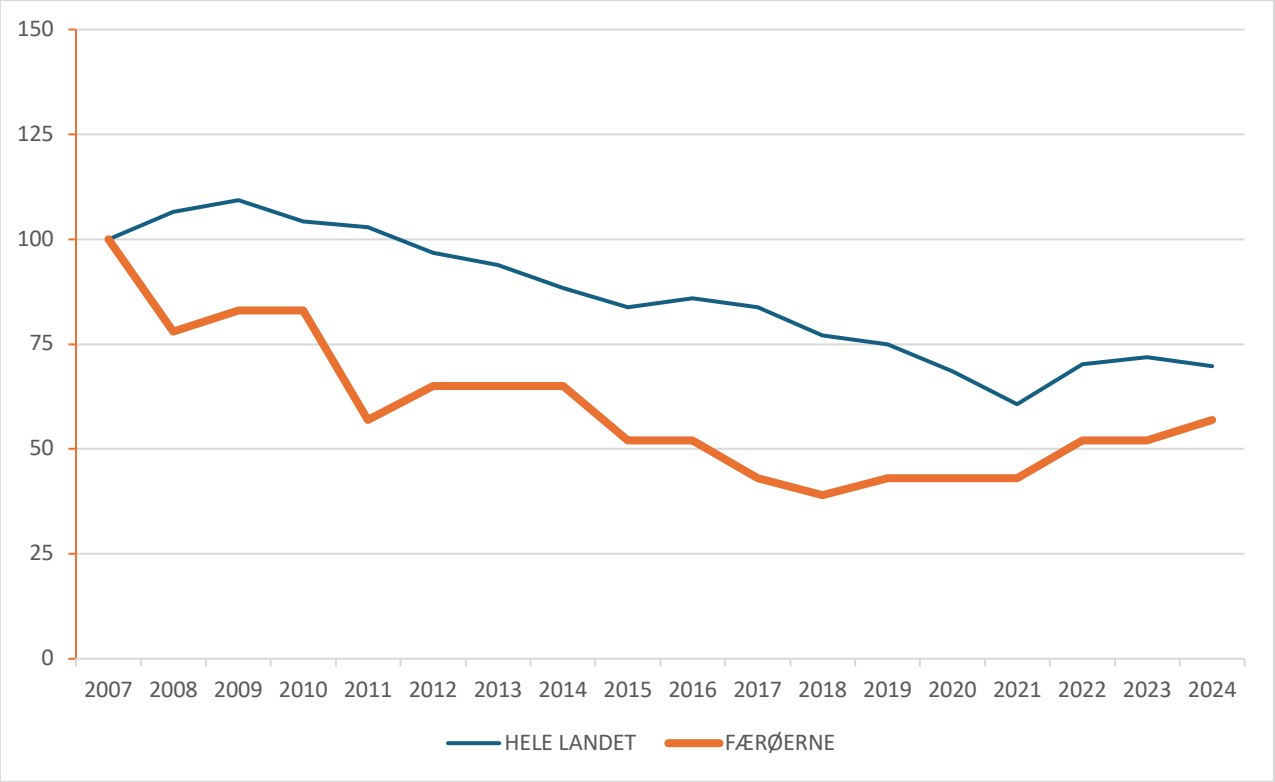
DANMARK:

GRØNLAND:

FÆRØERNE:

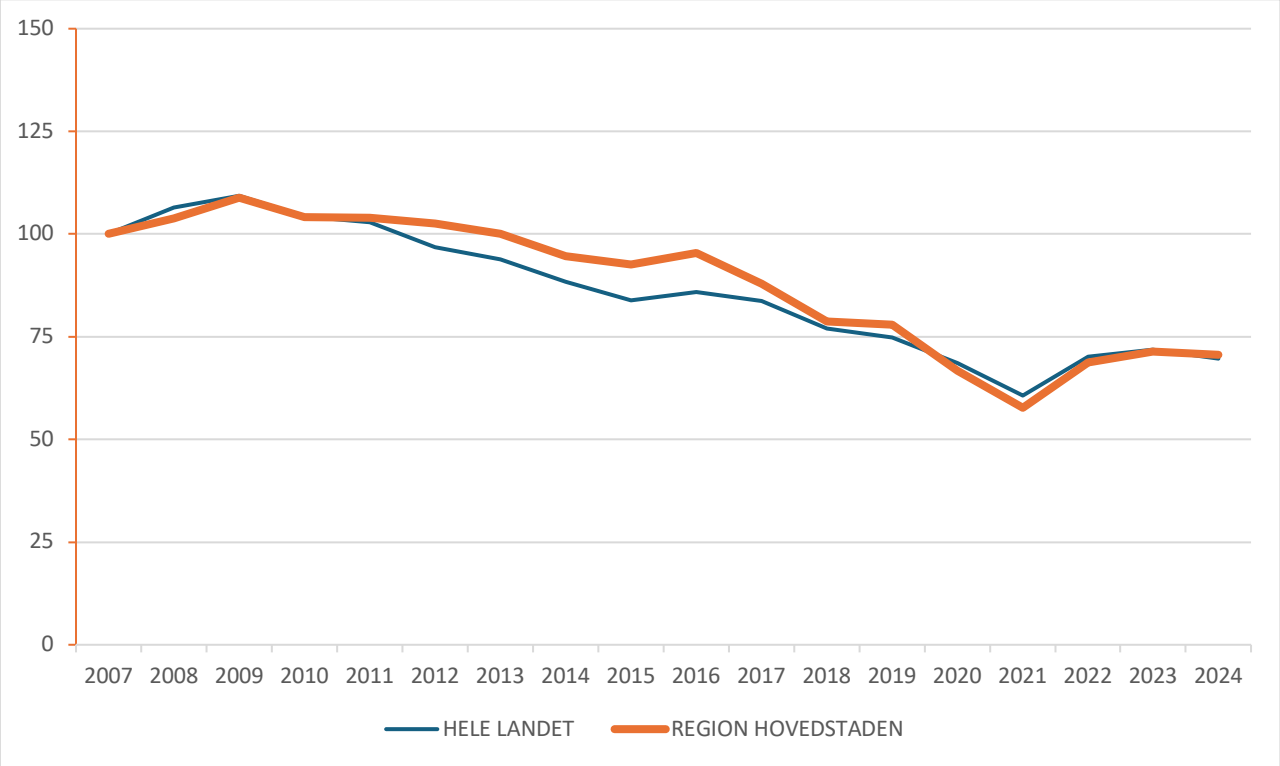
Antal overtrædelser af straffeloven/kriminalloven pr. 1000 indbyggere, der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab i Danmark, Grønland og Færøerne, fra 2007 til 2024.

År	Danmark	Grønland	Færøerne
2007	81	97	23
2008	87	92	18
2009	89	93	19
2010	85	95	19
2011	84	85	13
2012	79	94	15
2013	76	84	15
2014	72	82	15
2015	68	74	12
2016	70	83	12
2017	68	76	10
2018	63	62	9
2019	61	74	10
2020	56	90	10
2021	49	82	10
2022	57	75	12
2023	58	78	12
2024	57	68	13

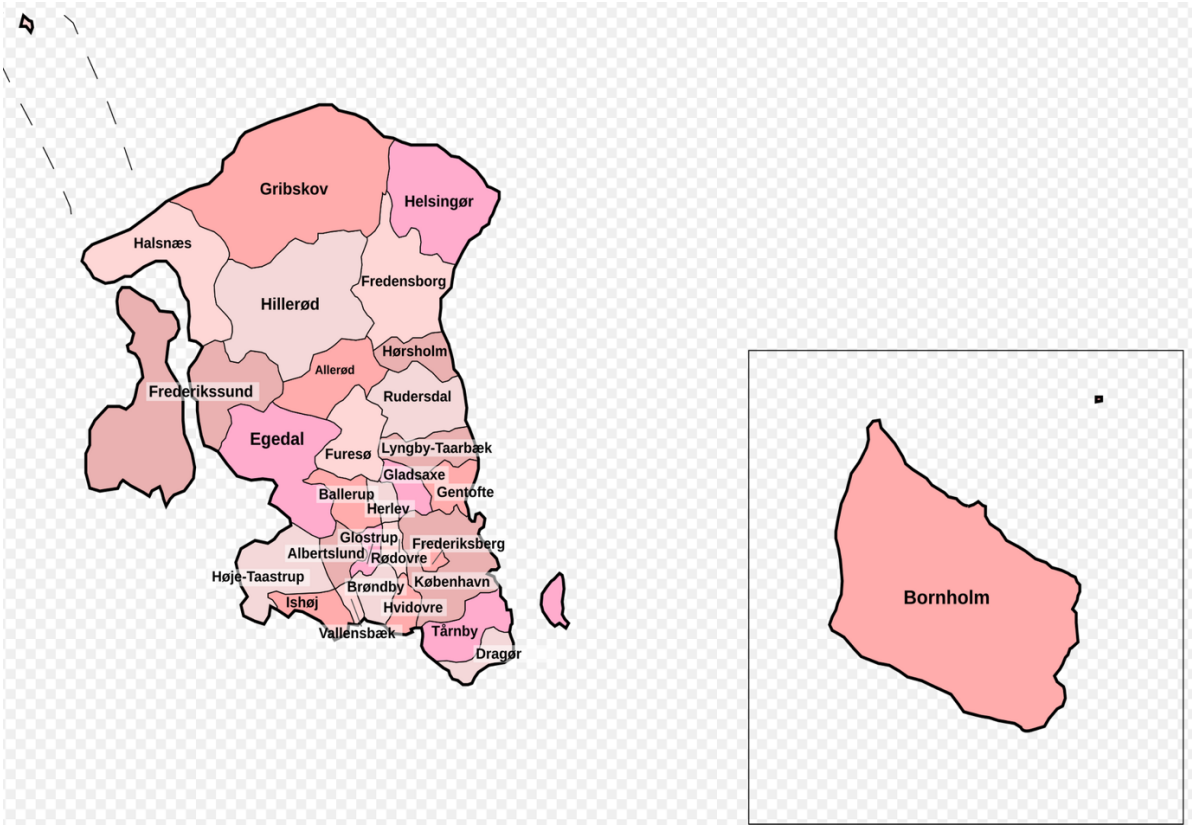
Kilde: Danmark: statistikbanken.dk Grønland og Færøerne: Diverse årsberetninger fra Grønlands Politi, jf. politi.gl

REGIONER

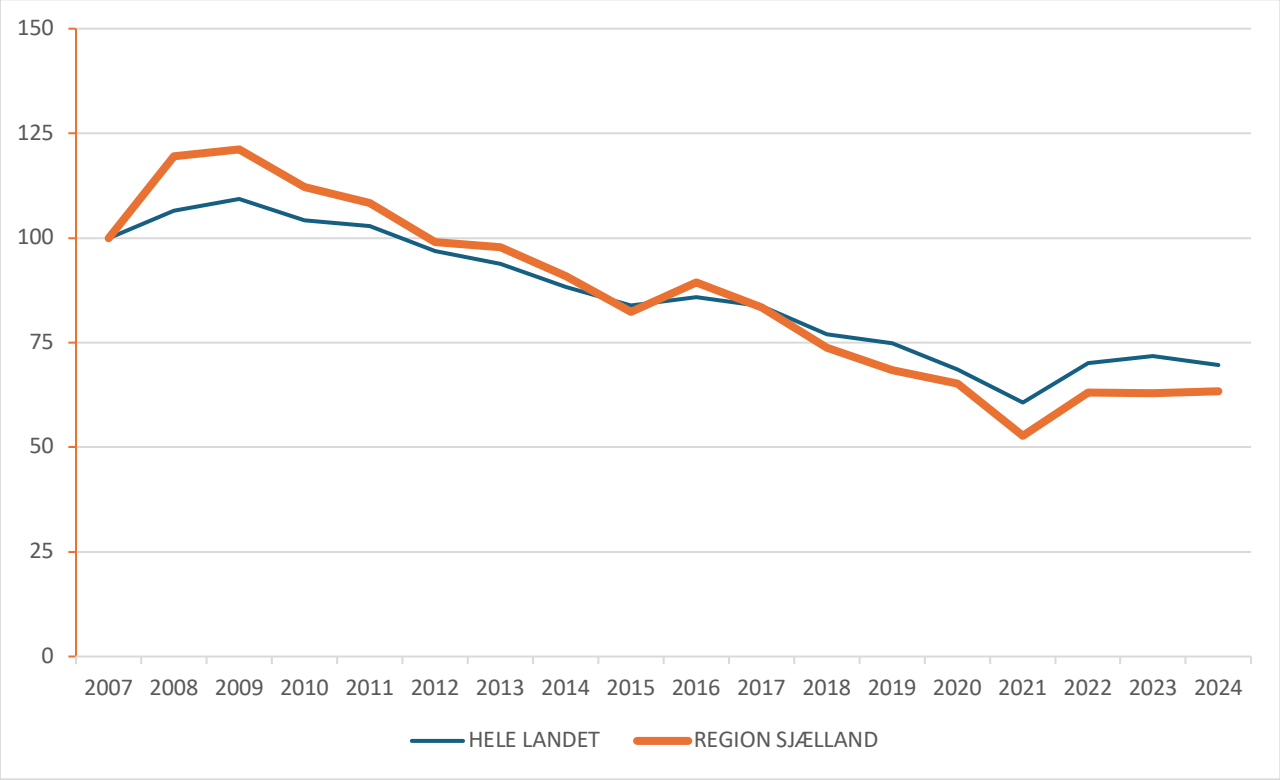
REGION HOVEDSTADEN:

Region Hovedstaden består af følgende kommuner:

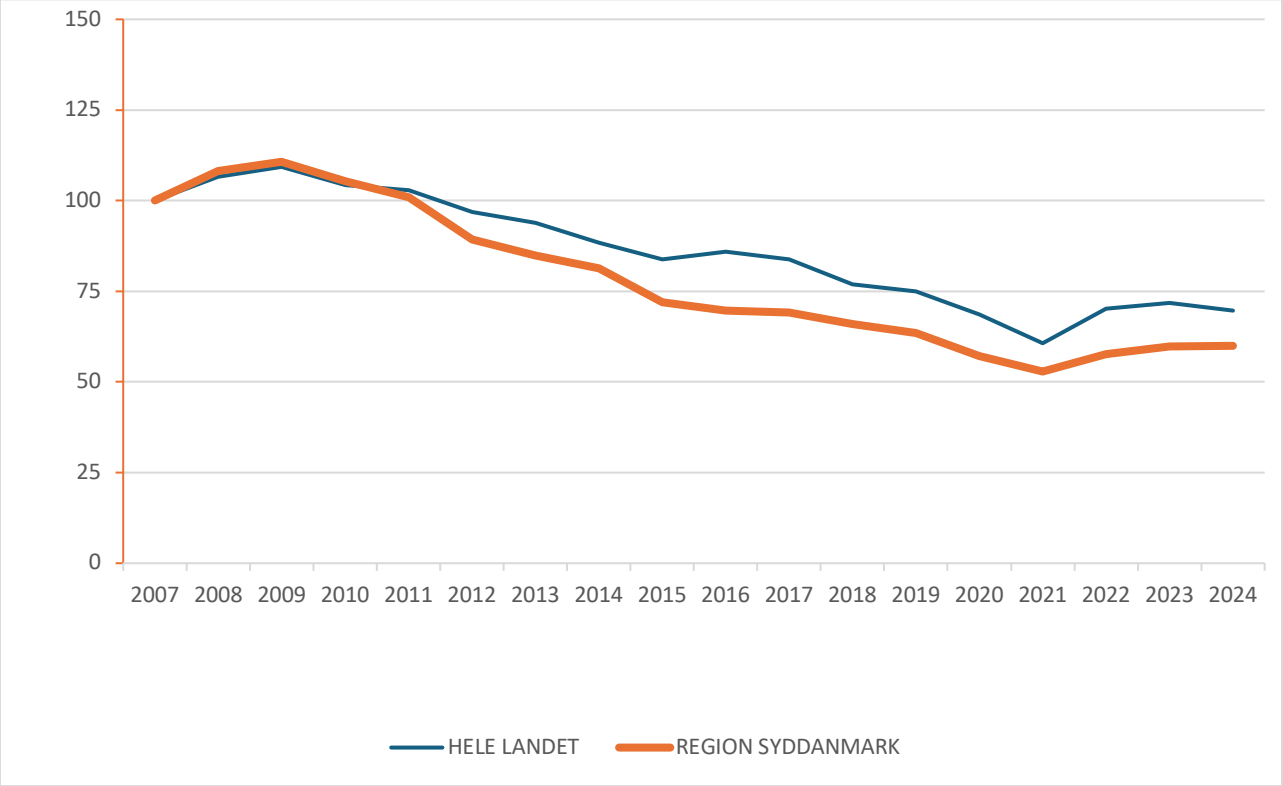
REGION SJÆLLAND:

Region Sjælland består af følgende kommuner:

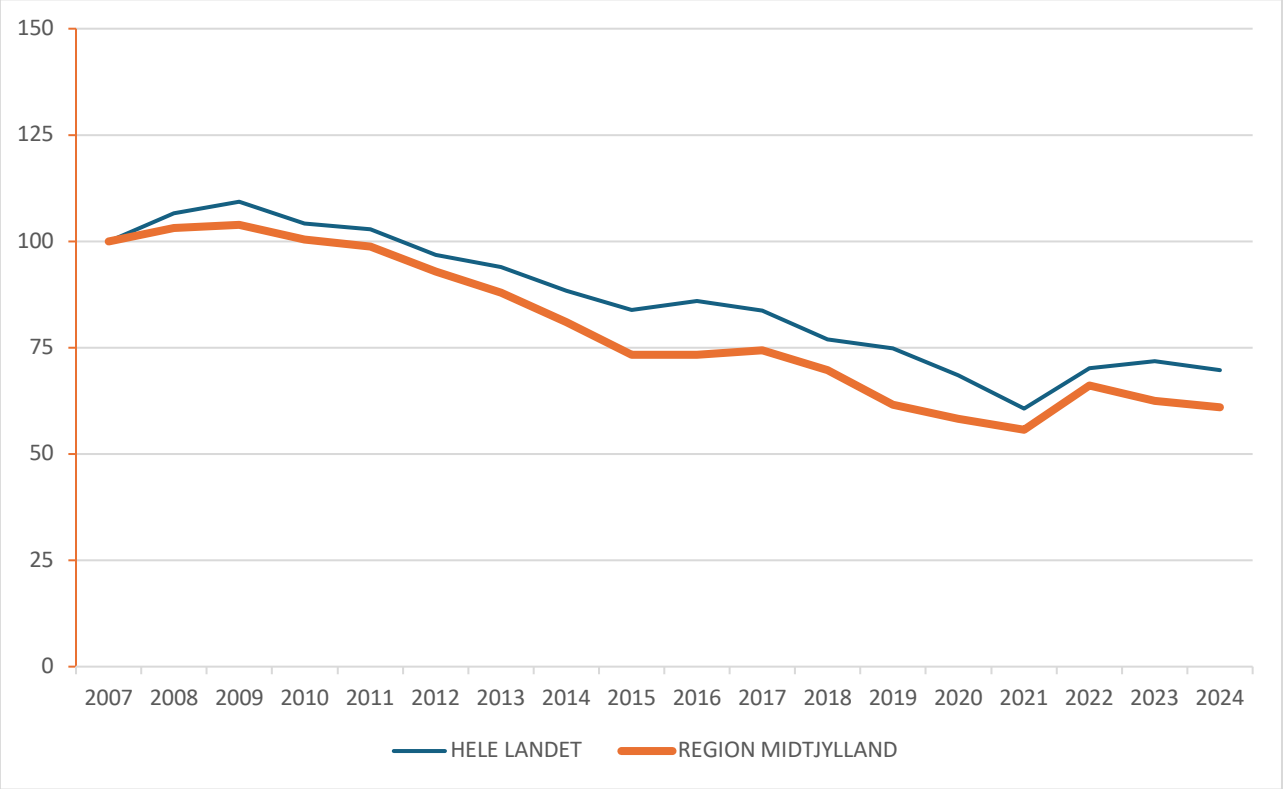
REGION SYDDANMARK:

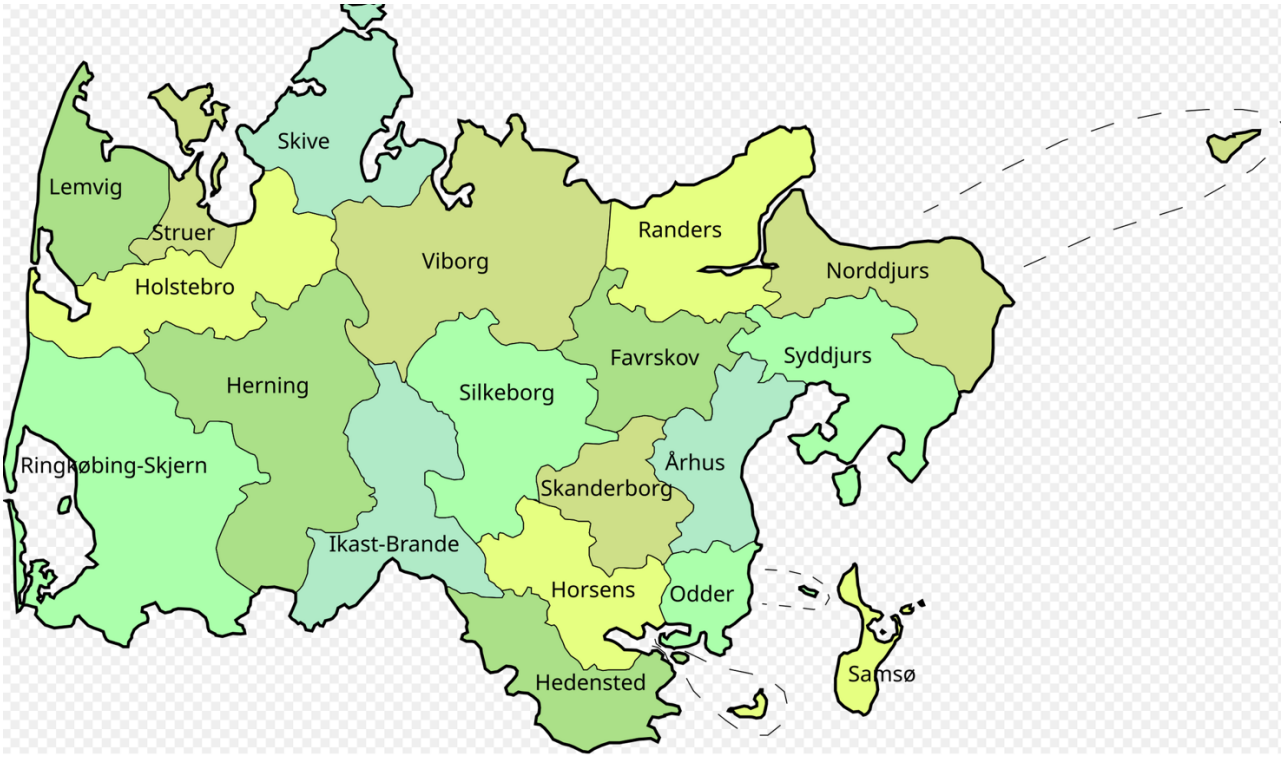
Region Syddanmark består af følgende kommuner:

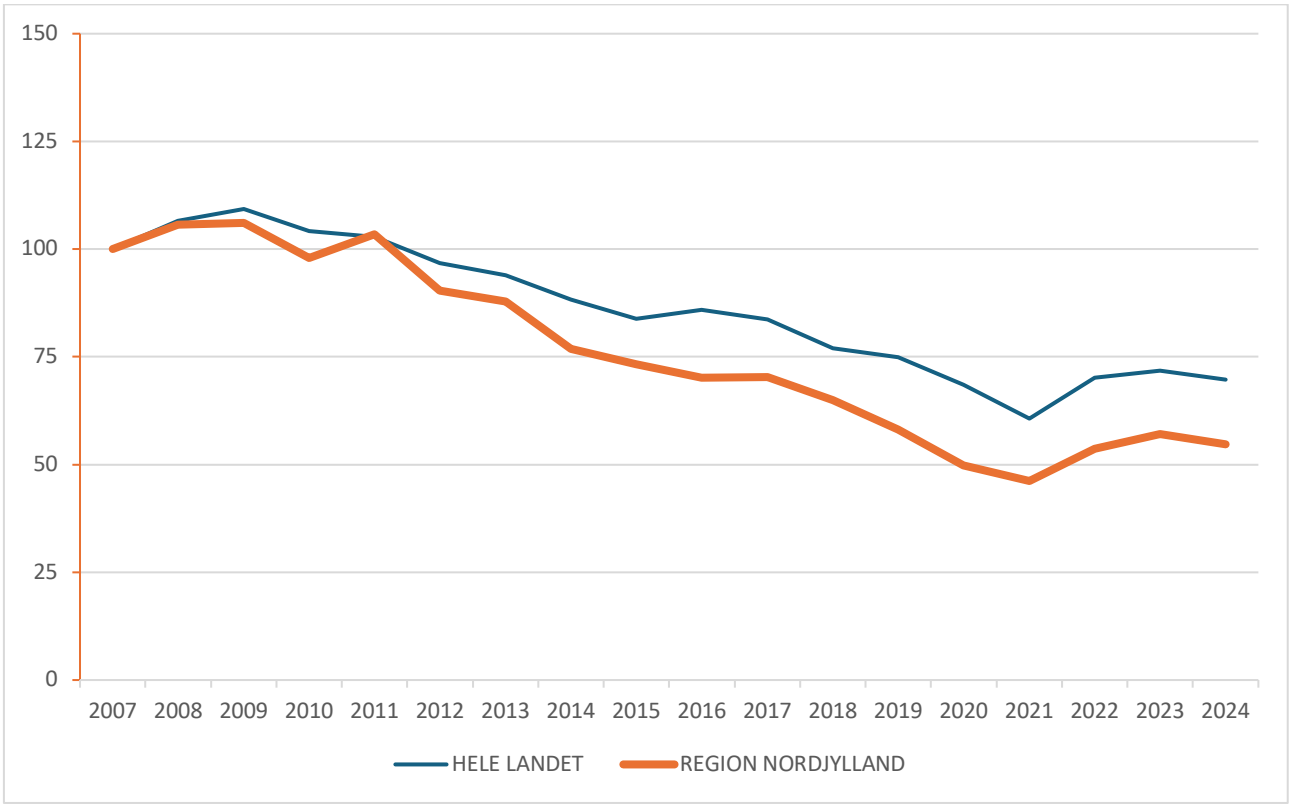
REGION MIDTJYLLAND:

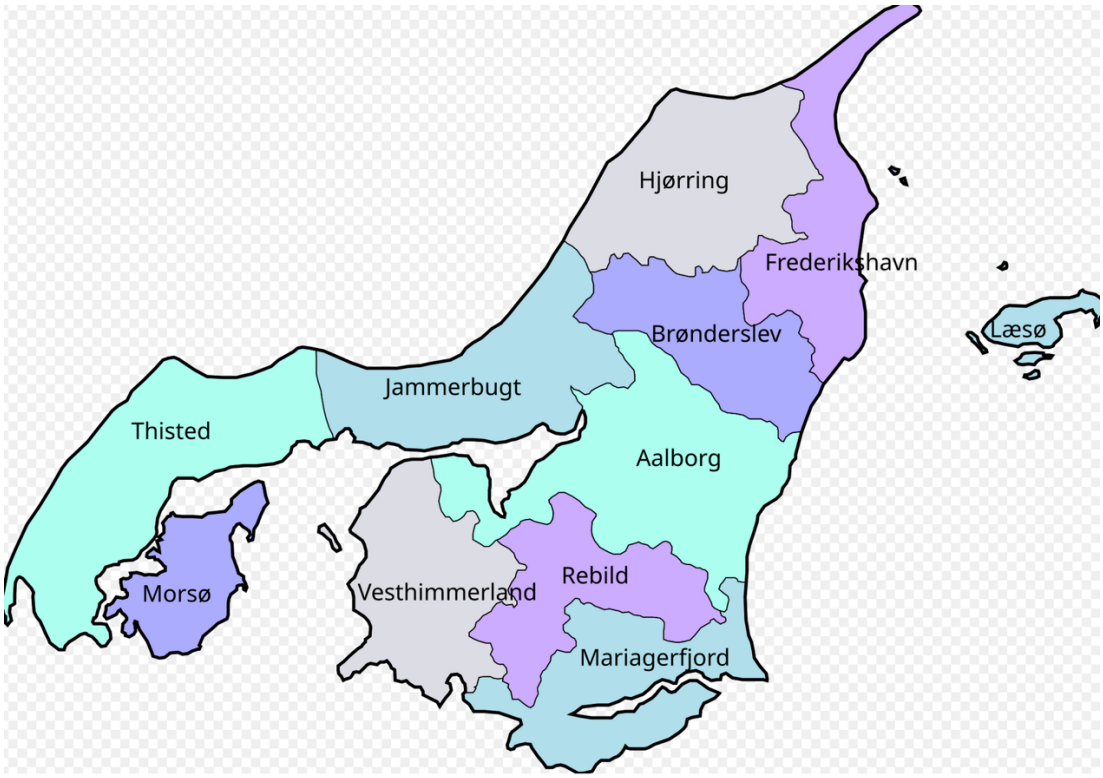
Region Midtjylland består af følgende kommuner:

REGION NORDJYLLAND:

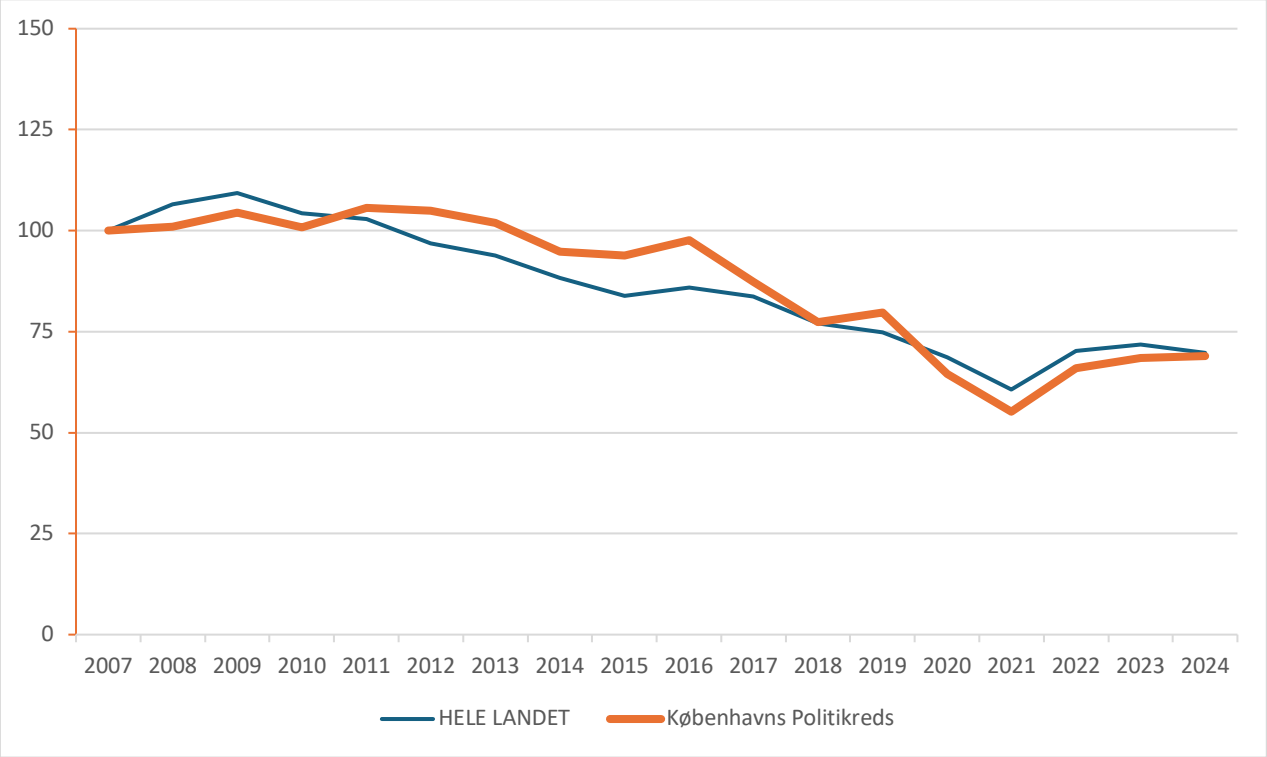
Region Nordjylland består af følgende kommuner:

POLITIKREDSE

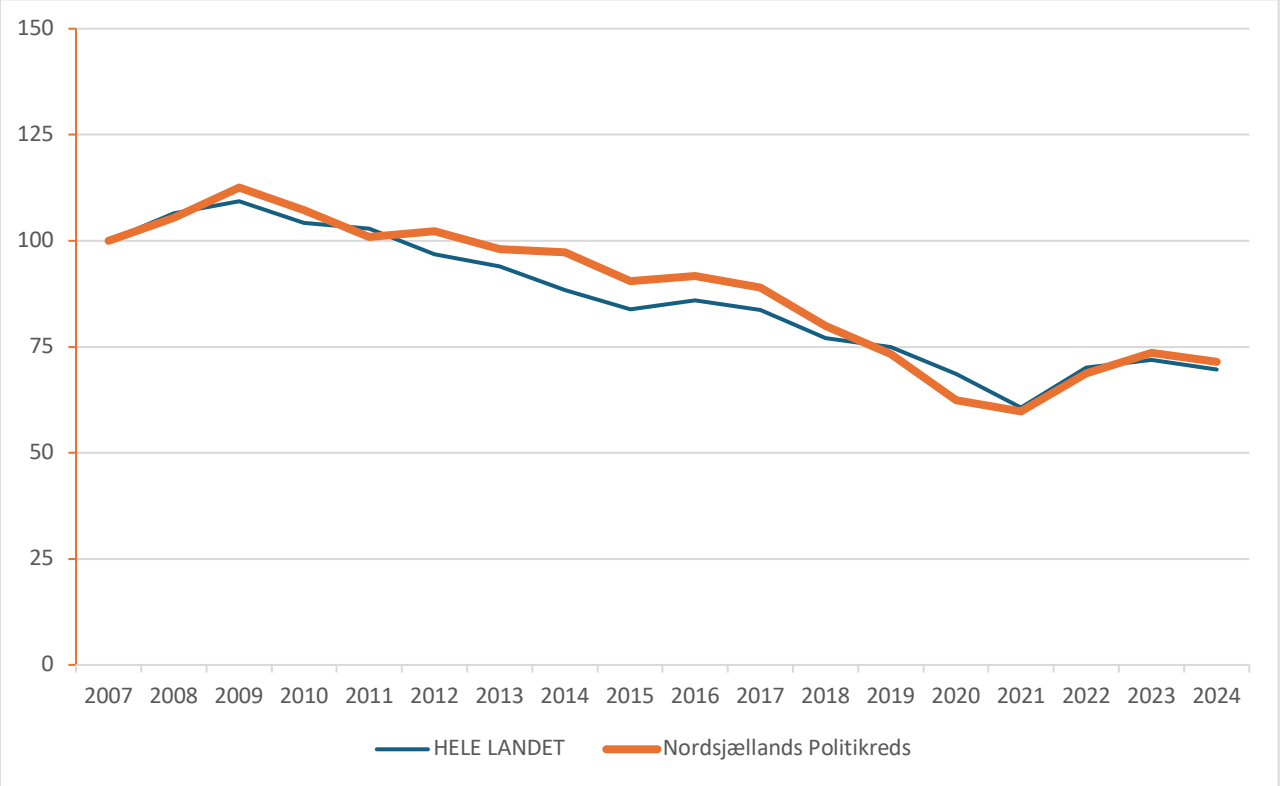
Rigsfællesskabet består af i alt 15 politikredse. Danmark er delt op i 12 geografiske politikredse, mens Færøernes Politi og Grønlands Politi hver udgør en politikreds. Den 15. politikreds er National enhed for Særlig Kriminalitet, som er en landsdækkende efterforskningsenhed, der blev oprettet i 2022.

KØBENHAVNS POLITIKREDS:

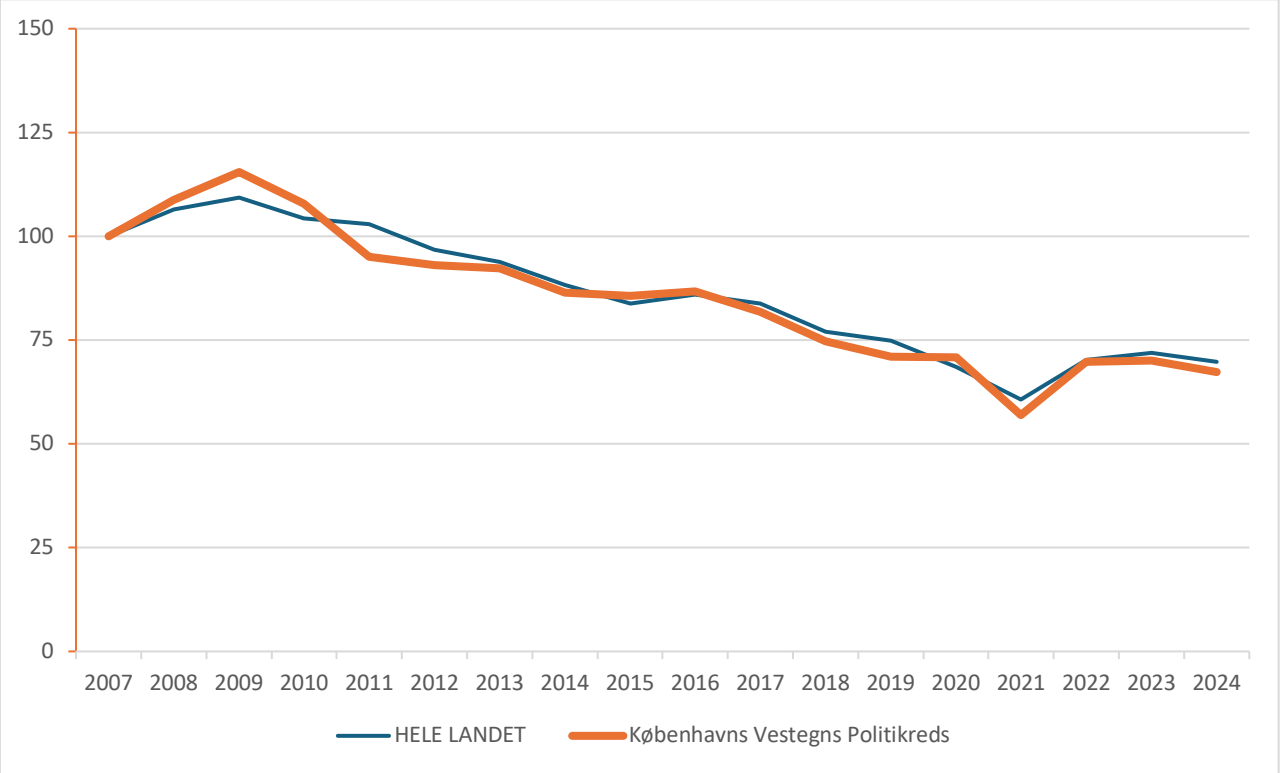
Københavns Vestegns Politikreds dækker Albertslund, Ballerup, Brøndby, Glostrup, Gladsaxe, Herlev, Hvidovre, Høje-Taastrup, Ishøj, Rødovre og Vallensbæk kommuner.

NORDSJÆLLANDS POLITIKREDS:

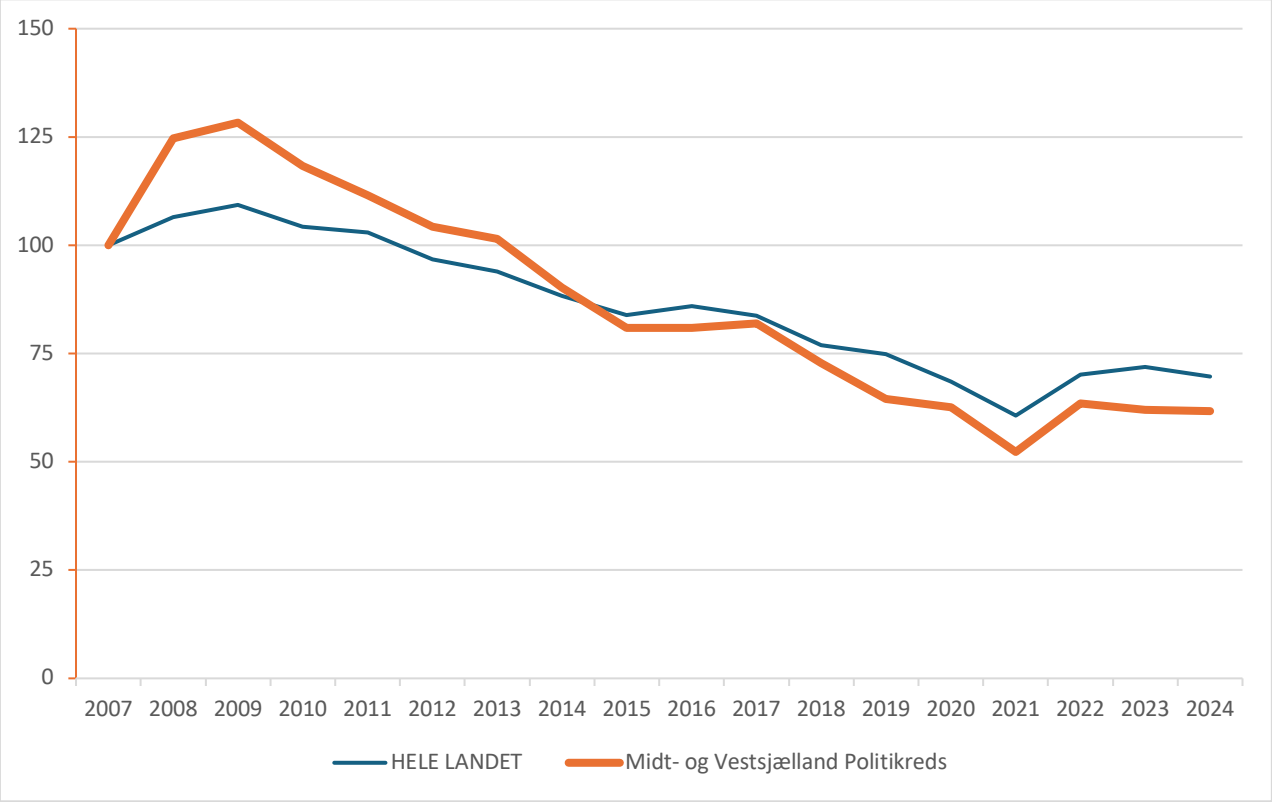
Nordsjællands Politikreds dækker Allerød, Egedal, Fredensborg, Frederikssund, Furesø, Gentofte, Gribskov, Halsnæs, Helsingør, Hillerød, Hørsholm, Lyngby-Taarbæk og Rudersdal kommuner.

KØBENHAVNS VESTEGNS POLITIKREDS:

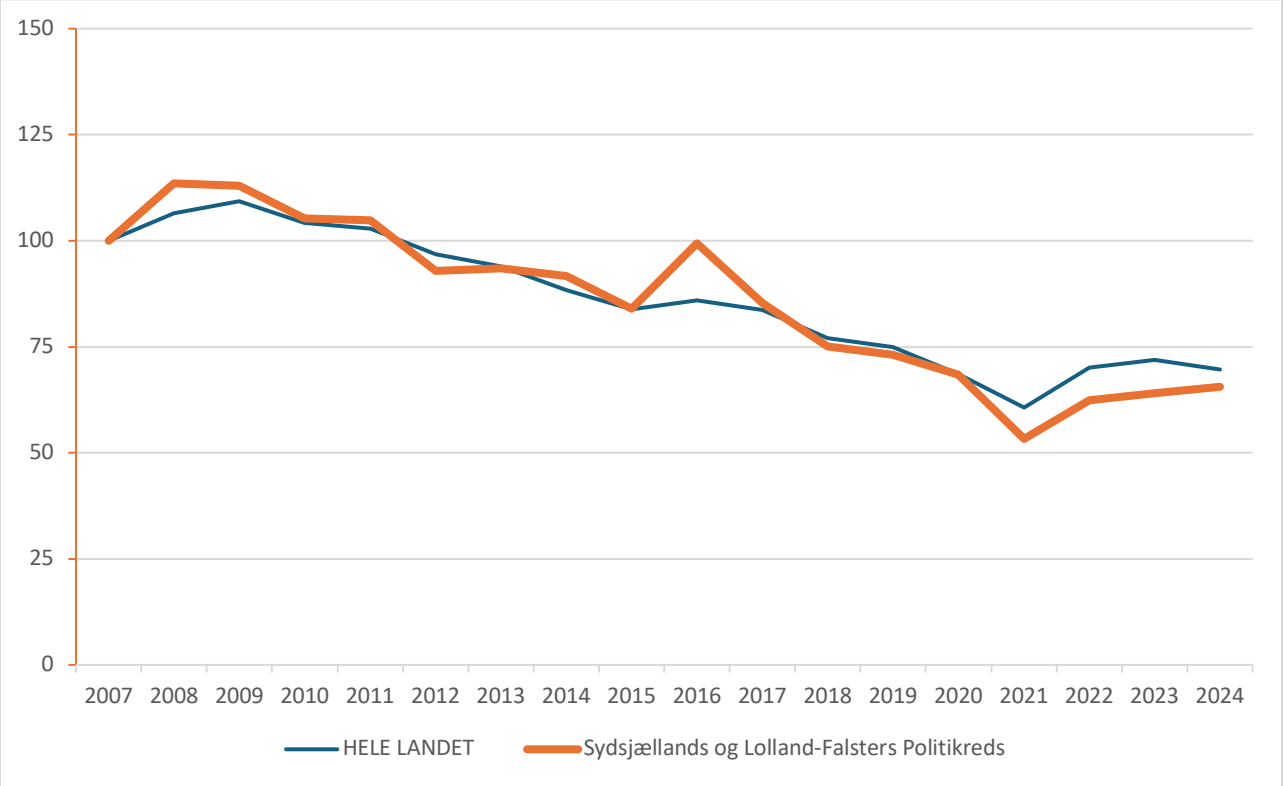
Københavns Vestegns Politikreds dækker Albertslund, Ballerup, Brøndby, Glostrup, Gladsaxe, Herlev, Hvidovre, Høje-Taastrup, Ishøj, Rødovre og Vallensbæk kommuner.

MIDT- OG VESTSJÆLLANDS POLITIKREDS:

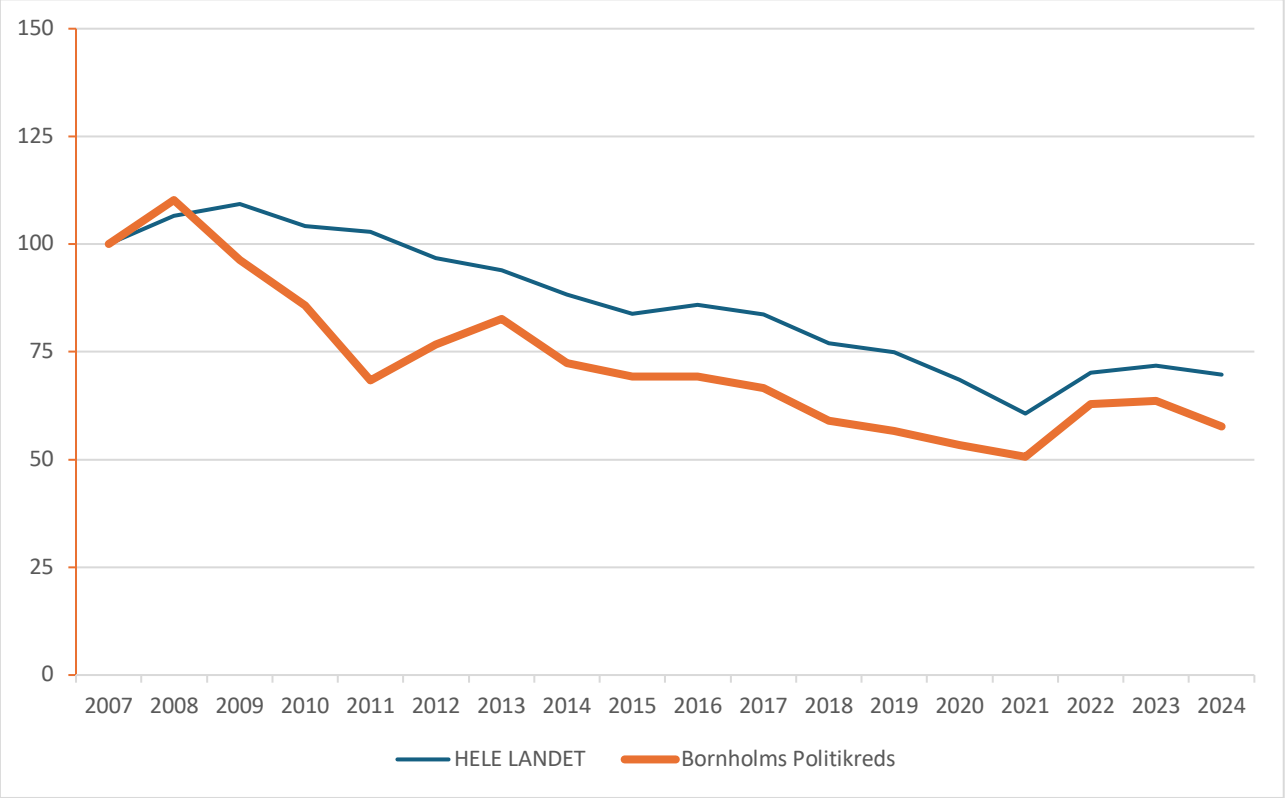
Midt- og Vestsjællands Politikreds dækker Greve, Holbæk, Kalundborg, Køge, Lejre, Odsherred, Ringsted, Roskilde, Solrød og Stevns kommuner.

SYDSJÆLLANDS- OG LOLLAND-FALSTERS POLITIKREDS:

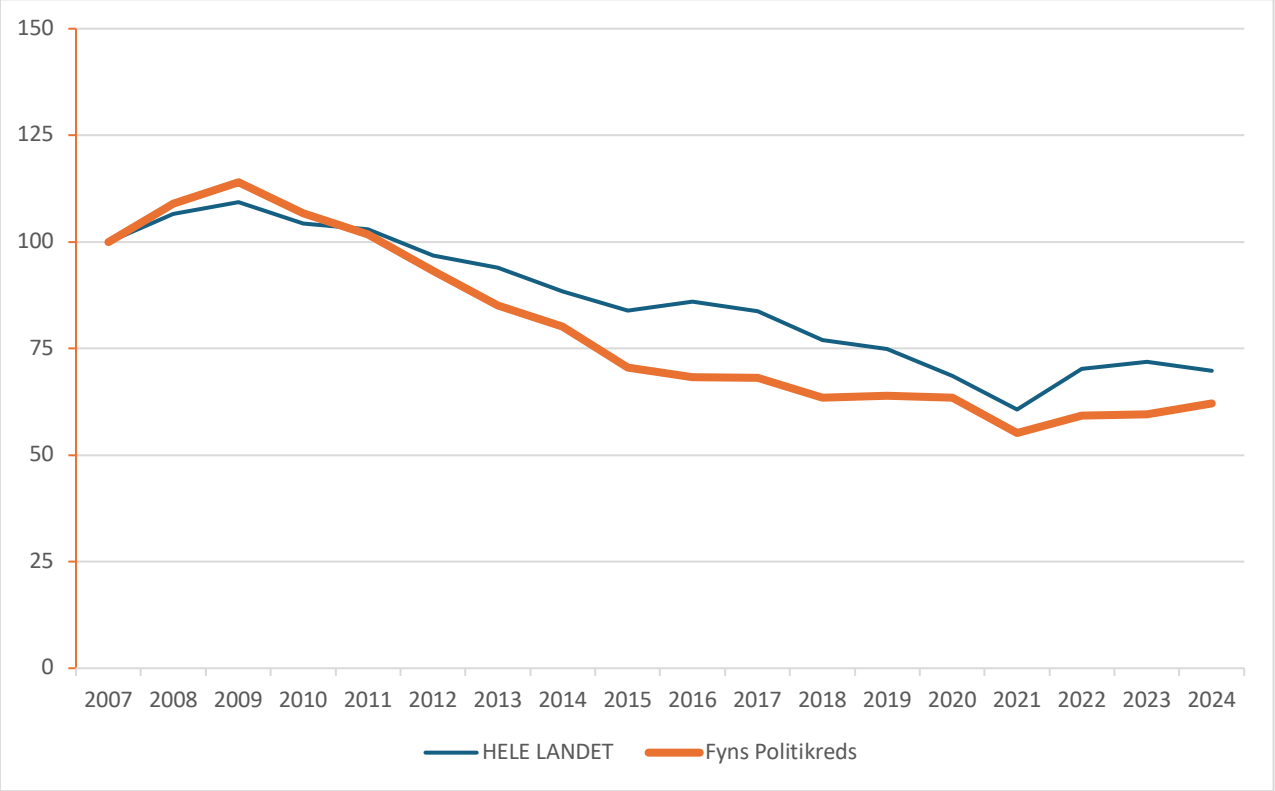
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politikreds dækker Slagelse, Sorø, Næstved, Faxe, Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner.

BORNHOLMS POLITIKREDS:

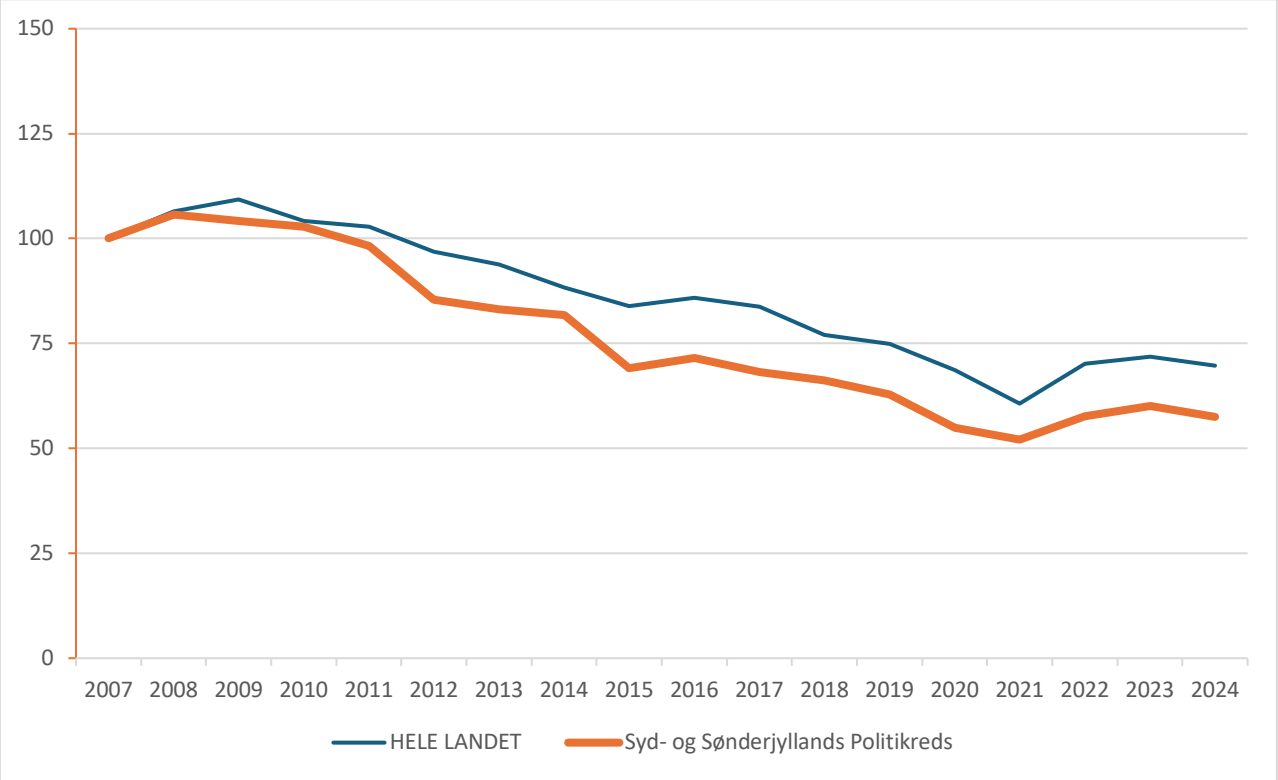
Bornholms Politikreds dækker Bornholm og øgruppen Ertholmene.

FYNS POLITIKREDS:

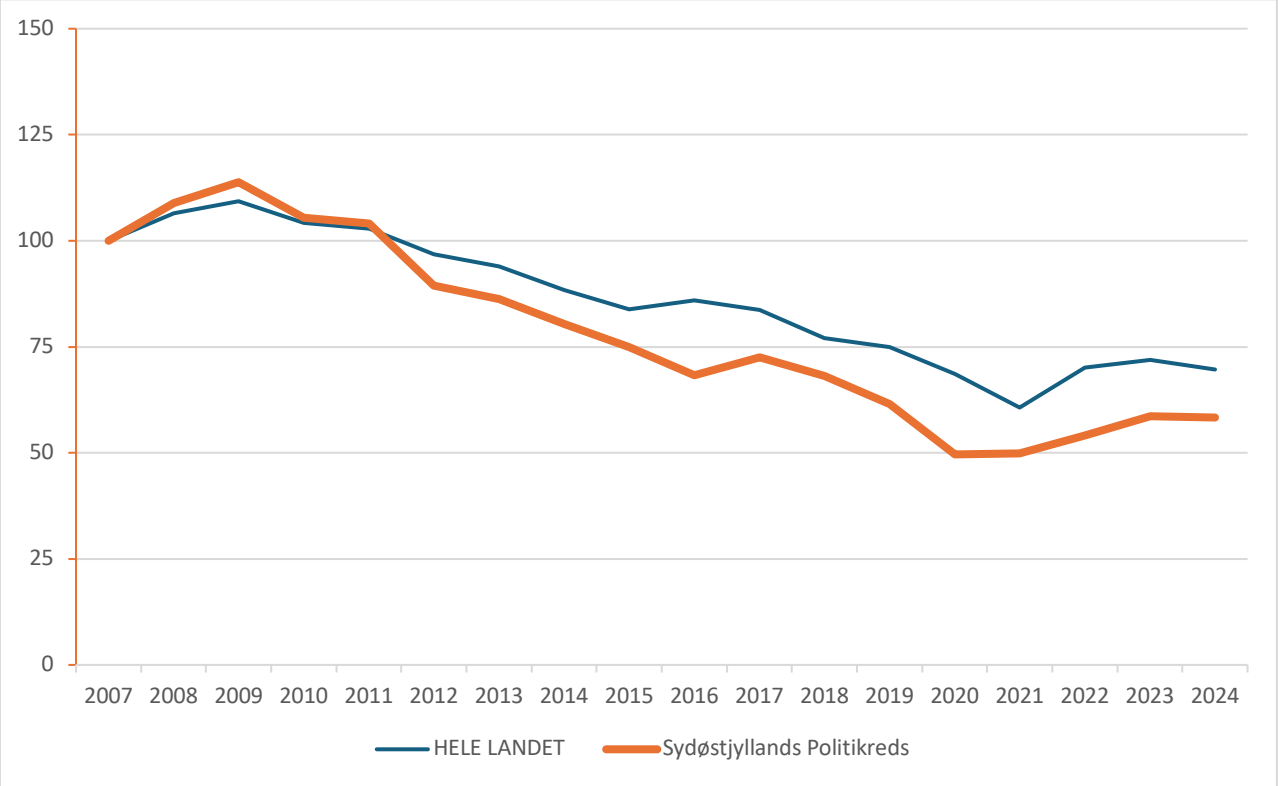
Fyns Politikreds dækker Assens, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Langeland, Middelfart, Nordfyn, Nyborg, Odense, Svendborg og Ærø kommuner.

SYD- OG SØNDERJYLLANDS POLITIKREDS:

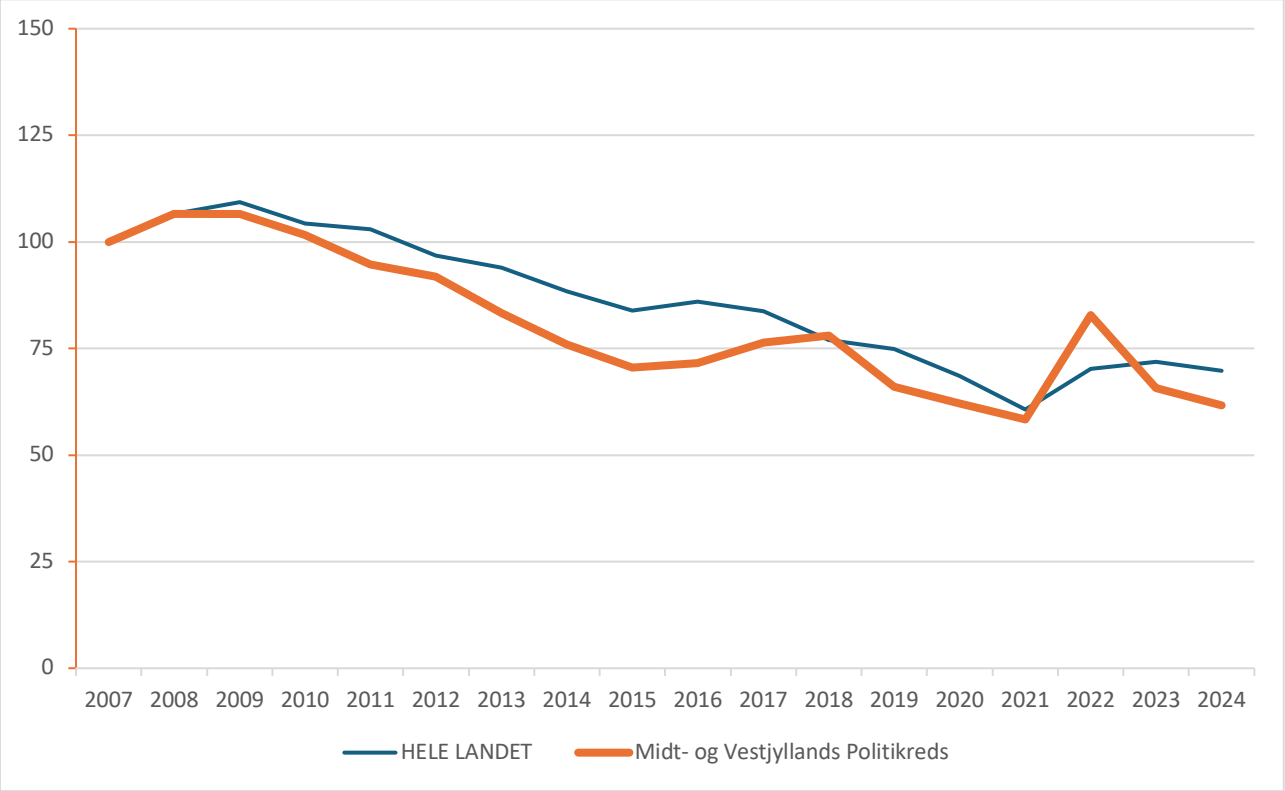
Syd- og Sønderjyllands Politikreds dækker Esbjerg, Haderslev, Sønderborg, Tønder, Varde, Vejen, Aabenraa og Fanø kommuner.

SYDØSTJYLLANDS POLITIKREDS:

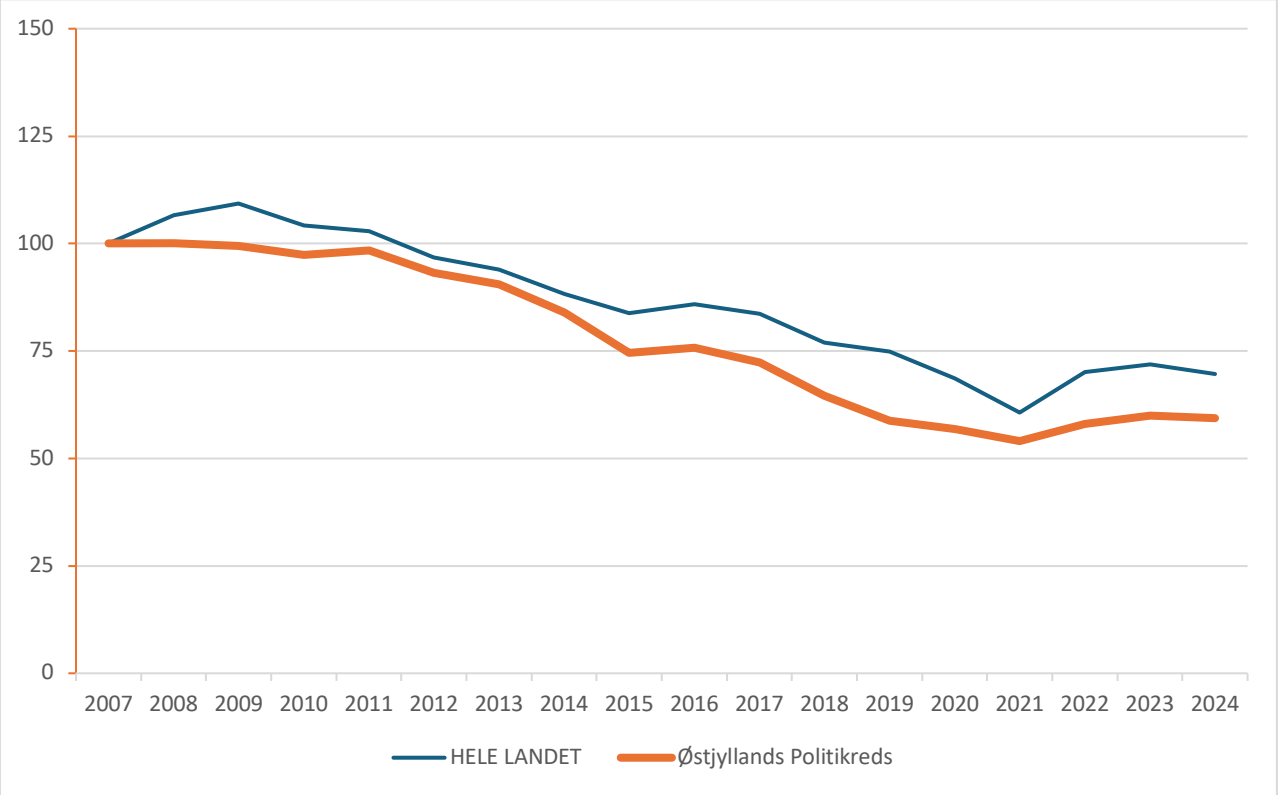
Sydøstjyllands Politikreds dækker Skanderborg, Horsens, Hedensted, Vejle, Billund, Kolding og Fredericia kommuner.

MIDT- OG VESTJYLLANDS POLITIKREDS:

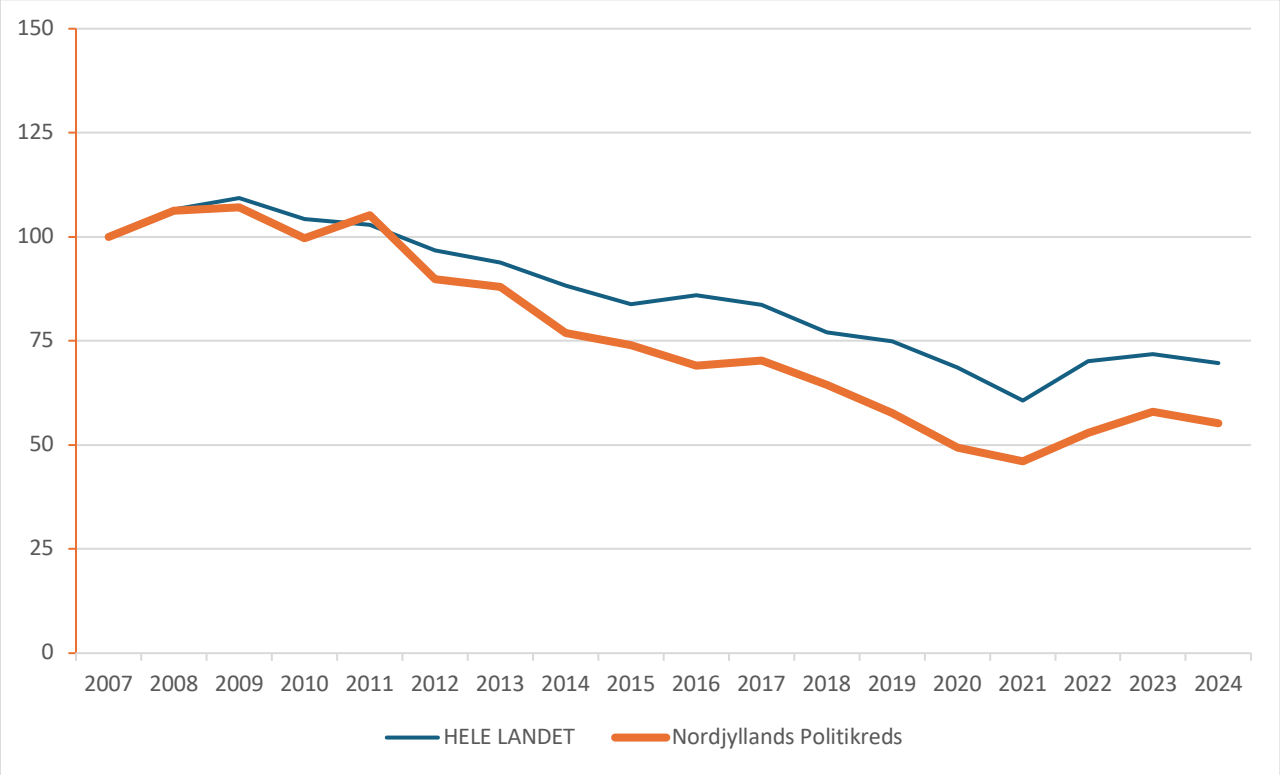
Midt- og Vestjyllands Politikreds dækker Ikast-Brande, Silkeborg, Ringkøbing-Skjern, Herning, Holstebro, Viborg, Skive, Lemvig, Struer, Thisted og Morsø kommuner.

ØSTJYLLANDS POLITIKREDS:

Østjyllands Politikreds dækker Randers, Norddjurs, Syddjurs, Favrskov, Aarhus, Odder og Samsø kommuner.

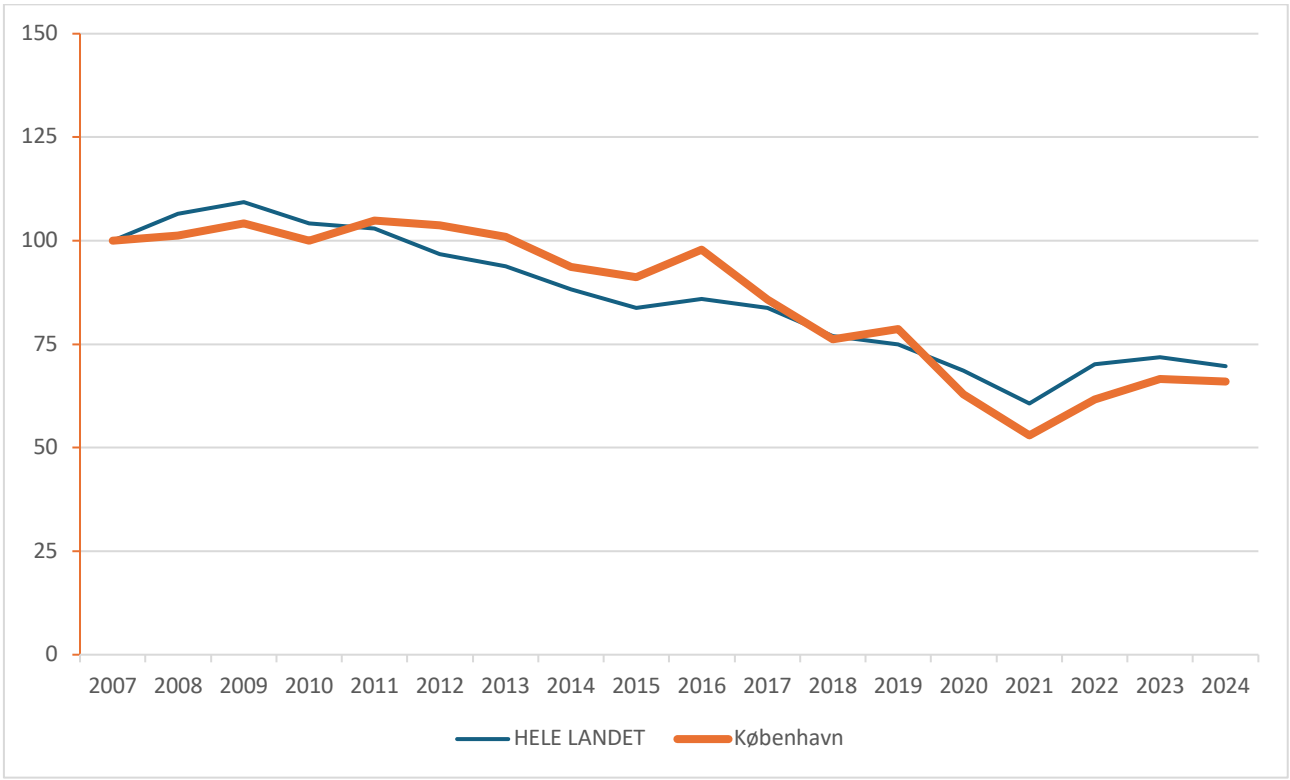
NORDJYLLANDS POLITIKREDS:

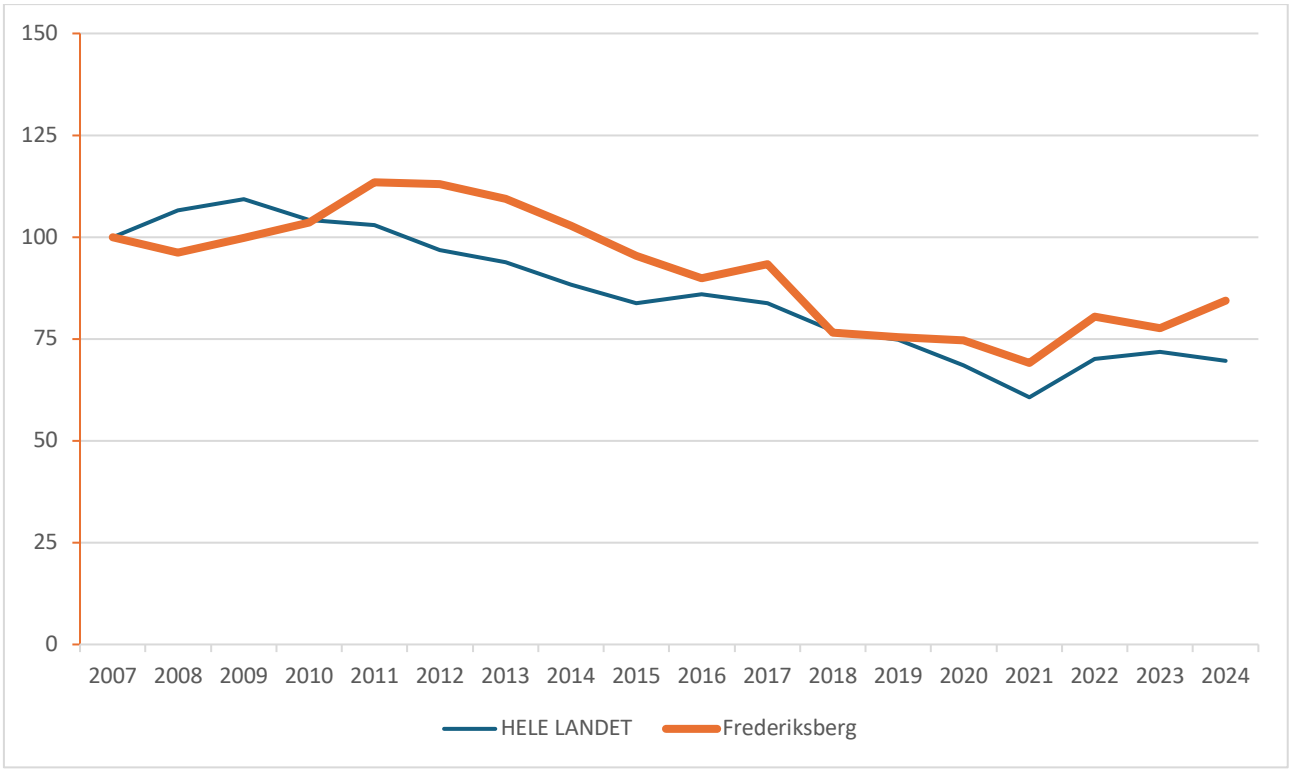
Nordjyllands Politikreds dækker Frederikshavn, Læsø, Hjørring, Brønderslev, Aalborg, Jammerbugt, Vesthimmerlands, Mariagerfjord og Rebild kommuner.

KOMMUNER

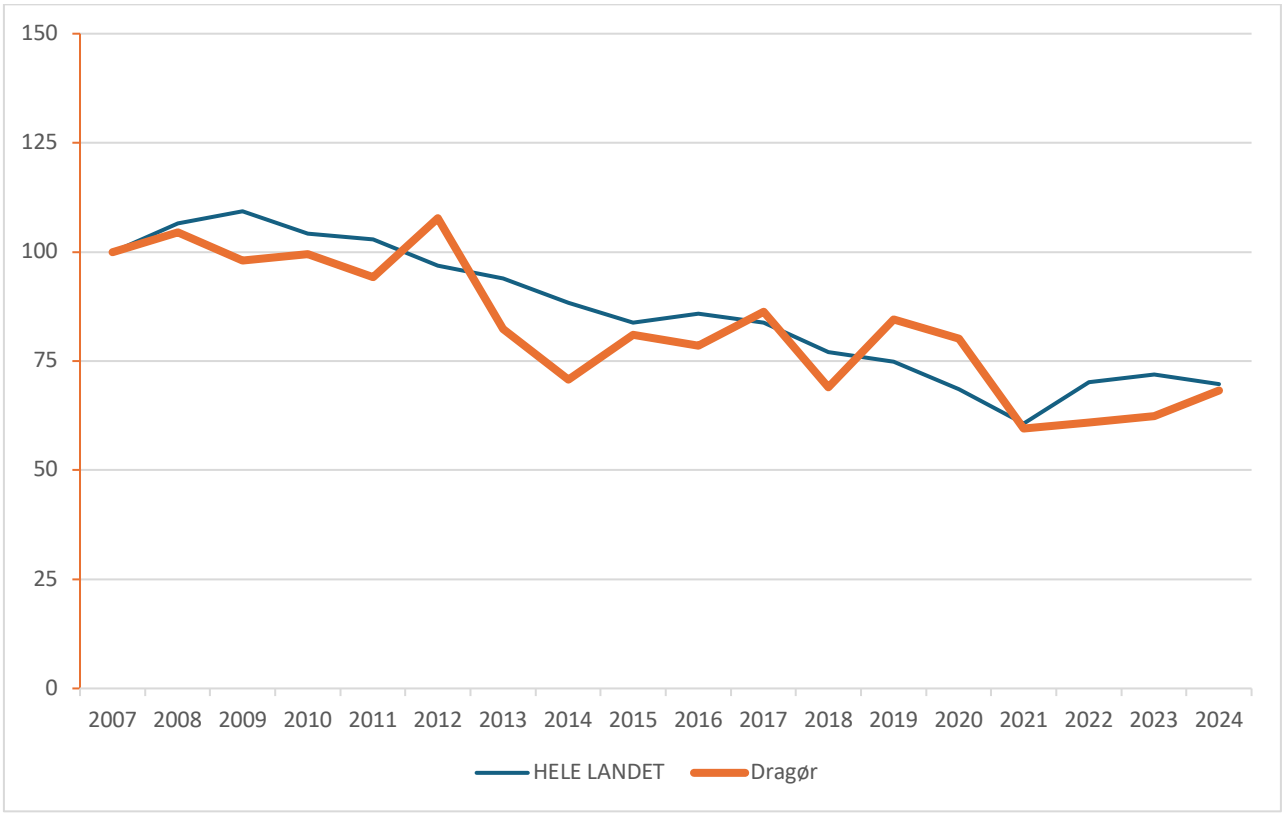
KØBENHAVNS KOMMUNE:

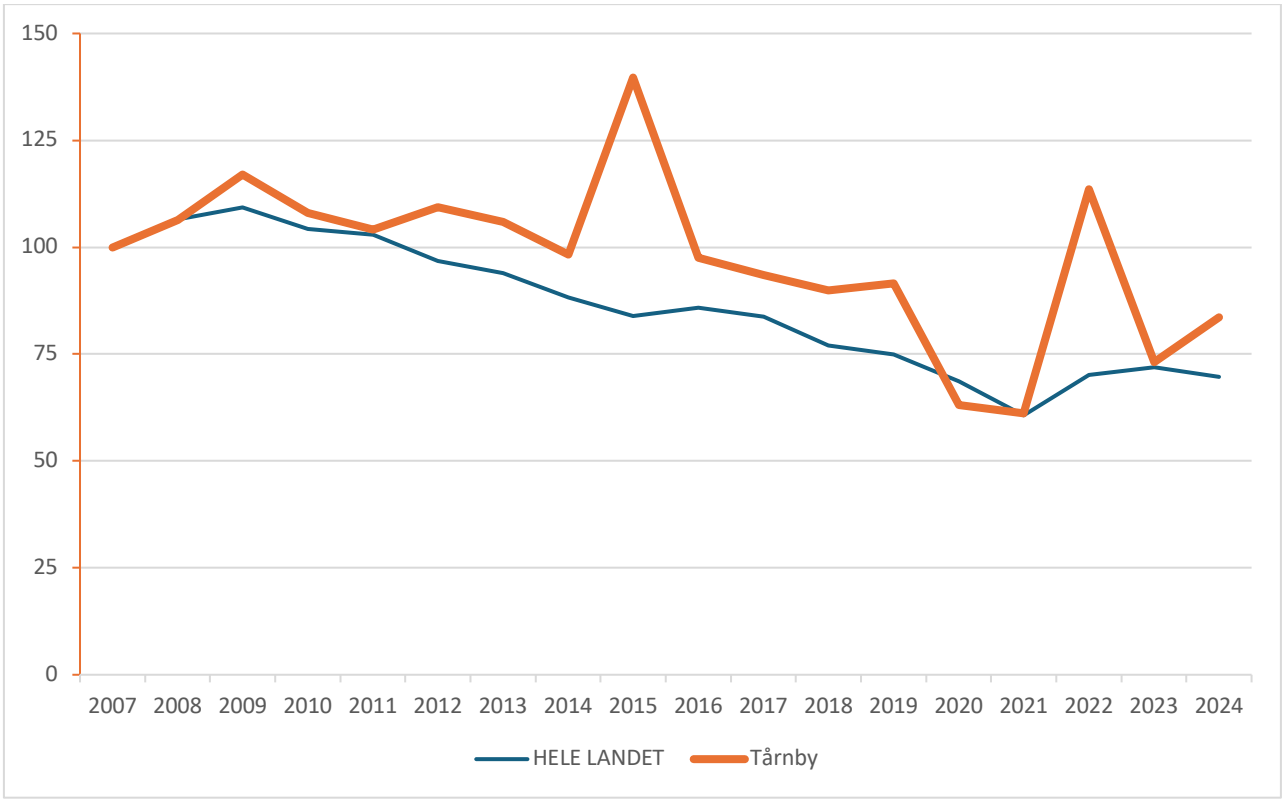
FREDERIKSBERG KOMMUNE:

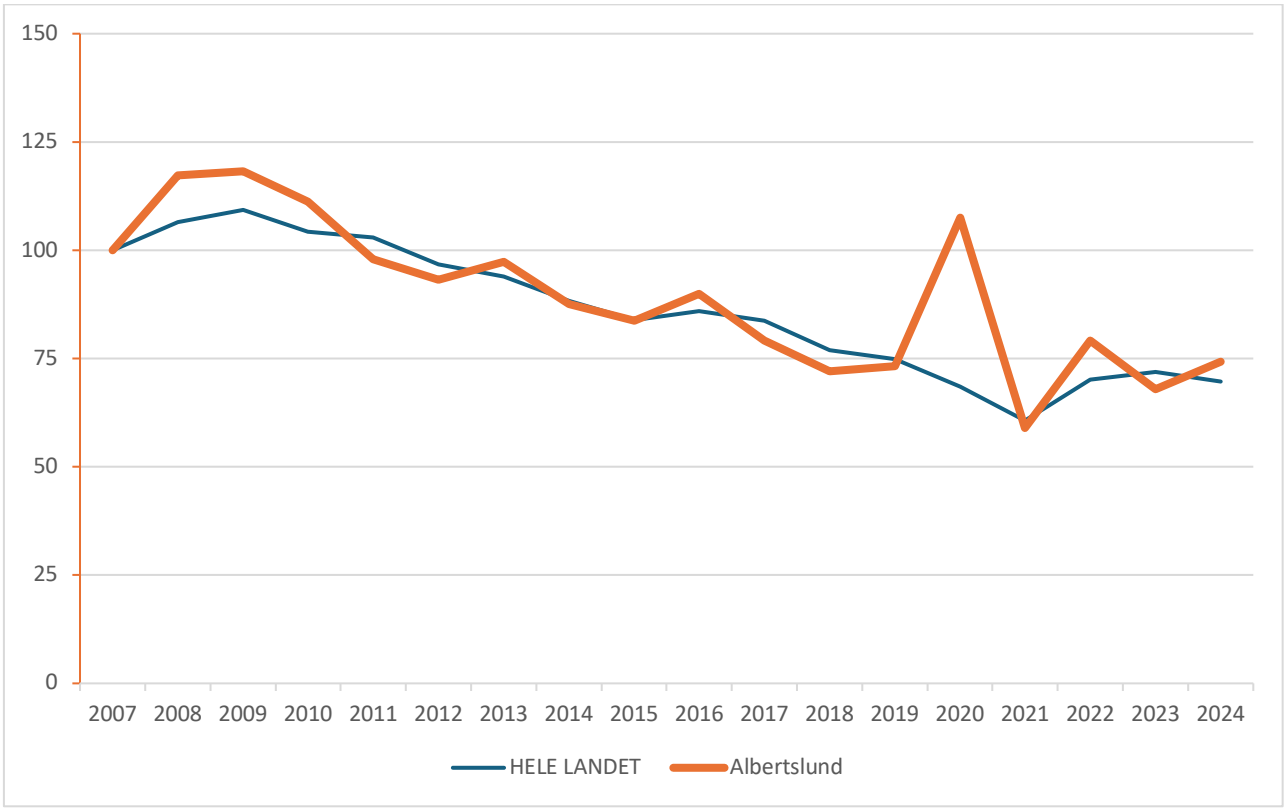
DRAGØR KOMMUNE:

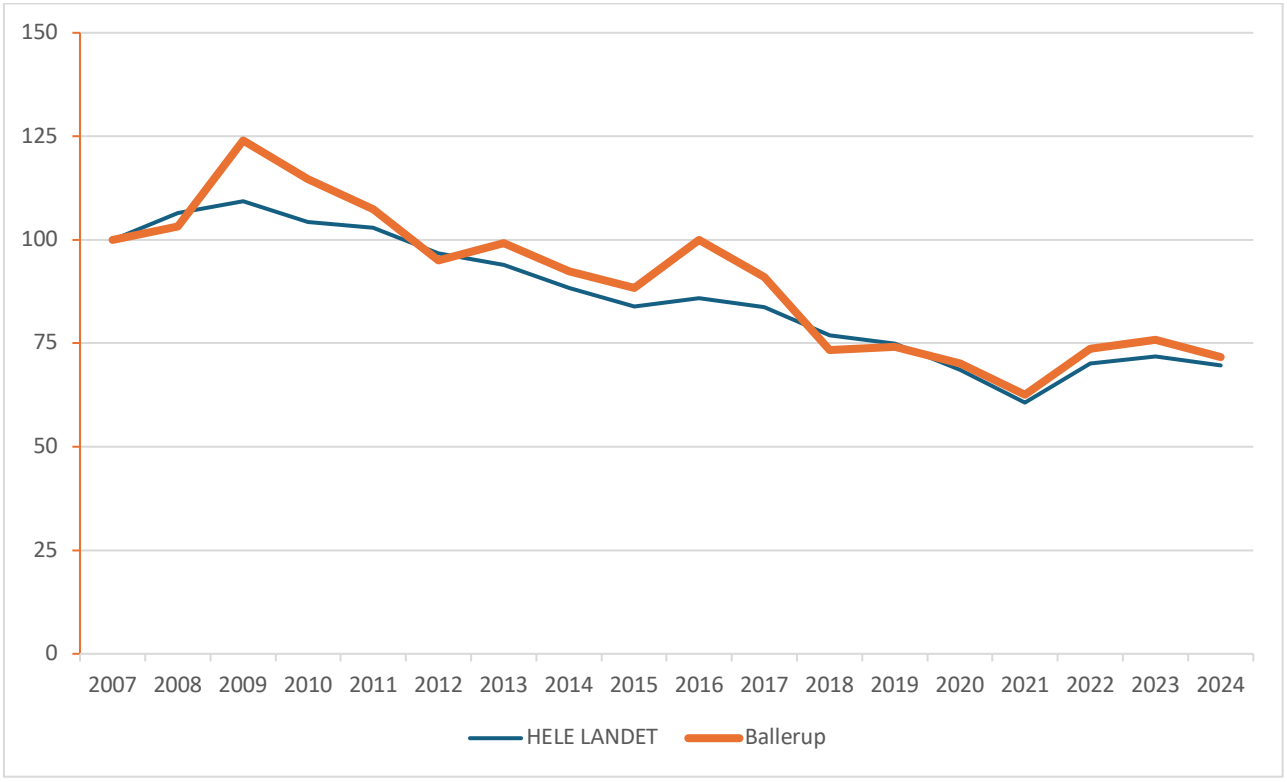
TÅRNBY KOMMUNE:

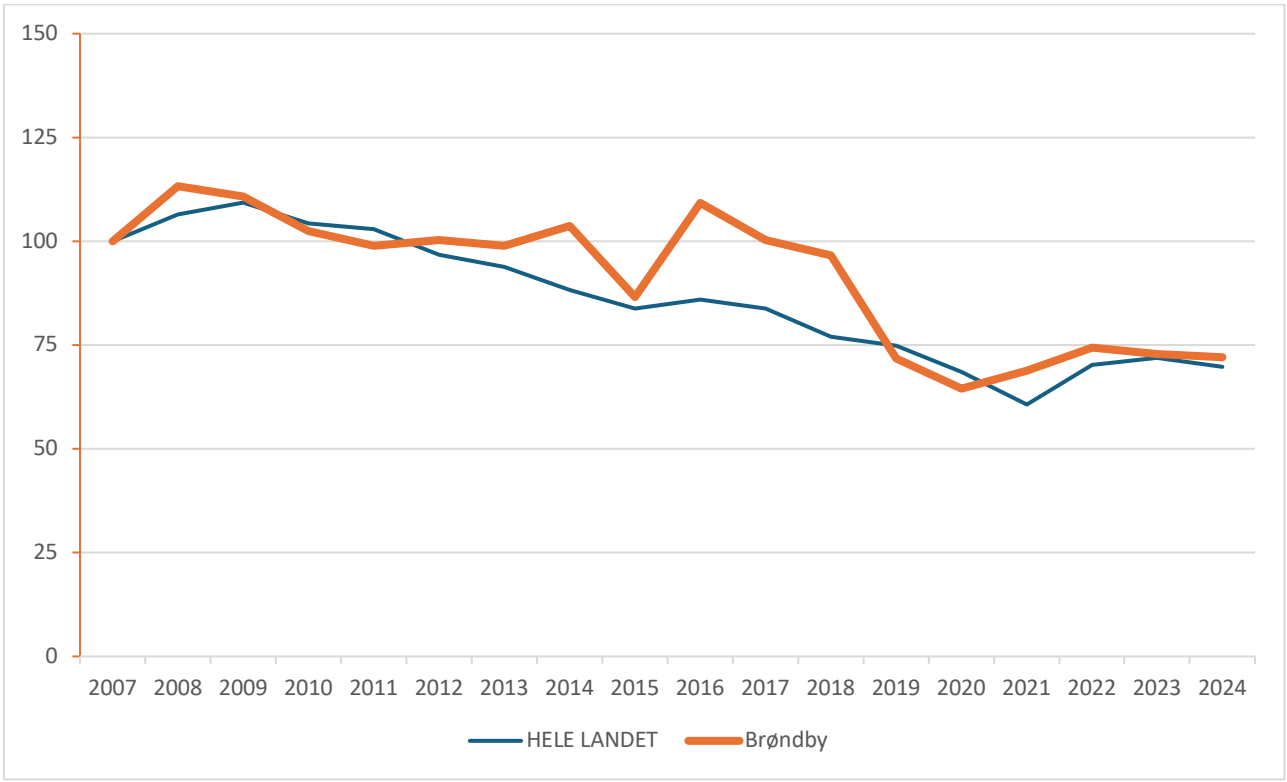
ALBERTSLUND KOMMUNE:

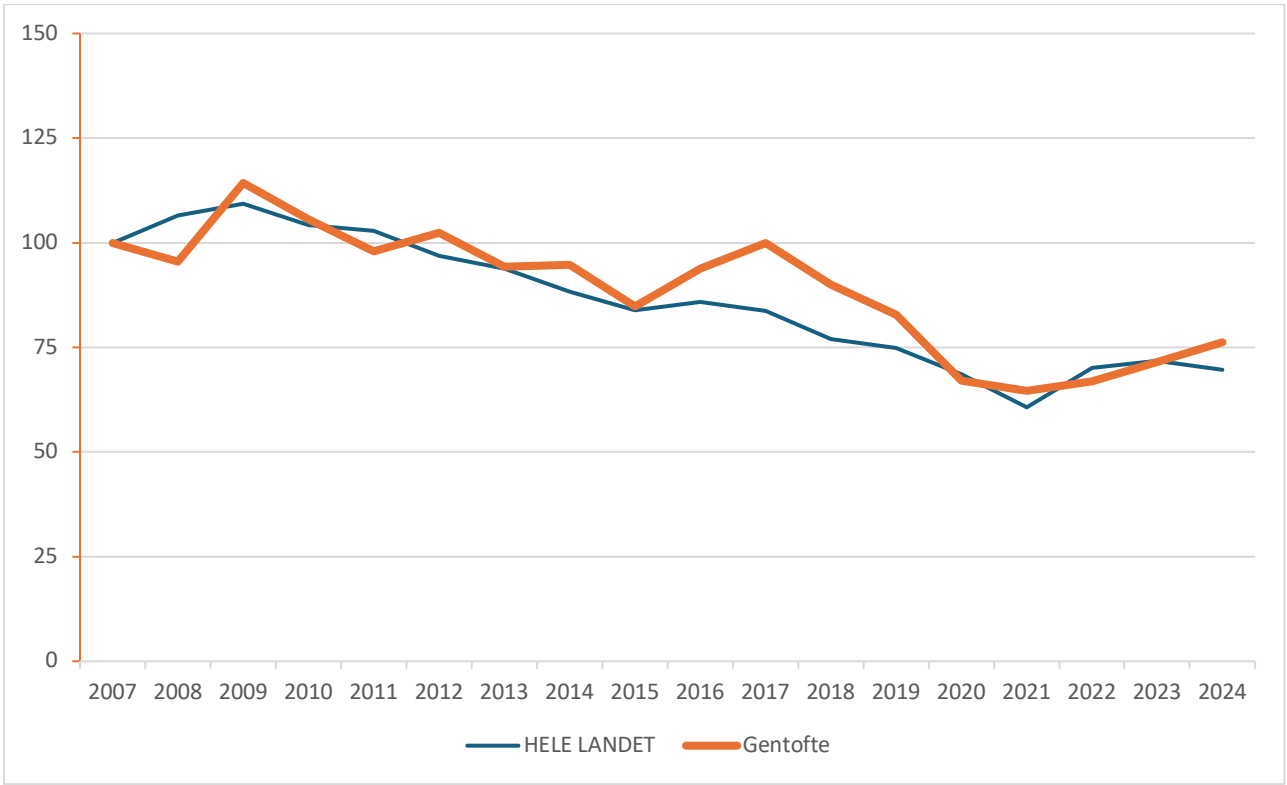
BALLERUP KOMMUNE:

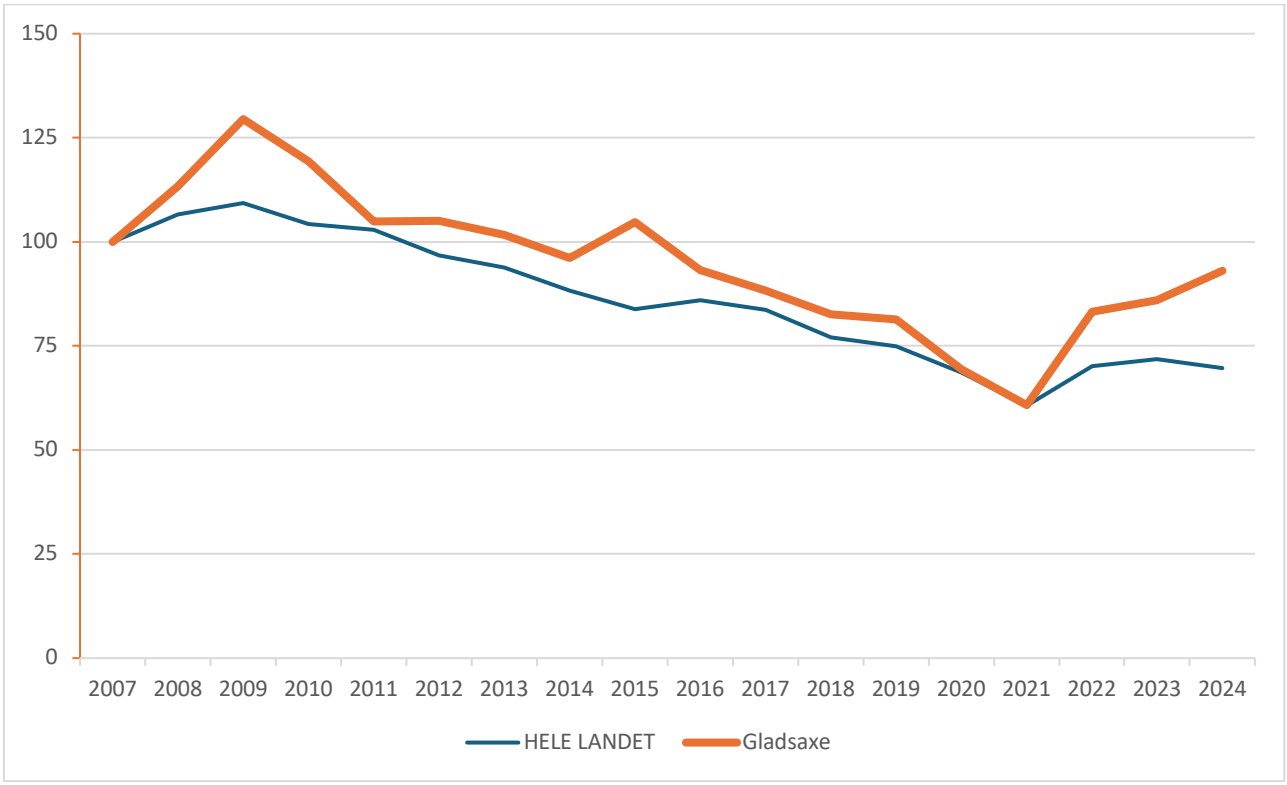
BRØNDBY KOMMUNE:

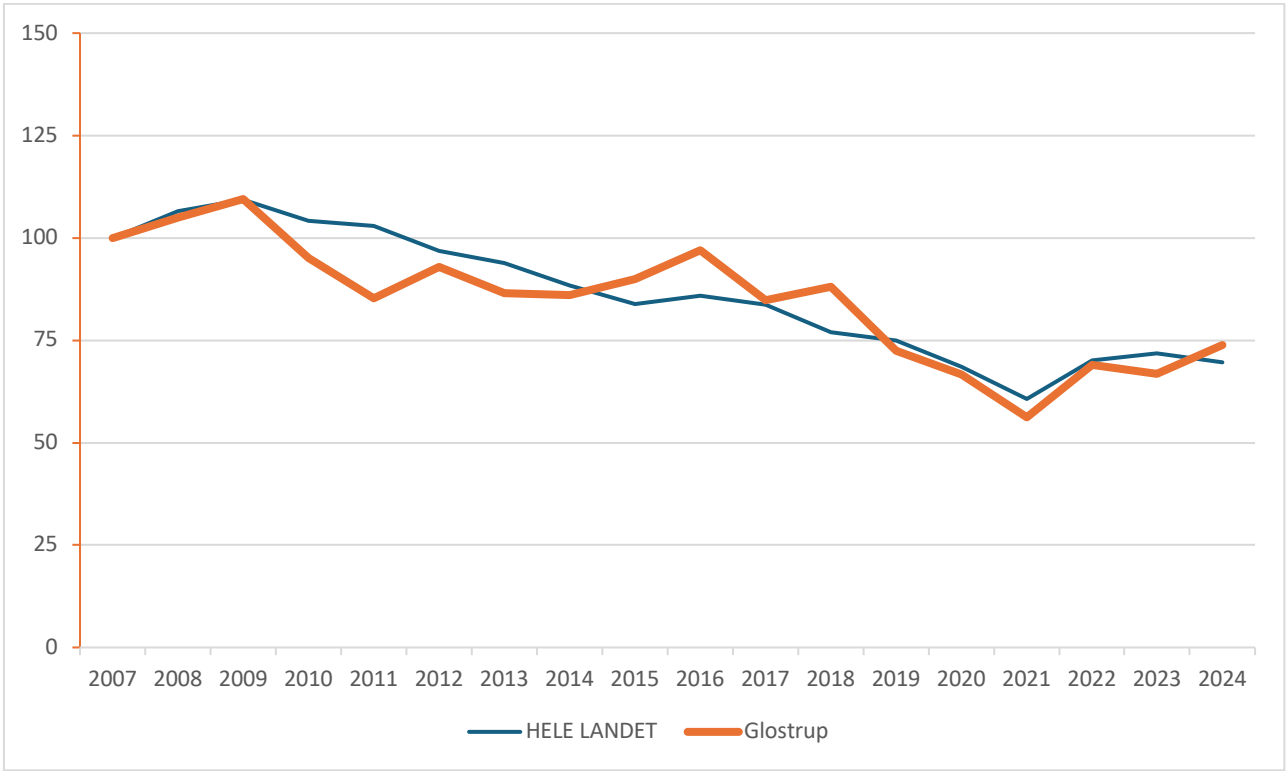
GENTOFTE KOMMUNE:

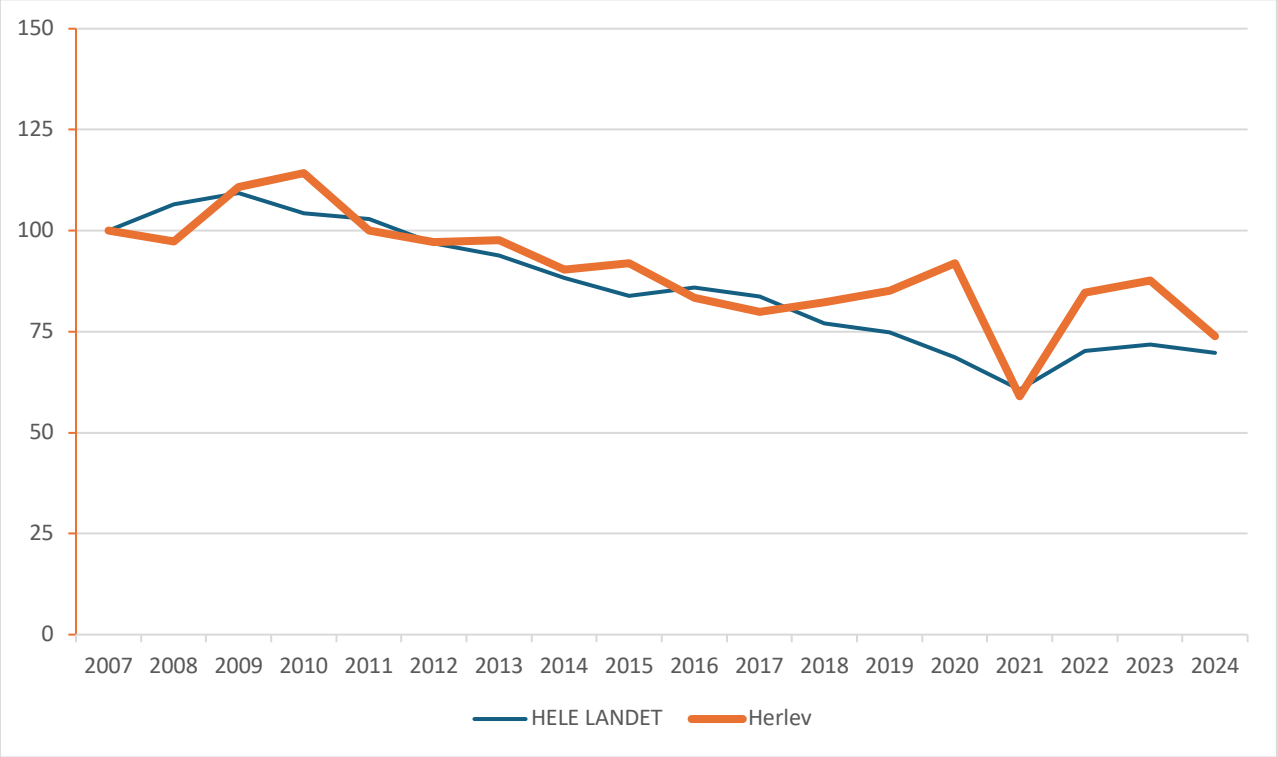
GLADSAXE KOMMUNE:

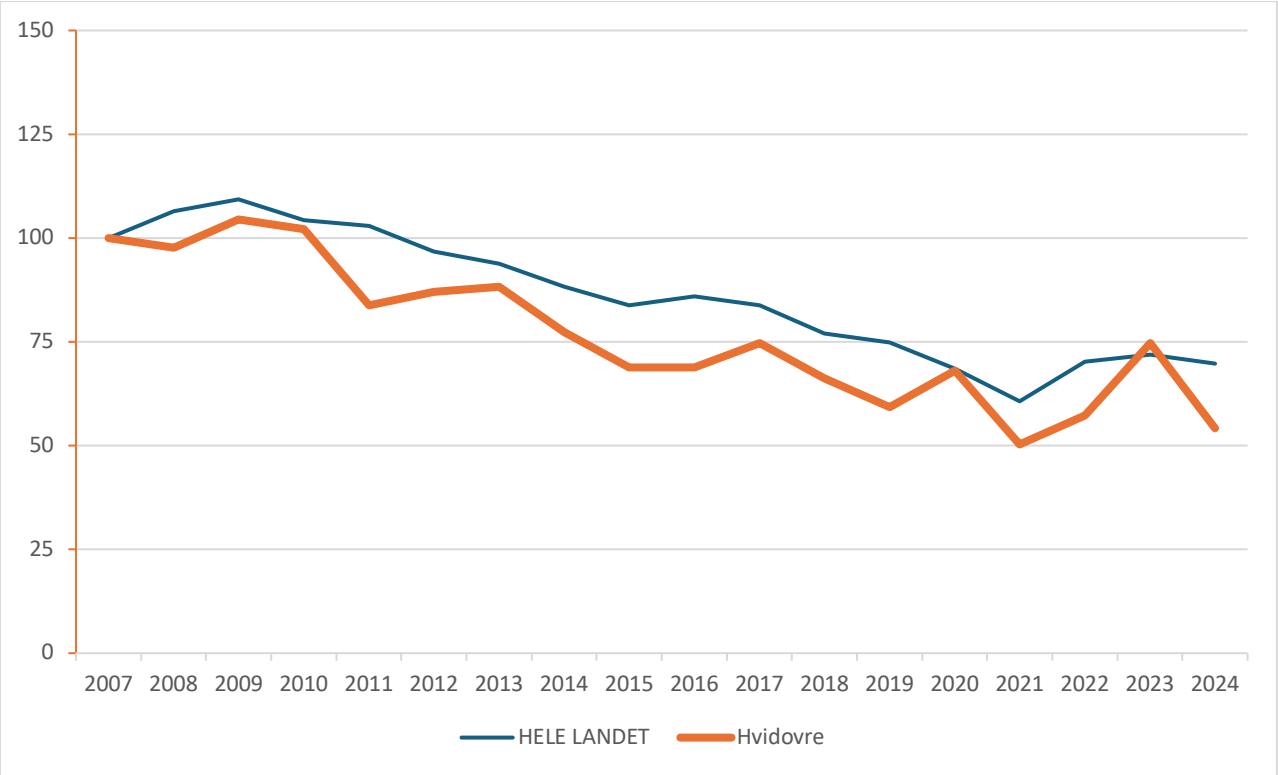
GLOSTRUP KOMMUNE:

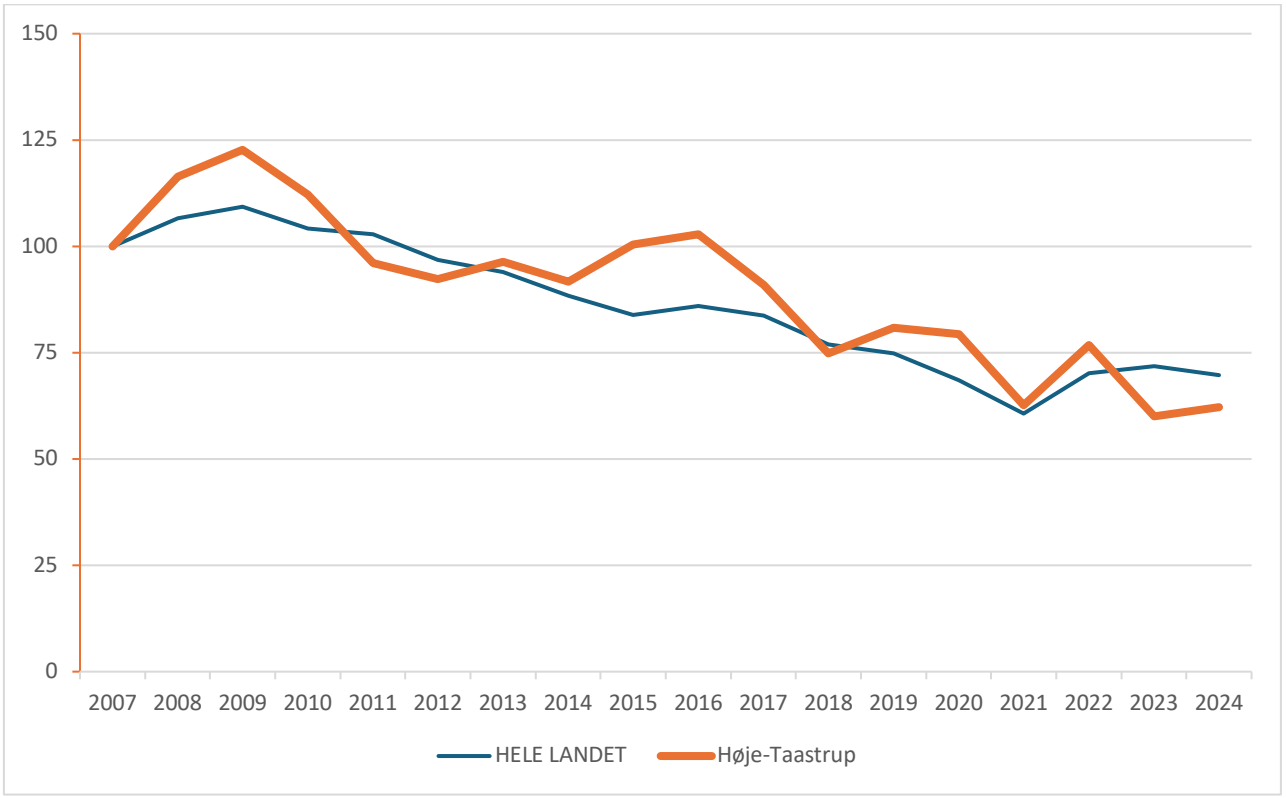
HERLEV KOMMUNE:

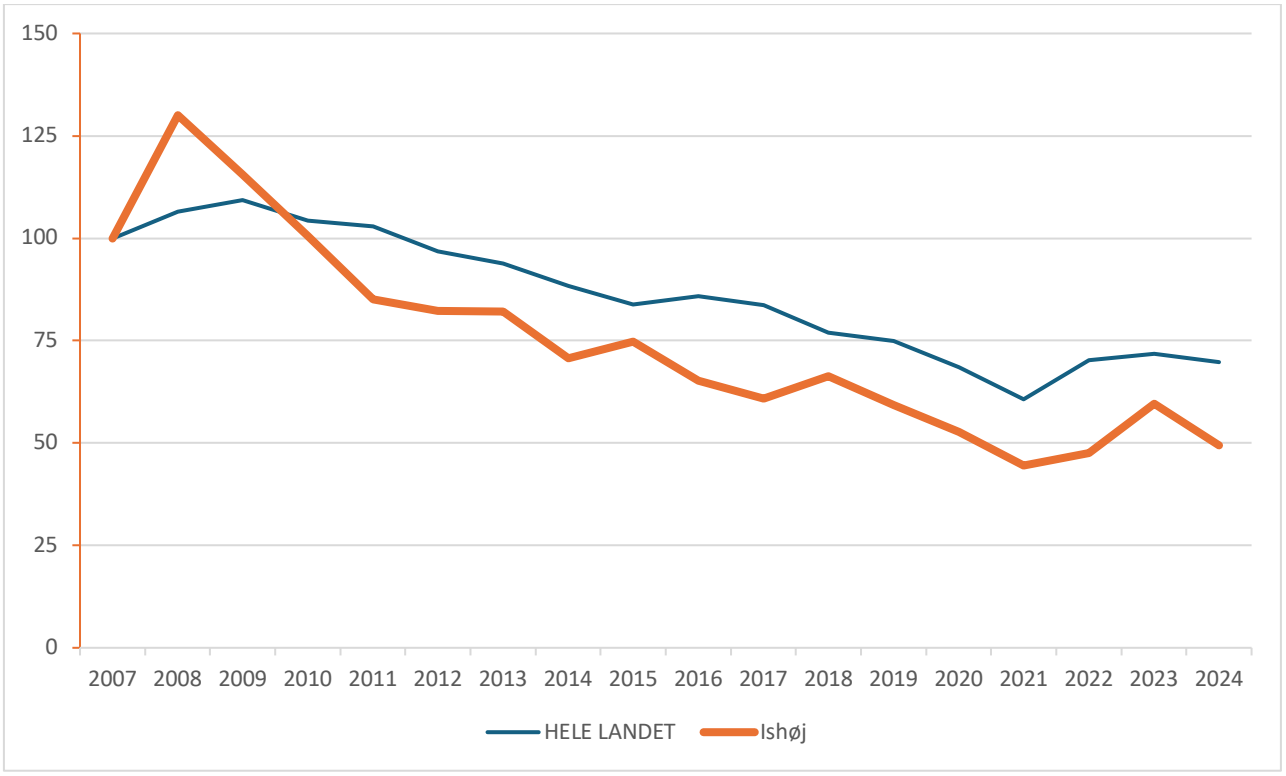
HVIDOVRE KOMMUNE:

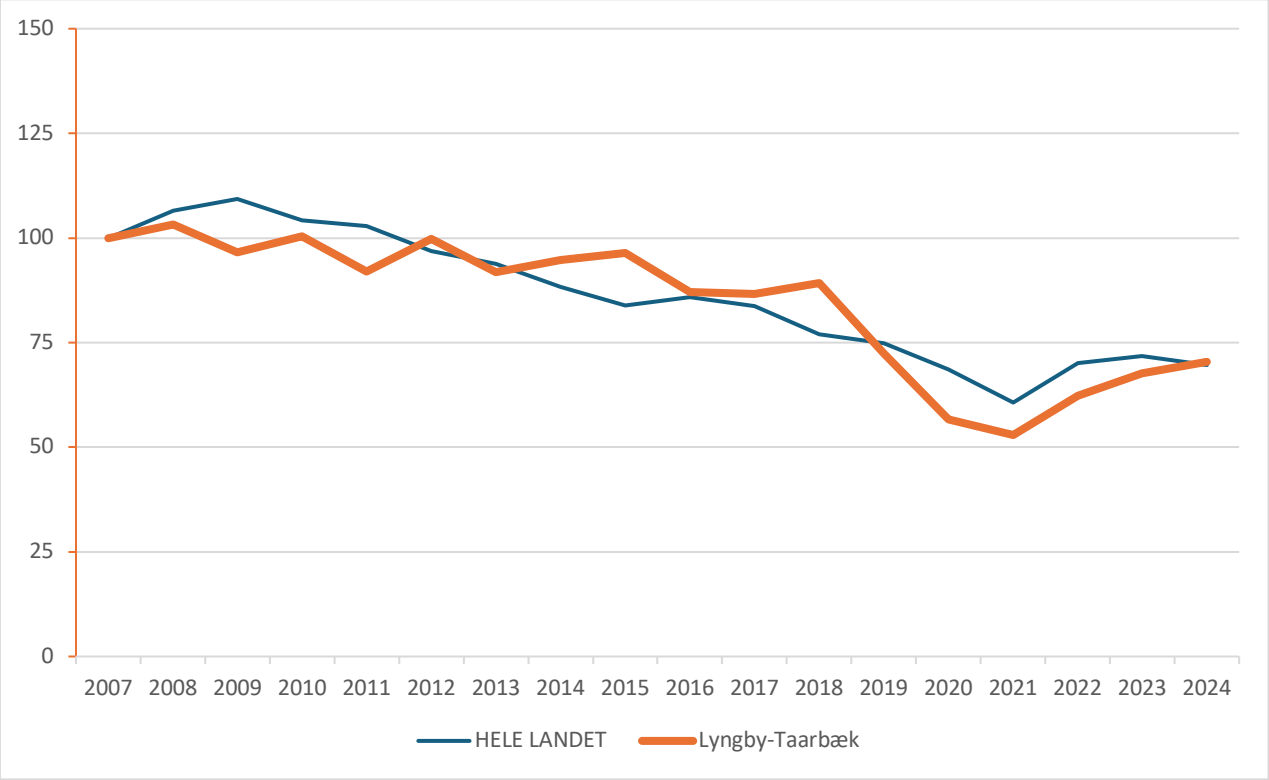
HØJE-TAASTRUP KOMMUNE:

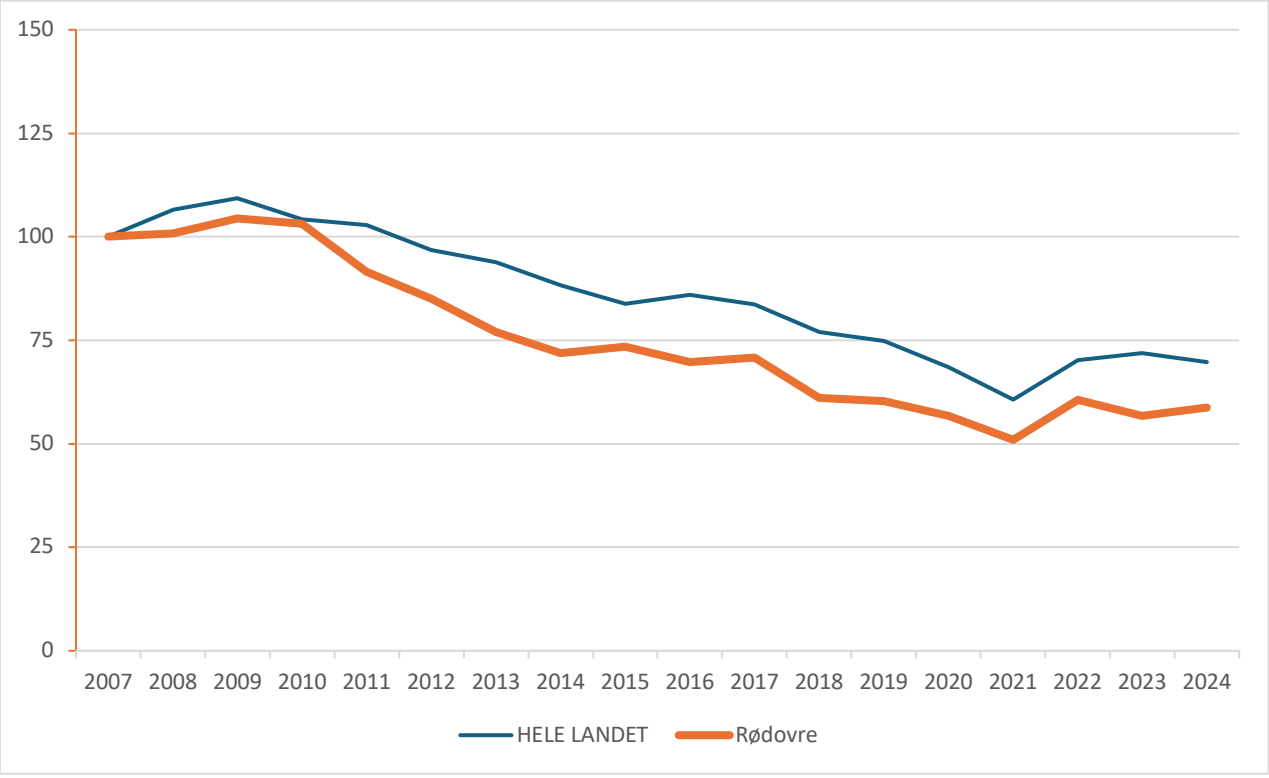
ISHØJ KOMMUNE:

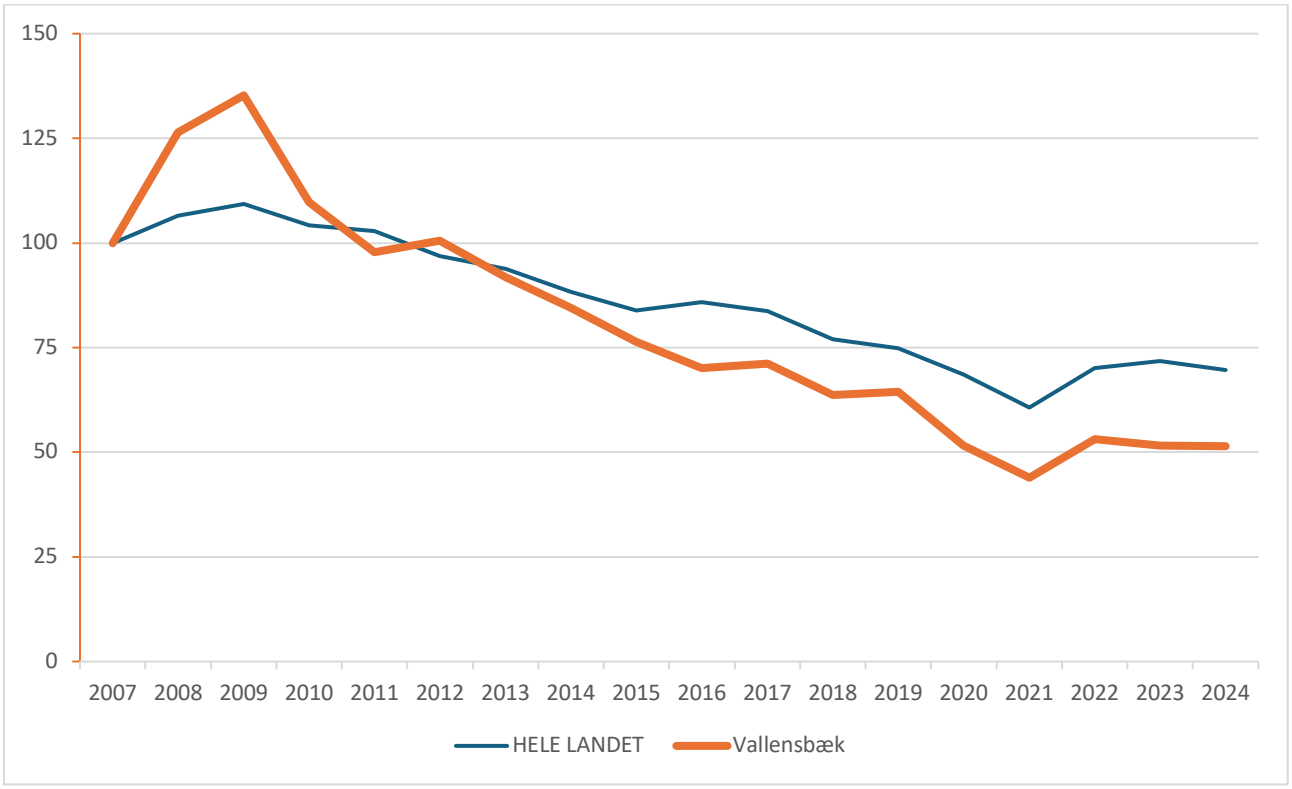
LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE:

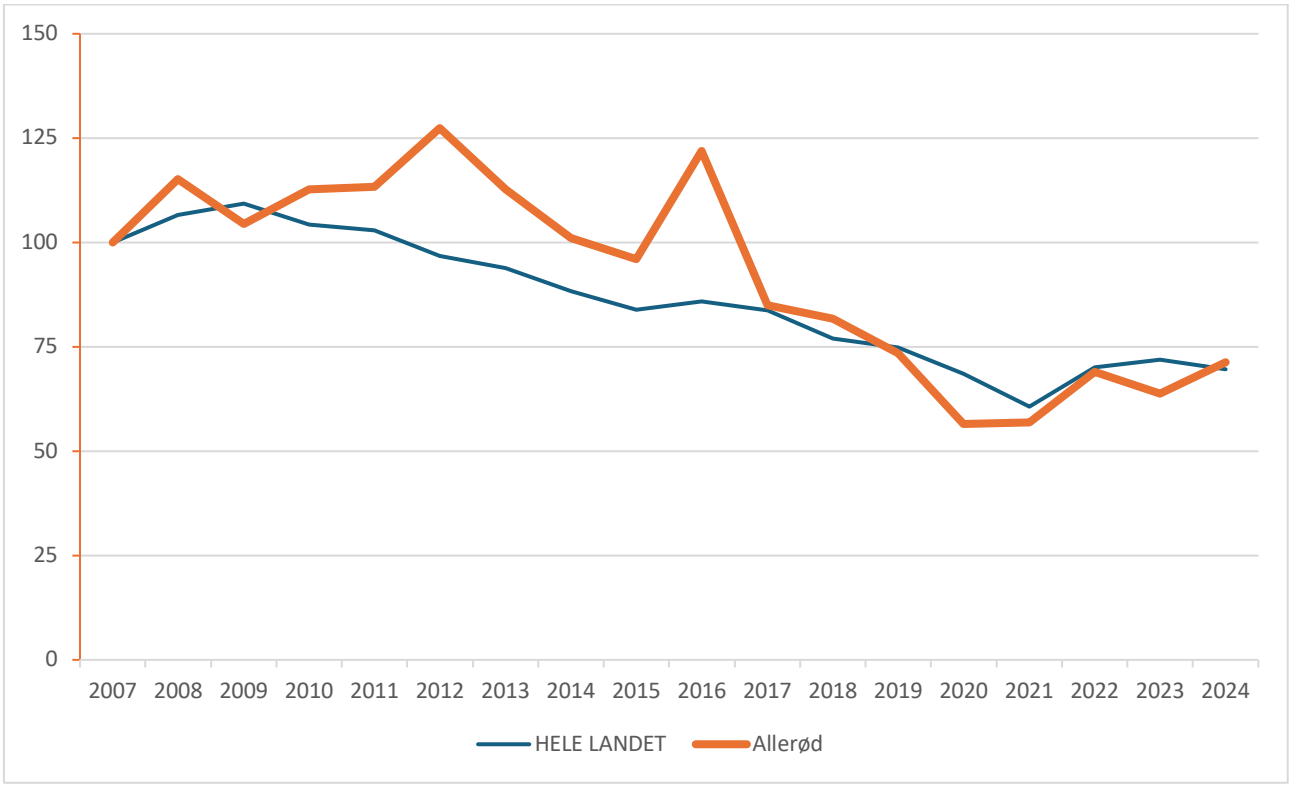
RØDOVRE KOMMUNE:

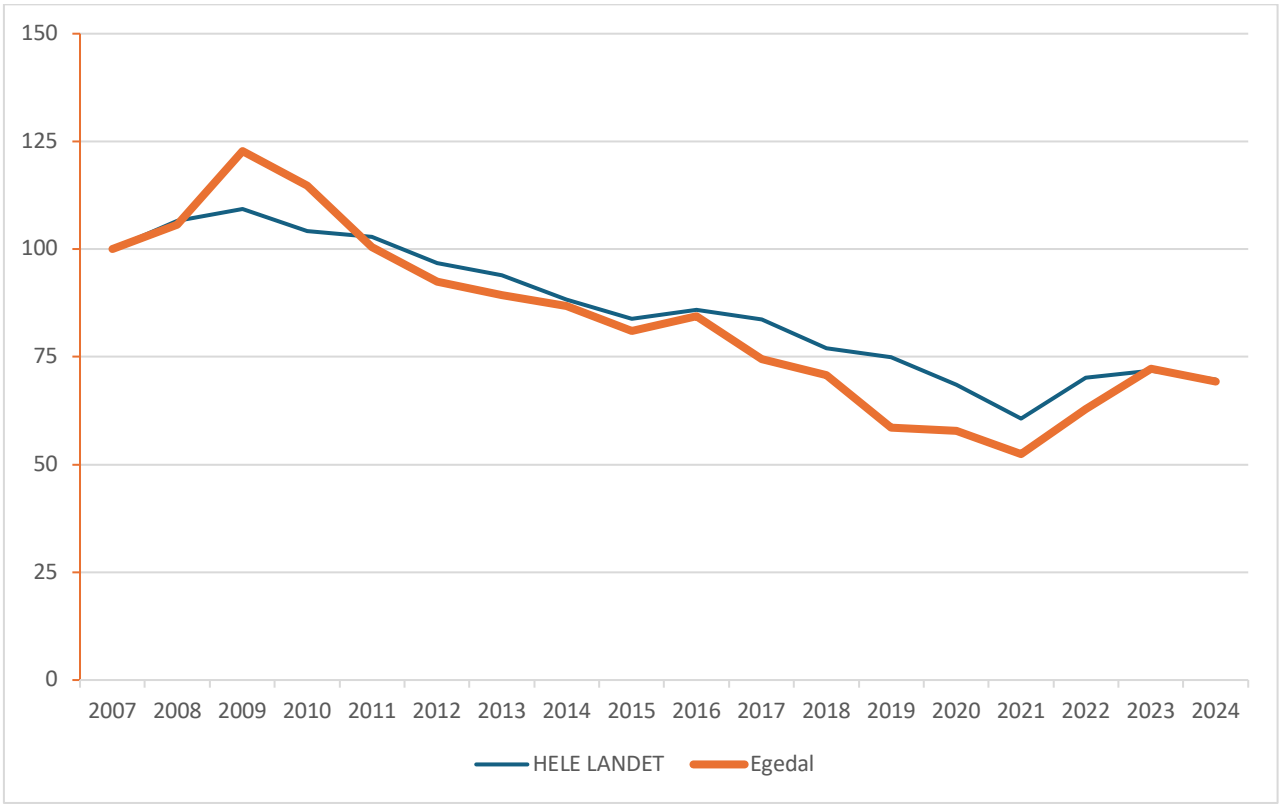
VALLENSBÆK KOMMUNE:

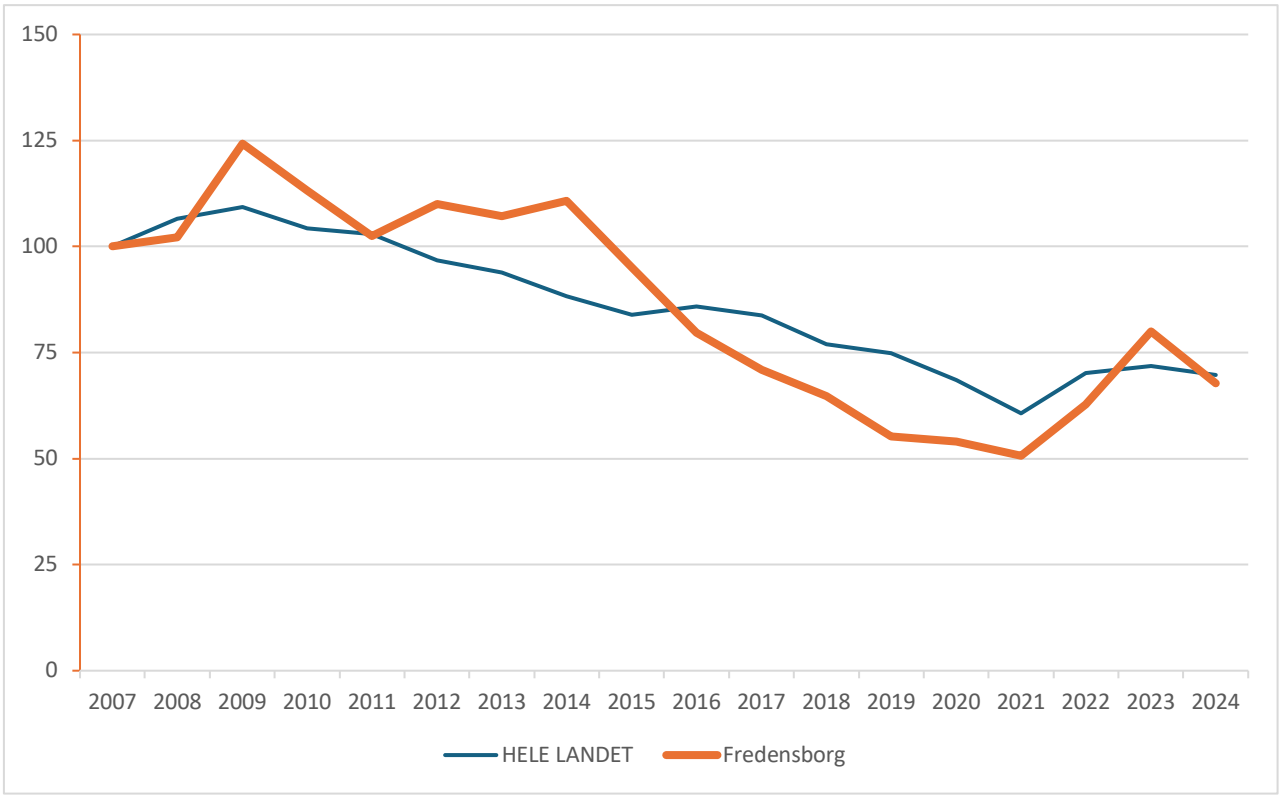
ALLERØD KOMMUNE:

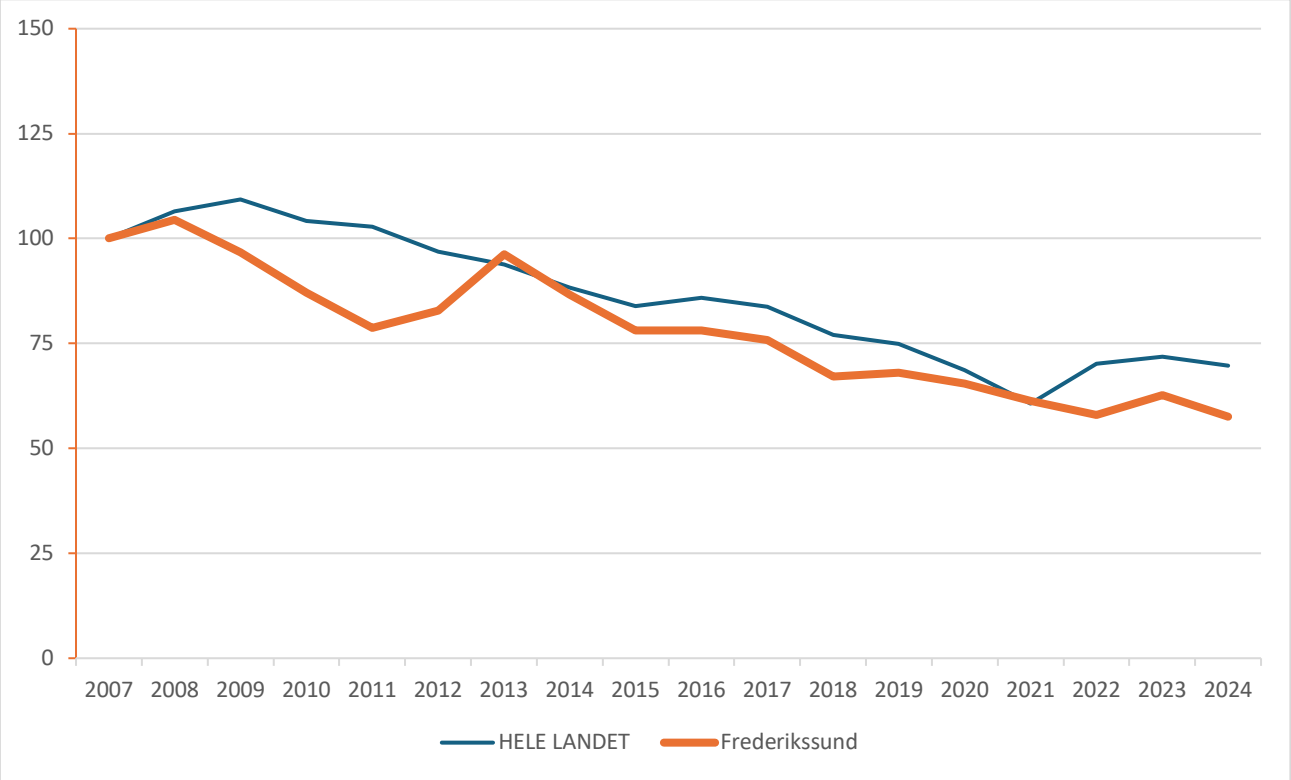
EGEDAL KOMMUNE:

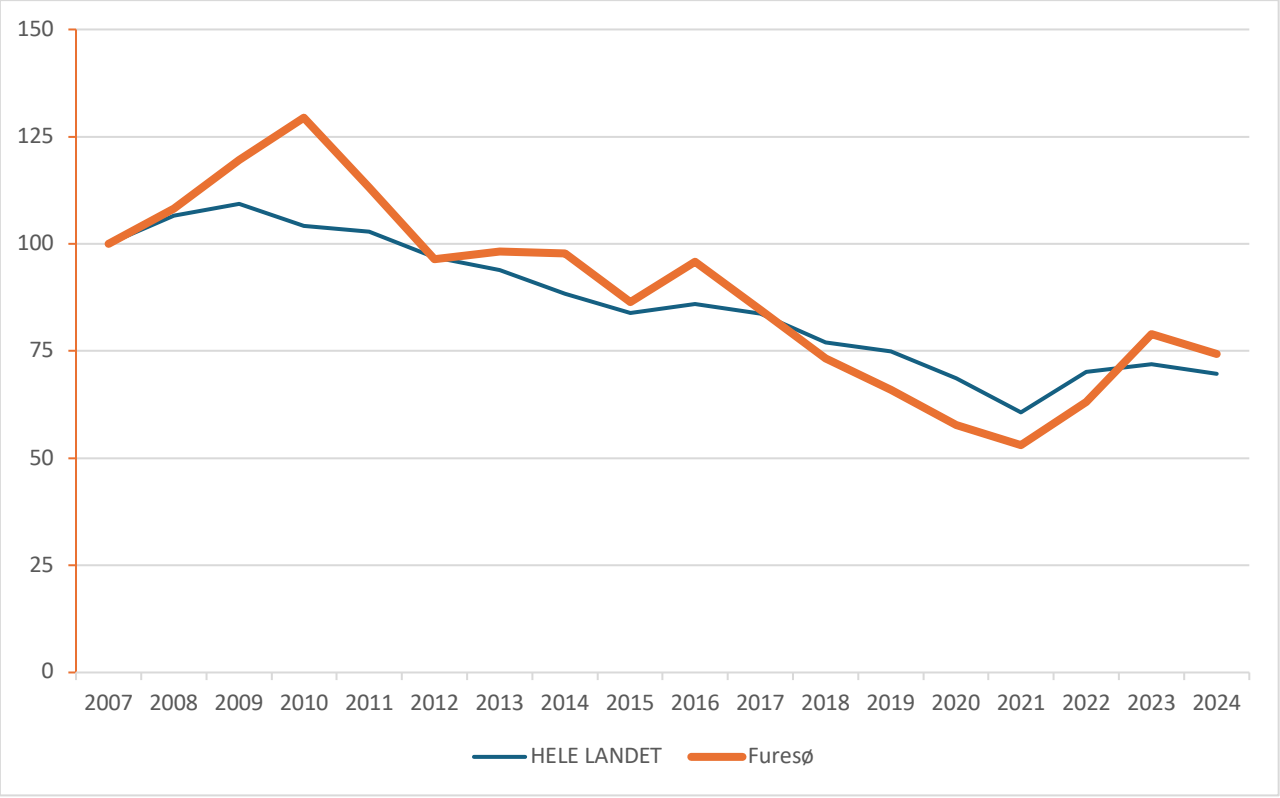
FREDENSBORG KOMMUNE:

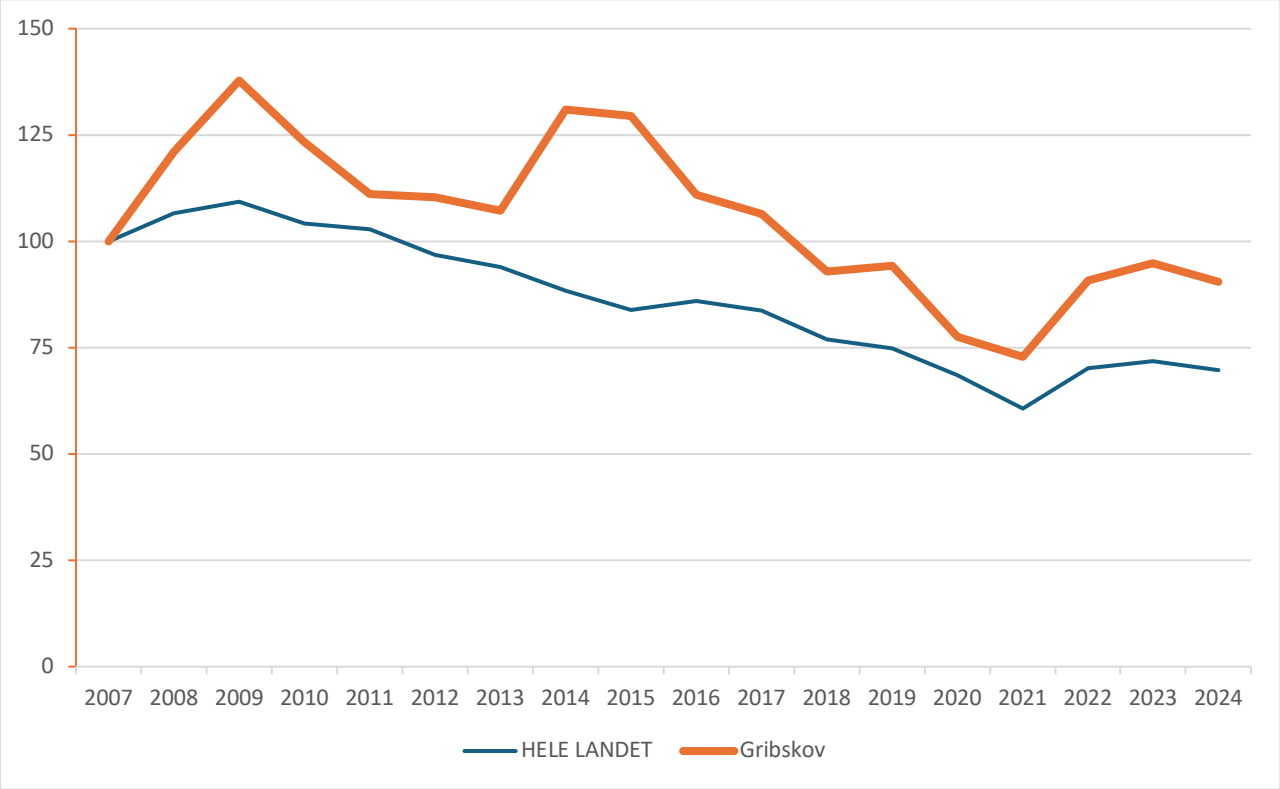
FREDERIKSSUND KOMMUNE:

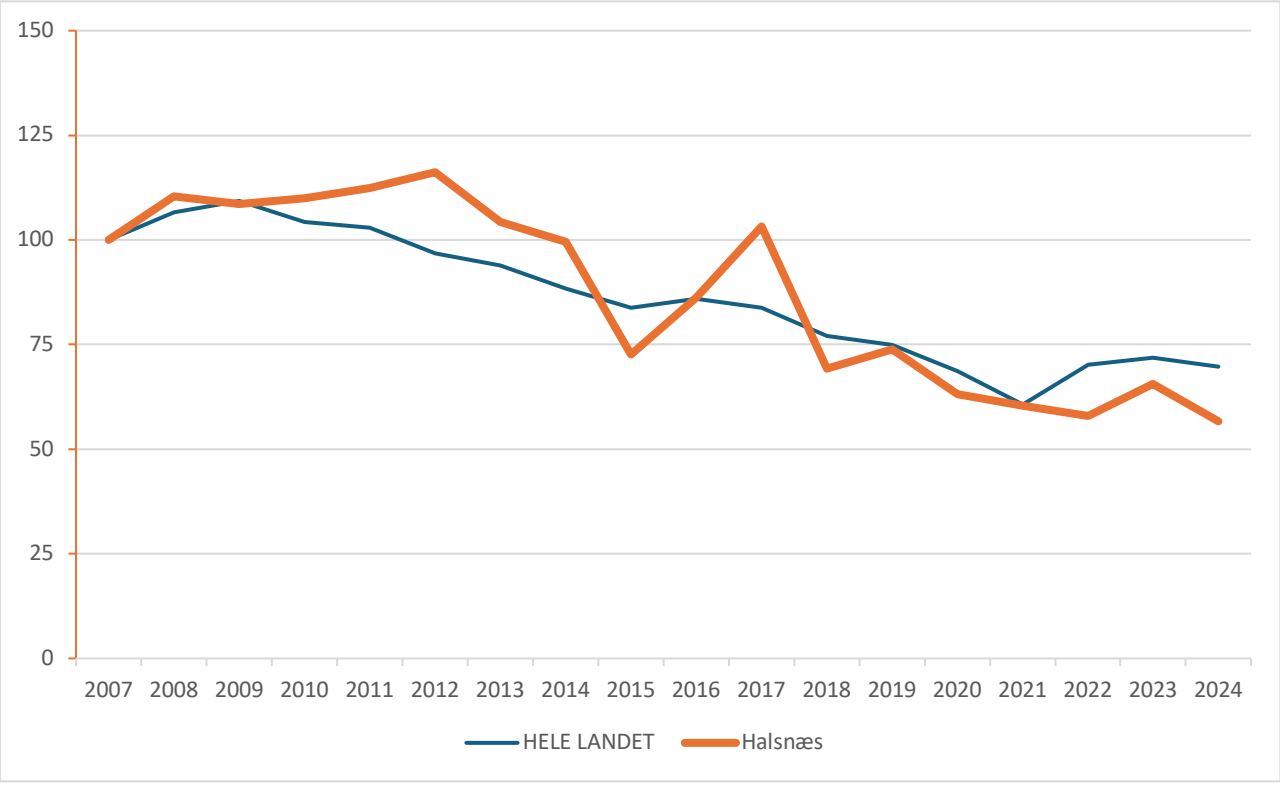
FURESØ KOMMUNE:

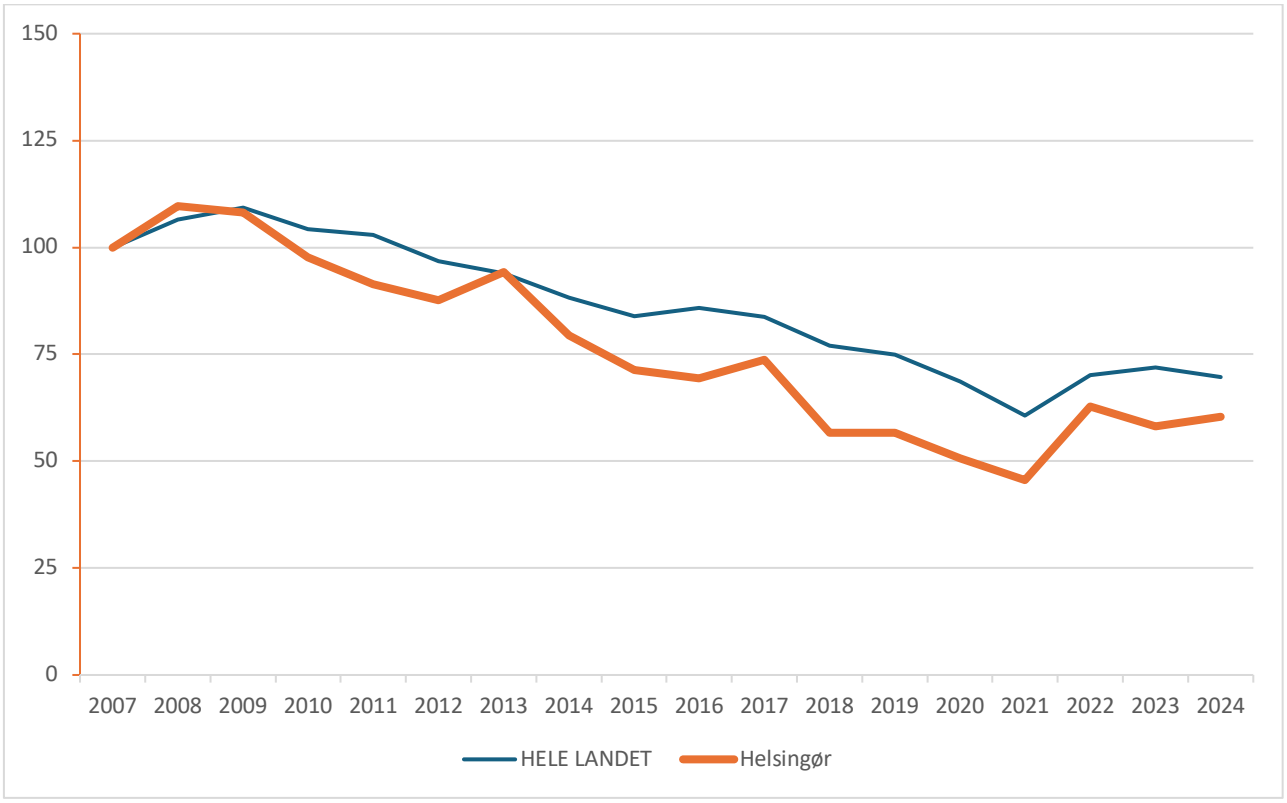
GRIBSKOV KOMMUNE:

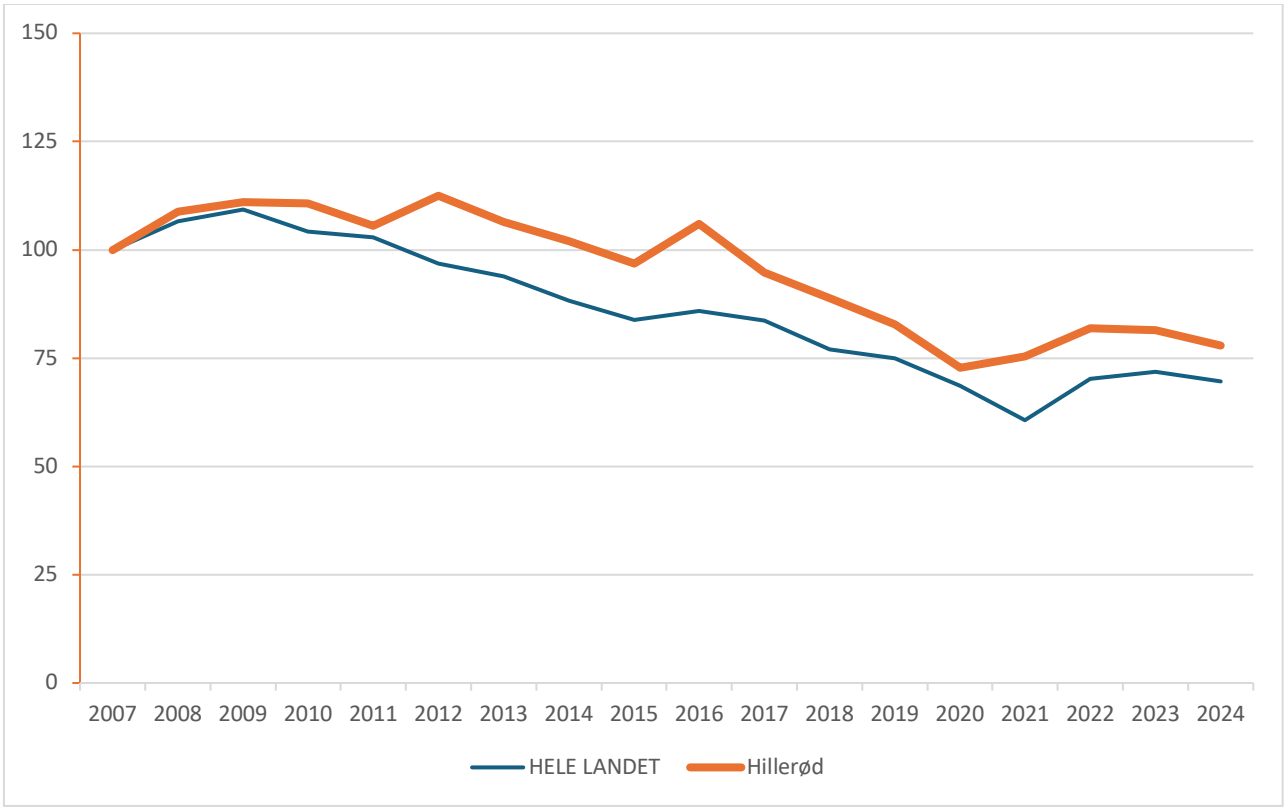
HALSNÆS KOMMUNE:

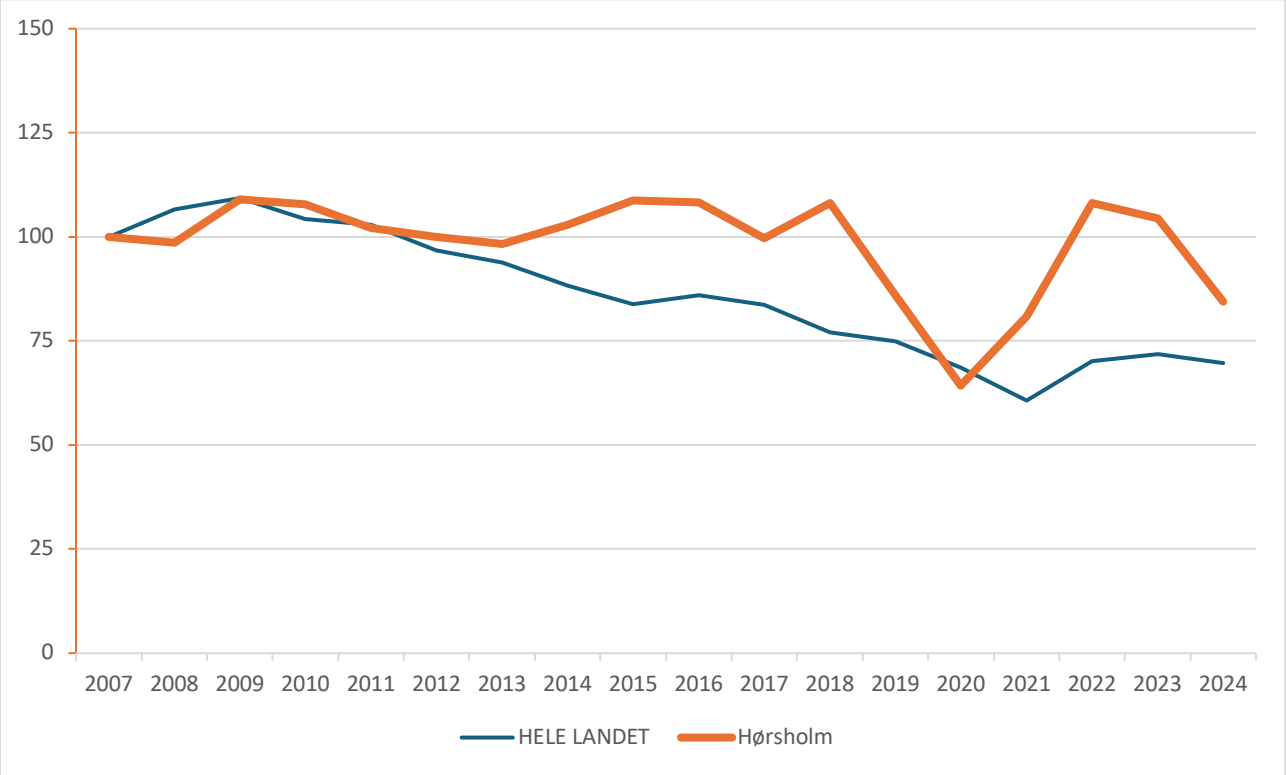
HELSINGØR KOMMUNE:

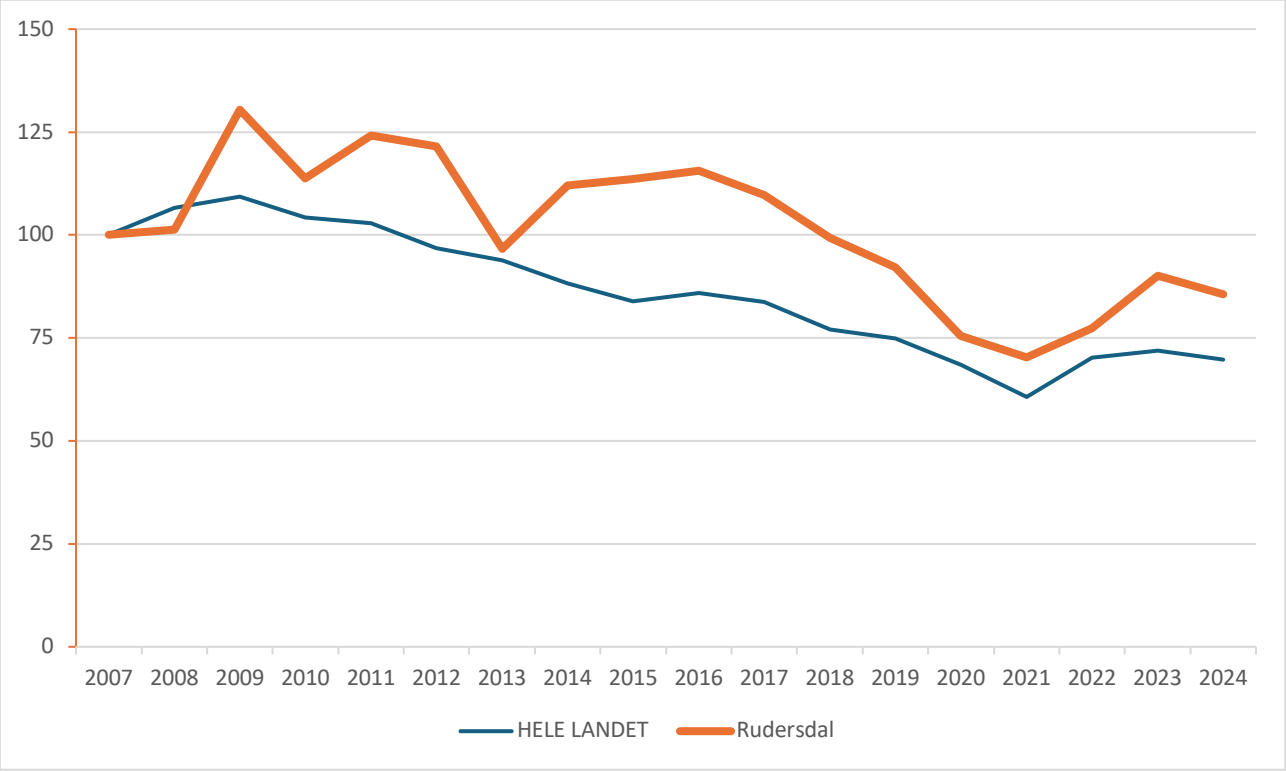
HILLERØD KOMMUNE:

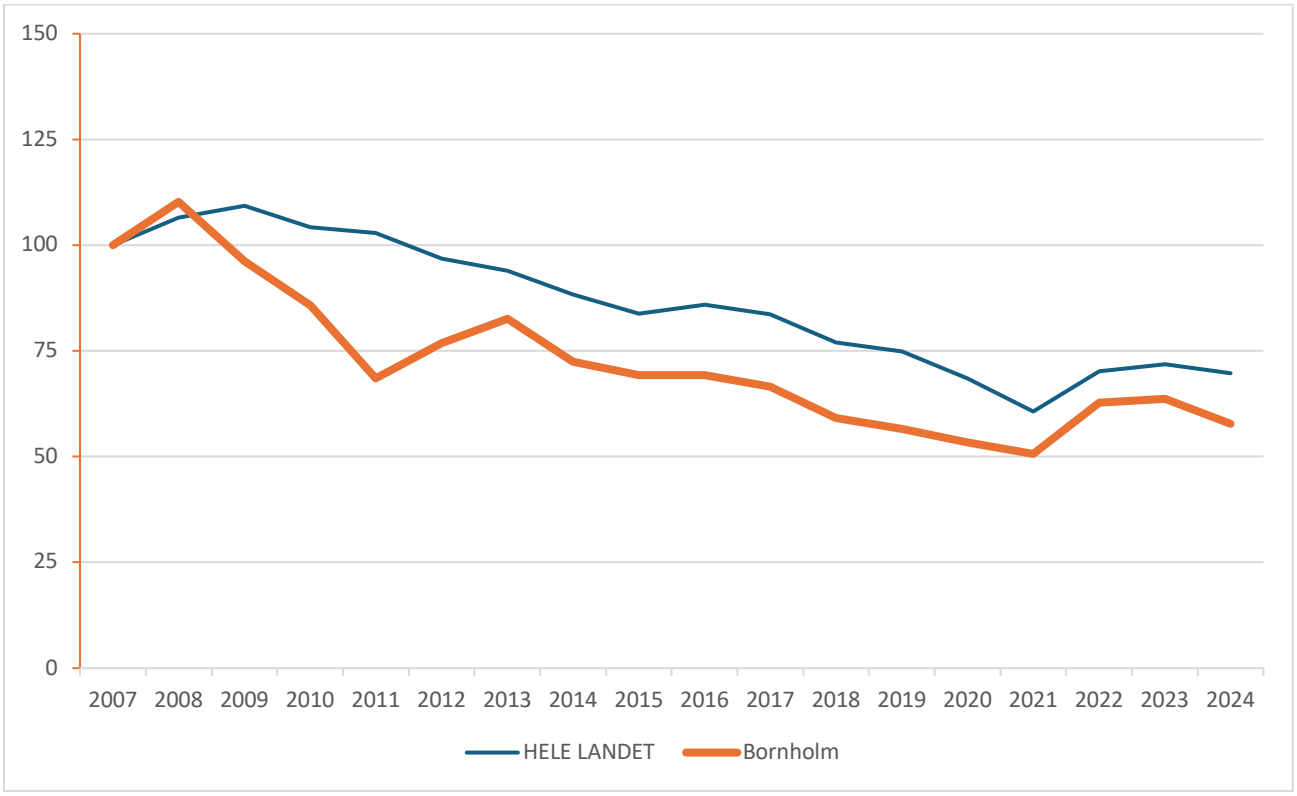
HØRSHOLM KOMMUNE:

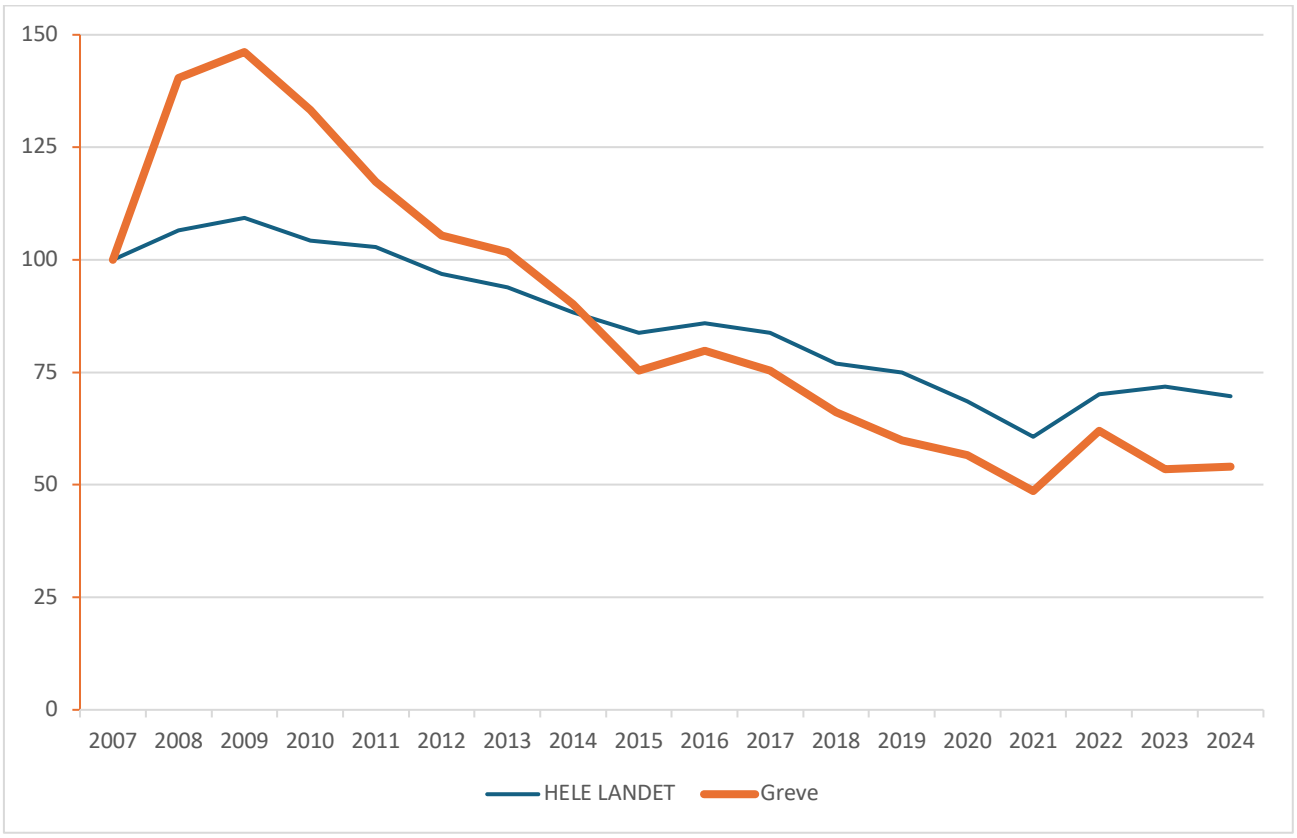
RUDERSDAL KOMMUNE:

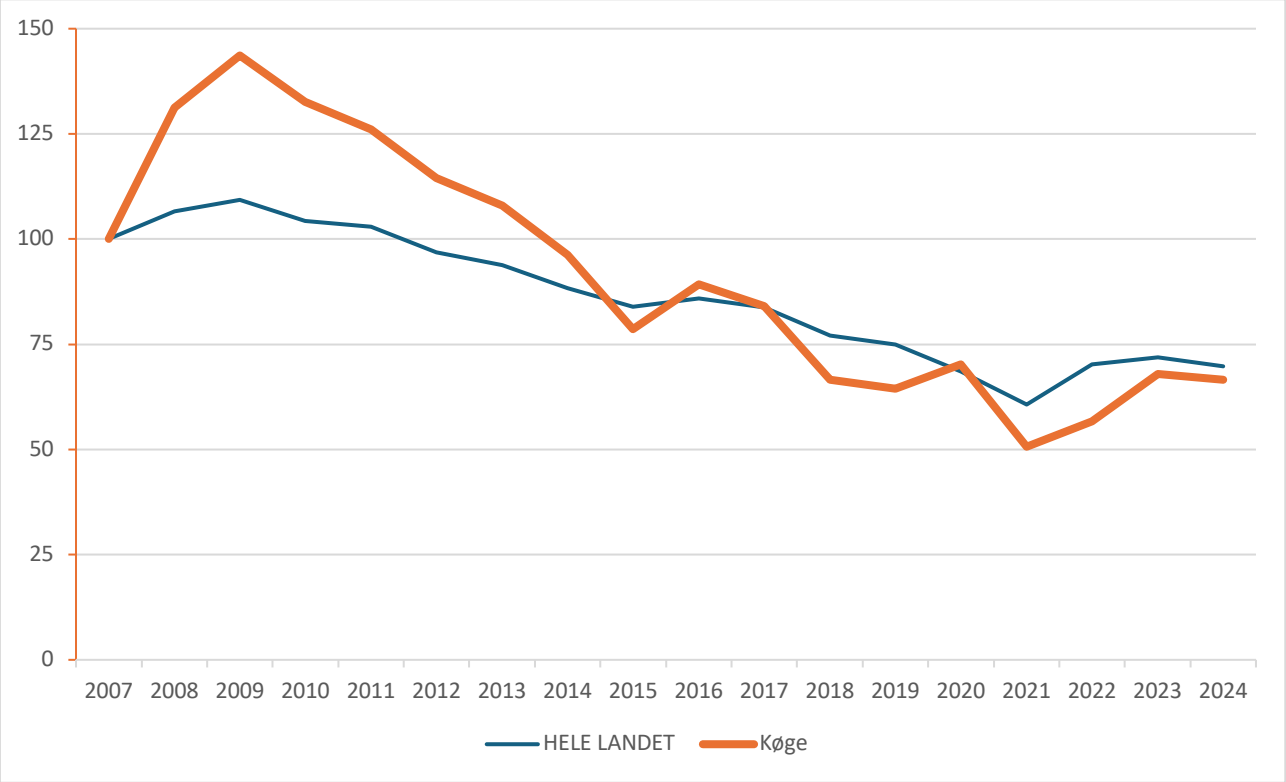
BORNHOLM KOMMUNE:

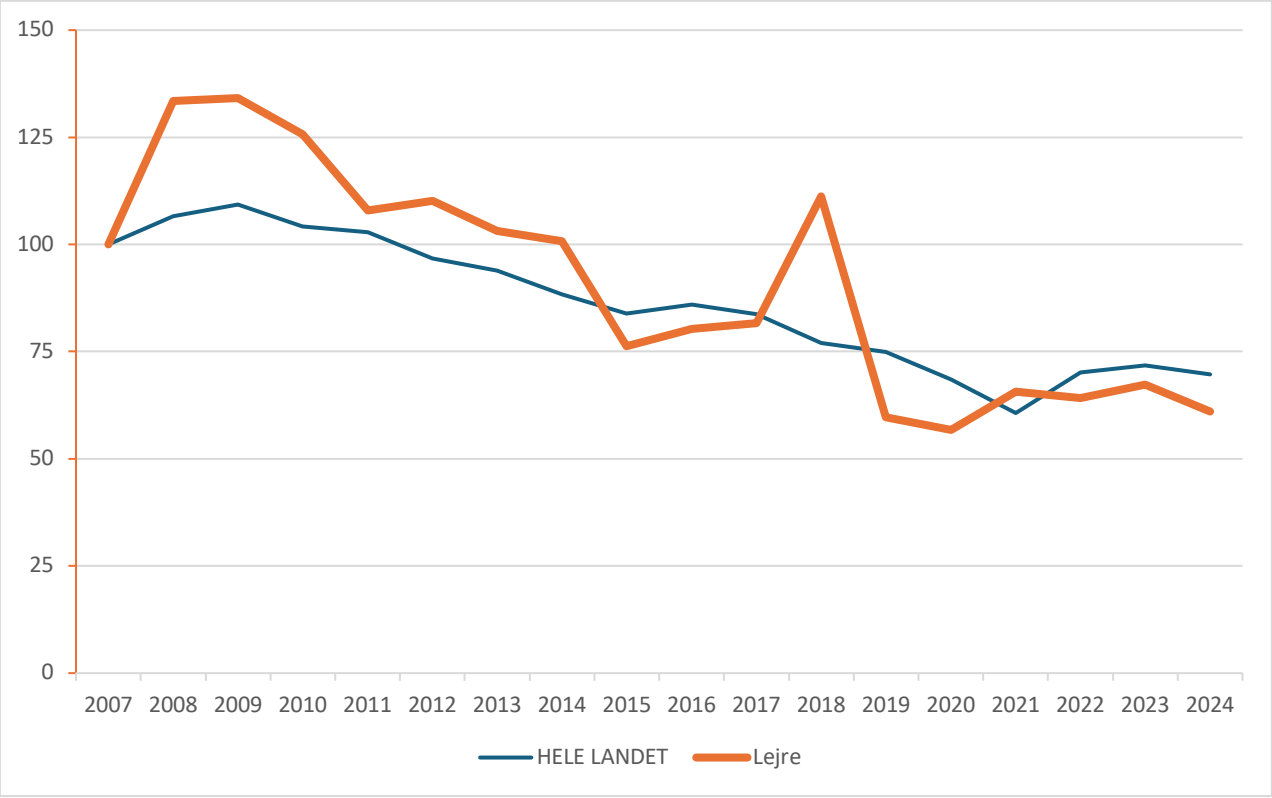
GREVE KOMMUNE:

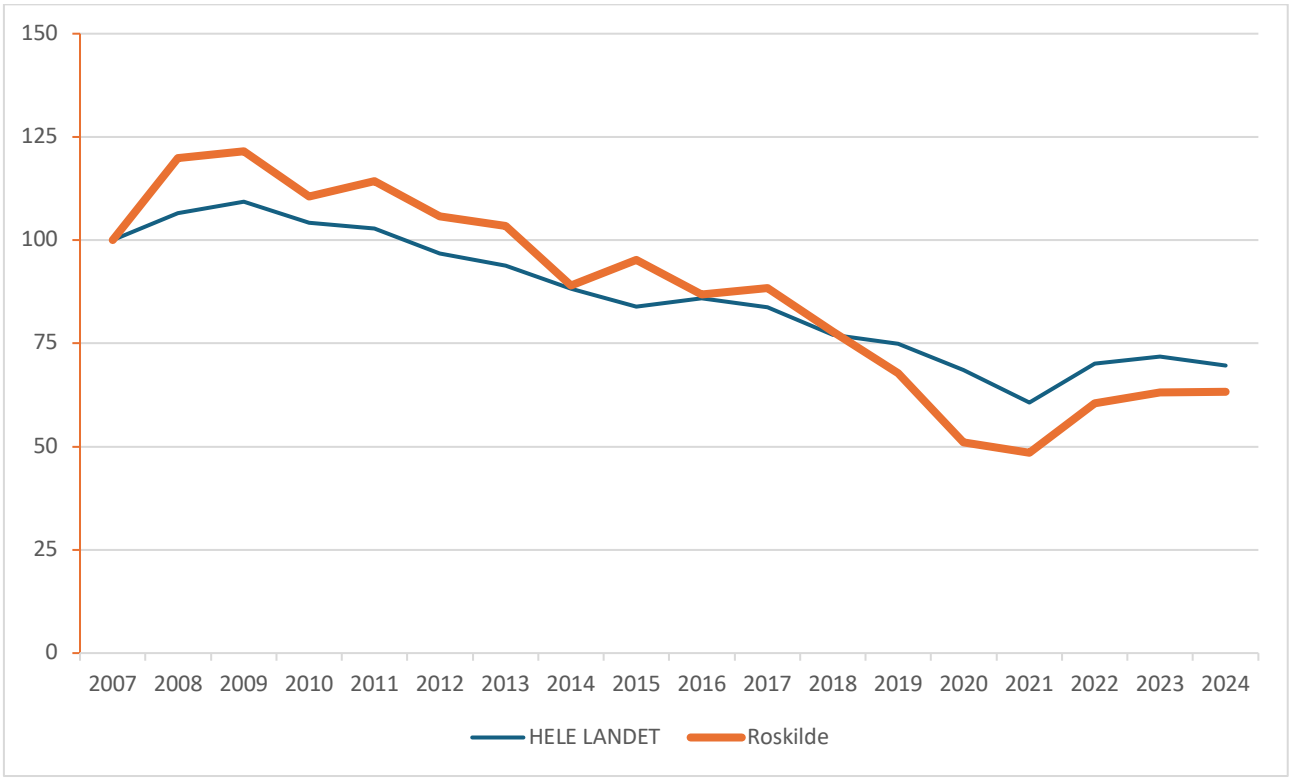
KØGE KOMMUNE:

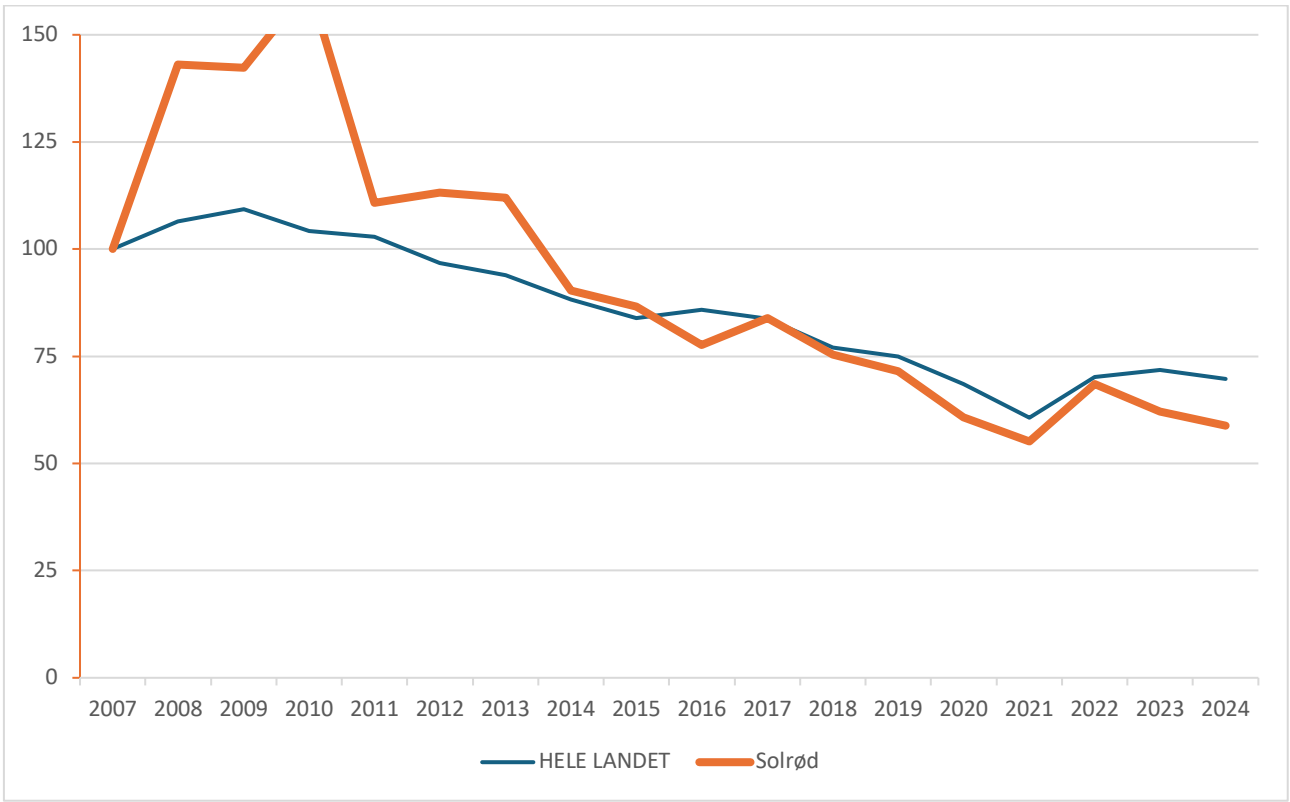
LEJRE KOMMUNE:

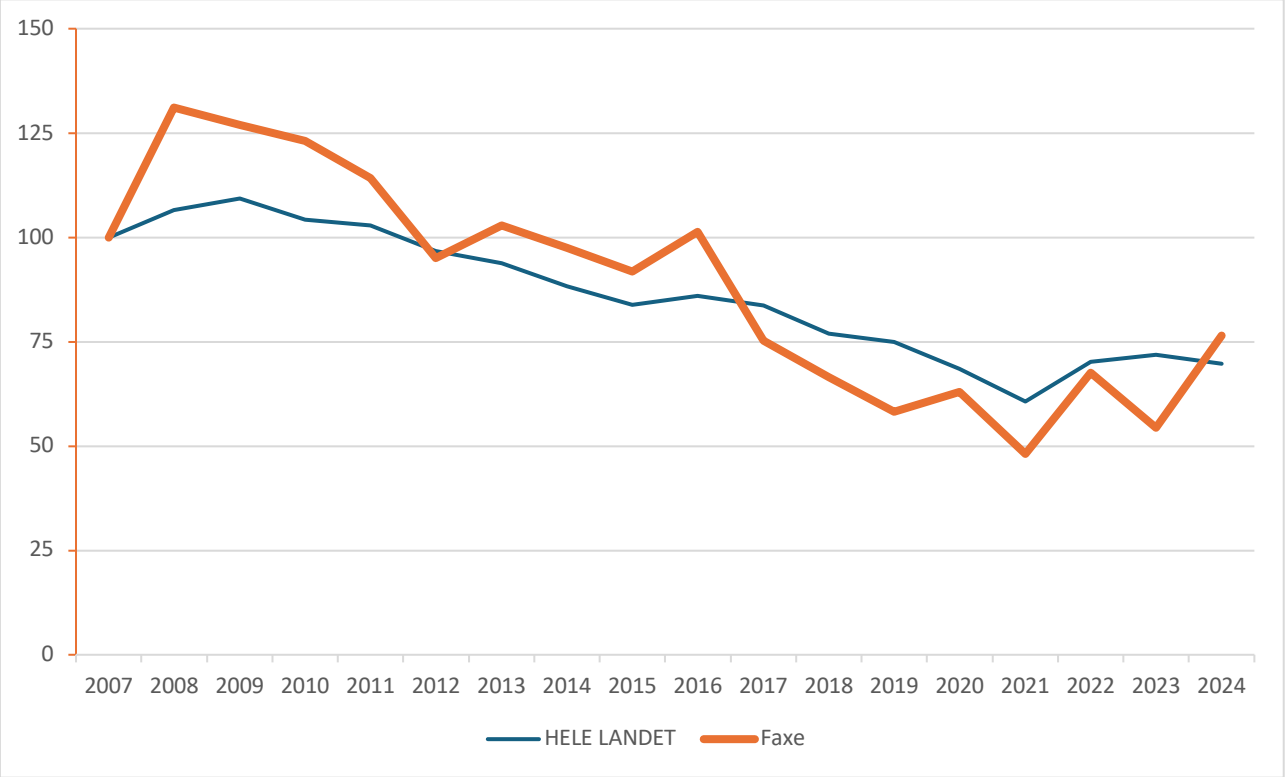
ROSKILDE KOMMUNE:

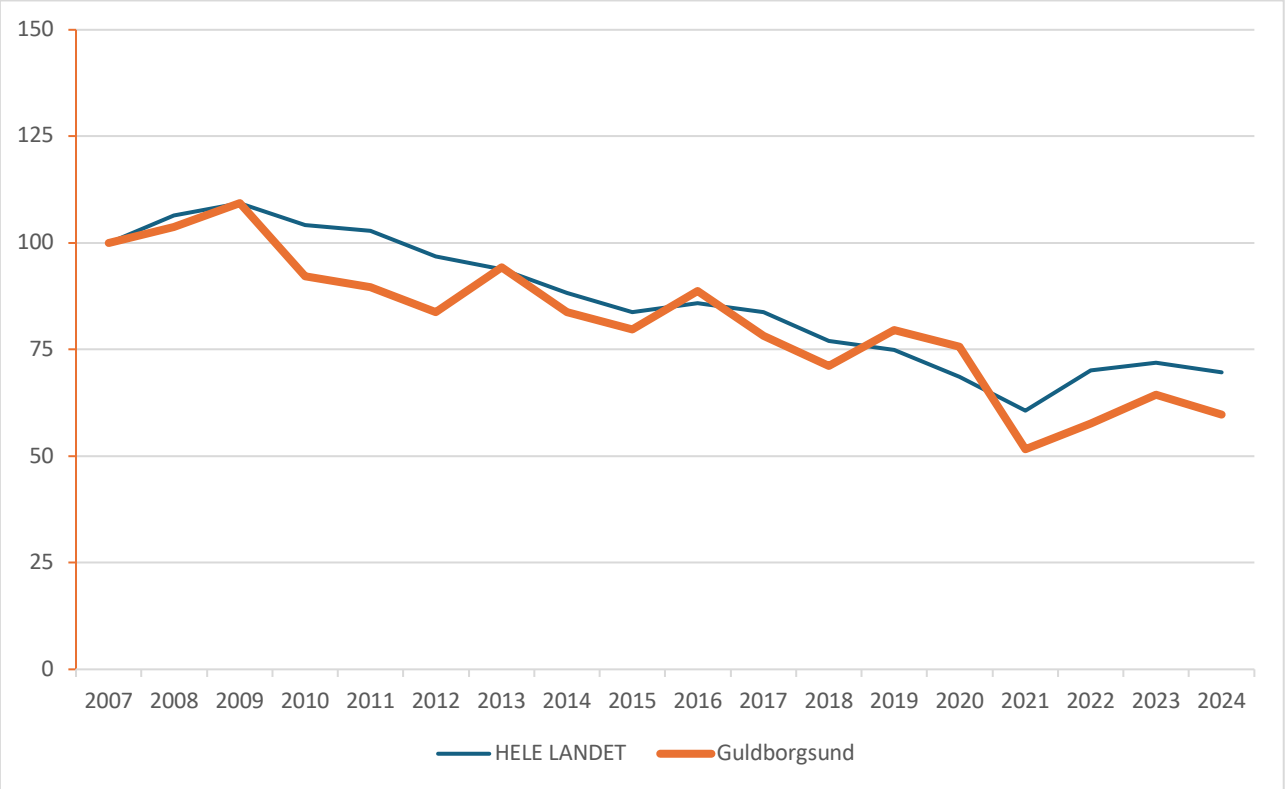
SOLRØD KOMMUNE:

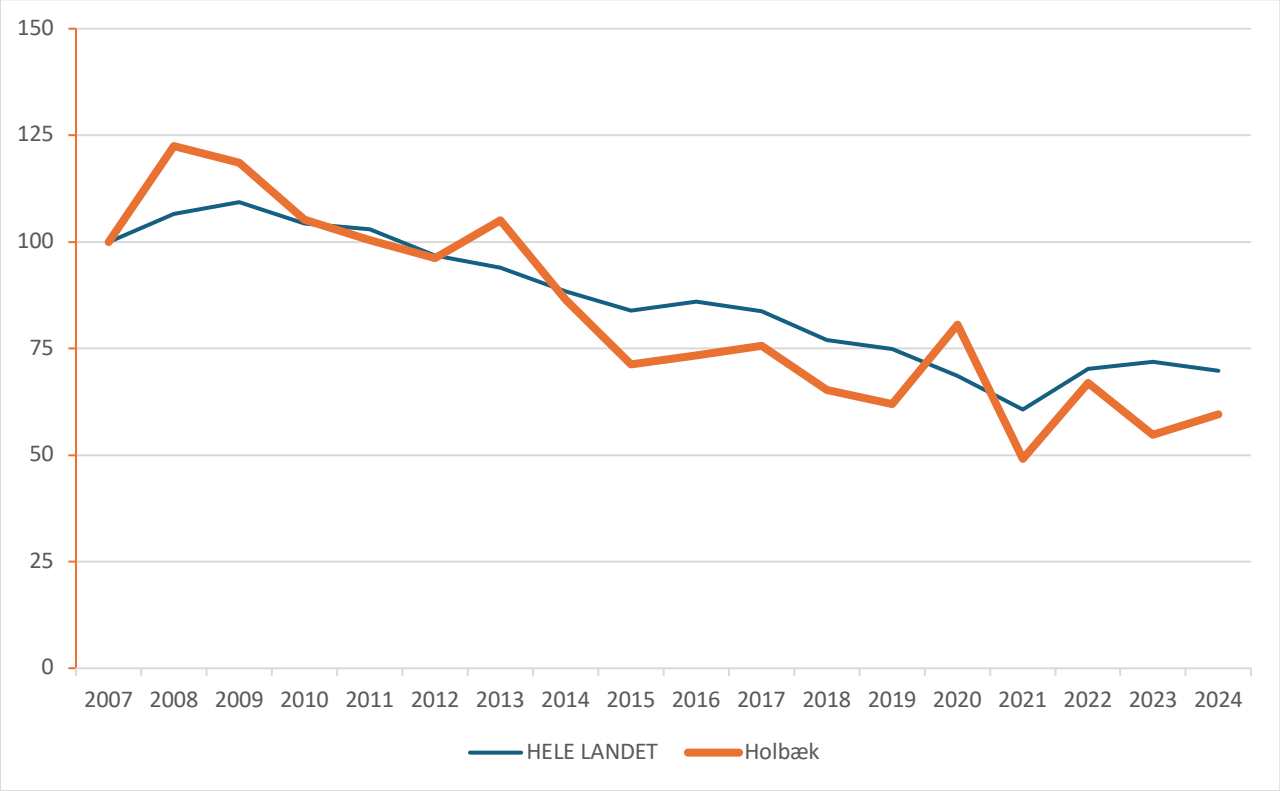
FAXE KOMMUNE:

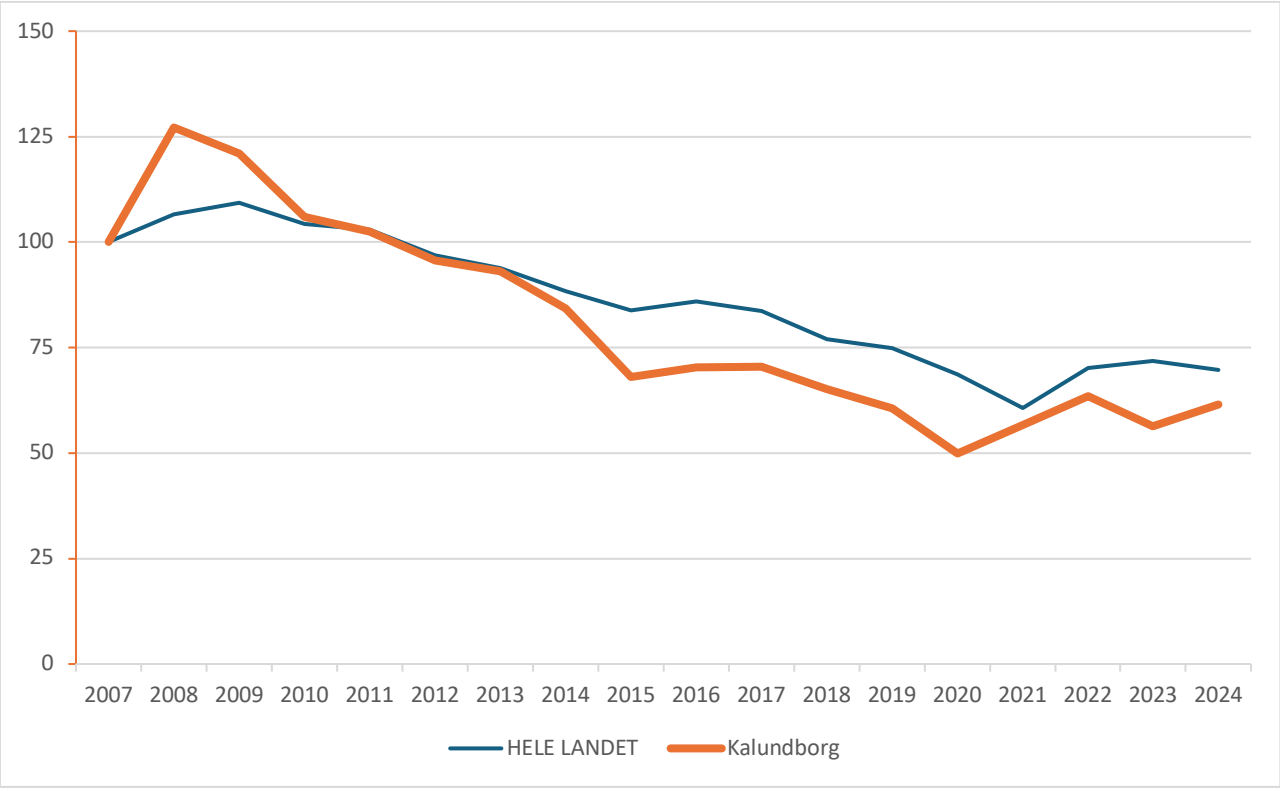
GULDBORGSUND KOMMUNE:

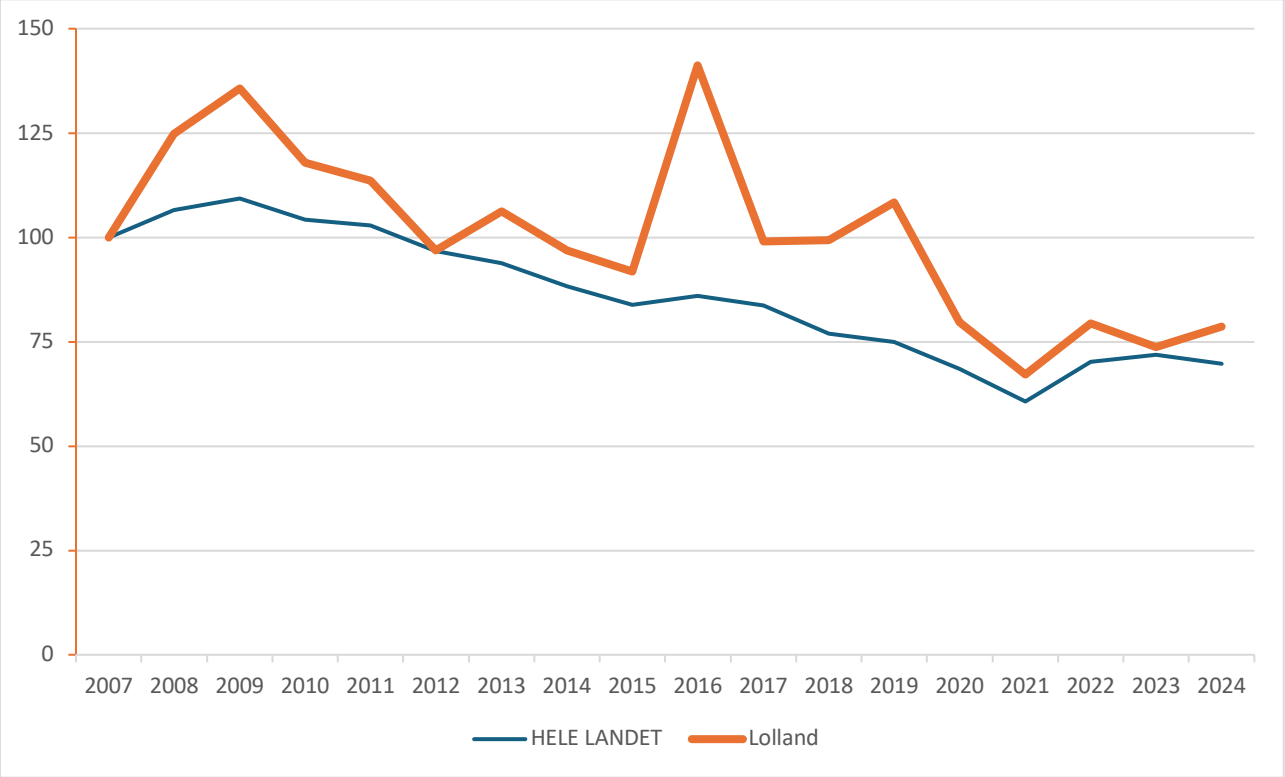
HOLBÆK KOMMUNE:

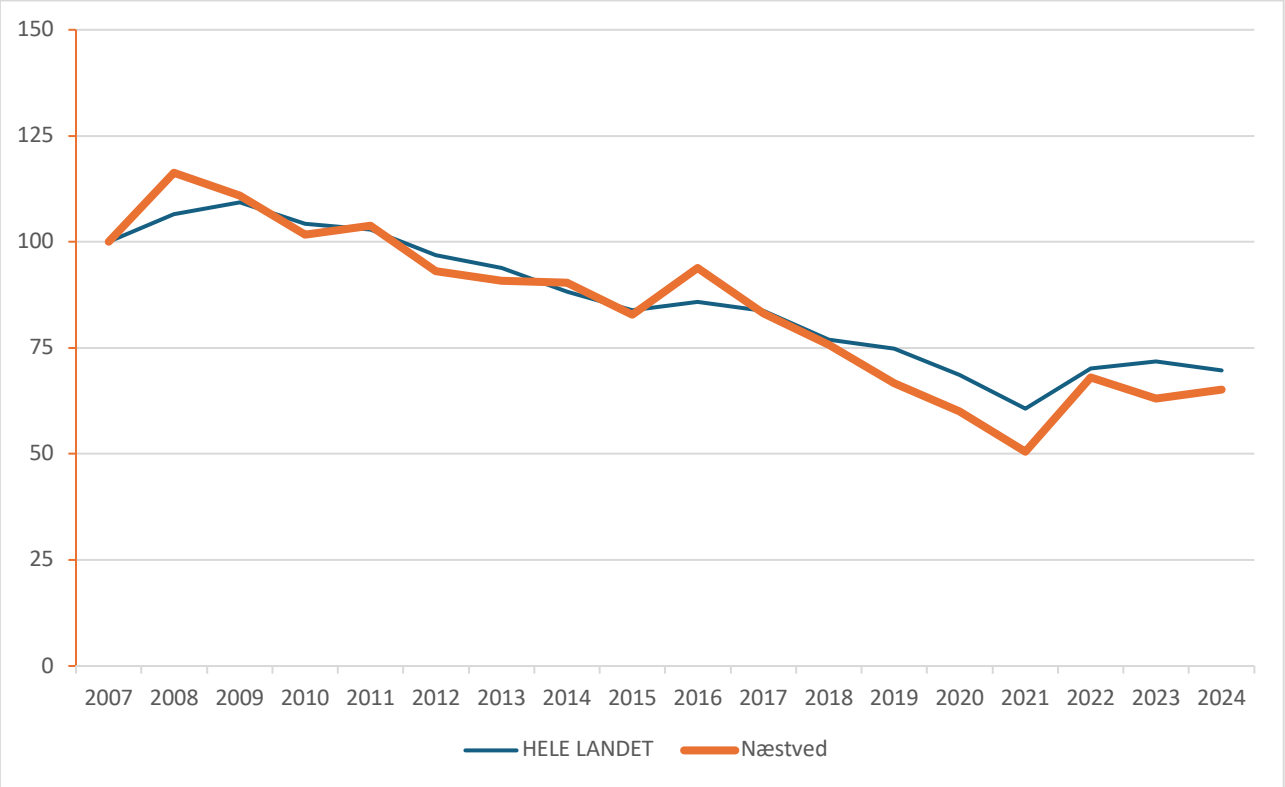
KALUNDBORG KOMUNE:

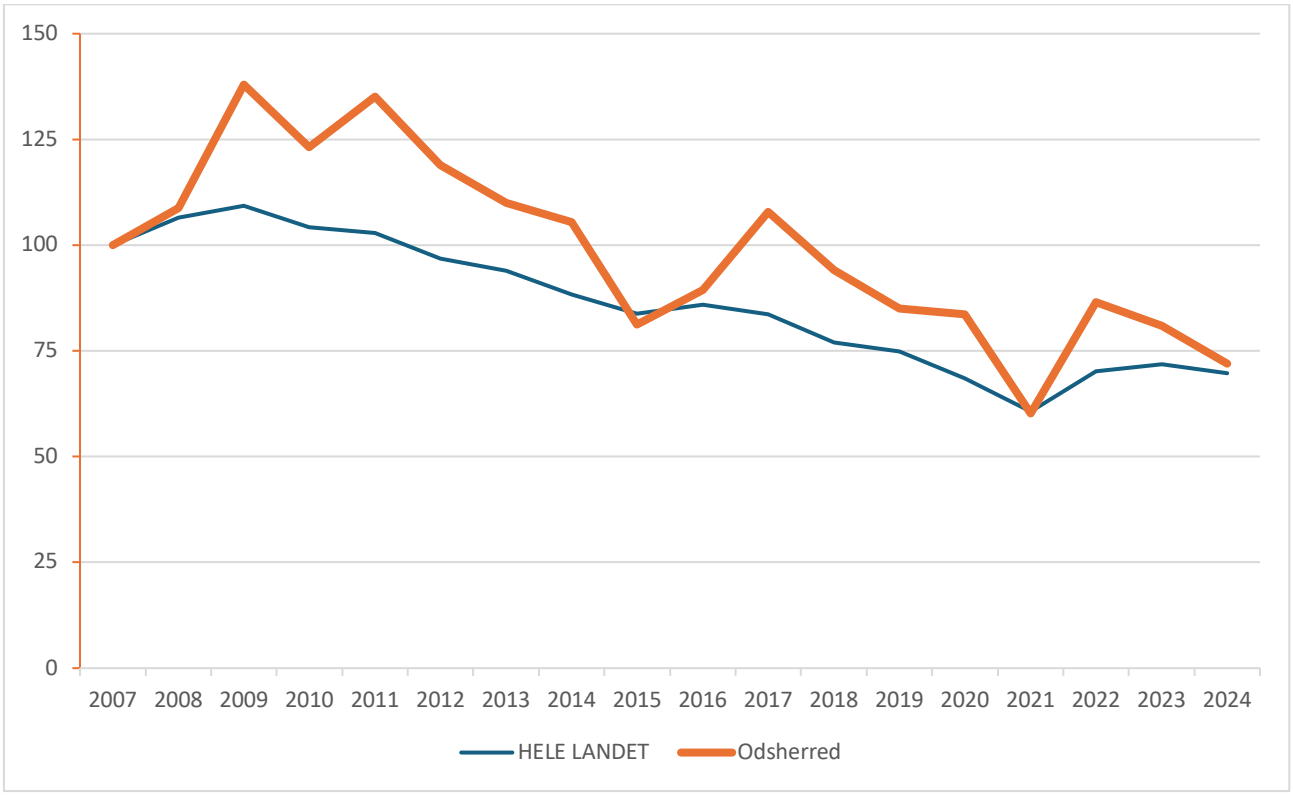
LOLLAND KOMMUNE:

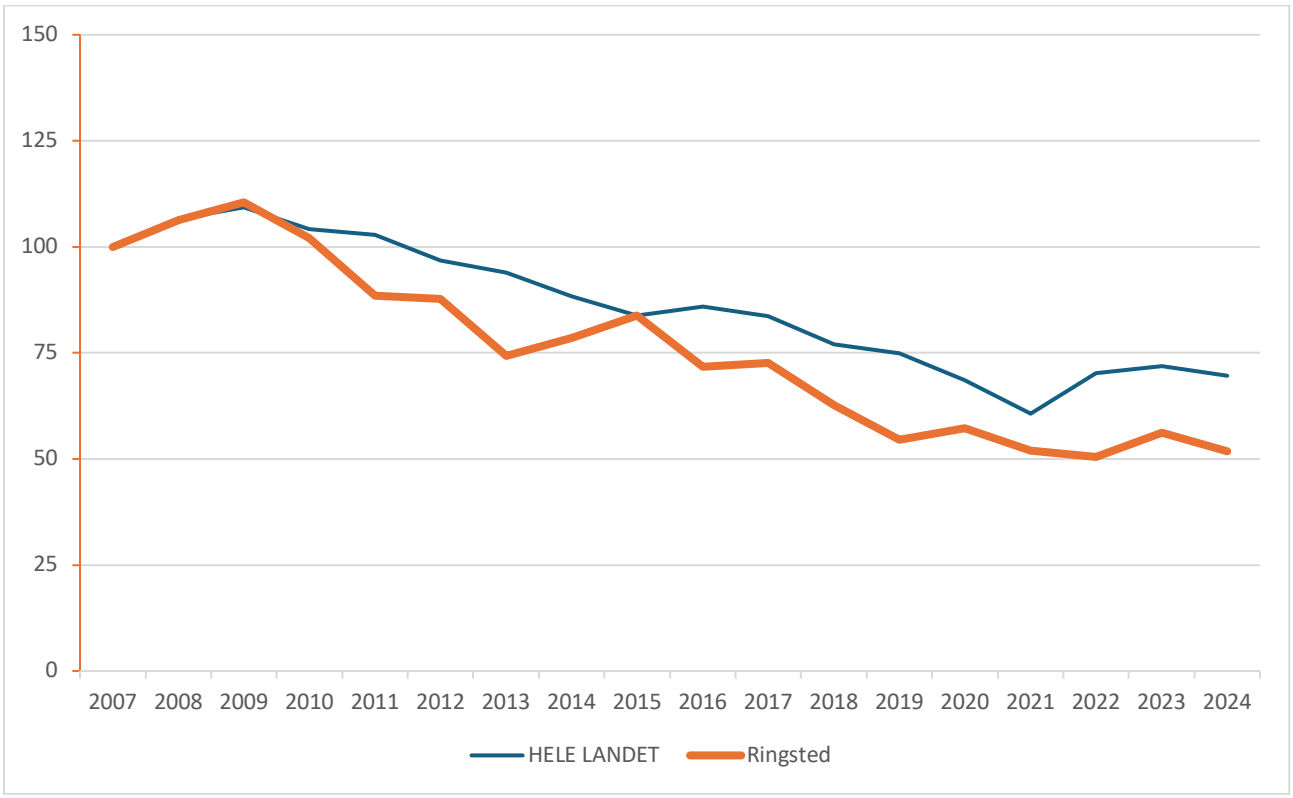
NÆSTVED KOMMUNE:

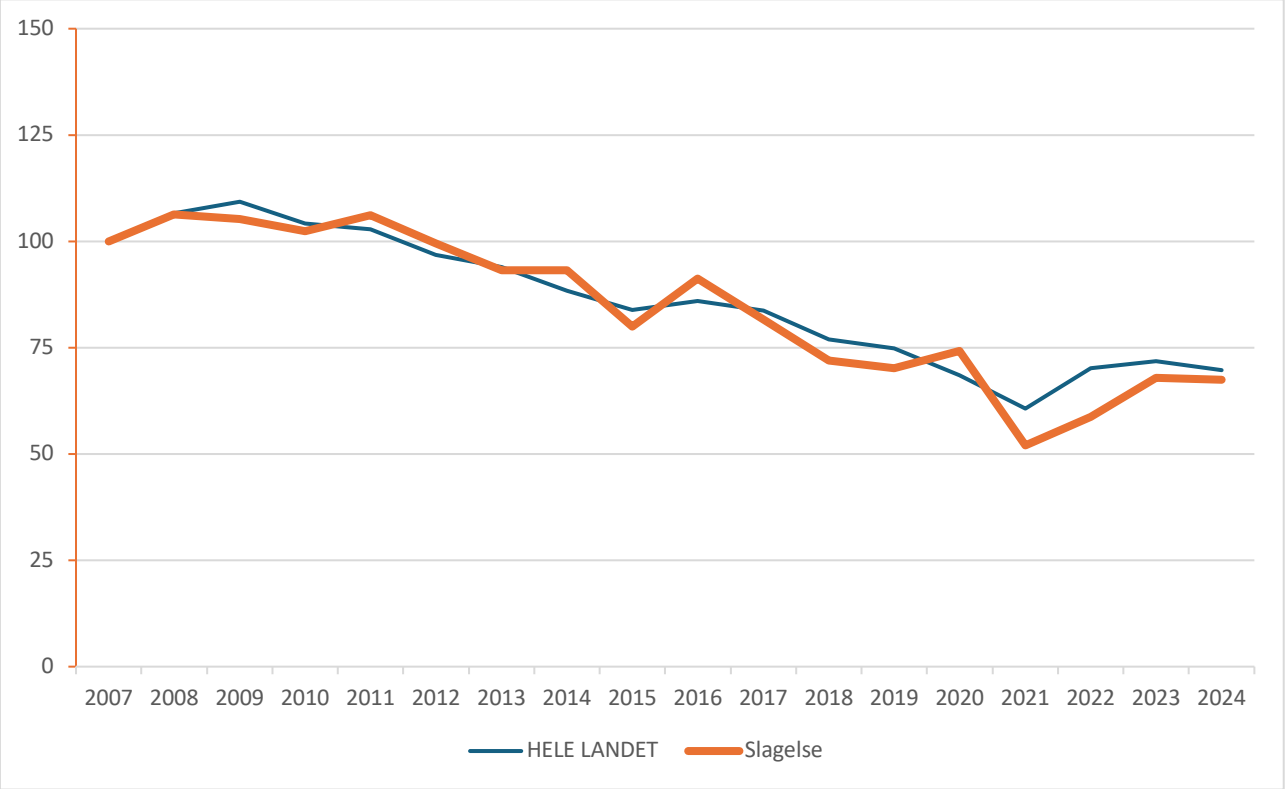
ODSHERRED KOMMUNE:

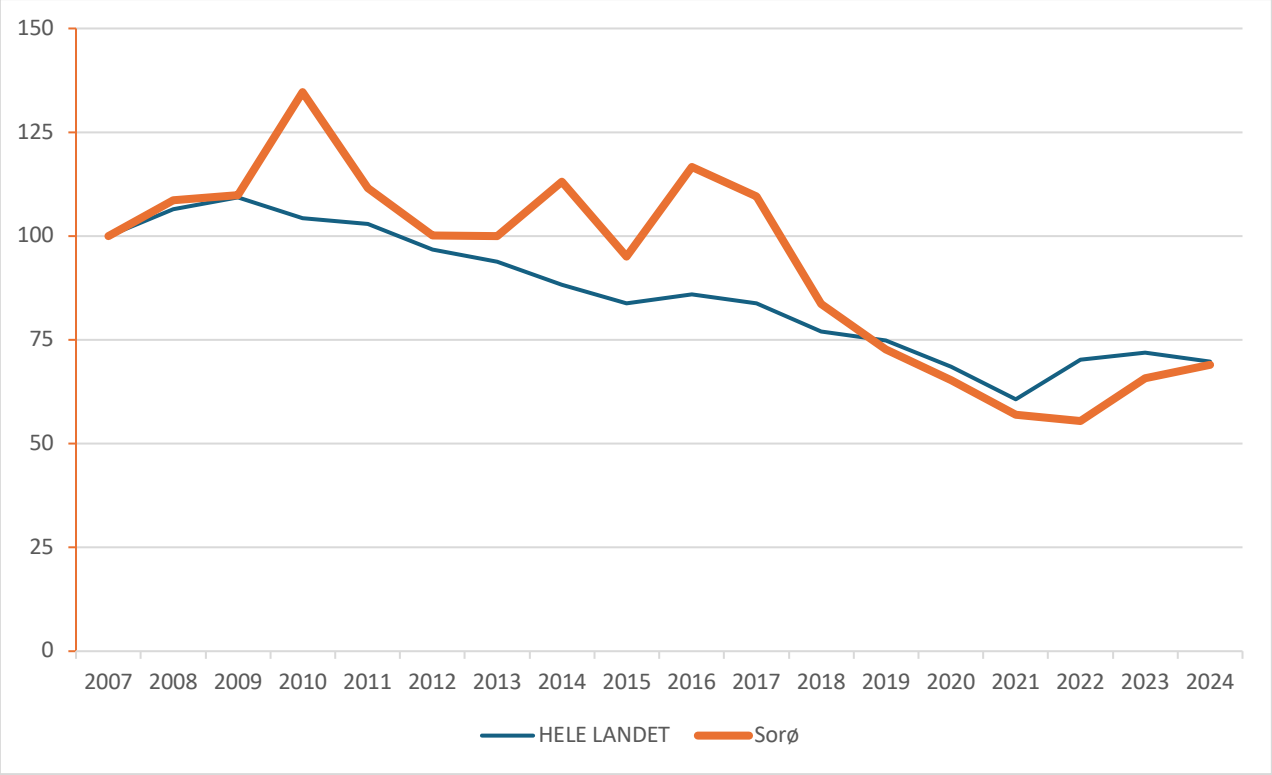
RINGSTED KOMMUNE:

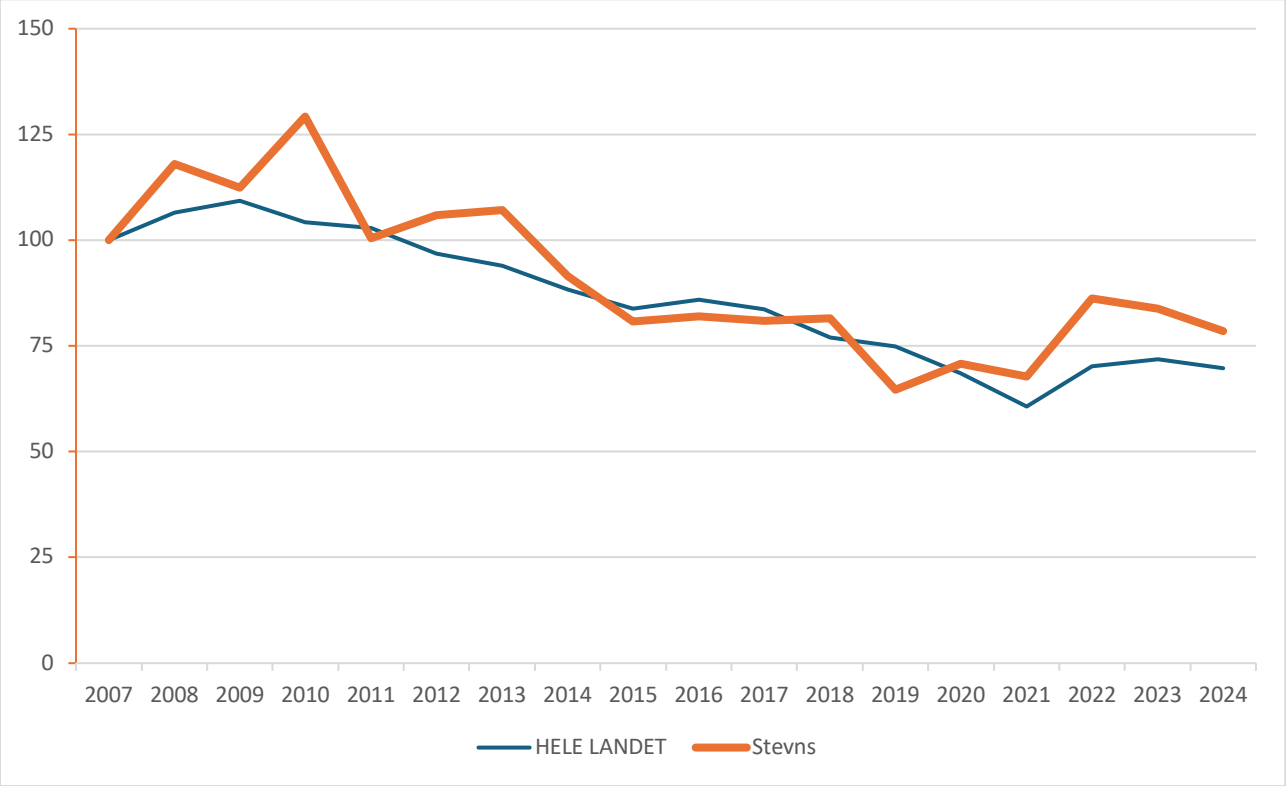
SLAGELSE KOMMUNE:

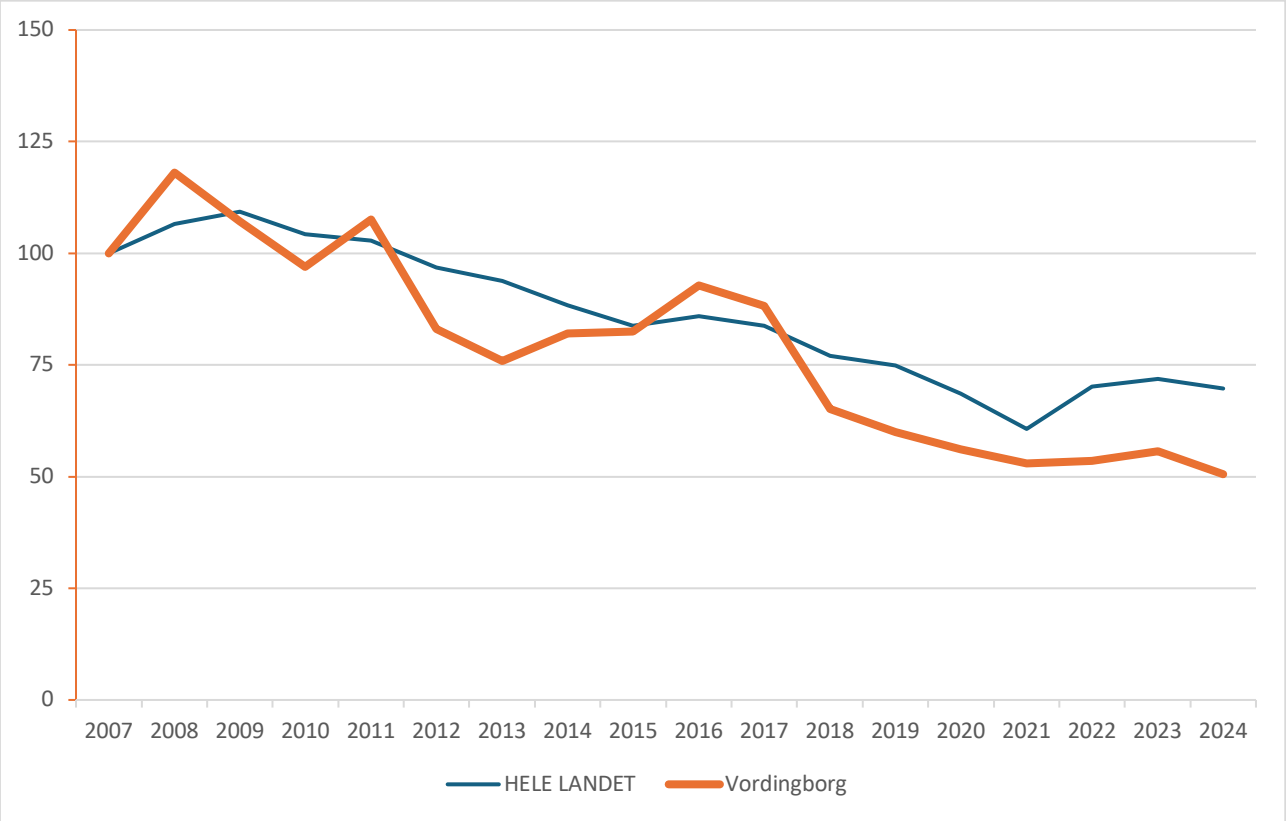
SORØ KOMMUNE:

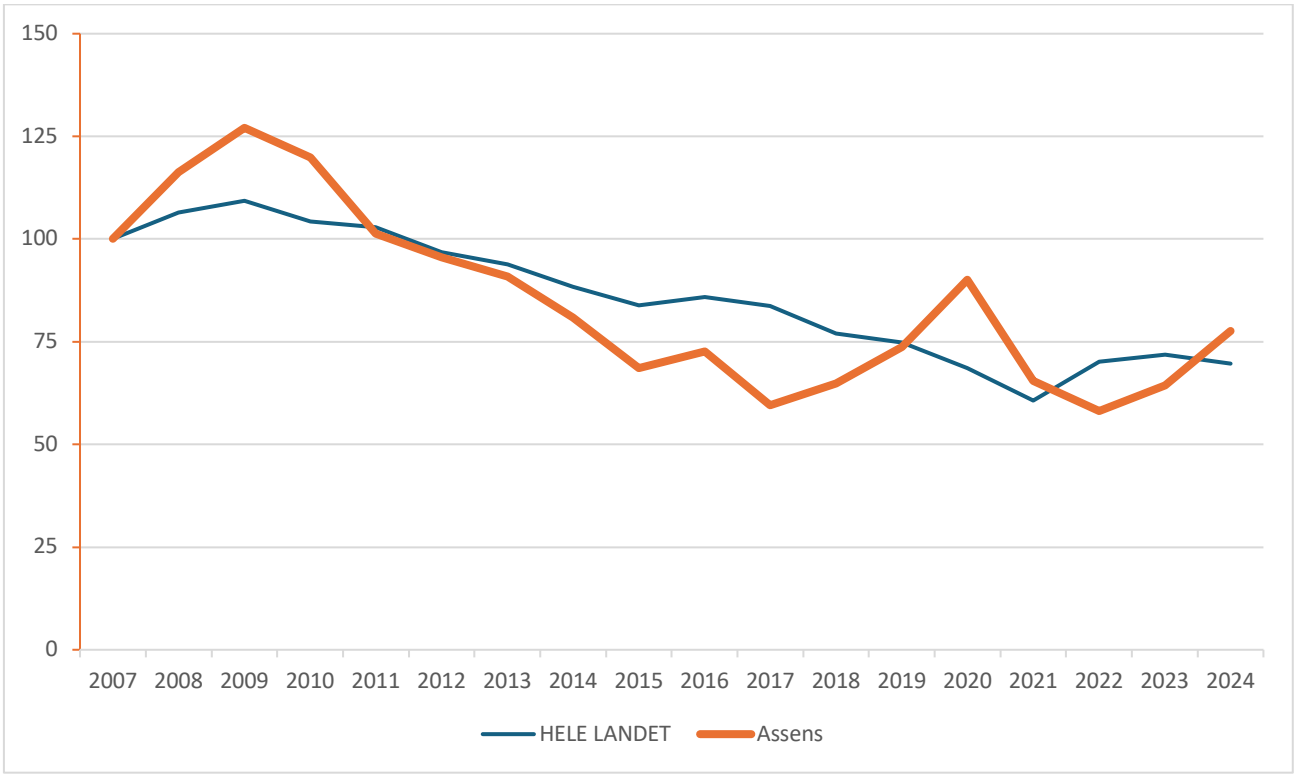
STEVNS KOMMUNE:

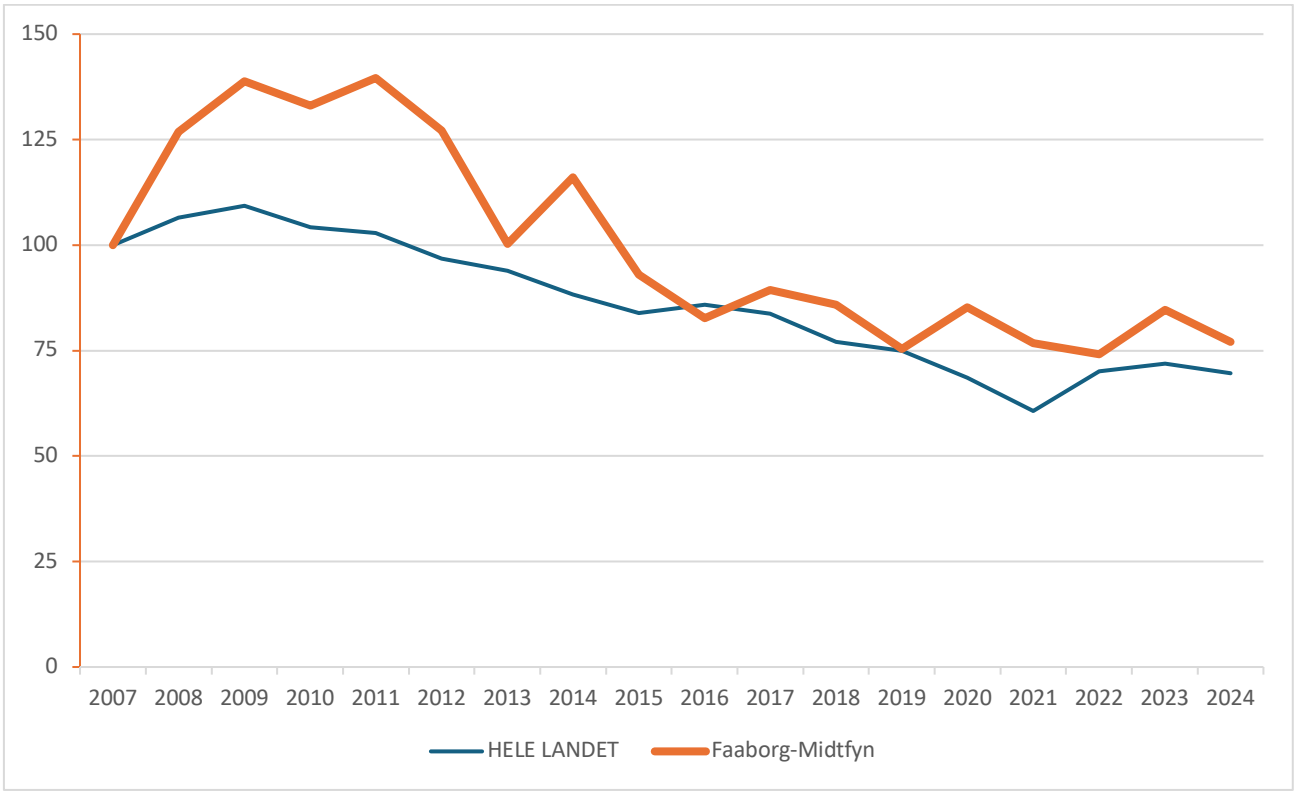
VORDINGBORG KOMMUNE:

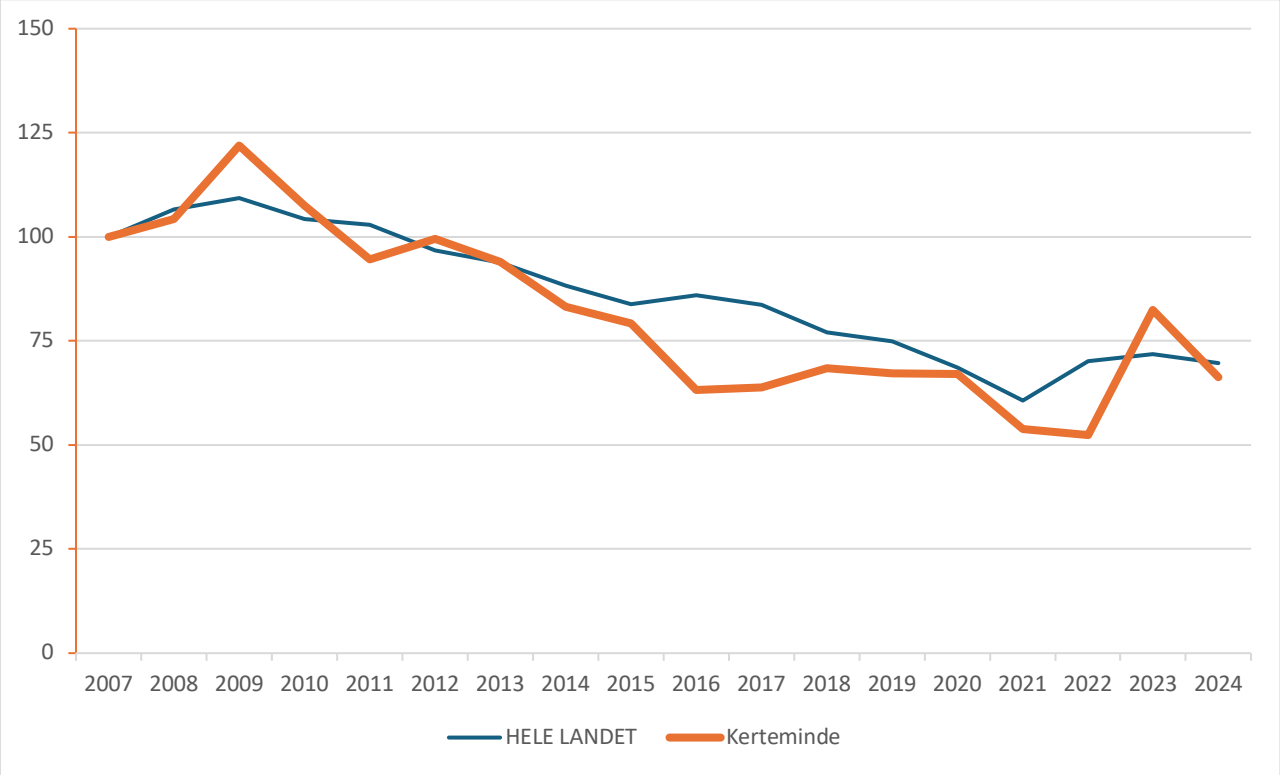
ASSENS KOMMUNE:

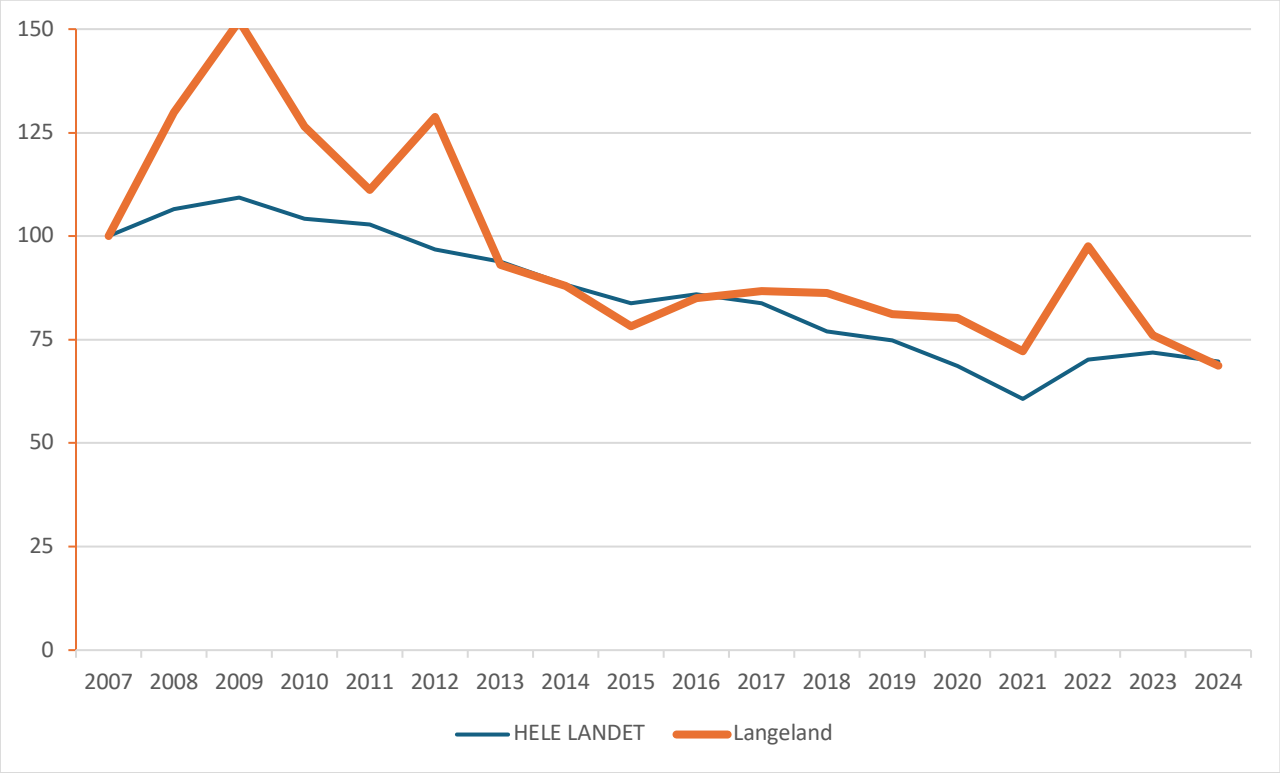
FAABORG-MIDTFYN KOMMUNE:

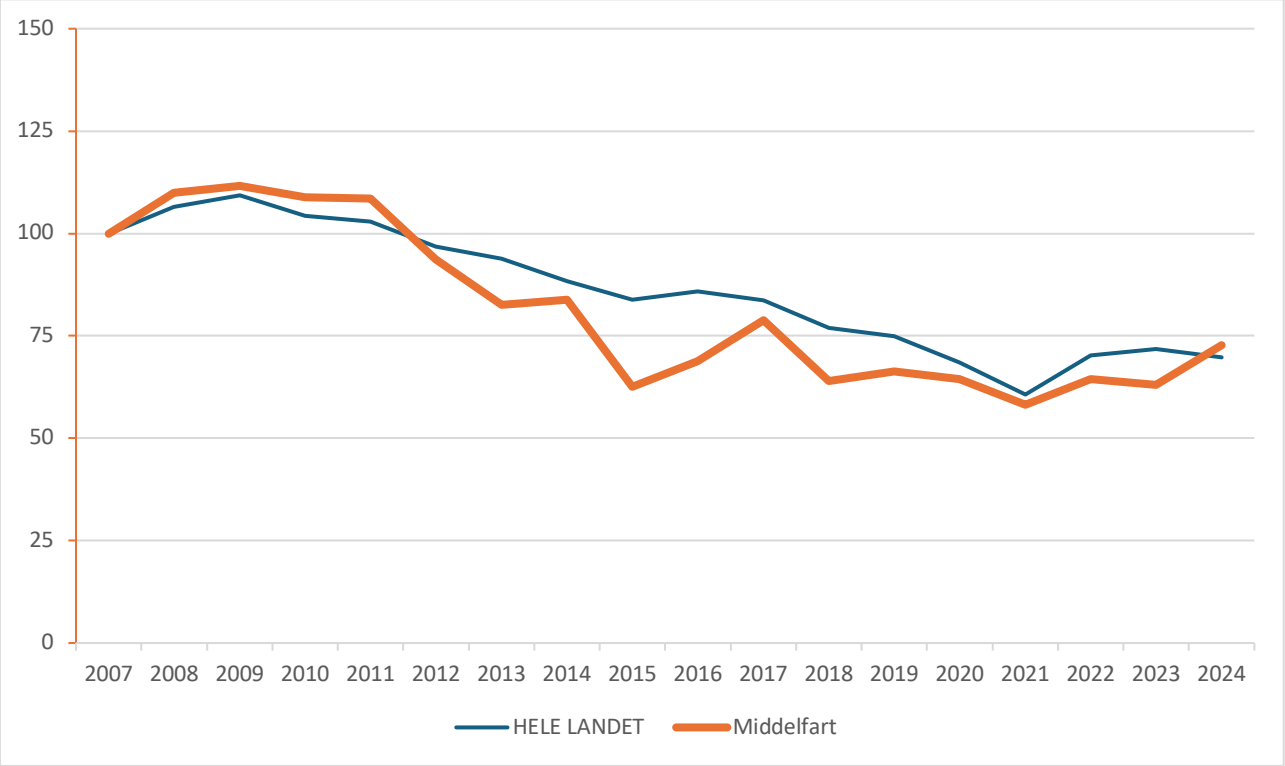
KERTEMINDE KOMMUNE:

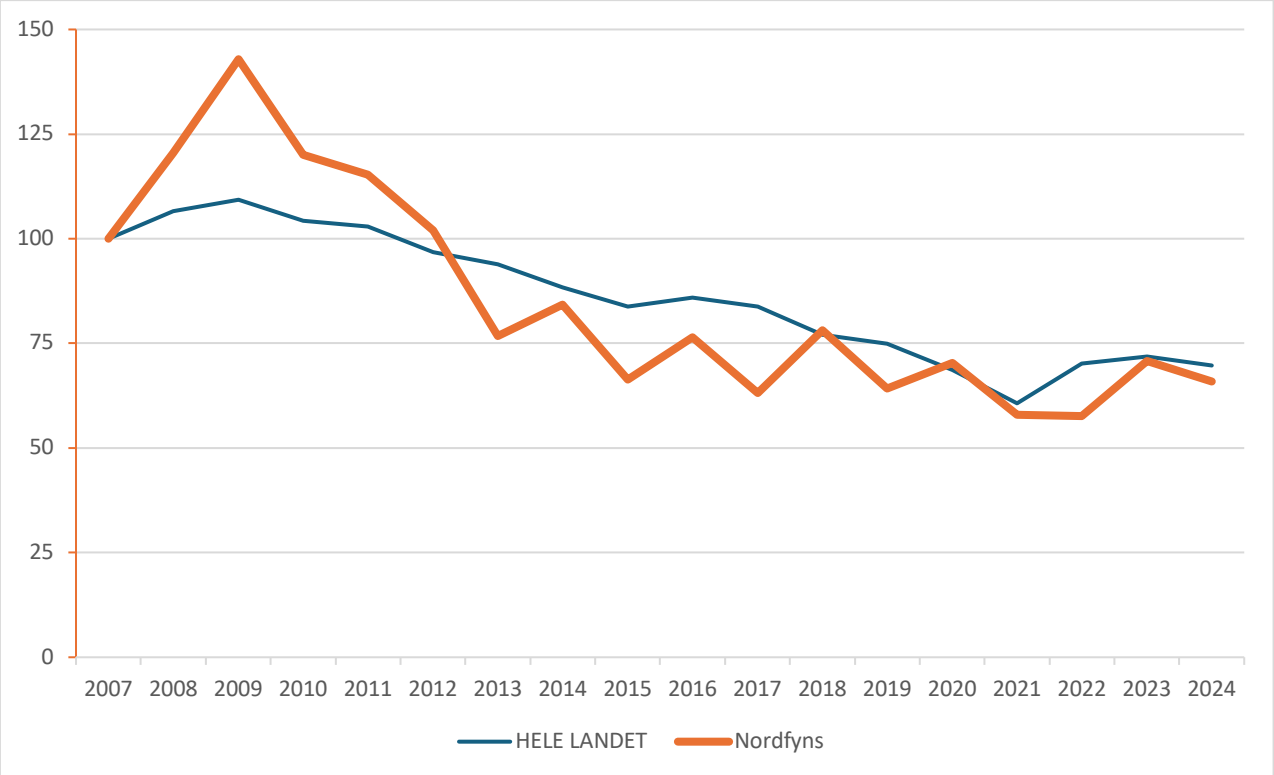
LANGELAND KOMMUNE:

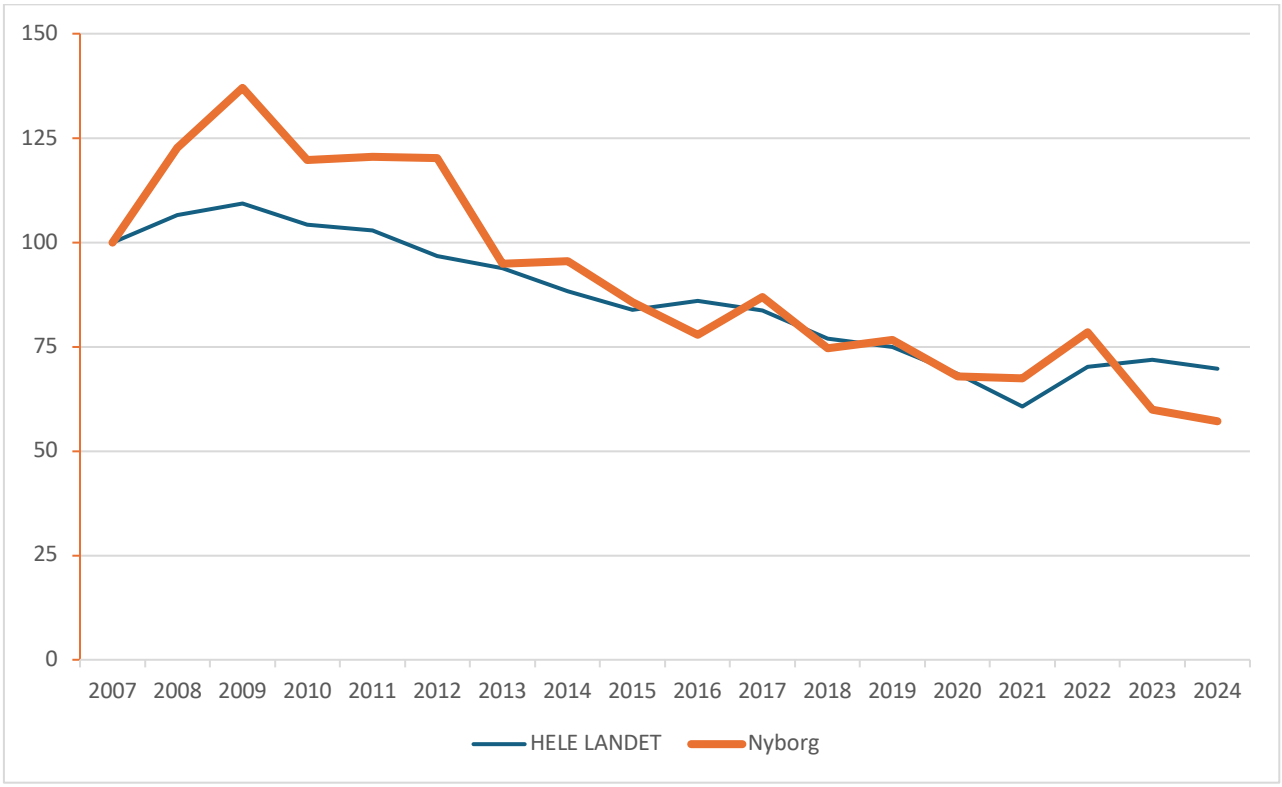
MIDDELFART KOMMUNE:

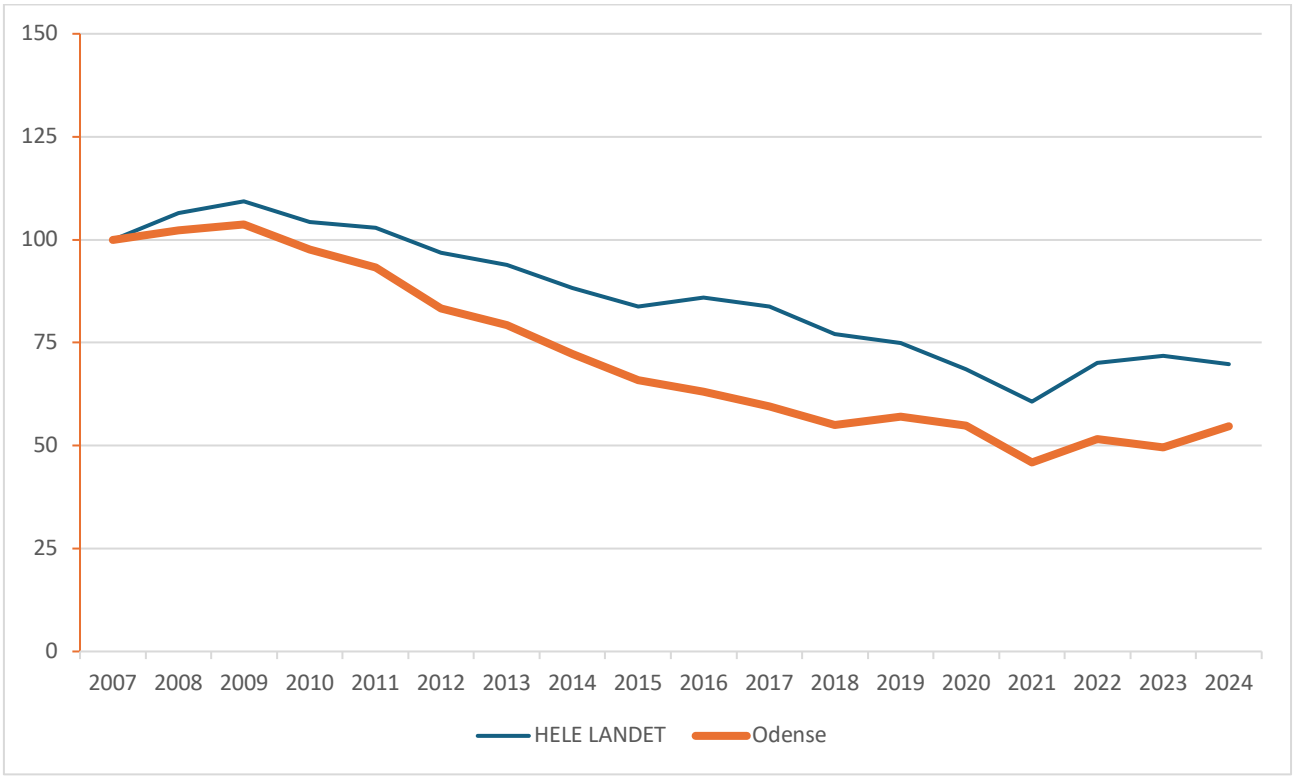
NORDFYNS KOMMUNE:

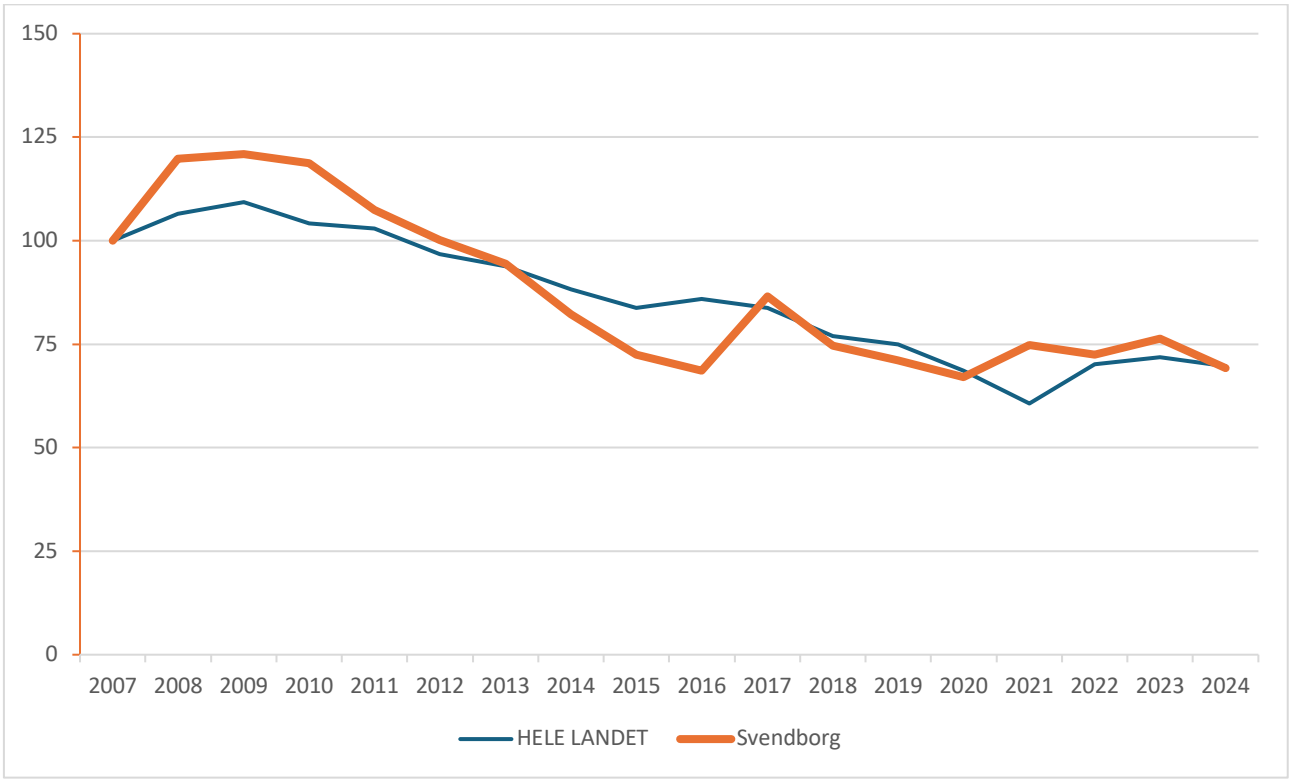
NYBORG KOMMUNE:

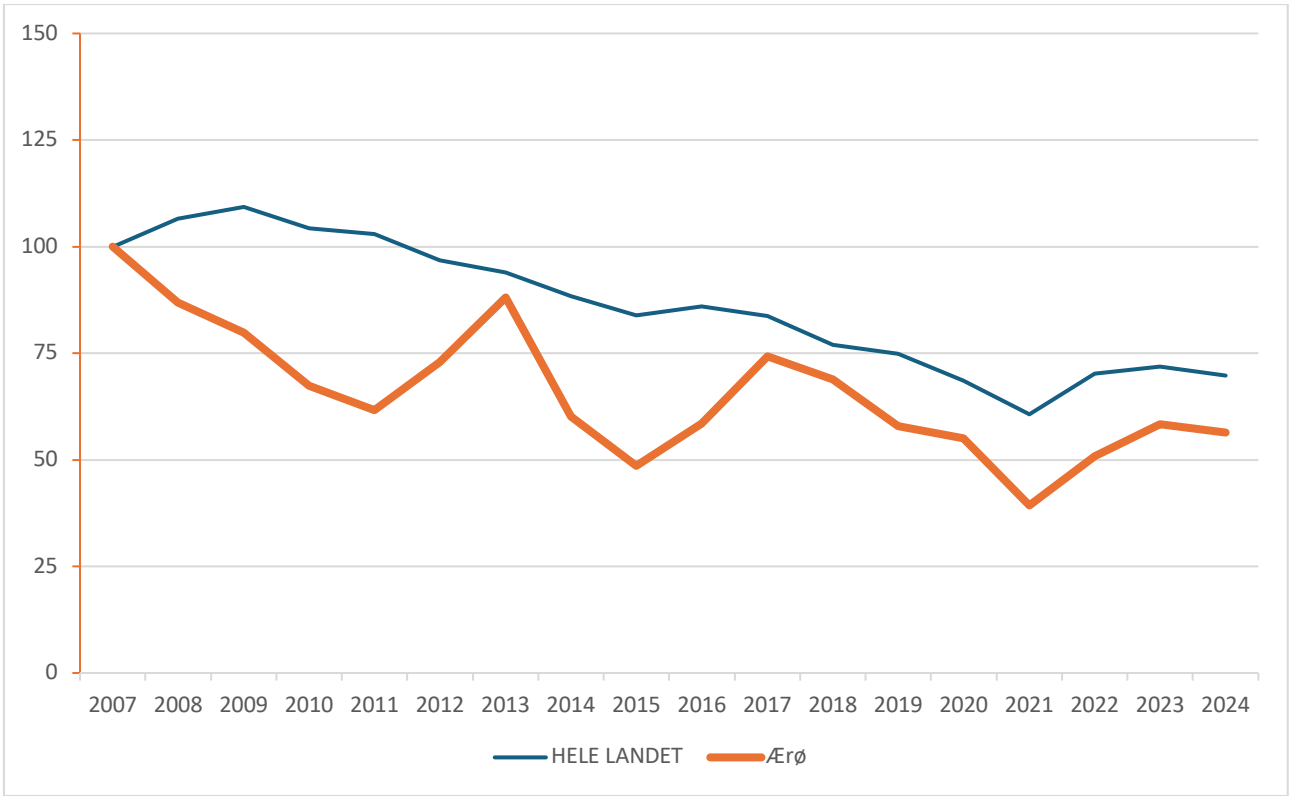
ODENSE KOMMUNE:

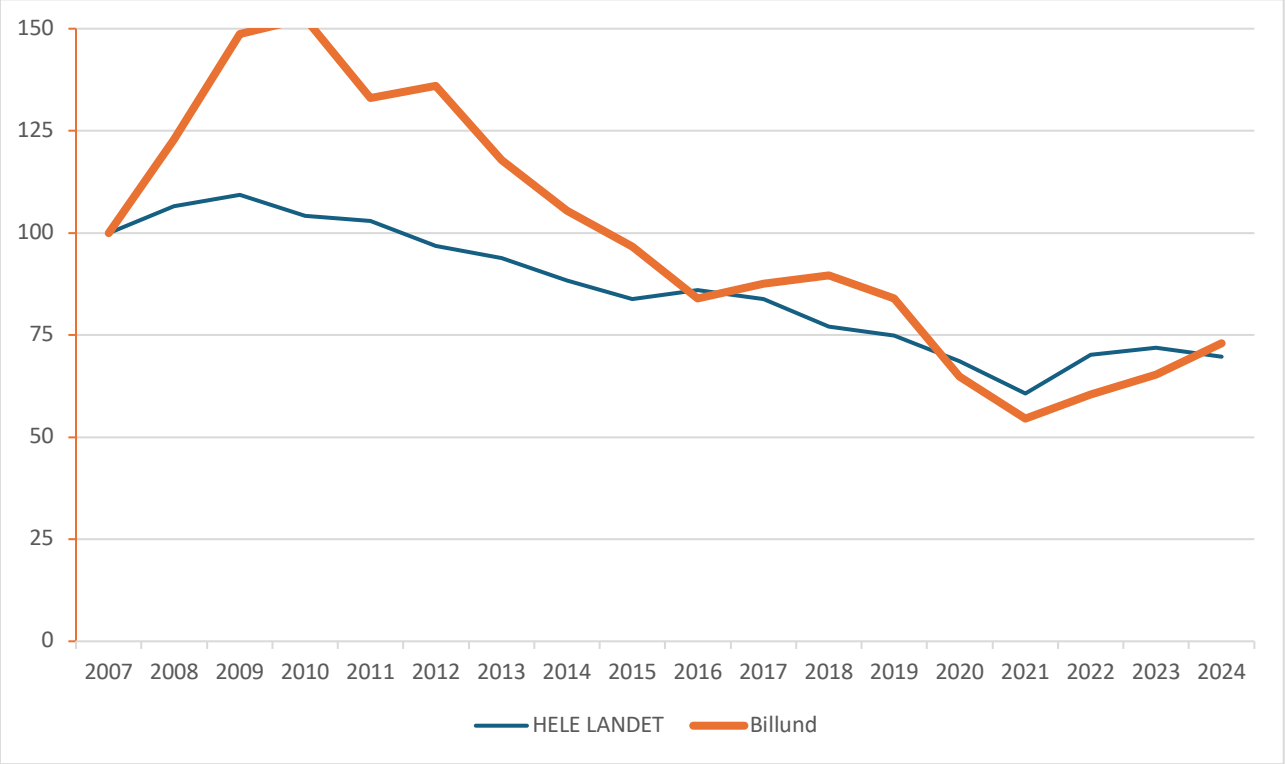
SVENDBORG KOMMUNE:

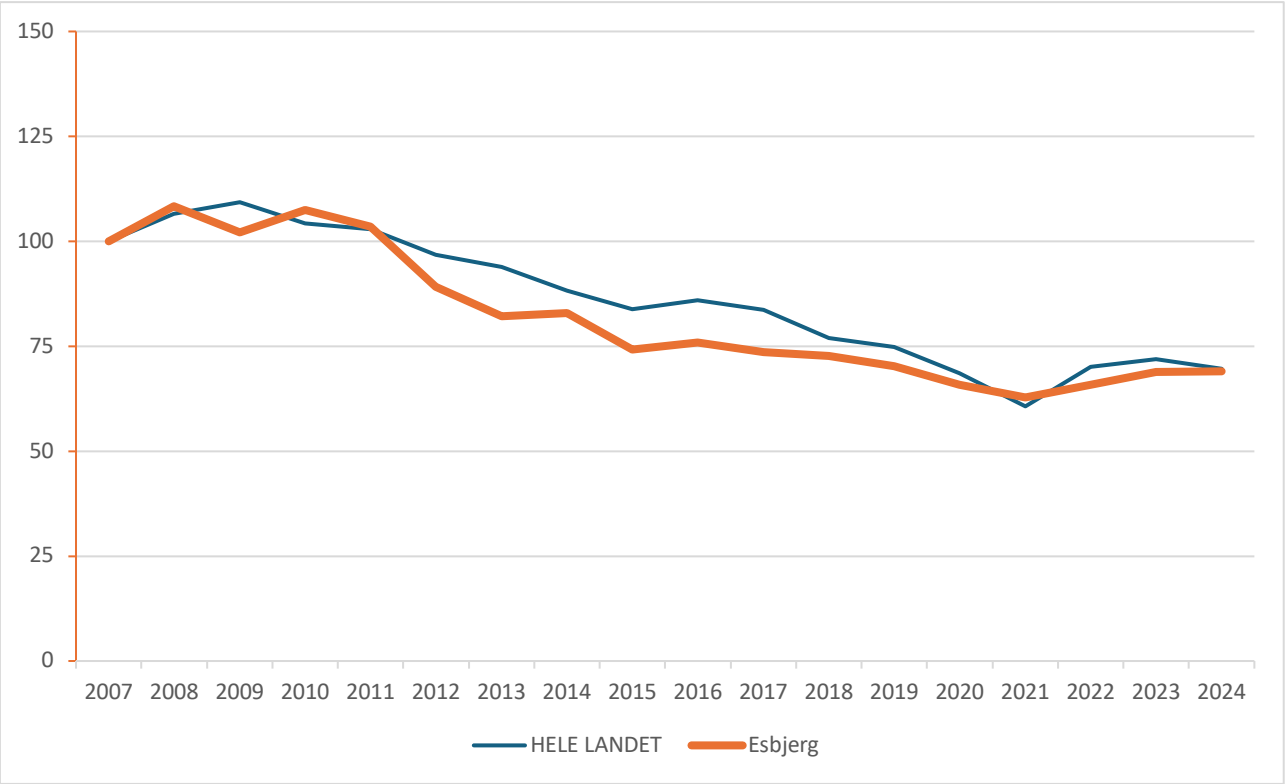
ÆRØ KOMMUNE:

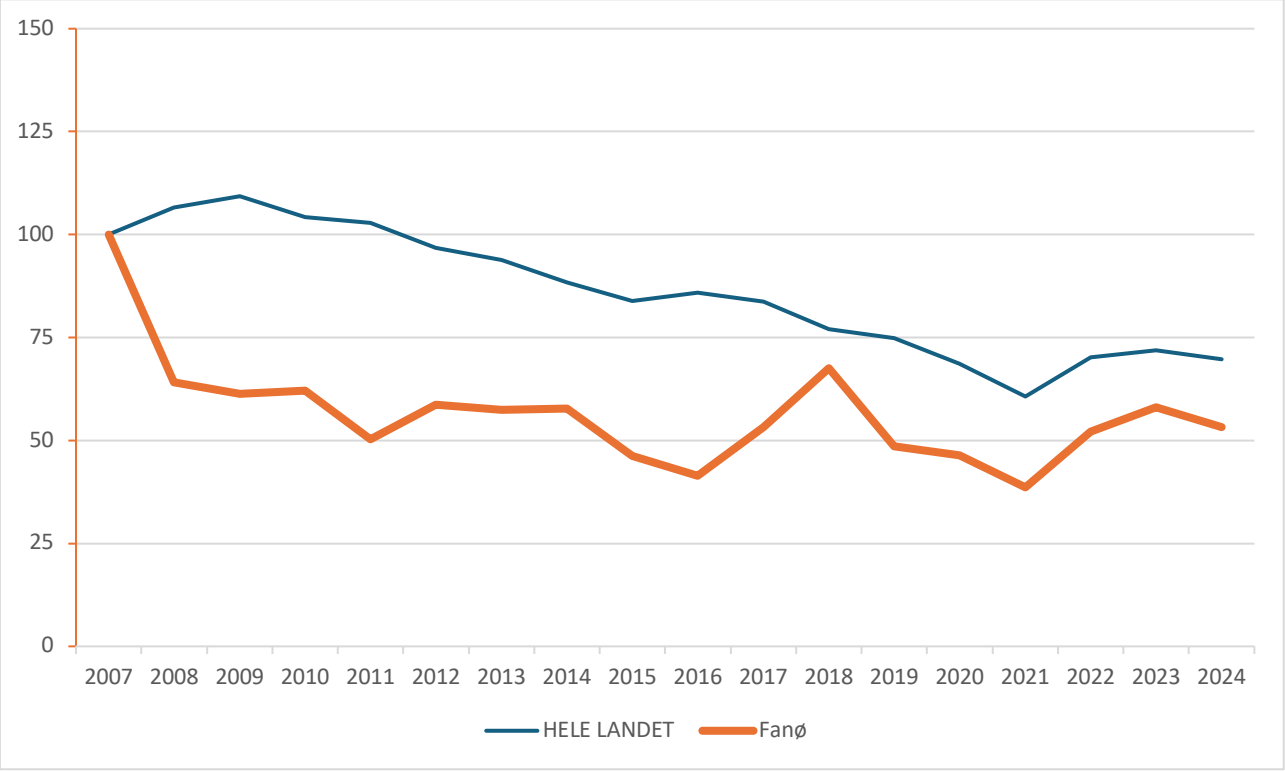
BILLUND KOMMUNE:

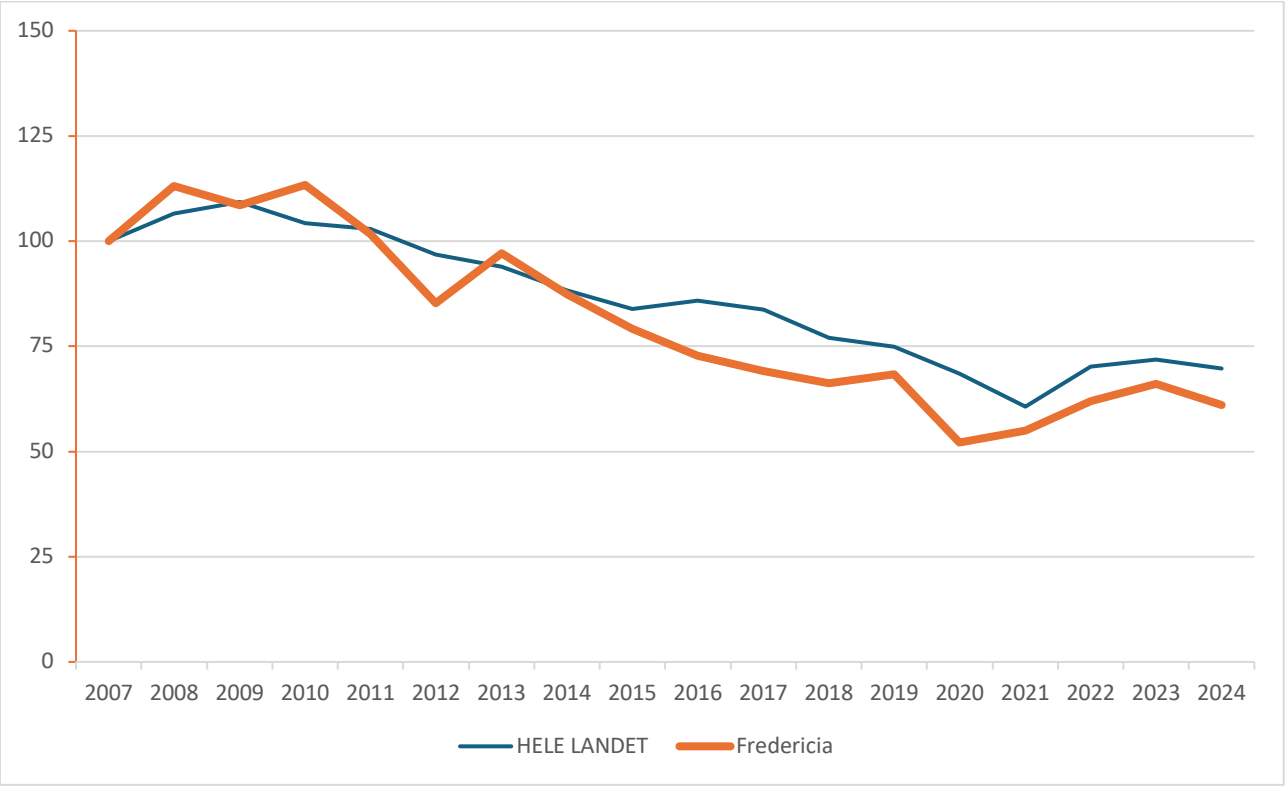
ESBJERG KOMMUNE:

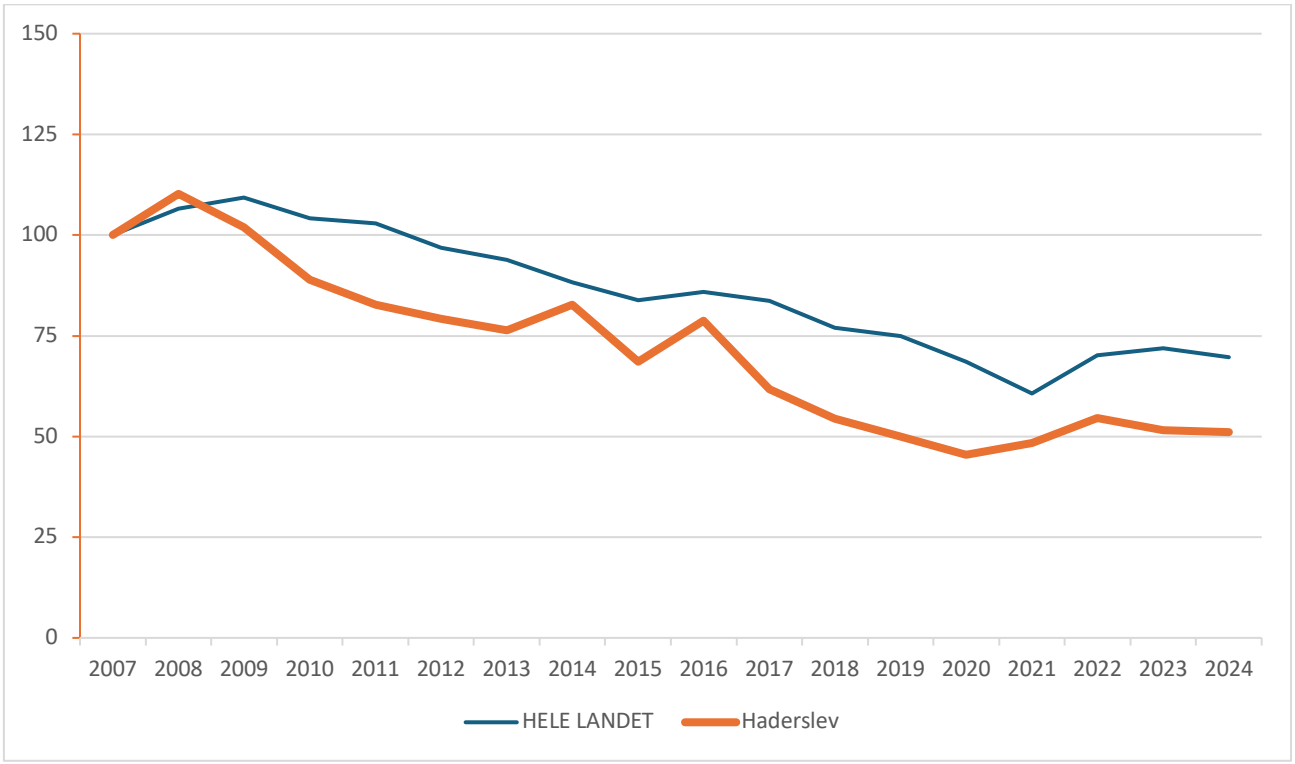
FANØ KOMMUNE:

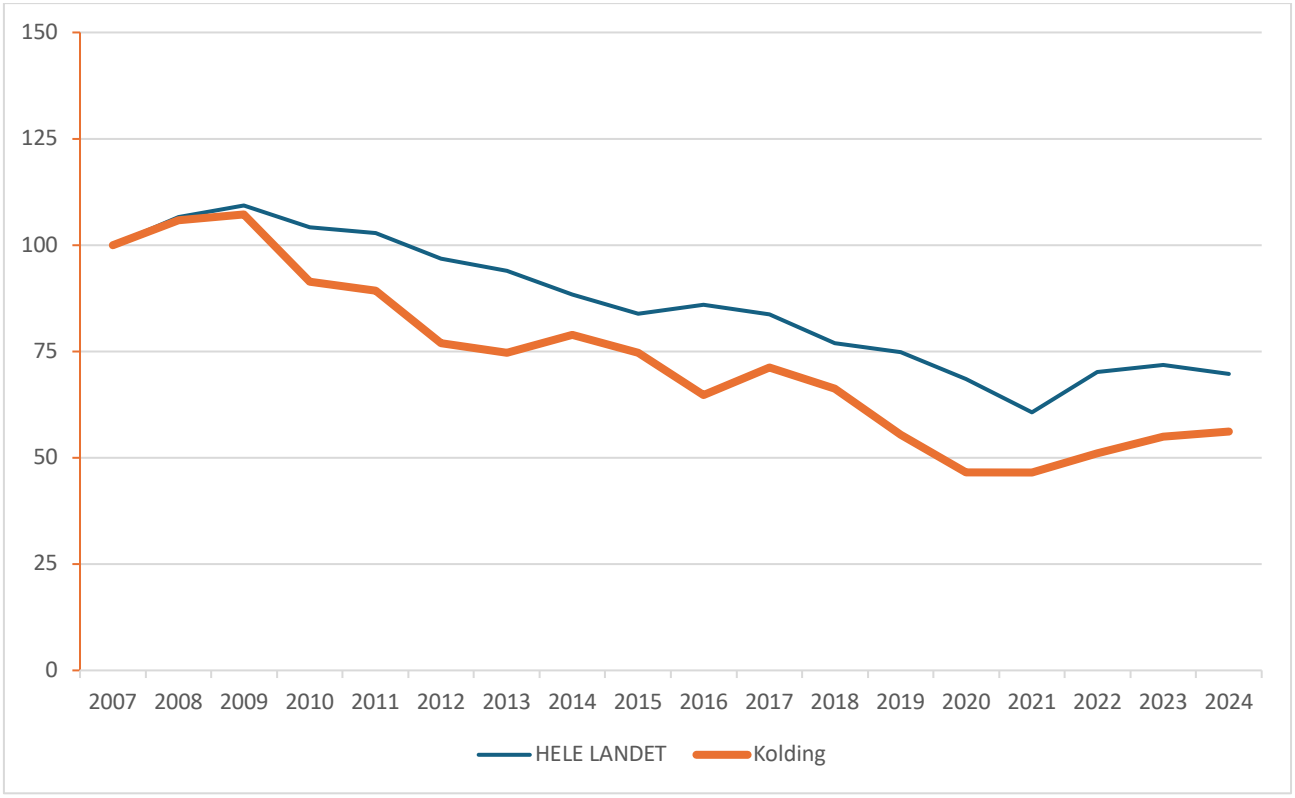
FREDERICIA KOMMUNE:

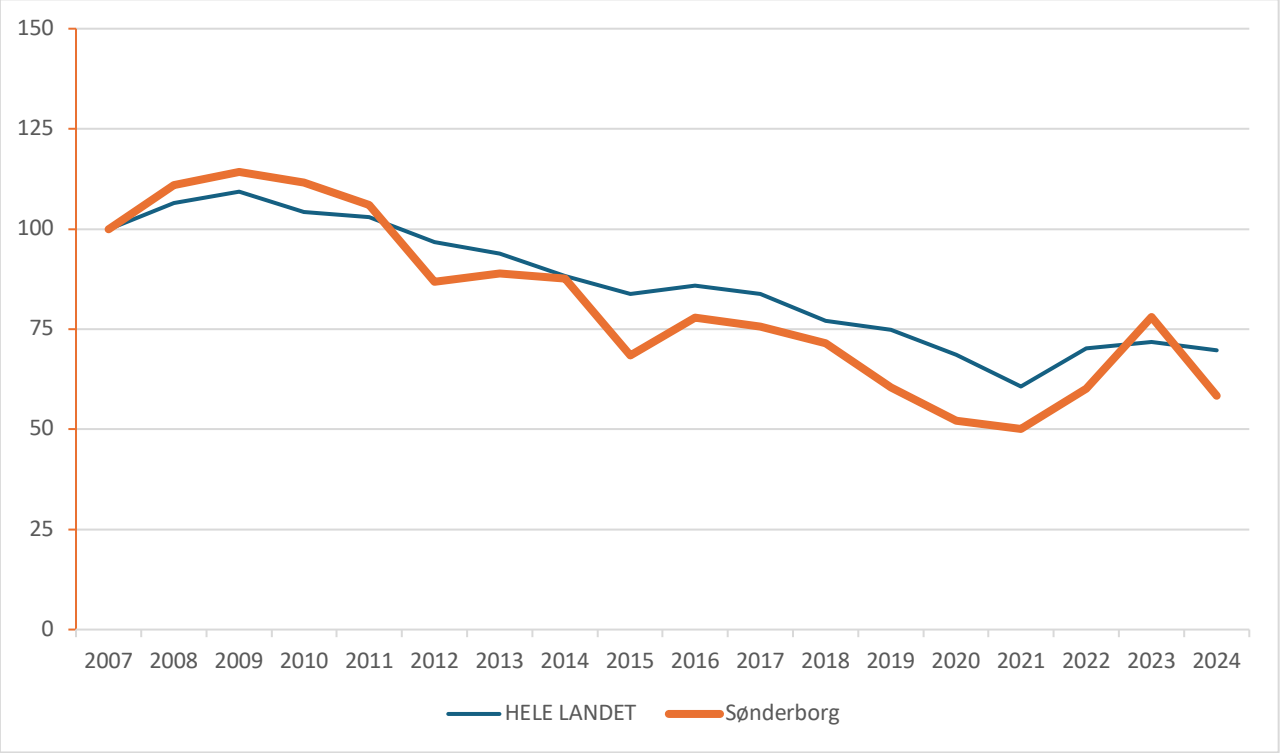
HADERSLEV KOMMUNE:

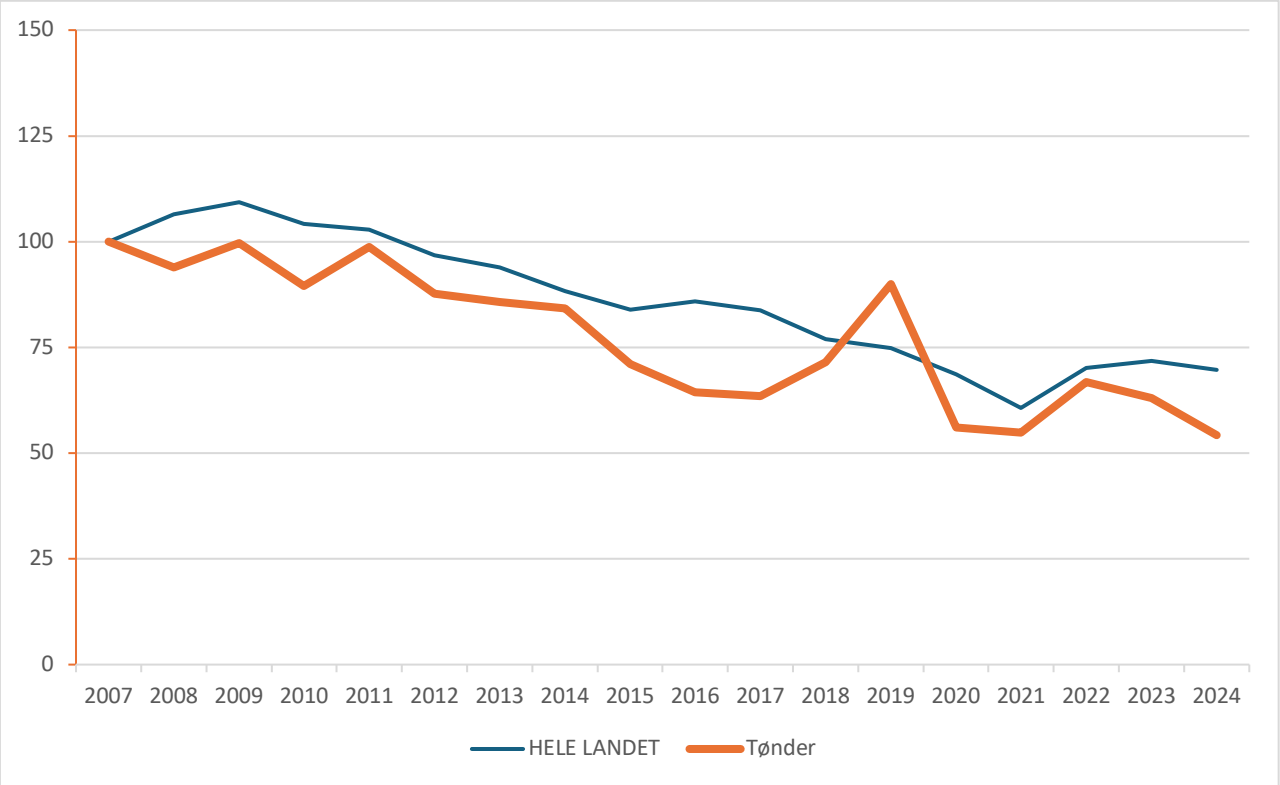
KOLDING KOMMUNE:

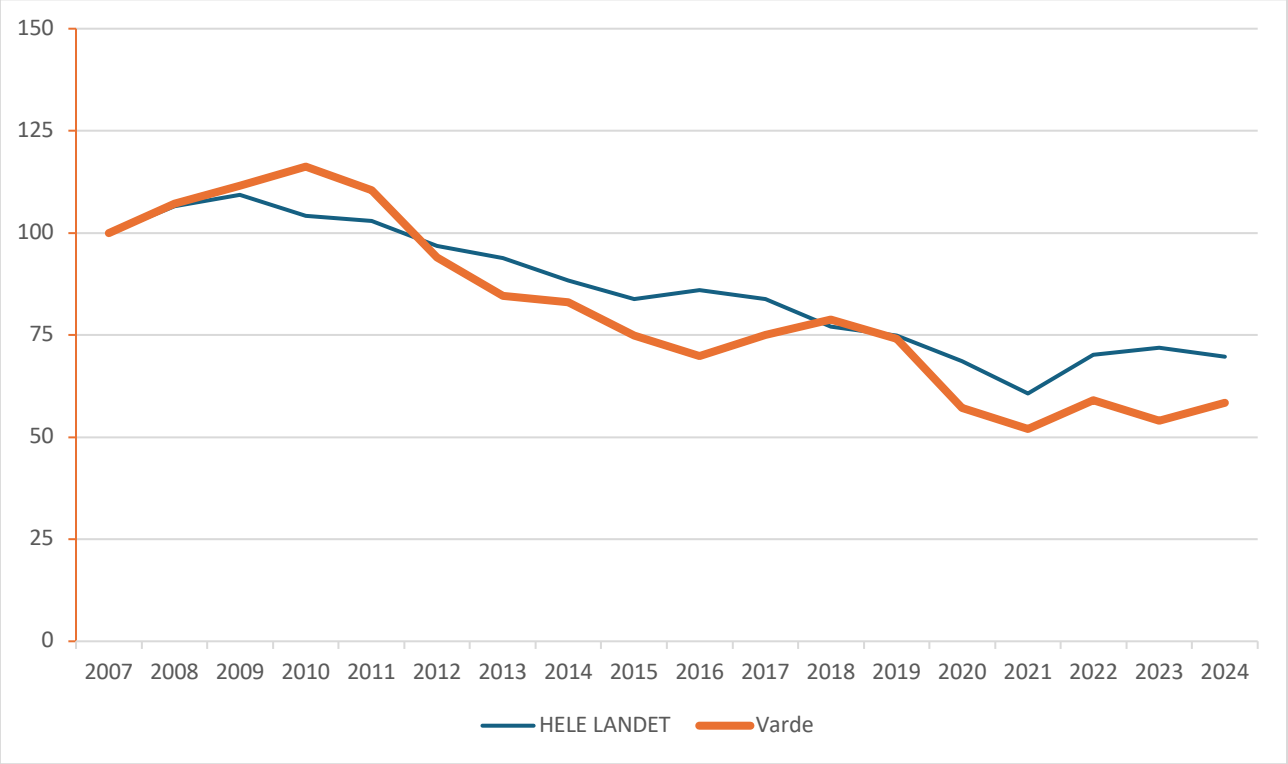
SØNDERBORG KOMMUNE:

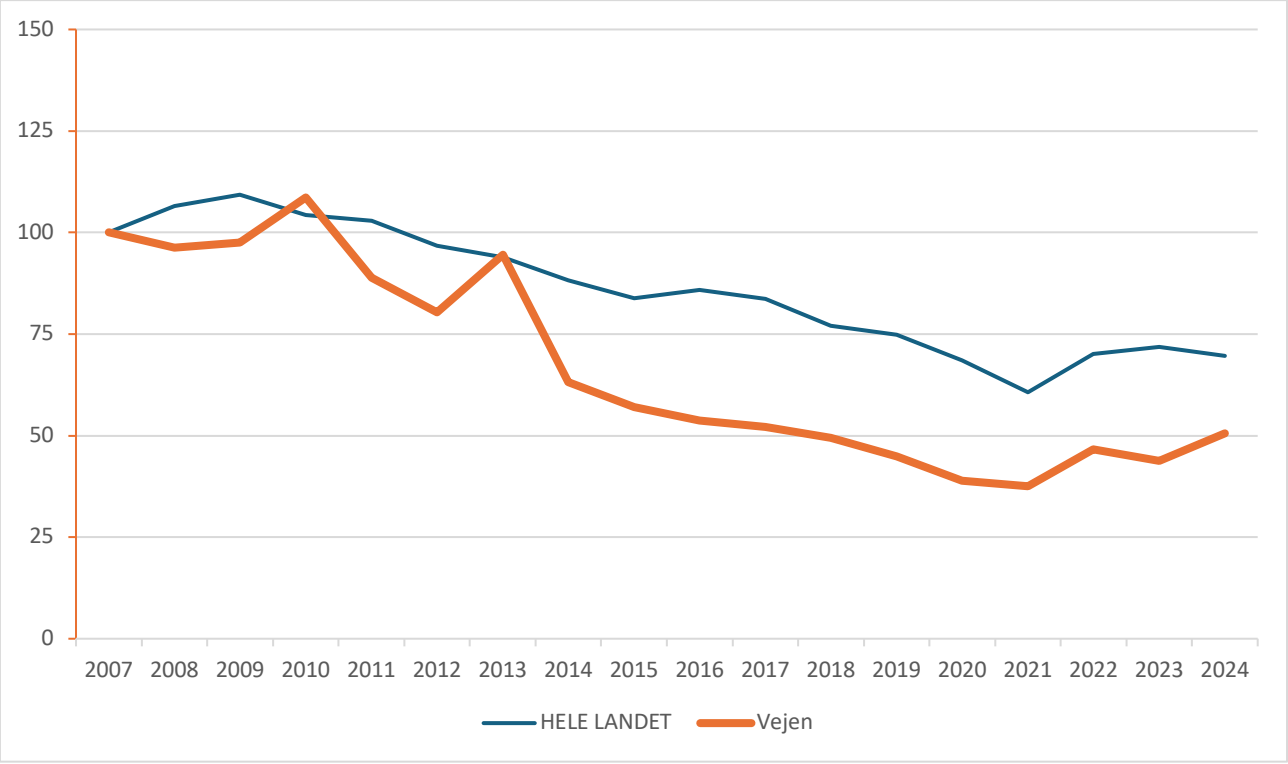
TØNDER KOMMUNE:

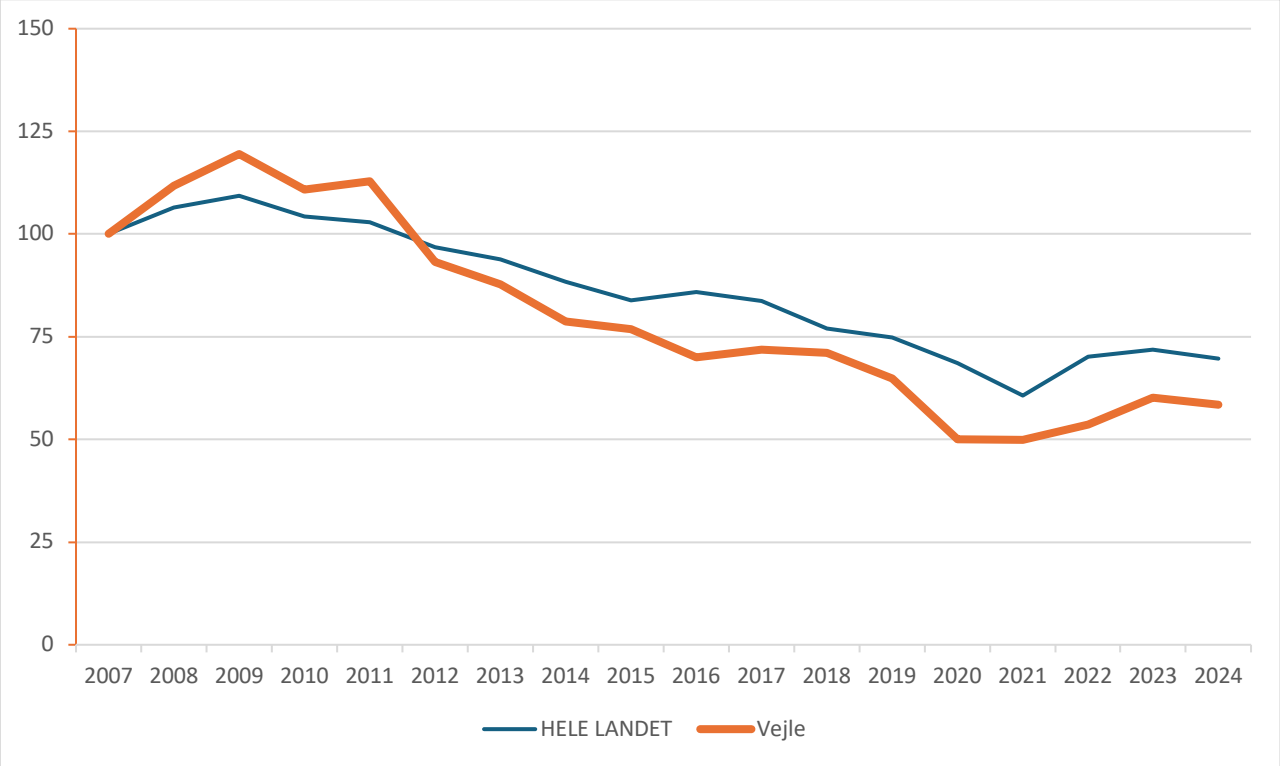
VARDE KOMMUNE:

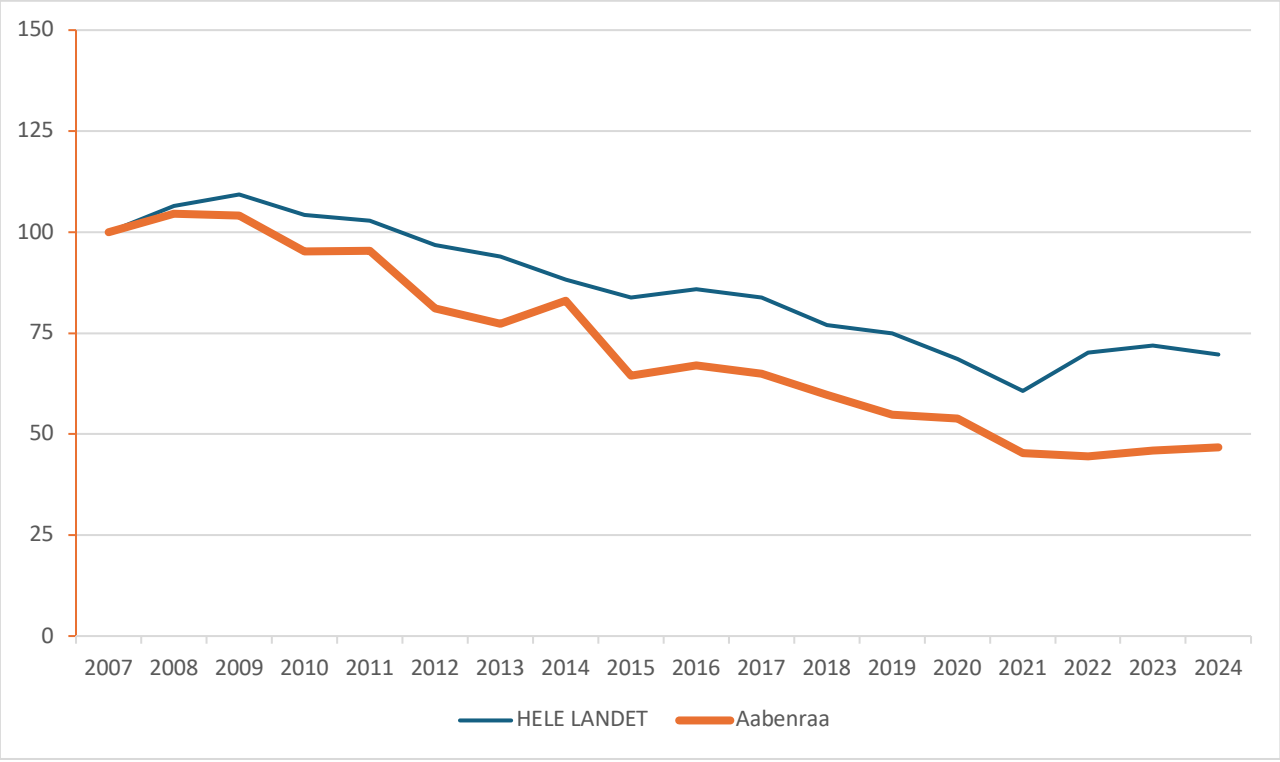
VEJEN KOMMUNE:

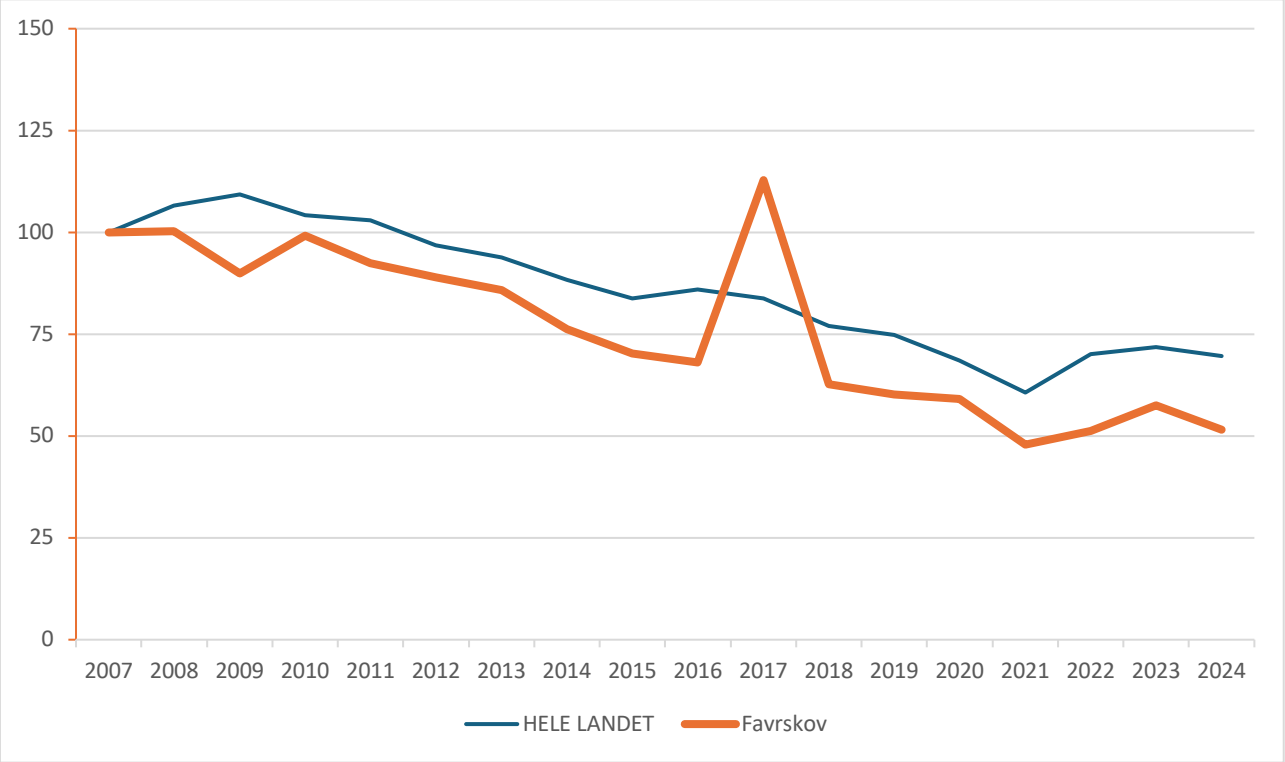
VEJLE KOMMUNE:

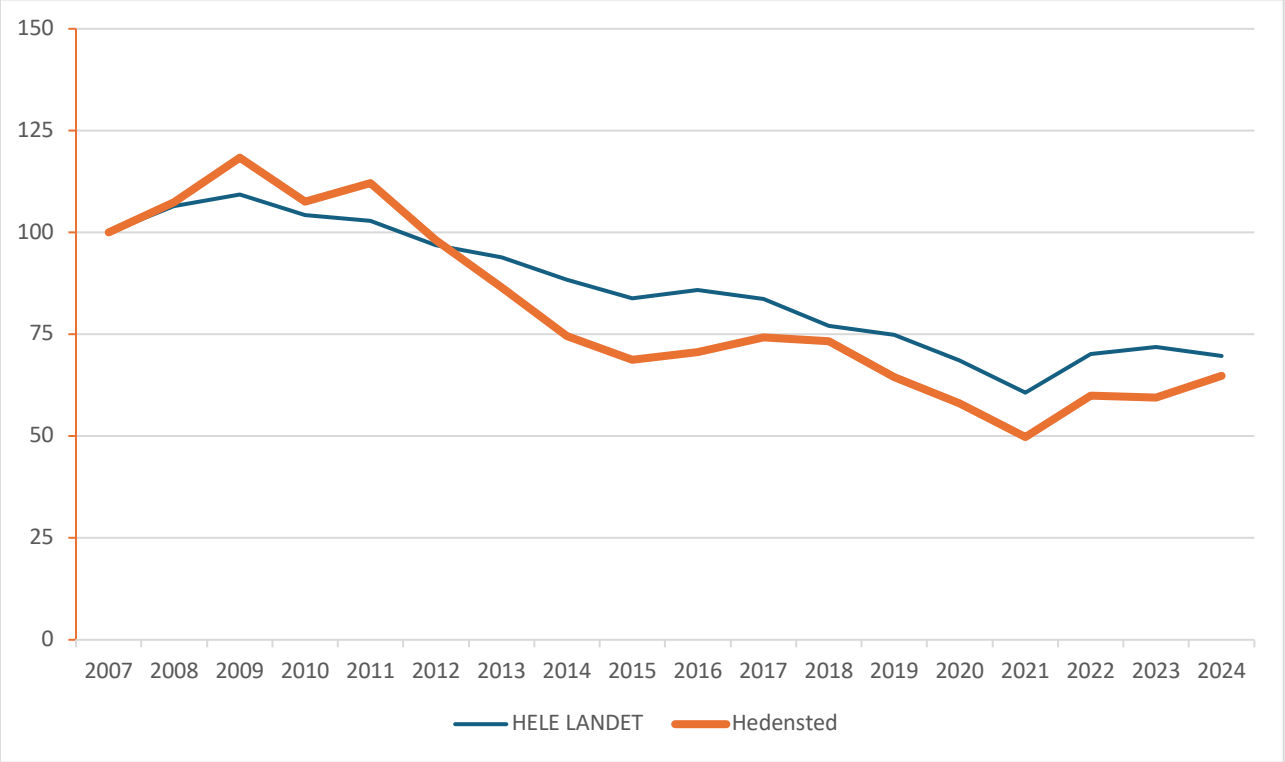
AABENRAA KOMMUNE:

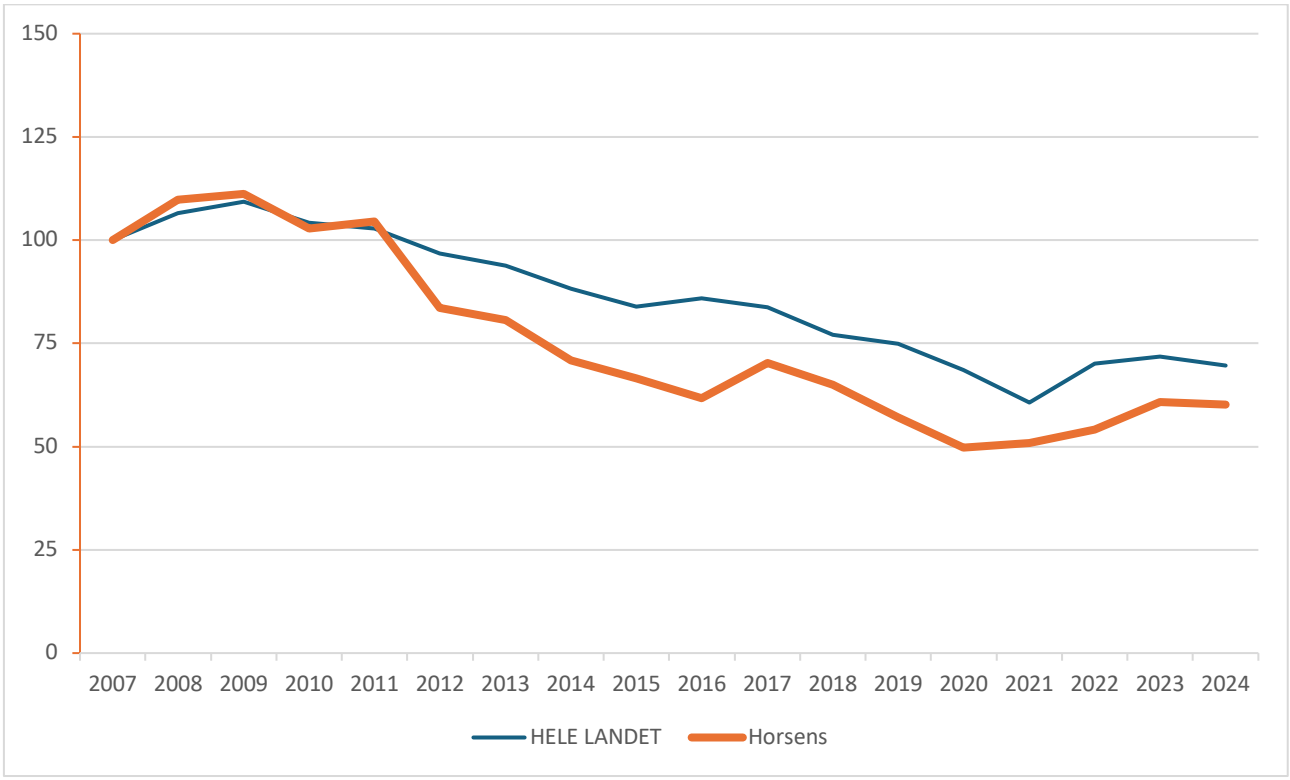
FAVRSKOV KOMMUNE:

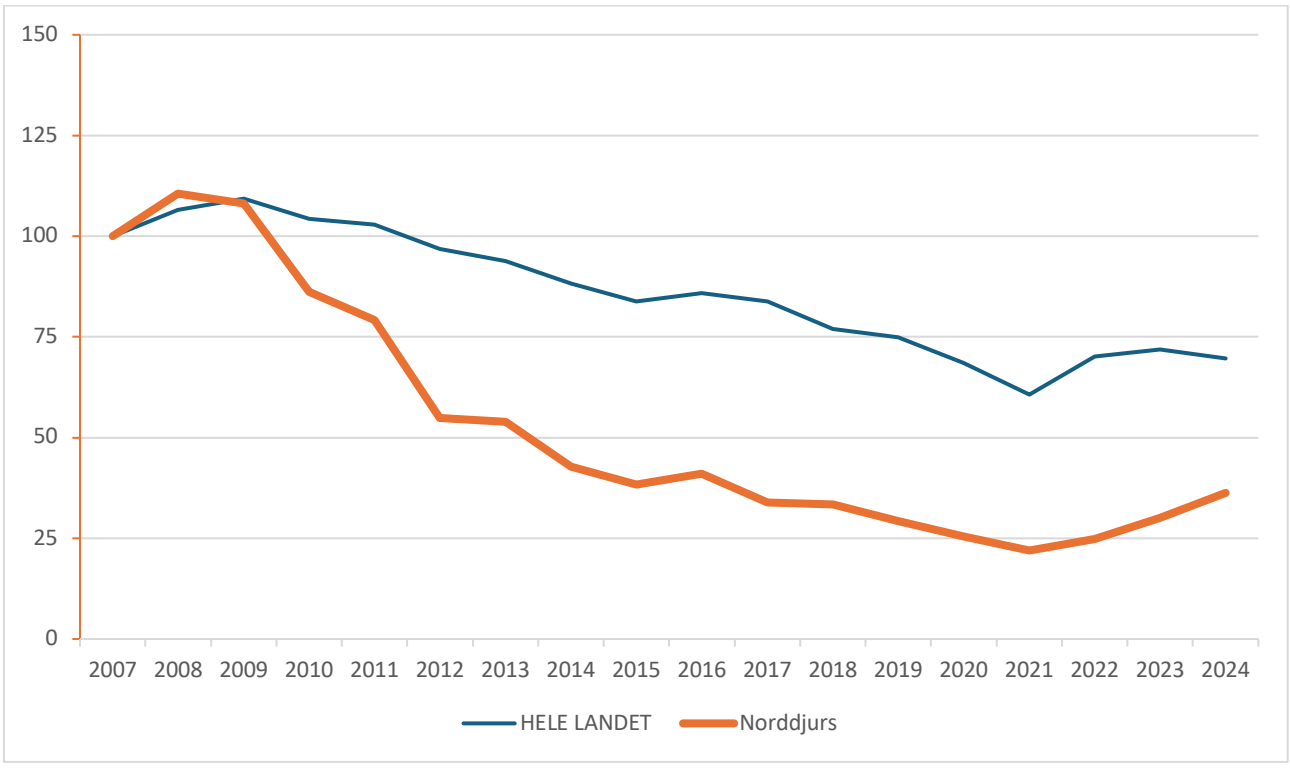
HEDENSTED KOMMUNE:

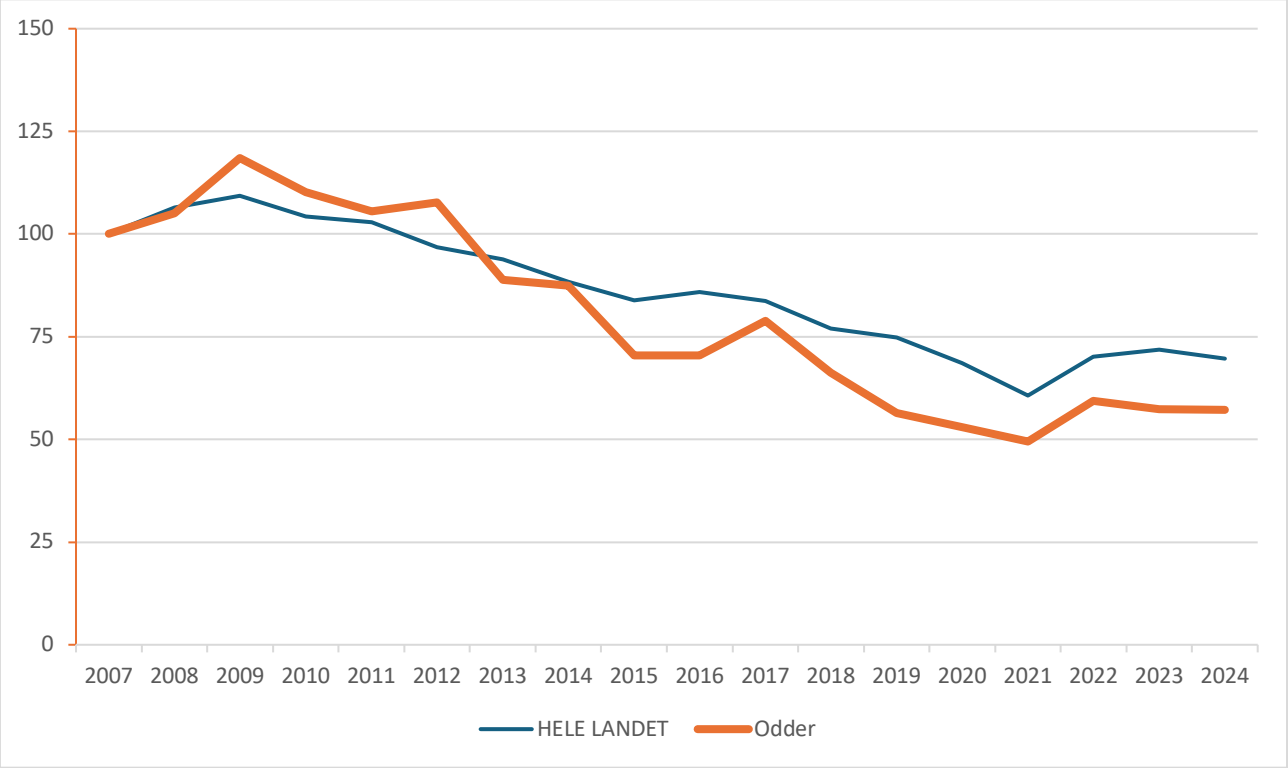
HORSENS KOMMUNE:

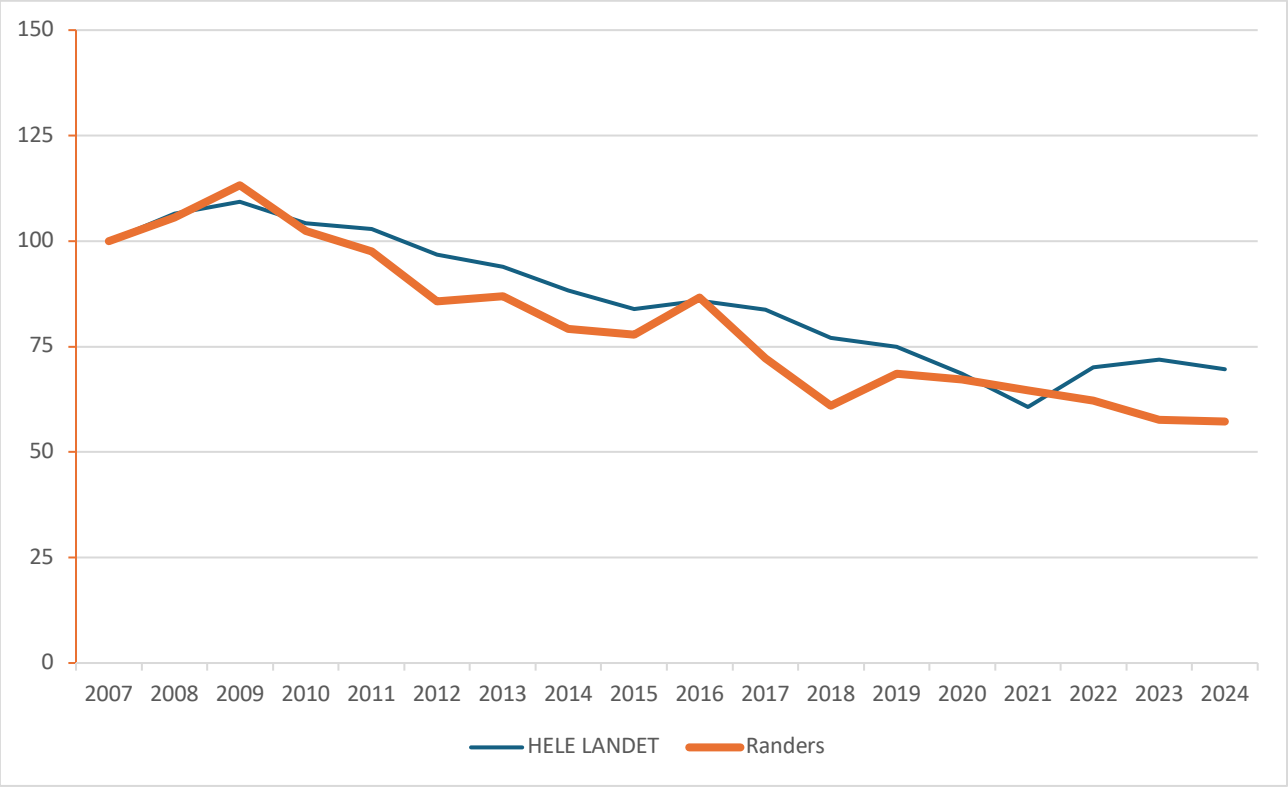
NORDDJURS KOMMUNE:

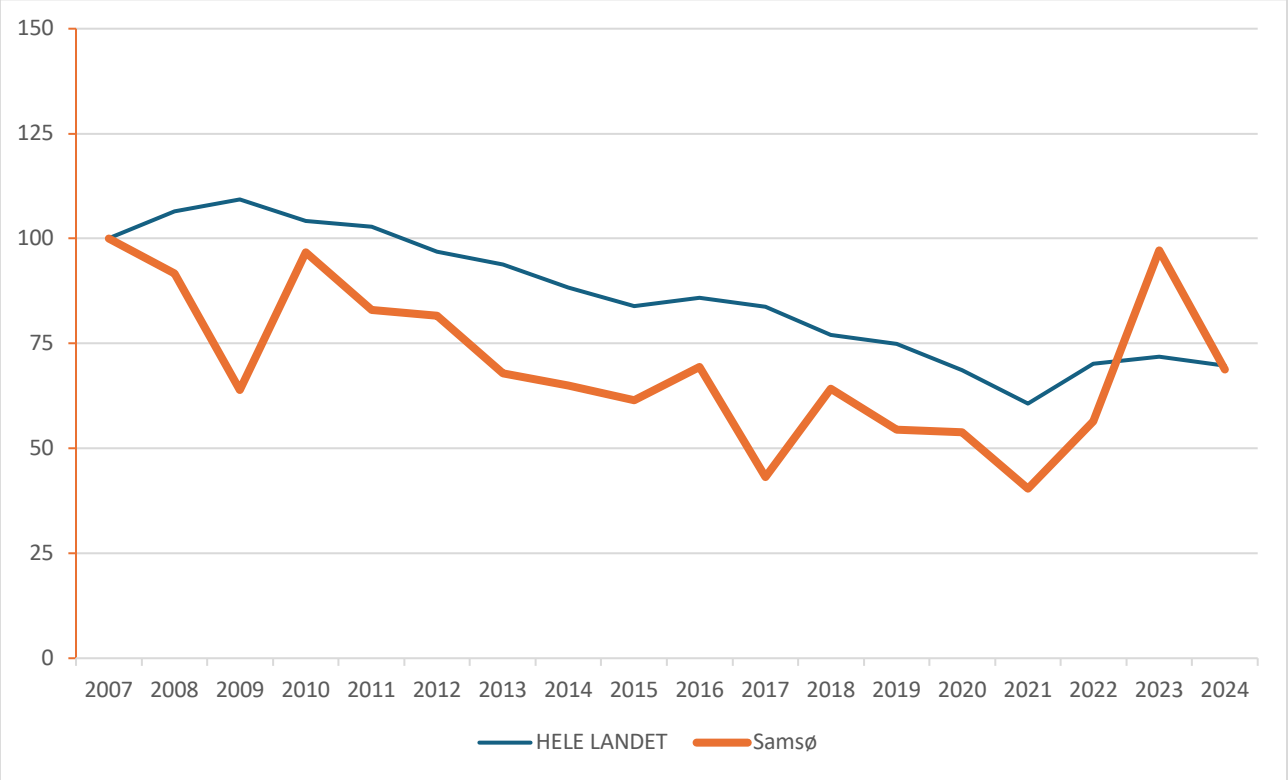
ODDER KOMMUNE:

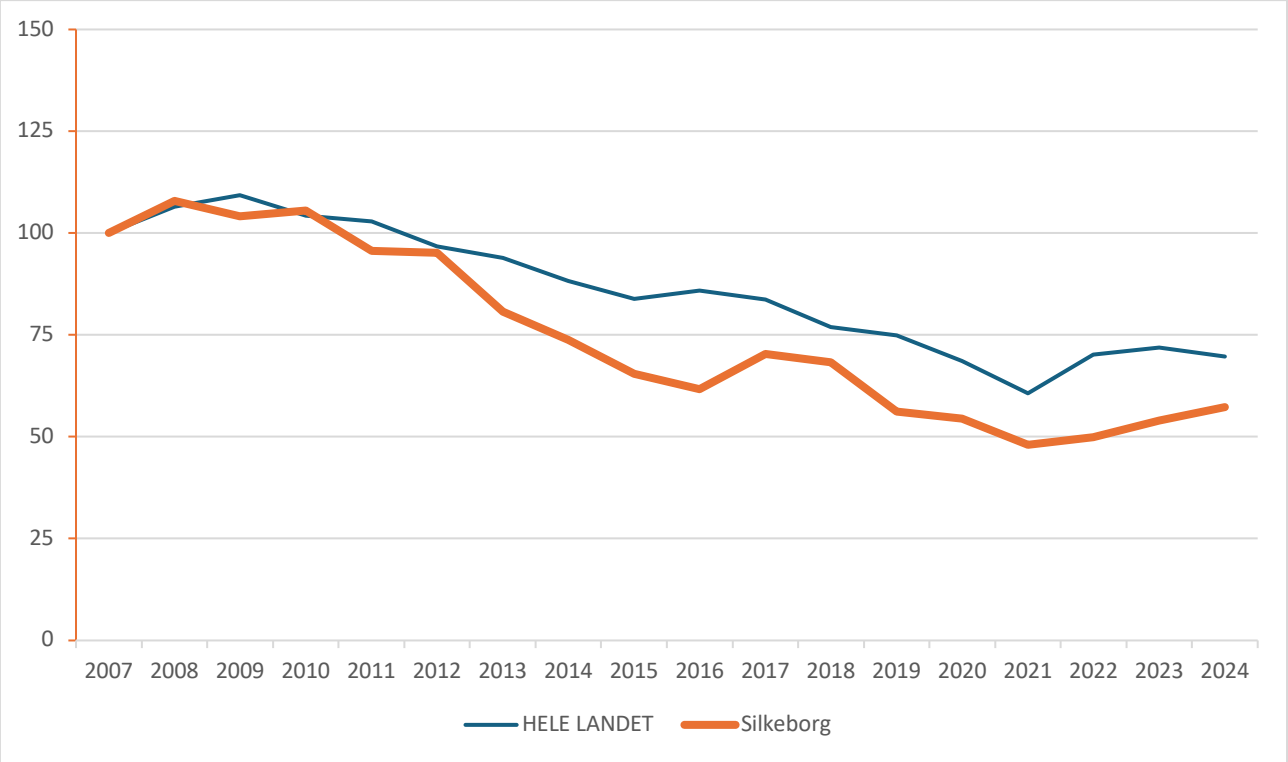
RANDERS KOMMUNE:

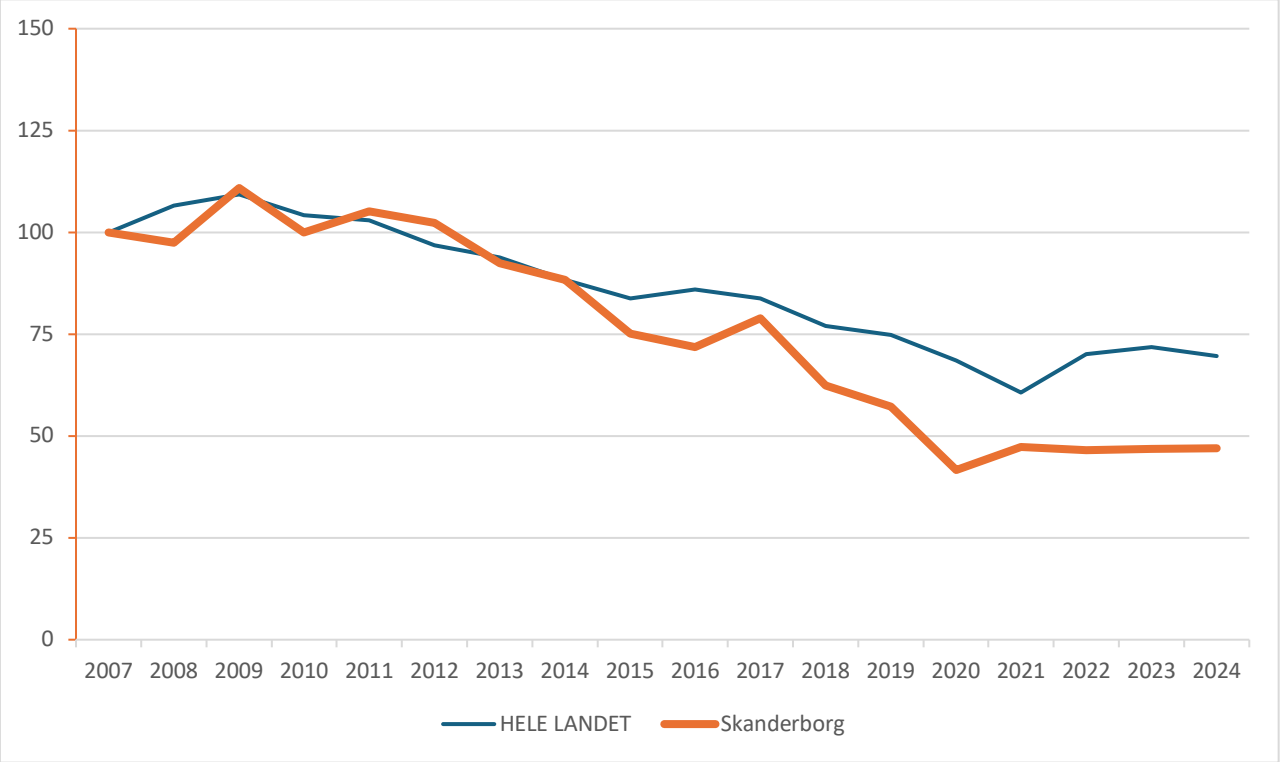
SAMSØ KOMMUNE:

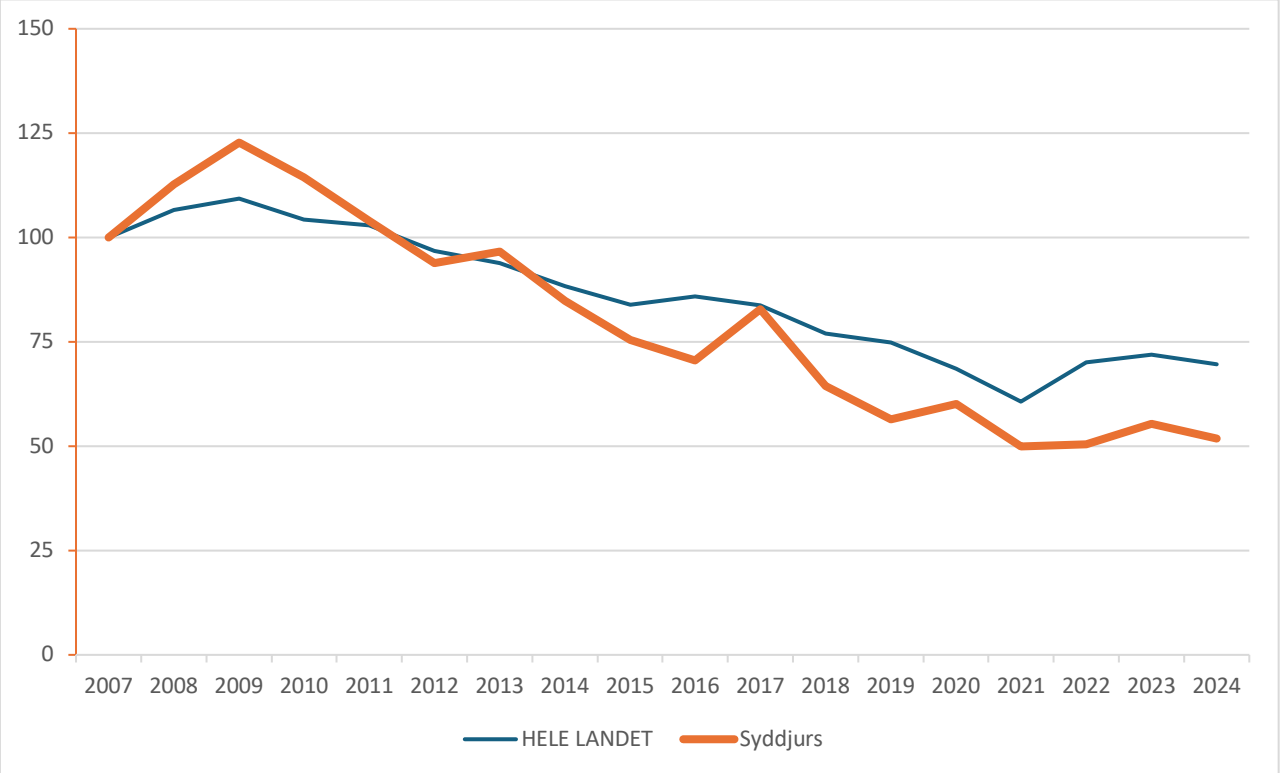
SILKEBORG KOMMUNE:

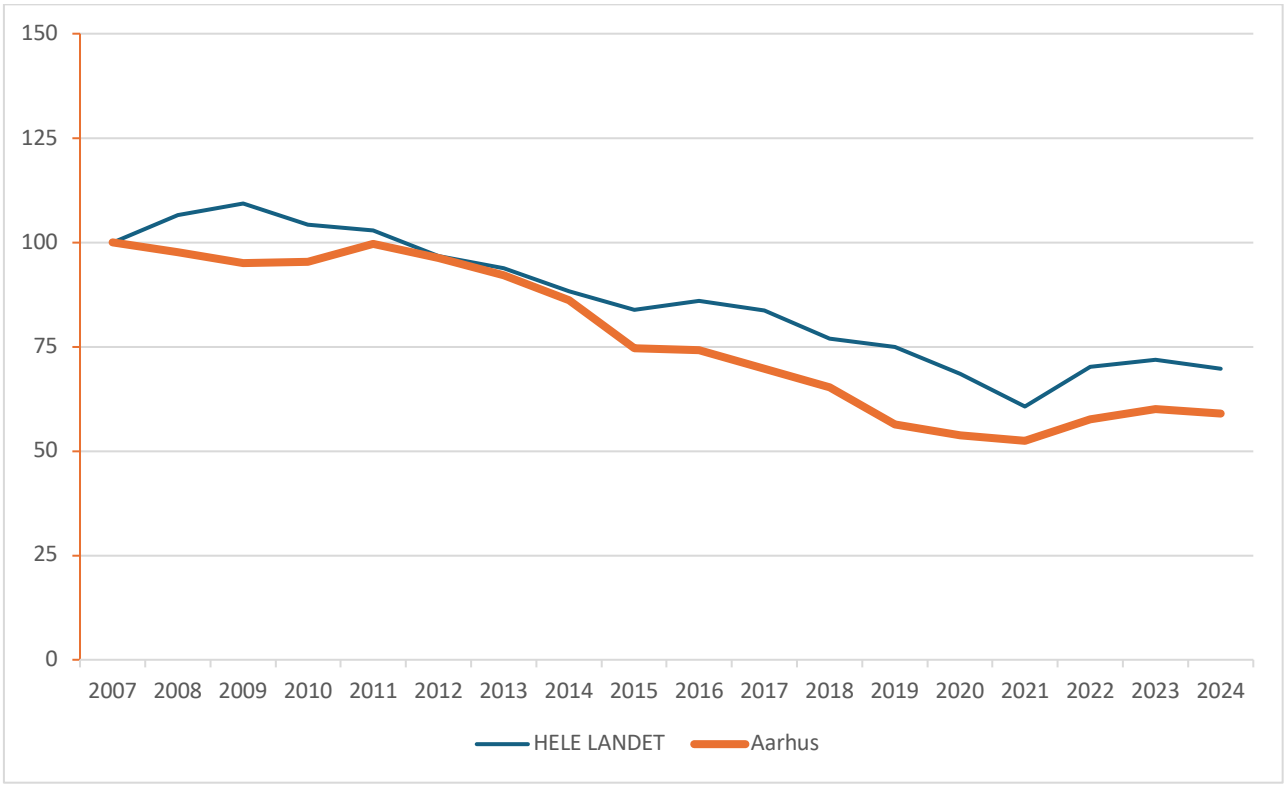
SKANDERBORG KOMMUNE:

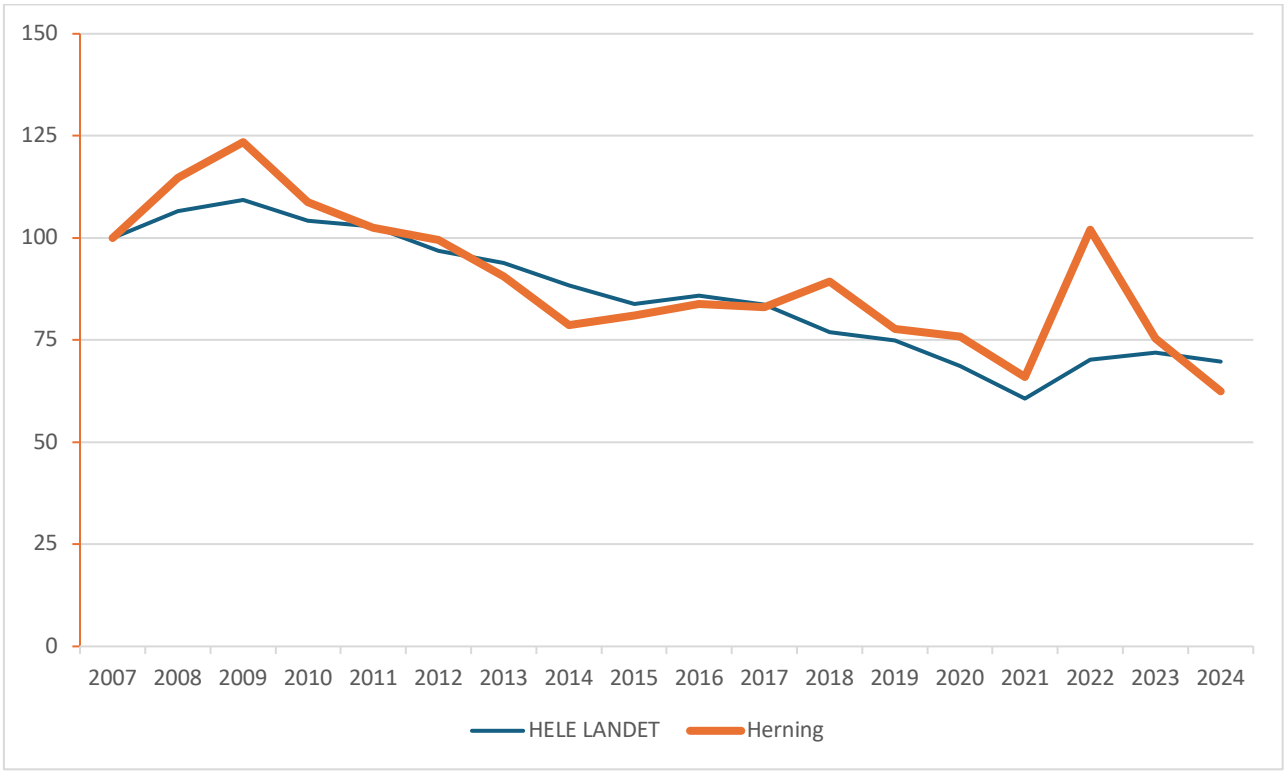
SYDDJURS KOMMUNE:

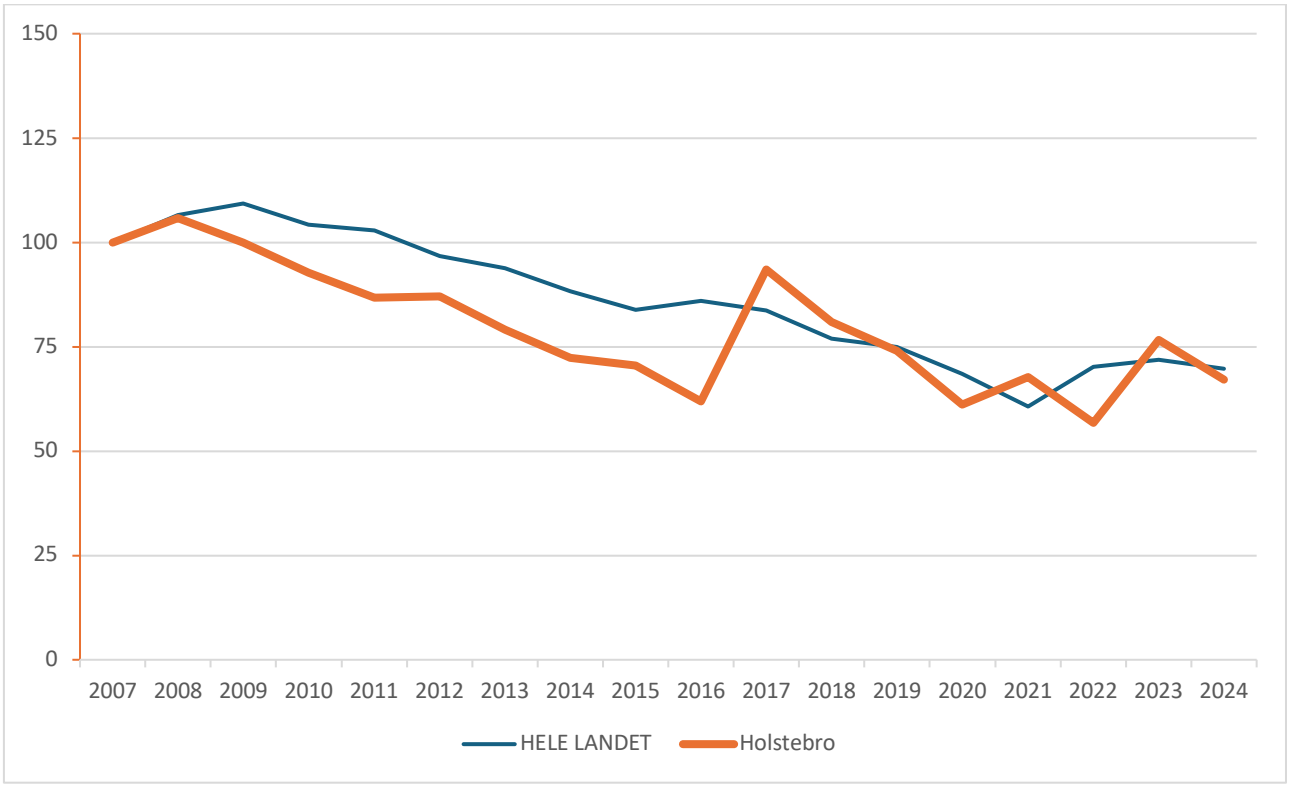
AARHUS KOMMUNE:

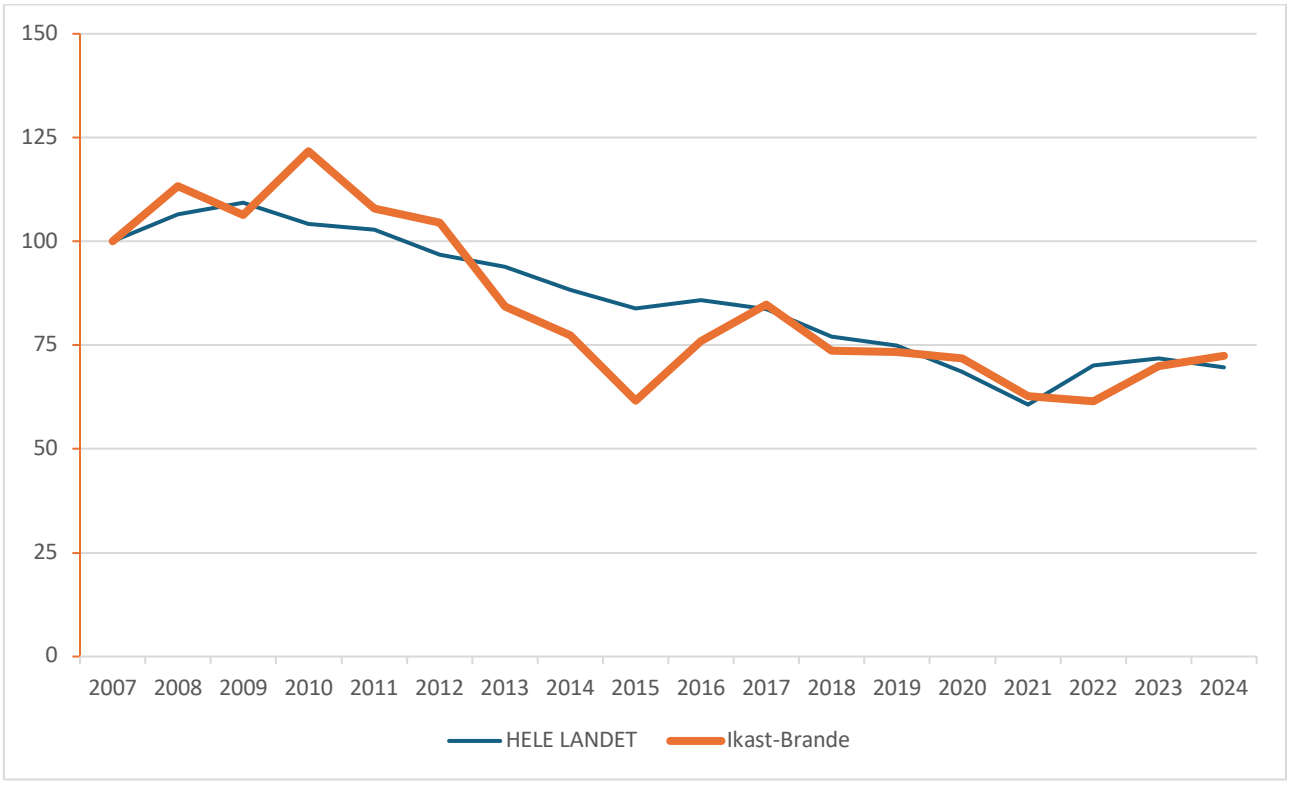
HERNING KOMMUNE:

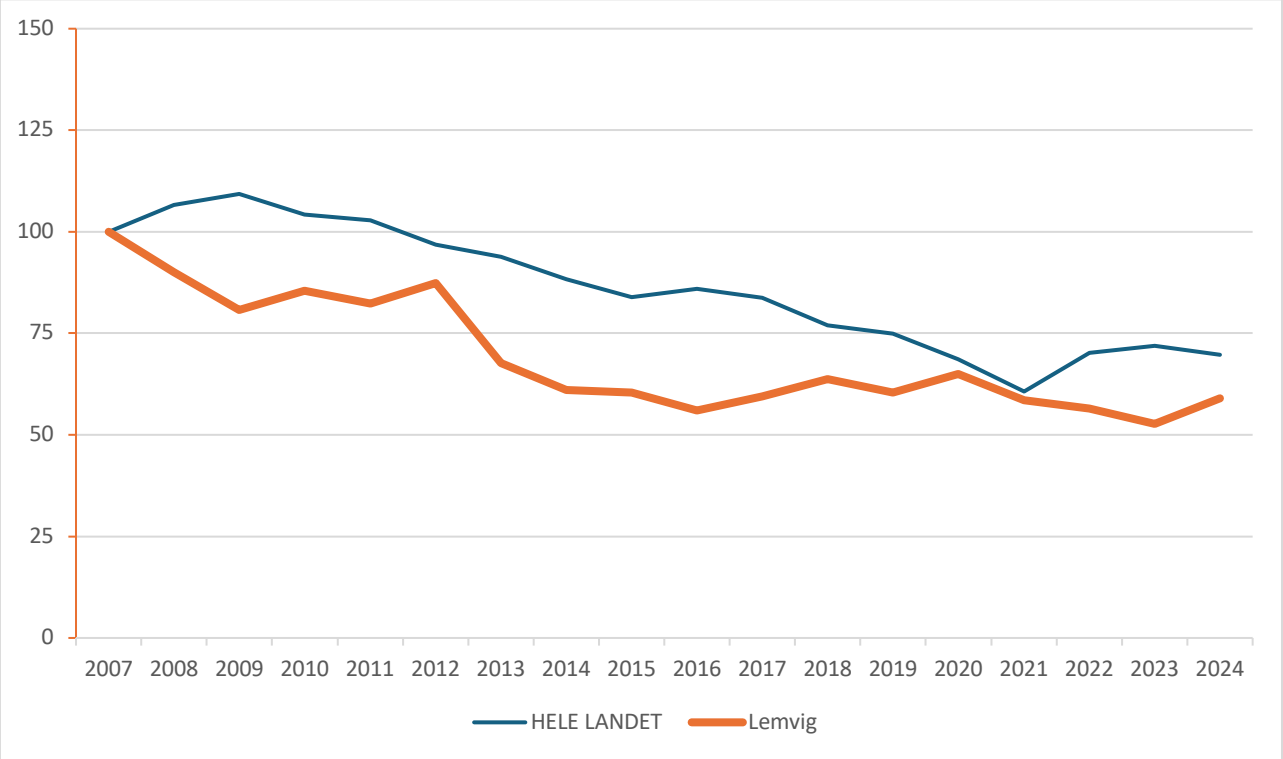
HOLSTEBRO KOMMUNE:

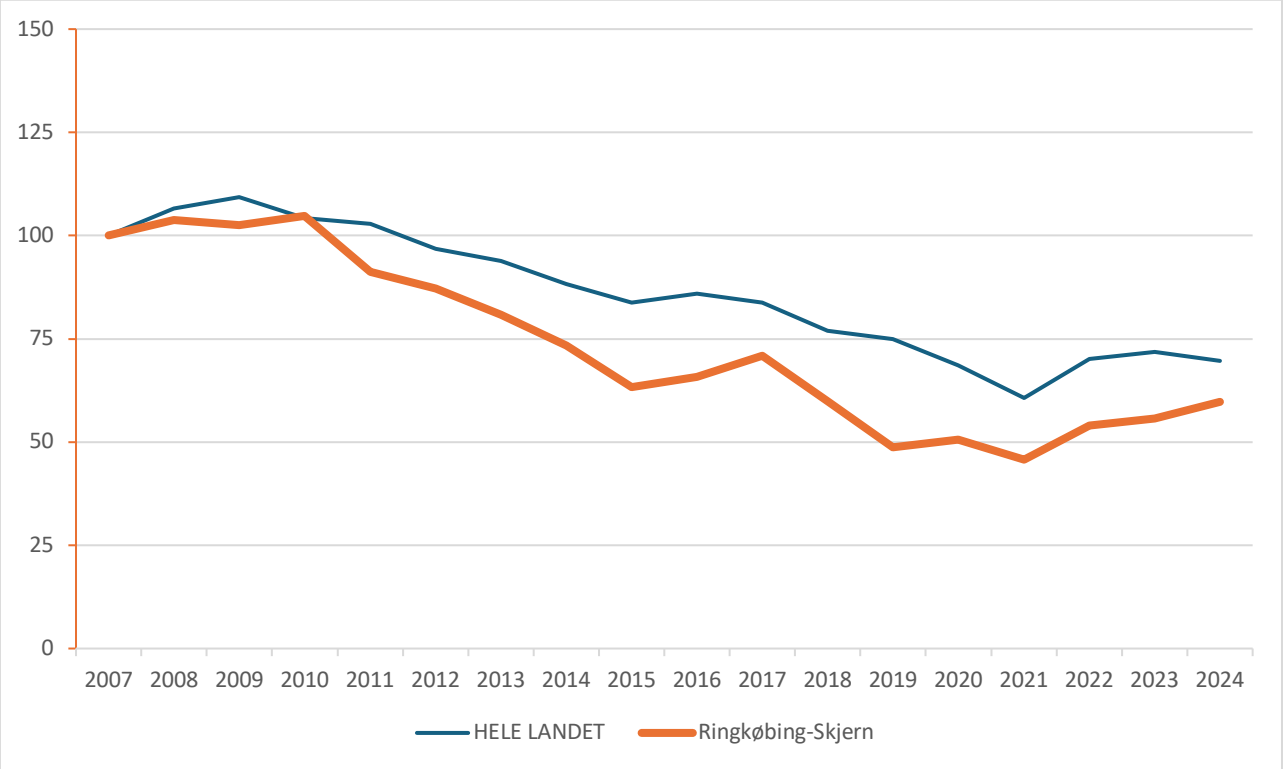
IKAST-BRANDE KOMMUNE:

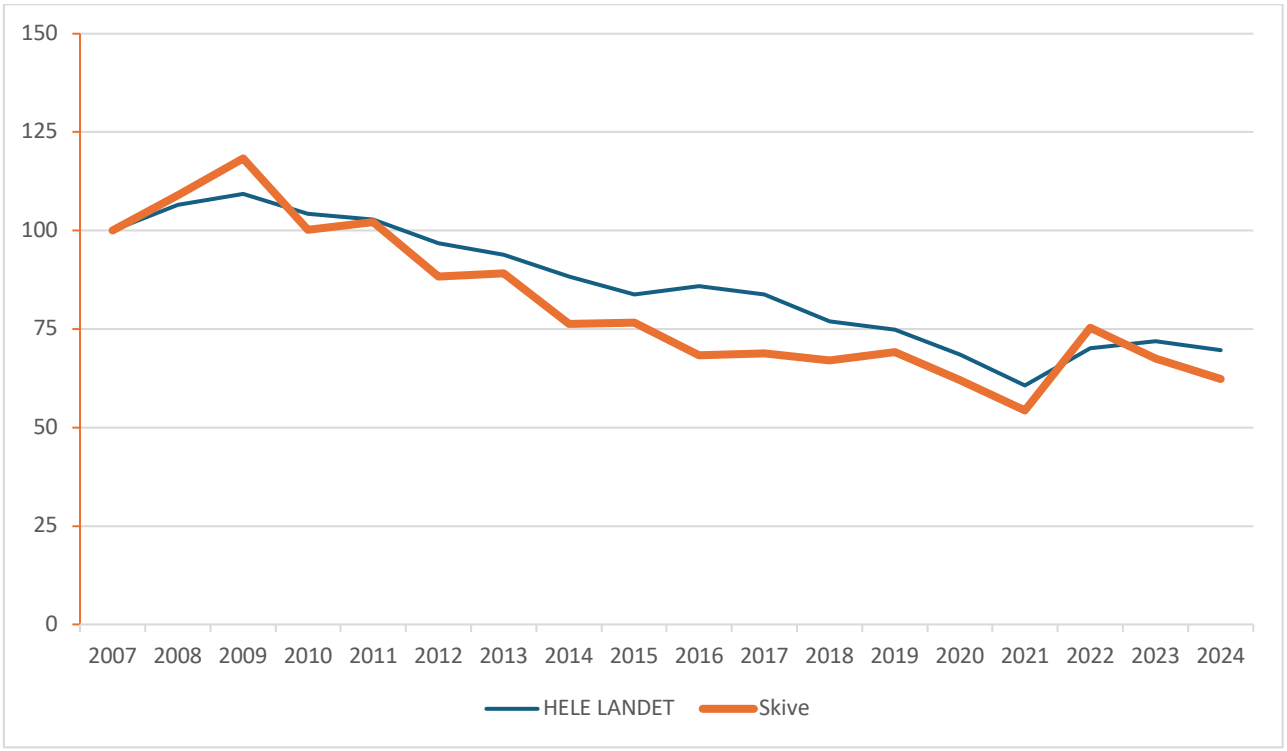
LEMVIG KOMMUNE:

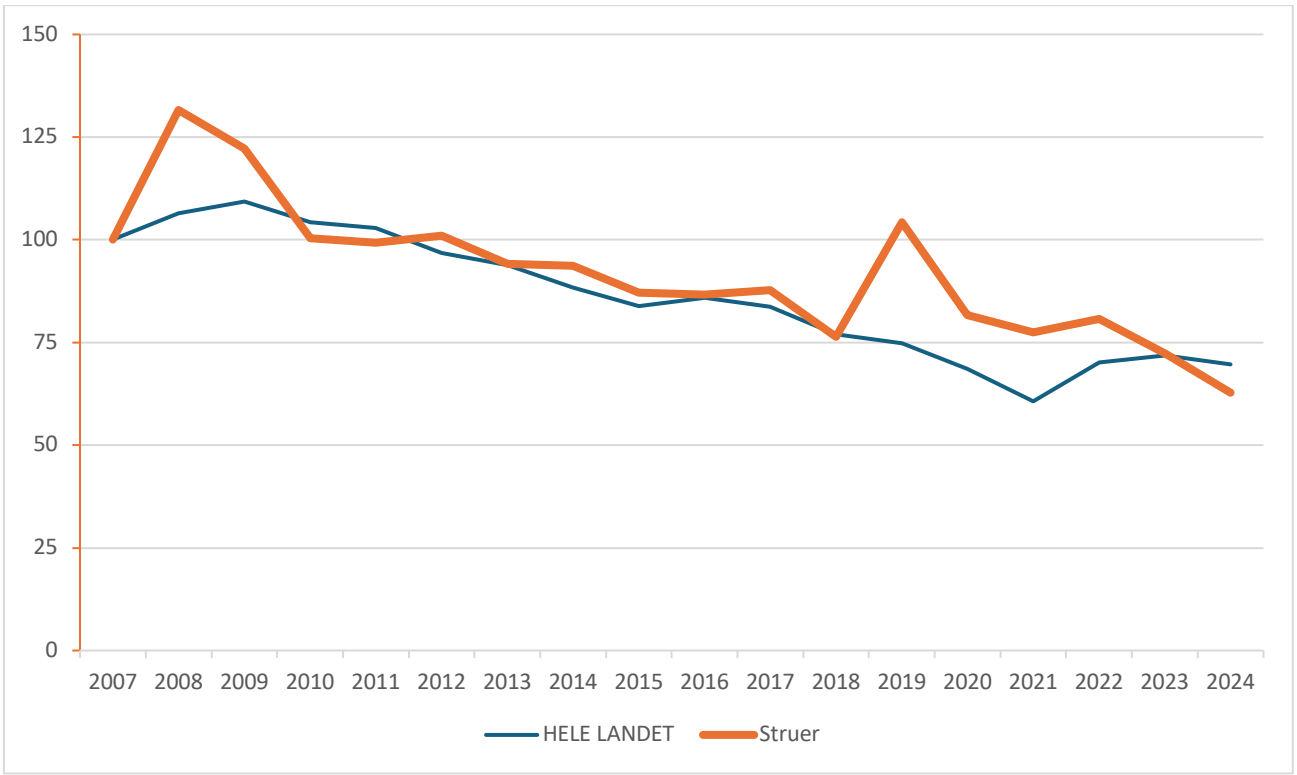
RINGKØBING-SKJERN KOMMUNE:

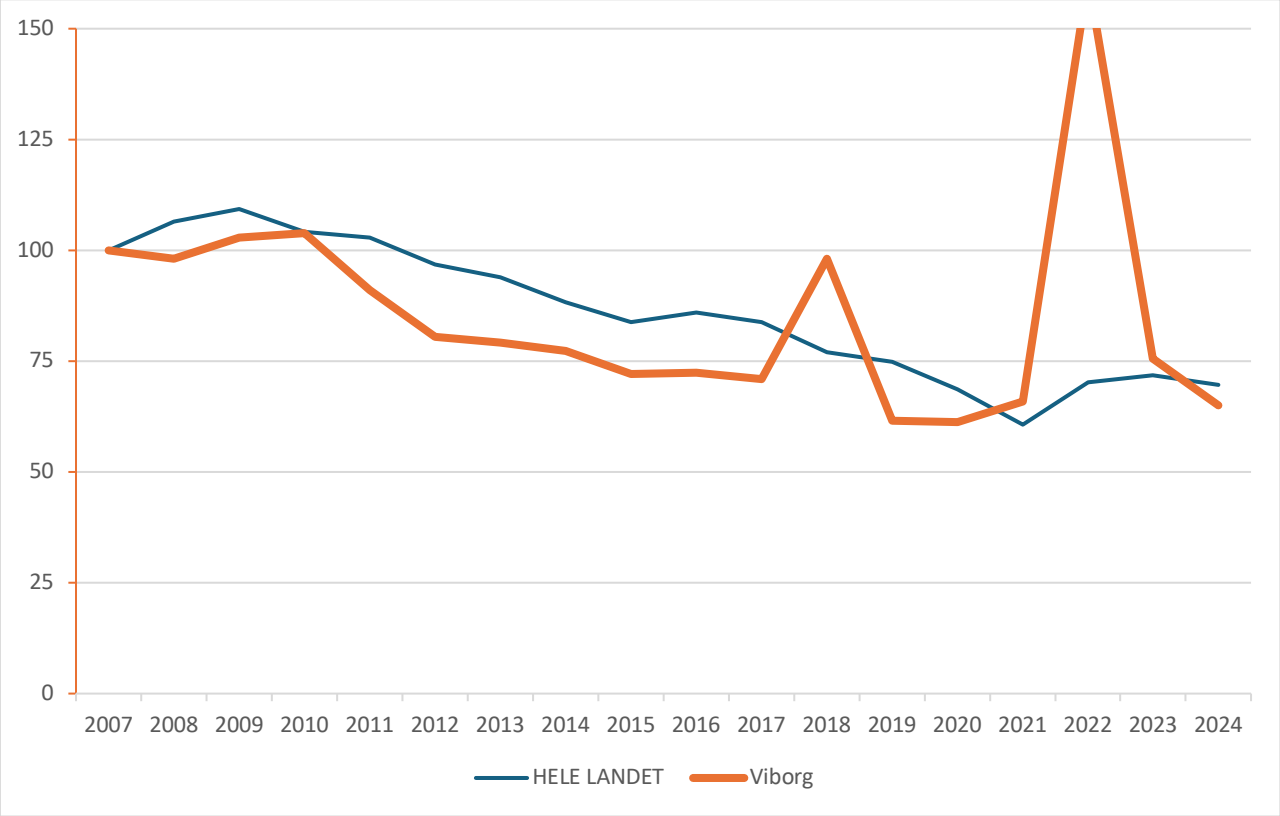
SKIVE KOMMUNE:

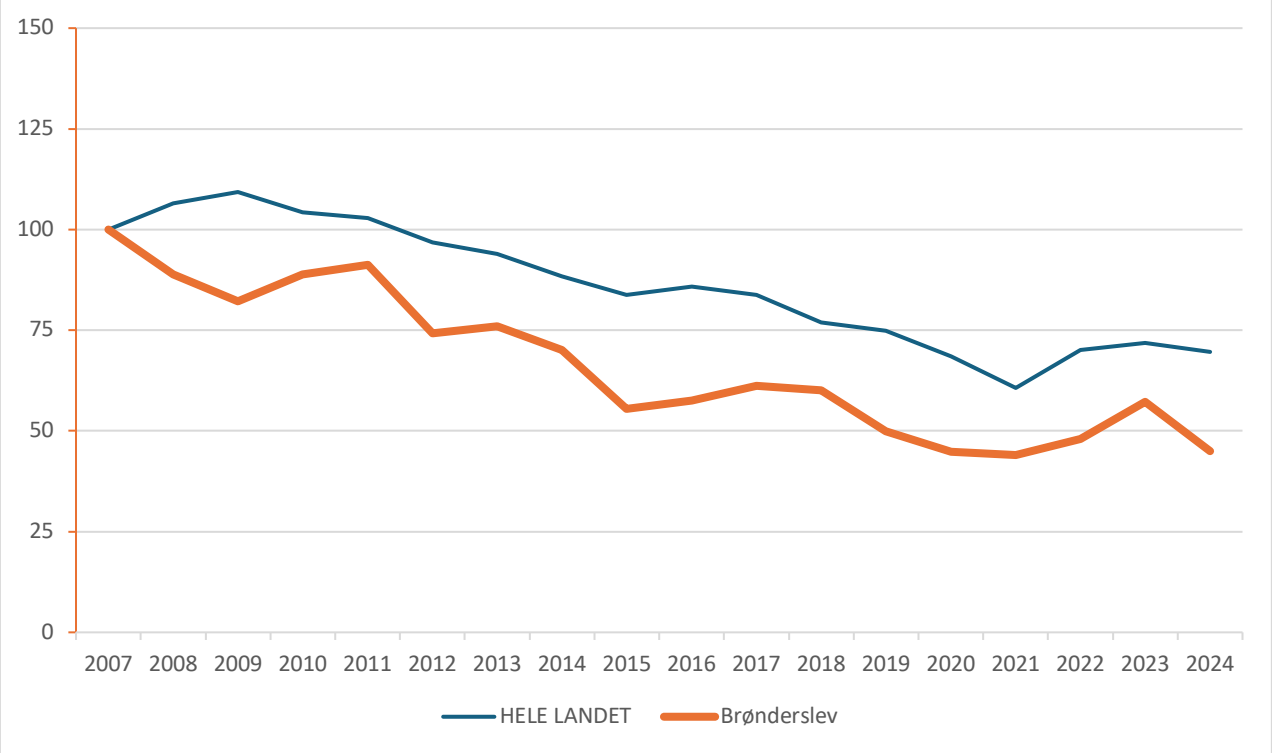
STRUER KOMMUNE:

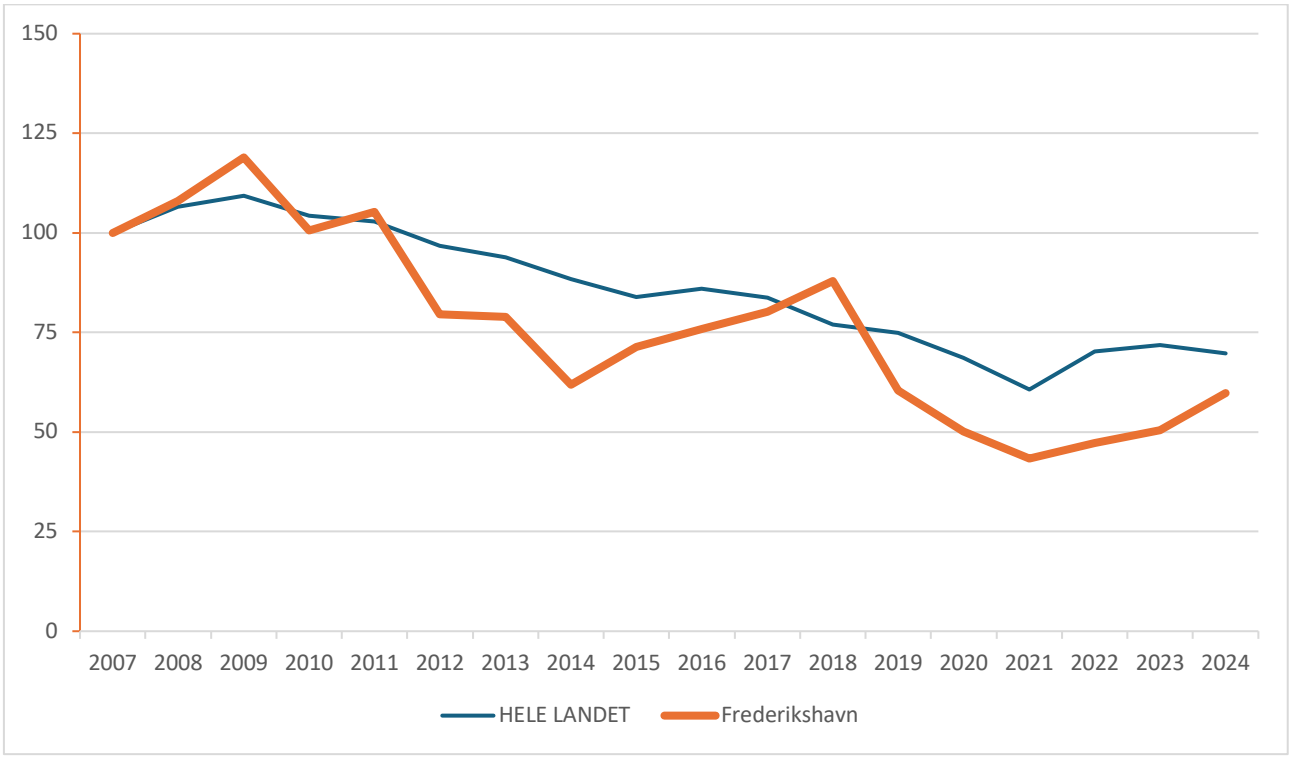
VIBORG KOMMUNE:

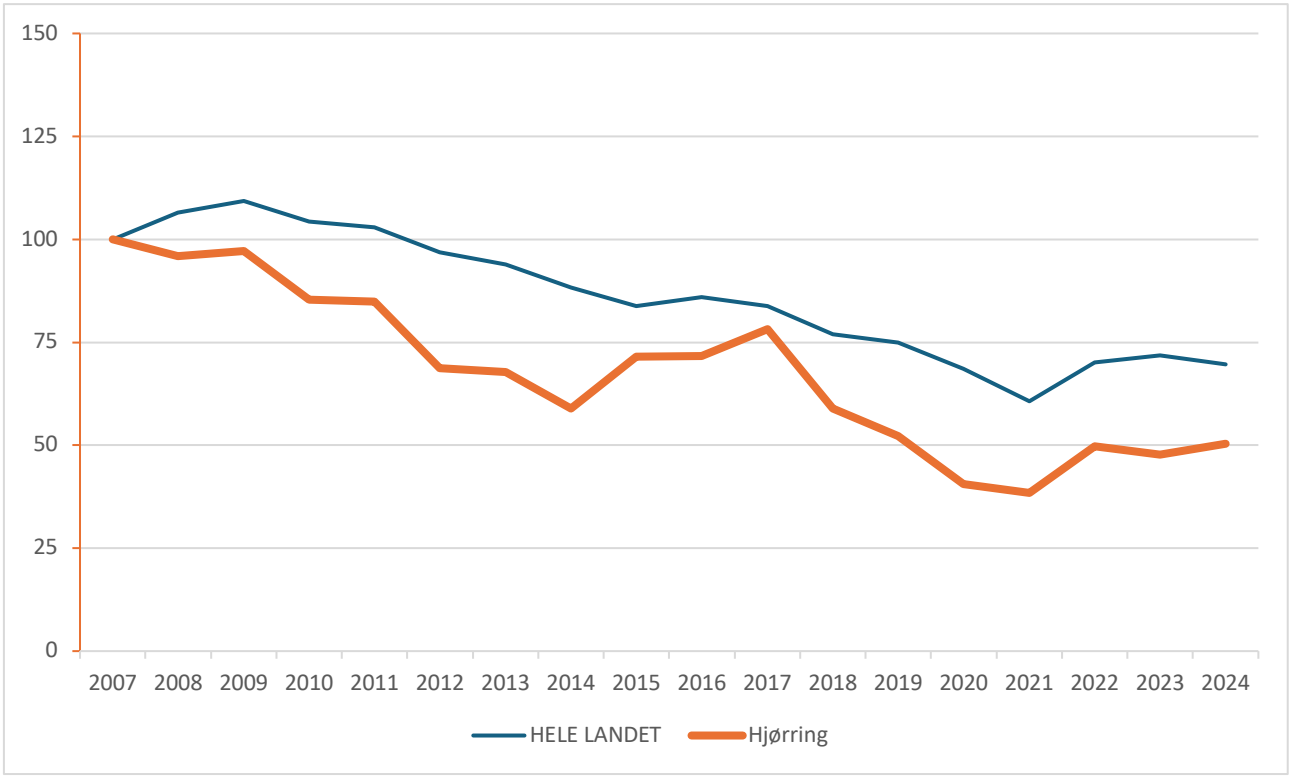
BRØNDERSLEV KOMMUNE:

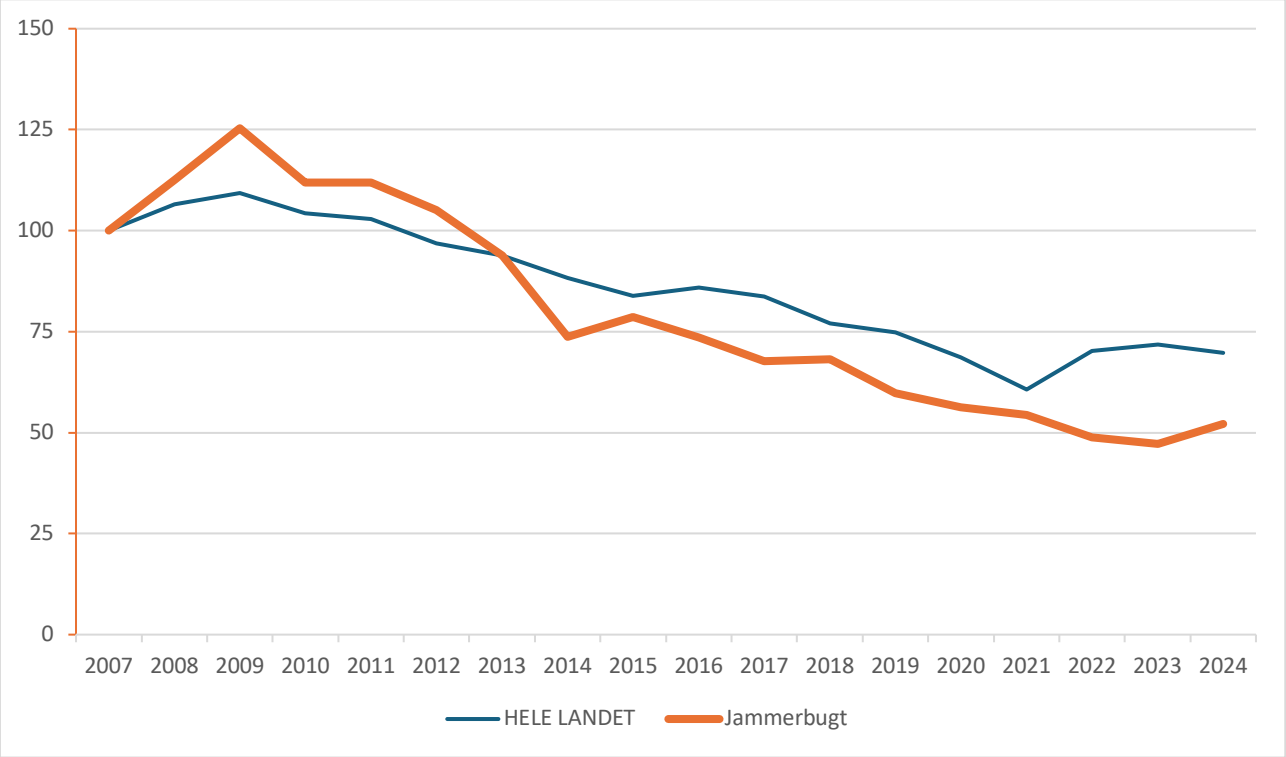
FREDERIKSHAVN KOMMUNE:

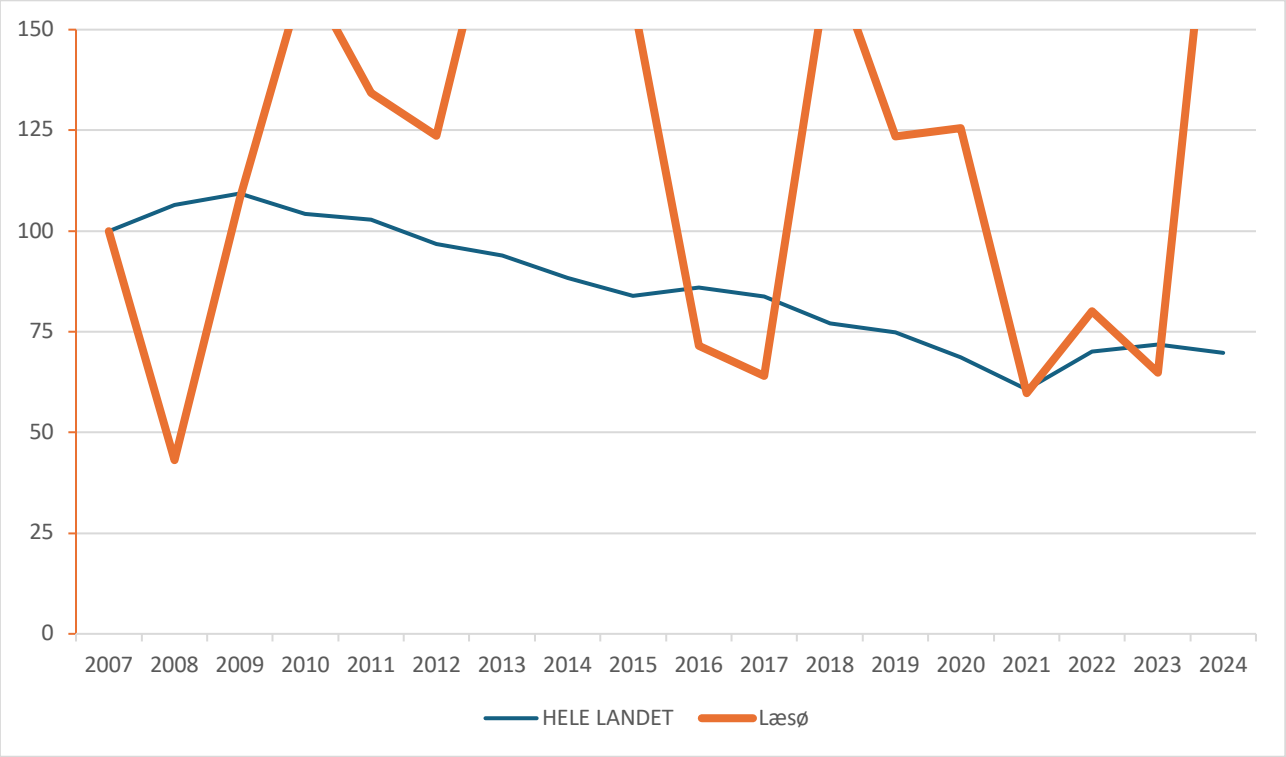
HJØRRING KOMMUNE:

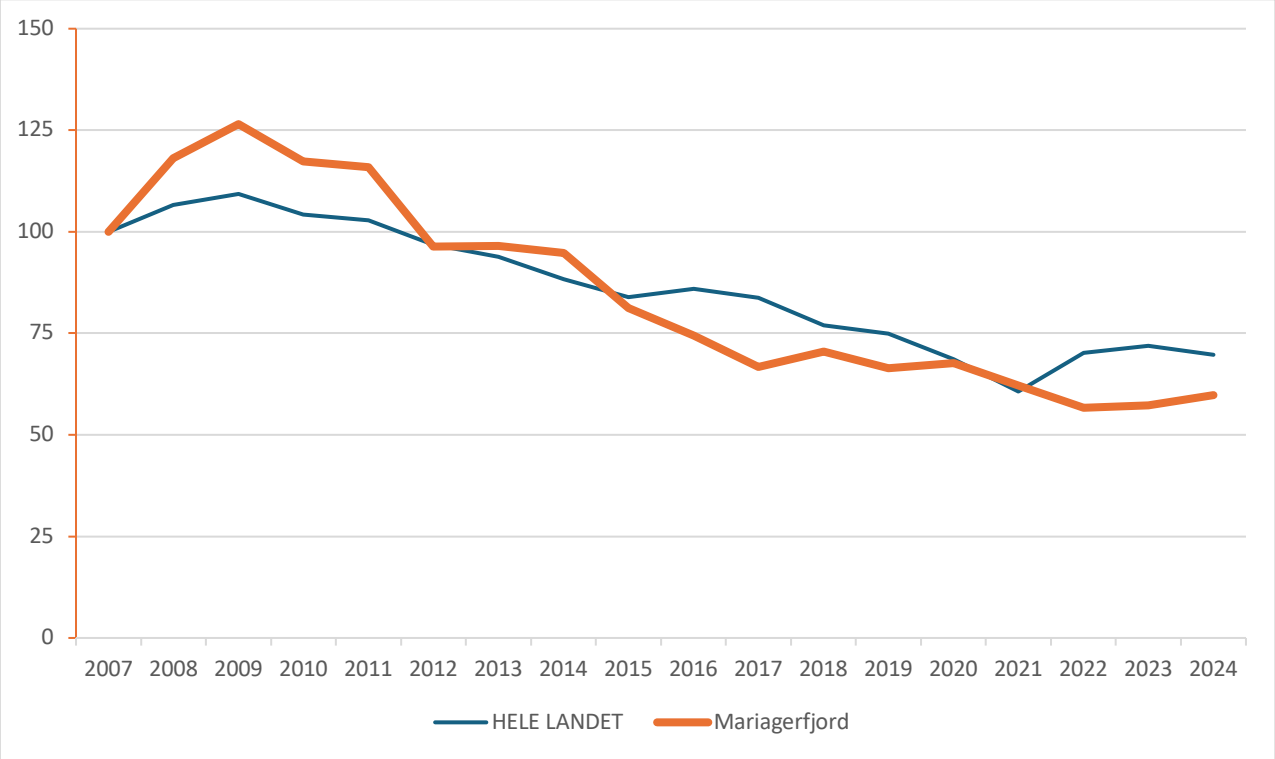
JAMMERBUGT KOMMUNE:

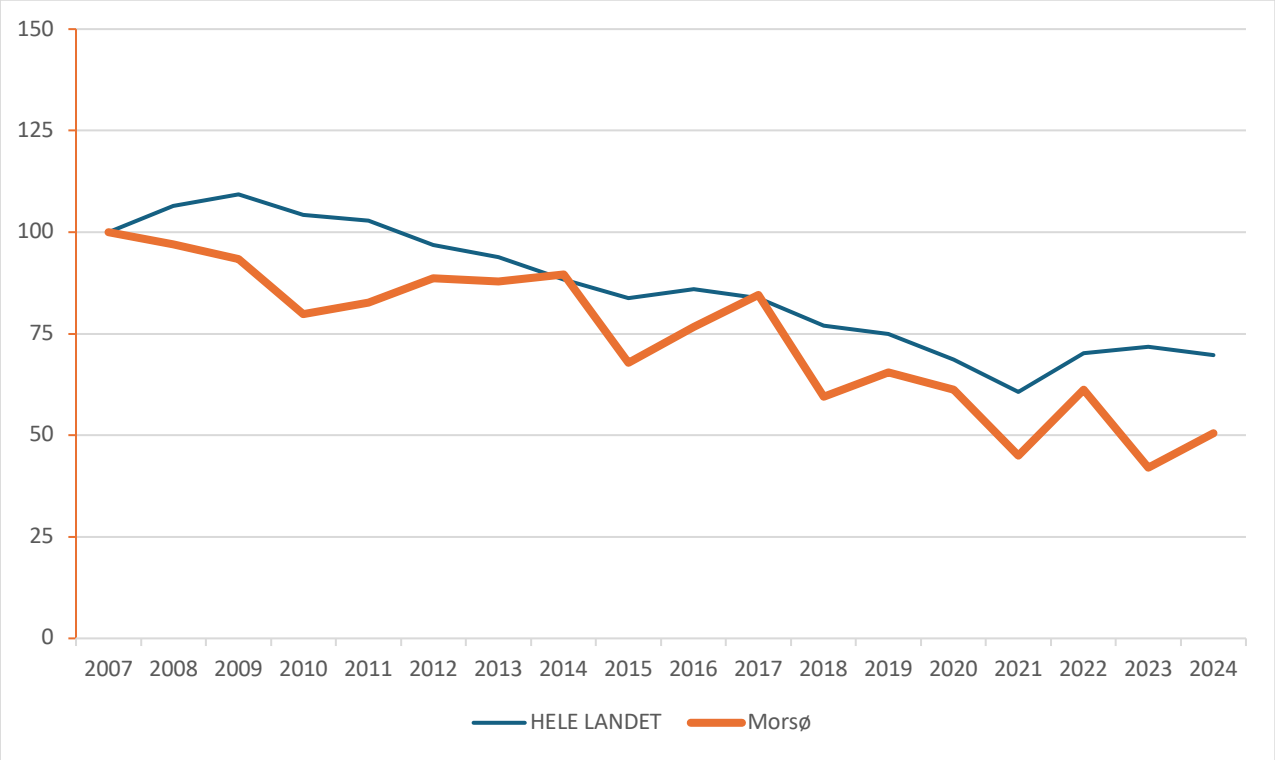
LÆSØ KOMMUNE:

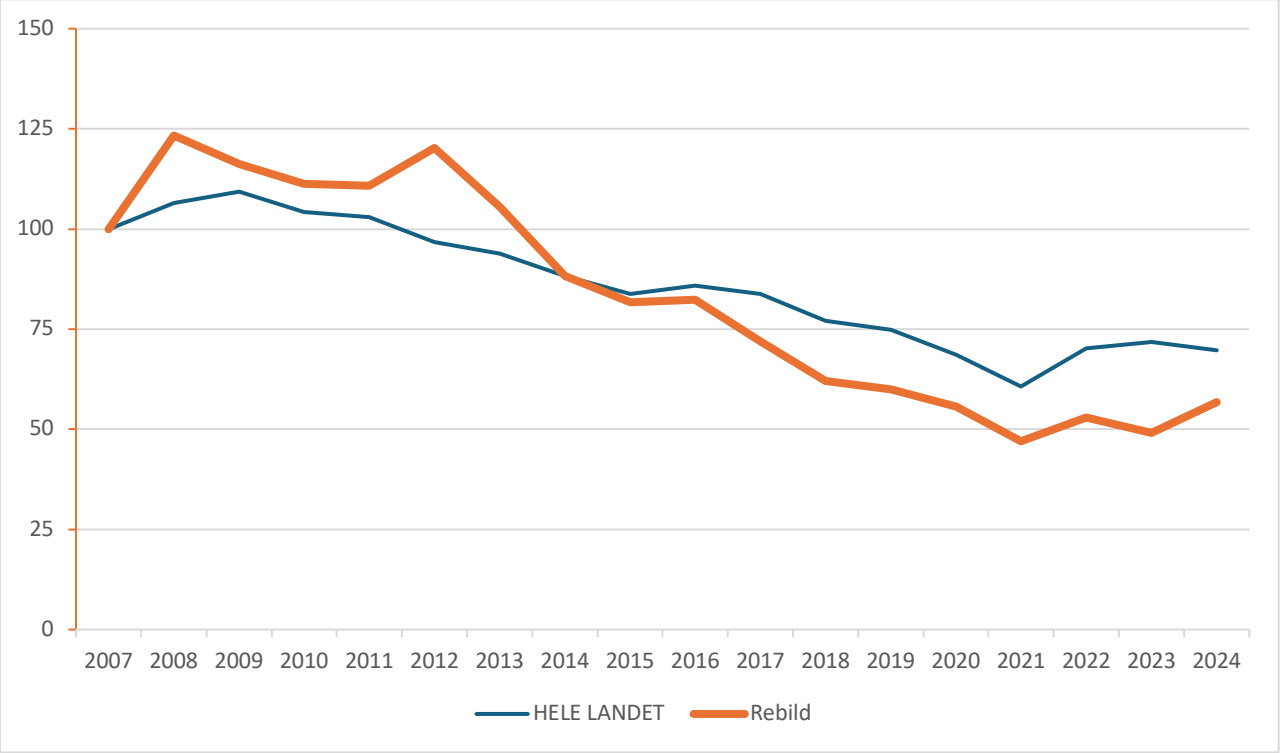
MARIAGERFJORD KOMMUNE:

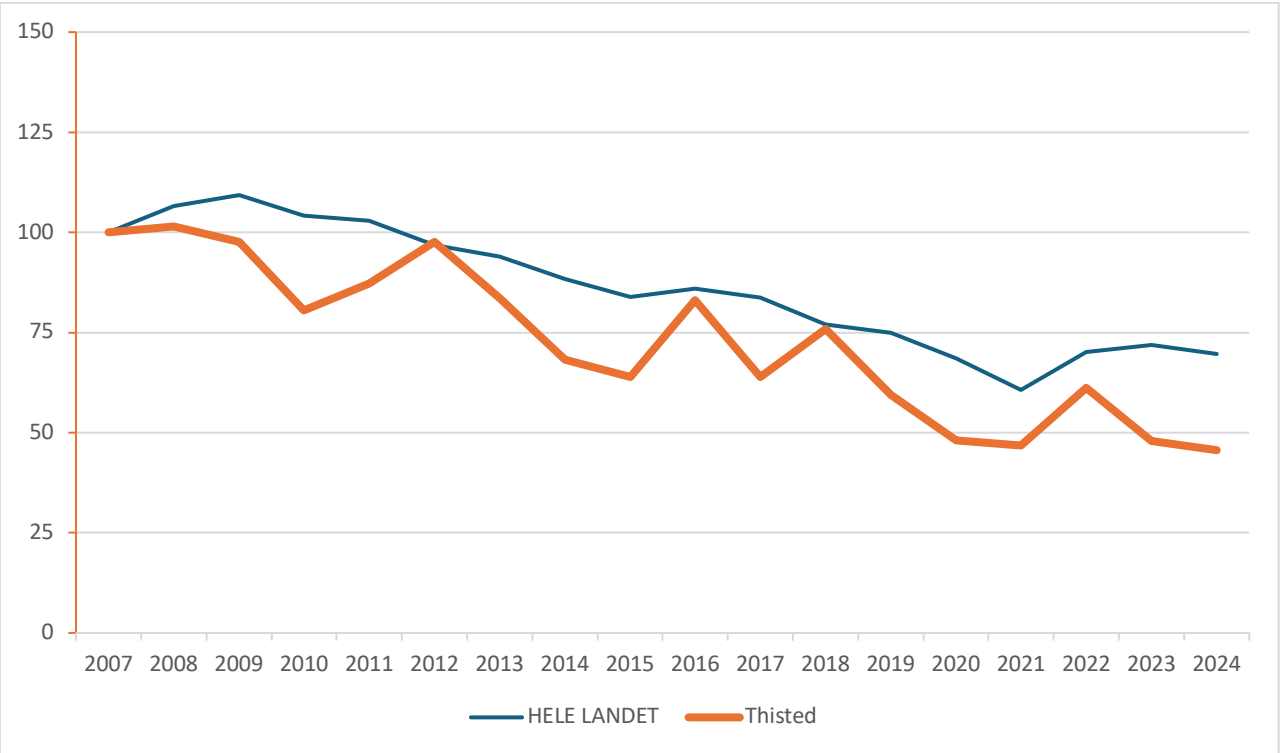
MORSØ KOMMUNE:

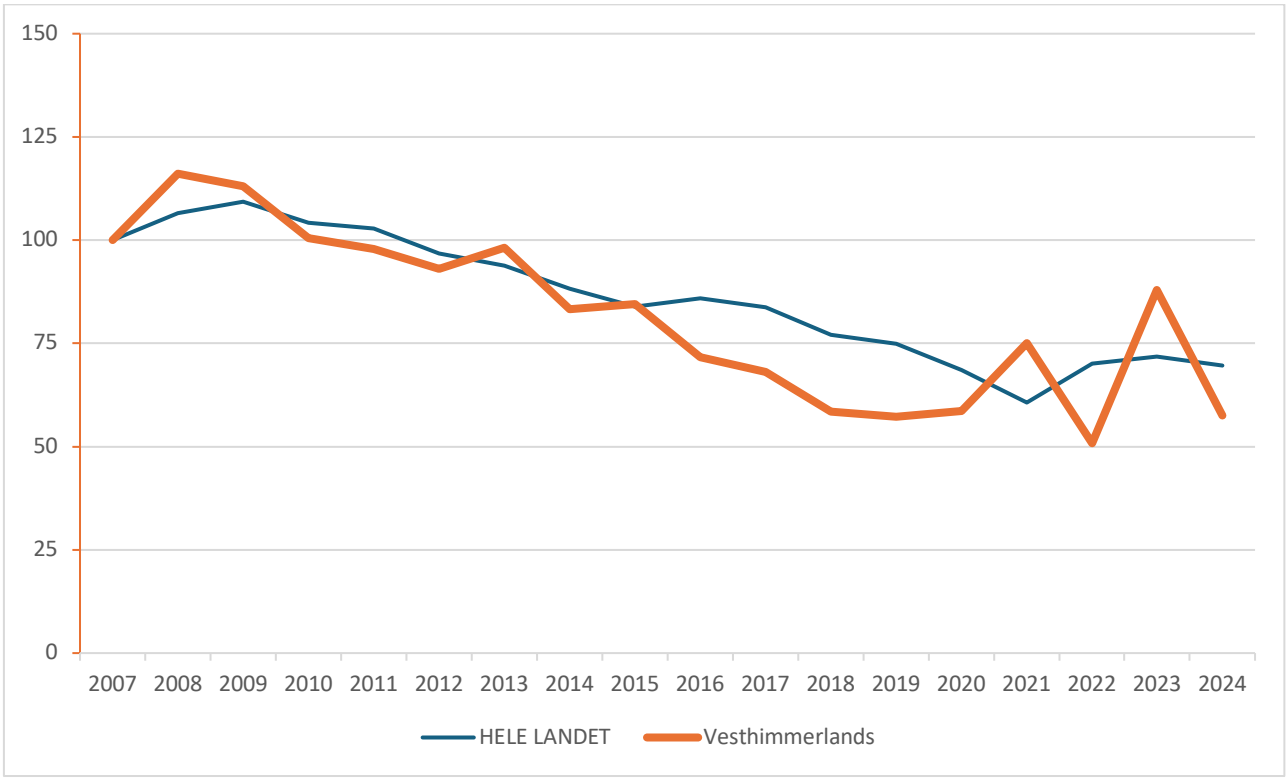
REBILD KOMMUNE:

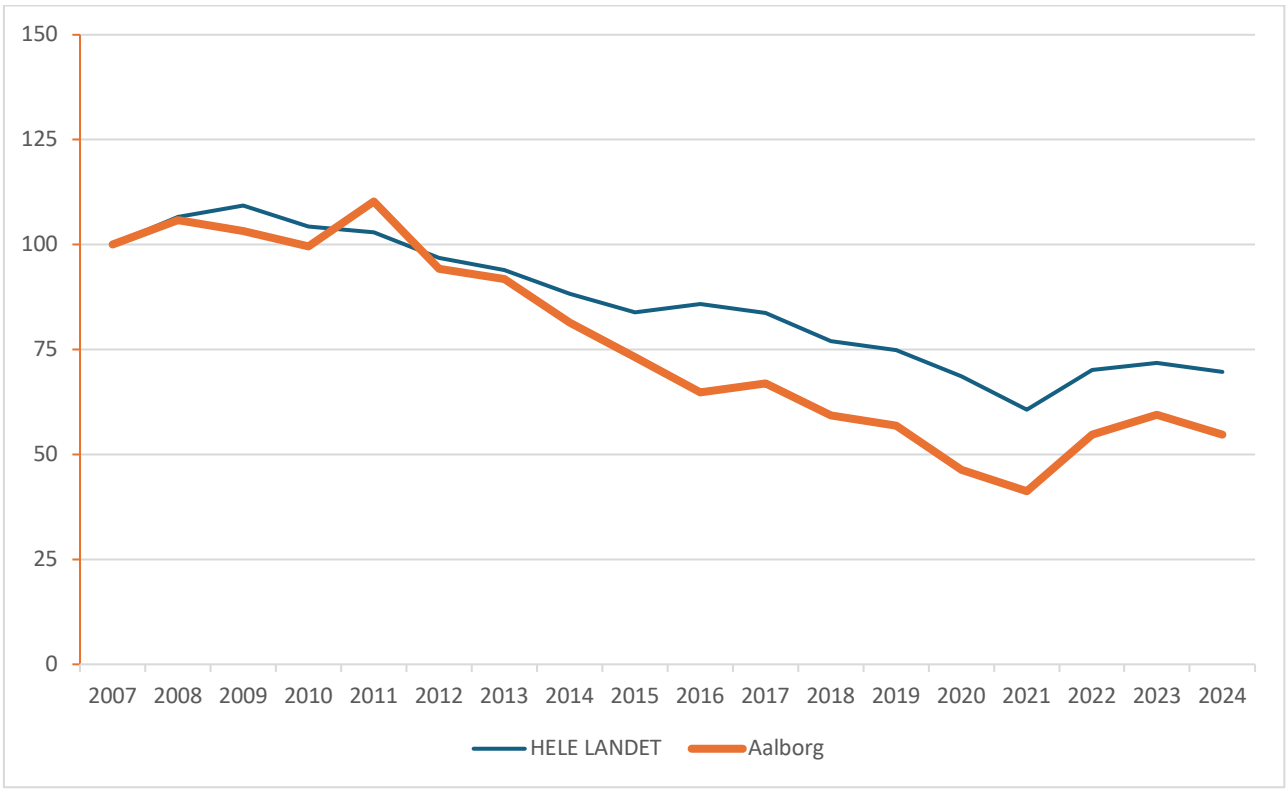
THISTED KOMMUNE:

VESTHIMMERLANDS KOMMUNE:

AALBORG KOMMUNE

Antal straffelovsovertrædelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab i hele landet, de 5 regioner og 12 politikredse – 2007 til 2024. Kilde: statistikbanken.dk, tabel STRAF22.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hele landet	445271	476953	491792	471088	466765	440772	429293	406163	388543	401407	393437	363542	354859	325483	289497	338192	348211	339464
Region Hovedstaden	165477	173385	183671	177703	179134	178440	175905	168149	166245	173218	161039	145280	144919	124249	108252	130548	137185	137119
Region Sjælland	56751	67944	68873	63755	61415	56007	55312	51550	47089	51459	48235	42762	39658	37834	30774	37071	37099	37494
Region Syddanmark	90736	98515	100942	96090	92035	81546	77470	74407	66116	64483	64149	61344	59037	53152	49264	54202	56315	56435
Region Midtjylland	89462	92894	94166	91515	90434	85371	81206	75123	68467	69152	70692	66528	59115	56052	53978	64910	61731	60521
Region Nordjylland	38244	40503	40633	37490	39655	34646	33708	29560	28342	27243	27387	25346	22677	19439	18059	21099	22420	21433
Københavns Politikreds	90275	92452	97293	95792	102194	103156	101986	96364	96942	102516	92990	83483	87129	70995	61053	73858	77620	78944
Nordsjællands Politikreds	38845	41171	44267	42419	40035	40679	39202	39104	36720	37487	36470	32829	30174	25708	24823	28850	30952	30229
Københavns Vesteqns Politikreds	34511	37736	40358	37945	33690	33253	33280	31435	31398	32030	30440	27960	26649	26636	21511	26762	27531	26972
Midt- og Vestsjælland Politikreds	30243	37844	39027	36044	33996	31827	31078	27801	25220	25438	25863	23092	20532	19981	16824	20660	20246	20281
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politikreds	26508	30100	29846	27711	27419	24180	24234	23749	21869	26021	22372	19670	19126	17853	13950	16411	16853	17213
Bornholms Politikreds	1846	2026	1753	1547	1220	1352	1437	1246	1185	1185	1139	1008	967	910	865	1078	1082	974
Fyns Politikreds	36578	39985	41917	39228	37423	34345	31369	29660	26251	25584	25623	24015	24210	24006	20966	22713	22815	23895
Syd- og Sønderjyllands Politikreds	32024	33927	33385	32861	31363	27203	26361	25899	21905	22712	21645	20997	19865	17282	16375	18229	18951	18077
Sydøstjyllands Politikreds	33627	36856	38770	36128	35841	30928	29966	28135	26482	24412	26101	24643	22416	18138	18418	20316	22141	22177
Midt- og Vestjyllands Politikreds	31984	34205	34248	32627	30401	29462	26690	24313	22645	23078	24727	25301	21396	20067	18924	27133	21490	20164
Østjyllands Politikreds	49590	50040	50231	49620	50472	48293	47244	44128	39544	40632	39170	35321	32350	31479	30113	32787	34193	34212
Nordjyllands Politikreds	34639	36899	37190	34631	36624	31332	30754	26955	26098	24460	24962	22941	20592	17671	16505	19033	20876	19864

Antal indbyggere i hele landet, de 5 regioner og 12 politikredse – 2007 til 2024 (primo det pågældende år). Kilde: statistikbanken.dk, tabel FOLK1A.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hele landet	5475791	5505995	5532531	5557709	5579204	5599665	5623501	5655750	5699220	2016	5778570	5806015	5827463	5837213	5867412	5928364	5959464	5989985
Region Hovedstaden	1645825	1660042	1678220	1697490	1713624	1729952	1747596	1766677	1786469	1806249	1821577	1835537	1848989	1854296	1866088	1889272	1910395	1929616
Region Sjælland	819427	821308	820771	820308	818321	816670	816460	819385	825893	831789	834740	836694	837087	838129	842681	849629	851815	854316
Region Syddanmark	1194659	1198899	1200372	1200666	1201365	1201547	1201955	1205025	1210297	1217170	1220306	1223204	1223894	1223183	1226798	1236926	1238503	1240270
Region Midtjylland	1237041	1245355	1253479	1259970	1265601	1271223	1276604	1282250	1291643	1302897	1312985	1320570	1326913	1330866	1340121	1357612	1364853	1372523
Region Nordjylland	578839	580391	579689	579275	580293	580273	580886	582413	584918	587421	588962	590010	590580	590739	591724	594925	593898	593260
Københavns Politikreds	656582	665653	677617	691293	703571	715147	727558	739425	751299	763908	774312	784745	795510	799541	804675	815125	824358	832134
Nordsjællands Politikreds	562211	565383	569251	572484	574216	576044	578423	582240	587245	591466	593498	594816	596192	596741	601162	606794	609368	612008
Københavns Vestegns Politikreds	384119	386281	389017	391764	394391	397819	401183	405038	408149	411125	414049	416307	417590	418405	420547	427462	437118	446252
Midt- og Vestsjælland Politikreds	438325	440144	440839	441777	442051	442185	443693	446817	451548	455505	457764	459807	460893	463100	466420	471806	473821	476946
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politikreds	381102	381164	379932	378531	376270	374485	372767	372568	374345	376284	376976	376887	376194	375029	376261	377823	377994	377370
Bornholms Politikreds	42913	42725	42335	41949	41446	40942	40432	39974	39776	39750	39718	39669	39697	39609	39704	39891	39551	39222
Fyns Politikreds	482410	484294	485010	485127	485236	485719	486526	488384	490973	494322	496093	498601	499207	499260	501227	505115	505851	507516
Syd- og Sønderjyllands Politikreds	443891	444863	444012	443176	442491	441084	439432	439046	439379	440212	440095	439360	437756	436356	435772	437680	436698	435219
Sydøstjyllands Politikreds	450065	452879	455931	458534	460954	462867	465335	468566	473027	477958	481389	483931	487391	489165	494728	502903	505900	508644
Midt- og Vestjyllands Politikreds	579679	582077	582590	582377	582303	581301	580388	580274	581887	584479	586365	587187	586988	586135	587818	593367	593204	592543
Østjyllands Politikreds	543295	547783	553493	558217	562314	567468	572126	575935	581253	587596	593651	598785	603122	606485	610544	618860	624711	631237
Nordjyllands Politikreds	511199	512749	512504	512480	513961	514604	515638	517483	520339	522921	524660	525920	526923	527387	528554	531538	530890	530894

Antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere i hele landet, de 5 regioner og 12 politikredse (kriminalitetshyppigheden) – 2007 til 2024.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hele landet	81,3	86,6	88,9	84,8	83,7	78,7	76,3	71,8	68,2	199110,6	68,1	62,6	60,9	55,8	49,3	57,0	58,4	56,7
Region Hovedstaden	100,5	104,4	109,4	104,7	104,5	103,1	100,7	95,2	93,1	95,9	88,4	79,1	78,4	67,0	58,0	69,1	71,8	71,1
Region Sjælland	69,3	82,7	83,9	77,7	75,1	68,6	67,7	62,9	57,0	61,9	57,8	51,1	47,4	45,1	36,5	43,6	43,6	43,9
Region Syddanmark	76,0	82,2	84,1	80,0	76,6	67,9	64,5	61,7	54,6	53,0	52,6	50,2	48,2	43,5	40,2	43,8	45,5	45,5
Region Midtjylland	72,3	74,6	75,1	72,6	71,5	67,2	63,6	58,6	53,0	53,1	53,8	50,4	44,6	42,1	40,3	47,8	45,2	44,1
Region Nordjylland	66,1	69,8	70,1	64,7	68,3	59,7	58,0	50,8	48,5	46,4	46,5	43,0	38,4	32,9	30,5	35,5	37,8	36,1
Københavns Politikreds	137,5	138,9	143,6	138,6	145,3	144,2	140,2	130,3	129,0	134,2	120,1	106,4	109,5	88,8	75,9	90,6	94,2	94,9
Nordsjællands Politikreds	69,1	72,8	77,8	74,1	69,7	70,6	67,8	67,2	62,5	63,4	61,4	55,2	50,6	43,1	41,3	47,5	50,8	49,4
Københavns Vestegns Politikreds	89,8	97,7	103,7	96,9	85,4	83,6	83,0	77,6	76,9	77,9	73,5	67,2	63,8	63,7	51,2	62,6	63,0	60,4
Midt- og Vestsjælland Politikreds	69,0	86,0	88,5	81,6	76,9	72,0	70,0	62,2	55,9	55,8	56,5	50,2	44,5	43,1	36,1	43,8	42,7	42,5
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politikreds	69,6	79,0	78,6	73,2	72,9	64,6	65,0	63,7	58,4	69,2	59,3	52,2	50,8	47,6	37,1	43,4	44,6	45,6
Bornholms Politikreds	43,0	47,4	41,4	36,9	29,4	33,0	35,5	31,2	29,8	29,8	28,7	25,4	24,4	23,0	21,8	27,0	27,4	24,8
Fyns Politikreds	75,8	82,6	86,4	80,9	77,1	70,7	64,5	60,7	53,5	51,8	51,6	48,2	48,5	48,1	41,8	45,0	45,1	47,1
Syd- og Sønderjyllands Politikreds	72,1	76,3	75,2	74,1	70,9	61,7	60,0	59,0	49,9	51,6	49,2	47,8	45,4	39,6	37,6	41,6	43,4	41,5
Sydøstjyllands Politikreds	74,7	81,4	85,0	78,8	77,8	66,8	64,4	60,0	56,0	51,1	54,2	50,9	46,0	37,1	37,2	40,4	43,8	43,6
Midt- og Vestjyllands Politikreds	55,2	58,8	58,8	56,0	52,2	50,7	46,0	41,9	38,9	39,5	42,2	43,1	36,5	34,2	32,2	45,7	36,2	34,0
Østjyllands Politikreds	91,3	91,4	90,8	88,9	89,8	85,1	82,6	76,6	68,0	69,1	66,0	59,0	53,6	51,9	49,3	53,0	54,7	54,2
Nordjyllands Politikreds	67,8	72,0	72,6	67,6	71,3	60,9	59,6	52,1	50,2	46,8	47,6	43,6	39,1	33,5	31,2	35,8	39,3	37,4

Indeks for udviklingen i kriminalitetshyppigheden i hele landet, de 5 regioner og 12 politikredse (indeksværdi 100 i 2007) – 2007 til 2024.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hele landet	100	106,5	109,3	104,2	102,9	96,8	93,9	88,3	83,8	244859,4	83,7	77,0	74,9	68,6	60,7	70,2	71,9	69,7
Region Hovedstaden	100	103,9	108,9	104,1	104,0	102,6	100,1	94,7	92,6	95,4	87,9	78,7	78,0	66,6	57,7	68,7	71,4	70,7
Region Sjælland	100	119,4	121,2	112,2	108,4	99,0	97,8	90,8	82,3	89,3	83,4	73,8	68,4	65,2	52,7	63,0	62,9	63,4
Region Syddanmark	100	108,2	110,7	105,4	100,9	89,4	84,9	81,3	71,9	69,8	69,2	66,0	63,5	57,2	52,9	57,7	59,9	59,9
Region Midtjylland	100	103,1	103,9	100,4	98,8	92,9	88,0	81,0	73,3	73,4	74,4	69,7	61,6	58,2	55,7	66,1	62,5	61,0
Region Nordjylland	100	105,6	106,1	98,0	103,4	90,4	87,8	76,8	73,3	70,2	70,4	65,0	58,1	49,8	46,2	53,7	57,1	54,7
Københavns Politikreds	100	101,0	104,4	100,8	105,6	104,9	102,0	94,8	93,8	97,6	87,3	77,4	79,7	64,6	55,2	65,9	68,5	69,0
Nordsjællands Politikreds	100	105,4	112,5	107,2	100,9	102,2	98,1	97,2	90,5	91,7	86,9	79,9	73,3	62,4	59,8	66,8	73,5	71,5
Københavns Vestegns Politikreds	100	108,7	115,5	107,8	95,1	93,0	92,3	86,4	85,6	86,7	81,8	74,8	71,0	70,9	56,9	69,7	70,1	67,3
Midt- og Vestsjælland Politikreds	100	124,6	128,3	118,3	111,5	104,3	101,5	90,2	80,9	80,9	81,9	72,8	64,6	62,5	52,3	63,5	61,9	61,6
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politikreds	100	113,5	112,9	105,2	104,8	92,8	93,5	91,6	84,0	99,4	85,3	75,0	73,1	68,4	53,3	62,4	64,1	65,6
Bornholms Politikreds	100	110,2	96,3	85,7	68,4	76,8	82,6	72,5	69,3	69,3	66,7	59,1	56,6	53,4	50,6	62,8	63,6	57,7
Fyns Politikreds	100	108,9	114,0	106,6	101,7	93,3	85,0	80,1	70,5	68,3	68,1	63,5	64,0	63,4	55,2	59,3	59,5	62,1
Syd- og Sønderjyllands Politikreds	100	105,7	104,2	102,8	98,2	85,5	83,2	81,8	69,1	71,5	68,2	66,2	62,9	54,9	52,1	57,7	60,2	57,6
Sydøstjyllands Politikreds	100	108,9	113,8	105,5	104,1	89,4	86,2	80,4	74,9	68,4	72,6	68,2	61,6	49,6	49,8	54,1	58,6	58,4
Midt- og Vestjyllands Politikreds	100	106,5	106,5	101,5	94,6	91,9	83,3	75,9	70,5	71,6	76,4	78,1	66,1	62,0	58,3	82,9	65,7	61,7
Østjyllands Politikreds	100	100,1	99,4	97,4	98,3	93,2	90,5	83,9	74,5	75,8	72,3	64,6	58,8	56,9	54,0	58,0	60,0	59,4
Nordjyllands Politikreds	100	106,2	107,1	99,7	105,2	89,9	88,0	76,9	74,0	69,0	70,2	64,4	57,7	49,4	46,1	52,8	58,0	55,2

Antal straffelovsovertrædelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab i 98 kommuner – 2007 til 2024. Kilde: statistikbanken.dk, tabel STRAF22.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
København	77836	79870	83856	82187	87796	88302	87614	82826	82033	89874	80178	72432	75973	61246	52046	61452	67164	67309
Frederiksberg	7740	7565	7995	8481	9422	9540	9310	8811	8261	7838	8126	6643	6565	6455	5941	6990	6772	7423
Dragør	608	644	609	625	593	684	525	453	524	512	565	452	561	533	399	409	416	452
Tårnby	4091	4373	4833	4499	4383	4630	4537	4274	6124	4292	4121	3956	4030	2761	2667	5007	3268	3760
Albertslund	2550	3015	3046	2853	2513	2402	2498	2247	2147	2317	2034	1853	1873	2732	1493	2017	1735	1919
Ballerup	3933	4080	4928	4586	4309	3826	4014	3736	3560	4030	3667	2966	2998	2867	2573	3067	3216	3139
Brøndby	2934	3309	3251	3019	2921	2976	2955	3150	2653	3367	3091	2978	2188	1970	2118	2364	2441	2514
Gentofte	5361	5170	6303	5901	5539	5840	5445	5526	4974	5545	5898	5270	4835	3894	3733	3887	4169	4454
Gladsaxe	4032	4615	5325	4980	4411	4466	4351	4168	4573	4119	3952	3708	3640	3096	2708	3751	3910	4263
Glostrup	2411	2560	2716	2380	2143	2367	2225	2241	2360	2545	2237	2315	1956	1814	1543	1902	1849	2104
Herlev	2546	2487	2822	2918	2548	2504	2563	2432	2497	2272	2186	2257	2361	2549	1632	2355	2480	2150
Hvidovre	5072	4948	5318	5248	4342	4580	4695	4150	3739	3751	4086	3634	3262	3736	2752	3146	4127	2993
Høje-Taastrup	3931	4594	4878	4457	3848	3725	3919	3756	4173	4309	3830	3163	3438	3391	2755	3501	2856	3059
Ishøj	2311	3015	2668	2326	2005	1937	1966	1728	1860	1654	1555	1702	1521	1358	1150	1246	1574	1334
Lyngby-Taarbæk	4813	5001	4706	4954	4573	5019	4664	4851	4967	4516	4515	4660	3824	2999	2863	3406	3720	3878
Rødovre	3949	3981	4132	4107	3681	3466	3155	2956	3038	2922	3028	2664	2683	2546	2295	2805	2721	2863
Vallensbæk	842	1132	1274	1071	969	1004	939	871	798	744	774	720	729	577	492	608	622	634
Allerød	1295	1509	1384	1497	1502	1694	1499	1353	1304	1676	1181	1151	1040	806	811	991	913	1024
Egedal	2003	2140	2513	2356	2075	1919	1864	1825	1712	1791	1584	1514	1257	1242	1146	1399	1624	1558
Fredensborg	2307	2359	2867	2616	2380	2558	2492	2592	2237	1897	1700	1550	1326	1300	1226	1540	1964	1676
Frederikssund	3005	3151	2915	2631	2381	2508	2917	2629	2383	2398	2334	2076	2099	2026	1914	1829	1979	1844
Furesø	2356	2556	2862	3099	2703	2302	2357	2376	2157	2432	2159	1877	1695	1478	1372	1653	2096	1977
Gribskov	2045	2485	2837	2537	2278	2266	2209	2703	2690	2313	2216	1935	1959	1609	1516	1907	2013	1916
Halsnæs	2045	2271	2240	2266	2317	2376	2122	2031	1495	1784	2144	1442	1543	1321	1259	1215	1372	1190
Helsingør	5978	6564	6502	5890	5519	5310	5703	4809	4349	4266	4536	3492	3495	3141	2826	3914	3648	3795
Hillerød	3063	3360	3455	3480	3349	3573	3396	3286	3154	3492	3140	2974	2788	2454	2614	2910	2905	2805
Hørsholm	1520	1506	1668	1656	1567	1540	1522	1606	1710	1699	1572	1705	1347	1006	1258	1687	1626	1330
Rudersdal	3054	3099	4015	3536	3852	3774	3012	3517	3588	3678	3491	3183	2966	2432	2285	2512	2923	2782
Bornholm	1846	2026	1753	1547	1220	1352	1437	1246	1184	1185	1138	1008	967	910	865	1077	1082	974
Christiansø	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0
Greve	3706	5219	5433	4957	4365	3924	3796	3403	2888	3082	2922	2576	2344	2222	1912	2476	2147	2229
Køge	4103	5405	5934	5502	5228	4782	4558	4120	3398	3888	3677	2930	2837	3122	2264	2561	3082	3044
Lejre	1110	1489	1500	1409	1212	1237	1161	1139	868	920	938	1289	699	666	784	775	820	753
Roskilde	6756	8157	8322	7636	7942	7395	7282	6323	6854	6331	6453	5715	4965	3790	3624	4583	4792	4845

Antal straffelovsovertrædelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab i 98 kommuner – 2007 til 2024. Kilde: statistikbanken.dk, tabel STRAF22 (*fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solrød	1168	1669	1671	1903	1317	1345	1343	1097	1059	963	1057	969	934	799	732	923	856	816
Faxe	2000	2624	2537	2454	2273	1890	2039	1934	1844	2050	1533	1370	1200	1302	1007	1422	1158	1626
Guldborgsund	4737	4898	5130	4312	4141	3843	4293	3804	3622	4052	3575	3239	3607	3407	2323	2596	2871	2648
Holbæk	4576	5636	5465	4858	4624	4416	4815	3949	3296	3446	3564	3083	2938	3834	2366	3258	2687	2937
Kalundborg	3410	4339	4095	3564	3425	3171	3083	2800	2272	2351	2366	2177	2015	1656	1879	2119	1873	2036
Lolland	3264	4046	4334	3694	3499	2924	3145	2830	2656	4053	2823	2800	3028	2191	1829	2153	1985	2090
Næstved	5278	6160	5880	5387	5497	4942	4827	4820	4451	5070	4501	4111	3623	3263	2763	3762	3492	3620
Odsherred	2068	2252	2850	2531	2759	2410	2227	2152	1665	1841	2231	1950	1757	1716	1239	1786	1651	1456
Ringsted	2559	2748	2870	2668	2334	2318	1971	2094	2275	1955	1994	1733	1511	1591	1454	1441	1626	1499
Slagelse	6377	6784	6716	6524	6758	6325	5904	5923	5120	5907	5308	4686	4560	4833	3411	3858	4463	4459
Sorø	1668	1825	1855	2274	1874	1679	1675	1890	1602	1974	1856	1421	1240	1118	975	959	1143	1207
Stevns	787	930	887	1016	790	829	842	724	645	661	661	670	532	585	570	738	712	666
Vordingborg	3184	3763	3394	3066	3377	2577	2351	2548	2574	2915	2776	2043	1868	1739	1642	1661	1741	1563
Assens	2154	2515	2736	2559	2152	2024	1913	1699	1447	1542	1264	1375	1550	1883	1371	1221	1345	1608
Faaborg-Midtfyn	2058	2619	2870	2736	2861	2591	2029	2339	1886	1680	1821	1759	1539	1740	1575	1531	1753	1596
Kerteminde	1224	1279	1500	1321	1164	1223	1153	1025	979	779	787	843	829	828	669	653	1021	822
Langeland	584	750	873	719	621	708	504	473	417	453	465	461	431	421	378	514	397	353
Middelfart	2534	2804	2858	2785	2770	2391	2109	2155	1612	1778	2044	1674	1748	1709	1563	1751	1718	1992
Nordfyns	1516	1842	2181	1826	1746	1533	1148	1257	999	1159	962	1196	981	1070	885	884	1081	997
Nyborg	2046	2515	2811	2447	2457	2439	1918	1945	1761	1618	1802	1548	1588	1403	1398	1634	1251	1196
Odense	20985	21551	21967	20828	20041	18051	17387	16016	14720	14239	13527	12604	13135	12685	10610	12033	11617	12935
Svendborg	3264	3925	3951	3864	3481	3233	3029	2631	2333	2221	2805	2422	2299	2163	2442	2395	2521	2290
Ærø	213	185	170	143	130	152	179	120	97	115	146	133	110	104	75	97	111	106
Billund	1485	1828	2217	2261	1979	2033	1755	1572	1444	1261	1316	1351	1267	975	822	924	1004	1123
Esbjerg	8949	9722	9194	9702	9343	8046	7402	7500	6726	6887	6693	6602	6354	5950	5680	5973	6231	6223
Fanø	243	157	151	152	124	144	142	144	116	106	138	176	129	122	101	136	149	134
Fredericia	4652	5274	5087	5346	4797	4031	4594	4144	3772	3480	3325	3197	3305	2515	2661	3032	3257	3017
Haderslev	4510	4979	4598	3990	3710	3554	3421	3697	3073	3531	2764	2427	2224	2015	2141	2421	2285	2257
Kolding	8290	8834	9007	7686	7535	6499	6339	6756	6459	5642	6219	5803	4883	4093	4103	4556	4921	5075
Sønderborg	4952	5485	5634	5471	5199	4235	4316	4229	3286	3749	3640	3431	2889	2483	2376	2875	3736	2783
Tønder	2585	2425	2541	2266	2476	2176	2100	2046	1723	1562	1533	1721	2155	1333	1297	1578	1482	1266
Varde	2887	3112	3235	3369	3195	2703	2430	2395	2166	2027	2173	2275	2133	1634	1487	1700	1548	1663
Vejen	2980	2890	2926	3259	2666	2410	2828	1892	1716	1616	1572	1489	1348	1169	1125	1401	1319	1515
Vejle	7707	8667	9329	8708	8938	7435	7052	6376	6285	5804	6021	5981	5507	4281	4337	4748	5367	5248
Aabenraa	4918	5157	5106	4652	4650	3935	3722	3996	3099	3234	3132	2876	2633	2576	2168	2145	2201	2236

Antal straffelovsovertrædelser der ved anmeldelse eller på anden måde er kommet til politiets kundskab i 98 kommuner – 2007 til 2024. Kilde: statistikbanken.dk, tabel STRAF22 (*fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Favrskov	2319	2350	2122	2363	2213	2132	2053	1834	1699	1659	2765	1540	1480	1453	1187	1281	1444	1295
Hedensted	2119	2297	2532	2301	2404	2095	1841	1595	1478	1527	1610	1593	1399	1262	1089	1325	1319	1446
Horsens	6082	6727	6875	6444	6605	5351	5230	4652	4425	4158	4783	4458	3957	3467	3627	3951	4478	4459
Norddjurs	3043	3057	2929	2516	2265	1969	2000	1804	1732	2001	1455	1534	1511	1489	1261	1345	1436	1746
Odder	1029	1083	1227	1150	1099	1123	924	911	743	749	851	715	616	580	548	668	654	656
Randers	7192	7627	8235	7493	7167	6314	6419	5886	5811	6511	5441	4583	5155	5057	4905	4774	4416	4407
Samsø	180	163	113	166	142	138	113	107	101	114	71	105	88	87	66	94	159	111
Silkeborg	5411	5872	5696	5798	5281	5258	4474	4108	3663	3480	4001	3925	3264	3203	2879	3061	3354	3594
Skanderborg	3292	3229	3723	3382	3583	3484	3155	3040	2619	2540	2827	2260	2098	1545	1779	1780	1795	1809
Syddjurs	2380	2693	2932	2751	2512	2265	2326	2037	1823	1707	2023	1585	1397	1497	1256	1287	1412	1320
Aarhus	33447	33067	32673	33181	35074	34352	33409	31549	27635	27891	26564	25259	22103	21316	20890	23338	24672	24677
Herning	4662	5405	5836	5163	4895	4765	4351	3782	3916	4105	4083	4397	3832	3749	3257	5077	3751	3108
Holstebro	3567	3779	3572	3313	3098	3116	2830	2599	2536	2249	3414	2959	2710	2244	2481	2094	2827	2483
Ikast-Brande	2114	2410	2270	2611	2321	2244	1812	1665	1334	1653	1856	1616	1614	1574	1392	1386	1584	1651
Lemvig	812	726	648	679	648	682	521	463	455	417	440	469	439	468	417	403	372	409
Ringkøbing-Skjern	3045	3178	3133	3176	2756	2618	2408	2179	1885	1956	2108	1778	1439	1482	1341	1586	1631	1734
Skive	2605	2836	3068	2590	2619	2248	2257	1919	1921	1716	1727	1672	1712	1519	1320	1837	1632	1488
Struer	944	1243	1145	928	914	921	846	835	777	772	776	673	912	709	671	701	620	531
Viborg	5219	5152	5437	5510	4838	4296	4237	4158	3914	3947	3897	5407	3389	3351	3612	8922	4175	3597
Brønderslev	2150	1921	1780	1924	1973	1601	1639	1516	1208	1259	1339	1321	1098	981	964	1062	1266	996
Frederikshavn	4295	4623	5056	4241	4421	3312	3268	2558	2943	3137	3302	3616	2473	2029	1747	1904	2019	2375
Hjørring	4552	4364	4404	3849	3814	3065	3006	2611	3173	3171	3461	2592	2288	1769	1664	2158	2065	2168
Jammerbugt	2067	2331	2592	2302	2295	2154	1909	1501	1604	1505	1388	1395	1219	1144	1102	994	960	1053
Læsø	28	12	30	45	36	32	49	48	40	18	16	43	31	31	15	20	16	53
Mariagerfjord	2341	2772	2961	2737	2705	2234	2227	2185	1876	1719	1540	1628	1525	1542	1419	1303	1313	1367
Morsø	1216	1182	1124	952	976	1035	1015	1028	771	872	957	669	730	678	497	674	459	545
Rebild	1120	1387	1307	1252	1249	1349	1184	993	924	939	834	721	703	660	561	637	591	684
Thisted	2389	2422	2319	1907	2055	2279	1939	1577	1473	1911	1468	1736	1355	1090	1057	1392	1085	1024
Vesthimmerlands	2372	2773	2679	2362	2281	2168	2280	1930	1955	1655	1573	1348	1306	1325	1689	1147	1967	1278
Aalborg	15714	16716	16381	15919	17850	15417	15192	13613	12375	11057	11509	10277	9949	8190	7344	9808	10679	9890

Antal indbyggere i 98 kommuner – 2007 til 2024 (primo det pågældende år). Kilde: statistikbanken.dk, tabel FOLK1A.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
København	509861	516962	526918	538031	548443	557920	569000	579513	589699	601448	611822	622698	633021	637936	643613	652564	660842	667535
Frederiksberg	93444	95005	96720	98789	100257	101951	102751	103405	104612	105192	105132	104735	104987	104351	103782	104801	105293	106121
Dragør	13261	13452	13550	13710	13722	13847	13913	13970	14106	14225	14269	14279	14475	14497	14616	14631	14545	14452
Tårnby	40016	40234	40429	40763	41149	41429	41894	42537	42882	43043	43089	43033	43027	42757	42664	43129	43678	44026
Albertslund	27602	27817	27887	27751	27784	27885	27799	27789	27758	27870	27821	27859	27666	27500	27411	27576	27662	27963
Ballerup	47116	47329	47611	47898	48089	48254	48464	48408	48246	48300	48233	48377	48475	48978	49259	49854	50812	52517
Brøndby	33831	33689	33846	33998	34064	34229	34428	35038	35325	35516	35538	35555	35143	35215	35501	36610	38652	40180
Gentofte	68913	69646	70894	71818	72673	73308	74221	74986	75474	75980	75878	75265	75041	74623	74270	74666	74992	75086
Gladsaxe	62562	63138	63813	64741	65245	65962	66446	67262	67749	68578	69483	69624	69429	69203	69135	69887	70573	71046
Glostrup	20673	20911	21270	21465	21557	21829	22055	22331	22483	22493	22628	22533	23129	23342	23543	23636	23709	24434
Herlev	26567	26653	26575	26650	26597	26898	27405	28062	28360	28408	28546	28625	28966	28914	28868	29027	29533	30378
Hvidovre	49380	49322	49556	50028	50485	51270	51786	52264	52857	53064	53254	53498	53534	53448	53277	53474	53773	53759
Høje-Taastrup	47158	47348	47697	47671	48090	48384	48773	49151	49821	50252	50514	50718	50964	51238	52702	54648	57079	59005
Ishøj	20687	20753	20681	20715	21103	21080	21439	21904	22284	22679	22894	22989	22954	23059	23131	23487	23650	24169
Lyngby-Taarbæk	51449	51794	52071	52781	53140	53761	54279	54776	55091	55396	55757	55850	56483	56624	57834	58457	58752	58938
Rødovre	36144	36128	36213	36469	36785	37329	37529	37637	37864	38322	39107	39887	40684	41025	41219	42408	43925	44646
Vallensbæk	12399	13193	13868	14378	14592	14699	15059	15192	15402	15643	16031	16642	16646	16483	16501	16855	17750	18155
Allerød	23493	23775	24047	24094	24045	24121	24115	24293	24633	24925	25236	25544	25673	25871	25882	26039	25955	26046
Egedal	40533	40983	41428	41576	41799	42017	42241	42546	42743	42915	43006	43267	43446	43471	44226	45032	45519	45514
Fredensborg	39240	39293	39243	39314	39514	39539	39549	39810	40036	40470	40778	40764	40821	40980	41152	41713	41805	42108
Frederikssund	44102	44271	44239	44369	44371	44401	44455	44512	44796	45030	45162	45373	45276	45489	45842	46263	46322	47021
Furesø	37667	37760	38252	38284	38221	38172	38348	38867	39934	40604	40798	40924	41133	40955	41360	41913	42447	42502
Gribskov	40512	40686	40786	40744	40607	40695	40847	40875	41170	41280	41269	41280	41170	41110	41228	41622	42014	41945
Halsnæs	30824	31012	31114	31082	31068	30827	30675	30744	31002	31159	31315	31378	31495	31518	31465	31598	31530	31655
Helsingør	60844	60921	61178	61367	61428	61629	61551	61660	62093	62554	62676	62661	62709	63047	63097	63420	63796	64021
Hillerød	46568	46937	47339	47803	48232	48285	48496	48944	49546	50050	50351	50874	51203	51261	52706	53978	54243	54715
Hørsholm	24197	24333	24361	24450	24414	24517	24655	24833	25022	24993	25113	25091	24935	24919	24751	24826	24774	25085
Rudersdal	53869	53972	54299	54802	54704	54772	54991	55394	55705	56110	56159	56545	56807	56873	57349	57267	57219	57372
Bornholm	42817	42625	42232	41855	41341	40844	40327	39880	39681	39663	39627	39575	39611	39519	39610	39788	39460	39129
Christiansø	96	100	103	94	105	98	105	94	95	87	91	94	86	90	94	103	91	93
Greve	47773	47907	47913	47932	47936	47978	48100	48681	49348	49822	50012	50201	50469	50561	50701	51461	51769	53160
Køge	56637	56878	57027	57294	57219	57676	58287	59062	59733	60093	60381	60707	60836	61323	61706	62326	62631	63180
Lejre	26603	26722	26798	26861	26919	26924	26974	27083	27287	27438	27549	27786	28095	28133	28630	28966	29213	29564
Roskilde	80687	81243	81788	82469	83022	83448	84017	84838	85903	87011	87180	87615	87553	88758	89208	90452	90695	91506

Antal indbyggere i 98 kommuner – 2007 til 2024 (primo det pågældende år). Kilde: statistikbanken.dk, tabel FOLK1A (*fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solrød	20759	20731	20873	20960	21122	21133	21321	21567	21723	22056	22374	22860	23208	23394	23597	23924	24500	24650
Faxe	35418	35444	35397	35299	35222	35192	35117	35147	35542	35808	36101	36504	36520	36605	37062	37251	37695	37643
Guldborgsund	63496	63272	62883	62693	61907	61482	61025	60830	60867	61227	61229	60968	60751	60309	60317	60376	59808	59410
Holbæk	69010	69403	69468	69607	69433	69275	69093	68938	69771	70775	71026	71185	71456	71812	72662	73352	73919	74306
Kalundborg	49743	49777	49359	49082	48764	48362	48294	48493	48708	48732	48994	48739	48524	48415	48430	48664	48453	48303
Lolland	48219	47892	47176	46313	45492	44622	43717	43157	42743	42398	42084	41674	41294	40618	40241	40060	39754	39235
Næstved	80732	81023	81061	80989	80967	81229	81272	81611	82190	82605	82887	83073	83156	83049	83650	84568	84702	84904
Odsherred	33129	33174	33093	32918	32710	32468	32452	32676	32824	32988	33114	33183	33107	32857	32960	33049	32703	32375
Ringsted	32092	32401	32571	32784	33062	33146	33291	33471	34024	34174	34403	34682	34753	34872	35133	35803	36316	36293
Slagelse	77457	77497	77478	77444	77357	77208	76992	77167	77805	78642	78973	79009	78985	79106	79644	79855	79819	80325
Sorø	29180	29391	29555	29540	29400	29311	29311	29243	29488	29611	29635	29729	29866	29977	29970	30258	30444	30589
Stevns	21892	21908	21949	21870	21864	21775	21864	22008	22227	22416	22731	22849	22892	22975	23393	23809	23622	23609
Vordingborg	46600	46645	46382	46253	45925	45441	45333	45413	45710	45993	46067	45930	45622	45365	45377	45455	45772	45264
Assens	42054	42206	42035	41702	41449	41338	41071	41027	41153	41448	41418	41360	41060	40791	40861	41013	40767	40461
Faaborg-Midtfyn	51950	52129	52167	51903	51735	51467	51078	50903	51159	51338	51477	51752	51566	51562	51788	52139	52266	52317
Kerteminde	23630	23684	23750	23723	23740	23728	23697	23774	23850	23787	23797	23802	23789	23833	24006	24064	23891	23927
Langeland	13741	13592	13515	13384	13141	12939	12736	12657	12534	12536	12605	12579	12505	12350	12320	12394	12290	12088
Middelfart	37274	37545	37664	37618	37557	37567	37583	37826	37857	38011	38122	38447	38796	39026	39520	39992	40056	40331
Nordfyns	29470	29703	29671	29561	29444	29213	29095	29026	29259	29447	29587	29774	29728	29586	29664	29821	29666	29442
Nyborg	31607	31682	31692	31552	31508	31351	31251	31465	31757	32104	32018	32057	31991	31918	32055	32149	32270	32332
Odense	186932	187783	188703	190147	191400	193174	195598	197513	198912	200917	202250	204080	205297	205881	205905	207782	208876	210838
Svendborg	59040	59255	59104	58846	58612	58368	58011	57908	58206	58547	58620	58661	58485	58355	59096	59742	59769	59856
Ærø	6712	6715	6709	6691	6650	6574	6406	6285	6286	6187	6199	6089	5990	5958	6012	6019	6000	5924
Billund	26181	26247	26279	26132	26216	26360	26268	26278	26355	26498	26491	26563	26615	26529	26581	26961	27098	27121
Esbjerg	114244	114543	114882	115258	115194	115139	115046	115397	115659	115957	116045	115912	115565	115498	115470	115766	115489	115198
Fanø	3192	3216	3235	3217	3237	3227	3251	3275	3293	3360	3403	3426	3487	3449	3436	3424	3372	3307
Fredericia	49463	49598	49801	50142	50179	50275	50311	50390	50640	50830	51158	51377	51420	51281	51536	52070	52433	52520
Haderslev	56414	56498	56373	56168	56139	56154	55990	55887	56019	56037	55941	55846	55641	55446	55351	55439	55448	55342
Kolding	87781	88332	88961	89117	89412	89484	89960	90656	91530	92361	92491	92709	93282	93092	93318	94510	94807	95634
Sønderborg	76913	76786	76597	76158	76193	75790	75423	74928	74595	74762	74684	74607	74233	73888	73685	74308	74408	74154
Tønder	40367	40301	39791	39506	39130	38754	38282	37965	37905	37861	37727	37621	37398	37122	36886	36923	36694	36449
Varde	50125	50407	50377	50327	50192	49963	49890	50054	50207	50422	50324	50135	49949	49671	49660	49981	49800	49466
Vejen	42447	42744	42720	42731	42761	42729	42615	42623	42821	42791	42893	42826	42703	42767	42689	42823	42854	42743
Vejle	104933	105565	106309	106972	107831	108625	109458	110271	111420	112947	113978	114594	115614	116665	118364	120590	121616	122260
Aabenraa	60189	60368	60037	59811	59645	59328	58935	58917	58880	59022	59078	58987	58780	58515	58595	59016	58633	58560

Antal indbyggere i 98 kommuner – 2007 til 2024 (primo det pågældende år). Kilde: statistikbanken.dk, tabel FOLK1A (*fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Favrskov	45604	46064	46448	46831	47103	47146	47051	47339	47541	47884	48194	48281	48404	48294	48746	49218	49326	49354
Hedensted	45561	45968	45997	45984	46086	45877	45791	46008	46243	46466	46646	46689	46685	46690	47047	47536	47672	47954
Horsens	80102	80736	81422	82556	83194	84247	85410	86377	87501	88692	89629	90279	91296	91764	93905	96188	97080	97655
Norddjurs	38581	38469	38204	38037	37890	38092	37918	37933	38163	38151	38180	37806	37360	36906	37022	37081	36877	36743
Odder	21562	21615	21697	21856	21810	21844	21799	21838	22078	22255	22595	22624	22854	22917	23206	23578	23879	24008
Randers	93644	94101	94694	95262	95609	95919	96171	96757	97225	97864	98185	97910	97886	98026	98776	99869	99717	100260
Samsø	4085	4032	4016	3898	3886	3836	3774	3735	3733	3729	3729	3709	3665	3666	3707	3783	3715	3664
Silkeborg	87371	87860	88367	88734	89207	89281	89514	89860	90381	91066	91853	92786	93782	94892	96779	99131	100262	101340
Skanderborg	56044	56433	57162	57631	58036	57999	58137	58586	59338	60164	60996	61720	62479	63144	63977	65048	65194	65500
Syddjurs	41281	41422	41434	41680	41872	41874	41769	41657	41950	41985	42392	42700	42976	43231	43629	44190	44229	44203
Aarhus	298538	302080	307000	310653	314144	318757	323644	326676	330563	335728	340376	345755	349977	353445	355458	361141	366968	373005
Herning	84208	85088	85375	85754	86321	86545	86778	86793	87382	88410	88727	88886	89085	89240	89196	89931	89920	89876
Holstebro	57020	57087	57089	57134	57064	57203	57239	57422	57562	58008	58373	58457	58566	58617	58513	58979	58984	59104
Ikast-Brande	39893	40138	40294	40484	40582	40517	40563	40616	40812	41045	41290	41395	41506	41376	41878	42540	42772	42982
Lemvig	22067	21921	21812	21571	21386	21194	20920	20630	20475	20249	20133	20015	19748	19594	19369	19383	19182	18859
Ringkøbing-Skjern	58368	58718	58551	58111	57899	57552	57127	56962	57094	56968	57012	56942	56622	56157	56195	56327	56170	55704
Skive	48356	48310	48131	47964	47617	47278	46985	46655	46492	46577	46557	46265	45924	45499	45097	45259	44839	44328
Struer	22672	22685	22496	22194	22101	21889	21591	21412	21400	21384	21238	21170	21014	20869	20795	20855	20577	20316
Viborg	92084	92628	93290	93636	93794	94173	94423	94994	95710	96272	96880	97181	97084	96539	96826	97575	97490	97668
Brønderslev	35525	35702	35808	35807	35719	35621	35634	35714	35982	36172	36158	36328	36404	36183	36187	36517	36587	36596
Frederikshavn	62751	62581	62108	61633	61317	60812	60517	60396	60313	60402	60171	60049	59761	59187	58883	58958	58459	58053
Hjørring	67121	67123	66819	66496	66264	65793	65363	65329	65359	65303	65298	64899	64610	64213	63861	64035	63805	63471
Jammerbugt	38957	39037	38971	38741	38645	38645	38343	38367	38453	38555	38639	38552	38461	38288	38172	38396	38324	38077
Læsø	2003	1991	1985	1959	1917	1851	1837	1802	1817	1801	1789	1821	1797	1767	1795	1786	1765	1733
Mariagerfjord	42667	42761	42660	42523	42555	42273	42022	42010	42090	42084	42088	42116	41808	41543	41562	41908	41776	41673
Morsø	22091	22136	21876	21651	21439	21193	20993	20855	20647	20653	20551	20436	20241	20135	20055	20022	19840	19582
Rebild	28753	28873	28868	28894	28938	28813	28821	28863	29044	29265	29765	29852	30116	30438	30638	30908	30894	30933
Thisted	45549	45506	45309	45144	44893	44476	44255	44075	43932	43847	43751	43654	43416	43217	43115	43365	43168	42784
Vesthimmerlands	38277	38543	38217	37926	37601	37595	37487	37393	37338	37265	37285	37181	36824	36458	36342	36423	36113	35862
Aalborg	195145	196138	197068	198501	201005	203201	205614	207609	209943	212074	213467	215122	217142	219310	221114	222607	223167	224496

Antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere i 98 kommuner (kriminalitetshyppigheden) – 2007 til 2024.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
København	152,7	154,5	159,1	152,8	160,1	158,3	154,0	142,9	139,1	149,4	131,0	116,3	120,0	96,0	80,9	94,2	101,6	100,8
Frederiksberg	82,8	79,6	82,7	85,8	94,0	93,6	90,6	85,2	79,0	74,5	77,3	63,4	62,5	61,9	57,2	66,7	64,3	69,9
Dragør	45,8	47,9	44,9	45,6	43,2	49,4	37,7	32,4	37,1	36,0	39,6	31,7	38,8	36,8	27,3	28,0	28,6	31,3
Tårnby	102,2	108,7	119,5	110,4	106,5	111,8	108,3	100,5	142,8	99,7	95,6	91,9	93,7	64,6	62,5	116,1	74,8	85,4
Albertslund	92,4	108,4	109,2	102,8	90,4	86,1	89,9	80,9	77,3	83,1	73,1	66,5	67,7	99,3	54,5	73,1	62,7	68,6
Ballerup	83,5	86,2	103,5	95,7	89,6	79,3	82,8	77,2	73,8	83,4	76,0	61,3	61,8	58,5	52,2	61,5	63,3	59,8
Brøndby	86,7	98,2	96,1	88,8	85,8	86,9	85,8	89,9	75,1	94,8	87,0	83,8	62,3	55,9	59,7	64,6	63,2	62,6
Gentofte	77,8	74,2	88,9	82,2	76,2	79,7	73,4	73,7	65,9	73,0	77,7	70,0	64,4	52,2	50,3	52,1	55,6	59,3
Gladsaxe	64,4	73,1	83,4	76,9	67,6	67,7	65,5	62,0	67,5	60,1	56,9	53,3	52,4	44,7	39,2	53,7	55,4	60,0
Glostrup	116,6	122,4	127,7	110,9	99,4	108,4	100,9	100,4	105,0	113,1	98,9	102,7	84,6	77,7	65,5	80,5	78,0	86,1
Herlev	95,8	93,3	106,2	109,5	95,8	93,1	93,5	86,7	88,0	80,0	76,6	78,8	81,5	88,2	56,5	81,1	84,0	70,8
Hvidovre	102,7	100,3	107,3	104,9	86,0	89,3	90,7	79,4	70,7	70,7	76,7	67,9	60,9	69,9	51,7	58,8	76,7	55,7
Høje-Taastrup	83,4	97,0	102,3	93,5	80,0	77,0	80,4	76,4	83,8	85,7	75,8	62,4	67,5	66,2	52,3	64,1	50,0	51,8
Ishøj	111,7	145,3	129,0	112,3	95,0	91,9	91,7	78,9	83,5	72,9	67,9	74,0	66,3	58,9	49,7	53,1	66,6	55,2
Lyngby-Taarbæk	93,5	96,6	90,4	93,9	86,1	93,4	85,9	88,6	90,2	81,5	81,0	83,4	67,7	53,0	49,5	58,3	63,3	65,8
Rødovre	109,3	110,2	114,1	112,6	100,1	92,9	84,1	78,5	80,2	76,2	77,4	66,8	65,9	62,1	55,7	66,1	61,9	64,1
Vallensbæk	67,9	85,8	91,9	74,5	66,4	68,3	62,4	57,3	51,8	47,6	48,3	43,3	43,8	35,0	29,8	36,1	35,0	34,9
Allerød	55,1	63,5	57,6	62,1	62,5	70,2	62,2	55,7	52,9	67,2	46,8	45,1	40,5	31,2	31,3	38,1	35,2	39,3
Egedal	49,4	52,2	60,7	56,7	49,6	45,7	44,1	42,9	40,1	41,7	36,8	35,0	28,9	28,6	25,9	31,1	35,7	34,2
Fredensborg	58,8	60,0	73,1	66,5	60,2	64,7	63,0	65,1	55,9	46,9	41,7	38,0	32,5	31,7	29,8	36,9	47,0	39,8
Frederikssund	68,1	71,2	65,9	59,3	53,7	56,5	65,6	59,1	53,2	53,3	51,7	45,8	46,4	44,5	41,8	39,5	42,7	39,2
Furesø	62,5	67,7	74,8	80,9	70,7	60,3	61,5	61,1	54,0	59,9	52,9	45,9	41,2	36,1	33,2	39,4	49,4	46,5
Gribskov	50,5	61,1	69,6	62,3	56,1	55,7	54,1	66,1	65,3	56,0	53,7	46,9	47,6	39,1	36,8	45,8	47,9	45,7
Halsnæs	66,3	73,2	72,0	72,9	74,6	77,1	69,2	66,1	48,2	57,3	68,5	46,0	49,0	41,9	40,0	38,5	43,5	37,6
Helsingør	98,3	107,7	106,3	96,0	89,8	86,2	92,7	78,0	70,0	68,2	72,4	55,7	55,7	49,8	44,8	61,7	57,2	59,3
Hillerød	65,8	71,6	73,0	72,8	69,4	74,0	70,0	67,1	63,7	69,8	62,4	58,5	54,4	47,9	49,6	53,9	53,6	51,3
Hørsholm	62,8	61,9	68,5	67,7	64,2	62,8	61,7	64,7	68,3	68,0	62,6	68,0	54,0	40,4	50,8	68,0	65,6	53,0
Rudersdal	56,7	57,4	73,9	64,5	70,4	68,9	54,8	63,5	64,4	65,5	62,2	56,3	52,2	42,8	39,8	43,9	51,1	48,5
Bornholm	43,1	47,5	41,5	37,0	29,5	33,1	35,6	31,2	29,8	29,9	28,7	25,5	24,4	23,0	21,8	27,1	27,4	24,9
Greve	77,6	108,9	113,4	103,4	91,1	81,8	78,9	69,9	58,5	61,9	58,4	51,3	46,4	43,9	37,7	48,1	41,5	41,9
Køge	72,4	95,0	104,1	96,0	91,4	82,9	78,2	69,8	56,9	64,7	60,9	48,3	46,6	50,9	36,7	41,1	49,2	48,2
Lejre	41,7	55,7	56,0	52,5	45,0	45,9	43,0	42,1	31,8	33,5	34,0	46,4	24,9	23,7	27,4	26,8	28,1	25,5
Roskilde	83,7	100,4	101,8	92,6	95,7	88,6	86,7	74,5	79,8	72,8	74,0	65,2	56,7	42,7	40,6	50,7	52,8	52,9

Antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere i 98 kommuner (kriminalitetshyppigheden) – 2007 til 2024 *(fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solrød	56,3	80,5	80,1	90,8	62,4	63,6	63,0	50,9	48,8	43,7	47,2	42,4	40,2	34,2	31,0	38,6	34,9	33,1
Faxe	56,5	74,0	71,7	69,5	64,5	53,7	58,1	55,0	51,9	57,2	42,5	37,5	32,9	35,6	27,2	38,2	30,7	43,2
Guldborgsund	74,6	77,4	81,6	68,8	66,9	62,5	70,3	62,5	59,5	66,2	58,4	53,1	59,4	56,5	38,5	43,0	48,0	44,6
Holbæk	66,3	81,2	78,7	69,8	66,6	63,7	69,7	57,3	47,2	48,7	50,2	43,3	41,1	53,4	32,6	44,4	36,4	39,5
Kalundborg	68,6	87,2	83,0	72,6	70,2	65,6	63,8	57,7	46,6	48,2	48,3	44,7	41,5	34,2	38,8	43,5	38,7	42,2
Lolland	67,7	84,5	91,9	79,8	76,9	65,5	71,9	65,6	62,1	95,6	67,1	67,2	73,3	53,9	45,5	53,7	49,9	53,3
Næstved	65,4	76,0	72,5	66,5	67,9	60,8	59,4	59,1	54,2	61,4	54,3	49,5	43,6	39,3	33,0	44,5	41,2	42,6
Odsherred	62,4	67,9	86,1	76,9	84,3	74,2	68,6	65,9	50,7	55,8	67,4	58,8	53,1	52,2	37,6	54,0	50,5	45,0
Ringsted	79,7	84,8	88,1	81,4	70,6	69,9	59,2	62,6	66,9	57,2	58,0	50,0	43,5	45,6	41,4	40,2	44,8	41,3
Slagelse	82,3	87,5	86,7	84,2	87,4	81,9	76,7	76,8	65,8	75,1	67,2	59,3	57,7	61,1	42,8	48,3	55,9	55,5
Sorø	57,2	62,1	62,8	77,0	63,7	57,3	57,1	64,6	54,3	66,7	62,6	47,8	41,5	37,3	32,5	31,7	37,5	39,5
Stevns	35,9	42,5	40,4	46,5	36,1	38,1	38,5	32,9	29,0	29,5	29,1	29,3	23,2	25,5	24,4	31,0	30,1	28,2
Vordingborg	68,3	80,7	73,2	66,3	73,5	56,7	51,9	56,1	56,3	63,4	60,3	44,5	40,9	38,3	36,2	36,5	38,0	34,5
Assens	51,2	59,6	65,1	61,4	51,9	49,0	46,6	41,4	35,2	37,2	30,5	33,2	37,7	46,2	33,6	29,8	33,0	39,7
Faaborg-Midtfyn	39,6	50,2	55,0	52,7	55,3	50,3	39,7	46,0	36,9	32,7	35,4	34,0	29,8	33,7	30,4	29,4	33,5	30,5
Kerteminde	51,8	54,0	63,2	55,7	49,0	51,5	48,7	43,1	41,0	32,7	33,1	35,4	34,8	34,7	27,9	27,1	42,7	34,4
Langeland	42,5	55,2	64,6	53,7	47,3	54,7	39,6	37,4	33,3	36,1	36,9	36,6	34,5	34,1	30,7	41,5	32,3	29,2
Middelfart	68,0	74,7	75,9	74,0	73,8	63,6	56,1	57,0	42,6	46,8	53,6	43,5	45,1	43,8	39,5	43,8	42,9	49,4
Nordfyns	51,4	62,0	73,5	61,8	59,3	52,5	39,5	43,3	34,1	39,4	32,5	40,2	33,0	36,2	29,8	29,6	36,4	33,9
Nyborg	64,7	79,4	88,7	77,6	78,0	77,8	61,4	61,8	55,5	50,4	56,3	48,3	49,6	44,0	43,6	50,8	38,8	37,0
Odense	112,3	114,8	116,4	109,5	104,7	93,4	88,9	81,1	74,0	70,9	66,9	61,8	64,0	61,6	51,5	57,9	55,6	61,4
Svendborg	55,3	66,2	66,8	65,7	59,4	55,4	52,2	45,4	40,1	37,9	47,9	41,3	39,3	37,1	41,3	40,1	42,2	38,3
Ærø	31,7	27,6	25,3	21,4	19,5	23,1	27,9	19,1	15,4	18,6	23,6	21,8	18,4	17,5	12,5	16,1	18,5	17,9
Billund	56,7	69,6	84,4	86,5	75,5	77,1	66,8	59,8	54,8	47,6	49,7	50,9	47,6	36,8	30,9	34,3	37,1	41,4
Esbjerg	78,3	84,9	80,0	84,2	81,1	69,9	64,3	65,0	58,2	59,4	57,7	57,0	55,0	51,5	49,2	51,6	54,0	54,0
Fanø	76,1	48,8	46,7	47,2	38,3	44,6	43,7	44,0	35,2	31,5	40,6	51,4	37,0	35,4	29,4	39,7	44,2	40,5
Fredericia	94,1	106,3	102,1	106,6	95,6	80,2	91,3	82,2	74,5	68,5	65,0	62,2	64,3	49,0	51,6	58,2	62,1	57,4
Hadersley	79,9	88,1	81,6	71,0	66,1	63,3	61,1	66,2	54,9	63,0	49,4	43,5	40,0	36,3	38,7	43,7	41,2	40,8
Kolding	94,4	100,0	101,2	86,2	84,3	72,6	70,5	74,5	70,6	61,1	67,2	62,6	52,3	44,0	44,0	48,2	51,9	53,1
Sønderborg	64,4	71,4	73,6	71,8	68,2	55,9	57,2	56,4	44,1	50,1	48,7	46,0	38,9	33,6	32,2	38,7	50,2	37,5
Tønder	64,0	60,2	63,9	57,4	63,3	56,1	54,9	53,9	45,5	41,3	40,6	45,7	57,6	35,9	35,2	42,7	40,4	34,7
Varde	57,6	61,7	64,2	66,9	63,7	54,1	48,7	47,8	43,1	40,2	43,2	45,4	42,7	32,9	29,9	34,0	31,1	33,6
Vejen	70,2	67,6	68,5	76,3	62,3	56,4	66,4	44,4	40,1	37,8	36,6	34,8	31,6	27,3	26,4	32,7	30,8	35,4
Vejle	73,4	82,1	87,8	81,4	82,9	68,4	64,4	57,8	56,4	51,4	52,8	52,2	47,6	36,7	36,6	39,4	44,1	42,9
Aabenraa	81,7	85,4	85,0	77,8	78,0	66,3	63,2	67,8	52,6	54,8	53,0	48,8	44,8	44,0	37,0	36,3	37,5	38,2

Antal anmeldte straffelovsovertrædelser pr. 1.000 indbyggere i 98 kommuner (kriminalitetshyppigheden) – 2007 til 2024 *(fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Favrskov	50,9	51,0	45,7	50,5	47,0	45,2	43,6	38,7	35,7	34,6	57,4	31,9	30,6	30,1	24,4	26,0	29,3	26,2
Hedensted	46,5	50,0	55,0	50,0	52,2	45,7	40,2	34,7	32,0	32,9	34,5	34,1	30,0	27,0	23,1	27,9	27,7	30,2
Horsens	75,9	83,3	84,4	78,1	79,4	63,5	61,2	53,9	50,6	46,9	53,4	49,4	43,3	37,8	38,6	41,1	46,1	45,7
Norddjurs	78,9	79,5	76,7	66,1	59,8	51,7	52,7	47,6	45,4	52,4	38,1	40,6	40,4	40,3	34,1	36,3	38,9	47,5
Odder	47,7	50,1	56,6	52,6	50,4	51,4	42,4	41,7	33,7	33,7	37,7	31,6	27,0	25,3	23,6	28,3	27,4	27,3
Randers	76,8	81,1	87,0	78,7	75,0	65,8	66,7	60,8	59,8	66,5	55,4	46,8	52,7	51,6	49,7	47,8	44,3	44,0
Samsø	44,1	40,4	28,1	42,6	36,5	36,0	29,9	28,6	27,1	30,6	19,0	28,3	24,0	23,7	17,8	24,8	42,8	30,3
Silkeborg	61,9	66,8	64,5	65,3	59,2	58,9	50,0	45,7	40,5	38,2	43,6	42,3	34,8	33,8	29,7	30,9	33,5	35,5
Skanderborg	58,7	57,2	65,1	58,7	61,7	60,1	54,3	51,9	44,1	42,2	46,3	36,6	33,6	24,5	27,8	27,4	27,5	27,6
Syddjurs	57,7	65,0	70,8	66,0	60,0	54,1	55,7	49,9	43,5	40,7	47,7	37,1	32,5	34,6	28,8	29,1	31,9	29,9
Aarhus	112,0	109,5	106,4	106,8	111,6	107,8	103,2	96,6	83,6	83,1	78,0	73,1	63,2	60,3	58,8	64,6	67,2	66,2
Herning	55,4	63,5	68,4	60,2	56,7	55,1	50,1	43,6	44,8	46,4	46,0	49,5	43,0	42,0	36,5	56,5	41,7	34,6
Holstebro	62,6	66,2	62,6	58,0	54,3	54,5	49,4	45,3	44,1	38,8	58,5	50,6	46,3	38,3	42,4	35,5	47,9	42,0
Ikast-Brande	53,0	60,0	56,3	64,5	57,2	55,4	44,7	41,0	32,7	40,3	45,0	39,0	38,9	38,0	33,2	32,6	37,0	38,4
Lemvig	36,8	33,1	29,7	31,5	30,3	32,2	24,9	22,4	22,2	20,6	21,9	23,4	22,2	23,9	21,5	20,8	19,4	21,7
Ringkøbing-Skjern	52,2	54,1	53,5	54,7	47,6	45,5	42,2	38,3	33,0	34,3	37,0	31,2	25,4	26,4	23,9	28,2	29,0	31,1
Skive	53,9	58,7	63,7	54,0	55,0	47,5	48,0	41,1	41,3	36,8	37,1	36,1	37,3	33,4	29,3	40,6	36,4	33,6
Struer	41,6	54,8	50,9	41,8	41,4	42,1	39,2	39,0	36,3	36,1	36,5	31,8	43,4	34,0	32,3	33,6	30,1	26,1
Viborg	56,7	55,6	58,3	58,8	51,6	45,6	44,9	43,8	40,9	41,0	40,2	55,6	34,9	34,7	37,3	91,4	42,8	36,8
Brønderslev	60,5	53,8	49,7	53,7	55,2	44,9	46,0	42,4	33,6	34,8	37,0	36,4	30,2	27,1	26,6	29,1	34,6	27,2
Frederikshavn	68,4	73,9	81,4	68,8	72,1	54,5	54,0	42,4	48,8	51,9	54,9	60,2	41,4	34,3	29,7	32,3	34,5	40,9
Hjørring	67,8	65,0	65,9	57,9	57,6	46,6	46,0	40,0	48,5	48,6	53,0	39,9	35,4	27,5	26,1	33,7	32,4	34,2
Jammerbugt	53,1	59,7	66,5	59,4	59,4	55,7	49,8	39,1	41,7	39,0	35,9	36,2	31,7	29,9	28,9	25,9	25,0	27,7
Læsø	14,0	6,0	15,1	23,0	18,8	17,3	26,7	26,6	22,0	10,0	8,9	23,6	17,3	17,5	8,4	11,2	9,1	30,6
Mariagerfjord	54,9	64,8	69,4	64,4	63,6	52,8	53,0	52,0	44,6	40,8	36,6	38,7	36,5	37,1	34,1	31,1	31,4	32,8
Morsø	55,0	53,4	51,4	44,0	45,5	48,8	48,3	49,3	37,3	42,2	46,6	32,7	36,1	33,7	24,8	33,7	23,1	27,8
Rebild	39,0	48,0	45,3	43,3	43,2	46,8	41,1	34,4	31,8	32,1	28,0	24,2	23,3	21,7	18,3	20,6	19,1	22,1
Thisted	52,4	53,2	51,2	42,2	45,8	51,2	43,8	35,8	33,5	43,6	33,6	39,8	31,2	25,2	24,5	32,1	25,1	23,9
Vesthimmerlands	62,0	71,9	70,1	62,3	60,7	57,7	60,8	51,6	52,4	44,4	42,2	36,3	35,5	36,3	46,5	31,5	54,5	35,6
Aalborg	80,5	85,2	83,1	80,2	88,8	75,9	73,9	65,6	58,9	52,1	53,9	47,8	45,8	37,3	33,2	44,1	47,9	44,1

Indeks for udviklingen i kriminalitetshyppigheden i 98 kommuner (indeksværdi=100 i 2007) – 2007 til 2024.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
København	100	101,2	104,2	100,1	104,9	103,7	100,9	93,6	91,1	97,9	85,8	76,2	78,6	62,9	53,0	61,7	66,6	66,0
Frederiksberg	100	96,1	99,8	103,6	113,5	113,0	109,4	102,9	95,3	90,0	93,3	76,6	75,5	74,7	69,1	80,5	77,6	84,4
Dragør	100	104,4	98,0	99,4	94,3	107,7	82,3	70,7	81,0	78,5	86,4	69,0	84,5	80,2	59,5	61,0	62,4	68,2
Tårnby	100	106,3	116,9	108,0	104,2	109,3	105,9	98,3	139,7	97,5	93,5	89,9	91,6	63,2	61,1	113,6	73,2	83,5
Albertslund	100	117,3	118,2	111,3	97,9	93,2	97,3	87,5	83,7	90,0	79,1	72,0	73,3	107,5	59,0	79,2	67,9	74,3
Ballerup	100	103,3	124,0	114,7	107,3	95,0	99,2	92,5	88,4	100,0	91,1	73,4	74,1	70,1	62,6	73,7	75,8	71,6
Brøndby	100	113,3	110,8	102,4	98,9	100,3	99,0	103,7	86,6	109,3	100,3	96,6	71,8	64,5	68,8	74,5	72,8	72,1
Gentofte	100	95,4	114,3	105,6	98,0	102,4	94,3	94,7	84,7	93,8	99,9	90,0	82,8	67,1	64,6	66,9	71,5	76,3
Gladsaxe	100	113,4	129,5	119,4	104,9	105,1	101,6	96,1	104,7	93,2	88,3	82,6	81,3	69,4	60,8	83,3	86,0	93,1
Glostrup	100	105,0	109,5	95,1	85,2	93,0	86,5	86,0	90,0	97,0	84,8	88,1	72,5	66,6	56,2	69,0	66,9	73,8
Herlev	100	97,4	110,8	114,3	100,0	97,1	97,6	90,4	91,9	83,5	79,9	82,3	85,1	92,0	59,0	84,7	87,6	73,9
Hvidovre	100	97,7	104,5	102,1	83,7	87,0	88,3	77,3	68,9	68,8	74,7	66,1	59,3	68,1	50,3	57,3	74,7	54,2
Høje-Taastrup	100	116,4	122,7	112,2	96,0	92,4	96,4	91,7	100,5	102,9	91,0	74,8	80,9	79,4	62,7	76,9	60,0	62,2
Ishøj	100	130,0	115,5	100,5	85,0	82,3	82,1	70,6	74,7	65,3	60,8	66,3	59,3	52,7	44,5	47,5	59,6	49,4
Lyngby-Taarbæk	100	103,2	96,6	100,3	92,0	99,8	91,9	94,7	96,4	87,1	86,6	89,2	72,4	56,6	52,9	62,3	67,7	70,3
Rødovre	100	100,9	104,4	103,1	91,6	85,0	76,9	71,9	73,4	69,8	70,9	61,1	60,4	56,8	51,0	60,5	56,7	58,7
Vallensbæk	100	126,4	135,3	109,7	97,8	100,6	91,8	84,4	76,3	70,0	71,1	63,7	64,5	51,5	43,9	53,1	51,6	51,4
Allerød	100	115,1	104,4	112,7	113,3	127,4	112,8	101,0	96,0	122,0	84,9	81,7	73,5	56,5	56,8	69,0	63,8	71,3
Egedal	100	105,7	122,8	114,7	100,5	92,4	89,3	86,8	81,1	84,5	74,5	70,8	58,5	57,8	52,4	62,9	72,2	69,3
Fredensborg	100	102,1	124,3	113,2	102,4	110,0	107,2	110,7	95,0	79,7	70,9	64,7	55,3	54,0	50,7	62,8	79,9	67,7
Frederikssund	100	104,5	96,7	87,0	78,8	82,9	96,3	86,7	78,1	78,2	75,8	67,1	68,0	65,4	61,3	58,0	62,7	57,6
Furesø	100	108,2	119,6	129,4	113,1	96,4	98,3	97,7	86,4	95,8	84,6	73,3	65,9	57,7	53,0	63,1	78,9	74,4
Gribskov	100	121,0	137,8	123,4	111,1	110,3	107,1	131,0	129,4	111,0	106,4	92,9	94,3	77,5	72,8	90,8	94,9	90,5
Halsnæs	100	110,4	108,5	109,9	112,4	116,2	104,3	99,6	72,7	86,3	103,2	69,3	73,8	63,2	60,3	58,0	65,6	56,7
Helsingør	100	109,7	108,2	97,7	91,4	87,7	94,3	79,4	71,3	69,4	73,7	56,7	56,7	50,7	45,6	62,8	58,2	60,3
Hillerød	100	108,8	111,0	110,7	105,6	112,5	106,5	102,1	96,8	106,1	94,8	88,9	82,8	72,8	75,4	82,0	81,4	77,9
Hørsholm	100	98,5	109,0	107,8	102,2	100,0	98,3	103,0	108,8	108,2	99,6	108,2	86,0	64,3	80,9	108,2	104,5	84,4
Rudersdal	100	101,3	130,4	113,8	124,2	121,5	96,6	112,0	113,6	115,6	109,6	99,3	92,1	75,4	70,3	77,4	90,1	85,5
Bornholm	100	110,2	96,3	85,7	68,4	76,8	82,7	72,5	69,2	69,3	66,6	59,1	56,6	53,4	50,7	62,8	63,6	57,7
Greve	100	140,4	146,2	133,3	117,4	105,4	101,7	90,1	75,4	79,7	75,3	66,1	59,9	56,7	48,6	62,0	53,5	54,1
Køge	100	131,2	143,6	132,6	126,1	114,4	107,9	96,3	78,5	89,3	84,1	66,6	64,4	70,3	50,6	56,7	67,9	66,5
Lejre	100	133,5	134,2	125,7	107,9	110,1	103,2	100,8	76,2	80,4	81,6	111,2	59,6	56,7	65,6	64,1	67,3	61,0
Roskilde	100	119,9	121,5	110,6	114,2	105,8	103,5	89,0	95,3	86,9	88,4	77,9	67,7	51,0	48,5	60,5	63,1	63,2

Indeks for udviklingen i kriminalitetshyppigheden i 98 kommuner (indeksværdi=100 i 2007) – 2007 til 2024 *(fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solrød	100	143,1	142,3	161,4	110,8	113,1	112,0	90,4	86,6	77,6	84,0	75,3	71,5	60,7	55,1	68,6	62,1	58,8
Faxe	100	131,1	126,9	123,1	114,3	95,1	102,8	97,4	91,9	101,4	75,2	66,5	58,2	63,0	48,1	67,6	54,4	76,5
Guldborgsund	100	103,8	109,4	92,2	89,7	83,8	94,3	83,8	79,8	88,7	78,3	71,2	79,6	75,7	51,6	57,6	64,3	59,7
Holbæk	100	122,5	118,6	105,3	100,4	96,1	105,1	86,4	71,2	73,4	75,7	65,3	62,0	80,5	49,1	67,0	54,8	59,6
Kalundborg	100	127,2	121,0	105,9	102,5	95,6	93,1	84,2	68,0	70,4	70,4	65,2	60,6	49,9	56,6	63,5	56,4	61,5
Lolland	100	124,8	135,7	117,8	113,6	96,8	106,3	96,9	91,8	141,2	99,1	99,3	108,3	79,7	67,1	79,4	73,8	78,7
Næstved	100	116,3	111,0	101,7	103,8	93,1	90,8	90,3	82,8	93,9	83,1	75,7	66,6	60,1	50,5	68,0	63,1	65,2
Odsherred	100	108,7	138,0	123,2	135,1	118,9	109,9	105,5	81,3	89,4	107,9	94,1	85,0	83,7	60,2	86,6	80,9	72,0
Ringsted	100	106,4	110,5	102,1	88,5	87,7	74,2	78,5	83,9	71,7	72,7	62,7	54,5	57,2	51,9	50,5	56,1	51,8
Slagelse	100	106,3	105,3	102,3	106,1	99,5	93,1	93,2	79,9	91,2	81,6	72,0	70,1	74,2	52,0	58,7	67,9	67,4
Sorø	100	108,6	109,8	134,7	111,5	100,2	100,0	113,1	95,0	116,6	109,6	83,6	72,6	65,2	56,9	55,4	65,7	69,0
Stevns	100	118,1	112,4	129,2	100,5	105,9	107,1	91,5	80,7	82,0	80,9	81,6	64,6	70,8	67,8	86,2	83,8	78,5
Vordingborg	100	118,1	107,1	97,0	107,6	83,0	75,9	82,1	82,4	92,8	88,2	65,1	59,9	56,1	53,0	53,5	55,7	50,5
Assens	100	116,3	127,1	119,8	101,4	95,6	90,9	80,9	68,6	72,6	59,6	64,9	73,7	90,1	65,5	58,1	64,4	77,6
Faaborg-Midtfyn	100	126,8	138,9	133,1	139,6	127,1	100,3	116,0	93,1	82,6	89,3	85,8	75,3	85,2	76,8	74,1	84,7	77,0
Kerteminde	100	104,3	121,9	107,5	94,7	99,5	93,9	83,2	79,2	63,2	63,8	68,4	67,3	67,1	53,8	52,4	82,5	66,3
Langeland	100	129,8	152,0	126,4	111,2	128,7	93,1	87,9	78,3	85,0	86,8	86,2	81,1	80,2	72,2	97,6	76,0	68,7
Middelfart	100	109,9	111,6	108,9	108,5	93,6	82,5	83,8	62,6	68,8	78,9	64,0	66,3	64,4	58,2	64,4	63,1	72,7
Nordfyns	100	120,6	142,9	120,1	115,3	102,0	76,7	84,2	66,4	76,5	63,2	78,1	64,1	70,3	58,0	57,6	70,8	65,8
Nyborg	100	122,6	137,0	119,8	120,5	120,2	94,8	95,5	85,7	77,9	86,9	74,6	76,7	67,9	67,4	78,5	59,9	57,1
Odense	100	102,2	103,7	97,6	93,3	83,2	79,2	72,2	65,9	63,1	59,6	55,0	57,0	54,9	45,9	51,6	49,5	54,7
Svendborg	100	119,8	120,9	118,8	107,4	100,2	94,4	82,2	72,5	68,6	86,6	74,7	71,1	67,0	74,7	72,5	76,3	69,2
Ærø	100	86,8	79,8	67,3	61,6	72,9	88,1	60,2	48,6	58,6	74,2	68,8	57,9	55,0	39,3	50,8	58,3	56,4
Billund	100	122,8	148,7	152,5	133,1	136,0	117,8	105,5	96,6	83,9	87,6	89,7	83,9	64,8	54,5	60,4	65,3	73,0
Esbjerg	100	108,4	102,2	107,5	103,5	89,2	82,1	83,0	74,2	75,8	73,6	72,7	70,2	65,8	62,8	65,9	68,9	69,0
Fanø	100	64,1	61,3	62,1	50,3	58,6	57,4	57,8	46,3	41,4	53,3	67,5	48,6	46,5	38,6	52,2	58,0	53,2
Fredericia	100	113,1	108,6	113,4	101,6	85,3	97,1	87,4	79,2	72,8	69,1	66,2	68,3	52,1	54,9	61,9	66,0	61,1
Hadersley	100	110,2	102,0	88,9	82,7	79,2	76,4	82,7	68,6	78,8	61,8	54,4	50,0	45,5	48,4	54,6	51,5	51,0
Kolding	100	105,9	107,2	91,3	89,2	76,9	74,6	78,9	74,7	64,7	71,2	66,3	55,4	46,6	46,6	51,0	55,0	56,2
Sønderborg	100	110,9	114,2	111,6	106,0	86,8	88,9	87,7	68,4	77,9	75,7	71,4	60,4	52,2	50,1	60,1	78,0	58,3
Tønder	100	94,0	99,7	89,6	98,8	87,7	85,7	84,2	71,0	64,4	63,5	71,4	90,0	56,1	54,9	66,7	63,1	54,2
Varde	100	107,2	111,5	116,2	110,5	93,9	84,6	83,1	74,9	69,8	75,0	78,8	74,1	57,1	52,0	59,1	54,0	58,4
Vejen	100	96,3	97,6	108,6	88,8	80,3	94,5	63,2	57,1	53,8	52,2	49,5	45,0	38,9	37,5	46,6	43,8	50,5
Vejle	100	111,8	119,5	110,8	112,9	93,2	87,7	78,7	76,8	70,0	71,9	71,1	64,9	50,0	49,9	53,6	60,1	58,4
Aabenraa	100	104,5	104,1	95,2	95,4	81,2	77,3	83,0	64,4	67,1	64,9	59,7	54,8	53,9	45,3	44,5	45,9	46,7

Indeks for udviklingen i kriminalitetshyppigheden i 98 kommuner (indeksværdi=100 i 2007) – 2007 til 2024 *(fortsat)*.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Favrskov	100	100,3	89,8	99,2	92,4	88,9	85,8	76,2	70,3	68,1	112,8	62,7	60,1	59,2	47,9	51,2	57,6	51,6
Hedensted	100	107,4	118,4	107,6	112,2	98,2	86,4	74,5	66,7	70,7	74,2	73,4	64,4	58,1	49,8	59,9	59,5	64,8
Horsens	100	109,7	111,2	102,8	104,6	83,7	80,6	70,9	66,6	61,7	70,3	65,0	57,1	49,8	50,9	54,1	60,8	60,1
Norddjurs	100	110,6	108,1	86,2	79,2	54,8	53,9	42,8	38,3	41,1	34,0	33,5	29,3	25,5	22,0	24,9	30,0	36,2
Odder	100	105,0	118,5	110,3	105,6	107,7	88,8	87,4	70,5	70,5	78,9	66,2	56,5	53,0	49,5	59,4	57,4	57,3
Randers	100	105,5	113,2	102,4	97,6	85,7	86,9	79,2	77,8	86,6	72,2	60,9	68,6	67,2	64,7	62,2	57,7	57,2
Samsø	100	91,7	63,9	96,6	82,9	81,6	68,0	65,0	61,4	69,4	43,2	64,2	54,5	53,9	40,4	56,4	97,1	68,8
Silkeborg	100	107,9	104,1	105,5	95,6	95,1	80,7	73,8	65,4	61,7	70,3	68,3	56,2	54,5	48,0	49,9	54,0	57,3
Skanderborg	100	97,4	110,9	99,9	105,1	102,3	92,4	88,3	75,1	71,9	78,9	62,3	57,2	41,7	47,3	46,6	46,9	47,0
Syddjurs	100	112,8	122,7	114,5	104,1	93,8	96,6	84,8	75,4	70,5	82,8	64,4	56,4	60,1	49,9	50,5	55,4	51,8
Aarhus	100	97,7	95,0	95,3	99,7	96,2	92,1	86,2	74,6	74,2	69,7	65,2	56,4	53,8	52,5	57,7	60,0	59,1
Herning	100	114,7	123,5	108,7	102,4	99,4	90,6	78,7	80,9	83,9	83,1	89,4	77,7	75,9	66,0	102,0	75,3	62,5
Holstebro	100	105,8	100,0	92,7	86,8	87,1	79,0	72,4	70,4	62,0	93,5	80,9	74,0	61,2	67,8	56,8	76,6	67,2
Ikast-Brande	100	113,3	106,3	121,7	107,9	104,5	84,3	77,4	61,7	76,0	84,8	73,7	73,4	71,8	62,7	61,5	69,9	72,5
Lemvig	100	90,0	80,7	85,5	82,3	87,4	67,7	61,0	60,4	56,0	59,4	63,7	60,4	64,9	58,5	56,5	52,7	58,9
Ringkøbing-Skjern	100	103,7	102,6	104,8	91,2	87,2	80,8	73,3	63,3	65,8	70,9	59,9	48,7	50,6	45,7	54,0	55,7	59,7
Skive	100	109,0	118,3	100,2	102,1	88,3	89,2	76,4	76,7	68,4	68,9	67,1	69,2	62,0	54,3	75,3	67,6	62,3
Struer	100	131,6	122,2	100,4	99,3	101,1	94,1	93,7	87,2	86,7	87,8	76,4	104,2	81,6	77,5	80,7	72,4	62,8
Viborg	100	98,1	102,8	103,8	91,0	80,5	79,2	77,2	72,2	72,3	71,0	98,2	61,6	61,2	65,8	161,3	75,6	65,0
Brønderslev	100	88,9	82,1	88,8	91,3	74,3	76,0	70,1	55,5	57,5	61,2	60,1	49,8	44,8	44,0	48,1	57,2	45,0
Frederikshavn	100	107,9	118,9	100,5	105,3	79,6	78,9	61,9	71,3	75,9	80,2	88,0	60,5	50,1	43,3	47,2	50,5	59,8
Hjørring	100	95,9	97,2	85,4	84,9	68,7	67,8	58,9	71,6	71,6	78,2	58,9	52,2	40,6	38,4	49,7	47,7	50,4
Jammerbugt	100	112,5	125,4	112,0	111,9	105,1	93,8	73,7	78,6	73,6	67,7	68,2	59,7	56,3	54,4	48,8	47,2	52,1
Læsø	100	43,1	108,1	164,3	134,3	123,7	190,8	190,6	157,5	71,5	64,0	168,9	123,4	125,5	59,8	80,1	64,8	218,8
Mariagerfjord	100	118,2	126,5	117,3	115,9	96,3	96,6	94,8	81,2	74,4	66,7	70,5	66,5	67,7	62,2	56,7	57,3	59,8
Morsø	100	97,0	93,3	79,9	82,7	88,7	87,8	89,5	67,8	76,7	84,6	59,5	65,5	61,2	45,0	61,2	42,0	50,6
Rebild	100	123,3	116,2	111,2	110,8	120,2	105,5	88,3	81,7	82,4	71,9	62,0	59,9	55,7	47,0	52,9	49,1	56,8
Thisted	100	101,5	97,6	80,5	87,3	97,7	83,5	68,2	63,9	83,1	64,0	75,8	59,5	48,1	46,7	61,2	47,9	45,6
Vesthimmerlands	100	116,1	113,1	100,5	97,9	93,1	98,1	83,3	84,5	71,7	68,1	59,5	57,2	58,6	75,0	50,8	87,9	57,5
Aalborg	100	105,8	103,2	99,6	110,3	94,2	91,8	81,4	73,2	64,7	67,0	59,3	56,9	46,4	41,2	54,7	59,4	54,7

BILAG B. Straffeloven, ifølge Retsinformation.dk 5/11-2024 (Lovbekendtgørelse nr. 1145)

Bekendtgørelse af straffeloven

Herved bekendtgøres straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 434 af 25. april 2024, med de ændringer, der følger af § 14 i lov nr. 481 af 22. maj 2024, § 2 i lov nr. 661 af 11. juni 2024 og § 1 i lov nr. 665 af 11. juni 2024.

Den bekendtgjorte lovtekst vedrørende § 299 d, stk. 1, nr. 1, træder i kraft den 30. december 2024, jf. § 17, stk. 4, i lov nr. 481 af 22. maj 2024 om ændring af lov om finansiel virksomhed, lov om betalinger, lov om kapitalmarkeder og forskellige andre love (Tilsyn efter forordning om digital operationel modstandsdygtighed i den finansielle sektor og forordning om markeder for kryptoaktiver, regler for udpegelse af administrationsselskab for Garantifonden og aflønningsregler for firmapensionskasser).

Særlig del

12. kapitel

Landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed

§ 98. Den, som foretager en handling, der sigter til ved udenlandsk bistand, ved magtanvendelse eller ved trussel derom at bringe den danske stat eller nogen del af denne under fremmed herredømme eller at løsrive nogen del af staten, straffes med fængsel indtil på livstid.

Stk. 2. Efter bestemmelsen i stk. 1 straffes også den, som med det nævnte formål iværksætter mere omfattende sabotage, produktions- eller trafikstandsning, samt den, der deltager i sådan foranstaltning vidende om, hvortil handlingen sigter.

§ 99. Den, som foretager en handling, der sigter til at påføre den danske stat eller nogen med den for krigstilfælde forbunden stat krig, besættelse eller andre fjendtligheder såsom blokade eller anden tvangsforanstaltning, eller som i øvrigt virker for, at den danske stats bestemmelsesfrihed ved udenlandsk bistand krænkes, straffes med fængsel indtil på livstid.

Stk. 2. Ved besættelse forstås her og andetsteds i kapitlerne 12 og 13 fremmed besættelse af dansk statsområde, når og sålænge den påtvinges landet ved magtanvendelse eller trussel derom.

§ 100. Den, som ved offentlige udtalelser tilskynder til, eller som fremkalder øjensynlig fare for fjendtlige forholdsregler mod den danske stat, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Den, som ved offentlige udtalelser tilskynder til, eller som fremkalder øjensynlig fare for fremmed magts indblanding i den danske stats anliggender, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 101. Den, som med krig, besættelse eller andre fjendtligheder for øje foretager nogen handling, hvorved bistand til fjenden forberedes, straffes med fængsel indtil 16 år.

§ 101 a. Den, der har dansk indfødsret eller bopæl i den danske stat, og som under en væbnet konflikt, i hvilken den danske stat er part, er tilsluttet en væbnet styrke for en part, som kæmper mod den danske stat, straffes med fængsel indtil 12 år. Under særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel indtil på livstid. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

Stk. 2. Den, der hverver en person med dansk indfødsret eller bopæl i den danske stat til en væbnet styrke under de omstændigheder, der er beskrevet i stk. 1, eller som offentligt tilskynder en sådan person til at tilslutte sig fjendtlige styrker i sådanne konflikter, straffes med fængsel indtil 12 år. Under særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor der er tale om overtrædelser af systematisk eller organiseret karakter.

§ 102. Den, som uden for de tilfælde, der er nævnt i § 101 a, under krig eller besættelse yder fjenden bistand ved råd eller dåd eller til fremme af fjendtlig interesse svækker den danske stats eller dens forbundsfælles kampdygtighed, straffes med fængsel indtil 16 år.

Stk. 2. Som bistand til fjenden anses således følgende forhold:

1) Hvervning til eller tjenstgøring i fjendtlig krigs- eller besættelsesmagts væbnede styrker eller i tilknytning til disse virkende militære eller politimæssige korps eller lignende korps eller organisationer.

2) Udførelse af hverv som civil funktionær under fjendtlig krigs- eller besættelsesmagts politi- eller fængselsvæsen, for så vidt hvervet omfatter deltagelse i afhøring eller bevogtning af fanger.

3) Angiveri eller lignende medvirken til, at nogen af fjendtlig myndighed eller dermed samarbejdende organisation eller person anholdes eller udsættes for anholdelse eller overlast.

4) Propaganda til fordel for fjendtlig krigs- eller besættelsesmagt, herunder virksomhed som udgiver, redaktør eller forretningsfører ved dagblad, tidsskrift, forlag eller pressebureau, der arbejder til fremme af fjendtlig interesse.

5) Ydelse af væsentlig økonomisk støtte til fremme af propaganda af den under nr. 4 nævnte art eller til parti eller organisation, der på utilbørlig måde samarbejder med den fjendtlige krigs- eller besættelsesmagt eller virker til fremme af dennes interesser.

Stk. 3. Har angiveri, jf. stk. 2, nr. 3, fundet sted under sådanne omstændigheder, at gerningsmanden har indset, at nogen derved blev udsat for overhængende fare for at miste livet, lide alvorlig skade på legeme eller helbred, blive ført ud af landet eller blive berøvet friheden i længere tid, eller er overtrædelse af §§ 245, 246 eller 250 begået for derved at fremtvinge forklaring eller tilståelse eller i øvrigt som led i mishandling af fanger, kan fængsel på livstid idømmes.

§ 103. Den, som under krig eller besættelse eller under truende udsigt dertil misligholder en kontrakt, der vedrører de af den danske stat i den anledning trufne foranstaltninger, eller som på anden måde modvirker sådanne foranstaltninger, straffes med fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Har misligholdelsen fundet sted af grov uagtsomhed, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 104. Den, som på utilbørlig måde, direkte eller gennem mellemled, i erhvervsmæssig henseende samarbejder med fjendtlig krigs- eller besættelsesmagt, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år.

Stk. 2. Strafansvar efter stk. 1 kan pålægges enhver, der har haft en ledende stilling i vedkommende virksomhed. Strafansvar kan ligeledes pålægges andre i virksomheden beskæftigede personer, når der for deres vedkommende foreligger en særligt stødende optræden.

Stk. 3. Ved afgørelsen af, om og i hvilken grad forholdet må anses for utilbørligt, vil foruden virksomhedens betydning for den fjendtlige krigs- eller besættelsesmagt navnlig være at tage i betragtning, hvorvidt vedkommende

1) selv har været aktiv for at få forretningsforbindelse indledet, fortsat eller udvidet,

2) i fjendens interesse på eget initiativ har foretaget en omlægning af virksomheden eller ydet eller forsøgt at yde større eller hurtigere produktion end påkrævet,

3) har påkaldt fjendens bistand overfor danske myndigheder til fremme af sine interesser,

4) har hindret eller søgt at hindre danske myndigheder i at få fuld adgang til at blive bekendt med virksomhedens forhold eller

5) har opnået eller søgt at opnå urimelig fortjeneste eller andre fordele, der ikke har været forretningsmæssig rimeligt begrundede.

§ 105. Den, som under besættelse foretager en handling, der sigter til at formå besættelsesmagten eller nogen med denne samarbejdende organisation eller person til at krænke danske myndigheders bestemmelsesfrihed, eller som på utilbørlig måde udnytter forbindelse med besættelsesmagten eller nogen med denne samarbejdende organisation eller person til at skaffe sig eller andre særlig fordel, straffes med fængsel indtil 8 år.

§ 106. Den, som handler mod statens tarv under varetagelsen af et ham overdraget hverv til på statens vegne at forhandle eller afgøre noget med fremmed stat, straffes med fængsel indtil 16 år.

§ 107. Den, som i fremmed magts eller organisations tjeneste eller til brug for personer, der virker i sådan tjeneste, udforsker eller giver meddelelse om forhold, som af hensyn til danske stats- eller samfundsinteresser skal holdes hemmelige, straffes, hvad enten meddelelsen er rigtig eller ej, for spionage med fængsel indtil 16 år.

Stk. 2. Såfremt det drejer sig om de i § 109 nævnte forhold, eller handlingen finder sted under krig eller besættelse, kan straffen stige indtil fængsel på livstid.

§ 108. Den, som, uden at forholdet falder ind under § 107, i øvrigt foretager noget, hvorved fremmed efterretningstjeneste sættes i stand til eller hjælpes til umiddelbart eller middelbart at virke inden for den danske stats område, herunder samarbejde om at udøve påvirkningsvirksomhed med henblik på at påvirke beslutningstagning eller den almene meningsdannelse, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Såfremt det drejer sig om efterretninger vedrørende militære anliggender, eller virksomheden finder sted under krig eller besættelse, kan straffen stige indtil fængsel i 12 år. Det samme gælder, hvis påvirkningsvirksomheden efter stk. 1 udøves i forbindelse med de valg og stemmeafgivninger, der er omfattet af § 116.

§ 109. Den, som røber eller videregiver meddelelse om statens hemmelige underhandlinger, rådslagninger eller beslutninger i sager, hvorpå statens sikkerhed eller rettigheder i forhold til fremmede stater beror, eller som angår betydelige samfundsøkonomiske interesser over for udlandet, straffes med fængsel indtil 12 år.

Stk. 2. Foretages de nævnte handlinger uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 110. Den, som forfalsker, ødelægger eller bortskaffer noget dokument eller anden genstand, der er af betydning for statens sikkerhed eller rettigheder i forhold til fremmede stater, straffes med fængsel indtil 16 år.

Stk. 2. Foretages de nævnte handlinger uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 110 a. Med bøde eller fængsel indtil 3 år straffes den, som forsætligt eller uagtsomt uden behørig tilladelse

1) beskriver, fotograferer eller på anden måde afbilder danske ikke almentilgængelige militære forsvarsanlæg, depoter, enheder, våben, materiel el. lign., eller som mangfoldiggør eller offentliggør sådanne beskrivelser eller afbildninger,

2) offentliggør bestemmelser, der vedrører danske stridskræfters mobilisering og andet krigsberedskab.

Stk. 2. Med bøde straffes den, som forsætligt eller uagtsomt uden behørig tilladelse optager fotografier fra luftfartøj over dansk statsområde eller offentliggør sådanne ulovligt optagne fotografier.

§ 110 b. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som medvirker til neutralitetskrænkelser mod den danske stat fra en fremmed magts side.

§ 110 c. Den, som overtræder bestemmelser eller forbud, som i henhold til lov måtte være givet til værn for statens forsvars- eller neutralitetsforanstaltninger, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 4 måneder eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 4 år straffes den, som overtræder bestemmelser eller forbud, som i henhold til lov måtte være givet til gennemførelse af statens forpligtelser som medlem af Forenede Nationer.

Stk. 3. Med samme straf som i stk. 2 straffes den, der overtræder bestemmelser indeholdt i eller udstedt i medfør af forordninger, som er vedtaget med hjemmel i artikel 60, 301 eller 308 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab eller artikel 215 eller 352 i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, og som tager sigte på helt eller delvis at afbryde eller indskrænke de finansielle eller økonomiske forbindelser med et eller flere lande uden for Den Europæiske Union eller på tilsvarende sanktioner over for enkeltpersoner, grupper af personer eller juridiske personer.

Stk. 4. Begås en forbrydelse som nævnt i stk. 1, 2 eller 3 uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 110 d. Begås nogen af de i kapitlerne 25, 26 og 27 omhandlede forbrydelser mod et fremmed statsoverhoved eller lederen af en fremmed diplomatisk mission, kan den der foreskrevne straf forhøjes med indtil det halve, medmindre forholdet er omfattet af kapitel 13.

§ 110 e. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, der offentlig forhåner en fremmed nation, en fremmed stat, dens flag eller andet anerkendt nationalmærke eller De Forenede Nationers eller Det Europæiske Råds flag.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af et skrift, der har væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, eller en genstand, der fremstår som et sådant skrift.

§ 110 f. De i dette kapitel omhandlede forbrydelser er i alle tilfælde genstand for offentlig påtale, der sker efter justitsministerens påbud.

13. kapitel

Forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme m.v.

§ 111. Den, som foretager en handling, der sigter til ved udenlandsk bistand, ved magtanvendelse eller trussel derom at forandre statsforfatningen eller sætte den ud af kraft, straffes med fængsel indtil på livstid.

§ 112. Den, som foretager nogen handling, der sigter til at berøve kongen eller den, der med hjemmel i forfatningen fører regeringen, livet, straffes med fængsel ikke under 6 år.

§ 113. Den, som antaster Folketingets sikkerhed eller frihed eller i øvrigt foretager nogen handling, der sigter til ved magtanvendelse eller trussel derom at aftvinge Folketinget nogen beslutning eller hindre det i frit at udøve sin virksomhed, straffes med fængsel indtil 16 år eller under særligt skærpende omstændigheder på livstid.

Stk. 2. Samme straf kommer til anvendelse på den, der på tilsvarende måde angriber eller øver tvang mod kongen eller den, der med hjemmel i forfatningen fører regeringen, eller mod ministrene, Rigsretten eller Højesteret.

§ 114. For terrorisme straffes med fængsel indtil på livstid den, som med forsæt til at skræmme en befolkning i alvorlig grad eller uretmæssigt at tvinge danske eller udenlandske offentlige myndigheder eller en international organisation til at foretage eller undlade at foretage en handling eller at destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer begår en eller flere af de følgende handlinger, når handlingen i kraft af sin karakter eller den sammenhæng, hvori den begås, kan tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade:

1) Manddrab efter § 237.

2) Grov vold efter § 245 eller § 246.

3) Frihedsberøvelse efter § 261.

4) Forstyrrelse af trafiksikkerheden efter § 184, stk. 1, retsstridige forstyrrelser i driften af almindelige samfærdselsmidler m.v. efter § 193, stk. 1, eller groft hærværk efter § 291, stk. 2, hvis disse overtrædelser begås på en måde, der kan bringe menneskeliv i fare eller forårsage betydelige økonomiske tab.

5) Kapring af transportmidler efter § 183 a.

6) Overtrædelser af lovgivningen om våben og eksplosivstoffer under særligt skærpende omstændigheder efter § 192 a.

7) Brandstiftelse efter § 180, sprængning, spredning af skadevoldende luftarter, oversvømmelse, skibbrud, jernbane- eller anden transportulykke efter § 183, stk. 1 og 2, sundhedsfarlig forurening af vandforsyningen efter § 186, stk. 1, sundhedsfarlig forurening af ting bestemt til almindelig udbredelse m.v. efter § 187, stk. 1.

8) Besiddelse eller anvendelse m.v. af radioaktive stoffer efter § 192 b.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der med det i stk. 1 nævnte forsæt transporterer våben eller eksplosivstoffer.

Stk. 3. Endvidere straffes på samme måde den, som med det i stk. 1 nævnte forsæt truer med at begå en af de i stk. 1 og 2 nævnte handlinger.

§ 114 a. Begås en af de i nr. 1-8 nævnte handlinger, uden at forholdet omfattes af § 114, kan straffen overstige den højeste for lovovertrædelsen foreskrevne straf indtil det dobbelte. Hvis den højeste straf, der er foreskrevet for den pågældende handling, er mindre end 4 års fængsel, kan straffen dog stige til fængsel indtil 6 år.

1) Overtrædelse af § 180, § 181, stk. 1, § 183, stk. 1 eller 2, § 183 a, § 184, stk. 1, § 192 a, § 193, stk. 1, §§ 237, 244, 245, 246, 250, § 252, stk. 1, § 266, § 288 eller § 291, stk. 1 eller 2, når handlingen er omfattet af artikel 1 i konventionen af 16. december 1970 om bekæmpelse af ulovlig bemægtigelse af luftfartøjer, artikel 1 i konventionen af 23. september 1971 til bekæmpelse af ulovlige handlinger mod den civile luftfarts sikkerhed eller artikel II i protokollen af 24. februar 1988 til bekæmpelse af ulovlige voldshandlinger i lufthavne, der betjener den internationale civile luftfart.

2) Overtrædelse af § 180, § 181, stk. 1, § 183, stk. 1 eller 2, § 184, stk. 1, §§ 237, 244, 245, 246, 250, § 252, stk. 1, § 260, § 261, stk. 1 eller 2, § 266 eller § 291, stk. 1 eller 2, når handlingen er omfattet af artikel 2 i konventionen af 14. december 1973 om forebyggelse af og straf for forbrydelser mod internationalt beskyttede personer, herunder diplomatiske repræsentanter.

3) Overtrædelse af § 261, stk. 1 eller 2, når handlingen er omfattet af artikel 1 i den internationale konvention af 17. december 1979 imod gidseltagning.

4) Overtrædelse af § 180, § 181, stk. 1, § 183, stk. 1 eller 2, § 186, stk. 1, §§ 192 a, 192 b, 237, 244, 245, 246, 260, 266, 276, 278, 279, 279 a, 281, 288 eller § 291, stk. 2, når handlingen er omfattet af artikel 7 i IAEA-konventionen (Det Internationale Atomenergiagenturs konvention) af 3. marts 1980 om fysisk beskyttelse af nukleare materialer.

5) Overtrædelse af § 180, § 181, stk. 1, § 183, stk. 1 eller 2, § 183 a, § 184, stk. 1, § 192 a, § 193, stk. 1, §§ 237, 244, 245, 246, § 252, stk. 1, §§ 260, 266, 288 eller § 291, stk. 1 eller 2, når handlingen er omfattet af artikel 3 i konventionen af 10. marts 1988 til bekæmpelse af ulovlige handlinger mod

søfartssikkerheden eller artikel 2 i protokollen af 10. marts 1988 til bekæmpelse af ulovlige handlinger mod sikkerheden for fastgjorte platforme, der befinder sig på kontinentalsokkelen.

6) Overtrædelse af § 180, § 181, stk. 1, § 183, stk. 1 eller 2, § 183 a, § 184, stk. 1, § 186, stk. 1, § 192 a, § 193, stk. 1, §§ 237, 244, 245, 246, 250, § 252, stk. 1, § 266 eller § 291, stk. 2, når handlingen er omfattet af artikel 2 i den internationale konvention af 15. december 1997 til bekæmpelse af terrorbombninger.

7) Overtrædelse af § 192 b, § 260 eller § 266, når handlingen er omfattet af artikel 2 i den internationale konvention af 13. april 2005 til bekæmpelse af nuklear terrorisme.

8) Overtrædelse af § 183, stk. 1 eller 2, når der er tale om forvoldelse af sprængning rettet mod en offentlig bygning eller institution.

§ 114 b. Med fængsel indtil 12 år straffes den, som

1) direkte eller indirekte yder økonomisk støtte til,

2) direkte eller indirekte tilvejebringer eller indsamler midler til eller

3) direkte eller indirekte stiller penge, andre formuegoder eller finansielle eller andre lignende ydelser til rådighed for

en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a.

§ 114 c. Med fængsel indtil 12 år straffes den, som hverver en person til at begå eller fremme handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a eller til at slutte sig til en gruppe eller sammenslutning for at fremme, at gruppen eller sammenslutningen begår handlinger af denne karakter. Under særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor der er tale om overtrædelser af systematisk eller organiseret karakter.

Stk. 2. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som hverver en person til at begå eller fremme handlinger omfattet af § 114 b eller til at slutte sig til en gruppe eller sammenslutning for at fremme, at gruppen eller sammenslutningen begår handlinger af denne karakter.

Stk. 3. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som lader sig hverve til at begå handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a. Er den pågældende tilsluttet en væbnet styrke, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år eller under særligt skærpende omstændigheder til fængsel indtil på livstid. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

§ 114 d. Med fængsel indtil 12 år straffes den, som træner, instruerer eller på anden måde oplærer en person til at begå eller fremme handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a med viden om, at personen har til hensigt at anvende færdighederne til dette formål. Under særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor der er tale om overtrædelser af systematisk eller organiseret karakter.

Stk. 2. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som træner, instruerer eller på anden måde oplærer en person til at begå eller fremme handlinger omfattet af § 114 b med viden om, at personen har til hensigt at anvende de tillærte færdigheder til dette formål.

Stk. 3. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som lader sig træne, instruere eller på anden måde oplære til at begå handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a.

§ 114 e. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som i øvrigt fremmer virksomheden for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d. Er den pågældende tilsluttet en væbnet styrke, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år eller under særligt skærpende omstændigheder til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

§ 114 f. Den, som, uden at forholdet omfattes af §§ 114-114 e, deltager i eller yder væsentlig økonomisk eller anden væsentlig støtte til korps, gruppe eller sammenslutning, der har til hensigt ved magtanvendelse at øve indflydelse på offentlige anliggender eller fremkalde forstyrrelse af samfundsordenen, straffes med fængsel indtil 8 år.

§ 114 g. Den, som, uden at forholdet omfattes af §§ 114-114 f, deltager i ulovlig militær organisation eller gruppe, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 114 h. Med fængsel indtil 8 år straffes den, der under skærpende omstændigheder i strid med lovgivningen om ikke spredning af masseødelæggelsesvåben m.v.

1) udfører produkter med dobbelt anvendelse uden tilladelse,

2) til brug for myndighedernes afgørelser om produkter med dobbelt anvendelse giver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger af betydning for sagens afgørelse eller

3) handler i strid med vilkår, der er fastsat i myndighedernes afgørelser om produkter med dobbelt anvendelse.

§ 114 i. Den, der fra en gruppe eller sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a, modtager økonomisk støtte i penge eller andre ydelser til brug for oprettelse eller drift af en institution eller virksomhed eller til lignende formål her i landet, straffes med fængsel indtil 8 år.

§ 114 j. Den, der har dansk indfødsret eller bopæl i den danske stat, og som uden tilladelse indrejser eller opholder sig i et område som nævnt i stk. 3, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke for indrejse og ophold som led i udøvelse af dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv.

Stk. 3. Justitsministeren kan efter forhandling med udenrigsministeren og forsvarsministeren fastsætte regler om, at et område, hvor en gruppe eller sammenslutning som nævnt i § 114 e er part i en væbnet konflikt, skal være omfattet af stk. 1. Folketinget kan ved en folketingsbeslutning ophæve regler fastsat af justitsministeren efter 1. pkt.

Stk. 4. Justitsministeren eller den, ministeren bemyndiger til det, tillader efter ansøgning, at en person indrejser eller opholder sig i et område som nævnt i stk. 1, hvis indrejsen eller opholdet har et anerkendelsesværdigt formål. En tilladelse kan omfatte en gruppe af personer, der er tilknyttet en bestemt virksomhed eller organisation m.v.

Stk. 5. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om indgivelse af ansøgninger efter stk. 4, herunder om fristen herfor. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser efter stk. 4 ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

§ 115. Begås, uden at forholdet falder ind under §§ 112 og 113, nogen af de i kapitlerne 25, 26 og 27 omhandlede forbrydelser mod kongen eller den, der med hjemmel i forfatningen fører regeringen, forhøjes de i de nævnte bestemmelser foreskrevne straffe indtil det dobbelte.

Stk. 2. Begås nogen af de nævnte forbrydelser mod dronningen, enkedronningen eller tronfølgeren, kan straffen forhøjes med indtil det halve.

§ 116. Den, som hindrer foretagelsen af valg til Folketinget, Færøernes lagting eller til kommunale eller andre offentlige råd eller myndigheder eller gør forsøg herpå, eller som forvansker et valgs udfald eller umuliggør opgørelsen, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Samme straf finder anvendelse, når sådanne handlinger foretages ved lovhjemlede umiddelbare stemmeafgivninger i offentlige anliggender.

§ 117. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som ved de i § 116 omhandlede valg eller stemmeafgivninger

1) uberettiget skaffer sig eller andre adgang til at deltage i afstemningen,

2) ved ulovlig tvang (§ 260), ved frihedsberøvelse eller ved misbrug af overordnelsesforhold søger at formå nogen til at stemme på en bestemt måde eller til at undlade at stemme,

3) ved svig bevirker, at nogen mod sin hensigt afholder sig fra at stemme, eller at hans stemmeafgivning bliver ugyldig eller virker anderledes end tilsigtet,

4) yder, lover eller tilbyder formuefordel for at påvirke nogen til at stemme på en vis måde eller til at undlade at stemme,

5) modtager, fordrer eller lader sig tilsige formuefordel for at stemme på en vis måde eller for at undlade at stemme.

§ 118. Den, som ved magtanvendelse eller trussel derom eller under udnyttelse af frygt for fremmed magts indgriben hindrer eller søger at hindre offentlige myndigheder i den frie udøvelse af deres virksomhed, straffes, når handlingen foretages med det formål at øve indflydelse på offentlige anliggender eller fremkalde forstyrrelse af samfundsordenen, med fængsel indtil 12 år.

Stk. 2. Samme straf finder anvendelse på den, som i den i stk. 1 nævnte hensigt og ved anvendelse af de der nævnte midler alvorligt krænker ytringsfriheden eller hindrer foreninger eller andre sammenslutninger i frit at udøve deres lovlige virksomhed.

Stk. 3. Med samme straf anses endvidere den, der i den i stk. 1 nævnte hensigt og under anvendelse af de der nævnte midler begår den i § 193 omhandlede forbrydelse eller lignende almenskadelig handling.

§ 118 a. De i §§ 111-115 og 118 omhandlede forbrydelser er i alle tilfælde genstand for offentlig påtale, der sker efter justitsministerens påbud.

14. kapitel

Forbrydelser mod den offentlige myndighed m.v.

§ 119. Den, som øver vold, truer med at øve vold eller offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter trussel om vold mod nogen, hvem det påhviler at handle i medfør af offentlig tjeneste eller hverv, under udførelsen af tjenesten eller hvervet eller i anledning af samme, eller som på lige måde søger at hindre en sådan person i at foretage en lovlig tjenestehandling eller at tvinge ham til at foretage en tjenestehandling, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år. Ved fastsættelse af straffen skal det indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet er begået, mens eller i umiddelbar forlængelse af at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted, eller at forholdet er begået mod den pågældende i dennes fritid.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som, uden at forholdet falder ind under stk. 1, fremsætter trusler om vold, om frihedsberøvelse eller om sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold mod nogen, der af det offentlige er tillagt domsmyndighed eller myndighed til at træffe afgørelse vedrørende retsforhold eller vedrørende håndhævelse af statens straffemyndighed, i anledning af udførelsen af tjenesten eller hvervet, eller som på lige måde søger at hindre en sådan person i at foretage en lovlig tjenestehandling eller at tvinge ham til at foretage en tjenestehandling.

Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen for trussel om vold efter stk. 1 skal der lægges vægt på den betydning, som lovovertrædelsen kan have for den pågældendes udførelse af tjenesten eller hvervet.

Derudover skal det ved fastsættelse af straffen for trussel om vold efter stk. 1 betragtes som en skærpende omstændighed, at lovovertrædelsen har baggrund i den forurettedes lovlige ytringer i den offentlige debat eller i øvrigt har til formål at forhindre den forurettede i at gøre brug af sin ytringsfrihed i den offentlige debat.

Stk. 4. Lægger nogen i øvrigt de nævnte personer hindringer i vejen for udførelsen af deres tjeneste eller hverv, straffes han med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Ved fastsættelse af straffen skal det indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet er begået, mens eller i umiddelbar forlængelse af at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted.

Stk. 5. Øves der vold, der er omfattet af stk. 1, mod en person, der er ansat i en af kriminalforsorgens institutioner, kan straffen forhøjes indtil det dobbelte.

§ 119 a. Den, som krænker en af de i § 119 nævnte personers fred ved at kontakte, forfølge eller på anden måde chikanere den pågældende under udførelsen af tjenesten eller hvervet eller i anledning af samme, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den betydning, som lovovertrædelsen kan have for den pågældendes udførelse af tjenesten eller hvervet.

§ 119 b. Den, der med genstande angriber nogen af de i § 119 nævnte personer, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år. Ved fastsættelse af straffen skal det indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet er begået, mens eller i umiddelbar forlængelse af at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted, eller at forholdet er begået mod den pågældende i dennes fritid.

Stk. 2. Øves der vold, der er omfattet af stk. 1, mod en person, der er ansat i en af kriminalforsorgens institutioner, kan straffen forhøjes indtil det dobbelte.

§ 120. De i § 119 og § 119 b foreskrevne straffe finder, når de dér nævnte handlinger iværksættes ved hjælp af opløb, anvendelse på dem, der anstifter til eller leder opløbet, og på de deltagere, som undlader at efterkomme øvrighedens lovlig forkyndte påbud til mængden om at skilles.

§ 121. Den, som med hån, skældsord eller anden fornærmelig tiltale overfalder nogen af de i § 119 nævnte personer under udførelsen af hans tjeneste eller hverv eller i anledning af samme, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 122. Den, som uberettiget yder, lover eller tilbyder nogen, der virker i dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv, gave eller anden fordel for at formå den pågældende til at gøre eller undlade noget i tjenesten, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

§ 123. Den, som med trussel om vold forulemper, eller som med vold, ulovlig tvang efter § 260, trusler efter § 266 eller på anden måde begår en strafbar handling mod en person, dennes nærmeste eller andre med tilknytning til denne i anledning af personens forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år.

Stk. 2. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den betydning, som lovovertrædelsen kan have for muligheden for at retsforfølge strafbare handlinger.

§ 124. Den, der flygter som anholdt eller fængslet, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år. Det gælder dog ikke den, der er varetægtsfængslet efter hjemrejselovens § 14 eller er frihedsberøvet efter udlændingelovens § 36 eller hjemrejselovens § 16.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der befrier en anholdt, fængslet eller tvangsanbragt person, såvel som den, der tilskynder eller hjælper en sådan person til at undvige eller holder den undvegne skjult.

Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 eller 2 skal det indgå som en skærpende omstændighed, at den, der flygter eller bistås hermed, er indsat i et lukket fængsel eller arresthus, herunder personer i forvaring.

Stk. 4. Den, som ulovligt sætter sig i forbindelse med nogen fængslet eller tvangsanbragt person, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 måneder.

Stk. 5. Den, der i et arresthus eller lukket fængsel som anholdt, fængslet eller forvaringsanbragt uretmæssigt besidder en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. På samme måde straffes besøgende og andre personer, som uretmæssigt medtager en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr i et arresthus eller lukket fængsel. Tilsvarende straffes en varetægtsarrestant, der som frihedsberøvet i institution m.v. uden for kriminalforsorgen uretmæssigt besidder en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr.

Stk. 6. Bestemmelserne i stk. 1, 2 og 4 gælder også i forhold til

1) personer i forvaring,

2) personer, der i stedet for varetægtsfængsel er frihedsberøvet i institution m.v.,

3) personer, der i medfør af § 74 a er frihedsberøvet i institution m.v.,

4) personer, der i forbindelse med fuldbyrdelse af straf uden for arresthuse og fængsler, jf. stk. 1, er frihedsberøvet på bopælen under intensiv overvågning og kontrol efter straffuldbyrdelseslovens kapitel 13 a eller i institution m.v., og

5) personer, der afsoner fængselsstraf under udstationering fra fængsel eller arresthus.

§ 124 a. Overtrædelse af et forbud efter § 79 a, stk. 1, § 79 b, stk. 1, eller § 79 e, stk. 1, straffes med fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Overtrædelse af et opholdsforbud efter § 79 c, stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 125. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som

1) for at unddrage nogen fra forfølgning for en forbrydelse eller straf holder ham skjult, hjælper ham til flugt eller udgiver ham for en anden,

2) tilintetgør, forvansker eller bortskaffer genstande af betydning for en offentlig undersøgelse eller udsletter en forbrydelses spor.

Stk. 2. Den, der foretager de nævnte handlinger for at unddrage sig selv eller nogen af sine nærmeste fra forfølgning eller straf, straffes ikke.

§ 125 a. Den, som for vindings skyld og under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder gør sig skyldig i menneskesmugling efter udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, straffes med fængsel indtil 8 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor andres liv udsættes for fare, eller hvor der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter.

§ 126. Den, som fjerner eller ødelægger noget ved offentlig foranstaltning anbragt segl eller mærke, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 3 måneder straffes den, som borttager eller beskadiger nogen ved offentlig foranstaltning opslået bekendtgørelse.

§ 127. Den, som unddrager sig krigstjeneste eller bevirker eller medvirker til, at nogen værnepligtig ikke opfylder værnepligten, eller som tilskynder værnepligtige eller personer, der hører til krigsmagten, til ulydighed mod tjenstlige befalinger, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Sker det under krig eller truende udsigt dertil, er straffen fængsel indtil 6 år.

§ 128. Den, som i den danske stat foretager hvervning til fremmed væbnet styrke, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 129. Den, som uberettiget giver offentlig meddelelse om det ved de i § 116 nævnte valghandlinger og stemmeafgivninger foregåede eller om forhandlinger af fortrolig karakter inden for offentlige råd og myndigheder, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 måneder. På samme måde straffes den, som uberettiget giver offentlig meddelelse om forhandlinger inden for kommissioner og udvalg, der er nedsat af regeringen, såfremt det enten af regeringen eller af vedkommende kommission eller udvalg selv er fastsat og offentlig meddelt, at forhandlingerne er hemmelige.

§ 129 a. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, der offentliggør bevidst usande gengivelser eller falske citater af meddelelser om faktiske forhold fremsat i retsmøder eller givet i Folketingets, kommunale eller offentlige råds eller myndigheders møder.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der ved bevidst usandfærdigt offentligt at tillægge regeringen eller nogen anden offentlig myndighed en handling, som den ikke har foretaget, skader landets interesser i forhold til udlandet.

§ 130. Den, som udøver en ham ikke tilkommende offentlig myndighed, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 131. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som offentligt eller i retsstridig hensigt udgiver sig for at have en offentlig myndighed eller offentlig bemyndigelse til en virksomhed, eller som uden offentlig bemyndigelse udøver en virksomhed, til hvilken en sådan kræves, eller vedblivende udøver en virksomhed, til hvilken retten er ham frakendt.

§ 132. Med bøde straffes den, som forsætligt eller ved uagtsomhed på retsstridig måde benytter

1) kendetegn eller dragt, som er forbeholdt dansk eller fremmed offentlig myndighed eller militærpersoner,

2) kendetegn eller betegnelse, som er forbeholdt personer, indretninger og materiel, der er bestemt til at yde hjælp til sårede eller syge i krig, eller

3) kendetegn eller navn for mellemstatlige organisationer.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til efterligninger af de nævnte kendetegn, dragter og betegnelser.

§ 132 a. Den, der deltager i videreførelsen af en forening, efter at den foreløbig er forbudt af regeringen eller opløst ved dom, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Den, der, uden at forholdet er omfattet af stk. 1, på offentligt sted, i kriminalforsorgens institutioner eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds besidder eller anvender en forenings kendetegn, efter foreningen er foreløbig forbudt af regeringen eller opløst ved dom, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

§ 132 b. Politiet kan forbyde en person, som har haft en tæt tilknytning til en forening, der er foreløbig forbudt af regeringen eller opløst ved dom, at færdes og opholde sig bestemte steder, hvis det vurderes at være af væsentlig betydning for at sikre, at foreningen ikke videreføres.

Stk. 2. Politiet kan påbyde personer, som på et bestemt sted deltager i en forsamling af personer, hvoraf en stor del har haft en tilknytning til en forening, som inden for de seneste 10 år er foreløbig forbudt af regeringen eller opløst ved dom, at forlade stedet eller forsamlingen, hvis forsamlingen er egnet til at skabe utryghed for de omkringboende eller forbipasserende.

Stk. 3. Forbud efter stk. 1 skal meddeles skriftligt og være begrundet. For forbuddet skal fastsættes en frist, der ikke kan overstige 1 år. Fristen kan forlænges med indtil 6 måneder ad gangen.

Stk. 4. Overtrædelse af et forbud efter stk. 1 straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 5. Manglende efterkommelse af et påbud efter stk. 2 straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

15. kapitel

Forbrydelser mod den offentlige orden og fred

§ 133. Den, som fremkalder opløb med det forsæt at øve eller true med vold på person eller gods, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. På samme måde straffes de, der ved et opløb, under hvilket nævnte formål er lagt for dagen, optræder som opløbets ledere, samt enhver deltager, der undlader at efterkomme øvrighedens lovligt forkyndte påbud til mængden om at skilles.

Stk. 3. Begås der under sådant opløb nogen under dets formål hørende forbrydelse, straffes opløbets anstiftere eller ledere efter den bestemmelse, der gælder for den pågældende forbrydelse.

§ 134. Deltagere i et opløb, der vidende om, at påbud om at skilles er forkyndt på foreskreven måde, ikke efterkommer dette, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 måneder.

§ 134 a. Deltagere i slagsmål eller i anden grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted straffes, såfremt de har handlet efter aftale eller flere i forening, med fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

§ 134 b. Den, der i forbindelse med møder, forsamlinger, optog eller lignende på offentligt sted færdes med ansigtet helt eller delvis tildækket med hætte, maske, bemaling eller lignende på en måde, der er egnet til at hindre identifikation, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som på offentligt sted besidder genstande, der må anses for bestemt til tildækning af ansigtet under de i stk. 1 nævnte omstændigheder.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 nævnte forbud gælder ikke for tildækning af ansigtet, der tjener et anerkendelsesværdigt formål.

§ 134 c. Den, som på offentligt sted bærer en beklædningsgenstand, der skjuler vedkommendes ansigt, straffes med bøde.

Stk. 2. Det i stk. 1 nævnte forbud gælder ikke for tildækning af ansigtet, der tjener et anerkendelsesværdigt formål.

§ 135. Med bøde eller fængsel indtil 3 måneder straffes den, som ved ugrundet påkaldelse af hjælp, misbrug af faresignal el. lign. forårsager udrykning af politi, ambulance, redningsberedskabet eller sø- eller luftredningstjenesten.

§ 136. Den, som uden derved at have forskyldt højere straf offentlig tilskynder til forbrydelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i denne lovs 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, dog ikke § 110 e, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 3. Den, der som led i religiøs oplæring udtrykkeligt billiger handlinger, som er omfattet af denne lovs §§ 114-114 j, 208, 210, 216, 222, 223 og 225, jf. §§ 216, 222 og 223, §§ 237, 243-246, 260, 260 a og 261, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 137. Den, som søger at forhindre afholdelsen af lovlig offentlig sammenkomst, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der ved larm eller uorden forstyrrer offentlig samling af Folketinget, Færøernes lagting, kommunale eller andre offentlige råd, gudstjeneste eller anden offentlig kirkelig handling, eller som på usømmelig måde forstyrrer ligfærd.

§ 138. Den, som forsætligt eller ved grov uagtsomhed bringer sig i beruset tilstand, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år, hvis han i denne tilstand udsætter andres person eller betydeligere formueværdier for fare.

§ 139. Den, som krænker gravfreden eller gør sig skyldig i usømmelig behandling af lig, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som gør sig skyldig i usømmelig behandling af ting, der hører til en kirke og anvendes til kirkeligt brug.

§ 140. (Ophævet)

§ 141. Den, som er vidende om, at nogen af de i §§ 98, 99, 102, 106, 109, 110, 111, 112 og 113 omhandlede forbrydelser mod staten eller de øverste statsmyndigheder eller en forbrydelse, der medfører fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier, tilsigtes begået, og som ikke gør, hvad der står i hans magt, for at forebygge forbrydelsen eller dens følger, om fornødent ved anmeldelse til øvrigheden, straffes, hvis forbrydelsen bliver begået eller forsøgt, med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Den, der undlader at foretage sådanne forebyggelseshandlinger, straffes dog ikke, hvis deres foretagelse for ham selv eller hans nærmeste ville medføre fare for liv, helbred eller velfærd.

§ 142. Med bøde eller fængsel indtil 3 måneder straffes den, som undlader på opfordring at yde nogen, hvem offentlig myndighed tilkommer, en bistand, hvorved ulykke eller forbrydelse, der udsætter andres liv, helbred eller velfærd for fare, skal afvendes, skønt sådan bistand kunne ydes uden fare eller opofrelse af større betydning.

§ 143. Med fængsel indtil 4 år straffes den, som under særligt skærpende omstændigheder overtræder et pålæg nævnt i hjemrejselovens § 23, stk. 2. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig et betydeligt antal overtrædelser over en længere periode.

16. kapitel

Forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv m.v.

§ 144. Den, der i udøvelse af dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv uberettiget modtager, fordrer eller lader sig tilsige en gave eller anden fordel, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

§ 145. Kræver eller modtager nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, for privat vindings skyld kendelse for tjenestehandling, skat eller afgift, der ikke skyldes, straffes han med bøde eller fængsel indtil 6 år. Beholder han for privat vindings skyld sådan i god tro oppebåren ydelse efter at være blevet opmærksom på fejlen, straffes han med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 146. Begår nogen, der har domsmyndighed, eller hvem der tilkommer offentlig myndighed til at træffe afgørelse i retsforhold, der vedrører private, uretfærdighed ved sagens afgørelse eller behandling, straffes han med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Begås handlingen med forsæt til velfærdsfortabelse for nogen, er straffen fængsel indtil 16 år.

§ 147. Når nogen, hvem det påhviler at virke til håndhævelse af statens straffemyndighed, derved anvender ulovlige midler for at opnå tilståelse eller forklaring eller foretager en lovstridig anholdelse, fængsling, ransagning eller beslaglæggelse, straffes han med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 148. Når nogen, hvem domsmyndighed eller anden offentlig myndighed til at træffe afgørelse i retsforhold tilkommer, eller hvem det påhviler at virke for håndhævelse af statens straffemyndighed, forsætlig eller ved grov uagtsomhed undlader at iagttage den lovbestemte fremgangsmåde med hensyn til sagens eller enkelte retshandlingers behandling eller med hensyn til anholdelse, fængsling, ransagning, beslaglæggelse eller lignende forholdsregler, straffes han med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 149. Når nogen, hvem en fanges bevogtning eller fuldbyrdelse af domme i straffesager påhviler, lader en sigtet undvige, hindrer dommens fuldbyrdelse eller bevirker, at den fuldbyrdes på mildere måde end foreskrevet, straffes han med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 150. Når nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, misbruger sin stilling til at tvinge nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, straffes han med fængsel indtil 3 år.

§ 151. Den, som tilskynder eller medvirker til, at nogen, der er underordnet vedkommende i offentlig tjeneste eller hverv, forbryder sig i denne tjeneste, straffes, uden hensyn til om den underordnede kan straffes eller på grund af vildfarelse eller af andre grunde er straffri, efter den for den pågældende forbrydelse gældende bestemmelse.

§ 152. Den, som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, og som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. Begås det i stk. 1 nævnte forhold med forsæt til at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, eller foreligger der i øvrigt særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 2 år. Som særligt skærpende omstændighed anses navnlig tilfælde, hvor videregivelsen eller udnyttelsen er sket under sådanne omstændigheder, at det påfører andre en betydelig skade eller indebærer en særlig risiko herfor.

Stk. 3. En oplysning er fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser.

§ 152 a. Bestemmelsen i § 152 finder tilsvarende anvendelse på den, som i øvrigt er eller har været beskæftiget med opgaver, der udføres efter aftale med en offentlig myndighed. Det samme gælder den, som virker eller har virket ved telefonanlæg, der er anerkendt af det offentlige.

§ 152 b. Med samme straf som efter § 152 straffes den, som udøver eller har udøvet en virksomhed eller et erhverv i medfør af offentlig beskikkelse eller anerkendelse, og som uberettiget videregiver eller udnytter oplysninger, som er fortrolige af hensyn til private interesser, og hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab.

Stk. 2. Med samme straf som efter § 152 straffes endvidere den, som virker eller har virket som ansat ved De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor, eller som arbejder eller har arbejdet i kontorets lokaler, og som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige statistiske oplysninger, hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab.

§ 152 c. Bestemmelserne i §§ 152-152 b gælder også for de pågældende personers medhjælpere.

§ 152 d. Bestemmelserne i §§ 152-152 c finder tilsvarende anvendelse på den, som uden at have medvirket til gerningen uberettiget skaffer sig eller udnytter oplysninger, der er fremkommet ved en sådan overtrædelse.

Stk. 2. Med samme straf straffes den, der uden at have medvirket til gerningen uberettiget videregiver oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, jf. forvaltningslovens § 28, stk. 1, som er fremkommet ved overtrædelse af §§ 152-152 c.

Stk. 3. På samme måde straffes den, som uden at have medvirket til gerningen uberettiget videregiver oplysninger, der er fortrolige af hensyn til statens sikkerhed eller rigets forsvar.

§ 152 e. Bestemmelserne i §§ 152-152 d omfatter ikke tilfælde, hvor den pågældende:

1) er forpligtet til at videregive oplysningen eller

2) handler i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

§ 152 f. Overtrædelse af §§ 152-152 d, hvorved der alene er krænket private interesser, er undergivet privat påtale.

Stk. 2. Offentlig påtale kan dog ske, når den forurettede anmoder herom.

§ 153. (Ophævet)

§ 154. (Ophævet)

§ 155. Misbruger nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, sin stilling til at krænke privates eller det offentliges ret, straffes han med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Sker det for at skaffe sig eller andre uberettiget fordel, kan fængsel indtil 2 år anvendes.

§ 156. Når nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, nægter eller undlader at opfylde pligt, som tjenesten eller hvervet medfører, eller at efterkomme lovlig tjenstlig befaling, straffes han med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Uden for foranstående bestemmelse falder hverv, hvis udførelse hviler på offentlige valg.

Stk. 2. Begås overtrædelsen af en person i en ledende stilling, kan straffen stige til fængsel indtil 1 år.

§ 157. Når nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelse eller skødesløshed i tjenestens eller hvervets udførelse eller i overholdelsen af de pligter, som tjenesten eller hvervet medfører, straffes den pågældende med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Uden for foranstående bestemmelse falder hverv, hvis udførelse hviler på offentlige valg.

Stk. 2. Begås overtrædelsen af en person i en ledende stilling, kan straffen stige til fængsel indtil 1 år.

§ 157 a. Ved fastsættelse af straf for en overtrædelse af denne lov skal det indgå som en skærpende omstændighed, at overtrædelsen er begået ved tortur.

Stk. 2. Overtrædelsen anses for begået ved tortur, hvis den er begået i udøvelsen af dansk, udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv ved at tilføje en anden person skade på legeme eller helbred eller stærk fysisk eller psykisk smerte eller lidelse

1) for at skaffe oplysninger eller en tilståelse fra nogen,

2) for at afstraffe, skræmme eller tvinge nogen til at gøre, tåle eller undlade noget eller

3) på grund af den pågældendes politiske overbevisning, køn, race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering.

§ 157 b. Bestemmelserne i §§ 145-157 gælder tilsvarende i udøvelse af udenlandsk eller international offentlig tjeneste eller hverv, hvis handlingen er omfattet af § 157 a.

17. kapitel

Falsk forklaring og falsk anklage

§ 158. Den, som afgiver falsk forklaring for retten, herunder ved anvendelse af telekommunikation, straffes med fængsel indtil 4 år. Bestemmelsen finder tillige anvendelse på falsk forklaring for en udenlandsk ret.

Stk. 2. Med samme straf anses den, der afgiver falsk forklaring for De Europæiske Fællesskabers Domstol.

Stk. 3. Angår det falske udsagn alene noget, som er uden betydning for det forhold, der søges oplyst, kan straffen gå ned til bøde.

§ 159. Afgiver nogen falsk forklaring som sigtet i en offentlig straffesag eller under afhøring i tilfælde, hvor forklaring ifølge loven ikke må kræves, straffes han ikke.

Stk. 2. Afgives falsk forklaring under afhøring for retten i tilfælde, hvor den afhørte var berettiget til at nægte forklaring, kan straffen nedsættes og under i øvrigt formildende omstændigheder bortfalde.

§ 160. Gør nogen sig skyldig i grov uagtsomhed ved afgivelse af urigtig forklaring i et tilfælde, der ellers ville være strafbart efter § 158 eller § 159, stk. 2, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 161. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som udenfor det i § 158 nævnte tilfælde for eller til en offentlig myndighed afgiver en falsk erklæring på tro og love eller på lignende højtidelig måde, hvor sådan form er påbudt eller tilstedt.

§ 162. Den, som ellers for eller til en offentlig myndighed afgiver urigtig erklæring om forhold, angående hvilke han er pligtig at afgive forklaring, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 163. Den, som i øvrigt til brug i retsforhold, der vedkommer det offentlige, skriftligt eller ved andet læsbart medie afgiver urigtig erklæring eller bevidner noget, som den pågældende ikke har viden om, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 164. Den, der afgiver urigtige oplysninger til offentlig myndighed med forsæt til, at en uskyldig derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der tilintetgør, forvansker eller bortskaffer bevis eller tilvejebringer falsk bevis med forsæt til, at nogen derved sigtes eller dømmes for et strafbart forhold.

Stk. 3. Den, der foretager en handling som nævnt i stk. 1 og 2 med forsæt til, at han selv eller en anden med dennes samtykke derved bliver sigtet, dømt eller undergivet strafferetlig retsfølge for et strafbart forhold, som han ikke har begået, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal der lægges vægt på karakteren af det strafbare forhold, som de urigtige oplysninger vedrører, på omstændighederne ved afgivelsen af oplysningerne og på den krænkelse, der er forbundet med afgivelsen af oplysningerne.

Stk. 5. Efter den forurettedes begæring kan det i dommen bestemmes, at domsslutningen og så meget af domsgrundene, som retten skønner fornødent, ved offentlig foranstaltning skal kundgøres i en eller flere offentlige tidender.

§ 164 a. Den, som undlader at oplyse omstændigheder, der bestemt taler for, at en for en forbrydelse sigtet eller dømt er uskyldig, skønt dette kunne ske uden at udsætte den pågældende eller dennes nærmeste for fare for liv, helbred eller velfærd eller for forfølgning for vedkommende forbrydelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 165. Den, der til offentlig myndighed anmelder en strafbar handling, der ikke er begået, såvel som den, der til sådan myndighed indgiver falske klagemål, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

18. kapitel

Forbrydelser vedrørende betalingsmidler

§ 166. Den, som eftergør eller forfalsker penge for at bringe dem i omsætning som ægte, eller som i samme hensigt forskaffer sig eller andre eftergjorte eller forfalskede penge, straffes med fængsel indtil 12 år.

§ 167. Lige med eftergørelse og forfalskning straffes udgivelse af eftergjorte eller forfalskede penge. Har udgiveren modtaget pengene i god tro, kan straffen nedsættes til bøde.

§ 168. Den, der udgiver penge, som han formoder er eftergjorte eller forfalskede, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år. Har udgiveren modtaget pengene i god tro, kan straffen bortfalde.

§ 169. Med bøde straffes den, som forfærdiger, indfører eller udspreder genstande, som ved form og udstyr frembyder væsentlig ydre lighed med penge eller med et til almindeligt omløb bestemt finansielt instrument.

§ 169 a. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, der uretmæssigt fremstiller, skaffer sig eller udbreder falske elektroniske penge med forsæt til, at de anvendes som ægte.

Stk. 2. Ved falske elektroniske penge forstås midler, der uden at være ægte elektroniske penge er egnede til at blive brugt som sådanne.

Stk. 3. Straffen kan stige til fængsel i 6 år, hvis handlingen er af særligt grov beskaffenhed, herunder navnlig på grund af den måde, den er udført på, eller på grund af beløbets størrelse.

§ 170. Med bøde eller fængsel indtil 3 måneder straffes den, som uden hjemmel i lovgivningen forfærdiger, indfører eller udgiver på ihændehaveren lydende forskrivninger, der fremtræder som bestemt til i snævrere eller videre kredse at benyttes som betalingsmiddel mand og mand imellem, eller som må forventes at ville blive benyttet på denne måde. Uden for foranstående bestemmelse falder fremmede pengesedler.

19. kapitel

Forbrydelser vedrørende bevismidler

§ 171. Den, der gør brug af et falsk dokument til at skuffe i retsforhold, straffes for dokumentfalsk.

Stk. 2. Ved et dokument forstås en skriftlig eller elektronisk med betegnelse af udstederen forsynet tilkendegivelse, der fremtræder som bestemt til at tjene som bevis.

Stk. 3. Et dokument er falsk, når det ikke hidrører fra den angivne udsteder, eller der er givet det et indhold, som ikke hidrører fra denne.

§ 172. Straffen for dokumentfalsk er bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Er dokumentfalsk af særligt grov karakter, eller er et større antal forhold begået, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

§ 173. Med straf som i § 172 angivet anses den, der benytter et med ægte underskrift forsynet dokument til at skuffe i retsforhold, når underskriften ved hjælp af en vildfarelse er opnået på et andet dokument eller på et dokument af andet indhold end af underskriveren tilsigtet.

§ 174. Den, som i retsforhold gør brug af et ægte dokument som vedrørende en anden person end den, hvem det virkelig angår, eller på anden mod dokumentets bestemmelse stridende måde, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

§ 175. Den, der for at skuffe i retsforhold i offentligt dokument eller bog, i privat dokument eller bog, som det ifølge lov eller særligt pligtforhold påhviler den pågældende at udfærdige eller føre, eller i læge-, tandlæge-, jordemoder- eller dyrlægeattest afgiver urigtig erklæring om noget forhold, angående hvilket erklæringen skal tjene som bevis, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der i retsforhold gør brug af et sådant dokument eller en sådan bog som indeholdende sandhed.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse, når dokumentet eller bogen er udfærdiget eller føres på andet læsbart medie.

§ 176. Med bøde eller fængsel indtil 3 år straffes den, der for at skuffe i samhandelen gør brug af genstande, som uberettiget er forsynet med offentligt stempel eller mærke, der skal afgive borgen for genstandens ægthed, art, godhed eller mængde.

Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 1 år straffes den, der på samme måde gør brug af genstande, som uberettiget er forsynet med privat stempel, mærke eller anden betegnelse, der tjener til at angive noget genstanden vedrørende forhold, som er af betydning for samhandelen.

Stk. 3. Med straf som ovenfor angivet anses den, der på samme måde gør brug af genstande, på hvilke lovligt anbragt stempel, mærke eller betegnelse er forvansket eller fjernet.

§ 177. Med fængsel indtil 8 år anses den, der gør brug af eftergjort eller forfalsket stempelpapir, stempelmærker, andre til berigtigelse af offentlige skatter og afgifter tjenende mærker samt postfrimærker. Med en forholdsmæssig mindre straf anses den, der gør brug af tidligere benyttet papir eller mærker, på hvilke tegnet på den tidligere benyttelse er fjernet.

Stk. 2. Reglen i § 169 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til stempelmærker, postfrimærker og lignende frigørelsesmidler.

§ 178. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som for at skille nogen ved hans ret tilintetgør, bortskaffer eller helt eller delvis ubrugbargør et bevismiddel, der er tjenligt til at benyttes som sådant i et retsforhold.

§ 179. Den, som for at skuffe med hensyn til grænserne for grundejendom, grundrettigheder eller rettigheder med hensyn til vandløb eller vandstrækninger sætter falsk skelsten eller andet mærke for disse eller flytter, borttager, forvansker eller ødelægger sådant mærke, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

20. kapitel

Almenfarlige forbrydelser

§ 180. Sætter nogen ild til egen eller fremmed ejendom under sådanne omstændigheder, at han indser, at andres liv derved udsættes for overhængende fare, eller det sker med forsæt til at volde omfattende ødelæggelse af fremmed ejendom eller til at befordre oprør, plyndring eller anden sådan forstyrrelse af samfundsordenen, straffes han med fængsel indtil på livstid.

§ 181. Forvolder nogen ellers ildebrand på fremmed ejendom, straffes han med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der med forsæt til at besvige brandforsikringen eller krænke panthaveres rettigheder eller med lignende retsstridigt forsæt forvolder ildebrand på egen ejendom eller på andens ejendom med ejerens samtykke.

Stk. 3. Straffen kan stige til fængsel i 10 år, hvis der foreligger særligt skærpende omstændigheder.

§ 182. Den, som af uagtsomhed forvolder ildsvåde på fremmed ejendom eller til skade for fremmed formueinteresse, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 183. Den, der med forsæt til skade på andres person eller formue forvolder sprængning, spredning af skadevoldende luftarter, oversvømmelse, skibbrud, jernbane- eller anden transportulykke, straffes med fængsel indtil 12 år.

Stk. 2. Foretages en af de i stk. 1 nævnte handlinger under de i § 180 angivne omstændigheder, er straffen fængsel indtil på livstid.

Stk. 3. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 183 a. Den, som ved ulovlig tvang, jf. § 260, tager kontrollen over et luftfartøj, et skib eller et andet kollektivt transportmiddel eller godstransportmiddel eller griber ind i dets manøvrering, straffes med fængsel indtil på livstid.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som ved ulovlig tvang, jf. § 260, tager kontrollen over et offshoreanlæg.

§ 184. Med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år straffes den, der uden at være strafskyldig efter § 183 eller § 183 a forstyrrer sikkerheden for jernbaners, fartøjers, motorkøretøjers eller lignende transportmidlers drift eller sikkerheden for færdsel på offentlige færdselsveje.

Stk. 2. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 185. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som, uagtet det var ham muligt uden særlig fare eller opofrelse for sig selv eller andre, undlader gennem betimelig anmeldelse eller på anden efter omstændighederne tjenlig måde efter evne at afværge ildsvåde, sprængning, spredning af skadevoldende luftarter, oversvømmelse, søskade, jernbaneulykke eller lignende ulykke, der medfører fare for menneskeliv.

§ 186. Den, som forvolder fare for menneskers liv eller sundhed ved at fremkalde almindelig mangel på drikkevand eller ved at tilsætte vandbeholdninger, vandledninger eller vandløb sundhedsfarlige stoffer, straffes med fængsel indtil 10 år.

Stk. 2. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 187. Med fængsel indtil 10 år straffes

1) den, der tilsætter ting, som er bestemt til forhandling eller udbredt benyttelse, gift eller andre stoffer, som medfører, at tingens benyttelse efter dens bestemmelse udsætter menneskers sundhed for fare,

2) den, der, når sådanne ting er således fordærvede, at nydelsen eller brugen af dem er på nævnte måde sundhedsfarlig, undergiver dem en behandling, der er egnet til at skjule deres fordærvede tilstand,

3) den, der med fortielse af den foretagne behandling stiller til salg eller i øvrigt søger at udbrede ting, der er behandlet som under 1) eller 2) nævnt.

Stk. 2. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 188. Den, som uden at være strafskyldig efter § 187, nr. 3, med fortielse af tingens sundhedsfarlige beskaffenhed stiller til salg eller i øvrigt søger udbredt

1) nærings- eller nydelsesmidler, der på grund af fordærvelse, mangelfuld tilberedelse, opbevaringsmåde eller af lignende grunde er sundhedsfarlige,

2) brugsgenstande, der ved sædvanlig benyttelse udsætter menneskers sundhed for fare,

straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 189. Den, som stiller til salg eller i øvrigt søger udbredt som lægemidler eller forebyggelsesmidler mod sygdomme ting, om hvilke han ved, at de er uegnede til det angivne formål, og at deres benyttelse hertil udsætter menneskers liv eller sundhed for fare, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 190. Udsættes under tilsvarende betingelser som i §§ 186-189 angivet alene husdyrs liv eller sundhed for fare, er straffen bøde eller fængsel indtil 6 år.

§ 191. Den, som i strid med lovgivningen om euforiserende stoffer til et større antal personer eller mod betydeligt vederlag eller under andre særligt skærpende omstændigheder overdrager euforiserende stoffer, straffes med fængsel indtil 10 år. Angår overdragelsen en betydelig mængde særligt farligt eller skadeligt stof, eller har overdragelsen af et sådant stof i øvrigt haft en særligt farlig karakter, kan straffen stige til fængsel i 16 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der i strid med lovgivningen om euforiserende stoffer indfører, udfører, køber, udleverer, modtager, fremstiller, forarbejder eller besidder sådanne stoffer med forsæt til at overdrage dem som nævnt i stk. 1.

§ 191 a. Den, som i strid med lov om forbud mod visse dopingmidler til et større antal personer, mod betydeligt vederlag eller under andre særligt skærpende omstændigheder overdrager dopingmidler, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der i strid med lov om forbud mod visse dopingmidler fremstiller, indfører, udfører, udleverer, fordeler eller besidder sådanne dopingmidler med forsæt til at overdrage dem som nævnt i stk. 1.

§ 191 b. Den, som er fyldt 18 år og tidligere er idømt fængselsstraf eller anden strafferetlig retsfølge af frihedsberøvende karakter for overtrædelse af denne lov, lov om euforiserende stoffer, lov om våben og eksplosive stoffer m.v. eller lov om knive og blankvåben m.v., og som foretager en handling, der er egnet til at bidrage til, at en person under 18 år involveres i kriminalitet omfattet af disse love, straffes med fængsel indtil 4 år. Det gælder dog ikke, når der er forløbet mere end 10 år fra endelig dom.

Stk. 2. Overtrædelse af stk. 1, der som følge af gerningspersonens ukendskab til personens alder ikke kan tilregnes gerningspersonen som forsætlig, straffes med en forholdsmæssig mindre straf, hvis gerningspersonen dog har handlet uagtsomt.

§ 192. Den, som ved overtrædelse af de forskrifter, der ved lov eller i medfør af lov er givet til forebyggelse eller modarbejdelse af smitsom sygdom, forvolder fare for, at sådan sygdom vinder indgang eller udbredes blandt mennesker, straffes med fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Er sygdommen en sådan, der ifølge lovgivningen skal undergives eller på den tid, da handlingen begås, er undergivet offentlig behandling, eller mod hvis indførelse i riget der er truffet særlige forholdsregler, er straffen fængsel indtil 6 år.

Stk. 3. Den, som på den angivne måde forvolder fare for, at smitsom sygdom finder indgang eller udbredes blandt husdyr eller nytte- eller kulturplanter, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 4. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

§ 192 a. Med fængsel fra 2 år indtil 8 år straffes den, der overtræder lovgivningen om våben og eksplosivstoffer eller artikel 4, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 258/2012 af 14. marts 2012 ved under særligt skærpende omstændigheder at indføre, udføre, transportere, erhverve, overdrage, besidde, bære, anvende, fremstille, udvikle eller med henblik på udvikling forske i

1) skydevåben eller

2) andre våben eller eksplosivstoffer, når våbnet eller eksplosivstofferne på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade.

Stk. 2. Den, der i øvrigt overtræder lovgivningen om våben og eksplosivstoffer under særligt skærpende omstændigheder, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 3. Straffen efter stk. 1 kan stige til fængsel indtil 16 år, hvis overtrædelsen består i besiddelse af flere skydevåben, andre våben eller eksplosivstoffer på samme sted (våbenlager).

Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen for ulovlig besiddelse af skydevåben efter stk. 1, nr. 1, skal det indgå som en skærpende omstændighed, at skydevåbnet besiddes på offentligt tilgængeligt sted. Besiddes der samtidig ammunition, der kan affyres med skydevåbnet, skal dette indgå som en yderligere skærpende omstændighed ved straffastsættelsen.

Stk. 5. Ved fastsættelsen af straffen for ulovlig besiddelse af andre våben eller eksplosivstoffer efter stk. 1, nr. 2, skal det indgå som en skærpende omstændighed, at våbnet eller eksplosivstoffet besiddes på offentligt tilgængeligt sted eller andet sted, hvor mennesker færdes eller opholder sig. Besiddes der samtidig anordninger, der kan bringe våbnet eller eksplosivstoffet til sprængning, skal dette indgå som en yderligere skærpende omstændighed ved straffastsættelsen.

§ 192 b. Den, der med forsæt til skade på andres person eller til betydelig skade på andres ting eller på miljøet modtager, besidder, overdrager eller ændrer radioaktive stoffer eller fremstiller eller besidder en eksplosiv nuklear anordning eller en anordning, der er beregnet til at sprede radioaktive stoffer eller kan udsende ioniserende stråling, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Med fængsel indtil 12 år straffes den, der med forsæt til skade på andres person eller til betydelig skade på andres ting eller på miljøet eller til at tvinge nogen til at foretage eller undlade at foretage en handling

1) anvender radioaktive stoffer eller anordninger, der udsender ioniserende stråling,

2) fjerner, ændrer eller beskadiger en nødvendig beskyttelse mod spredning af radioaktive stoffer eller mod ioniserende stråling eller

3) anvender eller beskadiger et nukleart anlæg med den følge, at der sker udslip af radioaktive stoffer eller fremkaldes fare derfor.

Stk. 3. Foretages en af de i stk. 2 nævnte handlinger under de i § 180 angivne omstændigheder eller med den følge, at der sker omfattende skade på miljøet eller fremkaldes nærliggende fare derfor, er straffen fængsel indtil på livstid.

Stk. 4. Begås forbrydelsen uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 2 år.

21. kapitel

Forskellige almenskadelige handlinger

§ 193. Den, der på retsstridig måde fremkalder omfattende forstyrrelse i driften af almindelige samfærdselsmidler, offentlig postbesørgelse, telegraf- eller telefonanlæg, radio- eller fjernsynsanlæg, samfundsvigtige datasystemer eller anlæg, der tjener til almindelig forsyning med vand, gas, elektrisk strøm eller varme, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Begås forbrydelsen groft uagtsomt, er straffen bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

§ 194. Den, der borttager, ødelægger eller beskadiger offentlige mindesmærker eller genstande, som er bestemte til almindelig nytte eller pryd, hører til offentlige samlinger eller er særligt fredlyste, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 195. Den, som stiller levnedsmidler til salg, der ham bevidst er eftergjort eller forfalsket, uden at deres særlige beskaffenhed på utvetydig måde er angivet på varen selv eller på dens etikette eller indpakning samt på fakturaen, hvis en sådan udstedes, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 måneder.

§ 196. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der under skærpende omstændigheder i strid med miljølovgivningen

1) forurener luft, vand, jord eller undergrund med den følge, at der sker betydelig skade på miljøet eller fremkaldes nærliggende fare derfor, eller

2) opbevarer eller bortskaffer affald eller lignende stoffer med den følge, at der sker betydelig skade på miljøet eller fremkaldes nærliggende fare derfor.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der i strid med miljølovgivningen forurener luft, vand, jord eller undergrund eller opbevarer eller bortskaffer affald eller lignende stoffer, når der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter.

§ 196 a. Med fængsel indtil 6 år straffes den, som under særligt skærpende omstændigheder gør sig skyldig i overtrædelse af lovgivningen om handel med vilde dyr og planter. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor overtrædelsen er af systematisk eller organiseret karakter, og hvor

1) der er opnået eller tilsigtet betydelig vinding eller

2) overtrædelsen har haft et betydeligt omfang.

22. kapitel

Betleri og skadelig erhvervsvirksomhed

§ 197. Den, der imod politiets advarsel gør sig skyldig i betleri, eller som tillader, at nogen under 18 år, der hører til hans husstand, betler, straffes med fængsel indtil 6 måneder. Under formildende omstændigheder kan straffen bortfalde. Advarsel efter denne bestemmelse har gyldighed for 5 år.

Stk. 2. Kravet om advarsel gælder ikke, når forholdet er begået i gågade, ved stationer, i eller ved supermarkeder eller i offentlige transportmidler.

Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen skal det indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet er begået et af de steder, der er nævnt i stk. 2.

§§ 198-202. (Ophævet)

§ 203. Den, som søger erhverv ved hasardspil eller væddemål af tilsvarende art, der ikke ifølge særlig bestemmelse er tilladt, eller ved at fremme sådant spil, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Stk. 2. Retten afgør, om det vundne udbytte skal inddrages eller tilbagebetales.

§ 204. Den, som på offentligt sted yder husrum til eller foranstalter utilladt hasardspil, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. Lige med offentligt sted anses foreningslokaler, når enten enhver eller enhver af en vis samfundsklasse som regel kan opnå optagelse i foreningen, eller utilladt hasardspil indgår i foreningens formål, eller der erlægges særlig betaling for deltagelse i spillet.

Stk. 3. Den, som på offentligt sted deltager i utilladt hasardspil, straffes med bøde.

§§ 205-207. (Ophævet)

23. kapitel

Forbrydelser i familieforhold

§ 208. Den, der indgår ægteskab eller lader sit partnerskab registrere, og som i forvejen er gift eller er part i et registreret partnerskab, straffes med fængsel indtil 3 år eller, hvis den anden person har været uvidende om det bestående ægteskab eller registrerede partnerskab, med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Begås handlingen af grov uagtsomhed, er straffen fængsel indtil 1 år.

Stk. 3. Den, som uden selv at være gift eller være part i et registreret partnerskab indgår ægteskab eller registreret partnerskab med en person, der allerede er gift eller er part i et registreret partnerskab, straffes med fængsel indtil 1 år.

Stk. 4. Det skal betragtes som en formildende omstændighed for den, der i forvejen er gift eller part i et registreret partnerskab, hvis det seneste ægteskab eller registrerede partnerskab ikke kan omstødes. Under samme betingelse kan straffen for den person, der hverken er gift eller part i et registreret partnerskab, helt bortfalde.

§ 209. (Ophævet)

§ 210. Den, der har samleje med en slægtning i nedstigende linje, straffes med fængsel indtil 6 år. Adoptionsforhold sidestilles med biologisk slægtskab.

Stk. 2. Den, der har samleje med sin broder eller søster, straffes med fængsel indtil 2 år. Straffen kan bortfalde for den, der ikke er fyldt 18 år.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.

§ 211. (Ophævet)

§ 212. (Ophævet)

§ 213. Den, som ved vanrøgt eller nedværdigende behandling krænker sin ægtefælle, sit barn eller nogen hans myndighed eller forsorg undergiven person under 18 år eller en i opstigende linie beslægtet eller besvogret, eller som ved modvillig at unddrage sig en ham over for nogen af de nævnte personer påhvilende forsørgelses- eller bidragspligt udsætter dem for nød, straffes med fængsel indtil 2 år.

§ 214. (Ophævet)

§ 215. Den, som unddrager en person under 18 år forældres eller anden rette vedkommendes myndighed eller forsorg eller bidrager til, at han unddrager sig sådan myndighed eller forsorg, straffes efter reglerne i § 261.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der ulovligt fører barnet ud af landet.

§ 215 a. Med bøde eller fængsel indtil 4 år straffes den, som sender sit barn til udlandet til forhold, der bringer barnets sundhed eller udvikling i alvorlig fare, eller lader sit barn tage del i et sådant udlandsophold.

24. kapitel

Seksualforbrydelser

§ 216. For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri. Det samme gælder den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningspersonen med en anden.

Stk. 2. For voldtægt straffes med fængsel indtil 12 år den, som har samleje med et barn under 12 år. På samme måde straffes den, som er fyldt 22 år og har samleje med et barn under 15 år.

Stk. 3. Straffen efter stk. 1, 1. pkt., kan stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.

Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.

Stk. 5. Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed, at forurettede er offer for menneskehandel.

§ 217. (Ophævet)

§ 218. Den, der ved udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering skaffer sig samleje med den pågældende, straffes med fængsel indtil 4 år.

§ 219. Med fængsel indtil 4 år straffes den, der er

1) ansat ved kriminalforsorgen, og som har samleje med en person, der er optaget i en af kriminalforsorgens institutioner, og som er undergivet den pågældendes myndighed,

2) ansat ved politiet, og som har samleje med en person, der er frihedsberøvet og i politiets varetægt, eller

3) ansat ved eller tilsynsførende med døgninstitution eller opholdssted for børn og unge, psykiatrisk afdeling, døgninstitution for personer med vidtgående psykiske handicap eller lignende institution, og som har samleje med nogen, der er optaget i institutionen.

§ 220. Den, som ved groft misbrug af en persons arbejdsmæssige, økonomiske eller behandlings- eller plejemæssige afhængighed skaffer sig samleje med den pågældende, straffes med fængsel indtil 1 år eller, såfremt forholdet er begået over for en person under 18 år, med fængsel indtil 4 år. På tilsvarende vis straffes en religiøs leder, som groft misbruger et mellem den religiøse leder og et medlem af dennes menighed bestående afhængighedsforhold til at skaffe sig samleje med medlemmet.

§ 221. (Ophævet)

§ 222. Den, der har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af § 216, stk. 2.

Stk. 2. Har gerningsmanden skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed ved brug af enten tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år.

Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved at udnytte sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

§ 223. Den, som har samleje med eller ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden hos en person under 18 år, der er den skyldiges stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Med samme straf anses den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje.

§ 223 a. (Ophævet)

§ 224. Den, der medvirker til, at en person under 18 år mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Den, der som kunde mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 225. Bestemmelserne i §§ 216-224 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje, herunder hvor gerningspersonen formår forurettede til at udføre seksuelle handlinger på sig selv.

§ 226. Den, der optager seksuelt materiale såsom fotografier, film el.lign. af en person under 18 år med forsæt til at sælge eller på anden måde udbrede materialet, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

§ 227. Den, der medvirker til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med seksuel optræden, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Den, der som tilskuer overværer en forestilling som nævnt i stk. 1 med deltagelse af en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 228. Overtrædelse af §§ 218 eller 222-224, § 225, jf. §§ 218 eller 222-224, § 226, § 227, stk. 1, eller § 231, der som følge af gerningsmandens ukendskab til forurettedes tilstand eller alder ikke kan tilregnes gerningsmanden som forsætlig, straffes med en forholdsmæssig mindre straf, hvis gerningsmanden dog har handlet uagtsomt.

§ 229. (Ophævet)

§ 230. (Ophævet)

§ 231. For grooming straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år den, som systematisk eller ved manipulation og under udnyttelse af en på alder og erfaring beroende overlegenhed opbygger en relation til en person under 18 år med forsæt til at udsætte den pågældende for en seksualforbrydelse.

§ 232. Den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller, hvis forholdet er begået over for et barn under 15 år, med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.

§ 233. Den, der driver virksomhed med, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, straffes for rufferi med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Den, der i øvrigt udnytter, at en anden erhvervsmæssigt mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år. Det samme gælder den, der fremmer, at en anden mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, ved for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde at optræde som mellemmand.

Stk. 3. Den, der udlejer værelse i hotel til brug for, at en anden erhvervsmæssigt mod betaling eller løfte om betaling har seksuelt forhold til en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 233 a. Den, der ved retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller ved anden utilbørlig fremgangsmåde formår en anden til mod betaling eller løfte om betaling at have seksuelt forhold til en kunde, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

§ 234. Den, som sælger utugtige billeder eller genstande til en person under 16 år, straffes med bøde.

§ 235. Den, som udbreder seksuelt materiale såsom fotografier, film, andre visuelle gengivelser el.lign. af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter.

Stk. 2. Den, som besidder eller mod vederlag eller gennem internettet eller et lignende system til spredning af information gør sig bekendt med seksuelt materiale såsom fotografier, film, andre visuelle gengivelser el.lign. af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 omfatter ikke besiddelse af seksuelt materiale af en person, der er fyldt 15 år, hvis den pågældende samtykker i besiddelsen.

§ 235 a. Den, som fremstiller eller sælger eller på anden måde overdrager en dukke, som fremstår som et barn, og som er konstrueret med et seksuelt formål for øje, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Den, som besidder en dukke som nævnt i stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 236. Når nogen dømmes efter §§ 216 eller 222, § 223, stk. 2, § 224, stk. 1, § 225, jf. §§ 216 eller 222, § 223, stk. 2, eller § 224, stk. 1, § 228, jf. en af de foregående bestemmelser, § 232 eller § 262 a, stk. 2, kan der ved dommen gives den pågældende forbud mod

1) at opholde sig eller færdes i nærmere afgrænsede områder, hvor der er fare for, at den pågældende vil begå ny lovovertrædelse af lignende beskaffenhed (opholdsforbud),

2) uden politiets tilladelse at lade børn under 18 år tage ophold i sin bolig eller selv tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn under 18 år (boligforbud),

3) at modtage besøg af børn under 18 år, der ikke er ledsaget af en voksen (besøgsforbud),

4) gennem internettet eller et lignende system til spredning af information at søge at kontakte børn under 18 år, der ikke kender den dømte (kontaktforbud), eller

5) at udrejse (udrejseforbud).

Stk. 2. Forbud efter stk. 1 omfatter ikke kontakt, ophold eller færden, som af særlige grunde må anses for beføjet. Forbud efter stk. 1, nr. 2 og 3, omfatter ikke den dømtes børn eller adoptivbørn. Politiet kan under særlige omstændigheder skriftligt meddele tilladelse til, at en person, der er meddelt forbud efter stk. 1, nr. 5, kan foretage en specifik rejse.

Stk. 3. Forbud efter stk. 1, nr. 1-4, kan gives, når det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om den dømtes person, herunder om tidligere kriminalitet, må antages, at der er fare for, at den dømte vil begå ny lovovertrædelse af lignende beskaffenhed, og at forbuddet vil være egnet til at forebygge denne fare.

Stk. 4. Forbud efter stk. 1, nr. 5, kan gives, når det efter karakteren af det begåede forhold og oplysningerne om den dømtes person, herunder om tidligere kriminalitet, må antages, at der er fare for, at den dømte vil begå ny lovovertrædelse af lignende beskaffenhed i udlandet, og at forbuddet vil være egnet til at forebygge denne fare.

Stk. 5. Forbud gives indtil videre, jf. dog stk. 6. Forbud kan dog gives på tid fra 1 til 5 år regnet fra endelig dom.

Stk. 6. Forbud efter stk. 1, nr. 5, gives på tid fra 1 til 5 år regnet fra endelig dom. Ved udståelse af fængselsstraf eller anden strafferetlig retsfølge af frihedsberøvende karakter forlænges forbuddet tilsvarende.

Stk. 7. Forbud må ikke stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af den pågældendes forhold, hensynet til dem, som forbuddet skal beskytte, og karakteren af det begåede forhold.

Stk. 8. Når forbud er givet indtil videre, kan den dømte efter 5 års forløb regnet fra endelig dom forlange, at anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om forbuddets opretholdelse for retten. Når særlige omstændigheder taler for det, kan justitsministeren tillade, at indbringelse for retten sker tidligere. § 59, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Afgørelsen træffes ved kendelse. Hvis afgørelsen går ud på, at forbuddet helt eller delvis opretholdes, kan spørgsmålet på ny indbringes for retten, dog tidligst efter 2 års forløb.

Stk. 9. Når et forbud er givet efter stk. 1, nr. 5, kan den dømte efter 1 års forløb regnet fra løsladelse eller udskrivning forlange, at anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om forbuddets opretholdelse for retten. Når særlige omstændigheder taler for det, kan justitsministeren tillade, at indbringelse for retten sker tidligere. § 59, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Afgørelsen træffes ved kendelse. Hvis

afgørelsen går ud på, at forbuddet helt eller delvis opretholdes, kan spørgsmålet på ny indbringes for retten, dog tidligst efter 1 års forløb.

Stk. 10. Overtrædelse af et forbud efter stk. 1 straffes med fængsel indtil 2 år.

Stk. 11. Politiet fører tilsyn med dømtes overholdelse af forbud efter stk. 1, nr. 1-4. Politiet kan som led i tilsynets gennemførelse uden retskendelse skaffe sig adgang til den dømtes bolig og andre lokaliteter, som den dømte råder over, og foretage undersøgelse heraf. Politiet kan endvidere uden retskendelse foretage undersøgelse af breve og andre papirer og andre genstande, som den dømte råder over, og om nødvendigt medtage disse med henblik på undersøgelse af deres indhold.

Stk. 12. Tilsyn efter stk. 11 skal udføres så skånsomt, som omstændighederne tillader, og gennemførelsen af tilsynet skal stå i rimeligt forhold til tilsynets formål.

Stk. 13. Politiet kan videregive oplysninger til indehavere og ledere af virksomheder, institutioner m.v. om, hvilke personer der har fået forbud efter stk. 1, nr. 1, mod at opholde sig eller færdes i den pågældende virksomhed, institution m.v. Videregivelse må kun ske i det omfang, det er nødvendigt for at håndhæve forbud efter stk. 1, nr. 1. Oplysningerne må kun behandles af modtagerne i det omfang, det er nødvendigt af hensyn til håndhævelse af forbuddet.

Stk. 14. Modtagerne har tavshedspligt med hensyn til de i stk. 13 nævnte oplysninger. Det samme gælder andre personer, som i medfør af regler fastsat efter stk. 15, nr. 3, kan behandle de pågældende oplysninger. §§ 152 og 152 c-152 f finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 15. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om

1) gennemførelse af tilsyn som nævnt i stk. 11, herunder om tilsynets hyppighed,

2) politiets videregivelse af oplysninger som nævnt i stk. 13,

3) modtagernes tavshedspligt og opbevaring og behandling af oplysninger som nævnt i stk. 13, herunder om, at oplysningerne i nødvendigt omfang kan behandles af andre ansatte end de i stk. 13 nævnte,

4) klage over politiets dispositioner i forbindelse med tilsyn som nævnt i stk. 11,

5) tilladelser efter stk. 2, 3. pkt., herunder om indgivelse af ansøgning, vilkår for tilladelser og tilbagekaldelse af tilladelser, og

6) straf af bøde for overtrædelse af regler fastsat i medfør af nr. 3.

25. kapitel

Forbrydelser mod liv og legeme

§ 237. Den, som dræber en anden, straffes for manddrab med fængsel fra 5 år indtil på livstid.

§ 238. Dræber en moder sit barn under eller straks efter fødselen, og det må formodes, at hun har handlet i nød, af frygt for vanære eller under påvirkning af en ved fødselen fremkaldt svækkelse, forvirring eller rådvildhed, straffes hun med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Er forbrydelsen ikke fuldbyrdet, og har handlingen ikke påført barnet skade, kan straf bortfalde.

§ 239. Den, som dræber en anden efter dennes bestemte begæring, straffes med fængsel indtil 3 år.

§ 240. Den, som medvirker til, at nogen berøver sig selv livet, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 241. Den, som uagtsomt forvolder en andens død, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 10 år. Er forholdet begået i forbindelse med spirituskørsel, overtrædelse af færdselslovens § 54, stk. 1 eller 2, særligt hensynsløs kørsel eller de groveste hastighedsovertrædelser, anses dette som en særligt skærpende omstændighed.

§ 242. Den, der på en måde, som er egnet til at krænke en anden persons fred, systematisk og vedvarende kontakter, forfølger eller på anden måde chikanerer den pågældende, straffes for stalking med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 243. Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 244. Den, som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Begås forhold, som er nævnt i stk. 1, gentagne gange over en periode af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand, uden at forholdet er omfattet af § 245, kan straffen stige til fængsel indtil 6 år.

§ 245. Den, der udøver et legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 6 år. Har et sådant legemsangreb haft betydelig skade på legeme eller helbred til følge, skal dette betragtes som en særligt skærpende omstændighed. Det skal endvidere betragtes som en særligt skærpende omstændighed, hvis legemsangrebet eller mishandlingen er begået mod en person under 18 år af en person i eller nært knyttet til den forurettedes husstand.

Stk. 2. Den, der uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde tilføjer en anden person skade på legeme eller helbred, straffes med fængsel indtil 6 år.

§ 245 a. Den, der ved et legemsangreb med eller uden samtykke bortskærer eller på anden måde fjerner kvindelige ydre kønsorganer helt eller delvis, straffes med fængsel indtil 6 år.

§ 246. Har et legemsangreb omfattet af § 245 eller § 245 a, været af en så grov beskaffenhed eller haft så alvorlige skader eller døden til følge, at der foreligger særdeles skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 10 år.

§ 247. Begås nogen af de lovovertrædelser, der er nævnt i §§ 243-246, af en person, der tidligere er dømt for forsætligt legemsangreb, for psykisk vold eller for en forbrydelse, der har været forbundet med forsætlig vold, kan straffen forhøjes med indtil det halve.

Stk. 2. Det samme gælder, når en lovovertrædelse som nævnt i §§ 244-246 begås over for en person, der efter karakteren af sit arbejde er særligt udsat for vold.

§ 248. For legemsangreb under slagsmål, eller når den angrebne har øvet gengæld mod angriberen, kan straffen under særlig formildende omstændigheder bortfalde.

§ 249. Den, som uagtsomt tilføjer nogen betydelig skade på legeme eller helbred, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 8 år. Er forholdet begået i forbindelse med spirituskørsel, overtrædelse af færdselslovens § 54, stk. 1 eller 2, særligt hensynsløs kørsel eller de groveste hastighedsovertrædelser, anses dette som en særligt skærpende omstændighed.

§ 250. Den, som hensætter en anden i hjælpeløs tilstand eller forlader en under den pågældendes varetægt stående person i en sådan tilstand, straffes med fængsel indtil 8 år.

§ 251. En kvinde, der ved sin barnefødsel på uforsvarlig måde udsætter barnet for alvorlig fare, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 252. Med fængsel indtil 8 år straffes den, der for vindings skyld, af grov kådhed eller på lignende hensynsløs vis forvolder nærliggende fare for nogens liv eller førlighed.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der på hensynsløs måde forvolder fare for, at nogen smittes med en livstruende og uhelbredelig sygdom.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter efter forhandling med ministeren for sundhed og forebyggelse, hvilke sygdomme der er omfattet af stk. 2.

§ 253. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som, uagtet det var ham muligt uden særlig fare eller opofrelse for sig selv eller andre, undlader

1) efter evne at hjælpe nogen, der er i øjensynlig livsfare, eller

2) at træffe de foranstaltninger, som af omstændighederne kræves til redning af nogen tilsyneladende livløs, eller som er påbudt til omsorg for personer, der er ramt af skibbrud eller anden tilsvarende ulykke.

Stk. 2. Med fængsel indtil 2 år straffes den, der overtræder stk. 1 i forbindelse med flugt fra et færdselsuheld, hvorved nogen er tilføjet betydelig personskade.

§ 254. Med bøde eller fængsel indtil 3 måneder straffes den, som forsætligt eller uagtsomt overlader barn under 15 år, sindssyg, mentalt retarderet eller beruset person farligt våben eller sprængstof.

§§ 255-259. (Ophævet)

26. kapitel

Forbrydelser mod den personlige frihed

§ 260. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes for ulovlig tvang den, som

1) ved vold eller ved trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget,

2) ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses tilbørlig begrundet ved det forhold, som truslen angår.

Stk. 2. Tvinges nogen til at indgå ægteskab eller til en religiøs vielse uden borgelig gyldighed eller til at indgå i et andet ægteskabslignende forhold, eller fastholdes nogen ved tvang i et sådant ægteskab eller forhold, kan straffen stige til fængsel indtil 4 år.

Stk. 3. Tvinges nogen til at bære en beklædningsgenstand, der skjuler vedkommendes ansigt, kan straffen stige til fængsel indtil 4 år.

§ 260 a. Den, som forestår en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed eller indgåelsen af et andet ægteskabslignende forhold med en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som lader sit barn indgå i en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed eller i et andet ægteskabslignende forhold, og den, som efter at være fyldt 18 år frivilligt indgår i en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed eller i et andet ægteskabslignende forhold med en person under 18 år.

§ 261. Den, som berøver en anden friheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Sker det for vindings skyld, eller har frihedsberøvelsen været langvarig eller bestået i, at nogen uberettiget holdes i forvaring som sindssyg eller mentalt retarderet eller bringes i fremmed krigstjeneste eller i fangenskab eller anden afhængighed i fremmed land, er straffen fængsel indtil 12 år.

Stk. 3. Den, som ved grov uagtsomhed forvolder en frihedsberøvelse af den i stk. 2 nævnte art, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

§ 262. (Ophævet)

§ 262 a. For menneskehandel straffes med fængsel indtil 10 år den, der rekrutterer, transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager en person, hvor der anvendes eller har været anvendt

1) ulovlig tvang efter § 260,

2) frihedsberøvelse efter § 261,

3) trusler efter § 266,

4) retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller

5) anden utilbørlig fremgangsmåde

med henblik på udnyttelse af den pågældende ved prostitution, optagelse af seksuelt materiale såsom fotografier eller film, forestilling med seksuel optræden, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold, strafbare handlinger eller fjernelse af organer.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der med henblik på udnyttelse af den pågældende ved prostitution, optagelse af seksuelt materiale såsom fotografier eller film, forestilling med seksuel optræden, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold, strafbare handlinger eller fjernelse af organer

1) rekrutterer, transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager en person under 18 år eller

2) yder betaling eller anden fordel for at opnå samtykke til udnyttelsen fra en person, som har myndighed over den forurettede, og den, der modtager sådan betaling eller anden fordel.

§ 262 b. For menneskeudnyttelse straffes med fængsel indtil 6 år den, der ved udnyttelse af en anden persons betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold rekrutterer, transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager vedkommende til arbejde under åbenlyst urimelige forhold. På samme måde straffes den, der under de i 1. pkt. nævnte omstændigheder udnytter en person til prostitution, optagelse af seksuelt materiale såsom fotografier eller film eller forestilling med seksuel optræden.

27. kapitel

Freds- og ærekrænkelser

§ 263. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, der uberettiget skaffer sig adgang til en andens datasystem eller data, som er bestemt til at bruges i et datasystem.

Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, der, uden at forholdet er omfattet af stk. 1, uberettiget

1) åbner et brev eller en anden lukket meddelelse eller optegnelse eller gør sig bekendt med indholdet eller

2) ved hjælp af et apparat hemmeligt aflytter eller optager udtalelser fremsat i enrum, telefonsamtaler eller anden samtale mellem andre eller forhandlinger i et lukket møde, som den pågældende ikke selv deltager i, eller hvortil den pågældende uberettiget har skaffet sig adgang.

Stk. 3. Begås de forhold, der er nævnt i stk. 1 og 2, med forsæt til at skaffe sig eller gøre sig bekendt med oplysninger om en virksomheds erhvervshemmeligheder eller under andre særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 6 år. På samme måde straffes de forhold, der er nævnt i stk. 1, når der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter.

§ 263 a. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, der uberettiget

1) erhvervsmæssigt sælger eller i en videre kreds udbreder et adgangsmiddel til et datasystem,

2) videregiver et større antal adgangsmidler til et datasystem eller

3) skaffer sig eller videregiver et adgangsmiddel til et datasystem,

a) der er samfundsvigtigt, jf. § 193,

b) der behandler oplysninger, som er omfattet af artikel 9, stk. 1, eller artikel 10 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger, eller

c) hvortil adgangen er forbeholdt betalende brugere.

Stk. 2. Begås de forhold, der er nævnt i stk. 1, under særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor

videregivelsen m.v. sker i særlig stort omfang eller indebærer særlig risiko for betydelig skade eller omfattende misbrug, eller hvor både stk. 1, nr. 1 og nr. 3, litra c, er overtrådt.

§ 264. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, der uberettiget

1) skaffer sig adgang til fremmed hus eller andet ikke frit tilgængeligt sted,

2) skaffer sig adgang til andres gemmer eller

3) undlader at forlade fremmed område efter at være opfordret dertil.

Stk. 2. Begås de forhold, der er nævnt i stk. 1, nr. 1 og 2, med forsæt til at skaffe sig eller gøre sig bekendt med oplysninger om en virksomheds erhvervshemmeligheder, eller foreligger der i øvrigt særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændighed anses navnlig tilfælde, hvor forholdet er begået under sådanne omstændigheder, at det påfører andre en betydelig skade eller indebærer en særlig risiko herfor.

§ 264 a. Den, der uberettiget fotograferer personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Det samme gælder den, der ved hjælp af kikkert eller andet apparat uberettiget iagttager sådanne personer.

§ 264 b. Den, der uberettiget ved hjælp af en gps eller et andet lignende apparat registrerer en andens færden, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

§ 264 c. De i §§ 263, 264, 264 a og 264 b indeholdte straffebestemmelser finder tilsvarende anvendelse på den, der uden at have medvirket til gerningen uberettiget skaffer sig eller udnytter oplysninger, som er fremkommet ved overtrædelsen.

§ 264 d. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget en bredere offentlighed. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvor meddelelsen eller billedet vedrører en afdød person.

Stk. 2. Foreligger der under hensyn til oplysningernes eller videregivelsens karakter og omfang eller antallet af berørte personer særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 3 år.

§ 264 e. For identitetsmisbrug straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder den, der uberettiget

1) anvender oplysninger om en anden person, herunder cpr-nummer, navn og billede, til på utilbørlig vis at udgive sig for at være denne person eller

2) videregiver materiale, hvor der er gjort brug af oplysninger om en anden person, herunder cpr-nummer, navn og billede, til på utilbørlig vis at manipulere denne persons fremtræden.

§ 265. (Ophævet)

§ 266. Den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 skal det betragtes som en skærpende omstændighed, at truslen har baggrund i den forurettedes lovlige ytringer i den offentlige debat eller i øvrigt har til formål at forhindre den forurettede i at gøre brug af sin ytringsfrihed i den offentlige debat.

§ 266 a. Med bøde eller fængsel indtil 1 år straffes den, der, uden at forholdet omfattes af §§ 136 og 266, offentligt fremsætter udtalelser, der tilstræber at fremkalde voldshandlinger eller hærværk.

§ 266 b. Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 2. Ved straffens udmåling skal det betragtes som en særligt skærpende omstændighed, at forholdet har karakter af propagandavirksomhed.

§ 266 c. (Ophævet)

§ 267. Den, der fremsætter eller udbreder en udtalelse eller anden meddelelse eller foretager en handling, der er egnet til at krænke nogens ære, straffes for ærekrænkelse med bøde eller fængsel indtil 1 år, jf. dog §§ 268 og 269.

Stk. 2. Stk. 1 gælder dog ikke, hvis ærekrænkelsen angår en afdød og er begået senere end 20 år efter dødsfaldet, medmindre forholdet er omfattet af § 268.

§ 267 a. (Ophævet)

§ 268. Den straf, der er nævnt i § 267, kan stige til fængsel indtil 2 år, hvis

1) en alvorlig beskyldning er usand eller

2) en beskyldning er fremsat eller udbredt gennem indholdet af et massemedie, og beskyldningen er egnet til væsentligt at skade den forurettede.

§ 269. En ærekrænkelse er straffri, hvis den fremkom i en sammenhæng, hvor der var rimelig anledning til den.

Stk. 2. Ved vurderingen efter stk. 1 skal der bl.a. tages hensyn til, om sandheden af en beskyldning bevises, eller om der var et tilstrækkeligt faktuelt grundlag for ærekrænkelsen, og om fremsættelsen eller udbredelsen heraf skete i god tro og til varetagelse af en anerkendelsesværdig interesse.

Stk. 3. Der kan ikke føres bevis for en strafbar handling, hvis den, beskyldningen rettes mod, er frifundet for handlingen ved endelig dom.

§ 270. Er en beskyldning ubeføjet, optages der efter forurettedes påstand en bemærkning herom i domsslutningen.

§ 271. Ved dom for overtrædelse af §§ 264 d, 264 e, 267 eller 267, jf. § 268, kan det samtidig bestemmes, at en udtalelse, en meddelelse eller et billede m.v. skal slettes, hvis det er muligt.

Stk. 2. Forpligtelsen efter stk. 1 påhviler den, der dømmes for overtrædelsen. Har denne ikke rådighed over udtalelsen, meddelelsen eller billedet, kan forpligtelsen pålægges den, som har en sådan rådighed.

§§ 272-274. (Ophævet)

§ 275. Forbrydelserne i dette kapitel bortset fra §§ 266-266 b er undergivet privat påtale.

Stk. 2. Efter forurettedes anmodning kan offentlig påtale ske

1) i sager om overtrædelse af §§ 263-264 e og § 267, jf. § 268,

2) i sager, hvor en person beskyldes for et forhold, der kunne eller kan medføre fortabelse af offentlig stilling eller hverv, eller

3) i sager, hvor en alvorlig beskyldning er udbredt anonymt.

§ 275 a. (Ophævet)

28. kapitel

Formueforbrydelser

§ 276. For tyveri straffes den, som uden besidderens samtykke borttager en fremmed rørlig ting for at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved dens tilegnelse. Med rørlig ting sidestilles her og i det følgende en energimængde, der er fremstillet, opbevaret eller taget i brug til frembringelse af lys, varme, kraft eller bevægelse eller i andet økonomisk øjemed.

§ 276 a. For indbrudstyveri straffes den, som uberettiget skaffer sig adgang til fremmed hus og uden besidderens samtykke borttager en fremmed rørlig ting for at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved dens tilegnelse.

§ 277. For ulovlig omgang med hittegods straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding tilegner sig en fremmed rørlig ting, som ikke er i nogens varetægt, eller som ved ejerens forglemmelse eller på lignende tilfældig måde er kommet i gerningsmandens varetægt.

§ 278. For underslæb straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding

1) tilegner sig en fremmed rørlig ting, der er i hans varetægt, uden at forholdet falder ind under § 277,

2) fragår modtagelsen af pengelån eller andet lån til eje eller af en ydelse, for hvilken der skal svares vederlag,

3) uretmæssig forbruger ham betroede penge, selv om han ikke var forpligtet til at holde disse afsondrede fra sin egen formue.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, nr. 1, omfatter ikke dispositioner over købte genstande, med hensyn til hvilke en sælger har forbeholdt sig ejendomsret, indtil købesummen er betalt.

§ 279. For bedrageri straffes den, som, for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, ved retsstridigt at fremkalde, bestyrke eller udnytte en vildfarelse bestemmer en anden til en handling eller undladelse, hvorved der påføres denne eller nogen, for hvem handlingen eller undladelsen bliver afgørende, et formuetab.

§ 279 a. For databedrageri straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding retsstridigt ændrer, tilføjer eller sletter oplysninger eller programmer til elektronisk databehandling eller i øvrigt retsstridigt søger at påvirke resultatet af sådan databehandling.

§ 280. For mandatsvig straffes, for så vidt forholdet ikke falder ind under §§ 276-279 a, den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding påfører en anden formuetab

1) ved misbrug af en for ham skabt adgang til at handle med retsvirkning for denne eller

2) ved i et formueanliggende, som det påhviler ham at varetage for den anden, at handle mod dennes tarv.

§ 281. For afpresning straffes, for så vidt forholdet ikke falder ind under § 288,

1) den, som, for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, truer nogen med vold, betydelig skade på gods eller frihedsberøvelse, med at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller åbenbare privatlivet tilhørende forhold,

2) den, som truer nogen med at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller med at fremsætte sande ærerørige beskyldninger for derigennem at skaffe sig eller andre en vinding, der ikke er tilbørligt begrundet ved det forhold, som har givet anledning til truslens fremsættelse.

§ 282. For åger straffes den, som udnytter en anden persons betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold til i et aftaleforhold at opnå eller betinge en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelsen, eller som der ikke skal ydes vederlag for.

§ 283. For skyldnersvig straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding

1) afhænder, pantsætter eller på anden måde råder over ham tilhørende gods, hvorover tredjemand har erhvervet en rettighed, med hvilken handlingen er uforenelig,

2) efter at hans bo er taget under konkursbehandling, eller rekonstruktionsbehandling er indledt, foretager handlinger, der går ud på, at boets ejendele og fordringer ikke kommer fordringshaverne til gode,

3) ved falske foregivender, forstikkelse, proformaretshandler, betydelige gaver, uforholdsmæssigt forbrug, salg til underpris, betaling af eller sikkerhedsstillelse for uforfaldne gældsposter eller på anden lignende måde unddrager sine ejendele eller fordringer fra at tjene sine fordringshavere eller nogen enkelt af disse til fyldestgørelse.

Stk. 2. Er handlinger af den under nr. 3 angivne art foretaget til begunstigelse af en fordringshaver, bliver denne dog kun at straffe, hvis han på en tid, da han forudså, at skyldnerens konkurs eller rekonstruktionsbehandling var umiddelbart forestående, har bestemt skyldneren til at yde ham sådan begunstigelse.

§ 284. (Ophævet)

§ 285. De i §§ 276, 276 a og 278-283 nævnte forbrydelser straffes med fængsel indtil 1 år og 6 måneder. I de i § 283, stk. 2, nævnte tilfælde kan straffen såvel for skyldneren som for den begunstigede fordringshaver gå ned til bøde.

Stk. 2. Ulovlig omgang med hittegods straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

§ 286. Straffen kan stige til fængsel indtil 6 år, når de i §§ 276, 276 a, 281 og 282 nævnte forbrydelser er af særligt grov beskaffenhed navnlig på grund af udførelsesmåden, eller fordi forbrydelsen er udført af flere i forening eller under medtagelse af våben eller andet farligt redskab eller middel, eller på grund af de stjålne genstandes betydelige værdi eller de forhold, under hvilke de befandt sig, eller fordi der er tale om tyveri begået som led i organiseret indbrudskriminalitet, eller fordi der er tale om systematisk eller organiseret afpresning, eller når et større antal forbrydelser er begået.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel indtil 8 år, når de i §§ 278-280 og 283 nævnte forbrydelser er af særligt grov beskaffenhed navnlig på grund af udførelsesmåden, eller fordi forbrydelsen er udført af flere i forening, eller som følge af omfanget af den opnåede eller tilsigtede vinding, eller når et større antal forbrydelser er begået.

§ 287. Er nogen af de forbrydelser, der er nævnt i §§ 276-283, af mindre strafværdighed på grund af de omstændigheder, hvorunder handlingen er begået, de tilvendte genstandes eller det lidte formuetabs ringe betydning eller af andre grunde, er straffen bøde. Under i øvrigt formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.

Stk. 2. Forsøg på forbrydelse, der er omfattet af stk. 1, er strafbart.

§ 288. For røveri straffes med fængsel indtil 6 år den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved vold eller trussel om øjeblikkelig anvendelse af vold

1) fratager eller aftvinger nogen en fremmed rørlig ting,

2) bringer en stjålen ting i sikkerhed eller

3) tvinger nogen til en handling eller undladelse, der medfører formuetab for den overfaldne eller nogen, for hvem denne handler.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 10 år, når et røveri er af særligt grov beskaffenhed navnlig på grund af dets særligt farlige karakter, udførelsesmåden eller omfanget af den opnåede eller tilsigtede vinding, eller fordi gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem for at begå røveri, eller når et større antal forbrydelser er begået.

§ 289. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding gør sig skyldig i overtrædelse af særligt grov karakter af skatte-, told-, afgifts- eller tilskudslovgivningen eller af § 289 a.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder kun anvendelse, hvis der i den i stk. 1 nævnte lovgivning er henvist til denne bestemmelse.

Stk. 3. Ved udmåling af tillægsbøde efter § 50, stk. 2, i forbindelse med overtrædelse af stk. 1 skal der lægges vægt på, om forbrydelsen er af særlig grov beskaffenhed navnlig på grund af udførelsesmåden, eller fordi forbrydelsen er udført af flere i forening, eller når et større antal forbrydelser er begået.

§ 289 a. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, der til brug for afgørelser om betaling eller tilbagebetaling af told eller afgifter til eller udbetaling eller tilbagebetaling af tilskud eller støtte fra danske myndigheder eller De Europæiske Fællesskabers institutioner eller andre fællesskabsorganer giver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger, herunder undlader at opfylde en oplysningspligt af betydning for sagens afgørelse med forsæt til at unddrage sig eller andre betaling eller med forsæt til at opnå uberettiget udbetaling til sig eller andre.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der uretmæssigt udnytter en lovligt opnået fordel med hensyn til betalinger som nævnt i stk. 1, og den, der uretmæssigt anvender udbetalinger som nævnt i stk. 1 til andre formål end dem, de oprindelig var bevilget til. Dette gælder dog ikke ydelser, der bevilges til privat brug.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder kun anvendelse, hvor anden lovgivning ikke indeholder en tilsvarende regulering.

Stk. 4. Overtrædelser af stk. 1 eller stk. 2 af særligt grov karakter straffes efter § 289.

§ 290. For hæleri straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder den, som uberettiget modtager eller skaffer sig eller andre del i udbytte, der er opnået ved en strafbar lovovertrædelse, og den, der uberettiget ved at skjule, opbevare, transportere, hjælpe til afhændelse eller på lignende måde efterfølgende virker til at sikre en anden udbyttet af en strafbar lovovertrædelse, medmindre forholdet er omfattet af § 290 a.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 6 år, når hæleriet er af særligt grov beskaffenhed navnlig på grund af forbrydelsens erhvervsmæssige eller professionelle karakter eller som følge af den opnåede eller tilsigtede vinding, eller når et større antal forbrydelser er begået.

Stk. 3. Straf efter denne bestemmelse kan ikke pålægges den, som modtager udbytte til sædvanligt underhold fra familiemedlemmer eller samlever, eller den, der modtager udbytte som normalt vederlag for sædvanlige forbrugsvarer, brugsting eller tjenester.

§ 290 a. For hvidvask straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder den, der konverterer eller overfører penge, som direkte eller indirekte er udbytte af en strafbar lovovertrædelse, for at skjule eller tilsløre den ulovlige oprindelse.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 8 år, når hvidvasken er af særligt grov beskaffenhed navnlig på grund af forbrydelsens erhvervsmæssige eller professionelle karakter eller som følge af den opnåede eller tilsigtede vinding, eller når et større antal forbrydelser er begået.

§ 290 b. Med bøde eller fængsel indtil 3 år straffes den, der som medlem af direktionen eller bestyrelsen i et systemisk vigtigt finansielt institut (SIFI) gør sig skyldig i overtrædelse af § 373, stk. 6 eller 8, i lov om finansiel virksomhed.

Stk. 2. Med fængsel indtil 3 år straffes den, der som medlem af direktionen eller bestyrelsen i et systemisk vigtigt finansielt institut (SIFI) gør sig skyldig i en overtrædelse omfattet af § 78, stk. 2, i hvidvaskloven.

§ 291. Den, der ødelægger, beskadiger eller bortskaffer ting, der tilhører en anden, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

Stk. 2. Øves der hærværk af betydeligt omfang eller af mere systematisk eller organiseret karakter, eller er gerningsmanden tidligere fundet skyldig efter nærværende paragraf eller efter § 180, § 181, § 183, stk. 1 og 2, § 184, stk. 1, § 193 eller § 194, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 3. Forvoldes skaden under de i stk. 2 nævnte omstændigheder af grov uagtsomhed, er straffen bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 og 2 skal det indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet er begået, mens eller i umiddelbar forlængelse af at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted, eller at hærværk er begået mod ting, der tjener til at forebygge eller bekæmpe kriminalitet. Det skal ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 og 2 endvidere indgå som skærpende omstændighed, at forholdet er begået mod ting, der tilhører en af de i § 119 nævnte personer, når gerningen har baggrund i den forurettedes udførelse af offentlig tjeneste eller hverv.

§ 292. Den, der ved at ødelægge, beskadige eller bortskaffe sine ejendele unddrager dem fra at tjene sine fordringshavere eller nogen enkelt af disse til fyldestgørelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 293. Den, som uberettiget bruger en ting, der tilhører en anden, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år, medmindre forholdet er omfattet af § 293 a. Under skærpende omstændigheder, navnlig når tingen ikke bringes tilbage efter brugen, kan straffen stige til fængsel i 2 år.

Stk. 2. Den, der uberettiget hindrer en anden i helt eller delvis at råde over ting, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år. Straffen kan stige til fængsel i 2 år, hvor der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter, eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.

§ 293 a. For brugstyveri af motorkøretøj straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder den, der uberettiget bruger et motorkøretøj, der tilhører en anden. Under særligt skærpende omstændigheder, herunder navnlig i gentagelsestilfælde, kan straffen stige til fængsel i 4 år.

§ 294. Den, som ulovligt tager sig selv til rette, straffes med bøde.

§ 295. Den, som i ferske vande eller på søterritoriet i strid med privates eller det offentliges ret foretager inddæmning eller anbringer faste indretninger, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 måneder.

§ 296. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, som

1) udspreder urigtige eller vildledende oplysninger, hvorved prisen på finansielle instrumenter eller tilsvarende aktiver kan påvirkes væsentligt,

2) giver urigtige eller vildledende oplysninger om juridiske personers forhold

a) i offentlige meddelelser om økonomiske forhold,

b) i lovpligtige regnskaber,

c) i beretninger, regnskaber eller erklæringer til generalforsamling eller lignende organ eller den juridiske persons ledelse,

d) ved anmeldelse til en registreringsmyndighed eller

e) i udbudsmateriale vedrørende den juridiske persons stiftelse eller kapitaludvidelse samt vedrørende salg af andele eller udstedelse eller salg af konvertible obligationer,

3) groft overtræder den for en juridisk person gældende lovgivning vedrørende

a) kapitaltilførsel eller

b) anvendelse af den juridiske persons midler,

4) groft undlader at opfylde krav i den for en juridisk person gældende lovgivning om

a) førelse af forhandlingsprotokoller,

b) førelse af fortegnelser og oplysningspligter vedrørende ejerandele eller

c) handlepligter ved konstateret kapitaltab.

Stk. 2. Under særligt skærpende omstændigheder kan straffen for overtrædelse af stk. 1, nr. 1, stige til fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor forbrydelsen er begået af flere i forening, hvor der er opnået eller tilsigtet betydelig vinding, eller hvor et større antal forbrydelser er begået.

Stk. 3. Begås en handling eller undladelse som nævnt i stk. 1 af grov uagtsomhed, er straffen bøde eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 4 måneder.

§ 297. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, som udspreder urigtige eller vildledende oplysninger, hvorved prisen på varer, fast ejendom eller tilsvarende aktiver kan påvirkes væsentligt.

Stk. 2. Begås en handling som nævnt i stk. 1 af grov uagtsomhed, er straffen bøde eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 4 måneder.

§ 298. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 279 foreligger,

1) ved urigtige foregivender angående betalingsevnen skaffer sig eller andre lån eller kredit med den følge, at formuetab dermed påføres,

2) ved forbrug af forudbetalt vederlag sætter sig ud af stand til at levere modydelsen,

3) bortfjerner sig uden at betale logi, fortæring, befordring eller anden ydelse, ved hvilken det har været en kendelig forudsætning, at betaling erlægges forinden bortfjernelsen,

4) uden erlæggelse af den fastsatte betaling tilsniger sig adgang til forestilling, udstilling eller forsamling eller til befordring med offentligt samfærdselsmiddel eller til benyttelse af anden almentilgængelig indretning.

§ 299. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 280 foreligger, i et formueanliggende, som det påhviler den pågældende at varetage for en anden, ved tilsidesættelse af sin pligt påfører denne et betydeligt formuetab, som ikke erstattes inden dom i første instans.

Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 4 år straffes den, som ved varetagelse af en andens formueanliggender for sig selv eller andre på pligtstridig måde modtager, fordrer eller lader sig tilsige gave eller anden fordel, såvel som den, der yder, lover eller tilbyder en sådan gave eller anden fordel.

§ 299 a. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der under særligt skærpende omstændigheder gør sig skyldig i overtrædelse af § 4, jf. § 18, stk. 1, nr. 1-3, i lov om forretningshemmeligheder. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor handlingen har medført betydelig skade, eller der er fremkaldt nærliggende fare herfor.

§ 299 b. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding eller som i øvrigt under særligt skærpende omstændigheder gør sig skyldig i

1) ophavsretskrænkelser af særligt grov karakter, jf. ophavsretslovens § 76, stk. 2, eller ulovlig import af særligt grov karakter, jf. ophavsretslovens § 77, stk. 2,

2) varemærkekrænkelser af særligt grov karakter, jf. varemærkelovens § 42, stk. 2,

3) designindgreb af særligt grov karakter, jf. designlovens § 36, stk. 2,

4) patentindgreb af særligt grov karakter, jf. patentlovens § 57, stk. 2,

5) brugsmodelindgreb af særligt grov karakter, jf. brugsmodellovens § 54, stk. 2, eller

6) overtrædelse af særligt grov karakter af § 91, jf. § 94, stk. 2, i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.

§ 299 c. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der under særlig skærpende omstændigheder medvirker til, at en virksomhed eller en virksomhedssammenslutning indgår en kartelaftale omfattet af konkurrencelovens § 23, stk. 4, 2. pkt. Som særlig skærpende omstændighed anses navnlig tilfælde, hvor overtrædelsen har haft et betydeligt omfang eller har været egnet til at medføre betydelig skade.

Stk. 2. Stk. 1 finder alene anvendelse på fysiske personer.

§ 299 d. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der under særligt skærpende omstændigheder gør sig skyldig i

1) overtrædelse af artikel 89, stk. 2, eller artikel 91, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2023/1114 af 31. maj 2023 om markeder for kryptoaktiver,

2) overtrædelse af artikel 14, litra a og b, eller artikel 15 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 596/2014 af 16. april 2014 om markedsmisbrug (forordningen om markedsmisbrug),

3) overtrædelse af artikel 3, stk. 1, litra a eller c, eller artikel 5 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1227/2011/EU af 25. oktober 2011 om integritet og gennemsigtighed på engrosenergimarkederne eller

4) overtrædelse af artikel 38, stk. 1, artikel 39, litra b, artikel 40, jf. artikel 38, stk. 1, eller artikel 39, litra b, eller artikel 41 i Kommissionens forordning (EU) nr. 1031/2010 af 12. november 2010 om det tidsmæssige og administrative forløb af auktioner over kvoter for drivhusgasemissioner og andre aspekter i forbindelse med sådanne auktioner i medfør af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF om en ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Fællesskabet.

Stk. 2. Som særligt skærpende omstændigheder, jf. stk. 1, anses navnlig tilfælde, hvor forbrydelsen er begået af flere i forening, hvor der er opnået eller tilsigtet betydelig vinding, eller hvor et større antal forbrydelser er begået.

§ 300. Med bøde eller fængsel indtil 1 år straffes

1) den, som på en tid, da han indser eller burde indse, at han er ude af stand til at fyldestgøre sine fordringshavere, betydeligt forværrer sin formuestilling ved stiftelse af ny gæld eller betaler eller stiller sikkerhed for betydelige forfaldne gældsposter,

2) den, som påfører sine fordringshavere betydeligt tab ved ødsel levemåde, ved spil, ved vovelige foretagender, der ikke står i forhold til hans formue, ved i høj grad uordentlig forretningsførelse eller anden letsindig adfærd,

3) den skyldner og tillidsmand, som ved afgivelse af de under rekonstruktionsbehandling fornødne erklæringer giver urigtige oplysninger eller gør sig skyldig i grov skødesløshed.

§ 300 a. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 279 foreligger, på retsstridig måde forsætligt eller groft uagtsomt bevirker, at en person, der befinder sig i en vildfarelse, af denne grund bestemmes til en handling eller undladelse, og derved påfører ham eller nogen, for hvem handlingen eller undladelsen bliver afgørende, et betydeligt formuetab.

§ 300 b. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som, uden at betingelserne for at anvende § 282 foreligger, ved indgåelse af en aftale på utilbørlig måde benytter sig af modpartens økonomiske vanskeligheder eller i øvrigt af dennes underlegne stilling.

§ 300 c. Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som overdrager et krav, der hidrører fra en andens handling af den i § 282, § 300 a eller § 300 b nævnte beskaffenhed, eller som gør et sådant krav gældende, såfremt han ved erhvervelsen af kravet udviste grov uagtsomhed med hensyn til dets beskaffenhed. På samme måde straffes den, som i øvrigt groft uagtsomt drager utilbørlig fordel af en andens handling af den i § 282, § 300 a eller § 300 b nævnte beskaffenhed.

§ 301. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes den, der med forsæt til uberettiget anvendelse fremstiller, skaffer sig, besidder eller videregiver

1) oplysninger, som identificerer et betalingsmiddel, der er tildelt andre, eller

2) genererede betalingskortnumre.

Stk. 2. Sker den i stk. 1 nævnte videregivelse m.v. i en videre kreds eller under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder, er straffen fængsel indtil 6 år.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på ægte betalingskort.

§ 301 a. (Ophævet)

§ 302. Med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder straffes, for så vidt forholdet ikke falder ind under § 296, den, som særligt groft overtræder lovgivningens krav til

1) bogføring, herunder registrering af transaktioner og udfærdigelse af regnskabsmateriale,

2) opbevaring af regnskabsmateriale, herunder beskrivelser af bogføring og systemer til opbevaring og fremfindelse af materiale, herunder adgangskoder m.v. og krypteringsnøgler,

3) offentlige myndigheders adgang til regnskabsmateriale i henhold til den for disse myndigheder særligt gældende lovgivning samt

4) aflæggelse af årsregnskaber eller tilsvarende regnskaber.

Stk. 2. Begås en handling eller undladelse som nævnt i stk. 1 af grov uagtsomhed, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 303. Den, som udviser grov uagtsomhed ved at tilforhandle sig eller på anden lignende måde modtage ting, der er erhvervet ved en berigelsesforbrydelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

§ 304. Med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, som i tilfælde, hvor afgørelse om et formueanliggende træffes ved afstemning, skaffer sig eller andre adgang til uberettiget at deltage i denne eller til at afgive flere stemmer, end der tilkommer ham, eller bevirker, at afstemningen forvanskes.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som ved afstemninger i et konkurs- eller gældsfragåelsesbo eller under rekonstruktionsbehandling ved usande foregivender påvirker stemmegivningen eller yder, lover eller tilbyder, modtager, fordrer eller lader sig tilsige formuefordel for at stemme i en bestemt retning eller for at undlade at stemme.

§ 304 a. Den, som uberettiget yder, lover eller tilbyder nogen, der her i landet eller i udlandet virker som voldgiftsdommer, en gave eller anden fordel for at formå den pågældende til at gøre eller undlade noget under udøvelsen af dette hverv, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der her i landet eller i udlandet virker som voldgiftsdommer, og som under udøvelsen af dette hverv uberettiget modtager, fordrer eller lader sig tilsige en gave eller anden fordel.

§ 305. De i § 291, stk. 1 og 3, § 293, stk. 2, § 298 og § 299 omhandlede lovovertrædelser påtales kun efter den forurettedes begæring, medmindre almene hensyn kræver påtale.

Stk. 2. De i § 294 omhandlede lovovertrædelser er undergivet privat påtale.

29. kapitel

Særlige bestemmelser om juridiske personer

§ 306. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i 5. kapitel for overtrædelse af denne lov.

UDVALGTE SÆRLOVE (love med straffebestemmelser som ikke er en del af straffeloven):

LOV OM VÅBEN OG EKSPLOSIVSTOFFER M.V. (LBK nr. 1736 af 26/08/2021):

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1736

Senere ændringer af loven:

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/654

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/665

LOV OM EUFORISENDE STOFFER M.V. (LBK nr. 1334 af 09/12/2019):

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/1334

Senere ændringer af loven:

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/667

FÆRDSELSLOVEN (LBK nr. 1312 af 26/11/2024):

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/1312

LOV OM ARBEJDSMILJØ (LBK nr. 2062 af 16/11/2021):

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/2062

Senere ændringer af loven:

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/2588

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/566

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/893

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/324

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1540

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/629

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/1656

https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/1669

BILAG C. Danmarks Statistik: Overtrædelsestyper i kriminalstatistikken, v. 1:2024

Statistikken er en opgørelse af antal anmeldte og efter straffeloven og særlove, der enten er anmeldt til politiet eller er konstateret af politiet selv. Antallet af anmeldte opdeles efter lovovertrædelsernes art, samt geografisk på regioner og kommuner.

Indholdsbeskrivelse
Anmeldelsesstatistikken er en del af kriminalstatistikken. Kriminalstatistikken omfatter opgørelser over *kriminelle forhold* fra anmeldelse via sigtelse til afgørelse samt anholdelser og fængslinger.

Anmeldelsesstatistikken er en sagsstatistik, der belyser antallet af politianmeldte overtrædelser af straffeloven og særlovene (ekskl. færdselsloven og færdselslovslignende særlove). Statistikken omfatter alle politianmeldelser i Danmark (ekskl. Grønland og Færøerne). Den enkelte anmeldelse er identificeret ved et éntydigt journalnummer, der kan anvendes ved kobling med andre af kriminalstatistikkens områder.

Til den enkelte anmeldelse er der knyttet oplysninger om type af lovovertrædelse i henhold til politiets journalplan, gerningsdato- og tidspunkt, gerningskommune samt eventuel angivelse af, om der er rejst sigtelse i forbindelse med anmeldelsen af lovovertrædelsen.

Grupperinger og klassifikationer
Statistikken grupperes efter kommuner og regioner, samt efter gruppering af politiets gerningskoder. Der sondres mellem straffelov og særlove. Straffeloven er underopdelt i seksualforbrydelser, voldsforbrydelser, ejendomsforbrydelser og andre straffelovsforbrydelser.

Særlovene er for de vigtigste anført som enkeltlove, mens resten er samlet under *Særlovgivning i øvrigt*.

Straffelovens bestemmelser vedr. seksualforbrydelser gennemgik væsentlige ændringer med virkning fra 1. juli 2013. Ændringerne betød bl.a., at der nu er flere kategorier af seksualforbrydelser end tidligere, der henføres under bestemmelserne om voldtægt (§216).

Begreber og definitioner
Anmeldelse: En lovovertrædelse (et kriminelt forhold), der anmeldes eller på anden måde er kommet til politiets kendskab.

Gerningskode: Gerningskode beskriver typen af den anmeldte lovovertrædelse. Gerningskoden er overordnet inddelt i straffelovsovertrædelser og særlovsovertrædelser. Straffelovsovertrædelserne er grupperet i seksualforbrydelser, voldsforbrydelser, ejendomsforbrydelser og andre straffelovsforbrydelser. Særlovene er for de vigtigste anført som enkeltlove, mens resten er samlet under

Særlovgivning i øvrigt. Den anvendte gruppering af gerningskoder findes under overtrædelsestyper i kriminalstatistikken (se nedenfor i det følgende).

Enheder
Enheden i statistikken er anmeldte lovovertrædelser. En lovovertrædelse, der begås af flere personer registreres som én anmeldelse, ligesom en lovovertrædelse, der har flere ofre (fx dobbeltdrab), registreres som én anmeldelse. Hvor flere forskellige personer (ved sammenfald mellem tid og sted) anmelder den samme lovovertrædelse, kan der (undtagelsesvis) være tale om registrering af flere anmeldelser.

Statistisk behandling
Kilden til statistikken er Rigspolitiets centrale anmeldelsesregister. Data modtages via system-til-system indberetning. De modtagne data gennemløber en sandsynlighedskontrol i form af en sammenligning med data fra året før, centrale variable fejlsøges for valide værdier. Ikke relevante anmeldelser fraselekteres, fx. anmeldelser af lovovertrædelser, der er begået på Grønland eller på Færøerne. Politiets indberettede gerningskode konverteres til en DST-gerningskode, der er hierarkisk opbygget (se nedenfor i det følgende). Der foretages ikke korrektioner af data udover det her beskrevne.
Pålideligheden for anmeldelsesstatistikken vurderes af Danmarks Statistik som god. Data hidrører fra ét administrativt register, hvor alle anmeldte lovovertrædelser registreres. Analyse af de modtagne data viser, at ca. 5 pct. af de lovovertrædelser, der registreres i et kalenderår, er begået i et tidligere år. Tilsvarende er der ca. 5 pct. af de lovovertrædelser, der er anmeldt begået i et kalenderår, der først registreres i et efterfølgende år.

Population
Overtrædelser af straffeloven og særlovene (med undtagelse af færdselsloven og færdselslovslignende særlove) i Danmark (ekskl. Grønland og Færøerne), der er anmeldt til politiet eller er konstateret af politiet selv.

Geografisk dækning
Danmark, ekskl. Grønland og Færøerne

Tidsperiode og sammenlignelighed over tid
Statistikken er udarbejdet på det nuværende grundlag siden 1995 og er derfor på det overordnede plan sammenlignelig siden dette tidspunkt. På grund af ændringer i gruppering af lovovertrædelser og ændring i opklaringsbegrebet skal der udvises forsigtighed ved sammenligning over tid før dette år.

Med indførelsen af den nye straffelov i 1933, er det kun muligt at foretage sammenligninger med tidligere opgørelser (tilbage til 1921) på hovedgruppeniveau, dvs. for sædeligheds-, volds-, ejendoms- og andre forbrydelser under et.

Afgrænsningen af voldsforbrydelser ændredes i 1979. Voldsforbrydelser indskrænkedes til fremover alene at omfatte handlinger, der er forsætlige fysiske angreb eller trusler herom - resten blev overført til kategorien 'andre forbrydelser'. Ændringen betød et fald på ca. 800 i antallet af voldsforbrydelser og en tilsvarende stigning i antallet af 'andre forbrydelser'.

I 1981 blev der foretaget en ændring vedrørende inddeling af sædelighedsforbrydelser og andre forbrydelser.

Som følge af lovændringer eller ønsker om belysning af særlige lovovertrædelser sker der løbende ændringer i inddelingen af lovovertrædelserne. Nye og udgåede gerningskoder fra 1980 og frem er beskrevet nedenfor i det følgende.

Af væsentlig større ændringer kan nævnes:
I 1986 opdeles Blufærdighedskrænkelse i en række mere specificerede typer af blufærdighedskrænkelse.

I 1989 blev der foretaget ændringer af straffelovens §§ 244-246 vedr. voldsforbrydelser. Ændringerne medførte bl.a. at fx værtshusslagsmål og husspektakler blev strafbart efter straffeloven. Tidligere var der i disse situationer tale om brud på politivedtægten. Lovændringen medførte derfor et statistikbrud, som det dog er vanskeligt at vurdere omfanget af.

§ 265 i Straffeloven om tilhold afløses i 2012 af ny lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning.

I 2013 blev straffelovens afsnit om sædelighedsforbrydelser ændret. Det betød ændringer i statistikkens gruppering af denne type lovovertrædelser. Med lovændringen skete der også en ændring af hvilke kategorier af seksualforbrydelser, der henføres under bestemmelserne om voldtægt (§ 216).
Fra d. 1. januar 2021 trådte det nye samtykkebegreb vedr. voldtægt i kraft. I den forbindelse har politiet oprettet nye gerningskoder, som delvis erstatter en række gerningskoder, som Danmarks Statistik definerer som voldtægt og gerningskoder, som Danmarks Statistik ikke tidligere har defineret som voldtægt jf. ovenstående beskrivelse. En stigning i antallet af anmeldte voldtægter skal således ses i lyset heraf.

Fra d. 1. januar 2022 trådte en ny bestemmelse i kraft i straffeloven vedr. stalking. Stalking indgår i kategorien 'Psykisk vold mv.' Stigningen i antallet af anmeldelser i 'Psykisk vold mv' skal ses i lyset heraf.

Fra 1. januar 1990 overgik man til indberetning fra rigspolitiets anmeldelsesregister. Endvidere oprettedes et nyt cykelregister medio 1990, - hvilket betød en stigning i antal cykeltyverier med sigtelser (opklarede). Herudover regnedes fra 1990 også forhold, hvor en mindreårig (under 15 år) er gerningspersonen og sigtet, selvom der i princippet ikke kan rejses sigtelser mod mindreårige. - De nævnte ændringer betød tilsammen en stigning i antallet af anmeldelser med sigtelser fra 1989 til 1990 på ca. 1,5 pct.

Pr. 1. januar 2018 indførtes den særlig indbrudsparagraf 276a i Straffeloven. Den nye paragraf indebar, at fjernelse af ting fra et fremmed hus nu også blev betegnet som indbrud, blot tilstedeværelsen i huset havde været uberettiget. Det var således ikke længere en forudsætning, at tilstedeværelsen var tiltvunget, fx i form af opbrud af vinduer eller døre. Det betød i praksis, at en lang række anmeldelser, der tidligere var tyveri, nu blev kategoriseret som indbrud.

Gerningstyper
Det følgende er en oversigt over de typer af overtrædelser, der optræder i Statistikbanken, og hvad de indeholder på et mere detaljeret niveau. Opdelingen er lavet af Danmarks Statistik og er forskellig fra opdelingen i Rigspolitiets statistik. Både Danmarks statistiks kriminalstatistik og Rigspolitiets statistikker er dog lavet på baggrund af samme datamateriale. Oversigten her omfatter straffelovsovertrædelser og overtrædelser af to særlove, hhv. Lov om euforiserende stoffer og Våbenloven.

- 1: Straffelov
  - 11: Seksualforbrydelser
    - 1110: Blodskam mv.
      - 111072121: Blodskam, børn under 15 år
      - 111072122: Blodskam i øvrigt
      - 111072123: Blodskam mellem søskende, børn under 15 år
      - 111072124: Blodskam i øvrigt, mellem søskende
      - 111072125: Blodskam, anden kønslig omgang, børn under 15 år (Udgået 2013)
      - 111072126: Blodskam, anden kønslig omgang mellem søskende (Udgået 2013)
      - 111072127: Blodskam i øvrigt, anden kønslig omgang (Udgået 2013)
      - 111072128: Blodskam, andet seksuelt forhold (børn under 15 år) (Ny fra 2013)
      - 111072129: Blodskam, andet seksuelt forhold mellem søskende (Ny fra 2013)
      - 111072130: Blodskam i øvrigt, andet seksuelt forhold (Ny fra 2013)
      - 111072233: Samleje med plejebarn/stedbarn mv. (Udgået 2013)
      - 111072244: Anden kønslig omgang med plejebarn/stedbarn (Udgået 2013)
      - 111072320: Blufærdighedskrænkelse af plejebarn/stedbarn m.v.
      - 111072321: Samleje med plejebarn/stedbarn mv. (Ny fra 2013)
      - 111072340: Andet seksuelt forhold med plejebarn/stedbarn mv. (Ny fra 2013)
      - 111072356: Andet seksuelt forhold m/ pleje-/stedbarn
    - 1120: Voldtægt mv.
      - 112072211: Voldtægt (Udgået 2013)
      - 112072215: Samleje med ulovlig tvang (Udgået 2013)
      - 112072229: Tilsnigelse til samleje (Udgået 2013)
      - 112072235: Anden kønslig omgang ved vold (Udgået 2013)
      - 112072236: Anden kønslig omgang ved ulovlig tvang (Udgået 2013)
      - 112072241: Anden kønslig omgang ved tilsnigelse (Udgået 2013)
      - 112072301: Voldtægt ved anvendelse af vold eller trussel om vold (Ny fra 2013)
      - 112072302: Voldtægt ved ulovlig tvang (Ny fra 2013)
      - 112072305: Voldtægt
      - 112072307: Voldtægt ved tilsnigelse
      - 112072317: Tilsnigelse til samleje (Ny fra 2013)
      - 112072330: Andet seksuelt forhold
      - 112072331: Andet seksuelt forhold ved vold eller trussel om vold (Ny fra 2013)
      - 112072332: Andet seksuelt forhold ved ulovlig tvang (Ny fra 2013)
      - 112072338: Andet seksuelt forhold ved tilsnigelse (Ny fra 2013)
      - 112072345: Andet seksuelt forhold
      - 112072346: Andet seksuelt forhold ved tilsnigelse
    - 1130: Heteroseksuel sædelighedsforbrydelse mod barn under 12 år (Udgået 2013)

        - 113072232: Samleje med barn under 12 år, skærpende omstændigheder (Udgået 2013)
        - 113072243: Anden kønslig omgang med barn under 12 år (Udgået 2013)
        - 113072262: Uagtsom seksualforbrydelse med barn under 12 år
    - 1131: Seksualforbrydelse mod barn under 12 år (Ny fra 2013)
        - 113172304: Voldtægt ved samleje med barn under 12 år (Ny fra 2013)
        - 113172334: Andet seksuelt forhold med barn under 12 år (Ny fra 2013)
        - 113172347: Andet seksuelt forhold med barn under 12 år
    - 1140: Heteroseksuel sædelighedsforbrydelse i øvrigt (Udgået 2013)
        - 114072221: Samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet (Udgået 2013)
        - 114072222: Samleje ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand (Udgået 2013)
        - 114072225: Samleje med institutionsanbragt (Udgået 2013)
        - 114072227: Samleje ved misbrug af afhængigheds forhold (Udgået 2013)
        - 114072230: Samleje med prostitueret under 18 år, kunde (Udgået 2013)
        - 114072231: Samleje med barn under 15 år (Udgået 2013)
        - 114072234: Samleje ved forførelse (Udgået 2013)
        - 114072237: Anden kønslig omgang ved udnyttelse af psykisk abnormitet (Udgået 2013)
        - 114072238: Anden kønslig omgang med institutionsanbragt (Udgået 2013)
        - 114072239: Anden kønslig omgang ved misbrug af afhængighedsforhold (Udgået 2013)
        - 114072242: Anden kønslig omgang med barn under 15 år (Udgået 2013)
        - 114072245: Anden kønslig omgang ved forførelse (Udgået 2013)
        - 114072261: Uagtsom seksualforbrydelse med barn under 15 år (Udgået 2013)
        - 114072263: Uagtsom seksualforbrydelse i øvrigt (Udgået 2013)
    - 1141: Seksualforbrydelse mod barn under 15 år (Ny fra 2013)
        - 114172306: Voldtægt ved samleje m. barn under 15 år/gern.per. fyldt 22 år
        - 114172319: Samleje med barn under 15 år (Ny fra 2013)
        - 114172339: Andet seksuelt forhold med barn under 15 år (Ny fra 2013)
        - 114172344: Andet seksuelt forhold mellem en person fyldt 22 og et barn under 15 år
        - 114172348: Andet seksuelt forhold mellem en person fyldt 22 år og et barn under 15 år
        - 114172355: Andet seksuelt forhold m/ barn under 15 år
        - 114172361: Uagtsom seksualforbrydelse mod barn under 15 år (Ny fra 2013)
        - 114172364: Uagtsom seksualforbrydelse mod barn under 15 år
    - 1145: Seksualforbrydelse i øvrigt (Ny fra 2013)
        - 114572303: Voldtægt ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand (Ny fra 2013)
        - 114572311: Samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet (Ny fra 2013)
        - 114572313: Samleje med institutionsanbragt/frihedsberøvet (Ny fra 2013)
        - 114572315: Samleje ved misbrug af afhængighedsforhold (Ny fra 2013)
        - 114572316: Samleje ved misbrug af afhængighedsforhold
        - 114572322: Samleje ved forførelse (Ny fra 2013)
        - 114572324: Medvirken til prostitution (samleje) - person under 18 år (Ny fra 2013)
        - 114572325: Samleje med prostitueret under 18 år - kunde (Ny fra 2013)

        - 114572333: Andet seksuelt forhold ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand (Ny fra 2013)
        - 114572335: Andet seksuelt forhold ved udnyttelse af psykisk abnormitet (Ny fra 2013)
        - 114572336: Andet seksuelt forhold med institutionsanbragt/frihedsberøvet (Ny fra 2013)
        - 114572337: Andet seksuelt forhold ved misbrug af afhængighedsforhold (Ny fra 2013)
        - 114572341: Andet seksuelt forhold ved forførelse (Ny fra 2013)
        - 114572342: Medvirken til andet seksuelt forhold i forbindelse med prostitution af person under 18 år (Ny fra 2013)
        - 114572343: Andet seksuelt forhold end samleje med prostitueret under 18 år - kunde (Ny fra 2013)
        - 114572349: Andet seksuelt forhold v/udnyttelse psykisk abnormitet
        - 114572350: Andet seksuelt forhold m/ institutionsanbragt/frihedsberøvet
        - 114572352: Andet seksuelt forhold v/misbrug afhængighedsforhold
        - 114572357: Andet seksuelt forhold v/forførelse
        - 114572358: Medvirken til andet seksuelt forhold ifm. Prostitution af person under 18 år
        - 114572359: Andet seksuelt forhold end samleje m. prostitueret u. 18 år - kunde
        - 114572362: Uagtsom seksualforbrydelse i øvrigt (Ny fra 2013)
        - 114572365: Uagtsom seksualforbrydelse i øvrigt
    - 1146: Grooming
        - 114672366: Grooming
    - 1150: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse mod barn under 12 år (Udgået 2013)
        - 115072252: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse mod barn under 12 år (Udgået 2013)
        - 115072258: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved vold mod barn under 12 år (Udgået 2013)
        - 115072259: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved ulovlig tvang mod barn under 12 år (Udgået 2013)
    - 1160: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse i øvrigt (Udgået 2013)
        - 116072251: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse mod barn under 15 år (Udgået 2013)
        - 116072253: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse i øvrigt (Udgået 2013)
        - 116072254: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved vold (Udgået 2013)
        - 116072255: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved ulovlig tvang (Udgået 2013)
        - 116072256: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved vold mod barn under 15 år (Udgået 2013)
        - 116072257: Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved ulovlig tvang mod barn under 15 år (Udgået 2013)
    - 1172: Blufærdighedskrænkelse ved beføling
        - 117272282: Blufærdighedskrænkelse ved beføling (Udgået 2013)
        - 117272371: Blufærdighedskrænkelse ved beføling (Ny fra 2013)
    - 1174: Blufærdighedskrænkelse ved blotteri
        - 117472283: Blufærdighedskrænkelse ved blotteri (Udgået 2013)

        - 117472372: Blufærdighedskrænkelse ved blotteri (Ny fra 2013)
    - 1176: Blufærdighedskrænkelse i øvrigt
        - 117672281: Blufærdighedskrænkelse
        - 117672284: Blufærdighedskrænkelse ved beluring (Udgået 2013)
        - 117672285: Blufærdighedskrænkelse ved verbal uterlighed o.l. (Udgået 2013)
        - 117672286: Blufærdighedskrænkelse ved anden uterlighed (Udgået 2013)
        - 117672287: Blufærdighedskrænkelse i øvrigt (Udgået 2013)
        - 117672373: Blufærdighedskrænkelse ved beluring (Ny fra 2013)
        - 117672374: Blufærdighedskrænkelse ved verbal uanstændighed ol. (Ny fra 2013)
        - 117672375: Blufærdighedskrænkelse ved anden uanstændighed (Ny fra 2013)
    - 1180: Utugt mv.
        - 118072271: Rufferi (Udgået 2013)
        - 118072275: Fremmelse af utugt (Udgået 2013)
        - 118072276: Udlejning af værelse til utugt (Udgået 2013)
        - 118072277: Alfonseri, underhold
        - 118072278: Alfonseri, dele bolig
        - 118072280: Utugtig foto/filmoptagelse af person under 18 år (Udgået 2013)
        - 118072291: Forulemper ved opfordring mv. til utugt (Udgået 2013)
        - 118072292: Rekruttere/medvirke til utugtig optræden af personer under 18 år (Udgået 2013)
        - 118072293: Overvære utugtig optræden af personer under 18 år (Udgået 2013)
        - 118072295: Pornografi (Udgået 2013)
        - 118072296: Børnepornografi (Udgået 2013)
        - 118072297: Overtrædelse af pålæg (Udgået 2013)
        - 118072298: Meddelt pålæg (Udgået 2013)
        - 118072299: Børnepornografi, besiddelse af/bekendt med (Udgået 2013)
        - 118072351: Pornografiske foto/filmoptagelser af person under 18 år (Ny fra 2013)
        - 118072353: Medvirken til pornografisk optræden af person under 18 år (Ny fra 2013)
        - 118072354: Overvære pornografisk optræden af person under 18 år (Ny fra 2013)
        - 118072360: Seksuelt materiale, foto/filmoptagelse af person under 18 år
        - 118072363: Medvirken til/overværer seksuel optræden af personer under 18 år
        - 118072378: Rufferi (Ny fra 2013)
        - 118072379: Fremmelse af prostitution (Ny fra 2013)
        - 118072380: Udlejning af værelse til prostitution (Ny fra 2013)
        - 118072382: Svigagtig eller anden utilbørlig fremmelse af prostitution (Ny fra 2013)
        - 118072385: Seksuelt materiale og genstande, salg til personer under 16 år
        - 118072386: Udbreder seksuelt materiale af person under 18 år
        - 118072387: Besiddelse af/bekendt med seksuelt materiale af person under 18 år

        - 118072388: Børnesexdukke, fremstilling/salg/overdragelse
        - 118072389: Børnesexdukke, besiddelse
        - 118072391: Meddelt forbud efter straffelovens §236 (Ny fra 2013)
        - 118072392: Overtrædelse af forbud efter straffelovens §236 (Ny fra 2013)
- 12: Voldsforbrydelser
    - 1210: Vold og lignende mod offentlig myndighed
        - 121070300: Vold eller trussel mod polititjenestemand (Ny fra 2005)
        - 121070301: Trusler om vold mv. mod overordnet polititjenestemand (Ny fra 2005)
        - 121070303: Lægge hindring i vejen for udførelse (polititjenestemand) (Ny fra 2005)
        - 121070304: Lægge hindringer i vejen for udførelse (polititjenestemand)
        - 121070305: Vold mod polititjenestemand
        - 121070306: Trussel mod polititjenestemand
        - 121070307: Vold mod nogen i offentlig tjeneste
        - 121070308: Trussel om vold mod nogen i offentlig tjeneste
        - 121070310: Lægge hindring i vejen for udførelse af offentlig myndighed
        - 121070311: Vold o.l. mod nogen i offentlig tjeneste mv.
        - 121070312: Trusler om vold mv. mod offentlig myndighed
        - 121070313: Hindring af offentlig myndighed
        - 121070314: Lægge hindring i vejen for udførelsen af offentlig myndighed, skærpende omstændigheder
        - 121070315: Fredskrænkelse af person i offentlig tjeneste
        - 121070316: Vold mod politi mv. ved opløb/opstand
        - 121070317: Lægge hindring i vejen for udførelse af offentlig myndighed, skærpende
        - 121070319: Angreb med genstande mod nogen i offentlig tjeneste
    - 1220: Opløb/forstyrrelse af offentlig orden
        - 122070411: Ledelse og fremkaldelse af opløb
        - 122070418: Tildækningsforbud, overtrædelse af
        - 122070421: Grov forstyrrelse af offentlig ro og orden
        - 122070422: Maskering, forbud mod
    - 1230: Manddrab
        - 123073111: Manddrab
        - 123073121: Barnedrab
    - 1240: Forsøg på manddrab
        - 124073112: Forsøg på manddrab
    - 1250: Psykisk vold
        - 125073232: Stalking
        - 125073235: Psykisk vold
    - 1252: Simpel vold
        - 125273241: Simpel vold
    - 1255: Alvorligere vold
        - 125573251: Alvorligere vold
        - 125573252: Vold med skade på legeme eller helbred
        - 125573253: Vold ved kvindelig omskæring (Ny fra 2004)
    - 1258: Særlig alvorlig vold
        - 125873261: Særlig alvorlig vold

        - 125873262: Særlig alvorlig vold med døden til følge
    - 1260: Vold mod sagesløs
        - 126073214: Vold mod sagesløs
    - 1270: Forsætlig legemskrænkelse i øvrigt
        - 127073211: Legemskrænkelse
        - 127073212: Vold af særlig farlig karakter
        - 127073213: Vold med skade på legeme eller helbred
    - 1280: Forsætlig legemsbeskadigelse
        - 128073221: Legemsbeskadigelse
        - 128073222: Legemsbeskadigelse med død til følge mv.
        - 128073223: Legemsbeskadigelse med grov skade til følge
        - 128073231: Grov legemsbeskadigelse
    - 1283: Uagtsomt manddrab/legemsbeskadigelse
        - 128373151: Uagtsomt manddrab
        - 128373311: Uagtsom legemsbeskadigelse
        - 128373313: Uagtsom grov legemsbeskadigelse
        - 128373315: Uagtsom betydelig legemsbeskadigelse
    - 1286: Forbrydelse mod liv og legeme
        - 128673131: Drab efter begæring
        - 128673141: Medvirken til selvmord
        - 128673321: Hensættelse i hjælpeløs tilstand
        - 128673331: Uforsvarlig omgang ved barnefødsel
        - 128673341: Forvolde fare for liv eller førlighed
        - 128673351: Undladt at hjælpe en person i livsfare
        - 128673352: Undladt at hjælpe en person ved ulykke
        - 128673353: Undladt at hjælpe/flugt fra færdselsuheld (Ny fra 2008)
        - 128673361: Overladelse af våben eller sprængstof
        - 128673371: Undladt at hjælpe gravid kvinde (Udgået 2002)
    - 1289: Forbrydelse mod den personlige frihed
        - 128974111: Ulovlig tvang
        - 128974115: Religiøse vielser mv. under 18 år
        - 128974121: Frihedsberøvelse
        - 128974122: Kvalificeret frihedsberøvelse
        - 128974123: Frihedsberøvelse, grov uagtsomhed
        - 128974131: Uagtsom frihedsberøvelse
        - 128974135: Menneskehandel (Ny i Offerstatistikken fra 2014)
        - 128974136: Menneskeudnyttelse
    - 1292: Trusler
        - 129270323: Trusler, vold o.l. mod vidner og deres nærmeste
        - 129270325: Trusler og lignende mod vidner og deres nærmeste
        - 129270326: Vold mod vidner og deres nærmeste
        - 129274265: Trussel på livet
        - 129274266: Bombetrusler/telefonbomber
        - 129274271: Offentlig trussel om voldshandling
- 13: Ejendomsforbrydelser
    - 1304: Dokumentfalsk
        - 130470811: Dokumentfalsk
        - 130470813: Dokumentfalsk ved anvendelse af dankort

        - 130470814: Dokumentfalsk ved anvendelse af øvrige kontokort
    - 1308: Dokumentfalsk med check
        - 130870812: Dokumentfalsk ved anvendelse af check
        - 130870815: Dokumentfalsk ved anvendelse af eurochecks
    - 1312: Brandstiftelse
        - 131271111: Brandstiftelse, kvalificeret
        - 131271121: Brandstiftelse, forsætlig
        - 131271131: Brandstiftelse, uagtsom
    - 1316: Indbrud i forretning, virksomhed mv.
        - 131675111: Indbrud i bibliotek
        - 131675112: Indbrud i børnehave/vuggestue/fritidshjem
        - 131675113: Indbrud i skole
        - 131675114: Indbrud i kirke/museum
        - 131675115: Indbrud i kommune-/sygesikringskontor
        - 131675116: Indbrud i posthus/postkontor
        - 131675117: Indbrud i svømmehal/idrætsanlæg o.l.
        - 131675118: Indbrud i institution/plejehjem
        - 131675119: Indbrud i offentligt kontor/bygning i øvrigt
        - 131675120: Indbrud i kaserne (våben/ammunition)
        - 131675131: Indbrud i bankiers/vekselerer o.l.
        - 131675132: Indbrud i biograf/teater
        - 131675133: Indbrud i campingplads/vandrerhjem
        - 131675134: Indbrud i tankstation/autohandler
        - 131675135: Indbrud i privat institution
        - 131675136: Indbrud i beboerklubber
        - 131675139: Indbrud i privat kontor i øvrigt
        - 131675140: Indbrud i selskabslokaler
        - 131675141: Indbrud i pengeinstitut
        - 131675150: Indbrud i sportsforretning
        - 131675151: Indbrud i beklædnings-/skind-/skotøjsforretning
        - 131675152: Indbrud i kiosk/cigar-/vinhandel
        - 131675153: Indbrud i købmand/supermarked/mejeri
        - 131675154: Indbrud i radio-/fotoforretning
        - 131675155: Indbrud i urmager/guldsmed
        - 131675156: Indbrud i cafeteria/restaurant
        - 131675157: Indbrud i hotel/motel
        - 131675158: Indbrud i computerbutik
        - 131675159: Indbrud i optikerforretning
        - 131675169: Indbrud i forretning i øvrigt
        - 131675170: Indbrud i våbenlager/-fabrik/-forretning
        - 131675171: Indbrud i fabrik
        - 131675172: Indbrud i lager o.l.
        - 131675173: Indbrud i værksted
        - 131675174: Indbrud i tømmerhandel/byggemarked
        - 131675175: Indbrud i IT-virksomhed
        - 131675179: Indbrud i virksomhed i øvrigt
        - 131675181: Indbrud i apotek
        - 131675182: Indbrud i hospital

        - 131675183: Indbrud i lægekonsultation o.l.
        - 131675184: Indbrud i øvrigt
        - 131675191: Pengeskabstyveri ved skærebrænder
        - 131675192: Pengeskabstyveri ved sprængstof
        - 131675193: Pengeskabstyveri ved vinkelslibere
        - 131675194: Pengeskabstyveri
    - 1320: Indbrud i beboelser
        - 132075211: Indbrud i villa o.l.
        - 132075212: Indbrud i lejlighed
        - 132075213: Indbrud i værelse
        - 132075217: Indbrud i landejendom
    - 1324: Indbrud i ubeboede bebyggelser
        - 132475214: Indbrud i skib/båd (fast bemandede)
        - 132475215: Indbrud i nybygning/prøvehus
        - 132475216: Indbrud i skib/båd (lystbåde)
        - 132475311: Indbrud i fritidshus
        - 132475312: Indbrud i garage/udhus
        - 132475313: Indbrud i kælder-/lofts-/pulterrum
        - 132475314: Indbrud i campingvogn
        - 132475315: Indbrud i kolonihavehus
        - 132475331: Indbrud i arbejdsskur/kontorvogn o.l.
        - 132475332: Indbrud i isbod/pølsebod
    - 1328: Tyveri fra bil, båd mv.
        - 132875511: Tyveri fra personbil
        - 132875512: Tyveri fra lastbil/varebil
        - 132875513: Tyveri fra motorcykel/scooter
        - 132875514: Tyveri fra knallert
        - 132875515: Tyveri fra cykel
        - 132875516: Tyveri fra både
        - 132875519: Tyveri fra andet køretøj
    - 1332: Butikstyverier mv.
        - 133275531: Tyveri fra automat i møntvaskeri etc.
        - 133275532: Tyveri fra benzinautomat
        - 133275533: Tyveri fra frimærkeautomat
        - 133275534: Tyveri fra vareautomat
        - 133275535: Tyveri fra telefonautomat
        - 133275536: Tyveri fra parkometerautomat
        - 133275537: Tyveri fra spilleautomat
        - 133275560: Butikstyveri fra andre forretninger
        - 133275561: Butikstyveri beklædning/skind/fodtøj
        - 133275562: Butikstyveri kiosk/cigar-/vinhandel
        - 133275563: Butikstyveri købmand/supermarked/mejeri
        - 133275564: Butikstyveri radio-/fotoforretning
        - 133275565: Butikstyveri urmager/guldsmed
        - 133275566: Butikstyveri møntvaskeri
        - 133275570: Butikstyveri, tricktyveri
        - 133275571: Rudeknusningstyveri radio-/fotoforretning
        - 133275572: Rudeknusningstyveri fra urmager/guldsmed

        - 133275579: Rudeknusningstyveri i øvrigt
    - 1336: Andre tyverier
        - 133675432: Tyveri af barnevogn/klapvogn
        - 133675551: Tyveri fra cafeteria/restaurant
        - 133675552: Tyveri fra hotel/motel
        - 133675553: Tyveri fra kasseapparat
        - 133675567: Tyveri fra udstilling
        - 133675568: Tyveri fra møntvaskeri
        - 133675569: Tyveri fra andre butikker
        - 133675574: Tyveri, tricktyveri på gadeplan (Ny fra 2013, med i Offerstatistikken fra 2014)
        - 133675580: Tyveri, tricktyveri i beboelse (udgået 2018)
        - 133675581: Tyveri fra campingplads
        - 133675582: Tyveri fra garderobe
        - 133675583: Tyveri fra skole/fritidshjem o.l.
        - 133675584: Tyveri fra lejlighed/værelse/etageejendom
        - 133675585: Tyveri fra villa/landejendom
        - 133675586: Tyveri fra kælder o.l.
        - 133675587: Tyveri fra svømmehal/idrætsanlæg/omklædningsrum
        - 133675588: Tyveri fra udhængsskab
        - 133675589: Tyveri fra hospital/plejehjem
        - 133675590: Tyveri fra fritidshus
        - 133675591: Tyveri fra institution
        - 133675592: Tyveri fra kontor
        - 133675593: Tyveri fra kaserne
        - 133675594: Tyveri fra byggeplads
        - 133675595: Tyveri fra døgnboks
        - 133675596: Tyveri fra kaserne (våben/ammunition)
        - 133675597: Tyveri fra pengeautomat
        - 133675598: Tyveri fra garage/udhus
        - 133675599: Tyveri fra andre steder
        - 133675601: Tyveri af afgrøde (korn o.l.)
        - 133675602: Tyveri af benzin/olie
        - 133675603: Tyveri af el/gas
        - 133675604: Tyveri af forsendelse
        - 133675605: Tyveri af husdyr
        - 133675606: Tyveri af nummerplader
        - 133675607: Tyveri fra lomme/taske/bagage
        - 133675608: Tyveri af taske/bagage
        - 133675609: Tyveri i tog/skib/fly/bus
        - 133675611: Tyveri i lufthavne
        - 133675612: Tyveri i forbindelse med prostitution
        - 133675613: Tyveri på banegårde
        - 133675614: Tyveri af narkotika
        - 133675615: Tyveri i plads (tyveri fra arbejdsgiver)
        - 133675616: Tyveri i forbindelse med vold
        - 133675619: Tyveri i øvrigt
        - 133675621: Tyveri af våben

        - 133675622: Tyveri af fiskeredskaber/-garn o.l.
        - 133675623: Tyveri af metaller (skrot/afklip/afbrænding)
    - 1339: Tyveri/brugstyveri af køretøj
        - 133975411: Tyveri af registreret køretøj
        - 133975441: Tyveri af uregistreret køretøj
        - 133977271: Brugstyveri af registreret personbil
        - 133977272: Brugstyveri af lastbil/varebil
        - 133977273: Brugstyveri af registreret motorcykel/scooter
        - 133977274: Brugstyveri af udlejningskøretøj
        - 133977275: Brugstyveri af uregistreret personbil
        - 133977276: Brugstyveri af uregistreret lastbil/varebil
        - 133977277: Brugstyveri af uregistreret motorcykel/scooter
        - 133977281: Brugstyveri af registreret personbil
        - 133977282: Brugstyveri af registreret lastbil/varebil
        - 133977283: Brugstyveri af registreret motorcykel/scooter
        - 133977284: Brugstyveri af udlejningskøretøj
        - 133977285: Brugstyveri af uregistreret personbil
        - 133977286: Brugstyveri af uregistreret lastbil/varebil
        - 133977287: Brugstyveri af uregistreret motorcykel/scooter
    - 1342: Tyveri/brugstyveri af knallert
        - 134275421: Tyveri af knallert
        - 134277311: Brugstyveri af ikke registreret knallert
    - 1345: Tyveri/brugstyveri af cykel
        - 134575431: Tyveri af cykel
        - 134577411: Brugstyveri af cykel
    - 1348: Tyveri/brugstyveri af andet
        - 134875442: Tyveri af skib/båd/fly
        - 134877278: Brugstyveri af skib/båd/fly
        - 134877279: Brugstyveri af påhængskøretøj, registreret knallert m.v.
        - 134877289: Brugstyveri af andet motorkøretøj
        - 134877511: Brugstyveri af andet
        - 134877521: Brugstyveri af IT-udstyr
    - 1351: Ulovlig omgang med hittegods
        - 135175701: Ulovlig omgang med hittegods
    - 1354: Underslæb
        - 135476111: Underslæb/tilegnelse af ting
        - 135476112: Fragåelsesunderslæb
        - 135476113: Underslæb/forbrug af penge
        - 135476114: Underslæb ¿ tilegnelse af våben/ammunition
        - 135476115: Underslæb - tilegnelse af IT-udstyr
    - 1357: Bedrageri
        - 135776141: Bedrageri
        - 135776144: Socialbedrageri
        - 135776145: Bedrageri dankort, overtræk egen konto
        - 135776146: Bedrageri øvrige kontokort, egen konto
        - 135776147: Bedrageri øvrige kontokort, stjålne
        - 135776148: Bedrageri, arbejdsløshedskasse
        - 135776149: Bedrageri, stjålne dankort

        - 135776151: Databedrageri
        - 135776155: Bedrageri - betalingskort
        - 135776156: Bedrageri - stjålne betalingskort
        - 135776404: Socialbedrageri
        - 135776405: Bedrageri, arbejdsløshedskasse
        - 135776406: Bedrageri med øvrig afgifts- eller tilskudslovgivning - grov
        - 135776407: Bedrageri med øvrig afgifts- eller tilskudslovgivning
    - 1360: Checkbedrageri
        - 136076142: Bedrageri checks, overtræk egen konto
        - 136076143: Bedrageri, stjålne checks
    - 1363: Mandatsvig
        - 136376171: Mandatsvig
        - 136376172: Mandatsvig checks
        - 136376173: Mandatsvig dankort
        - 136376181: Mandatsvig, anvendelse af IT-system
    - 1366: Afpresning og åger
        - 136676211: Afpresning
        - 136676221: Åger
    - 1372: Skyldnersvig
        - 137276231: Skyldnersvig
    - 1376: Hæleri
        - 137676241: Hæleri
        - 137676242: Hæleri med hensyn til våben/ammunition
        - 137676601: Hæleri
        - 137676602: Hæleri, groft/forretningsmæssig
        - 137676621: Hæleri med hensyn til våben/ammunition
        - 137676622: Hæleri med hensyn til våben/ammunition, groft
        - 137676631: Hvidvask
        - 137676633: Hvidvask, groft/forretningsmæssig
    - 1380: Røveri
        - 138076311: Røveri mod pengeinstitut
        - 138076312: Røveri mod offentligt kontor
        - 138076313: Røveri mod forretning
        - 138076314: Røveri mod tankstation
        - 138076315: Røveri mod værditransport
        - 138076316: Røveri, kassetterøveri
        - 138076317: Røveri mod person i egen bolig (Ny fra 2008)
        - 138076319: Røveri mod andre
        - 138076321: Særligt farligt røveri mod pengeinstitut
        - 138076322: Særligt farligt røveri mod offentligt kontor
        - 138076323: Særligt farligt røveri mod forretning
        - 138076324: Særligt farligt røveri mod tankstation
        - 138076325: Særligt farligt røveri mod værditransport
        - 138076326: Særligt farligt røveri, kassetterøveri
        - 138076327: Særligt farligt røveri mod person i egen bolig (Ny fra 2008)
        - 138076329: Særligt farligt røveri mod andre
    - 1384: Grov skattesvig mv.
        - 138476401: Grov skattesvig

        - 138476402: Grov momssvig
        - 138476403: Svig med EU-midler
        - 138476501: Groft smugleri
    - 1390: Hærværk
        - 139077111: Hærværk
        - 139077112: Groft hærværk
        - 139077113: Groft uagtsomt hærværk
        - 139077114: Hærværk, graffiti
        - 139077115: Hærværk, groft, graffiti
        - 139077116: Hærværk, skærpende omstændigheder
        - 139077117: Hærværk, groft (skærpende omstændighed)
        - 139077118: Hærværk, graffiti (skærpende omstændighed)
        - 139077119: Hærværk, groft, graffiti (skærpende omstændighed)
        - 139077121: Hærværk med hensyn til EDB-materiale
    - 1394: Uagtsomt hæleri
        - 139477694: Uagtsomt hæleri
    - 1398: Berigelsesforbrydelse og formuekrænkelse
        - 139877141: Ødelæggelse af egne ting
        - 139877512: Hindringer af andres ret
        - 139877611: Ulovlig selvtægt
        - 139877612: Ulovlig inddæmning
        - 139877621: Svig, der ikke er bedrageri
        - 139877622: Svig, der ikke er bedrageri (skærpende omstændighed)
        - 139877624: Uagtsomt svig (ikke bedrageri)
        - 139877625: Uagtsomt svig (ikke bedrageri)
        - 139877631: Urigtige oplysninger om et firmas økonomi
        - 139877641: Svigagtig opnåelse af kredit
        - 139877643: Ulovligt forbrug af forudbetalt vederlag
        - 139877645: Bortfjernelse uden at betale
        - 139877647: Tilsnigelse af adgang uden at betale
        - 139877651: Returkommission
        - 139877655: Forretningshemmeligheder, overtrædelse, skærpende omstændigheder
        - 139877656: Markedsføringsloven, skærpende omstændigheder
        - 139877657: Ophavskrænkelse, skærpende omstændigheder
        - 139877658: Piratkopiering, særligt skærpende omstændigheder
        - 139877659: Kartelaftale, særligt skærpende omstændigheder
        - 139877660: Insiderhandel/kursmanipulation, skærpende omstændigheder
        - 139877661: Ulovlig forværrelse af formuestilling
        - 139877671: Udnyttelse af andres vildfarelse
        - 139877675: Udnyttelse af andres økonomiske vanskeligheder
        - 139877681: Efterfølgende åger
        - 139877685: Betalingsmiddel/-kort, uberettiget anvendelse, videregivelse
        - 139877686: Kode til informationssystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse
        - 139877691: Uorden i forretningsbøger
        - 139877697: Ulovlig stemmeafgivning vedrørende økonomi
        - 139877698: Bestikkelse af voldgiftsdommer

- 14: Andre straffelovsforbrydelser
  - 1410: Forbrydelse mod offentlig myndighed mv.
    - 141070086: Tavshedspligt, jf. strfl. § 79 a, overtrædelse
    - 141070095: Tavshedspligt jf. straffelov § 79 b, overtrædelse
    - 141070097: Tavshedspligt jf. straffelov § 79 c, overtrædelse
    - 141070111: Højforræderi
    - 141070115: Krigsanstiftelse
    - 141070121: Farevoldende offentlige udtalelser
    - 141070125: Femte kolonnevirksomhed
    - 141070126: Deltagelse i væbnet konflikt
    - 141070127: Hvervning til væbnet konflikt
    - 141070131: Bistand til fjenden under krig
    - 141070141: Misligholdelse af kontrakt under krig
    - 141070151: Erhvervsmæssigt samarbejde med fjenden
    - 141070161: Utilbørligt forhold til besættelsesmagt
    - 141070163: Diplomatisk landsforræderi
    - 141070165: Spionage
    - 141070171: Hjælp til fremmed efterretningstjeneste
    - 141070173: Videregivelse af hemmelige forhandlinger
    - 141070175: Forfalskning af dokumentation af betydning for staten
    - 141070181: Offentlig beskrivelse af militære anlæg
    - 141070185: Neutralitetskrænkelser mod staten
    - 141070187: Overtrædelse af forbud til værn for staten
    - 141070191: Forbrydelse mod fremmed statsoverhoved
    - 141070194: Offentlig forhånelse af fremmed nation
    - 141070195: Utilbørlig behandling af religiøse skrifter e.lign.)
    - 141070211: Oprør
    - 141070221: Forbrydelse mod den danske regent
    - 141070231: Tvang overfor folketinget
    - 141070241: Ulovlig korpsvirksomhed
    - 141070242: Terrorisme
    - 141070243: Terrorisme, økonomisk støtte til
    - 141070244: Terrorisme, tilskyndelse til
    - 141070245: Samfundsorden, forstyrrelse af/økonomisk støtte
    - 141070246: Ulovligt militær, medlem af
    - 141070247: Masseødelæggelsesvåben, spredning af
    - 141070248: Terrorisme/modtage økonomisk støtte
    - 141070249: Ulovlig indrejse/ophold i konfliktområde
    - 141070251: Forbrydelse mod kongehuset i øvrigt
    - 141070261: Forhindring af folketingsvalg mv.
    - 141070271: Uberettiget deltagelse i folketingsvalg
    - 141070280: Aggressionsforbrydelse
    - 141070281: Tvang mod offentlig myndighed mv.
    - 141070282: Folkedrab
    - 141070283: Forbrydelser mod menneskeheden
    - 141070284: Krigsforbrydelser mod personer
    - 141070285: Krigsforbrydelser mod ejendom
    - 141070286: Krigsforbrydelser mod humanitære indsatser

- 141070287: Krigsforbrydelser, forbudte kampmetoder
- 141070288: Krigsforbrydelser, forbudte kampmidler
- 141070289: Leders ansvar for overtrædelser af strfl. § 118 c-i
- 141070290: Tortur, offentlig tjeneste/hverv
- 141070291: Terrorisme, Europakonventionen
- 141070292: Terrorisme, økonomisk støtte til
- 141070293: Terrorisme, hvervning
- 141070294: Terrorisme, oplæring
- 141070295: Terrorisme, tilskyndelse til
- 141070296: Samfundsorden, forstyrrelse af/økonomisk støtte
- 141070297: Ulovligt militær, medlem af
- 141070298: Masseødelæggelsesvåben, spredning af
- 141070318: Fornærmelig tiltale mod polititjenestemand
- 141070321: Fornærmelig tiltale af offentlig myndighed
- 141070322: Bestikkelse af offentlig myndighed
- 141070331: Hjælp til undvigelse
- 141070332: Fanger mv., ulovlig forbindelse med
- 141070335: Fange, flygtet
- 141070336: Hjælp til undvigelse
- 141070337: Ulovlig forbindelse med fanger mv.
- 141070338: Frihedsberøvet, uretmæssig besiddelse af mobiltelefon o.l.
- 141070339: Besøgende, uretmæssig medtager mobiltelefon mv.
- 141070340: Forvaring, uretmæssig besiddelse af mobiltelefon o.l.
- 141070341: Hindring af strafforfølgning/-fuldbyrdelse
- 141070342: Overtrædelse af opholdsforbud jf. straffelov § 79 a
- 141070343: Opholdsforbud jf. straffeloven § 79 b, overtrædelse
- 141070344: Kontaktforbud jf. straffeloven § 79 b, overtrædelse
- 141070345: Menneskesmugling, skærpende omstændighed
- 141070346: Kontaktforbud, jf. strfl. § 79 a, overtrædelse
- 141070347: Opholdsforbud jf. straffelov § 79 c, overtrædelse
- 141070348: Rejseforbud, jf. strfl. § 79 e, overtrædelse
- 141070351: Ødelæggelse af offentlig segl/mærke
- 141070352: Ødelæggelse af offentlig bekendtgørelse
- 141070361: Unddragelse fra værnepligt
- 141070365: Ulovlig hvervning
- 141070371: Offentliggøre fortrolige forhandlinger mv.
- 141070375: Offentliggørelse af usandt mødereferat
- 141070376: Besidde/anvende forbudt forenings kendetegn
- 141070379: Opholdsforbud, overtrædelse af (forbudt forening)
- 141070380: Ej efterk. påbud - deltage i forsamling (forbudt forening)
- 141070381: Uberettiget udøvelse af offentlig myndighed
- 141070385: Foregivelse af offentlig myndighed
- 141070386: Udøver virksomhed uden offentlig bevilling/trods frakendelse
- 141070387: Medvirken til udøvelse af virksomhed trods frakendelse
- 141070391: Uberettiget brug af uniform mv.
- 141070397: Deltagelse i forbudt forening
- 141070415: Ikke efterkomme påbud om at skilles
- 141070423: Misbrug af faresignal mv.

        - 141070425: Offentlig tilskyndelse til forbrydelse
        - 141070428: Billigelse af forbrydelse ved religiøs oplæring
        - 141070431: Hindring af offentlig forsamling
        - 141070432: Forstyrrelse af folketingets møder o.l.
        - 141070441: Farlig beruselse
        - 141070451: Krænkelse af gravfreden
        - 141070452: Usømmelig behandling af kirken
        - 141070461: Offentlig forhånelse af trossamfund
        - 141070463: Undlade at forhindre forbrydelse
        - 141070471: Undladelse af bistand til offentlig myndighed
        - 141070475: Tilbageholde oplysninger om en persons uskyld
    - 1415: Forbrydelse i offentlig tjeneste
        - 141570511: Offentlig myndigheds modtagelse af bestikkelse
        - 141570515: Ulovlig opkrævning af skat mv.
        - 141570521: Misbrug af domsmyndighed
        - 141570524: Ulovlig håndhævelse af strafmyndighed
        - 141570527: Ulovlig behandling af retssager
        - 141570531: Hindring af dommes fuldbyrdelse
        - 141570541: Misbrug af offentligt hverv
        - 141570551: Tilskyndelse til underordnedes forbrydelse
        - 141570561: Krænkelse af tavshedspligt
        - 141570562: Meddelelseshæleri
        - 141570571: Tilintetgørelse af post mv.
        - 141570581: Offentlige myndigheders forbrydelse
        - 141570585: Anden misbrug af offentlig stilling/hverv
        - 141570591: Pligtforsømmelse i offentligt hverv
        - 141570595: Skødesløshed i offentligt hverv
    - 1420: Falsk forklaring for retten
        - 142070611: Falsk forklaring for retten
        - 142070621: Vidne forklaring/fritagelsesgrund
        - 142070631: Grov uagtsom afgivelse af forklaring
    - 1425: Falsk forklaring i øvrigt
        - 142570641: Falsk erklæring på tro og love
        - 142570651: Urigtig forklaring/pligtforhold
        - 142570661: Anden urigtig skriftlig erklæring
        - 142570671: Falsk anklage/bevisforvanskelse
        - 142570672: Tilbageholdt oplysninger om en persons uskyld
        - 142570681: Falsk anmeldelse/klagemål
    - 1430: Forbrydelse vedrørende penge og bevismateriale
        - 143070711: Pengefalsk
        - 143070721: Udgivelse af falske penge
        - 143070731: Udgivelse af formodede falske penge
        - 143070741: Udgivelse af pengelignende genstande
        - 143070745: Pengefalsk, elektronisk
        - 143070751: Ulovlig udfærdigelse af betalingsmiddel
        - 143070821: Dokumentsvig
        - 143070831: Personelt falsk/misbrug af ægte dokument
        - 143070841: Intellektuelt falsk

        - 143070851: Falsk stempel/mærke mv.
        - 143070861: Falsk stempelmærke/frimærke mv.
        - 143070871: Dokumentundertrykkelse
        - 143070881: Falske skelsten mv.
    - 1435: Salg af narkotika mv.
        - 143571281: Salg af narkotika
        - 143571285: Narkotikahæleri
        - 143571286: Dopingmidler, salg af (skærpende omstændigheder)
        - 143576611: Hæleri med hensyn til narkotika
        - 143576612: Hæleri med hensyn til narkotika - groft
    - 1440: Smugling mv. af narkotika
        - 144071282: Smugling mv. af narkotika
        - 144071287: Dopingmidler, smugling mv. (skærpende omstændigheder)
    - 1445: Almenskadelige forbrydelser mv.
        - 144571211: Sprængning mv., transportulykke
        - 144571212: Livsfarlig sprængning mv., transportulykke
        - 144571213: Uagtsom sprængning mv., transportulykke
        - 144571221: Kapring af fly/skib mv.
        - 144571224: Forstyrrelse af transportmidler
        - 144571231: Undladt at afværge ildebrand o.l.
        - 144571241: Forgiftning af drikkevand
        - 144571244: Fortielse/udbredelse af sundhedsfarlige ting
        - 144571251: Udbredelse af sundhedsfarlige genstande
        - 144571261: Ulovlig udbredelse af lægemidler
        - 144571271: Udsat dyrs sundhed for fare
        - 144571288: Rekruttering børn og unge til kriminalitet
        - 144571289: Skydevåben, særligt skærpende, offentligt sted
        - 144571290: Skydevåben, særligt skærpende, ikke offentligt sted
        - 144571291: Forvoldt fare for epidemi
        - 144571292: Våben og sprængstof, særdeles farlige
        - 144571293: Radioaktive stoffer, besiddelse/anvendelse af
        - 144571294: Våben og sprængstof, under særlig skærpende omstændighed
        - 144571295: Våben og sprængstof, særlig farlig
        - 144571296: Skydevåben, særlig skærpende omstændigheder
        - 144571297: Andre særdeles farlige våben eller eksplosive stoffer, særlig skærpende omstændigheder
        - 144571298: Andre våben eller eksplosivstoffer, særlig skærpende omstændigheder
        - 144571311: Forstyrrelse af samfærdselsmidlerne
        - 144571321: Ødelæggelse af mindesmærker o.l.
        - 144571331: Salg af forfalskede levnedsmidler
        - 144571341: Miljø, forurening med betydelig skade
        - 144571351: Handel med vilde dyr og planter, skærpende omstændigheder
    - 1450: Ulovligt erhverv mv.
        - 145071411: Betleri, overtrædelse
        - 145071412: Betleri, meddelt advarsel (påbud)
        - 145071421: Løsgængeri
        - 145071431: Ulovligt erhverv

        - 145071441: Erhvervsmæssig udnyttelse, spekulation
        - 145071451: Hasard/væddemål
        - 145071461: Hasard på offentligt sted
        - 145071471: Svigagtig forledelse til udvandring
    - 1455: Forbrydelser i familieforhold
        - 145572111: Bigami, den gifte person
        - 145572112: Groft uagtsom bigami
        - 145572113: Bigami, den ugifte person
        - 145572131: Vanrøgt
        - 145572141: Falsk fødselsanmeldelse
        - 145572151: Unddragelse af forældremyndighed
        - 145572153: Bortsendelse af barn til udlandet, fare for sundhed/udvikling
    - 1460: Uagtsomt manddrab mv. i forbindelse med færdselsuheld
        - 146073152: Uagtsomt manddrab i forbindelse med færdselsuheld
        - 146073312: Uagtsom legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld
        - 146073314: Uagtsom grov legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld
        - 146073316: Uagtsom betydelig legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld
    - 1475: Tilhold (Udgået 2012)
        - 147574261: Overtrædelse af advarsel (Udgået 2012)
        - 147574262: Begæring om advarsel
        - 147574263: Meddelt advarsel
    - 1485: Freds- og ærekrænkelser
        - 148574201: Datasystem, uberettiget adgang til
        - 148574202: Brevhemmeligheden, brud på
        - 148574203: Ulovlig aflytning
        - 148574204: Ulovlig adgang til erhvervshemmeligheder
        - 148574205: Adgangsmiddel datasystem, uberettiget salg/udbredelse
        - 148574206: Adgangsmiddel datasystem, uberettiget videregivelse større antal
        - 148574207: Adgangsmiddel datasystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse, samfundsvigtigt
        - 148574208: Adgangsmiddel datasystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse, personoplysninger
        - 148574209: Adgangsmiddel datasystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse, betalende brugere
        - 148574211: Brud på brevhemmeligheden
        - 148574212: Uberettiget adgang til andres gemmer
        - 148574213: Ulovlig aflytning
        - 148574215: Uberettiget adgang til EDB-oplysninger
        - 148574216: Ulovlig adgang til erhvervshemmeligheder
        - 148574217: Kode til informationssystem, ulovlig anvendelse af
        - 148574221: Husfredskrænkelse
        - 148574225: Industrispionage
        - 148574231: Uberettiget fotografering af personer
        - 148574241: Brud på privatlivets hemmeligheder
        - 148574242: Uberettiget registrering af færden
        - 148574251: Udnyttelse af oplysninger om privatliv

- 148574255: Uberettiget videregivelse af meddelelser eller billeder
- 148574257: Identitetsmisbrug
- 148574274: Hadefulde ytringer
- 148574277: Forfølgelse ved gentagne beskyldninger
- 148574281: Ærekrænkelser
- 148574282: Ærekrænkelser (ny 2019)
- 148574283: Ærekrænkelser overfor døde
- 148574285: Beskyldning - usand
- 148574286: Beskyldninger via massemedier
- 148574291: Bagvaskelse
- 148574293: Fornærmelser
- 148574297: Æresfornærmelse overfor døde

Og her følger så en samlet oversigt over de væsentligste ændringer af gerningskoder, udarbejdet af Danmarks Statistik (***dateret 2021***):

STRAFFELOVEN
Seksualforbrydelser
Ved lov nr. 349 af 23. maj 1997 blev straffelovens § 210 om blodskam ændret. Det betød oprettelse af gerningskoderne:
111072125 Blodskam anden kønslig omgang (under 15 år)
111072126 Blodskam anden kønslig omgang søskende
111072127 Blodskam i øvrigt anden kønslig omgang

Ved lov nr. 633 af 12. juni 2013 blev straffelovens afsnit om sædelighedsforbrydelser ændret. Det betød oprettelse af koderne:
111072128 Blodskam, andet seksuelt forhold (børn under 15 år)
111072129 Blodskam, andet seksuelt forhold mellem søskende
111072130 Blodskam i øvrigt, andet seksuelt forhold
111072321 Samleje med plejebarn/stedbarn mv.
111072340 Andet seksuelt forhold med plejebarn/stedbarn mv.
112072301 Voldtægt ved anvendelse af vold eller trussel om vold
112072302 Voldtægt ved ulovlig tvang
112072317 Tilsnigelse til samleje
112072331 Andet seksuelt forhold ved vold eller trussel om vold
112072332 Andet seksuelt forhold ved ulovlig tvang
112072338 Andet seksuelt forhold ved tilsnigelse
113172304 Voldtægt ved samleje med barn under 12 år
113172334 Andet seksuelt forhold med barn under 12 år
114172319 Samleje med barn under 15 år
114172339 Andet seksuelt forhold med barn under 15 år
114172361 Uagtsom seksualforbrydelse mod barn under 15 år
114572303 Voldtægt ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand
114572311 Samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet

114572313 Samleje med institutionsanbragt/frihedsberøvet
114572315 Samleje ved misbrug af afhængighedsforhold
114572322 Samleje ved forførelse
114572324 Medvirken til prostitution (samleje) - person under 18 år
114572325 Samleje med prostitueret under 18 år – kunde
114572333 Andet seksuelt forhold ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand
114572335 Andet seksuelt forhold ved udnyttelse af psykisk abnormitet
114572336 Andet seksuelt forhold med institutionsanbragt/frihedsberøvet
114572337 Andet seksuelt forhold ved misbrug af afhængighedsforhold
114572341 Andet seksuelt forhold ved forførelse
114572342 Medvirken til andet seksuelt forhold i forbindelse med prostitution af person under 18 år
114572343 Andet seksuelt forhold end samleje med prostitueret under 18 år – kunde
114572362 Uagtsom seksualforbrydelse i øvrigt
117272371 Blufærdighedskrænkelse ved beføling
117472372 Blufærdighedskrænkelse ved blotteri
117672373 Blufærdighedskrænkelse ved beluring
117672374 Blufærdighedskrænkelse ved verbal uanstændighed ol.
117672375 Blufærdighedskrænkelse ved anden uanstændighed
118072351 Pornografiske foto/filmoptagelser af person under 18 år
118072353 Medvirken til pornografisk optræden af person under 18 år
118072354 Overvære pornografisk optræden af person under 18 år
118072378 Rufferi
118072379 Fremmelse af prostitution
118072380 Udlejning af værelse til prostitution
118072382 Svigagtig eller anden utilbørlig fremmelse af prostitution
118072385 Pornografi, salg til personer under 16 år
118072386 Børnepornografi
118072387 Børnepornografi, besiddelse af/bekendt med
118072391 Meddelt forbud efter straffelovens § 236
118072392 Overtrædelse af forbud efter straffelovens § 236

Samtidig ophørte koderne:
111072125 Blodskam, anden kønslig omgang, børn under 15 år
111072126 Blodskam, anden kønslig omgang mellem søskende
111072127 Blodskam i øvrigt, anden kønslig omgang
111072233 Samleje med plejebarn/stedbarn mv.
111072244 Anden kønslig omgang med plejebarn/stedbarn
112072211 Voldtægt
112072215 Samleje med ulovlig tvang
112072229 Tilsnigelse til samleje
112072235 Anden kønslig omgang ved vold
112072236 Anden kønslig omgang ved ulovlig tvang
112072241 Anden kønslig omgang ved tilsnigelse
113072232 Samleje med barn under 12 år, skærpende omstændigheder

113072243 Anden kønslig omgang med barn under 12 år
113072262 Uagtsom seksualforbrydelse med barn under 12 år
114072221 Samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet
114072222 Samleje ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand
114072225 Samleje med institutionsanbragt
114072227 Samleje ved misbrug af afhængigheds forhold
114072230 Samleje med prostitueret under 18 år, kunde
114072231 Samleje med barn under 15 år
114072234 Samleje ved forførelse
114072237 Anden kønslig omgang ved udnyttelse af psykisk abnormitet
114072238 Anden kønslig omgang med institutionsanbragt
114072239 Anden kønslig omgang ved misbrug af afhængighedsforhold
114072242 Anden kønslig omgang med barn under 15 år
114072245 Anden kønslig omgang ved forførelse
114072261 Uagtsom seksualforbrydelse med barn under 15 år
114072263 Uagtsom seksualforbrydelse i øvrigt
115072252 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse mod barn under 12 år
115072258 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved vold mod barn under 12 år
115072259 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved ulovlig tvang mod barn under 12 år
116072251 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse mod barn under 15 år
116072253 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse i øvrigt
116072254 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved vold
116072255 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved ulovlig tvang
116072256 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved vold mod barn under 15 år
116072257 Homoseksuel sædelighedsforbrydelse ved ulovlig tvang mod barn under 15 år
117272282 Blufærdighedskrænkelse ved beføling
117472283 Blufærdighedskrænkelse ved blotteri
117672284 Blufærdighedskrænkelse ved beluring
117672285 Blufærdighedskrænkelse ved verbal uterlighed o.l.
117672286 Blufærdighedskrænkelse ved anden uterlighed
117672287 Blufærdighedskrænkelse i øvrigt
118072271 Rufferi
118072275 Fremmelse af utugt
118072276 Udlejning af værelse til utugt
118072280 Utugtig foto/filmoptagelse af person under 18 år
118072291 Forulemper ved opfordring mv. til utugt
118072292 Rekruttere/medvirke til utugtig optræden af personer under 18 år
118072293 Overvære utugtig optræden af personer under 18 år
118072295 Pornografi
118072296 Børnepornografi
118072297 Overtrædelse af pålæg
118072298 Meddelt pålæg
118072299 Børnepornografi, besiddelse af/bekendt med

1. januar 2021 træder det nye samtykkebegreb i kraft. I den forbindelse opstår:

112072305 Voldtægt (§ 216)
Som erstatter:
112072301 Voldtægt ved anvendelse af vold eller trussel om vold (§ 216, stk. 1, nr. 1)
112072302 Voldtægt ved ulovlig tvang (§ 216, stk. 1, nr. 2, 1. led)
114572303 Voldtægt ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand (§ 216, stk. 1, nr. 2, 2. led)

Af samme årsag opstår:
112072330 Andet seksuelt forhold (§ 225, jf. 216)
Som erstatter:
112072331 Andet seksuelt forhold ved vold eller trussel om vold (§ 225 jf. 216, stk. 1, nr. 1)
112072332 Andet seksuelt forhold ved ulovlig tvang (§ 225 jf. 216, stk. 1,2, 1. led)
114572333 Andet seksuelt forhold ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand (§ 225 jf. 216, stk. 1,2, 2. led)

Ved lov nr. 141 af 17. marts 1999 indsættes § 223a i Straffeloven. Det betød oprettelse af:
114072230 Samleje med prostitueret under 18 år, kunde

Fra 1986 opdeles 117672281 Blufærdighedskrænkelse i en række mere specificerede typer af blufærdighedskrænkelse:
117272282 Blufærdighedskrænkelse ved beføling
117472283 Blufærdighedskrænkelse ved blotteri
117672284 Blufærdighedskrænkelse ved beluring
117672285 Blufærdighedskrænkelse ved verbal uterlighed o. lign.
117672286 Blufærdighedskrænkelse ved anden uterlighed
117672287 Blufærdighedskrænkelse i øvrigt

Ved lov nr. 319 af 28. april 2009 blev § 235 a indsat i Straffeloven. Det betød oprettelse af:
118072292 Rekruttere/medvirke til utugtig optræden af personer under 18 år (§235a, stk. 1)
118072293 Overvære utugtig optræden af personer under 18 år (§235a, stk. 2)

Ved lov nr. 441 af 31. maj 2000 indsættes § 230 i Straffeloven. Det betød oprettelse af:
118072280 Utugtig foto/filmoptagelse af person under 18 år

23. juni 2020 ophører:
118072391 Meddelt forbud efter straffelovens §236

Voldsforbrydelser
Vold o. lign. mod offentlig myndighed, 1210XXX:
121070311 Vold og lign. mod nogen i offentlig tjeneste mv. Forekommer tilbage til 1980.

I 1995 kommer to nye gerningskoder vedr. trusler og hindringer for udførelse af arbejde:
121070312 Trusler om vold mv. mod offentlig myndighed (§ 119, stk. 2)
121070313 Lægge hindringer i vejen for udførelse af offentlig myndighed (§119, stk. 3)

I 2005 kommer yderligere tre gerningskoder, der udskiller polititjenestemænd:
121070300 Vold eller trussel om vold mod polititjenestemand (§ 119, stk. 1)
121070301 Trusler om vold mv. mod overordnet polititjenestemand (§ 119, stk. 2)
121070303 Lægge hindring i vejen for udførelse af myndighed, polititjenestemand (§119, stk. 3)

Ved lov nr. 1107 af 1. december 2009 indsættes 2. pkt. i §119, stk. 3. Det betød oprettelse af:
121070314 Lægge hindringer i vejen for udførelse af offentlig myndighed, skærpende omstændigheder

Som led i implementering af regeringens Respektpakke ændres § 119 og § 119a ved lov nr. 1728 af 27. december 2016. Det betød oprettelse af:
121070305 Vold mod polititjenestemand (§ 119, stk. 1)
121070306 Trussel mod polititjenestemand (§ 119, stk. 1)
121070307 Vold mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119, stk. 1)
121070308 Trussel om vold mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119, stk. 1)
121070315 Fredskrænkelse af person i offentlig tjeneste (§ 119a)

Samtidig ophørte koderne:
121070300 Vold eller trussel mod polititjenestemand (§ 119, stk. 1)
121070311 Vold o.l. mod nogen i offentlig tjeneste mv. (§ 119, stk. 1)

26. februar 2019 ophørte:
121070303 Lægge hindring i vejen for udførelse (polititjenestemand)(119, stk. 3)
121070313 Hindring af offentlig myndighed (119, stk. 3)
121070314 Lægge hindring i vejen for udførelsen af offentlig myndighed, skærpende omstændigheder (119, stk. 3, 2. pkt.)

Og blev erstattet af:
121070304 Lægge hindringer i vejen for udførelse (polititjenestemand)(119, stk. 4)
121070310 Lægge hindring i vejen for udførelse af offentlig myndighed (119, stk. 4)
121070317 Lægge hindring i vejen for udførelse af offentlig myndighed, skærpende (119, stk. 4, 2. pkt.)

14. december 2020 oprettes:
121070319 Angreb med genstande mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119 b)

Lov om ændring af straffeloven (Tildækningsforbud) træder i kraft 1. august 2018
122070418 Tildækningsforbud, overtrædelse af (§ 134c)

26. februar 2019 opstod en ny paragraf i Straffeloven:
125073235 Psykisk vold (§ 243)

I 1989 gennemførtes en væsentlig forenkling af bestemmelserne i §§ 244-246 i straffeloven (vold). Herefter opdeles voldsforbrydelser i simpel vold, alvorligere vold og særlig alvorlig vold.
Gerningskoderne 1252XXX, 1255XXX og 1258XXX skal derfor ses som en afløser af gerningskoderne 1260XXX, 1270XXX og 1280XXX.

Ved lov nr. 498 af 17. juni 2008 indsættes stk. 2 i § 253. Det betød oprettelse af:
128673353 Undladt at hjælpe/flugt fra færdselsuheld

129270323 Trusler o. lign. mod vidner og deres nærmeste (§ 123)
forekommer først fra og med 1992.

For at skærpe straffen for vidnetrusler vedtages LOV nr. 141 af 28/02/2018. Gerningskode 1292520 udgår og i stedet oprettes:
129270325 Trusler og lignende mod vidner og deres nærmeste (§ 123)
129270326 Vold mod vidner og deres nærmeste (§ 123)

Ejendomsforbrydelser
Dokumentfalsk med check 1308XXX:
1. september 2020 ophører:
130870812 Dokumentfalsk ved anvendelse af check (§ 171)
130870815 Dokumentfalsk ved anvendelse af eurochecks (§ 171)

Indbrud i bank, forretninger mv. 1316XXX:
I gruppen af gerningskoder vedr. indbrud i banker, forretninger mv. (§ 276) er der løbende udskilt særlige kategorier:
131675140 Indbrud i selskabslokaler (1986)
131675150 Indbrud i sportsforretning (1997)
131675158 Indbrud i EDB-forretning (1997)
131675159 Indbrud i optikerforretning (1997)
131675170 Indbrud i våbenlager/-fabrik/-forretning (1986)
131675175 Indbrud i EDB-virksomhed (1998)
131675184 Indbrud i øvrigt (1989)

25. juni 2019 ophørte:
131675191 Pengeskabstyveri ved skærebrænder (§ 276)
131675192 Pengeskabstyveri ved sprængstof (§ 276)
131675193 Pengeskabstyveri ved vinkelslibere (§ 276)

Indbrud i beboelser 1320XXX:
I gruppen af gerningskoder vedr. indbrud i beboelser (§ 276) er følgende gerningskode udskilt:
132075217 Indbrud i landejendom (1998).
Indbrud i ubeboede bebyggelser 1324XXX:

I gruppen af gerningskoder vedr. indbrud i ubeboede bebyggelser (§ 276) er følgende gerningskode udskilt:
132475315 Indbrud i kolonihavehus (1999)

Butikstyverier mv. 1332XXX:
I gruppen af gerningskoder vedr. butikstyverier mv. (§ 276) er der løbende udskilt særlige kategorier:
133275536 Tyveri fra parkometerautomat oprettes i 1992
133275537 Tyveri fra spilleautomat (2002)
133275560 Butikstyveri fra andre forretninger (1985)
133275570 Butikstyveri Tricktyveri (1999)

1. september 2020 ophørte følgende vedr.- § 276:
133275533 Tyveri fra frimærkeautomat
133275535 Tyveri fra telefonautomat
133275571 Rudeknusningstyveri radio-/fotoforretning
133275572 Rudeknusningstyveri fra urmager/guldsmed
133275579 Rudeknusningstyveri i øvrigt

Andre tyverier 1336XXX:
I gruppen af gerningskoder vedr. andre tyverier (§ 276) er der løbende udskilt særlige kategorier:
133675553 Tyveri fra kasseapparat (1986)
133675574 Tyveri, tricktyveri på gadeplan (2013)
133675580 Tyveri Tricktyveri i beboelse (1998) Udgået 2018
133675590 Tyveri fra fritidshus (1995)
133675596 Tyveri fra kaserne (våben/ammunition) (1986)
133675597 Tyveri fra pengeautomat (1986)
133675598 Tyveri fra garage/udhus (1995)
133675622 Tyveri af fiskeredskab/garn o. lign. (1995)
133657623 Tyveri af metaller/skrot o. lign. (1996)

Tyveri/brugstyveri af indregistreret køretøj 1339XXX:
Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 hæves straframmen for biltyveri fra 1 år til 1 år og 6 måneder. Det betød oprettelse af nye gerningskoder (straffelovens § 293a) i politiets journalplan med virkning fra 6. juni 2002:
133977281 Brugstyveri af registreret personbil
133977282 Brugstyveri af registreret last-/varebil
133977283 Brugstyveri af registreret m.c./scooter
133977284 Brugstyveri af udlejningskøretøj
133977285 Brugstyveri af uregistreret personbil
133977286 Brugstyveri af uregistreret last-/varebil
133977287 Brugstyveri af uregistreret m.c./scooter

Disse nye koder erstattede følgende gerningskoder (straffelovens § 293, stk. 1), der udgik pr. 6. juni 2002:
133977271 Brugstyveri af registreret personbil
133977272 Brugstyveri af registreret last-/varebil
133977274 Brugstyveri af udlejningskøretøj
133977275 Brugstyveri af uregistreret personbil
133977276 Brugstyveri af uregistreret last-/varebil
133977273 Brugstyveri af registreret m.c./scooter
133977277 Brugstyveri af uregistreret m.c./scooter

Tyveri/brugstyveri af andet 1348XXX:
I gruppen af gerningskoder vedr. tyveri/brugstyveri af andet (§ 276) er der løbende udskilt særlige kategorier:
134877521 Brugstyveri af edb-materiel (1992)
134877279 Brugstyveri af andet køretøj (1992)
134877289 Brugstyveri af skib/båd/fly (2002)

Bedrageri 1357XXX:
Ved lov nr. 366 af 24. maj 2005 blev socialbedrageri og bedrageri af arbejdsløshedskasse omfattet af straffelovens § 289 a, mod tidligere § 279. Gerningskoder vedr. § 289 a blev imidlertid først oprettet i 2007 i politiets journalplan.
Dvs. at gerningskode 135776404 (§289 a) erstattede gerningskode 135776144 (§ 279) vedr. socialbedrageri og gerningskode 135776405 (§ 289 a) erstattede gerningskode 135776148 (§ 279) vedr. bedrageri af arbejdsløshedskasse.

I gruppen af gerningskoder vedr. bedrageri er der i øvrigt tilføjet følgende i løbet af perioden:
135776144 Socialbedrageri (1984)
135776145 Bedrageri, dankort - egen konto (1984)
135776146 Bedragere, øvrige kontokort - egen konto (1984)
135776147 Bedrageri, øvrige kontokort - stjålne (1984)
135776148 Bedrageri, arbejdsløshedskasse (1997)
135776149 Bedrageri, stjålne dankort (2002)
135776151 Databedrageri (1987)

Som følge af svindel med hjælpepakker i forbindelse med COVID-19, blev følgende oprettet 3. juni 2020:
135776406 Bedrageri med øvrig afgifts- eller tilskudslovgivning – grov (§ 289, 1. pkt.)
135776407 Bedrageri med øvrig afgifts- eller tilskudslovgivning (§ 289 a)

Mandatsvig 1363XXX:
I gruppen af gerningskoder vedr. mandatsvig (§ 280) er der løbende udskilt særlige kategorier:
136376172 Mandatsvig checks (1984)
136376173 Mandatsvig dankort (1984)

136376181 Mandatsvig/anvendelse af edb-materiel (1987)

Hæleri 1376XXX:
Ved lov nr. 465 af 7. juni 2001 blev straffelovens § 284 om hæleri ophævet og hæleri blev i stedet omfattet af § 290.
Det betød oprettelse af nye gerningskoder (straffelovens § 290) i politiets journalplan med virkning fra 2001:
137676601 Hæleri (§ 290, stk. 1)
137676602 Hæleri-groft (§ 290, stk. 2)
137676621 Hæleri(våben/ammunition) (§ 290, stk. 1)
137676622 Hæleri(våben/ammunition) -groft (§ 290, stk. 2)

Samtidig ophørte gerningskoder med relation til § 284:
137676241 Hæleri
137676242 Hæleri (våben/ammunition)

Selvstændig bestemmelse om hvidvask LOV nr. 711 af 08/06/2018:
137676631 Hvidvask (§ 290a, stk. 1)
137676633 Hvidvask, groft/forretningsmæssig (§ 290a, stk. 2)

Røveri 1380XXX:
I 2008 udskilles 138076317 Røveri mod person i egen bolig fra 138076319 Røveri mod andre (§ 288, stk. 1) og 138076327 Røveri, særlig farlig, mod person i egen bolig udskilles fra 138076329 Særlig farligt røveri mod andre (§ 288, stk. 2).

1. september 2020 ophørte:
138076316 Røveri, kassetterøveri (§ 288, stk. 1)
138076326 Særligt farligt røveri, kassetterøveri (§ 288, stk. 2)

Grov skattesvig 1384XXX:
Ved lov nr. 228 af 4. april 2000 blev straffelovens § 289 ændret så momssvig også var omfattet. I samme lov blev EU-svig kriminaliseret ved en selvstændig generel bestemmelse i straffeloven (§289a).
Det betød oprettelse af nye gerningskoder i politiets journalplan fra 2000:
138476402 Grov momssvig (§ 289, 1. pkt.)
138476403 Svig med EU-midler (§ 289a)

Hærværk 1390XXX:
I 1998 oprettes særlige gerningskoder vedr. graffiti og edb-materiel:
139077114 Hærværk, graffiti (§ 291, stk. 1)
139077115 Groft hærværk, graffiti (§ 291, stk. 2)
139077121 Hærværk m.h.t. edb-materiel (§ 291)

Som følge af lov nr. 1107 af 1. december 2009 vedr. bl.a. hærværkets omfang oprettedes i 2009 yderligere gerningskoder vedr. skærpende omstændigheder ved hærværk:

139077116 Hærværk, skærpende omstændigheder (§ 291, stk. 1, jf. stk. 4)
139077117 Hærværk, groft (skærpende omstændigheder) (§ 291, stk. 2, jf. stk. 4)
139077118 Hærværk, graffiti (skærpende omstændigheder) (§ 291, stk. 1, jf. stk. 4)
139077119 Hærværk, groft, graffiti (skærpende omstændigheder) (§ 291, stk. 2, jf. stk. 4)

1. september 2020 ophørte:
139077121 Hærværk med hensyn til EDB-materiale (§ 291)

Berigelsesforbrydelser og formuekrænkelser 1398XXX
Ved lov nr. 634 af 12. juni 2013 ændres §§ 296 og 299. Det betød oprettelse af:
139877622 Svig, der ikke er bedrageri (skærpende omstændigheder)
139877625 Uagtsomt svig (ikke bedrageri)
139877660 Insiderhandel/kursmanipulation, skærpende omstændigheder

Ved lov nr. 1404 af 27. december 2008 ændres § 299b. Det betød oprettelse af:
139877658 Piratkopiering, særligt skærpende omstændigheder

Og ophør af:
139877657 Ophavskrænkelse, skærpende omstændigheder

Ved lov nr. 352 af 19. maj 2004 indsættes §§ 299a, 301 og 301a i Straffeloven. Det betød oprettelse af:
139877656 Markedsføringsloven, skærpende omstændigheder og
139877685 Betalingsmiddel/-kort, uberettiget anvendelse, videregivelse
139877686 Kode til informationssystem, uberettiget anvendelse/videregivelse

2. januar 2019 ophørte:
139877656 Markedsføringsloven, skærpende omstændigheder (§ 299 a)
139877686 Kode til informationssystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse (§ 301 a)

Samtidig opstod:
139877655 Forretningshemmeligheder, overtrædelse, skærpende omstændigheder (§ 299 a)

26. februar 2019 opstod:
139877698 Bestikkelse af voldgiftsdommer (§ 304 a)

Andre straffelovsforbrydelser
Forbrydelser mod offentlig myndighed mv. 1410XXX
Ved lov nr. 1880 af 29. december 2015 indsættes § 101a. Det betød oprettelse af:
141070126 Deltagelse i væbnet konflikt (§ 101a, stk. 1)
141070127 Hvervning til væbnet konflikt (§ 101a, stk. 2)

Ved lov nr. 378 af 6. juni 2002 indsættes §§ 114, 114a, 114b, 114c, 114d og 114e. Det betød oprettelse af:

141070242 Terrorisme (§ 114)
141070243 Terrorisme, økonomisk støtte til (§ 114a)
141070244 Terrorisme, tilskyndelse til (§ 114b)
141070245 Samfundsorden, forstyrrelse af/økonomisk støtte (§ 114c)
141070246 Ulovlig militær, medlem af (§ 114d)
141070247 Masseødelæggelsesvåben, spredning af (§ 114e)

Ved lov nr. 542 af 8. juni 2006 ændres §§ 114a og 114b. Desuden indsættes nye §§ 114c – 114e. De hidtil gældende §§ 114c-114e bliver herefter §§ 114f-114h. Det betød ophør af koderne 141070243, 141070244, 141070245, 141070246 og 141070247og oprettelse af koderne:
141070291 Terrorisme, Europakonventionen (§ 114a)
141070292 Terrorisme, økonomisk støtte til (§ 114b)
141070293 Terrorisme, hvervning (§ 114c)
141070294 Terrorisme, oplæring (§ 114d)
141070295 Terrorisme, tilskyndelse til (§ 114e)
141070296 Samfundsorden, forstyrrelse af/økonomisk støtte (§ 114f)
141070297 Ulovlig militær, medlem af (§ 114g)
141070298 Masseødelæggelsesvåben, spredning af (§ 114h)

Ved lov nr. 642 af 8. juni 2016 indsættes §§ 114i og 114j. Det betød oprettelse af:
141070248 Terrorisme/modtage økonomisk støtte
141070249 Ulovlig indrejse/ophold i konfliktområde

I 2005 udskilles:
141070318 Fornærmelig tiltale mod polititjenestemand (§ 121) fra
141070321 Fornærmelig tiltale af offentlig myndighed (§ 121).
141070342 Opholdsforbud ved dom, overtrædelse (§ 124a)

Ved lov nr. 382 af 06/06/2002 ændres straffelovens § 124 så stk. 1 nu affattes således:
»Den, der flygter som anholdt eller fængslet, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.«
Stk. 1 og 2 blev herefter stk. 2 og 3. Det betød ophør af gerningskoderne:
141070331 Hjælp til undvigelse (§ 124, stk. 1)
141070332 Ulovlig forbindelse med fanger mv. (§ 124, stk. 2)

Og oprettelse af koderne:
141070335 Fange/flygtet (§ 124, stk. 1)
141070336 Hjælp til undvigelse (§ 124, stk. 2)
141070337 Ulovlig forbindelse med fanger mv. (§ 124, stk. 3)

Ved lov nr. 527 af 06. juni 2007 ændredes indholdet af § 124, stk. 4. Samtidig blev stk. 5 indsat. Det betød oprettelse af følgende gerningskoder:
141070338 Frihedsberøvet uretmæssig besiddelse af mobiltelefon el.lign. (§ 124, stk. 4, 1. pkt.)
141070339 Besøgende uretmæssig medtager mobiltelefon mv. (§ 124, stk. 4, 2. pkt.)

141070340 Forvaring, uretmæssig besiddelse af mobiltelefon o.l. (§ 124, stk. 5)

Ved lov nr. 1723 af 27. december 2016 indsættes § 136, stk. 3. Det betød oprettelse af:
141070428 Billigelse af forbrydelse ved religiøs oplæring (§ 136, stk. 3)

28. juni 2018 oprettes følgende koder:
141070376 Besidde/anvende forbudt forenings kendetegn (§132a, stk. 2)
141070379 Opholdsforbud, overtrædelse af (forbudt forening)(§ 132b, stk. 4)
141070380 Ej efterkomme påbud - deltage i forsamling (forbudt forening) (§ 132b, stk. 5)

23. juni 2020 oprettedes følgende:
141070343 Opholdsforbud jf. straffeloven § 79 b, overtrædelse (§ 124 a)
141070344 Kontaktforbud jf. straffeloven § 79 b, overtrædelse (§ 124 a)

1. september 2020 ophørte:
141070461 Offentlig forhånelse af trossamfund (§ 140)

Forbrydelse i offentlig tjeneste 1415XXX:
1. september 2020 ophørte:
141570571 Tilintetgørelse af post mv. (§ 153)

Falsk forklaring i øvrigt 1425XXX
Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 indsættes § 164a. Det betød oprettelse af:
142570672 Tilbageholdt oplysninger om en persons uskyld

Salg af narkotika mv. 1435XXX:
Ved lov nr. 1620 af 26. december 2013 (gen)indsættes § 191a. Det betød oprettelse af koderne:
143571286 Dopingmidler, salg af (skærpende omstændigheder)
144071287 Dopingmidler, smugling mv. (skærpende omstændigheder)14

Ved lov nr. 465 af 7. juni 2001 ophævedes straffelovens § 191 a om narkotikahæleri, der i stedet blev omfattet af § 290. Det betød ophør af gerningskode:
143571285 Narkotikahæleri (§ 191a)

Og oprettelse af gerningskoderne:
143576611 Narkotikahæleri (§ 290, stk. 1)
143576612 Narkotikahæleri-groft (§ 290, stk. 2)

Almenskadelige forbrydelser mv. 1445XXX:
6. november 2018 blev følgende kode oprettet:
144571351 Handel med vilde dyr og planter, skærpende omstændigheder (§ 196a)

Ved lov nr. 500 af 17. juni 2008 ændredes straffelovens § 192 a. Det betød oprettelse af følgende gerningskoder:

144571294 Våben og sprængstof, under særlig skærpende omstændighed (§ 192a, stk. 1)

144571295 Våben og sprængstof, særlig farlig (§ 192a, stk. 2)

Ved lov nr. 501 af 12. juni 2009 ændres straffelovens § 192 a igen, hvilket betød, at gerningskoderne 144571294 og 144571295 ophørte igen. Desuden ophørte 144571292 Våben/sprængstof, særdeles farlig (§ 192a) I stedet oprettedes følgende gerningskoder:
144571296 Skydevåben, særlig skærpende omstændigheder (§ 192a, stk. 1, nr. 1)
144571297 Andre særdeles farlige våben eller eksplosive stoffer, særlig skærpende omstændigheder (§ 192a, stk. 1, nr. 2)
144571298 Andre våben og eksplosive stoffer, særlig skærpende omstændigheder (192a, stk. 2)
I 2018 udgår gerningskoden 144571296 og i stedet opstår følgende gerningskoder:
144571289 Skydevåben, særligt skærpende, offentligt sted (§ 192a, stk. 1, nr. 1)
144571290 Skydevåben, særligt skærpende, ikke offentligt sted (§ 192a, stk. 1, nr. 1)

Forbrydelser i familieforhold 1455XXX:
2. januar 2019 opstår:
145571253 Bortsendelse af barn til udlandet, fare for sundhed/udvikling (§ 215 a)

Uagtsomt manddrab mv. ved færdselsuheld 1460XXX:
Ved lov nr. 272 af 3. maj 1989 bortfaldt sondringen mellem uagtsom og uagtsom grov legemsbeskadigelse i straffelovens § 249. Det betød at følgende gerningskoder ophørte:
146073312 Uagtsom legemsbeskadigelse ved færdselsuheld (§ 249, stk. 1)
146073314 Uagtsom grov legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld (§ 249, stk. 2)

Og følgende gerningskode blev oprettet:
146073316 Uagtsom, betydelig legemsbeskadigelse i forbindelse med færdselsuheld (§ 249)

Tilhold 1475XXX
§ 265 i Straffeloven afløses i 2012 af ny lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning. Derfor ophører:
147574261 Overtrædelse af advarsel
147574262 Begæring om advarsel
147574263 Meddelt advarsel

Freds- og ærekrænkelser 1485XXX
Ved lov nr. 352 af 19. maj 2004 ændres § 263, stk.3 (strafskærpelse). Samtidig indsættes § 263a. Det betød oprettelse af:
148574216 Ulovlig adgang til erhvervshemmeligheder
148574217 Kode til informationssystem, ulovlig anvendelse af

2. januar 2019 ophører:

148574211 Brud på brevhemmeligheden(§ 263 stk.1,nr.1)
148574212 Uberettiget adgang til andres gemmer (§ 263 stk.1,nr.2)
148574213 Ulovlig aflytning (§ 263 stk.1,nr.3)
148574215 Uberettiget adgang til EDB-oplysninger (§ 263, stk. 2)
148574216 Ulovlig adgang til erhvervshemmeligheder (§ 263, stk. 3)
148574217 Kode til informationssystem, ulovlig anvendelse af (§ 263a)
148574277 Forfølgelse ved gentagne beskyldninger (§ 266c)
148574281 Ærekrænkelser (udgået 2019)(§ 267)
148574291 Bagvaskelse (§ 268)
148574293 Fornærmelser (§ 270, stk. 1)
148574297 Æresfornærmelse overfor døde (§ 274, stk. 1)

Samtidig opstod:
148574201 Datasystem, uberettiget adgang til (§ 263, stk. 1)
148574202 Brevhemmeligheden, brud på (§ 263, stk. 2, nr.1)
148574203 Ulovlig aflytning (§ 263, stk.2, nr.2)
148574204 Ulovlig adgang til erhvervshemmeligheder (§ 263, stk. 3)
148574205 Adgangsmiddel datasystem, uberettiget salg/udbredelse (§ 263a, stk.1, nr.1)
148574206 Adgangsmiddel datasystem, uberettiget videregivelse større antal (§ 263a, stk.1, nr.2)
148574207 Adgangsmiddel datasystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse, samfundsvigtigt (§ 263a, stk.1,nr.3a)
148574208 Adgangsmiddel datasystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse, personoplysninger (§ 263a, stk.1, nr.3b)
148574209 Adgangsmiddel datasystem, uberettiget anskaffelse/videregivelse, betalende brugere (§ 263a, stk.1,nr.3c)
148574242 Uberettiget registrering af færden (§ 264b)
148574282 Ærekrænkelser (ny 2019) (§ 267, stk. 1)
148574283 Ærekrænkelser overfor døde (§ 267, stk. 2)
148574285 Beskyldning – usand (§ 268, stk.1, nr.1)
148574286 Beskyldninger via massemedier (§ 268, stk.1, nr.2)

SÆRLOVE
Lov om euforiserende stoffer 3210XXX:
321084111 Lov om euforiserende stoffer(salg). Gerningskoden oprettes i 1993.

Våbenloven 3410XXX:
341084170 Våben, lov om våben/eksplosivstof opdeles i 2009 i:
341084171 Våbenloven, skydevåben
341084172 Våbenloven, kniv på offentligt sted (§ 4, stk. 1)
341084173 Våbenloven, anden overtrædelse med kniv
341084174 Våbenloven, i øvrigt

Ved lov nr. 376 af 27. april 2016 samles reglerne om knive i en ny og selvstændig knivlov. Det betød oprettelse af gerningskoderne:
341084180 Knivloven, §1, kniv på offentligt tilgængeligt sted
341084181 Knivloven, i øvrigt

Se også lovgivning og politiets gerningskoder 2024. Kan downloades fra:

https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/nomenklaturer/overtraedtype

BILAG D. Det skete i Danmark i 1995 – og i 2024?

Det år blev der anmeldt 538.963 antal straffelovsovertrædelser til Politiet, hvilket var det næsthøjeste i Danmarkshistorien. Det svarede til op mod 10.000 straffelovsovertrædelser pr. 100.000 indbyggere. Det højeste var året før, 1994, med 546.926. Det var en femdobling siden 1950 og en fordobling siden 1970, men dog ikke på niveau med de prognoser såvel Rigspolitichefen[329] som nogle forskere (kultursociologen Jacques Blum (f. 1945, d. 2012) og fagfilosoffen og senere præst Michael Porsager (f. 1952)[330] havde udarbejdet i sidste halvdel af 1980-erne. De mente, man ville nå op på omkring 1 million straffelovsovertrædelser ved årtusindeskiftet. Ifølge Interpols statistikker, som man senere er holdt op med at udarbejde – eller i hver fald publicere – på grund af "metodiske problemer", var 10.000 *registrerede* straffelovsovertrædelser pr. 100.000 indbyggere i Danmark et af de højeste i verden. Nærmeste konkurrent var bl.a. Sverige – og, også på dette felt, slog de os dog med en ringbredde. I 1995 befandt Danmarks sig tilsyneladende altså ikke blot på en tidsmæssig kriminalitetsmæssig bjergtop, men også en geografisk – men, som enhver amatørkriminolog refleksmæssigt ville spørge: Hvad med mørketallet? Hvordan har det udviklet sig – og hvordan ser det ud i forhold til andre lande?

Danmark i øvrigt, 1995:

Lukkeloven blev væsentligt liberaliseret, så butikker i langt højere grad måtte bestemme, hvornår de ville holde åbent.

Prins Joachim og Alexandra blev gift (skilt igen i 2005).

Skuespilleren Puk Scharbau blev hædret med en bodil for sin præstation i "Kun en pige".

---

[329] Allan Lardell (1987) : "Kriminalitet fordobles. Dyster spådom fra rigspolitichef", *Politiken*, 12. juli 1987, 1. sektion s. 7. Så var der større træfsikkerhed i en prognose udarbejdet en del år senere – publiceret i 1993 – i et samarbejde mellem det daværende Politiforskningssekretariat & Informationstjeneste og Danmarks Statistik. I 2000 blev der anmeldt 504.231 straffelovsovertrædelser. Tre prognoser, udarbejdet på baggrund af forskellige forudsætninger, estimerede, at der i 2000 ville være 475.181, 532.201 eller 548.989 anmeldelser (Rigspolitichefen (1993): *Kriminalitetsprognoser for år 2000.* Statistik & Analysesektionen, Dansk Politi.)

[330] Jacques Blum & Michael Porsager (1988): *Det andet Danmark. Social Årbog 87/88*. Politikens Forlag.

Dansk Folkeparti blev stiftet af Pia Kjærsgaard og tre andre medlemmer af Fremskridtspartiets folketingsgruppe.

Politiassistent Morten Mortensen døde efter at være blevet skudt ned under et bankrøveri i Højbjerg ved Århus.

Omfattende boykot af Shell der ville dumpe en udtjent olieplatform i Atlanterhavet (Shell opgav sidenhen).

Schengen-samarbejdet trådte i kraft.

Ifølge flere undersøgelser syntes befolkningen, at kriminaliteten var et af de største og mest alvorlige problemer i Danmark. Tæt ved to ud af tre var meget bekymrede for kriminaliteten i samfundet (i 2024: omkring en ud af ti).

Der dannedes internetcafeer rundt omkring, hvor man kunne leje en computer og via den gå på internettet - det var startskuddet til internettets store betydning.

Der døde 5.252 personer af influenza.

Rigspolitiet udgav en rapport, hvor det konkluderedes, at den organiserede kriminalitet i Danmark befandt sig på et relativt beskedent stade sammenlignet med andre lande, om end der sporedes enkelte eksempler på organiseret kriminalitet (og her nævnes Hells Angels og Bandidos)

I 1995 var de første mobiltelefoner, som man helst ikke skulle have i sin egen taske for at kunne fragte rundt, ved at ramme markedet – Motorola StarTAC. Den første iPhone blev lanceret af Apple i 2007.

Borearbejdet under Storebælt afsluttedes (Storebæltsbroen åbnedes i 1998).

Der blev sat et punktum i Tamilsagen ved at forhenværende justitsminister Erik Ninn-Hansen blev dømt skyldig i et retsmøde, hvor han ikke selv deltog; samme år blev han frataget Dannebrogordenen.

Cykelrytteren Bjarne Riis blev nr. 3 i Tour de France – det bedste danske Tour de France resultat nogensinde. Det følgende år vandt han. Det viste sig senere, at han – som så mange af de andre – var dopet.

Hvid jul 1995 ved Nødebo Præstegård Foto: Inger Dybdahl

1995-96 er den sidste isvinter, vi har haft i Danmark
– måske den sidste nogensinde?

Foto: Henrik Hansen

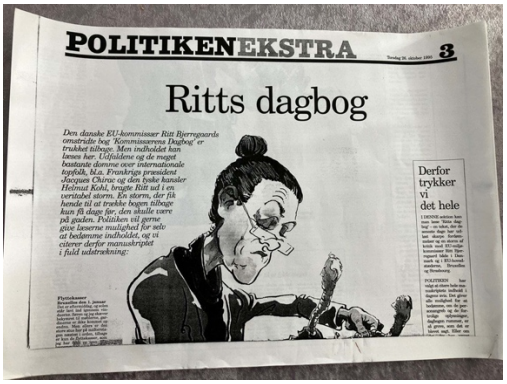
Der blev udgivet en betænkning om forskning i økonomisk kriminalitet – og en rapport om hvordan der straffes i miljøsager. Af sidstnævnte fremgik det, at der endnu aldrig var nogen, der var blevet idømt en ubetinget frihedsstraf for miljøkriminalitet.

Den Store Nordiske Rockerkrig mellem Bandidos på den ene side og Hells Angels på den anden var under fuld udfoldelse med dræbende skud, sprængstoffer og panserværnsraketter (påbegyndtes i 1994, endte i 1997 – kostede i alt 11 mennesker livet).

Vilfort, Faxe og Strudahl scorede alle i en landskamp mod Belgien, der endte 3-1.

Ritt Bjerregaard trak sin omstridte "Kommissærens dagbog" om sit første halve år som EU-kommissær i Bruxelles tilbage.

POLITIKEN EKSTRA 3

Ritts dagbog

Den danske EU-kommissær Ritt Bjerregaards omstridte bog 'Kommissærens Dagbog' er trukket tilbage. Men indholdet kan læses her. Ufoldene og de meget beatede dannne over internationale topfolk, bl.a. Frankrigs præsident Jacques Chirac og den tyske kansler Helmut Kohl, brugte Ritt ud i en veritabel storm. En storm, der fik hende til at trække bogen tilbage kun få dage før, den skulle være på gaden. Politiken vil gerne give læserne mulighed for selv at bedømme indholdet, og vi citerer derfor manuskriptet i fuld udstrækning:

Derfor trykker vi det hele

Forfatteren Martha Christensen døde (1926-1995).

Martha Christensen skrev 15 romaner og 3 novellesamlinger . Hun skrev om de svageste i samfundet og de stille eksistenser.

I 1995 blev en 26-årig mand idømt 10 års fængsel for drabet på sin 20-årige ekskæreste, myrdet med 19 knivstik. Sammen havde de en 2-årig søn. I 2021 blev den samme, nu 52-årige mand, stillet for retten på ny, denne gang for drabet på sin 43-årige islandske ekskone, kvalt og parteret i parrets tidligere fælles hus og have (de havde to fælles børn). Han erkendte drabet og blev idømt fængsel på livstid.

Det danske Melodi Grand prix blev vundet af melodien ”Fra Mols til Skagen” (bliver nr. 5 i det Internationale Melodi Grand prix – sunget af Aud Wilken; Danmark havde ikke deltaget året før).

Komikeren Casper Christensen starter og medvirker i underholdningsserien ”Husk lige tandbørsten”, der er en af de største tv-serier nogensinde i Danmark (op mod 2 millioner seere).

Digteren Yahya Hassan blev født (dør i 2020).

Det afsløres, at daværende statsminister H.C. Hansen i 1957 havde tilladt USA at opmagasinere atomvåben i Grønland.

MD Foods besluttede at nedlægge Københavns sidste mejeri, Enigheden på Nørrebro.

En 26-tons tung Bulldozer brasede ind i ringmuren i Vridsløselille Statsfængsel og ud myldrede 13 af landets mest hærdede kriminelle. De blev alle fanget og indsat igen.

VW Polo, årgang 1995

Peter Schmeichel blev kåret til Europas bedste målmand.

Prisen på en 20-stk. pakke cigaretter steg fra 26,50 kr. til 29 kr. (i 2024 ca. 60 kr.); 1 liter sødmælk kostede ca. 6 kr. (i 2024 ca. 15 kr.); 1 l benzin kostede knapt 6 kr. (i 2024 ca. 14 kr.).

Den tidligere storvirksomhed Burmeister & Wain gik i betalingsstandsning. Burmeister & Wain var Danmarks største skibsværft og førende dieselmotorproducent med hovedsæde i København – de tidligste rødder strækker sig tilbage til 1846.

Microsoft udgiver Windows 95:

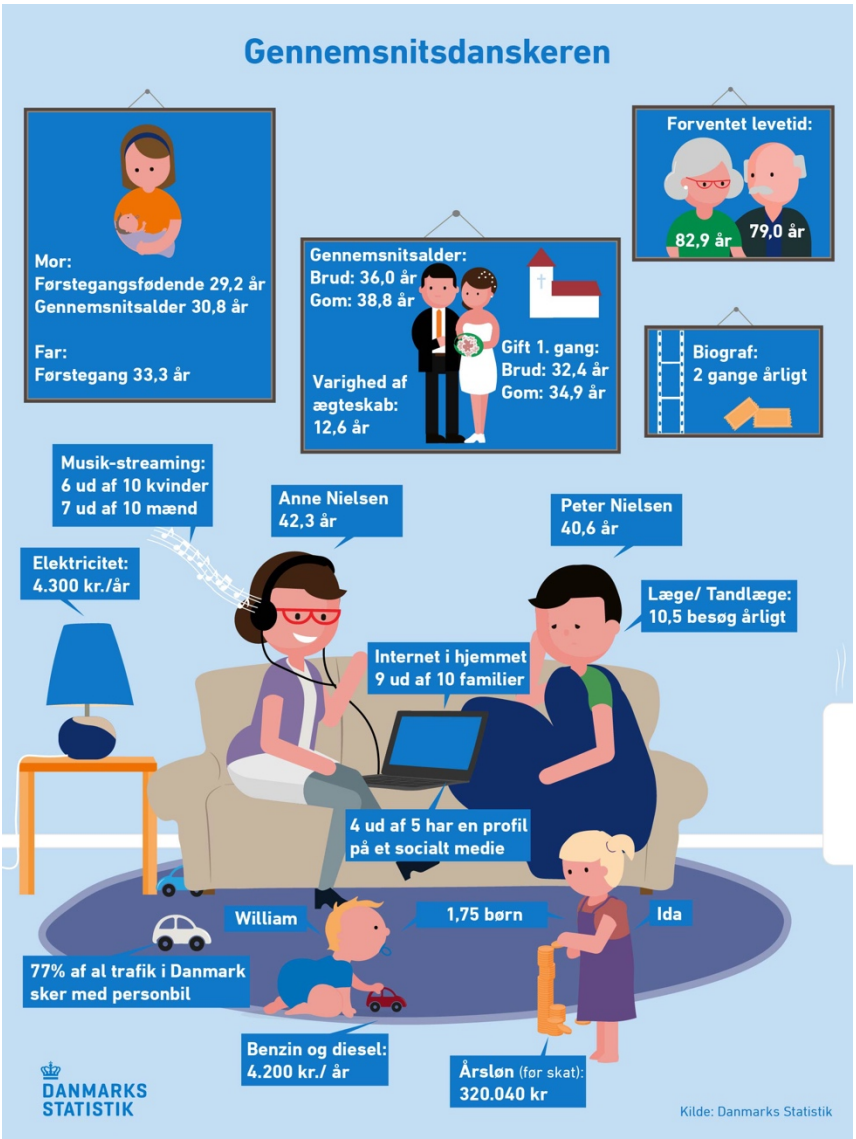
Hvordan er vi så endt op; hvordan tager Danmark – og danskerne – sig ud i dag, da dette skrives? Et nyere, kortfattet og bedre bud herpå end den profil Danmarks Statistik har udarbejdet vedrørende gennemsnitsdanskeren anno 2018 har vi ikke kunnet opdrive. Denne profil tager sig således ud:

GENNEMSNITSDANSKEREN

Den gennemsnitlige dansker anno 2018 hedder Nielsen til efternavn og er 41,5 år. Vedkommende har en indkomst før skat på 320.040 kr., transporterer sig typisk i personbil og er hos lægen eller tandlægen i alt ti gange på et år.

Af Magnus Nørtoft

Denne artikel er også udgivet på Danmarks Statistiks hjemmeside under publikationer og i en engelsk version her.

HAM OG HENDE

- **Anne og Peter** er de mest almindelige fornavne, mens **Nielsen** er det mest almindelige efternavn
- Gennemsnitsalderen er **41,5 år** - kvinder er **42,3 år**, mens mænd er **40,6 år**
- **50,2 pct.** af befolkningen er kvinder
- Mænd bliver i gennemsnit **79,0 år**, mens kvinder bliver **82,9 år**

PARFORHOLD

- **46,4 pct.** af danskerne, der er fyldt 18 år, er gift
- **46,8 pct.** af alle ægteskaber ender i skilsmisse
- Den gennemsnitlige ægteskabsvarighed ved skilsmisse er **12,6 år**
- Kvinder er i gennemsnit **32,4 år**, når de bliver gift første gang, mens mænd er **34,9 år**
- I gennemsnit er en bruds alder **36,0 år**, mens brudgommens alder er **38,8 år**
- De fleste skilsmisser sker, når folk er mellem **40 og 49 år**

FAMILIELIV

- En kvinde er i gennemsnit **29,2 år**, når hun føder sit første barn
- Gennemsnitsalderen for alle fødende kvinder er **30,8 år**
- En nybagt far er i gennemsnit **33,3 år**
- Nyfødte hedder i dag oftest **Ida eller William**
- Danskerne får i gennemsnit **1,75 børn**

INDKOMST

- Den gennemsnitlige dansker har en indkomst på i alt **320.040 kr. om året** før skat
- Et gennemsnitligt par med to børn har en årlig indkomst før skat på i alt **965.759 kr. før skat**

FRITID

- "Star Wars: The Last Jedi" var den mest sete film i 2017 med **470.000 solgte biografbilletter**
- Der blev solgt **11,9 mio. biografbilletter**, hvilket svarer til at alle danskere i gennemsnit går i biografen godt **2 gange** om året
- Når danskere tager på ferie med mindst fire overnatninger, er det oftest til **Spanien**. **18 pct.** af alle lange ferierejser i 2017 gik til Spanien
- De fleste voksne er tilstede på de sociale medier. Fire ud af fem danskere mellem 16 og 74 år har en profil på et socialt medie
- Flertallet af både kvinder og mænd hører musik via internettet. **Seks ud af 10 kvinder** og **syv ud af 10 mænd** mellem 16 og 74 år hører (streamer) musik via internettet.
- **Seks ud af ti** danskere mellem 16 og 74 år køber billetter til teater, koncerter mv. via internettet

BOLIG

- **Hver ottende person flyttede** i løbet af 2017 - i alt blev der registreret **897.000 flytninger** i løbet af året
- **57 pct. af alle danskere** bor i ejerboliger
- Der bor gennemsnitligt **2,2 personer i hver husstand**
- **Ni ud af ti danske familier** har adgang til internet i hjemmet

SUNDHED

- **Hver niende** dansker blev i 2016 indlagt på hospitalet
- Hver dansker har i gennemsnit **10,5 besøg hos læge og tandlæge m.m.** om året

ENERGI OG TRANSPORT

- Danskerne brugte i 2016 i gennemsnit **13.400 kr. på energi** pr. person - **4.200 kr.** gik til benzin og diesel, mens **4.300 kr.** gik til el.
- **77 pct.** af al trafik i Danmark i 2016 skete i personbil

BILAG E. Kriminalistisk Analysegruppe (KAG-gruppen)

MEDLEMMER

Lektor, phd., centerleder Lars Holmberg (formand), Københavns Universitet & AFFORD

Professor emeritus, dr.jur. Flemming Balvig (næstformand), Københavns Universitet & AFFORD

Chef for detailhandelssikkerhed, cand.jur. Henrik Lundgaard Sedenmark, Danske Erhverv

Afdelingsleder Iben Birgitte Pedersen, Danmarks Statistik

Fuldmægtig Jonas Ellemand, Danmarks Statistik

Sekretariatsleder Anne-Julie Boesen Pedersen, Det Kriminalpræventive Råd

Analytiker Tine Fuglsang, Det Kriminalpræventive Råd

Professor Linda Kjær Minke, Syddansk Universitet

Professor emeritus Jørn Vestergaard, Københavns Universitet

Konsulent, ph.d. Peter Kruize, Center for Kriminalitetsanalyse (CfKA)

Enhedschef Maria Libak Pedersen, Justitsministeriets Forskningsenhed

Chef for Styring og Udvikling, Troels Treppendahl, Rigsadvokaten

Chefkonsulent, Analyse og udvikling, Susanne Clausen, Rigsadvokaten

Specialkonsulent Jon Hornemann Hahn, Domstolsstyrelsen, Økonomi- og analysekontoret

Forretningsejer Asbjørn Hæstrup Hansen, Domstolsstyrelsen, Det strafferetlige område

Analytiker Jakob Chemnitz Stræde, Domstolsstyrelsen

Chef for Koncern Data og Analyse, Mette Adamsen, Kriminalforsorgen

Specialkonsulent Signe Elmer Christensen, Kriminalforsorgens Statistikenhed

Chefkonsulent Ole Gregersen, Rigspolitiet, Politiområdet

Sektionsleder Line Fly Engdahl, Rigspolitiet, Koncernledelsessekretariatet